

Jesucristo oy oa'pak: Kenda Jesucristoa;
monigka'uyatenok; Diostaj mo'manopo'yarea'ika'ne

New Testament in AmaraKaeri (PE:amr:Amarakaeri)

Jesucristo oy oa'pak: Kenda Jesucristoa; monigka'uyatenok; Diostaj mo'manopo'yarea'ika'ne New Testament in Amarakaeri (PE:amr:Amarakaeri)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Amarakaeri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amarakaeri [amr], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Amarakaeri

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
9f244e52-4e0f-5ab2-a2bc-389d22cb8fbb

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	48
SAN LUCAS	75
SAN JUAN	128
HECHOS	166
ROMANOS	208
1 CORINTIOS	227
2 CORINTIOS	245
GÁLATAS	258
EFESIOS	266
FILIPENSES	274
COLOSENSES	279
1 TESALONICENSES	284
2 TESALONICENSES	289
1 TIMOTEO	292
2 TIMOTEO	298
TITO	303
FILEMÓN	306
HEBREOS	307
SANTIAGO	325
1 PEDRO	330
2 PEDRO	336
1 JUAN	340
2 JUAN	345
3 JUAN	346
JUDAS	347
APOCALIPSIS	350

SAN MATEO

Mateoa Jesucristoen huadak hua'a o'manigmadoya'uyate.

Jesucristoen adhuea'pane'.

(Lc. 3.23-38)

¹ Jesucristo Davidkudaken adhuea'si'po kenpa'ti Abrahamkudaken adhuea'si'po o'uyate. In beroba'te do Mateoa on'nigmadoya'ne. Jesucristoen adhuea'pane'dik on'nigmadoya'dene.

² A'nennanada Abraham Isaacen huaoj o'uyate. Isaac Jacoben huaoj o'uyate. Jacob Judáen huama'buyereen huaoj o'uyate. ³ Judá Faresen Zaraereen huaoj o'uyate. Tamar kenomeyen huaoj o'uyate. Fares Esromen huaoj o'uyate. Esrom Aramen huaoj o'uyate. ⁴ Aram Aminadaben huaoj o'uyate. Aminadab Naasónen huaoj o'uyate. Naasón Salmónen huaoj o'uyate. ⁵ Salmón Boozen huaoj o'uyate. Rahab Boozen huaye o'uyate. Booz Obeden huaoj o'uyate. Rut Obeden huaye o'uyate. Obed Isaién huaoj o'uyate. ⁶ Isai Huairi Daviden huaoj o'uyate. David Salomónen huaoj o'uyate. Uriásen ayhua Salomónen inag o'uyate.

⁷ Salomón Roboamen huaoj o'uyate. Roboam Abíasen huaoj o'uyate. Abías Asaen huaoj o'uyate. ⁸ Asa Josafaten huaoj o'uyate. Josafat Joramen huaoj o'uyate. Joram Uzíasen huaoj o'uyate. ⁹ Uzías Jotamen huaoj o'uyate. Jotam Acazen huaoj o'uyate. Acáz Ezequíasen huaoj o'uyate. ¹⁰ Ezequíás Manasésen huaoj o'uyate. Manasés Amónen huaoj o'uyate. Amón Josíasen huaoj o'uyate. ¹¹ Josías Jeconíasen huama'buyereen huaoj o'epo kenoka' Israel aratbuttaj Babilonia huadaribayo on'batohua'de'uyate.

¹² Nogok Jeconías Salatielen huaoj o'uyate. Salatiel Zorobabelen huaoj o'uyate. ¹³ Zorobabel Abiuden huaoj o'uyate. Abiud Eliaquimen huaoj o'uyate. Eliaquim Azoren huaoj o'uyate. ¹⁴ Azor Sadocen huaoj o'uyate. Sadoc Aquimen huaoj o'uyate. Aquim Eliuden huaoj o'uyate. ¹⁵ Eliud Eleazaren huaoj o'uyate. Eleazar Matánen huaoj o'uyate. Matán Jacoben huaoj o'uyate. ¹⁶ Jacob Joséen huaoj o'uyate. José Mariaen huatoe o'uyate. María Jesúsén huaye o'uyate. Jesústaj konogdikda o'dikka'uy Cristo, Diosa o'ta'mona'uyate.

¹⁷ Ken Abraham Davidte catorce Daviden adhuea'pane' o'nuyate. Kenpa'ti David Babilonia huadariyo en'batohuade'te Jeconíaste catorce adhuea'pane' o'nuyate. Kenpa'ti Jesús e'si'poede'te nog catorce adhuea'pane' o'nuyate.

Jesucristo o'si'poe'uyate.

(Lc. 2.1-7)

¹⁸ In konig Jesucristo o'si'poe'uyate. María Jesúsén huaye Joséere o'toepakapo. Toepakhuedada huaboa'da bogdakhue'da o'e on'tinopoe'uy. Diosen Nokirega o'dapoka'uy. ¹⁹ José Mariaen huatoe huadak huaka'eri e'eada María bogdakhue' o'entok e'huua'ta' pakhue'ada soatayo' huatoe e'enta' o'pakuynig'a. ²⁰ Kenpa' José e'nopoe'dete o'yorokpo Dios Huairien huata'moneritaj o'tiahuay'uy.

—On José i'e. Daviden adhuea'si'po i'e. María e'toepaktaj me'pukehue' yae'. Huasi'po o'toepaponig Dios Nokiregen o'epo. ²¹ Bokereksi'poa' o'si'popakapo. Kentaj i'dikka'apo Jesús. (Jesúsdik Judíoen hua'ate dakhuea' e'ka' huamanopo'yarea'eri o'epo) konigepo ke'nen aratbut Israel aratbuttaj dakhuea' e'kika' o'manopo'yarea'apo. —Diosen huata'moneria kenda ona'uyate. Josétaj ona'uyate.

²² Dios Huairien huamanbatia'pakeria o'manbatia'pakuynig in aya'da o'uy.

²³ Mune'yo katenohued e'eada bogdakhue' o'epo. Huabokereksi'po o'si'popakapo. Kentaj on'dikka'apo Emanuel. Dios Huairia o'mana'uyate.

Emanuel huadik konig Dios oro'ere o'ika'.

²⁴ José o'mabodepo Dios Huairien huata'moneritaj o'nigpeepo huatoe e'toeadá ²⁵ e'si'popakde'te batohuedhue' o'uyate. E'si'popakde'te Jesús o'dikka'uyate.

2

Digada huanopoe'eria Jesús yobedtaj on'ta'huade'uyate.

¹ Belén huakka' jakyo Judea huadaribayo Jesús o'si'poe'uyate. Kenoka' Herodes Roma huag'eri Judea gobiernu huairi o'uy. Kenoka' Jerusalén huakka' jakyo sue'da huabokerek on'tiakdepo, kenomey diga'da huanopoe'eria nogbaya' niokpo e'behuikyon on'tiakdepo,

² —Judío aratbuten huairi o'si'popakdeme'. ¿Meyon ya'e? Keyon niokpo ome' judío Huairi e'si'popakde' huanopoe' siokpo o'tiahuayme'po, judío Huairitaj dakiti Dios aa'ya'po o'tiakdey. —On'mana'uyate. ³ Kenoka' Herodes Huairi kenda o'matipepedepo o'me'puke'uyate. ⁴ Aya' sacerdote huairitaj kenpa'ti aya'da Apagba' huamanmadika'eritaj

o'makupopaka'uyate Herodesa. Oqkupopakdepo, "¿Cristo Diosya' o'tiakdepo meya' ya'si'poəapo?" o'mana'uyate.

⁵—Judeabayo Belén huakka' jakyo o'si'poəapo. Diosen huamanbatia'pakeria kenpa' o'nigmadoya'uyate:

⁶ Judea huadaribayoda Belén huakka' jak suhuigda ee'pi' huakhuairi Cristo o'si'poə'apo. Belén jakya' huamata'monanhua' Huairi Cristo o'orokapo. Ke'na Israel aratbuttaj o'batiokika'apo. —Judío huairia o'nona'uyate.

⁷ Kenoka' diga'da huanopog'e'rite o'mata'mona' Herodesa. "Iregireg yan'batotiak." Herodesa o'mana'uyate. "¿Judío huairien siokpo menok huaboa'da ya'orokuy bo'tiahuayne?" Herodesa diga'da huanopog'e'ritaj o'mana'uyate. ⁸ O'nopog'edepo diga'da huanopog'e'rite Belényo o'mata'mona'po,

—Ayon yan'huati'. Huasi'potaj daka'yaduk. Kenoka' yan'huahuaydepo do'taj yan'tiakti'. Enade'te do kenpa'ti huahua'dik ijjeppo kentaj huikudate ijtihuadpo, "Urua'da huairi j'ene." Yona'apoy. —Herodesa nama'da o'mana'uyate.

⁹ Ken Herodestaj on'pegedepo diga'da huanopog'e'ria o'nokhua'uyate. Ken siokpo niokpo ya'behuikyon on'tiahuayde ken siokpo huakkuruyon o'hua'uy. O'hua'po kutaya' kente huasi'po e'huag'e'te o'batik. ¹⁰ Diga'da huanopog'e'ria siokpo on'tiahuaypo huakka'da on'durugpakuy. Judío aratbuten huairisi'po kente o'e on'nopog'epo. ¹¹ Jakyo on'kuddepo huasi'potaj on'tiahuay'uy. Huasi'po huaye Maríaere on'tiahuay'uyate. Konig gobierno huairitaj huikudate on'huadikuy huasi'po Jesústaj huikudate on'tihuadpo 'uru'a'da judío aratbuten gobierno huairi o'e on'batia'pakpo. Kenoka' caja' o'nokhuikedepo katetehue' huasi'potaj oro on'yokuyate. 'Urua'da ohuey huasihuaj daka'da e'bakpakte 'uru'hujeada o'huirjika'. Huakka'teda ee'tada Jesústaj on'yokuyate. Nogda konig 'uru'hujeada e'huirjika' kenpa'ti huakka'teda ee'tada on'yokuyate. Katetehue' huasi'po huairitaj on'yokuyate. ¹² Nogok on'yorokdepo "Herodeste onte'ti huahue' yane'," kenda on'pegedepo kenomeyenbayo nog dagtekon on'hua'uyate.

Nog aratbutenbayo Egiptobayo on'mon'uyate.

¹³ Diga'da huanopog'e'ri en'huade'te José o'taypo o'yorokpo Diosen huata'moneritaj o'tiahuay'uy.

—Herodes Jesússi'potaj a'arakya'po o'ukaponok, yamabo', huasi'po huayeere yabato-hua'po Egipto aratbutenbayo yamatomon'. Keyo yanikati'. Kenok yakumejti' ona'apone. —José e'yorokya' Diosen huata'moneria ona'uyate.

¹⁴ Ken José o'pegedepo o'maboduyate. Sikyo huasi'po huayeerea o'tohua'bedpo Egiptobayo o'tohua'uyate. ¹⁵ Egiptoyo o'jika'uyate. Herodes Huairi e'bueyde'te o'jika'uyate. Konig Oseas Diosen huamanbatia'pakeria a'nenda oa'uy konigti ogka'uyate. "Egiptobaya' yaorok. Do'hued Huasi'potaj yona'apoy." Dios Huairia oa'uy.

"Huasi'potaj yan'batiaraka'." Herodesa o'mana'uyate.

¹⁶ Diga'da huanopog'e'ria judío huairisi'potaj a'batia'pakya'po tiakhue' ya'neapet. Nama'da me'nona'uyne. Herodes kenda o'nokotdepo diga'da o'diaypo, "Aya'da huabokereksi'po yobed nogbayoktidaere botta' huabayokere en'tagetada yan'batiaraka'. Belén huakka' jakyo kenpa'ti Belén meyhue'da huasi'potaj yan'batiaraka'." O'mana'uyate. Diga'da huanopog'e'ria a'nenda botta' huabayok Jesúsen siokpo huabo'a'da on'tiahuay'uyate. Kenoka' Herodestaj on'batia'pakuy. ¹⁷ Konig Jeremías Diosen huamanbatia'pakeria oa'uyate. Kenda Herodesa o'ka'uy.

¹⁸ Ramá huakka' jak huag'e'ria diga'da on'bahuikonhuahua'. Bideda on'mapeonhuahua'. Huasi'po on'mabueynok Raquel huasi'potaj on'bahuikonhuahua'apo. Jeremías kenda oa'uyate.

¹⁹ Herodes e'bueyde'te José e'yorokya' Diosen huata'moneritaj o'tiahuay'uy. Egiptobayo o'epo o'tiahuay'uy.

²⁰ —Ke'na huasi'potaj e'arakta' o'pakuy o'bueyde, yabo', Israel aratbutenbayo yakumejti'. Huasi'po huayeeretaj yabatohua'. —Diosen huata'moneria Josétaj ona'uyate.

²¹ José o'pegedepo o'bodpo huasi'po huayeere Israel aratbutenbayo o'batohua'uyate. ²² Herodesensi'po Arquelao Judeabayo gobierno huairi o'e. José o'pegedepo Judeayo e'hua'ta' o'me'pukpo o'bayorokpo, "Judeayo huahue' yae'," o'pegedepo Galileabayo o'hua'uyate. ²³ Nazaret huakka' jakyo o'hua'uyate. O'jika'uyate. Jesús Nazaret huag'e'ri o'e on'dikka'apo Apagba' huamanbatia'pakeria oa'uyate. Konig Apagba' oa'uyate aratbut Jesústaj on'dikka'uyate.

3

Sue'da aratbut e'nahue'yo Juan bautiza huaka'eria Diosba' o'mana'onhuahua'uyate.

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Nogok Jesús Nazaretyo o'kerekdepo Juan bautiza huaka'eria huaboa'da o'mana'onhuahua'uyate. Sue'da aratbut e'nahue'yo Jordánhueyon o'mana'onhuahua'uyate.

²—Dakhuea' e'kika' yan'batikpo onte'ti Diostaj yan'nigpeika'. Diosen Huairi o'tiakdeapo Diosensi'po mo'eapone. —Juana aratbut egkupopakya' o'mana'uyate.

³ Isaías Diosen huamanbatia'pakeria a'nenda Juantaj o'timadoya'uyate, Sue'da aratbut e'nahue'yo kentaj mo'peepo. 'Utta' ena'pakte mo'peepo. “Huairi e'tiakde'te daka'da ae'ya'po 'urunopo'da yag'kika'. Dakhuea' e'kika' yan'batikpo onte'ti Diostaj yan'nigpee'. Huairitaj yade'.” 'Utta'da o'mana'apo. Kenda Isaiasa o'timadoya'uyate.

⁴ Yudtaj camello huahuijtaj e'ka' Juan Bautista o'otika'po kenpa'ti huasi'dak maka'bij o'tae'uyate. Tiktik o'hapika'uyate. Asigku o'minika'uyate. ⁵ Juantaj e'peeta' on'pakpo huakka'da aratbut Juantaj on'huatiakuyate. Huakka' Jerusalén huakka' jakyo huag'eri kenpa'ti huakka' Judea huadari huag'eri kenpa'ti Jordánhue idbodte huag'eria Juantaj on'huatiakuyate. ⁶ “Dakhuea'da ijkika'mey, bekkahuea' Dios.” Enade'te Juana bautiza o'magka'uyate. Jordánhueya' bautiza o'magka'uyate.

⁷ Huakka'ada huamanmadika'eri huairi on'bahua'po fariseo huairi saduceo huairiere on'bahua'uyate. Juantaj bautiza megke'po on'huahua'uyate. Juana o'batiahuaydepo:

—Konig dakhue'da bihui o'magkika'. Konigti opudomey dakhuea'da bo'kika'po kenpa'ti opudomey nama'da mo'nopoika'po. Nopo'koreahue'tada bautiza egkade'te Diosa dakhuea'da castiga egka'te yoktitikonapoy. Kenda nama'da mo'nopoene. ⁸ 'Urua'da yag'kikati'. Daknopo'da yag'kika'po Diostaj mo'nopo'korea'uyok aya'ada tiahuyadik mo'eapone. ⁹ “Abraham oro'omeyen adhuea'pane' o'enek Diostaj me'pukhue'dik o'ey.” Nopoehue' yanika'. Diosa e'paknayo in huid o'bahuednigtaj Abrahamen huayayoa' magka'dik o'e. ¹⁰ Nopo'koreahue' ee'nayo ida Diosa castiga magka'apone. In konig o'e. Konig ta'bayo huada huatoe'eri o'epo. Huada 'urua'da onhuadhue' o'eonhuahuika'nok daka'da o'tiahuyonhuahua'depo yami'a o'ta'tegpo ta'akyo o'mahuigika'. ¹¹ Dakhuea' e'kika' mo'nopo'korea'de huamanopoga' hue'eya' do'hua bautiza egka'tada noganayo Cristoanayo o'tiakdepo Diosen Nokirega' ta'akerea bautiza o'magka'apo. Kennayo huakhuairinanada teynanada e'ada do'huataj ehue'nanada ijje. ¹² Cristo o'tiakdepo konig aroz huatuga'eri o'epo aroz o'tugdepo oktipoa'. Ken oktipoa'depo jakyo o'kudapo. O'kuda'depo huakusi'hue ta'akyo o'huigonhuahuika'po okbithue' o'eapo. Ken huadak huakid konig Cristotaj huaknopo'e'eri o'ne. On'nigpeika'. Huaknopo'e'eritaj o'bakuda'apo, Diosen jakyo o'bakuda'apo. Huakusi'hue konig aratbut Diostaj nigpeehue' o'nika'. Konig castiga e'magka' ta'akyo o'majenapo. —Juana aya'tada o'mana'uyate.

Juana Jesústaj bautiza ogka'uyate.

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

¹³ Kenoka' Galilea huadaribaya' Jordánhueyo Juante o'huahua'uyate Jesús. Bautiza megke'po o'huahua'po. ¹⁴ Juan Jesústaj bautiza egka'ta' pakhue' o'epo, —Do'taj bautiza ogka'dik o'ene o'na. ¿Mena'po bautiza megke'po do'taj i'tiak? —Juana Jesústaj ona'uyate.

¹⁵—Aya'da Diosa o'paknig e'ka'ta' ijpaknok bautiza megka'. —Jesús ona'uyate.

—Huadak bautiza ogkai'. —Juana ona'uyate. ¹⁶ Juan bautiza ogka'denok Jesús huahueya' e'behuidke'te ida kurud konig akbogge okhuikepo Diosen Nokirega daka'damon konig tukku' o'huahuarakpo Jesústaj o'tikot. Jesús e'tiahuyate o'tikotpo.

¹⁷—On do'hued Huasi'po o'taene. Huadi'da o'taene. Ontaj durugda o'toene. —Kurudya' Diosa ona'uyate.

4

Jesústaj nama'da kake'po toto' huairia Jesústaj ona'uyate.

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

¹ Nogok sue'da aratbut e'nahue'yo Diosen Nokirega Jesústaj o'tohua'uyate. Toto'a Jesústaj a'dikdikya'po keyo Jesústaj o'tohua'uyate.

² Jesús cuarenta huame'noe cuarenta sikyo bapehue' o'unhuahuika'depo aypota' o'uyate. ³ Jesús nama'da kake'po toto'a Jesústaj o'huahua'depo,

—On buttida Diosensi'po ee'nayo in huidtaj aypo yae' yana'. —Toto'a Jesústaj ona'uyate.

⁴—Aypoayo'da noikahue'dik o'ne aratbut. Aypo on'bapepo aya'da Apagba' huadikkon nigpeika'dik o'ne. Apagba' kenpa' oa'. —Jesús ona'uyate.

⁵ Kenoka' toto' Jesústaj o'tohua'po Jerusalényo Diosen huakka' jakyo o'tohua'po Diosen huaboro' jak kutayoda jakkutagpiyo o'tobehuikuyate.

⁶—On buttida Diosen Huasi'po ee'nayo barakte yakudaj Apagba' oa'po:

Kanokba'huade'po e'kotte Diosa ke'nen huata'moneritaj o'mata'mona'aponok huidbate kothue'dik j'eapone. Huaba'a kutate monokba'huadapone. Apagba' kenpa' o'madoya'uyate.

—Toto'a ona'uyate.

⁷ —Kenpa'ti “Dios Huairitaj nama'da kake'po dikdikhue' yae'.” Apagba'te kenpa' o'madoya'uyate. —Jesúsa toto'taj ona'uyate.

⁸ Onte'ti toto'a Jesústaj o'tohua'. Kutayoda ote'yo o'tobehuikuyate. Nogyo nogyoda aya' 'urua'da huadaribayo kenpa'ti aya'da huadaribayo gobierno huairi Jesústaj o'tiahuay'ea'uyate.

⁹ —Do'taj huikudate be'tihuadpo “‘Urua'da huairi me'taene,” do'taj ea'nayo aya'da i'tiahuaynig aya'da 'urua'da huadaribayo kenpa'ti huadaribayo huairi huaunhua' o'bayokapone. —Toto'a nama'da Jesústaj ona'uyate.

¹⁰ —Keje', yahuati', toto'. “Dios Huairitajo'da huikudate yan'tihuadpo kentayo'da yan'nigpeika'.” Apagba'a oa'. —Jesúsa ona'uyate.

¹¹ Ken toto'a okhua'depo Diosen huata'moneria Jesústaj on'huatiakdepo aypo on'yokuyate.

Galilea judíoen huadaribayo Jesúsa huaboa'da o'manmadika'uyate.

(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

¹² Juan Bautista huabakuda' jakyo o'e, Jesúsa o'tipeedepo Galilea huadaribayo o'hua'uyate. ¹³ Nazaret huakka' jakyo e'hua'ada ijhuiti ehue' Capernaum huakka' jakyo o'hua'po Capernaumyo o'ika'uyate. Capernaum huaboro' e'pogte o'e. Zabolón huadaribayo kenpa'ti Neftalí huadaribayo huakka' jak Capernaum kenteda o'e. ¹⁴ Capernaumyo o'ika'po konig Isaías kudaka a'nenda o'timadoya'uyatenig, Jesúsa o'ka'uy.

¹⁵ Zabolón huadaireri kenpa'ti Neftalí huadairi onteteyo' e'pogtone' huae'eri Jordán hue' akodpeneri Galilea huae'eri Galilea kenteda nog aratbutda judío huae'eri ehue' o'nika'. ¹⁶ Inomey aratbut Diostaj oknopoghue' o'nepo konig sikkiregyo o'nika'po huaboa'nayo Diostaj o'noknopogdepo konig huaboro'da huakjey huaboa'da on'tiahuayde. Kenomeya dakhuea'da ogkika'po kenpa'da bueydik ya'neapetnig'a huaboa'nayo huakjeytaj on'tiahuayde. Isaías kudaka o'madoya'uyate.

¹⁷ Kenoka' Jesúsa huaboa'da o'mana'po:

—Diosen Huairi o'tiakdenok dakhuea' bokika'nig yan'nopo'korea' Diostaj yan'nopo'korea'. Dios Huairitaj yanoknopog'e. —Jesúsa huakka' aratbuttaj o'mana'ika'uyate.

Botta' botta' huakjene'eritaj: “Doere monhua'.” Jesúsa o'mana'uyate.

(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

¹⁸ Nogok Galilea e'pog akta'bogpete Jesúsa o'hua'epo botta' huama'buy o'tiahuay'uy. Simóntaj o'tiahuay. Simón nogdikda o'dikka' Pedro. Andréstakon o'tiahuay'uy. Huakjene'eri o'ne'uy. E'pogyo o'nokjen'epo:

¹⁹ —Doere monhua'. Aratbut Diosensi'po ka'nike'po kan'manopo'kore'po mo'manmadikika'apone. —Jesúsa o'mana'uyate.

²⁰ On'peedepo huakjene' kenpa'da on'maenonpo Jesúsere on'hua'uyate.

²¹ Adyonda nog botta' huama'buytaj Jesúsa o'tiahuay'uy. Jacobo Juanere o'tiahuay'uy. Zebedeoen huasi'po o'nuy. Kusi'petone'yo o'nepo huaojere huakjene'taj on'to'ka'po, “Doere monhua'po do'taj me'nigpeika'.” Jesúsa o'mana'uy. ²² On'peedepo kusi'pe huaojtere kenpa'da on'enonpo Jesústaj a'nigpeikaya'po on'tahua'uyate.

Huakka'tada o'manmadika'uyate Jesúsa.

(Lc. 6.17-19)

²³ Ken Galilea huadaribayo nog huakka' jakyo nog huakka' jakyo Jesúsa o'hua'epo judío aratbuten huaitake' jakyo nogya' nogya' o'manmadika'onhuahua'po Diosen Huairi o'tiakdepo yan'nopo'korea'po yan'nigpeika' Diosensi'po mo'eapone. O'manmadika'onhuahua'po kenpa'ti aratbut nogpa' nogpa' dakhue'da en'toete o'bayareadhua'uyate. ²⁴ Jesúsa aratbuttaj o'bayarea' bidteda Siria huadaribayo on'tipeedepo aya'da dakhue'da aratbut Jesúste on'batohua'po nogda nogda dakhue' en'toete on'batohua'uyate. Nog e'are', nog e'so'teyye', nog ayhue', nog toto' e'nopo'to'e'taj on'batohua'uy. Jesúsa o'bayareadhua'uyate. ²⁵ Galilea huadaribaya' aratbut, Decápolis huakka' jakya' aratbut, Jerusalén huakka' jakya' aratbut, Judea huadaribaya' aratbut, kenpa'ti Jordán hue' akodpen huae'eri huakka'ada Jesúsere on'huahuudhuahuika'uyate.

¹ Huakka' aratbut egkupopakte Jesús o'batiahuaypo ote'yo o'behuikpo o'huaduy. Ke'nen huamanigpejka'eri kentaj meyo'hue'da ogkupopakuy. ² Huaboa'da o'manmadika'apo:

Durugda huae'eri konig o'ne. Jesúsa o'manmadika'uyate.
(Lc. 6.20-23)

³ —Opudomey huata'da Diosen kikhue'dik ihuey, mo'nopoepo, “Be'tihuapok Dios,” bo'tiona'pakika'po, durugda mo'e. Dios opuden Huairi o'e. Diosensi'po mo'ene.

⁴ Opudomey dakhuea' e'ka'de' nama'da ijkamey mo'nopoika'denok pai'da mo'enok, Dios opudtaj mo'manoeyoeya'apone. Durugdakon mo'jka'apone.

⁵ Opudomey daknopo'da huata'yo'da pakhue' yanika'po Diosen aratbut mo'eapo kenpa'ti Diosere Diosenbayo huae'eri mo'eapo. Durugda mo'jka'apone.

⁶ Opudomey Diosen e'mana' 'urunanada e'kika'ta' bo'eretpakika'nok. Diosa bo'tihuapokaponok daknopo'da mo'taeapone. Durugnada mo'jka'apone.

⁷ Nogomeytaj mo'matinepahui'nok Diosa opudtaj mo'matinepahui'po. Durugda mo'jka'apone.

⁸ Diosenyo'da huapakeri 'urunanada huanopoe'eriomey Diosere mo'eapone. Durugda mo'jka'apone.

⁹ Opudomey huamanoeyoeyeri do'huedsi'po mo'ene. Diosa mona'apone. Durugda mo'jka'apone.

¹⁰ Diosen e'mana' bo'kika'nok nogomeya' bo'huadiaypo bo'tierikpo mogka'ne. Opud Diosen bo'kika'po Diosensi'po mo'jka'apone. Durugda mo'jka'apone.

¹¹ Opud do'hued hua'a e'kika'ta' bo'paknok nama'da bo'tidi'kene kenpa'ti nama'da mogka'ne kenpa'ti dakhuea'da bo'huaa'ne. Durugda mo'jka'apone. ¹² A'nenda opud si'popakhued Diosen huamanbatia'pakeritaj kenpa'ti on'magkuyate. Konig premio Diosa 'urua'da mo'toea'apone. Durugda mo'jka'apone.

Cristoen huanigpejka'eri konigti sal huadak on'manigkika'po konig huakjey Diosen egkika'te aya'ada on'batiahuaypo oknopog'dik o'neapo.

(Mr. 9.50; Lc. 14.34-35)

¹³ Sal huadakda o'epo aratbuttehuapa'. Konigti do'hued huanigpejka'eri konig salonig huadakda o'nepo aratbuttehuapa' huadakda o'ne. Sal pai' e'titiknayo onte'ti huadakda kahue'dik o'eapo. Sal pai' e'titiknayo huadaritehuapa' huadak ehue'dik o'eapo. Paichi kahue'dik o'eapo. Kenpa'da en'dik o'e. Batikhue'ada daka' men'pee'. Batikhue'ada daka' me'noknopoenka'.

¹⁴ Opudomey konig huakjey mo'ene. Diostaj mo'nigpeepo huadak bo'kika'nok aratbuta tiahuyaydik mo'ene. Konigti be'edpi' huakka' jak ote'yo ee'nayo aya'ada jaktaj tiahuyaydik o'ne. Konigti Diosen bo'kika'nok aya' aratbutada tiahuyaydik mo'eapone. ¹⁵ Huakjey e'bakpakde'te ektioke'yo jonhuadahue' o'nika'. Aya' on'kudpo tiahuyaydik ka'ne'po kutopa kutapen huakjey o'nonhuadika'. Aya' jakyoda jeyda o'e. ¹⁶ Konigti opud huadak yag'kika'po konig huakjey ya'nepo aya'ada opudtaj tiahuyaydik ka'ne'po kenpa'ti huadakda Dios o'ea' batia'pakdik ka'ne'.

Moisés e'mana'taj Jesúsa o'tia'pakuy.

¹⁷ “Moisésen e'mana' kenpa'ti Diosen huamanbatia'pakeritaj peehue'dik yane'.” Ea'ta' o'pakpo o'tiakuy. Kenda nama'da nopogehue' yane'. “Moisésen e'mana' kenpa'ti Diosen huamanbatia'pakeritaj peehue'dik yane'.” Ahue' a'eya'po aya'tada daka'da e'manopogea'taj ijpakpo ijtaiakuy. ¹⁸ Kurud huadari ee'te batikhued kenpa'da Moisésen e'mana' dikenhue' o'eapo. Suigpi' dikenhue'dik o'eapo. Kene'huaya' huame'noe e'ede'te aya'da Moisés e'mana' kuhuitdik o'eapet. Buttida ijjay. ¹⁹ Be'api' Diosen e'mana'taj kahue' ee'nayo kenpa'ti Diosen e'mana' kahue'dik yane' e'manmadika'nayo Dios Huairiensi'po ehue'da o'neapo. Kenpa' Moisésa o'mana'uyate opud bo'ka'po kenpa'ti yag'kika' e'manmadika'nayo Dios Huairiensi'po mo'eapone. ²⁰ Moisésba' huamanmadika'eri kenpa'ti fariseo aratbut eretpakhue' e'eadada Moisésba'taj nama'da on'nigpejka'nig'a. Opudomeynayo huadakada yan'nopepo Diostaj daka' yag'kika'. Huadaknopo' ehue' ee'nayo Diosen aratbut ehue' mo'eapone.

Madiayhue' yanika' Jesúsa o'manmadika'uy.

(Lc. 12.57-59)

²¹ “Aratbuttaj arakhue' yae'. I'huadiaypo e'araknayo o'nakon bueydik i'ene.” Opuden adhuea'pane' mona'uyate. Kenda opud mo'pee'uy. ²² Kenda huadak ee'pi' nogda iija'apoy. Be'api' nog aratbuttaj e'huadiaynayo dakhue'da o'ka'nok gobierno huairite castiga kagke'po tohua'dik mo'ene. Nog aratbuttaj o'bahuadiaypo e'batidi'ke'nayo dakhue'da oa'nok mabitbitdik mo'ene. Castiga kagke'po gobierno huairi egkupopakuy tohua'dik

mo'ene. "Huasegda i'epo dakhuea' i'kika'ne." Nog aratbuttaj ena'nayo dakhuea'da ia'nok ta'akyo huigdik mo'ika'apone. Do'a ijjay.

²³⁻²⁴ Diostaj a'tiona'pakya'po i'hua'po nog aratbuttaj dakhue'ada ijkamey huaboa'da i'nopode. Tiona'pakhuedada yahuati'. Kentaj yamanoeynoey. Yamanoeynoeydepo a'tiona'pakya'po yahuati'.

²⁵ "Q'na dakhuea' megka'ne," noga ena'nayo gobierno huairitaj bo'tohua'depo e'tohua'te kentaj yanoeya'. E'ma' dehue'nayo huakupepi' yayokti'. Noeyahue'pi' yokhue'pi' ee'nayo gobierno huairitaj bo'tohua'apone. Ken gobierno huairi sorotataj bo'yokapone. Sorotataa huabakuda' jakyo bo'kuda'apone. ²⁶ Keyoda ijhue'da orokhue'dik i'ea'pone. Aya'da dehue'te i'yokde'po orokdik i'ea'pone.

E'bokerekbo'nayo konig huatoe toehue' o'epo e'bakdej o'e. Kenda Jesusa o'manmadika'uy.

²⁷ Nogen bakdejhue' yane'. Kenda mo'pee'uyate. ²⁸ Kenda buttida ea'pi' be'api' e'bokerekbo'nayo konig huanopoya' o'eretpakpo konigti o'bakdej. Dakhuea'da o'ka'. Donayo ijjay.

²⁹ E'bokerekbo'nayo dakhuea'da ijkay yan'nopodepo kenpa'da yan'batikti'. Batikhue'da dakhuea'da e'kika'nayo Diosa castiga mogka'po ta'akyo huigdik mo'ika'apone. ³⁰ Dakhuea'da huaba'a eka'nayo kenpa'da yan'batikti', dakhue'da e'kika'nayo. Batikhue'da Diosa castiga mogka'po ta'akyo huigdik mo'ika'apone.

Huatoe konig e'entaj Jesusa o'manmadika'.

(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

³¹ Be'api' huabokerek huatoe e'ennayo ettone'taj e'ende' huanopog' beroba' yokdik o'e. Opuden adhuea'pane' kenda mona'ika'uyne. ³² Donayo nogda ijjay. Huabokereken huatoe bakdejhued ee'tada e'ennayo ettone'taj dakhue'da ogka'. Ken ettone' e'ende'taj e'toe'nayo konig e'bakdejonhuahuika' o'e. Kenpa'ti huabokereka nogen huatoe e'entaj e'toe'nayo konig e'bakdejonhuahuika' o'e. Diostehuapa' dakhuea'da o'e, ijjay.

"Ijka'apoy. Buttida ijjay. Diosa meknopone." Ken konig aratbut o'dika'nig Jesusa o'manmadika'uy.

³³ "Ijka'apoy. Buttida ijjay. Diosa meknopone." Diostaj e'huaa'nayo da ahue' yae', kenda yakati'. Kenda opuden adhuea'pane'a on'mana'uyate mo'peede'uy. ³⁴ Donayo nogda ijjay. "Ijka'apoy. Buttida ijjay." Ahue' yanika'. "Ijka'apoy," kenyo'da yaa'. Kurud Diosenbayo o'e. Keya' o'mata'mona'ika'. "Ijka'apoy. Buttida ijjay. Kuruda meknopone da ahue' ijjej." Ken konig ahue' yanika'. ³⁵ Dios huadarite o'ibonok, "Ijka'apoy, buttida ijjay. Huadaria meknopone. Da ahue' ijjej." Ken konig ahue' yanika'. Jerusalen Dios Huairien huakka' jak o'enok, "Ijka'apoy, buttida ijjay. Jerusalena meknopone. Da ahue' ijjej." Ken konig ahue' yanika'. ³⁶ Opudada kuhuirihueahue'dik mo'ene. Diosayo'da kuhuirihuea'dik o'e. "Ijka'apoy, buttida ijjay. Do'hued huaku o'nopode. Da ahue' ijjej." Kention ahue' yanika'. ³⁷ Kenpa'da buttida yada'. Menokpi' da ahue' yane'. Nogiti nogitinada ea'nayo toto'a mena'nok ia'ne.

Noga ontaj dakhuea' egka'nayo konigti kahue' yae'. Jesusa o'manmadika'uy.

(Lc. 6.29-30)

³⁸ Huabokerekapi' nogtaj dakhuea' egka'nayo kenpa'ti huairiakon konigti kentaj ogka'dik o'e. Kenda opud mo'pee'uyate. ³⁹ Nogpa'da donayo ijjay. Noga ontaj dakhuea' egka'nayo diayhue' yaepo kentaj ogkahue' yaeti'. Noga ontaj nogatida egka'nayo diayhue' yaepo ogkahue' yaeti'. Onte'ti egka'nayo onte'ti diayhue' yaepo ogkahue' yae'. ⁴⁰ Noga gobierno huairipi' "Opot beyok," ena'nayo daka'da yayokti'. Kenpa'ti diayhue'ada chompakon yayokti'. ⁴¹ "Do'hued yudtaj adtemon betatohua'." Sorotataapi' ena'nayo diayhue'ada adyoda yatatohuati'. ⁴² "Aypo beyok." Noga ena'nayo sue'nopo ehue'ada yabayokti'. Yudtaj bektoyok ena'nayo daknopoda yaepo yaktoyokti', ijjay.

Dig huadiayeritaj konig taka'taj onte'ti diayhue'ada di' yan'maika'.

(Lc. 6.27-28, 32-36)

⁴³ "Huadi'taj di' yamaika'. Ontaj huatinosikeritaj konigti yan'huadiayikati'." Kenda opuden adhuea'pane' on'mana'uyatenig mo'peede'uyne. ⁴⁴ Donayo nogpa'da ijjay. Matinosikeritaj di' yan'maika'. Dakhuea'da huaa'eritaj Diosa "Kanopo'kore'," yan'tiona'pakikati'. Huadiayeritaj huadakda yakikati'. Huabatidi'keritaj yan'tiona'pakikati'. Huamagkeritaj kenpa'ti yan'tiona'pakikati'. ⁴⁵ Kenda bo'kika'po konig Apag Dios Kuruderiensi'po mo'ika'apet. Huadak huaka'eri kenpa'ti dakhuea' huaka'erierye aypo kan'toike'po Diosa niokpoa kata'teike'po o'kuyate kenpa'ti ehui' mo'nigta'mona'ika'ne. ⁴⁶ Di' aratbuttayo'da di' e'maika'nayo gana e'ka'huayak baehue'dik mo'ea'pone. Kenda dakhuea' huaka'eria ogkika'. Di' aratbuttaj di' on'maika'. Dakhuea' huakeritaj kenpa'ti di' maika'dik mo'ika'apone. ⁴⁷ O'nen huabettayo'da 'urua'da

e'huai'ka'nayo "Huadakda ij'kay," nopogehue' yanika'. Dakhuea' huaka'eria kenda ogkika'. Dakhuea' huakeritaj kenpa'ti di'da huaa'dik mo'ika'ne. ⁴⁸ Opuden Apag Dios kurudyo aya'tada di' o'maika' kenpa'ti aya'tada huadaka'da o'magkika', Konigti opuden Apag Dios aya'tada di' yan'maika' kenpa'ti aya'da huadaknopo'da yag'kikati'.

6

Huadaknopo'ada huadakyo'da yag'kikati'. Jesúsa o'manmadika'uyate.

¹ Aratbuta men'tiahuaye'poyo'da pai'da aratbuttaj e'bayoknayo nama'da boka'ne. Ken konig kahue' yanika'. Kenda e'kika'nayo Apag Dios kurudyo huag'eria kenpa' e'ka'huayak bayokhue'dik mo'epone. ²⁻³ Nama'da huanopog'eria huakka' aratbut men'tiahuaye'po pai'da aratbuttaj on'bayokika'. Kenpa'ti huaitake' jakya' huakka' aratbut men'tiahuaye'po pai'da aratbuttaj on'bayokika'. Konigepo huadakda ogka' batia'pakika'dik me'nepo. Kenpayo'da on'peika'po. "Huadak ogka'." Diosa ahue' mo'epone. Kenomey nama'da huanopog'eria diga'da aratbuttayo'da on'pakika'. Diostanayo pakhue' o'ne. Konig kenomey ogkika' kakahue' yane'. Iregireg yan'bayokikati'. O'nen huadi'a tiahuayhue'te pai'da aratbuttaj yan'bayokikati'. ⁴ Iregireg aratbuta tiahuayhue' ene'te pai'da aratbuttaj yan'bayokikati'. Kenda e'kika'nayo Dios iregireg e'bayokika'nayo o'tiahuaypo Diosa nogitida 'uruda bo'yokapone.

Diostaj konig tiona'pakika'dik Jesúsa o'manmadika'uy.

(Lc. 11.2-4)

⁵ Do huadakda ij'jey nama'da huamanopog'eri huaitake' jakyo kenpa'ti jak kurate aratbut egkupopakikaya' on'tiona'pakika'. "Huadakda o'ne." Aratbuta men-huaik'e'po on'tiona'pakika'. Kenda dakhua'pa e'eda on'tiona'pakika'nig'a Diosanayo sigpi' peehue'dik mo'epone. ⁶ Opudomeynayo menokapi' e'tiona'pakta' bo'pakpo o'nenbayo dubayapi' nogtia'da Apag Diostaj yan'tiona'pakikati'. Iregireg e'tiona'pakika'te Apag Diosa tiahuaydik mo'ene. Mo'peika'apone. Montihuapokika'apone.

⁷⁻⁸ Diostaj oknopogehue' huag'eria konigdikti onte'ti onte'ti ij'hue'da on'tiona'pakonhua'nig'a Diosa mo'peepone nama'da on'nopoenig'a. Kenomeytaj Diosa nigpeehue'dik o'maika'apo. Konigti kakahue' yane'. Tiona'pakhued ee'ted kenda i'paknig Apag Diosa o'nopog'. ⁹ In konig yan'tiona'pakikati':

Oro'en Apag i'ene, Apag Dios. Kurudyo i'ika'ne. Kenpa'da 'urunanada i'ika'ne. O'nen huadik kenpa'da huadakda o'ika'. Aya'ada ka'dike'. ¹⁰ Huakhuairi i'enok'ida aya'ada ontaj mo'nigpeike'. Dios Huairi i'epo aya'da i'pakpo i'manika'. Kurudyo huag'eria mo'nigpeika'po ogkika' konigti iyo huadariyo aya'ada huaka'. ¹¹ Inme'noete ayo oro'taj a'nigyaya'po bo'tihuapok. ¹² Oro'taj dakhuea' mogkame'nigtaj oroa o'bakkahueay konigti oro'en dakhuea' e'kika'taj bokkahuea'. ¹³ Dakhuea' e'ka' nopogehue' ka'ike'po montihuapok. Nama'da e'ka'ta' e'paknayo kakahue' ka'epo bo'tihuapok, Apag Dios. Dios Huairinayo aya'enda Huakhuairinanada i'epo teynananada i'epo kenpa'da huadaknananada i'enok kenda aya'ada kan'manbatia'pakike', ken. Ken konig yan'tiona'pakikati'.

¹⁴ Opudtaj dakhuea' mogkame'nigtaj ekkahuea'nayo o'nen Apaga kurudya' o'nen dakhuea' e'ka' bokkahuea'apone. ¹⁵ Opudomey nogomeytaj okkahueahue' ee'nayo Diosa opudtaj okkahueahue'dik mo'epone.

Diosa kapeunhue'po in konig bapehue' mo'unhua'nig'a Jesúsa o'manmadika'uy.

¹⁶ Oro' huadakda o'e nama'da huamanopog'eri, pai'da o'e, nama'da e'manopog'eta' on'pakpo huakok koyoahue'da ogkokparoka'po "Huadakda o'ne." Aratbuta kan'batia'pake'po ayo bapehue' o'neonhua'nig'a, "Huadakda o'ne." Diosanayo huaahue'dik mo'epone. Opudomeynayo Diostaj ayo bapehue' mo'unhua'po ken konig kakahue' yane'. ¹⁷⁻¹⁸ Opudnayo e'tiona'pakte ayo bapehue' e'unhua'nayo yag'kokkoyoika' kenpa'ti daka' yag'kuirida'ika'. Kenda eka'nayo aratbut bo'tiahuaypo ayo bapehue' o'unhua'nigtaj nokothe'dik o'neapo. Opuden Apag Diosayo'da soatayo' bo'tiahuayapone. Bo'tiahuaypo mo'peepo huanoeonhuahuika' mo'bayokapone.

Diostaj bo'eretpakpo yan'nigpeika'po kenda Diosa okkahuehue' mo'epone.

(Lc. 12.33-34)

¹⁹ Katepi' uru yudtapi' huakka'nada e'tamaeta' eretpakhue' yanikati'. Huakka'da matogehue' yanikati'. Huakka'da e'matog'nayo indariyo huithuita ya'bapepetpi', huakka'da ya'para'apetpi', yan'bereapetpi', ²⁰ Dios kuruderiyo'da yaderetpakpo yan'nigpeika'. Diosa okkahuehue'dik o'epo. Kenpa'ti Diosen o'taj kateapi' bapehue'dik parahue'dik okberere'dikpi' o'unhuahuika'apo. ²¹ Diosen e'kika'nayo Diostaj di'nanada mo'epo Diostaj bo'eretpakika'apone.

Opudomeyen huakpo huaso'en huakjey o'e.

(Lc. 11.34-36)

²²⁻²³ Opudomeyen huakpo huaso'en huakjey e'dik o'e. Huakpoa katepi' bo'tiahuaypopi' ontehuapayo'da eretpakdik mo'enepi', huadaknopo'da mo'epo nogomey pai'da huag'eritapi' e'bayokta' bo'eretpakpopi'. Katetapi' uruda e'tiahuayada nogomey kan'tamae'po e'paknayo huadaknopo'da mo'epo durugda mo'epo huadakda bo'kika'ne. Konig huakjeyyonig mo'ika'. Katetapi' bo'tiahuaypo ontehuapayo'da bo'eretpakpo dakhue'nopo'da mo'epo durugnopo' ehue' dakhue' bo'kika'. Konig sikkiregryonig mo'ika'ne.

Dios huairi o'e. Huakka' e'tamaeta' e'eretpaknayo ken konig nogda huairionig mo'tae.

(Lc. 16.13)

²⁴ Diosyo'da konig huairi o'e. Kentayo'da nigpeika'dik mo'ene. Kentayo'da di'nanada ika'dik mo'ene. Huakka'da katepi' e'eretpakika'nayo nogda huairi mo'tae. Konigepo huakka'da katepi' eretpakhue' yanikati'. Diostaj e'nigpeika'nayo huakka'da katetapi' eretpakhue'dik mo'ene.

Dios ke'nensi'potaj o'batihuapokika'.

(Lc. 12.22-31)

²⁵ Aypota' e'mai'ta'pi' yudtata' mepu'kudhuahuahue' yanikati'. Diosa oro'taj mo'noea'ika'ne kenpa'ti oro'en aypo oro'en yudtaj bo'yokika'ne. Konigepo Diostaj yanoknopounhuahuika'. ²⁶ Bakoyt' baahue'tada o'nen Apag Diosa aypo o'bayokika'. Bakoyt' suigda o'pak. Opuđtanayo Apag Diosa huakka'da o'pak. Konigepo bo'tihuapokika'apone. Aypota' mepu'kikahue' yanika'. ²⁷ Huabokerek e'kereкта' e'pakada huakka' e'mepu'kudhuahuada nogiti kerekhue'dik o'epo.

²⁸ ¿Mena'po yudtata' mo'mepu'kika'? Mepu'kehue' yanika'. Mirebayo huakhuen yan'tiahuayika'. Mire huakhuen baahue'ada o'e. Joda o'kereк. ²⁹ Salomónkudak huairitone' o'uyate. Huakka'da o'to'e'uyate. 'Uruda yudtaj o'matqe'ika'uyate. 'Uruda o'otika'. Huakhuenayonogitinada 'urunanada Salomónkudak sue'da 'uruda o'otika'uyate. ³⁰ Diosa huakunopia okhuenpaka'. 'Urua'nada e'ka'tada idada okhuenkot. Diosa huakunopiada okhuenpaka'ika' kenpa'ti opudtaj huakka'da o'pakpo o'tihuapokapone yudtaj yokika'dik mo'ika'apone. ³¹ Konigepo katetapi' mepu'kehue' yanikati'. "¿Kate o'bapeapo?" Nopoehue' yanikati'. "¿Kate o'mayapo?" Nopoehue' yanikati'. "¿Kate ijotapo?" Nopoehue' yanikati'. ³² Oknopoehue' huag'eri huakka'da yudtaj kenpa'ti huakka'da aypo digda on'pakika'. Kenoka' opud toehue'da mo'enok Apag Diosa o'nopoepo bo'tihuapokika'apone. ³³ Nogiti nogiti Dios Huairitaj yan'pakika'. Nogiti nogiti Dios Huairitaj e'nigpeeta' yan'pakika'. Ken konig Diostaj e'pakika'nayo Diosa bo'yokika'apone. Yudtaj aypo huamai' katepi' bo'yokika'apone. ³⁴ Eme'te katepi' ijotapo, katepi' ijbapeapo katepi' yamayapo kenpa' nopoehue' yanika'. Konig oy Diosa bo'tihuapokpo eme'tepi' nogok nogok Diosa daka' bo'tihuapokika'apone.

7

Nogomeytaj "Dakhuea' o'ka," bahuaahue' yanika'.

(Lc. 6.37-38, 41-42)

¹ "Dakhuea' o'ka," Diosa huaahue' mo'e'po nogomeytaj "Dakhuea' o'ka," bahuaahue' yanika'. ² Konig nogomeytaj bo'huaa'ika'nig konigti Diosa opudtaj bo'huaa'apone. Konig nogomeytaj bo'kika'nig konigti Diosa mogkika'apone. ³⁻⁵ Noga sue'pi' dakhuea' e'ka'tada "dakhuea' ika'," ida onahue' yanika'. Ona'taj dakhuea'nanada i'kuy'etpi'. Kenda nopoehue' mo'ene. In konig o'e ijbatiap'apakapoy. Nogen huakpoyo huata'sujsi'po ekpohuedte o'na i'tiahuaynig'a. O'nen huakpoyoa'taj huaboro'ta'suada bekpohuedne. "Huata'suj huakpoyo oktoki, eg'." Menpa' ina'. Nama'da i'nopoepo ia'. Ken o'nen huakpoyoa'taj huaboro'ta'suada ekpohuedtada tiahuayhue' i'ene. Nama'da huanopo'e'eri i'ene. Huakkuruda o'nen huakpoyo huaboro'ta'sutaj on huata' yakokpotoken. Ken konig dakhuea' i'ka'uyunig yanopo'korea'po yabatik. Kenoka' i'nopo'korea'depo daka' i'tiahuaydepo nogen huata'sujsi'pokon okpotokdik i'epone. Noga nama'da eka'nayo dakhuea' e'ka' kabatike'po batihuapokdik i'epone.

⁶ Huatidi'keritaj Diosen huadak hua'a manmadikahue' yanika'. Kentaj e'manmadika'nayo dakhuea' magka'dik ya'neapetpi'. Konigti Diostaj pakhue' huag'eritaj Diosen huadak hua'a manmadikahue' yanika'. 'Urunanada e'manmadika'nayo opudomeytaj bo'huadiaypo dakhuea'da mogka'apetpi'.

In konig Diostaj yan'tiona'pakika'.

(Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷ Katepi' bo'pakpo "Beyok" Diostaj yan'tiona'pakikati'. Diosa bo'yokikapone. Diostaj bo'ukpo bo'huahuayapone. Menigokhuike' Diosyo ijkudapoy. Yan'tiona'pak. Mo'tiona'pakdepo kuddik mo'ëapone. ⁸ Konigepo beyok o'na ea'nayo Diosa bo'yokapone. Kenpa'ti e'uknayo bo'huahuayapone. Ijkudapoy menigokhuike' ena'nayo kuddik mo'ëapone.

⁹ "Aypo beyok." O'nensi'poa ena'nayo huid yokhueada aypoda yokdik mo'ëne. ¹⁰ "Big beyok." Ena'nayo bihui yokhueada, biigda yokdik mo'ëne. Kenda huasi'po o'paknig kenda bo'yokne. ¹¹ Opuđ dakhue'da ee'pi' katepi' huadakda mo'bayokika'ne huasi'potaj. Kenpa'da Diosnayo huadakda o'kika'. Opuđ Diostaj e'tiona'pakika'nayo Diosa huadakda mogkika'apone kenpa'ti huadakda huakika' bo'tihuapokika'apone.

¹² Konig nogomeya opudtaj huadakda egkika'ta' e'paknayo huadakda ogkikahue' ee'pi' kenomeytaj huadakda yag'kikati'. Konig nogomey opudtaj di'da ee'ta' e'batipaknayo kenomeytakon di'nanada yan'maikati'. Ken konig Moisésa o'manbatia'pakonhuahua'uyate. Kenpa'ti huamanbatia'pakeria ken konigti on'manbatia'pakonhuahua'uyate.

Diosyo huahua' suigda akbogpe huakud o'e.

(Lc. 13.24)

¹³ Diosyo huahua' suig akbogpe huakud o'e. Diosyo huahua' suigdagda o'e. Diosyo bo'hua'po suigdag huakka' bo'pakpo hua'dik mo'ika'pone. Suigdagte huahua' Diostaj mo'nigpeika'po Diosere onte'ti mo'noonhuahuika'apo. Boro'dagte ta'akyo on'hua'ika'. Ta'akyo huahua' dag huaboro'dag o'ika'. Boro'dagtaj huakka'da eretpakdik o'nika'. Katepi' huakka'da e'tamaeta' on'pakika'. Dakhuea'da kika'dik o'nika'. Boro'dagte huakka'nada on'bahua'ika'. Ta'akyo on'bahua'ika'. Ta'akyo mahuigdik o'ika'apo. ¹⁴ Diosyo huahua' suigdagda o'e. Dagsi'poda o'e. Suigdagteda huakka'da katepi' togehue'dik mo'ika'apone. Diosenyo'da kika'dik mo'ika'pone. Suigdagte bo'hua'po onte'ti Diosere mo'noonhuahuika'apone. Suigdagtaj sue'ada on'huahuaypo on'hua'ika'.

Huamanmadika'eri konig hueymey o'ne. Huadak hueymey ee'nayo huadak huada o'toe.

(Lc. 6.43-44)

¹⁵ Nama'da huamanmadika'eria opudtaj e'manmadika'ta' on'pakpo yan'tiakapet. Keyoj nama'da monmadikapet. Nama'da e'manopoea'ta' on'pak. Konig oveja ijje. Huadakda ijkikay. Buttida ijje. Nama'da opudtaj mona'ika'apet. Konig apetpet o'ne. Huiyokda o'ne. Dakhuea'da ogka'dik mo'ëapone. ¹⁶ Huamanmadika'eria dakhuea'da e'kika'nayo nama'da huamanmadika'eri o'ne. Maknokotdik mo'ëne. Konig okposidisi' uruda huada dapakhue'dik o'e. Konigti nama'da huamanmadika'eri huadak kikhue'dik o'ne. ¹⁷ Huamanmadika'eri konig hueymey o'ne. Huadak hueymey kenpa'ti huadak huada o'toika'. Hueymey e'aya huada kenpa'ti o'ay. Dakhue'da o'e. ¹⁸ Hueymey huadakda ee'nayo dakhue' huada togehue'dik o'e. Hueymey e'aya huadak huada togehue'dik o'e. ¹⁹ Aya'da hueymey e'madaayika'nayo ta'tegdik o'ëapo. O'ta'tegpo huigdik o'ëapo ta'akyo. ²⁰ Nama'da huamanmadika'eria dakhue'da ogkika'. Huamanmadika'eria dakhue'da e'kika'nayo nama'da huamanmadika'eri o'ne. Maknokotdik mo'ëne. Kenomeytaj manigpeehue' yaneti'.

Diosensi'po aya'da ehue'dik o'neapo.

(Lc. 13.25-27)

²¹ "Do'hued huairi ontaj huakka'da ijinigpeikay, Huairi." Do'taj huakka'ada o'nona'apet. Sue'da huakka'amon aratbuta huadaknopo'da kenda o'nona'po Apag Diostaj mo'nigpeika'nok kenomeynayo Diosensi'po o'ne. "Do'hued huairi ontaj huakka'da ijinigpeikay, Huairi." Huakka'ada do'taj nama'da o'nona'apet. Apag Diostaj nigpeehue' o'nepo dapita' Diosensi'po ehue'da o'ne. ²² Kene'huaya' huame'noete aya'ada Diostaj on'toboapo. "Diosa mona'nok Diosba' oro'a o'manbatia'pakika'uy. Diosa mona'nok aratbuttaj o'bayarea'po toto' nokireg o'maoroka'uy. Diosa mona'nok konig Diosyo'da teyda ka'dik o'e konigti oro' urua'da o'kika'uy." Diostaj on'tobopo huakka'ada ya'nona'apet. ²³ "Opudtaj okiehue' ijjehuadikamey. Dakhuea'da huaka'eri mo'ëne. Kenpa'da yanhuati'." Ijmana'apoy.

Konig jak ogka' Jesús a o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)

²⁴⁻²⁵ Aya'ada do'hued hua'ataj mo'nigpeika'po bo'kika' kenpa'da bueyhue'dik mo'ika'apone. Onte'ti doere mo'noonhuahuika'apone. Konig huadak huanopoe'eri jak huaka'eri o'nepo jak ogka'. Ote'ya' dariteyta' jak ogka'. Adteda iddu ogkudea'. Diga'da o'hui', diga'da kenpa'ti o'bapok. Huekurukon o'tiak. Ote'yo o'ënok huekurua jak tohuahue'dik o'e. Bapoka onhuekehue'dik o'e. ²⁶ Aya'ada do'hued hua'ataj nigpeehue'

o'nepo konig nama'da huaka'eri o'ne. Nama'da huaka'eri konig kuhuadta' jak huaka'eri o'ne. Adteda 'iddu kudeghue' o'ne. ²⁷ Huakka' o'hui' kenpa'ti diga'da o'bapok kenpa'ti huekuru o'huepokpo jak o'tohua'. Ke'poda o'ka'. Nama'da huaka'eri ken konig ogkika' kenpa'ti do'ed e'manmadika'te nigpeghue' o'nika'. —Kenda Jesúsa o'manmadika'ahuaduy. ²⁸ Jesúsa kenda e'manmadikade'te “Kenpihuay 'urua'da o'manmadika'.” Aratbuta on'batia'pakuy. ²⁹ “Urua'da o'manmadika'nok nigpeika'dik o'ika'apoy. Moisésenba' huanmadika'eria konig huairi manmadikahue' o'nika'.” Aratbuta on'batia'pakuy.

8

Huabokerek ke'poda e'so'settaj Jesúsa o'yarea'uyate.

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

¹ Jesús ote'ya' o'huarakpo huakka'ada on'ta'bahua'uy. ² Jesústaj huabokereka o'huatiakuy, kena ke'poda e'so'set. Konig a'nenda aratbut gobierno huairitaj ogkika'uyinig ke'na Jesústaj huikudate o'tihuadpo:

—O'na e'paknayo beyarea', Huairi. —Ona'uy.

³ Jesúsa o'tibata'tepo ona'po:

—E'yarea'ta' ijpaki. Ijyareapoy. —Jesúsa ona'uy. Ena'te idada o'yarud'uy.

⁴—Jesúsa be'yarea'ne mantia'pakhue' yae'. Sacerdote Diostaj 'uhua huanigbatiarakerite yahuati'. A'yareya'po konig Moisésa o'mana'uyate ken konig yayokti'. Sacerdotea 'uhua Diostaj kanigarake'po 'uhuapi' yayokti'. Ken konig i'ka'po o'yaredepo aratbuta mo'tinopoeapone. —Jesúsa ona'uy.

Roma gobierno capitánen huanaba'taj Jesúsa o'yarea'uyate.

(Lc. 7.1-10)

⁵ Huakka' jak Capernaumyo Jesús e'kudonde'te Roma sorotataj Capitána Jesústaj o'huahua'uy. Cien sorotataj o'mata'mona'ika'. ⁶ Jesústaj

—Do'hued huanaba' jakyo onpahued. Huaso' dakhue'da o'epo konig ayhue'da o'e. Pai'nada o'nopo'e, Huairi. —Capitána diga' o'pakpo ona'uy.

⁷—A'yareaya'po ijhua'apoy. —Jesúsa ona'uy.

⁸—O'na 'urua'da Huairi i'e. Donayo nog aratbutda ijje. Ehue'da ijje. Do'hued jakyo kudhue'dik i'ene, Huairi. Kayare' yaa'. Eade'te o'yarudapo. ⁹ Do'hued sorotataj huairia menika'ne kenda ijnigpeikay. Kenpa'ti do'hued sorotataj ijmanikay do'taj men'nigpeika'ne. “Yahuati'.” Do'hued sorotataj enade'te on'hua'ika'. Nogatj “Yatiak,” ena'te on'tiakika'. Do'hued huanaba'taj katepi “Yaka,” ena'nayo o'kika'. —Capitána Jesústaj ona'uyate. ¹⁰ Kenda Jesúsa o'pēdepo,

—Kenpihuay, huakka'da meknopōene. Israel aratbut Diosen aratbut e'eada sue'da Diostaj o'noknopōe. ¹¹ Huakka'da nog aratbutda judío ehue' o'noknopōeapo. Bidta'da on'tiakapo nogya' nogya'. Abrahamere Isaacere Jacobere on'bape'po on'noeonhuahuika'apo. Diosensi'po o'neapo. ¹² Huakka'ada judío aratbuta Diosensi'po o'ey nama'da on'nopōepo Diostaj oknopōehue'ada on'nopōenok Diosa o'maenapo. Sikkiregyoda on'bahua'apo. Pai'da on'nopōunhuahuika'apo. Kenpa'da on'huikonhuahuika'apo. —Jesúsa huanigpeika'eritaj o'mana'uy.

¹³ Ona'ti capitántaj ona'po:

—O'nen jakyo yahuati'. Konig do'taj iknopōenig o'nen huanaba' o'yarudde. —Jesúsa ona'uy. Kenda ea'te huanaba' o'yarud.

Pedroen huasu'taj o'yaread'uy Jesúsa.

(Mr. 1.29-31; Lc. 4.38-39)

¹⁴ Pedroen jakyo Jesús o'hua'uy. Pedroen huasu' o'digpakpo onpahued. Jesús e'kudde'te o'tiahuay'uy. ¹⁵ Huaba'ta' o'neipo o'yaread'uy. Ken Pedroen huasu' o'yaruddepo o'bodpo o'manigmanhuada'uy.

Jesúsa huakka'tada o'bayarea'uy.

(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

¹⁶ Nogya' nogya' huakka' aratbut o'nepo, dakhue'da o'nepo, noga noga nogda nogda dakhue' on'toepo on'digpakpi', ekpobigpi', nogda nogda dakhue'da o'ne'uyate. Ken e'sikde'te kenomeyen huabeta Jesúste on'batotiakuyate. Jesús nogtati nogtati o'batibata'te'epo o'bayarea'uyate. Nogomey kenpa'ti dakhue'da e'ne'te Jesúsa toto'taj o'makena'uyate. Aya' dakhue' huae'eritaj o'bayarea'uy. ¹⁷ “Oro'taj mo'tinepahui'po bo'yarea'apone.” Isaiasa a'ennada oa'uyate. Kenpa' Isaiasa Jesústaj o'tia'pakpo oa'uyate. Kenda Jesúsa o'ka'po o'bayarea'uy. Jesúsa huakka'tada o'bayarea'uy.

Nogomeya Jesústaj e'tahuata' on'pakuy.

(Lc. 9.57-62)

¹⁸ Nogok Jesústaj huakka'ada en'tikupopakte Jesúsá o'batiahuaypo, "E'pogtone' mo'dayhua," o'mana'uy. ¹⁹ E'pog ayhuahued Moisésenba' huamanmadika'eria Jesústaj o'huatiakuy. Ona'po:

—Meyopi' i'huika'apo o'nen huanigpeika'eri ee'ta' ijpaki. Ontaj e'tahuika'ta' ijpaki, Huamanmadika'eri. —Jesústaj ona'uy.

²⁰ —Nubakuhued huakog o'taika'. Bakoyen kenpa'ti huapak o'taika'. Do huabokerek ijjepe Diosya' ijtiaikuy. Donayo nog jakyo nog jakyo ijtay'ikay. Doere e'hua'nayo meyo'kon yatayapet nopogehue' yae'. —Huamanmadika'eritaj Jesúsá ona'uy.

²¹ —Ontaj etahuata' ijpaknig'a huakkuru bueyhued ee'ted huaojtone'taj daka' toedik ijje. —Noga huanigpeika'eria Jesúsá ona'uy.

²² —Huabo oknopogehue' huag'eria nog oknopogehue' huag'eritone'taj daka' kan'toike' kenpa'ti kan'kubarakke'. Onnayo diga'da yaeretpakpo beta'hua'. —Jesúsá ona'uy.

Jesúsá e'hueniri'tone'taj bapoka'tere o'batika'uy.

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

²³ Jesús huanigpeika'eriere e'pog aktegya'po kusi'petone'yo on'bahuadpo on'hua'uy. ²⁴ E'pognopoyo ee'te huaboro'bapokada o'bahuatiakuy. Teya'da o'bapoknok huaboro'da o'hueniri'tone'po diga'da o'huakudpo huata'kotdikte o'uy. Jesúsá nayo o'tay'uy.

²⁵ A'maboaya'po Jesústaj on'huahua' huanigpeika'eria:

—Bo'tihuapok, Huairi. Montakotnede. —Jesústaj o'nona'uy.

²⁶ —Me'pukhue' yane'. Diosá Bo'tihuapokapone. Diosá bo'tiokkika'apo daka' yanoknopojika'. —Jesúsá o'mana'uy.

O'mabodpo, "Yabatik, bapokhue' yae', huenirihue' yae'," ona'nok o'batikanpo, bapokhue' o'epo kenpa'ti huenirihue' o'uy. ²⁷ "Kenpihuay. I'na huabokerek 'urua'da o'ka'. Kentaj bapoka o'nigppee kenpa'ti e'poga o'nigppee." Huanigpeika'eria on'batia'pakuy.

Botta' huabokerektaj toto' huakka'ada o'manopo'to'e'ika'uyate.

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

²⁸ Jesús e'pog akodpen o'be'tuy. Ken huadari Gadarabayó o'e. Jesústaj botta' huabokerek on'huatiakuy. Huakka'ada toto'a o'manopo'tounhuahua'nok kubarakbayó o'nika'uyate. Sorokeyó o'nika'uyate. Huiyokda o'nika'uyate. Huiyokda o'nenok ke'nenbayó aratbut huahue'dik o'nika'uyate.

²⁹ —¿Mena'po oro'taj o'huatiak, Jesús? Diosen Huasi'po i'ene. Kene'huaya' castiga huame'noe ehued oro'taj castiga magkahue' moe'. —'Utta'da Jesústaj o'nona'uy toto'a.

³⁰ Kenta'da meyo'hue'da huakka'da huakyari' on'bape'uy.

³¹ —Oro'taj e'maoroka'nayo huakyarien huanopo'yo mota'mona'. —Jesústaj diga'da o'nona'uy.

³² —Yanhuati', huakyarien huanopo'yo yan'bakud. —Jesúsá o'mana'nok, toto' bot-bokerektaj on'maenonpo huakyarien huanopo'yo on'hua'po on'bakud'uy. Ken, aya'da huakyari' huaduk on'bahuarakpo kubogyo on'baajpo e'pogyo on'bata'ko'tuyate. Toto'ere on'bata'ko'tuy.

³³ Ken huakyari' huamatog'eri kenda on'tiahuaydepo diga'da on'mame'pukonpo kenomeyen huakka' jakyo on'baket'uyate. On'tiakdepo kenda huaboa'da on'tiahuaynig on'batia'pakot'uyate. ³⁴ Aya'ada huakka' jak huag'eria on'peedepo Jesúsá on'huahua'uy. Jesústaj on'huahua'ydepo, "Oro'enyaya' yahuade'." Jesúsá diga'da o'nona'uyate.

9

Huabokerek e'ketpaktaj Jesúsá o'yarea'uyate.

(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

¹ Ken, Jesús kusi'peyo o'huadpo akodpen oktegedepo huaen jakyokon o'tiakuy. ² Jesúsá aratbuta asukte huabokerektaj o'nonpahueda'po on'nigtotiakuyate. Ke'na e'ketpak o'ika'uy. Jesúsá nayo o'yareapo o'noknopogepo on'nigtotiakuy. Kenda Jesúsá o'nopogepo.

—Durugda yae'. Aya'da Diostaj dakhuea' i'ka'uyatenig'a doa yokkahueay. —Jesúsá e'ketpaktaj ona'uy.

³ "Inbokerek nama'da o'nopogepo Diostaj dakhuea'da o'huaa'." Sue'da Moisésenba' huamanmadika'eria huanopoya'da on'nopogepo. ⁴ Kenda huanopoya'da on'nopogepo Jesúsá o'nopogepo o'mana'po:

—Menpa' dakhuea'da on'tinopog.

⁵ Diostaj dakhuea' e'ka' huabokerekada okkahueahue'dik o'ne. Diosayo'da dakhuea' e'ka' okkahuea'dik o'e. Huabokerek nayo sigpi' yareahue'dik o'ne. Diosayo'da yarea'dik o'e. ⁶ Do huabokerek ijjepe Diosya' ijtiaikuy. Diostaj dakhuea' e'ka' bakkahuea'dik ijjepe opudtaj kenda a'manopogeya'po,

—Yabo', asuk yatogepo, o'nen jakyo yahuati'. —Huabokerek e'ketpaktaj Jesúsá ona'uy.

7 Ke'na o'boddepo jakyo o'hua'uyate. 8 Huakka'da aratbut ogkupopakpo kenda on'tiahuaypo on'mame'pukpo Diosa o'tihuapoknok Jesús teyda o'ëpo konig Diosonigti okkahuea'dik o'e. Yarea'dik o'e. 'Urua'nanada Dios o'e. On'huaa'uy.

*Jesúsa Mateotaj "menigpeunhuahuika'po beta'huika'," ona'uyate.
(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)*

9 Ken keya' Jesús o'tiakuy. Do Mateotaj Jesúsa be'huahuay'uyne. Jaksi'poya' gobiernoen huakupe ijtabae'ika'uy.

—Do'taj a'nigpeunhuahuikaya'po beta'huika'. —Mena'uynok ijbodpo kenere ijhua'uy.

10 Ken jakyo Jesúsere Jesúsén huanigpeika'eriere ijbape'po huakka'ada gobiernoen huakupe huatabae'eri on'bakudpo oro'ere on'bapepo kenpa'ti nogomey Moisésenba'daka'peehue' huag'eri on'bape'uy. 11 Kenda fariseo huamanmadika'eria on'tiahuaypo:

—¿Mena'po Jesúsén gobiernoen huakupe huatabae'eriere kenpa'ti dakhuea' huaka'eriere ya'bape'? Dakhuea' huakika'eriere bapehue'dik o'ika'ne. —Fariseoa Jesúsén huanigpeika'eritaj on'huaa'uy. 12 Jesúsa kenda o'mapegedepo,

—Aratbut dakda ee'nayo huamadakka'eritaj pakhue' o'nika'. Dakhue'da ee'nayo huamadakka'erita' on'pakika'. Opud fariseo huamanmadika'eri huadakda o'ey mo'nopoepo do'taj pakhue' mo'ene. Gobiernoen huakupe huatabae'eri kenpa'ti dakhuea' huaka'eriere dakhue'da o'ne on'nopoepo do'te huamanopo'yarea'eri ijjenok on'pakpo on'batiakika'. 13 “Nog aratbuttaj di' yan' maepo yan'matinepahuika'. Kenda huakka'da ijpaki. Do'taj 'uhua e'nigarakika' kennayo sue'da ijpaki.” Apagba'a oa'. Kenda daka' yan'nopoika'. Konigepo “Yan'nopo'korea', onte'ti Diostaj yan'nigpeika'.” Dakhuea' huaka'eritaj e'mana'taj ijpakpo ijtiakuy. Huadak huaka'eritaj “Yan'nopo'korea',” a'manaya'po Diosya' tiakhue' ijjuy. —Jesúsa o'mana'uy.

Mena'po o'nen huanigpeika'eria Dios kamapee'po aypo bapehue' ehue' yanika'. Jesústaj o'nona'uyate.

(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

14 Juan Bautistaen huanigpeika'eria Jesústaj on'huatiakpo:

—Diosa me'pee'po bapehue' o'ikay oro'. Fariseo huamanmadika'eriakon Diosa me'pee'po bapehue' o'nika'. O'nen huanigpeika'erinayo kenpa'da on'bakika'. ¿Mena'po yan'bakika'? —Jesústaj o'nona'uy.

15 —Huabokerek o'toepakpo ke'nen huadi'a fiestate on'tiakdepo on'bakika'. Ken huabokerekere o'nepo pai'da ehue'dik o'ne. Do kenpa'ti do'hued huanigpeika'eriere ijika'nok durugda o'nika'. Pai'da ehue' o'nepo on'bakika'. Nogok do'taj mo'baktohua'apone. Kenoka' pai'da o'neapo. Nogok nogok Dios kamapee'po bapehue' o'nika'apo.

16 Huatone'ok ke'poda e'para'te akbetya'po huabo huaoktaj okteghue' o'ikay oro'omey judío aratbut. Huaboempa huatone'oktaj ekbetnayo onte'ti ke'poda o'para'apo kenpa'ti huabo huaok dakhue'da o'eapo. Konigti adhuae'pane'a e'manmadika' huatone'dik onte'ti nigpeehue'dik yane'. Do'hued huabodikyo'da e'manmadika' nigpeedik yanika'.

17 Huatone'si'dak vino huatoe' ayda kenpa'ti kurugada o'ëpo konigepo huabo vino sine' huebiahued onjoyhue'dik o'ene. Huatone'si'dakyo huabo vino onjoyhue'dik o'ika'ne. Huatone'si'dakyo huabo vino onjoyhuapo o'huapoagpo huasi'dak on'titagonapo. Vino o'surukapo kenpa'ti huasi'dak ke'poda o'su'huitonapo, dakhue'da o'eapo. Huabo vino huabosi'dakyo onjoydik o'ene. Huasi'dak vinoere huadak o'neapo. —Jesúsa o'mana'uy.

Jairoen huayobutaj o'noyhuada'uyate. Kenpa'ti ettone' Jesúsén yudtaj o'nejdepo o'yarud'uyate.

(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

18 Juan Bautistaen huanigpeika'eritaj Jesúsa e'mana'te judío huairia o'huatiakpo Jesúsén hua'ite huikudate o'tisakotpo:

—Do'hued huayobu huaboa'da e'bueytada on ehua'nayo tanoyhuada'dik i'ene. Bohua'. Yakutibata'te', e'kutibata'te' o'noyhuadapo. —Jesústaj ona'uy.

19 Kenda Jesúsa o'peonpo o'bodpo kenere o'hua'uy. Oro' Jesúsén huanigpeika'eriere Jesúsere o'hua'uy. 20-21 Jesús dagte e'hua'te ettone' huata'piyen o'tatiakpo. Mimi batikhue' o'unhuahuika'po doce huabayok o'unhuahuika'po, “Jesúsén huaok huakubogpita' e'nejnayo ijyareapoy.” Huanopoa o'nopoepo huaok huakubogpita' o'ne'uy. 22 E'nejde'te Jesús o'tikorudpo o'tiahuaypo:

—Yadurugpak. Do'taj oknopo'ok o'yareaddene, sion. —Jesúsa ona'uy. Kenda eade'te o'yareadpo huadakda o'unhuahuika'uyate.

23 A'kubarakka'deya'po música huaka'eri on'tiakdepo huairien jakyo o'nedepo kenpa'ti huakka'ada aratbut on'bahuik. Jesús o'tiakdepo o'batiahuaydepo:

²⁴ —Yan maorok. Ettone'si'po bueyhue'ada o'e. O'taypo o'e. —Jesúsa o'mana'uy. Aratbuta kenda on'peepo Jesústaj on'tierikuy. ²⁵ Jesúsa o'maoroka'depo o'kudpo ettone'si'pobuey e'huedyo o'huahua'po huaba'taj o'to'eato'nok o'noyhuadonpo o'body. ²⁶ Jesúsa judío huairien huayobusi'potaj o'noyhuada' aratbuta Capernaum aya'bayoda on'batia'pakuyate.

Botta' ekpobigtaj Jesúsa o'bakpoyarea'uyate.

²⁷ Jesús huairien jakya' o'bakhua'depo e'pakte botta' ekpobiga on'tatiakpo:

—Mo'tinepahui', Davidkudaken adhuea' huayayo. —Jesústaj 'utta'da o'nona'uy.

²⁸ Jakyo e'kudonde'te ekpobiga on'huahua'nok

—¿Do'a okpoyarea'dik me'ene menpa' mo'nope? —Jesúsa o'mana'uy.

—E'e', oknope, huairi. —O'nona'uy.

²⁹ Ekponejde'te:

—Bo'tiahuayapone moknopoenok, yan'tiahuay'. —O'mana'uy.

³⁰ O'nokpoyarudpo on'tiahuayon'uy.

—Bokpoyarea'ne, be'tapi' batia'pakhue' yaneti'. —Huiyoka'da o'mana'uynig'a.

³¹ O'norokondepo, Jesúsa bokpoyarea'ne huabada on'batia'pakuyate.

A'pakhue'da e'ika'tada Jesúsa o'yarea'uy.

³² Jesúsomey e'norokonde'te sue'da nogomeya huabokerektaj on'totiakuy. Ken huabokerek a'pakhue'da o'ika'uy, toto'a o'no'toika'nok. Jesúste on'totiakuy. ³³ Jesúsa toto'taj okenonok a'pakhue'da huag'eria idada oa'pakon'uy.

—Kenpihuay, Israel aratbut ken konig tiahuayhued o'neahuadikame'te. —Huakka' aratbut egkupopakte on'batia'pakuy.

³⁴ —Toto' huairia o'teypaka'nok toto'taj o'maen Jesúsa. —Fariseo huamanmadika'erianayo nama'da on'huaa'uy.

Jesús aratbuttaj o'matinepahui'uy.

³⁵ Kendariyo aya'da huakka' jakyo Jesús o'huae'uy. Nogyo nogyo o'huae'uy. Judío en huaitake' jakyo o'manmadikika'uy. Dios Huairia me'nopo'toike'po yan'no'porea'. Dios Huairitaj yanoknope' yan'nigpeika'. Diosensi'po mo'eapone. O'manmadika'uy. E'digpaktaj kenpa'ti nogpa' nogpa' dakhue' ee' en'to'e'tada o'bayarea'uyate. ³⁶ Huakka' aratbut egkupopakte o'batiahuaypo o'matinepahui'uy. Kenomey konig oveja 'uhua o'nepo konig huamatog'eri toehue' o'nika'uy. Pai'da o'neonhuahuika'po kate ka'dik nopogehue' o'nepo, kenpa'ti Diostaj buttida manmadikahue' o'nenok kenomeytaj Jesúsa o'matinepahui'uy.

³⁷ —Huakka'ada Diosensi'po ee'ta' e'pakada Dios Huairitaj eknope'ta' e'pakada sue'ada huadak hua'a huamanmadika'eri o'ne. ³⁸ Konigepo Diosa huadak hua'a huamanmadika'eritaj yamata'mona', Diosa aratbuttaj kamanopo'yare'po yamata'mona', Diostaj yan'tiona'pakika'. —Jesúsa oro' huanigpeika'eriomeytaj mona'uyne.

10

Docetaj huamata'mona' Jesúsa o'baktie'ea'uy.

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

¹ Oro'taj doce huanigpeika'eritaj, “Menhuatiak.” Jesús mona'uyne. E'tiakde'te, “Dakhue' toto'a huamanopo'tog'eritaj kan'maoroke'po on'teypakapone on'tihuapokapone. Aya'da dakhue' ee' kan'bayarike'po on'teypakapone on'tihuapokapone. Bayarea'dik mo'eapone.” Jesús mona'uyne.

² Jesús en doce huamata'mona'eri o'nepo: Simón nogdikda Pedro, Pedro en huama'buy Andrés, nog Jacobo huama'buy Juanere Zebedeoensi'po, ³ nog Felipe, Bartoloméere, kenpa'ti Tomás do Mateoere huakupe huabae'eri ijikamey, kenpa'ti Jacobo Alfeoensi'po, Lebeo konogdikda o'dikka'uy Tadeo, ⁴ Simón cananista jonyo huapakeri, kenpa'ti Judas Iscariote. Judas Iscariote Jesústaj kan'arake'po judío huairitaj bayokdik o'eapno.

Doce huanigpeika'eritaj kan'manmadike'po o'mata'mona'uy.

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

⁵ Jesús oro' doce huanigpeika'eritaj mo'ta'mona'uyne.

—Judío en bayoyo'da yanhuati'. Nog aratbutenbayo huahue' yane'. Samaria aratbuten huakka' jakyo kudhue' yaneti'. ⁶ Israel aratbut konig oveja Diostaj e'tiyoyahue'taj yanhuati'. ⁷ Dios Huairi o'ede. Yanoknopepo yan'nigpeika'. Nogyo nogyo yanhua'epo yan'manati'. ⁸ Ke'poda e'si'dakpara'tada yan'bayareati'. Dakhue'da ee'tada yan'bayarea'. E'bueytada yan'manoyhuada'. Toto'a e'manopo'tog'tada yan'maenti'. Katetehue' Diosa bo'tihuapokaponok katetehue' yan'batihuapokika'. “Huakupe beyok,” manahue' yanika'.

⁹ Yan'hua'po oro tohuahue' yane'. Huakupe tohuahue' yane'. ¹⁰ Kutama batohuahue' yane'. Nogtida huaok yan'tohuati'. Huabo zapatos tohuahue' yane'. Oteypapi' tohuahue' yane'. Huakka'da mo'manmadika'aponok kenpa'ti mo'batihuapokapone to-bape'dik mo'eapone.

¹¹ Huakka' jakyo bo'kudondepo, "¿Be'a Diostaj bo'pak? ¿Be'a Diostaj e'nigpeeta' bo'pak?" Yan'manati'. Be'a Diostaj ya'pakapet ke'nen jakyo yanikati'. Yanhua'apo keyoda yan'tayikati'. ¹² Jakyo yan'kudondepo, "Opudtaj Diosa mo'manopo'noeye." Yan'mana'. ¹³ Jak huatae'eria opudtaj e'paknayo kenpa'ti e'peenayo Diosa kenomeytaj kamanoeye'. Jak huatae'eria opudtaj pakhue' ee'nayo yanokhuati'. Diosa jak huatae'eritaj manoeyahue' kamae'. ¹⁴ Jak huatae'eria opudtaj pakhue' ee'nayo kenpa'ti e'peeta' pakhue' ee'nayo ken jakya' huakka' jakya'pi' yan'bakhuati'. Yan'orokdepo Diostaj dakhuea'da o'ka'dey aya'ada kan'nopoe'po soroka e'ifimabette yan'itihuekeati'. ¹⁵ Ken jaktaj Diosa diga'nanada castiga o'magka'apo. Sodoma huakka' jak huag'eritaj kenpa'ti Gomorra huakka' jak huag'eritaj sue'da huakka' castiga o'magka'uy. —Jesúsa oro'taj mona'uayne.

"Opudtaj dakhuea'da mogka'apone." Jesúsa mona'uayne.

¹⁶ —Opudomeytaj on'ta'mona'ne. Aratbut opudtaj dakhuea'da e'magka'ta' on'pakapo. Konig ovejasi'ponig dubakuhuaenbanopoyonig mo'eapo. Huadaka'da yan'nopoe'po yag'kikati'. 'Urunopo'da yanika'. ¹⁷ Opudomey do'hued huanigpeika'eritaj huabokereka dakhuea' mogka'aponok "keyoj" ijjay. Castiga kan'magke'po judío huairite bo'tohua'apone. Judíoen huaitake' jakyo mo'batibitapone. ¹⁸ Do'taj moknopoek nog aratbuten gobierno huairite bo'tohua'apone. Diostaj kenpa'ti do'taj kan'manbatia'pake'po huairite bo'tohua'apone. ¹⁹ Gobierno huairitaj e'yokde'te "Katia'pi' huairitaj yan'batia'pakapo." Me'pukehue' yane'. Kenoka' a'dik ka'ne'po Diosa mo'nopoe'apone. ²⁰ Huairitaj mo'batia'pakpo Apag Diosen Nokirega mo'nopoe'aponok mo'batia'pakapone.

²¹ Nogok oknopoehue' huag'eria huaknopoe'eri huama'buytaj kan'batiarake'po gobierno huairitaj on'bayokapo. Kenpa'ti huaoa huasi'potaj kan'batiarake'po gobierno huairitaj on'bayokapo. Kenpa'ti huasi'poa ke'nen huaoj huaknopoe'eritaj kan'batiarake'po gobierno huairitaj on'bayokapo. ²² Do'taj moknopoek aya'ada bo'huadiayapone. Dakhue'da mogkadhuahuika'apone. Opud batikhue'da eknopounhuahuika'nayo onte'ti Diosere mo'noonhuahuika'apone. ²³ Huakka' jakya' opudtaj e'huadiaynayo e'batiarakata' e'tipakte idada yan'makmamonti'. Nog huakka' jakyo yan'bakhuati'. Keya' kenpa'ti e'huadiaynayo onte'ti ida yan'bakhuati'. Nog judíoen huakka' jakyo nog judíoen huakka' jakyo e'hua'te konigti dakhue'da mogka'apet. Aya'da judíoen huakka' jakyo huaehued ene'ted do Diosen Huairi ijjepo onte'ti ijtakapoy.

²⁴ Opud do'hued huanigpeika'eri mo'ene. Do'taj dakhuea'da egka'nayo opudtakon dakhuea'da mogka'apone. ²⁵ Do'taj toto' huairia e'tidike'nayo opud do'hued huanigpeika'eritakon diga'da dakhuea'da bo'huaa'apone.

¿Be'taj okme'pukdikya'e?

(Lc. 12.2-9)

²⁶ Aratbuttaj me'pukhue' yanika'. Opudtahuanig Diosen huadak hua'a o'nonmadika'ne. Nogok aya'ada on'nokotapo. ²⁷ Kenda soatayo' o'nonmadika'nig nogok aya'tada yan'manikati'. ²⁸ Huabokereka huaso'tayo'da barakdik o'ne. Huabokereka nokiregtaj arakhue'dik o'ne. Huabokerektaj mididhue' yanika'. Diosanayo huaso'taj nokiregeretaj ta'akyo en'dik o'e. Onte'ti noyhuadhue'dikda o'ne. Konigepo Diostayo'da yanokme'pukikati'.

²⁹ Bakoyisi'potaj aratbuta suhuigda on'pak. Botta' bakoyisi'pote huasigkupesi'po bayokdik o'e. Opuden Apag Diosa e'paknayo bakoyisi'po bueydik o'e. E'paknayo buey-hue'dik o'e. Opuden Apag Diosa bakoyisi'potaj daka' o'matojka'. ³⁰ Opudtaj kenpa'ti daka' mo'matojka'ne. Opuden huakuhujtaj mo'dikika'ne. ³¹ Diosa bakoytaj sue'da o'pakpo opudtanayo huakka'da bo'pakne. Daka' mo'matojka'ne. Konigepo aratbuttanayo mididhue' yanikati'.

"Jesucristotaj huaknopoe'eri ijjey" huaa'eritaj Apag Diostaj Jesúsa huadakda o'bahuua'apo.

(Lc. 12.8-9)

³² "Do Jesucristotaj huaknopoe'eri ijjey." Aya'ada aratbuttaj e'manika'nayo Dioste kurudy o'ntiakte, "Do'hued huaknopoe'eri o'ne." Do'hued Apagtaj yona'apoy. ³³ "Do Jesucristotaj oknopoehue' huag'eritaj ijjey." Aya'ada be'api' aratbuttaj e'ika'nayo, "Kenomey do'hued huaknopoe'eri ehue' o'ne." Do'hued Apag Diostaj kurudya' yona'apoy.

Jesucristotaj oknopoehue' huqe'eria huabeta huaknopoe'eritaj on'huadiayapo.
(Lc. 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Do'a aya'da aratbuttaj a'manoeyaya'po Diosya' o'tiakuy nopoehue' yane'. Aratbut nog aratbuttaj a'poejakanhuaya'po Diosya' ijtakuy. Nogtaj nogtaj on'bahuadiayika'apo. ³⁵⁻³⁶ Diosya' ijtakuyok huabet nog onaratbuttaj huabettaj yan'mahuadiayika'apet. Oknopoehue' huqe'eria huaknopoe'eritaj yan'mahuadiayika'apet. Huasi'po huaojtaj yan'mahuadiayikapet. Kenpa'ti huayobua huayetaj yan'mahuadiayika'apet. Kenpa'ti huakabu huasu'taj yan'mahuadiayika'apet.

³⁷ Be'api' do'taj e'nigpeika'ta' e'paknayo do'taj huakka'da di'nanada me'nikati'. Apag-tapi', huayetapi' huasi'potapi' huama'buytapi' huakka'da di' ee'nayo do'taj sue'da di' ee'nayo, do'hued huaknopoe'eri ehue'dik o'ne. ³⁸ "Jesucristoen huaknopoe'eri ijjeey." Nog aratbuttaj e'mana'nayo opudtaj diga' on'huadiayapo mogka'apet. "Jesúsen huaknopoe'eri ijjeey." Aratbuttaj manahue' ee'nayo do'taj huaknopoe'eri ehue'dik mo'ene. ³⁹ Do'hued huaknopoe'eri mo'enok diga'da mogkadhuahuika'apone. "Jesúsen huaknopoe'eri ehue' ijjeey." Ena'nayo ontaj arakhue'dik mo'ea'pone. Onte'ti Diosere noeonhuahuikahue' mo'ea'pone. Do'hued huaknopoe'eri i'enok aratbut diga'da mogkapone. Batikhue'da "Jesúsen huaknopoe'eri ijjeey." I'mana'ika'nok e'araknayo onte'ti Diosere mo'noeonhuahuika'apone.

Diosen huadak e'kika'nayo Diosa 'urua'da mogkika'apone.
(Mr. 9.41)

⁴⁰ Aya'ada opudomeytaj on'nigpeepo bo'ika'ne, do'takon me'depo on'nigpeika'. Kenpa'ti aya'ada do'takon on'nigpeika'po Apag Diostakon on'pakpo on'nigpeika'apo. Ke'na do'taj be'ta'mona'uyne. ⁴¹ Diosen huamanbatia'pakeritaj Diosa o'mata'mona'ika'. Diosen huamanbatia'pakeri o'enok kentaj e'nigpee'nayo konig huamanbatia'pakeritaj huadakuapa Diosa o'bayokapo, ontaj konigti huadakuapa Diosa mo'bayokapone. Diosenba' uruda huanigpeika'eritaj e'de'nayo konig kentaj huadakuapa Diosa o'yokapo konigti ontaj huadakuapa Diosa bo'yokapone. ⁴² Huakka' huaknopoe'eri o'ne. Diostaj sue'damon huaknopoe'eritaj hue'eypi' e'yoknayo huadakda bo'ka'nig Diosa okkahuehue'dik o'unhuahuika'apo. Nogok kurudy'a' huadakuapa mo'bae'apo. —Kenda oro'omey huanigpeika'eritaj monmadikahuaduy Jesúsa.

11

Juan Bautistaa botta'taj Jesúste o'mata'mona'uyate.
(Lc. 7.18-35)

¹ Jesúsa oro'taj ke'nen doce huamata'mona'eritaj monmadika'depo oro'taj bokhua'uy. Meyohue'da huakka' jakyo Jesús o'hua'uy. A'manmadikaya'po o'hua'uy.

² Juan Bautista huabakuda' jakyo o'epo Cristo o'bayarea'po nogda nogda 'uruda o'kika'. Juana kenda o'tipe'depo botta' ke'nen huanigpeika'eritaj Jesúste o'ta'mona'uyate.

³ —Diosa Cristotaj mo'nigta'mona'apone. Cristo ya'tiakapet oknopoey. "¿O'na menpa' Cristo i'e? ¿Oro'omey menpa' nogtaj nige'dik o'e?" Jesústaj ya'nonati'. —Juana mona'ne. Jesúsa Juanen huanigpeika'eritaj o'pe'depo,

⁴⁻⁶ —Huakpobigtaj ijbakpoyareay. Hua'ehue'dik ee'tada ijbayareay. Ke'poda e'si'dakpara'taj ijbayareay. E'peokbettaj ijbayareay. Huakudaka'da e'bueytada ijanoyhuaday. Do'taj eknopoe'nayo Diosere onte'ti mo'noeonhuahuika'apone. Pai'da aratbuttaj ijanikay. Do'taj o'noknopoe'eri okbatikhue' o'nenok kenomeytaj ijamadurugpaka'apoy. Kenda e'ka'te on'tiahuayonhua'nig on'peonhua'nig Juantaj yan'huahua'po yan'nonati'. —Jesúsa Juanen huanigpeika'eritaj o'mana'uyate.

⁷ Ken Juan Bautistaen huanigpeika'eri e'nokhuade'te huakka' aratbut egkupopakte Jesúsa Juantaj o'tia'pakpo:

—Nogbayo sue'da aratbut e'nahue'yo opudomey bo'hua'uyne. Huabokerek nogpa' nogpa' huaa'eritaj a'peeya'po huahue' mo'uyne. ⁸ Huabokerek' urunada yudtaj e'otika'te kenda a'tiahuaya'po huahue' mo'uyne. Aratbut 'uru yudtaj on'otika'po konig huairien 'uru jakyoda o'nika'. ⁹ Diosen huamanbatia'pakeritaj a'tiahuaya'po jakbahue'yo bo'hua'uyne. Diosen huamanbatia'pakeri huadakda o'ne. Juannayo nogiti hueretnanada Diosen huamanbatia'pakeri o'ika'nok. Juantaj a'tiahuaya'po bo'hua'uyne. ¹⁰ Do'taj katia'pake'po huakkuruda Diosa Juantaj o'ta'mona'uyate. Apagba'te kenpa' o'timadoya'po:

Ontaj huakkuruda do'hued huata'mona'eritaj ijta'mona'apoy. Dakhuea' ogkika'nok aya'tada yamanopo'korea'. Diosen Huasi'potaj yanoknopoe'. Aratbuttaj o'mana'apo. Apagba'te o'timadoya'uyate. Kenda Diosa Apagba'te mena'uyne do'taj.

11 Oyedda aya'da huabokerek sue'da huadak o'nika'. Juannayo huadaknada o'e. Diosa oknopoe'. Dios Huairitaj huaknopoe'eri huadaknada o'neapo. Diosa kenomeytanayo huakka' o'baeretpakika'apo. Juantanayo sue'da o'pakapo. Ijjay.

12-13 Diosen Huairi o'eapo Moisésa Apagba'te o'batia'pakuyate. Kenpa'ti Diosen Huairi o'eapo Diosen huamanbatia'pakeria Apagba'te on'batia'pakuyate. Juan bautista tiakhued ee'ted on'batia'pakuyate. Juan bautista Diosen Huairitaj huaboa'da e'batia'pakde'te aratbuta Diosen Huairitaj diga'da on'pakika'. Diosensi'potaj e'nigpeeta' on'pak. Nogomeyanayo Diosen Huairitaj on'huadiaypo Cristoen huaknopoe'eritaj eknopoebatika'ta' on'pakpo, "Yan'batik. Dakhue' ia'ne." Huaknopoe'eritaj on'manika'nig'a. 14 Eknopoe'ta' e'paknayo Elías Diosen huamanbatia'pakeri o'e Juan. Diosen Huairi o'tiakde Elías huakkuru o'eapo. Apagba'a oa'uyate. 15 Kenda yonay daka'yan'pee' bo'peokhuadne.

16-19 Aratbut oy ken konig o'nika' ijbattia'pakapoy. Kenomeytaj be'api' madurug-pakahue'dik o'nika'. Katepi' nogomey on'pakpo ogkika'nig kenomeynayo konigti e'ka'ta' pakhue' o'ne. Kenda Juan Bautista o'kika'nig kenomeynayo pakhue' o'ne. Kenpa'ti do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne konig do ijikika'nig kenda kenpa'ti pakhue'da o'ne. Juan Bautista katepi' uruda aypo bapehue' o'ika'po kenpa'ti vino mayhue' o'ika'po. Kenda Juana o'kika'nok toto'a Juantaj o'nopo'toe kenomeya nama'da on'batia'pakika'nig'a. Nogok do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne opudere katepi' uruda aypo ijbapikay kenpa'ti do katepi' ijmay'ikay. Do'takon dakhuea'da menhuaika'ne. "Huakka'da o'bakika' kenpa'ti huakka'da huama'eri o'ika'. Kenpa'ti Jesús a dakhuea' huaka'eritaj di'da o'maika'. Kenpa'ti gobierno huakupe huatabae'eritaj di'da o'maika'." Do'taj kenpa' menhuaa'ika'ne. Aratbut oy ken konig o'nika' nogda ijbattia'pakapoy. Katepi' nogomey on'pakpo ogka' kenomeynayo konigti e'ka'ta' pakhue' o'nika'. Konig huasi'po on'batuerikika'nig aratbut oy konigti o'ne. Huasi'po huakka' jak kurute on'bahuadpo on'batuerikay nogtaj nogtaj on'mana'po "Tete'pu'te urua'da o'batadi'keay opudnayo oro'ere e'durugpakta' pakhue' mo'ene, baila ee'ta' pakhue' mo'ene. Oro' e'bahuiktada opudnayo huikhue' mo'ene." Ken konig huasi'poa onda'ika'. Ken konig aratbut oyda ogkika'. Diosa urua'da o'nopoika'nok Diostaj huanigpeika'erinayo urua'da on'nopoenkika'po kenomeyo'da durugda o'nika'. —Jesús a o'mana'uyate.

Huakka' jakyo huag'eria Diostaj nigpeehue'ada dakhuea'da ogkika'po nopo'koreahue'da o'ne'uy.

(Lc. 10.13-15)

20 Huakka' jakyo nogyo nogyo Jesús a o'bayarea'uy. Aratbut nopo'koreahue' o'nenok Diosa ke'poda o'magka'apo. Jesús a huaboa'da o'manbatia'pakapo:

21-23 —Huakka' jak Corazín huag'eria pai'da mo'nopo'eapone. Kenpa'ti huakka' jak Betsaida huag'eria pai'da mo'nopo'eapone. Opudomeyen jakya' Diosa teyda o'kame'nig'a urua'da o'kame'nig'a o'bayareame'nig'a, opudomeynayo nopo'koreahue' mo'eme'ne. Konig Betsaida huakka' jakya' kenpa'ti Corazinya' Diosa urua'da o'kame' kenpa'ti teyda o'kame' konigti Tiro nog aratbuten huakka' jakya' Sidón nog aratbuten huakka' jakya'kon Diosa urua'da eka'nayo kenomeya ida yan'manopo'korea'aymetnig'a kenpa'ti kenomey pai'da o'nea' aratbuttaj moknopoe'po saconig yan'otay'metnig'a. Nogok kenoka' Diosa aya'tada aratbuttaj dakhuea' huaka'eritaj castiga o'magka'po Tiro huag'eritaj Sidón huag'erieretaj sue'da castiga o'magka'apo. Opudomeytanayo ke'poda castiga mogka'apone. Opud Capernaum huakka' jakyo huag'eri "Huadakda o'ey. Kurudyo o'hua'apoy." Mo'nopo'oenig'a. Kubarakyoda bohuapone. Sodoma huakka' jak huag'eria dakhuea'da ogkikuynok Diosa huakka' jak ta'aka o'mahuig'uyate. Kenomeytaj mahuighued konig opudtaj ijbayarikay konigti Sodomayo e'bayarika'uyunayo Diosa ta'akyo mahuighue' ya'ey'uyetnig'a. 24 Nogok Diosa castiga egka'te opudtaj ke'poda mogkapet. Sodomataj sue'damon castiga o'magka'apo. —Jesús a o'bayareaddepo huakka' jakyo huag'eritaj huiyokada o'mana'uy.

Do'taj me'noknopoe'po dakhuea' e'ka' on'batika'apone. Jesús a o'mana'uyate.

(Lc. 10.21-22)

25 —Urua'da i'ene, Apag Dios. Kurudyo huag'ried huairi i'ene. Kenpa'ti huadariyo huag'ried huairi i'ene, Apag Dios. Suhue'damon huanopoe'eritaj urunopo'tada o'nen huairitaj i'maknopoe'a'ne. Huakka' huanopoe'eritaj o'nen huairitaj huaknopoi'ka' men'tiokhueyne. 26 I'paknok huaknopoi'ka' men'tiokhueyne, kenpa'ti i'paknok menoknopoe'ne, Apag. —Jesús a Diostaj o'tiona'pakuy.

27 —Do'hued Apaga be'teypaka'uyne, me'manopoe'a'uyne. Aya'da beyokuyne. Do Diosen Huasi'po o'e, Apag Diosayo'da moknopoe'a'ne. Konig Apag Dios o'e'po, konig o'nopoe, konig Apag Dios o'ka' do'huayo'da ijnopoe' kenpa'ti kenomeytaj do'hua Diosen Huasi'poa ijmaknopoe'ay. 28 Opud dakhue'da bo'kikame'te. Diostaj dakhuea' huakeri mo'ene. Dakhuea'

e'ka' a'nopo'yareaya'po diga'da nama'da bo'kika'nig'a. Opudtaj e'tihuapokta' ijpaki. Do'taj meknopoenok on'nopo'yarea'apone. Dakhuea' e'ka' on'batika'apone. ²⁹ Diosen ijikikay. Doere bokika'. Do'taj men'nigpeika'po nogiti nogiti yan'noponhuati'. Opudtehuapa' ijhue'da daka'da ijinigikay. Opudtaj ijmatinepahuika'nok onte'ti dakhuea' kikhue'dik mo'ëapone. Ona'ti me'pukehue'dik mo'ëapone. ³⁰ Doere bo'pakpo Diostaj o'nigpeene kenpa'ti on'tihuapoknok do'hued e'manmadika'taj nigpeika'dik mo'ëapone. —Jesúsa o'mana'uy.

12

Judíoen okmapie'ahuaddik huame'noete oro' Jesúsen huanigpeika'eri ogkupoktega'uy.
(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

¹ Nogok judíoen okmapie'ahuaddik huame'noete oro' Jesústaj huanigpeika'eri Jesúsere o'huae'uy. Ta'bayo o'huae'uy. O'kusitokpo ogkupaya'po o'bape'uy. ² Fariseo huamanmadika'eri huairia oro'taj bo'tiahuaypo Jesústaj:

—Yatiahuay'. Kenda judíoen okmapie'ahuaddik ee'te kikhue'dik o'ënig o'nen huanigpeika'eria ogka'. Dakhuea'da ogka'. —Fariseo Moisésba'taj nama'da huaknopog'eria Jesústaj o'nona'uy.

³ —Apagba'te Davidtaj e'batia'pak mo'ba'tiahuay'uyate. David kenere huag'eri ogkusitokuyate. ⁴ Diosen carpa jakyo on'kudon'uyate. Pan Diostaj o'nighueda'ika' o'hued'uyate. Sacerdote Diostaj 'uhua huanigbatiarakeriyo'da ken pan bape'dik o'nika'. David kenere huag'eri ogkusitokpo ken pan o'depo on'pe'uyate. ⁵ Sacerdote Diostaj 'uhua huanigbatiarakeritaj Moisésenba' o'batia'pak mo'ba'tiahuayde. Judíoen okmapie'ahuaddik ee'te sacerdote 'uhua Diostaj on'nigarakika'. Judíoen okmapie'ahuaddik ee'te baahue'dik o'e. Moisésa o'madoya'uyate. Opudomeynayo sacerdote dakhuea'da ogka' bahuaahue' mo'ika'ne. ⁶ Diosen jak huadakda o'ënig'a do huabokerek ijjepe Diosya' ijtiakuy. Do'tataj aya'ada nigpeika'dik o'ne. ⁷ “Uhua e'nigbatiarakika' sue'da ijpaki. Aratbuttaj e'matinepahuiataj huakka'da ijpaki,” Apagba'a oa'. Kenda e'nopog'nayo do'hued huanigpeika'eritaj mo'matinepahui'po dakhuea'da ogka' ahue' mo'ëayet. ⁸ —Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Judío aratbuten okmapie'ahuaddik huame'noete huairi ijjepe katapi' yagka' aratbuttaj mana'dik ijikay. —Fariseotaj Jesúsa o'mana'uyate.

Eba'po'ketpaktaj Jesúsa o'bayarea'uy.
(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹ Kenda Jesúsa o'mana'depo o'hua'uy. Judíoen huaitake' jakyo o'kudon'uy. ¹⁰ Jakyo huabokerek eba'po'ketpak o'uy.

—¿Okmapie'ahuaddik huame'noete menpa' yarea'dik ya'e? —Jesústaj o'nona'po Jesúsa nama'dapi' kae'po Jesústaj dakhue' e'huaa'ta' on'pakpo kenpa' Fariseomeya' o'nona'uy.

¹¹ —Opuden nogtida oveja e'ta'ëada judíoen okmapie'ahuaddik huame'noe ee'pi' huabid sorokkogyo e'takotnayo dapita' ida sorokkogyo bo'totokika'ne. ¹² Diosa oveja 'uhuataj sue'da o'pak. Aratbuttanayo huakka'da o'pak. Konigepo judíoen okmapie'ahuaddik huame'noete aratbuttaj tihuapokdik ijjepe. —Jesúsa o'mana'uy.

¹³ —Yaopite'. —Jesúsa ona'uy. Huabokerek o'opitedepo o'bayaruduy. Dakba'da nogbapenonigti o'un'uy. ¹⁴ Fariseo huamanmadika'eri o'nokbahua'uy. Ogkupopakpo ontatayo on'batia'pakpo, monig Jesústaj o'arakapo, huaboa'da on'batia'pakuyate.

A'nenda Jesústaj Diosen huamanbatia'pakeria o'timadoya'uyate.

¹⁵ Fariseo huairi Jesústaj e'arakta' on'paknok kenok Jesús o'nokotpo keya' o'bakhua'uy. Kenere huakka'da on'hua'uy. Aya'da dakhue' huag'eritaj o'bayarea'uy. ¹⁶ Jesúsa o'bayarea'ogyo nogyo batia'pakhue' yane'. Huiyoka'da o'mana'uy. ¹⁷ Kenda Isaíasa Diosen huamanbatia'pakeri o'batia'pakuyatenig Jesúsa aya' o'ka'uy. Oa'po:

¹⁸ In do'hued huanaba' me'ta'ëne. Do'hued kakike'po ijta'mona'apoy. Kentaj di' ijjepe. Do'taj me'durugpakapone. Kentaj ijdurugpakapoy. Do'hued Nokirega' ijnopo'to'ëapoy. Aya'tada nog aratbuttakon dakhuea' e'ka' manopo'yarika'dik o'ika'apo. ¹⁹ Nog aratbuttaj maboyhue' o'ika'apo. Aratbuttaj 'utta'da okoyhue' o'ëapo. Jak kuruta' 'utta' mana'pakhue' o'ëapo. ²⁰ Konig hue'pi sue'pi' tey e'ëok daka' toika'dik o'ne, konigti aratbut sue'da o'noknopoenok daka' o'matoika'apo. Konig kerosenbij aya' ekpakada ida bakayhue'dik o'e. Konigti pai'da aratbuttaj o'manopo'yarea'apo. Do'hued huanaba'a aya' dakhuea' huaka'eritaj castiga o'magka'depo kenpa'da Diosen huadak hua'a o'mananhua'huika'apo. Ke'nen huaknopog'erimeynayo kenere on'neonhua'huika'apo. ²¹ Nogbayo nogbayo huag'eria kentaj yanoknopoi'ka'apet. Isaíasa a'nenda oa'uyate.

“*Toto’ huairia Jesústaj o’teyya’.*” *Fariseo huamanmadika’eria nama’da on’huaa’uyate.*
(*Mr. 3.19-30; Lc. 11.14-23; 12.10*)

²² Toto’ nokiregá dakhue’a o’nopotoenok huabokerek botpenpenda ekpobig o’uy kenpa’ti a’pakhue’dik o’uy. Jesúste on’tohua’uy. Jesúsá o’yarea’nok o’yarud. Huaboa’da ’urua’da mabo’dik o’uy kenpa’ti huaboa’da a’pákdik o’uy.

²³ —¿Kenpihuay! Diosa huabokerek huairitaj o’ta’mona’apo. Kentaj on’maboikay. ¿Menpa’ Diosa Jesústaj ya’ta’mona’uy? ¿Menpa’ Jesús David Huairien adhuea’ huayayo ya’e? — Huakka’ aratbuta ogkupopakpo o’da’uy. ²⁴ Fariseo huamanmadika’eria on’pe’edepo, —Ehue’. Diosa ta’monahue’ o’uy. Toto’ huairia o’teyya’nok Jesúsá toto’ nokiregtaj maendik o’e. —Fariseoa on’huaa’uy.

²⁵ Kenda fariseo en’huaa’te Jesúsá o’nopopepo,
—Ondariyoyo’ huag’eri gobierno huairi huayahuaya e’barakika’nayo gobierno huairi toghue’dik o’neapo. Onyoyo’ huag’eri aratbut e’batuktukta’ on’pakpo on’bakkupopak. E’baraknayo ehue’dikda o’ne. ²⁶ Konigti toto’ huairi huayahuaya e’magka’nayo a’ti ehue’dik ya’neapet. ²⁷ Toto’ huairi do’taj o’teyya’nok nog toto’ nokiregtaj o’maena’. Opu’ fariseo huamanmadika’eria nama’da on’huaa’ne. Opu’den huanigpeika’eria toto’ nokiregtaj kan’maene’po menpa’ toto’ huairia ya’bateypaka’po. Ehue’. Nama’da boa’ne. Opu’den huanigpeika’eria mona’apone ²⁸ Diosen Nokiregá be’teyya’nok toto’taj ijmakenikay. Konigepo do Diosen Huairi o’tiakde. Diosa o’ta’mona’uy. Opu’dere Diosen Huairi o’ede. Kentaj yanoknopog’.

²⁹ Huabokereka huairien e’tamaika’ ekbakayta’ e’pknayo ba’tinuku’dik kenpa’ti itakpi’tinuku’dik o’e. Huairitaj e’tinukude’ okbakaydik o’e. Donayo teyda ijje. Toto’ huairitaj tinuku’dik ijje. Toto’ huairien huanaba’ maendik ijje.

³⁰ Be’api’ do’taj pakhue’ ee’nayo konig do’hued taka’ mo’ika’ne. Be’api’ doere e’baktie’ea’ta’ tihuapokhue’ ee’nayo do’hued huaknopog’eritaj on’baknopog’ebatika’po dakhuea’ ogka’po.

³¹ Aratbut dakhuea’da eka’nayo kenpa’ti Diostaj dakhuea’da e’huaa’nayo Diosa bakkahuea’dik o’e. Diosen Nokiregtanayo dakhuea’da e’huaa’nayo bakkahueahue’dik o’e. ³² Be’api’ do’taj dakhuea’da e’huaa’nayo Diosa bakkahuea’dik o’e. Be’api’ Diosen Nokiregtaj dakhuea’da e’huaa’nayo bakkahueahue’dik o’e. Menokapi’ bakkahueahue’dik o’epo.

Hueymeyen huada huadakda ee’nayo o’tiahuaypo hueymey huadakda o’e o’nopone. Konigti aratbut huadakda e’batia’pakika’nayo huadakda o’ne nopog’dik o’ene.

(*Lc. 6.43-45*)

³³ Daknopoda hueymey ee’nayo ’uru huada o’tojka’. Hueymeyá e’aynayo huadakon o’aypo dakhue’ huada o’ika’. Huadakdada enhuadnayo ’uruda ohuey o’e o’nopone. Do kenpa’ti huadakda ijkika’nok huadakda o’e. Yan’nopog’. ³⁴ Konig bihui a’nenda nama’da ona’uyate, opudkon nama’da huaa’eri mo’ene. Opu’ dakhuea’ huag’eri mo’epo huadak sigpi’ ahue’dik mo’ika’ne. Katepi’ huanopoya’da o’nopopepo kenda o’batia’pakika’ne. ³⁵ Huabokerek huadaknopoda o’nepo huadakda on’nopojka’po huadaky’ on’batia’pakika’. Huabokerek dakhue’nopo’da o’nepo dakhue’da on’nopojka’po dakhueayo’ on’batia’pakika’. ³⁶ Kene’huaya’me’noete Diosen castiga huame’noete aya’da dakhue’dik oda’ika’uynigtaj castiga o’magka’apo. ³⁷ Huadaky’ huaa’eritaj “Huadakda mo’ene.” Diosa mona’apet. Dakhuea’ huaa’eritaj “Dakhue’da mo’ene.” Diosa mona’apet, ken. —Jesúsá o’mana’uy.

—*On Diosya’ o’tiakuyate. Kenda oro’omeya oknopog’dik ka’ne’po konig Dios teyda o’kika’ konigti yaka’.* —*Dakhuea’ huaka’erimeya Jesústaj o’nona’uyate.*

(*Mr. 8.12; Lc. 11.29-32*)

³⁸ —*On Diosya’ o’tiakuyate. Kenda oro’omeya oknopog’dik ka’ne’po konig Dios teyda o’kika’ konigti yaka’, huamanmadika’eri.* —*Sue’da Moisésenba’ huamadoya’eria kenpa’ti fariseo huamanmadika’eria o’nona’uy.*

³⁹ —*Oy aratbut dakhuea’da o’nika’.* Diostaj oknopojkay odanig’a Diostaj nigpeehue’da o’ne. Konig Dios teyda o’kika’ konigti yaka’ o’nona’nig’a kahue’ ijjeapoy. Kenyo’da konig Jonás Diosen huamanbatia’pakeria o’kuyate sue’da konigtimon ijka’apoy. ⁴⁰ Jonás bapa’me’noe bapa’ siky’ sikidbi’dapoyo o’unhua’uyate konigti do bapa’me’noe bapa’ siky’oere sorokkogy’ ijjeapoy. ⁴¹⁻⁴² A’ennada huakka’ jak Nínive huag’eritaj Jonás Diosen huaa’e emanade’te Nínive aratbut Diostaj on’nopokorea’po huaboa’da Diostaj on’nigpee’uyate. Oy aratbut do’taj mo’peedenig’a nopo’koreahue’ mo’epo do’taj oknopog’hue’ mo’ene. Jonás sue’da huairi o’uyate. Donayo hueretda huairi ijje. Konigepo kene’huaya’me’noete aya’da Diostaj e’nigbakupobote opudomey oy huag’eri dakhuea’da ogkika’uyate. Nínive huag’eria kenda Diostaj on’bahuaa’apo. A’ennada huadaribayo

ettone'a huairi o'uyate. Ke'nenba bidtenada o'uyate. Salomón Israel aratbuten huairi huakka'nada o'nopoepo 'urua'da o'batia'pakika' nok a'peeya'po ken ettone' ke'nenbaya' bidta'nada o'tiakonhuahua'uyate. Israel aratbutenbayo o'tiakonhuahua'uyate. Salomónnayo sue'da 'urua'damon o'nopog'uyate. Donayo 'urua'nanada ijnopopepo huadaka'da ijmanmadikika'nig'a oy huag'eria sue'da do'taj mo'peepo o'noknopogene. Konigepo nogok kene'huaya'me'noete aya'da Diostaj en'nigbakupobo'te opudomey do'taj oknopogehue' huag'eri Diostaj dakhue'nada o'ne ettone' huairia Diostaj o'bahuaa'apo. —Jesúsa o'mana'uyate.

Dakhue' toto' nokirega huabokerektaj ekhua'deada onte'ti o'huakume'uy.
(Lc. 11.24-26)

⁴³ —Dakhue' toto' nokireg huabokerektaj e'nopo'toeonhuahua'de' okhua'depo aratbut ehue' ee'yo o'hua'po meyopi' huai'ka' e'uktada huahuayhue'da o'epo. ⁴⁴ “Keyo ijikamey a'kumeyi.” Kenpa' nokirega o'nopoepo, ken huabokerektaj o'nopo'tojkame', kentaj ek'yede'te Diosapi' nopo'togehue'da daknopo'da konig jak e'beroke'yonig 'urua'da o'enok ⁴⁵ ken toto'a o'hua'po nog siete dakhue'nanadakon nokiregtaj o'bahuahuaydepo o'batotiakpo ken ontayo' huabokerektaj on'nopo'tenok. Huakkuruda nogtotoatida o'nopo'togepo sue'da dakhue'mon o'epo ta'pota'taj ochoa dakhuea'nanada toto' on'nopo'togedenok huabokerek dakhuea'nanada o'ep'uy. —Jesúsa o'mana'uyate.

Jesúsen huayé Jesúsen huama'buyere on'huatiakuy.
(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶ Jesús e'batia'pakonhua'te Jesúsen huayé Jesúsen huama'buyere o'nokyedepo on'boato'po, “Jesústaj e'batia'pakta' o'paki.” Huabokerektaj o'nona'uy.

⁴⁷ —Iyo jak kurute o'nen huayé o'nen huama'buyere bo'ukne. Ontaj e'batia'pakta' on'pak. —Huabokereka Jesústaj ona'uy.

⁴⁸ —Be do'hued huayé ya'et. Be do'hued huama'buy ya'net. —Jesúsa o'mana'po, ⁴⁹ huanigpeika'eritaj o'ba'tohua'ea'po:

—Inomey do'hued huayé do'hued huama'buy o'ne. ⁵⁰ Aya'ada kenda do'hued Apag kurudyo huag'eri o'paknok ogkika' kenomeyyo'da do'hued huama'buy o'ne. Kenomey Diosen ogkika' do'hued huidpo o'ne, kenomey Diosen ogkika' do'hued huayé o'ne. —Jesúsa o'mana'uy.

13

Huabakidena'eri konig ogkika'nig o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.
(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

¹ Kenme'noe Jesús o'orokpo e'pogyo o'hua'po akta'bogpete o'huad'uy. ² Huakka'ada aratbut Jesústaj on'tikupopaknok kusi'pe e'betyo o'huadato'po. Aratbut kuhuadte ogkupopakuy. ³ Konig Diosen Huairitaj yanoknopoeapet a'manmadikaya'po o'manbatia'pakonhua'po:

—Huabakidena'eri a'bakidenaya'po o'hua'uy. ⁴ Nogyon nogyon o'hua'e'uyate. O'hua'epo o'bakidenea'po dagte sue'da o'kidbakotapo bakoy o'batiakpo o'kidye'kea'uyate. ⁵ Huidbate sorok burujte sue'da o'kidbako'tuyate. Kenta' idada o'kereku. Sorok buruj o'epo idada o'kereku. ⁶ Ken diga' niokpo o'ta'tedepo eyya' o'pakpo suhue'da hua'ihuit o'epo o'ay'uy. ⁷ Nog huakid okpota'pidsi' diga' o'bakerekpo huakpitaj o'batibuk'uyate. ⁸ Nog huakid huadak sorokteda o'kidbakotea'uyate. O'batipakbodepo huakka'kidada ogkupahuad'uyate. Noga huakpia cien huakid ogkupaepo. Noga huakpia senta huakid ogkupaepo. Noga treinta huakid ogkupaepo'uyate, ken. ⁹ Kenda o'nona'dene daka' yan'pee'. Bo'peokhuadne. —Jesúsa o'mana'uy.

Jesúsa konig o'e' o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyatenok huakka'a nopoekahue'dik ya'neapet.

(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

¹⁰ Oro' Jesúsen huanigpeika'eri o'huatiakpo:

—¿Mena'po aratbuttaj nopoekahue'dik e'huag' jonbatia'pak? —Jesústaj ona'uyne.

¹¹ —Diosen Huakhuairitaj konig aratbuta on'nigpeika'apo opudtanayokon konig e'manopoea'ta' ijpaki. Nogomeytaj e'manopoea'ta' pakhue' ijje. ¹² Kenomey sue'da huakka' on'nopoepo e'nigpeika'ta' on'pakpo nogda on'nopoepo. Nogomey suhuigda on'nopoenig'a nogda e'nopoeta' pakhue' o'nenok Diosa o'bakkahuea'apo. ¹³ Nogomey e'tiahuayada e'pegada nopoekahue'dik e'huag' Diosen huakhuairi konig o'e' ijmanbatia'pakpo ijmanmadikikay. ¹⁴ Isaías Diosen huamanbatia'pakeria nopoekahue' huag'eri konig o'nika' o'batia'pakuyate:

Opudada mo'peeapetnig'a nopogkahue' mo'eapet. Kenpa'ti bo'tiahuayapetnig'a nopogkahue' mo'eapet. ¹⁵ Nopo'teyda mo'epo. Diosendiktaj dakhuea'da mo'peeapet. Konig ekposikonig ya'nepo hueretda hua'a tiahuayhue'dik ya'neapet. Peehue' ya'neapet. Nopogkahue' ya'neapet. Kenpa'ti a'nopo'yareaya'po nopo'koreahue' mo'eapet. Kenda Isaíasa oa'uyate.

¹⁶ Opudnayo do'hued huanigpeika'erianayo on'tiahuayne on'peeene. Konigepo durugda mo'ika'ne. ¹⁷ A'nenda Diosen huamanbatia'pakeria kenpa'ti huadaknopoada aratbut do'taj e'tiahuayta' e'pakada tiahuayhue'dik me'nuyate kenpa'ti do'hued e'manmadika'taj e'peeta' e'pakada pee hue' o'nuyate. Buttida ijjay. —Jesúsa oro'taj mona'uyne.

Huakidena'eri konig o'e kan'nopoenke'po Jesúsa huanigpeika'eritaj daka' o'manopoea'uyate.

(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

¹⁸ —Yan'pee'. Huabakidena'eri konig o'e daka' ijbata'pakapoy. ¹⁹ Huabakidena'eria o'bakidena'po dagte o'kidbakot. Diosen Huakhuairitaj huadak hua'a konig huakid o'e. Sue'ada aratbut konig dag o'ne. Teynopo'da o'ne. Diostaj e'nigpeeta' pakhue' o'ne. Do'hued e'manmadika' e'peeada nopoenkahue' o'ne. Toto' o'bahuatiakpo huadak hua'ataj o'bakkayika'. ²⁰⁻²¹ Sue'da huiddate o'kidbakot. Sorok burujda o'e. Ken konig aratbut do'hued e'manmadika'taj on'peepo idada o'noknopoenig'a durugda on'peeatunig'a kenpa'da nigpeonhuahuhue' o'nepo sue'da o'nopoenka'po. Sue'da huame'noe o'noknopoeonhua'. Nogok Jesúsen e'manmadika'taj yoknopoe' o'da' nok aratbuta on'batierikpo diga' on'magka'nok o'noknopoebatikapo. ²²⁻²³ Huakid okpota'pidsi'bayo o'kidbako'tuyate. Ken konig aratbut Diosen e'manmadika'taj on'peepo on'peenig'a nogok nogta' nogta' on'mame'pukepo on'te'ti sig sig Diostaj o'noknopoebatikapo. Kenpa'ti huakka' e'matog'ta' on'pakpo sig sig Diostaj o'noknopoebatikapo. Kenpa'ti hua'enda e'durugpakta' on'pakika'po on'te'ti Diostaj pakhue' o'neapo, nigpee hue' o'neapo. Diosen kahue'dik o'neapo. Ken huakid huadak sorokyo o'kidbako'tuyate. Ken konig aratbut huadaknopo'da Diosba'taj on'peeonhuahuika'po on'nigpeeonhuahuika'. Daka' konig 'urunopo'da on'nigpeepo batikhue'da huadakda ogkika'apo. Kenomey Diosensi'po o'ne, huakka'ada on'nopoeapo. Noga suhuignada on'nigpeika'. Noga huakka'mon on'nigpeika'. Noga huakka'nanada on'nigpeika'. —Jesúsa oro' huanigpeika'eritaj mona'uyne.

A'manmadikaya'po nogdakon Jesúsa o'manbatia'pakuy. Trigo mireere e'tipakbo' konig o'e Jesúsa o'manbatia'pakuy.

²⁴ Huadak hua'a konig Dios Huairitaj o'noknopoeaponigtaj on'nigpeeaponigtaj ken konig o'eapo Jesúsa on'te'ti o'manbatia'pakpo o'manmadika'po:

—Diosen Huakhuairi in konig o'e. Huairien huanaba' ta'bayo huadakkidda o'batuke'uyate. ²⁵ Aya'ada en'batayte huairien taka' ta'bayo o'tiakbedpo trigotaj mireokda o'noktibatukbed'uyate. O'noktibatukbedpo on'hua'uyate. ²⁶ Ken trigo huakpi o'kerekepo trigokid o'magkupapa'kuyate. Mire' trigoere o'bakerekuyate. ²⁷ Huanaba' mire' on'tiahuaydepo huairite on'hua'po, "Huadakkidyo' o'batu'kemey. ¿Meyo ee' mire' ya'bo, huairi?" O'nona'uyate. ²⁸ "Takaa ogkame'te." Huairia ona'nok, "¿Menpa' e'taburuta' i'pak?" Huanaba'a huairitaj o'nona'uy. ²⁹ "Keje', mire' mo'burupo trigo huakpitaj tionurudikpi' mo'et. Trigoere mireere kenpa'da ka'e". ³⁰ O'gkupayea'hued ee'ted onteteyo' kenpa'da ka'e'. Huakkuru a'bakpakaya'po mire' yan'burupo yan'kupahuia', trigokidnayo aypo jakyo yag'kudati'. Ijmana'apoy." Huairia oa'uyate. —Jesúsa ken konig o'manbatia'pakpo o'manmadika'uy.

Mostazakidtaj ken konig o'e o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Huadak hua'a konig Dios Huairitaj o'noknopoeaponigtaj on'nigpeeaponigtaj ken konig o'eapo o'manbatia'pakpo o'manmadika'po:

—Diosen Huakhuairi konig suhuigkidda mostaza huakid o'e. Huabokerek ke'nen ta'bayo mostaza huakidsi'po o'tukpo. ³² Suhuigkidada e'kerekepo hueymeytonea' o'kerekepo huaboro'nanada o'eapo. Hua'opite huakka' bakoya on'pakka'apo. Konigti huakkuruda Dios Huairien huaknopoe'eri sue'da o'ne. Nogok huakka'ada Dios Huairitaj o'noknopoeapo on'nigpeonhuahuika'po huakka'da o'neapo. —Jesúsa ken konig o'manbatia'pakpo o'manmadika'uy.

Pan huabia'og ken konig o'ka' Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

(Lc. 13.20-21)

³³ Ona'ti a'manmadikaya'po Jesúsa o'manbatia'pakpo:

—Ettone'a harinaogyo huabia'og o'buk. 'Urua'da o'tiogkuayaga'nok huabada o'kudapo. Aya'da o'bia'apo. Ken konig Diosen Huakhuairitaj huabada yanoknopo^eapet. —Jesúsa ken konig o'manbatia'pakpo o'manmadika'uy.

Huakka' aratbut egkupopakte Jesúsa Dios Huairitaj huaknop^eeri o'noknop^eapo ken konig o'eapo o'manbatia'pakika'po o'manmadika'uyate.

(Mr. 4.33-34)

³⁴ Huakka' aratbut egkupopakte konig Dios Huairitaj yan'nigpeunhuahuika'apet nogda nogda o'manbatia'pakika'po o'manmadika'uy. ³⁵ Diosen huamanbatia'pakeria oa'uyatenok aratbut egkupopakte Jesúsa ken konig o'unhuahuika'apo o'manbatia'pakika'uy.

Huadari e'ka'detada kenda aratbut nop^ehued o'nunhuahuika'uy, kenda kan'nop^epo, ken konig o'eapo ijmanbatia'pakpo ijmanmadika'apoy. Diosen huamanbatia'pakeria a'nenda oa'uyate.

Mir^e trigoere e'bakerek Jesúsa ken konig o'e o'manbatia'pakde daka' o'manmadika'uy.

³⁶ Huakka' aratbut egkupopakte Jesúsa o'bakhua'po jakyo o'kudon'uy. Oro' ke'nen huanigpeika'eria o'huatiakondepo,

—Trigo mireere ta'bayo onteteyo' o'bakerek ken konig i'manbatia'paknig daka' mona'. —Oro' Jesúsen huanigpeika'eria ona'uyne.

³⁷ —Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Ken konig ijmanbatia'paknig. Huairien ta'ba o'taepo huadakkidda e'batuke'. Ken huairi do ijje. ³⁸ Huadarite hua^eeri aratbut konig huairien ta'ba o'ne. Aratbut do'taj mo'nigpeika'nig konig huadakkidda o'ne. Aratbut toto'taj on'nigpeika'nig konig mir^e o'ne. ³⁹ Taka' mir^e huabakbatuke'eri konig toto' huairida o'ne. Toto'ada nama'da o'manopo^ea'nok Cristoen huaknop^eeri o'ey nama'da ya'manopo^ea'apet. Nogok kene'huaya' huame'noete Diosen huata'moneri aya'tada o'bakbae'apet ⁴⁰ Konig aratbut tajpo mir^e on'bakpakika'nig konigti kene'huaya' huame'noe e^e'te Diosa dakhuea' huakka'eritaj huehuea'nanada ta'akyo o'mahuigapo. ⁴¹ Do Diosen huata'moneritaj ijmata'mona'apoy. Aya'da dakhuea' huaka'eritaj on'bakbe'ea'apo. ⁴² Dakhuea' huakka'eritaj ta'akyo on'maenaponok on'bahuikonhuahuika'apo pai'nanada o'neonhuahuika'apo. ⁴³ Kenaka' Diostaj huanigpeika'eri 'uruana'nanada o'neapo. Konig niokpo e'ta'teonig 'uruana'nanada o'neapo. Kenda o'nona'nig daka' yan'peikati'. Bo'piokhuadne.

Huakka'te huapa'da o'ika'nig katepi' o'huahuaypo konig o'e. Jesúsa o'manbatia'pakuy.

⁴⁴ Huadak hua'a konig Dios Huairitaj o'noknop^eaponigtaj on'nigpe^eaponigtaj konig e'dik o'eapo ijmanbatia'pakapoy. Konig huabokereka nogen ta'bayo huakka'te huapa'da o'ika'nig o'huahuaypo kenda huakka'da o'pakpo soroka o'tibukanpo. Ken ta'ba huakupete e'bake'nayo kenda o'huahuayme'nig o'taeonhuahuika'apo. Konigepo ken ta'ba e'baketa' huakka' o'pakpo aya'da o'mat^e huakupete o'bahuaya'po, ken huakupe o'to^edepo ta'ba huakupete durugteda o'bakepo. Kenda 'urunanada o'huahuayme'nig huaboa'da o'taeonhuahuika'apo. Konigti Diosen huakhuairitaj huakka'da pakdik o'nepo kentayo'da nigpeika'dik o'neonhuahuika'apo.

'Uruda sakbij huakka'tenanada o'ika', konigti Diosen Huakhuairien e'manmadika' o'ika'.

⁴⁵⁻⁴⁶ Diosen Huakhuairien e'manmadika' on'nigpe^eonhuahuika'aponigtaj konig o'e'ijbatia'paki. Konig yudtaj huabahuaya'eria 'uruda sakbij o'ukika'po 'urunanada o'huahuaydepo kenda sakbijtaj o'pakpo aya'da o'mat^eepo huakupete o'bahuaya'po sakbij o'bake. Ken konigti Diosen Huakhuairien e'manmadika' huakka'nada pakdik o'neonhuahuika'apo.

Dios Huairien huaknop^eeri konig biigentotok o'e. Hueretda huaknop^eeritaj on'baktie'ea'apo. Nogtaj ta'akyo mahuigdik o'neapo.

⁴⁷ Dios Huairien huaknop^eeri ken konig o'ne. Konig biig huakjenea e'pogya' o'nokene. Nogda nogda biig o'nontotokpo ⁴⁸ hueda'da o'enek kuhuadta' o'nontotok, o'nontotokdepo huadak biigyo' o'noktie'ea'. Nogda biig pehue'dik e'huae' o'nen. ⁴⁹ Diosen kene'huaya' huame'noete ken konig Diosa aratbuttaj o'magka'apo. Diostaj hueretda huaknop^eeritaj Diosen huata'moneri on'baktie'ea'apo. ⁵⁰ Dakhuea' huakka'eritaj ta'akyo on'maenapo. Ta'akyo pai'da o'nepo on'bahuikapo. —Jesúsa mona'uyne.

Moisésen e'mana'ba' huamanmadika'eria Jesústaj eknop^enayo huatone'bapi' kenpa'ti Jesúsen huaboda e'manmadika' manmadika'dik o'ne.

⁵¹ —¿Menpa' o'nonbatia'paknig mo'nopoenka'? —Jesúsa oro'taj ke'nen huanigpeika'eritaj mona'uyne.

—E^e', o'nopoenkay. —Jesústaj ona'uy.

⁵² —Opud Moisésenba' huamanmadika'eri Moisésenba'taj daka' mo'nopoe. Kenpa'ti Diosen huamanbatia'pakerienba' mo'nopoe. Oy Diosen Huairitaj ijmanmadika'nig opud moknopoe'dene. Huatone'ba' kenpa'ti do'hued huaboda e'manmadika' manmadika'dik mo'ene. Konig jak huatae'eri ken konig yag'kikati'. Jak huatae'eria pai'da huag'eritaj on'batiahuayika'. Jakyo katepi' o'tae huatone'pi' huabopi o'batotiakpo pai'da huag'eritaj o'bayokika'. Opud konigti yag'kika'. Apagba' huatone'ba' do'hued huaboda e'manmadika'ere yan' manmadikikati'. —Jesúsa o' mana'uy.

Nazaretyo Jesús o'ika'uy.
(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³ Kenoka' Jesúsa ken konig o'manmadikandepo o'batikuy. Keya' on'bakhua'uy. ⁵⁴ Hua'enbayokon okye'uy. Judioen huaitake' jakyo huaboda o'manmadika'uy. Aratbut on'pepede e'me'pukeada oknopohue' o'nepo:

—iKenpihuay! 'Urua'da o'nopoe. Menpapi' huakka'da yanopoe'. Menpapi' yabayarea'. ⁵⁵ Huamenhuae'eriensi'po o'eni'g'a. Ke'nen huaye' Maria o'e. Jacobo ke'nen huama'buy o'e, José Simón Judas. ⁵⁶ Jesúsen huidpopi' oro'ere o'nika', meya' huakka'ya' nopuyet. —Aratbut Jesúsen huakka' jakyo huag'eritaj huayahuaya on'batia'pakuy.

⁵⁷ Konigepo Jesústaj digda on'huano'poe'uy. —Aya'da nogbayo nogbayo huag'eritaj Diosen huamanbatia'pakeritaj e'peeta' on'pakika'. Kenpa'ti huadakda o'ne. E'bahuaa'ta' on'pakika'. Ke'nenbayo huag'erinayo e'peeta' pakhue' o'nika' kenpa'ti Diosen huamanbatia'pakeri huadak o'ne. E'bahuaa'ta' pakhue' o'ne. —Jesúsa ke'nenbayo huag'eritaj o'mana'uy.

⁵⁸ Keya' aratbut Jesústaj oknopohue' o'nenok sue'tada o'bayarea'uy.

14

Juan Bautistataj on'huerenokteg'uyate.
(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

¹⁻¹² Galilea huadari gobierno huairi Herodes o'uyate. Herodesen huama'buy Felipeen huatoe Herodíastaj o'toe'uyate.

—Felipeen huatoe Herodíastaj toehue'dik i'ene. —Juan Herodestaj ona'ika'nok Herodes Juantaj o'tita'mona'uyate. “Huabakuda' jakyo yag'kuda'.” O'mana'uyate. Herodes Juantaj e'arakta' o'paknig'a arakhue' o'uyate. Aratbuttaj o'me'pukpo Juantaj arakhue' o'uyate. Juan Bautista Diosen huamanbatia'pakeri o'e. Aratbuta o'noknopoe'nok. Herodesen cumpleañote huakka'tada o'batobape'uyate.

Aya'tada Herodíasen huayobua bailea' o'manige'uy. Herodes huakka'da o'durugpakpo “Aya'da katepi' on i'pak menati' kenda o'yokapone.” Aya'da en'peete huayobutaj ona'uy. Mune'yoa Herodías huayetaj o'huahuatupo. “¿Ka'tia' yona'apo?” Onatupo. “Juan Bautistaen huaku beyok.” Yanati'. Mune'yoen huaye'a ona'uyate. Herodeste o'kumej. “Baegte Juan Bautistaen huaku beyok.” Herodestaj ona'uy. Herodes kenda o'pepede pai'da e'nopo'eda “Aya'da katepi' on i'pak menati' kenda iyyokapoy.” Aya'ada huabokerek on'peenok sorotataj “Huabakuda' jakyo yanhuati', Juantaj yanhuerenokteg. Yag'kutotiak. Herodíasen huayobutaj yan'yok.” Huairia o'mana'uyate. Sorotataj on'nigpeepo huaku on'totiakpo Herodesen huayobutaj on'yokuyate. Ke'na huayetaj o'kutohua'po o'kuyokuyate. A'timon Juan Bautistaen huanigpeika'eri on'tiakpo huabuey on'tohua'uy. Oqkubarakka'uyate. Oqkubarakka'depo Jesústaj on'hua'po Juantaj on'huerenokteg o'nonbatia'pakato'uy.

Nogok Jesús 'uru'a'da o'kika'nok Herodes huairia o'tipepede:

—Ken Juan Bautista o'etaj. Huakudaka'da ee'tada Dios o'noyhuadame'te. Konigepo 'uru'a'da o'kika'te. —Kenda nama'da o'nopoe'po oa'uyate.

Cinco mil huabokerektaj Jesúsa aypo o'bia'po o'batobape'uyate.
(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³ Juan Bautista e'bueyde'te Jesúsa o'pepede keya' o'bakhua'uy. Kusi'pete o'hua'uy. Kente aratbut ehue' e'nika'yo o'hua'uy. Jesús o'hua'de on'tipeepo huakka'da jakya' o'norokonpo akta'bogpea' on'tahua'e'uy. ¹⁴ Kusi'pe o'betatodepo Jesúsa o'kutuy. O'kutdepo huakka'da aratbuttaj o'batiahuay'uy. O'matinepahui'po dakhue' e'ne'taj o'bayarea'uy. ¹⁵ Huaboda' e'sikonyakte oro' Jesúsen huanigpeika'eria Jesústaj o'huahua'po,

—O'sikde. Iyo aratbut ehue' o'ne. Huakka' jakyo aypo kan'bae'po yamata'mona'. —Oro'a Jesústaj ona'uynig'a.

¹⁶ —Huahue'dik o'ne. Opuda aypo yan'bayok. —Jesúsa oro'taj mona'uyne.

¹⁷ —Ehue' toehue'da o'ey. Huabaniga' pan botta' biigyo'da o'toe'y. —Jesústaj ona'uy.

¹⁸ —Iyo do'taj menigototiak. —Jesúsa mona'uyne.

¹⁹ “Mirebate yan’bahuad.” Huakka’da aratbuttaj Jesúsá o’mana’depo, huabaniga’ pan botta’ biigere o’bapadpo kurudyó o’mabopo Diostaj dakiti o’tiona’pakuy. Dakiti oa’depo pannopote o’posakea’uy. Oro’ ke’nen huanigpeika’eritaj bo’yoke’uyne. Oro’ huakka’ aratbuttaj o’bayoke’uy. ²⁰ Aya’ada on’bape’po noteyya’ ogka’uy. On’tiokayonpo doce kusogyo hueda’da huata’suj on’dohuea’uy. Huaboro’ huaenmo boro’ta’sujmonere on’dohuea’uy. ²¹ Cinco mil huabokerek on’bape’uy. Ettone’ huasi’pobeta’ kenpa’ti on’bape’uy.

Jesús huahuetiudte o’huae’uy.

(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

²² “Huakkuru kusi’pete yan’kudpo yanoktegi.” Jesúsá oro’taj mona’uyne. Enade’te huakka’ aratbuttaj jakyoda o’mata’mona’uy. ²³ O’mata’mona’depo ote’yo o’behuikuyate. Diostaj a’tiona’pakya’po o’behuikuyate. Osikdenok Jesúsyo’da o’uyate. ²⁴ Kenok oro’ e’pognopoyo o’uy. Diga’da o’bapokpo kusi’pete monbosaka’uyne. ²⁵ Sikyoedda Jesúsá huahuetiudte bo’huatiakuyne. ²⁶ Jesús huahuetiudte oro’ o’tiahuaypo o’mepukon’uy.

—Nokireg o’e. —O’mepukonpo o’okoy’uy.

²⁷ —Me’pukhue’ yane’. Do ijje’y. —Jesúsá mona’uyne.

²⁸ —Q’na ee’nayo do’taj yatiak. Mena’ Huairi. —Pedroa ona’uy.

²⁹ —Yatiak. —Jesúsá ona’nok Pedro o’kotpo Jesússtaj huahuetiudte o’huahua’uy.

³⁰ Huahuetiudte o’huahua’po e’huahuada diga’da o’bapok o’nokotpo o’mepukon’uy. O’mepukonpo huabo’a’da o’ta’kotaypo.

—Be’totok, Huairi, ijta’kotdey. —Pedroa Jesússtaj o’nokoy’uy. ³¹ Jesúsá Pedrotaj o’ba’totokpo,

—¿Mena’po suhuigda meknopoe’ do’taj? Huahuetiudte i’huatiakpo be’tihuapokapone mena’po oknopohue’ o’e. —Ona’uy. ³² Jesús Pedroere kusi’peyo en’huadde’te bapoka o’batikon’uy. ³³ Oro’ huikudate o’huadpo,

—Kenpihuay, on buttida i’e Diosen Huasi’po. Kurudyá’ i’tiakuyate. —Oro’a ona’uy.

Genesaret huadaribayo Jesúsá huakka’tada o’bayarea’uyate.

(Mr. 6.53-56)

³⁴ E’pogtone’ oktegedepo Genesaret huadaribayo o’betdepo okye’uy. ³⁵ En’kote’te Jesús o’e aratbuta o’nokie’depo aya’tada huabada on’mana’uy. Aya’da dakhue’ e’huae’ Jesússtaj on’manpatotiakuy. ³⁶ “Q’nen huaok huakubogpi a’neya’po,” Jesússtaj diga’ o’nona’nok aya’ada on’nejdepo Diosa o’bayaread’uy.

15

Huabokerekapi’ dakhuea’ eka’nayo Diostaj dakhue’nopo’da o’ne.

(Mr. 7.1-23)

¹ Nogok sue’da judío huae’eri huairi Jesússtaj on’huatiakuy. Jerusalén huakka’ jakya’ on’huatiakuy. Jesússtaj o’nona’po:

² —A’nenda oro’en adhuea’pane’ huairi huadaknopó’ oro’en Diosa moknopopepo bapuehad on’ba’koyo’ika’uyate. Mena’po kenda o’nen huanigpeika’eria nigpeehue’ada ba’koyohue’ada yan’bape’ika’. —Judío huairia Jesússtaj o’nona’uy.

³ —Konig opuden adhuea’pane’ ogkika’uyate opudakon a’kikaya’po Apag Diostaj nigpeehue’ mo’ika’ne. ⁴ “Opuden huaojtaj huayetere nigpeika’dik mo’ene kenpa’ti tihuapokika’dik mo’ene.” Diosa oa’uyate. Kenpa’ti “Huaojtaj huayetapi’ be’api’ dakhuea’ e’huaa’ika’nayo bueydik mo’ene.” Diosa oa’uyate. ⁵ “Huaojtaj huayetere oyda tihuapokhue’dik o’nene kenpa’ti bayokonhuahue’dik o’nene. Diostaj aya’da mo’tamaika’ngitaj o’bayokde’uy.” Be’api’ huaojta huayetapi’ a’dik o’ne. ⁶ Ken konig huaojta huayetapi’ ea’nayo tihuapokhue’dik o’neapo. Opuda mo’manmadikika’ne. Konig adhuea’pane’ nama’da on’manmadikika’uyatenig opuda nama’da mo’manmadikika’nok aratbuta Diostaj nigpeehue’dik o’nika’apo. Bo’ika’ne. ⁷ Opud nama’da huanopoe’eri mo’ika’ne. Isaias Diosen huamanbatia’pakeria a’nenda’ urua’da bo’timadoya’uyate opudtaj:

⁸ In aratbuta Diostaj o’paki nama’da o’dika’nig’a do’taj huanopoya’da eretpakhue’ o’ne. ⁹ Nama’da do’taj dakiti mo’tiona’pakika’ne. Huabokerekada e’huaa’yo’da on’manmadikika’nig’a. Isaiasa o’manigmadoya’uyate.

—Jesúsá judío huairitaj o’mana’uy.

¹⁰⁻¹¹ —Iyon yan’batiak. —Jesúsá huakka’ aratbuttaj o’mana’depo,

—Katepi’ e’pe’pi’ konig Diostaj dakhuea’ e’ka’ ehue’dik o’e. Kenda dakhue’dik ea’nayo konig da ea’ Diostaj dakhuea’ e’ka’ e’dik o’e. In o’nona’nig yan’pee’ kenpa’ti yan’nopoenka’.

—Jesúsá huakka’tada o’mana’uy.

¹² Kenoka’ oro’ Jesússtaj huanigpeika’eria Jesússtaj o’bahuahua’po,

—Fariseo huamanmadika'eri ontaj mo'peepo bo'huadiayne. ¿Menpa' i'noṗoṗe? —Jesústaj ona'uy.

¹³ —Konig huakpi do'hued Apaga konig batukehue'da sue'da huamanmadika'eria konigti o'ne. Huakpi do'hued Apag batukehue'taj o'baurua'po o'maenapo. Konigti no-genda huamanmadika'eritaj o'maenapo. ¹⁴ Fariseo huamanmadika'eritaj mepu'kehue'yane'. Kenomey nama'da o'noknoṗoṗo nama'da on'manmadikika'nig'a. Konig ekpobig-taj e'tohuanig o'ne. Kenomey kenpa'ti konig ekpobig o'ne. Fariseo ekpobigyo' e'hua'enayo huabidkogyo kotdik ya'neapet. —Jesúsa oro'taj mona'uyne.

¹⁵ —Katepi' bo'pe'po konig Diostaj dakhuea' e'ka' ehue'dik o'e. Ia'nig. Nopoenkahue' o'enok daka'mona'. —Pedroa Jesústaj ona'uy.

¹⁶ —Menpa' opud kenpa'ti nopoenkahue' mo'e. ¹⁷ Mo'bape'po hua'aypoyo o'kudika'. Huaminyá'kon o'orokika'. Kenda Diostaj dakhuea' e'ka' ehue'dik o'e. Kenpa' mo'noṗoṗe. ¹⁸ Dakhue'da ea'nayo huanopo'ada i'noṗoṗo ia'. Diostaj dakhuea'da i'ene Diosa o'noṗoṗe. ¹⁹ Aratbut huanopoya'da on'pakpo dakhue'da ogkika'. Huanopoya' on'huadiaypo on'barakika'. Huanopoya' on'eretpakpo nogen huatoṗe on'bakdejika'. Huanopoya' on'pakpo huatoṗe toṗehue' huag'eri on'bakdejika'. Huanopoya' on'pakpo on'bere'ika'. Huanopoya' on'eretpakpo nama'da on'mahuja'ika'. Huanopoya' on'pakpoda on'mahuja'ika'. ²⁰ Kenpa' ogkika'po dakhue'da o'ne Diosa o'noṗoṗe. Ba'koyohue'ada e'bape'nayo "dakhuea' i'ka'," Diosa manahue' o'e. —Jesúsa mona'uyne.

Esoeri ettone'a Jesústaj oknoṗoṗe'uy.

(Mr. 7.24-30)

²¹ Keya' Jesús o'hua'po Tiro huakka' jakyo kenpa'ti Sidón huakka' jak huadaribayo o'hua'uy. ²² Ettone' judío aratbut ehue' keyo o'ika'. Cananea huag'eri o'uy. Jesústaj o'huahua'po,

—Do'taj me'tinpahui'po be'tihuapok. Do'hued huayobu'taj toto'a o'nopo'toṗo dakhue'nanada o'e, Huairi. On Daviden huayayo i'ene. —Ettone'a Jesústaj 'utta'da ona'uy.

²³ Jesúsanayo sigpi' a'tokhue' o'uy.

—Ettone'taj yata'mona'. Konigepo oro'taj bota'tiakpo 'utta'da o'okoy'onyak. —Oro' huanigpeika'eria Jesústaj diga'da ona'uy.

²⁴ —Judío aratbuttaj kabatihuapoke'po Diosa me'ta'mona'uyne. Judío aratbut konig oveja e'titikononig Diostaj nigpeikahue' o'ne. Nog aratbuttaj judío ehue'taj Diosa ta'monahue' me'uyne. —Jesúsa oa'uy.

²⁵ Ken ettone'nayo Jesústaj o'huahua'po hua'ikudate o'tihuadato'po,

—Be'tihuapok, Huairi. —Jesústaj ona'uy.

²⁶ —Konig huasi'poen aypo kuhuataj e'yok dakhue'da o'e. Konigti judío aratbuttayo'da tihuapokdik ijjeý. Nog aratbuttaj tihuapokhue'dik ijjeý. —Jesúsa ettone'taj ona'uy.

²⁷ —Buttida ia'ne. Kuhuanayo huasi'poen e'ta'sujkahua' on'hapika', Huairi. —Ettone'a Jesústaj ona'uy.

²⁸ —Huakka'da do'taj iknoṗoṗenok. Kenda ona'nok o'tayarea'ne, ettone'. —Jesúsa ona'uy. Kenpa' ea'te ettone'en huayobu' o'yarud'uy.

Jesúsa aya'pa'da e'ne'taj o'bayarea'uy.

²⁹ Keya' Jesús o'hua'po Galilea e'pog akta'bogpete o'hua'e'uy, Nogok ote'yo o'behuikdepo o'huaduy. ³⁰ Kentaj huamojta'po soṗoda, ekpobig, a'pakhue'dik aratbut, kenpa'ti huakka' dakhue' nogpa' nogpa' ee' on'batotiakpo Jesústaj huakka'da on'huatiakuy. On'batotiaknok Jesúsa o'bayarea'uy.

³¹ —Kenpihuay. A'pakhue'a aratbuta huaboa'da on'a'pak. Huamojta'po soṗoda huaboa'da 'uruda on'hua'e. Huakpobig'a huaboa'da on'tiahuay. —On'batia'pakpo, "U-rua'da o'e' Israelen Dios. Dakiti Dios." Huaboa'da on'batadi'kea'uy.

Cuatro mil huabokerektaj ettone'eretaj Jesúsa o'batobape'uy.

(Mr. 8.1-10)

³² Oro' huanigpeika'eritaj bo'kupopakade'po mona'po:

—Iyoda huakka'nada bo'kupopakme'ne. Bapa'me'noea' o'nedepo aypobayo' kate bape-hue'dikda o'nenok ijmatinepahui'po bapehued en'bahua'nayo jakyo okyehued dagta' arogdik o'nenok e'mata'mona'ta' pakhue' ijjeý. —Jesúsa mona'uyne.

³³ —Iyo aratbut ehue' o'nika'. ¿Meyo aypo o'eyapet? —Oro'a Jesúsen huanigpeika'eria Jesústaj o'nona'uyne.

³⁴ —¿Meniga' pan mo'tae? —Jesúsa mona'uyne oro'taj.

—Siete pan sue'da biigere mo'taene. —Oro'a ona'uy.

³⁵ —Barakte yan'bahuaad. —Jesúsa o'mana'uy. ³⁶ Siete pan sue'da biigere o'badpadpo, "Dakiti Dios. Daka' joka'ne." O'tiona'pakpo o'posakea'po oro'taj ke'nen huanigpeika'eritaj bo'yoke'uyne. Oro'a huakka'da aratbuttaj o'bayoke'uy. Aya'tada o'bayoke'uy. ³⁷ Aya'ada on'bape'uy. Noteymeya'da ogka'uy. Siete kusogyo huaboro'pegda boro'ta'sujmonere on'dohuea'uy. Huedmeya'da on'dohuea'uy. ³⁸ Cuatro mil huabokerek on'bape'uy. Ettone' huasi'poere kenpa'ti o'nyuate. ³⁹ Kenoka' "Opuden jakyo yan'huati." Jesúsa huakka'da aratbuttaj o'mana'uy. O'mana'depo kusi'pete Magdalabay o'hua'uy.

16

Konig Diosayo'da ka'dik kurudya' katepi' oro' tiahua'yhue' o'ika'uyinig mo'nigka'. Judío huairia Jesústaj o'nona'uy.

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

¹ Judío aratbut huairia Jesústaj on'huatiakuy. Jesúsa nama'da katepi' yaka'apetpi' on'nopogpo, "Katepi' konig Diosayo'da kurudya' ka'dik oro' tiahua'yhue' o'ika'uyinig kake'po." Judío huairia Jesústaj on'dikdikpo o'nona'uy.

² —Baysik kurudbed bo'tiahua'yopo "Eme'te 'uru'bada o'epo." Opudā bo'a'ika'ne. ³ Sikyoedda kurudbed ee'nayo kenpa'ti digā'da e'sihuj' ee'nayo "Dakhue'bada o'epo." Opudā bo'a'ika'ne. Opud huadakda o'ey huata'da nama'da mo'tinopoika'ne. Dakhue'da mo'ene. Kurud huadakda mo'nopeika'nig'a Diosa o'ta'mona'uy, oknopogehue' o'nene. ⁴ In judío aratbut dakhue'nada o'nika'. Diostaj oknopogehue'da o'nika'. "Katepi' kurudyo konig Diosayo'da ka'dik oro' tiahua'yhue' o'ika'uyinig yaka'." Nama'da o'nona'ne. Kenpa'da konig Jonás o'noyhuaduyate do konigti ijnoyhuadapoy, ijjay. —Jesúsa o'mana'po o'bakhua'uy.

"Fariseo huairi Saduceo huairiere dakhue'dik e'huag' on'manmadikika'. Kenomeytaj keyoj ijjay." Jesúsa oa'uyate.

(Mr. 8.14-21)

⁵ Kenoka' oro' Jesúsen huanigpeika'eri e'pog akodpen okteppo pan okkahuudi.

⁶ —Eya', judío huairien e'bia'ogtaj keyoj ijjay. —Jesúsa oro'taj mona'uyne.

⁷ —Pan okkahuudnok kenda mona'ne. —Oro'a huayahuaya o'batia'pakuy.

⁸ Kenda oro'a o'batia'paknig Jesúsa o'nopogpo,

—¿Menpa' aypota' mo'mepuke? Do'hua daka' toedik o'nene. Suhuigda do'taj o'noknopogene. ⁹ Opudā do'taj nopogehue' o'nene. Cinco mil huabokerektaj cinco pan ijanposakea'uy. Aya'da noteya' on'bapeme'. Menpa' kenda bokkahue'. Doce kusogyo huedmeya'da o'dohuea'uy. ¹⁰ Kenpa'ti cuatro mil aratbuttaj siete pan sue'da biigere ijanposakea'mey. Noteymeya'da on'bapeme'. Siete kusogyo huata'suj huedmeya'da o'dohueame'. ¹¹ "Eya', judío huairien e'bia'ogtaj keyoj." Huaboa'da o'nona'dene. Pantaj o'batia'pak nama'da mo'nopogene. Judío huairien e'bia'ogtaj keyoj o'nona'ne kenti. —Jesúsa oro'taj mona'uyne.

¹² Jesúsa nog konig monbatia'paknig huaboa'da o'nokoti. Pan e'bia'ogtaj batia'pakhue' o'e. Judío huairia dakhue'diken on'manmadika'ika'. Kenomeytaj keyoj. Kenda Jesúsa o'batia'paknig o'nopeenka'uy oro'a.

Diosen Cristo i'ene. Diosa kurudya' meta'mona'uyne. Pedroa Jesústaj ona'uyate.

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³ Nogok Jesús Cesarea Filipino huadaribayo okyedeppo oro' ke'nen huanigpeika'eritaj mona'po:

—¿Be o'ea' do'taj aratbuta menhuaa'ika'? —Oro'taj mona'uy Jesúsa.

¹⁴ —Juan Bautista on o'e. Noga bo'huaa'ika'ne. On Elías o'e. Noga bo'huaa'ika'ne. On Jeremías o'e. Noga bo'huaa'ika'ne. Diosen huamanbatia'pakeripi' o'e. Nogomeya bo'huaa'ika'ne. —Oro'a Jesústaj ona'uy.

¹⁵ —¿Be o'ea' do'taj opudā on'huaa'ika'? —Oro'taj mona'uyne.

¹⁶ —On Diosen Cristo i'ene. Diosen Huasi'po i'enok Diosa me'ta'mona'uyne. —Pedroa ona'uy.

¹⁷ —Kenda ona'ne aratbuta onahue'tada ona'ne. Apag Dios kurudyo huag'eria men'nopogē'ne, Simón Jonásensi'po. Konigepo durugda i'ika'apone. ¹⁸ O'nendik Pedro o'e. Pedro huidtone'dik o'e. On konig huakkuruda huaknopog'eria judiotaj nog aratbuttaere mo'manbatia'pakapone. Ken aya'da ijkika'nig mo'manbatia'pakika'apone. Huakka'ada do'taj o'noknopogepo. Huakka'tada Diosa o'baktie'ea'apo. Kenomeytaj toto'a kenpa'da engaña magkahue'dik o'epo. Do'hua ona'ne. ¹⁹ On Pedro mo'manbatia'paknok aratbut Diosen Huairitaj huaboa'da on'nigpeepo Diosensi'po o'neapo. Katepi' aratbut dakhue' kahue'dik e'huag' manmadikika'dik i'epone. Katepi' huadaky'o' ka'dik e'huag' manmadikika'dik i'epone. —Jesúsa Pedrotaj ona'uy.

²⁰ —“Cristo o’ē. Diosa o’ta’mona’uy.” Be’tapi’ manahue’ yane’. —Oro’taj mona’uyne Jesúsa.

*“Ijbueydeapoy.” Jesúsa o’batia’pakpo oa’uy.
(Mr. 8.31–9.1; Lc. 9.22–27)*

²¹ “Jerusalén gobierno huairien huakka’ jakyo hua’dik ijje. Keyo judío huairitone’ sacerdote huairiere Moisésen e’mana’ba’ huamanmadika’eriere do’taj pai’da me’nogka’apone. Do’taj men’arakapone. Bapa’me’noe e’pokde’tē Diosa me’noyhuada’apone.” Kenoka’ Jesúsa huaboa’da kenpa’ monbatia’pakuayne. Oro’taj monbatia’pakuayne.

²² —Kenpa’ ahue’ yae’, Huairi. Dios kenpa’ pakhue’ o’ē. Konig ogkahue’dik mo’ēapone. —Pedroa adyon o’tohua’depo Jesústaj ona’uynig’a. ²³ Jesúsa Pedrotaj o’tikoretupo, —Yahuati’. Konig totoniga ona’ne. Nama’da mena’ne. Konig huabokerekada nama’da on’nopojka’nig o’na konigti i’nopojka’. Diosen e’nopogē nopogehue’da j’ene. —Pedrotaj ona’uyate.

²⁴ —Bepi’ do’taj e’nigpeika’ta’ e’pknayo katepi’ hua’enda on’pakika’ ona’ti eretpakhue’ ka’nike’. Ona’ti do’huedyo’da kan’pakike’. Kenpa’ti do’taj moknopoika’po pai’da nopo’edik mo’ēapet. ²⁵ Kenpa’da hua’enda e’pknayo Cristoere kurudyo onte’ti noeonhuahuahue’ o’nika’apo. Kenomey kenpa’da hua’enda pakhue’ o’nepo, Diostayo’da e’nigpeika’ta’ huakka’ on’pakpo onte’ti Diosere kenpa’da on’noeonhuahuika’apo. ²⁶ Aya’ada oy katepi’ huakka’ta’da on’eretpakpo on’bae’ika’po do’taj e’nigpeeta’ pakhue’ o’nepo kenpa’da on’bueyapo. Kurudyo Diosere noeonhuahuikahue’dik o’neapo. ²⁷ Do huabokerek ijjenok Diosa me’ta’mona’uyne. Diosen huata’moneriere nogok kurudya’ ijtiakapoy. Konig Apag Dios ’urua’da o’ē konigti ijjeapoy. Konig Apag Dios huairitone’ o’ika’ konigti ijika’apoy. Konig daka’ on’nigpeika’ nigtaj huakka’ dakuhaa’ ijbayokapoy. Sue’da on’nigpeika’ nigtaj sue’da ijbayokapoy. ²⁸ Sue’da opud iyo’ doere mo’ēnig bueyhued eē’tē huakka’ada Dios Huairitaj moknopoika’ nigtaj mo’nigpeika’ nigtaj mo’batiahuayapet. —Jesúsa mona’uyne.

17

*Jesús o’eypakatu’uyate.
(Mr. 9.2–13; Lc. 9.28–36)*

¹ Seis huame’noe e’pokde’tē Pedrotaj Jacobotaere Jacoboen huama’buy Juantaere o’batohua’po huakupa kutayo Jesúsa o’batobehuikeyate. ² Kenomey on’tiahuaypo Jesúsen huakok konig niokpo o’kokeypakuyate. Yudtakon diga’da o’takeregpakatupo konig senogda o’ētuyate. ³ Moisés kudak Elíaseretaj Jesús en’batia’pakte Pedromeya on’batiahuay’uyate.

⁴ —Oro’ iyoda o’epo huadakda o’ēne. O’na e’pknayo bapa’ bak o’kay’. Ontehuapa’ nogtida Moisés taj nogtida kenpa’ti Eliástaj nogtida o’kay’, Huairi. —Pedroa Jesústaj ona’uyate.

⁵ Pedroa kenpa’ enade’tē senogada e’sihuaja’ o’batibuk’uyate. E’sihuaja’ on’peepo, —In do’hued Huasi’po me’taēne. Huadi’da me’taēne. Kentaj huakka’da ijdurugpakikay. Kentaj yan’nigpeika’. —Diosa e’sihuaja’ oa’nok on’peē’uyate.

⁶ Kenda on’peepo konig gobierno huairitaj ogkika’nig Diostaj okkubuka’ huakka’da on’me’pukpo on’bahuedon’uyate. ⁷ Ken Jesúsa Pedromeytaj o’bahuahua’po o’tibata’tepo, —Yanbo’. Me’pukhue’ yane’. —Jesúsa o’mana’uyate.

⁸ Ona’ti en’tiahuayte Jesústayo’da on’tiahuay’uyate.

⁹ Huakupaya’ on’huarakdepo, —Do huakudaka’da e’bueyada noyhuadhued kenda huakupayo huaboa’da bo’tiahuaynig batia’pakhue’ yane’. —Jesúsa o’mana’uyate.

¹⁰ —“Diosen Cristo tiakhued eē’tēd Elías huakkuruda tiakdik o’ēapet”. ¿Mena’po Moisésenba’ huamanmadika’eria kenda yadika’? —Jesústaj oro’omeya’ ona’uy.

¹¹ —Elías onigti huakkuruda tiakdik o’ēapo. Aya’tada ya’manopo’yareaya’po ya’tiakapet. Buttida oa’uynig’a. ¹² Elías e’tiaktada kentaj okigehue’ o’nuy Apagba’ huamanmadika’eria. Dakhuea’ huaka’eria kentaj dakhuea’da o’nogka’uy. On’pakpo dakhuea’da o’nogka’uyate. Do’taj kenpa’ti dakhuea’da me’nogka’apone. Pai’da men’nopo’ēa’apone. Do huabokerek ijjenok Diosa me’ta’mona’uy. Buttida ijjay. —Jesúsa oro’omeytaj mona’uyne.

¹³ Jesúsa Juan Bautistataj o’huaa’ oro’omeya’ huaboa’da o’noponde’uy.

*Huasi’po e’ketpakonka’taj Jesúsa o’yarea’uyate.
(Mr. 9.14–29; Lc. 9.37–43)*

¹⁴ Huakupaya’ e’huarakde’tē huakka’da aratbut egkupopakyo oro’omey ekye’tē nogbokerekatida Jesústaj o’huahua’po huikudate o’tihuadato’po,

¹⁵ —Do'huetsi'potaj yatinepahui', huairi. O'ketpakonkika' kenpa'ti pai'nanada o'nopo'ika'. Nogok nogok ta'akyo o'huekika' kenpa'ti huahueyo o'huekika'. ¹⁶ Q'nen huanigpeika'eritaj ijtohua'nig'a yareahue'dik o'ne. —Jesústaj ona'uy.

¹⁷ —Opudomey judío aratbut eknopog'e'ta' pakhue' mo'ene. Oknopogehue' huag'e'eri mo'epo dakhue'da mo'ika'ne. Dios teyda o'epo bayarea'dik o'e oknopogehue'da mo'ene. Ijhue'ta'da do'taj moknopog'ene. Huasi'potaj yan'totiak. —Jesúsa mona'uyne.

¹⁸ Toto' huasi'potaj e'nopo'toetada Jesúsa huiyokda ona'po o'ta'mona'denok toto' okmonok huasi'po o'yarud'uy.

¹⁹ Nogok oro' Jesúsen huanigpeika'eriyo'da o'epo,

—¿Oro'nayo toto'taj mena'po ta'monahue'dik o'e? —Jesústaj ona'uy.

²⁰ —Dios teyda o'epo yarea'dik o'e. Opudnayo suigda moknopog'ene. Mostazakid sigkidonig sigda sigda eknopog'nayo ote'taj “yahua” ona'dik mo'enok, ena'te o'hua'apo. Diosnayo aya'da ka'dik o'e yanoknopog'e'. ²¹ Bapehue' mo'unhua'po kenpa'ti e'tiona'pakonhua'nayo in toto'taj ta'mona'dik mo'ene. —Jesúsa mona'uyne.

“Do'taj me'darakapone.” Onte'ti Jesúsa o'mana'uy.

(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Jesús oro' huanigpeika'eriere Galilea huadaribayo o'hua'udhuapo, “Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Huabokereka do'taj huairitaj men'yokapone. ²³ Do'taj men'arakapone. Bapa'me'noe huakudaka'da e'eada ijnoyhuadapoy.” Jesúsa mona'uyne. Jesús kenda eade'te pai'da o'mauy.

Diosen jak e'to'ka'huayak huakupe on'bayok'uy.

²⁴ Capernaum huakka' jakyo Jesús oro'ere o'tiakdenok Diosen jak e'to'ka' huakupe huabae'eria Pedrotaj on'huahua'po,

—¿Huamanmadika'eria Diosen jak e'to'ka' huakupe menpa' yayokika'? —Pedrotaj o'nona'uy.

²⁵ —E'e'. O'yokikay. —Pedroa o'mana'uy. Jakyo Pedro e'kudonde'te Jesúsa huakkuruda ona'po:

—¿Huadari gobierno huairitaj be'a huakupe yokdik yanika'? ¿Gobiernoen huadakyereapi' esoeriapi' yokdik yanika'? —Jesúsa Pedrotaj ona'uy.

²⁶ —Esoeriayo'da huakupe yokdik o'nika'. —Pedroa ona'uy.

—Ken gobierno huairitaj huadakyerenayo yokhue'dik o'nika'. Konigti do Diosen Huasi'po ijjepe Diosen jak e'to'ka'huayak huakupe yokhue'dik ijjepe. ²⁷ Aratbut be'api' huadiyhue'dik mo'epo ijyokapoy. E'pogyo yahua'. Yanigka'eti'. Huakkuru biig e'taka' i'totokdepo huakitta'yo huakupe i'huahuayapone. Diosen jak e'to'ka'huayak huakupe huabae'eritaj yayokti'. Onere doerea dakhua'po e'apo. —Jesúsa ona'uy.

18

“¿Be'a hueret huairida e'dik ya'eapet?” Huanigpeika'eriomeya Jesústaj o'nona'uyate.

(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

¹ Kenoka' oro'omey Jesúsen huanigpeika'eri Jesústaj o'huahua'po,

—¿Diosen Huairitaj nogok e'nigpeede'te be'a hueret huairida e'dik ya'eapet? —Oro'a Jesústaj ona'uy.

² Jesús kenda o'pegedepo, “yatiak huasi'po,” ona'po nopoyo o'boa'po.

³ —Huasi'potaj 'urua'da manmadika'dik mo'e kenpa'ti huasi'po 'urua'da on'nigpeika'. Diostaj nopo'korea'dik mo'e. Konig huasi'po 'urua'da on'nigpeika'nig yan'nigpeika'. Konig huasi'po on'nigpeika' opud nigpeehue' ee'nayo kenpa'ti nopo'koreahue' ee'nayo Diosensi'po ehue'dik mo'eapone. ⁴ In isi'po huairi ijjepe nopoehue' o'ika'nig aya'ada konigti yan'nopoika'po Cristoere hueret huairida ya'neapet. ⁵ Do'hua ijpaknok aya'ada konig huasi'potaj do'hued huaknopog'eritaj e'tihuapoknayo daka' e'matog'nayo do'takon o'dene, do'takon mentog'ene.

Keyoj nama'da eka'nayo dakhue'da o'unhuahuika'apo.

(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶ Be'api' do'hued 'uru huanigpeika'eritaj dakhuea' e'batoka'nayo ke'ponanada castiga Diosa ogkadhuahuika'apo konigepo do'hued 'uru huanigpeika'eritaj dakhuea' e'batoka'ta' e'paknayopi' dakhuea' batokahued be'api' huidtone' ke'nen huahuerenta' yan'tiontidukupo ta'kotdik a'eya'po jod yakoyo e'kotnayo kendanayo konig sue'da castiga e'magka' o'e. ⁷ Dakhuea'nanada o'epo nogtaj nogtaj dakhuea' huabatoka' o'nika'po dakhue'da o'e. On'batoka'ika'aponok dakhuea' e'ka' huabatoka'eritaj Diosa diga'nanada castiga o'magkadhuahuika'apo. ⁸⁻⁹ Konigepo huaba'pi' hua'ipi' huakpopi' dakhuea' e'ka' huata'da e'toka'nayo dakhuea'nanada o'enek Diosa castiga o'magka'po

ta'akyo o'enapo. Konigepo huabaapi' hua'iaipi' huakpoapi' dakhuea' e'toka'ta' e'paknayo dakhue'da o'epo kahue'dik a'eya'po e'boktegnayopi' huadak ya' e'apet, tokahue'dik a'eya'po ekpokotoknayopi' huadak ya' e'apet. Ken konig yan'nopepo dakhuea' kahue' yanika'. Dakhuea' eka'nayo Diostaj dakhuea'nanada bo'ka'nok castiga mogkadhuahuika'apone.

Oveja e'titikon ken konig o'e Jesusa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uy.
(Lc. 15.3-7)

¹⁰ Huaboa' huaknopoe'eritaj konig huasi'potaj dakhue'da o'ne matinopoe'hue' yanikati'. Diosen huata'oneria Diosere o'nika'po daka' on'matoika'. Huaboa' huaknopoe'eritaj daka' on'matoika'. ¹¹ Do Diosen Huasi'po ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Aratbut Diostaj nigpeehue' huae'eritaj a'manopo'yareaya'po ijtiakuy.

¹² Cien oveja on e'toe'nayo nogtida e'tatitikonte nogomey noventa y nuevetaj i'bahkua'apo nogtia'da e'tatitikon taj i'ukapo. ¹³ I'huahuaypo durugnada i'ea'pone. Nog ovejaj sue'pi' durugda i'ea'pone ¹⁴ Aya'da huaknopoe'eritaj Diosa huadi'da o'maika'. Nogtiapi' huadi'da huaknopoe'eri Diostaj e'yoyahue'ta' Apag Dios kurudya' pakhue' o'e.

Huaknopoe'eri huama'buytaj okkahuea'ika'dik mo'ene. Ken konig Jesusa o'manmadika'uy.
(Lc. 17.3)

¹⁵ O'nen huaknopoe'eri huama'buy ontaj dakhuea' eka'nayo kentaj nogtia' yan'toe'po nama'da ogka'ne. Yanati'. Ke'na o'peepo e'nopo'korea'nayo onte'ti on'taj huadi'da o'ea'po kenpa'ti Diostaj di'da o'ea'po. ¹⁶ Ontaj peehue'da ee'nayo nogtida bottatapi' yabatohua'. O'nen huaknopoe'eri huama'buyte yabatohua'. Kenpa' huama'buy ontaj dakhuea' megka'ne kan'haue'po yabatohua'. Huama'buyte yabatohua'. ¹⁷ Kenda enade'te kenomeytakon e'peeta' pakhue' ee'nayo Diostaj huaknopoe'eri egkupopakikaya' daka' yamana'. Ke'na kenpa'ti Diostaj huaknopoe'eritaj manpeehue'da ee'nayo konig oknopoe'hue' huae'eri ka'e'. Konig huakupe huabae'eri dakhue'da ka'e'. Kentaj eg' huaahue' yanikati'.

¹⁸ Opu'dere nogtiapi' huaknopoe'eri o'kupopakika' dakhuea' eka'nayopi' daka'da yan'nopeepo kentaj okkahuea'dik mo'ene. Ekkahuea'nayo Diosakon okkahuea'apo. Okkahueahue'da e'nika'nayo Diosakon okkahueahue'dikda o'ea'po.

¹⁹ Opu'd botta'da konigti bo'pakpo bo'tiona'paknok Apag Diosa kurudyo mo'nigkika'apone. ²⁰ Do'hued e'kika'ta' on'pakpo botta'api' bapa'api' on'kupopak. A'tiona'pakya'po on'kupopakpo kenomeynopoyo ijjeapoy. Kenpa'ti ijjay. —Jesusa o'mana'uy.

²¹ Ken, Pedroa Jesustaj o'huahua'po,
—¿Do'hued huama'buy do'taj onte'ti onte'ti dakhuea' egka'nayo meniga'a' okkahuea'dik ijje? ¿Menpa' sietea'a' okkahuea'dik ijje, Huairi? —Pedroa Jesustaj ona'uy.

²² —Sietea' okkahuea'dik ahue' ijje. Cuatro cientos noventa'a' okkahuea'dik mo'ene, ijjay. —Jesusa ona'uy.

Huanaba' nogtaj ekkahuea'ta' pakhue' ee'nayo Dios Huairiakon ekkahuea'ta' pakhue' o'ea'po. Ken konig Jesusa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uy.

²³ —Dios huairitaj e'nigpeika' konig huadari gobierno huairi o'e. “Ayaada do'taj dehue' ee'nayo yokdik mo'ene.” Kenpa' huairia o'mana'uyate. ²⁴ Kenpa' e'manade'te nogtida huadehue'eritaj on'totiakuy. Huairite on'totiakuy. Huakka'nanada dehue' o'uyate. ²⁵ Ken huabokerek huadehue'eri huakupebayo' o'epo yokhue'dik o'enok. “Ken huanaba' huakupe yabahuayati'. Ke'nen huatoeere huasi'poere kenpa'ti aya'da o'tamaenig yabahuayati'. Kenda huakupe dehue' bae'dik ijje.” Gobierno huairia o'mana'uyate. ²⁶ Ken huadehue'eria o'peede'po huikudate o'tihuadpo “Do'taj menige'. Do'taj me'tinepahui'po dakhua'pa ijyokapoy, huairi.” Ona'uy. ²⁷ Ke'nen huairia o'tinepahui'po o'empo kenpa'ti aya' dehue' o'titiokahue'uy. ²⁸ O'titiokahue'nig'a ken huadehue'eri e'hua'te nog huanaba'taj o'deato'po. Ken huanaba' huadehue'eritaj suhuigda dehue' ee'tada huahuerenta' o'huerendapikpo “Kenda huakupe e'dehue'te beyok.” Huiyokda ona'uy. ²⁹ Ken huanaba' huikudate o'tihuadpo. “Menige'. Me'tinepahui'po. A'ti aya' ijyokapoy,” ena'tada ³⁰ noga e'nige'ta' pakhue' o'epo huabakuda' jakyo o'kuda'uy. Huakupe yokhued huabakuda' jakyo e'dik o'ea'po. ³¹ Kenda nog huanaba' o'ka'nig on'tiahuaypo konig e'tirionig o'nepo. Gobierno huairitaj on'huahua'uy. Aya'da dakhuea' huadehue'eria o'ka'nig o'nonbatia'pakuy. ³² “Ke'na dehue'me'enigtaj yan'totiak.” Huairia o'mana'uy. En'totiakde'te “Dakhue'da huanaba' i'ene. Pai'da ona'nok o'na dehue' aya' ijitiokahue'mey. ³³ Konig ontaj o'matinepahuime'ne on konigti nogtaj tinepahui'dik yaika'.” Ken huairia ona'uy. ³⁴ Ken huairia huakka'da o'huadiaypo, “Huakupe paga kahued ee'te huabakuda' jakyo huamotoe'eritaj yan'yokti'.” Huairia o'mana'uy. —Ken konig Jesusa o'manbatia'pakpo:

³⁵ —Nog aratbuttaj okkahueahue' ee'nayo konigti do'hued Apag Dios opudtaj okkahueahue' o'epo castiga o'magka'apo. —Jesúsa o'mana'uy.

19

*“¿Huabokerek huatoe'taj menpa' e'dik ya'ne?” Jesústaj nama'da kae'po o'nona'uy.
(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)*

¹ Kenpa' Jesúsa o'mana' depa Galilea huadaribaya' o'bakhua'po Jordánhue akodpen Jude-abayo o'hua'uy. ² Judeabayo o'hua'epo kentaj huakka' ogkupopakpo Jesústaj on'ta'hua'uy. Keya' huakka'tada o'bayarea'uy. Dakhue'taj o'bayarea'uy.

³ Kenoka' sue'ada fariseo huamanmadika'eria Jesústaj on'huahua'po Jesúsa nama'da kae'po on'pakpo:

—¿Huabokerek huatoe' katepi' dakhuea' e'ka'te menpa' kenpa'da endik ya'e? —Jesústaj o'nona'uy.

⁴ —“Huakkuruda Diosa huabokerektaj ettone'takon o'ka'uyate.” Apagba'te kenpa' oa'.

⁵ Kenpa'ti oa'po: “Konigepo huabokerek ke'nen huaoj huayeeretaj okhua'po ettone'taj a'toepakya'po. Botta' e'eada on'toepakdepo konig nogtida o'ne.” Apagba'te kenpa' oa'.

⁶ Konigepo huabokerek huatoe'eere ona'ti botta' ehue'dik nogtida o'ne. Konigepo kenda Diosa o'toepaka'de huabokereka enhue'dikda o'ne. —Jesúsa fariseo huamanmadika'eritaj o'mana'uy.

⁷ —Huabokerek huatoe'taj e'enta' e'paknayo e'en beroba' madoya'dik o'e. Huatoe'taj iyokdepo 'endik o'e. ¿Mena'po Moisésa kenpa' o'mana'uyate? —Jesústaj o'nona'uy.

⁸ —Aratbut Diosen e'ka'ta' pakhue' o'nepo konigepo huatoe' en'dik mo'ene. Moiséskudaka e'mana'tada a'nenda huakkuruda enhue'dik o'nika'uy. ⁹ Huatoe' nog huabokerekere bakdejhue' ee'nayo ken huabokerek ke'nen huadakda huatoe' e'ena kenpa'ti nog ettone'taj e'toepaknayo Diostaj dakhuea'da o'ka'po konig nogen huatoe' o'bakdej. Kenpa'ti nogen huatoe' e'en beroba' e'yokde'taj on e'toepaknayo konig nogen huatoe' e'bakdeonig o'e. Diostaj dakhuea'da i'ka'. Do'hua ijjay. —Jesúsa fariseo huamanmadika'eritaj o'mana'uy.

¹⁰ —Ken konig huabokerek huatoe'taj enhue'dik ee'nayo toepakhue'dik o'ey. —Oro' Jesúsen huanigpeika'eria ona'uy.

¹¹ —Sue'damona huabokereka toepakhue'dik o'nika'apo. Kenomeytaj Diosa o'tihuapoknok toepakhue' o'nika'apo. ¹² Sue'da huabokerek dakhue' e'si'po'e'a toepakhue'dik o'nika'. Nogomeytaj huabokereken ektegok toepakhue'dik o'nika'. Nogomey Diostayo'da di' e'eta' on'pakpo kenpa'ti Diosenyo'da e'ka'ta' on'pakpo toepakhue' o'nepo Diosenyo'da ogkika'. Kenda pee'dik ee'nayo yan'pee'. —Jesúsa oro'taj mona'uyne.

Jesúsa huasi'potaj o'mationa'pakuy.

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³ Nogok huasi'potaj Jesúste on'batohua'uy. Jesúsa be'tatibata'te'e'po kenpa'ti me'tationa'pake'po on'pakpo on'batotiakuy. Oro' huanigpeika'erianayo “Keje', nigbatohuahue' yane'.” O'mana'uynig'a.

¹⁴ —Huasi'po do'te kan'batiake'. “Kaeya',” manahue' yane'. Konigepo konig inomey 'urunop'da huasi'po o'ne konigti aratbut huaknopoe'eri Diosensi'po o'nepo Dios Huairitaj on'nigpeika'. —Jesúsa mona'uyne.

¹⁵ Huasi'potaj o'batibata'te'edepo o'mationa'pakdepo keya' o'bakhua'uy.

Huairi Jesútere on'batia'pakuy.

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

¹⁶ Jesústaj huairia o'huatiakdepo:

—¿Kurudyo Diosere a'neonhuahuikaya'po kate huadakda kika'dik ijje, huadakda huamanmadika'eri? —Jesústaj ona'uy.

¹⁷ —Ka'tia'po huadakda i'e'ona'. Diosyo'da huadakda o'jka'. Kurudyo Diosere e'neonhuahuika'ta' e'paknayo Diosen e'mana' yanigpeika'. —Jesúsa huairitaj ona'nok:

¹⁸ —¿Katea' e'mana' nigpeika'dik ijjeapo? —Jesústaj ona'uy huairia.

—Aratbuttaj yahuadiaypo arakhue' yaika'. Nogen huatoe'taj bakdejhue' yaika'. Nogen bakberhue' yaika'. Nama'da bahuaahue' yaika'. ¹⁹ Huaojtaj huayetaere daka'da yanigpeika', kenpa'ti daka'da yamatojka'po, yabayokika'. Konig huata' di'da i'jka' nog aratbuttakon di'nanada yamaika'. —Jesúsa ona'uy.

²⁰ —Do huasi'poedada aya'da ijnigpeika'uy. ¿Kate nog ka'diken ijjeapo? —Huairia ona'nok:

²¹ —Aya'da ka'diken i'epo i'pakpo huakupete aya'da i'tamaetnig yabahuaya'. Ken huakupe yabaedepo pai'da aratbuttaj yabayoke'. Kenda on eka'nayo kurudyo Diosere

huakka'da i'matoeunhuahuika'apone. Do'taj be'tahua'ika'po do'tayo'da menigpeon-huahuika'. —Jesúsa ona'uy.

²² Ken huairi huakka'nada o'tamaenok suhue'nanada o'unpo okhua'uy.

²³ —Huairi huakka' e'matog'ta' huaeretpakeri Diostaj oknopogehue'dik o'neapo Diosensi'po ehue'dikda o'ne. ²⁴ Konig camello huaboro' 'uhua sakpi'peyo kudhue'dik o'e. Konigti huairi huakka'da on'matogepo Diosensi'po ehue'dikda o'neapo. —Jesúsa oro'taj mona'uyne. ²⁵ Kenpa' oro' o'pepedepo,

—iKenpihuay! ¿Be'a Diosensi'po e'dik ya'neapo? ¿Be'a Diosere onte'ti noeonhuahuika'dik ya'neapo? —Oro'a huayahuaa o'batia'pakuynok.

²⁶ Jesúsa oro'taj bo'tiahuaypo:

—Huabokereka huata'da nopo'yareahue'dik o'ne. O'nada on'pakpo noeon-huahuikahue'dik o'neapo. Diosayo'da nopo'yarea'dik o'mae kenpa'ti onte'ti manoeanhuahuika'dik o'mae. Diosayo'da aya'da ka'dik o'e. —Jesúsa mona'uyne.

²⁷ —Oro'nayo aya'da o'matog'nik'ig o'maenon'uy. Ontaj ata'huaya'po aya'da o'maenondemey. ¿Oro' kate matog'dik o'epet? —Pedroa Jesústaj ona'uy.

²⁸ —Nogok Diosa konig huaboda aya'da onte'ti o'ka'apo. Kenoka' do huamata'mona'nhua' gobierno huairitone' ijjeppo opud doce huanigpeika'eri Israel tribu aratbuttaj maboroaydik mo'ika'apone. ²⁹ Aya'ada ke'nen jak kenpa'da o'nen, huama'buytaj huidpotapi' o'nen, huaojtaj huayetapi' o'nen, huatog'taj huasi'potaj ta'bapi' o'nen. Do'tayo'da a'nigpeikaya'po o'nen. Kenomeytaj huakka'nada Diosa o'bayokapo kenpa'ti onte'ti Diosere on'noeonhuahuika'apo. ³⁰ Oy huakka'da huairi e'eadá nogok huairida ehue' o'neapo. Konig huanaba' o'neapo. Huakka'mon konig huairionig ehue'da o'nika'nig konig huanaba'da oy o'nika'nig nogoknayo 'urua'da o'neapo. Konig gobierno huairitone' o'neapo. —Jesúsa mona'uyne.

20

Huakupete huabaa'eri konig o'ne Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uy.

¹ Dios huairitaj e'nigpeika' konig o'neapo onte'ti Jesúsa o'manbatia'pakpo:

—Ta'ba huairi huaboro'da ta'ba o'togepo uva kan'dake'po sikyoedda ta'ba huabaa'eritaj o'ukuy. ² Nogtida denario huakupe ijyokapoy o'mana'depo ke'nen ta'bayo o'mata'mona'uy. ³ Tokhuada' huadhued ee'ted ona'ti huakka' jak eretnopoyo huabokerektaj o'bahuahuaypo, ⁴ “Do'hued ta'bayo yanhuati'. Dakhuapa on'yokapone.” O'mana'nok kenomeykon ta'bayon on'hua'uy. ⁵ Tokhuad e'huadte ta'ba huairi onte'ti konigti o'ka'uy kenpa'ti terea' e'huadte konigti o'ka'uy. Onte'ti onte'ti nogbokerek nogbokerek ta'bayo o'mata'mona'uy. ⁶ Kenpa'ti baysikdakon jak eretnopoyo o'hua'depo nogda o'bahuahuaypo “¿Opud aya' inme'noete mena'po baahue' mo'e?” Huabokerektaj o'mana'uy. ⁷ “Be'api' oro'taj ta'monahue' mo'ene.” Huairitaj o'nona'uy. “Do'hued ta'bayo yanhua'. Keyo yan'baa'. Dakhuapa on'yokapone.” Huairia o'mana'uy. ⁸ O'sikdenok ta'ba huairi ke'nen huakupe huatog'eritaj ta'bayo o'ta'mona'po, “Huabaa'eritaj yabatotiak. Huakupe yabayoke'. Ta'pota' huahua'eritaj huakkuruada yabayoke'. Kenomey sikyoedda huakkuru on'baa' ta'pota' yabayok.” Huairia ke'nen huakupe huatog'eritaj ona'uy. ⁹ Kenomey bisikda huaboa'da on'baa'nig en'tiakde'te nogtida denario huakupe o'bayoke'. ¹⁰ Nog huakkuruada huabaa'eria a'timon ta'pota' on'tiakdepo nogitimon oro'taj bo'yokapone en'nopog'tada konigti o'bayoke'uy. Kenomeytakon nogtida denario huakupe o'bayoke'uy. ¹¹ Huakupe on'togepo huaboa'da huairitaj dakhuea'da on'huaa'po, ¹² “Ta'pota' huaka'eria sue'da on'baa'nig'a oro'nayo ukka'da e'ta'te'te huame'noea' o'baa'ahuadnig'a konig kenomeytaj o'bayok konigti oro'taj bo'yokne.” Huairitaj en'huaa'te, ¹³ nogtida “Ontaj dakhuea' kahue' ijjejey. Nogtida denario huakupete ijbaa'apoy o'na ia'ne i'baa'ne, huadi'. ¹⁴ O'nen huakupe in i'taene yahuati'. Ta'pota'da huabaa'eritaj konigti doada e'yokta' ijipaki. ¹⁵ Do'huedda huakupe ijtoepo be'tapi' ijipakpo yokdik ijjejey. Nogtaj ijipakpo huakka'da ijbayoki nama'da o'huadiayne, huadiayhue' mee'.” Huairia ona'uy. ¹⁶ Ken aratbut ta'pota' do'taj o'noknopogepo konig huakkuruada huaknopog'eritaj konigti Diosa o'bayokapo. Diosa o'manoeanhuahuika'apo. —Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uy.

Nog aratbuta do'taj me'darakapone. Jesúsa onte'ti oa'uyate.

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷ Jesús Jerusalényo o'hua'depo oro' ke'nen doce huata'moneritaj Jesúsa bo'tohua'uy. Meyohue'da bo'tohua'uy. Oro'taj mona'po:

¹⁸ —Jerusalényo o'hua'ne. Do huabokerek ijjeppo Diosya' ijtikuy. Jerusalényo huabokereka sacerdote huairiomeytaj men'yokapone. Moisésenba' huamanmadika'eritere men'yokapone. Ken bueydik o'e. Men'huaa'apone. ¹⁹ Nog aratbuttaj judío aratbut ehue'taj do'taj on'bayokapo. Nog aratbuta do'taj men'tierikapone. Huiyokda pidetbi'a

men'bitbitapone. Hueypa Cruzte do'taj me'darakapone. Botta'a' e'tisikde'te kubarakyo huakudaka'da e'eme'tada Dios me'noyhuada'apone. —Jesúsa mona'uyne.

Jacoboen Juanereen huayęę Jesústaj huasi'potehuapa' o'niga'uy.

(Mr. 10.35-45)

²⁰ Zebedeensi'po Jacobo kenpa'ti Juan o'nepo huayęere Jesústaj on'huahua'uy. Konig huairitaj huikudate on'tihuadika' ettone'a Jesústaj huikudate o'tihuaduy.

²¹ —¿Kate i'pak? —Jesúsa ona'nok.

—O'na huakhuairi e'ede'te in do'hued botta'si'po onere ka'nike' kenpa'ti onere huairitone' yan'manpaika'. —Jacoboen Juanere huayęę Jesústaj ona'uy.

²² —Kenpa' onahue' mene'. Do pai'nada ijnopo'eapoy. ¿Menpa' doere konigti pai'da nopo'e'dik mo'e? —Jesúsa o'mana'uy.

—Ee', onere pai'nada nopo'e'dik o'ey. —Jesústaj o'nona'uy Juana Jacoboerea.

²³ —Buttida ijjay, konig do pai'da ijnopo'eapoy opud konigti pai'da mo'nopo'eapone. Nogok do huakhuairi ijjedepo ijmanika'apoy. Doere huakhuairi ka'ne'po do'huanayo yahuehue'dik o'nene. Kenomey do'hued Apag Dios a'nenda o'baktie'ea'uyningtaj do'ere huairi o'bayahuea'apo. —Jesúsa o'mana'uy.

²⁴ Oro'a Jesúsen nog diez huata'mona'eria kenda o'mapeepo Juantaj Jacobotaere o'mahuadiay'uy. Kenomey huakhuairi Jesúser e'e'ta' on'paknok oro'a o'mahuadiay'uy.

²⁵ Inte yan'batiak Jesúsa oro' huanigpeika'eritaj mona'depo:

—Nog aratbuten gobierno huairitone' kenpa'da teyda on'mana'ika'nok kenomeyen aratbut huairitaj nigpeika'dik o'nika'. ²⁶ Opudnayo ken konig kikhue'dik mo'ene. Be'api' huairi ee'ta' e'paknayo nog aratbuttaj kan'batihuapokike'. ²⁷ Kenpa'ti be'api' do'ere huairi ee'ta' e'paknayo nog aratbuten huanaba' ka'nike'. ²⁸ Konig do ijikika'nig konigti yag'kika'. “Konig huanaba'a mentihuapok.” A'ikaya'po tiakhue' ijjuy. Aratbuttaj a'tihuapokya'po ijtiakuy. Aratbuten dakhuea' e'ka'taj a'bakkahueaya'po a'manigbueyya'po ijtiakuy. —Jesúsa oro'taj mona'uyne.

Botta' ekpobigtaj o'bayarea'uy Jesúsa.

(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹ Jerusalényo o'hua'po huakka' jak Jericóyo e'unhua'de' o'orokdenok huakka'ada aratbut Jesústaj on'tahua'uy. ³⁰ Dagope botta' ekpobig on'huadpo, “Jesús o'pokde,” aratbuta enhuaa'te huakpobiga on'peepo,

—Oro'taj mo'tinepahui'po bokpoyarea' Huairi, Daviden adhuea' huayayo. —Jesústaj o'nonokuy'uy.

³¹ —Yan'batikde'. —Aratbuta huiyoka'da en'mana'tada nogiti huakka'a'da o'nonokuye'uy.

—Oro'taj mo'tinepahui'po bokpoyarea' Huairi, Davidkudaken adhuea' huayayo. —'Utta'da o'nonokuy'uy.

³² Ken, Jesúsa e'hua'ada o'boato'po. Ekpobigtaj o'mana'po:

—¿Kate bo'pak? —Jesúsa o'mana'uy.

³³ —Ekpoyarea'ta' o'paki. Oro'taj boyarea', Huairi. —Jesústaj o'nona'uy.

³⁴ Ken, Jesúsa o'matinepahui'po e'makpotęęade'te huabo'a'da on'tiahuaydepo Jesúser e' on'hua'uy.

21

Jerusalényo Jesús o'kuduy.

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Jerusalén meyhue'da e'ede'te Betfagé huakka' jakyo o'tiakuy. Olivos ote' kenteda o'e. Jesús botta' huanigpeika'eritaj o'mata'mona'po:

² —Ayon Jerusalén dagon huakkuruyon huakka' jakyo yanhuati'. Keyo burra 'uhua burrasipoeere enuku' bo'huahuayapone. Yanogkujpo do'taj menigtotiak. ³ “¿Mena'po bo'tohua'?” Be'api' ena'nayo “Huairia o'paknok o'kay. Huabo'a'da onte'ti o'totiakapoy.” Ya'nonati'. —Jesúsa botta' huanigpeika'eritaj o'mana'uy.

⁴ Konig Diosen huamanbatia'pakeria oa'uyatenok Jesúsa burrate kan'totiake'po o'mata'mona'uy. O'madoya'po:

⁵ Jerusalén aratbuttaj yana': “Yan'mabo'. O'nen Huairi opudtaj bo'huatia'kne. Konig huanaba' huiyoka' ahue' o'epo burrosipote o'huadpo o'tiakapo. Burra katepi' huamaba'hu'eri o'e.” Diosen huamanbatia'pakeria kenpa' o'madoya'uyate.

⁶ Ken Jesúsen huanigpeika'eria konig Jesúsa o'mana'denig on'hua'depo ogka'uyate.

⁷ Burra huasi'poere on'totiakuy. Huanigpeika'eriomeyen huaoka' burrata'píte on'hueda'denok Jesúsa burrata'píte o'huadde'uy. ⁸ Jesúser e' huakka'da aratbut on'kupopakdepo dagte huakkuruyon huaok dagte on'bahueda'po kente Jesús o'pokapo

on'nopøpo huaok on'bahueda'uy. Huakka' nogomey øhuey'opi ba kutaj on'baktega' depoda' dagte on'bahueda'uy. ⁹ Huakkurute huæ'eria kenpa'ti huata'poeria aya'ada huaboa'da' utta'da on'da'po:

—Huairitone' Daviden adhuea' huayayo 'urua'nanada o'jka'. Dios Huairia 'urua'da me'ta mona'uyate. Dakiti Dios. —Aratbuta' utta'nada o'nokoy'uy.

¹⁰ Jerusalényo Jesús e'kudde'te aya' huakka' jakyo huæ'eria diga'da on'batia'pakpo:

—¿Be'a in ya'è? —Huakka'ada huayahuaya on'batia'pakuy.

¹¹ —Galilea huadaribayo huakka' jak Nazaret huæ'eri o'è. Jesús o'è. Diosen huamanbatia'pakeri o'è. —Huakka' aratbut egkupopakya' on'batia'pakuy.

Diosen jakya' huabahuaya'eritaj o'maen'uy Jesús.

(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹² Jesús Diosen jakyo o'kudondepo aya' 'uhua huabahuaya'eritaj o'maoroka'. Kenpa'ti aya' huabakbae'eritaj o'maoroka'uy. Kenpa'ti huakupe huakabia'erien kutopa o'makmaena'uy. Kenpa'ti tukku' 'uhua huabahuaya'erien huahuatdaj o'makmaena'uy. ¹³ O'mana'po:

—Apagba'te o'madoya'uyate. “In do'hued jak o'è. A'tiona'pakya'po aratbut iyoda on'tiakika'. Konig huabere'erien jakonig opudomeya mo'tøene.” Apagba'te kenpa' oa'. —Jesús huabahuaya'eritaj o'mana'uy.

¹⁴ Diosen jakyo sue'da huakpobig sue'da huakketkon Jesústaj on'huatiaknok o'bayarea'uy. ¹⁵ Sacerdote huairi kenpa'ti Apagba' huamadoya'eri o'nepo, Jesús e'bayarea'te on'tiahuaydepo, Diosen jakyo huasi'po Jesústaj “On 'urua'nanada huairitone' i'è. Daviden adhuea' huayayo i'è.” Huasi'poa' utta'da e'nona'te huairi on'pøedepo on'diaypo:

¹⁶ —¿Inomey huasi'poa bo'huaa'nig menpa' i'pøe? —Jesústaj o'nona'uy.

—Ee' ijpeey. A'nenda Apagba'te David o'madoya'uyate opudada bo'tiahuayika'ne. Huasi'po yqbederea “urua'da o'è,” on'huaa'apo Apagba'te kenpa' oa'uyate.

—Jesús o'mana'uy.

¹⁷ Judío huairitaj o'bakhua'depo huakka' jak Betaniayo o'hua'uy. Keyo o'tay'uy.

Hueymey higerataj “onte'ti dapakhue'dikda i'èapone,” Jesús ona'uy.

(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Sikyoedmon onte'ti Jerusalényo Jesús o'kumejdepote aypota' o'è'uy. ¹⁹ Hueymey higuera dagte o'tiahuaypo o'huahua'uy. Huakutayo'da o'ènok,

—Onte'ti dapakhue'dikda i'èapet. —Jesús higerataj ona'nok idada higuera o'ayon'uy. ²⁰ Oro' o'tiahuaydepo,

—Kenpihuay. ¿Menpa' idada o'ayon? —Oro'a Jesústaj ona'nok.

²¹ —Daka' eknopøe'nayo konig higerataj ijka'dey konigti 'urua'da ka'dik mo'èapone opudakon. Nog kenpa'ti daka' moknopøpo “In ote' yatohua', Dios. E'pogyo yaen.” Tiona'pakdik mo'èapet. Kenpa' e'tiona'pakde'te Diosa o'ènapo. ²² Eknopøe'nayo katepi' i'pakpo i'tiona'paknok Diosa o'kika'apo. —Jesús oro'taj mona'uyne.

“Yabayareadhuati'. ¿Be'a mena'uy?” Jesústaj judío huairia o'nona'uy.

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³ Nogok Diosen jakyo Jesús o'kudondepo e'manmadika'te sacerdote huairi huatone' huairiere Jesústaj on'huatiakpo:

—¿Yabayareadhuati'. Be'a mena'uy? —Jesústaj o'nona'uy.

²⁴ —Huakkuru do'taj me'nakonen. Opud ena'nayo ke'na “yabayarea',” mena'uyne do kenpa'ti o'nona'apone. ²⁵ “Bautiza yamagkika'.” ¿Be'a Juantaj yana'uy, huabokereka Diosapi? —Jesús o'mana'nok. Ken huairiayo' huayahuaya onpayo on'batia'pakpo:

—Diosa Juantaj o'ta'mona'uy. Oro'a ea'nayo “¿Kenda Juana do'taj be'tia'ikuynig mena'po oknopøhue' mo'uy?” Oro'taj mona'apone. ²⁶ “Huabokereka Juantaj ona'uy.” Oro'a ena'nayo aratbuta oro'taj dakhue'da mogka'apet konigepo Diosen huamanbatia'pakeri Juan o'è'uy aratbut o'noknopøe. —Judío huairia huayahuaya on'batia'pakdepo:

²⁷ —Be'a Juantaj yanuyet oro' nopøehue' o'ey. —Huairia Jesústaj o'nona'uy.

—“Yabayarea'.” Ke'na mena'uyne do kenpa'ti onahue' o'neapone. —Jesús o'mana'uy.

Jesús botta' isi'potaj o'manbatia'pakpo o'manmadika'uy.

²⁸ —Huabokerek botta' huasi'po o'tøe'uy. Nogtatida huasi'potaj “Oy do'hued uva ta'bayo yahua'po yabaa'.” Huaoa ona'uy. ²⁹ “Ke' baahuey.” E'ada a'timon huadakda o'nopøpo a'baaya'po o'hua'uyate. ³⁰ A'ti huaoj nogsi'potaj o'huahua'. Konigti ona'uy. “Oy do'hued uva ta'bayo yahua'po yabaa'.” Huaoa ona'uy. “Ee' ijka'apoy.” Ke'na huaojtaj ona'uy. Kenpa' ena'ada huahue' o'uy. ³¹⁻³² ¿Menata huasi'poa huaoj o'paknig ya'ka'uy? —Jesús judío huairitaj o'mana'uy.

—Huakkuru e'huana huasi'po konig huaoj o'paknig o'ka'uy. —Huairia Jesústaj o'nona'uy.

—“Yan'nopo'korea' onte'ti Diosen yag'kikati.” Juan Bautista opudtaj mona'uynig'a opuda nopo'koreahue' mo'uy. Oknopogehue'da mo'uy. Gobierno huakupe huabae'eria kenpa'ti huakupete huabakdejeriomeynayo Juana e'manmadika'te on'opo'korea'po o'noknopog'uyate. Opud kenomeytaj e'batiahuayada eknopog'taj nopo'koreahue' mo'uynok. Konigepo gobierno huakupe huabae'eria kenpa'ti huakupete huabakdejeriere huakkuruda Diosensi'po o'neapo. Opudnayo ta'pote Diosensi'po e'dikpi' moet. Buttida ijJay. —Jesúsa judío huairitaj o'mana'uy.

Huairien ta'ba huatatoe'eria dakhuea'da on'taka'uy. Ken konig Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uy.

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³ —In ijmanbatia'pakapoy daka' yan'peeti'. Huairien ta'bayo uva huakpi on'batuke'uy. Uva setda huada huakpi on'batuke'uy. On'tiokpaka'uy. Uva huada huasapa'a' sipana' uruda o'kogka'. Hua'ia a'sapaya'po o'kogka'uy. Ta'ba huatioka' kutayoda kutopa o'ka'uy.

Kenoka' uva ta'ba huatatoe'eritaj ta'ba o'baktoyokuy. O'yokdepo bidteda nogbayo huairi o'bakhua'uyate. Nogbayo ijhue'da o'uyate. ³⁴ Kenoka' uva huada o'boyogdenok ta'bayo o'mata'mona'uyate. Huanaba'taj o'mata'mona'uyate. Sue'da huada kan'totiake'po o'mata'mona'uyate. ³⁵ Ta'bayo en'tiakte huatatoe'eria huairien huanaba'taj on'matopepo nogta'tida on'bitbituyate. Nogtaj o'darakuy. Nogtaj on'pa'ea'uy. ³⁶ Onte'ti nogiti huakka' huanaba'taj o'mata'mona'uy. Huada kan'totiake'po o'mata'mona'uy. Ta'bayo en'tiakde'te huatatoe'eria konig huakkurueri huanaba'taj on'magka'uy konigti kenomeytaj on'barakuyate.

³⁷ Kene'huaya' huairia huasi'po o'ta'mona'uy. Kentanayo urua'da on'deapet o'nopopepo. ³⁸ Huasi'pokon e'ta'mona'tada ta'ba huatatoe'eria huasi'potaj on'tiahuaydepo “Huairi e'bueyde'te huasi'poa aya' huaojen bae'dik o'epo. Huairien ta'ba oro'en kenpa'da mo'taje'po huasi'potaj mo'darak.” Onpayo' on'batia'pakuy. ³⁹ Ken huasi'potaj on'topepo ta'ba'ay' on'toogrokpo, o'darakuy, ken. —Jesúsa ken konig o'manbatia'pakuy.

⁴⁰ —¿Ta'bayo huairi o'tiakdepo, huatatoe'eritaj menpa' magka'dik ya'e? ¿Menpa' mo'nopoe? —Jesúsa judío huairitaj o'mana'nok,

⁴¹ —Matinepahuihue'da dakhuea' huaka'eritaj o'barakapo. Ta'ba nogomey huatatoe'eritaj o'bayokapo. Kenomeyanayo ida ke'nen uva huada on'tatotiakapo. —Jesústaj o'nona'uy.

⁴² —In Apagba' bo'tiahuayde'uy:

Huid jak ogka'po jak huaka'eria Diosen uru huida e'huag'taj pakhue' o'nepo o'nen'uy.

Ken huidte Diosnayo o'pak ken huidte huaboro jakda o'ka'apo. Kenda Dios Huairia o'ka'apo urudapita' o'ka', o'nopogey. Apagba'te kenda oa'.

⁴³ Konigepo Diosen Huairitaj nogomeya' o'noknopopepo urua'da on'nigpeika'apo. Diosen uruda huasi'po o'neapo. Opudomeytanayo mo'eneapone. ⁴⁴ Konig huidtone'taj o'tikude'po o'nokketogka'apo ken konig e'dik o'neapo. Diosen Huairitaj oknopogehue' o'nepo dakhue'da o'neapo. Huidtone' kutahueya' e'tikotnayo konig huagoga'da ya'magka'apet. Ehue'da o'neapo. Konigti nopo'koreahue' huag'eritaj Diosa castiga o'magka'apo. Kenpa'da ehue'dikda o'neapo. —Jesúsa judío huairitaj o'mana'uy.

⁴⁵ Sacerdote huairi fariseo huamanmadika'eriere Jesúsen e'manbatia'paktaj on'pepedepo, Jesúsa oro'taj bo'tia'pakne on'nokotuy. Oro'a huairien ta'ba huatatoe'eri o'nea' Jesúsa bo'tia'pakne judío huairiomeya' o'nokotdepo, ⁴⁶ Jesústaj huabakuda' jakyo e'tohuata' on'paknig'a aratbuttaj on'makme'pukpo tohuahue'dik o'nuy. Jesús Diosen huamanbatia'pakeri o'e. Aratbutta o'noknopoenok aratbuttaj on'makme'pukuy huairia.

22

Huairia huasi'potaj e'tatoepakte fiesta o'nigka'uyate. Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uy.

¹ Ken onte'ti Jesúsa ken konig o'manbatia'pakpo, o'manmadika'uy.

² —Dios Huairitaj e'nigpeika' ken konig huairiensi'po e'tatoepak fiesta o'e. Gobierno huairiensi'po o'toepakaponok huairia fiesta o'nigka'uyate. ³ Huakka'tada kenoka' yan'tiakti' fiesta aypo mon'bape' ikken o'mana'deme'te. Ken aypo e'mahueyde'te huanaba' o'mata'mona'uyate. “Kenomeytaj ijmana'mey kentaj yan'batotiak.” O'mana'uyatenok. Huanaba'a “Yan'tiak.” Ena'tada tiakhue' o'ne'uyate. E'tiakta' pakhue' o'nepo tiakhue' o'ne'uy. ⁴ Nogomeytakon huanaba'taj o'mata'mona'po, “Kenomeytaj yan'tiak ijmana'demey. Vaca huasihuada ijbatiarakamey. Vacasi'po ijbatiarakamey. Vacaere aypoere o'hueyde. Oyedda e'toepak aypotaj yan'tiak. Huairia mona'ne.” Yan'manati'.

⁵ On'hua'depo on'mana'nig'a. Nigpeehue' o'nepo on'tierikpo ehua'ta' pakhue' o'ne'uy. Sue'ada e'pegada ta'bayo on'hua'uy. Noga huabahuaya' jakyo on'hua'uy. ⁶ Nogomey on'peedepo huairien huanaba'taj on'mabitbituy. Dakhuea'da on'magka'uy. Nogle on'barakuy. ⁷ Huairia kenda o'matipeedepo huakka'da o'bahuadiaypo "Yanhuati". Kenomey huabakeritaj yan'barak. Kenomeyen huakka' jaktaj yan'makhuig." Hua'en sorotataj o'mana'uyate. ⁸ Kenoka' "E'toepak fiesta aya'da o'ka'dey aya' aypo e'mahueyde'tada kenomey e'tiakta' pakhue' o'nenok ⁹ jak nopoyo kente aratbut on'kupopakika' kente yanhuati". Aya'tada mo'bahuahuayapetnigtaj, "Yan'tiak, e'toepak aypo mon'bape'." Yan'manati." Huairia huanaba'taj o'mana'uyate. ¹⁰ Huanaba' on'peedepo kurute on'hua'uy. Aya'da on'bahuahuaydepo huairien jakyo on'batotiakpo aypo a'bapeya'po on'batotiakpo huadakda dakhue'daere on'batotiaknok jakyo hueda'da o'uy.

¹¹ Aya'da on'kuddepo 'uru e'toepak huaok on'baenig'a nogbokerekatida othue' o'uyate. Gobierno huairi o'kudondepo othue' o'tiahuay'uyate. ¹² "Uru e'toepak huaok othue' ee'ada menpa' iyoda i'kud, huadi'." Huairia ena'tada ke'na a'tokhue'da o'uyate. ¹³ "Huamata'koypi' hua'itakpipenkon yan'tinuku'. Sikkiregyo yanen'. Keyo kenpa'da o'huikonhuahua'apo kenpa'ti pai'da o'nopo'unhuahua'apo." Huairia huanaba'taj o'mana'uyate, ken. ¹⁴ "Do'hued huasi'potaj yanoknoponhuati'." Diosa huakka'tada o'mana'ika'. Sue'ada o'noknoponenok sue'tada Diosa o'baktie'ea'apo. Dios Huairitaj e'nigpeika' in konig fiesta o'e. —Jesusa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uy.

"¿Menpa' Romano gobierno huairitaj huakupe yokika'dik o'e?" On'batia'pakuy.

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵ Kenoka' fariseo huamanmadika'eria o'nokhua'depo "Jesusa nama'da kae' kentaj kate ona'dik o'e," huayahuaya on'batia'pakuyate. Jesusa nama'da ea'nayo dakhuea'da oa' huaa'dik o'eapone. On'batia'pakuyate. ¹⁶ Konigepo Jesuste on'mata'mona'uyate. Sue'da fariseomey sue'da Herodes huamanmadika'eria Jesuste on'huahua'uy. O'nona'po:

—Buttida ia'ika'. Konig aratbut ka'dik o'nika', kenda Diosa o'pak buttida i'manmadikika'ne. Be'api' aratbut huairiapi' ontaj e'peetada me'pukhue'da i'epo buttida i'manmadikika'. ¹⁷ ¿Menpa' Romano gobierno huairitaj huakupe yokika'dik o'e? ¿Yokhue'dikpi' o'e, huamanmadika'eri? —Fariseo huamanmadika'eria Herodes huamanmadika'eria Jesustaj o'nona'uy.

¹⁸ Jesusa nama'da yaa'apetpi' nama'da kae'po me'nona'ne. Jesusnayo o'nokotpo, —Huadakda ijje' opudada huata'da nama'da mo'tinopojika'ne. ¿Do dakhuea' kae'po mena'po nama'da o'nona'? ¹⁹ Men huakupe gobierno huairitaj yokdik ya'ika'. Men'tiahuay'ea'. —Jesusa o'mana'uynok.

Ken denario huakupe e'yokte ²⁰ Jesus o'tiahuaydepo,

—¿Huakupete be'ed huakok ya'e? ¿Huakupete be'ed huadik e'madoya' ya'e? —Jesusa o'mana'uy.

²¹ —Romano gobierno huairien huakok huadikere o'e. —Jesustaj o'nona'uy.

—Gobierno en e'huaje' yan'yokikati'. Kenpa'ti Diosen e'huaje' yag'kika'po yan'yokikati'. —Jesusa o'mana'uy.

²² Kenpa' on'peedepo, kenpihuay, 'urua'da oa' on'nopoepo Jesustaj o'nokhua'uy.

¿Menpa' aratbut kubarakya' noyhuadidik ya'neapet'?

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³ Saduceo huamanmadika'eria aratbut kubarakya' onte'ti noyhuadhue' o'neapo on'batia'pakika'uy. Kenme'noete Saduceoa Jesustaj on'huahua'po o'nona'po:

²⁴ —"Huabokerek e'toepakada huasi'po toghuedada e'bueynayo ke'nen huama'buy ayhuataj toepakdik o'epo huama'buykudaktaj huasi'po kanigtog'." Moisesa n'enda o'mana'uyate. ²⁵ Ken oro'ere siete huama'buy o'nuy. Huakkurueria o'toepakdepo nogok okbuey'uyate. Sigpi' huasi'po toghue'ada okbuey'uy. Nog huama'buya ekbuey ayhuataj o'toepakuy. ²⁶ Konigti huakkuruerien ayhua o'toepo huasi'po toghue'ada okbuey'uy. Konigti aya'ada huama'buy ogka'uy. Aya'da huama'buya huakkuruerien ayhuataj on'toepakdepo on'timabuey'uy. Sietea' huama'buya ayhuataj on'toepakdepo on'mabuey'uy. ²⁷ Ta'pota' ayhuakon o'buey'uy. ²⁸ ¿Nogok aratbut kubarakya' onte'ti en'noyhuadde'te ke'na ayhua be'ed huatoega'taj ya'eapet? Aya'ada huama'buya on'to'e'uy, huamanmadika'eri. —Saduceoa Jesustaj o'nona'uy.

²⁹ —Opud Apagba' nopogehue'da mo'ene. Kenpa'ti Dios teyda o'e oknopogehue'da mo'epo nama'da mo'nopojika'ne. ³⁰ Aratbut on'bueydepo onte'ti kubarakya' on'noyhuaddepo toepakhue'dik o'neapo kenpa'ti huayobu katopake'po bayokhue'dik o'neapo. Aratbut kubarakya' onte'ti on'noyhuaddepo konig Diosen huata'moneri kurudyo o'ne konigti o'neapo. Diosen huata'moneri toepakhue' o'nika'. ³¹ Aratbut kubarakya' onte'ti

on'manoyhuadapo nopog'dik mo'ene. Apagba'te Diosa kenpa' oa'uyate. Moisésenba'te konig bo'tiahua'yika'. ³² "Abrahamen Dios ijje'y. Isaacen Dios ijje'y. Jacoben Dios ijje'y." Diosa oa'uyate. Kenpa' ea'te inomey huabokerek a'nenda on'bueyon'uyate. Diosere on'noeonhuahuika'. E'bueyen Dios ehue'da o'e. Dios aratbut huanoika'erien Dios o'e. — Jesúsa o'mana'uy.

³³ Jesústaj on'pegedepo 'urua'nada oa' huakka'ada aratbuta on'tinopog'uy.

Diosen e'mana' menata hueretda inigpeepo kika'dik ya'e.

(Mr. 12.28-34)

³⁴⁻³⁶ Jesúsa 'urua'da oa'nok Saduceo aratbut onte'ti onahue' o'nuy Jesústaj. Kenpa' fariseo huamanmadika'eria on'nopoendepo ogkupopakpo Jesúsa nama'da yaa'apetpi' ¿katea' ona'dik o'epo? On'nopoepo,

—¿Diosen e'mana' menata hueretda inigpeepo kika'dik ya'e, Huamanmadika'eri? — Fariseo huamanmadika'eria Jesústaj ona'uy.

³⁷ —"Dios Huairitaj di'nanada yanika'. Huanopo'abeta' huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. Huasog'abeta' huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. Huanokiregabeta' huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. E'nopoika'a yan'eretpakpo Diostaj di' yanika'."

³⁸ Kenda Diosen hueretda e'mana' i'nigpeika'po kika'dik o'e. Huakkuruda kenda e'mana' o'e. ³⁹ Diosen ta'pota' e'mana' konigtimon o'e. "Konig huata' di'da mo'ika'ne konigti nog aratbuttaj di'da yan'maika'." ⁴⁰ Kenda ijja'nig Moisésen e'mana'pi' konigti aya'da o'e. Kenpa'ti Diosen huamanbatia'pakeri e'manmadika'pi' konigti aya'da o'e. —Jesúsa o'mana'uy.

¿Be'ed adhuea' huayayo o'e Cristo?

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹ Fariseo huamanmadika'eri Jesústaj egkupopakte,

—¿Cristotaj katia' mo'tinopog'? ¿Be'ed adhuea' huayayo o'e? —Jesúsa o'mana'uy.

⁴² —Daviden adhuea' huayayo o'e. —Jesústaj o'nona'uy.

⁴³ —Davidtaj Diosen Nokirega o'nopo'toedenok, "Cristo do'hued Huairi me'taene." ¿Mena'po Davida kenpa' yaa'uyate?

⁴⁴ "Doere teyda yamana'ika'. Aya'da o'nen taka' oknopog'hue' huag'erikon nogoka'da huaboa'da ontaj nigpeika'dik o'neapo." Do'hued Huairi Cristotaj Diosa ona'uy, a'nennada Davida oa'uyate.

⁴⁵ "¿Do'hued Huairi Cristo o'e?" David ea'nayo Cristo Daviden adhuea' huayayo menpa' e'dik ya'e? —Jesúsa o'mana'uy.

⁴⁶ Fariseo on'pegedepo konig a'tokhue'dikda o'nepo kate ona'dik o'e nopog'hue'da o'nuy. Ona'ti onahue' o'nuy.

23

Fariseo huamanmadika'eritaj kenpa'ti Moisésenba' huamanmadika'eritaj Jesúsa o'batia'pakuy.

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

¹ Huakka' aratbut Jesústaj en'tikupopakte kenpa'ti Jesús en huanigpeika'eribeta' o'nenok aya'tada Jesúsa o'mana'po:

² —Moisésenba' huamanmadika'eri kenpa'ti fariseo huamanmadika'eriere Moisésenba' manmadika'dik o'nika'apo. ³ Konigepo kenomeytaj yan'manigpeika' kenpa'ti kenda ka'dik ena'te kennayo yag'kikati'. Konig huamanmadika'eria ogkika'nignayo kikahue' yanikati'. Kenda on'manika'nignayo kikahue' o'nepo dakhue'da ogkika'. ⁴ Nogda nogda huakka'da yag'kika' opudtaj mona'ika'nig'a. Aya'da menpa' kikahue'dik mo'ene. Huamanmadika'erianayo kenda on'mana'ika'nig'a katepi' sigpi' kahue'dikda o'nika'. ⁵ Aratbuta men'tiahua'ye'po huamanmadika'eria aya'da ogkika'. Aratbuta men'tiahua'ye'po Apagba'si'po huanoyte on'beta'ika' kenpa'ti hua'opite on'beta'ika'. Kenpa'ti aratbuta men'tiahua'ye'po huabidada ogkubogpiokdea'ika' huaoktaj. ⁶ Fiesta aypo e'bape'nayo huairien huahuadte e'huadta' on'eretpakika' kenpa'ti judioen huaitake' jakyo huairien huahuadte e'huadta' on'eretpakika'. ⁷ Huakka' jak eretnopoyo e'huae'te, "T'ia'k huairi," kenpa'ti "T'ia'k huamanmadika'eri," ena'ta' on'eretpakika'. Apagba' huamanmadika'eri kenpa'ti fariseo huamanmadika'eri kenpa' e'peika'ta' on'eretpakika'.

⁸ "Huamanmadika'eri, menona'," manahue' yanika'. Aya'da huama'buy mo'maene kenpa'ti nogtida Huamanmadika'eri mo'taene. Cristoyo'da mo'taene. ⁹ Kenpa'ti in huadariyo nogbokerektaj "pag," manahue' yanika'. Nogtida Pag mo'taene. Kurudy o'e. ¹⁰ "Huairi menona'," manahue' yanika' Cristoyo'da Huairi o'nenok. ¹¹ Nogtaj huabati-huapoke'eri ke'na opuden huairi o'ne. Huabatihuapoke'eritaj Diosa o'pak. ¹² Kenomey

“huairitone’ ijjej,” huata’da huatinopog’eri ehue’dikda o’neapo. Kenomey “huairi ehue’da ijjej,” huanopog’eria konig huairi o’neapo.

¹³ Moisésenba’ huamanmadika’eri fariseo huamanmadika’eriere pai’da mo’nopo’ea pone. Huadakda o’ne, ’uruda huamanmadika’eri o’ne. Aratbuta opudtaj men’tinopog’po kenpa’da bo’eretpakika’ne. Nama’da huanopog’eri mo’ika’ne. Dakhuea’da bo’kika’nok aratbut Diosensi’po ee’ta’ e’pakada Diosensi’po ehue’dik o’neapo. Opudkon Diosensi’po ehue’dik mo’ea po.

¹⁴ Moisésenba’ huamanmadika’eri Fariseo huamanmadika’eriere opud pai’da mo’nopo’ea pone. Huadakda o’ne. Nama’da mo’manopog’ea’ika’ne. Ayhuataj huakka’ huakupe dehuea’ nama’da mona’po ayhuataj huid jak katepi’ en’tae’ mo’bakkay’ika’ne, nogok aratbut e’tiahuayte Diostaj ijhue’nada bo’tiona’pakika’ne. Nama’da bo’kika’ne. Ke’poda Diosa castiga mogka’apone.

¹⁵ Moisésenba’ huamanmadika’eri fariseo huamanmadika’eriere pai’da mo’nopo’ea pone. Huadakda o’ne. Nama’da mo’manopog’ea’ika’ne. Nama’da huaka’eri mo’ene. Opuden e’manmadika’taj nogtia’ kanopo’kore’ opudtaj mo’nigpeike’po nogta’tipi’ bo’ukonhuahua’po diga’da bo’hua’kutopahuahua’po. Huadarite kenpa’ti e’pogte bidteda bo’hua’udhuahua’po. Nogtiada o’pegdepo e’nopo’korea’de’ konig opud dakhue’da mo’ene ke’nanayo dakhue’nanada o’yahueapo.

¹⁶ “Diosen jaka meknopog’nok katepi’ Diosenpi’ ijkika’apoy buttida ijjay.” Be’api’ kenpa’ ea’ada kahue’dik e’ea da oa’. “Diosen jak oro huakupea meknopog’nok katepi’ ijkika’apoy buttida ijjay.” Be’api’ ea’nayo kenda ka’dik mo’ene. Opuda nama’da bo’ika’ne. Opud huamanmadika’eri ekpobiga huabatohua’erionig pai’da mo’nopo’ea pone. ¹⁷ Nama’da mo’nopo’ika’ne. Ekpobigonig mo’ene. Diostaj oknopog’hue’ mo’ene. Diosen jak o’enek oroa e’tihuit Diostaj ’uruda o’e. Diosen jaktanayo Diosa huaka’ o’pak. ¹⁸ “Ijka’apoy, buttida ijjay. “Ijka’apoy, buttida ijjay. ‘Uhuataj e’nigbakpaka kutopate ’uhua o’huedpo meknopog’ene ea’nayo ka’dik mo’ene.” Opuda nama’da bo’ika’ne ¹⁹ Konig huakpobigonig Diostaj oknopog’hue’ mo’ika’ne. Diosen kutopa o’enek ’uhua Diostaj huadak o’e. Kutopatanayo Diosa huakka’ o’pak. ²⁰ Ijka’apoy, kutopa meknopog’ene buttida ijjay ea’nayo kutopayo’da oknopog’hue’ mo’ene. Kutopa ’uhuaerea meknopog’ene. Ka’dik mo’ene. ²¹ Kenpa’ti Diosen jaka meknopog’nok ijka’apoy ea’nayo ka’dik mo’ene. Dios jakyo o’ika’. ²² Kenpa’ti kenda ijka’aponig, kurudapi’ meknopog’ene buttida ijjay. Kenpa’ ea’nayo Diosen huahuada Diosakon meknopog’nok kenda ka’dik mo’ene.

²³ Opud Moisésenba’ huamanmadika’eri fariseo huamanmadika’eriere Apagba’ huakka’ mo’nopog’eng’a nama’da mo’nopo’ika’po bo’kika’ne. Opud pai’da mo’nopo’ea pone. Menta anís cominoere aypo huatokbuk Diostaj sig sig bo’yokika’nig’a Diosen e’manmadika’ kenda Dios huakka’ o’pak kennayo kahue’ mo’ika’ne. Opudnayo butukda huadik kikahue’ mo’ene. Nog aratbuttaj matinepahuihue’ mo’ika’ne. Kenpa’ti Diostaj oknopog’hue’da mo’ika’ne. Aya’ Diosen ’uru e’manmadika’ kika’dik mo’epo, nogomeytaj butuk huadikyo’ kika’dik mo’epo, aya’tada yan’matinepahuika’po, kenpa’ti aypo huatokbukkon Diostaj yokdik mo’ika’apone. ²⁴ Kenda Diosa pakhue’ o’ika’nig bo’kika’ne. Kenda Diosa huakka’ o’pak opudnayo kahue’ mo’ika’ne. Opud konig ekpobiga e’batohua’nig mo’ika’ne.

²⁵ Opud huamanmadika’eri pai’da mo’nopo’ea pone. Huadakda o’ne, ’uruda huamanmadika’eri o’ne. Aratbuta opudtaj men’tinopog’po kenda bo’eretpakika’. Huaso’tayo’da bo’koyoa’ika’ne. Huanopo’nayo dakhue’nopo’nada mo’ika’po huakka’tada katetapi’ bo’eretpakika’po kenpa’ti mo’bakkay’ika’ne. ²⁶ Fariseo Diostaj konig ekpobigonig mo’ika’ne. Konig vaso huakiregpenkon koyodik mo’ika’ne, ken konig e’nopo’koyoa’ yanika’. Huakkuruda nopo’koyoa’dik mo’ene. Mo’nopo’koyoa’depo huaso’kon ’uruda o’ea po.

²⁷ Opud huamanmadika’eri pai’da mo’nopo’ea pone. Huadakda o’ne. ’Uruda huamanmadika’eri o’ne. Aratbut opudtaj men’tinopog’po kenpa’da bo’eretpakika’ne. Konig kubaraktone’onig mo’ene. Huid huanokbettaj yereda e’tihuitde’te ’uruda e’ea da sorokya’nayo pagda o’epo e’bueyen hua’ay huakka’da o’nika’. ²⁸ Ken konig mo’ika’ne. Opuden huaso’ ’uruda mo’eng’a dakhue’nopo’ mo’ika’po kenpa’da nama’da mo’nopo’ika’po dakhuea’da bo’kika’ne.

²⁹ Moisésenba’ huamanmadika’eri fariseoere pai’nada mo’nopo’ea pone. Huadakda o’ne. Aratbuta men’tinopog’po nama’da mo’nopo’ika’po bo’kika’ne. Apagba’ huamanbatia’pakerikudaken kubarakta’ konig okkahuehue’dik huid jaksi’po bo’kika’nig’a. Kenpa’ti huadak huaka’erien kubarak huanokbet ’urua’da boto’kika’nig’a. ³⁰ “Oro’en adhueya’pane’kudaka Diosen huamanbatia’pakeritaj on’batarakika’uy. Oro’ kenoka’

ee'nayo batiarakahue' o'ea'yuyyet." Opuda nama'da mo'mana'ika'ne. ³¹ Diosen humanbatia'pakeritaj oro'en huaoj on'batiaraka'uyate. Opuda huata'da bo'huaa'ika'ne. ³² Kenda opuden huaoj huaboa'da ogkika'uyatenig kenpa'da yagka'po yan'batikti'.

³³ Opud konig bihui mo'ene. Konig bihuien aratbut mo'ene. Nama'da huaa'eri mo'ika'ne. Kenpa'da mo'bueyapone. Diosa castiga mogka'po kenpa'da ta'akyo mo'eonhuahuikapone. ³⁴ Opudtaj Diosen humanbatia'pakeritaj ijmata'mona'apoy. Diosen huanopoe'eritaj ijmata'mona'apoy. Kenpa'ti huadak hua'a huamanmadika'eritaj ijnigta'mona'apoy. Dakhue'da mo'epo opuda sue'da huakka'mon mo'baarakapone. Hueypa cruzte nogtaj mo'baarakapone. Nogtaj opuden huaitake' jakya' huiyokbiada mo'mabitbitapone. Nogtaj huakka' jakyo nog huakka' jakyo mo'bahuahua'po dakhue'ada mo'magka'apone. ³⁵ Konig opud judio aratbuten adhuea'pane' huairi dakhuea'da mo'nigkika'uyatenok opudomeyakon konigti bo'kika'. Huakkuru mo'diaypo Abeltaj o'darakuyate. Abel 'urua'da Diostaj o'nigpeika'uyate. Nogok nogda nogda Diosen humanbatia'pakeritaj on'huadiaypo o'darakuyate. Ta'pote Zacarias Berequiasensi'potaj Diosen jak kuruta' o'darakuyate. ³⁶ Opuden adhuea'pane' dakhuea'da mo'nigkika'uynok opudkon dakhuea'da bo'kika'nok Diosa diga'da castiga mogka'apone, buttida ijyay. —Jesusa judio huairitaj jghua'nanada o'mana'uy.

Jerusalén huakka' jakyo huae'eritaj Jesusa o'matinepahui'uyate.

(Lc. 13.34-35)

³⁷ —Opud Jerusalén huakka' jakyo huae'eritaj di' o'nika'nig'a. Diosen humanbatia'pakeritaj kenpa'ti Diosen huata'mona'eritaj opuda mo'batiarakika'uyate kenpa'ti a'arakya'po huida mo'bapa'ea'uyate. Konig huatahuaj huayea' huasi'potaj okajpea o'batioka'ika' konigti menigaa' opudomeytaj a'batiokaya'po e'kupopakata' ijpakika'uynig'a opudnayo konig Diosensi'po ee'ta' pakhue' mo'ika'uyne. ³⁸ Opudomeytaj Diosa bokhua'nede. Opuden huakka' jaktaj Diosa onte'ti tiokahue' mo'ea'po. Jak ehue'da o'ta'ea'apone. ³⁹ Onte'ti do'taj tiahuyahue' o'neonhuahua'apone. Kenoka' "Kentaj Diosa o'ta'mona'uyate urunanada o'e. Kentaj o'paki." Opudomeya' eade'te onte'ti do'taj on'tiahuyapone, ijyay. —Jesusa o'mana'uy.

24

Diosen huid jak aya'nada on'baksaka'apo. Jak ehue'da o'ea'po.

(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Diosen jakya' Jesusa o'orokdepo jak kurute e'huae'te, "Diosen huakka' jak yatiahuyay, 'uruda o'e." Oro'a Jesusen huanigpeika'eria Jesustaj ona'uy.

² —In huid jak bo'tiahuyadenigta' nogok aya'da huid on'sakapo. Huabada sorokte nog aratbuta on'saka'apo. Huid kupahuihuihue' o'ea'po. Diosen jak ehue'da o'ea'po. Buttida ijyay. —Jesusa oro'taj mona'uyne.

Cristo onte'ti tiakhued ee'ted kenpa'ti kene'huayq' huame'noe tiakhued ee'ted in konig aratbuta on'magkika'aponig Jesusa o'manopoea'uyate.

(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Ken Olivos ote'yo o'hua'de'uy Jesus e'huadte oroayo'da kentaj o'huahua'po ona'po: —¿Menoka' Diosen huid jak yansakapet? ¿On onte'ti e'tiak kenpa'ti kene'huaya' huame'noe menoka' ya'ea'pet? ¿Oro'omey a'nopoeya'po kate huakkuru o'tiahuyapet? — Jesustaj ona'uy.

⁴ —Keyoj, huakka'ada opudtaj nama'da ena'te peehue' yanikati'. ⁵ Huakka'ada opudtaj bo'huatiakapone. "Cristo ijyey." Nama'da mona'apet. Kenomeytaj huakka'ada nama'da on'manigpeea'po. ⁶ Nogbayo nogbayo gobierno sorotataj nog gobierno sorotataj on'barakonhua'yan'batia'pakapet. Opudnayo me'pukhue' yane'. Kene'huaya' huame'noe tiakhued ee'ted. ⁷ Nogbaya' nogbaya' gobierno sorotataj yan'barakeonhuahua'apet. Diga'da yan'barakeonhua'apet. Nogyay' nogyay' aratbut aypobayo' o'nepo yan'mabueyonhua'apet, huakka'da dakhue'da yan'mamaeapet, kenpa'ti nogbaya' nogbaya' huadari ya'iyegapet. ⁸ Kenpa' huaboa' dakhuea'da o'edepo pai'nanada yan'nopo'ea'pet.

⁹ Nogok do'taj moknopoika'nok opudtaj diga'da mogka'apet. Opudtaj bo'arakapet. Nogba nogbaya' huabada opud huaknopoe'eritaj bo'huadiayika'apet. ¹⁰ Kenoka' huakka'ada yanoknopoebatikapet. Nog huaknopoe'eritaj dakhuea'da yan'magka'apet yan'bakudea'apet kenpa'ti huayahuaya yan'bahuatitotia'keapet. ¹¹ Kenpa'ti huakka'da huamanbatia'pakeri ya'neapet. Diosen huamanmadika'eri ijyey nama'da yada'apet. Kenpa' on'mona'nok huakka'ada nama'da yanoknopo'ea'pet. Ona'ti Diostaj pakhue' ya'neapet. ¹² Diga'da dakhuea' on'magka'aponok huaknopoe'eria di' on'maepo sigda sigda yan'batikapet. Onte'ti nog huaknopoe'eritaj huayahuaya suepi' di'

yan'maeapet. ¹³ Kenomey Diostaj daka'da on'nigpeepo o'noknopoehuahauka'po batikhue'da huayahuaya di' on'mae'ika'nignayo on'bueydepo batikhue'da onte'ti Diosere on'noehuahauka'apo. ¹⁴ Konig ijanmadika'nig, Dios Huairitaj huaknopoe'eri Diosensi'po ya'neapet. Kenda nogbaya' nogbaya' huabada yan'manbatia'pakika'apet. Aya'ada yan'mapeapet. Aya'ada on'mapegedeika'te kene'huaya' huame'noe ya'eapet.

¹⁵ Kenda yan'tahujeregnanada o'epo Diosen jakyo ya'eapet. Daniela a'nenda o'madoya'uyate. Yan'bona'pakpo yan'nopoenkati'. Kenda Diosen jakyo e'ede'te yan'tiahuaydepo ¹⁶ aya'da aratbut Judea huadaribayo o'nepo ote'yon ida ken'mamone'. ¹⁷ Huabarakeri idada on'batiaknok jak kurute opud ee'nayo jakyo katepi' mo'tamae a'udya'po kudhue' yaneti'. Idada yan'mamonti'. ¹⁸ Kenomey ta'bayo o'nepo jakyo huaoktaj a'etuya'po kumejhue' yane'. Idada yan'mamonti'. ¹⁹ Ettone' bogdakhue' ya'nepo kenpa'ti ettone' yobed yan'toepo on'minognok ida monhue'dik o'nenok kenomeytaj dakhue'nanada ya'eapet. Pai'da yan'nopo'eapet. ²⁰ Yan'tiona'pakikati'. Huahui'okpi' uu'ok ee'tepi' monhue'dikpi' a'eya'po, okmapie'ahuadikte monhue'dikpi' a'eya'po, yan'tiona'pakikati'. ²¹ Huakka'nada pai'da yan'nopo'ehuahua'apetnok. Ke'ponanada ya'neonhuahua'apet. A'nenda sue'da pai'damon on'nopo'e'uyate. Kenpa'ti nogok onte'ti sue'da dakhue'mon yan'nopo'eapet. ²² Aya'ada mabueyhue'dik ka'ne'po kenpa'ti Diostaj huaknopoe'eri Diosen huabaktie'ea'eri'aj Diostaj o'matinepahui'po "sue'da huame'noe aratbut pai'nananada kan'nopo'unhuahuike'." Diosa ya'aapet. Konigepo yan'tiona'pakikati'.

²³ Kenoka' pai'da e'nopo'unhuahuade'te "Yan'tiahuay' in Cristo o'e." "Yan'tiahuay' ayo Cristo o'e." Be'api' ena'nayo peehue' yaneti'. ²⁴ Nogok "Cristo ijjej," huabokerekapi' nama'da yan'mana'apet. Noga "Diosen huamanbatia'pakera'ijjej," nama'da nogok nogok yan'mana'apet. Diosen huabaktie'ea'eri'aj nama'da kagke'po nama'da yan'mana'apet. Kenpa'ti 'urua'da konig Diosayo'da ka'dik o'eni'g yagka'apet kenpa'ti yan'bayera'apet. ²⁵ Nama'da huaa'eria nama'da yan'batia'pakapet. Nama'da huaa'eri' tiahued daka'da opudtaj on'nopoe'ne. ²⁶ "Aratbut ehue' e'nahue'yo Cristo o'e." Aratbuta e'na'nayo huahue' yaneti'. "Iyo Cristo o'e jakyo." Be'api' ena'nayo peehue' yaneti'. ²⁷ Konig ojbdtone' adteda kurudya' e'eyak o'huai'ka' aya'ada aratbuta nogbaya' nogbaya' onokteyo' on'tiahuayika'. Ken konig do onte'ti e'tiakte aratbut nogbaya' nogbaya' onokteyo' on'tiahuayapet. Do'taj Diosen Huasi'po ijenok Diosa me'ta'mona'uyne. ²⁸ Hua'aso' o'buey'po ida pagda o'e. Matuk ida on'batiakika'. Konigti nogok aratbut dakhuea'da ogkika'deaponok doere Diosen huata'moneriere ijhuarakapoy. Dakhuea' huaka'eritaj castiga ijmangka'apoy.

In konig ijtiakapoy Jesusa o'batia'pakuyate.

(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Kenoka' pai'da en'nopo'unhuahuade'te diga' e'magkadhuahua' en'batikde'te niokpoakon sigpi' ta'tehue'dikda ya'eapet konigti puug jeyhue'da ya'eapet. Kurudya' siokpo yakahua'apet. Kurudyo hua'e'eri huairinig yan'kiriga'apet. ³⁰ Kenoka' kurudyo do Diosen Huasi'pota' bo'tiahuayapet, 'urua'nanada ee'te aya'ada bo'tiahuayapet. Diostaj dakhue'da ogkika'po on'manokotdepo on'mame'pukpo diga'da on'bahuikapo. Do e'tiakte bo'tiahuayapet. Teynanada ijjejo 'urunanada ijjejo ijhuarakapoy. ³¹ Utta'da huato'ka'pu' e'to'ka'te do'hued huata'moneri'ijmata'mona'apoy. Nogyon nogyon do'hued huabaktie'ea'eritaj on'bakupopaka'apo. Aya'baya'da on'bakupopaka'apo.

³² Higuera hueymeytaj ijanbatia'pakapoy. Kenda daka' yan'nopoe'. Hua'opi o'kuta'sonpakde o'bakutapakde huabayok o'tiakonyak mo'nopika'. ³³ Kenda kenpa' huaboda ijanmanay e'ede'te opud bo'tiahuaydepo kurudya' o'tiakdeapo nopoe'dik mo'ene. ³⁴ Aya' opud aratbut bueyhued opuden huakka' jaktaj taka' sorotataj ke'poda mogka'apet. ³⁵ Do'hued huata' do'hued e'manmadika'nayo kenpa'da o'unhuahuika'apo. Batikhue'dik o'epo. Huadari batikdik kurud batikdik do'hued e'mana'nayo batikhue'dikda o'epo.

³⁶ Ken huame'noe o'tiakapo kente niokpo e'huadte aya'ada be'api' nopoe'hue'da o'ne. Diosen huata'moneripi' kurudya' nopoe'hue' o'ne. Do, Diosen Huasi'po itipi' nopoe'hue' ijjej. Apag Diosayo'da o'nopoe'.

³⁷ Konig a'nenda Noekudak ee'te aratbut huahue' e'pogtaj onmabohue' o'nuy. Do e'tiakte konigti o'epo. Aratbut do'taj onmaboikahue' o'neapo. ³⁸ A'nenda Noe' e'noete huekurutone' tiakhued ee'ted aratbut on'bapeika', on'mamay'ika', on'toepakika', kenpa'da ogkika'uy. Diostaj nopo'koreahue'da Noe'omey kusi'petone'yo egkudde'te ³⁹ kenpa'ti huekurutone' o'tiakapo oknopoe'hue' o'nuy. E'tiakte enta'kotde'te huaboa'da on'nokotuyate. Kenoka' huekurua aya'da o'batohua'uyate. Do e'tiakte konigti ya'neapet. ⁴⁰ Do e'tiakte ta'bayo botta' huabokerek ya'neapet. Diosen huata'moneria nogtatida yanoktohua'apet. Nogatj ya'nenonapet. ⁴¹ Botta' ettone'a yan'atarua'apet. Diosen huata'moneria nogtatida yan'tohua'apet. Nogatj ya'nenonapet.

⁴² Kenoka' do opuden Huairi o'tiakdeapo nopogehue' mo'epo, daka' ekpog' menigikati' opudanayo. ⁴³ Jak huatae'eri e'tayte huabere'eri e'bereya'po on'tiakika'. Ken horate huabere'eri o'tiakapo jak huatae'eri e'nopog'nayo tayhue' o'epo huabere'eritaj o'mabonok berehue'dik o'eapo. ⁴⁴ Konigti opud kenpa'ti do'taj daka' maboika'dik mo'jka'ne. Kenoka' Huairi o'tiakapo nopogehue' e'ne'te ijtiakapoy.

Huairien huanaba' huamatog'eri daka' huakika'eri konig o'ne. Huairien huanaba' huamatog'eri daka' kikahue' huag'eri konig o'ne.

(Lc. 12.41-48)

⁴⁵ Huaknopog'eritaj 'urua'nanada huatamatog'erita' Diosa o'pakika'. 'Urua'nanada huatamatog'erita' huaknopog'eritaj daka' on'manmadikika' kenpa'ti daka' on'matojka'. ⁴⁶ Do e'tiakte huatamatog'eri daka'da on'nigpejka'po huadakda e'manmadikika'nayo kenpa'ti 'uruda nog huaknopog'eritaj e'tihuapokika'nayo durugda o'neapo. ⁴⁷ Daka'da Diosen ogkika'po aya'da Diosen e'tamae' on'tojka'apo. ⁴⁸ Do'hued huairi ijhue'da ya'epo yatiakapet nama'da e'nopog'nayo kenpa'ti ⁴⁹ Diosen huaknopog'eritaj e'mabitbitnayo kenpa'ti sine' huakkuda'eriere e'bape'ika'nayo kenpa'ti kenomeyere e'mamay'ika'nayo ⁵⁰ kenoka' Huairitaj mabohue' ene'te ijtiakapoy. Kenme'noete nopogehue' ee'te ijtiakapoy. ⁵¹ Kenomeytaj diga'da o'nogka'apone. Nama'da huaa'eri dakhuea'da o'nenok kenomeyere o'nogka'apone. Keyoda aratbut pai'da on'nopo'jka' kenpa'ti diga'da on'bahuikika' keyo kenomeytaj ijmaenapoy.

25

Diez mune'yo konig ogka'uyate.

¹ Konig Dios Huairien hueretda huanigpejka'eri, Dios Huairiensi'po o'nepo daka' ekpog' on'nigonhuahuika'depo durugda Diosyo on'bakudapo. Ken konig o'e ijmanbatia'pakapoy. Konig opud judio aratbut ogkika' huabokerek a'toepakya'po sikyo huatoe ae'ya'po o'tiakapo. Kentaj a'deatuya'po diez mune'yoa sikyo on'huahua'uy. Huasihuaj huakjeysi'po o'nontog'epo on'huahua'uy. Mune'yo konig Jesusen huaknopog'eri o'ne. ² Huabaniga' daka' nopogehue'ada o'nuy. Nog huabaniga' daka'da on'nopogepo huadakda ogkika'uy. ³ Daka' manopog' ehue'ada mune'yo sue'da huasihuaj o'nontohua'uy. Nog huasihuaj ontohuae'ue' o'nuyate. ⁴ Nog mune'yoanayo nog huasihuaj o'nontohuae'uyate. Diosen Nokirega' o'manopo'tojka'nok Diosen 'urua'da ogkika'po huabokerektaj keyoda on'niguyate. Huasihuaj konig Diosen Nokireg o'e. ⁵ Huabokerek a'toepakya'po ijhue'ta'da o'tiaknok aya'da o'nokbatai'uyate. ⁶ Ken sikyo nopoka' "Ken huabokerek a'toepakya'po o'tiakde. Kentaj yan'dej." 'Utta'da aya'ada on'peede'uyate. ⁷ Aya'ada mune'yo on'mamabo'uyate. Huakjeysi'potaj a'bakpakaya'po ogka'uyate. ⁸ Daka' manopog' ehue'ada huag'erita mune'yo nog mune'yotaj on'mana'po: "Sue'da huasihuaj beyok. Oro'en huakjei o'bakayde." On'mana'uyate. ⁹ "Keje' sue'da mo'taene. Yokhue'dik o'nene. Huabahuaya'erite yanhua'. Keyo ya'detu." Daka'da huanopog'eri mune'yoa on'mana'uyate. ¹⁰ Nog huabaniga' daka' nopogehue'ada huag'eri mune'yo huasihuate enhuade'te huabokerekakon o'tiakuy. Ke'na a'toepakya'po o'tiakuy. Kenere huabaniga' mune'yo Diosen Nokirega' o'manopo'tojka'nok daka'da Diostaj on'nigpejka'po jakyo e'toepak fiestate on'kuduyate. On'kuddepo akbogpe o'nokhuikuy. ¹¹ A'timon huabaniga' daka' nopogehue'ada huag'eri mune'yo on'tiakuy. "Monigokhuike', Huairi." O'nona'uyng'a. ¹² "Opudtaj okiehue' o'nene. Buttida ijjay." Huairia o'mana'uy. Ken konig ya'eapet. —Jesusa o'manbatia'pakuy.

¹³ —Konigepo Diosen daka'da yag'kikati'. Batikhue'da do e'tiakapote ekpog' yanikati'. —Jesusa mona'uyne.

Huairien huadak huanigpee'erita huairien huakupe daka' o'taepo nog huakupe gana o'taka'apo. Ken konig Jesusa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uy.

¹⁴ —Konig Dios Huairien hueretda huanigpejka'eri, Dios Huairiensi'po o'nepo kirigayo' Diosen ogkika'. Konig huairi huanaba' o'matogepo nogbayo a'ti o'hua'depo huanaba'taj ke'nen huakupe o'baktoyoke'uyate. Gana men'takadhuahue'po o'baktoyoke'uyate.

¹⁵ Nogtatida huabaniga' mil huakupe oktoyokuyate. Nogtaj botta' mil huakupe oktoyokuyate. Nogtaj nogtida mil huakupe oktoyokuyate. Konig gana men'take'po huakka' huanopog'eritaj huakka'mon o'baktoyokuyate. Sue'da huanopog'eritaj huakkahue' o'baktoyokuyate. O'bayokdepo nogbayo o'bakhua'uyate. ¹⁶ Ke'na huanaba' huabaniga' mil huakupe o'edepo nogok nogok o'bae' kenpa'ti o'bahuaya'. Daka'da o'kika'depo nog huabaniga' mil huakupe o'itaka'uyate. ¹⁷ Konigti o'ka'po noga botta' mil o'toepo nog botta' mil huakupe o'itaka'uyate. ¹⁸ Kennayo nogtida mil o'edepo sorokyo o'ma'irega'uyate.

¹⁹ Huairi ijhue'da o'edepo onte'ti o'tiakuyate. "Yan'tiak." Huakupe huatoq'eritaj o'mana'po en'tiakte, "Men do'hued huakupe mo'toe," o'mana'uyate. ²⁰ Ke'na huabaniga' mil huakupe oe'uy huakkuru o'huatiakuy. Huairitaj botbaniga' mil huakupekon o'tabahua'uyate. "Huabaniga' mil huakupe bekuyme. Nog huabaniga' mil ijitaka'mey. In botbaniga' mil huakupe i'tamaene, Huairi." Ona'uyate. ²¹ "Huadakda huanaba' o'taene, Daka'da i'kika'nok. Batikhue'da i'kika'. Sue'da do'hued me'taeme'nig'a daka'da i'kika'tenok huakka'da do'hued me'taeapone. Doere i'durugpakapone." Huairia ona'uy. ²² Nogakon huanaba' botta' mil huakupe oe'uyate huairite o'huatiakpo "Botta' mil huakupe bektoyokuyne. Nog botta' mil huakupe ijitaka'mey. In botta' botta' mil huakupe i'taene, Huairi." Ke'na huanaba'a ona'uyate. ²³ "Huadakda huanaba' me'taene. Daka'da i'kikate. Sue'da do'hued me'taeme'nig'a daka'da i'kika'tenok huakka'da do'hued me'taeapone. Doere i'durugpakapone." Huairia ona'uy. ²⁴ Ke'na nogtida mil huakupe oe'uy huairitaj o'huatiakdepo "O'na ba'tey o'epi, ijnopopeo o'nen huanaba' dig'a da en'baa'tada aya'da i'bakbae'ika'. Huanaba'en ehue'da o'e. Huakid batukehue'ada i'bakbakayika'. ²⁵ Konigepo ijme'pukpo o'nen huakupe sorokyo ijmairega'uy. In o'nen i'taene." Ken huanaba'a ona'uy. ²⁶ "On huanaba' dakhue'da i'ene. Baahue' huage'eri i'ene. Do baahue'da o'bakbaika' kenpa'ti batukhue' e'eadada huakid o'bakbaika' i'nopopeo ²⁷ konigepo do'hued huakupe bancoyo e'kudame'nayo do e'tiakde'te do'hued huakupe nogiti huakupe men'tahuayetnig'a." Huanaba'taj huairia ona'uyate. ²⁸ Nogomey kenteda e'ne'te "Ken mil huakupe huanaba' o'toe ya'nokkay'. Ke'na diez mil o'toenigtaj yan'yok. ²⁹ Aya'ada sue'da huakka' on'toepe daka'da e'tojka'nayo daka'da e'kika'nayo kenomeyen huairia o'pakpo nogiti o'bayokapo. Nogomey sue'da on'toepe daka'da toehue' ee'nayo daka'da kikahue' ee'nayo kenpa'ti nogda itakahue' ee'nayo kenomeyen huairi kenda sue'da on'toenigtaj o'baktiparatapo. ³⁰ Ken dakhue' huanaba'taj keyoda sikkiregda o'ika', keyoda kenpa'da pai'da on'nope'ika', keyoda ya'nen'." Huairia o'mana'uyate. —Jesusa ken konig o'manbatia'pakpo o'manmadika'uy.

Jesús Huairi onte'ti e'tiakde'te ke'nen hueretda huanigpeika'eritaj daka' o'baepo. Oknopohue' huage'eritanayo Diosen castiga e'kadhuahuika'yo o'maenapo.

³¹ —Diosa do'taj me'ta'mona'uyne. Nogok do onte'ti ijtiakapoy. Onte'ti konig huairitone' 'urua'da ijjepe doere aya'da Diosen huata'moneriere o'tiakapoy. Kenoka' Dios Huairien 'urua'da huahuadte konig huamata'mona' huairi ijhuadapoy. ³² Aya'ada nogbayo nogbayo huage'eria do'taj menhuatiakapone. Do'taj egkupopakte ijbaktie'ea'apoy. Konig oveja huatoq'eria ovejataj cabra 'uhua o'bakupopaka'ika' ken konig ijka'apoy. ³³ Oveja konig Diosen huabaktie'ea'eri 'uruda Diosen hua'a huanigpee'eri do'hued huada'kopen ijkuhopopaka'apoy. Cabra konig Diosen huabaktie'ea'eri ehue'da nama'da huaka'eritaj do'hued ope'topen ijkuhopopaka'apoy. ³⁴ Ijbakupopaka'depo do'hued huada'kopen huage'eritaj "Yan'tiak. Opu'dtaj do'hued Apaga o'madurugpaka'uyate. Huadari kurud Diosa a'nenda o'ka'po do'huedsip'o o'neapo Diosa o'nopoge'uyate. Oyda Diosensi'po mo'ene. ³⁵ Aypota' e'kusitokte aypo on'yokuyne. Maymaya' ea'te hue'ey on'yokuyne. Nogbayo e'huae'te huataj' on'yokuyne. ³⁶ Yudtaj toehue' ee'te on'yokuyne. Dakhue', ee'te on'ta'huade'uyne. Huabakuda' jakyo ee'te do'taj on'ta'huade'uyne." Do Diosen Huairi huada'kopen huage'eritaj ijmana'apoy. ³⁷ "Menok kenpa' kahue' o'uy ontaj. O'na aypota' e'kusitokte aypo yokhue' o'uyne. Maymaya' ea'te hue'ey yokhue' o'uy. ³⁸ O'na nogbayo e'huae'te oro'en jakyo kataye'po kudahue' o'uy. Yudtaj toehue' ee'te menok yokhue' o'uyne. ³⁹ Dakhue' ee'te kenpa'ti huabakuda' jakyo ee'te on'taj ta'huadehue' o'uyne, Huairi." Huadak huaka'eria do'taj kenpa' bo'a'apone. ⁴⁰ "Kenoka' inomey do'hued huama'buytaj bo'ka'uyate kenda do'taj hueretda bo'ka'uyne." Do Diosen Huairia ijmana'apoy.

⁴¹ Aratbut ope'topen Diosen huabaktie'ea'eri ehue' e'huage'taj "Menokbahua'. Opu'dtaj Diosa dig'a castiga magka'dik mo'ea'apone. Bakpak batikhue'da e'ika'yo yan'huati'. Ken ta'akyo castiga a'magkaya'po toto'taj kenpa'ti toto'en huata'moneritaj Diosa o'nigka'de. ⁴² Aypota' ee'tada yokhue' o'ne'uyne. Maymaya' ea'tada yokhue' o'ne'uyne. ⁴³ Nogbayo e'huae'te huataj' yokhue' o'ne'uyne. Yudtaj toehue' ee'te yokhue' o'ne'uyne. Dakhue' ee'te kenpa'ti huabakuda' jakyo ee'te do'taj ta'huadehue' o'ne'uyne." Do Diosen Huairia ijmana'apoy. ⁴⁴ "Ehue' ontaj e'kusitokte tiahua'yhue'da maymaya' ea'te tiahua'yhue'da o'na nogbayo e'huae'te kenpa'ti yudtaj toehue' ee'te kenpa'ti dakhue'da ee'te huabakuda' jakyo ee'te tiahua'yhue' o'e'uyne. Konigepo ontaj tihuapokhue' o'e'uy, Huairi." Ope'topen huakupopakeria do'taj mona'apone. ⁴⁵ "Inomey do'hued huama'buy do'hued huaknopoge'eri huairihue'da kenpa'ti konig pai'da e'ne'tada batihuapokhue'da mo'ika'uynok konigepo do'tada konig tihuapokhue' o'nyuene. Buttida ijjay." Ijmana'apoy. ⁴⁶ Kenomey ope'topen huakupobo'eri Diosen castigayo kenpa'da

o'nokbahua'apo. Kenpa'da pai'da on'nopo'unhuahuika'apo. Diosen 'uruda huakika'eri kenpa'da Diosere on'noehnuahuika'apo. —Jesúsa oro'taj mona'uyne.

26

Jesústaj a'arakya'po monig o'totiakapo judío huairiomey on'batia'pakuyate.

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Kenpa' aya'da Jesúsa oro'taj mona' deponogdakon mona'po:

² —Eme'tekenta' judío huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta o'ëapo, mo'nopoene. Do'taj cruzte kan'arake'po judío huairitaj nogbokereka'tida me'bahuaya'apone —Jesúsa mona'uyne.

³ Jesúsa kenpa' ea'te sacerdote, Moisésenba' huamanmadika'eri, judío huairitone', Caifás sacerdote huairien jak kurute on'kupopakuyate. ⁴ Keya' monig Jesústaj iregereg o'totiakapet kenpa'ti monig o'arakapet on'batia'pakuyate.

⁵ —Fiesta ee'te arakhue'dik o'ene. Kenoka' e'araknayo aratbut mo'huadiaypo 'utta'da boy'dik mo'ëapone. —Judío huairia on'batia'pakuyate.

Ettone' 'uru'huieqda huasihua'a Jesústaj o'kutioy'uy.

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶ E'si'dakseta' Simóntaj on'dikka'uyate. O'si'dakare'uyate. Betania huakka' jakyo Simónen jakyo Jesús ee'te ⁷ ettone'a Jesústaj o'huahua'po huid yerepu'te 'uru'huieqda huasihua' huakka'teda ee'tada o'tohua'uy. Jesús huabape' kutopate e'huadte 'uru'huieqda huasihua' o'kutioy'uy. ⁸ Sue'ada Jesúsen huanigpeika'eria e'kutioy on'tiahuaydepo on'huadiayonpo,

—Mena'po huakka'teda ee'tada nama'da injoy. ⁹ Onjoyhued ee'nayo huakka'teda bahuaya'dik huakupe pai'da aratbuttaj bayokdik o'ëay'nig'a. —Huanigpeika'eria nopoehue' o'nepo on'da'uy.

¹⁰ —In ettone'taj nama'da i'ka'ne onahue' yane'. 'Urua'da megka'ne. ¹¹ Opudere pai'da aratbut o'nika'apo. Donayo opudere ehue' ijika'apoy. ¹² In huasihua' be'tioyne do'hued huasq' e'kubarakka' ikkenda be'sihuaka'ne. ¹³ Do aratbuttaj a'manopo'koreaya'po mo'nigbuey'uy. Meyapi' aya'da huadaribaya' kenpa' on'manbatia'pakika'apo kenda in ettone' megka'nigkon on'manbatia'pakika'apo. Ken ettone'taj okkahuehue' o'nika'apo. —Jesúsa mona'uyne.

Huakupete Judasa Jesústaj o'huatitotiakapo judío huairitaj.

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴ Doce Jesúsen huata'moneri o'nepo nogtida Judas Iscariote e'ëada o'bakhua'uy. Judío sacerdote huairitaj a'batia'pakya'po o'bahuahua'uyate.

¹⁵ —¿Jesús opudtaj e'yoknayo meniga' huakupe do'taj yokdik o'ne? —Judasa sacerdote huairitaj o'mana'uy. Ken Judastaj treinta plata huakupe on'yokuyate. ¹⁶ Huaboa'da Jesústaj sacerdote huairitaj monig ijbayokapet Judasa o'nopoë'uyate.

Kene'huaya' Jesúse on'bape'uyate.

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷ Ken huame'noe judío huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta huakkuru huame'noe o'uy. Oro' Jesústaj o'huahua'po,

—¿Meya' fiesta aypo manhuada'dik o'ëapo? —Jesústaj ona'uy.

¹⁸ —Jerusaléno yanhua'. Huabokerektaj bo'huahuayapet, "A'ti ijbueyapoy. O'nen jakyo do'hued huanigpeika'eriere fiesta aypo o'bape'apoy. Huamanmadika'eria oa'." Ken huabokerektaj ya'nonati'. —Jesúsa mona'uyne.

¹⁹ Kenda Jesúsa mona'nig oro'a o'ka'po fiesta aypo o'manhuada'uy.

²⁰ Esikde'te Jesús doce huanigpeika'eriere kutopate o'ëpo ²¹ o'bape'po, —Judío huairia do'taj kdarake'po opud nogtiada do'taj mo'bayokapone. Buttida ijjay. —Oro'taj Jesúsa mona'uyne.

²² Ken huaboa'da suhue'nada o'uy oro'. Noga noga Jesústaj ona'po:

—Doapi' o'yokapetpi', Huairi. —Oro'a noga noga ona'uy.

²³ —Ke'na doere aypo huabape'te o'bape'denig'a ke'nada judío huairitaj me'bahuaya'apone. ²⁴ Konig Apagba'te oa'ika' do'taj ogka'aponiga ke'na me'bahuaya'apone. Kentaj ke'ponada o'ëapo. Pai'nada o'nopo'unhuahuika'apo. Ke'na a'nen si'poehue' e'uyunayo huadakda o'ëay'nig'a. —Jesúsa oro'taj mona'uyne.

²⁵ —Do'huapi' o'bahuaya'apetpi'. —Jesústaj Judasa nama'da ona'nig'a ke'na judío huairitaj o'yokapo.

—Ee' o'na o'bahuaya'apone. —Jesúsa Judastaj ona'uy.

²⁶ O'bape'po Jesúsa pan o'hapadpo, "dakiti Dios" oa' depono'posake'po oro'taj bo'yoke'po,

—Yan'bape'. In pan do'hued huaso' o'e. —Oro'taj mona'uayne. ²⁷ A'timon vino huamai'pu' o'toepo "dakiti Dios" ona'depo oro'taj bo'yokpo,

—Opud aya'ada yan'mai' ²⁸ Do'hued mimi o'e. Aratbuten dakhuea' e'ka' ijbakkahuea'apoy. Huaboa'da ijJay. Opu'dtaj a'nopogeyapo ijbueydepo do'hued mimi o'hua'apo. Aratbuten dakhuea' e'ka' akkahueaya'po do'hued mimi o'manighua'apo. ²⁹ A'ti in vino mayhue' ijJika'apoy. Nogok do'hued Apag Dios Huairitaj aya'da huaknopog'eria huaboa'da en'nigpeikade'te onte'ti vino iJmayapoy. —Jesusa mona'uayne.

"Jesústaj jokiáhue'ya ijJey." Ia'apone Pedro. Jesusa ona'uy.

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³⁰ Diostaj e'batadi'kea'de' huakka' jak Jerusalénya' o'norokdepo ote' Olivosyo sikyo o'hua'uy.

³¹ —In sikyo opud aya'da do'taj o'nokmabiradapone. Do'taj o'nokmamonapone. "Oveja huamatog'eritaj ekarakte oveja o'nokmamonapo." Apagba'te kenpa' oa'. ³² Nogok huakudaka'da e'eda' iJnoyhuaddeapoy Galileayo huakkuruda iJhua'apoy. Opud ta'pota' bo'tiakapone. —Jesusa oro'taj mona'uayne.

³³ —Nogomey bokbiradpo ekmamonpi' donayo okbiradhue' ijJeyapoy. —Pedroa Jesústaj ona'uy.

³⁴ —Oyda in sikyo huatahuaj sipoghued "Jesústaj jokiáhue'ya ijJey." Bapa'a' ia'apone. Buttida ijJay. —Jesusa Pedrotaj ona'uy.

³⁵ —Ehue' onere bueydik ee'pi' "Jesústaj jokiáhue'ya ijJey," ahue' ijJeyapoy. —Pedroa ona'uy. Oro' Jesúsen huanigpeika'eria konigti aya'ada ona'uy.

Getsemani ta'baya' Jesusa Diostaj o'tiona'pakuy.

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶ Ken sikyoda Getsemani ta'bayo Jesús oro' ke'nen huanigpeika'eriere okye'uy.

—Inteda yan'bahuadi'ti. Ayo a'tiona'pakya'po iJhua'apoy. —Jesusa oro'taj mona'uayne.

³⁷ Pedrotaj kenpa'ti Zebedeoen botta' huasi'po Juan Jacobotaj o'batohua'depo Jesús huaboa'da suhue'nanada o'epo kenpa'ti pai'nanada o'nopo'epo,

³⁸ —Konig iJbueyapopo pai'nanada iJnopo'ey. Iyoda men'nige'. Doere yanokpoehue'. —Jesusa o'mana'uyate.

³⁹ Ken Jesús nogiti adyonda o'hua'depo okkubuka' o'huedpo o'tiona'pakpo:

—Do pai'da nopo'ehue' kae'po tihuapokdik ee'nayo konig do iJpaknig kahue' yae'. Konig kenda on i'pakpo megka', do'hued pag. —Jesusa o'tiona'pakuyate.

⁴⁰ Ken Pedromeytaj o'bahuahua'po en'batayte o'bahuahuay'uy.

—Nogoratipi' mena'po doere okpoehuehue'dik mo'ene. ⁴¹ Nama'da kahue' a'eya'po yanokpoehue' yan'tiona'pak. Huadak e'kika'ta' bo'eretpaknig'a kahue'dik mo'ene. —Jesusa o'mana'uyate.

⁴² Onte'ti a'tiona'pakya'po adyonda o'bakhua'uy.

—Do'huada pai'da e'nopo'eta' pakhue' ijJey. Kenpa'ti e'bueyta' pakhue' iJjenok konig kenda on ipaknok bueydik a'ey', do'hued pag. —Jesusa o'tiona'pakondepo ⁴³ onte'ti huanigpeika'eritaj o'bahuatiakuy. Entayte o'bahuahuayato'uy. Taytaya' ijJay. Huakka' o'da'nok. ⁴⁴ O'bakhua'depo bapa'a' o'tiona'pakuyate. Konigti o'tiona'pakuyate. ⁴⁵ Ken o'tiona'pakondepo huanigpeika'eritaj o'bahuatiakpo,

—Oyiti'eyo yan'huedti', yan'tayti'. Oy dakhuea' huaka'eritaj do'taj men'bahuaya'ne.

⁴⁶ Yan'mabo' monhua'. Ke'na men'bahuaya'dene o'tiakde. —Jesusa o'mana'uyate.

Jesústaj on'tohua'uyate.

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Jesús kenpa' e'mana'ted Judas o'tiakde'uy. Jesúsen doce huanigpeika'eri Judas nogtida o'uy. Judasere huakka'da on'batia'beduyate. Sorotataen siroenpa noga hueypa on'totia'kpo on'batia'beduyate. Sacerdote huairi judío huairitone'a on'mata'mona'nok on'batia'beduyate.

⁴⁸ —Kentaj bo'paknigtaj iJbuyukapoy yan'tohuati'. —Kenpa' Judas huabahuaya'eri tiakhued o'epo o'mana'uyate. Jesústaj ka'nokje'po kenpa' o'mana'uyate.

⁴⁹ Ken Judas Jesústaj o'huahuato'po,

—Ijtiaki, Huamanmadika'eri, —ona'depo o'buyukuy.

⁵⁰ —Katete i'tiak huadi'? —Jesusa ona'uy.

Nogomeya Jesústaj on'ta'koyato' on'tohua'uy.

⁵¹ Ken nogtiada huanigpeika'eria siroenpa o'toepo sacerdote huairien huanaba'taj o'pesodoktegy.

⁵² —Siro yakuda'. Kenomey kenpa'ti siroa ogka'po siroa mabueydik o'eapo. ⁵³⁻⁵⁴ Setenta mil Diosen huata'moneri sorotataj menigta'mona', pag. Oyedda do'hued Apag Diostaj

tiona'pakdik ijjeayetnig'a, kenda e'tiona'paknayo idada menigta'monayetnig'a inomey do'taj tohua'dik o'ne. Apagba'te oa'ika'nok kenpa' tiona'pakhue'dik ijjeey. —Jesúsa Pedrotaj ona'uy. ⁵⁵ Kenoka' huakka' aratbuttaj:

—Konig huiyokda huabere'eritaj a'tohuaya'po mo'bahuahuika'. Konigti do'taj on'huatiakbedne. Siroenpa mo'toepo hueypa mo'toepo do'taj on'huatiakbedne. *¿Mena'po?* Diosen jakyo aya'da huame'noe ijhuadpo ijmanmadika'ikay. Kenoka' do'taj tohuahue' o'nika'ne. ⁵⁶ Konig Diosen huamanbatia'pakeria Apagba'te mentimadoya'uyate. Konigda opud do'taj ka'dik o'nene. —Jesúsa o'mana'uy. Eade'te oro' Jesúsen huanigpejka'eria Jesústaj okmamon'uy.

Judío huairi egkupopakyo Jesústaj on'boa'uyate.

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Caifáste on'tohua'uyate. Caifás sacerdote huairitene' o'jka'uy. Caifásen jakyo aya' judío huairi on'kupopakbeduy. ⁵⁸ Pedronayo adteda Jesústaj o'ta'hua'uyate. Sacerdote huairien kurute o'tiakdepo e'tiokpaka'yo o'kudpo sorotataere o'huadonhua'po, Jesústaj menpa' yanogka'apet o'nopepo a'tiahuaya'po o'huadonhua'uyate.

⁵⁹ Sacerdote huairiere huatone' huairiere kenpa'ti aya'da nog judío huairi ogkupopakpo, “Jesúsa dakhuea'da o'ka.” “Jesúsa nama'da oa.” Be'api' kenpa' a'huaaya'po o'dikuk. Nogpa' nogpa' nama'da a'huaaya'po kenpa'ti on'dikukpo Jesús kabueye', ea'ta' o'deretpakuy. ⁶⁰ Huakka'da nama'da huaa'eria da on'huaa'nig'a “Dakhuea' o'kika', bueydik o'e.” Ahue'dik o'nuy. Ta'pote botta' nama'da huaa'eria on'huaa'po,

⁶¹ —“Diosen huid jaktone'taj sakdik ijjeey. Bapa' huame'noe onte'ti ka'dik ijjeey.” Jesúsa oa'uy. —Kenpa' nama'da huaa'eria on'huaa'uyate.

⁶² Kenoka' sacerdote huairi o'bodpo Jesústaj

—*¿O'na menpa' baa'tokhue' i'e?* *¿Kenda inomey ontaj bo'huaa'ne buttida menpa' yada?* —Sacerdote huairia Jesústaj ona'uyate.

⁶³ Jesúsnayo sohuata' a'tokhue'da o'uyate.

—Diosnayo o'noeonhuahuika'. Diosa mepejka'ne do'taj buttida ona'dik mo'ene. *¿O'na menpa' Cristo i'e?* *¿Menpa' Diosen Huasi'po i'e?* Mena'. —Sacerdote huairia ona'uyate.

⁶⁴ —Ee', Cristo ijjeey. Diosen Huasi'po ijjeey. Do'taj Diosa me'ta'mona'uyne. Kurudyo do'taj on'tiahuayapone. Dios teyda o'e. Ke'nen huada'kopen ijjeepo kurudyá' e'sihuiya' e'tiakte on'tiahuayapone. —Jesúsa huairitaj o'mana'uyate.

⁶⁵ Konig judío aratbuta ogkika'uyate on'diaypo yudtaj on'huisika'. Ke'na sacerdote huairi Jesústaj o'pegedepo o'huadiayonpo yudtaj o'huis'uyate.

—In huabokereka Dios ijjeey nama'da o'nopepo dakhuea'da oa'. Nogiti dakhuea' huaa'eritaj e'peeta' pakhue' o'ey. Diostaj dakhuea'da oa'nigtaj opudá mo'peene. ⁶⁶ *¿Menpa' mo'nope?* —Sacerdote huairia nog judío huairitaj o'mana'uyate.

—Dakhuea'da oa'. Bueydik ka'e'. —O'nona'uyate.

⁶⁷ Jesúsen huakoktaj on'tisupue'uy kenpa'ti Jesústaj on'tuktukuy kenpa'ti Jesúsen huakoktaj on'pebas'uy.

⁶⁸ —*¿Ontaj Diosa e'ta'monuy'nayo be'a huaboa'da betuktuk ke'na yaa?* —Jesústaj o'nona'uyate.

“Jesústaj jokiahue'ya ijjeey.” Pedroa bapa'a' oa'uyate.

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Kenoka' jak kurute Pedro e'huadte mune'yo huanaba'a o'huahua'depo,

—Jesús Galileayo huag'eriere i'huae'ika'uyate. —Pedrotaj mune'yoa' ona'uyate.

⁷⁰ Aya'ada enpee'te,

—Ehue'. Katea' i'et nopeohue' ijjeey. —Pedroa oa'uyate.

⁷¹ E'tiokpaka' akbogpeyo e'huade'te noga ettone'a o'tiahuaydepo,

—Jesús Nazareteriere ken kenpa'ti o'huae'ika'uyate. —Pedrotaj o'huaa'uyate.

⁷² —Ehue'. Kenbokerektaj jokiahue'ya ijjeey. Buttida ijjay Diosapi' o'nope. —Onte'ti Pedroa oa'uyate.

⁷³ A'timon nogomey meyo'hue'da o'nepo Pedrotaj on'huatiakpo,

—O'na Jesúsen huanigpejka'eri i'epo konig Galilea huag'erien hua'a ia'ne. —Pedrotaj o'nona'uyate.

⁷⁴ —Kentaj jokiahue'ya ijjeey. Buttida ijjay. Buttida ahue' ee'nayo dakhuea'da do'taj kagke'. —Pedroa o'mana'uyate.

Kenpa' ea'te huatahuua o'sipogde'uyate. ⁷⁵ E'sipogde'te “Oyda in sikyo huatahuua si-poghued, ‘Jesústaj jokiahue'ya ijjeey,’ bapa'a' ia'apo.” Jesúsa mename'nig. Pedro huaboa'da okkahuehue'da onte'ti o'nononpo o'orokdepo pai'nanada o'huikuyate.

27

Jesústaj Pilato gobierno huairitaj on'yokuyate.

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

¹ Emede'te monig Jesús bueydik o'ëapo aya' sacerdote huairia aya' judío huatone' huairia on'batia'pakdepo on'nopø'uyate. ² Jesústaj on'tinukupo on'tohua'po Poncio Pilato Romano gobierno huairitaj on'yokuyate.

Judas o'buéy'uyate.

³ Judas huakupete Jesústaj judío huairitaj o'bahuayame'te. Jesús bueydik o'ëapo Judas huabo'a da o'nopødepo huabo'a da o'no'po'korea'uyate. Treinta plata huakupe sacerdote huairitaj kenpa'ti huatone' huairitaj onte'ti a'batahuaya'po o'tohua'po,

⁴ —In huabokerek dakhuea' kahue' o'uy. Kenpa'da huadak o'kika'uy. Opuda kan'arake'po on'yokme'ne. Kenpa' ijka'po dakhuea'da ijka'mey. —Judasa huairitaj o'mana'uyate.

—Kenda e'peeta' pakhue' o'ey oro'nayo. —Huairia Judastaj o'nona'uyate.

⁵ Diosen jakyo Judas plata huakupe barakte o'endepo o'orokuyate. O'hua'depo e'bia o'huerenpitinukupo huata' o'oro'po o'buéy'uy.

⁶ Sacerdote huairi huakupe on'edepo,

—Huabokerektaj e'arak huakupe o'ënok Diosen huakupe huantø'yo in huakupe kudahue'dik o'ene. —Huairia oda'uyate.

⁷ Nogok huayahuaya on'batia'pakpo,

—Mamasot huadari in huakupete mon'bake. Keyoda esoeritayo'da bakubarakka'dik o'nika'apo. —Huayahuaya on'batia'pakuyate. ⁸ Ken huakupe Jesústaj kan'arake'po o'bahuaya'uyin ken huadari on'bake'uy. Mimi huadari o'e. Aratbuta on'batia'pakika'apo. ⁹⁻¹⁰ Konig Jeremías Diosen huamanbatia'pakeria oa'uyate. Judío Huairia konigda o'gka'de'uy. “Ken treinta plata e'huatitotiak huakupe konig Dios Huairia oa'uyin mamasot huadari yan'bakeapet.” Jeremías o'madoya'uyate. Kenda judío huairi o'gka'uyate.

Pilato gobierno huairitaj Jesúsa huakpote o'nigbo'uyate.

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹ Kenoka' Pilato gobierno huairite Jesústaj on'tohua'depo,

—¿Judíoen gobierno huairi menpa' i'e? —Pilatoa ona'uy Jesústaj.

—Ee' kenda ia' kenda ijje'y. —Jesúsa ona'uy.

¹² —Jesús dakhue'da o'e. Nogda nogda dakhuea' o'ka'. —Judío huairia Pilatotaj on'huaa'uyin'g'a. Jesúsanayo baa'tokhue' o'uy.

¹³ —Ontaj dakhuea'da bo'huaa'ne. O'na soata' i'ene. ¿Menpa' i'pøe? —Pilatoa Jesústaj ona'uy.

¹⁴ Jesúsanayo sigpi' a'tokhue' o'uy. Pilato kenpihuay Jesústaj huakka' oknopen'uy.

Jesústaj yan'arakti' Pilatoa ta'pota'da o'mana'uy.

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

¹⁵ Ken fiestate gobierno huairia nogtatida huabakuda' jakyo huae'eritaj o'maoroka'ika'. Kentaj aratbuta o'noktie'ea' gobierno huairia o'oroka'ika'. ¹⁶ Kenoka' Barrabás huabakuda' jakyo o'uyate. Dakhuea'da huaka'eri o'e aya'ada on'nopø'uy. ¹⁷ Huakka'da en'bakupopakde'te,

—¿Huabakuda' jakya' e'orokata' be'taj bo'pak Barrabástaj Jesústapi'? Jesús opuden Cristo o'e. —Pilatoa o'mana'uy.

¹⁸ Judío huairi Jesústaj digda on'huahuaypo menigtotiakne. Pilatoa kenpa' o'no'pondepo o'mana'uy.

¹⁹ Kenoka' Pilato huairi apon huahuadte o'huadde “Jesús huadakda o'e. Bueydik o'e. Ahue' ya'e. E'bayorokte kentaj pai'da yoknopo'unhuahuay.” Pilatotaj behuaati' Pilatoen huato'ea o'mana'uyate.

²⁰ —“Barrabástaj ya'oroka'. Jesústaj ya'darak.” Pilatotaj ya'nona'. —Sacerdote huairia kenpa'ti huatone' huairia huakka' aratbut egkupopakte on'eretpakpo on'mana'uy.

²¹ —Botta' o'nenok. ¿Be'tataj ijje'oroka'apo? —Pilatoa onte'ti o'mana'uy.

—Barrabástaj. —O'nona'uy.

²² —¿Jesús opuden Cristotaj monig ijka'apo? —Pilatoa o'mana'uy.

—Huèypa cruzte yaarak. —Aya'ada o'nona'uy.

²³ —¿Mena'po? ¿Kate dakhuea' yaka'? —Pilatoa o'mana'uy.

—Huèypa cruzte yaarak. —Nogiti nogiti 'utta'da o'nona'uy.

²⁴ Do'taj pøehue' o'nepo kenpa'ti aratbut digda o'no'koynok. Pilato o'no'pondepo, “Huè'ey yatotiak,” ona'po aya'ada en'tiahuayte o'ba'koyopo,

—In huadak huabokerektaj e'arakta' pakhue' ijjeý. Donayo dakhuea' kahue' ijjeý. Opud bo'pakno ijjarakapoy. —Pilatoa o'mana'uy.

²⁵ —Kentaj ya'darak nama'da ea'nayo oro' kenpa'ti oro'ensi'po pai'da o'nopo'epo. —Aya'ada o'nona'uy.

²⁶ Kenoka' Pilato Barrabástaj o'oroka'uy. Jesústaj huiyokda huasi'dakbi'a en'bitbitde'te Pilatoa sorotata'taj o'bayokuy. Hueypa cruzte kan'arake'po o'bayokuy. ²⁷ Gobierno huairien huaboro' jakyo on'tohua'depo aya'da sorotataj Jesústaj on'tikupopakuyate. ²⁸ Ken Jesúsen huaok o'nokkiroka'po ayagdakon huaok on'ota'po. (Ken konig gobierno huairi-ayo'da on'otika'nig.) ²⁹ Kenpa'ti e'pid huakiok ogkuotta'po kenpa'ti hueypa huada'kopen on'ba'pada'uyate. Kenpa' o'nogka'depo huikudate on'tihuadpo,

—I'tiak judíoen gobierno huairi. —Nama'da sorotata'a on'tierikpo o'nona'uyate.

³⁰ Kenpa'ti on'tisupu'uyate. Hueypa on'toepo ogkubithituyate. ³¹ Ken konig on'tierikdepo okayagda o'nokiroka'po ke'nenokkon onte'ti on'ota'depo hueypa cruzte a'arakya'po Jesústaj on'tohua'uyate.

Hueypa cruzte on'arakuyate.

(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

³² Jerusalén huakka' jakya' on'toogrokdepo Cirene huakka' jak huag'eri Simóntaj on'de'uyate. Sorotataa o'nona'nok Jesúsen hueypa cruz Simóna o'tohua'uyate.

³³ Ken Gólgota ote' onokye'uyate. Gólgota aratbutenjate huakuai' ote'. ³⁴ Keyo sorotataj Jesústaj vino pai' on'yokuyate. Monigti ya'etapo suhuigda o'maypo nogiti mayhue' o'uyate.

³⁵ Sorotataj Jesústaj hueypa cruzte on'betandepo be'a ke'nen yudtaj ya'deyapet a'nopopeya'po huid okmo o'nene'uy. Kenda Diosen huamanbatia'pakeria oa'uyatenig kenda ogka'uy. ³⁶ Kenoka' Jesúsen huaso' a'tiokaya'po on'huad'uyate. ³⁷ Huaku kutapen hueymeyente “In Jesús o'e. Judío aratbuten gobierno Huairi o'e.” On'madoya'uyate. Konigepo bueydik o'e on'nopog'uyate.

³⁸ Kenoka' botta' huabere'eritakon hueypa cruzte on'mabeta'uyate. Jesús huada'kopen nogtaj ope'topen on'mabeta'uyate. ³⁹ Judío aratbut on'pokpo Jesústaj dakhuea'da on'tidi'keonhua'uy. Kenpa'ti on'huadiaypo huakua on'pekore'epo,

⁴⁰ —“Diosen huaboro' jak ijsakapoy, bapa' huame'noe onte'ti ijka'apoy.” Iame'ne. O'na bueyhue' a'eya'po huata' yatihuapok. O'na Diosen Huasi'po ee'nayo cruzya' yahuarak. —Judío aratbuta on'bakopko Jesústaj o'nona'uyate. ⁴¹ Sacerdote huairia Apagba' huamanmadika'eria fariseo huamanmadika'eria huatone' huairiarea kenpa'ti Jesústaj dakhuea'da o'nona'po:

⁴² —Nogomeytaj o'bayarea'ika'uyatenig'a huata'nayo bueyhue' a'eya'po tihuapokhue'dik o'e. Israel aratbuten huairi ee'nayo hueypa cruzya' kahuarake'. E'huarakanayo kentaj oknopojika'dik o'epoy. ⁴³ Diostaj oknopogonok kenpa'ti “Diosen Huasi'po ijjeý.” Jesúsa oa'uynok Diosa daka' Jesústaj e'paknayo bueyhue'dik ka'e'po katihuapoke'. —Judío huairia Jesústaj on'huaa'uyate.

⁴⁴ Huabere'eriere Jesús onteteyo' hueypa cruzte on'betpo kenpa'ti Jesústaj dakhuea'da ona'uyate.

Konig Jesús o'bué'uyate.

(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

⁴⁵ Tokhuada' e'huadte huadari huabada o'sikon'uy. Sikkiregda o'uyate. Terea' e'huadde'te onte'ti o'ta'tuduyate. ⁴⁶ Kenteda niokpo e'huadted,

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —Jesúsa 'utta'da o'okoyon'uyate. Ken aratbuten hua'ate:

—¿Mena'po do'taj me'enonne, do'hued Dios? —Jesúsa 'utta'da o'okoyon'uyate.

⁴⁷ Sue'da huakka'mona on'tikupobopo on'peedepo,

—In huabokerek Eliaskudaktaj o'nokoy. —On'mana'uyate.

⁴⁸ Nogbokerekida ida o'ketpo apon esponja o'totiadepo vino pai'yo o'ta'buta'po hueypate o'beta'po kenpa'ti huakitta'te o'nigoktea'uyate. Kabuyuke'po o'nigoktea'uyate.

⁴⁹ —A'ti, Elías a'tihuapokya'po yatiakapetpi' a'tiahuaya'po mon'nige. —Nogomeya on'mana'uyate.

⁵⁰ Onte'ti Jesús 'utta'da o'okoyondepo o'notitikon'uyate. ⁵¹ E'buéyonde'te Diosen huid jakyo konig tela pegtone' e'oroya'da kutapen nopote o'huison'uyate. Huadari o'iyig'uy. Huidtone' o'sakuy. ⁵² Huakka' kubarak o'bakhuikhead'uy. Huakka' Diosen huaknopog'erikudak on'manoyhuadon'uyate. ⁵³ Bapa'me'noe e'pokonde' Jesús e'noyhuadde'te huaknopog'erikudakkon kubarakya' on'maorokon'uyate. Diosen huakka' jakyo Jerusalényo on'kudon'uyate. Keyoda huakka'da on'batiahuay'uyate.

⁵⁴ Kenta' sorotataj sorotataj capitánere Jesústaj huatioka'eri huadari e'iyeg kenpa'ti nogpa' nogpa' ee'te on'tiahuaydepo huakka'da on'me'pukpo,

—In huabokerek buttida Diosen Huasi'po o'e. —On'batia'pakuy.

⁵⁵ Kenpa'ti keyoda huakka' ettone' on'nepo bidta'da on'tiahuayanhua'uyate. Ettone' Galilea huadaribaya' Jesústaj on'ta'hua'ika'po kenpa'ti on'tihuapokika'uy. ⁵⁶ María Magdalena kenpa'ti María Jacoboen Joséereen huayē kenpa'ti Zebedeoen huasi'poed huayē keyoda o'ne'uyate.

Jesústaj on'kubarakka'uyate.

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷ Ken e'sikonyakte José huakka'da huamatog'eri huairi o'tiakuyate. José huakka' jak Arimatea huag'eri kenpa'ti Jesústaj huanigpejka'eri o'epo ⁵⁸ Pilatotaj o'huahua'depo, "Jesúsenso' beyok." Ona'nok "Jesúsenso' Josétaj yan'yok." Pilatoa o'mana'uyate. ⁵⁹ José o'so'toepo yereda telaa o'so'tihuiyigdepo ⁶⁰ Joséen huabo sipana'kogyo o'so'huedan'uyate. Ken kubarak akbopete huaboro' huid o'tinokbetandepo o'hua'uyate. ⁶¹ Joséen kubarak meyo hue'da María Magdalena nog Maríaere on'huadpo on'tiahuay'uyate.

Jesús kubaraktaj sorotataj on'tioka'uyate.

⁶² Eme'te sábadote sacerdote huairi kenpa'ti fariseo huamanmadika'eriere Pilatotaj on'huahua'po,

⁶³ —"Bapa' huame'noe e'pokte onte'ti ijnoyhuadapoy." Ke'na da huaa'eria bueyhued o'epo oame', okkahuehue' o'ey, huairi. ⁶⁴ Ke'nen huanigpejka'eri yan'huahua'po yan'so'bereapetdapi "E'bueytada Jesús o'noyhuadde." Aratbuttaj yan'mana'apet. Kenpa' egka'nayo dakhue'da e'dik o'eapo. Diga'da aratbut nama'da yanoknopoeapetpi. Konigepo bapa'a' huame'noea' kubaraktaj daka' yan'tioka' yamana'. —Judío huairia Pilatotaj o'nona'uyate.

⁶⁵ —Inomey sorotataj yan'batohuati'. Daka'nada kubaraktaj yan'tioka' yan'manati'. —Pilatoa o'mana'uyate.

⁶⁶ Ken on'bahua'uyate. Kubaraktaj a'tiokaya'po, huaboro' huid teyda o'nokbettinuku'uyate. Kenpa'ti sorotataj kan'tioke'po sacerdote huairi kenpa'ti fariseo huamanmadika'eriere on'maenonpo on'bakhua'uyate.

28

Jesúsa huakudaka'da, e'qada o'noyhuaduyate.

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Judío aratbuten okmapie'ahuaddik huame'noe e'pokonde'te domingo emede'te María Magdalena nog Maríaere kubarakyo a'tiahuaya'po on'hua'uyate. ² Kenoka' diga'da huadari o'iyeg. Diosen huata'moneri kurudya' o'huarakonpo kubarakyo o'hua'po boro' huid huanokbet okpokorea'depo huaboro' huidte o'huaduyate. ³ Ke'na jeynada konig ojbed. Ke'nen yudtaj keregnanada o'uy. ⁴ Sorotataj on'tiahuaypo diga'da on'me'pukuyate. Konig e'bueyonig on'bahued'uyate. ⁵ Ettone'taj:

—Okme'pukhue' mene'. Jesústaj bo'ukne ijnopoy kentaj hueypa cruzte o'darakme'te. ⁶ Iyo ehue' o'e. O'noyhuadonde. Ken konig mona'uyne. Yan'tiak. Kente on'huedame'te yan'tiahuay'. ⁷ En'tiahuayde'te ida yanhuati'. Jesúsen huaknopoe'eritaj yan'bahuahuati', "Huabueya'da o'eme'nig'a o'noyhuadonde. Huakkuruda Galileayo o'hua'apo opud huahued. Keya' bo'tiahuayapone." Kenpa' huaknopoe'eritaj yan'manati'. Kenpa'da ijjay. —Diosen huata'moneria ettone'taj o'mana'uyate.

⁸ Ken ettone' kubarakya' idada on'hua'po on'durugpakonpo kenpa'ti on'me'pukudpo on'bahua'uyate. Huaknopoe'eritaj a'mana'toya'po on'baketonhua'uyate. ⁹ Ida Jesúsa o'madepakuyate. "Tjiaki." Oa'uyate. Ettone' Jesústaj on'huahua'depo Jesúsen hua'itaj di'da o'nepo on'baduyate kenpa'ti

—'Urua'nanada Diosen Huasi'po j'ika'. —O'nona'uyate.

¹⁰ —Me'pukhue' yane'. Do'hued huama'buyte yanhua'. "Galileayo yanhuati'. Keyoda Jesústaj bo'tiahuayapone." Yan'manati'. —Jesúsa ettone'taj o'mana'uyate.

Kenda sorotataj on'batia'pakato'uyate.

¹¹ Ettone' en'huade'te sue'da sorotataj kubarak huatioka'eria Jerusalén huakka' jakyo on'hua'uyate. Ayoda judío sacerdote huairitaj aya'da kenda on'tiahuaydepo on'manbatia'pakato'uyate. ¹² Kate o'kapoy e'nopoe'ta' on'pakpo huateone' huairitene on'batia'pakuyate. On'nopodepo huakka' huakupe sorotataj on'bayokpo,

¹³ —Sikyo e'tayte Jesúsen huaknopoe'eria on'tiakpo Jesúsen huaso' on'berepo on'tohuate. Nama'da yan'batia'pakti'. ¹⁴ Kenda gobierno huairi e'peenayo oro' opudtaj o'tihuapokpo huairitaj o'batia'pakapoy. Opudtaj menpa' ogkahue'dik mo'eapone. —Judío huairia sorotataj on'mana'uyate.

¹⁵ Ken sorotataj huakupe on'baedepo on'hua'uyate. Kenpa' huairia on'mana'nig on'batia'pakonhua'uyate. Konigepo oy kenpa'ti Jesúsensotaj Jesúsén huaknopog'eria on'bere'uyate. Judío nama'da on'batia'pakika'.

Once huaknopog'eritaj Jesúsá o'mana'uy.

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁶ Ken ote' Galileayo Jesúsá o'dikkame' oro'a Jesúsén once huaknopog'eri o'hua'uy. ¹⁷ Jesúsútaj o'tiahuaydepo "Urua'da i'e. Diosén Huasi'po i'e." Jesúsútaj o'nona'uynig'a nogte Jesúsútaj okiogkahue' o'nuy. ¹⁸ Jesúsá oro'taj o'huatiakdepo,

—Diosa mena'nok aya'tada kurudyopi' huadarieretapi' mata'mona'dik ijje. Aya'ada do'taj nigpeedik me'nika'apone. ¹⁹ Yanhuati'. Aya' aratbuten huadaribayo yanhuati'. Do'taj kanoknopog'po daka' yan'manmadikikati' kenpa'ti Apag Diosa o'paknok do ijpa-knok Diosén Nokireg o'paknok bautiza yan'magkikati'. ²⁰ Aya'da ijmana'nig nigpeika dik mo'ene yan'manikati'. Kenpa'da opudere aya'da huame'noe ijjeonhuahuika'apoy. Kene'huaya' huame'noete onte'ti opudere ijjeonhuahuika'apoy. —Jesúsá mona'uyne, ken.

SAN MARCOS

Marcosa Jesucristoen huadak hua'a o' manigmadoya'uyate.

*Sue'da aratbut e'nahue'yo Juan Bautistaa Diosen huadak hua'a o'mana'onhuahua'uyate.
(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)*

¹ Jesucristoen huadak hua'a huaboa'da on'nigmadoya'ne. Jesucristo Diosen Huasi'po o'e.
² A'nennada Isaías Diosen huamanbatia'pakeria o'madoya'uyate:
Ontaj oknopog'e dik ka'ne'po onte huakkuruda do'hued huata'moneritaj ijta'mona'apoy
sion. Diosa ona'uyate. ³ Sue'da aratbut e'nahue'yo o'ika'apo. "Yan'nopo'korea'.
Huairi e'tiakde'te daka'da a'eya'po 'urunopo'da yag'kika'. Dakhuea' e'kika'
yan'batikpo onte'ti Diostaj yan'nigpeika'." 'Utta'da o'mana'apo.

Kenda o'madoya'uyate Isaíasa. Juan Bautistataj o'timadoya'uyate.
⁴ Ken sue'da aratbut e'nahue'yo Juana bautiza o'magkika'po, "Diosa dakhuea' e'ka'
kakkahue'po yan'nopo'korea' Diostaj bautiza megke'." Juana aratbuttaj o'manika'uyate.

⁵ Juantaj e'peeta' on'pakpo huakka'nanada aratbut on'huahua'uyate. Huakka' Judea
huadari huae'eri huakka' Jerusalényo huae'eriere Juantaj on'huahua'uyate. "Dakhuea'da
ijikkamey. Bekkahuea' Dios." Enade'te Jordánhueya' Juana bautiza o'magka'uyate.

⁶ Yudtaj camello huahuijtaj e'ka' Juan Bautista o'otika'po kenpa'ti huasi'dak baka'bij
o'tae'uyate. Tiktik o'babika'uyate. Asigku o'minika'uyate. ⁷ O'mana'po:

—A'ti Diosen Huairi bo'huatiakdeapone. Do'hua e'manikade'te bo'huatiakapone. Ken-
nayo huakhuairinana teyanada e'ead do'huataj ehue'da ijje. Huairinana o'enok
ke'nen huanaba' ehue'dikda ijje. ⁸ Hue'eya opudtaj bautiza o'nogka'ne. Ke'nanyo Diosen
Nokirega' bautiza mogka'apone. —Juan Bautista o'mana'uyate.

*Jesústaj bautiza ogka'uyate.
(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)*

⁹ Kenoka' Galilea huadarihaya' Nazaret huakka' jakya' Jesús o'tiakuyate, Jordánhueya'
Juana bautiza ogka'uyate. ¹⁰ Jesús huahueya' e'behuikde'te ida kurud konig akbogpe
okhuikepo, Diosen Nokirega' daka'damon konig tukku' o'huahuarakpo Jesústaj o'tikot
Jesúsa Diosen Nokiregtaj e'tiahuayte o'tikotpo:

¹¹ —On do'hued huasi'po o'taene. Huadi'da o'taene. Ontaj durugda o'toene. —Kurudya'
Diosa ona'uyate.

*Jesústaj toto'a o'dikdikuyate.
(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)*

¹² Ken sue'da aratbut e'nahue'yo Dios Nokirega' Jesústaj o'ta'mona'uyate. ¹³ Ken, sue'da
aratbut e'nahue'yo cuarenta huame'noe o'eonhua'po dubayo huae'eriere o'nepo. Toto'
huairia Jesústaj o'dikdikuyate dakhuea' kake'po. E'dikdikde'te Diosen huata'moneri aypo
on'yokuyate.

*Galileayo huaboa'da huadak hua'a Jesúsa o'manmadika'uyate.
(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)*

¹⁴ Ken Herodes huairia Juantaj huabakuda' jakyo e'kudade'te, Galilea huadariyo Jesús
o'hua'uyate. Dios Huairitaj huadak hua'a huaboa'da o'manmadika'uyate.

¹⁵ —Oyedda Dios huairi o'tiakdenok, dakhuea' bokika'nig yan'nopo'korea', Diosen hua-
manopo'yarea'eritaj yanoknopoika'. —Jesúsa o'manika'uyate.

*Botta' botta' huakjene'eritaj: "Doere monhua'." Jesúsa o'mana'uyate.
(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)*

¹⁶ Jesús huaboro' e'pog Galilea akta'bogpete o'hua'epo Simón huama'buy Andréstere
o'batiahuay'uyate. O'nokjene'uyate. Huakjene'eri o'ne'uy. E'nokjene'te o'batiahuay'uyate.

¹⁷ —Doere monhua'. Aratbut Diosensi'po ka'nike'po kan'manopo'kore'po
mo'manmadikika'apone. —Jesúsa o'mana'uyate.

¹⁸ Idada huakjene' kenpa'da o'nenanpo Jesúsere on'hua'uyate.

¹⁹ Adyonda o'hua'edepo Jacobotaj huama'buy Juantere Jesúsa o'batiahuay'uyate. Ja-
cobo huama'buyere Zebedeoen huasi'po o'nuyate. Kusi'petone'yo o'nepo huakjene'taj
on'toka'po, ²⁰ "Monhua', do'taj me'nigpeika'." Jesúsa e'manade'te huaoj Zebedeo huan-
aba'tere o'nenonpo Jesústaj a'nigpeikaya'po on'tahua'uyate.

*Dakhue' nokirega' huabokerektaj o'nopo'toe'uyate.
(Lc. 4.31-37)*

²¹ Ken Capernaum huakka' jakyo o'nokye'uyate. Okmapije'ahuaddik huame'noete judío aratbuten huaitake' jakyo Jesús o'kuddepo, o'manmadika'uyate. ²² Moisésenba' huamanmadika'eri konig huairi daka' manmadikahue' o'nika'nig'a Jesús nayo konig huairitone' 'urua'nanada o'manmadika'uyatenok, "kenpihuay" aratbut oda'po on'mepuke'uyate. ²³ Judío en huaitake' jakyo dakhue' nokirega huabokerektaj o'nopo'toenok 'utta'da ona'po:

²⁴ —Mena'po oro'taj dakhuea' egka'ta' i'pak Jesús Nazaret huage'eri. Mena'po oro'taj a'maenya'po o'huatiak. Ontaj okja'ne Diosen huadakda nogsi'potida j'ene. O'nopogey. —Kenbokereka Jesústaj 'utta'da ona'uyate.

²⁵ —A'pakhue' yae'. Huabokerektaj yakorok, nokireg. —Jesúsa ona'uyate. ²⁶ Nokirega o'iriga'po o'sagkia'depo okhua'uyate.

²⁷ Aya'ada on'tiahuaypo,
—Kenpihuay on'nopogepo 'urua'nanada o'manmadika'. Konig huairitone' ighua'da o'mana'nok dakhue' nokireg on'nigpeepo o'nokorok. —Huayahuaya on'batia'pakuyate. ²⁸ Idada Galilea huadaribayo nogyo nogyo Jesús 'urua'da o'kika' on'manbatia'pakika'uyate.

Simón Pedroen huasu'taj o'yaread'uy Jesúsa.

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹ Ken judío en huaitake' jakya' o'norokdepo Jesús Simónen Andrésenere jakyo Jacobo Juanere o'hua'uy. ³⁰ Simónen huasu' o'digpakpo, onpahueduyate. "Simónen huasu' o'digpak." Jesústaj o'nona'nok. ³¹ Jesús Simónen huasu'taj o'huahua'po, o'ta'kuyapo o'boda'uyate. E'digpak o'ta'huitato'po aypo o'manigmanhuada'uy.

Huakka' aratbut dakhue'da e'ne'te Jesúsa o'bayarea'uyate.

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³² E'sikde'te huakka'ta dakhue' o'nenok aya'tada Jesús te on'batohua'uy. Nogomeytaj dakhue' nokirega on'manopo'toenok Jesústaj on'batohua'uy. ³³ Huakka' jakya' aya'ada akboggpete on'kupopakuy. ³⁴ Huakka'tada Jesúsa o'bayarea'uy. Huakka' toto'taj o'maken'uy. Toto' Jesústaj okja'nok "Diosen Cristo o'e ahue' yane'." Jesúsa toto'taj o'mana'uyate.

Galilea huadaribaya' Jesúsa o'manbatia'pakonhuahua'uyate.

(Lc. 4.42-44)

³⁵ Ken, meahuedda o'mabo'uyate. Sue'da aratbut e'nahue'yo Jesús o'hua'uyate. Keya' Diostaj o'tiona'pakuyate. ³⁶ Simónomey on'tahua'po, ³⁷ on'huahuaydepo,
—Aya'ada bo'ukne. —O'nona'uyate.

³⁸ —Nog huakka' jakyo nogyo nogyo huadak hua'a a'manbatia'pakya'po ijtiakpo nogyo nogyo monhua'. —Jesúsa o'mana'uyate.

³⁹ Galilea huadaribayo nogyo nogyo o'hua'unhuahua'po judío aratbuten huaitake' jakyo o'manmadikika'po kenpa'ti toto' nokiregtaj o'maenika'uyate.

Huabokerek ke'poda e'so'settaj Jesúsa o'yarea'uyate.

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰ Huabokerek ke'poda o'so'setpo, Jesústaj o'huatiakuyate. Huikudate o'tihuadpo,
—E'paknayo yarea'dik o'ene. —Jesústaj ona'nok.

⁴¹ Jesús o'tinepahuiudpo, o'tibata'tepo, ona'po:
—E'yarea'ta' o'pakne. O'yareapone. —Ona'uyate.

⁴² Ena'te idada o'yaread'uyate. 'Uruda huaso' o'uyate.

⁴³ Jesúsa o'ta'mona'po,

⁴⁴ —Keyoj, Jesúsa be'yarea'ne mantia'pakhue' yae'. Huaso' e'yarea' ka'tiahuaye'po sacerdotete yahuati'. A'yareya'po konig Moisésa o'mana'uyatenig ken konig yayokti'. 'Uhuapi' yayokti'. O'yarede aratbuta mo'tinopogepone. —Jesúsa ighua'da ona'uyate.

⁴⁵ Ke'nanayo o'hua'po Jesúsa be'yarea'ne aya'tada huaboa'da o'mantia'pak'uyate. Konigepo Jesús huakka' jak eretnopoyo mankudhue'dik o'epo sue'da aratbut e'nahue'yo o'jika'uy. Noga' noga' on'bahuatiakika'uyate.

2

Huabokerek e'ketpaktaj Jesúsa o'yarea'uyate.

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

¹ Sue'da huame'noe e'pokde'te Capernaum huakka' jakyo onte'ti Jesús e'tiakde'te "Jesús jakyo o'e." Huakka' jak huage'eria on'tipeepo, ² huakka'ada aratbut on'kupopakpo, jakyo ogkupopakpo kurutekon ogkupopakuyate. Akboggpete mente boahue' o'ne'uyate. Apag Diosen huadak hua'a Jesúsa o'manmadika'uyate. ³ Botta' botta' huabokereka huabokerek e'ketpaktaj o'onokba huadonpo on'totiakuyate. ⁴ Huakka'ada ogkupopaknok, menpa' ibodte huatotiakhue'dik o'nepo, jak kutayo on'tobehuiokpo

jakonpid on'tiokendepo huabokerek e'ketpak asukte enpahuedte aratbutnopote Jesústaj huakokpen o'nonhuaraka'uyate. ⁵ Jesús a o'yarea'apo o'noknopoenok Jesús a o'nopopepo,

—Aya' Diostaj dakhuea' i'kika'uyatenig'a yokkahuea'po o'nopo'tihueke'ne, sion. — Huabokerek e'ketpaktaj Jesús a ona'uyate.

⁶⁻⁷ Kenteyo sue'da Moisésenba' huamanmadika'eri on'bahuadpo, “Menpa'in huabokerek Diostaj dakhuea' oa'. Be'a dakhuea' e'ka' ya'nopo'tihueke'. Diosayo'da nopo'tihueke'dik o'e.” Kenda huanopoya'da on'nopope'uyate. ⁸ Kenda Moisésenba' huamanmadika'eri huanopoya'da on'nopoenigtaj Jesús a o'nopopepo,

—Mena'po huanopoya' kenpa' do'taj on'tinopoe. ⁹ Diostaj dakhuea' e'ka' huabokereka okkahueahue'dik o'e. Diosayo'da okkahuea'dik o'e. Huabokerekanayo yareahue'dik o'epo, “Yabod, atisuk yatohua' yahuati,” onahue'dik o'e. Diosayo'da yarea'dik o'e. ¹⁰ Do huabokerek ijje'po Diosya' ijtia'kuy. Diostaj dakhuea' e'ka' nopo'tihueke'dik ijje' opudtaj a'manopoe'aya'po, e'ketpaktaj ijyareapoy. —Jesús a Moisésenba' huamanmadika'eritaj o'mana'po,

¹¹ —Yabo', asuk yatopepo, o'nen jakyo yahuati' ona'ne. —Jesús a e'ketpaktaj ona'uyate.

¹² Aya'ada en'tiahuayte o'bodpo asuk o'udpo o'makorokon'uyate. Konigepo aya'ada, —Kenpihuay, Dios huadakda o'e. 'Urunanada o'ka'. Ken konig a'nenda tiahuayhue' o'nika' uynig o'tiahuaydey. —Aratbuta on'tiahuaydepo on'batia'pakuy.

Jesús a Mateotaj “menigpepo beta'hua',” ona'uyate.

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³ Ken onte'ti Jesús o'hua'po, e'pog akta'bogpete o'hua'uyate. Huakka'ada aratbut kentaj egkupopakde'te o'manmadikanhua'uyate. ¹⁴ O'pokonpo, Levitaj o'tiahuay'uyate. (Levi Mateo botta'dik on'dikka'uyate.) Levi Alfeoen huasi'po gobiernoen huakupe huatabae' jakyo o'huaduyate,

—Menigpepo beta'hua'. —Levitaj ona'uyatenok Levi o'bodpo, Jesúsere o'hua'uyate.

¹⁵ Ken Levien jakyo Jesúsere huakka'mon on'bape'po huakka' gobiernoen huakupe huatabae'eri huakka' dakhuea' huaka'erikon on'bape'uyate. Huakka'da ken konig Jesústaj on'tahua'ika'uyate. ¹⁶ Dakhuea' huaka'eriere, Jesús o'bape' Moisésenba' huamanmadika'eri fariseoere on'tiahuaydepo,

—¿Mena'po huakupe huatabae'eri dakhuea' huaka'eriere o'bape'po Jesús? —Fariseoa Jesús en huanigpeika'eritaj on'hua'uyate.

¹⁷ Kenda Jesús a o'mapegedepo,

—Aratbut dakda ee'nayo huamadakka'eritaj pakhue' o'nika'. Dakhue'da ee'nayo huamadakka'eritaj on'pakika'. Huadak huakika'eritaj “yan'nopo'korea,” a'manaya'po tiakhue' ijje'uy. “Yan'nopo'korea'po do'taj men'nigpeika'.” Dakhuea' huaka'eritaj e'mana'ta' ijpakpo ijtia'kuy. —Jesús a o'mana'uyate.

“¿Mena'po o'nen huanigpeika'eria Dios kamapee'po aypo bapehue' ehue' yanika'?” Jesústaj o'nona'uyate.

(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

¹⁸ Nogok Juanen huanigpeika'eri Dios kamapee'po aypo bapehue' e'nika'te, fariseo aratbutkon Dios kamapee'po bapehue' e'nika'te sue'da aratbut Jesústaj on'huatiakpo,

—Juanen huanigpeika'eri fariseokon Dios kamapee'po bapehue' o'nika'. ¿O'nen huanigpeika'erinayo mena'po yan'bapika'? —O'nona'uyate.

¹⁹ —Huabokerek o'toepakapo, ke'nen huadi'a fiestate on'tiakdepo on'bapika'. Ken huabokerekere e'ne'te huadi'a bapika'dik o'nika'. ²⁰ Nogok ken huabokerektaj en'baktohuade'te huadi'a pai'da e'dik o'nepo Dios kamapee'po bapehue' o'nika'apo. —Jesús a o'mana'uyate.

²¹ —Huatone'ok ke'poda e'para'te akbetya'po huabo huaoktaj okteghue' o'ika'ne oro'omey aratbut. Huaboempa huatone'oktaj ekbetnayo onte'ti ke'poda o'para'apo kenpa'ti huabo huaok dakhue'da o'e'apo. Konigti adhuae'pane'a e'manmadika' huatone'dik onte'ti nigpeehue'dik yane'. Do'hued huabodikyo'da e'manmadika' nigpeedik yanika'. Konigti konig adhuae'pane' ogkika' uynig nogiti kika'dik manahue' ijje'po huabo e'manmadikayo'da on'madika'ika'ne. ²² Huatone'si'dak vino huatoe' ayda kenpa'ti kurugada o'epo konigepo huabo vino sine' hue'biahued onjoyhue'dik o'ene. Huatone'si'dakyo huabo vino onjoyhue'dik o'ika'ne. Huatone'si'dakyo huabo vino onjoynayo o'huapoagpo huasi'dak on'titagonapo. Vino o'surukapo kenpa'ti huasi'dak ke'poda o'su'huitonapo, dakhue'da o'e'apo. Huabo vino huabosi'dakyo onjoydik o'ene. Huasi'dak vinoere huadak o'e'apo. Konigti adhuae'pane' ogkika'nig kahue'dik yanika'. Do'hued huabo e'manmadikayo'da yan'nigpeika'po yag'kika'. Konigti konig adhuae'pane' ogkika' uynig nogiti kika'dik manahue' ijje'po huabo e'manmadikayo'da on'madikika'ne. —Jesús a o'mana'uyate.

Judíoen okmapie'ahuaddik huame'noete Jesúsen huanigpeika'eria o'nogkupoktega'uyate.
(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³ Nogok okmapie'ahuaddik huame'noete ta'bayo Jesús o'hua'epo huanigpeika'eriere o'huae'uyate. Jesúsen huanigpeika'eria ogkusitokpo trigo o'nogkupaya'uyate.

²⁴ —Yatiahuay'. ¿Judíoen okmapie'ahuaddik huame'noete ogkupayahue'dik o'ëni'g'a mena'po o'nen huanigpeika'eria yagka'? Dakhuea'da ogka'. —Fariseoa Jesústaj o'nona'uyate.

²⁵ —A'nennada David kenere huag'eri aypotaj o'nepo ogkusitokuyate. ²⁶ Diosen carpa jakyo on'kudonpo, Abiatar sacerdote huairi e'ika'te Diostaj e'nighueda' pan on'tabapeduyate. Kenda pan be'api' bapehue'dik ee'tada ogka'uyate. Sacerdoteyo'da bape'dik o'nuyate. Menpa' kenda Apagba'te tiahuayhue' o'ika'.

²⁷ Huabokerektehuapa' okmapie'ahuaddik ka'nike'po Diosa okmapie'ahuaddik huame'noe o'dikka'uyate. Huabokereka katepi' nogda nogda kikhue'dik yanika' a'manaya'po okmapie'ahuaddik huame'noe Diosa dikkahue' o'uyate. ²⁸ Do huabokerek ijjepe Diosya' ijtiakuy. Okmapie'ahuaddik huame'noe Huairi ijjeje. —Fariseotaj Jesúsua o'mana'uyate.

3

Jesúsa eba'po'ketpaktaj o'ba'yarea'uyate.
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

¹ Onte'ti okmapie'ahuaddik huame'noete judíoen huaitake' jakyo Jesúsua o'kuduyate. Keyo huabokerek eba'po'ketpak o'uyate. ² “¿Okmapie'ahuaddik huame'noete menpa' Jesúsua ya'yareapo?” Fariseo on'nopogepo, e'yarea'nayo, “Jesúsa dakhuea' o'ka'.” Huaa'dik o'ey on'nopog'uyate. Konigepo fariseo Jesústaj on'tiahuaya'uyate.

³ —Yabo', iyo eretnopoyo yaboato'. —Jesúsa eba'po'ketpaktaj ona'uyate.

⁴ —¿Okmapie'ahuaddik huame'noete menpa' huadak ka'dik ya'ne? ¿Menpa' dakhuea' ka'dik ya'ne? ¿Menpa' yarea'dik ya'ne? ¿Menpa' arakdik ya'ne? —Jesúsa o'mana'nig'a. Fariseomeya' sohuata' a'tokhue'da o'noke'uyate. ⁵ E'nopeenka'ta' pakhue' o'nenok Jesúsua o'bahuadiayonpo suhue'da o'epo nogta nogta o'batiahuaypo, —Yabate'. —Jesúsa ona'uyate.

Ken o'ba'tepo o'ba'yarud'uyate. ⁶ Fariseomey o'norokpo ida Herodestaj huapakeriere ogkupopakdepo, menpa' Jesústaj arakdik o'e, on'batia'pakuyate.

E'pog akta'bogpete Jesústaj huakka'da ogkupopakuyate.

⁷ Huaboro' e'pog akta'bogpeyo Jesús huanigpeika'eriere on'hua'uyate. Huakka' Galilea huadaribaya' huag'erikon on'tahua'uyate. ⁸ Judeaya' Jerusalénya' Idumea huadariya' Jordánhue adpenya' Tiro huakka' jakya' Sidón huakka' jakya' huakka'da on'huatiakpo, Jesúsua 'urunanada o'kika' a'tipeedepo, on'tiakuyate. ⁹⁻¹⁰ Huakka'tada o'bayareadyonok aya'ada dakhue' huag'eria a'yareya'po ken'taj e'nejta' on'pakpo dig'a da on'kupopakpo Jesússo'taj sapajdikte e'nenok,

—Ibodteda kusi'pe mo'nigtoe'. —Jesúsa huanigpeika'eritaj o'mana'uyate.

¹¹ Kenoka' toto'a huanopo'tog'eria Jesústaj on'tiahuaydepo on'tihuekpo,

—Diosen Huasi'po i'ene. —'Utta'da o'nona'uyate.

¹² —Keje' matjokjahue' yane'. —Ighua'da o'mana'uyate Jesúsua.

Jesúsa docetaj huamata'mona' o'baktie'ea'uyate.
(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³ Ote'yo o'behuikuyate. Kenomeytaj e'baktie'ea'ta' o'pakpo “Yan'tiak,” o'mana'nok on'huatiakuyate. ¹⁴ Jesúsere ka'nike'po huadak hua'a kan'manmadikike'po docetaj o'baktie'ea'uyate. ¹⁵ “Do ijpaknok dakhue' ee' bayarea'dik mo'epo kenpa'ti dakhue' nokiregtaj maoroka'dik mo'epone.” O'mana'uyate. ¹⁶ Jesúsene doce huamata'moneri o'nepo: Simón Pedro, ¹⁷ Jacobo, Jacoboen huama'buy Juan Zebedeoen huasi'po, kenomeytaj o'dikka' Boanerges (kurud ea'ensi'po), ¹⁸ Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo Alfeoen huasi'po, Tadeo, Simón cananista huakupopakeri, ¹⁹ kenpa'ti Judas Iscariote Jesúsene huamata'moneri o'nuyate. Judas Iscariote huakupete Jesústaj kanarake'po ya'bahuatitotiakapet.

“Toto' huairia Jesústaj o'teyya.” Fariseo huamanmadika'eria nama'da on'huaa'uyate.
(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

Nogok huanigpeika'eri Jesúsere jakyo on'kuduyate. ²⁰ Onte'ti huakka'da aratbut ogkupopaknok menpa' bapehue'dik o'ne'uyate. ²¹ “O'segpakpo o'kika'.” Aratbuta on'batia'paknok Jesúsene huabeta kenda on'nopogedepo a'tohuaya'po on'huatiakuyate.

²² —Beelzebú toto' huairi o' nopo'to'epo o'teyya'nok Jesúsá toto' nokiregtaj o'makenika'. —Moisésenba' huamanmadika'eria on'batia'pakuy. Jerusalénya' on'tiakde'uyate.

²³ “Nama'da on'no'pogig Moisésenba' huamanmadika'eritaj a'manopoe'aya'po menhuatiakpo men'pee'.” Jesúsá o'mana'depo konig o'e o'manbatia'pakpo:

—Menpa' toto'a huata' toto'taj en'dik ya'et. Ehue', enhue'dik o'e. ²⁴ Ondariyoyo' huae'eri gobierno huairi huayahuaya e'barakika'nayo gobierno huairi toghue'dik o'neapo. ²⁵ Kenpa'ti onyoyo' huag'eri e'batuktukta' on'pakpo on'bakkupopak. E'baraknayo ehue'dikda o'ne. ²⁶ Konigti toto' huairi huayahuaya e'magka'nayo a'ti ehue'dik ya'neapet.

²⁷ Huabokereka huairien e'tamaika' jekbakayta' e'paknayo ba'tinuku'dik kenpa'ti itakpi'tinuku'dik o'e. Huairitaj o'tinukudepo okbakaydik o'e. Donayo teyda ijje. Toto' huairitaj tinuku'dik ijje. Toto' huairien huanaba' maendik ijje.

²⁸ Aratbut dakhuea'da eka'nayo kenpa'ti Diostaj dakhuea'da e'huaa'nayo nopo'tihueke'dik o'e Diosa. ²⁹ Diosen Nokiregtanayo dakhuea'da e'huaa'nayo Diosa bakkahueahue'dik o'e. Menokapi' bokkahueahue' o'epo Diosa. Diosen Nokiregtaj dakhuea'da o'huaa'uyate Diosa okkahuehue' o'unhuahuika'apo. Buttida ijjay. —Jesúsá o'mana'uyate.

³⁰ “Dakhuea' nokirega Jesúsáj o' nopo'to'epo.” Moisésenba' huamanmadika'eria nama'da on'huaa'nok Jesúsá kenpa' o'mana'uyate.

Jesúsén huayé Jesúsén huama'buyere on'huatiakuyate.

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹ Kenoka' huayé Jesúsén huama'buyere on'huatiakuyenig'a huakka'nada ogkupopaknok bidtemon on'boato'po “bo'huatiakne. Yana'.” ona'nok ³² huakka'da aratbut on'tikupohuadpo,

—O'nen huayé o'nen huama'buyere aratbuttiokpeyon mo'nigbone. On'taj bo'ukne. —O'nona'uyate.

³³ —Be do'hued huayé ya'et. Do'hued huama'buy be ya'net. —Jesúsá o'mana'po, ³⁴ kenomey en'tikupohuadaj o'tiokpokubere'po,

—Inomey do'hued huayé do'hued huama'buy o'ne. ³⁵ Kenda Dios o'paknok aya'ada ogkika'po do'hued huama'buy do'hued huaidpo do'hued huayé o'ne. —Jesúsá o'mana'uyate.

4

Huabakidena'eri a'manopoe'aya'po o'manbatia'pakuyate.

(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

¹ Onte'ti huaboa'da Jesúsá o'manmadika'po e'pog akta'bogpete o'manmadika'uyate. Huakka'ada aratbut ogkupopaknok kusi'pe e'betyo o'huadato'po huakka' aratbutnayo akta'bogpete ogkupopakuyate. ² Konig Diosen Huairitaj yanoknopoe'apet a'manopoe'aya'po o'manbatia'pakohua'po o'manmadika'po nogda nogda o'manbatia'pakpo o'manmadika'po,

³ —Yan'pee': Huabakidena'eri a'bakidenaya'po o'hua'uyate. ⁴ Nogyon nogyon o'bakidena'po sue'da dagte o'kidbakotapo, bakoy o'batiakpo o'kidye'kea'uyate. ⁵ Sorok buruj huibate sue'da o'kidbakotuyate. Kenta' idada o'kerekuy. Sorok buruj o'epo idada o'kerekuy. ⁶ Ken diga' o'ta'tedepo eyya' o'pakpo sue'da hua'ihuit o'epo o'ay'uy. ⁷ Nog huakid okpota'pidsi'bayo o'kidbakotea'po sue'da o'batipakbonig'a okpota'pidsi' diga' o'bakerekpo huakpitaj o'batibuk'uyate. ⁸ Nog huakid huadak sorokteda o'kidbakotea'uyate. O'batipakbodepo o'bakerekdepo huakka'kidada ogkupahuad'uyate. Noga huakpia treinta huakid ogkupa'epo noga huakpia sesenta huakid ogkupa'epo nogda cien huakid ogkupa'epo'uyate. —Jesúsá kenda o'manbatia'pakdepo,

⁹ —Be'api' e'nopoe'ta' e'paknayo daka' yan'pee'. Bo'peokhuadne. —Jesúsá o'mana'uyate.

Huakka'ada nopoenkahue'dik ka'ne'po Dios Huairi konig o'e, Jesúsá o'manbatia'pakpo o'manmadikika'uyate.

(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)

¹⁰ Huakka'ada aratbut en'bakuade'te Jesúsén huanigpeika'eri doce huanigpeika'eriereyo'da o'nepo, “Ken huabakidena'eri ken konig o'e huaboa'da on'manbatia'paknigtaj nopogkahue' o'ey. Oro'taj daka' mo'nopoe'.” Jesúsáj o'nona'uyate.

¹¹ —Dios huairitaj konig aratbuta yan'nigpeika'apet opudtanayo daka' e'manopoe'ta' ijpaki. Nogomeytaj e'manopoe'ta' pakhue' ijje'epo ken konig o'e ijmanbatia'pakikay. ¹² En'tiahuayada daka' tiahuayhue' o'neapo. En'pee'ada nopogkahue' o'neapo. Nopo'koreahue' ka'ne'po Diosa bakkahueahue'dik kamagke'po Dios Huairi konig o'e ijmanbatia'pakikay. —Jesúsá o'mana'uyate.

Huabakidena'eri konig o'e kan'nopoenke'po Jesúsa huanigpeika'eritaj daka' o'manopoëa'uyate.

(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)

¹³ —Huabakidena'eri konig o'e nopogkahue ee'nayo nogdakon e'manbatia'paknayo menpa' nopogka'dik mo'eapet. ¹⁴ Ken huakid huabakidena'eri o'bakidenea'nig Diosen huadak hua'a o'e. ¹⁵ Kenda huakid dagte o'kidakot konig aratbuta Diosen huadak hua'a on'peeato'nig'a idada toto'a huahua' huanopoya' Diosen hua'ataj o'bakkaynok kenpa'da o'noknopoebatikapo. ¹⁶ Huakid huidbayo on'kidbakot konig aratbuta Diosen huadak hua'ataj durugda on'peeato'nig'a. ¹⁷ Konig sigda hua'ihuit huadak hua'a sigda o'noknopoeapo daka' nigpeonhuahued o'nepo on'nigpeeato'nig'a. Nogok Diosen huadak hua'a huaknopoe'eri o'nenok aratbut on'batieriknok kenpa'ti castiga on'magka'nok ida o'noknopoebatikapo. ¹⁸ Nog okpota'pidsi'bayo o'kidbakot. Ken konig aratbuta huadak hua'a on'peepo on'peenig'a. ¹⁹ Nogok nogta' nogta' on'mamepuke'po kenpa'ti katapi' on'tiahuayika'nightaj nogiti nogiti on'pakpo huakka' e'matog'ea' on'pakpo, huakka' e'matog'e'nayo durugda ijjeapoy nama'da on'nopoenig'a nogta' nogta' on'eretpakpo onte'ti Diosen kahue' o'nika'apo. Sigda sigda Diostaj o'noknopoebatikapo. ²⁰ Huakid huadak sorokyo o'kidbakot konig aratbut huadaknopoda huadak hua'a daka' on'nigpeonhuahuika'po Diosen batikhue'da huadakta ogkadhuahuika'po Diosensi'po o'ne. Noga suhuignada on'nigpeika'. Noga huakka'mon on'nigpeika'. Noga huakka'nanada on'nigpeika'apo. —Jesúsa huanigpeika'eritaj o'manmadika'uyate.

Jakkiregya' huakjeytaj o'batia'pakpo Jesúsa o'manmadika'uyate.

(Lc. 8.16-18)

²¹ Nog Jesúsa o'mana'po:

—Sikyo jakkiregya' huakjey e'bakpakte kosoa huakjeyte tiokkubukhue'dik o'nika'. Kenpa'ti huataytoyo huakjey huadahue'dik o'nika'. Kutopate huakjey on'huada'ika'. ²² Ken konig Diostaj eknopoe' oy konig e'jregireg nogok aya'ada on'nopoeapo, aya'ada on'tiahuayapo. ²³ Kenda o'nona'ne daka' yan'pee'. ²⁴ Huadak hua'atayo'da daka' yan'nigpeika'. Sigda e'bayoknayo sigda Diosa bo'yokapone. Huakka' e'bayokika'nayo Diosa huakka' bo'yokapone. Konigti Diosen huadak hua'ataj daka' e'nigpeika'nayo Diostaj 'urunanada moknopoeapo. ²⁵ Sue'da e'peenayo sue'da eknopoe'nayo Diosa kaknopoe'po bo'tihuapokapone nogiti nogiti Diostaj moknopoeapo. Daka' peehue' ee'nayo Diosen huadak hua'ataj oknopoehue' ee'nayo kenda mo'nopoenigtaj Diosa bokkayapone. Onte'ti oknopoehue'dikada mo'eapone. —Jesúsa o'mana'uyate.

Dios Huairitaj huaknopoe'eri ken konig huakid o'tipakbopo o'kerekapo.

²⁶ Nogiti Jesúsa o'mana'po:

—Dios Huairitaj huaknopoe'eri in konig o'e: Huabokereki' e'borute o'bakidena'po ²⁷ ken o'taybedpo nogok o'taybedpo nogok huakid o'tibopo o'kere. Monig tibodik ya'et nopoehue' o'e. ²⁸ Sorokyo o'enok o'tipakbopo o'kere. Huabokerek tihuapokhue' ee'tada o'kere. Huakkuru huakpi, huametpikon o'kere konig huakka' huakid o'magkupapakpo ²⁹ e'maboyogde'te agkupaeaya'po ta'bayo o'hua'apo o'boyognok ogkupaeaya'apo. —Jesúsa o'manmadika'uyate.

Konig mostaza huakid o'tipakbopo huaboro'nanada o'kerekaika'. Ken konig huakka'nanada Dios Huairitaj huaknopoe'eri o'neapo.

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰ Onte'ti Jesúsa o'manmadika'po:

—Dios Huairitaj huaknopoe'eri ken konig o'neapo ijmanbatia'pakapoy. ³¹ Dios Huairitaj huaknopoe'eri konig mostaza huakid o'ne. Mostaza huakid suhuigkidda o'epo ta'bayo on'tukika'. ³² E'batukde'te nogok o'tipakbopo huaboro'nanada o'kerekaika'. Huaboro'nanada o'enok hua'opite huakka' bakoya on'pakka'ika'. Ta'huiokte ika'dik o'ne. Ken konig oy sue'da Dios Huairitaj huaknopoe'eri o'ne. Nogoknayo huakka'nanada huaknopoe'eri o'neapo. —Jesúsa o'manmadika'uyate.

Huakka' aratbut egkupopakte Dios Huairitaj huaknopoe'eri o'noknopoeapo ken konig o'epo Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

(Mt. 13.34-35)

³³ Ken konig Jesúsa o'manmadika'po konig Dios Huairitaj yan'nigpeunhuahuika'apet nogda nogda o'manbatia'pakika'po. Keniga'da eanopojkapa' pee'dik yanet o'manbatia'pakika'uyate. ³⁴ Huakka' aratbut egkupopakte Dios Huairitaj ken konig o'epo yan'nigpeunhuahuika'apet o'manbatia'pakika'po ke'nen huanigpeika'eritanayo daka' o'manopoëa'ika'uyate.

Jesúsa e'hueniri'tone'taj bapoka'tere o'batika'uyate.

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

³⁵ Ken huame'noe baysik huanigpeika'eritaj o'mana'po:

—E'pog monokteg. —Jesúsa o'mana'uyate.

³⁶ Ken huakka' aratbut egkupopakya' o'nokbahua'po kusi'petone'yo Jesústaj o'nontohua'po nog kusi'petone'ere on'hua'uyate. ³⁷ E'pognopoyo enhua'te huaboro'bapokada o'bahuatiakuy. Teya'da o'bapoknok huaboro'da o'hueniri'tone'po digá'da o'huekudpo huata'kotdikte o'uyate. ³⁸ Jesúsnayo huata'pakte colchónte o'tay'uyate. On'maboa'po,

—Huata'kotdikte o'ene, Huamanmadika'eri. ¿Menpa' mepu'kehue' i'e? —Jesústaj o'nona'uyate.

³⁹ Ken Jesús o'mabodpo, “Yabatik, bapokhue' yae'. Huenirihue' yae'.” Jesúsa ona'nok o'batikanpo bapokhue' o'epo kenpa'ti huenirihue' o'uyate.

⁴⁰ —Mena'po digá' mome'puk. Mena'po do'taj oknopogehue' mo'e. —Jesúsa huanigpeika'eritaj o'mana'uyate.

⁴¹ Huakka'da on'mepu'kepo,

—¿Kenpihuay, in huabokerek be ya'e? Kentaj bapoka o'nigpee kenpa'ti e'poga o'nigpee. —Huanigpeika'eria huayahuaya on'batia'pakuyate.

5

Huabokerektaj huakka'ada toto' nokirega on'nopo'toe'uyate.

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

¹ Ken akodpen Gadara huadaribayo o'betato'uyate. ² Jesús e'kotde'te kubarakbaya' nogbokerektida o'huatiakuyate. Kentaj dakhue'da nokirega o'nopo'tounhuahuika'uyate. ³ Kubarakbayo o'noika'uyate. Kentaj sirobijtone'a tinukuhue'dik o'nuyate. ⁴ Nogok nogok sirobijtone'a huaba'ta'koypi' kenpa'ti hua'itakpi on'tinuku'ea'nig'a teyda o'epo sirobijtone'taj o'tipukpukika' kenpa'ti o'bakpukika'uyate. Kentaj togehue'dik o'nuyate. ⁵ Huame'noe kenpa'ti sikyo o'hua'epo ote'yo kenpa'ti kubarakya' o'sagkia'ika'po huida huata' o'bitakpo o'ayagsikatoka'po o'kika'uyate. ⁶ Jesústaj o'tiahuaypo huikudate o'tisakotuyate.

⁷⁻⁸ —Ken huabokerektaj yakorok, dakhue'da nokireg. —Jesúsa ona'nok huabokereka 'utta'da oa'tokpo:

—¿Mena'po do'taj o'huatiak, Jesús? Dios kutayo huag'erien Huasi'po i'ene. Diosa be'tihuapoke' kenpa'da castiga ogkahue' mee'. —Jesústaj 'utta'da ona'uyate.

⁹ —¿Katedik i'e? —Jesúsa ona'uy. Huakka'da nokireg o'nenok,

—Do'hued huadik o'e “Huakka',” ¹⁰ adyonda oro'taj ta'monahue' moe'. —Jesústaj digá' o'nona'uyate.

¹¹ Kente ote'te huakka'da huakyari' on'pe'nok,

¹² —Huakyariere a'eya'po yan'kud, oro'taj yamana'. —Jesústaj dakhue'da nokirega o'nona'nok,

¹³ —Yan'kud. —Jesúsa e'mana'te nokirega huabokerektaj o'nenonpo dos mil huakyaritaj on'huankudonok aya'da huaduk on'bahuarakpo kubogyo on'baajpo e'pogyo on'bata'ko'tuyate.

¹⁴ Huakyari' huamatog'eriomeya kenda on'tiahuaydepo on'mepuke'po a'manbatia'pakya'po huakka' jakyo on'bake'tuyate. Ta'bayo kenpa'ti a'manbatia'pakya'po on'hua'uyate. Kenda Jesúsa o'ka' on'peedepo Jesústaj on'huahua'po ¹⁵ o'nokye'po ken huabokerektaj huakka' dakhue'da nokirega huaboa'da en'maorokonde' on'tiahuay'uyate. Ken huabokereka daka' e'huadpo yudtaj o'otpo huadakda o'epo huadakda o'nopogepo. Kentaj on'tiahuaydepo on'mepukuyate. ¹⁶ Aratbut keyo Jesúsero e'huaga on'tiahuaydepo kenda Jesúsa o'ka'de eatiahuay'a huakka' jakyo huag'eritaj on'manbatia'pakpo, Jesúsa dakhue'da nokiregtaj o'maoroka'de kenpa'ti huakyariyo en'huankudonde'te huakyari' huaduk on'bahuarakpo e'pogyo on'bata'kotnig on'manbatia'pakuyate. ¹⁷ Kenda on'peedepo “Oro'embaya' yahuade.” Jesústaj digá'da o'nona'uyate.

¹⁸ Jesús kusi'petone'yo a'huaya'po e'huadde'te ken huabokerekyá' dakhue'da nokireg okoroka'niga “onere e'hua'ta' ijpaki,” Jesústaj ona'nok,

¹⁹ —Doere huahue' yae'. O'nen jakyo yahuati'. O'nen huabettaj yamanbatia'pak. “Dios Huairi me'tinepahui'po be'yarea'dene.” Daka' yamanbatia'pakti'. —Jesúsa ken huabokerektaj ona'uyate.

²⁰ Ken huabokereka a manbatia'pakhuaya'po o'hua'po Decápolis huadaribayo huakka' jakyo huaboa'da o'manbatia'pakonhuahua'po "Jesúsa dakhue'da nokiregtaj mekmae-name'ne, be'yareame'ne," o'manbatia'pakonhuahua'uyate. Aya'ada on'peede'po "Kenpihuay, 'urunanada Jesús Huairia o'kame'te," on'batia'pakuyate.

Jairoen huayobutaj o'noyhuada'uyate. Kenpa'ti ettone' Jesúsen yudtaj o'nejdepo o'yarud'uyate.

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹ Onte'ti akodpen kusi'petone'yo Jesús e'kumejde'te akta bogpete huakka'ada aratbuta on'tikupopakuyate. ²² Jairo judíoen huaitake' jak huairi o'uyate. Jesústaj o'huatiakpo o'tiahuyadepo hua'ite huikudate o'tisakotpo,

²³ —Do'hued huayetsi'po huabueydikte mekene. Betayare'po kanoe'po huaba'a be'tatibata'tepo doere bohua'. —Jesústaj diga'da ona'uyatenok.

²⁴ Jairoere Jesús o'hua'uyate. E'hua'te huakka'ada on'tahua'po aratbutpoya' a'daya'po o'nogka'uyate. ²⁵ Huakka' aratbut egkupopakyo ettone' o'epo dakhue'da o'epo doce huabayok o'tipokde mimi batikhue' o'unhuahuika'uyate. ²⁶ Nogtaj nogtaj huamadakka'eritaj o'bahuahuae'ika'uynig'a aya'da ke'nen huakupe e'yoktada yareahue' o'epo nogiti nogiti o'dakhue'pakika'uyate. ²⁷ Jesúsa huakka'tada o'bayarea'ika' aratbuta on'batia'paknok o'peede'po Jesústa'piyen o'huatiakpo egkupopakyo Jesúsen yudtaj o'nejpo, ²⁸ "Ke'nen yudtaj e'nejnayo iyyareapoy." Huanopo'ada o'nope'po, ²⁹ o'nejpo mimi o'batikonpo "ijyarudi" o'nope'uyate. ³⁰ Betapi' huaboa'da iyyareadi Jesúsa o'nope'po huakka' aratbutyo huata'piyon o'korudpo,

—¿Be'a me'nej? —O'mana'nok.

³¹ —Huakka'ada aratbutpoya' monda'ene a'daya'po mogka'ne. "¿Be'a me'nej?" ¿Mena'po ia'?' —Jesúsen huanigpejka'eria o'nona'uyate.

³² Jesúsanayo be'a me'nejne o'nope'po o'tiokpokubere'uyate. ³³ Ken Jesúsa be'yareadne ettone'a o'nope'po diga'da o'me'pukpo Jesústaj o'huahua'po hua'ite huikudate o'tisakotpo, "o'nejne idada iyyarudi," Jesústaj buttida ona'uyate.

³⁴ —Do'taj oknopo'eno'k o'yareaddene. Dakda i'epo daka'da yahuati', sion. —Jesúsa ona'uyate.

³⁵ Jesúsa ettone'taj e'batia'pakte Jairoen jakya' huabokerekakon okyeyakpo,

—O'nen huayetsi'po o'bueyde. Huamanmadika'eritaj totiakhue' yae'. —Jairotaj o'nona'uyate.

³⁶ Jesúsanayo kenda o'pe'po nigpeehue' o'epo,

—Me'pukhue' yae'. Do'hua o'yarea'apo meknopoe'. —Jesúsa Jairotaj ona'uyate.

³⁷ —Pedro Jacobo Juanereyo'da do Jairoere hua'dik o'ne. —O'mana'po o'hua'po

³⁸ huairien jakyo okyeyakdepo huakka' aratbuttaj o'batiahua'uyate. Ettone'si'po e'buayta' diga'da on'bahuikpo on'sagkia'uyate. ³⁹ O'kuddepo,

—Mena'po bo'sagkia'po diga'da mo'bahuik. Ettone'si'po bueyhue' o'e. O'taypo o'e. —Jesúsa o'mana'nok,

⁴⁰ Jesústaj on'tierikuynig'a aya'tada o'maoroka'depo ettone'si'poen huaoj huaye ke'nen huatahua'eretere ettone'si'pobuey e'huedyo o'batokudpo, ⁴¹ mune'yoen huaba'ta' o'ba'padpo,

—"Talita, cumi." Yabo', mune'yosi'po, ona'ne. —Jesúsa ona'uyate.

⁴² Idada mune'yosi'po o'bodpo o'huae'uyate. Doce huabayok o'toe'uyate. Diga'da on'mepuke'po "kenpihuay" oda'uyate. ⁴³ "Ken bo'tiahua'ynig betapi' manbatia'pakhue'yane.'" Ighua'da o'mana'po, "mune'yosi'potaj aypopi' yan'yok," o'mana'uyate.

6

Nazaretyo Jesús o'ika'uyate.

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

¹ Ken, keya' on'bakhua'po huanigpejka'eriere Jesús huaenbayokon okye'uyate.

² Okmapie'ahuaddik huame'noe e'ede'te judíoen huaitake' jakyo huaboa'da o'manmadika'uyate. 'Urua'nanada o'manmadika'nok judío aratbut on'peede'po on'mepuke'po,

—¡Kenpihuay! 'Urua'da o'nope'. Menpapi' huakka'da yanopoe'. Meyopi' huaboa'da huakka' yanopoe'. Ka'bayare'po be'a yateyya'. ³ Huamenhuea'eri o'enig'a, Maríaensi'po o'enig'a. Jacobo ke'nen huama'buy o'e José Simón Judas. Jesúsen huidpopi' oro'ere o'nika'. —Oda'po onte'ti e'peeta' pakhue' o'nepo konig digda on'huanopoe'uyate.

⁴ —Nogbayo huae'eria Diosen huamanbatia'pakeritaj e'peeta' on'pakika'. Huadakda o'ne. E'bahuua'ta' on'pakika'. Ke'nenbayo huae'erinayo e'peeta' pakhue' o'nika'.

Huadakta o'ē. E'bahuaa'ta' pakhue' o'nika'. Konigti ke'nen huabet ke'nen jakyo huag'erikon e'peeta' pakhue' o'nika'. —Jesúsa Nazareteritaj o'mana'uyate.

⁵ Keya' Jesústaj eknopog'eta' pakhue' o'nenok konig Dios teyda ka'dik o'enig Jesúsa kahue'dik o'enig'a kenyo'da sue'da dakhue'da o'tibata'tea'po o'bayarea'uyate.

⁶ Ke'nenbayo huag'eri eknopog'eta' pakhue' o'nenok Jesúsa kenpihuay o'nopog'uyate. Nogok nogda nogda huakka' jakyo meyo'hue'da o'manmadika'uyate.

Huanigpeika'eritaj kanmanmadike'po o'mata'mona'uyate.

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷ “Menhuatiak.” Jesúsa doce huanigpeika'eritaj o'mana'depo nogda nogda botta' nogyo nogyo o'mata'mona'po,

—Doa o'nona'nok dakhue'da nokiregtaj maoroka'dik mo'ēapone. ⁸ Dagte bo'huahuudhuahuika'po katepi' tohuahue' yanikati'. Oteypaj nogtiyo'da yan'tohua'. Huenpu aypo huakupepi' tohuahue' yane'. ⁹ Hua'iot yan'otpo, nogtida 'opiot yan'otpo nogda tohuahue' yane'. ¹⁰ Jakyo bo'kuddepo keyoyo'da yanikati'. Huakka' jakya' yan'hua'epo keyo yan'tayikati'. ¹¹ Jak huata'eria opudtaj pakhue' ee'nayo kenpa'ti e'peeta' pakhue' ee'nayo ken jakya' huakka' jakya'pi' yan'bakhuati'. Yan'orokdepo Diostaj dakhue'da o'ka'dey aya'ada kan'nopog'po soroka e'itimabette yan'itihuekadi'. Kenomeytaj Dios digan'nanada castiga o'magka'apo. Sodoma huakka' jak huag'eritaj kenpa'ti Gomorra huakka' jak huag'eritaj sue'da castiga o'magka'apo. —Jesúsa doce huanigpeika'eritaj o'mata'mona'po o'mana'uyate.

¹² Ken doce huanigpeika'eria on'bahua'udhuahuika'po nog huakka' jakyo nog huakka' jakyo on'hua'po huadak hua'a on'manbatia'pakpo “yan'nopo'korea', Dios Huairitaj yanoknopog',” on'mana'po ¹³ dakhue'da nokiregtaj on'maoroka'po kenpa'ti dakhue'taj huasihuua on'batikubata'tepo on'bayareaduyate.

Juan bautista o'buē'uyate.

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴ Jesúsa 'urua'nanada o'kika'nig huabada aratbut on'batia'pakika'nok Herodes huairia o'tipepedepo,

—Ken Juan bautista o'etaj. Huakudaka'da ee'tada Diosa o'noyhuadame'tenok 'urua'da o'kika'te. —Herodes nama'da o'nopogepo Jesústaj o'tia'pakuyate.

¹⁵ —Elías Diosen huamanbatia'pakerikudak o'noyhuadme'te Jesús o'etaj. —Nogomeya on'batia'pakuyate.

—Diosen a'neneri huamanbatia'pakeri Jesús o'etaj. —Nogomeya on'batia'pakuyate.

¹⁶ Herodes kenda o'pepedepo,

—Ke'na Juan o'etaj. Juantaj yan'huerenokteg i'mana'meynig'a o'noyhuaddepo Jesús o'etaj. —Herodesa oa'uyate.

¹⁷ Herodías o'paknok Herodes huairi Juantaj huabakuda' jakyo o'kudame'te. Herodías Herodesen huama'buy Felipeen huato'ē ee'tada Herodesa o'koreame'tenok.

¹⁸ —Huama'buyen huato'ē koreahue'dik j'ene. —Juana ona'nok ¹⁹ Herodías Juan-taj diga' o'huadiaypo e'arakta' o'paknig'a arakhue'dik o'eme'te. ²⁰ Juan huadaky'o'da o'kika' kenpa'ti Dioseno'da o'kika' Herodesa o'nopogepo Juantaj daka' o'tiokikame'nok Herodías arakhue'dik o'eme'te. Juantaj o'peepo nopenkahue' ee'pi' durugd o'peeme'te.

²¹ Herodesen cumpleaños fiestate Juantaj arakdik ijje Herodíasnayo o'nopogeme'te. Fiestate Herodesen huairi Galilea huairitaj o'batobapeme'te. ²²⁻²³ Herodíasen huayobu o'bahuakudpo baile e'nige'te huairi Herodesere huakka'da on'durugpakpo,

—Katepi' i'paknig mena' o'yokapone. Huakka'pi' i'paknig o'yokapone. Buttida ijjay. —Herodesa Herodíasen huayobutaj ona'uyate. ²⁴ Huayetaj o'huahuatupo,

—¿Katepi' ona'dik ijje? —Oname'te.

—Juan Bautistaen huaku beyok. Yana'. —Oname'te.

²⁵ Herodes huairitaj o'huahua'depo,

—Oyedda baegte Juan Bautistaen huaku beyok. —Mune'yoa oname'te.

²⁶ Herodes kenda o'pepedepo pai'da eknopog'ada “Aya'da katepi' on i'pak menati' kenda ijyokapoy. Buttida ijjay.” Oa'nig. Aya'ada on'peenok nogda ea'ta' pakhue' o'epo ²⁷ “Huabakuda' jakyo yahuati'. Juantaj yahuerenokteg. Yagkutotiak. Herodíasen huayobutaj yayok.” Herodesa sorotatataj oname'tenok ²⁸ huabakuda' jakyo Juantaj o'huerenoktepo baegte o'totiakpo Herodíasen huayobutaj o'yokme'nok ke'na huayetaj o'yokme'te.

²⁹ Kenda Juanen huanigpeika'eria o'noknopog'epo on'tiakpo huabuey on'tohua'po ogkubarakka'uyate.

Cinco mil huabokerektaj Jesúsa aypo o'bia'po

o'batobape'uyate.

(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Nogok Jesúste doce huamata'moneria on'koredepo kenda o'kadhuahua'mey Jesústaj on'nonbatia'pakuyate. Aya'da o'manmadikika'mey o'nonbatia'pakuyate. ³¹ Huakka'nada on'batiakika'nok on'bahua'ika'nok menokapi' bapehue'dikka o'nepo,

—Monhua'. Kente aratbut ehue' e'nika'yo okmapie'ahuaddik a'eya'po monhua'. —Jesúsa o'mana'uyate. ³² Kente aratbut ehue' e'nika'yo kusi'pete Jesús ke'nen doce huamata'moneriere on'bahua'uynig'a. ³³ En'hua'te huakka'ada on'batiahuaypo Jesústaj on'nokie'po aya' huakka' jakya' keyo yan'betapet on'nopoepo on'baketonhua'po huakkuruda on'bakye'uyatenok. ³⁴ Jesús o'kotpo huakka'tada o'batiahuaypo kenomey konig oveja o'nepo huabet toehue'onig o'nenok Jesúsa o'matinepahui'po huaboa'da o'manmadika'uyate. ³⁵ Huaboa' e'sikonyakte Jesústaj on'huatiakpo,

—O'sikke. Iyo aratbut ehue' o'ne. ³⁶ Aypo toehue' o'nenok nog jakyo nog jakyo huakka' jakyo meyhue'da aypo kan'baepo yamata'mona'. —Huanigpeika'eria o'nona'uynig'a,

³⁷ —Opuda aypo yan'bayok. —Jesúsa o'mana'nok,
—¿Aypo a'bayokya'po docientos denario huakupea pan kabae'po menpa' hua'dik o'e oro'? —Huanigpeika'eria o'nona'uyate.

³⁸ —¿Meniga' pan mo'toe? Yan'hua'po yan'tiahuay'. —Jesúsa o'mana'uyate.

On'nopoedepo,

—Huabaniga' pan botta' biigyo'da o'toey. —Jesústaj o'nona'uyate.

³⁹ “Huakupo huakupoa' mirebate yan'bahuad.” Jesúsa o'mana'nok ⁴⁰ cien kenpa'ti cincuenta huakupo huakupoa' on'bahuaduyate. ⁴¹ Ken Jesús huaba'te cinco pan botta' biigere o'badpado kurudyo o'mabopo Diostaj dakiti o'tiona'pakdepo pannopote o'posakea'po huanigpeika'eritaj kan'bayoke'po o'bayoke'uyate. Botta' biigkon okpukpukpo aya'tada o'bayoke'uyate. ⁴² Aya'ada on'bape'po noteyya' ogka'uyate. ⁴³ On'tiokayonpo doce kusogyo hueda'da huata'suj on'dohuea'uyate. Pan biig huaboro' huaenmo boro'ta'sujmonere on'tihueda'uyate. ⁴⁴ Cinco mil huabokerek ken pan on'bape'uyate.

Jesús huahuetiudte o'huae'uyate.

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

⁴⁵ “Kusi'peyo yan'kudpo Betsaidayo akudpen huakkuru yanoktegti.” Jesúsa huanigpeika'eritaj o'mana'depo huakka' aratbuttaj jakyoda o'mata'mona'uyate. ⁴⁶ O'mata'mona'depo Diostaj a'tiona'pakya'po Jesús ote'yo o'behuikpo ijhue'da o'tiona'pak'uyate. ⁴⁷ E'sikke'te kusi'petone' e'pognopoyo e'enig'a Jesúsyo'da huadarite o'uyate. ⁴⁸ E'pognopoyo diga' o'bakpoknok e'nokhuayaga'tada huahue' o'nuyate. Sikyoedda Jesúsa huahuetiudte o'bahuatiakpo meyhue'da o'batipokaynig'a, ⁴⁹⁻⁵⁰ huahuetiudte e'huae'taj huanigpeika'eria on'tiahuaypo aratbuten nokireg o'e on'nopoepo huakka'da on'me'pukpo on'sagkia'uyate.

—Me'pukhue' yane'. Do ijje. —Jesúsa o'mana'uyate.

⁵¹ Kusi'petone'yo o'kudpo huanigpeika'eriere on'huaduyate. E'kudte bapoka o'batikon'uy. Huakka'nanada on'mepuke'po “kenpihuay” oda'uyate. ⁵² Jesús o'paknok Diosa pan o'biame' nopenkahued kenpa'ti Jesús Diosen Huasi'po o'e oknopoehued o'nenok diga'nanada on'me'pukuyate.

Genesaretyo Jesúsa o'bayarea'uyate.

(Mt. 14.34-36)

⁵³ E'pogtone' o'noktegedepo Genesaret huadaribayo on'betdepo o'nokye'uy. ⁵⁴ En'kotde'te Jesús o'e aratbut o'nokie'depo, ⁵⁵ Jesúste dakhue' e'huae' a'manpatotiakya'po nogyon nogyon on'baketpo huaboa'da Jesúste asukte on'manpatotiakuyate. ⁵⁶ Meyopi' Jesús o'hua'epo jak kuruyo huakka' jakyopi' dagte dakhue' e'huae' on'manpahueda'po “O'nen huaok huakubogpi kan'nejatue'po,” Jesústaj diga' o'nona'nok aya'ada on'nejdepo Diosa o'bayaread'uy.

7

Huanopoya'da dakhuea'da on'nopoepo Diostaj dakhuea' ogkika'.

(Mt. 15.1-20)

¹ Nogok Jerusalénya' fariseo huairi Moisésenba' huamanmadika'eriere on'tiakdepo Jesústaj on'huahua'uyate. ² Konig adhuea'pane' bapehued on'bakoyo'ika'uyatenig sue'ada Jesúsen huanigpeika'eria konig kahue' o'nika'po ba'koyohue'ada on'bapika'nig judío huairia on'batiahuaypo “dakhuea'da ogkika',” on'huaa'uyate. ³ (Konig adhuea'pane' ogkika'uyatenig aya' judíomey fariseoere ogkika'po aypo bapehued huakka'da on'ba'koyo'ika'. ⁴ Kenpa'ti aypo huabae' jakya' on'tiakpo bapehued on'ba'koyo'ika'.

Vasos, platos, ollas, kutopatakon on'ba'koyoa'ika'uyate.) ⁵ Konigepo fariseoa Moisésenba' huamanmadika'erierra Jesústaj o'nona'po:

—A'nenda oro'en adhueva'pane' huadaknopoda Diosa meknopoe'po bapehued on'ba'koyoa'ika'uyate. Mena'po kenda o'nen huanigpejka'eria nigpeehue'ada ba'koyohue'ada yan'bape'ika'. —O'nona'uyate.

⁶ —Diosen huamanbatia'pakeri Isaías opud nama'da huanopoe'eritaj daka' bo'timadoya'uyate:

In aratbuta Diostaj o'paki nama'da o'dika'nig'a do'taj huanopoya'da eretpakhue' o'ne. ⁷ Nama'da do'taj dakiti mo'tiona'pakika'ne. Huabokerekada e'huaa'yo'da on'manmadikika'nig'a.

Isaías a o'madoya'uyate. ⁸ Kenda opudomey bo'kika'po Diosen e'mana'ba' nigpeehue'ada konig opuden adhueva'pane' ogkika'nig bo'kika'po vasos platos nogtaj nogtaj bo'koyoa'ika'po nogda nogdakon bo'kika'nig'a. ⁹ Konig opuden adhueva'pane' on'pakpo ogkika'uyatenig a'kikaya'po Diosenba'taj nigpeehue'ada bo'kika'ne. ¹⁰ "O'nen huaojtaj huayetere nigpejka'dik mo'ene kenpa'ti tihuapokika'dik mo'ene. Pai'da ee'nayo bayokika'dik mo'ene," kenpa'ti "Huaojtaj huayetapi' huasi'poa dakhuea' e'huaa'ika'nayo bueydik mo'ene." Moisésa o'mana'uyate. ¹¹ "Huaojtehuapa' huaygeretehuapa' aya'da Diostaj o'bayokde'po opudtaj bayokhue'dik o'nene." Kenpa' be'api' huaojtaj huayetere ona'dik o'ne. ¹² Kenpa' ena'nayo huaojtaj huayetere tihuapokhue'dik o'nepo bayokikahue'dik o'nepo nama'da mo'manmadikika'po ¹³ ken konig adhueva'pane' ogkika'nig bo'kika'po Diosen hua'ataj nigpeehue' mo'ika'po, ken konig nogda nogda nama'da bo'kika'nig'a. —Jesúsa judío huairiomeytaj o'mana'uyate.

¹⁴ "Iyon yan'batiaak." Huakka' aratbuttaj Jesúsa o'mana'po, —Do'taj menigpeepo yan'nopoenka'. ¹⁵ Katepi' e'pe'pi' Diostaj dakhuea' e'ka' ehue'dik o'e. Dakhue'dik ea'nayo, da ea'nayopi' Diostaj dakhuea' e'ka' e'dik o'e. ¹⁶ Do'taj daka' menigpee'. —Jesúsa o'mana'uyate.

¹⁷ Huakka'da aratbut egkupopakya' Jesúsa e'bakhuade' jakyo e'kudde'te "Katepi' bo'pe'po konig Diostaj dakhuea' e'ka' ehue'dik o'e. Ia'nig. Nopoenkahue' o'nepo daka' mona'." Huanigpejka'eria Jesústaj o'mona'uyate.

¹⁸⁻¹⁹ —Mempa' opud kenpa'ti nopoenkahue' mo'e. Katepi' mo'bape'po hua'aypoyo o'kudika'po huaminyo o'hua'po huaminy'a'ken o'orokika'. Huanopo'yo kudhueada Diostaj dakhuea' e'ka' ehue'dik o'e. —Jesúsa o'mana'uyate.

Kenda oa'nok katepi' aypo huaenpi' bape'dik o'ene. Aya'da bape'dik o'ene, huaboa'da on'nopoe'uy.

²⁰ —Huanopoya'da dakhuea'da e'nopoe'nayo dakhuea'da bo'ka'apone, dakhuea'da bo'a'apone. Kennayo Diostaj dakhuea'da o'e. ²¹ Huanopoya'da on'pakpo dakhuea'da on'nopojka'po, huanopoya'da on'eretpakpo nogen huatoe on'bakdejpo, nogtaj nogtaj on'bakdeika'po, on'huadiaypo on'barakika'po, ²² huanopoya'da on'pakpo on'bereika'po, huanopoya'da nogen en'tamaeta' on'eretpakpo, huanopoya'da dakhuea' ogkika'po, huanopoya'da nama'da on'manika'po, huanopoya'da aya'da diga'da on'eretpakika'po, huanopoya'da diga'da on'bahuahuyika'po, huanopoya'da on'bahuae'ika'po, huanopoya'da huata'tada on'pakika'po huanopoya'da konig nopoe'hue'ada ogkika'po. ²³ Ken konig huanopoya'da aratbut ogkika' nok Diostaj dakhuea'da o'ne. —Jesúsa o'mana'uyate.

Esoeri ettone'a Jesústaj oknopoe'uyate.

(Mt. 15.21-28)

²⁴ Keya' Jesús o'hua'po Tiro Sidónere huadaribayo o'hua'uyate. Jakyo o'kudpo iregíreg e'kudta' e'paktada sue'ada on'tiahuaynok ²⁵ ettone'si'poen huaye'ida o'nopoe'po Jesúsén hua'ite huikudate o'tihuad'uyate. Ke'nen huayobutaj toto' nokirega' o'nopo'toenok dakhue'da o'uyate. ²⁶ Ettone' esoeri o'epo sirofenicia huae'eri o'uy. "Do'hued huayobutaj toto' nokiregtaj yakoroka'." Jesústaj ona'uyate.

²⁷ —Hueretda judío huasi'po huakkuruda bape'dik o'nika'. Huasi'poen aypo yokhue'dik kuhuataj. —Jesúsa esoeri ettone'taj ona'nok,

²⁸ —Ee', Huairi. Kuhuayanayo kutopatopen huasi'poen e'ta'sujkahua' on'hapika'. —Ettone'a ona'nok,

²⁹ —Huadaknada mena'nok hua'dik i'e. Toto' nokireg huayobutaj o'takorokonde. —Jesúsa ona'uyate.

³⁰ Jakyo o'kumejdepo huayobu huatayte dak'e'unde'te o'huednig o'huahuy'uyate. Toto' nokireg o'orokde'uyate.

Huabokerek a'pakhue'dik kenpa'ti e'peokbettaj Jesúsa o'yarea'uyate.

³¹ Jesús Tiro huadaribaya' o'hua'po Sidónyo o'pokpo Decápolis huadaribayo nog jakyo nog jakyo o'pokpo e'pog Galileayo o'tiakuyate. ³² Keyo' huabokerekataj on'huatotiakpo

e'peokbet kenpa'ti a'pakhue'dik e'huag', "yatibata'te." Jesústaj o'nona'nok ³³ huakka' aratbutya' o'baktohua'depo o'peokba'kudpo o'bapitisupupo o'no'deya'po, ³⁴ kurudyo o'tiahuaypo, "aaj" oa'po, "yapeokbete'," oa'uyate.

³⁵ Idada o'peokbeteonpo o'noyarudpo huadakda a'pakdik o'uyate. ³⁶ "Kenda ijka'dey nogomeytaj batia'pakhue' yane'." Jesúsa o'mana'nig'a ighua'mon e'mana'tada nogiti huakka'mon kenda on'batia'pakonhua'po. ³⁷ Kenpa'ti Jesústaj on'mepuke'po,

—Aya'tada 'urua'nanada o'kika'po e'peokbettaj o'mapee'a'apo kenpa'ti a'pakhue'dik huaboa'da a'pakdik o'ne. —Aratbuta on'batia'pakuyate.

8

Cuatro miltaj Jesúsa e'batobape'uyate.

(Mt. 15.32-39)

¹ Nogok onte'ti huakka'nanada egkupopakte kenpa'ti aypopi' ehue'da o'uyate. Jesús kenda o'nopogepo huanigpeika'eritaj o'mana'po:

² —Inomey aratbut bapa'me'noea' iyoda doere o'nedepo aypobayo' o'nenok ijmatinepahui'po. ³ Jakyoda mata'monahue'dik ijje. Huakka'mon bidteda on'tiakme'tenok e'mata'mona'nayo dagta' arogdik o'nenok. —Jesúsa o'mana'uyate.

⁴ —Iyo aratbut ehue' o'nika'. ¿Meyo aypo o'eyapet? —Jesúsen huanigpeika'eria o'nona'uyate.

⁵ —¿Meniga' pan mo'togé? —Jesúsa o'mana'nok.

—Siete. —O'nona'uyate.

⁶ "Barakte yan'bahua'd." Jesúsa o'mana'uyate. Siete pan o'ba'padpo, "Dakiti Dios, daka' joka'ne," o'tiona'pakdepo o'posakea'po huanigpeika'eritaj o'bayoke'uyatenok aratbuttaj on'bayoke'uyate. ⁷ Sue'da biigkon on'toenok "Dakiti Dios" ona'depo "yan'bayoke'," o'mana'uyate. ⁸ Noteymeya'da aya'ada on'bape'uyate. Noteymeya'da en'bapepi' siete kusogyo huata'suj huedmeya'da on'dohuea'uyate. ⁹ Konig cuatro mil on'bape'uyate. "Jakyoda yan'huati'," Jesúsa o'mana'depo, ¹⁰ huanigpeika'eriére kusi'petone'yo o'kuddepo Dalmanuta huadariyo o'hua'uyate.

Konig Diosayo'da ka'dik kurudya' katepi' oro' tiahuayhue' o'jka'uyinig mo'nigka'. Fariseo huairia Jesústaj o'nona'uyate.

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹ A'ti fariseomey Jesústaj on'huatiakdepo huaboa'da on'batia'pakpo a'dikdikya'po, "konig Diosayo'da ka'dik kurudya' katepi' oro' tiahuayhue' o'jka'uyinig mo'nigka'," Jesústaj o'nona'uyate. ¹² Huanopoya'da "aaaj" oa'depo,

—"Konig Diosayo'da ka'dik kurudya' katepi' oro' tiahuayhue' o'jka'uyinig mo'nigka'." Nama'da o'nona'ne. Konig mona'nig opudtehuapa' kahue' ijjeapoy, buttida ijjay. —Jesúsa o'mana'uyate.

¹³ Jesús o'bakhua'po kusi'petone'yo o'kudpo akodpen o'hua'uyate.

"Fariseo huairi dakhue'dik e'huag' on'manmadikika'. Keyoj ijjay." Jesúsa oa'uyate.

(Mt. 16.5-12)

¹⁴ Kusi'pete on'hua'po pan e'tohua'ta' o'nokkahuuduyate. Nogtiyo'da on'togé'uyate kusi'peyo.

¹⁵ —Eya', fariseoen e'bia'ontaj keyoj ijjay. Herodesen e'bia'ontaj keyoj ijjay. —Jesúsa o'mana'uyate.

¹⁶ —Pan togehue' o'enok kenda mona'ne. —Jesúsen huanigpeika'eria huaboa'da huayahuaya on'batia'pakuyate.

¹⁷ —Pan togehue' o'ey mena'po mo'batia'pak. Pantaj mepu'kehue'dik mo'jka'ne. Kenda ka'dik ijjej nopogehued mo'e kenpa'ti nopoekahued mo'ene. Menpa' huanopoya'da oknopogehue'dikda mo'jka'ne. ¹⁸ Huakpoa mokpogeng'a menpa' tiahuayhue' mo'e. Huapeok bo'peokjene menpa' pegehue' mo'e. Pan ijbia'mey menpa' bokkahue'de. ¹⁹ Cinco mil huabokerektaj cinco pan ijbayokemey. ¿Meniga' kusogyo huata'suj huedmeya'da yan'ohueame'? —Jesúsa o'mana'uyate.

—Doce. —O'nona'uyate.

²⁰ —Cuatro mil aratbuttaj siete pan ijbayokemey. ¿Meniga' kusogyo huedmeya'da yan'ohueame'? —Jesúsa o'mana'nok,

—Siete. —Huanigpeika'eria o'nona'uyate.

²¹ —Menpa' kenda nopogehued mo'e. —Onte'ti o'mana'uyate.

Huakka' jak Betsaidaya' Jesúsa ekpobigtaj o'yareaduyate.

²² Nogok Betsaida huakka' jakyo on'tiakuyate. Jesúste ekpobigtaj on'totiakpo "yakpotibata'te," o'nona'uyatenok ²³ ekpobigtaj o'ta'koypo huakka' jakya' o'baktohua'po igkusí'huəə okpotihueke'po o'tibata'tepo,

—¿Menpa' sigpi' tiahuyaydik i'ē? —Ona'uyate.

²⁴ Ekpobig o'tiahuyatupo,

—Huabokerekta'jtaj ijtiahuyapo konig o'huəy on'hua'e. —Jesústaj ona'uyatenok, ²⁵ onte'ti Jesúsa okpotibata'tenok huaboa'da 'urunanada aya'tada o'tiahuyay'uyate.

²⁶ —O'nen jakyo yahuati'. Huakka' jakyo huahue' yəə'. Kenda o'nigka'ne batia'pakhue' yəə'. —Jesúsa ona'uyate.

Diosen Cristo i'ene. Diosa kurudya' me'ta'mona'uyne. Pedroa Jesústaj ona'uyate.

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷ Cesarea de Filipino huadaribayo nog jakyo nog jakyo huanigpejka'eri Jesúsere on'hua'epo dagte,

—¿Be o'əə' do'taj aratbuta menhuua'ika'? —Huanigpejka'eritaj Jesúsa o'mana'uyate.

²⁸ —Juan Bautista on o'ē. Noga bo'hua'ika'ne. On Elías o'ē. Noga bo'hua'ika'ne. Diosen huamanbatia'pakero o'ē. Nogomeya' bo'hua'ika'ne. —Huanigpejka'eria o'nona'nok,

²⁹ —¿Be o'əə' do'taj opuda on'hua'ika'? —Jesúsa o'mana'uyate.

—On Diosen Cristo i'ene. Diosen Huasi'po i'enok Diosa me'ta'mona'uyne. —Pedroa ona'uyate.

³⁰ —Kenda ona'ne be'tapi' manahue' yane'. —Jesúsa o'mana'uyate.

"Ijbueydeapoy." Jesúsa o'batia'pakpo oa'uyate.

(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹ Jesúsa huaboa'da o'manmadika'po:

—Do huabokerek ijjepo Diosya' ijtia'kuy. Pai'nanada ijnopo'əəpoy. Judío huairitone', sacerdote huairi, kenpa'ti Moisésenba' huamanmadika'eri'erea do'taj eknopəə'ta' pakhue' o'nepo me'arakapone. Bapa'me'noe e'pokde'te Diosa me'noyhuada'apone. ³² —Jesúsa daka' o'mana'uyatenok Pedroa o'tohua'depo, "kenpa' ahue' yəə', Huairi," ona'uynig'a ³³ Jesúsa o'batikorudpo ke'nen huanigpejka'eritaj o'tiahuyapo Pedrotaj ona'po:

—Konig huabokerekada nama'da on'nopoika'nig o'na konigti i'nopoika'po Diosen e'nopəə' nopo'əə' da i'ene. Konig totonig ia'ne yahuati'. —Jesúsa i'ghua'da ona'uyate.

³⁴ Huanigpejka'eritaj kenpa'ti huakka'da aratbuttaj menhuatiakde' o'mana'depo huaboa'da o'manmadika'po:

—Bepi' do'taj e'nigpejka'ta' e'paknayo katapi' huə'enda on'pakika' ona'ti eretpakhue' ka'nike'. Ona'ti do'huedyo'da kan'pakike'. Kenpa'ti do'taj mognopoika'po pai'da nopo'edik mo'əəpet. ³⁵ Kenpa'da huə'enda e'paknayo Cristoere kurudyo onte'ti nounhuahuahue' o'nika'apo. Do'taj e'nigpejka'ta' on'pakpo huadak hua'a huakka' on'pakpo kenpa'da huə'enda pakhue' o'nepo onte'ti Diosere kenpa'da on'noe'nohuahuika'apo. ³⁶ Aya'ada oy katetapi' huakka'ta'da on'eretpakpo on'bae'ika'po do'taj e'nigpeeta' pakhue' o'nepo kenpa'da on'bueyapo. Kurudyo Diosere noe'nohuahuikahue'dik o'neapo. ³⁷ Diosere a'noe'nohuahuikaya'po katapi' Diostaj yokhue'dik mo'əəpo kenpa'da do'taj pe'edik mo'ika'ne. ³⁸ In aratbut dakhue'da ogkika'po Diostaj nigpe'əə' o'nika'po inomey be'api' do'taj e'nokbira'nayo do'hue'de' manmadika'taj en'tobira'nayo nogok do huabokerek ijjepo onte'ti ijtia'kdepo kenomeytakon ijbakbira'apoy. Diosya' kurudya' ijhuarakpo Diosa 'urua'nanada megka'nok Diosen huata'moneriere 'urua'nanada ijjepo ijtia'kapoy. —Jesúsa o'mana'uyate.

9

¹ —Huakka'nanada Diosen Nokireg on'nopo'təəpo Dios Huairitaj daka' on'nigpejka'apo. Kenpa' opudomey huakka'mon bueyhued mo'əəpo bo'tiahuyapo. Buttida ijjay. —Jesúsa o'mana'uyate.

Jesús o'eypakatuyate.

(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

² Seis huame'noe e'pokde'te Pedrotaj Jacobotaj Juantere o'batohua'po huakupa kutayo Jesúsa o'batobehui'kuyate. En'tiahuyate Jesúsen huakok konig niokpo o'kokeypakuyate. ³ Yudtakon diga'da o'takeregpakatupo konig senogda o'etuyate. Aratbutnayo konig keregda kahue'dik o'nika'. ⁴ Eliastaj Moiséstaj Jesúsere en'batia'pakte on'batiahuyayate.

⁵ —Oro' iyoda o'əəpo huadakda o'ene. Bapa' bak o'kay'. Ontehuapa' nogtida Moiséstaj nogtida Eliastaj nogtida o'kay', Huairi. —Pedroa ona'poda ona'uyate. ⁶ Pedrome' diga'da on'mepuke'po koniga' a'ay' Pedroa nopo'əə'ada oa'uyate. ⁷ Kenpa' ena'te e'sihuija' o'batibuk'uyate. E'sihuija' on'pe'əəpo:

—In do'hued Huasi'po me'taene. Huadi'da me'taene. Kentaj yan'nigpeika'. —Diosa o'mana'uyate.

⁸ A'tida en'tiahuayte Jesústayo'da on'tiahuay'uyate.

⁹ Huakupaya' en'huarakde'te

—Do huakudaka'da e'bueyada noyhuadhued ee'ted kenda huakupayo huaboa'da bo'tiahuaynig batia'pakhue' yane'. —Jesúsa o'mana'uyate. ¹⁰ Konigepo kenda batia'pakhue' o'ne'ynig'a huayahuayayo'da kate e'noyhuadtaj Jesúsa ya'batia'pak on'batia'pakuyate. ¹¹ Konigepo Jesústaj:

—“Cristo tiakhued ee'ted Elías huakkuruda tiakdik ya'eapet.” ¿Mena'po Moisés huamanmadika'eri kenda yadika'? —Jesústaj o'nona'uyate.

¹² —Elíasonigti huakkuruda tiakdik o'eapo. Aya'tada a'manopo'yareaya'po yatiakapet. Diosen Huasi'po pai'nada ya'nopo'eapet. Kentaj yan'tibirae'apet. Kenda huaojba'te on'madoya'uyate. ¹³ Elíasonigti e'tiaktada on'tibirae'po konigti on'pakpo dakhuea'ogkame'te. Konig Apagba'a oa'nig ogkame'te. —Jesúsa Pedromeytaj o'mana'uyate.

Huasi'po toto' nokirega e'nopo'toetada Jesúsa o'yarea'uyate.

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Jesúsen huanigpeika'erite on'bahua'po okyehued ee'ted huakka'nada e'kupopakada Moisésenba' huamanmadika'eria Jesúsen huanigpeika'eritaj en'maboyste Jesúsomay on'batiahuayato'uyate. ¹⁵ Jesústaj on'tiahuaydepo on'mepu'kepo on'huaketonyakpo durugteda on'baaka'uyate.

¹⁶ —¿Katea' yan'batia'pak? —O'mana'nok ¹⁷ nogtiada oa'tokpo,

—Do'hued huasi'potaj dakhuea' toto' nokirega o'nopo'toenok a'pakhue'dik o'e.

¹⁸ Kenpa'ti menokapi' e'nopo'toete o'ketpakonpo barakte o'huekika'po kutajpoa' o'orokika'po hua'id o'idta'peteye'po diga'da o'arognok ontaj o'totiakne. “Dakhue' nokiregtaj ya'noroka'.” on'en huanigpeika'eritaj e'mana'tada orokahue' o'ne, Huamanmadika'eri. —Nogtiada ona'uyate.

¹⁹ —Opudomey judío aratbut do'taj eknopoe'ta' pakhue' mo'ene. Oknopoe'hue' huae'eri mo'ene. Dios teyda o'epo bayarea'dik o'e oknopoe'hue'da mo'ene. Ijhue'ta'da do'taj moknopoe. Huasi'potaj yan'totiak. —Jesúsa o'mana'uyate.

²⁰ Huasi'potaj on'totiaknok dakhuea' nokirega Jesústaj o'tiahuaydepo huasi'potaj o'ketpakonka'nok sorokte o'huekpo, o'pokore'epo o'tiokkutajorokuyate.

²¹ —¿Meniga' huabayoka' dakhuea' nokirega ya'nopo'toika'po ya'ketpakonka'ika'? —Jesúsa ona'uyate.

²² —Si'nog ee'ted nogok nogok huakka'da dakhue' nokirega a'arakya'po ta'akyo huahueyopi' o'enika'. Ka'dik ee'nayo oro'taj mo'matinepahui'po bo'tihuapok. —Ke'nen paga ona'uyate.

²³ —Do'taj eknopoe'nayo aya'tada ka'dik ijje'po yarea'dik ijje'. —Jesúsa ona'nok,

²⁴ —Yoknopoe'y, nogiti nogiti eknopoe' be'tihuapok. —Utta'da ona'uyate.

²⁵ Huakka' aratbut on'kupopaknok Jesúsa o'tiahuaypo,

—E'peokbet a'pakhue'dikere nokireg ya'orokpo huasi'poya' yakhuati' on'te'ti a'kudya'po tiakhue' ya'e'. —Jesúsa dakhue' nokiregtaj huiyokda ona'nok, ²⁶ dakhue' nokirega o'sagkiadpo o'ketpakogka'po e'bueyonig o'orokpo o'enon'uyate. Konigepo “e'buey o'e,” huakka'mon on'batia'pakuynig'a ²⁷ Jesúsnayo o'ta'koypo o'boa'uyate. Huasi'po o'bodyate.

²⁸ Jesús jakyo o'kuduyate. Huanigpeika'eriyo'da kenere o'nepo,

—¿Oro'nayo dakhue' nokiregtaj mena'po orokahue' o'e'? —Jesústaj o'nona'uyate.

²⁹ —Bapehue' mo'unhua'po kenpa'ti mo'tiona'pakonhua'po dakhue' nokiregtaj ta'mona'dik mo'ene. —Jesúsa o'mana'uyate.

“Do'taj me'darakapone.” Onte'ti Jesúsa o'mana'uyate.

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰ Keya' o'hua'po Galileayo konig iregiregteda o'pokonhua'po. ³¹ Huanigpeika'eritaj o'manmadika'po iregiregteda o'hua'onhua'po. “Do Huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Huabokereka men'bahuatitotiakapet. Men'arakapone. Bapa'me'noe huakudaka'da e'eadá ijnoyhuadapoy.” Jesúsa o'manmadika'uyate.

³² Huanigpeika'erinayo kenpa' nopoekahue' o'nepo on'me'pakpo “¿monig ya'e'?” onahue' o'nyuate.

“¿Be'a hueret huairida e'dik ya'et'?” Huanigpeika'eria on'batia'pakuyate.

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³ Capernaumyo on'tiakdepo jakyoda o'eato'po,

—¿Dagte o'tiakpo katetaj mo'batia'pak? —Jesúsa huanigpeika'eritaj o'mana'uyate.

³⁴ “¿Be'a hueret huairida e'dik ya'et?” on'batia'pakpo a'tokhue' o'nuyate. ³⁵ Jesús huanigpeika'eritaj a'manmadikaya'po o'huadpo “yan'kupopak,” o'mana'po,
—Bepi' doere huairi ee'ta' e'paknayo nog aratbuten huanaba'nig ka'nike' konig nogtaj kan'tihuapokike'. —O'mana'po ³⁶ huasi'potaj o'ta'koypo nopoyo o'totiakpo hua'opite o'doko'uyate.

³⁷ —Do ijpaknok be'api' in huasi'potaj di'da o'depo o'tihuapokika'po konigda do'takon o'de do'hued Apagtakon o'de. Ke'na me'ta'mona'uyne. —Jesús a'o'mana'uyate.

Ken aratbut opudomeytaj dakhuea' egka'ta' pakhue' o'nepo daka' bo'tihuapokika'ne.
(Lc. 9.49-50; Mt. 10.42)

³⁸ —Nogbokereka o'nendik o'dikka'po toto'taj o'maenika'. O'tiahuaypo oro'ere huahue' o'jka'nok, “Keje', kahue' ya'e'.” Ona'mey, huamanmadika'eri. —Juana ona'uyate.

³⁹ —Kentaj “kahue' ya'e'”, onahue' yane'. Be'api' konig tiahuayhued o'jka'nig do'hued huadik o'dikka'po eka'nayo onte'ti do'taj dakhue' huaahue'dik o'epo. ⁴⁰ Ken aratbuta oro'omeytaj dakhuea' egka'ta' pakhue' o'nepo oro'omeytaj bo'tihuapokne. ⁴¹ Cristoen huanigpeika'eri mo'enok do ijpaknok be'api' huamai' hue'ey e'yoknayo dapi' Diosa dakhuaa' o'bayokapo. Buttida ijjay. —Jesús a'o'mana'po.

Keyoj nama'da e'toka'nayo dakhue' da o'unhuahuika'apo.
(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² —Be'api' do'hued 'uru huaknopog'eritaj dakhuea' e'batoka'nayo ke'ponanada castiga Diosa ogkadhuahuika'apo. Konigepo do'hued 'uru huaknopog'eritaj dakhuea' e'batoka'ta' e'paknayo' dakhuea' batokahued huidtone' ke'nen huahuerenta' yan'tiontidukupo ta'kotdik a'eya'po jod yakoyo e'kotnayo kenda konig sue'da castiga e'magka' o'e. ⁴³⁻⁴⁸ Huaba'pi' hua'ipi' huakpopi' dakhuea' e'ka' huata'da e'toka'nayo dakhue'nanada o'enok Diosa castiga o'magka'po ta'akyo o'enario. Ta'ak o'bakpakonhuahuika'apo bakayhue' o'epo. Konigepo huabaapi' hua'ia'pi' huakpoapi' dakhuea' e'toka'ta' e'paknayo dakhue'da o'epo kahue'dik a'eya'po e'boktegnayopi' huadak ya'epet, dakhuea' kahue'dik a'eya'po ekpokotoknayopi' huadak ya'epet. Ken konig yan'nopogepo dakhuea' kahue' yanika'. Dakhuea' eka'nayo Diostaj dakhuea' boka'nok castiga mogkadhuahuika'apone. Ta'akyo mo'bakpakonhuahuika'apone. Bakayhue'dik o'unhuahuika'apo.

⁴⁹ Sal pai' e'eadada huadakda o'kika'nig konigti pai'da mo'nopo'epo huadakda mo'epone. ⁵⁰ Sal huadakda o'epo o'kika'. Pai' ehue' ee'nayo huadak kahue'dikda en'dik o'ene. Konig salonig ya'nepo huadaknopoda huayahuaya di' yan'maepo yan'manoeyika'. —Jesús a huanigpeika'eritaj o'mana'uyate.

10

“¿Huabokerek huato'e'taj menpa' en'dik ya'ne?” Jesústaj nama'da kae'po fariseoa o'nona'uyate.

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

¹ Keya' Jesús a o'bahua'po Judeayo kenpa'ti Jordán akodpen huadariyo o'hua'uyate. E'tiakte onte'ti huakka'nanada ogkupopakuyate. Konig o'kika'po o'manmadika'uyate.

² Jesústaj a'dikdikya'po sue'da fariseo on'huahua'po, “¿Huabokerek huato'e'taj menpa' kenpa'da endik ya'e'?” Jesústaj o'nona'uyate.

³ —¿Kate yamana'uyate Moisésa? —Jesús a'o'mana'uyate.

⁴ —“Huato'e' en beroba' madoya'dik mo'epo huato'e' endik mo'e'.” Moisésa o'mana'uyate. —O'nona'uyate.

⁵ —Konig nopoteyda mo'ika'po Diostaj e'nigpeika'ta' pakhue' mo'ika'nok Moisésa kenda o'madoya'uyng'a. ⁶ Huakkuruteda Diosa aya'tada o'ka'uyyo huabokerek ettone'ere o'ka'uyate. ⁷ “Konigepo huabokerek ke'nen hua'oj huayeeretaj okogrokpo ettone'taj a'toepakya'po. ⁸ Botta' e'eadada on'toepakdepo konig nogtida o'nede.” Apagba'te kenpa' oa'. Botta' e'eadada nogtida o'nede. ⁹ Kenda Diosa o'toepaka'denok huabokereka enhue'dikda o'ne. —Jesús a fariseomeytaj o'mana'uyate.

¹⁰ Nogok huanigpeika'erierye jakyoda o'nepo, “¿Huato'e' menpa' en'dik o'e'?” Jesús en huanigpeika'eria o'nona'nok,

¹¹ —Be'api' huabokerek huato'e'taj e'ennayo nogtaj o'toepakpo huakkuru huato'e'taj dakhuea'da ogka'. ¹² Kenpa'ti ettone'a huato'e'taj e'ennayo nogtaj o'toepakpo dakhuea'da o'ka'. Diostaj dakhuea'da o'ka'. —Jesús a'o'mana'uyate.

Jesús a huasi'potaj o'mationa'pakuyate.
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³ Jesús a daka' kan'bake'po huasi'po kentaj en'batotiktada ke'nen huanigpeika'eria “keje', batotikhue' yane'”, on'mana'uyate. ¹⁴ Kenda Jesús o'tiahuaypo o'diyatupo.

—Huasi'po do'te kan'batiake'. “Kaeya,” manahue' yane'. Konig inomey 'urunopo'da huasi'po o'ne konigti aratbut huaknopog'eri Diosensi'po o'nepo Dios Huairitaj on'nigpeika'apo. ¹⁵ Huasi'po do'taj 'urunopo'da menoknopogepo men'nigpeika'ne. Konig huasi'po Dios Huairitaj daka' o'noknopog'eri konigti opudomey oknopog'ehue' ee'nayo Dios Huairiensi'po ehue'dik mo'epone. Buttida ijjay. —Jesúsa o'mana'uyate.

¹⁶ Huasi'potaj o'badokoe'po o'batibata'te'epo Diosa daka' kabake'po o'mationa'pakuyate.

Huabokerek huairi Jesúsa on'batia'pakuyate.

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷ Dagte Jesúsa huaboa'da o'hua'depo huabokereka o'huaketonyakpo huikudate o'tihuadpo,

—¿Kurudyo Diosere a'noeonhuahuikaya'po kate huadakda kika'dik ijje, huadakda huamanmadika'eri? —Jesústaj ona'uyate.

¹⁸ —Ka'tia'po huadakda i'ene ona'. Diosyo'da huadakda o'jka'. ¹⁹ Diosen e'mana' i'nopog. Nogen huatoq'taj bakdejhué' yaika'. Aratbuttaj yahuadiaypo arakhue' yaika'. Nogen bakberekue' yaika'. Nama'da bahuaahue' yaika'. Da ahue' yaika'. Huaojtaj huayetere daka'da yanigpeika'po daka' yamatjka'po yabayokika'. Kenpa' Diosa o'mana'uyate i'nopog'ene. —Jesúsa ona'uyate.

²⁰ —Do huasi'poedanda kenda aya'da ijnigpeika'uy, Huamanmadika'eri. —Huabokereka ona'uyate.

²¹ Jesúsa di' o'epo o'tiahuayatupo,

—Nogitied ka'diken i'ene. Huakupete aya'da i'tamaetnig yabahuaya'. Ken huakupe yabaedepo pai'da aratbuttaj yabayoke'. Kenda on eka'nayo kurudyo Diosere huakka'da i'matounhuahuika'apone. Do'taj behuatiakpo beta'hua'ika' e'bueypi' beta'hua'ika'. —Jesúsa huairitaj ona'uyate.

²² Huairia kenda o'peepo nohue' o'unpo huakka'nanada o'tamaenok suhue'nanada o'epo okhua'uyate.

²³ Huanigpeika'eritaj okpokuberudpo,

—Bepi' huairi huakka'nada e'matoq'ta' huaeretpakeri Dios Huairitaj oknopog'ehue'dik o'neapo, Diosensi'po ehue'dikda o'ne. —Jesúsa o'mana'uyate.

²⁴ Huanigpeika'eria Jesúsen hua'ataj o'peepo on'mepuke'nok onte'ti Jesúsa o'mana'po:

—Huakka'da e'matoq'ta' huapakeria Dios Huairitaj oknopog'ehue'dik o'neapo. Diosensi'po ehue'dikda o'ne. ²⁵ Konig camello huaboro' uhua sakpi'peyo kudhue'dik o'q. Konigti huairi huakka'da on'matoq'epo Diosensi'po ehue'dikda o'neapo. —Jesúsa o'mana'uyate.

²⁶ Huanigpeika'eria kenda on'peepo huakka'da on'mepu'kepo huayahuaya on'batia'pakpo:

—¡Kenpihuay! ¿Be'a Diosensi'po e'dik ya'neapo? ¿Be'a Diosere onte'ti noeonhuahuika'dik ya'neapo? —On'batia'pakuyate.

²⁷ Jesúsa o'batiahuaypo o'mana'po:

—Huabokereka huata'da nopo'yareahue'dik o'ne. O'nada on'pakpo noeonhuahuikahue'dik o'neapo. Diosayo'da nopo'yarea'dik o'mae kenpa'ti onte'ti manoeonhuahuika'dik o'mae. Diosayo'da aya'da ka'dik o'q. —O'mana'uyate.

²⁸ —Oro'nayo aya'da o'matojka'nig o'maenon'uy. Ontaj ata'huaya'po aya'da o'maenondemey. —Pedroa ona'uyate.

²⁹ —Aya'ada ke'nen jak kenpa'da o'nen, huama'buytaj huidpotapi' o'nen, huaojtaj huayetapi' o'nen, huatoq'taj huasi'potaj ta'bapi' o'nen. Huadak hua'a o'deretpakpo kenpa'ti do'tayo'da a'nigpeikaya'po o'nen. ³⁰ O'nennek Diosa oy huakka'nanada o'bayokapo. Jak, huama'buy, huidpo, huaye huasi'po, ta'bakon o'bayokapo. Pai'da e'nopo'ebet o'bayokapo. Nogok Diosere on'noeonhuahuika'apo. ³¹ Oy huakka'da huairi e'eadá nogok huairida ehue' o'neapo. Konig huanaba' o'neapo. Huakka'mon konig huairionig ehue'da o'nika'nig konig huanaba'da oy o'nika'nig. Nogoknayo 'urua'da o'neapo. Konig huairitone' o'neapo. —Jesúsa o'mana'uyate.

“Do'taj me'darakapone.” Jesúsa onte'ti oa'uyate.

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Jerusalényo dagte Jesús huanigpeika'eriere on'behuikpo Jesús huakkuruda o'hua'enok huanigpeika'eri on'mepuke'po nogomey on'tahua'po on'mepukuyate. Doce huanigpeika'eritaj nogyonda o'batohua'po konig megka'apone o'mana'po:

³³ —Jerusalényo o'hua'ne. Do huabokerek ijjepe Diosya' ijtikuy. Jerusalényo huabokereka sacerdote huairiomeytaj men'yokapone. Moisésenba' huamanmadika'eritere men'yokapone. Ken bueydik o'q men'huaa'apone. Nog aratbuttaj judío ehue'taj do'taj menyokapone. ³⁴ Nog aratbuta do'taj men'tierikapone. Huiyokda pidetbi'a

men'bitbitapone. Mentisupu'eapone. Me'darakapone. Botta'a' e'tisikde'te kubarakyo huakudaka'da e'eme'tada Diosa me'noyhuada'apone. —Jesúsa o'mana'uyate.

Jacoba Juanerea huairi bo'yahuea' o'nona'uyate.

(Mt. 20.20-28)

³⁵ Zebedeen huasi'po Jacobo Juanere Jesústaj on'huahua'po,

—Kenda ona'nig oro'taj mogka', huamanmadika'eri. —Juan Jacoboere o'nona'uyate.

³⁶ —Kate bo'pak? —Jesúsa o'mana'nok.

³⁷ —Q'na 'urua'nanada huakhuairi e'ede'te konig huairi e'huaje' onte da'kopen ope'topen bohuada'. —Jesústaj o'nona'uyate.

³⁸ —Kenpa' onahue' mene'. Do pai'da ijnopo'eapoy. ¿Menpa' doere konigti pai'da nopo'e'dik mo'e? —Jesúsa o'mana'uyate.

³⁹ —Eg', onere pai'da nopo'e'dik o'ey. —Jesústaj o'nona'uyate.

—Buttida ijjay, konig pai'da ijnopo'eapoy opud konigti pai'da nopo'e'dik mo'eapone.

⁴⁰ Nogok do huakhuairi ijjedepo ijmana'ika'apoy. Doere huakhuairi ka'ne'po do'huanyo yahueahue'dik o'nene. Kenomey do'hued Apag Dios a'nennada o'baktie'ea' uynigtaj doere huairi o'bayahuea'apoy. —Jesúsa o'mana'uyate.

⁴¹ Nog diez huamata'moneria kenda on'mapepo Jacobotaj Juantere on'mahuadiay'uyate.

⁴² —Inte yan'batiak —Jesúsa o'mana'po — Nog aratbuten gobierno huairitene' kenpa'da teyda on'mana'ika'nok kenomeyen aratbut huairitaj nigpejka'dik o'nika'.

⁴³ Opudnayo ken konig kikhue'dik mo'ene. Be'api huairi ee'ta' e'paknayo nog aratbuttaj kan'batihuapokike'. ⁴⁴ Kenpa'ti be'api' doere huairi ee'ta' e'paknayo konig nog aratbuten huanaba' ka'nike'. ⁴⁵ Konig do'ijkika'nig konigti yag'kika'. “Konig huanaba' mentihuapok.” A'ikaya'po tiakhue' ijjuy. Aratbuttaj a'tihuapokya'po ijtiakuy. Aratbuten dakhuea' e'ka'taj a'bakkahueaya'po a'manigbueyya'po Apag Diosya' ijtiakuy. —Jesúsa o'mana'uyate.

Bartimeotaj okpoyarea'uyate.

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶ Ken Jericó huakka' jakyo on'batiakuyate. Huakka' jakya' on'pokondepo Jesús huanigpejka'eriere huakka'nanada aratbutere e'norokte Bartimeo ekpobig Timeoen huasi'po dagte o'huadpo “huakupe beyok.” o'mana'uyate. ⁴⁷ “Jesús Nazaret huaje'eri o'pokde,” aratbuta enhuaa'te o'pepo 'utta'da ona'po,

—Metinepahui', Jesús Daviden adhuea' huasi'po. —Ekpobiga 'utta'da ona'uyate.

⁴⁸ —Yabatikde'. —Aratbuta huiyokda e'nona'tada nogiti huakka'a'da o'nokoye'uyate.

—Metinepahui', Jesús Daviden adhuea' huasi'po. —'Uta'da ona'uyate.

⁴⁹ Ken Jesús e'hua'ada o'boato'po,

—Yan'totiak. —Jesúsa o'mana'nok on'huahua'depo,

—Yadurugpakpo yabod. Jesúsa “Yatiak” mena'ne. —O'nona'uyate.

⁵⁰ Huak o'empo o'bodpo Jesústaj o'huatiakuyate.

⁵¹ —Kate i'pak? —Jesúsa ona'uyate.

—Ekpoyarea'ta' ijpa'ki, Huamanmadika'eri. —Ekpobiga ona'uyate.

⁵² —Do'taj meknopopeo yayarudpo yahuati'. —Jesúsa ona'uynok ekpobig huaboa'da o'tiahuaypo Jesústaj dagte o'tahua'uyate.

11

Jerusaléno Jesúsa o'kuduyate.

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Jerusalén meyhue'da e'ede'te Betfagéte kenpa'ti Betaniate kenpa'ti ote' Olivoste o'nedepeo, botta' huanigpejka'eritaj:

² —Butukda yan'huati'. Huakka' jakyo yan'huati'. Keyo burro 'uhua enuku' bo'huahuayapone. Ken burrote bepi' huadhued o'ne. Yanogkujpo do'taj menigtotiak.

³ “¿Mana'po bo'tohua?” Be'api' ena'nayo “Huairia o'paknok o'kay. Huaboa'da onte'ti o'totiakapoy.” Ya'nonati'. —Jesúsa botta' huanigpejka'eritaj o'mana'uyate.

⁴ Ken on'hua'po dagte akbogpete burro 'uhua enuku' on'huahuaypo o'nogkujuyate.

⁵ Egkujte huabokerek kenteda o'nepo,

—¿Kate boka'? ¿Mena'po burrotaj mogkuj? —On'mana'uyate.

⁶ Konig Jesús o'mana'nig kenda on'mana'nok “tohua'dik mo'e,” on'mana'uyate. ⁷ Jesúste burrotaj on'tohua'po kenomeyen huaoka' burrota'pita on'hueda'nok Jesús o'huaduyate.

⁸ Kente Jesús o'pokapo on'nopopeo dagte huakka'da kenomeyen yudtaj on'bahuada'po nogomeya' o'huay'opi ba'kutaj on'baktega'depo dagte on'bahuada'uyate.

⁹ Huakkurute huaje'eria kenpa'ti huata'poeria aya'ada huaboa'da 'utta'da on'da'po:

—Urunanada Jesús, Diosen huamanopo'yarea'eri, mon'durupak, huakka' mon'durupak. Kentaj Apag Diosa mo'nigta'mona'uyne. ¹⁰ Oro'en adhueva'pane' David huairionig hueretda huakhuairi o'tiakde, Jesús Huairi o'tiakde. Dakiti Dios, mon'durupak, huakka' mon'durupak. —Aratbuta 'utta'nanada o'nokoy'uyate.

¹¹ Ken konig Jerusalényo Jesús o'kudpo kenpa'ti Diosen jakyo o'kudpo, aya'tada daka' o'tiahuaypo osikdenok Betaniayo doce huamata'moneriere o'hua'uyate.

Hueymey higuertaj "onte'ti dapakhue'dikda i'ëapone," Jesús a ona'uyate.
(Mt. 21.18-19)

¹² Eme'te Betaniaya' o'norokdepo Jesús aypota' o'epo ¹³ adteda hueymey higuertaj o'tiahuaynig'a huada o'pakpo o'huahua'nig'a huakutayo'da o'uyate. Huadajok ehued o'uyate. ¹⁴ Konigepo higuertaj ona'po:

—Onte'ti dapakhue'dikda i'ëapet. Bepi' o'nenda bapehue' ya'neapet. —Jesús a ona'uyate. Kenda huanigpeika'eria on'pëe'uyate.

Diosen jakya' huabahuaya'eritaj o'maen'uyate Jesús a.
(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵ Onte'ti Jerusalényo on'tiakdepo Jesús Diosen jakyo o'kuddepo huaboa'da 'uhua huabahuaya'eritaj huabakbae'erieretaj o'maoroka'po huakupe huakabia'erien kutopa o'makmaena'po tukku' 'uhua huabahuaya'erien huahuatdaj o'makmaena'uyate. ¹⁶ "Konig dag ekapa' Diosen jakyo katepi' topokhue'dik mo'ëne." Jesús a ighua'da o'mana'uyate. ¹⁷ O'manmadika'po:

—Do'hued jak aya' huadarieri aratbuten huationa'pak jak on'taë. Apagba' e'mana'tada konig huabereerien jakonig opudomeya' mo'toene. —Jesús a huabahuaya'eritaj o'mana'uyate.

¹⁸ Kenda sacerdote huairi Moisésenba' huamanmadika'eriere on'pëepo Jesús taj on'me'pukuyate. Jesús a e'manmadika'te huakka'nanada aratbut on'pëepo 'urunanada o'e on'mepuke'nok huairia Jesús taj on'me'pukpo huaboa'da e'arakta' on'pakpo monig e'arakta' o'duknig'a. ¹⁹ Esikde'te Jesús a huakka' jakya' o'orokuyate.

Hueymey higuera o'ay'uyate.
(Mt. 21.20-22)

²⁰ Eme'te sikyoedda onte'ti on'hua'depo higuera hua'ihuitya' aya'da e'ayde' on'tiahuay'uyate. ²¹ Pedro onte'ti okkahuehue' o'epo,

—Ken higuertaj "onte'ti dapakhue'dikda" iname'nig o'ayde, yatiahuay', huamanmadika'eri. —Ona'uyate.

²² —Diostaj daka' yanoknopogë'. ²³ "In ote' yatohua', Dios. E'pogyo yaen." Be'api' ena'nayo Diosa yaka'apet daka' eknopogë'nayo o'ka'apo. Konig ona'nig o'ëapo. ²⁴ Eknopogë'nayo aya'tada katepi' bo'pakpo bo'tiona'paknok Diosa bo'yokapone. ²⁵ Apag Diostaj yan'tiona'pakpo be'api' ontaj dakhuea' egkame'nayo yakkahuea'. Q'nen Apag Dios kurudyo o'jka'po ke'na opudtaj dakhuea' e'ka' bokkahueapone kenpa'ti. ²⁶ Nogtaj okkahueahue' eë'nayo o'nen Apag Diosakon opudtaj okkahueahue' mo'ëapone. —Jesús a o'mana'uyate.

¿Be'a Jesús taj ya'ta'mona'uyate?
(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷ Onte'ti Jerusalényo on'tiakdepo Jesús a Diosen jakyo e'huae'te sacerdote huairi Moisésenba' huamanmadika'eri judío huairitone'ere on'huahua'depo,

²⁸ —¿Yabayareadhuati'. Be'a mena'uy? —Jesús taj o'nona'uyate.

²⁹ —Huakkuru do'taj me'nakonen. Opud ena'nayo ke'na "yabayarea'," mena'uyne do kenpa'ti o'nona'apone. ³⁰ "Bautiza yamagkadhuati'." ¿Be'a Juantaj yana'uyate, Diosa huabokerekapi'? Mena'tok. —Jesús a o'mana'uyate.

³¹ Menpa' o'apo huairia huayahuaya on'batia'pakpo:

—"Diosa Juantaj o'ta'mona'uyate." Oro'a ena'nayo "¿kenda Juana do'taj be'tia'pakikuynig mena'po oknopogehue' mo'uy?" oro'taj mona'apone. ³² "Huabokereka Juantaj on'ta'mona'uyate." Oro'a ena'nayo aratbuta oro'taj dakhue'da mogka'apet konigepo Diosen huamanbatia'pakeri Juan o'e'uy aratbut o'noknopogënok. —Judío huairia huayahuaya on'batia'pakpo,

³³ —Be'a Juantaj yanuyet oro' nopogehue' o'ey. —Huairia Jesús taj o'nona'uyate.

—"Yabayarea'." Ke'na mena'uyne do kenpa'ti onahue' o'neapone. —Jesús a o'mana'uyate.

12

Huairien ta'ba huatatoe'eria dakhuea'da on'taka'uy. Ken konig Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

¹ Jesúsa konig o'e o'manbatia'pakpo o'manmadika'po:

—Huairien ta'bayo uva huakpi on'batuke'uy. Uva setda huada huakpi on'batuke'uy. On'tiokpaka'uy. Uva huada huasapa'a sipana' uruda o'kogka'uy. Hua'ia asapaiya'po o'kogka'uy. Ta'ba huatioka' kutayoda kutopa o'ka'uy. Uva ta'ba huatatoe'eritaj ta'ba o'baktoyokdepo bidteda nogbayo huairi o'bakhua'uyate. Nogbayo ijhue'da o'uyate. ² Kenoka' uva huada o'boyogdenok ta'bayo ke'nen huanaba' o'ta'mona'uyate. Sue'da huada ka'totiake'po o'ta'mona'uyate. ³ E'tiakde'te ta'ba huatatoe'eria huairien huanaba'taj on'toepo on'bitbitpo uvabayo' on'ta'mona'uyate. ⁴ Onte'ti huairia nog huanaba'taj o'ta'mona'uyate. Ta'bayo e'tiakde'te on'pa'ea'po huakutaj on'bitbitpo on'tidike'uyate. ⁵ Huairia nogtakon o'ta'mona'uyate. Kentaj o'darakuyate. Nogok nogomey huakka'montaj o'mata'mona'uyate. Nogatj on'mabitbitpo konogtada on'batiarakuyate.

⁶ Huairien huasi'poyo'da o'ta'epo kentaj di'nanada o'ika'uyate. Ta'poteda huasi'po o'ta'mona'uyate. Kentanayo 'urua'da yan'deapet o'nopoepo. ⁷ Ta'ba huatatoe'erinayo dakhuea'da on'nopoepo, “Huairi e'bueyde'te huasi'poa aya' huaoen o'baeapo. On'nopoepo huairien ta'ba oro'en kenpa'da mo'tae'po huasi'potaj mon'arak.” Onpayo' on'batia'pakuyate. ⁸ Ken huasi'potaj on'toepo o'darakpo ta'baya' huaso' o'nen'uyate. —Ken konig Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'po,

⁹ —Huairi o'tiakdepo huatatoe'eritaj menpa' ya'magka'apet mo'nopoepo. Huatatoe'eritaj o'barakpo ta'ba nogomeytaj o'bayokapo. ¹⁰ Apagba'kon tiahua'yhue' mo'ika'.

Huid jak ogka'po jak huaka'eria Diosen 'uru huidda e'huag'taj pakhue' o'nepo o'nen'uy. Ken huidda' Diosnayo o'pak ken huidte huaboro' jakda o'ka'apo. ¹¹ Kenda Dios

Huairia o'ka'apo 'urudapita' o'ka', o'nopoepo. Apagba'te kenda oa'.

—Jesúsa o'mana'uyate.

¹² Judío sacerdote huairi nog judío huairiere Jesústaj on'peede'oro'omeytaj bo'tia'pakne. Oro' konig huairien ta'ba huatatoe'eri o'nea' bo'tia'pakne on'nokotdepo Jesústaj huabakudaj jakyo e'tohua'ta' on'tipaknig'a aratbuttaj on'makme'pukpo tohuahue' o'nuyate. Jesús Diosen huamanbatia'pakeri o'e. Aratbuta o'noknopoepo on'makme'pukpo on'bakhua'uyate.

¿Menpa' Romano gobierno huairitaj huakupe yokdik o'e? Fariseoa o'nona'uyate.

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³ Jesúsa nama'da kae'po dakhue'da oa' aa'ya'po judío huairia Jesúste fariseotaj kenpa'ti Herodesen huapakeritere on'mata'mona'uyatenok ¹⁴ on'huatiakpo,

—Konig aratbuta yan'pakapet mentia'pakapetpi' nopoehue' i'epo buttida i'mana'ika', huamanmadika'eri. Aya'tada konigti i'pakika'. Huairi huanaba'pi' konigti i'pakika'. Diosen e'kika'nig buttida i'manmadikika'. ¿Menpa' Romano gobierno huairitaj huakupe yokika'dik o'e? ¿Yokhue'dikpi' o'e? —Jesústaj o'nona'uyate.

¹⁵ Nama'da me'nona'ne Jesúsa o'nopoepo,

—¿Do dakhuea' kae'po mena'po nama'da o'nona'? Men huakupe, mentiahua'y'ea'. —Jesúsa o'mana'uyok, ¹⁶ ken denario huakupe e'yokte o'tiahua'yo,

—¿Huakupete be'ed huakok ya'e? ¿Be'ed huadik e'mandoya' ya'e? —Jesúsa o'mana'uyate.

—Romano gobierno huairien huakok huadikere o'e. —Jesústaj o'nona'uyate.

¹⁷ —Gobiernoen e'huag' yan'yokikati'. Kenpa'ti Diosen e'huag' yag'kika'po yan'yokikati'. —Jesúsa o'mana'uyate.

Kenpa' on'peede'oro', “kenpihuay,” 'urua'da oa' on'nopoepo.

¿Menpa' aratbut kubarakya' noyhuadidik'neapet?

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸ Saduceo huamanmadika'eri aratbut kubarakya' onte'ti noyhuadhue' o'neapo on'batia'pakika'uy. Saduceomey Jesústaj on'huahua'po o'nona'po:

¹⁹ —“Huabokerek e'toepakada huasi'po togehuedada e'bueynayo ke'nen huama'buy ayhuataj toepakdik o'epo huama'buykudakendik huasi'po diktoedik o'e.” Moisésa o'manigmadoya'uyate. ²⁰ Oro'ere siete huama'buy o'nuy. Huakkurueria o'toepakdepo nogok sigpi' huasi'po togehue'ada okbuey'uy. ²¹ Nog huama'buy ayhuataj o'toepakuy. Ke'nakon huasi'po togehue'ada o'buey'uy. Nogakon konigti o'ka'uy. ²² Ken konig aya'ada siete huama'buy kentaj on'toepakuy. Huasi'po togehue'ada on'timabuey'uy. Ta'pota' ayhuakon o'buey'uy. ²³ ¿Nogok aratbut kubarakya' onte'ti en'noyhuadde'te ke'na ayhua be'ed

huatōea'taj ya'ēapet? Aya'ada huama'buya on'tōē'uy, huamanmadika'eri. —Saduceomeya Jesústaj o'nona'uyate.

²⁴ —Nama'da mo'nopoika'ne. Apagba' nopoēhue' mo'ene kenpa'ti Dios teyda o'e nopoēhue' mo'ene. ²⁵ Aratbutkudak kubarakya' on'noyhuaddepo toēpakhue'dik o'neapo kenpa'ti huayōbu katoēpake'po bayokhue'dik o'neapo. Konig Diosen huata'moneri kurudyo o'ne konigti o'neapo. Diosen huata'moneri toēpakhue' o'nika'. ²⁶ Aratbut e'buey onte'ti kubarakya' noyhuadhue' ya'neapet opud nama'da on'batia'pakika'nig'a kubarakya' onte'ti on'noyhuadapo nopoēdik mo'ene. Moisésenba'te bo'tiahuaypo kenpa' nopoēdik mo'ene. Kente Moisésenba'te huēymey e'bakpakte Moisésa Diostaj o'tiahuay'uy o'timadoya'uyate. “Abrahamen Dios ijje. Isaacen Dios ijje. Jacoben Dios ijje.” Diosa ona'uyate. ²⁷ E'bueyen Dios ehue' eē'tada huanoe'erien Dios o'ika'. Aratbut noyhuadhue' o'neapo opud nama'da mo'nopoika'ne. —Jesúsa o'mana'uyate.

Diosen e'mana' menata hueretda inigpeepo kika'dik ya'e.
(Mt. 22.34-40)

²⁸ Jesús saduceo huairiere en'batia'pakte Moisésenba' huamanmadika'eri o'bahuatiakpo o'mapeepo Jesúsa 'uruda o'mana' o'nopoēdepo,

—Diosen e'mana' menata hueretda inigpeepo kika'dik ya'e. —Jesústaj Moisésenba' huamanmadika'eria ona'uyate.

²⁹ —Huairi oro'en Dios kenyo'nanada Dios o'e. Yan'pee', Israel aratbut. ³⁰ Dios Huairitaj di'nanada yanika'. Huanopo'abeta' huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. Huaso'abeta' huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. Huanokiregabeta' huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. E'nopoika'a yan'eretpakpo Diostaj di' yanika'. Kenda Diosen e'mana' menata hueretda inigpeepo kika'dik ya'e. ³¹ Diosen ta'pota' e'mana' konigtimon o'e. “Konig huata' di'da mo'ika'ne konigti nog aratbuttaj di'da yan'maika'.” Kenda e'mana' Diosa huakka'nanada o'pakika' nogda sue'da o'pakika'. —Jesúsa ona'uyate.

³² —Urunanada ona'ne, huamanmadika'eri. Buttida ona'ne. Nogtiyo'da Dios o'e. Nogda ehue' o'e. ³³ Dios Huairitaj di'nanada yanika'. Huanopo'abeta' huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. E'nopoika'a yan'eretpakpo Diostaj di' yanika'. Huaso'abeta' huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. Huanokiregabeta' huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. Kenpa'ti konig huata' di'da mo'ika'ne konigti nog aratbuttaj di'da yan'maika'. Kenda Diosa huakka'nanada o'pakika'. Uhua Diostaj on'yokika'po Diostaj kutopate on'mahuigika' Diosa sue'da o'pak. —Moisésenba' huamanmadika'eria ona'uyate.

³⁴ Moisésenba' huamanmadika'eria daka' oa'nig Jesúsa o'peepo,
—Dios Huairitaj oknopōē'dik i'ene. Diosensi'po e'dik i'ene. —Jesúsa ona'uyate. Kenda enade'te onte'ti Jesústaj onahue' o'nuyate.

¿Be'ed adhuea' huayayo ya'e Cristo?
(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Diosen jakyo Jesúsa o'manmadika'po:

—Cristo Daviden adhuea' huayayo o'e. Mena'po Moisésenba' huamanmadika'eria yada'ika'.

³⁶ Doere teyda yamanika'. Aya'da o'nen taka' oknopōēhue' huag'erikon nogokda huaboa'da ontaj nigpeika'dik o'neapo. Do'hued huairi Cristotaj Dios Huairia ona'uy. A'nennada Davida Diosen Nokirēg o'nopo'tōēpo oa'uyate. ³⁷ “¿Do'hued Huairi Cristo o'e,” David ea'nayo Cristo Daviden adhuea' huayayo menpa' e'dik ya'e? —Jesúsa o'mana'uyate. Ken huakka'ada aratbut ogkupopakpo durugnanada on'pee'uyate.

Moisésenba' huamanmadika'eritaj Jesúsa o'batia'pakuyate.
(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesúsa nogiti o'manmadika'po:

—Moisésenba' huamanmadika'eritaj keyoj ijjay. Huata'da on'eretpakpo nama'da ogkika' daka' yan'nopoika'. Konig huairi kirigayo' huabidokda e'otta' on'pakika'po kenpa'ti huakka' jak eretnopoyo e'huae'te “Ttiak, huairi,” ena'te e'peeta' on'pakika'. ³⁹ Kenpa'ti judioen huaitake' jakyo huairied huahuadte e'huadta' on'eretpakika'. Kenpa'ti fiestate konig huairied huahuadte e'huadta' on'eretpakika'. ⁴⁰ Kenpa'ti ayhuaen huakupe jakpi' katepi' en'taē'te konig engaña ogka'po on'bakkayika'. Kenda ogkika'po onokteteyo' Diostaj jihue'da on'tiona'pakonhuahuika'. Aratbuta men'tiahuaye'po huadakda o'ne men'tinopōē'po kirigayo' on'tiona'pakonhuahuika'. Kenda ogkika'nok Diosa daka' o'nopoēpo huakka' castiga o'magka'apo. —Jesúsa o'mana'uyate.

Ayhua pai'da e'ēada Diostaj botta' sigkupe o'yokuyate.
(Lc. 21.1-4)

⁴¹ Diosen jakyo huakupe huabae' cajate meyoḡhue'da Jesúsa o'huadpo huakka' aratbut huakupe en'kuda'te o'batiahuay'uyate. Huairia huakka'da on'kuda'uyate. ⁴² Pai'da ayhua o'tiakdepo botta' sigkupe o'bakuda'uyate. ⁴³⁻⁴⁴ Huanigpejka'eritaj "yan'tiak" o'mana'po, —In ayhua suhuigda e'toḡada konig huakka'da o'kuda'. Judío huairinayo huakka'da e'tamaetada suigda on'kuda'. Konigepo ayhua aya'da Diostaj o'yok. Buttida ijjay. —Jesúsa o'mana'uyate.

13

Diosen huid jak aya'nada on'baksaka'apo. Jak ehue'da o'eapo.
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Diosen jakya' Jesúsa e'orokde'te,
—Diosen jak yatiahuay', huamanmadika'eri, 'urunanada huid, 'urunanada jak. —Nogtida huanigpejka'eria Jesústaj ona'uyate.

² —In Diosen huid jak bo'tiahuaynig nogok aya'da huid on'sakapo. Huabada sorokte nog aratbuta on'saka'apo. Huid kupahuuihue' o'eapo. Diosen jak ehue'da o'eapo. —Jesúsa ona'uyate.

Cristo onte'ti tiakhued ee'ted kenpa'ti kene'huaya' huame'noe tiakhued ee'ted in konig aratbuta on'magkika'aponig Jesúsa o'manopoḡa'uyate.
(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Ken Olivos ote'yo Diosen jakya' butukada on'hua'uyate. Jesús e'huadte Pedro Jacobo Juanereyo'da on'huahua'po,

⁴ —¿Menoka' Diosen huid jak yan'sakapet? ¿On onte'ti e'tiak kenpa'ti kene'huaya' huame'noe menoka' ya'eapet? ¿Oro'omey a'nopoḡya'po kate huakkuru o'tiahuayapet? —Jesústaj o'nona'uyate.

⁵ —Keyoj huakka'ada opudtaj nama'da ena'te peḡhue' yanikati'. ⁶ Huakka'ada opudtaj bo'huatiakapone. "Cristo ijjeý." Do'hued huadik nama'da mona'apet. Kenomeytaj huakka'ada nama'da on'manigpeḡapo.

⁷ Nogbayo nogbayo gobierno sorotataj nog gobierno sorotataj on'barakonhua' yan'batia'pakapet. Opudnayo me'pukhue' yane'. Kene'huaya' huame'noe tiakhued ee'ted. ⁸ Nogbaya' nogbaya' gobierno sorotataj yan'barakonhuahua'apet. Diga'da yan'barakonhuahua'apet. Nogbaya' nogbaya' huadari ya'iyegapet. Nogya' nogya' aratbut aypobayo' o'nepo yan'mabueyonhua'apet. Kenpa' huaboa'da dakhuea'da o'edepo pai'nanada yan'nopo'eapet.

⁹ Huata'da daka' yan'nopoḡepo do'taj batikhue'da yanoknopoika'. Judío huairi egkupopakyo mo'batohua'apone. Judioen huaitake' jakyo mo'bitbitapone. Do'taj moknopḡenok do'hued gobierno huairitaj manbatia'pakdik mo'eapone. ¹⁰ Kene'huaya' huame'noe ehued ee'ted aya'da huadairibayo huaḡ'eritaj e'noeahuahuika' hua'a huadak hua'a manbatia'pakdik ya'neapet. ¹¹ Gobierno huairitaj e'yokde'te "katia'pi' huairitaj yan'batia'pakapo," me'pukhue' yane'. Kenoka' Diosen Nokireḡa mo'nopoḡa'aponok kenda huairitaj mo'mana'apone. ¹² Nogok oknopḡehue' huaḡ'eria huaknopḡe'eri huama'buytaj kan'batiarake'po gobierno huairitaj on'bayokapo. Kenpa'ti huaoa huasi'potaj kan'batiarake'po gobierno huairitaj on'bayokapo. Kenpa'ti huasi'poa ke'nen huaoj huaknopḡ'eritaj kan'batiarake'po gobierno huairitaj on'bayokapo. ¹³ Do'taj moknopḡe'ika'nok nogba nogbaya' huabada opudtaj bo'huadiayika'apet. Kenomey batikhue'ada Diostaj daka' on'nigpejka'po Diosere on'noeahuahuika'apone.

¹⁴ Ken dakhue'da Diostaj konig Diosen jakyo ya'kudapet. Daniela a'nenannda o'madorya'uyatenig Diosen jakyo e'ede'te bo'tiahuaydepo aya' Judea huadairibayo huaḡ'eria huakupayo yan'mamonti'. Beroba' yan'bona'pakpo yan'nopoenkati'. ¹⁵ Huabarakeri idada on'batia'knok jak kurute ee'nayo jakyo katepi' mo'tamae a'udya'po kudhue' yaneti'. Idada yan'mamonti'. ¹⁶ Ta'bayo e'ne'nayo yudtaj a'udya'po jakyo huahue' yaneti'. ¹⁷ Ettone' bogdakhue' kenpa'ti ettone' yobed on'toḡpo idada monhue'dik o'nepo pai'da yan'nopo'eapet. ¹⁸ Uu'ok ee'te monhue'dik o'ey Diostaj yan'tiona'pakikati'. ¹⁹ Huakka'nanada pai'nanada yan'nopo'eonhuahua'apet. Ke'ponanada ya'neonhuahua'apet. Huakkuruda Diosa huadari e'ka'deya' sue'da pai'damon on'nopo'e'uyate. Kenpa' ehue' ya'neapet. ²⁰ Aya'da mabueyhue'dik ka'ne'po, kenpa'ti Diostaj huaknopḡe'eri Diosen huabaktie'ea'eritaj o'matinepahui'po "sue'da huame'noe aratbut pai'nananada kan'nopo'unhuahuike'." Diosa ya'apet.

²¹ Kenoka' "yan'tiahuay', in Cristo o'e," "yan'tiahuay', ayo Cristo o'e." Be'api' ena'nayo peḡhue' yaneti'. ²² Kenpa'ti "Cristo ijjeý," huabokerekpi' nama'da yan'mana'apet. "Diosen huamanbatia'pakeri ijjeý," nogok nogok nama'da yan'mana'apet. Kenpa'ti 'urua'da konig Diosayo'da ka'dik o'eniḡ yaḡka'apet. Kenpa'ti yan'bayarea'apet. Diosen huabaktie'ea'eri

nama'da kagke'po yan'eretpakpo nama'da yan'mana'apet. ²³ Nama'da huaa'eritaj keyoj ijjay. Engaña huaa'eri tiakhued ene'ted daka' on'nopoq̄a'ne.

Kurudya' Jesucristo o'huarakapo.

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴ Kenpa'ti nogok pai'da en'nopo'ebatikde'te niokpoakon sigpi' ta'tehue'dikda ya'eapet konigti puugkon jeyhue'da ya'eapet. ²⁵ Kurudya' siokpo ya'kahuapet. Kurudyo huaḡ'eri huairinig yan'iriga'apet. ²⁶ Do e'tiakte men'tiahuayapet. Kurudya' e'sihuia' teynanada ijjepe 'urua'nanada ijjepe ijhuarakapoy. ²⁷ Do'hued ángeltaj ijmata mona'apoy. Nogyon nogyon do'hued huabaktie'ea'eritaj on'bakupopaka'apo. Aya'baya'da aya' kurudbaya'da on'bakupopaka'apo.

²⁸ Higuera hueymeytaj ijmanbatia'pakapoy. Kenda daka' yan'nopoq̄e'. Hua'opi o'kuta'sonpakde o'bakutapakde huabayok o'tiakde mo'nopoika'. ²⁹ Kenda kenpa' huaboa'da ijja'nig e'ede'te bo'tiahuaydepo do Diosen Huairi kurudya' o'tiakdeapo nopoq̄'dik mo'ene. ³⁰ Opud aratbut aya' bueyhued opuden huakka' jaktaj taka' sorotataa ke'poda mogka'apet. ³¹ Do'hued hua'a do'hued e'manmadika'nayo kenpa'da o'unhuahuika'apo. Batikhue'dik o'epo. Huadarinayo batikdik kurudkon batikdik do'hued e'mana'nayo batikhue'dikda o'epo.

³² Ken huame'noe o'tiakapo, kente niokpo e'huadte o'tiakapo aya'ada be'api' nopoq̄ehue'da o'ne. Diosen huata'moneripi' kurudya' nopoq̄ehue' o'ne. Do Diosen huasi'po itipi' nopoq̄ehue' ijjepe. Apag Diosayo'da o'nopoq̄e'.

³³ Keyoj Diosen daka' yag'kikati'. Kenoka' o'tiakapo nopoq̄ehue' mo'enok batikhue'da do e'tiakapote ekpoḡe' yanikati'. ³⁴ Konig huairi nogbayo a'ti o'hua'deapopo ke'nenda huanaba'taj daka' o'mana'po, "jak daka' mentatoika', daka'da yag'kikati', akbogpe huatoḡ'eri daka' ekpoḡe' yanikati'. ³⁵ Kenoka' jak huairi o'tiakapo nopoq̄ehue' mo'epo baysik nopote sikyo meahued sikyoeddapi' yatiakapetpi' yan'nopoq̄epo daka' ekpoḡe' yanikati'. ³⁶ E'tayde'tepi' yatiakapet yan'nopoq̄epo daka' ekpoḡe' yanikati'." Huairia huanaba'taj o'mana'uy. ³⁷ Opudomeytaj ken konigti aya'tada ijmanay. Daka' ekpoḡe' yanikati' ijmanay. —Jesúsa o'mana'uyate.

14

Jesústaj a'arakya'po monig o'totiakapo judío huairia on'batia'pakuyate.

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Eme'tekenta' biahue' pan huape' fiesta o'epo. Jesústaj monig iregireg a'arakya'po huatotiak on'ukpo,

² —Fiesta e'ete arakhue'dik o'ene. Kenoka' e'aralnayo aratbut mo'huadiaypo 'utta'da boy'dik mo'epone. —Huairia on'batia'pakuyate.

Ettone'a 'uru'huiḡeda huasihua'a Jesústaj o'kutioy'uyate.

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³ E'si'dakset Simóntaj on'dikka'uyate. O'sidakyare'uyate. Betania huakka' jakyo Simónen jakyo Jesús mesate e'huadte ettone' o'kudonpo huid yerepu'te 'uru'huiḡeda huasihua'a huakka'teda e'e'tada o'totiakapo Jesústaj o'kutioy'uyate. ⁴ Sue'ada on'tiahuaydepo on'huadiayonpo,

—Mena'po huakka'teda e'e'tada nama'da injoy. ⁵ Pai'da aratbuttaj kabayoke'po onjoy-hued e'e'ted huakka'teda bahuaya'dik o'eyay'nig'a. —Huayahuaya on'batia'pakpo.

—Nama'da i'ka'. —Ettone'taj o'nona'uyate.

⁶ —In ettone'taj nama'da i'ka'ne onahue'yane'. 'Urua'da megka'ne. ⁷ Opudere pai'da aratbut o'nika'apo. Menokapi' huadaka'da kika'dik mo'epone. Bathuapokika'dik mo'ika'apone. Bayokika'dik mo'ika'apone. Donayo opudere ehue' ijjika'apoy. ⁸ In ettone'a 'uru'huiḡeda huasihua' e'toḡeda be'kutioyne. Do'taj huaso' e'kubarakka' ikkenda be'sihuaka'ne. ⁹ Do'hua aratbuttaj a'manopo'koreaya'po mo'nigbuey'uy. Meyapi' aya'da huadaribaya' kenpa' on'manbatia'pakika'apo kenda in ettone' megka'nigkon on'manbatia'pakika'apo. Ken ettone'taj okkahuehue' o'nika'apo, buttida ijjay. —Jesúsa o'mana'uyate.

Huakupete Judasa Jesústaj o'huatitotiakapo judío huairitaj.

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰ Doce Jesúsén huamata'moneri o'nepo nogtiada Judas Iscariotea o'bakhua'uyate. Huakupete Jesústaj huatitotiak judío huairitaj a'batia'pakya'po o'bahuahua'uyate. ¹¹ Judas Iscariote huakupete Jesústaj e'huatitotia' o'paknok judío huairia kenda on'nopondepo on'durugpakpo, "huakupe bo'yokapone," o'nona'uyate. Judas kenda o'peedepe huaboa'da sacerdote huairitaj monig ijbayokapet o'nopoq̄e'uyate.

Kene'huayq' Jesúsere on'bape'uyate.

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹² Pan biahue' fiesta huakkuru huame'noe ee'te kenme'noe oveja 'uhua Diostaj on'nigbatarakika'uyate.

—¿Fiesta aypo a'bapeya'po meya' fiesta aypo manhuada'dik o'epapo? —Jesúsen huanigpeika'eria o'nona'uyate.

¹³ Botta' huanigpeika'eritaj o'mana'po:

—Jerusalényo yan'hua'. Huabokereka hu'e'ey kosote e'tohua'te bo'huahuayapet. Yan'tahuati'. ¹⁴ Keyoda e'kudte jak huatae'eritaj "Meya' adkorepen pan biahue' fiesta aypo doere do'hued huanigpeika'eri o'bapeapoy. Huamanmadika'eria oa'."

¹⁵ Ken jak huatae'eri o'peedepo jak kutayo huaboro' kiregyo bo'tohua'apone. Kutopa huabidda huahuadere bo'huahuayapone. Keya' fiesta aypo yan'manhuada'. —Jesúsa o'mana'uyatenok. ¹⁶ Botta'a o'nokhua'po Jerusalényo on'hua'po kenda Jesúsa o'mana'nig on'huahuay'uyate. Ken jakyo o'nehua'po fiesta aypo on'manhuada'uyate.

¹⁷ E'sikde'te Jesús doce huanigpeika'eriere ken jakyo o'nokyepo ¹⁸ kutopate o'nepo on'bapepo,

—Judío huairia do'taj kadarake'po opud nogtiada do'taj mo'bayokapone. Ke'na oro'ere o'bapenig'a. Buttida ijay. —Jesúsa o'mana'nok ¹⁹ suhue'nada o'nunpo huaboa'da Jesústaj:

—Doapi' ijbayokapetpi'. —Noga noga o'nona'uyate.

²⁰ —Doceya' nogtiada doere pan o'oye'epo konigti plato' o'oye'e. Ke'na me'bahuaya'apone. ²¹ Konig Apagba'te men'timadoya'uyatenig do'taj mogka'apone. Ke'nanayo do'taj huairitaj o'bayokapo kentataj ke'ponada o'epapo. Pai'nanada o'nopo'unhuahuika'apo. Ke'na a'nen si'poehue' e'uyunayo huadakda o'eyaynig'a. —Jesúsa o'mana'uyate.

²² Ken on'bape'po Jesúsa pan o'badpadpo, "dakiti Dios" ona'depo o'posakea'po o'bayoke'po,

—Yan'bape'. In pan do'hued huasq' o'e. —Doce huanigpeika'eritaj o'mana'uyate.

²³ A'timon vino huamai'pu' o'toepo "dakiti Dios" ona'depo o'bayoke'nok aya'ada on'may'uyate.

²⁴ —In do'hued mimi o'e. Aratbuten dakhuea' e'ka' ijbakkahuea'apoy, huaboa'da ijay. Opuđtaj a'manopoeaya'po ijbueydepo do'hued mimi o'hua'apo. Aratbuten dakhuea' e'ka' akkahueaya'po do'hued mimi o'manighua'apo. ²⁵ Ona'ti vino mayhue' ijika'apoy. Nogok kene'huaya' do'hued Apag Dios Huairitaj aya'da huaknopqe'eri huaboa'da Diosyo en'bahuade'te onte'ti vino ijmayapoy. —Jesúsa o'mana'uyate.

"Jesústaj jokiahue'ya ijje'y." Bapaa' ia'apone Pedro, Jesúsa ona'uyate.

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶ Diostaj e'bata'dikea'de' Jerusalénya' o'norokdepo Olivos ote'yokon sikyo on'hua'uyate.

²⁷ —In sikyo opud aya'da do'taj o'nokmabiradapone. Do'taj o'nokmamonapone. Apagba'te kenpa' oa'nig konig: "Oveja huamatqe'eritaj ekarakte oveja o'nokmamonapo."

²⁸ Nogok huakudaka'da e'eada ijnonyhuaddepo opudte Galileayo huakkuruda ijhua'apoy. —Jesúsa o'mana'uyate.

²⁹ —Nogomeya' bokbiradpo ekmamonpi' donayo okbiradhue' o'epapone. —Pedroa Jesústaj ona'uyate.

³⁰ —Oyda in sikyo huatahuaj botta'a' sipoghued "Jesústaj jokiahue'ya ijje'y." Bapa'a' ia'apone. Buttida ijay. —Jesúsa Pedrotaj ona'uyate.

³¹ —Ehue' onere bueydik ee'pi' "Jesústaj jokiahue'ya ijje'y." ahue' ijjeapoy. —Pedroa ijhua' ona'uyate. Aya'ada huanigpeika'eria konigti o'nona'uyate.

Getsemani ta'baya' Jesúsa Diostaj o'tiona'pakuyate.

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³² Ken sikyoda Getsemani ta'bayo Jesús huanigpeika'eriere o'noky'e'uyate.

—Inteda yan'bahuadti'. Ayo a'tiona'pakya'po ijhua'apoy. —Jesúsa o'mana'uyate.

³³ Pedrotaj Jacobotaj Juantere o'batohua'po huaboa'da suhue'nanada o'epo kenpa'ti pai'nanada o'nopo'epo,

³⁴ —Konig ijbueyapopo pai'nanada ijnopo'ey. Iyoda men'nige', doere yanokpoehue'. —Jesúsa o'mana'uyate.

³⁵ Nogiti adyonda o'hua'depo okkubuka' o'huedpo o'tiona'pakpo:

³⁶ —Do pai'da nopo'ehue' kae'po tihuapokdik ee'nayo konig do ijpaknig kahue' yae'. Konig kenda on i'pak megka', do'hued pag. —Jesúsa o'tiona'pakuyate.

³⁷ Huanigpeika'eritaj o'bahuahuapo en'batayte o'bahuahuay'uyate.

—Menpa' i'tay, Simón. Nogatipí' mena'po doere okpoehuehue'dik mo'ene. ³⁸ Dakhuea' kahue' a'eya'po yanokpoehue' yan'tiona'pak. Huadak e'kika'ta' bo'eretpaknig'a kahue'dik mo'ene. —Pedrotaj ona'uyate.

³⁹ Onte'ti Jesús o'hua'po konigti huadik Diostaj o'tiona'pakpo ⁴⁰ a'timon onte'ti once huanigpejka'eritaj o'bahuatiak'uyate. En'taytetion o'bahuahuayato'uyate. Taytaya' huakka' o'dapo kate a'tokhue'dik o'nuyate. ⁴¹ Onte'ti o'bakhua'po o'tiona'pakdepo bapa'a' o'bahuatiakdepo,

—Oyitiyeo yan'huedti' yan'tayti'. Kenpa'da yan'tayde' oyda dakhuea' huaka'eritaj do'taj me'bahuaya'ne. ⁴² Yan'mabo', mon'hua'. Ke'na me'bahuaya'dene o'tiakde. —Jesúsa once huanigpejka'eritaj o'mana'uyate.

Jesústaj on'tohua'uyate.

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Ida Jesús kenpa' e'mana'ted Judas okye'uyate. Jesús en doce huanigpejka'eri Judas nogtida o'uy. Judasere huakka'da on'batiakbed'uyate. Sorotata'en siro on'totiakpo noga hueypa on'totiakpo on'batiakbed'uyate. Sacerdote huairi Moisésenba' huamanmadika'eri judío huairitone'a on'mata'mona'nok on'batiakbed'uyate.

⁴⁴ —Kentaj bo'paknigtaj ijbuyukapoy yan'tohuati'. —Kenpa' Judas huabahuaya'eria tiakhued o'epo o'mana'uyate. Jesústaj ka'nokje'po kenpa' o'mana'uyate.

⁴⁵ Judas o'tiakdepo Jesústaj o'huahuato'po,

—Ijtiaki, Huamanmadika'eri. —Ona'depo o'buyukuyatenok ⁴⁶ Jesústaj onta'koyato'po on'tohua'uyate.

⁴⁷ Ken nogtiada huanigpejka'eri siro o'to'epo sacerdote huairien huanaba'taj o'pesodokteg'uyate.

⁴⁸ —Konig dakhuea' huabakbereeritaj a'tohuaya'po mo'bahuahuika' konigti do'taj on'huatiakbedne. Siro mo'to'epo hueypa mo'to'epo do'taj on'huatiakbedne. ⁴⁹ Diosen jakyo aya' huame'noeda ijhuadpo ijmanmadika'ikay. Kenoka' do'taj tohuahue' o'nika'ne. Konig Diosen huamanbatia'pakeria Apagba'te mentimadoya'uyate konigda opuda' do'taj ka'dik o'nene. —Jesúsa o'mana'uyate. ⁵⁰ Kenda eade'te Jesús en huanigpejka'eri aya'ada Jesústaj o'nokmamon'uyate.

Huabokerek e'ęada okmon'uyate.

⁵¹ Huabokerek o'tahua'po yudtayo'da nogtida kuperina o'kudopo o'tahua'nok on'ta'koyato'nig'a ⁵² kuperina o'matienonpo o'makmon'uyate.

Judío huairi egkupopakyo Jesústaj on'boa'uyate.

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³ Jesústaj on'tohua'po sacerdoté huairitone'te on'tohua'uyate. Nog sacerdote huairi, huairitone', Moisésenba' huamanmadika'eri ogkupopakuyate. ⁵⁴ Pedronayo adteda Jesústaj o'tahua'uyate. Sacerdote huairitone'en kurute o'tiakdepo e'tiokpaka'yo o'kudpo policíasere o'huadonhua'po ta'ak o'tihuadonhua'uyate.

⁵⁵ Sacerdote huairi nog judío huairiere ogkupakdepo “Jesúsa dakhuea'da o'ka'uy.” “Jesúsa nama'da oa'uy.” Be'api' kenpa' a'huaya'po on'dikuk. Nogpa' nogpa' nama'da a'huaya'po kenpa'ti on'dikukpo Jesús kabueye', ea'ta' o'deretpakuyate. On'dikuknig'a dikhuahuayhue' o'nuyate. ⁵⁶ Huakka'ada Jesústaj da on'huaa'nig'a jondikyo' huaahue' o'nuyate. ⁵⁷ Sue'ada on'bopo da on'huaa'po:

⁵⁸ —“Diosen huid jaktone'taj sakkik ijje. Ken jak huabokereka ogka'uyatenig. Bapa' huame'noe onte'ti ka'dik ijje huabokerekapi' kahue'tada.” Oro'omeya kenda o'peeme. ⁵⁹ —Noga kenpa' o'da'nig'a ondikyo' huaahue' o'nuyate.

⁶⁰ Kenoka' nopoya'da sacerdoté huairitone' o'bodpo,

—¿O'na menpa' baa'tokhue' je? ¿Kenda inomeya ontaj bohuaa'ne buttida menpa' yada? —Sacerdote huairitone'a Jesústaj ona'uyate.

⁶¹ Jesús nayo soata' a'tokhue'da o'uyate. Sacerdote huairitone' onte'ti ona'po:

—¿O'na menpa' Cristo Diosen Huasi'po je? —Jesústaj ona'uyate.

⁶² —Ee', Cristo ijje. Diosen Huasi'po ijje. Diosa me'ta'mona'uyne. Dios teyanada o'ika'po kenere e'huadte kurudya' e'sihuiya' e'tiakde on'tiahuayapone. —Jesúsa sacerdoté huairitone'taj ona'uyate.

⁶³⁻⁶⁴ Konig judío aratbuta on'diaypo ogkika'nig sacerdoté huairi Jesústaj o'pe'edepo o'huadiayonpo yudtaj o'huis'uyate. Noga huairitaj o'mana'po:

—Dios ijje. Dakhuea'da oa'nok nog dakhuea' huaa'eritaj peehue'dik o'ey. Opuda mo'pe'ede. ¿Menpa' mo'nopoe? —O'mana'nok,

—Dakhuea' oa'. Bueydik kae'. —Aya'ada o'nona'uyate.

⁶⁵ Jesús en huakoktaj on'tisupu'e'uyate. O'nokpotidoka'po on'tuktukpo,

—Yamadikka'. Yanopogē' be'a be'tuktuk. —O'nona'uyate. Policiakon huakokta' on'tuktukuyate.

*“Jesústaj jokiahue'ya ijjej.” Pedroa bapa'a' oa'uyate.
(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-29)*

⁶⁶ Ken jak kurute Pedro e'huadte sacerdote huairien mune'yo huanaba'a o'tiakpo ⁶⁷ ta'ak e'tihuadte o'tiahuaypo,

—Jesús Nazaret huag'eriere i'huae'ika'uy. —Mune'yoa Pedrotaj ona'uyate.

⁶⁸ —Ehue' jokiahue'ya ijjej. Katea' i'et nopogehue' ijjej. —Pedroa oa'uyate. E'tiokpaka' akbogpeyo e'huade'te huatahuua o'sipoguyate. ⁶⁹ Mune'yo huanaba' onte'ti o'tiahuaypo, —In huabokerek Jesúsen huanigpeika'eri nogtida o'ē. —O'mana'uyate.

⁷⁰ —Jesúsen huanigpeika'eri ehue' ijjej. —Pedroa onte'ti o'mana'uyate. A'timon Pedrotaj onte'ti nogomeyakon o'nona'po:

—O'na Jesúsen huanigpeika'eri i'epo Galilea huag'erien hua'a ia'ne. —O'nona'uyate.

⁷¹ —Kentaj jokiahue'ya ijjej. Buttida ijjay. Buttida ahue' eē'nayo dakhuea'da do'taj kagke'. —Pedroa o'mana'uyate.

⁷² Kenpa' ea'te huatahuua onte'ti o'sipoguyate. E'sipogde'te “Huatahuua botta'a' si-poghued eē'ted do'taj jokiahue'ya ijjej bapa'a' ia'apo.” Mename'nig Pedro huaboa'da onte'ti o'noponpo pai'nanada o'huikuyate.

15

Jesústaj Pilato gobierno huairitaj on'yokuyate.

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Emede'te monig Jesústaj ka'dik o'ey sacerdote huairi huairitone' Moisésenba' huaman-madika'eriere on'batia'pakdepo Jesústaj on'tinukupo Romano gobierno huairi Pilatotaj on'tohua'uyate. On'yokuyate.

² —¿Judíoen gobierno huairi menpa' i'ē? —Jesústaj Pilatoa ona'uyate.

—Eē' kenda ia' kenda ijjej. —Jesúsa ona'uyate.

³ —Jesús dakhue'da o'ē. Nogda nogda dakhuea' o'kame'. Nogda nogda dakhuea' o'ka'uy. —Sacerdote huairia o'nona'uyate.

⁴ —¿Menpa' a'tokhue' i'ē? Ontaj huakka' dakhuea'da bo'huaa'ne. —Pilatoa Jesústaj onte'ti ona'uyate.

⁵ Jesúsanayo sigpi' baa'tokhue'da o'mauyanenk Pilato “kenpihuay” Jesústaj oknopogē'uyate.

Jesústaj yanarakti' Pilatoa ta'pota'da o'mana'uyate.

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

⁶ Ken fiestate Pilatoa nogtatida huabakuda' jakyo huag'eritaj o'maorokika'. Kentaj aratbuta o'baktie'ea'po o'orokika'. ⁷ Huabakuda' jakyo dakhuea' huaka'eri Barrabásere o'nepo gobierno huairitaj a'maenya'po on'barakme'te. ⁸ “Nogok nogok fiestate nogtatida i'maorokika'nig nogtatida yaoroka'.” Aratbuta Pilatotaj o'nona'nok,

⁹ —¿Judíoen Huairitaj e'nigoroka'ta' menpa' bo'pak? —Pilatoa o'mana'uyate.

¹⁰ Sacerdote huairi Jesústaj digda on'huahuaypo men'ngitotiakne. Pilatoa kenpa' o'nopondepo o'mana'uyate. ¹¹ “Barrabástaj yaoroka'. Barrabástaj yaoroka'.” Pilatotaj ya'nona'. Sacerdote huairia huakka' aratbuttaj diga'da on'mana'uyate.

¹² —¿Judíoen Huairi opudomeya on'dikka'ika'ngitaj monig ijka'apo? —Pilatoa onte'ti o'mana'uyate.

¹³ —Hueypa cruzte yaarak. —Utta'nada o'nona'uyate.

¹⁴ —¿Mena'po? ¿Kate dakhuea' yaka'? —Pilatoa o'mana'uyate.

—Hueypa cruzte yaarak. —Nogiti nogiti 'utta'da o'nona'uyate.

¹⁵ Ken aratbuttaj o'manigpeepo o'pakpo Barrabástaj o'oroka'uyate. “Jesústaj huiyokda huasi'dakbi'a yan'bitbit” o'mana'depo hueypa cruzte kan'arake'po Pilatoa sorotata'taj o'bayokuyate.

¹⁶ Gobierno huairien huaboro' jakyo on'tohua'depo aya'da sorotataj Jesústaj on'tikupopakuyate. ¹⁷ Jesústaj ayagda huaok on'ota'po (ken konig gobierno huairiayo'da on'otika'nig) kenpa'ti e'pid huakiok ogkuotta'po,

¹⁸ —I'tiak, judío aratbuten gobierno huairi. —Sorotata'a dakhue'dikda on'nopogēpo 'utta'nanada o'nona'uyate.

¹⁹ Kenpa'ti hueypa ogkubitbitpo on'tisupu'epo huikudate on'tihuaduyate. ²⁰ Ken konig on'tierikdepo okayagda o'nokiroka'po ke'nenokkon onte'ti on'ota'depo hueypa cruzte a'arakya'po Jesústaj on'tohua'uyate.

Hueypa cruzte on'arakuyate.

(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

²¹ Simón Cirene huakka' jak huag'eri Alejandroen Rufoenere huaoj ta'baya' o'tiakpo kenteda o'poknok "Jesúsen cruz tohua'dik j'ene," o'nona'uyate.

²² Ken Gólgota ote'te on'tohua'uyate. Gólgota aratbutenate huakuai' ote'te on'tohua'uyate. ²³ Keya' sorotataj vino pai' on'yokuyatenig'a mayhue' o'uyate. ²⁴ Sorotata'a Jesústaj cruzte on'betandepo be'ati ke'nen yudtaj ya'deyapet a'nopogeya'po huid okmo o'nene'uyate.

²⁵ Sikyoedda nuevete cruzte on'beta'uyate. ²⁶ Huaku kutapen hueymeyen "In judío aratbuten gobierno huairi o'e." On'madoya'uyate. Konigepo bueydik o'e on'nopog'uyate.

²⁷ Botta' huabere'eritakon hueypa cruzte on'mabeta'uyate. Jesús huada'kopen noga ope'topen on'mabetuyate. ²⁸ "Dakhuea' huaka'eriere ya'bueyapet." Ken konig Apagba' oa'uyatenig Jesús o'buey'uyate.

²⁹ Judío aratbuta on'bapokpo Jesústaj dakhuea'da on'tidi'keonhua'uyate. Kenpa'ti on'huadiaypo huakua on'pekore'epo,

—"Diosen huaboro' jak ijsakapoy, bapa' huame'noe onte'ti ijka'apoy." Iame'ne. ³⁰ Q'na bueyhue' a'eya'po huata'da yatihuapokpo cruzya' yahuarak. —O'nona'uyate.

³¹ Ken kenpa'ti sacerdote huairi Moisésenba' huamanmadika'eriere huayahuaaya dakhuea'da on'huaa'po:

—Nogomeytaj o'bayarea'ika'uyatenig'a huata'nayo bueyhue' a'eya'po tihuapokhue'dik o'e. ³² Cristo judío aratbuten huairi kahuarake'. Kenda e'tiahuaynayo oknopoika'dik o'eapoy. Huabereeriere Jesús onteteyo' hueypa cruzte on'betpo kenpa'ti Jesústaj dakhuea'da ona'uyate.

In konig Jesús o'buey'uyate.

(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

³³ Tokhuad e'huadte huadairi huabada o'sikon'uy. Sikkjiregda o'uyate. Terea' e'huadde'te onte'ti o'ta'tuduyate. ³⁴ Kenteda niokpo e'huadted,

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —Jesúsa 'utta'da o'okoyon'uyate. Ken aratbuten hua'ate: "¿Mena'po do'taj me'enonne? Do'hued Dios, do'hued Dios."

³⁵ Sue'da huakka'mona on'tikupobopo on'pegedepo,

—In huabokerek Elíaskudaktaj onokoy. —On'mana'uyate.

³⁶ Nogtida huabokerek o'ketonhua'po apon esponja vino pai'yo o'ta'buta'po hueypate o'beta'po kenpa'ti huakitta'te o'nigoktea'uyate. Kabuyuke'po o'nigoktea'uyate.

³⁷ Ken Jesús 'utta'da o'okoyondepo o'notitikon'uyate. ³⁸ E'bueyonte Diosen huid jakyo konig tela pegtone' e'oroya'da kutapen nopote o'huison'uyate. ³⁹ Ken sorotataj capitána romanoa Jesúsokopen o'bopo o'tiahuaypo konig Jesús o'okoyonpo o'bueyonnigtaj o'tiahuaypo,

—In huabokerek buttida Diosen Huasi'po o'e. —O'da'uyate.

⁴⁰ Kenpa'ti ettone' o'nepo bidta'da on'tiahuayanhua'uyate. María Magdalena o'epo kenpa'ti María Jacobo huasueden huaye José Saloméreen huaye o'nepo. ⁴¹ Jesús Galileayo ee'te on'tahua'ika'po kenpa'ti on'manigmanhuada'ika'uyate. Kenpa'ti nogomey ettone' huakka'mon bidta'da on'tiahuayanhua'uyate. Ke'na Jesúsere Jerusalényo on'huame'te.

Jesústaj on'kubarakka'uyate.

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴² Ken o'sikonyakuyate. Eme'te judíoen okmapie'ahuaddik huame'noe o'eaaponok ⁴³ José o'tiakpo me'pukhue' o'epo Pilatotaj o'huahua'po "Jesúsenso' beyok." Ona'uyate. José Arimateayo huag'eri o'epo kenpa'ti judío huairi huakupopakyo huag'eri o'uyate. Kenpa'ti Dios Huairitaj daka' o'nigika'uyate. ⁴⁴ Josétaj Pilatoa o'pegedepo Jesús o'bueyde o'mepuke'po "¿menpa' ya'bueyonde?" capitántaj ona'uyate. ⁴⁵ "Ee', o'bueyde," capitána ona'denok Jesúsensó' Josétaj o'yokuyate. ⁴⁶ Uruda tela huakupete oe'po o'so'huarakapo o'so'tihuiyig'uyate. A'timon huabo sipana'kogyo o'so'huedan'uyate. Kenpa'ti kubarak akbogpete huaboro' huida' o'tinokbetan'uyate. ⁴⁷ María Magdalena Joséen huaye Maríaere keyo' o'so'hueda' on'tiahuay'uyate.

16

Jesúsa huakudaka'da e'gada o'noyhuaduyate.

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Judío aratbuten okmapie'ahuaddik huame'noe epokonde'te domingo emede'te María Magdalena Salomé Maríaere Jacoboen huaye 'uru'huijeda huasihuaj huakupete o'depo Jesúsensó' aso'huekeya'po o'de'uyate. ² Domingo emede'te kubarakyo on'tiakdepo,

³ —¿Be'a kubarak huid huanokbet yakpokorea'apet? —Huayahuaaya on'batia'pakuyatenig'a ⁴ on'tiahuayato'po kubarak huid huanokbet onokbetahue'

on'tiahuaypo, ⁵ kubarakyo on'kuddepo da'kopente huaboa bokerek huabid huako yerenanada e'ottaj on'tiahuaypo on'mepuke'uyate.

⁶ Okme'pukhue' mene'. Jesús Nazaret huag'eri kentaj cruzte o'darakme' bo'ukne. O'noyhuadde. Iyo ehue' o'e. Iyo on'huedame'te. Ehue' o'e. Yan'tiahuay'. ⁷ Yan'huati', ke'nen huanigpeika'eritaj kenpa'ti Pedrotaj ya'nona', "Galileayo huakkuru o'hua'apo. Ayoda kentaj bo'tiahuayapone. Kenda ijay bo'tiahuayapone." —Kenda huabo huabokereka ettone'taj o'mana'uyate.

⁸ Ken ettone' kubarakya' o'nokmonpo diga'da onme'pukpo be'tapi' onbatia'pakhue' o'nuyate.

Jesúsa María Magdalenataj o'tiahuay'ea'uyate.

(Jn. 20.11-18)

⁹ Domingo sikyoedda Jesús a' noyhuaddepo huakkuruda María Magdalenataj o'so'tiahuay'ea'uyate. A'nen Jesús siete nokiregtaj okmaena'uyate. ¹⁰ María o'hua'po Jesúsén huanigpeika'eritaj o'huahua'depo Jesússtaj ijtiahuaydey o'batia'pakuyate. Kenomey suhue'nanada o'nepo on'bahuikpo. ¹¹ Jesús onte'ti o'noe kenpa'ti María e'tiahuaydetada oknopogehue' o'nuyate.

Jesús botta' huanigpeika'eritaj o'batiahuay'uyate.

(Lc. 24.13-35)

¹² Nogok botta' Jesúsén huanigpeika'eri dagte on'hua'uyate. Jesús konig nogkokada o'epo botta'taj o'batiahuaydenok ¹³ Jesús o'e o'nokie'depo nog huanigpeika'eritaj on'bahuahua'po "Jesús o'noe," e'mana'tada Jesús o'noe nopogehue'da o'nuyate.

Jesúsen once huamata'moneritaj o'mata'mona'uyate.

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴ Nogok once huanigpeika'eri aypo kutopate en'huadte Jesús o'manokyon'uyate. "Do e'noyhuadte huakka'mon do'taj mentiahuaydete kenda e'tia'paktada o'noyhuad oknopogehue' mo'ene. Dakhue'da mo'ene." O'mana'uyate.

¹⁵ —Aya'bayoda aya' aratbutte yan'huati'. Huadak hua'a yan'manbatia'pakikati'. ¹⁶ Huaknopogehue' eritaj bautiza egka'te Diosa o'manopo'yarea'apo o'manoeahuahuika'apo, aya' oknopogehue' huag'eritaj Diosa castiga o'magkadhuahuika'apo. ¹⁷ Do ijpaknok do'hued huadik ea'te huaknopogehue'eria toto' nokiregtaj on'makmaoroka'ika'apo. Nog aratbuten hua'ate ona'pakapo. ¹⁸ Bihuitaj on'payto'epo. Mabokhue'dik o'epo. E'bueyuruhue' e'maypi' bueyhue'dik o'neapo. Dakhue' aratbuttaj huaba'a on'tibata'teaponok on'bayarika'apo. —Jesús a'mana'uyate.

Kurudyo Jesús o'behuikuyate.

(Lc. 24.50-53)

¹⁹ Ken Jesús kenda e'manade'te Diosa Jesús Huairitaj o'baktobehuikuyate. Diosen huada'kopen o'huaduyate. ²⁰ Huanigpeika'eria on'bahua'po nogyo nogyo aya'bayoda Jesúsén huadak hua'a on'manbatia'pakonhuahuika'uyate. Jesús Huairia huakka' o'batihuapokika'po Jesúsén huadak hua'a e'manbatia'pakte teyda o'batihuapoknok on'bayarea'po nogda nogda ogkika'po konig Diosyo'da ka'dik o'énig ogkika'uyate, ken.

SAN LUCAS

Jesucristoen huadak hua'a Lucasa mo'nigmadoya'uyate.

Huakkuruda Lucasa Teófilotaj o'nigmadoya'uyate.

¹⁻² O'nigmadoya'ne, huadi'da Teófilo. Kenda Jesús o'kadhuahua'uyate kenpa'ti o'manmadika'onhuahua'uyate. Ken sue'da huakka'a on'tiahuayonhuahua'uyate. Ken Jesús huaboa'da o'ka'uyate on'tiahuay'uyate. Kenpa'ti Diosba' on'manmadika'uyate. Nogomey on'peonhuahua'uyapo on'timadoya'uyate. Aya' kenda Jesús o'kadhuahua'uyate on'timadoya'uyate. ³ Kenda Jesús o'kadhuahua'uyate kenpa'ti Jesústaj on'timadoya'uyate a'nennada huakkuruda ijba'tiahuayonhuahua'uy. Daka'nada yoknopoeonhuahuikay. Konigepo do'huakon Jesústaj daka' e'timadoya'onhuahua'ta' ijpaki, Teófilo. ⁴ Kenda Jesústaj i'nigpeedeme'te buttida o'e kanopoe'po daka'da on'nigmadoya'onhuahua'ne.

Juan bautiza huamagka' o'si'poeapo. Ken Diosen huata'moneria nogtiada ona'uyate.

⁵ A'nennada Romano gobierno huairi Herodes Judea huadaribayo o'uyate. Kenoka' sacerdotte o'epo sacerdotte Diostaj kenda on'baa'po 'uhua on'nigbatiarakika'uyate. Zacarías sacerdotte o'uyate. Zacaríasere nogomey sacerdotte on'baa'ika'po onteteyo' on'baa'ika'po kenomeyendik on'madikka'uy Abías. Zacaríasen huatoen huadik Elisabet. Elisabeten adhuae'pane' Aarón o'uyate. Aarón huakkuruda sacerdotte huairi o'uyate. ⁶ Zacarías huatoe Elisabetere Diostehuapa' urunopo'da o'nika'uyate. Aya'da Diosen e'mana' on'nigpeika'uyate. Dakhue'da ogka' be'api' bahuahue'dik o'ne. ⁷ Elisabet si'popakhue'dik o'uyate kenpa'ti tone'nanada o'nepo huasi'po toehue' o'nuyate.

⁸ Nogme'noetida Zacaríasomey konig sacerdotte Diosen jakyo baa'dik o'ne'uyate. ⁹ Konig sacerdotte ogkika' huidsi'po o'nendepo on'tiahuaydepo Zacaríasyo'da Diosen jakyo kuddik o'uyate. Konig 'uru'huieada vela a'bakpakaya'po Dios Huairitaj Zacarías kuddik o'uyate. ¹⁰ Ken Zacarías Dios Huairien jakyo o'epo vela 'uru'huieada o'bakpaka'depo jakkurute huakka'da aratbut ogkupopakdepo on'tiona'pakuyate. ¹¹ Kenoka' Zacarías Dios Huairien huata'moneritaj o'tiahuay'uyate. Ken kutopate 'uru'huieada vela e'bakpakte huada'kopen o'bo'uyate. Dios huairien huata'moneri kente o'bo'uyate. ¹² Zacarías o'tiahuaypo huakka' o'me'pu'kuyate.

¹³ —Me'pukhue' yae', Zacarías. Kenda Diostaj i'tiona'pakuyonok Diosa mepee'uyate. O'nen huatoe Elisabet bokereksi'poa' o'si'popakapo kenpa'ti kentaj i'dikka'apone Juan. ¹⁴⁻¹⁵ O'nensi'poa Diostaj 'urua'da o'nigpeeapo konigepo durugnanada i'ea'pone. Kenpa'ti e'si'poe'te huakka'ada on'durugpakapo. Vino mayhue' i'tae'apone. Kenpa'ti pisco'pi' mayhue' i'tae'apone. Si'popakhued ee'ted Diosen Nokirega' o'nopo'toeapo. ¹⁶ Huakka'tada Israel aratbuttaj Dios Huairitaj huaknopoe' Juana o'manopo'korea'apo. ¹⁷ Cristo Huairitaj Juan huakkuruda o'ea'po. Cristo tiakhued o'nensi'poa Juan huakkuruda o'ea'po. Elíasen nokirega' o'nopo'toeapo konig Elías teyda o'uyate konigti Juan teyda ka'dik o'ea'po. Huaaj huasi'potaj on'bakkahuea'po on'manoeynoeyapo. Ken huayahuaya huaoa huasi'poa huadi'da on'maeapo. Kenda Juana o'ka'apo. Kenpa'ti nigpeehue' huae'eritaj o'manopo'korea'apo onte'ti on'nigpeeapo. 'Urua'da on'nopoe'po huadakda ogka'apo. Ken Cristo Huairitaj kanoknopoe'po Juana aratbuttaj 'uru'nopoa'da o'magka'apo. —Diosen huata'moneria Zacarías'taj ona'uyate.

¹⁸ —Kenda ona'nig buttia' oknopoe'po huadik ijje. Huatone'da ijje, do'hued huatoekon huatone'da o'e. —Zacarías Diosen huata'moneritaj ona'uyate.

¹⁹ —Do Gabriel ijje. Diosen huanaba' ijje. Diosa me'ta'mona'ne. Ontaj kan'batia'pake'po Diosa me'ta'mona'ne. Huadak hua'a kan'batia'pake'po Diosa me'ta'mona'ne. ²⁰ Kenda ona'denig'a buttia' oknopoe'po o'enek a'pakhue'dik i'ea'pone. O'nensi'po e'si'poe'de'te onte'ti a'pakdik i'ea'pone. Kenoka' Diosa o'pak kenda yona'dey o'ea'po. —Diosen huata'moneria ona'uyate.

²¹ Kenoka' jakkurute aratbut ogkupopakpo Zacarías'taj on'nigepo ijhue'da Diosen jakyo o'enek aratbut on'me'puke'uyate. ²² Ken kenoka' Zacarías o'orokdepo a'pakhue'dik o'uyate. Diosen jakyo konig e'yorokyanig Diosa Zacarías'taj o'tiahuaya' kenomey aratbut on'notokuyate. Ken Zacarías huaba'a o'tohua'yadhua'uyate. Ken a'pakhue'dik o'uyate.

²³ Ken ken huame'noete Diosen jakya' konig sacerdotte o'baa'onhuahua'po o'kuhuitdepo hu'aen jakyokon o'hua'uyate. ²⁴ Nogok ke'nen huatoe Elisabet huaboa'da bogdakhue' o'uyate. Konig o'iregunhuahua'po cinco puug jakkurute orokhue' o'uyate. ²⁵ "Dakhue'da o'e. Si'popakhue'dik o'e." Ken aratbut huahue' me'neapone. Dios Huairia me'tinepahui'po in megka'ne. Elisabet o'nopoe'uyate.

Jesússi'po i'toe'apone. Ken Diosen huata'moneria Marítaj ona'uyate.

²⁶ Ken Elisabet seis puug bogdakhue' e'ede'te Diosen huata'moneri Gabrieltaj Diosa o'ta'mona'uyate. Nazaret huakka' jakyo Galilea huadaribayo o'ta'mona'uyate. ²⁷ Mune'yo Mariataj o'huahua'uyate. María katenohued o'uyate. Katogepake'po Maríaen huaoa o'yokuy Josétaj. José Davidkudak huairien onaratbutyo' konig huayayo o'uyate. María hueretda toepakhued Gabriel o'huahua'uyate. ²⁸ Mariataj o'huahua' de'po,

—Ijtiaki, María, Diosa 'urua'da megka'ne, onere o'e. Nog ettone'taj Dios sue'da huadak o'magka'nig'a ontanayo huadaka'da megka'ne. —Mariataj ona'uyate.

²⁹ Ken, Diosen huata'moneritaj o'tiahuaydepo o'pe'edepo ke'nen hua'ataj o'me'pukatupo, ¿Mena'po ken konig mena'ne? o'nopogepo María.

³⁰ —Me'pukhue' yag', María. Diosa metinepahui'po 'urua'da megka'ne. ³¹ Bogdakhue' i'ea'pone. Huabokereksi'poa' i'si'popakapone. I'dikka'apone JESÚS. ³² Huairi o'ea'po. Kentaj huakka'da o'noknopogepo on'nigpe'epo. Diosen Huasi'po on'dikka'apo. Dios Kuruderiansi'po on'dikka'apo. Konig Davidkudak huairitone' huakka'da aratbuttaj o'mana'ika'uyate. Konigti Dios Huairi Jesústaj huairitone' o'yahuea'apo. Ken aya'da Israel aratbuttaj o'mana'onhuahuika'apo. ³³ Ken Israel aratbuttaj o'mana'onhuahuika'apopo, batikhue' o'eonhuahuika'apo. —Diosen huata'moneri Gabriela Mariataj ona'uyate.

³⁴ —¿Menpa' do ijsi'popakapo? Huabokerekere huedhued ijje'y. —María Diosen huata'moneritaj ona'uyate.

³⁵ —Diosen Nokireg betihuarakapone. Kenpa'ti Dios teynanada o'epo konig e'sihuia betibukapone, ontaj betibukapone. Konigepo kensi'po o'si'pogepo Diosya' o'tiakapo. Diosenyo'da o'kika'apo. Diosen Huasi'po o'e. Aratbuta on'batia'pakika'apo. ³⁶ Kenpa'ti o'nen huabet Elisabet huabokereksi'po o'si'popakapo. Ke'na huatone'nanada o'enok si'popakhue'dik on'batia'pakikame'te. Ke'na seis puug bogdakhue' o'ede. ³⁷ Diosnayo aya'da ka'dik o'e. —Diosen huata'moneria ona'uyate.

³⁸ —Dios Huairien huanaba' ijje'y. Ken konig ona'nig kenda Diosa megke'. —María ona'uyate.

Ken konig ona'depo Diosen huata'moneria okhua'uyate.

María Elisabettaj bapa' puuga' o'toksike'uyate.

³⁹ Kenoka' María atoksikeya'po o'huahua'uyate. Idada o'hua'po Judea ote'bayo o'hua'uyate. Ote' huakka' jakyo o'hua'uyate. ⁴⁰ Zacariasen jakyo o'kudondepo Elisabettaj "Ijtiaki," ona'uyate. ⁴¹ Kenoka' Elisabet Mariataj o'pe'edepo yobeda huakiokoya' o'tiarud'uy. Diosen Nokirega o'nopo'tog'uyate. Elisabettaj o'nopo'tog'uyate.

⁴² —Diosa aya' ettone'taj daka' mogkika'ne. Ontanayo 'urua'da megka'ne. Kenpa'ti o'nensi'potaj 'urua'da ogka'apo. ⁴³ ¿Be'a ijje do do'hued Huairied huayeg o'huatiakne? ¿Menpa' Diosa 'urua'da megka'? ⁴⁴ Ken huaboa'da ontaj "Ijtiaki," ea'te ijpe'edepo yobeda huakiokoya' o'durugpakpo be'tiarudne. ⁴⁵ Dios Huairitaj iknopogepo durugda i'e konigepo kenda Diosa mename'ne kenda megka'apone. —Ken Elisabeta Mariataj 'utta'da ona'uyate.

⁴⁶ Dios Huairi 'urua'da o'e huanopoya'da yoknopogey. ⁴⁷ Do'hued Dios Huairi do'taj huanopo'yarea'eritaj durugnopoda ijje'y. ⁴⁸ Konigepo do'taj be'tiahuayne. Pai'da huanaba' ee'pi' daka' be'tiahuayne. Kenda nogok nogok aratbuta mo'batia'pakika'apone. Diosa 'urua'da megka'nig. Kenda mo'batia'pakapone.

⁴⁹ Ke'nendik 'uruda o'epo aya'da ka'dik o'epo konigepo 'urua'da do'taj megka'ne. ⁵⁰ Dostaj huakme'pukeritaj nogok nogok o'matinepahuika'po, Diosa o'matinepahuika'. ⁵¹ Diosa teyda o'kika'. Nama'da 'uruda ijje'y huanopog'eritaj kenpa'da o'maenapo. ⁵² Huairitone'taj o'maenpo pai'da aratbuttaj huairi o'bayahuea'.

⁵³ Ken pai'da huag'eritaj huadakda o'bayokika'. Huakka'da huatog'eritaj o'mata'mona'. Katepi' toghue'da o'mata'mona'. ⁵⁴ Israel aratbut konig Diosen huanaba' e'huag'eritaj Diosa daka' o'matoika'po, okkahueh' o'maepo o'matinepahui'ika'po. ⁵⁵ Oro'en huapane'kudakomeytaj kenpa'ti Abrahamkudaktaj kenpa'ti aya'da ke'nensi'po ke'nen huayayo nogok nogok aya'tada "Ijmatinepahui'apoy" ona'uyate Diosa. Kenda o'kika'. Kenda María Elisabettaj ona'uyate.

⁵⁶ Ken Elisabetero o'unhuahua'uyate. Bapa' puug María o'unhuahua'uyate. Bapa' puug o'edepo hua'en jakyo o'kume'uyate.

Juan Bautista o'si'pog'uyate.

⁵⁷ Ken, kenoka' Elisabet huasi'popak o'edenok huabokereksi'po o'si'popakuyate. ⁵⁸ Onteteyo' huahuaderi kenpa'ti Elisabeten huabet huag'eri on'mapeunde'po ken Dios Elisabettaj o'tinepahui'po yobed o'yoknok on'pe'edepo Elisabetero on'madurugpakuyate. ⁵⁹ Yobed ocho huame'noe ee'te huabokereksi'poensi'dak kaktege'po konig judío aratbut ogkika'uyate, aktegya'po on'batiakuyate. Si'nontaj hua'endik Zacariás e'dikkata' on'pakuyng'a.

60 —Kae'. Ke'nendik Juan o'e. —Ke'nen huayea o'mana'uyate.

61 —;Menapo? O'nen huabet ken huadik ehue' o'ne. —O'nona'uyate.

62 “¿Ke'nendik katedik i'pak?” Konig Zacarias peehue'dik o'enok huaba'a on'tohua'ya'uyate. 63 Kamadoye'po huaen tablataj me'nigtotiak o'mana'uy. En'totiakde'te “Ke'nendik Juan o'e.” Zacariasa o'madoya'uyate. Aya'da on'tiahuaydepo kenpihuay on'batia'pakuyate. 64 Juanendik o'madoya'depo Zacarias onte'ti huaboa'da a'pakdik o'uy. Dios Huairi 'urua'da o'epo teyda o'kika' Zacariasa o'batia'pakuyate. 65 Aya'da aratbut keyoda meyhue'da kenpihuay on'nopoe'uyate. Kenda Zacarias o'ka' kenpa'ti Juantaj huabada on'batia'pake'uy. Judea ote'yo huabada kenda on'batia'pake'uyate. 66 Ken aya'da on'tipeedepo kenda on'tinopoeonhuahua'po nogtaj nogtaj on'batia'pakonhua'po: —Ke'na huasi'po Juana Diostaj kate 'urua'da ya'nigkapet. —Diosa 'urua'da ogkame'nok on'batia'pakuyate.

Zacarias konig o'mana'uyate o'batadi'kea'uy.

67 Juansi'poen huaoj Zacarias o'epo Diosen Nokirega o'nopo'toenok Zacariasa o'mana'pakpo:

68 Dios Huairitaj Israel aratbuta o'noknopoika'. Dios Huairi 'urua'da o'e. Kan'batia'pakike'po. Oro'omey Israel aratbuttaj bo'huatiakdepo mo'nopo'yarea'ne. 69 Kenpa'ti Diosen huanaba' Davidkudak huakka'da huayayo o'matae'nig'a nogtida bo'yokdene. Dios Huairia oro'omeytaj bo'yokdene. Ke'na Davidkudaken adhuea' huayayo o'epo teyanada huamanopo'yarea'eri o'e. 70-75 Oro'en taka'taj akmaenya'po Dios Huairia o'mata'mona'apo. Oro'omeytaj huahuaayeritaj Dios Huairia bo'tioka'po o'maenapo. Kenpa'ti oro'omeyen adhuea'pane'taj a'matinepahuiya'po, “Me'pukhue'ada o'na o'nen huayayoere Diostaj 'urunopo'da kan'nigpeike'po kenpa'ti Diostayo'da kan'nigpeike'po opudomeyen taka'taj bo'tioka'apone.” Ken oro'en huaoj Abrahamtaj kenda Diosa ona'uyate. Kenda Diosa okkahuehue' o'ika'. Ken Diosa oa'uyate. Kenda a'ennada Diosen 'urua'da huamanbatia'pakeria o'mana'uyate. 76 Kenpa'ti, o'na do'huetsi'po, Dios Kuruderien huamanbatia'pakeri mo'dikka'apone konigepo Cristo Huairia manmadikahued o'na huaboa'da i'manmadika'apo. Konig Cristo Huairi o'epo huakkuruda i'manmadika'apone. Kenda i'manmadika'depo aratbuttaj i'manopo'korea'apone. Cristotaj i'maknopo'epa'apone. 77 Aratbut Cristotaj o'noknopo'edepo on'nigpeika'po dakhuea' e'ka' Diosa o'bakkahuea'apo kenpa'ti o'manopo'korea'apo. I'manmadika'aponok o'noknopo'epo. 78 Ken oro'en Diosa di' mo'epo mo'matinepahui'po konig niokpo o'ta'tika'nig kutaya' Cristo konigti o'huarakapo. 79 Sikkiregyo hu'geritaj ke'na konig huakjey o'maeapo. Aratbut e'bueytaj huame'pukeritaj konig huakjey o'maeapo. Diostaj o'maknopo'epa'apo. 'Uruda huakadhua' mon'madika'apone. Kenda ena'te on'nopo'noeyapone. Zacariasa oa'uyate, ken.

80 Ken Zacariasensi'po o'kerepko kenpa'ti Diostaj daka'da oknopo'epo nogiti nogiti oknopo'epo aratbut ehue' e'ne'te o'eonhuahuika'po Israel aratbuttaj a'manbatia'pakya'po huahued aratbut ehue' e'ne'te o'eonhuahuika'po. Nogok Israel aratbuttaj o'manbatia'pakuyate.

2

Jesús o'si'poe'uyate
(Mt. 1.18-25)

1 Kenoka' Romano huairitone' o'ika'po ke'nendik Augusto o'e'uyate. “Aya' huabok-erekdik kan'matimadoye'.” Huairia Augustoa o'mana'uyate. 2 Ken konig huabok-erekdik on'matimadoya'uyate, ken konig Romano huairi o'paknok huakkuruda aya' huabokerekdiktaj on'matimadoya'uyate. Kenoka' Siria aratbut gobierno huairi Cireniotaj on'nigpeika'uyate. 3 Ken aya'da aratbut kenomeyen adhuea'pane'en huakka' jakyo hua'dik o'nepo huadik gobiernoen beroba'te a'timadoyaya'po on'bahua'uyate. 4 Konigepo Nazaret huakka' jakya José o'hua'uyate. Nazaret Galilea huadaribayo o'e. Nog huadaribayo o'hua'uyate. Judea huadaribayo José o'hua'uyate. Huakka' jakyo Belényo o'hua'uyate. Belényo Davidkudak o'si'poe'uyate. José Davidkudaken adhuea' huayayo o'uyate. 5 Belényo huadik ijjej a'timadoyaya'po o'hua'po Mariaere on'hua'uyate. Mariaen huaoj Mariataj o'toepakanpo Joséere on'hua'po María bogdakhue' o'uyate. 6 Ken Belényo o'nedepo kenoka' si'popakdik o'epo 7 huakkuru huabokereksi'po o'si'popakuyate. Aratbuten huatay jakyo huakka'da o'nedepo kudhue'dik o'nepo vaca 'uhuaen jakyo o'si'popakuyate. Konig atisuksi'po yobedtaj on'tidoka'po vacaen huabape' ayo cajayo on'hueda'uyate.

Diosen huata'moneritaj on'tiahuaypo oveja huamatog'eria on'tiahuaypo kenpa'ti on'mapee'uyate.

⁸ Belén huakka' jakyo meyhue' da oveja huamatog'eri o'nebedpo kenomeyen oveja on'matog'edpo mire huadaribayo on'matog'eduyate. ⁹ Idada Dios Huairien huata'moneritaj on'tiahuay'uyate. Oveja huamatog'eria on'tiahuaypo Dios Huairi eynanada nogyen nogyen o'batita'tenok huakka' da on'me'puk'e'.

¹⁰—Me'pukhue' yane' konigepo huadak hua'a o'nigtotiakne. Ken aya'ada on'mapeedepo on'madurugpakapo. ¹¹ Davidkudaken jakyo oy Diosen Huamanopo'yarea'eri o'manigsi'poede. Ke'na Cristo Huairi o'e. ¹² Kan'nopog'po huasi'po atisuksi'po e'tidoka' vacaen huabape' aypo cajayo e'huedte bo'huahuayapone. —Ken Diosen huata'moneria o'mana'uyate.

¹³ Kenoka' ken Diosen huakkuru huata'moneri ee'ted nog huakka'nanada huata'moneri kurudya' on'huahuarakdepo,

¹⁴—Dios kutayo o'jika'po 'urua'da o'epo o'ka'de, iyo huadariyo aratbuttaj Diosa o'pakpo o'manoeya'. —Diosen huata'mona'eriomeya 'urua'nanada on'mana'uyate.

¹⁵ Kurudyo Diosen huata'moneriomey en'behuikde'te, “Beléno monhua'. Kenda Diosa o'ka'de Dios Huairia mo'nopog'e'dene mon'tiahuay.” Oveja huamatog'eriomeya huayahuaya on'batia'pakuyate.

¹⁶ Idada on'bahua'uyate. María Joséere kenpa'ti yobedtaj on'bahuahuay'uyate. Yobed vacaen mire huabape' caya'poyo e'huedte on'huahuay'uyate. ¹⁷ Jesús yobedtaj on'tiahuaydepo kenda Diosen huata'moneria huasi'potaj o'huaa'nig aya'da Josétaj Mariataere o'non'batia'pakuyate. ¹⁸ Ken, aya'da on'peedepo José Mariataere kenpihuay on'nopog'uyate. Kenda oveja huamatog'eriomeya e'batia'pakde'te on'mepuke'uyate. ¹⁹ Marianayo kenda oveja huamatog'eriomeya en'batia'pakde'te kenda okkahuehue' o'epo o'nopoeonhuahua'uy. ²⁰ Ken oveja huamatog'eriomeynayo ogkume'uyate. Ovejate ogkume'uyate. Ogkumejpo “Diosen huata'moneria buttida mona'nig. Konig mona'nig Diosa o'ka', konig o'peenig konigti o'tiahuaydey. Dios 'urua'da o'epo huadaknada o'kika'. Huadakda mogka'ne. Dakiti Dios.” Ken oveja huamatog'eriomeya on'batia'pakuyate.

Diosen jakyo Jesús yobedtaj on'tohua'uyate. Diosa ka'tiahuaye'po on'tohua'uyate.

²¹ Ken e'si'popakte ocho huame'noe e'ede'te huabokereksi'poensi'dak o'nokteg'uyate. O'noktegdepo on'dikka'uyate Jesús. Ken huadik Diosen huata'moneria a'nenda o'dikyok'uyate. María bogdakhue' ehue' ee'ted o'dikyok'uyate. Kenda o'dikka'uyate Jesús.

²²⁻²⁴ Huabokereksi'po e'si'popakde'te cuarenta huame'noe e'pokde'te ke'nen huaoj huayere botta' apoyerepi' botta' tukkupi' e'nigarak Diostaj yokdik yane'. Kenda judío aratbuttaj Moisésa o'mana'uyate. Kenpa'ti ettone'en huakkurueri huabokereksi'po e'si'popakde'te “Diosen o'tae.” Kenda aratbuta kan'batia'pake'. Judío aratbuttaj Moisésa o'mana'uyate. Ken Jesús e'si'pog'e'te cuarenta huame'noe e'pokde'te José Mariataere Jesústaj on'tohua'uyate. Jerusalényo on'tohua'uyate. Aya' Moisésa o'mana'uyatenig kenda a'kaya'po Jerusalényo on'tohua'uyate.

²⁵⁻²⁷ Ken Jerusalényo o'nokyedepo Diosen jakyo on'kud'uyate. Diosenba' Moisésa o'nigmadoya'uyatenig a'nigpeeya'po on'kud'uyate. Jesústaj e'nigka' a'nigpeeya'po on'kud'uyate. On'kuddepo Simeón keyoda o'e'uyate. Simeón Jerusalén huakka' jakyo huag'eria o'uy. Urunopo'da o'epo Diostaj huakka'da o'pakika'uyate. Diosen Nokirega o'nopo'tog'uyate. Cristoa pa'da Israel aratbuttaj o'manopo'yarea'apo. Kentaj Simeóna o'nigunhuahuika'po Cristotaj Dios Huairia o'ta'mona'apo Cristotaj ijtiahuayapoy, do bueyhued ijje'po ijtiahuayapoy. Ken Diosa Simeóntaj o'nopog'e'uyate. Yobed Jesús huaojere huayere Diosen jakyo e'kudte Diosen Nokirega Simeóntaj o'tokud'uyate ²⁸ Simeón Jesússi'potaj o'dokopo, 'urua'nada o'tia'pakpo:

²⁹⁻³⁰ Konig mena'uyne megka'dene. Konig mena'uyne o'nen Huamanoeanhuahuika'eritaj ijtiahuaydey, Dios Huairi oyda menopo'noeyanpo kabueye' meknopog'. ³¹ Kentaj aya'tada Diosa o'bayokdenok aya'ada aratbuta tiahuyaidk o'ne. ³² Insi'poa konig huakjey o'epo Dios konig o'enig judío ehue' aratbuttaj o'maknopog'e'apo kenpa'ti Israel aratbut 'uruda o'ne ke'na aya'tada o'manopog'e'apo. Ken konig Diostaj Simeóna oa'uyate.

³³ Simeón Jesústaj 'urua'da o'batia'paknok Jesúsen huaoj huayere kenpihuay on'nopog'uy. ³⁴ “Diosa daka' mogka'ne.” Simeóna o'mana'uyate Mariataj Josétaere.

—Eya' Diosa o'paknok insi'potaj huakka' Israel aratbut oknopog'hue' da o'nepo Diosere ehue' o'neapo nog Israel aratbuta o'noknopogepo Diosere kenpa'da on'noeonhuahuika'apo. Diosen hua'a oa'ika'nok kenpa'ti konig Dios o'pak o'kika'aponok huakka'ada kentaj dakhue'ada on'huaa'po on'huamahui'ja'apo. ³⁵ On'huamahui'ja'po dakhue' huanopoya'

on'nopoenig kenda aya'ada on'nopoeapo. O'nakon María pai'da i'ea'pone. Konig siro e'nopo' huekonig suhue'nanada i'ea'pone. —Ken Simeóna Mari'ataj ona'uyate. María Jesúsen huaye o'uyate.

³⁶ Keyoda Diosen jakyoda Ana o'uyate. Ana Diosen hua'a huamanbatia'pakeri o'uyate. Ana Fanuelen huayo'bu kenpa'ti Aser aratbut o'uy. Huatone'nanada o'uyate. Konig mune'yo sue'da huabayok e'ta'etada o'to'epakuyate. Siete huabayok huato'eere on'uyate. ³⁷ Kenoka' Jesús Diosen jakyo ee'te konig ayhua ochenta y cuatro huabayok o'eonhuahuika'de'uy. Diosen jakyo o'ika'po jakya' huahue' o'ika'uyate. Diostaj o'nigpeika'po nogok nogok Diostaj o'pakpo bapehue'da o'epo, Diostayo'da o'tiona'pakahuadika'uyate. Kenpa'ti o'tiona'pakbedika'uyate. ³⁸ Kenoka' Simeón enade'te Ana Jesústaj o'huahua'uyate. Ana'a Diostaj dakiti oa'depo ken Jesús'a pai'da en'no'po'ete Jerusalén aratbuttaj o'madurugpakapo. Kentaj huakka'da o'nonmabonok Ana'a Jesústaj o'manbatia'pak ken.

Nazaret huakka' jakyo on'kume'uyate.

³⁹ Ken Dios Huairienba' e'mana'te aya'da on'nigpe'edepo José Mari'aere Galilea huadaribayo on'kume'uy. Kenomeyen jakyo Nazaretyo on'kume'uyate. ⁴⁰ Ken Jesús'si'po o'kere'kpo, o'teyyepo kenpa'ti Diosen e'ka' konig 'urua'da e'ka' nogiti nogiti o'no'po'e'uyate. Kenpa'ti Diosa daka' o'to'ika'uyate.

Diosen Jakyo Jesús huabosi'po o'uyate.

⁴¹ Nogbayok nogbayok aya' huabayokda Jerusalényo Jesúsen hua'oj huayeere Jerusalényo on'hua'ika'uyate. Judío huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiestate on'hua'ika'uyate. ⁴² Ken Jesús doce huabayok e'to'ede'te aya'da Jerusalényo on'hua'uyate. María Joséere Jesúsere on'hua'uyate. Konig ken fiestate on'huika'po on'hua'uyate. ⁴³ Ken fiesta e'pokde'te on'kume'edepo José Jesúsen huayeere nopo'ehue' o'nepo Jesús huahue'da Jerusalényo o'e'uyate. ⁴⁴ Jesús nog aratbutere yatiaket nama'da on'no'po'epo nogme'noetida o'nokhua'uyate, huabet e'tahue'yo kenpa'ti nog aratbutyo Jesústaj on'ukpo ⁴⁵ huahuayhue' o'nepo Jerusalényo onte'ti on'kume'uyate. A'ukya'po on'kume'uyate.

⁴⁶ Ken, bapa' huame'noe on'ukdepo on'huahuay'uy, Jesús Diosen jakyo o'epo Diosba' huamanmadika'eriere o'huadpo o'batia'pakpo kenomeyere o'batia'pakpo. ⁴⁷ Ken aya'da Jesústaj on'pe'edepo 'urua'da o'batia'pak on'no'po'epo kenpihuay huakka' Jesús o'no'po'e' Jesústaj huape'e'ria on'no'po'e'uyate. ⁴⁸ Ke'nen huaye Joséere on'tiahuaydepo on'mepuke'uyate.

—¿Mena'po konig i'e' oro'taj? Ontaj huakka' o'me'puke'po o'ukne. O'nen hua'oj doere o'ukne. —Jesúsen huaye'a Jesústaj ona'uyate.

⁴⁹—¿Mena'po do'taj o'duk? Kenda do'hued Apag Dios o'paknok ka'dik'ijjey. ¿Mena' kenda nopo'ehue' mo'e'? —Jesús'a o'mana'uy.

⁵⁰ José huayeere kenda Jesús'a o'mana' nopo'unkahue' o'nuyate.

⁵¹ Ken Nazaretyo on'kume'jpo onte'ti José'taj huayetaere Jesús'a o'nigpeika'uyate. Kenda Jesús o'ka'depo Jerusalényo María okkahuehue' o'epo huanopoya' o'no'po'eonhuahua'ika'uyate. ⁵² Ken Jesús o'kere'kpo kenpa'ti nogiti nogiti o'no'pounhuahua'uyate. Jesús 'urua'da o'kika'. Kenda Dios aratbutakon on'no'po'e'uyate.

3

Aratbut ehue' e'ika'te Juan Bautista o'manbatia'pakonhuahuika'uyate.

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

¹ Huakka' huabayok e'pokde'te Tiberio Roma huag'eria gobierno Huairi o'uyate. Ke'na quince huabayok o'mana'de'ika'uyate. Kenokti Poncio Pilato Judeayo gobierno huairi o'uyate. Herodes Galilea huadaribayo Romayo huag'eria gobierno huairi o'uyate. Kenoka'ti Herodesen huama'buy Felipe Iturea huadaribayo gobierno huairi o'epo kenpa'ti Felipe Traconite huadaribayo huairi o'uyate. Kenoka'ti Lisánias Abilinia huadaribayo gobierno huairi o'uyate. ² Kenoka'ti Anás Caifásere konig huakkuru sacerdote huairi o'nuyate. Diosen jakyo ogkika'uyate. Kenokti Diosa Juantaj ona'po Diosen hua'a ijmanbatia'pakapoy Diosa Juantaj o'no'po'e'a'uyate. Juan Zacaríasensi'po o'epo aratbut huakka' ehue' ee'yo o'ikame'te. ³ Jordánhuete nogyon nogyon o'hua'epo aratbuttaj o'manbatia'pakpo,

—Dios opudomeyen dakhuea' e'ka' kabakkahue'po yan'no'po'korea'po bautiza yagka'. —Aratbuttaj o'mana'uyate. ⁴ Konig Isaías Diosen huamanbatia'pakeri o'timadoya'uyate. Konigti Juana o'ka'uyate. Isaías o'timadoya'po,

Keyo aratbut ehue' e'ika'yo huabokerek 'utta'da e'mana'te a'peeya'po aratbut on'bahuahua'apo. “Dios Huairien dag kente huahuae' daka' dag yan'nigka'. Butukda yan'nigka'. Konig yan'manopo'korea'po. ⁵ Huatota'po yanokbuk. Konig ote' yanoktibutuka'. Sondoda dag e'ek' yanoktibutuka'. Kente ekkotatuka' dag

yan'tinokdejpaka'. ⁶ Kenpa'ti konig Dios aratbuttaj o'manopo'yarea' aya'ya'da huadariya' aya'ada aratbut on'tiahuayapo." Kenda Isaías o'madoya'uyate. A'nennada o'madoya'uyate.

⁷ Ken huakka'ada Juantaj on'huahua'uyate. Juantaj bautiza megke'po on'huahua'uyate. —Konig dakhue'da bihui o'magkika'. Konigti opudomey dakhuea'da bo'kika'po kenpa'ti opudomey nama'da mo'nopoika'po. Nopo'koreahue'tada bautiza egka'te Diosa dakhuea'da castiga egka'te yokititikonapoy. Kenda nama'da mo'nopoene. ⁸ 'Urua'da yag'kikati'. Daknopo'da yag'kika'po Diostaj mo'nopo'korea'uynok aya'ada tiahuaydik mo'epone. "Abraham oro'omeyen adhuea'pane' o'epo Diostaj me'pukhue'dik o'ey." Nopoghue' yane'. Diosa e'paknayo huid in o'bahuednigtaj Abrahamen huayayo magka'dik o'e. ⁹ Nopo'koreahue' ee'nayo ida Diosa castiga mogka'apone. In konig o'e. Konig ta'bayo huada huatoe'eri o'epo. Huada 'uruu'da onhuadhue' o'eonhuahuika'nok daka'da o'tiahuayonhuahua'depo huateya o'ta'tegpo ta'akyo o'mahuigika'. —Juana o'mana'uyate.

¹⁰ —¿Diosa castiga kahue' mo'e'po oro' kate ka'dik o'e? —Juantaj o'nona'uyate.
¹¹ —Botta' opiot e'tae'nayo kentaj opiotbayo' e'huage'taj nogtida yan'bayokika'. Q'na ayppo e'toe'nayo kentaj ayppobayo' e'huage'taj yan'bayokikati'. —Juana o'mana'uyate.

¹² Juana bautiza megke'po sue'da gobierno huakupe huabae'eria Juantaj on'huahua'depo engaña e'kikada huakka'da huakupe e'bakikada,
—¿Oro' kate ka'dik o'e, huamanmadika'eri? —Juantaj o'nona'po,

¹³ —Kenyo'da ken huakupe Roma gobiernoa o'mana'uynig kenyo'da yan'bae'. Nogda baehue' yane'. —Gobierno huakupe huabae'eritaj Juana o'mana'uyate.

¹⁴ —¿Oro' kate ka'dik o'e? —Roma sorotataj Juantaj o'nona'uy.
—Be'tapi' katapi' bakkayhue' yanika'. Katapi' a'bakkayya'po huiyoka'da manahue' yanika'. Nama'da yan'bahuua'po bakkayhue' yane'. Kenpa'ti ken huakupe gobierno bo'yokika'ne konig sorotatayo ee'te huakupe bo'yokika'ne. Kenpa'da dakuupa me'tene, nogti pakhue' a'ei' yan'nopoika'. —Ken Juana sorotataj o'mana'uyate.

¹⁵ Diosa Cristotaj o'ta'monapo kenda huakka'ada aratbut on'nopogepo Juante ogkupopakdepo Cristotaj huakka' o'nonmabopo, Juantaj Cristo o'epi' on'tinopogepo.

¹⁶ —Cristo ehue' ijje. Donayo hue'eya bautiza ijmagkikay. Cristonayo o'tiakde opudomeytaj bautiza o'magka'apo. Diosen Nokirega bautiza o'magka'apo kenpa'ti ta'ak e'bakpakya' bautiza o'magka'apo. Ke'na huakhuairi o'epo mata'mona'dik o'epo. Donayo huairi ehue'da ijje. Cristo 'uruu'da o'epo Diostaj huadaknada o'e. Donayo suhue'da huadak ijje. ¹⁷ Cristo o'tiakdepo konig aroz huatuga'eri o'epo aroz o'tugdepo oktipoa'. Ken oktipoa'depo jakyo o'kudapo. O'kuda'depo huakusi'hue ta'akyo o'huigonhuahuika'po okbithue' o'epo. Ken huadak huakid konig Cristotaj huaknopog'eri o'ne. On'nigpeika'. Huaknopog'eritaj o'bakuda'apo, Diosen jakyo o'bakuda'apo. Huakusi'hue konig aratbut Diostaj nigpeehue' o'nika'. Konig castiga e'magka' ta'akyo o'maenapo. —Juana aya'tada o'mana'uyate.

¹⁸ Ken konig nogda nogda Juana o'mana'onhuahua'po judío aratbuttaj huadak hua'a o'manbatia'pakpo Jesucristotaj ken Juana o'manbatia'pakuyate. ¹⁹ Herodes Roma huage'eri gobierno huairi o'epo Galilea huadaribayo gobierno huairi o'epo, "Dakhuea' o'ka." Juana o'huaa'de'uy. Herodes huama'buyen huatoe' o'toepo kenpa'ti nogda nogda dakhuea' o'kame'nok, "Dakhuea' o'ka." Juana o'huaa'de'uy. ²⁰ Juana kenpa' e'huaa'de'te Herodes nigpeehue' o'edepo nogda dakhuea' o'ka'po huabakuda' jakyo Juantaj o'kuda'uyate.

Jesústaj bautiza ogka'uyate.

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹ Ken 'ikken Juantaj kudahued Juan bautiza o'magka'po, huakka'da aratbuttaj bautiza o'magka'depo Jesústakon bautiza ogka'uyate. Ken Jesústaj bautiza egkade'te Jesús Diostaj e'tiona'pakde'te konig kurudya' akbogpe okhuike'uyate. ²² Diosen Nokireg o'huahuarakpo konig tukku' o'huarakpo Jesústaj o'tikotpo,

—On do'hued Huasi'po o'taene. Huadi'da o'taene. Ontaj durugda o'toene. —Kurudya' Diosa ona'uyate.

Jesucristoen adhuea'pane' o'nika'uyate.

(Mt. 1.1-17)

²³ Jesús konig treinta huabayok o'epo huaboa'da judío aratbuttaj o'manmadika'onhuahua'po. Joséensi'po o'e aratbut on'nopoika'pi'. José Eliensi'po o'uyate. ²⁴ Elí Matatensi'po o'uyate. Matat Leviensi'po o'uyate. Levi Melquiensi'po o'uyate. Melqui Janaensi'po o'uyate. Jana Joséensi'po o'uyate. ²⁵ José Matatiasensi'po o'uyate. Matatias Amósensi'po o'uyate. Amós Nahumensi'po o'uyate. Nahum Esliensi'po o'uyate. Esli Nagaiensi'po o'uyate. ²⁶ Nagai Maatensi'po o'uyate. Maat Matatiasensi'po o'uyate. Matatias Semeiensi'po o'uyate. Semei Joséensi'po o'uyate. José Judáensi'po o'uyate.

²⁷ Judá Joanaensi'po o'uyate. Joana Resaensi'po o'uyate. Resa Zorobabelensi'po o'uyate. Zorobabel Salatielensi'po o'uyate. Salatiel Neriensi'po o'uyate. ²⁸ Neri Melquiensi'po o'uyate. Melqui Adiens'i'po o'uyate. Adi Cosamensi'po o'uyate. Cosam Elmodamensi'po o'uyate. Elmodam Erensi'po o'uyate. ²⁹ Er Josuéensi'po o'uyate. Josué Eliezerensi'po o'uyate. Eliezer Jorimensi'po o'uyate. Jorim Matatensi'po o'uyate. ³⁰ Matat Leviensi'po o'uyate. Levi Simeónensi'po o'uyate. Simeón Judáensi'po o'uyate. Judá Joséensi'po o'uyate. José Jonánensi'po o'uyate. Jonán Eliaquimens'i'po o'uyate. ³¹ Eliaquim Meleaensi'po o'uyate. Melea Mainánensi'po o'uyate. Mainán Matataensi'po o'uyate. Matata Natánensi'po o'uyate. ³² Natán Davidensi'po o'uyate. David Isaiensi'po o'uyate. Isai Obedensi'po o'uyate. Obed Boozensi'po o'uyate. Booz Salmónensi'po o'uyate. Salmón Naasónensi'po o'uyate. ³³ Naasón Aminadabensi'po o'uyate. Aminadab Aramensi'po o'uyate. Aram Esromensi'po o'uyate. Esrom Faresensi'po o'uyate. Fares Judáensi'po o'uyate. ³⁴ Judá Jacobensi'po o'uyate. Jacob Isaacensi'po o'uyate. Isaac Abrahamensi'po o'uyate. Abraham Taréensi'po o'uyate. Taré Nacorens'i'po o'uyate. ³⁵ Nacor Serugensi'po o'uyate. Serug Ragauensi'po o'uyate. Ragau Pelegensi'po o'uyate. Peleg Heberensi'po o'uyate. Heber Salaensi'po o'uyate. ³⁶ Sala Cainánensi'po o'uyate. Cainán Arfaxadensi'po o'uyate. Arfaxad Semensi'po o'uyate. Sem Noéensi'po o'uyate. Noé Lamecensi'po o'uyate. ³⁷ Lemec Matusalénensi'po o'uyate. Matusalén Enocensi'po o'uyate. Enoc Jaredensi'po o'uyate. Jared Mahalaleelensi'po o'uyate. Mahalaleel Cainánensi'po o'uyate. ³⁸ Cainán Enósensi'po o'uyate. Enós Setensi'po o'uyate. Set Adánensi'po o'uyate. Adán Diosensi'po o'uyate.

4

Jesústaj nama'da kake'po toto' huairia Jesústaj da ona'uyate.

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

¹ Diosen Nokireg o'nopo'toenok Jesús a Diostaj o'nigpeika'po Jordánhueya' o'kume'uyate. Diosen Nokirega aratbut ehue' e'jika'yo Jesústaj o'tohua'uyate. ² Keyoda cuarenta huame'noe o'eonhuahuika'po. Keyoda toto'a Jesústaj o'dikdikuyate dakhuea' kake'po. Cuarenta huame'noe bapehue' o'unhua'po kenpa'ti cuarentaa' sikyo bapehue' o'eonhuahua'depo kenoka' aypota' o'e'uyate.

³—On buttida Diosen Huasi'po ee'nayo in huidtaj aypo yaeen. —Jesústaj toto'a ona'uyate.

⁴—Aypoayo'da noikahue'dik o'ne aratbut. Aypo on'bape'po aya'da Apagba' huadik nigpeika'dik o'ne. Apagba'a kenpa'oa'. —Jesúsa ona'uyate.

⁵ Kenoka' toto'a o'tohua'po Jesústaj o'tohua'po kutayoda ote'yo o'tobehuikpo. Ken ijhuiti ehue' nogyo nogyoda adteda aya' huadaribayo gobierno huairi Jesústaj o'batiahuay'ea'uyate.

⁶⁻⁷ —Aya'da 'urua'da huadaribayo kenpa'ti huadariyo huairi huag' o'bayokapone konigepo do'huedda me'tamaenok. Betapi' e'yokta' ijpakpo yokdik ijje. Do'taj huikudate e'tihuadnayo "Uruda huairi me'taene." Do'taj ena'nayo aya'da i'tiahuaynig o'bayokapone. —Toto'a Jesústaj nama'da ona'uyate.

⁸—Bekhua', toto', konigepo "Dios Huairitayo'da huikudate yanighuadpo yan'nigpee'." Apagba'a kenpa'oa'. —Kenpa' Jesúsa toto'taj ona'uyate.

⁹ Kenoka' Jerusalényo Diosen jakyo o'tohua'po toto'a o'tohua'po Diosen huaboro' jak jakkutagpiyo o'tobehuikuyate.

—On Diosen Huasi'po ee'nayo barakte yakudaj. ¹⁰⁻¹¹ Apagba'oa'po:

Ka'nonokba'huade'po e'kudajte Diosa ke'nen huata'moneritaj o'mata'mona'aponok huidbate kothue'dik i'ea'pone. Huaba'a kutate monokba'huadapone. Apagba' kenpa' o'madoya'uyate.

—Toto'a nama'da ona'uyate.

¹²—"Dios Huairi nama'da kake'po nama'da ahue'yag'." Apagba' kenpa' o'madoya'uyate. —Jesúsa toto'taj ona'uyate.

¹³ Jesús nama'da kake'po toto' huairia nogda nogda da ona'depo nogda nama'da huana' nopogehue' o'edepo o'batikpo okhua'uyate. Nogokpi' da anaya'po yakumeapetdapi'.

Galilea huadaribayo Jesús a huaboa'da o'manmadika'uyate.

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴ Galilea huadaribayo Jesús o'kume'uyate. Diosen Nokirega o'nopo'toenok Jesús teyda o'e'uyate. 'Urua'da o'manmadika'nok Jesústaj on'batia'paknok huabada adta'da nogya' nogya' on'batia'pakuyate. ¹⁵ Judío aratbuten huaitake' jakya' o'manmadika'po nogda nogda nogyo nogyo judío aratbuten huaitake' jakya' o'manmadika'ika'uyate. "'Urua'da o'manmadika' Jesús a." Aya'ada on'batia'pakuyate.

Nazaretyo Jesús a o'ika'uyate.

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶ Ken, Nazaret huakka' jakyo Jesús o'hua'uyate. Keya' Jesús o'kerekuayate. Okmapje'ahuaddik huame'noete judío aratbuten huaitake' jakyo o'kud'uyate. Kenda o'kika'po o'kud'uyate. O'kudondepo Apagba' o'tiahuaypo Apagba' abona'pakya'po o'bo'uyate. ¹⁷ Apagba' ken Isaías huamanbatia'pakeria o'manigmadoya'uy. Kenda beroba' Jesústaj on'yokuyate. O'ukpo in o'huahuaydepo, o'mona'pakuyate:

¹⁸ Dios Huairien Nokireg me'nopo'toene konigepo pa'da aratbuttaj huadak hua'a a'manbatia'pakya'po bektie'ea'me'ne. Pa'da huaje'eri aratbuttaj kamadurug-pake'po Dios Huairia me'ta'mona'uyne. Huairien huanaba' kenpa'da bahua'dik ka'ne'po kamane'po Dios Huairia me'ta'mona'uyne. Ekpobigtaj kabakpoyare'po Dios Huairia me'ta'mona'uyne. Kenomeytaj dakhuea'da on'magkika'nok kabak-tohue'po Dios Huairia me'ta'mona'uyne. ¹⁹ In huadak huabayokte Dios Huairia o'matinepahui'po kamabatia'pake'po Diosa me'ta'mona'uyne. Ken Jesús Isaiasba' o'mona'pakpo o'mana'uyate.

²⁰ Ken Jesús Apagba' o'bokhuikdepo judío aratbuten huaitake' jak huato'e'eritaj o'ba'yokdepo o'huaduyate. Ken aya' aratbut huaitake' jakyoda o'nepo Jesústaj on'tiahuaya' nok,

²¹ —Ken Apagba' huaboa'da mo'peedene oy konig Isaías oa'uyate oy kenda ijkay. Oy ijka'nig bo'tiahuayne. —Ken Jesús huaboa'da o'mana'uyate.

²² Jesústaj “kenpihuay,” on'batia'pakpo “huadakda oa',” “buttida oa',” “'urua'da hua'a o'batia'pak,” aya'ada on'batia'pakuyate.

—In Josénsi'po o'eng'a. —On'batia'pakuyate. Nopoehue' o'nepo on'batia'pakuyate.

²³ —Konig aratbut oa'ika', “Huamadakka'eri i'epo huata'da yayarea'.” Do'taj ena'ta' bo'pakne i'jnopo'e, “Konig Capernaum huakka' jakyo o'bayareame'te o'pee i'yokon o'nen huadaribaya' konigti yaka'.” O'nona'apone. —Jesús Nazaret aratbuttaj o'mana'uyate.

²⁴ Jesús naogiti o'manbatia'pakpo,

—Be'api' Diosen huamanbatia'pakeria nogbayo e'hua'nayo Diosen huamanbatia'pakeri o'e' aratbuta o'noknopo'eapo on'nigpe'eapo. Ke'nen huakka' jakya' yakereky'a'da kentaj Diosen huamanbatia'pakeritaj aratbuta pakhue' o'nika'apo. Buttida i'jjay. ²⁵ A'nennada Eliaskudak o'ika'uyate. Eliaskudak Diosen huamanbatia'pakeri o'uyate. Keyo Israel aratbut o'nika' bapa' huabayok nogiti nog seis puug hui'hue' o'uyate. Aypo ehue'da o'uyate. Israel aratbut aypo toehue' o'nyuate. Kenoka' huakka'ada Israel 'ayhua'ete'tada ²⁶ Israel aratbut 'ayhuataj Eliaskudaktaj nigta'monahue' o'uyate. Israel aratbuta oknopoehue'da o'nenok Israel 'ayhuataj aypo kabayokike'po nigta'monahue' o'uyate. Dios nog aratbut 'ayhuataj o'nigta'mona'uyate. Ken Sarepta jak 'ayhuataj o'ta'mona'uyate. Sarepta jak meyo'hue' da Sidón huakka' jak o'e. Sarepta jak 'ayhua nog aratbutda o'uyate. Nog aratbut 'ayhua aypo kabayokike'po o'nigta'mona'uyate. ²⁷ Kenpa'ti Israel aratbut huadaribayo huaje'eri Eliseokudak o'uyate. Eliseo Diosen huamanbatia'pakeri o'uyate. Kenoka' huakka' Israel aratbut ke'poda on'maso'set'uyate. E'so'set Israel aratbuttaj bayareahue' o'ma'uyate Diosa. Nogtatipi' bayareahue' Israeltanayo e'eda Naamantayo'da o'yarea'uyate. Naaman nog aratbutda Siria huadaribayo huaje'eri aratbut o'uyate. —Jesús huaj'enbaya'da Nazaretyo o'mana'uyate.

²⁸ Judío aratbuten huaitake' jakya' aya'ada Israel aratbut o'nepo on'peede'po diga'da Jesústaj on'huadiay'uyate. ²⁹ On'bopo huakka' jakya' on'to'orokpo Jesústaj on'to'orokpo huakupakunojpoyo on'tohua'po ken huakupate kenomeyen huakka' jak o'e'uy. Ken huakupakunojpoya' andaya'yo on'tohua'uy'ng'a. ³⁰ Jesús huakupakunojpote huakka' aratbut egkupopakte o'bapkoponpo o'bakhua'uyate.

Dakhue'da nokirega bokerektaj o'nopo'to'e'uyate.

(Mr. 1.21-28)

³¹ Ken Capernaum huakka' jakyo Jesús o'hua'uyate. Capernaum Galilea huadaribayo o'e. Capernaumyo Jesús o'epo aratbuttaj o'manmadika'po judío aratbuten huaitake' jakya' okmapje'ahuaddik huame'noete o'manmadika'uyate. ³² “Kenpihuay 'urua'da o'manmadika', konig huairitona' o'manmadika'.” Aratbuta on'tinopo'e'uyate.

³³ Huaitake' jakyo nogbokerektaj tida dakhue' nokirega o'nopo'toenok'utta'da o'okoypo,

³⁴ —Oro'omeytaj ogkahue' moe'. ¿Mena'po oro'omeytaj ogka', Jesús Nazaret huaje'eri? ¿Oro'taj kenpa'da a'eny'a'po menpa' o'huatiak? Ontaj okēa'ne. Dioseny'o'da i'ene. —Dakhue' nokirega 'utta'da o'okoy'uyate.

³⁵ —A'pakhue' yae'. Huabokereky'a'yakhua', nokireg. —Jesús ona'uyate.

Ken huabokerektaj dakhue' nokirega sorokte o'en'uyate. Aya' okpoda sorokte o'en'uyate. O'endepo okoro'kon'uyate. Huabokerektaj dakhuea' ogkadhue'ada dakhue' nokirega okhua'uyate. ³⁶ Aya'ada on'tiahuaypo on'mepuke'uyate. Huayahua'ya on'manbatia'pakpo,

—'Urua'da huadik oa'. Konig huairitone' ona'po ighua'da o'mana'nok nigpeedik o'nepo o'makoroka', dakhue' nokireg o'makoroka'. —Huayahuaaya on'manbatia'pakuyate.

³⁷ Ken huadaribayo nogyon nogyon Jesústaj on'manbatia'pakonhuahuika'uyate.

Simón Pedroen huasu'taj Jesúsa o'yarea'uyate.

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸ Ken Jesús o'orokonpo judío aratbuten huaitake' jakya' o'orokondepo Simónen jakyo o'kudon'uyate. Keyo Simónen huasu' huakka'da o'digpaknok, "Oro'en huasu'taj yayarea'." Jesústaj o'nona'nok ³⁹ enpahuedte Jesúsa o'tiboato'po o'yarea'nok ke'na o'ta' huitato'depo ida o'bodpo o'manigmanhuada'uyate.

Huakka' aratbut dakhue'da e'ne'te Jesúsa o'bayarea'uyate.

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

⁴⁰ Nogyo nogyo huakka' aratbut o'nepo, dakhue'da o'nepo, noga noga dakhue'da o'nepo, on'digpakpi', ekpobigpi', nogda nogda dakhue'da o'ne'uyate. Ken e'sikde'te kenomeyen huabeta on'batotiakpo Jesúste on'batotiakuyate. Jesús nogtati nogtatia' o'batibata'tepo o'bayarea'uyate. ⁴¹ Nogomey kenpa'ti dakhue'da e'ne'te Jesúsa toto'taj o'makena'uyate. Toto'a o'makorokpo 'utta'da o'dokoypo,

—Diosen Huasi'po i'ene. —Toto'a on'mana'uyate.

Jesús Diosen Cristo Diosa o'ta'mona'de'uy toto'a o'noknopoenok,

—Keje', ahue' yane'. —Jesúsanayo toto'taj o'mana'uy.

Galilea huadaribaya' Jesúsa o'manbatia'pakonhuahua'uyate.

(Mr. 1.35-39)

⁴² E'munyakte Jesúsa huakka' jakya' o'orokonpo aratbut ehue' ee'yo o'hua'uyate. Aratbuta o'dukpo Jesústaj on'huahuay'uyate.

—Oro'omeytaj okhuahue' moe'. —Jesústaj o'nona'nig'a,

⁴³ —Huadak hua'a konig aratbut Dios Huairitaj oknopoi'ka'dik o'neapo. Ken nog huakka' jakyo nogyo nogyo huadak hua'a manbatia'pakdik ka'e'po konigepo Diosa me'ta'mona'uyne. —Jesúsa aratbuttaj o'mana'uyate.

⁴⁴ Ken nogda nogda judío aratbuten huaitake' jakyo Galilea huadaribayo Jesúsa huadak hua'a o'manbatia'pakika'uyate.

5

Jesúsa ena'te Simónomey o'nokenedepo huakka'nanada biig o'nontotokuyate.

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

¹ Nogok Genesaret e'pog akta'bogpete Jesús o'bo'uyate. Diosen hua'a a'peya'po huakka'nada aratbut on'batiakpo o'nonda'epo Diosen hua'a e'peeta' on'pakpo Jesústaj o'nonda'e'uy. ² Botta' kusi'petone' meyo'hue'da akta'bogpete e'bette Jesúsa o'tiahuaypo sigpi' huadhue' o'nuy. Huakjene'eriomey kusi'petaj o'nokhua'depo huakjene' on'koyoa'uyate. ³ Nogtida kusi'petone'yo Jesús o'kudpo o'bo'uyate, Simónen kusi'peyo o'bopo.

—Sue'pi' e'pognopo'te be'tohuatu', Simón. —Jesúsa Simóntaj ona'uyate. Keyo kusi'peyo o'huaddepo huaboa'da huakka'nada aratbuttaj o'manmadika'uyate. Kusi'peya'da o'manmadika'uyate. ⁴ O'manmadika'batikdepo,

—E'pog jodyoda yanhua'po biigtaj yanokjene'. —Simóntaj ona'uyate.

⁵ —Aya' sikyoda oro'omey okjene'bednig'a biig ehue'da o'e, Huamanmadika'eri. O'na ona'nok yokjene'apoy. —Simóna Jesústaj ona'uyate.

⁶ Ken o'nokjene'depo huakka'nada biig on'kuda'denok en'totokte huakjene' huaboa'da okputukonpo nogyen nogyen okputukonpo. ⁷ Nog huakjene'eri nog kusi'petaj Simóna huaba'a ba'ba' o'manenok. Ken on'tiakdepo kenomeyen botta' kusi'peyo biig on'bahuada'po huakka'nada o'epo kusi'pe o'ta'kotay'uyate. ⁸ Kenda Simón Pedro o'tiahuaypo Jesúsen hua'ite huikudate o'tihuadpo,

—Bekhua', Huairi, donayo dakhuea' huaka'eri ijje. —Jesústaj Simóna ona'uyate.

⁹ Biig huakka'da o'enok Simón omepuke'po kenpa'ti nogomey Simónere huakka'da on'mepuke'uy. ¹⁰ Kenpa'ti Jacobo Juanere Zebedeoensi'po Simónere huakjene'eri o'nuyate. Kenomeykon on'mepuke'uyate.

—Mepu'kehue' yae'. Oy huaboa'da do'taj kanoknopoe'po aratbuttaj i'bae'apo. —Jesúsa Simóntaj ona'uyate.

¹¹ Ken kusi'pe on'betandepo huakjene'eria aya'da on'maenanpo kenpa'da on'maenanpo Jesústaj a'nigpeikaya'po on'tahua'uyate.

Huabokerek ke'poda e'so'set Jesúsa o'yarea'uyate.

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹² Keyo huakka' jakyo Jesús o'edenok huabokereka o'huatiak'uyate. Ke'na ke'poda o'so'seta' Jesústaj o'tiahuaydepo huikudate o'huadpo sorokyo o'kuta'boy'uyate. (Ken konig gobierno huairitaj ogkika'uyate.)

—O'na e'paknayo beyarea', Huairi. —Jesústaj ona'uyate.

¹³ Jesúsa o'tibata'tepo

—E'yarea'ta' ijpaki, “o'yareay'.” —Jesúsa ona'uyate.

Ena'te jdada o'yarud'uyate.

¹⁴ —“Jesúsa be'yarea'ne,” mantia'pakhue' yae'. Sacerdote Diostaj 'uhua huanigbatiarakerite sacerdotete yahuati'. I'yaredene betiahuayye'. A'yareya'po konig Moisésa o'mana'uyate konig yayokti'. Sacerdote 'uhua Diostaj kanigarake'po 'uhuapi' yayokti'. Ken konig i'ka'po i'yaredepo huadaka'nenok aratbut tiahuaydik o'neapo. —Jesúsa ona'uyate.

¹⁵ Urua'da Jesúsa o'bayarea' huadaknada o'manmadika' nogya' nogya' on'tipeepo nogiti nogiti huakka'da on'tipeepo huakka'da aratbut Jesústaj ogkupopakpo a'peeya'po kenpa'ti be'yare'po ogkupopakuyate. ¹⁶ Egkupopaktada Jesúsnayo o'bakhua'ika'po keyo aratbut ehue' huage'yo o'bakhua'ika'uyate. Keyoda o'tiona'pakonhua'uyate.

Huabokerek e'ketpaktaj Jesúsa o'yarea'uyate.

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷ Nogoka' Jesúsa e'manmadika'te keyo fariseo aratbut on'bahuadpo fariseo Moisésenba' on'nigpeika'uyate. Kenpa'ti Moisésenba' huamanmadika'eri on'bahuadpo Galileaya' Judeaya' kenpa'ti Jerusalénya' on'huatiakde'uyate. Kabayare'po Diosa Jesústaj o'tihuapokpo ¹⁸ ken Jesústaj huabokerek asukte enpahuedte on'nigtotiakpo sue'ada huabokerek on'nigtotiakuyate. Ken huabokereka asukte e'ketpak onpahuedika'uyate. Jakyo e'kuda'ta' on'pakpo Jesústaj a'nighuedaya'po e'kuda'ta' on'paknig'a ¹⁹ huakka'nanada o'nenok meya' kudahue' o'ne'uy. Konigepo jak kutayo on'tobehuijpo jakonpid on'tiokendepo huabokerek asukte enpahuedte o'nonhuaraka'po aratbutnopote Jesústaj huakokpen o'nonhuaraka'uyate. ²⁰ Jesúsanayo o'yarea'apo on'nopog'uy. Kenda Jesúsa oknokot. Huabokerek e'ketpaktaj,

—Aya'da Diostaj dakhuea' i'ka'uyatenig'a do'a yokkahueay, huabokerek. —Jesúsa e'ketpaktaj ona'uyate.

²¹ Ken Moisésenba' huamanmadika'eri kenpa'ti fariseo aratbut Jesústaj on'pegedepo huaboa'da on'nopogepo “Diostaj dakhuea' Jesúsa oa'. Nama'da o'nopogepo dakhuea'da Jesúsa oa'. Huabokerekanayo okkahueahue'dik o'e. Diosayo'da dakhuea' e'ka' okkahuea'dik o'e.” Moisésenba' huamanmadika'eri fariseoere huaboa'da huanopoya'da on'nopogepo.

²² Kenda fariseomey huanopoya'da on'nopoenig Jesúsa o'nopog'uyate.

—Menpa' ken konig dakhuea' on'tinopog. ²³ Diostaj dakhuea' e'ka' huabokereka okkahueahue'dik o'e. Diosayo'da dakhuea' e'ka' okkahuea'dik o'e. Huabokerekanayo sigpi' yareahue'dik o'e. Diosayo'da yarea'dik o'e. ²⁴ Do huabokerek ijjepe Diosya' ijtiakuy. Diostaj dakhuea' e'ka' bakkahuea'dik ijjepe opudtaj a'manopogeya'po e'ketpaktaj ijyareapoy. —Jesúsa o'mana'po,

—Yabo', asuk ya'udpo, o'nen jakyo yahuati'. —Huabokerek e'ketpaktaj Jesúsa ona'uyate.

²⁵ Huaboa'da ena'te ke'na o'bod'uyate. Huamanmadika'eri fariseoere en'tiahuayte o'bodpo, asuk o'udpo ke'nen jakyo o'hua'po Diostaj dakiti o'tiona'pakpo Dios 'uruu'da megka'ne o'batia'pakuyate. ²⁶ Aya'ada on'tiahuaydepo on'mepuke'po Dios 'uruu'da o'ka' on'batia'pakuyate. On'mepu'kudpo,

—Oy konig a'nenda tiahuayhue' o'nika'uyenig o'tiahuaydey. Diosa 'uruu'da o'ka' o'tiahuay. —Aratbuta on'tiahuaydepo on'batia'pakuyate.

—Diostaj aknopogeya'po do'taj menigpeepo be'tahua'. —Jesúsa Levítaj ona'uyate. (Leví konogda o'dikka'uy Mateo)

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷ Nogoka' Jesúsa o'orokpo Levítaj o'tiahuay'uyate. Leví huabokerek o'epo gobiernotaj huakupe o'tabae'ika'po gobierno huakupe huatabae' jakyo o'huad'uyate.

—Diostaj aknopogeya'po do'taj menigpeunhuahuika'. —Jesúsa Levítaj ona'uyate.

²⁸ Ken Leví o'bodpo aya'da kenpa'da o'maenanpo Jesúsero o'hua'uyate.

²⁹ Nogok Jesústaj huakka'da aypo on'manigmanhuada'po Levien huanaba'a on'nigmanhuada'uyate. Levien jakya' on'nigmanhuada'uyate. Kutopate Jesúsero Leviere huakka'da on'bahuadpo, gobiernotaj huakupe huatabae'eri on'bahuadpo kenpa'ti nogomey on'bahuadpo gobierno huakupe huatabae'eria engaña ogkika'uyate. ³⁰ Fariseo aratbut kenpa'ti Moisésenba' huamanmadika'eri o'nepo huaboa'da on'bahuu'po Jesúsen huanigpeika'eritaj on'bahuu'po,

—¿Gobierno huakupe huatabae'eriene kenpa'ti dakhuea' huaka'eriene mena'po opudomeya mo'bape'? Kenomeyere bapehue' yane'. Dakhuea'da boka'ne. —On'mana'uyate.

³¹—Aratbut huadakda ee'nayo huamadakka'eriyo huahue' o'nika'. Dakhue'da ee'nayo huamadakka'eriyo on'hua'ika'. ³² Konigepo “Huadak huaka'eri ijje,” Aratbut kenda huata' huatinopog'eritaj “Yan'nopo'korea'. Diostaj yan'nigpee',” a'manaya'po Diosya' bahuatiakhue' ijje'uy. “Dakhuea' huaka'eri ijje.” Aratbut kenda huata' huatinopog'eritaj “Yan'nopo'korea'. Diostaj yan'nigpee',” a'manaya'po Diosya' ijbahuatiakuy. —Jesusa o'mana'uyate.

Diosa kamapee'po bapehue' o'nunhua'depo on'tiona'pakika'.
(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³—Juan bautiza huaka'erien huanigpejka'eri kenpa'ti fariseoen huanigpejka'eri Diosa me'pee'po bapehue' o'nunhua'po on'tiona'pakika'. ¿Menpa' o'nen huanigpejka'eriata aypo on'bape'ika'? —Fariseomey kenpa'ti Moisesenba' huamanmadika'eriomeya nama'da on'nopogepo Jesustaj o'nona'uyate.

³⁴—Do konig huabokerek e'toepak konig ijenok. Kenoka' huabokerek o'toepakapo huakka' huadi'a a'durugpakya'po kenere a'bapeya'po on'bahuatiakika'. Kenoka' huadi' kenere o'nepo “Bapehue' ya'nunhua',” manahue'dik o'nenig'a ³⁵ kenoka' do'taj kadarake'po boktohua'denok huadi' aratbuta bapehue' o'nunhua'po on'tiona'pakionhua'apo. —Jesusa o'mana'uyate.

³⁶—Huatone'ok ke'poda e'para'te akbetya'po huabo huaoktaj okteghue' monika' oro'omey judio aratbut. Huaboenpa huatone'oktaj ekbetnayo onte'ti ke'poda o'para'apo kenpa'ti huabo huak dakhue'da o'epo. Konigti adhuea'pane'a e'manmadika' huatone'dik onte'ti nigpeghue'dik yane'. Do'hued huabodikyo'da e'manmadika' nigpeedik yanika'. ³⁷ Huatone'si'dak vino huatoe' ayda kenpa'ti kurugada o'epo konigepo huabo vino sine' hughuahued onjoyhue'dik o'ene. Huatone'si'dakyo huabo vino onjoyhue'dik o'ika'ne. Huatone'si'dakyo huabo vino enjornayo o'huapoagpo huasi'dak on'titagonapo. Vino o'surukapo kenpa'ti huasi'dak ke'poda o'su'huionapo, dakhue'da o'epo. ³⁸ Huabo vino huabosi'dakyo onjoydik o'ene. Konigti adhuea'pane' ogkika' kahue'dik yanika'. Do'hued huabo e'manmadikayo'da yan'nigpejka'po, yag'kika'. ³⁹ Be'api' vinotone' on'mamay'ikame'te huabo vino pakhue' o'nepo. “Vinotone'yo'da huadakda o'e.” O'da'. Ken konig adhuea'pane' ogkika' be'api' ogkadhuahuika'depo do'hued huabo e'manmadika' e'ka'ta' pakhue' o'ne. —Jesusa o'mana'uyate.

6

Judioen okmapie'ahuaddikte Jesusen huanigpejka'eria o'nogkupoktega'uyate.
(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

¹ Nogok judio aratbuten okmapie'ahuaddik huame'noete Jesus ta'bayo o'hua'epo huanigpejka'eriene o'hua'e'uyate. Jesusen huanigpejka'eri trigo o'nogkupaya'po huaba'a on'tipita'po on'bape'uyate. ² Ken sue'da fariseo huamanmadika'eri o'nepo,

—Kenda Judioen okmapie'ahuaddik huame'noete ogkupayahue'dik o'nenig'a. ¿Mena'po bo'ka'? Dakhuea'da bo'ka'ne. —Fariseo huamanmadika'eriomey Jesusen huanigpejka'eritaj on'mana'uyate.

³—Apagba'te Davidtaj e'batia'pak mo'ba'tiahuay'uyate. David kenere huag'eri ogkusitokuyate. ⁴ Diosen carpa jakyo ogkud'uyate. Pan Diostaj on'nighueda'ika' o'hued'uyate. Sacerdote Diostaj 'uhua huanigbatiarakeriyo'da ken pan bape'dik o'nika'. David kenere huag'eri ogkusitokpo ken pan o'depo on'bape'uyate. —Jesusa fariseomeytaj o'mana'uyate.

⁵ Nogdakon Jesusa o'mana'po,

—Do huabokerek ijenok Diosa me'ta'mona'uyne. Judio aratbuten okmapie'ahuaddik huame'noete huairi ijje'po katapi' yagka' aratbuttaj mana'dik ijje. —Jesusa o'mana'uyate.

Eba'po'ketpaktaj Jesusa o'ba'yarea'uyate.
(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶ Nog okmapie'ahuaddik huame'noete judioen huaitake' jakyo Jesus o'kuddepo huaboa'da o'manmadika'uyate. Keyo huabokerek huada'kopen eba'po'ketpak o'uyate. ⁷ Moisesenba' huamanmadika'eri fariseomeyere Jesustaj on'tiahuaya'po okmapie'ahuaddik huame'noete menpa' o'yareapopi' kenda e'tiahuayta' on'pakpo. Okmapie'ahuaddik huame'noete e'yarea'nayo “Dakhuea' o'ka'.” huadik o'ey on'nopogepo. ⁸ Kenda fariseomey en'nopog'ete Jesusnayo o'maknokotuy. Huabokerek eba'po'ketpaktaj

—Yabo', iyo eretnopoyo yaboato'. —Jesusa ona'uyate.

Ken huabokerek o'bopo eretnopoyo o'boato'uyate.

⁹ —Okmapie'ahuaddik huame'noete huadak ka'dik o'ene. Dakhuea' kahue'dik o'ene. Okmapie'ahuaddik huame'noete dakhue'taj yarea'dik o'ene. Barakhue'dik o'ene. Menpa' kenpa' mo'nopo'e opuda. —Jesusa o'mana'nig'a fariseomey soata' a'tokhue'da o'noke'uyate.

¹⁰ Konigepo Jesus nogta nogta o'batiahuaypo,

—Yabate'. —Jesusa huabokerek eba'po'ketpaktaj ona'uyate.

O'ba'tedepo o'ba'yarudpo huadakba'da o'ean'uyate. ¹¹ Fariseomeynayo Jesustaj huakka'da on'huadiaydepo a'arakya'po monig ka'dik o'e, on'batia'pakuyate.

Jesusen doce huamata'mona'eritaj Jesusa o'baktie'ea'uyate

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹² Nog huame'noete Jesusa a'tiona'pakya'po ote'yo o'behuikpo aya' sikyoda o'tiona'pakbedpo Diostaj o'tiona'pakbeduyate. ¹³ Emede'te ke'nen huanigpeika'eritaj o'magkupopaka'depo doceyo'da o'baktie'ea'uyate. Opuda doce do'no'hued huamata'mona'eri mo'epone. Jesusa o'madikka'uyate. ¹⁴ Simontaj oktie'ea'uyate. Simon konogda o'dikka'uy Pedro. Simonen huama'buy Andrestaj oktie'ea'uyate. Jacobotaj Juantaj, Felipetaj, Bartolometaj, ¹⁵ Mateotaj, Tomastaj o'baktie'ea'uyate. Alfeoensi'po Jacobo o'epo Jacobotakon oktie'ea'uyate. Kenpa'ti Simon Zelote oktie'ea'uyate. ¹⁶ Kenpa'ti Jacoboen huama'buy Judastaj oktie'ea'uyate, kenpa'ti Judas Iscariotetaj oktie'ea'uyate. Ke'na Judas Iscariote Jesustaj judio huairitaj nogok o'bayokuyate. Kadarakepo o'bayokuyate.

Jesusa huakka'tada o'manmadika'uyate.

(Mt. 4.23-25)

¹⁷ Ken Jesus ote'ya' o'huarakpo doce huamata'mona'eriere huatota'yo on'huarakuyate. Jesusen huanigpeika'eri huakka'nada o'nepo kenpa'ti nogomey huakka' on'batia'kdepo Judea huadariya' Jerusaleny'a' e'pogya' huakka' jak Tiroya' kenpa'ti e'pogya' huakka' jak Sidonya' on'batia'kde'uyate. Jesustaj a'peeya'po on'batia'kpo Jesusa be'yare' on'nopo'epo on'batia'kuyate. ¹⁸ Kenomeytaj toto'a dakhuea' e'magka'tada Jesusa o'bayarea'uyate. ¹⁹ Jesusa aya'tada o'bayarea'ika'nok aya'ada a'yareya'po Jesustaj e'nejta' on'pakuyate.

Durugda aratbut o'nika'apo kenpa'ti noga suhue' o'nika'apo. Jesusa o'mana'uyate.

(Mt. 5.1-12)

²⁰ Ken Jesus huanigpeika'eritaj o'batiahuaypo, o'manmadika'po,

—Opudomey pai'da mo'epo katapi' to'ehue' mo'e. Dios opuden Huairi o'e. Diosa mo'nopo'toenok Diostaj mo'nigpeika'. Durugda mo'ika'ne.

²¹ Opudomey aypotaj e'eda durugda mo'ika'apo dapotey mo'ika'apone. Opudomey oy suhue' mo'edepo bo'huikdepo durugda mo'epo bo'erikapone.

²² Opudomeytaj on'huadiayapo. Do'taj bo'paknok on'huadiayapo. Do huabokerek jijepo Diosya' ijtia'kuy. E'huadiaytada durugda mo'ika'apone. Kenpa'ti do'taj bo'paknok mo'enanapone. E'entada durugda mo'ika'apone. Kenpa'ti do'taj bo'paknok e'tidi'ke'tada durugda mo'ika'apone. Kenpa'ti do'taj bo'paknok "dakhue'da o'ne," e'huaa'tada durugda mo'ika'apone. ²³ Nogok ken konig egka'tada huakka'da yan'madurugpakti'. Dios kurudya' 'urua'da mo'nigka'apone. Kenomey aratbuta opudomeytaj dakhuea'da mogka'apone. Kenomeyen adhuea'pane' Diosen huamanbatia'pakeritaj dakhuea'da on'magka'uyate.

²⁴ Opudomey oy huakka'da mo'to'epo mo'durugpakne. Nogok pai'da mo'epone.

²⁵ Huakka'da aypopi' mo'to'epo konig oy dapotey e'ika'ada nogokda pai'da mo'epopo bo'kusitokapone.

Oy durugteda e'erikada pai'da mo'epo bo'huikapone.

²⁶ Huadakda o'ne. Aya'ada opudtaj mo'tinopo'epo on'batia'pakika'nig'a nogokda pai'da mo'nopo'epone. Konigti a'nennada da huamanbatia'pakeritaj on'tinopo'e'uyate, huadakda o'ne nama'da on'tinopo'e'uyate. Huadakda o'ne nama'da on'batia'pakuyate.

Dig huabahuay'eritaj konig taka'taj onte'ti diayhue'ada di' yan'mae'.

(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ Do'taj on'peene opudomeytaj o'nona'ne. Opudtaj dig bo'huahuayika'ne konig taka' o'nepo dakhuea' mogkika'ne. Kenomeytaj di' yan'maika'po huadak yan'magkika'. ²⁸ Opudtehuapa' dakhue'da ka'e' huahuaa'eritaj Diostaj daka' yamagka' ya'nona'. "Kenomeytaj Diosa kamanopo'kore'." Yan'tiona'pakti'. Kenpa'ti kenomeya' dakhue'da mogka'ne, kenomeytaj yan'tiona'pakti'. ²⁹ Noga opudtaj e'tuktuknayo diayhue'ada kentaj daka'yana'. Onte'ti e'batuktuknayo onte'ti daka'yana'. Noga opiot e'kai'nayo diayhue'ada chompakon yayokti', ³⁰ "Aypo beyok." Noga ena'nayo sue'nopo ehue' ya'epo yabayokti'. Yudtaj bektoyok ena'nayo daknop'o'da ya'epo yaktoyokti'. Onte'ti "Betahua'," ahue' ya'e'.

³¹ Konigti huadakda nogomey opudtaj e' nigka'ta' bo'paknok kenomeytaj konigti huadakda yan' manigkikati'.

³² Sue'ada opudomeytaj di' mo'ene kenomeytayo'da di' ee'nayo kenda sue'da huadak o'e. Kenda dakhuea' huaka'eria ogkika'nigtaj. Nogomeya di'da ee'nayo di' on'mae'. Dihue' huag'eritakon di' yan'mae'. Kenda huadakda o'e. ³³ Sue'ada opudomeytaj huadakda mogkika'po montihuapokika'ne. Kenomeytayo'da e'tihuapoknayo sue'da huadak o'e. Ken konig dakhuea' huaka'eri ogkika'. Nogomey dakhue' huag'eri huadak egka'nayo e'tihuapoknayo kenomeytaj dakhue' huag'eria huadak ogkika'po on'tihuapokika'. Opudomeytaj huadakda kahue' huag'eritaj kenpa'ti tihuapokhue' huag'eritaj huadakda yag'kikati'. Kenda e'kika'nayo huadakkanada o'e. ³⁴ Kenomeyanayo kenpa'ti be'tahuapone, yan'nopoepo kenomeytayo'da ektoyoknayo sue'da huadak o'e. Kenda konig dakhuea' huaka'eria ogkika'. Nog dakhuea' huaka'eritaj on'baktoyokika'. Kenpa'ti be'tahuapone on'nopoepo. Nogomeyanayo onte'ti tahuahue' me'taepone nopoehue'ada opudomeynayo kenomeytaj yan'baktoyokika'. Kenda huadakkanada o'e. ³⁵ Opudtaj huahuadiayeritaj kenpa'ti taka'taj di' yan'maika'. Huadakda yan'magkika'. Taka'taj huadakda yan'magkika'. Kenomeytaj yan'baktoyokika'. Kenpa'ti tahuahue' me'taepone nopoehue'ada yan'baktoyokika'. Ken konig e'kika'nayo Dios kurudyo 'urua'da bo'yokapone. Opudomey kenpa'ti Dios Huairi kuruderiansi'po mo'ea'pone. Dios kuruderi teynanada o'e. Konigepo dakiti ahue' huag'eritaj kenpa'ti dakhuea' huaka'eritaj Diosa huadakda o'manigkika'. ³⁶ Konig opuden Apag Dios o'matinepahuika' konigti yan'matinepahuika'.

Nog aratbuttaj dakhuea' o'ka', e'nopo'e'ada bahuahue'dik yane'.
(Mt. 7.1-5)

³⁷ Nogtaj "Dakhuea' o'ka'," huahue' yanika'. "Dakhuea' o'ka'," huahue' e'ika'nayo "Dakhuea' o'ka'," Dios opudtakon huahue' mo'ika'apone. Kenpa'ti nogomeytaj "Dakhuea' o'ka'nok mabitbitdik o'ey," ahue' yanika'. Ken konig ahue' ee'nayo "Dakhuea' o'ka'nok mabitbitdik ijje." Diosa opudtakon onahue' mo'ea'pone. Nogomeytaj bakkahuea'nayo Diosa opudtakon bokkahuea'apone. ³⁸ Nogomeytaj yan'bayokti', konig en'pakte huakka' yan'bayokti'. Huakka' e'bayoknayo opudtakon huakka'nanada Diosa mo'bayokapone. Nogomeytaj sue'da e'bayoknayo kenpa'ti Diosa sue'da bo'yokapone. Nogomeytaj huakka'da e'bayoknayo Diosa opudtakon huakka'da mo'bayokapone. —Jesusa kenda o'manmadika'uyate.

³⁹ Konig huamanbatia'pakonhua' Jesusa o'manmadika'po,

—Huabot ekpobiga' batohuahue'dik o'ne. Konigepo huakogtone'yon bakotdik o'ne. Ken konig be'api huamanmadika'eritaj daka' peehued e'ada Diosenba' daka' kika'hued e'ada Diosba' nogtaj manmadikahue'dik o'ne. ⁴⁰ Huamanmadika'erien huanigpejika'erinayo sue'da on'nopo'eni'ga ke'nen huamanmadika'erinayo huakka'da on'nopo'ika'. Nogok e'nigpeehonhuahuae'te konigti kenomeyen huamanmadika'eri o'manmadika'ika' nogomeytakon manmadika'dik o'neapo.

⁴¹ Noga suepi' dakhuea' eka'nayo "Dakhuea' o'ka'," ida huahue' yane'. Onnayo dakhuea'nanada i'kuy'etpi'. Kenda nopoehue' i'e. In konig o'e ijbatia'pakapoy. Nog aratbuten huakpoyo huata'suji'po ekpohuedte o'na i'tiahuaynig'a. O'nen huakpoyoa'taj huaboro'ta'sua bekpohuedne. ⁴² "Huata'suj huakpoyo oktoki, eg'." Menpa' ina'. Nama'da ia'. Ken o'nen huakpoyoa'taj huaboro'ta'sua bekpohuednig'a tiahuayhue' i'ene. Nama'da huanopo'e'eri i'ene. Huakkuruda o'nen huakpoya' huaboro'ta'sutaj on huata' yakokpotoken. Ken konig dakhuea' i'ka'ne yanopo'korea'po yabatik. Kenoka' i'batikde'po daka' i'tiahuaydepo nogen ta'sujkon okpotokdik i'ea'pone. Noga nama'da eka'nayo dakhuea' e'huaka' kabatike'po tihuapokdik i'ea'pone.

Hueymeyen huada huadakda ee'nayo o'tiahuaypo hueymey huadakda o'e o'nopo'ene.
Konigti aratbut huadakda e'batia'pakika'nayo huadakda o'ne o'nopo'ene.
(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Aratbut konig hueymey o'ne. Huadak hueymey ee'nayo dakhue'daa' huada dapakhue'dik o'e. Huadakdayo' o'dapakika'. Kenpa'ti dakhue' hueymey o'epo huadak huada dapakhue'dik o'e. Dakhue'ayo' huada o'dapakika'. ⁴⁴ Hueymeyen huada huadak ee'nayo o'tiahuaydepo hueymey huadakda o'e o'nopo'ene. Hueymeyen huada dakhue' ee'nayo hueymey dakhue'da o'e o'nopo'ene. ⁴⁵ Konigti bepi' huabokerek huadakda ee'nayo huadaky'o' oa'ika'. Huadaknopo'da o'epo huadaky'o' o'batia'pakika'. Kenpa'ti bepi' dakhue'da o'epo dakhue'yo' oa'ika'. Dakhue'nopo'da o'epo dakhue'da o'batia'pakika'. Konig huanopo'a' o'e, konig o'nopo'ika'po ken konig o'batia'pakika'ne.

Jesústaj huanigpeika'eri konig jak huaka'eri o'ne. Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

(Mt. 7.24-27)

⁴⁶ “Do'hued Huairi o'taene. Do'hued Huairi o'taene.” Nama'da do'taj o'nonika'ne. Do'taj nigpeehue' mo'ika'ne. Kenda o'nonika'ne kahue' mo'ika'ne. ⁴⁷⁻⁴⁸ Aya'da do'taj menhuatiakpo do'taj menigpeika'po do'hued hua'a bo'kika', konig 'urua'da jak huaka'eri daka' jak o'ka'po dariteyya' o'ka'po 'iddu boro'da adteda o'kudyapo jak o'ka'. Huekuru o'tiakdepo jakta o'pokpo daka' jak o'ka'nok tohuahue'dik o'e. Huekurua tohuahue'dik o'e. Ken konig do'taj huanigpeika'eri o'nepo, oknopogebatikhue'dik o'neapo. ⁴⁹ Nogomeya do'taj nama'da menpeenig'a kenda ijmanay nigpeahue' o'nika'po konig dakhue' jak huaka'eri o'ne. Dakhue' jak huaka'eri kuhuadta' jak o'ka'po, 'iddu adteda kudyahue'ada jak o'ka'po. Nogok huekuru o'huetiakdepo ken jak o'huekedepo huekurua jaktaj o'tohua'po. Aya'da o'tohua'. Dakhue' jak huaka'erien jak ehue'da o'taę. Ken konig do'taj nigpeehue' huag'eri o'neapo. Ken konig e'dik o'neapo. —Kenda Jesúsa o'manmadika'uyate.

7

Roma gobierno sorotataj capitánen huanaba'taj Jesúsa o'yarea'uyate.

(Mt. 8.5-13)

¹ Jesúsa huakka'da o'manmadikandepo o'batikdepo huakka' jak Capernaumyo o'hua'uyate. ² Capernaumyo o'kudondepo Roma gobierno sorotataj capitán o'e'uyate. Capitán cien sorotataj o'mata'mona'ika'. Huadi'da huanaba' o'taępo kentaj huakka' o'pakika'uyate. Ken huanaba' dakhue'da o'epo ehue' huag'dikte o'uyate. ³ Jesúsa o'bayarea'deme'te o'tipeedepo sue'da judío huairitone'taj o'mata'mona'po Jesúste o'mata'mona'po. “Do'hued huanaba'taj betayarea'.” Jesústaj ya'nonati'. O'mana'uyate. ⁴⁻⁵ Jesústaj onhuahua' depa dig'a da on'pakpo,

—Roma sorotataj capitána oro'omey judío aratbutaj huakka'da o'pak. Oro'omeytaj di'da o'e. Oro'en huaitake' jak o'ka'uy. Konigepo capitánen huanaba'taj yayarea'. —Judío huiritone'a ighua'da Jesústaj o'nona'uyate.

⁶ Ken huairitone'ere Jesús o'hua'uyate. Capitáne o'hua'po capitánen jak meyhue'da en'tikayopakte capitána huadi' aratbuttaj o'mata'mona'uyate. Jesúste yanhua' o'mana'po,

—Iyo do'hued jakyo kudhue' kaę' konigepo o'na 'urua'da i'e. Huairi i'ene. Donayo huairi ehue'da ijje. ⁷ Do'huada ijpakpo ontaj huahuahue' o'ene. “Kayare',” yaa'. Kenda o'na ea'te do'hued huanaba' o'yarudapo. ⁸ Do'hued sorotataj huairia menika'ne kenda ijnigpeikay. Kenpa'ti do'hued sorotataj ijmanikay do'taj mennigpeika'ne. “Yahuati',” do'hued sorotataj e'nade'te o'hua'ika'. Nogtaj “Yatiak,” ena'te o'tiakika'. Do'hued huanaba'taj katepi' “Yaka',” ena'nayo o'ka'ika'. Kenpa' Jesústaj ya'nonati'. —Capitána huadi'taj o'mana'uyate.

⁹ Kenda Jesús o'peedepo “Kenpihuay, huakka'da capitána meknopoęne.” Jesúsa o'nopoępo. Huakka' aratbut huatahua'eritaj Jesúsa o'batiahuay'epo,

—Ken capitána huakka'da meknopoęne. Huakka'da Diostaj oknopog'. Judío aratbutnayo Diostaj sue'da o'noknopog' ijnopoęy. Diostaj sue'da o'noknopog'. Buttida ijjay. —Jesúsa o'mana'uyate.

¹⁰ Jakyo e'kumejde'te kenomeytaj capitán o'mata'mona'denig ogkumejdepo capitánen huanaba' e'yarede' huadakda e'ede' on'huahuayato'uyate.

'Ayhuaensi'po huabokerek huaboa'da e'bueytada Jesúsa o'noyhuada'uyate.

¹¹ Nogoka'da Nain huakka' jakyo Jesús o'hua'uyate. Jesús huanigpeika'eriene kenpa'ti nogomey huakka'ada on'hua'uyate. ¹² Huakka' jak huakye'dikte o'huahua' depa huabokudak huaboa'da e'bueyde'te a'kubarakkaya'po ohuey cajónpote e'nontohua'te Jesúsa o'tiahuay'uyate. Ken huabokerekudak 'ayhuaen nogtida huabosi'po o'taika'uyate. 'Ayhuaere huakka'da aratbut on'hua'uyate. ¹³ Jesús Huairia 'ayhuataj o'tiahuaydepo o'tinepahui'po,

—Huikhue' yaę'. —Ona'uyate.

¹⁴ Ken Jesús o'huahua'po ohuey cajónpota' o'tibata'tenok huantohua'eriomeya o'nontoboato'uyate.

—Yanoyhuad, huabo, do'hua ijjay. —Jesúsa ona'uyate.

¹⁵ Ken huaboa o'huadato'po huaboa'da aratbuttaj o'mana'pakato'uyate. Ken huabotaj huayetaj o'yokuyate. ¹⁶ Huakka'ada aratbut keyo o'nepo on'tiahuaypo huakka'ada on'mamepu'kudpo Diosa 'urua'nanada o'epo huadaknanada o'kika'. On'batia'pakpo,

—Diosen huamanbatia'pakeri teyda o'epo orote o'tiakde. —Onda'po, kenpa'ti,

—Diosa iyo ke'nen aratbutte o'tiakde. Oro'omeytaj mantihuapokya'pone. —Onda'uyate.

¹⁷ Kenda Jesúsa o'ka'denig on'batia'pakpo, nogya' nogya' adta'da on'batia'pakpo, Judea huadaribayo kenpa'ti Judea huadaribaya' nogya' nogya' on'batia'pakuyate.

Jesúste Juan Bautista botta'taj o'mata'mona'uyate.

(Mt. 11.2-19)

¹⁸⁻¹⁹ Kenda Jesúsa o'ka'denig Juan Bautistaen huanigpeika'eria on'batia'pakdenok kenda Juana o'tipeedepo botta' huanigpeika'eritaj o'mata'mona'po, Jesúste o'mata'mona'po, “Diosa Cristotaj mo'ta'mona'apone. Cristo o'tiakapo oknopoe. ¿Menpa' o'na Cristoda i'e? ¿Oro'omey menpa' nogtaj nige'dik o'e?” Jesús Huairitaj ya'nonati. Juana o'mana'uyate.

²⁰ Kenomey Juanen huanigpeika'eri botta'a Jesústaj on'huatiakdepo,

—“¿Menpa' o'na Cristoda i'e? ¿On Cristo ehue' ee'nayo menpa' nogtaj on'mabodik o'epo oro'omeya?” Ontaj kenpa' kanone'po Juana bo'ta'mona'ne. —Jesústaj o'nona'uyate.

²¹ Kenoka' botta' en'tiakde'te Jesúsa huakka'tada o'bayarea'po, dakhue'taj o'bayarea'po, pai'da e'nopo'ete kenomeytaj o'bayarea'uyate. Nogomeytaj toto'a e'manopo'toetada toto'taj o'maen'uyate. Kenpa'ti Jesúsa huakka' ekpobigtaj o'makpoan'uyate.

²²⁻²³ —Ekpobigtaj ijmakpoani, huakkettaj ijhua'eadi, ke'pada e'so'para'taj ijbayareay, e'peokbettaj ijbayareay, huakudaka'da e'bueytada ijanoyhuaday. “Do'taj eknopoe'nayo Diosere onte'ti mo'noehuahuka'apone.” Pai'da huag'eriomeytaj ijanikay. Do'taj okbirahue' huag'eriomeytaj ijadurugpaka'apoy. Kenda e'ka'te on'tiahuayne on'peedene Juantaj yanhuahua'po yan'batia'pakti'. —Jesúsa Juanen huanigpeika'eritaj o'mana'uyate.

²⁴ Ken Juan Bautistaen huanigpeika'eri e'nokhuade'te huakka' aratbut egkupopakte Jesúsa Juantaj o'tia'pakpo,

—Nogbayo jakbahue'yo aratbut ehue' e'ika'yo opudomey bohua'uyne. Huabokerek konig teyda ehue' konig dakhue' ka'huey ahue' huag'eri konig huihuipei e'bakpote o'ika' kentaj konig a'tiahuaya'po huahue' mo'uyne. ²⁵ Huabokerek 'urunada yudtaj e'otte a'tiahuaya'po huahue' mo'uyne. Aratbut 'uru yudtaj on'otika'po konig kate-tapi' o'deretpakika'po huairien 'uru jakyoda o'nika'. ²⁶ Diosen huamanbatia'pakeritaj a'tiahuaya'po jakbahue'yo bohua'uyne. Diosen huamanbatia'pakeri huadakda o'ne. Juannayo nogiti hueretnanada Diosen huamanbatia'pakeri o'ika'nok. Juantaj a'tiahuaya'po bohua'uyne. ²⁷ Do'taj katiapake'po huakkuruda Diosa Juantaj o'ta'mona'uyate. Apagba'te kenpa' o'timadoya'po:

Ontaj huakkuruda do'hued huata'mona'eritaj ijta'mona'apoy. Dakhuea' ogkika'nok aya'tada yamanopo'korea'. Diosen Huasi'potaj yanoknopoe'. Aratbuttaj o'mana'apo. Apagba'te o'nigmadoya'uyate. Kenda Diosa Apagba'te mena'uyne do'taj.

²⁸ Aya'da huabokerek sue'da huadak o'nenok Juannayo huadaknada o'енок Diosa huakka' Juantaj o'pak. Dios Huairitaj e'nigpeika'te Diosen Huasi'potaj huaknopoe'eri huadakda o'neapo. Diosa kenomeytaj huakka'nada o'baeretpakapo. Juantaj sue'damon o'pakapo. Iijay. —Jesúsa o'mana'uyate.

²⁹ Aya' aratbuttaj kenpa'ti gobiernotaj huakupe huanigbae'eritaj Juana bautiza o'magkame'nok kenomeya Jesústaj e'peede'te “Diosa huadakda o'ka'.” On'batia'pakuyate. ³⁰ Moisésenba' huamanmadika'erinayo kenpa'ti fariseomeynayo konig huairi o'nepo Diostaj e'nopo'korea'ta' pakhue' o'nepo bautiza megke'po Juantaj huahuahue' o'ne'uyate. Juana konigepo kenomeytaj bautiza magkahue' o'mae'uyate. ³¹⁻³⁴ Jesúsa nogiti o'mana'po:

—Aratbut oy ken konig o'nika' ijbatia'pakapoy. Kenomeytaj be'api' madurug-pakahue'dik o'ne. Katepi' nogomey on'pakpo ogkika'nig kenomeynayo konigti e'ka'ta' pakhue' o'ne. Kenda Juan Bautista o'kika'nig kenomeynayo pakhue' o'ne. Kenpa'ti do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne konig do ijikika'nig kenda kenpa'ti pakhue'da o'ne. Juan bautista katepi' 'urua'da aypo bapehue' o'ika'po kenpa'ti vino konig sine' pai' mayhue' o'ika'po. Kenda Juana o'kika'nok toto'a Juantaj o'nopo'toe kenomeya nama'da on'batia'pakika'nig'a. Nogok do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne opudere katepi' 'uruda aypo ijbapikay kenpa'ti do katepi' ijmay'ikay. Do'takon dakhuea'da menhua'pakika'ne. “Huakka'da o'bakika' kenpa'ti huakka'da huamai'eri o'ika'. Kenpa'ti Jesúsa dakhuea' huaka'eritaj di'da o'maika'. Kenpa'ti gobierno huakupe huanigbae'eritaj di'da o'maika'.” Do'taj kenpa' menhuua'ika'ne. Aratbut oy ken konig o'nika' nogda ijbatia'pakapoy. Katepi' nogomey on'pakpo ogka' kenomeynayo konigti e'ka'ta' pakhue' o'nika'. Konig huasi'po on'batuerikika'nig aratbut oy konigti o'ne. Huasi'po huakka' jak kurute on'bahuadpo on'batuerikpo nogtaj nogtaj on'mana'po, “Tete'pu'te 'urua'da o'batadi'key opudnayo oro'ere e'durugpakta' pakhue' mo'ene baila ee'ta' pakhue' mo'ene. Oro' e'bahuiktada opudnayo huikhue' mo'ene.” Ken konig huasi'poa onda'ika'. Ken konig aratbut oyda ogkika'. ³⁵ Diosa 'urua'da o'nopoika'nok Diostaj huanigpeika'erinayo 'urua'da on'noenkika'. Kenomeyyo'da durugda o'ne. —Jesús Huairia o'mana'uyate.

Jesús Simónen jakyo o'bape'uyate. Simón fariseo aratbut o'uyate.

³⁶ “Do’hued jakya’ mobape.” Nogtiada fariseo aratbut Jesústaj ona’uyate. Jesús ke’nen jakyo o’hua’po kutopate o’huadpo o’bape’uyate. ³⁷ Ken ettone’ o’epo huakka’ jakyo huag’eri o’epo dakhuea’ huaka’eri o’uyate, Jesús fariseoen jakyo o’bape’ o’nopoeppo Jesústaj o’huahua’po ‘uruda yereda huidpu’ uru’huig’ada huasihua’j o’tohua’uyate. ³⁸ Jesústaj hua’ita’pote o’tihuadpo o’huikpo diga’da huakpota’ huag’ Jesúsén hua’ita’ o’itisuruka’po ken o’ikoyopo o’itidukutpo ettone’ a huakuhui’ a o’itidukutpo hua’ita’ o’ibuyukepo, Jesústaj di’da o’epo o’ibuyukepo kenpa’ ti di’ o’epo hua’ita’ uru’huig’ada huasihua’ a o’ihueke’uyate. ³⁹ Ken fariseo Jesústaj o’tobape’po kenda ettone’ egkade’te o’tiahuaydepo “Diosen huamanbatia’pakeri Jesús ehue’dik o’e, yoknopoeppo Diosen huamanbatia’pakeri ee’nayo in ettone’ dakhuea’ huaka’eri o’e, ya’nopoyet.” Kenda fariseoa huanopoya’ nama’da o’nopoe’uyate.

⁴⁰ Jesúsá kenda joknokotpo,

—Ontaj e’batia’pakta’ ijpaki, Simón. —Jesúsá fariseotaj ona’uyate.

—Mena’, Huamanmadika’eri. —Fariseoa ona’uyate.

⁴¹ —Huakupe huabaktoyokeritaj botta’ huabokereka huakupe dehuea’ o’nuyate. Nogtiada quinientos denario huakupe dehuea’ o’uyate. Noga cincuenta denario huakupe dehuea’ o’uyate. ⁴² Huakupebayo’ o’nepo tahuahue’dik o’nenok huakupe huabaktoyokeria huabokerek botta’taj huakupetaj betahua’ e’manata’ pakhue’ o’epo o’batiokkahue’uyate. Oy, ¿mena’taj di’da e’dik ya’e? —Jesúsá fariseotaj ona’uyate.

⁴³ —Ke’na huakka’da dehuea’ o’epo kentaj huakka’da o’batiokkahue’uyate, ke’na huakka’ di’ o’e, ijnopoeppo. —Simóna ona’uyate.

—Buttida ia’ne. —Jesúsá ona’uyate.

⁴⁴ Ken Jesúsá ettone’taj huatiahua’ya’ a, Simóntaj,

—In ettone’taj yatiahua’y. O’nen jakyo ij kudonday. Hua’ita’ a’ikoyoya’po huag’ey yokhue’ me’ene. In ettone’nayo huakpota’ huag’ be’ikoyoa’po kenpa’ti huakuhui’ a be’itidukutne.

⁴⁵ O’nanayo buyukhue’ o’ene. Ettone’anayo huaboa’da do e’kudte be’ibuyukene.

⁴⁶ E’kudonde’te huakuta’ do’taj huasihua’j kutioyhue’ o’ene. Ettone’anayo uru’huig’ada huasihua’j be’itioyne. ⁴⁷ Ettone’ huakka’ dakhuea’ e’ka’ Diosa okkahuea’ nok ettone’ huakka’ di’ me’edene. Kentaj Diosa sue’da okkahuea’ nok sue’da di’ me’ene. —Jesúsá Simóntaj ona’uyate.

⁴⁸ Ettone’taj,

—On dakhuea’ i’ka’uyatenig okkahuea’ne. —Jesúsá ona’uyate.

⁴⁹ Nogomeya’ kutopata’ on’batobape’po huayahua’ya on’batia’pakpo,

—Ken huabokereka dakhuea’ e’ka’ okkahuea’de. Konig Diosa okkahuea’ ke’na dakhuea’ e’ka’taj okkahuea’. ¿Be ya’e? —Aypo huatobape’eria on’batia’pakuyate.

⁵⁰ Ettone’taj,

—Do’taj oknopoenok Diosa ontaj bekkahuea’po me’nopo’yarea’ne. Daknopo’da yaepo yahuati’. —Jesúsá ettone’taj ona’uyate.

8

Ettone’ a Jesúsóme’ huag’eritaj on’tihuapokuyate.

¹ Nogok nogyo nogyo huakka’ jakyo Jesús o’hua’epo huakka’ jakyo huadak hua’ a Diosen huairi okyeyakde Dios huairitaj yanoknopoeppo yan’nigpeika’, o’manmadikika’uyate. Jesúsén doce huamata’mona’eri kenere on’hua’udhua’po. ² Ettone’ere o’hua’epo toto’a e’manopo’toetada Jesúsá o’manopo’yareame’te toto’ o’makenme’te. Nogomey ettone’taj o’bayareame’te. María Magdalena Jesúsere o’ika’uyate. Jesúsá Mariataj siete toto’ okmaename’te. ³ Juanakon Jesúsere o’ika’uyate. Juana Chuzaen huatoe’ o’uyate. Chuza Huairi Herodesen jak huatoe’eri o’uyate. Kenpa’ti Susana Jesúsere o’ika’uyate. Nogomey ettone’ sue’da huakka’ Jesúsere o’nepo Jesúsóme’ huag’eritaj katapi’ on’paknok on’bayokika’uyate. Aypopi’ yudtapi’ on’bayokika’po kenpa’ti on’tihuapokika’uyate.

Huabakidena’eri ken konig ogkika’ o’manbatia’pakpo o’manmadika’uyate.

(Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

⁴ Huakka’ada aratbuta Jesústaj on’huahua’uyate. Nog jak nog jakya’ on’huahua’po Jesústaj on’tikupopaknok huabakidena’eri ken konig ogkika’ Jesúsá o’manbatia’pakpo o’manmadikanhua’uyate.

⁵ —A’bakidenaya’po huabakidena’eri o’hua’uyate. O’hua’epo o’bakidena’po dagte sue’da o’kidkahuapo hua’ia o’bakiduge’a’po kenpa’ti nogte bakoya o’kidye’kuyate. ⁶ Huidbate kuhuadonokparede’te sue’da o’kidkahuad. Ida o’kereknig’a. Kuhuadonokparede’te dariayda o’enek ida o’ay’uyate. ⁷ Nog huakid okpota’pidsi’bayo o’kidkahu’uyate. Huakpi sue’da o’batipakbonig’a okpota’pidsi’ diga’da o’bakerekpo huakpitaj o’batibuk’uyate. ⁸ Nog huakid huadak sorokte o’kidkahu’uyate.

O'batipakbodepo huakka'da huakid ogkupapakuyate. Sue'da huakpi cien huakid ogkupapakpo noga sue'da huakid ogkupapakuyate. —Jesúsa kenda e'mana'te,
—Huadakpeok e'huaga daka'men'pee'. —Jesúsa 'utta'da o'mana'uyate.

Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyatenok huakka'a nopoenkahue'dik ya'neapet.
(Mt. 13.10-17; Mr. 4.10-12)

⁹ —Ken huakidena'eri ken konig o'ka' huaboa'da oro'taj on'batia'paknig nopoenkahue'da o'ey. Oro'taj daka' mo'nopo'ea'. —Jesúsen huanigpeika'eria Jesústaj o'nona'uyate.

¹⁰ —Opudomey do'hued huanigpeika'eri mo'enok konig aratbut Diosen Huakhuairitaj on'nigpeika'apo, konig buttida o'egue Diosa opudomeytanayo e'manopo'ea'ta' o'pak. Nomeyetaj do'hued huanigpeika'eri ehue'taj nogda ken konig o'egue ijmanbatia'pakikay. Kenda e'mape'eda nopoenkahue' o'neapo. —Jesúsa huanigpeika'eritaj o'mana'uyate.

Huakidena'eri konig o'egue a'nopoenkaya'po Jesúsa huanigpeika'eritaj daka' o'manopo'ea'uyate.

(Mt. 13.18-23; Mr. 4.13-20)

¹¹ —Ken huakidena'eri ijmanopo'ea'apoy. Ken huakid konig Diosen hua'a o'egue. ¹² Dagte sue'da o'kidkahua'uyate. Ken huakid dagte o'kidkahua'uyate konig sue'da aratbut Diosen e'manmadika'taj on'peenig'a ida toto'a o'huahua'po huanopoya' Diosen hua'a o'bakkaynok onte'ti Diostaj oknop'ehue'dik o'neapo onte'ti nopo'yareahue'dikka o'neapo. ¹³ Huidbate sue'da o'kidkahua'uyate. Ken konig aratbut Apagba' en'pee'atu'te durugda on'peeatunig'a konigepo daka' nigpeonhuahua'ue' o'nepo sue'da on'nope'na'po sue'da huame'noe o'noknopoehua'po toto'a nama'da e'manade'te onte'ti Diostaj nigpe'ehue' o'nepo kenpa'da okkahue'dik o'neapo. ¹⁴ Huakid okpota'pidsi'bayo o'kidkahua'uyate. Ken konig aratbut Diosen e'manmadika'taj on'peepo on'peenig'a nogok nogta' nogta' on'mamepu'kepo onte'ti sig sig Diostaj o'noknopo'ebatikapo. Kenpa'ti huakka' e'ta'maeta' on'pakpo sig sig Diostaj o'noknopo'ebatikapo. Kenpa'ti huata'da e'durugpaka'ta' on'pakika'po onte'ti Diostaj pakhue' o'neapo, nigpe'ehue' o'neapo. Diosen kahue' o'neapo. ¹⁵ Ken huakid huadak sorokyo o'kidkahua'uyate. Ken konig aratbut huadaknopo'da Diosba'taj on'peonhuahuika'po on'nigpeonhuahuika'. Daka' konig 'urunopo'da on'nigpeepo batikhue'da huadakda ogkika'apo. Kenomey Diosensi'po o'ne, huakka'ada on'nope'apo.

Jakkiregya' huakjeytaj o'batia'pakpo o'manmadika'uyate.

(Mr. 4.21-25)

¹⁶ Sikyo jakkiregya' huakjey e'bakpakte kosoa tiokkubukhue'dik o'nika'. Kenpa'ti huakjey e'bakpakte huataytoyo huadahue'dik o'nika'. Kutopate huakjey on'huada'ika'. Jakyoda aya'ada on'kuddepo tiahua'yidik ka'ne'po. ¹⁷ Ken konigti Diosen e'nopo'e' oy konig e'ireg e'e'tada nogok aya'ada on'nope'apo, aya'ada on'tiahua'apo.

¹⁸ Ken, daka' Apagba'taj yan'pee' konigepo sue'da e'pee'nayo sue'da eknopo'e'nayo Diosa bo'tihuapokapone nogiti nogiti Diostaj moknopo'ea'apo, nogiti nogiti Diostaj mo'nigpe'apo. Daka' pe'ehue' ee'nayo Diosba'taj oknop'ehue' ee'nayo kenda mo'nopo'ea' Diosa bokkayapone onte'ti oknop'ehue'dikada mo'ea'pone. —Jesúsa o'manmadika'uyate.

Jesúsen huaye Jesúsen huama'buyere Jesústaj on'huatiakuyinig'a.

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹ Kenoka' Jesúsen huaye Jesúsen huama'buyere Jesústaj on'huatiakuyinig'a huakka'nanada ogkupopaknok kentaj huatiakhue'dik o'ne'uyate.

²⁰ —O'nen huaye o'nen huama'buyere aratbuttiokpeyon mo'nigbone. Ontaj e'batia'pakta' on'pak. —Noga Jesústaj o'nonatu'uyate.

²¹ —Be'api' Diosen hua'a on'peepo on'nigpeepo konig ogkika' ke'na do'hued huaye o'ne, do'hued huama'buy o'ne ijnopo'ey. —Jesúsa aya' huakupopakeritaj o'mana'uyate.

Jesúsa e'hueniri'tone'taj bapoka'tere o'batikan'uyate.

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²² Nogok Jesús huanigpeika'eriere huaboa'da kusi'petone'yo on'bahuadpo, —E'pog monokteg. —Jesúsa o'mana'nok huaboa'da o'nonhua'uyate. ²³ Ken e'nonoktegte kusi'peya' Jesús o'tay'uyate. E'pognopoya' ida huaboro'bapokada o'bahuatiakpo. Teya'da o'bapoknok huaboro' o'hueniri'tone'po diga'da o'huekudpo o'tihuedpo huata'kotdikte o'uyate. ²⁴ Jesústaj on'huahua'po a'maboaya'po,

—Huamanmadika'eri, Huamanmadika'eri, montakotnede. —Jesústaj o'nona'uyate.

Ken Jesús o'mabodpo, “Yabatik, bapokhue' yae’.” Kenpa'ti, “Yabatik, huenirihue' yae’.” Jesúsa ona'nok o'batikanpo bapokhue' o'uyate kenpa'ti huenirihue' o'uyate.

²⁵ —Mena'po do'taj oknop'ehue' mo'egue, —Jesúsa huanigpeika'eritaj o'mana'uyate.

Kenomeynayo Jesústaj on'tome'pukepo huayahuaya,

—¿Kenpihuay, be in huabokerek ya'e? Bapokataj ona'nok o'nigpee kenpa'ti e'pogtaj ona'nok e'pogakon o'nigpee. ¿Kenpihuay, be ya'e? —Huanigpeika'eria huayahuaya on'manbatia'pakuyate.

Gadara huadaribayo nogbokerektatida huakka' toto'a on'nopo'to'e'uyate.

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Ken akodpen Gadara huadaribayo on'tiakpo on'be'tuyate. Gadara e'dea' akudpen Galilea o'e. ²⁷ Jesús e'kotde'te Jesústaj nogbokerektatida huakka' jakya' o'huatiakonpo. Ken huabokerektaj huakka' toto'a on'nopo'tounhuahua'uyate. Yudtaj othue' o'unhuahua'uyate. Jakyo ehue' o'ikame'te. Kubarakbayo o'unhuahua'ika'uyate.

²⁸ O'tiahuaydepo Jesústaj huikudate o'tisakotuyate. O'kooypo,

—¿Mena'po do'taj o'huatiak, Jesús? Dios kutayo huae'erien Huasi'po i'e. Do'taj ogkahue' mee'. Diga'da ona'ne. —Huabokereka' utta'da Jesústaj ona'uyate.

²⁹ Kenpa' enade'te Jesúsá toto'taj huamaena'dikte o'uyate. Nogok nogok huakka' toto'a on'nopo'toikame'te. Aratbuta kentaj sirobia huaba' kenpa'ti hua'i on'tinukupo daka' a'toeyá'po. On'tinukunig'a ken huabokereka o'tipukpukanika'uy. Aratbut ehue' e'ika'yo toto'omeya on'tohua'uyate.

³⁰ —¿Katedik i'e? —Jesúsá huabokerektaj ona'nok,

—Do'hued huadik "Huakka'" ijje. —Ona'uyate.

Kenda ona'ngitaj huakka' toto' kentaj on'nopo'toika'uyate.

³¹ —Sorokkogyo adyonda dakhuea' toto'omeya pai'da on'nopo'eunhuahuika'apo. Keyo oro'omeytaj mata'monahue' moe'. —Toto'omeya Jesústaj o'nona'uyate. ³² Kente ote'te huakka'da huakyari' on'pe'nok,

—Huakyariere a'eya'po yan'kud. Mona'. —Jesústaj diga'da o'nona'nok,

—Yan'kud. —Jesúsá toto'taj o'mana'uyate. ³³ Ken toto'a huabokerektaj o'nenonpo o'nokhua'po huakyaritaj on'huankudonpo ken huakyari' aya'da huaduk o'bahuarakpo kubogyo on'baajpo e'pogyo o'bata'ko'tuyate. Toto'ere on'bata'ko'tuyate.

³⁴ Ken huakyari' huatoe'eri kenda on'tiahuaydepo on'mame'puke'po kenda a'manbatia'pakya'po huakka' jakyo on'bake'tuyate. Kenpa'ti ta'baya' a'manbatia'pakya'po on'hua'uyate. ³⁵ Kenda on'peedeipo monig Jesúsá yaka' a'tiahuaya'po huakka' jakya' huakka'ada on'maorokondepo Jesústaj on'huahua'po on'huatiakdepo ken huabokerektaj huakka' toto' huaboa'da e'nokbahua'de' on'tiahuaypo, ken huabokereka Jesúsén hua'ite o'huadpo, yudtaj o'otpo, kenpa'ti oyda huadakda o'e. Ken huabokerektaj on'tiahuaydepo on'me'puke'uyate. ³⁶ Aratbut keyo Jesúsere e'huage' on'tiahuaydepo kenda Jesúsá o'ka'de eatiahuay'a on'manbatia'pakpo huakka' jakyo huae'eritaj on'manbatia'pakpo, konig kentaj huakka' toto'a e'nopo'tounhuahuika'de'te Jesúsá o'yarea'denig, on'manbatia'pakuyate. ³⁷ Kenda on'peedeipo aya' aratbut Gadara huadaribayo huae'eri keyo ogkupopakdepo huakka'da onme'pukpo,

—Oro'edbaya' yahuade'. —Jesústaj ighua'da o'nona'nok. Jesús kusi'petone'yo o'huadpo huahua'dikte o'enig'a ³⁸ huahued ee'ted ken huabokereka' toto'a huaboa'da o'nokhua'de ke'na Jesúsere e'hua'ta' o'pakpo,

—Onere e'hua'ta' ijpaki. —Jesústaj ona'nok.

—Doere huahue' ya'e'. ³⁹ O'nen jakyo yahuati'. Ayo o'nenbaya' yamanbatia'pak. Aya'da Diosa menigka'dene yamanbatia'pakhuati'. —Jesúsá ken huabokerektaj ona'uyate. Kenpa' ona'depo Jesúsá o'hua'uyate.

Ken huabokerek a'manbatia'pakhuaya'po o'hua'po ke'nen jak huae'eritaj Jesúsá huakka' toto'taj mekmaename'ne, be'yareame'ne o'manbatia'pakhua'uyate.

Jairoen huayobutaj o'noyhuada'uyate. Kenpa'ti ettone' Jesúsén yudtaj o'nejdepo o'yarud'uyate.

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰ Jesús akudpen onte'ti o'kumejdepo huakka'ada aratbuta o'nonmabopo ogkupopakpo durugteda huabada on'de'uyate. ⁴¹⁻⁴² Ken huabokerek Jairodik o'tiakuyate. Jairo judíoen huajitake' jak huairi o'uyate. Jairo Jesúsén hua'ite huikudate o'tisakotpo,

—Nogtida huayetsi'po me'taene. Doce años o'epo ke'poda o'epo huabueydikte mekene. Betayarea', do'hued jakyo yahua'. —Jesústaj ighua'da ona'uyate. Ken Jesús e'hua'te huakka'ada aratbut ogkupopakpo Jesústaj huakka'ada aratbutpoya' andaya'po o'nogka'uyate.

⁴³ Ettone' o'epo huakka' aratbutere o'epo ke'na dakhue'da o'epo mimi batikhue' o'unhuahuika'po doce huabayok o'tipokde batikhue'da o'unhuahuika'uyate. Nogtaj nogtaj huamadakka'eritaj o'bahuahuae'ika'uyate. Huamadakka'eritaj aya'da ke'nen huakupe gasta o'tika'onhuahua'uyate. Huamadakka'eritaj e'yoktada yareahue' o'uyate.

⁴⁴ Jesústa piyen o'huatiakpo, yudta'jok huakubogpita' o'nejpo, o'nejdepo mimi o'batikonpo o'yarud'uyate.

⁴⁵ —¿Be'a me'nej? —Jesúsa oa'uyate.

Ehue' be'a nejhue' meene, aya'ada on'batia'pakpo

—Huakka'ada aratbutpoya' ontaj monda'ene andaya'po mogka'ne. “¿Be'a me'nej?”
¿Mena'po ia'?” —Pedro nogomeyere Jesústaj o'nona'uyate.

⁴⁶ —Be'api' me'nejne ijnopoe'y konigepo betapi' iyyarea'dey huanopo'ada ijnopoe'y. —
Jesúsa o'mana'nok.

⁴⁷ Do'taj be'yareadne Jesúsa me'tinopoe'ne ettone' o'nokotdepo ome'pukpo o'iriga'po
Jesústaj o'huahua'po Jesúsen hua'ite huikudate o'tisakotuyate. Huakka' aratbuttaj
kan'pée'po kena'po Jesústaj ijnej kenpa'ti konig idada be'yareaddene ettone'a
o'batia'pakuyate.

⁴⁸ —Do'taj oknopoenok o'yareaddene. Dakda yahuati'. —Jesúsa ettone'taj ona'po.

⁴⁹ Jesúsa ettone'taj e'batia'pakde'te Jairo huaitake' jak huairien jakya' huabokerekakon
okye'yakpo,

—Q'nen huayetsi'po o'bueyde. Huamanmadika'eritaj totiakhue' yae'. —Jairotaj
ona'uyate.

⁵⁰ Jesús kenda o'péepo,

—Me'pukehue' yae'. Do'hua o'yarea'apo meknopoe'. Q'nen huayobu o'yarudapo. —
Jesúsa Jairotaj ona'uyate.

⁵¹ Jesús jakyo okyedepo, “Ettone'si'poen huayé huaojere Pedroere Jacoboere
Juanereyo'da kuddik o'ne. Nogomeynayo kudhue'dik mo'ene.” Jesúsa o'mana'uyate.

⁵² Huakka' aratbut on'kupopakdepo ettone'si'po e'bueyta' en'bahuiкте,

—Huikhue' yane'. Mune'yosi'po bueyhue' o'e. O'taypo o'e. —Jesúsa o'mana'uyate.

⁵³ Jesústaj on'péepo on'tierikpo ettone'si'po kenpa'da o'bueydenig'a oa' on'nopoe'uy.

⁵⁴ Jesúsnayo mune'yoen huaba'ta' o'ba'padpo,

—Yabo', mune'yosi'po. —Jesúsa 'utta'da ona'uyate.

⁵⁵ Ke'na o'noyhuaddepo ida o'bod'uyate.

—Aypo yan'yok. —Jesúsa o'mana'uyate.

⁵⁶ —Kenpihuay. —Mune'yoen huaoj huayéerea o'da'uyate.

—Kenda ij kay manbatia'pakhue' yane'. Betapi' manbatia'pakhue' yane'. —Jesúsa
o'mana'uyate.

9

Doce huanigpeika'eritaj Jesúsa o'ta'mona'uyate.

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

¹ Doce huanigpeika'eritaj Jesúsa “Inta' mogkupopak,” o'mana'po. On'kupopakdepo,
“Doa o'nona'nok nogda nogda dakhue' toto' nokiregtaj maendik mo'ea'pone kenpa'ti aya'
aratbut dakhue' ee' bayarea'dik mo'ea'pone.” Kenda Jesúsa o'mana'uyate. ² Docetaj
Jesúsa o'mata'mona'po huadak hua'a konig aratbut Dios Huairitaj o'noknopoe'apone
on'nigpeika'apone. Kenda doce kan'manmadike'po kenpa'ti dakhue'taj kan'bayare'po
docetaj Jesúsa o'mata'mona'uyate.

³ —Yanhuahuudhuahuika'po dagte ka'tepi' tohuahue' yanikati'. Oteypaj tohuahue'
yane'. Cuperina yudtaj mantoahue' yane'. Huenpu tohuahue' yane'. Aypo tohuahue'
yane'. Huakupe tohuahue' yane'. Nogtida 'opiot yan'ot. Botta' 'opiot tohuahue' yane'.

⁴ Huakka' jakyo bo'kuddepo ken jakyo huaboa'da bo'tayapet keyoyo'da yanikati'. Nogen
jakyo huahue' yane'. Ken huakka' jakya' en'bahua'de'te keyoda yanikati'. ⁵ Ken huakka'
jakyo opudomeytaj e'péeta' pakhue' e'ne'te ken huakka' jakya' yan'bakhua'. Bohua'depo
soroka e'itimabette yan'itihue'ead. Ken huakka' jak huag'eriomey on'tiahuaydepo
on'nopoe'apo kenda ogka'de dakhue'a'da Diostaj o'énok ogka' on'nopoe'apo. —Jesúsa
docetaj o'mana'uyate.

⁶ Ken doce huanigpeika'eri on'bahua'udhuahuika'po, nog huakka' jakyo nog huakka'
jakyo on'hua'po huadak hua'a on'manbatia'pakpo dakhue' huag'eritaj on'bayarea'uyate.

Konig Juan Bautista o'buey'uyate.

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Herodes Roma huag'eri gobierno huairi o'épo Jesústaj tiahuayhued o'épo kenda
Jesús o'kika'nig o'tipe'edepo huaboa'da o'nopoe'po o'mepu'kepo Herodes Juantaj
on'huerenokteg'uy. Juan e'bueyada o'noyhuadme'te sue'ada on'batia'paknok, Juan
o'e Jesústaj o'tinopoe'po o'mepu'ke'uy Herodes. ⁸ “Diosen huamanbatia'pakeri Elíaskudak
kurudya' o'huarakdenok kentaj o'tiahuayikay Jesús o'etaj.” Nogomeya' on'batia'pakpo,

“Diosen huamanbatia’pakerikudak nogtida o’noyhuadme’te Jesús o’etaj.” Nogomeya on’batia’paknok Herodes o’mepu’kepo,

⁹—Juantaj yan’huerenokteg ijmana’mey. Jesústaj e’manbatia’pak ijpeey. Jesús be ya’e. —Herodesa oa’po. Jesústaj a’tiahuaya’po Herodesa o’uk’uyate.

Cinco mil huabokerektaj Jesús a ypotaj o’bia’po o’batobape’uyate.

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Jesús en doce huata’mona’eri on’kumejdepo kenda o’ka’mey Jesústaj o’nonbatia’pakuyate. Ken doce huamata’mona’eritaj o’batohua’uyate. Huakka’ jak Betsaidayon on’bahua’po kente aratbut ehue’yo on’bahua’uyate. ¹¹ Jesús o’pokonde on’tipeepo huakka’ aratbut huakka’ jakya’ on’nokotondepo Jesústaj on’tahua’uyate. Jesús a o’baedpo kenpa’ti huadak hua’a konig aratbut Dios huairitaj o’noknopoeapone mo’nigpeepone Jesús a o’manmadika’po kenpa’ti aratbut dakhue’ e’ne’te o’bayarea’uyate.

¹² Huaboa’ e’sikonyakte Jesús en doce huata’mona’eria Jesústaj on’huahua’po

—Iyo katepi’ jak ehue’ o’e, aratbut ehue’ o’ne, aypo ehue’ o’e, konigepo huakka’ aratbut egkupopakte kan’taye’po kan’bape’po huakka’ jakyo meyo’hue’da yamata’mona’. —Jesús en doce huata’mona’eria Jesústaj o’nona’nig’a,

¹³—Opudomeya aypo yan’bayok. —Jesús a docetaj o’mana’uyate.

—Ehue’da to’ehue’da o’ey. Cinco panes dos biigyo’da o’toey. Biig aypoere kanokayatue’po menpa’oro’taj e’ta’mona’ta’ o’tipak. —Docea Jesústaj o’nona’uyate.

¹⁴Ken, cinco mil huabokerek o’ne’uyatepi’.

—Yan’bahua. Yan’mana’. Cincuenta huakupo huakupoa’ yan’bahua yan’mana’. —Jesús a huanigpeika’eritaj o’mana’uyate.

¹⁵ Kenda on’mana’nok aya’da on’bahua’uyate. ¹⁶ Ken, Jesús huaba’te cinco panes bota’ biigere o’bapadpo kurudyo o’mabopo Diostaj dakiti o’tiona’pakdepo panes o’posakea’po biigkon okpukpuko huanigpeika’eritaj o’bayokenok huanigpeika’erimeya huakka’da aratbuttaj on’bayoke’uyate. ¹⁷ Aya’ada on’bape’po dapoteyemeya’ogka’uyate. On’bape’depo doce kusogyo huata’suj hueda’da on’dohuea’, huaboro’ huanmo boro’ta’sujmonere on’tihueda’uyate.

Diosen Cristo i’ene. Diosa kurudya’ meta’mona’uyn. Pedroa Jesústaj ona’uyate.

(Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

¹⁸ Nogok nogme’noete aratbut bahue’yo huanigpeika’eriereyo’da Jesúsere o’nepo Jesús a o’tiona’pakpo, o’tiona’pakdepo huanigpeika’eritaj

—¿Be’a ijje do? ¿Katia’ do’taj aratbuta menhuaika’? —Jesús a o’mana’uyate.

¹⁹—Juan Bautista ke’na o’e. Sue’ada bo’huaa’ika’ne. Noga Elías ke’na o’e. Bo’huaa’ika’ne. Nogomeya nogtida Diosen huamanbatia’pakerikudak a’nennada o’uyatenig, o’noyhuadde, kena o’e. Bo’huaa’ika’ne. —Huanigpeika’eria Jesústaj o’nona’uyate.

²⁰—¿Opuda katedig o’e do’taj on’tinopoe? —Jesús a huanigpeika’eritaj o’mana’nok.

—Diosen Cristo i’ene. Diosa kurudya’ ontaj meta’mona’uyn. —Pedroa ona’uyate.

“Ijbueyapoy.” Jesús a o’mana’uyate.

(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30-9.1)

²¹—Kenda Pedroa huaboa’da mena’nig manahue’ yane’. —Jesús a ihgua’da o’mana’uyate. Kenpa’ti

²²—Do huabokerek ijjepe Diosya’ ijtiakuy. Huakka’da pai’da ijnopo’epoy. Judío huairitone’, sacerdote huairi, kenpa’ti Moisés enba’ huamanmadika’eriere do’taj pakhue’ o’nepo men’arakapone. Bapa’me’noe e’pokde’te Diosa me’noyhuada’apone. —Jesús a o’mana’uyate.

²³Aya’tada o’mana’po,

—Be’api’ do’hued e’manmadika’ e’ka’ta’ e’paknayo katepi’ hua’enda on’pak ona’ti eretpakhue’ ka’ne. Ona’ti do’huedyo’da kan’pakike’. Konig cruzte pai’da ijnopo’epoy konigti kenomeyakon pai’da kan’nopoe’. Kenpa’ti do’taj do’hued en’mana’taj men’nigpeike’.

²⁴ Kenomey kenpa’da hua’enda on’pakpo Cristoere kurudyo onte’ti noeonhuahuikahue’ o’neapo. Kenomey kenpa’da hua’enda pakhue’ o’nepo, Diostayo’da e’nigpeeta’ huakka’ on’pakpo onte’ti Diosere o’neonhuahuika’apo. ²⁵ Be’api’ huabokerek katetapi’ huakka’ta’da on’eretpakpo on’bae’ika’po do’taj e’nigpeeta’ pakhue’ o’nepo kenpa’da on’bueyapo. Diosyo noeonhuahuahue’ o’neapo. Huakka’ on’matogpo Diosyo huahue’dik o’neapo. ²⁶ Do’taj e’nokbira’nayo kenpa’ti do’hued e’manmadika’taj en’tobira’nayo nogok do’ijtiakdepo kenomeytakon ijbakbira’apoy. Huabokerek ijjenok Diosa me’ta’mona’uyn konig Apag Dios huakhuairionig ijjepe, ‘urua’da ijjepe, Diosya’ kurudya’ ihuarakdepo kenomeytakon ijbakbira’apoy. Kenpa’ti ihuarakdepo konig

Diosen huata' monerionig 'urua'da ijjeapoy. ²⁷ Opudomey sue'da iyo mo'enig'a bueyhued mo'epo huakka'tada Dios Huairitaj e'noknopoika'te en'nigpeika'te mo'batiahuayapet. Buttida ijjay. —Jesúsa aya'tada o'mana'uyate.

Jesúsa o'jeypakatu'uyate.

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸ Jesúsa kenda eade'te ochopi' huame'noe e'pokde'te Jesús ote'yo o'behuikpo a'tiona'pakya'po o'behuikpo Pedroere Jacoboere Juanere on'behuik'uyate. ²⁹ Jesúsa o'tiona'pakdepo Jesús en huakok kokeyda o'etuy kenpa'ti yudtaj keregnada o'etuy kenpa'ti senogda o'etuyate. ³⁰ Ken kenta' Jesústaj botta' huabokereka on'bopo on'batia'pakpo adhuea'pane' Moiséskudak kenpa'ti adhuea'pane' Eliaskudakere on'batia'pakpo ³¹ 'urua'da konig jeynanada o'nepo ken konig Jesús pai'da o'nopo'eapo Jerusalénya' kenpa'ti ken konig o'buayapo on'batia'pakuyate. ³² Pedromey diga'da taytaya' e'ada tayhue' o'nepo Jesústaj on'tiahuaypo Jesústaj 'urua'da jeynanada on'tiahuaypo. Kenpa'ti nog botta' huabokerektaj on'tiahuaypo Jesúsere e'ne'te on'batiahuay'uyate. ³³ Huabokereka Jesústaj e'nokhua'de'te —Oro' iyo o'epo huadakda o'e. Bapa' bak o'kai'. Ontehuapa' nogtida Moiséstaj nogtida kenpa'ti Eliastaj nogtida bak o'kai', Huamanmadika'eri. —Pedroa Jesústaj ona'uyate.

Pedroa koniga' oa' nopoehue'ada oa'uyate. ³⁴ Pedro kenda eade'te e'sihui'a kenomeytaj o'batibuk'uyate, E'batibukte on'me'pukpo. ³⁵ E'sihuiya' on'peepo,

—In do'hued Huasi'po me'taene. Huadi'da me'taene kentaj yan'pee'. Ken e'sihuiya' on'pee'uyate.

³⁶ Kenda Diosa eade'te Jesústayo'da on'tiahuay'uyate. Soatayo' o'nepo kenda huaboa'da on'tiahuaydenig batia'pakhue' o'neonhuahua'uyate.

Huasi'potaj toto' nokirega' o'nopo'toenok dakhue'da ee'tada Jesúsa o'yarea'uyate.

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷ Eme'te ote'ya' Jesúsomey e'huarakde'te huakka'ada aratbut Jesústaj on'huahua'uyate. ³⁸ Huakka'ada aratbut egkupopakyo nogtiada huabokereka 'utta'da ona'po:

—In do'hued nogsi'potida me'taenig yatiahuay'. ³⁹ Toto'a o'nopo'toenok o'sagkia'ika', o'iriga'ika', huakittaya' kutajpoa' o'orokika'po, kenpa'ti huasi'potaj diga'da ogkadhuahuika'po e'enonta' pakhue' o'e. ⁴⁰ "Toto'taj yanta'mona'." O'nen huanigpeika'eritaj ijmana'denig' akenhue'dik o'neme', Huamanmadika'eri. —Huabokereka 'utta'da Jesústaj ona'uyate.

⁴¹ —Opudomey aratbut oknopoehue' huag'eri mo'epo, dakhuea'da mo'ika'ne. Opudere huakka'da huame'noe ikahue'dik ijjeapoy. Opudomeytaj nogok nogok peehue'dik ijjeonhuahuika'apoy. O'nen'si'potaj yatotiak. —Jesúsa ona'uyate.

⁴² Huasi'poa Jesústaj e'huahuade'te toto'a barakte o'huékanpo o'iriga'uyate. Toto'taj, —Keje', kenpa'da yakhuati'. —Jesúsa toto'taj enade'te huasi'potaj o'yaread'uyate. Huasi'po huadakda e'unde'te ke'nen huaojtaj o'yokuyate.

⁴³ —Kenpihuay ijjay, Dios kutayo huaboro'da o'epo 'urua'da o'epo konig teyda o'kika'. —Aya'ada on'batia'pak'uyate.

"Do'taj me'darakapone." Onte'ti Jesúsa o'batia'pak'uy.

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Ken 'urua'da Jesúsa o'kika'nok aya'ada, "Kenpihuay," en'batia'pakte huanigpeika'eritaj, ⁴⁴ —Daka' yan'pee'. Okkahuehue' yane'. Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Do'taj huairiomeytaj menyokapone. Huairiomeya' do'taj dakhuea'da ka'nogke'po menyokapone. —Jesúsa huanigpeika'eriomeytaj o'mana'nig'a ⁴⁵ huanigpeika'eri nopoekahue' o'nenok konig Diosa o'makirega'po manopoekahue' o'maea'nok. "¿Monig ya'e?" Anai' e'nopoada onme'pukpo onahue' o'ne'uyate.

"¿Be'a hueret huairida e'dik ya'ea'pet?" Huanigpeika'eriomey on'batia'pakuyate.

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ "¿Oro'omeya' be'ata hueret huairida e'dik ya'ea'po?" Ken huanigpeika'eria huayahuaya on'batia'paknig'a ⁴⁷ kenda huanigpeika'eri huanopoya' on'nopoehig Jesús a' nopoeh. Huasi'potaj o'toepo o'boa'po ⁴⁸ o'mana'po,

—In huasi'po ehue' o'e moknopoene. In huasi'potaj be'api' ee'nayo do ijpaknok ee'nayo konigti do'taj e'dik mo'ene kenpa'ti be'api' do'taj o'deapet doere do'hued Apageretaj o'deapone. Do'hued Apaga' me'ta'mona'uyne. Huasi'potaj huatihuapokeri konig hueret huairida o'ne Diosnayo o'nopoeh. —Jesúsa huanigpeika'eritaj o'mana'uyate.

Ken aratbuta opudomeytaj dakhuea' egka'ta' pakhue' o'nepo opudomeytaj on'tihuapokika'.

(Mr. 9.38-40)

⁴⁹—Huabokerektaj e'tiahuayde'te, ke'na o'nendik o'dikka'po toto'taj o'maenika', "Keje', kahue' yae'." Oro'a ona'nok kenbokereka oro'ere huahue' o'ika'nok. —Juana Jesústaj ona'nig'a.

⁵⁰—Ken huabokerektaj "Kahue' yae'," onahue' yane'. Ken arathuta oro'omeytaj dakhuea' egka'ta' pakhue' o'nepo oro'omeytaj bo'tihuapokne. —Jesúsa ona'uyate.

"Kenda ahue' yane'." Jacobotaj Juaneretaj Jesúsa o'mana'uyate.

⁵¹A'ti kurudyo ijhua'apoy Jesús o'nopoepo "Jerusalényo ijhua'apoy," me'pukhue'ada 'urua'da o'nopoedepo ⁵² huakkuruda menigtayo'da o'mata'mona'uyate. Samaria huadaribayo huakka' jakyo o'mata'mona'uyate huatay jak kan'uke'po. ⁵³Jesús Jerusalényo o'hua'nok Samaria huakka' jakyo huag'eria Jesústaj iyo yataya' manahue' o'ne'uyate.

⁵⁴Jacobo Juanere Jesúsén huanigpeika'eri kenda on'peedepo,

—¿Konig Eliaskudak Diosen huamanbatia'pakeria o'ka'uyate, kenomeytaj Samariayo huag'eritaj konigti kan'mameyye'po ta'ak kurudya' kakote' oro'omeya' ena'ta' menpa' on i'pak, Huairi? —Jesústaj o'nona'uyate.

⁵⁵Jesúsa o'batiahuayatupe Jacobotaj Juaneretaj o'mana'po, —Nama'da mo'nopoene, ken konig nopoehue' yane'. ⁵⁶Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Aratbuttaj a'barakya'po tiakhue' ijje'uy. Aratbuttaj a'manopo'yareaya'po ijtiakuy. —Jesúsa o'mana'uyate.

Ken nog huakka' jakyokon onhua'uyate.

Nogomey Jesústaj e'nigpeika'ta' on'pakuyate.

(Mt. 8.19-22)

⁵⁷Ken dagte on'hua'po Jesústaj

—Meyopi' i'huaika'apo o'nen huanigpeika'eri ee'ta' ijpaki. Eta'hua'ika'ta' ijpaki, Huairi. —Huabokereka Jesústaj ona'uyate.

⁵⁸—Nubakuhued huakog o'tajika'. Bakoyen kenpa'ti huapak o'tajika'. Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Konigepo donayo jak toehue' ijikay. Nog jakyo nog jakyo ijtay'ikay. —Jesúsa huabokerektaj ona'uyate.

⁵⁹—Beta'hua'. —Jesúsa nogtaj ona'nig'a,

—A'ti, huakkuru huaojtone'taj daka' toen'dik ijjeapoy. Kenpa'ti e'bueyde'te kubarakka'dik ijjeapoy. —Jesústaj ona'uyate.

⁶⁰—Keje'. Huabot oknopoehue'ya' huag'eria nog oknopoehue' huag'eritone'taj daka' kan'tojke' kenpa'ti kan'kubarakke'. Onnayo yahuati'. Huadak hua'a konig aratbut Dios Huairitaj oknopo'e'dik kenpa'ti nigpeedik ka'ne'po yamanbatia'pakika'. —Jesúsa ona'uyate.

⁶¹—Huaboa'da ontaj eta'hua'ta' e'pakada, Huairi huakkuru huabettaj "Ijhuay," a'mana'tuya'po jakyo e'hua'tuta' ijpaki. —Noga Jesústaj ona'uyate.

⁶²—Aratbut huaboa'da Diostaj o'noknopoepo on'nigpeepo batikhue'da nigpee'dik o'ne. Ken konig 'ikken ogkika'uy onte'ti ken konig nopoehue'dik o'nika'apo. Diostaj o'noknopoepo on'nigpeepo e'batiknayo konig ogkika'uy onte'ti e'nopoika'nayo nogomey Dios Huairitaj huaknopo'e' kenpa'ti huanigpee' tihuapokhue'dik o'neapo. —Jesúsa ona'uyate.

10

Setenta huanigpeika'eritaj Jesúsa o'mata'mona'uyate.

¹ Nogok Jesús Huairia o'baktie'ea'po nog setenta huanigpeika'eritaj o'baktie'ea'po huakkuru botta' botta'taj o'mata'monea'uyate. Nog huakka' jak nog huakka' jakyo o'mata'monea'po a'ti Jesúsakon ta'pota' o'hua'apo.

²—Huakka'ada Diostaj yanoknopoepet yan'nigpeika'apet sue'ada huabokereka Dios Huairitaj huamknopo'e'eri o'ne. Dios Huairitaj yan'tiona'pakika'. Dios Huairia huamknopo'e'eritaj kamata'mone' yan'tiona'pakikati'. ³Yanhuati'. Opudomey konig ovejasi'ponig mo'enok konig dubakuhuaenbanopoyonig mo'epo. Konig dubakuhuaa ovejasi'potaj on'arakika' kenpa'ti arathuta opudomeytaj konigti mogka'apetdapi'. ⁴Yudtaj kutamate tohuahue' yane'. Huakupe huamantoeppi' tohuahue' yane'. Nogda hua'iotpi' tohuahue' yane'. Aratbuta dagte e'deppi' batia'pakonhue' yane'. ⁵Ken jakyo bo'kuddepo huakkuruda "Opudomeytaj Diosa mo'nopo'yare'," yan'tiona'pakti'. ⁶Ken jakya' aratbut en'nopo'yareata' en'paknayo kan'nopo'yare'. E'nopo'yareata' pakhue' e'ne'nayo kenda huaboa'da yan'tiona'pakde'po keje' yan'manati'. ⁷Ken jakyo bo'kudapet keyoyo'da yanikati'. Kenda aypo bo'yokapetnig yan'bakikati'. Kenda hu'e'ey bo'yokapetnig yan'mayikati'. Nogen e'baa'nayo dakuapa aypopi' bayokika'dik mo'ika'apone. Ken nog jakyo nog jakyo hua'ehue' yanikati'. Ken jakyo huakkuru bo'kudapet, keyoda yanikati'. ⁸Huakka' jakyo e'kudde'te arathuta opudtaj bo'eddepo kenda aypo bo'yokapet,

yan'bakikati'. ⁹ Keyo huakka' jakyo e'kudde'te dakhue' e'huage'taj yan'bayarea'ikati'. "Huadak hua'a konig Dios Huairi meyo'hue'da o'edenok opudomeya oy yanoknopo'e." Yan'manati'. ¹⁰ Kenoka' huakka' jakyo e'kudde'te opudomeytaj ee'ta' pakhue' ee'nayo yanbakhua'ti'. Jaky'a yan'bakhua'depo, ¹¹ "Oro'omeytaj pakhue' mo'enok opudomeyen huakka' jak kuruta' sorok oro'en hua'ita' e'tibette oro'a o'tihuekeay. Huadak hua'a konig Dios Huairi meyo'hue'da o'edenok oye'dda yanoknopo'e." Yanhua'depo yan'manati'. ¹² Nogok dakhuea' huakka'eri aya'tada Diosa ke'poda castiga o'magka'apo. Kenoka' ken jak huage'eria opudomeytaj ehue' moe'uyunigtaj kenomeytataj ke'ponanada castiga o'magka'apo. Sodomatanayo sue'da castiga o'magka'uyate. —Jesusa setenta huanoknopo'e'eritaj o'mana'uyate.

Huakka' jak huage'eria Diostaj nigpeehue'ada dakhuea'da ogkika'po nopo'koreahue' o'ne'uyate.

(Mt. 11.20-24)

¹³ —Huakka' jak Corazín huage'eria pai'da mo'nopo'eapone. Kenpa'ti huakka' jak Betsaida huage'eria pai'da mo'nopo'eapone. Opudomeyen jakya' Diosa teyda o'kame'nig'a 'urua'da o'kame'nig'a o'bayareame'nig'a, opudomeynayo nopo'koreahue' mo'eme'ne. Konig Betsaida huakka' jakya' kenpa'ti Corazín'a' Diosa 'urua'da o'kame' kenpa'ti teyda o'kame' konigti Tiro huakka' jakya' Sidón huakka' jakya'kon Diosa 'urua'da egka'nayo kenomeya ida yan'manopo'korea'uyyetnig'a kenpa'ti pai'da o'nea' aratbuttaj moknopo'epo saconig yan'otay'uyyetnig'a. ¹⁴ Nogok kenoka' Diosa aya'tada aratbuttaj dakhuea' huaka'eritaj castiga o'magka'po Tiro huage'eritaj Sidón huage'erieretaj sue'da castiga o'magka'apo. Opudomeytanayo diga'da castiga mogka'apone. ¹⁵ Opud Capernaum huakka' jakyo huage'eri "Huadakda o'ey." Mo'nopo'enig'a, "Kurudyo o'hua'apoy." Mo'nopo'enig'a. Kubarakyo'yo'da bo'hua'apone. —Jesusa o'mana'uyate.

¹⁶ —Aya'ada opudomeytaj e'nigpee'nayo do'taj on'nigpee'apo. Aya'da opudomeytaj pakhue' ee'nayo do'taj pakhue' o'ne. Kenpa'ti aya'da do'taj pakhue' ee'nayo Diostaj pakhue' o'ne. Diosa me'ta'mona'uyne. —Jesusa setentataj o'mana'denok setentaakon o'nokbahua'uyate.

Setenta onte'ti on'kume'uyate.

¹⁷ Nogok setenta huanigpeika'eri on'kumejdepode durugteda on'kumejpo,

—Q'na bo'teypaka'nok toto'a oro'taj mo'nigpee'po bokbahua'ne, Huairi. —Jesustaj o'nona'uyate.

¹⁸ —Diosa toto' huairitaj o'enme' kurudya', ijtiahuaymey. Konig o'jbed idada kurudya' o'kotonme'. Toto' kurudya' barakyo okotme'te. ¹⁹ Do'hua yona'nok bihuitaj tugdik kenpa'ti to'tidtaj tugdik kenpa'ti toto'taj gana ogka'dik mo'epo bihuia to'tidapi' toto'api' opudomeytaj sigpi' diga' noeyanhue'dik mo'ene. ²⁰ Kenda huadakda o'enig'a toto' opudomeytaj mo'nigpeeme'tenok durugpakhue' yane'. Diosensi'po mo'enok kurudya' opudendik Diosa e'timadoya'de' mo'tene Diosere o'noeonhuahuika'apoy. Kenda yan'nopo'epo yan'durugpak. —Jesusa o'mana'uyate.

Jesús o'durugpakuyate.

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Diosen Nokirega o'nopo'toenok Jesusa o'durugpakpo Diostaj,

—Kurudyo huage'eri Huairi i'ene kenpa'ti huadariyo huage'eri Huairi i'ene, Apag Dios. Huaboa'da setentataj i'bateypakame'nig kenda suhue'da huanopo'e'eritaj i'ma'nopo'e'ne Apag Dios. Kenda huakka' huanopo'e'eritanayo manopo'e'ahue' i'ene. Kenda i'pakpo 'urua'da i'ka'de. —Apag Diostaj Jesusa o'tiona'pakpo,

²² —Do'hued Apaga be'teypaka'uyne, me'nopo'e'uyne. Aya'da beyokuyne. Do Diosen Huasi'po o'e, Apag Diosayo'da moknopo'e'ne. Konig Apag Dios o'epo, konig o'nopo'e, konig Apag Dios o'ka' do'huayo'da ijnopo'ey kenpa'ti kenomeytaj do'hua Diosen Huasi'poa ijmaknopo'e'ay. —Jesusa o'mana'uyate.

²³ Huanigpeika'eritaj o'batiahuay'epo,

—Opudomey do'hued huanigpeika'eri mo'epo do'taj Diosen Huasi'potaj on'tiahuaypo durugda mo'ene. ²⁴ A'nenda huakka' Diosen huamanbatia'pakera kenpa'ti huadaribayo huairi'erea do'Diosen Huasi'potaj e'tiahuayta' men'pakuyatenig'a tiahuayhue' me'nyne. Kenpa'ti do'hued e'manmadika' e'peeta' on'pakuyatenig'a peehue' me'nyne. —Jesusa huanigpeika'eritayo'da o'mana'uyate.

Konig Samaria huadaribayo huage'eria 'urua'da o'ka'uyate, konigti yag'kikati'.

²⁵ Ken Moisésenba' e'mana' huamanmadika'eri o'bodpo, Jesustaj o'huahua'po Jesusa nama'dapi' kae'po,

—¿Diosere a'noeonhuahuikaya'po kate ka'dik ijje? —Jesustaj ona'uyate.

²⁶ —¿Katea' Moisésba' ya'madoya'uyate? ¿Monig i'tiahuay? —Jesúsa ona'uyate. Moisésenba' huamanmadika'eritaj ona'uyate.

²⁷ —Dios Huairitaj di' yanika'. Huanopo'a huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. Nokirega huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. Huaso'a teyda ya'nepo Diostaj di' yanika'. E'nopoika' ya'deretpakpo Diostaj di' yanika'. Kenpa'ti konig huata' di' i'ē konigti nog aratbuttaj di' yan'maika'. —Moisésenba' huamanmadika'eria Jesústaj ona'uyate.

²⁸ —Buttida ia'. Kenda eka'nayo Diosere i'noeonhuahuika'apone. —Jesúsa ona'uyate.

²⁹ Huadakda ona' aratbut kan'nope'po Jesústaj ona',

—¿Betataj di' mae'dik ijje? —Moisésenba' huamanmadika'eria ona'nok.

³⁰ —Nogbokerekrida Jericó huakka' jakyo dagte o'huae'uyate. Judío aratbut o'ēpo Jerusalénya' Jericóyon o'huarakpo dagte e'huae'te sue'da huabereeria on'huahua'po, o'nogka'po, on'bitbitpo, aya'da o'nokbakaya'po yudtakon o'nokbakaya'po dagte ken huabokerekrida o'nenonpo o'nokbahua'uyate. Ke'na judío huabuey'dikte dagte onpahuedte. ³¹ A'ti judío sacerdote ken dagte o'huae'epo judío huabokerekrida onpahuedte e'tiahuayada dagte appenda okpokon'uyate. ³² Nog huabokerekrida o'huae'epo ke'na Leví aratbut e'ē'tada, o'huae'epo kente onpahuedte e'tiahuayada ke'nakon okpokon'uyate. Leví aratbut Diosen jakya' on'baa'ika'uyate. Ken onpahuedte e'tiahuayada okpokon'uyate. ³³ Nog huabokerekrida judío ehue' Samaria huag'eri o'ēpo Samaria huag'eri judío huag'eritaj di' maehue' o'nika'. Ken Samaria huag'eri dagte o'huae'epo judío onpahuedte o'tiahuayato'po o'tinepahui'po ³⁴ o'huahua'po, huaentaj 'urusihuada vinoere okhueke'edepo huakbetakon o'tinuku'depo ke'nen mulayo o'behuika'po huatay jakyo o'tohua'de'uyate. Keyo daka' o'tog'uyate. ³⁵ Eme'te ken Samaria huag'eri ahua'deyapo botta' huakupe kutamayo o'tokdepo jak huatog'eritaj o'yokpo "In judío huabokerekrida daka' yatog'. Nogda huakupe e'paknayo a'ti ijkumejdepō o'yokapone." Samaria huag'eria ona'uyate. ³⁶ Ken huabokerekrida huabereeria o'nogka'uyate, bapa' huabokereka on'tiahuay'uyatenig'a, ¿Be'ata di' o'uyate? —Jesúsa Moisésenba' huamanmadika'eritaj ona'uyate.

³⁷ —Ke'na o'tinepahui'po okbetbetpo o'tinuku'uyate. Ke'na di' o'uyate. —Ken Moisésenba' huamanmadika'eria Jesústaj ona'nok, —Yahuati'. Konigti yakikati'. —Jesúsa ona'uyate.

Marta Maríaenere jakyo Jesús o'ika'uyate.

³⁸ Jesúsa onte'ti o'hua'udhuahua'po huanigpeika'eriere o'hua'uyate. Huakka' jakyo o'kuddepo ettone' o'dikka' Martaa ke'nen jakyo kataye'po o'ed'uyate Jesústaj. ³⁹ Martaen huama'buy María Jesústaj daka' a'nigpe'aya'po Jesús en hua'ita'pote o'huad'uy. ⁴⁰ Martajan huakka' o'baa'po kenpa'ti huakka'da ka'dik ijje' o'nope'po o'mepu'kepo Jesústaj o'huahua'po,

—Do'hued huama'buya do'taj tihuapokhue' me'ene. Nogtia'da aya'da ijkay. Do'hued huama'buya do'taj tihuapokdik o'ē. Kenpa' i'nope't. "Martataj yatihuapok." Martíataj yana', Huairi. —Martaa Jesústaj ona'uyate.

⁴¹ —Nogda nogda huakka'da i'ka'po i'mepu'ke'nig'a, Marta. ⁴² Kenyo'da do'taj e'nigpe' huadaknada o'ē. Kenda o'nen huama'buy María o'pak. Do'taj e'peeta' o'pak. Kenda huadaknada o'ē. Be'api' do'hueddik okdikkayhue'dik o'ne. —Jesúsa ona'uyate.

11

Jesúsa konig tiona'pakdik o'ē o'manmadika'uyate.

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

¹ Nogok behahueya' Jesúsa o'tiona'pakonhua'depo o'batikdenok,

—Juan Bautista ke'nen huanigpeika'eritaj o'manmadika'po huatona'pak o'manmadika'uyate. Konig Juan o'manmadika'uyate konigti oro'omeytaj mon'madika', Huairi. —Nogtiada Jesús en huanigpeika'eria Jesústaj ona'uyate.

² —In konig yan'tiona'pakti': Oro'en Apag i'ene, Apag Dios. Kurudyo i'ika'po kenpa'da huadakda i'ika'ne. O'nendik kenpa'da huadakda o'ē. Huairi i'enok ida aya'ada ontaj mo'nigpeike'. Dios Huairi i'epo aya'da i'pakpo i'manika'. Kurudyo huag'eria mo'nigpeika'po ogkika' konigti iyo huadariyo aya'ada huaka'. ³ Inme'noete aypo oro'taj a'nigya'po bo'tihuapok. ⁴ Oro'omeyen dakhuea' e'ka' bokkahuea' kenda oro'taj dakhuea' mogkame'nigtaj oro'akon o'bakkahuea'demey. Keya' dakhuea'da ogkika' keyo toahue' moe'. Oro' nama'da e'ka'ta' e'paknayo dakhuea' kahue' o'ei' bo'tihuapok, Apag Dios, ken.

—Jesúsa e'tiona'pak o'manmadika'po.

⁵⁻⁶ Jesúsa nogiti o'manmadika'po,

—Opudomey nogtipi' sikyo nopoka' huadi'en jakyo e'hua'nayopi'. “Do'hued jakyo bidta'da do'hued huadi' okyedenig'a aypobayo' ijjeppo aypo yokhue'dik ijjeppo sue'da aypo beyok.” Ke'na ena'nayo ⁷ ke'nen huadi' jakyo o'epo, “Aypo beyok. Onnahue' mee'. Yokhuikdey. Do'huedsi'poere doere o'tayi. Aypo a'yokya'po e'mabota' pakhue' ijjej.” Ke'na yaapetpi'. ⁸ Oro'en huadi' e'eadá sikyo nopoka' aypo yokhue' me'ene. “Aypo beyok” oro'omeya batikonhue'da ona'bednok kan'batike'po sikyo nopoka' aypo bo'yokapone. Katepi' aypo o'paki bo'yokapone. ⁹ In o'nona'nig e'tiona'pak o'nonmadika'ne. Katepi' bo'pakpo, “Beyok.” Diostaj yan'tiona'pakika'. Diosa bo'yokapone. Katepi' bo'pakpo, yan'tiona'pakika'po yaduk, batikhue'da bo'ukpo bo'huahuaypo, mo'toëapone. Ijtiaki, menigokhuike' konig Diostaj e'tiona'pak o'енок Diosa mo'nigokhuike'apone. ¹⁰ Konig bo'pakpo, “Beyok.” Diostaj e'tiona'paknayo Diosa bo'yokapone. Katepi' bo'pakpo bo'tiona'pakpo e'uknayo batikhue'da e'uknayo bo'huahuaypo mo'toëapone. “Ijtiaki, menigokhuike',” e'tiona'pakika'nayo Diosa mo'nigokhuike'apone.

¹¹ Apag Diostaj e'tiona'pak in konig o'e. Huasi'po katetapi' on'pakpo huaojtaj “beyok” o'nona'ika'. Kenda ea'te bo'yokika'apone. “Pan beyok,” huasi'poa ena'nayo huaoa huid yokhue' o'ëapo. Panda beyokapone. “Biig beyok,” huasi'poa ena'nayo huaoa bihui yokhue' o'ëapo biigda beyokapone. ¹² “Huatahuaokda beyok,” huasi'poa ena'nayo huaoa to'tid yokhue' o'ëapo huatahuaokda beyokapone. ¹³ Dakhuea' huaka'eri ee'pi' huasi'potaj katepi' huadaknada mo'bayokika'ne. Opuden Apag Dios kurudyo o'ika' huadaknada o'ëapo 'urua'da bo'yokapone. “Diosen Nokireg beyok.” E'tiona'paknayo bo'yokapone. —Kenda Jesúsa huatona'pakonhua' o'manmadika'uyate.

“Toto' huairia Jesústaj o'teyya'.” Sue'ada nama'da on'huaa'uyate.

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.19-27)

¹⁴ Nogok huabokerek o'ëuyate. Toto'a o'nopo'toenok a'pakhue'dik o'uyate. Jesúsa toto'taj okendenok huaboa'da oa'pakon'uyate. Kenda aratbut on'tiahuaydepo kenpa'ti on'peëdepo, “Kenpihuay,” o'da'uyate.

¹⁵ —Toto' huairia Jesústaj o'teyya'nok toto'taj o'makenika'. —Sue'ada oknopoëhue' huag'eria on'huaa'uyate.

¹⁶ —Diosa ontaj e'ta'mona'uyayonig konig Dios kuruderia teyda o'kika'nig konigti yaka'. —Nogomeya nama'da Jesústaj o'nona'uyate. ¹⁷ Kenda kenomey judío huairia on'nopoenig Jesúnayo kenda o'nopoëpo,

—Huadari gobierno huairi huakka'da aratbuttaj huamana'ika'eria huayahuaya e'magkika'nayo aya'da ken aratbuten gobierno huairi ehue'da o'neapo. Kenpa'ti huabet huabetere nogtaj nogtaj e'batuktuknayo ehue'da o'neapo. ¹⁸ Konigti toto' huairiomey egka'nayo toto' nog toto'taj e'magka'nayo toto' huairi ehue'dik o'neapo. “Toto'taj a'makenya'po toto' huairia Jesústaj o'teyya'.” Nama'da mo'batia'pakne. ¹⁹ Toto'taj ka'makene'po toto' huairia do'taj o'teyya' opudomey nama'da mo'tinopoenig'a. Oro'en huanigpejika'eritaj toto' huairia o'manopo'teypaka'ika' toto'taj kamakmaene'po opuda kenpa' ea'nayo “Da boa'ne.” Opudomeyen huanigpejika'eria mona'apone. ²⁰ Dios teyda o'ëpo do'taj be'teypaka'nok toto'taj ijmakenikay. Do Diosen Huairi ijtiakdey aya'ada nopoë'dik o'neapo kenpa'ti nigpejika'dik o'neapo. Opudomeyere ijjejey. Do'taj menoknopojika'.

²¹ Huabokerekpi' teyda o'ëpo konig huairi o'ëpo huakka' piya' o'matoëpo ke'nen jak daka' o'tatoëpo. Do'hued jakyo katepi' me'taënik daka' ijtoënok bepi' kudhue'dik o'ëapo o'nopoenig'a, ²² nogapi' huamagka'eria nogiti teyda o'ëpo kentaj e'huatiaknayo ogka'po jobbakaya'po piya' kenpa'ti aya'da okbatohua'apo.

²³ Be'api' do'taj pakhue' ee'nayo konig do'taj dakhue'da mo'ene. Sue'ada do'taj on'pakpo daka' moknopoëpo mo'nigpeëpo huakka'tada Diostaj moknopoëa'ne do'taj mo'nigpeëa'ne. Nogomeynayo do'taj batotiakhue' o'nepo huakka'tada maknopoëhue' on'maea'. —Jesúsa o'mana'uyate.

Dakhue' toto' nokirega huabokerektaj ekhua'deada onte'ti o'kumej.

(Mt. 12.43-45)

²⁴ —Dakhuea' toto' huabokerektaj e'nopo'toëonhuahua'de' okhua'depo aratbut ehue' ee'yo o'hua'po meyopi' huaika' e'uktada huahuayhue' o'ëpo “Keyo ijikamey a'kumeyi'.” Ken nokirega' o'nopoëpo, ²⁵ ken huabokerektaj o'nopo'toikame', kentaj ekyede'te Dios- api' nopo'toëhue'tada daknopo'da konig jak e'beroke'yonig 'urua'da o'енок ²⁶ ken toto'a o'hua'po nog siete dakhue'nada nokiregtaj o'bahuahuaydepo o'batotiakpo dakhue'da o'nepo ke'nanayo sue'da dakhue' o'ëpo ken ontayo' huabokerektaj on'nopotoënok. Huakkuruda nogtoto'tida o'nopo'toëpo sue'da dakhue'da o'ëpo ta'pota' ocho dakhuea' toto' on'nopotoëdepo huabokerek dakhuea'da o'ëapo. —Jesúsa o'mana'uyate.

Diosa ea' huanigpeika'eri durugda o'nika'apo.

²⁷ Jesúsa kenda e'manade'te,

—Ken ettone' o'nen huayea ontaj besi'popakuyupo kenpa'ti ontaj meminoganhuahua'uyupo durugnada kaike'. —Ettone'a aratbut egkupopakuyo o'epo 'utta'nada ona'uyate.

²⁸ —Do'hued huayenayo sue'da durugmon o'enig'a aya'da Diosba'taj on'pe'edepo on'nigpeepo ogkika'po kenata'taj nogiti durugda o'nika'apo. —Jesúsa ettone'taj ona'uyate.

—*On Diosya' o'tiakuyate. Oro'omeya oknopoe'dik ka'ne'po konig Dios teyda o'kika' konigti yaka'. —Dakhuea' huaka'eriomeya Jesústaj o'nona'uyate.*

(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

²⁹⁻³² Huakka'ananada Jesústaj en'tikupopakte,

—Opudomey aratbut oy mo'noika'. Dakhuea'da huae'eri mo'ika'. Konig Dios teyda ka'dik o'e konig e'bayarea' konigti oro'taj mogke' mo'nopo'oenig'a. Konig Jonás o'e'uyate, konigti Diosa do'taj me'ea'apone. Jonás 'urua'da o'e'uyatenok Nínive huakka' jak aratbut on'nigpeepo Diostaj on'manopo'korea'uyate. Konigti do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne 'urua'da ijje'aponok aratbuta men'tiahuayupo oknopoe'dik ya'neapet, Diosa o'ta'mona'uy oknopoe'dik ya'neapet. A'nennada huakka' jak Nínive huae'eritaj Jonás Diosba' e'mana'de'te Nínive aratbut Diostaj on'nopo'korea'po huaboa'da Diostaj on'nigpee'uyate. Oy aratbut do'taj mo'peedenig'a nopo'koreahue' o'nepo do'taj oknopoe'hue' mo'ene. Jonás sue'da huairi o'uyate. Donayo huahuak huairi ijje'po, konigepo kene'huaya'me'noete aya'da Diostaj on'nigbakupobopo kenoka' opudomey oy huae'eri a'neneri Nínive huae'eriere Diostaj onteteyo' bo'ta'bopo. Opudomey oy huae'eri dakhuea'da mo'epo do'taj e'tiahuayada e'peedeada nopo'korehue' mo'uyatenok. Nínive huae'eria kenda Diostaj on'bahuua'apo. A'nennada huadaribayo ettone'a huairi o'uyate. Ke'nendari atdenada o'uyate. Salomón Israel aratbuten huairi huakka'nada o'nopo'epo 'urua'da o'batia'pakika'nok a'peeya'po ken ettone' ke'nenbaya' bidtenada o'hua'onhuahua'uyate. Israel aratbutenbayo o'hua'onhuahua'uyate. Salomóna sue'da 'urua'da o'nopo'uyate. Donayo 'urua'nanada ijnopo'epo huakka'da ijnopo'oenig'a oy huae'eria sue'da do'taj mo'peepo moknopo'ene. Konigepo nogok kene'huaya'me'noete aya'da Diostaj en'nigbakupobo'te opudomey oy huae'eri dakhuea'da mo'e do'taj nigpeehue'ada oknopoe'hue' mo'uynok, ettone' huairia Diostaj o'bahuua'apo. —Jesúsa o'mana'uyate.

Oro'omeyen huakpo konig huaso'en huakjey o'e.

(Mt. 5.15; 6.22-23)

³³ —Huakjey e'bakpakde'te ektioke'yo huadahue' o'nika'. Sorokkosotone'toyo huadahue' o'nika'. Huakjey e'bakpakte kutopa kutapen on'huada'ika'. Kente jeyda o'enok aya'da on'kudpo batiahuaya'dik o'ne. ³⁴⁻³⁵ Aratbuten huakpo konig huaso'en huakjey o'ne. Aratbuten huakpo huadakda ee'nayo huaso'a jeyonigti o'e. Konigti huakjey jeyda ee'te aratbut katapi' e'ka' tiahuaydik o'ne. Aratbuten huakpo dakhue'da ee'nayo daka' tiahuayhue'dik o'ne. Konig sikkjiregyo huaso' o'nepo katapi' kahue'dik o'ne. Konigti aratbuten huanopo' o'e konig huakjey aratbutenso'yo o'e. Huadaknopo'da ee'nayo huadaky'o on'nopo'ika'. Konig 'urua'da Diosa o'nopo' kenpa'ti Diosa o'pak aratbutkon o'nopo' kenpa'ti ogka'. Aratbutennopo' dakhue'da ee'nayo katapi' dakhue' e'nopo'eyayo aratbuttaj 'uruda e'nopo' Diosa manopoe'ahue'dik o'mae. Aratbut dakhue'nopo'da ee'nayo konig sikkjiregyo o'ne. Meyon huahue'dikda o'ne. Konigepo keyoj, dakyo' yag'kikati'. Huanopoya' huadaky'o yan'nopo'epo, batikhue' yane'. E'batikhayo konig sikkjiregyo mo'ika'apone. ³⁶ Huanopoya' huadakda e'nopo'eyayo Dios konig huakjey ke'nen dag bo'tiahuaya'ne kenpa'ti huadak e'ka' mo'nopo'eyane. Sikkjiregyo ehue' mo'ea'apone. Konig huakjey o'bakpakpo 'urua'da o'ta'te tiahuaydik mo'epo kenpa'ti Diosen e'ka' mo'nopo'epo. —Kenda Jesúsa o'manmadika'uyate.

Fariseo huairitaj kenpa'ti Moisésenba' huananmadika'eritaj Jesúsa o'bahuua'uyate.

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷ Jesúsa e'manmadika'de'te, “Doere mo'bape'.” Jesústaj fariseoa ona'uyate. Jesús ke'nen jakyo o'kuddepo kutopate o'huaduyate. ³⁸ Judío aratbut bapehued huaba' on'bakoyo'ika'. Jesús ba'koyohue' kutopayo o'huadnok fariseoa o'tiahuaydepo, “Kenhuiyay, ba'koyohue'ada o'bapeapo,” fariseoa o'tinopo'eyate.

³⁹ —Opudomey fariseo huairi konig plato' taza huabakoyoa'eri mo'epo huaso'ensi'dakyo'da daka' bo'koyoa'ika'ne. Aratbut kan'tiahuaye'po 'urua'da huaso'si'dak bo'koyoa'nig'a huanopo'nayo dakhue'da mo'ene. Nogen on'tae bo'eretpakpo mo'bakkay'ika'ne kenpa'ti katapi' dakhuea' bo'kika'. ⁴⁰ Nama'da mo'nopo'ika'. Diosa

huasɔ'si'dak o'ka'uyate. Ken Diosa kenpa'ti huasɔ'en huanopo' o'ka'uyate. Kenda nopɔ'dik mo'ene. ⁴¹ Huanopoya' yan'matinepahui'po pai'da aratbuttaj yan'bayokikati' kenda e'kika'nayo aya'da huasɔ'en 'uruda mo'ɛapone.

⁴² Pai'nada mo'nopo'ɛapone, opudomey fariseo huairi. Aypo huatokbuk sue'da Diostaj bo'yokika'nig'a nog aypo huatokbukba'a 'uruda Diostaj sue'da bo'yokika'nig'a aratbut-tanayo huadakda kahue' mo'ika'po kenpa'ti Diostaj di' ehue' mo'ene. Aypo huatokbuk Diostaj yokdik mo'ɛpo kenpa'ti aratbuttaj huadakda kika'dik mo'ɛpo kenpa'ti Diostaj di' e'dik mo'ene. ⁴³ Huanopo'a pai'nada mo'nopo'ɛapone, opudomey fariseo huairi. Judioen huaitake' jakyo 'uruda huairien huahuadte ehua'dta' bo'eretpakika'ne. Huakka' jakte e'hua'e'te "T'tiak huairi." "T'tiak huamanmadika'eri." Kenpa' enayo'da e'peeta' bo'eretpakika'ne. ⁴⁴ Opudomey fariseo huairi kenpa'ti Moisésenba' huamanmadika'eri pai'nada mo'nopo'ɛapone. "Oro'omey huadakda o'ey." Nama'da mo'nopo'ɛika'nig'a konig tahuirigda dakhue'nada mo'ene. Dakhue'da e'ne'tada aratbuta nokotheue' o'ne. Opud konig kubaraktone'onig mo'ene. Kubaraktone'taj aratbut tiahuahue' o'nepo kente on'huae'ika'. Aratbut sorokyo e'para' ee'tada tiahuahue'da o'nepo on'huae'ika'. —Jesúsa o'mana'uyate.

⁴⁵ —Oro'omeytakon dakhuea'da o'huaa'ne, huamanmadika'eri. —Moisésenba' huamanmadika'eria Jesústaj ona'uyate.

⁴⁶ —Pai'nada mo'nopo'ɛapone opudomey Moisésenba' huamanmadika'eri. Nogda nogda huakka'da yag'kika', be'api' kenda kahue'dik ee'tada opudomey aratbuttaj mo'mana'ika'ne. Opudnayo sigpi' kenda kahue' mo'ika'ne.

⁴⁷ Pai'nada mo'nopo'ɛapone opudomey. Opudomeyen adhuea'pane'kudak Diosba' huamanbatia'pakeritaj on'barakuyate. E'buaykudaken kubarakta' huid jaksi'po konig okkahuehue'dik huid jaksi'po bo'kika'ne. ⁴⁸ Diosba' huamanbatia'pakeritaj opudomeyen adhuea'pane'a on'batiaraka'uy. Opudomeyen adhuea'pane' huadakda ogka'uyate opudomeyakon mo'nopo'ɛpo, kubarakta' okkahuehue'dik huid jaksi'po bo'kika'.

⁴⁹ Konigepo, "Diosba' huamanbatia'pakeri ijmata'mona'apoy kenpa'ti huanigpeika'eri ijmata'mona'apoy. Sue'tada on'barakapo nogomeytaj onhuadiaypo diga' on'magka'apo." Diosa huakka' o'nopo'ɛpo kenda o'mana'uyate. ⁵⁰⁻⁵¹ Konigepo opudomey aratbut oyda mo'noenig, opudomeytaj Diosa diga' mogka'apone. Opudomeyen adhuea'pane' Diosba' huamanbatia'pakeritaj on'barakuyate. Diosa huadari e'ka'de'te huakkuruda Abeltaj o'arakpo o'buay'uyate. Nogok nogok nogtaj nogtaj on'barakpo, ta'pota' Zacariastaj o'darakuyate. Diosen 'uru jak kurute 'uhua e'arakika'ta' Diostaj e'nigbakpakika' kutopa o'e. Kutopa Diosen jaknopoya' Zacariastaj o'darakuyate. Diosba' huamanbatia'pakeritaj opudomeyen adhuea'pane' on'barakuyonok opudomeynayo barakhue' e'yupi' Diosa diga' mogka'apone.

⁵² Opudomey Moisésenba' huamanmadika'eri pai'nada mo'nopo'ɛapone. Aratbuttaj daka' Diosba' nopɔ'ɛahue'dik mo'ene. Konig Diosensi'po ee' nopɔ'ɛhue' o'nepo. Opudomeykon Diosensi'po ehue' mo'ɛapone kenpa'ti nogomey Diosensi'po ehue'dik o'neapo oknopɔ'ɛhue'ada bo'ka'po. —Jesúsa o'mana'uyate.

⁵³ Jesúsa kenda e'mana'de'te Moisésenba' huamanmadika'eriomeya fariseoera Jesústaj diga'da on'huadiaypo nogpa' nogpa' kirigayo' o'nona'uyate. ⁵⁴ Jesúsa nama'da kae'popi' yaapetpi' on'nopo'ɛpo on'peenig'a dakhuea' ea' e'peeta' on'paknig'a. Jesúsa dakhuea' oa' e'huaa'ta' on'pakpo.

12

"Oro' huadakda o'ey." Fariseomeya nogomeytaj nama'da on'manopo'ɛa'ika'nig'a fariseo-taj keyoj daka' yan'peika'.

¹⁻² Jesúsa daka' o'manmadika'onhuahua'po huakka'nanada aratbut ogkupopakdepo huakka'ada aratbut o'nepo batugon ogka'uyate. Huakkuruda huanigpeika'eritaj o'mana'po:

—"Oro'omey huadakda o'ey." Fariseo huairia aya'tada e'manopo'ɛa'ta' on'paknig'a dakhuea'da o'ne. Konig pan e'bia'og' fariseo o'ne. Huakkuruda pan e'ka'te e'bia'og' tiahuahued mo'ɛpo a'ti e'biade'te e'bia'og' o'e mo'nopo'ɛ. Huakkuruda fariseo huairi huadakda o'ne nama'da mo'nopo'ɛnig'a nogok kenda ogkika' bo'tiahuahydepo dakhuea'da o'ne nopɔ'dik mo'ɛapone. Konigepo fariseomey huairitaj keyoj, ijjay. ³ Katepi' konig soatayo' sikkiregya' boa'ika'nig, kenda boa'ika'nig nogok konig huame'noete aya'ada on'pe'apō. Konigti jakya'da nog aratbut ehue' ee'ya' kenpa'ti jakhui'kay ekhuikya' utaka' boa'ika'nig kenda nogok huakka' jak eretnopote jakkutagpite on'bopo 'utta'da o'da'apo, aya'ada kan'pe'e'po o'da'apo.

¿Be'taj okme'pukdik mo'e?
(Mt. 10.28-31)

⁴⁻⁵ Huabokerek huaso'taj arakdik o'ne. Kenyo'da aratbutso'taj arakdik o'ne. Nokiregtanayo arakhue'dik o'ne. Konigepo aratbuttaj mididhue' yanika'. Be'ta'taj okme'pukdik moe' daka' o'nona'ne. Diostayo'da yanokme'pukika'. Diosnayo arakdik o'e kenpa'ti e'bueyde'te nokiregtaj pai'da kan'nope'e'po ta'akyo en'dik o'e. Kentaj yanokme'puk, ijjay. Do'hued huadi'taj ijjay.

⁶ Bakoyta' aratbut suhuigda on'pakika'. Cinco bakoy a'bakaya'po botta' sigkupe bayokdik o'ne. Diosnayo bakoytaj o'pakpo nogtati'pi' okkahuehue' o'e. ⁷ Opudomeytaj Diosa huakka'da o'pakpo daka' mo'matoika'ne. Opuden huakuhuitapi' mo'dikika'ne. Bakoytaj konig sue'da o'pak. Diosa sue'da o'pak. Opudomeytaj huakka' o'paknok me'pukhue' yanika'.

"Jesucristotaj huaknopoe'eri ijje." *Huaa'eritaj Jesúsa o'batia'pak.*
(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ "Jesucristotaj huaknopoe'eri ijje." Aya'ada aratbuttaj on'mana'aponig do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne, "Kenomey kenda e'manade'te do'hued huaknopoe'eri o'ne." Diosen huata'moneritaj ijmana'apoy. ⁹ "Jesucristotaj oknopohue'ya ijje." Aratbuttaj on'mana'po "Do'hued huaknopoe'eri ehue' o'ne." Diosen huata'moneritaj ijmana'apoy ijjay.

¹⁰ Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne, do'taj be'api' dakhuea' e'huaa'nayo Diosa bakkahuea'dik o'e. Diosen Nokiregtaj dakhuea' e'huaa'nayo Diosa bakkahueahue'dik o'e'apo.

¹¹ Nogok judío huaitake' jak huairitaj bo'tohua'apone. Dakhuea' boka'ne mona'po judío huaitake' jakyo bo'tohua'apone. Kenpa'ti gobierno huairite bo'tohua'apone. "¿Ka'tia'pi' huairitaj ijmanbatia'pakapo?" Yan'nopepo me'pukehue' yane'. ¹² Huairitaj manbatia'pakdik ee'te Apag Diosen Nokirega mo'nopeea'aponok 'urua'da batia'pakdik mo'e'apo. —Jesúsa o'mana'uyate.

Huakka'da katapi' e'matoe'ta' eretpakhue' yane'. Jesúsa o'manmadika'uyate.

¹³ —Kenda oro'en huaojkudak o'matoe'uyate kenda do'taj jonposakea'dik o'enok, do'taj yabayokti'. Do'hued huama'buytaj yanati', Huamanmadika'eri. —Huakka' Jesústaj en'tikupopakya' nogtiada Jesústaj ona'uyate.

¹⁴ —"Q'nen huama'buytaj yabayokti'." Onahue'dik ijje'apoy. —Jesúsa huabokerektaj ona'uyate.

¹⁵ —¡Keyoj! Huakka'nada e'matoe'ta' eretpakhue' yanika'. Durugnada a'eya'po huakka'da katapi' toehue'dik yanika'. Sue'da e'taepi' durugda e'dik mo'ene. —Jesúsa o'mana'uyate.

¹⁶ Jesúsa a'manmadikaya'po o'manbatia'pakpo, —A'nenda huabokerek o'uyate. Konig huairi o'epo huakka'da o'matoe'uyate. Ke'nen ta'batone' huakka'da aypo o'kerekepo konig aroz huakka'da o'taboyog'uyate. ¹⁷ "Menpa' ijka'apo. Do'hued aroz do'hued aypo huatoe' jak suhuigda o'e. Aypo huakka'da o'enok meyo kudahue'dik o'e." Kenpa' huairia o'nopepo. ¹⁸ Ken, "Oy konig ijka'apoy ijnopey. Do'hued aypo huatoe' jaksi'po ijyakyogapoy. Nogda huaboroa'da aypo huamatoe' jak ijka'apoy ijjakka'depo aya'da aypo arozero keyo' ijkuda'apoy. Aya'da katapi' ijmatoenig ijbakuda'apoy. ¹⁹ Kenoka' ijbakuda'depo do'hued huamatoe' jakyo huakka'da ijtoe'apoy. Huakka'da huabayokt ijtoe'apoy. Baahue'ada bape'dik ijje'apoy. Mai'dik ijje'apoy. Durugda ijje'apoy." Ken huabokerek nama'da o'nope'ni'ga. ²⁰ "Nama'da i'nope'ni'ga. In sikyo i'bueyapone. Aya' aypopi' arozpi' nogda nogda huakka'da i'matoe'po huaboro' jakyo i'bakuda'depo noga on'matoe'apo. Diosa ken huairitaj ona'uyate." ²¹ Ken konig o'epo aratbut ke'nen huata' huakka'da nogiti nogiti on'matoe'po, huakka'da e'matoe'ada Dioste-huapa'nayo pai'da on'e. —Jesúsa o'manmadika'po o'mana'uyate.

Diosa huaknopoe'eritaj daka' o'matoika'.
(Mt. 6.25-34)

²² Nogok huanigpeika'eritaj, —Aypota' mepu'kehue' yanika'. Kenpa'ti yudtata' mepu'kehue' yanika'. ²³ Diosa teyda o'epo oro'omeytaj mo'manoea'ika'ne. Oro'omeytaj aypo yudtakon bayokdik mo'ika'apone. ²⁴ Surujpig konig o'e yan'nopepo. Batukehue' o'nika'. Oqkupaeahue' o'nika'. Aypo huamatoe' jak toehue' o'nenig'a Diosayo'da surujpigtaj aypo o'bayokika'. Diosa bakoytaj sue'da o'pak. Opudomeytanayo Diosa huakka'da bo'pakika'ne. Aya'da katapi' bayokdik mo'ika'apone. Mepu'kehue' yanika'. ²⁵ Aratbut nogiti huabidda ee'ta' on'pakpo, huakka'da

e'mepu'keada nogiti huabidda ehue'dik o'neapo. ²⁶ Kenda mo'mepukepo ehue'dik mo'ëapone. Nogta' nogta' katetapi' mepu'kehue' yanika'.

²⁷ Huakhuen 'urunada o'ne. Baahue'ada o'nika' kenpa'ti batiokhuihuihue' o'nika' mo'nopoet. Salomónkudak huairitone' o'uyate. Huakka'da o'matoe'uyate. 'Uruda yudtaj o'matoe'po o'utika'uyate. Huakhuen 'urunanada o'nika', Salomónnayo sue'da 'uruda o'utika'uyate. ²⁸ Diosa huakunopia okhuenpaka'. 'Uruda o'ka'. Ida okhuenkot. Ida o'taset. Diosa huakunopia okhuenpakika' kenpa'ti opudomeytaj huakka'da o'pakpo bo'tihuapokika'apone yudtaj mo'matojika'apone. Sue'da moknopoe'po nogiti Diostaj daka' yanoknopoe'. ²⁹ Katetapi' mepu'kehue' yanika'. ¿Kate o'bape'apo? Nopoehue' yanika'. ¿Kate o'mamay'a? Nopoehue' yanika'. ³⁰ Oknopoe'hue' huae'eria yudtata' kenpa'ti aypota' kenpa'da on'eretpakika'. Opudnayo aypopi' yudtapi' toehue' mo'enig Apag Diosa kenda o'nopoika'. ³¹ Kenpa'da Dios Huairitaj yan'pakika'po yan'nigpejika'. Ken konig Dios Huairitaj e'paknayo Diosa bo'yokika'apone. Katepi' bo'pak yudtapi' aypopi' Apag Diosa bo'yokika'apone. —Jesúsa ke'nen huanigpejika'eritaj o'mana'uyate.

Kenda Dios Huairitaj mo'nigpeehuahua'po bo'kika'nok Diosa kurudya' okkahue-hue'dik o'ëapo. Kurudya' Diosere huakka'da mo'matoe'apone.

(Mt. 6.19-21)

³² —Do'hued huanigpejika'eri mo'ëpo sue'da mo'ene. Me'pukhue' yane'. Opudomeyen Apag Dios o'paknok kenoka' aya'ada Diostaj on'nigpeede'po opudomeykon Apag Diosere huairida mo'ëapone. ³³ Kenda mo'matoenig yan'bahuaya'. Yan'bahuaya'depo pai'da aratbuttaj ken huakupe yan'bayoketi'. Kenda e'ka'te Diosa kurudya' bo'tiahuayapone. Okkahuehue'dik o'ëapo. Kenda bo'ka'po kurudyo Diosere huakka'da mo'toe'apone. Kenda matone'pakhue' o'ëapo. Okkayhue'dik mo'ëapone. Huabereeria berehue'dik o'neapo. Kenpa'ti kenda kurudya' mo'toe'apone sukka'poapi' bapehue'dik o'ëapo. ³⁴ Huakka'tada katetapi' e'paknayo Diostaj sue'da bo'pakapo. Diostaj mo'nigpe'po pai'da aratbuttaj e'bayokika'nayo Diostaj huakka'da bo'pakapone. —Jesúsa o'mana'uyate.

Jesús Huairitaj ekpoe' yan'nige'ika'.

³⁵⁻³⁶ —Onte'ti indariyo ijtiakapoy. Do huairitaj ekpoe' mennige'ikati'. Konig en'toepak fiestayay' huairi ekye'taj ke'nen huanaba'a ekpoe' on'nige'ika'. Ken ekye'te huairitaj ida nigokhuike'dik o'neapo. Konigti do'taj ekpoe' mennige'ikati'. ³⁷ Konig huairi o'tiakpo ke'nen huanaba'a ekpoe' en'nige'te o'bahuahuayatonok durugda o'neapo. Ken huairi nog yudtaj o'tiokotdepo yan'bahuad huanaba'taj o'mana'depo aypo o'bayokeapo. Huanaba'taj o'bayokeanonok durugda o'neapo. ³⁸ Huairi nopotesikyo o'tiakapopi' sikyoeddapi' o'tiakapopi'. Huanaba'a ekpoe' on'nige'po huairi e'tiakte durugda o'neapo. Huanaba' durugda o'neapo. ³⁹ Kenpa'ti nogdakon yan'nopo'e'. Konig huabereeri a'bereya'po ken horate o'tiakapo jak huatae'eria e'nopo'e'nayo tayhue' o'enk huabereeria jakyo kudhue'dik o'ëapo. Kenpa'ti berehue'dik o'ëapo. ⁴⁰ Do kurudya' ijtiakaponok ekpoe' mennige'ikati'. Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne kenoka' huame'noe sikyopi' o'tiakapo nopoehue'da ene'te kenoka' ijtiakapoy. —Kenda Jesúsa o'manmadika'uyate.

Huairien huanaba' huamatoe'eri daka' huakika'eri konig o'ne. Huairien huanaba' huamatoe'eri daka' kakahue' huae'eri konig o'ne.

(Mt. 24.45-51)

⁴¹ —¿Oro'omeytayo'da menpa' kenda onmadika', Huairi? ¿Menpa' nogomeykon i'manmadika'? —Pedroa ona'uyate.

⁴² —Huanaba' huamatoe'eri daka' huakika'eri kenpa'ti huanaba' huamatoe'eri 'urua'da huaknopoe'eri konig o'ne ijmanmadikay. Ken huairien jak huanaba' huamatoe'eritaj "Do'hued huanaba'taj aypo yamabayokikati'. Nogbayo ijhua'apoy. A'ti ijtiakapoy." Onanpo. ⁴³ Huairi o'tiakdepo konig huairia onanme'nig huanaba' huamatoe'eria daka' aypo e'bayokika'nayo durugda o'ëapo. ⁴⁴ "Aya'da do'hued ijmatoenig daka' me'tamatoe'." Huairia ken huanaba'taj onanpo. Buttida ijjay. ⁴⁵ "Do'hued huairi ijhue'da ya'ëpo yatiakapet." Huanaba'a e'nopo'e'nayo nog huanaba'taj huabokerekere ettone'eretaj huaboa da o'mabithitpo kenpa'ti huaboa da huakka' o'badudhua'po huakka' o'mai'onhua'po kenpa'ti konig sine' o'siborudhua'po ⁴⁶ Kenda huanaba' huamatoe'eria e'ka'te kenoka' ken huanaba' ekpoe' nighue' ee'te kenpa'ti kenme'noete o'tiakapo nopoehue'da ee'te huairi o'tiakapo. Ken huanaba' huamatoe'eritaj castiga diga'da ogka'apo kenpa'ti oknopoe'hue' huae'eriere kenpa'da o'maenapo.

⁴⁷ Huanaba' ke'nen huairi o'paknig en'nopo'e'ada kahue' o'nepo dakhue'en ogka' kenpa'ti huairi e'tiakapote ekpoe' nighue' o'nenok kenomeyen huairia huakka'da castiga o'magka'apo. Konigti aratbut kenda ijmanika'nig e'nopo'e'ada nigpeehue' o'nepo kenpa'ti do'e'tiakapote ekpoe' nighue' mene'apetnigtaj Diosa castiga diga'da ya'magka'apet. ⁴⁸ Nog

huanaba'a kenda huairi o'paknig nopogehue' o'nepo kenda huairi pakhue'tada ogka'nok huairia sue'da castiga o'magka'apo. Dakhuea' ogka'nok sue'da castiga o'magka'apo. Konigti aratbut kenda ijipaki nopogehue'ada kenda pakhue' ijjeynig egka'nayo Diosa sue'da castiga o'magka'apo. Diosapi' huairiapi' aratbuttaj huakka' katapi' e'bayoknayo daka' nigpeika'dik ka'ne' Diosa 'urua'da e'nopogea'nayo daka' nigpeika'dik o'neapo. Diosa huakka' e'tihuapoknayo nogomeytakon huakka'da tihuapokdik o'neapo. —Ken konig Jesúsa o'manmadika'uyate.

Jesústaj sue'ada o'noknopogepo nogomeya sue'ada oknopogehue' o'neapopo huaknopog'eritaj on'bahuaadiayapo.

(Mt. 10.34-36)

⁴⁹ —In huadariyo aratbut abakpoespakaya'po ijtiakuy. Aratbut on'poespakpo konig ta'ak e'bakpak o'e. Ken ta'ak a'bakpakaya'po ijtiakuy. Ken oyda e'bakpakte ijjeretpaki. ⁵⁰ Konig bautiza egka'te o'e konigti pai'da nopog'dik ijjeapoy. Pai'da ijnopo'epopo ijme'pukey. ⁵¹ Aratbut nog aratbuttaj a'manoeyyaya'po o'tiakuy opudomey nama'da mo'nopogene. Aratbut nog aratbuttaj a'manoeyyaya'po Diosya' tiakhue' ijje'uy. Aratbut nog aratbuttaj a'poespakaya'po Diosya' ijtiakuy. ⁵² Huaboa'da nog-jakyotida huabet nog huabettaj dakhuea' on'bahua'pakapo. Cinco o'nepo tresa dostaj dakhuea' on'bahua'pakapo kenpa'ti dosa trestaj huadak hua'a on'batia'pakapo. ⁵³ Sue'da do'taj on'pakapo nogomeyanayo do'taj pakhue' o'nepo konigepo oknopogehue' huae'eria dakhuea' on'bahua'pakapo. Huaoapi' do'taj oknopogehue'da me'epo huasi'potaj huaknopog'eritaj ya'huadiayapet. Mune'yo huaknopog'eritaj huayea' huadiaydik ya'epet. Huakabua huasu'taj huadiaydik ya'epet. —Jesúsa o'manmadika'uyate.

Kurudtaj on'tiahuaypo huame'noe huadak o'epopi' dakhue'me'noe o'epopi' aratbuta on'nopog'ika'.

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴ —Opudomey indariyo mo'epo kurudyo e'sihuj' sika e'bia'te niokpo yakudyon bo'tiahuaypo "Ohui'apo," boa'ika'nig a'ti o'hui'apo. ⁵⁵ Kenpa'ti indariyo mo'epo toyed e'bakpoknayo "juknanada o'epo," boa'ika'nig ida juknanada o'epo. ⁵⁶ Opudomey nama'da huanopog'eri mo'ene. Kurud bo'tiahuaypo o'hui'apo kenpa'ti juknanada o'ta'teapo e'nopoika'ada inok do'tanayo Diosen Cristo o'e oknopogehue' o'nene. —Jesúsa o'mana'po.

Nog aratbuta gobierno huairitaj e'tohua'nayo ida yan'noeya'.

(Mt. 5.25-26)

⁵⁷ —Kenda huadak e'ka' o'e. Kenyo'da 'uruda o'e. Opudomeya onda nopog'dik mo'ene. ⁵⁸ "O'na dakhuea' ika'ne," noga ena'nayo gobierno huairitaj bo'tohua'depo e'tohua'te kentaj yanoeya'. E'madehue'nayo huakupepi' yayokti'. Noeyahue'pi' yokhue'pi' ee'nayo gobierno huairitaj bo'tohua'apone. Ken gobierno huairi sorotatataj bo'yokapone. Sorotataa huabakuda' jakyo bo'kuda'apone. ⁵⁹ Keyoda ijhue'da orokhue'dik i'epapone. Aya'da dehue'te i'yokde'po orokdik i'epapone. —Jesúsa o'mana'uyate.

13

Aya'da dakhuea' ogka'depo nopo'korea'dik ya'nepo onte'ti Diostaj nigpeika'dik yane'. Jesúsa o'mana'uyate.

¹ Kenoka' sue'ada Jesústaj o'nonbatia'pakpo. Sue'da huabokerek Galilea huadaribayo huae'eri Diostaj oveja 'uhua on'nigbatiaraka'depo Pilato gobierno huairien sorotataa Galileayo huae'eri huabokerektaj on'batiaraka'po 'uhua mimi huabokereken miimiere jontayo' o'mimihua'uyate. Jesústaj o'nonbatia'pak'uyate.

²⁻³ —Kenomey huabokerek Galileayo huae'eria dakhuea'da ogkika'po on'mabuey'uy. Nogomeynayo sue'da dakhuea' huaka'eri o'nepo mabueyhue' o'ne. Kenpa' nopogehue' yane', ijjay. Opudomey aya'da nopo'koreahue' ee'nayo kenpa'ti mo'mabueyapone. ⁴⁻⁵ Kenpa'ti Jerusalén huakka' jakyo huabid jaktone' o'huekpo o'manbetuyate. Dieciocho huabokerektaj o'manbetuyate. Kenomey huabokereka on'mabuey'uyate dakhuea'da huaka'eri o'nepo konigepo on'mabuey'uyate. Nogomey Jerusalén huae'eri sue'da dakhuea' huaka'eri o'nepo bueyhue' o'ne'uyate. Kenpa' nopogehue' yane', ijjay. Opudomey nopo'koreahue' ee'nayo kenpa'ti aya'da mo'mabueyapone. —Jesúsa o'mana'uyate.

Higuera huymey dapakhue'da o'e. Ken konig Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

⁶ Jesúsa ken konig o'e o'manbatia'pakpo o'manmadika'po, —Nogtida huabokereka ta'ba o'to'epo menpa'ti higuera huada yanhuadmet o'nopogepo ta'bayo o'hua'po huadataj o'tiahuaynig'a onhuadhue' o'enek ⁷ ta'ba huato'ep'oritaj,

“Eya’ bapa’ huabayok in ta’bayo ijtiakdeme’nig’a higuera huëymey huada onhuadhue’ o’eme’. Yata’teg. In sorok huadak o’enig’a nama’da o’kerek.” Ta’ba huatoë’eritaj ona’uyate. ⁸“In huabayoknayo ta’teghue’ ijjeapoy, huëymeyta’po ijtoruapoy kenpa’ti’ uhua ovejadohua’a ijta’potibukapoy. ⁹Nog manhua’ata’ ya’dapakapetpi’. Dapakhue’ eë’nayo ijta’tegapoy.” Ta’ba huatoë’eria ona’uyate. —Ken konig Israel oknopöehue’ huag’eri o’ne Jesüsa o’batia’pakpo o’manmadika’uyate.

Kenme’noe okmapie’ahuaddikte ettone’ dakhue’ e’ika’ta Jesüsa o’yarea’uyate.

¹⁰Nogok okmapie’ahuaddik huame’noete judio aratbut baahue’dik e’nika’ta judioën huaitake’ jakya’ Jesüsa o’manmadika’po. ¹¹Keyo huaitake’ jakyo ettone’ o’epo dakhue’da o’eonhuahuika’uyate. Dieciocho huabayok dakhue’da o’eonhuahuika’uyate. Dakhuea’ toto’a ken ettone’taj ogka’nok sodoa’ o’boika’po butuka’ bohue’dik o’ika’uyate. ¹²Jesüsa o’tiahuaydepo

—I’yaredene, ettone’. —Jesüsa ona’uyate.

¹³Ken Jesüsa o’tibata’tenok ida ken ettone’ butuka’da o’bodpo huaboa’da “Dios ’urunanada o’e,” kenpa’ti “dakiti Dios” oa’uyate. ¹⁴Huaitake’ jak huairianayo o’huadiay’uyate. Judioën okmapie’ahuaddik huame’noete Jesüsa o’yarea’denok o’huadiaypo,

—Seis huame’noe baa’dik mo’ene. Ken seis huame’noe e’yarea’ta’ e’paknayo yan’tiakti’. Judioën okmapie’ahuaddik huame’noete be’yare’po tiakhue’ yanika’. —Huaitake’ jak huairia o’mana’uyate.

¹⁵—Nama’da huanopöe’eri mo’ene. Okmapie’ahuaddik huame’noete opudomey aya’da opudomeyen vacatapi’ burrotapi’ hue’ey kan’maye’po bo’tikujpo hue’eyte bo’tohua’ika’ne. ¹⁶In ettone’ Abrahamen adhuea’ huayayo eë’tada toto’ huairia dakhuea’ ogkadhuahuika’nok ettone’ dakhue’da o’eonhuahuika’po dieciocho huabayok dakhue’da o’eonhuahuika’uyate. Okmapie’ahuaddik huame’noete e’yarea’ huadak o’e. Dapi’ huadakda o’e yan’nopöe’. —Jesüs Huairia judioën huaitake’ jak huairitaj ona’uyate.

¹⁷Jesüsa kenda enade’ta kenomey Jesüstaj on’huadiayika’nig’a on’mabira’uyate. Nogomeynayo aya’ada Jesüstaj durugda o’nepo, kenda ’urua’da Jesüsa o’kika’ on’tiahuaydepo kentaj durugda o’nuyate.

Mostazakidtaj ken konig o’e o’man’batia’pakpo o’manmadika’uyate.

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸—Huadak hua’a konig Dios Huairitaj o’noknopöe’aponigtaj on’nigpeë’aponigtaj ken konig o’ëapo ijmanbatia’pakpo ijmanmadika’apoy. ¹⁹Konig huabokereka suigkidda mostaza huakid o’tuk. Kenkida o’kerekdepo nogok huaboro’da o’ëdepo hua’opite huakka’ bakoya o’pakka’. Konigti huakkuru Dios Huairien huaknopöe’eri sue’da o’ne. Nogok huakka’ada Dios Huairitaj o’noknopöepo on’nigpeonhuahuika’po huakka’nada huaknopöe’eri o’neapo. —Jesüsa o’mana’uyate.

Pan e’bia’og’a ken konig o’ka’ Jesüsa o’manbatia’pakpo o’manmadika’uyate.

(Mt. 13.33)

²⁰—Huadak hua’a konig Dios Huairitaj o’noknopöe’aponigtaj on’nigpeë’aponigtaj ken konig o’ëapo ijmanbatia’pakpo ijmanmadika’apoy. ²¹Konig sigda pan e’bia’og’a ettone’a huakka’ harinaogyo o’tokbuk. Harinaogyo e’bia’og’ o’tokbukdepo daka’ ogkuayaga’. Huabada o’kudapo. Aya’da o’bia’apo. E’bia’og’a o’bia’po konig Dios Huairien huadak hua’a on’manmadika’nok huakka’ada nogya’ nogya’ huabada o’noknopöe’apo. —Jesüsa o’mana’uyate.

Diosyo huahua’ konig suigda akbogpe huakud o’e.

(Mt. 7.13-14, 21-23)

²²Jerusalényon Jesüsa o’hua’udhua’po nog huakka’ jakyo nog huakka’ jakyo o’pokandepo o’manmadika’uyate.

²³—¿Menpa’ Diosa sue’tada ya’manopo’yarea’apo? —Nogtiada Jesüstaj ona’nok,

²⁴—Diosyo huahua’ konig suigda akbogpe huakud o’nodok huakka’ yan’pakpo yan’kud. Huakka’ada egkudta’ on’pakpo onhuahua’nig’a enok hue’dik o’neapo Diosenbayo a’kudya’po konig o’e ijmanbatia’pakapoy. ²⁵Jak huatoë’eri huairi nogok e’mabode’ta akbogpe jokhuikdepo opudomey dakhuea’ huakka’eri jak kurute mo’epo “Mo’nigokhuike’, Huairi.” Mona’aponig’a. “Opudomey meyo huag’eri mo’et. Okiehue’ya o’nene.” Huairia o’mana’apo. ²⁶“Onere o’bape’ikay kenpa’ti onere o’may’ikay kenpa’ti oro’omeyen jak kuruta’ onmadika’onhuahua’uyné.” Opudomeya huaboa’da mona’apone. ²⁷“Opudomey meyo huag’eri mo’et o’nona’dene. Do’taj me’nokhua’. Dakhuea’ huaka’eri mo’ene.” Huairia mona’apone. Kenda konigti Diosa mona’apone. ²⁸Keyon dakhuea’ huaka’eria bokbahua’depo pai’da mo’manopo’ëapet. Kenpa’da Diosyo huahue’dik mo’ëapopo.

Abraham Isaacere Jacobere Diosen huamanbatia'pakeriere Dios Huairiere adyoda ee'ne'te mo'batiahuaydepo. Diga'da mo'bahuikonhuahuika'apo. Pai'da mo'nopo'epo bo'idokboke'apo. ²⁹ Kenpa'ti aratbut Dios Huairitaj on'batiakapo. Niokpo e'grogkyen on'tiakapo. Niokpo e'huakudyen on'tiakapo. Toya' kenpa'ti kutaya' on'tiakapo. Nogyā' nogyā' Dios huairitaj on'huatiakapo. Dios Huairiere konig ke'nensi'po on'bape'ika'apo. ³⁰ Huakka'ada oy konig Diosen aratbut ehue'da o'ne. Judío aratbut ehue'da o'ne. Nogok Diosa o'matinepahuinok Diosere o'neapo. Nogomey judío aratbutpi' oy Diosen aratbut o'ey on'nopo'engig'a nogok Dostaj oknopoghue' o'neaponok Diosa matinepahuihue' o'maeapo. Diosere ehue'da o'neapo. —Jesúsa o'mana'uyate.

Jerusalén huag'eritaj Jesúsa o'matinepahui'uyate.

(Mt. 23.37-39)

³¹ Kenoka' sue'da fariseo aratbut o'nokyepo, —Iyā' yabakhua'. Herodes gobierno huairia ontaj e'arakta' o'pak. —Fariseoa Jesústaj o'nona'uyate.

³² —Yanhuati'. “Eya', oy eme'tekon sue'da huame'noe toto'taj ijmaenapoy kenpa'ti ijbayarea'apoy dakhue'taj ijbayarea'apoy. Eme'te kenta' aya'da ijkuhuitapoy, oa'” Herodestaj ya' nona'. Herodes nama'da huaa'eri konig engaña huaa'eri o'e. Fariseomeytaj o'mana'po. ³³ Ken oy eme'te adme'ta' nog adme'ta' nog adme'ta' Jerusalényo hua'dik ijjeý. Jerusalényayo' Diosen huamanbatia'pakeri bueydik o'nika'. —Jesúsa o'mana'uyate.

³⁴ —Jerusalényo huag'eritaj o'nona'ne. Diosen huamanbatia'pakeritaj mo'mabatiarakika'uyate. Kenpa'ti Diosa o'mata'mona'uyatenigtaj, kenomeytaj huida mo'bapa'ea'po mo'mabatiarakika'uyate. Konig huatahuaj huayea' huasi'potaj okajpea o'batioka'ika' konigti opudomeytaj a'batiokaya'po e'kupopakata' ijpakuyngig'a, nogok nogok a'batiokaya'po e'kupopakata' ijpakuyngig'a opudomeynayo pakhue'da mo'e'uyne. ³⁵ Opudomeyen jakya' Diosa o'bakhua'de. Opudomeytaj tiokahue' mo'ea'pone. Tihuapokhue' mo'ea'pone. Kenpa'ti nopo'yareahue' mo'ea'pone yan'nopog'e. Nogok do'taj tihuayuhue' o'neonhuahuika'apone. “Dios Huairia in huabokerektaj o'ta'mona'uyate. Huadakta o'e.” Nogoknada mona'deapone kenda onte'ti do'taj bo'tiahuayapone. —Jesúsa o'mana'uyate.

14

Huabokereka dakhue'da o'epo, huabopij hua'opiere ke'poda o'iyokuyate. Jesúsa o'yarea'uyate.

¹ Nogok okmapie'ahuaddik huame'noete a'bapeya'po Jesús o'hua'uyate. Fariseo huairien jakyo o'hua'po, nog fariseo huairi o'nepo menpa' Jesús okmapie'ahuaddik huame'noete ya'yareapetpi' on'nopo'epo Jesústaj daka' on'tiahuayuyate. ² Jesús huakku-ruyon huabokerektaj okpo'epo dakhue'da o'epo huabopij hua'opiere diga'da o'iyokuyate.

³ —¿Okmapie'ahuaddik huame'noete menpa'yarea'dik ya'e? ¿Menpa'yareahue'dikpi' ya'e? —Jesúsa o'mana'po, Moisésenba' huamanmadika'eritaj kenpa'ti fariseotaj o'mana'nok. ⁴ Huamanmadika'eri fariseoere a'tokhue'da o'nenok Jesúsa dakhue'taj o'yareadpo o'ta'mona'uyate. ⁵ Onte'ti fariseomeytaj,

—Opudomey o'nen hurropi' vacapi' hue'ey huabid sorokkogyo okmapie'ahuaddik huame'noete ee'pi' e'takotnayo dapita' ida sorokkogyo bo'totokatu'ika'. Opudomey kenda daka' mo'nopo'epo. —Jesúsa o'mana'uyate. ⁶ Kenda Jesúsa eade'te buttida o'e on'nopo'epo nogda a'tokhue' o'nepo sohuata'da o'nok'e'uyate.

E'toepak fiesta menata huahuad ya'huad Jesúsa o'manmadika'uyate.

⁷ Ken fiestayoy on'batiakapo kutopate on'bahuadpo kente huairi on'huadika' ken huahuad-taj on'ukpo on'huaduyate. Jesúsa kenda o'tiahuaydepo o'manmadika'po:

⁸ —E'toepak fiestate yatiakti' enade'te on'hua'depo huairi o'e aratbuta me'noknopog'e'po kente huaboro' huairi on'huadika' kente huadhue' yanika'. Huairien huahuadte e'huadnayo nogda huakhuairi o'tiakatoapopi'. ⁹ Fiesta huaka'eria ontaj behuati-akaponepi'. “Yakbo' in huabokerek kente o'huadapo,” mena'apetpi'. Ken nogyon kente huanaba' on'huadika'nig kente huaddik i'ea'po. I'birapo nogtekon i'huadapone. ¹⁰ E'toepak fiestayoy yanhua'po kente huiri ehue'a on'huadika' kente yanhuadatoti'. Kente e'huadte fiesta huaka'eria o'tiakdepo, “Nogyon kente huairi on'huadika'nig kente yahua'd, huadi.” Ontaj ona'dik mo'ea'pet. Kenoka' huadakta i'epo konig huairi i'e aya'ada kutopate on'huadpo on'nopo'epo. ¹¹ “Huairi ijjeý,” aratbut huata'da nama'da e'tinopo'e'nayo “Huairi ehue' i'e,” Diosa o'batia'pakapo. “Huairi ehue' ijjeý.” Aratbuta huata'da e'tinopo'e'nayo “huairi i'e.” Diosa o'batia'pakapo. —Jesúsa o'mana'uyate.

¹² “E'toepak fiestate yatiakti' Jesús.” Fariseoa oname'ngitaj kentaj Jesúsa ona'po,

—Nogok onte'ti fiesta i'ka'po huakka' aypo i'manhuada'po, huadi'taj, huama'buytaj, huaojtaj, huayetaj, huairitaj "Yan'tiakti', aypo doere mon'bape'." Kenomeytaj manahue' yaika'. Kenomeytaj e'tobape'nayo onte'ti kenomeyere i'bape'apetpi' kenpa'ti dehuehue' mo'eapone. ¹³ Fiesta eka'nayo huakka' aypo e'manhuada'nayo "Yan'tiakti' doere aypo mon'bape'." Pai'da huag'eritaj, dakhue'so'taj, huakkettaj, ekspobigtaj yamana'ika'. ¹⁴ Kenda e'mana'ika'nayo durugda i'eaponok kenomeya kenpa'ti ontaj tobapehue'dik mo'eapone Diostaj daka' huanigpeika'eri kurudyo Diosyo en'huade'te Diosa huadakda mo'nigka'apone. —Jesúsa ona'uyate.

"Doere mon'bape' yan'tiak." Dios Huairia huakka'tada o'mana'uy. Ken konig Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

¹⁵ Nogtida huabokereka kutopate o'tohuadpo Jesústaj kenda o'peedepe Jesústaj —In huadariyo Dios Huairiere Diosen aratbutere durugteda on'bape'apo. —Kenbokereka Jesústaj ona'uyate.

¹⁶ Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'po,

—Huairia a'ti huakka'tada aypo kan'manigmanhuadjepo o'mana'apo. Huanaba'taj o'mata'mona'po, "Huairia be'tobape'po a'ti aypote yan'tiakti'." Yan'mana'. Huakka'tada yan'manati'. ¹⁷ Ken aypo e'mahueyde'te, onte'ti huanaba'taj o'mata'mona'po, kenomeytaj 'ikken mo'maname'te "Oyda yan'tiak. Aypo o'mahueyde yan'tiak." Yan'manati'. ¹⁸ Kenda e'peedeada "Aypote huahue'dik ijje'y." Aya'ada huaboa'da konigti on'mana'po, "Ta'ba huakupete ekkaime'tenok tiahuayatudik ijje'y. Konigepo aypote huahue'dik ijje'y. Huairia do'taj huadiayhue' ke'e'." Huakkuruda huanaba'taj ona'uyate. ¹⁹ Noga "Diez toros konig 'uhua vaca konig tronco huatotokeri huakupete ijbae'dey. Menpa'ti huadakda totokdik ya'eta'po tiahuaydik ijje'y. Aypote huahue'dik ijje'y. Huairia do'taj huadiayhue' ke'e'." Noga huanaba'taj ona'uyate. ²⁰ Noga "Jtöepakdey. Konigepo aypote huahue'dik ijje'y." Nogakon ona'uyate. ²¹ Huanaba' huairitaj on'kumejdepo kenda aratbuta on'mana'denig huairitaj o'nona'to'uyate. Kenoka' huairi o'diayonpo, "Huakka' jak kurute yanhuati'. Aya' jak kurute yanhua'eti'. Iyo pai'da huag'eritaj yan'batotiakti'. Dakhue' huaso' huag'eritaj yan'batotiakti'. Huakkettaj yan'batotiakti'. Kenpa'ti huakpobigtaj yan'batotiakti'." Huairia huanaba'taj o'mana'uyate. ²² Nogok huanaba' onte'ti on'tiakdepo, "Konig o'na oname'nig konigti o'kay, huairi, huakked huahue'dik o' enok nogda tiakdik o'ne." Huanaba'a o'nona'nok ²³ "Nogyon nogyon dagtepi' huahue'tepi' meyopi' aratbut e'ne'te, huairien aypote yan'tiakti' ihua'da yan'manati'. Huakka'da do'hued jakyo e'taeta' ijpaki. ²⁴ Konigepo aya'da huakkureritaj yan'tiak, doere yan'bape' ijmana'nig'a aya'ada do'ere huakka' aypo bapehue' o'neapo." Huairia huanaba'taj o'mana'uyate. —Ken konig Dios Huairia o'ka'apo Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

Cristotaj e'nigpeika'ta' e'paknayo huakkuruda monig ka'dik ijje'y nopog'dik ya'ne.

²⁵ Jesústaj huakka'ada aratbut on'tahua'enok o'batikorudpo, o'mana'po:

²⁶ —Be'api' do'taj e'nigpeika'ta' e'paknayo do'taj huakka'da di' e'dik me'nika'. Huaojtapi' huayetapi' huato'etapi' huasi'potapi' huama'buytapi' huidpotapi' huata'dapi' sue'da di' yanika'. Do'tanayo huakka'da di' e'dik yanika'. Beapi' do'taj huakka'da di' ehue' ee'nayo do'taj nigpeikahue'dik mo'eapone. Do'hued huanigpeika'eri ehue'dik mo'eapone. ²⁷ Konig huaypa cruzte pai'da on'nopo'epo konigti do'taj a'nigpeikaya'po pai'da e'nopo'eta' pakhue' ee'nayo do'hued huanigpeika'eri ehue'dik mo'eapone. Kenpa'de huag'enda e'paknayo do'hued huanigpeika'eri ehue'dik mo'eapone. ²⁸ Menpuru do'huedda katepi' ijeretpakika'nig Jesústaj a'nigpeikaya'po onte'ti do'huedda eretpakhue' ijjeapo, kenpa' huakkuruda daka' yan'nopo'epo. Kenpa'da huag'enda e'paknayo do'hued huanigpeika'eri ehue'dik mo'eapone. Do'hued huanigpeika'eri ee'ta' e'paknayo huakkuruda monig ka'dik ijje daka' yan'nopo'epo. Pai'da ijnopo'eapetpi', nogpi' aya' ijmatoenig pai'da huag'eritaj bayokdik ijjeapetpi', kenpa' huakkuruda daka' yan'nopo'epo. Konig huabokereki' huaboro' jak e'ka'ta' o'pakpo huakkuruda menigte e'dik ya'et daka' o'nopo'epo. Sue'da e'tog'nayo jak huaboa'da kahue' o'epo. ²⁹ Daka' nopog'huedada eka'nayo jak iddu o'ka'denig'a siro jaktaj huakupebayo' o'epo dakeahue'dik o' enok aya'ada kentaj on'tierikapo. ³⁰ "Ken huabokereka huaboro' jak e'ka'ta' o'paknig'a jak dakeahue'dik huakupe o'dakea'po jaknayo dakeahue'dik o'epo." Huayahuaya kenda on'mana'po on'tierikapo. ³¹ Konigti gobierno huairipi' diez mil sorotataj o'matogepo nog gobierno huairipi' ke'nen taka' veinte mil sorotataj o'matogepo on'tiak. Tiakhuedaded gobierno huairi diez mil sorotataj o'matogepo daka' nopounhua'dik o'epo. "Do'hued diez mil sorotataj menpa' gana ka'dik ya'net." Nopog'dik o'epo. ³² Gana kahue'dik o'neapo. E'nopog'nayo sue'da huabokerektaj taka' huairitaj o'mata'mona'apo. "E'manoeya'ta' o'paki." Taka' huairitaj ya'nona'. O'mana'apo. ³³ Ken konig, "Jesústaj a'nigpeikaya'po Dios Huairia e'paknayo

do'huedda eretpakhue' ijjeпо aya'da ijmatоenig kenpa'da ijmaenapoy." Kenpa' nopоehue' ee'nayo do'hued huanigpeika'eri ehue'dik mo'еapone.

*Sal konig Cristoen huanigpeika'eri o'ne. Sal pai' ehue' ee'nayo kenpa'da en'dik o'e.
(Mt. 5.13; Mr. 9.50)*

³⁴ Sal huadakda o'epo aratbuttehuapa'. Konigti do'hued huanigpeika'eri konig sal huadakda o'nepo aratbuttehuapa' huadakda o'ne. Sal huadak ehue' ee'nayo onte'ti huadak kahue'dik o'еapo. ³⁵ Sal huadak ehue' ee'nayo huadaritehuapa' huadak ehue'dik o'еapo. Paichi kahue'dik o'еapo. Kenpa'da en'dik o'e. Daka' men'pee'. Daka' me'noknopoenka'. —Kenda Jesusa o'manmadika'uyate.

15

*Oveja e'titikon ken konig o'e Jesusa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.
(Mt. 18.10-14)*

¹ Jesustaj a'peeя'a'po aya'ada gobierino huakupe huabae'eri dakhuea' huaka'eriere Jesustaj on'huahua'po. Ken gobiernо huakupe huabae'eri engaña huaka'eri o'nika'po dakhuea' huaka'eriere Jesustaj on'huahua'uyate.

² —Dakhuea' huaka'eritaj o'bae'. In huabokereka dakhuea' huaka'eritaj o'baepo o'batobape'. —Fariseo huаe'eri Moisesenba' huamanmadika'erierea Jesustaj dakhuea' on'huaa'uyate.

³ Jesusa o'manbatia'pakpo o'manmadika'po,

⁴ —Cien oveja on e'tоe'nayo nogtida e'titikonnayo nogomey noventa y nueve mirebate oveja en'mae'te i'bakhua'apo ken nogtida ovejataj i'ukapo. E'huahuayta'da i'pakpo i'ukpo. ⁵ I'huahuaydepo i'kume'pepo durugda i'еapone. Jakyo i'hua'po. ⁶ Jakyo i'tiakdepo aya'tada huadi'taj i'bakupopaka'po, "Do'hued oveja o'titikonme'tenig ken ijhuahuaydey. Konigepo doere mo'durugpak," o'na i'mana'apone. ⁷ Konigti nogtida dakhuea' huaka'eri Diostaj o'nopo'korea'depo onte'ti Diostaj ijnigpeeapoy o'nopоedepo kurudyо durugnanada o'neapo. Nogomey noventa y nuevepi' sue'da huadak o'nepo Diostaj nopo'koreahue'dik o'ey on'nopоenok kenomeytaj kuruderia durugda matоehue' o'neapo. Ijjay. —Jesusa o'manmadika'uyate.

Ettone en huakupe e'titikon konig o'e, Jesusa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

⁸ —Bepi' ettone' diez or huakupe e'taeada nogtida e'titikonnayo huakjey o'bakpakapo kenpa'ti o'ukpo jonberokeapo, jakyo jonberokeapo, jakyo daka' o'ukonhua'po e'huahuayta'da o'pakpo o'ukonhua'apo. ⁹ Ken huakupe o'huahuaydepo ettone' huadi'taj kenpa'ti nogomey meyhue'da jakyo huаe'eritaj o'bakupopakapo, "Ken huakupe be'tatitikonme'nig ijhuahuaydey doere mo'durugpak." Ettone'a o'mana'apo. ¹⁰ Konigti nogtida dakhuea' huaka'eri e'nopo'korea'nayo kurudyо Diosere Diosen huata'moneri durugnada o'neapo, ijjay. —Ken konig Jesusa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

Huabokereksi'poa nama'da o'kadhuahua'depo o'nopo'korea'uyate. Ken konig Jesusa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

¹¹ —A'nenda huabokerek o'uyate. Botsi'poa' huabokerek huasi'po o'tоepo, ¹² huasueda huaojtaj, "Konig huaoj e'buye huasi'potaj on'bayokika' oyda ijpaknok o'na buyehuedaded katepi' huakupepi' beyok, pag." Huasueda huaojtaj ona'uyate. Ken huaoj ke'nen botta'si'potaj ke'nen o'tamae'uy o'bayoke'. Huakka'da o'tamaenok o'bayoke'uyate. ¹³ Sue'da huame'noe e'pokde'te huasueda huasi'poa aya'da huaboa'da huaojen o'tоedepo nog huadaribayo bidteda o'hua'uyate. Keya' dakhuea' o'kadhuahua'po aya'da ke'nen huakupe gasta o'ka'po dakhuea'da o'ka'po gasta o'ka'uyate. ¹⁴ Kenoka' aya'da gasta o'ka'depo huakupebayo' o'edepo ken huadaribayo hui'hue'da o'epo aypobayo' o'nenok ke'na huaboa'da o'kusitokpo. ¹⁵ Konigepo ken huadari huatoe'eritaj o'huahua'uyate. Ke'nen a'tabaaya'po o'huahua'uyate. Ken huadari huatoe'eria ke'nen huakyaritaj metamatoe'po o'ta'mona'uyate. ¹⁶ Ke'na diga'da o'kusitokpo huakyarien aypo e'paktada nog huakyari' huatoe'eria yokhue' o'nyuate. ¹⁷ Konigepo huaboa'da daka' o'nopоepo "Do'hued huaojen jakyo huakka'da huanaba' e'еada huakka'da aypo on'tоepo aya' bapehue'dik o'nika'. Donayo iyo aypota' buyedik ijjeapoy. ¹⁸ Do'hued huaojenbayo ijkumejapoy. 'Diostaj dakhuea'da ijkadhuahua'mey kenpa'ti ontaj dakhuea'da ijka'mey. ¹⁹ Onte'ti huasi'poa' onahue' meeti. O'nen huanaba' ee'ta' ijpaki, pag.' Ken do'hued huaojtaj anay,'" o'nopоe'uyate. ²⁰ Ken ke'nen huaojen jakyo huaboa'da ona'ti o'kume'uyate.

Ken jakyo iboteda ee'de'te kentaj ke'nen huaoa o'tiahuaydepo o'tinepahui'po huasi'potaj o'huaketpo di' o'epo o'dokopo kenpa'ti o'buyukuyate. ²¹ Huaojtaj "Diostaj dakhuea'da ijkadhuahua'mey. Ontan dakhue'da ijka'mey. Onte'ti siona' onahue'dik meeti', pag." Huasi'poa ona'uyate. ²² Huanaba'taj "Uruda huao't yan'totiakpo yanotta'. Kenpa'ti

huabapiokot yanotta'. Hua'iotkon yanotta'. ²³ Kenpa'ti ken huabo vaca sihuada e'huage' yan'totiakpo yan'arak. Fiesta mogka'. Huakka' aypo mon'bape'. ²⁴ Do'hued huasi'poa konig ekbueyonig me'ika'nig'a oy onte'ti o'noe. A'nen o'titikon'uyunig oy huaboa'da o'huahuaydey." Huaoa huanaba'taj o'mana'uynok huaboa'da fiesta ogka'de'uyate.

²⁵ Kenoka' huatone'ma'buy ta'bayo o'epo o'baa'po jakyo o'tiakdepo música o'peepo kenpa'ti e'huage' o'pee'uyate. ²⁶ Huaojen huanaba'taj "¿Katia'po yagka'?" ona'uyate. ²⁷ "O'nen huama'buy o'tiakdenok kenpa'ti dakda okyeyaknok o'nen huaoj huabo vaca e'huage' sihuada huanaba'taj yaarak o'mana'." Huanaba'a ona'uyate. ²⁸ Huatone'ma'buya o'diaypo "Jakyo kudhue' ijjeapoy." Oa'. Ke'nen huaoa o'huagorokonpo, "Yakud ijjay," ena'tada ²⁹ "Huakka'da huabayok o'nen ijbaa'onhuahua'ika'nig'a, ontaj o'nigpeika'nig'a, fiesta do'hued huadi'taj kabatoke'po do'taj sigpi' yokhue' o'ika'ne. Cabrito konig 'uhua sue'pi' yokhue' o'ika'ne. ³⁰ O'nensi'ponayo huakka'da o'nen huakupe o'bae'uyunig potajtaj o'bayokuyate. Oy e'kumejde'te huabo vaca e'huage' sihuada i'nigarakdene." Huaojtaj ona'uyate. ³¹ "Onnayo doereda i'ika'ne, aya'da ijmatoenig o'nen kenpa'ti i'taene. ³² Oy durugpakdik o'ene kenpa'ti fiesta ka'dik o'ene konigepo o'nen huama'buy konig e'bueyda o'eme'nig'a oy onte'ti o'noe. Konig o'yoyahue'uyatenig'a oy o'huahuaydey, sion." Huaoa ona'uyate. —Kenda Jesús'a o'manbatia'pakpo ken konig e'nopo'korea'nayo dakhuea' huaka'eritaj Apag Diosa o'matinepahui'po o'bakkahuea'ika'apo o'manmadika'uyate.

16

Huairien huatamatog'eri nama'da o'ka'po konig huairien e'tamatig'ada nama'da o'bayokenok kenpa'da huairia o'en'uyate. Jesús'a ken konig o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

¹ Huanigpeika'eritaj o'manbatia'pakpo o'manmadika'po,

—Huairi o'uyate. Huakka'da o'tamaenok huatamatog'eria o'tamatog'epo, "O'nen huatamatog'eri huabokerek o'nen i'tamaenig daka' tamatoehue'ada dakhuea' itakika'ne." Aratbuta on'huaa'nok, ² "Yatiak." Huatamatog'eritaj ona'uyate. E'tiakde'te "Do'hued e'tamatog'ada nama'da o'bayokika'. Nogomeya' menona'ne. Onte'ti do'hued huatamatog'eri ehue'da i'ea'pone. Aya'da e'bahuaya'ba' kenpa'ti aya'da e'bae'ba' menigtotiak." Huairia huatamatog'eritaj ona'uyate. ³ "Oy huairia me'endene ke'nen huatamatog'eri onte'ti ehue'da ijjeapoy. ¿Kate ijka'apet? Teyhue'da ijje'po ta'ba kahue'dik ijje. Konig aratbuttaj huakupe beyok e'manika'ta' pakhue' ijje'po, ijbira'i." Kenda huairien huatamatog'eria huanopoya'da o'nopog'epo. ⁴ "Oyda kenda ijka'apoy ijnopogey. Nogok jak togehue' e'ede'te, huakupe togehue' e'ede'te, aypobayo' e'ede'te aratbuta kenomeyen jakyo do'taj medeapetpi' kenda ijka'apoy ijnopogey." Kenpa' huanopoya'da o'nopog'uyate. ⁵ Kenomey do'hued huairitaj dehuea' e'nahue'taj kenomeytaj nogti nogtia' menigtotiak ona'nok. Huakkuru huatiakeritaj "¿Do'hued huairitaj meniga' dehuea' i'e'?" Huakkuru dehuea' huage'eritaj ona'uyate. ⁶ "Cien kajapotone'te huasihuaj dehuea' ijje." Huakkuru huabokereka ona'nok "In o'nen dehuea' e'huage'ba' i'tene, ida yahuadpo yamadoya', cincuentayo'da yamadoya'. Ken onte'ti huairitaj cincuentayo'da dehuea' i'unapone." Huairien huatamatog'eria ona'uyate. ⁷ Nogakon e'tiakde'te "¿O'na meniga' dehuea' i'e'?" Nogtaj ona'nok, "Cien huaboro' saco trigo dehuea' ijje." Noga ona'uyate. "In o'nen dehuea' e'huage'ba' i'tene, kente ochenta huaboro' sacoyo'da yamadoya'. Ken onte'ti huairitaj ochenta huaboro' sacoyo'da dehuea' i'unapone." Huairien huatamatog'eria ona'uyate. Kenda konigti nogtaj nogtaj dehuea' huage'eritaj o'mana'uyate. Konigepo nogok dehuea' huage'eria huairien huatamatog'eritaj ya'ea'petpi'. ⁸ Huairien huatamatog'eri ken konig o'ka'de huairi o'nokotdepo, "In dakhuea' huatamatog'eria dakhuea' be'taka' aratbuta kentaj nogok mentihuapoke'po daka' akaya' o'nopog'epo. In huadaria Diostaj oknopog'hue' huage'eri aratbuta'po no'taj no'taj 'urua'da akaya' on'nopog'epo, nogok kenpa'ti mentihuapoke'po. Diostaj huaknopog'erinayo sue'da 'urua'da akaya' on'nopojka', nogok sue'da mentihuapokedepo."

⁹ Konigepo huakupepi' nog katapi' mo'tog'epo nama'da gasta ka'dik mo'ika'pi'. Huata'da bo'pakpo Diostaj nigpeehue'da mo'epo gasta ka'dik mo'ika'pi'. Huata'da bo'eretpakpo nama'da bae'ika'dik mo'epi'. Diostaj daka' yan'nigpeepo aratbuttaj yan'tihuapokikati', yan'bayokikati', pai'da huage'eritaj yan'bayokikati', ijjay. Nogok opudomey e'bueyde'te katapi' huakupepi' togehue' mo'edenok o'nen huadi'a Dioserea kurudya' mo'baedapone.

¹⁰ Nogen sue'da e'tamaetaj daka' e'tamatig'ika'nayo konigti nogenkon nogitinada daka' mo'tamatig'ika'apo. Kenpa'ti nogen sue'da e'tamaetaj daka' matig'hue' ee'nayo konigti nogen nogitinada daka' tamati'gehue'dik mo'epo. ¹¹ Huakupe katapi' mo'tog'epo daka' yan'nopog'epo yanikati'. Huakupe gana e'ka'ta' bo'pakpo engaña ka'dikpi' mo'ene. Diosa o'paknok huakupe mo'tojka'ne. Huakupe daka' togehue' ee'nayo pai'da aratbuttaj daka'

bayokhue' ee'nayo Dios huadaknada huaunhuahuika' yokhue'dik mo'ea'pone. Kenpa'ti Diosa 'uruda huaknopogē' tihuapokhue'dik mo'ea'pone. ¹² Nogen daka' tamatiēhue' e'ika'nayo q'nenda huatamae' Diosapi' bayokhue' mo'ea'pone.

¹³ Botta' huairi toēhue'dik mo'ene. Diosyo'da Huairi q'e. Katepi' huakka' e'tamaeta' e'eretpaknayo konig nog huairi huanopoya' toē'dik q'e. Kenpa'ti huakka' huakupe e'taē'ta' e'eretpaknayo konig nog huairi huanopoyoda toē'dik q'e. Dios Huairitayo'da nigpeedik mo'ene. Diostayo'da di' e'dik mo'ene. Huakka'ta'da katepi' huakupepi' e'eretpaknayo Diostaj pakhue'dik mo'ene. Diostaj e'paknayo huakka'da katepi' huakupepi' pakhue'dik mo'ene. Diostaj e'nigpeenayo huakka'da katepi' huakupepi' pakhue'dik mo'ene. —Kenda Jesúsa o'manmadika'uyate.

¹⁴ Fariseoa huakka'da huakupeta' on'deretpakika'po Jesústaj on'peedepo Jesústaj on'tierikpo nama'da oa' on'huaa'uyate.

¹⁵ —Opudomey fariseo "Huadakda q'ne," nog aratbuttaj mo'manopogē'ika'nig'a Diosanayo opudomeyennopo'taj dakhue' q'ne moknopogēne. Be'api engaña ogka'po "Huadakda q'ne," aratbuttaj e'manopogē'ta' on'eretpakika'. Diosnayo kenda e'ka' dakhue'da q'e o'nopojika'. —Jesúsa o'mana'uyate.

Moisésenba'taj kenpa'ti konig Dios Huairitaj o'noknopogēpo on'nigpeika'apone Jesúsa o'batia'pakpo o'manmadika'uyate.

¹⁶ —Juan Bautista tiakhued ee'te Moisésba'taj mo'nigpeika'uyate, kenpa'ti Juan Bautista tiakhued ee'te Diosen huamanbatia'pakerien beroba' monmadika'uyate. Juan Bautista e'tiakde'te huadak hua'a konig Dios Huairitaj yanoknopogē' yan'nigpee' kenda on'manbatia'pakonhuahua'po oy huakka'da on'eretpakpo Dios Huairitaj huaboa'da on'nigpeedepo.

¹⁷ Kurud huadariere jda batikhue'dik q'neapo konigti Moisésenba' kenpa'da o'ika'apo. Dikenhue'dik q'ea'po. Nogtipi' huadik dikenhue'dik q'ea'po. —Jesúsa o'mana'uyate.

Huatogē'taj kenpa'da enhue'yane'. Jesúsa o'manmadika'uyate.

(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

¹⁸ —Be'api' huabokerek huatoē kenpa'da e'ennayo kenpa'ti nog ettone'taj e'toēpaknayo huakkuru huatoē'taj dakhuea' o'ka'. Kenpa'ti konig e'bakdej q'ēnok dakhuea' o'ka'. Kenpa' Diosa oa'. Nog huabokereken huatoē e'enonde'te kentaj be'api' e'toēpaknayo kenpa' dakhuea' ogka'. Kenpa' Diosa oa'. —Ken Jesúsa o'manmadika'uyate.

Huabokerek huairitaj kenpa'ti pai'da Lázarotaj Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

¹⁹ —Huabokerek huairi q'uyate. Huakka'da o'matogē'uyate. 'Uruda yudtaj huakka'teda ekkai' o'taēnok o'otika'po aya' huame'noe huakka'tada o'matobapepo konig fiesta o'kika'po 'urua'da o'bape'ika'uyate. ²⁰ Nog huabokerek Lázaro pai'nana o'ika'po huasi'dak huabada o'basetika'po huairien akbogpete o'huadika'po sorokte o'huadika'uyate. ²¹ Huairia en'bape'te sue'da aypota'suj barakte en'bakotete ken aypota'suj pai'da Lázaro e'bape'ta' o'pakika'uyate. Kenpa'ti Lázarotaj kuhua on'huatiakpo huasi'dak e'settaj on'timinika'uyate. ²² Nogok Lázaro pai'da huagē'eri o'buey'uyate. Ken Diosen huata'moneria Lázarotaj on'tohua'po kente Abraham e'huagē'yo on'tohua'uyate. Kente 'uruda o'ika'. Huairikon e'bueyde'te on'kubarakka'uyate. ²³ Keyo oknopogēhue' huagē'erikudak nokireg e'nika'yo ken huairia pai'da o'nopo'epo kutayo kuhua on'huatiakpo o'tiahuaypo Lázarotaj Abrahameretaj o'batiahuay'uyate. ²⁴ "Do'taj yatinepahui', pag Abraham. Do'te Lázarotaj menigta'mona'. Ke'na huaba'pikunote hue'eyyo yaba'pisotpo do'hued huano'taj kano'pohue'po in ta'akyo pai'da ijnopo'ey." Kenpa' huairikudaka Abrahamtaj o'nokoypo ona'uyate. ²⁵ "Okkahuehue' yagē, sion. On i'noepo huakka'nana i'matogē'ika'uyate. Huadaknada ijika'uyate, Lázaronayo pai'nada o'ika'uyate. Oy iyo doere Lázaro huadakda q'e. Durugda o'ika'. Onnayo pai'nada i'nopo'ene. ²⁶ Kenpa'ti iyo konig kubog q'e. Mente huahue'dik q'e. Iya' opudomeytaj huahuahue'dik q'ey. Kenpa'ti iyo oro'omeytaj huatiakhue'dik mo'ene." Abraham huairikudaktaj ona'uyate. ²⁷ "Ken do'hued huaojen jakyo Lázarotaj yata'mona'. ²⁸ Do'hued cinco huama'buytaj yamana'tu' Lázarotaj yana'. Do'hued huama'buy iyo tiakhue' ka'ne'po, iya' pai'da on'nopo'ea'po. Konig do nama'da ijikika'mey konigti kahue' ka'ne'po. Lázaroa kamane', pag Abraham." Huairia Abrahamtaj ona'uyate. ²⁹ "Q'nen huama'buy kenda Moisésa o'nigmadoya'uyate, Moisésenba' on'ba'togē kenpa'ti Diosen huamanbatia'pakerienba' on'ba'togē. Kan'nigpee'." Abrahamta ona'uyate. ³⁰ "Ehue', Moisésenba'taj nigpeehue' q'neapo, pag Abraham. Be'api' kubarakya' o'noyhuadpo e'huatiakato'nayo do'hued huama'buya yan'nopo'korea'apet." Huairia ona'uyate. ³¹ "Moisésenba'taj kenpa'ti huamanbatia'pakeriba'taj e'nigpeeta'

pakhue' ee'nayo be'api' kubarakya' e'huatiakato'nayo kentaj kenpa'ti nigpeehue' o'neapo." Abraham ona'uyate. —Kenda Jesús a' manbatia' pakpo o'manmadika'uyate.

17

Keyoj nama'da eka'nayo dakhuea'da o'unhuahuika'apo.

(Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

¹ Jesús a' huanigpeika'eritaj,

—Katetapi' e'tiahuayapi' e'huirikapi' e'pee'api' konigepo aratbut kirigayo' dakhuea' e'ka'ta' o'bpaka'ika'. Ken o'na nogtaj dakhuea' e'batoka'nayo konigepo ontaj Diosa ke'poda castiga megka'apone. ² Do'hued huanigpeika'eritaj dakhuea' e'batoka'ta' i'pakpopi' dakhuea' batokahued be'api' huidtone' o'nen huahuerenta' yan'tiontidukupo a'ta'kotia'po odda yakoyo e'ennayo kenda sue'da castiga o'e'. ³ Keyoj, opudomey, aya'da daka' yan'nopopeo yan'manika'.

Huaknopoe'eri huama'buyapi' ontaj dakhuea' egka'nayo "Dakhuea'da ogka'ne. Kenpa'da yabatik." O'nen huama'buytaj ighua'da yaboroay. E'nopo'korea'nayo o'nen huama'buytaj yakkahuea'. ⁴ Nogme'noetida ontaj dakhuea' egka'nayo konig sietea'pi' ontaj dakhuea' egka'nayo ontaj "Nama'da ontaj ogka'ne, ijnopo'koreay, onte'ti konigti kahue' o'ea'pone," sietea'pi' ena'nayo o'nen huama'buytaj sietea'a' yakkahuea'. Nogok nogok konigti o'nen huama'buya ena'nayo onte'ti yakkahuea'. —Ken Jesús a' huanigpeika'eritaj o'manmadika'po o'mana'uyate.

Daka' eknopoe'nayo Huairi Jesús a' teyda 'urua'da o'ka'apo.

⁵—Ontaj sue'da oro' oknopoe'y, nogiti ontaj huaknopoe' bo'tihuapok. —Huairi Jesús taj doce huamata'mona'eria o'nona'uyate.

⁶—Mostaza huakid sigda o'e'. Do'taj sue'da eknopoe'nayo mostazakid konig suigda eknopoe' o'e' "In hueymey o'dikka' sicómoro yauru, e'pogyo yatohua'po yatuk." Suigda iknopoe'po enapi' Diosa o'ka'apo. —Jesús a' mana'uyate.

Dio'ntaj huaknopoe'eri konig huairien huanaba' daka' nigpeika'dik o'ne.

⁷—O'nen huanaba' ta'baya' o'baa'popi' campoduyte oveja o'tioka'popi' bisik jakyo e'tiakde'te "Yakud, yabape'." Ken konig onahue' mo'ika'ne. ⁸ "Menigmanhuada' do'taj kabape'po kenpa'ti koya' menigtotiak. Do e'bape'de'te a'ti yabapedti' kenpa'ti koya' yamayenti'." Ken konig mo'mana'ika'ne. ⁹ Huanaba' e'nigpeika'tada "dakiti" onahue' mo'ika'ne. ¹⁰ Konigti opudomey kenoka' aya'da Diosa o'mana'uyate boka'depo, "O'nen huanaba' o'ey, Huadaka'da boka'ne." Kenpa'ti "Dakiti" oro'taj onahue'dik o'ene. Kenyo'da ka'dik o'epo o'kay." Dio'ntaj ya'nona'. —Kenda Jesús a' manmadika'uyate.

Diez huabokerek en'si dakpara'ta Jesús a' bayarea'uyate.

¹¹ Jerusalényo Jesús o'huae'onhuahua'po Samaria huadaribayo Galilea huadaribayo ondariyonyo' e'ne'te o'hua'epo. ¹² Huakka' jakyo Jesús ek'yedete diez huabokerek e'si dakpara'a sue'da bidteda on'nigbopo,

¹³—Oro'omeytaj mo'tinepahui' Jesús Huairi. —'Utta'da Jesús taj o'nonokoy'uyate.

¹⁴ Jesús a' batiahuaydepo,

—Yanhuati'. Judío sacerdotetaj yanhuahuati'. Sacerdotea bo'tiahuaye'. —Jesús a' diez huabokerek e'si dakpara'taj o'mana'uyate.

En'bahuae'te Diosa o'bayaread'uyate. ¹⁵ Kenoka' nogtiada iyyaredey huaboa'da o'nopodepo o'kumejpo, "Diosa 'urua'da o'kika'. Huadaknana o'e' Dios. Dakiti Dios." 'Utta'da o'okoypo, ¹⁶ Jesús taj huikudate o'tihuadpo "Dakiti Jesús Huairi." Ona'uyate. Ke'na Samaria huadaribayo huae'eri o'uyate.

¹⁷—Dieztaj ijbayarea'nig, ¿Nog nueve meyon ya'ne? ¹⁸ In nogbayo huae'eriyo'da "dakiti Dios" aa'ya'po o'kumej. Ka'tia'po nogda nueve kumejhue' ya'ne. —Jesús a' oa'uyate.

¹⁹—Ya'upakpo yabodpo yahuati'. Do'taj oknopoenok konigepo o'yareaddene. —Jesús a' ona'uyate.

¿Dios Huairi o'tiakpo monig ya'epo?

(Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰—¿Menoka' Dios Huairi yatiakapet? —Fariseo aratbuta Jesús taj o'nona'nok,

—Dios Huairitaj huadak hua'a moknopoi'ka'nig kenpa'ti mo'nigpeika'nig tiahuayhue'dik mo'ene. ²¹ Oy opudomey sue'ada Dios Huairitaj moknopoenok e'nigpeede'pi' "In o'e." "An o'e." Be'api' ahue'dik o'neapo. —Jesús a' mana'uyate.

²² Ke'nen huanigpeika'eritaj,

—Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne, nogok do'taj e'tiahuayta' bo'pakaponig'a. Nogtida huame'noeyo'dapi' do'taj e'tiahuayta' bo'pakaponig'a kenoka' do'taj tiahuayhue'dik o'neapone. Aratbutere ehue' ijjeapoy. ²³ 'Ayo o'e.' 'Keyo o'e.'

Yan'batia'pakapetnig'a. Kenomeytaj manpeehue' yane'. Do'taj a'ukya'po huahue' yane'.²⁴ Nogok do e'tiakte aya' huadariya' nogdariya' do'taj bo'tiahuayapone. Konig ojbéd o'ika' kurudya' huabada jeyda o'énok aya' huadariya' do'taj tiahuaydik o'neapo.²⁵ Huakkurunayo pai'da huakka' ijnopoe'apoy. Kenpa'ti huakka' aratbuta oy do'taj eknopoe'ta' pakhue' me'neapone.²⁶⁻²⁷ Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Nogoka' do kurudya' e'tiakte aratbut on'bape'ika'apo vinopi' on'mamay'ika'apo kenpa'ti on'toepakika'apo. Konigepo do'taj ekpoe' nige'hue' o'neapo. A'nennada Noékudak ee'te konigti ogkika'uyate. Diostaj pakhue'da o'nepo, on'bape'ika'po, on'mamay'ika'po, on'toepakika'po. Noé huaboro' kusi'petone'yo en'bakudde'te aratbut kenda egkika'te huekurua o'huepokdepo aya'da on'mabuey'uyate.²⁸ Konigti a'nennada Lotkudak e'huae'oka' aratbut Diostaj pakhue' o'nepo on'bpika'po on'mamay'ika'po kenpa'ti huakupete on'bae'ika'po on'bahuaya'ika'po, kenpa'ti ta'bayo on'batuke'ika'po kenpa'ti jak ogkika'po.²⁹ Kenda aratbut ogkika'uyne'g'a Lot Sodoma huakka' jaya' en'makorokde'te Diosa castiga o'magka'po konig ta'akoniga kurudya' e'hui' aya'tada o'mahuj'uyate. Kenpa'ti azufre konig huidjeyada kurudya' o'batikahuapo aya'tada o'barakuyate.³⁰ Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyate, do onte'ti kurudya' e'tiakte konigti aratbut ogkika'po, do'taj ekpoe' nige'hue' o'nika'apo.

³¹ Katepi' e'matoge'ta' me'pukehue' yanikati'. Do kurudya' e'tiakte jakkurute opud ee'nayo katepi' jakyo e'tamae'nayo a'baetuya'po jakyo kudhue' yaneti'. Kenpa'ti do e'tiakte ta'bayo opud ee'nayo jakyo katepi' a'baetuya'po huahue' yane'. Konigepo do'taj daka' ekpoe' nige'dik mo'eaonok.³² Loten huatoe'taj okkahuehue' yane'. Ettone'a katepi' do'hued jakyo me'tamae'ne o'nopoepo ta'nia' o'mabo'udpo konigepo kenteda o'buey'uyate.³³ Opudomey kenpa'da huata'da bo'pakpo doere kurudyq onte'ti noeonhuahuikahue'dik mo'eaonok. Opudomey kenpa'da huata' pakhue' mo'ika'po Diostaj e'nigpeeta' huakka' bo'pakika'po onte'ti Diosere mo'noeonhuahuika'apone.

³⁴ Ken nogok do e'tiakte sikyopi' botta' jogkutopayoyo' en'tayte nogtiada do'taj ekpoe' o'nigenok Diosen huata'moneria o'tohua'apo. Nogtaj tohuahue' o'eaopo.³⁵ Konigti botta' ettone' aros on'tugpo nogtatida Diosen huata'moneria o'tohua'apo nogtaj tohuahue' o'eaopo.³⁶ Konigti ta'bayo botta' huabokerek o'nepo. Diosen huata'moneria nogtatida o'tohua'apo nogtaj tohuahue' o'eaopo, ijjay. —Ken Jesús a huanigpeika'eritaj o'mana'uyate.

³⁷ Huanigpeika'eri kenda on'peedepo,

—¿Kenda ia'nig meya' ya'ea'pet? —Huanigpeika'eria Jesúsaj o'nona'uyate.

—Kente e'bueyen huaso' o'huednok, kente huakka' matuk on'tiakapo. Ken konig e'ne'te dakhuea' huaka'eri'taj Diosen huata'mona'eriomeya' castiga o'magka'apo. —Jesús a mana'uyate.

18

Juez yamanoeya' huamana'eri o'epo yamanoeya' huamana'eritaj kenpa'ti ayhuataj Jesús a o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

¹ Kirigayo' yan'tiona'pakika'po batikhue' yanika'. Jesús a o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

² —A'nenda huakka' jakyo juez yamanoeya' huamana'eri o'epo, Diostapi' me'pukhue' o'epo kenpa'ti aratbuttaj manpeehue'da o'ika'uyate.³ Ken huakka' jakyo ayhuakon o'epo yamanoeya' huamana'erite o'huahua'ika'po, “Noga dakhuea' menogkame'ne mentihuapok, huairi.” 'Ayhua ona'ika'po nogok nogok kirigayo' konigti ona'ika'uyate.

⁴ Keje' keje' yamanoeya' manahue' ijjeapoy nogok nogok yamanoeya' huamana'eria e'nopoe'ada nogok “Diostaj okme'pukhue' ijje' kenpa'ti aratbuttaj peehue' ijikay.”⁵ In 'ayhua kiriga'da be'huatiakika'nok kentaj ijtipeonapoy. Onpeunhue' ee'nayo do'taj kirigayo' be'huatiakika'nok do'hua huadiaydik ijjeapoy.” Huanopoda o'tinopoe'uy. —Kenda kirigayo' yan'tiona'pakika'po batikhue' yanika', Jesús a o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate:

⁶ Onte'ti Jesús Huairia o'mana'po,

—Kenda dakhue'a yamanoeya' huamana'eri huanopoya' o'tinopoe'uyate. Yan'nopoe'.⁷⁻⁸ “Be'tihuapok, Dios.” “Be'tihuapok, Dios.” “Taka' dakhuea' megka'ne, Dios.” Diosen huabaktie'ea'eria Diostaj huame'noe kenpa'ti sikyo e'tiona'pakika'te Diosa idada o'batihuapokapo, Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Kurudya' ijhuarakapoy. ¿Huabaktie'ea'eritaj a'batikaya'po e'tiakde'te meniga' do'taj yanoknopoe'apet? —Kenda Jesús a o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

Fariseo huaje'eritaj kenpa'ti gobiernoen huakupe huabae'eritaj Jesús a o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

9 “Huadakda ijje. Huadakda ijkikay.” “Nogomeynayo dakhue’da o’nepo dakhuea’ ogkika.” Sue’ada nama’da on’matinopoiika’ nigtaj Jesúsa o’manbatia’pakpo o’manmadika’uyate.

10 —Diosen jakyo a’tiona’pakya’po botta’ huabokerek on’hua’uyate. Nogtida fariseo huag’eri o’epo nogda gobiernoen huakupe huatabae’eri o’uyate. 11 Huakkuru fariseo huag’eria o’bopo, o’tiona’pakpo, “Konig nog aratbut dakhuea’ huaka’eri o’nika’nig konig donayo ehue’ ijje. Huadakda ijje, Dios. Konigepo dakiti ijje. Huabereeri konig ehue’ ijje. Dakhuea’ huaka’eri konig ehue’ ijje. Nogen huatoe’taj huabakdejeri konig ehue’ ijje. Kenpa’ti in gobiernoen huakupe huabae’eri konig ehue’ ijje. 12 Nogsemanatida ee’t Diostaj iknopopo botta’a’ huame’noete bapehue’ ijkikay. Kenpa’ti huakupepi’ ay-popi’ katepi’ ijbae’dey. Diostaj sue’da ijkikay.” Ken fariseo huag’eria o’bopo Diostaj o’tiona’pak’uyatenig’a. 13 Gobiernoen huakupe huatabae’erinayo Diosen jakte sue’da bidte o’bopo dakhuea’ huaka’eri ijje o’nopopo kurudyo mabohue’da o’epo o’tiona’pakpo, kenpa’ti konig pai’da o’epo huata’ o’kagkatuktukpo o’tiona’pakpo, “Do’taj me’tinepahui’, dahuea’ huaka’eri ijje, Dios.” O’tiona’pakuyate. 14 Gobiernoen huakupe huatabae’eri ke’nen jakyo e’kumejde’t Diosa okkahuea’depo huadaknopo’da o’ean’uyate. Fariseo huag’eritaj okkahueahue’ o’uyate. “Huadakda ijje. Huairi ijje.” Aya’da kenda huanopog’eritaj “Do’tehuapa’ dakhue’da mo’ene.” Diosa o’mana’apo. “Huairi ehue’ ijje. Huadakda ehue’ ijje.” Aya’da kenda, huanopog’eritaj “Huadakda mo’ene.” Diosa o’mana’apo. —Kenda Jesúsa o’manbatia’pakpo o’manmadika’uyate.

Jesúsa huasi’potaj huadakda Diosa kamagke’po o’batibata’te’e’uyate.

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

15 Nogok huasi’potaj Jesúste on’batohua’uyate. Jesúsa kabatiba’ta’te’e’po on’batohua’uyate. “Keje’ batohuahue’ yane’.” Huanigpeika’eria en’mana’tada 16 “Men’huatiake,” Jesúsa o’mana’po, “Huasi’po do’ta en’huatiakte, kaeya’ manahue’ yane’. Konigepo konig inomey ’urunopo’da huasi’po o’ne konigti aratbut huaknopog’eri Dios Huairitaj on’nigpeika’po Diosensi’po o’ne. 17 Huasi’po do’taj ’urunopo’da me’noknopopopo men’nigpeika’ne. Konig huasi’po Dios Huairitaj o’noknopoenig konigti opud oknopog’hue’ ee’nayo Dios Huairiensip’o ehue’dik mo’ea’pone. Buttida ijje.” Jesúsa o’mana’uyate.

Huairia Jesútere on’batia’pakuyate.

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

18 —¿Kurudyo Diosere a’noeonhuahuikaya’po kate kika’dik ijje, huadak huamanmadika’eri? —Nogtia’da judío huairia Jesústaj ona’uyate.

19 —Ka’tia’po huadakda i’ene ona’. Diosyo’da huadakda o’e. 20 Nogen huatoe’taj bakdejhue’ yane’. Nog aratbuttaj e’huadiayte arakhue’ yan’maika’. Nogen bakbrehue’ yanika’. Nog aratbuttaj dakhuea’da bahuahue’ yanika’. Huaotaj huayetaere yanigpeika’po daka’ yan’matojika’po yan’bayokika’. Ken Diosen e’mana’yanopog’. —Jesúsa ona’uyate.

21 —Do huasi’poedada kenda aya’da ijnigpeika’uy. —Jesústaj ona’nok.

22 Jesúsa o’pepede,

—Nogitied ka’diken i’ene. Aya’da katepi’ i’matoenig huakupete yabahuaya’. Ken huakupe yabaedepo pai’da aratbuttaj yabayoke’. Kenda on eka’nayo kurudyo Diosere huakka’da i’matoenhuahuika’apone, do’taj behuatiakpo do’tayo’da menigpeonhuahuika’. —Jesúsa ona’uyate.

23 Kenda huairi o’pepede huakka’nanada o’matogepo huaboa’da suhue’nanada o’uyate.

24 Suhue’nada o’enek Jesúsa o’tiahuaydepo,

—Huairi ke’nenda huakka’ e’matog’ta’ e’eretpaknayo Diostaj oknopog’hue’dik o’neapo Diosensi’po ehue’dikda o’ne. 25 Konig camello huaboro’ ’uhua sakpi’peyo kudhue’dik o’e. Konigti huairi huakka’da e’matog’nayo Diosensi’po ehue’dikda o’neapo. —Jesúsa ona’uyate.

26 —¿Be’a’manopo’yarea’dik ya’ne? ¿Be’a’ Diosere noeonhuahuika’dik ya’ne? —Nogomeya Jesústaj on’pepede o’nona’uynok,

27 —Huabokerek huata’da nopo’yareahue’dik o’ne. Huata’da on’pakpo noeanhuahuikahue’dik o’neapo. Diosayo’da nopo’yarea’dik o’mae kenpa’ti onte’ti noeanhuahuika’dik o’mae. Diosayo’da aya’da ka’dik o’e. —Jesúsa o’mana’uyate.

28 —Oro’omeynayo aya’da o’matog’ika’nig o’maenon’uy. Ontaj ata’huaya’po aya’da o’maenodemey, huairi. —Pedroa Jesústaj ona’uyate.

29 —Aya’da ke’nen jakpi’, ke’nen huaojpi’, ke’nen huayepi’, ke’nen huama’buypi’, ke’nen huidpopi’, ke’nen huatoepi’, ke’nen huasi’popi’ Dios Huairitaj a’nigpeeya’po e’maenon’nayo indariyo 30 durugda on’noeonhuahuika’apo huakka’da nogda on’matog’apo kenpa’ti onte’ti Diosere on’noeonhuahuika’apo. —Jesúsa o’mana’uyate.

Nog aratbuta do'taj me'darakapone. Jesúsa onte'ti o'batia'pakuyate.
(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹ Doce huamata'mona'eritaj Jesúsa meyo'hue'da o'batohua'depo,
—Oy Jerusalényo o'hua'deapone. Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne.
A'nenda Diosen huamanbatia'pakeria do'taj kenda men'timadoya'uyatenig huabokereka do'taj me'nogka'apone. ³² Nog aratbutada menyokapone. Do'taj nog aratbuta men'tierikapone, dakhuea'da men'tidi'keapone, do'taj mentisupu'eapone, ³³ pidethi'a kenpa'ti men'bitbitapone, me'darakapone, botta'a' kubarakyo eksikonde'te kubarakya' Diosa me'noyhuada'apone. —Jesúsa doce huanigpejka'eritaj o'mana'uyate.

³⁴ Doce huanigpejka'erinayo nopoekahue' o'nuyate. Kenda Jesúsa e'mana'tada nopoekahue' o'nepo konig e'ireg o'énok nopoekahue' o'ne'uyate.

Jericó huakka' jak huag'eri ekpobigtaj Jesúsa okpoyarea'uyate.
(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵ Huakka' jak Jericóyo Jesúsa e'tikayopakte dagte huabokerek o'huadpo ekpobig o'epo huakupepi' aypopi' men'yok oa'ika'. ³⁶ Huakka'da aratbut on'poknok ekpobiga o'pepedepo, “¿Katete mo'e?” o'mana'uyate. ³⁷ “Jesús Nazareteri o'pok.” O'nona'uyate.

³⁸ —Metinepahui', Jesús. Daviden adhuea' huayayo i'ene. —O'okoy'uyate.

³⁹ “Yabatik, soata' yag'.” Huakkuru aratbuta Jesúsere huahua'eria e'nona'tada onte'ti onte'ti o'okopyo,

—Metinepahui', Jesús. Daviden adhuea' huayayo i'ene. —O'okoy'uyate.

⁴⁰ Jesús ehuada o'boato'po, “Men'ngitotiak,” huanigpejka'eritaj o'mana'uyate. O'tikayopakonyakdenok,

⁴¹ —¿Katetaj i'pak? —Jesúsa ona'uyate.

—Ekpoyarea'ta' ijpaki, huairi. —Ekpobiga ona'uyate.

⁴² —Yatiahuary'. Do'taj oknopoenok okpoyareaddene. —Jesúsa ekpobigtaj ona'uyate.

⁴³ Jesúsa kenpa' eade'te huaboa'da ekpobig tiahuyaidik o'edepo, Jesústaj o'tahua'po “Dios kurudyó 'uruda o'jka'po huadakanada o'kika,” o'batia'paknok, aya'ada Jesústaj on'tahua'po on'tiahuayopo on'peepo kenpa'ti “Dios kurudyó 'uruda o'jka'po huadakanada o'kika,” on'batia'pakuyate.

19

Jesúsa Zaqueo'taj o'nopo'yarea'uyate.

¹ Ken, Jericó huakka' jakyo Jesús o'kudonpo o'huae'po dagte o'huae'uyate. ² Ayo huairi o'epo o'dikka' Zaqueo. Ke'na gobiernu huakupe huabae'eri huairi o'uyate. ³ Jesústaj e'tiahuayta' e'pakada huakka'ada Jesústaj on'tikupopakika'nok ke'na jontojyo'da o'epo tiahuayhue'dik o'epo, ⁴ Konigepo huakkuruyon o'ketonhua'po kente Jesús o'pokapo o'nopoepo hueymeyyo sicómoroyo o'behuikato'po Jesústaj a'tiahuaya'po hueymeyyo o'behuikato'uyate. ⁵ Ken hueymeyte Jesús o'pokpo kutayo o'maboatopo,

—Ida yahuarak, Zaqueo. Oy o'nen jakyo tahuade'dik ijje. —Jesúsa ona'uyate.

⁶ Konigepo Zaqueo o'huarakonpo ida o'huarakpo durugda o'toepo ke'nen jakyo Jesústaj o'tohua'uyate. ⁷ Huakka'da aratbuta Jesústaj Zaqueoere e'hua'te on'tiahuaydepo, “Dakhuea' huaka'erien jakyo o'huadepo keyo o'tay'apo,” dakhuea' onpapayo' on'huaa'uyate. ⁸ Ken Zaqueo hua'ite o'bodpo,

—Eya', Huairi, huakka'da do ijmatoenig ijposakapoy pai'da aratbut huag'eritaj ijbayoke'apoy. Pai'da aratbuttaj huakka'da ijbayoke'apoy. Aratbuttaj engaña e'magkikame'nayo kenomeyen huakupe botta' botta' ijbatahua'apoy. —Zaqueo Jesús Huairitaj ona'uyate.

⁹⁻¹⁰ —Do huabokerek ijjepe Abrahamen adhuea' huayayo judío dakhuea' huakka'eritaj a'ukya'po a'bakkahueaya'po a'manopo'yareaya'po ijtiakpo Abrahamen adhuea' huayayo i'énok, Zaqueo, ontaj o'nen huabettakon dakhuea' o'bakkahuea'po o'manopo'yarea'ne. Diosere mo'neonhuahuika'apone. —Jesúsa ona'uyate.

Diez huakupetaj Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

¹¹ Jesús Jerusalényo o'huap'po meyo'hue'da o'énok a'ti Dios Huairitaj o'huahuayapoy aratbut on'nopeñok huakka'da e'peede'te Jesúsa o'manbatia'pakpo,

¹² —'Uruda huabokerek o'epo, huadakda ke'nen huabet o'nepo ke'na nogbayo o'huayate. “O'nenbayo gobiernu huairi i'e.” Nogbayo huag'eri huairi kayahue'po o'huayate. Nogok gobiernu huairi o'edepo o'kumejapo. ¹³ Ke'na 'uruda huabokerek huahued diez huanaba'taj o'magkupopaka'depo nogtitaj nogtitaj nogtida huakupe huakka'teda ee' konig oro huakupetone' o'baktoyoke'uyate. “Ijhue'da ijjeonhuahuika'depo ijtiakapoy. Do ayoda huakka'a'da e'unhuahua'te in huakupete yudtapi' yan'bae'ikati' kenpa'ti yan'bahuyika' huakupe gana yag'kikati'.” O'mana'uyate.

Diez huanaba'taj o'mana'uyate. Kenpa' o'mana'depo nogbayo o'hua'uyate. ¹⁴ Ke'nenbayo huae'erinayo ken huairitaj on'huadiaypo sue'tada aratbut on'mata'mona'po 'uruda huabokerektaj ta'pote on'mata'mona'po, "In huabokerektaj konig oro'omeyen huairi e'taeta' pakhue' o'ey." Nogbayo huae'eri huairitaj yan'mana'. Ke'nenbayo huae'eriomeya on'mana'uyatenig'a. ¹⁵ Ken nogbayo 'uruda huabokerek ee'te "Gobierno huairi i'ene." E'nonade'te o'kume'uyate. Ke'nenbayo o'kumejdeponeyemeytaj huakupe a'nenda e'baktoyo'ke'me'taj "yan'tiak," o'mana'uyate. Konig ke'nen huakupe yudtaj on'baepo kenpa'ti on'bahuaya'po meniga' gana yagka'met e'nopoeta' o'pakuyate. Nogtiaj nogtiaj meniga' gana yagka'met e'nopoeta' o'pakuyate. ¹⁶ Ken huakkurueria huanaba'a huairitaj o'huahua'depo, "Q'nen huakupe oktoyokuyinog nog diez gana ijka'demey, huairi." Kenda huakkurueri huanaba'a ona'uyate. ¹⁷ "Huadakda i'kame'te. Huadakda huanaba' o'taene. Konigepo sue'da do'hued e'nigtoeunhuahua'te daka' o'nigtoeunhuahuame'nok diez huakka' jaktaj gobierno huairi i'epo." Huairia ona'uyate, huakkurueri huanaba'taj ona'uyate. ¹⁸ Nog huanaba'a huairitaj o'huahua'depo, "Q'nen huakupe oktoyokuyinog nog cinco huakupe gana ijka'demey, huairi." Ken huanaba'a ona'uy. ¹⁹ "Cinco huakka' jaktaj gobierno huairi i'epo." Huairia ona'uyate. ²⁰ Ken noga huanaba' gobierno huairitaj o'huahua'depo, "In o'nen huakupe pañuelote ijtoeunhuahua'mey, huairi. ²¹ Huakupe gana eka'nayo o'na bektiparatapeti' ijnopoepo i'jme'pukpo. Kenpa'ti aya'da o'nen huanaba' gana on'ka' ken aya'tada i'baktiparatika'. Kenpa'ti ta'ba nogomey on'batuke'uyate. Ken katetehue' i'bakbae'ika'ne." Ken huanaba'a ona'uyate. ²² "On huanaba' dakhuea'da i'ene. Kenda huaboa'da ona'ne o'peedene dakhue'ada i'ene ijnopoey. Do'hua o'noktiparatika'ne kenpa'ti do batukehue'da nogen ta'baya' katetehue' o'nokbae'ika'ne o'na e'nopoeme'nayo ²³ mena'po do'hued huakupe bancoyo kudahue' i'eme'te. Huakupe bancoyo e'unhuahua'nayo nog huakupe huakka' itakdik o'ikay'nig'a. Do'hued huakupe bancoyo a'nenda e'kudame'nayo do e'tiakte do'hued huakupe do'taj yokdik o'epo kenpa'ti nogiti huakupe do'taj yokdik me'neaynig'a." Huairia ona'uyate. ²⁴ Nogomey kentaj meyhue'da o'bonigtaj "Ken huakupe o'toenig yanoktiparatpo, ken diez o'toenigtaj yan'yokti." Huairia o'mana'uyate. ²⁵ "Mena'po ia', huairi, diez huakupe o'tae." Kenomey huairitaj o'nona'uyate. ²⁶ "Konigepo aya' huae'eria huairien sue'da huakka'mon on'nigtoepo huairitaj daka' e'nigtoenayo daka' huairitaj nogda e'nigita'kay'nao kenomey huairia o'pakpo nogdakon o'bayokeapo. Nogomey huairien sue'da on'nigtoepo huairitaj daka' nigtoehue' ee'nayo kenpa'ti huairitaj nogda nigita'kahue' ee'nayo kenomey huairi kenda sue'da e'huatoetaj o'baktiparatapo. Kenpa'ti konig Diostaj sue'da huakka'mon moknopoknayo, Diostaj 'urua'da e'nigpee'nayo nog aratbuttaj huadakda e'tihuapoknayo nogiti Diostaj moknopoeapo. Sue'da Diostaj moknopoeapo, Diostaj sue'da e'nigpee'nayo aratbuttaj sue'da e'tihuapoknayo kenda moknopoenig'a bokkahueapo, ijjay. ²⁷ Inomey aratbut do'huedbayo huae'eri do'taj menhuadiaypo do konig kenomey gobierno huairita' pakhue' o'nenig'a, yan'totiakpo yan'darak. Iyo do'hua e'tiahuayte yan'darak." Huairia ke'nen huanaba'taj o'mana'uyate. —Kenda Jesusa o'mana'uyate.

Jerusalényo Jesús o'kuduyate.

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

²⁸ Kenda e'manade'te Jerusalényo Jesusa onte'ti o'hua'po. ²⁹ Ken o'hua'po huakka' jak Betfagé kenpa'ti huakka' jak Betania meyhue'da ee'te kenpa'ti ote' huadik on'dikkika' Olivos meyhue'da ee'te botta' huanigpeika'eritaj o'mana'po,

³⁰ —Keyon huakka' jakyo meyhue'da ee'te yanhuati'. Bo'kudonde'po burro 'uhua e'tinuku' bo'huahuayapone. Huabo burrote bepi' huadhued o'ne. Yan'tiku'po yan'totiakti'. ³¹ "¿Mena'po bo'tikuj?" Be'api' ena'nayo, "Huairia o'paknok o'kay." Ya'nona'ti. —Botta' huanigpeika'eritaj Jesusa o'mana'uyate.

³² Ken botta' huanigpeika'eri on'hua'po, kenda Jesusa o'mana'nig konigti on'huahuaypo burrotaj on'huahuay'uyate. ³³ Burrotaj huaboa' e'tikujte burro huatoe'eria on'mana'po,

—¿Burrotaj mena'po bo'tikuj? —On'mana'uyate.

³⁴ —Huairi o'paknok o'kay. —Huanigpeika'eria on'mana'uyate.

³⁵ Ken Jesuste on'tohua'po, ekyede'te huanigpeika'eriomey kenomey yudta'a burrota'pita on'hueda'depo Jesús burrota'pita o'huadde'uyate. ³⁶ Jesús burrote o'hua'depo aratbut keyo'ti o'nepo dagte huakkuruyon huaok on'bahuada'po, kente Jesús o'pokapo on'nopoepo huaok on'bahuada'uyate. ³⁷ Olivos ote'yo o'nepo huaduk on'tikayo'pakpo Jerusalén meyhue'da keyo on'tibehaikapo. Huakka'da huanigpeika'eriomeya on'durugpakpo "Uruda Dios o'e." "Huadakda Diosa o'kika'. Huakka'tada Diosa o'bayareadde o'tiahuaymey. 'Urua'da Diosa o'kika'." 'Utta'da o'nokoy'uyate.

³⁸—In Gobierno Huairi o'tiakde Dios Huairia o'pakpo o'ta'mona'uyate. Dios Huairia daka' kato'e. Kurudya' kentaj on'durugpak. Dios uruda o'e. —Huakka'da aratbut ogkupopakpo o'nona'uyate.

³⁹Huakka'da aratbut ogkupopakpo huakka'da aratbutere sue'da fariseo keyo'ti o'nepo, —“Soata'yane'.” O'nen huanigpeika'eritaj yamana'. —Fariseo Jesústaj o'nona'uyng'a.

⁴⁰—Do'hued huanigpeika'eria 'utta' okoyhue' ee'nayo soata' e'ne'nayo huidapi' o'dokoyapo. —Jesúsa o'mana'uyate.

⁴¹Jerusalényo meyhue'da o'edepo Jerusalén huakka' jaktaj o'tiahuaypo Jesúsa Jerusalén aratbuttaj o'matinepahui'po o'batohuikuyate. ⁴²O'mana'po,

—Opudomeytaj Diosa kamanopo'noey'e'po kate ka'dik mo'e oy opudomey e'manopoenka'ta' huakka'da on'tipaknig'a oy konig e'ireg o'enok suigpi' nopoenkahue' mo'ene. ⁴³Dios Huairitaj okiehue' mo'enok nogok opudomeytaj dakhue'nanada o'epo.

Opudomeytaj taka' on'huatiakdeapo. Huakka' jak kurute ke'na huaktioke' huakbirik taka'a o'nokbirikpo on'tiokkudejdeapo nogyen nogyen bo'huatiakpo bo'batiarakapone.

⁴⁴Opudomenen jak sorokte mokmaena'apone. Opudomey huakka' jak aratbuttaj bo'batiarakapone. Aya'da jak huidtaj barakte on'maenapo. Kenoka' Diosen Huasi'po a'manopo'noeyaya'po o'tiakme' opudomey oknopohue' mo'eme'nok. —Jerusalényo huaje'eriomeytaj Jesúsa o'mana'uyate.

Diosen jakya' huabahuaya'eritaj o'maen'uyate.

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵Ken Diosen jakyo Jesús o'kudonpo huabahuaya'eriomeytaj huaboa'da o'makmaena'po huabae'eriomeytakon o'makmaena'uyate.

⁴⁶—“In do'hued jak o'e. A'tiona'pakya'po aratbut iyoda on'kudika'. Konig huabereerien jak opudomeya' mo'tgene.” Apagba'a kenpa'oa'. —Jesúsa huabahuaya'eritaj o'mana'uyate.

⁴⁷Diosen jakyo Jesúsa o'manmadika'ika'po aya'me'noeda o'manmadika'ika'uyate. Sacerdote huairi, Moisésenba' huamanmadika'eri, nog huakka' jak huairiere Jesústaj on'huadiaypo e'arakta' on'tipakpo monig arakdik o'epo on'nopogpo o'duknig'a.

⁴⁸Aya'ada aratbut on'peonhua'po Jesústaj on'pakpo daka' on'peonhuahua'uyatenok Jesústaj konig arakdik nopoenkahue' o'nuyate.

20

“Yabayareati'. ¿Be'a menuy?” Jesústaj judío huairia o'nona'uyate.

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

¹Nogok nog huame'noete Diosen jakyo konig Dios aratbuttaj o'manopo'yarika'nig kenda Jesúsa e'manmadika'te Jesústaj sacerdote huairia on'huatiakpo, Moisésenba' huamanmadika'eria on'huatiakpo, huatone' huairiere on'huatiakpo.

²—“Yamanmadika'. Yabayarea'.” ¿Be'a menuy? —Judío huairiomeya' Jesústaj o'nona'uyate.

³⁻⁴—Huakkuru do'taj me'nakonen. Bautiza yamagkadhuati'. ¿Be'a Juantaj yanuyate, huabokereka Diosapi'? ¿Menpa' Juan onda ya'pakpo bautiza yamagkika'uyate? —Jesúsa o'mana'uyate.

⁵Huayahuaya onpayo' judío huairiomey on'batia'pakpo,

—¿Jesústaj katia' ona'apet? Diosa Juantaj o'ta'mona'uyate. Oro'omeya' Jesústaj ena'nayo “¿Juantaj mena'po oknopohue' mo'e'uy? ¿Mena'po nigpeehue' mo'e'uy?”

Jesúsa mona'apone oro'omeytaj. ⁶“Juantaj Diosa ta'monahue' o'e'uy.” Jesústaj ena'nayo aratbut oro'omeytaj huida bo'pa'ea'apone. Bo'pa'ea'po oro'omeytaj bo'arakapone. Kenda Juan Diosen huamanbatia'pakeri o'uyate. Aya'da aratbut o'noknopoenok. —Ken konig judío huairia on'batia'pakpo konig huayahuaya on'batia'pakuyate.

⁷—Bautiza kamagke'po be'a Juantaj ya'ta'mona'uyet nopohue' o'ey. —Jesústaj huairiomeya' o'nona'uy.

⁸—Do kenpa'ti, “Yamanmadika'. Yabayarea'.” Ke'na do'taj mena'uyne, kenda onahue' o'neapone. —Jesúsa o'mana'uyate.

Huairien ta'ba huatato'e'ria dakhue'da on'magka'uyate. Kenda Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

⁹Nogok huakka'da aratbuttaj Jesúsa onte'ti o'manbatia'pakpo o'manmadika'po,

—Huabokerek o'epo, ta'ba huato'e'eri o'epo uva o'batuke'uyate. Kenoka' uva ta'ba huatato'e'eritaj o'baktoyokdepo nogbayo adteda o'bakhua'uyate. Nogbayo ijhue'da o'e'uyate. ¹⁰Nogok uva huada o'boyogdenok huanaba'taj o'ta'mona'po ta'bayo o'ta'mona'po ta'ba mentato'enigtaj, “Sue'da uva huada boyok.” Yamana'. Ken huanaba' o'hua'uyate. Ta'bayo o'tiakdepo “Sue'da uva huada boyok,” e'mana'tada huatato'e'ria

nigpeehue' o'nepo huanaba'taj on'tuktukpo uva huada yokhue'ada on'ta'mona'uyate. ¹¹ Ken ta'ba huatoq'eria nog huanaba'takon o'ta'mona'uyate. Kentakon on'tidi'ke'po on'bitbitdepo uva huada yokhue'ada on'ta'mona'uyate. ¹² Ta'ba huatoq'eria nog huanaba' o'ta'mona'uyate. Ta'ba huatoq'eria kentaj dighuea' siroa on'tuka'po tabaya' on'en'uyate.

¹³ Kenoka' "¿Kate ijka'apo?" Ta'ba huatoq'eria on'nopog'apo, "Do'hued huasi'po huadi'nanada ijta'mona'apoy. Kentanayopi' on'tiahuaydepo dakhuea' onahue' ya'neapetpi'." O'nopog'uyate. Ken huasi'potaj o'ta'mona'uyate. ¹⁴ Ta'ba huatoq'eria huasi'potaj on'tiahuaydepo huayahuaya on'batia'pakpo "In ta'ba huatoq'eriensi'po o'e. Ke'nen huaoj e'bueyde'te huaojen ta'ba ke'nakon o'tog'apo. Huasi'potaj mon'arak. Ke'nen huaojen ta'ba oro'omeyen mo'taq'po mo'darak." Kenda ta'ba huatoq'eriomeya on'batia'pakuyate. ¹⁵⁻¹⁶ Ken uva ta'bokpeyo on'tohua'depo on'darakuyate. —Jesusa o'mana'po.

—Ta'ba huatoq'eria huatoq'eriomeytaj o'bahuatiakapo. Huatoq'eritaj o'baarakapo. Ta'ba nog aratbuttaj o'bayokapo. —Jesusa o'manbatia'pakuyate.

Kenda huakka'da aratbut on'pegedepo,

—Keje' kenda kahue'dik kaq'. —O'da'uyate.

¹⁷ Jesusa aratbuttaj o'batiahuaypo,

—Apagba' yan'nopoenka'. Kenpa' Apagba'a oa',

Huid jak huaka'eria jak ogka'po Diosen 'uru huid pakhue' o'nuy. Ken hueretda huida Diosen jak jon'ta'tihuada'apo. Nogok huaknopog'erien Huairi ijjeapo.

Konig huid jak huaka'eriomey ogka'po huidtaj pakhue'da o'nepo o'nen'uyate konigti do'taj pakhue'ada o'nepo kenpa'ti do'taj me'nenapone. ¹⁸ Konig huidtone'taj o'tikude'po o'nokketogka'apo konigti Diosen Huairitaj oknopogehue' o'nepo dakhue'da o'neapo. Huidtone' kutahueya' e'tikotnayo konig huaogada yamagkapet. Ehue'da o'neapo. Konigti kenomey Diosen Huasi'potaj pakhue' o'nepo nopo'koreahue' o'nepo. Diosa castiga o'magka'apo. Ehue'da o'neapo. —Kenda Jesusa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

¿Menpa' Romano aratbuten gobierno huairitaj huakupe yokdik o'e?

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹ Ken sacerdote huairiomey, Moisésenba' huamanmadika'erieme Jesustaj on'peonhua'depo Jesusa oro'omeytaj bo'tia'pakne, oro'a konig huairien ta'ba huatoq'erionig o'nea', bo'tia'pakne. Judío huairiomeya on'nokotdepo Jesustaj huabakuda' jakyo e'tohua'ta' on'tipaknig'a aratbuttaj on'makme'pukpo tohuahue'dik o'nuyate. Jesús Diosen huamanbatia'pakeri o'e. Aratbuta o'noknopog'enoq huairia aratbuttaj on'makme'pukuyate. ²⁰ Konigepo Jesuste nama'da huaa'eriomeytaj on'tita'mona'po sacerdote huairia on'tita'mona'po nama'da huaa'eritaj konig huadaknoponigda on'nigepo Jesustaj on'peg'apo nama'da Jesusa yaa'apetdapi'. Jesusa nama'da ea'nayo gobierno huairite tohua'dik ya'neapet. Jesusnayo nama'da ahue'dik o'ika'uyate. ²¹ Konigepo Jesustaj o'nona'po,

—Buttida imanikate. Buttida imanmadika'ika'. Kenda Diosa o'pak buttida imanmadika'ika'. Be'api' aratbut huairipi' ontaj e'peg'nayo me'pukhue'ada i'epo buttida imanmadika'ika'. ²² ¿Romano gobierno huairitaj menpa' huakupe yokdik o'e? ¿Yokhue'dikpi' o'e, huamanmadika'eri? Jesustaj o'nona'uyate. —Kenda nama'da huaa'eria o'nona'uyate.

²³ Jesusa nama'da ya'mana'apetpi' nama'da huaa'eria nama'da o'nona'denok Jesús on'nokotonpo,

—¿Mena'po nama'da do'taj o'nona'? ²⁴ Men huakupe. ¿Be'ed huakok huakupete ya'e? ¿Be'ed huadik huakupete e'madoya' ya'e? —O'mana'nok,

—Romano gobierno huairi o'e. —Onte'ti Jesustaj o'nona'nok.

²⁵ —Gobierno huairien huakupe huairitaj yan'yokti'. Kenpa'ti Diostaj yanoknopog'epo yan'nigpeika'. —Jesusa o'mana'uyate.

²⁶ Aratbuta en'peg'a'te Jesusa nama'da ahue' o'neapo on'nopog'uy. Jesusa 'urua'da oa'ika' on'nopog'epo nama'da huaa'eri soata' o'ne'uyate.

¿Menpa' aratbut kubarakya' yan'noyhuadapetpi'?

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Nogok Jesustaj on'huahua'po sue'ada saduceo aratbut on'huahua'uyate. Aratbut kubarakya' onte'ti noyhuadhue' o'neapo saduceo on'nopog'epo kenpa'ti on'batia'pakika'po,

²⁸ —“Huabokerek huatoq'erie e'gada suigpi' okhuij ehue'ada e'bueynayo ke'nen huama'buy 'ayhuataj toepakdik o'neapo. Huakkuru e'tasi'pog' kentaj ka'dikke' huama'buykudakendik kaq'.” Moisésa a'nennada o'mana'uyate. ²⁹ Ken siete huama'buy o'nuy. Huakkurueria o'tog'epakdepo nogok okbuey'uyate. Sigpi' okhuij ehue'ada okbuey'uyate. ³⁰ Nog huama'buyakon 'ayhuataj o'tog'epakpo nogok ke'nakon sigpi' okhuij

ehue'ada okbuey'uyate. ³¹ Konogada 'ayhuataj o'toepakpo ke'nakon sigpi' okhuij ehue'ada okbuey'uy. Konigti nog huama'buy ogka'uyate. Aya'da huama'buy seis huama'buy huakkuruerien 'ayhuataj on'toepakdepo sigpi' onpapayo' okhuijehue'ada on'buey'uyate. ³² Ken nogok 'ayhuakon on'timabuey'uyate. ³³ Nogok aratbut kubarakya' onte'ti Diosere en'manoyhuadde'te, ¿Ke'na 'ayhua be'ed huatoe ya'epo? Aya'da siete huama'buy on'toey'uyate, huamanmadika'eri. —Saduceoa o'nona'uyate.

³⁴ —Oy aratbut indariya' on'toepakika'. ³⁵ Kenomeynayo Diostaj daknopo'da o'nepo Diostaj o'noknopognok nogok on'manoyhuaddepo Diosere o'nedepo onte'ti toepakhue' o'neapo. Kenpa'ti huayobu katoepake'po bayokhue' o'neapo. ³⁶ Onte'ti bueyhue'dik o'neapo. Ken konig Diosen huamata'moneri kurudyo o'ne konigti o'neapo. Kubarakya' Diosa o'manoyhuada'nok Diosensi'po o'neapo. ³⁷ Aratbut kubarakya' on'noyhuadapo Moisésa o'madoya'po Diosba' o'madoya'po o'manopogea'uyate. Kente Moisésenba'te hueymey e'bakpakte Moisés o'timadoya'uyate kente Dios Huairi Abrahamen Dios o'e. Dios Huairi Isaacen Dios o'e. Kenpa'ti Dios Huairi Jacoben Dios o'e. Apagba'a kenpa' oa'. ³⁸ Abrahamkudak Isaackudak Jacobkudakere huaknopog'eri o'ne'uynok konig nokireg on'noe Diosa o'matinopogepo. Aya'da Diostaj huaknopog'eri en'bueypi' on'noe Diosa o'matinopogepo. —Jesúsa o'mana'uyate.

³⁹ —Huadakda i'mana', huamanmadika'eri. —Sue'da Moisésenba' huamanmadika'eria o'nona'uyate.

⁴⁰ Onte'ti Jesústaj on'me'pukpo onahue' o'nuyate.

Cristotaj Diosa o'ta'mona'apo. Kenpa' Diosba' oa'uyate. Cristo Daviden Dios Huairi o'e kenoka'ti kenpa'ti Daviden adhuea' huayayo o'e.

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹ —“Cristo Davidkudaken adhuea' huayayo o'epo.” Mena'po kenpa' on'da'ika'.

⁴²⁻⁴³ Salmosba' Apagba'te Cristotaj o'batia'pakpo, Cristo do'hued Huairi me'taene, Davida oa'uyate.

“Doere teyada kenpa'da yamana'ika'. Aya'da o'nen taka' konig toto' kenpa'ti oknopogehue' huag'eri nogoka'da huaboa'da ontaj nigpeedik o'neapo.” Cristo do'hued huairitaj Dios Huairia ona'uy. Davida Salmosba'te oa'uyate.

⁴⁴ “Do'hued Huairi me'taene.” Cristo si'popakhued Davida oa'uyate. Cristo Huairi e'si'pog'dete Davidkudaken adhuea' huayayo kenpa'ti o'e'uy. Kenda dapi' mo'nopog. —Jesúsa o'mana'uyate.

Moisésenba' huamanmadika'eri nama'da ogkika'. Jesúsa o'bahuua'uyate.

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵ Aya'da aratbut Jesústaj on'peedepo,

⁴⁶ —Moisésba' huamanmadika'eriomey huata'da on'eretpakpo nama'da ogkika' daka' yan'nopeika'. Konigti huairi kirigayo' huabidokda e'otta' on'pakika'po, kenpa'ti huakka' jak eretnopoyo e'huag'e'te “Itiak, huairi.” Ena'te e'peeta' on'pakika'. Kenpa'ti judioen huaitake' jakyo huairied huahuadte e'huadta' on'eretpakika'. Kenpa'ti fiestate konig huairied huahuadte e'huadta' on'eretpakika'po. ⁴⁷ Kenpa'ti 'ayhuaen huakupepi' jakpi' katepi' en'ta'e'te konig engaña ogka'po on'bakkayika'po. Kenda ogkika'po onokteteyo' Diostaj ijhue'da on'tiona'pakonhuahuika'po aratbuta men'tiahuaye'po huadakda o'ne men'tinopog'po konigepo kirigayo' on'tiona'pakonhuahuika'po. Kenda ogkika'nok Diosa daka' o'nopogepo huakka' castiga o'magka'apo. Huakka' pai'da on'nope'epo. Konig kenomey nama'da ogkika' konigti kahue' yane'. —Jesúsa huanigpejika'eritaj o'mana'uyate.

21

'Ayhuua pai'da e'eqada Diostaj botta' sigkupe aya'da o'yokuyate.

(Mr. 12.41-44)

¹ Diosen jakyo o'nepo, judío huairi huakka'da on'matogepo Diosen jakyo huakupe cajayo on'kuda'po Jesúsa o'tiahuay'uyate. ² Kenpa'ti pai'da 'ayhua e'eqada botta' sigkupe jeyda e'kudate Jesúsa o'tiahuay'upo,

³⁻⁴ —In 'ayhua suigda e'toegada konig huakka'da o'kuda'. Judío huairinayo huakka'da e'taetada konig suigda on'kuda'. 'Ayhuanayo sue'da e'taetada Diostaj daka' oknopogepo aya'da Diostaj o'yok. Buttida iijay. —Jesúsa o'mana'uyate.

Diosen jak ekbirik huidtaj aya'da sorokte on'baksaka'apo. Jak ehue'da o'epo. Jesúsa oa'uyate.

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵ Ken Diosen jak 'uruda o'e. Sue da on'batia'pakpo. 'Uruda huid kenpa'ti Diostaj 'uruda katepi' katetehue' on'yokuyate. Kendakon on'nigbetuyate. Diosen jak 'uruda o'e. Kenda on'tiahuaypo on'batia'pakuyate.

⁶—Nogok in 'uruda jak bo'tiahuayika'nig ekbirik huid on'majenapo. Aya'da huid sorokte nog aratbuta on'baksaka'apo. Huid kupahuhue'da o'eapo. Diosen jak ehue' o'eapo. —Jesusa o'mana'uyate.

Diosen kene'huaya' huame'noe tiakhued ee'ted kenpa' aratbut ogkika'aponig Jesusa o'manopoqa'uyate.

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷—¿Kenda oro'omeytaj ona'dene menoka' ya'eapet? ¿Oro'omey a'nopoeya'po kate huakkuru tiahuaydik o'eapet? Huamanmadika'eri. —Jesusen huanigpejka'eria Jesustaj o'nona'uyate.

⁸—Keyoj nama'da mona'apey. Opudomeytaj huakka'ada bohuatiakapone, “Diosa me'ta'mona'uyne, Cristo ijje.” Nama'da on'batia'pakapo. “Oy opudtaj ijhuatiakpo, do Cristo ijje.” Nama'da on'batia'pakapo. Kenomeytaj keyoj kenomeytaj manigpeehue' yane'. ⁹ Nogbayo nogbayo gobierno sorotataj nog gobierno sorotataj on'barakonhuahua', on'batia'pakdeapo mo'peedeapet, me'pukehue' yane'. Ken huakkuruda gobierno sorotataj barakonhuahua'dik o'neapo. A'ti nogok Diosen kene'huaya' huame'noe do onte'ti ijtiakapoy. —Jesusa huanigpejka'erimeytaj o'mana'po.

¹⁰—Huadaribayoeri nog huadaribayoeri sorotataa yan'barakapet. Kenpa'ti huadaribayo gobierno sorotataj nog huadaribayo gobierno sorotataj diga'da yan'barakapet. ¹¹ Nogya' nogya' huadaribaya' diga'da ya'iyegapet. Nogya' nogya' aypo ehue'da ya'eapet. Apota' yan'mabueyona'apet. Kenpa'ti nogya' nogya' aratbut dakhue'da o'neapo huakka'da yan'mabueyapet. Kurudyo huiyoknanada on'tiahuaypo diga'da yan'mame'pukapet. Konig tiahuayhue'ya on'tiahuaypo yan'me'pukapet.

¹² Kenda kahued ee'ted opudomey huaknopoe'eritaj mo'baea'po mo'batohua'apone. Opudomey huaknopoe'eritaj bo'huadiayapone. Judio aratbuten huaitake' jakyo mo'batohua'apone. Opudomeya' dakhuea'da bo'kame'ne, bo'huadiaypo nama'da bo'huaa'apone. Huabakuda' jakyo bo'kuda'apone. Kenpa'ti do'taj moknopoenok gobierno huairite mo'batohua'apone, opudomey huaknopoe'eri dakhuea' ogkame' a'huaya'po huairite mo'batohua'apone. Gobierno huairite huakkurute mo'nigboa'apone.

¹³ Do Cristotaj huaknopoe'eri ijjejo Cristoen ijje, Diosensi'po ijje. Dios aratbuttaj o'matinepahui'po o'manopo'yareadhuahuika'. Batia'pakdik mo'eapone. ¹⁴ Huairite huahuahued “Katia' kentaj yona'apet,” nopoe'hue' yane'. ¹⁵ Kenok huairitaj huana'dikte huadakkid kenpa'ti 'uru e'nopoe' do'hua on'nopea'apone. Urunanada mona'apet opudomeyen taka' oknopoe'hue' huage'eria onte'ti katia'pi' sigpi' opudtaj huahue'dik ya'neapet. ¹⁶ Opudomeyen huaoapi' huayeapi' huama'buyapi' huidpoapi' kenpa'ti nog huabetapi' kenpa'ti huadi'da aratbutapi' dakhuea'da opudomeytaj mogka'apone. Castiga gagke'po gobierno huairitaj bo'yokapone. Opudomeytaj sue'tada bo'arakapone. ¹⁷ Do'taj o'noknopoenok do'hued huadik men'diktoika'nok konigepo aya'da aratbuta bo'huadiayapone. ¹⁸ Me'pukehue' yane'. Daka' Diosa mo'matoeika'apone. Opudomey kenpa'da bueyhue' mo'eapone. Diosere mo'noeonhuahuika'apo. Aya' opudenso'taj Diosa daka' mo'matoeapone. Huakuhij opuden nogtipi' ehue' ehue'dik o'eapo. ¹⁹ Daka'da do'taj eknopoeonhuahuika'nayo batikhue'ada eknopoeonhuahuika'nayo Diosere mo'noeonhuahuika'apone.

²⁰ Jerusalén jakkuru huanig taka' sorotataj e'nede'te opudomeya e'tiahuayde' Jerusalén huakka' jakyo ida on'barakapo kenpa'ti jak on'maenapo. Huakka' jak ehue'da o'eapo, yan'nopoeti'. ²¹ Kenoka' aya'da aratbut Judea huadaribayo o'nepo ote'yon ida kan'mamone'po, aya'da Jerusalényo huage'eri ida ka'norokone'po, kenpa'ti kenoka' ta'bayo o'nepo huakka' jakyo onte'ti kumejhue' ka'ne'. ²² Kenoka' Dios ke'nen Israel aratbuttaj castiga o'magka'apo. Kenpa' Diosba'a oa'uyate. Kenda Diosa o'ka'apo. ²³ Kenoka' Diosa ke'poda castiga yamagka'apet. Ettone' bogdakhue' ya'neapet kenpa'ti nog ettone' yobed on'toepo yan'minoga'deapet kenpihuay ke'ponada ya'eapet. Pai'nanada on'nopo'eapo. Huadarite in judio aratbuttaj Diosa diga'nanada castiga o'magka'apo, pai'da on'nopo'eapo. ²⁴ Sorotataa judiotaj yan'barakapet huakka' yan'mabueyapet nogomeytaj noybayo nog gobiernoenbayo nogyon nogyon yan'batohua'apet. Nog aratbut Jerusalényo ya'neonhuahuika'apet, nog aratbutda huairi Jerusalényo ya'neonhuahuika'apet. Kenoka' Diosa o'pakpo judio onte'ti Jerusalényo ya'nika'apet. Gobierno huairi hua'enda yan'toepet. —Jesusa o'mana'po.

Kurudya' ijhuarakapet. Jesusa o'mana'uyate.
(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵—Diosa castiga o'magka'apo huanopoea' niokpo puug siokpo nogpa'da ya'neapetnok nogoknanada nogbaya' nogbaya' aratbuta en'tiahuayada kate Diosa yaka'apet yanokkahueapet. Kenpa'ti e'poga 'utta'da yaa'apet kenpa'ti huiyokda e'poga diga'da ya'bosakapetnok diga'da yan'mame'pukapet. ²⁶ Ken niokpo siokpoere konig huiyokda o'iyegaponok konigepo kate Dios yaka'apet aratbut on'nopoeo huakka'nana on'mepukpo konig on'mabueynoatu'apo. ²⁷ Kenoka' do e'tiakte on'tiahuayapo. Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta mona'uyne kurudya' e'sihui'ya' ijhuarakapoy. Teynana kenpa'ti konig senogda jeynanada ijhuarakapoy. Ken konig do'taj bo'tiahuayapone. ²⁸ Kenoka' huaboa'da o'edeapo konig kurud e'iyegde'te kenoka' yan'durugpakpo kutayo yan'mabo'. Opudomeytaj Diosa o'manopo'yarea'deapo. —Kenda Jesúsa o'manmadika'uyate.

²⁹ Onte'ti Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'po,
—Higuera hueymey kenpa'ti nog hueymeytapi' yan'tiahuay'. ³⁰ Kenoka' huakutaj o'bakunapakde huabayokok a'ti o'epo, mo'nopoe. ³¹ Kenda huaboa'da o'nona'denig kenda huaboa'da bo'tiahuaydepo Dios Huairi a'ti o'tiakapo nopoe'dik mo'ene. ³² Kenda huaboa'da ijja'nig opuden huakka' jaktaj taka' sorotataa ke'poda ogka'apo. Jak ehue' o'epo. Aya' aratbut oyda on'noepo bueyhued o'nepo on'tiahuayapo. Buttida ijjay. ³³ Kurud ehue' o'epo. Kenpa'ti huadari ehue' o'epo. Do'hued buttida huadiknayo batikhue'dik o'eonhuahuika'apo.

³⁴⁻³⁵ Keyoj ijjay. Daka' yan'nopejika'. Kenpa'da huadakda yag'kika', huadakda yan'nopejika'. Katepi' fiestapi' e'ka'ta me'pukehue' yanika'. Huakka'da e'mamay'ta' eretpakhue' yanika'. Katetapi' huakka' mepu'kehue' yanika'. Ken konig nama'da e'kika'nayo kenoka' do'taj ekpoe' nige'hue' e'ne'te do huabokerek ijjepe kurudya' ida ijhuarakapoy. Castiga a'magkaya'po ijtiaikapoy. Konig trampa idada o'kotika' konig ekpoe' nige'hue' e'ne'te idada kurudya' ijhuarakapoy. Castiga e'magka' ijtiaikapoy. Aya'tada aratbut nogya' nogya' nog huadari nog huadariyo aya'tada castiga a'magkaya'po ijbahua-tiakapoy. ³⁶ Konigepo do'taj e'tiaktaj ekpoe' men'nige'ika'. Kenpa'ti kenoka' konig kenda huaboa'da ijja'nig konig sorotataj nogbayo sorotataaj on'barakika'po kenpa'ti kenoka' opudomeytaj diga' bo'huadiapo ke'poda mogka'apone. Konigepo opudomeya' daka' Diostaj yanoknopojika' Diostaj yan'tiona'pakika'. Do huabokerek ijjepe, do'hua e'tiakte daknopo'da e'dik yanika'. —Jesúsa o'manmadika'po o'mana'uyate.

³⁷ Ken huame'noete Diosen jakyo o'manmadika'ika'po Jesúsa o'manmadika'ika'uyate. Sikyo Jerusalénya' o'orokika'po ote' Olivoste o'hua'ika'po keyo jakyo o'tayika'uyate. ³⁸ Sikyoedda huakka'da aratbut Diosen jakyo o'nehua'po Jesústaj a'peeya'po on'kudika'uyate.

22

Jesústaj a'arakya'po monig yan'totiakapo judío huairiomey on'batia'pakuyate.

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

¹ A'ti judíoen fiesta o'epo. Ken fiestate biahue' pan on'bape'ika'. E'bia'og' okbukhue' o'nepo pan biahue' o'ika'. Ken fiesta huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta on'dikkuyate. ² Kenoka' sacerdotte Diosen jakyo huabaa'eri huairi, Moisésenba' huamanmadika'eri ere sue'da keyoti o'nepo Jesústaj monig arakkik o'epo. Kenomey on'nopepo Jesústaj e'tohua'te huakka' aratbuta oro'taj en'tiahuay'nayo aratbuta bo'huadiayapey on'nopoeo on'makme'pukuy.

³ Judas Iscariote Jesúsen doce huamata'mona'eri nogtida o'uyate. Judastaj toto' huairia o'nopo'toedenok, ⁴ Sacerdotte huairitaj kenpa'ti Diosen jak huatoe'eri huairitaj o'bahuahua'po monig Jesústaj ijbayokapo o'batia'pakuyate. ⁵ Ken sacerdotte huairi Diosen jak huatoe'eri ere Judastaj on'pe'edepo durugda o'nepo, "Huakka'da huakupe bo'yokapone." Judastaj o'nona'uyate. ⁶ "Huakka' huakupe on'yokaponok Jesúste on'tohua'apone." Judasa o'mana'uyate. "Kente huakka' aratbut ehue' e'ne'yo menpeeta' sacerdotetaj ijbatohua'a." Huaboa'da Judasa o'nopoe'uy.

Doce huanigpeika'eri ere Jesús Huairiere on'bape'uyate.

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷ Ken huame'noe pan e'bia'og'a okbukhue'ada on'bape'ika'nig fiesta o'ede. Kenoka' ovejasi'po on'darakika'. ⁸ Pedrotaj Juaneretaj o'mata'mona'uyate Jesúsa.

—Yanhuati'. Judío huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta aypo yan'manhuada'. —Jesúsa o'mana'nok,

⁹—¿Meya' fiesta aypo o'manhuada'apo? —Jesústaj o'nona'uy.

¹⁰—Jerusalényo yanhua'. Huakka' jakyo yan'kudondepo, huabokerek hue'ey huaegpu'te hueda' e'tohua'te bo'huahuayapone. Kentaj yan'tahuati'. Ken jakyo o'kudapo. Ken jak

kurute yan'huahuati'. ¹¹ “¿Do huanigpeika'eriere o'nen jakyo meya' o'bape'apo?” oro'en huamanmadika'eria mena'ne. Ken konig jak huatae'eritaj ya'nonati'. ¹² Ken jak huatae'eri opudomeytaj o'peede'po jak kutayo huaboro' kiregyo o'batohua'nok kutopa huabidda huahuadere mon'tiahuayatu. Keya' aypo yan'manhuada'. —Jesusa Pedrotaj Juaneretaj o'mana'uyate.

¹³ Ken Juan Pedroere o'nokhua'po, huakka' jak Jerusalényo on'hua'po kenda Jesusa o'mana'nig on'huahuay'uyate. Ken jakyo o'nehua'po fiesta aypo on'manhuada'uyate.

¹⁴ Kenoka' aypo e'mahueyde'te kutopate Jesús Jesúsen huamata'moneriere on'huaddepo,

¹⁵ —Do bueyhued ijjepe in judío huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' ka'ne'po fiesta opudomeyere e'tobape'ta' huakka' ijpaki. ¹⁶ Onte'ti in fiesta aypo bapehue' ijjeonhuahuika'apopo. Nogok aya'da Diosen Huairitaj en'nigpeede'te kenpa'ti do Diosen Huasi'po e'nigbuey'uyde'te do'taj okkahuehue'ada aypo mo'bape'ika'apone. Kenoka' nogoknana'nte'ti in okkahuehue'ada aypo ijbape'apoy. —Jesusa o'mana'uyate.

¹⁷ Ken huaba'te huamai'pu' o'toepo, Diostaj dakiti ona'depo,

—Aya'ada yan'mai'e'. ¹⁸ Konigepo uva huada hue'ey mahue' ijjeonhuahuika'apoy. Nogokda Dios Huairitaj aya'ada en'nigpeede'te onte'ti ijmayapoy. —Jesusa o'mana'uy.

¹⁹ Kenpa' oa'depo pan o'babadpo Diostaj dakiti oa'depo o'po'sakea'po doce huanigpeika'eritaj o'bayoke'po,

—In pan do'hued huaso'nigti o'e. Aya'tada kamannigbuey'po Diosa me'ta'mona'uyne. In pan yan'bape'. Do e'buay okkahuehue' huai'ka' yan'bape'. —O'mana'uyate.

²⁰ Ken on'bape'depo onte'ti huamai'pu' o'bayokpo,

—In vino konig Diosen huaboa' huamanopo'yarea' e'mana' huadik o'e. Buttida o'e a'manopo'eya'po do'taj bo'arakapone. Do'hued mimi o'mimihua'apo.

²¹ Oynayo ken huabokerek oro'ere o'bape'nig'a konig huadi'da o'babepnig'a do'taj taka'taj be'yokapone. ²² Do huabokerek ijenok Diosa me'ta'mona'uyne. Ijbueyapoy. Konig Diosa o'pakpo a'nnanada o'nopouyatenok, ijbueyapoy. Ke'na taka'taj be'yokapone. Kentaj Diosa diga' castiga ogka'apo. Pai'nada o'nopo'unhuahuika'apo. —Jesusa o'mana'uyate.

²³ Ken, huaboa'da on'batia'pakepo Jesúsen huata'mona'eriomey huayahuaya on'batia'pakepo, ¿be'auru Jesústaj taka'taj ya'bayokapo? on'batia'pake'uyate.

¿Oro'omey be'aturu hueretda huairi o'e'apet? Huayahuaya on'batia'pakuyate.

²⁴ Kenoka' on'batia'pakpo. ¿Oro'omey be'aturu hueretda huairi o'e'apet? Huayahuaya huamata'mona'eriomeya on'batia'pakuyate.

²⁵ —Nog aratbuten gobierno huairi teyda on'mana'ika' kenpa'ti on'mata'monea'ika'. “Huadakda ogkika'.” Nog aratbuta kenomeyen huairitaj huaa'dik o'nika'.

²⁶ Opudomeynayo konig nog aratbut gobierno huairi ehue'dik yane'. Opudomeya hueretda huairi ee'ta' e'paknayo teyda e'mata'mona'ika'ta' pakhue' yaneti' konig huasuedonig yaneti'. Kenpa'ti opudomey huairi ee'ta' e'paknayo konig huanaba' yanikati'.

²⁷ Ke'na kutopate o'bape'. Ke'na huairi o'e. Ke'na aypo o'nigotiakika'nig ke'nataj huanaba' o'e. Donayo opudomeyere konig opudomeyen huabatihuapokika'eri ijjepe. Ken konig Diosa o'pak.

²⁸ Kenoka' judío huairi do'taj engaña egka'ta' on'eretpakpo nama'da ena'ta' mentipakikame'ne kenoka' do'ere mo'ikame'ne. ²⁹ Konig do'hued Apag Diosa hueretda huairitone' me'ea'uyne. Konig aya'tada mana'dik ijjepe kenpa'ti mata'mona'dik ka'e'po huairi me'ea'uyne. Konigti huairi opudomeytakon o'nea'ne. ³⁰ Nogok do gobierno huairitone' ee'te doeretaj mo'tobape'apone. Kenpa'ti doere mo'mayapone. Dios Huairien huahuad huahuadte bo'huadapone. Aya'da Israel aratbuttaj, doce tribus aratbuttaj konig huamanoeya'eri huairionigti mo'ea'pone. Kenda katepi' Israel aratbut ogkika'uyate, kenda mo'peedeapone. Dakhuea' ogka'nigtaj mo'nopo'enk Diosa castiga o'magka'apo. —Jesusa doce huamata'mona'eriomeytaj o'mana'uyate.

“Jesústaj jokiahue'ya ijjepe.” Simón Pedroa ia'apone. Jesusa ona'uyate.

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ —Yapee' Simón, yapee' Simón. “Beyok Jesúsen huanigpeika'eri konig trigotaj ektipoapa' o'nen huata'mona'eritaj e'magka'ta' ijpaki. Jesúsen huata'mona'eritaj menpa'ti daka' yanoknopoenuahuiketapo batikhue'ada e'noknopoenuahuikate nama'da e'magka'ta' ijbati'pak, Dios.” Toto' huairia ona'uyatenig'a. ³² Donayo ontaj Simón o'tiona'pakne. “Simón Diostaj do'takon daka' kaknopo'ike' batikhue'ada kaknopo'ike' kenpa'ti ona'ti do'taj e'nopo'korea'de'te huama'buy huaknopo'e'eritaj teyda eknopo'e' kabatihuapokike'.” Kenda o'tiona'pakne. —Jesusa Simón Pedrotaj ona'uyate.

³³ —On huabakuda' jakyo egkuda'nayo kuddiktion ijjepe. Onere a'buayya'po hua'diktion ijjepe, ijnopoey, Huairi. —Simón Pedroa Jesústaj ona'uyate.

³⁴ —Oyedda in sikyo huatahuaj sipoghued “Jesústaj *jokiahue*’ya ijjej,” bapa’a’ ia’apo, Pedro. —Jesúsa Pedrotaj ona’uyate.

A’ti Jesús pai’da o’no’p’o’epo.

³⁵ —A’nenda opudomeytaj do’hua on’mata’mona’u’yne. Kutamabayo’, huakupebayo’ nog hua’iotbayo’ on’mata’mona’u’yne. Enhua’de’te konig aya’da e’tamae’onig mo’eme’ne. —Jesúsa o’mana’u’nok,

—Ee’, katepi’ aya’da o’paknig o’matōe’uy. —O’nona’uyate.

³⁶ —Oynayo huakupe e’tae’nayo yan’tohua’. Kutama e’tae’nayo yan’tohua’. Sorotataen siro toehue’ ee’nayo huaok yan’bahuaya’po siro yadeti’. ³⁷ Konigepo “Ke’na dakhuea’ huaka’eri o’e. On’batia’pakapo.” Apagba’a oa’. Kenda Apagba’a oa’nig do’taj a’ti men’huaa’deapone ijjay. Aya’da Apagba’te me’nigbatia’pakuyatenig do’taj a’ti me’nogka’apone. Pai’da ijnopo’epoy. A’ti ehue’da ijjeapoy. —Jesúsa o’mana’uyate.

³⁸ —In botta’ sorotataen siro o’e, Huairi. —O’nona’denok.

—Kenyo’da kaē’. —Jesúsa o’mana’uyate.

Getsemani ta’baya’ Jesúsa Diostaj o’tiona’pakuyate.

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹ Ken Jesús huakka’ jakya’ Jerusalénya’ o’oro’konpo ote’ Olivosyo o’hua’ika’po ote’ Olivosyon o’hua’beduyate. Kenere huanigpeika’eriomeyere on’hua’uyate. ⁴⁰ Keyo o’tiona’pakika’nigyo jokyedepo,

—Dakhuea’ kahue’ huāe’te yan’tiona’pak. Konig Diosa bo’tihuapoke’po dakhuea’ kahue’ huāe’te yan’tiona’pak. —Jesúsa o’mana’uyate.

⁴¹ Ken Jesús meyhue’da o’bakuato’po a’tiona’pakya’po huikudate ohuadpo.

⁴² —“Pai’da yanopo’epo bueyhue’dik yaē’ti sion.” On e’paknayo mena’, Dios. Do konig ijpaknig kahue’ yaē’. Konig kenda on i’pak megka’, do’hued pag. —Jesúsa o’tionapakuyate.

⁴³ Ken kurudya’ Diosen huata’moneri o’huarakondepo Jesústaj atepakaya’po o’huarakonde’uyate. ⁴⁴ Konigepo cruzte ijbueyapoy diga’da o’nopōepo nogiti huakka’a’da o’tiona’pakpo diga’da o’ukpakpo konig mimi e’ukpakhue huakka’ barakte o’surukuyate.

⁴⁵ Ken o’tiona’pakonhua’depo o’bopo huanigpeika’eriomeytaj o’bahuahua’po e’tayte o’bahuahuay’uyate. Sue’nanada o’nepo on’batay’uyate.

⁴⁶ —¿Mena’po bo’tai’? Yan’mabo’. Yan’tiona’pak. Onte’ti dakhuea’ kahue’ huāe’te yan’tiona’pak. —Jesúsa huanigpeika’eritaj o’mana’uyate.

Jesústaj huakka’ada a’tohuaya’po on’huatiakuyate.

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Jesús huanigpeika’eritaj e’manbatia’pakonhua’te huakka’ada on’huatiakde’uyate. Huakkuru Judasa o’huatiakpo. Ke’na Jesús en doce huanigpeika’eri nogtia’ o’uy. Judas huakka’ aratbut o’batotiadepo Jesústaj a’buyukya’po o’huahua’uyate.

⁴⁸ —Do huabokerek ijjenok Diosa me’ta’mona’u’yne. Do’taj inomey do’hued taka’taj a’yokya’po do’taj o’buyukne. —Judastaj Jesúsa ona’uyate.

⁴⁹ Huakka’ aratbut on’huatiakdepo Jesústaj on’tohua’apo. Jesús en huanigpeika’eria on’batiahuayondepo,

—¿Sorotataen siro menpa’ o’magka’apo, Huairi? —Huanigpeika’eriomeya’ o’nona’uyate.

⁵⁰ Nogtida huanigpeika’eria sacerdoten huanaba’taj huada’kopen huapesod okteg’uyate.

⁵¹ —Keje’ kennigda yamagka’. —Jesúsa o’mana’po,

Ken huanaba’en huapesod Jesúsa o’tibata’tepo o’yarea’uyate.

⁵²⁻⁵³ —Konig huabereeritaj egkapa’ siroa hueypaerea on’huatiakbedne. Ka’tia’po kenpa’ o’nogka’. Diosen jakyo opudomeyere nog huame’noe nog huame’noe nogok nogok ijika’niga do’taj sigpi’ opuda tohuahue’da o’nikame’ne. Oynayo sikyoda toto’a mo’tognok o’nogka’bedne. —Sacerdote huairitaj Diosen jak huairitaj huatone’ huairitaj Jesúsa o’mana’uyate. Kenomey Jesústaj a’tohuaya’po on’huatiakbeduyate.

Jesústaj jokiahue’ya ijjej. Pedroa bapa’a’ oa’uyate.

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Ken Jesústaj on’toepo on’tohua’beduyate. Sacerdote huairitone’en jakyo on’tohua’beduyate. Pedroa ta’pote hueytemon o’tahua’po. ⁵⁵ Sacerdote huairitone’en jakyo o’nokye’depo jakkurunopote ta’ak on’bakkapa’po ta’akope huabirika’ on’tibahuadpo Pedro keyoti kenomeyere o’huaduyate. ⁵⁶ Pedro ta’akopete e’huadte huanaba’ ettone’ o’boato’po Pedrotaj o’tiahuaypo daka’da o’tiahuaydepo,

—In huabokerekkon Jesúsere o’ika’uyate. —Huanaba’ ettone’a o’mana’uyate.

⁵⁷ —Ehue’, ettone’. Jesústaj jokiahue’ya ijjej, —Pedroa ona’uyate.

⁵⁸ A’timon nogakon Pedrotaj o’tiahuaydepo,

—O'nakon Jesúsén huanigpejka'eri i'ene. —Ona'uyate.

—Ehue', huabokerek, Jesúsén huanigpejka'eri ehue' ijjeý. —Pedroa ona'uyate.

⁵⁹ A'ti noghoratida nogakon o'mana',

—In huabokerek Jesúsere o'jka'uyate, buttida ijjay. Konigepo Galilea huadaribayo huae'eri o'e. —O'mana'uyate.

⁶⁰—Ehue', ka'tia' ia' nopogehue' ijjeý, huabokerek. —Pedroa ona'uyate.

Kenoka' kenpa' Pedroa ea'te huatahuua o'sipogde'uyate. ⁶¹ Jesúsá Pedrotaj o'huakorudpo o'tiahuaynok, kenda Jesús Huairia ona' Pedro okkahuehue' o'epo huaboa'da o'nopog. “Oyedda in sikyo huatahuaj sipoghued 'Jesústaj jokiahue'ya ijjeý,' bapa' a' ia'apo, Pedro.” Huairia mename'nig Pedro okkahuehue'da huaboa'da onte'ti o'nopon'uyate.

⁶² Jak kuruyo o'makorokdepo pai'nada o'huikyuate.

Jesústaj on'tierikpo on'tidi'ke'uyate.

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Huabokereka Jesústaj on'toepo on'tierikonhua'po on'bitbitonhua'po ⁶⁴ huakpotaj tela o'nokpotidoka'po huakokta' on'pebasbasdepo, “Diosa mennopogé, ¿Be'a ontaj bo'kokbasbas? oro'taj mona'.” Jesústaj o'nona'uyate.

⁶⁵ Ken nogda nogda dakhuea'da Jesústaj on'tidi'keunhua'uyate.

Judío huairi egkupopakyo Jesústaj on'boa'uyate.

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶ Emede'te judío aratbut huatone' huairi ogkupopakpo, sacerdoté huairiere ogkupopakpo kenpa'ti Moisésenba' huamanmadika'eriére ogkupopakpo, Jesústaj on'manigtotiakdepo,

⁶⁷ —¿Menpa' Cristo i'e? ¿Menpa' Diosa meta'mona'uy? Oro'omeytaj kenda mona'. —Judío huairiomeý ogkupopakpo Jesústaj o'nona'uyate.

—Ee', do'hua e'mana'nayo, Cristo ijjeý do'hua e'mana'nayo oknopogehue' mo'eaþone. Da oa' mo'nopogeaþone. ⁶⁸ “Do Cristo ijjeý. Diosa me'ta'mona'uyne. ¿Kenda menpa' mo'nopogé?” Oþudomeytaj e'mana'nayo do'taj onte'ti a'tokhue' o'neapone. Kenpa'ti “Yahua'.” Onahue'dik o'neapone. ⁶⁹ Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. A'ti Diosere ihuadapoy. Dios teyda o'epo aya'da ka'dik o'енок Dioste huada'kopen konig Dios teyda ijjeapoy. Aya'da ka'dik ijjeapoy. —Jesúsa o'mana'uyate.

⁷⁰ —¿Menpa' o'na Diosen Huasi'poda i'e? —Aya'ada Jesústaj o'nona'uyate.

—Ee', Diosen Huasi'po ijjeý konig opudada o'nona'ne, Diosen Huasi'po ijjeý. —Jesúsa o'mana'uyate.

⁷¹ —“Diosen Huasi'po ijjeý.” Jesúsa oa'nok oroada o'peþene. Dakhuea'da oa'po o'ka', o'nopogene. Konigepo castiga ogka'dik o'eaþone. “Jesús dakhuea' oa'uy.” “Dakhuea' o'ka'uy.” Noga en'dapi' peþhue'dik o'eaþone. —Huatone' huairiomeýa o'da'uyate.

23

Pilato Romano gobierno huairitaj e'koka' Jesúsá o'nigbo'uyate.

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Kenoka' aya'ada judío huairi egkupopakte on'maboddepo Jesústaj Pilato Romano gobierno huairite on'tohua'uyate. Judío huairinayo Jesústaj arakhue'dik o'nenok Romano huairiayo'da yan'arak a'dik o'nenok. ² Ayo Jesústaj Pilatotaj huaboa'da nama'da on'huaa'po,

—Oro'omeyen judío aratbuttaj in huabokerek nama'da o'manmadikika'uy. Romano gobiernotaj yan'magka' nama'da o'manmadikika' oro'a o'peþ'uy. Kenpa'ti Romano gobierno huairitaj huakupe bayokhue'dik yanika'. Nama'da o'manmadika'. Kenpa'ti “Cristo ijjeý,” oa' Cristo konig gobierno huairi huadik o'e. —Jesústaj Pilatotaj nama'da on'huaa'uyate.

³ —¿Judío aratbuten gobierno huairi menpa' i'e? —Pilatoa Jesústaj ona'uyate.

—Ee', konig o'na ia'nig ijjeý. —Jesúsa ona'uyate.

⁴ —In huabokerek dakhuea' kahue' o'jka'. Castiga ogkahue'dik ijjeý. —Pilatoa sacerdoté huairitaj huakka' aratbutomeytaj o'mana'uyate.

⁵ —Romano gobierno huairi dakhuea'da o'ne. Yan'maen. Ken konig Jesúsá nama'da o'manmadikika'. Judío aratbut aya'tada nama'da o'manmadikika'po adyonda Galileayo huakkuruda nama'da o'manmadikika'po nogyo nogyo konigti o'kika'po ta'pota' iyokon konigti o'kika'po nama'da o'manmadikika'. —Kenpa' judío huairia ihhua'da on'tihuua'po Jesústaj, Pilatotaj nama'da on'tihuua'uyate.

Herodes nog Romano gobierno huairi o'epo Galilea huadaribayo huairi o'енок Herodeste Jesústaj Pilatoa o'ta'mona'uyate.

⁶ Jesús Galileayo o'manmadika'uyate. Pilatoa o'peedepeo "¿Galilea huag'eri menpa' Jesús ya'e?" O'mana'uyate. ⁷ "Ee', Galilea huadaribayo huag'eri Jesús o'e." Pilatotaj o'nona'de'uyate. Kenda Pilato o'peedepeo Jesústaj Herodeste o'ta'mona'po, Herodes Galilea gobernador o'énok kenpa'ti kenoka' Herodes Jerusalényo o'uyate. ⁸ Herodes nogok nogok Jesústaj o'tipeonhuahua'po konigepo Jesústaj e'tiahuaya' o'pakpo Jesús katepi' urua'da e'ka' konig e'bayare'a te e'tiahuaya' o'pakpo konigepo Jesústaj e'tiakte o'tiahuaydepo Herodes huakka' o'durugpakuyate. ⁹ Nogiti nogiti ena'tada Jesús anayo a'tokhue' o'uyate. ¹⁰ Keyo sacerdote huairi kenpa'ti Moisés enba' huamanmadika'eri o'nepo Jesústaj ighua'da on'huaa'nok ¹¹ Herodes sorotataere Jesústaj a'tierikya'po uruda huaok on'ota'po konig gobiernoen huairien yudtaj on'ota'depo onte'ti Pilatote o'ta'mona'uyate. ¹² Kenme'noete Pilato Herodesere huaboa'da huayahuaaya di'da on'mae'uyate. A'nenda huayahuaaya on'bahuadiay'ika'uyate. Huaboa'da di'da on'mae'uy.

"Jesústaj arakdik mo'ene." Pilatoa o'mana'uyate.

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.39-19.16)

¹³ Sacerdote huairitaj aratbuten huairitaj kenpa'ti nog aratbuteretaj "Yan'batiaik, do'taj menhuatiaik." Pilatoa o'mana'po egkupopakde'te,

¹⁴ —In huabokerekta opudomeya on'ngitotiakne. "In huabokerek nama'da o'manmadikika'. Romano gobiernotaj yan'magka' nama'da o'manmadikika'." Opudomeya o'nona'nig'a opudomey on'tiahuaypo Jesústaj ijbatia'pakdepo Jesús a nogda nogda dakhuea' o'ka' bo'huaa'nig'a kenda nama'da bo'huaa'nig'a Jesús nayo sigpi' dakhuea' kahue' o'ika'te. Ijnopoey. ¹⁵ Herodes kenpa'ti Jesústaj o'peedepeo dakhuea' kahue' o'ika'te. Herodesakon o'nopopeo oro'omeytaj onte'ti bo'tokumejne. Yan'pee'. Jesús a sigpi' dakhuea' kahue' o'ika'tenok Jesústaj yadarak. Ahue'dik ijje. ¹⁶ Castiga yogka'depo yahua'ti yona'apoy. —Pilatoa judío huairiomeytaj o'mana'uyate.

¹⁷ Fiestate nogtida huabakuda' jakyo huag'eritaj jakya' o'orokika' konigepo Pilato nogtatida oroka'dik o'uyate. ¹⁸ Onokteteyo' aya'ada 'utta'da o'nokoypo,

—Jesústaj yadarak. Barrabástanayo ya'oroka'. —Onokteteyo' aya'ada 'utta'da o'nokoy'uyate.

¹⁹ Jerusalényo Barrabás huakka'da aratbut o'bakupopaka'depo gobiernoen huairitaj a'mabatiarakaya'po e'batoahua'ta' o'pakuyatenig'a. Kenpa'ti nogtatida o'arakuyate. Konigepo huabakuda' jakyo o'énok. ²⁰ Jesústaj Pilatoa e'oroka'ta' o'pakpo, "Jesústaj e'oroka'ta' ijpaki." O'mana'nig'a.

²¹ —Hueypa cruzte yadarak. Hueypa cruzte yadarak. —Huakka'ada judío aratbut e'kupopakya' 'utta'da o'nokoypo. Onte'ti onte'ti o'nokoy'uyate.

²² —I'na sigpi' dakhuea' kahue' o'ika'tenok keje' arakhue'dik ijje. Konigepo Jesústaj castiga yogka'depo Jesústaj ij'orokapoy. —Bapa'a' Pilatoa o'mana'nig'a.

²³ —Hueypa cruzte Jesústaj yadarak. Hueypa cruzte yadarak. —Huakka'ada aratbuta ogkupopakpo sacerdote huairiere dig'a da o'nokoypo, nogok Pilato ta'pota'taj e'nokoyte o'manigpee'uyate. ²⁴ "Kenda on'paknok ijka'apoy." Pilatoa o'nopotupo, o'mana'uyate.

²⁵ Pilato huakka' aratbuttaj o'manigpee'po, Barrabástaj o'oroka'uyate. A'nenda Barrabás huakka' aratbuttaj o'bakupopaka'depo gobiernoen huairitaj a'mabatiarakaya'po e'bahuatoahua'ta' o'pakuyatenig'a. Kenpa'ti Barrabása o'arakuyate. "Barrabástaj ya'oroka'." Huakka'ada o'nokoynok o'oroka'uyate. Ken judío aratbuta Jesústaj e'arakta' oneretpaknok, Jesústaj Pilato Romano sorotataj ka'darakepo o'bayokuyate.

Hueypa cruzte Jesústaj on'arakuyate.

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

²⁶ Ken sorotataj Jesústaj on'tohua'depo Simóntaj on'dejdepo, Simón Cirene huakka' jak huag'eri o'epo ta'bay'a e'tiakde'te Simóntaj on'toepo hueypa cruz katohue'po sorotataa o'nona'nok Jesús en ta'pota' Simóna cruz o'tohua'uyate.

²⁷ Huakka'nanada aratbut on'batahua'po kenpa'ti huakka'da ettone' on'batahua'po Jesústaj on'tinepahui'po dig'a'da on'bahuikonhua'po 'utta'da on'bahuikonhua'uyate. ²⁸ Jesús a ettone'taj o'batiahuaypo,

—Dota' huikhue' yane', Jerusalén ettone', huata'da yan'tohuik, opudomeyensi'pota' yan'tohuik. ²⁹ Konigepo opudta'taj nogok ke'poda dakhuea'nada o'epo. Aratbuta pai'nanada on'napo'epo. "Ettone' si'popakhue'dik o'nepo durugda o'neapo, ettone' bog-dakhue' ehue'dik o'nepo durugda o'neapo, ettone' huasi'potaj huau'te minonhue' o'nepo durugda o'neapo." Nogok ke'ponada ee'te kenda on'batia'pakapo. ³⁰ Kenoka' nogokda aratbut dig'a'da pai'nada on'napo'eponok e'bueyta' on'pakapo. "Oro'omeytaj monbet," huakupataj o'nona'apo. "Pendaka bo'tiyurak," o'nona'apo. ³¹ Donayo konig ohueyburanig ijje'po huadakda ee'tada do'taj dakhuea'da me'nogka'ne. Opudomeynayo dakhuea'da

mo'epo konig ohuey e'ay'onig opudomeytaj nogiti ke'poda dakhuea'nada on'magka'apo. —Jesúsa o'mana'uyate.

³² Kenpa'ti nog botta'taj dakhuea' huakka'eritaj on'batohua'po Jesústaere a'arakya'po on'batohua'uyate. ³³ Ote'te o'nokyedepo Jesústaj hueypa cruzte on'beta'uyate. Kenpa'ti botta' dakhuea' huakka'eriere hueypa cruzte on'mabeta'uyate. Jesúsen huada'kopen nogtaj on'beta'po nogtaj Jesúsen ope'topen on'beta'uyate. Ote' huadik o'e La Calavera. ³⁴ Jesústaj en'beta'dete,

—Dakhuea' e'ka' yabakkahuea', Pag. Kenda menogka'ne nopoghue' o'nepo. —Jesúsa ona'uyate.

Ken sorotataj Jesúsen yudtaj be'ati ya'deyapet a'nopogeya'po huid okmo o'nene'uyate. ³⁵ Huakka'da aratbut o'nepo Jesústaj on'tiahuaya'po judío huairiomeyakon Jesústaj on'tierikpo,

—Jesús nogomeytaj o'batihuapokikame'te. Ken Diosen Cristo ee'nayo Diosa ektie'ea' ee'nayo huata' katihuapoke'. —Judío huairiomeya Jesústaj dakhuea'da on'tierikpo on'batia'pakuyate.

³⁶ Sorotataa kenpa'ti Jesústaj on'tierikpo, Jesústaj on'huahua'po, vino pai' kamaye'po on'yokuyate.

³⁷ —On judíoen gobierno Huairi ee'nayo huata' yatihuapokpo hueypa cruzya' yahuarak. —Sorotataa Jesústaj on'tierikpo o'nona'uyate.

³⁸ Jesúsen huako kutapen huaensi'pote bapa'en hua'ate on'madoya'uyate, griego hua'a, latin hua'a, hebreo hua'a on'madoya'po “In judío aratbuten gobierno Huairi o'e.” On'madoya'uyate.

³⁹ Botta' dakhuea' huaka'eri cruzte on'betonhua'po Jesústaj nogtiada o'tierikpo,

—O'na Cristo ee'nayo Diosa e'ta'mona'wynayo huata'da cruzya' yahuarak kenpa'ti oro'omeytaj bo'tihuapokpo bohuaraka'. —Nogtiada dakhuea' huaka'eria Jesústaj nama'da ona'uyate.

⁴⁰ —Dakhuea' ia'. Menpa' Diostaj okme'pakhue'ada ia'ne. Jesús pai'da o'nopo'e konigti pai'da i'nopo'ene castiga ontaj mogka'ne. ⁴¹ Oro'omeynayo dakhuea'da o'kika'nok oro'omeytanayo castiga mogka'ne. Inbokereknayo sigpi' dakhuea' kahue' o'ika'. —Noga dakhuea' huaka'eria huakkuru huaa'eritaj ona'uyate.

⁴² —Nogok Dios Huairi on i'edepo do'taj okkahuehue' yaepo do'taj metinepahuiti', Jesús. —Jesústaj huatodiayeria ona'uyate.

⁴³ —Oy doere paraísoyo i'eapone. Paraísoyo durugda i'eonhuahuika'apone. Buttida ijjay. —Huatodiayeritaj Jesúsa ona'uyate.

Jesús o'bueyonde'uyate.

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

⁴⁴ Niokpo tokhuada' ekpohuadte huadari huabada o'ta'sikon'uyate. Sikkiregda o'uyate. Huaduknopoyo e'huadte onte'ti niokpo o'tieyhuaduyate. ⁴⁵ Niokpo jey ee' e'batikonte sikkiregda ee'te Diosen jakyo huahuakda cuperina eretnopoyo e'oro'ya'da huanopota'da o'huison'uyate. Kenoka',

⁴⁶ —Ontaj Apag Dios do'hued nokireg o'yokne, Pag. —Jesúsa 'utta'da ona'uyate.

Kenpa' oa'depo o'bueyon'uyate.

⁴⁷ Capitán sorotataj Romano o'epo sorotataj huairi o'epo kenoka' kenda aya'da o'tiahuaydepo, “Apag Dios 'uruda o'e. Huadaknanada o'e,” o'batia'pakpo,

—In huabokerek dakhuea' kahue' o'ika'te, buttida ijjay. —Capitán sorotataa oa'uyate.

⁴⁸ Aya'da aratbut kente o'nepo on'tiahuaydepo o'nokbahua'po suhue'nanada o'nepo o'nokbahua'uyate. ⁴⁹ Nogomeynayo Jesústaj huakie'eri o'nepo huahue' o'ne'uyate. Et-tone'ere o'nepo ettone' Galileaya' Jesústaj huatahua'eri o'nepo huahuedda o'nepo sue'da bidte on'kupobopo Jesústaj e'darakte on'batiahuaya'uyate.

Jesús bueytaj on'kubarakka'uyate.

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰ Ken huabokerek o'epo ke'nen huadik o'e José. José huadakda o'epo Diosenba' daka' o'nigpeika'uyate. Judea huadaribayo huae'eri o'epo huakka' jak Arimateayo o'si'poepo o'kerekyate. Ke'na judío huairiere on'kupopakika'uyate. ⁵¹ José Dios Huairitaj e'mabo' o'nigikuyate. Kenda judío huairiomey Jesústaj o'nogka'denig kenda pakhue' o'uyate. ⁵² Ken José Pilatotaj o'huahua'po, “Jesús buey beyok.” Ona'uyate. ⁵³ “Ee', yatohuati,” Pilatoa e'nade'te Jesús bueytaj o'huaraka'depo o'bueytoepo Jesús bueytaj o'tihuyigpo 'uruada telaa konig sávana o'tihuyigdepo sipana' huidkogyo huabokogyoda o'bueyhueda'uyate. Ken kubarak huabokogda o'epo keyo nogtaj kubarakkahuedda o'e'uyate. ⁵⁴ Ken huame'noe konig e'manhuada' huame'noe o'enok a'ti huaboa'da okmapie'ahuaddik huame'noe o'eapo.

⁵⁵ Kenomey ettone' huaboa'da Jesúsere Galileaya' on'tiakme'te kente Jesús bueyte on'huahua'po kubaraktaj on'tiahuaypo kenpa'ti konig ke'nenbuey e'huedte on'tiahuayon'uyate. ⁵⁶ Ettone' jakyo ogkumejdepo 'uru'huieda hue'ey e'ka'deada okmapie'ahuaddik huame'noete kahue' o'nuyate. Konig Moisés e'mana' oa'uyatenok kenomey on'nigpe'e'uyate.

24

Jesús huakudaka'da e'bueyada o'noyhuadon'uyate.

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

¹ Judío aratbuten okmapie'ahuaddik huame'noe e'pokonde'te domingo emede'te sikyoednada kubarakyo ettone' on'hua'po 'uru'huieda hue'ey adikken e'ka'de' on'tenok on'tohua'po, nog ettone'ere on'huahua'uyate. ² Ettone' kubarakyo o'nokyedepo huaboro' huid huanokbet kubaraktaj o'nonokbetame'te onokbethue'kon on'huahuay'uyate. ³ On'kudondenig'a Huairi Jesús bueytaj huahuayhue' o'nuyate. ⁴ Kenpihuay, Jesús buey huedhue' o'e' menpapi' ya'eate en'nope'te. Ida botta' huabokerek on'tibopo meyhue'da on'tibopo yudtaj senogda e'ot o'nuyate. ⁵ Huabokerek taj on'batiahuaydepo diga'da on'me'pukpo sorokyon on'kuboyon'uyate.

—Kubarakyo kente aratbutbueyyo'da o'nika'nig'a kattia'po huabokerek taj o'noedenig'a bo'uk. ⁶⁻⁷ Jesús iyoda ehue' o'e. Diosa o'noyhuadande. Jesús Galileayo o'epo “Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta mona'uyne. Do'taj dakhuea' huaka'eritaj beyokapone. Dakhuea' huaka'eriomey men'tohua'apone. Hueypa cruzte do'taj men'arakapone. Bapaa' huame'noe kubarakyo ijjedepo a'ti ijnoyhuadapoy.” Jesús a mona'uyne, okkahuehue' mo'et. —Botta'a Diosen huata' moneria ettone'taj on'mana'uyate.

⁸ Ken, kenda Jesús a o'mana'uyate ettone' huaboa'da onte'ti on'nope'e'uyate. ⁹ Ken kubarakya' on'kumejdepo aya'da on'tiahuaydepo on'peedenig on'manbatia'pakuyate. Once huamata'mona'eritaj kenpa'ti aya'tada nogomeytaj aya'da on'manbatia'pakuyate. ¹⁰ María Magdalena, Juana, María Jacoboena huaye, nog ettone'ere once huamata'mona'eritaj aya'da e'manbatia'pakato'tada ¹¹ nama'da mona'ne once huata'mona'eria on'nopepo butti o'da' maknopoehue' o'ne'uyate.

¹² Pedronayo o'orokondepo o'ketonhua'po kubarakyo o'ketonhua'po okyedepo kubarakyo o'tiahuayato'po 'uru tela konig sámana adkorepen e'hued o'tiahuayondepo onte'ti jakyo o'hua'po, “Kenpihuay, kate yaka' Diosa,” o'noponpo o'hua'uyate.

Emaús huakka' jakyo dagte on'hua'uyate.

(Mr. 16.12-13)

¹³ Kenme'noete botta' Jesús en huanigpeika'eri Emaús huakka' jakyo on'hua'po, Jerusalénya' Emaús sue'da bidte o'e. Once kilómetros o'uy. ¹⁴ Huahua'a' on'batia'pakonhua'po aya'da huaboa'da on'tiahuayme'nig aya'da on'peeme'nig aya'da Jesús taj o'nogkame'nig aya'da on'batia'pakonhua'po, ¹⁵ e'batia'pakde'te Jesús a o'bata'dea'po kenoka' kenomeyere on'hua'epo. ¹⁶ Jesús taj on'tiahuaynig'a ken Jesús o'e' nopeohue' o'ne'uy. Kenpa' Diosa o'paknok okiehue'dik o'ne'uyate. ¹⁷ Botta' huanigpeika'eritaj

—¿Huahua'a' kate'taj mo'batia'pakonyak? ¿Mena'po sue' mo'e? —Jesús a o'mana'nok,

¹⁸ —Kenda huaboa'da Jesús taj o'nogkame' Jerusalényo huaboa'da o'nogkame' aya'da aratbut on'nope. O'na Jerusalényo i'ika'nig'a menpa' onyo'da nopeohue' i'e. —Nogtiada Jesús taj ona'uyate. Ke'nen huadik Cleofas o'uy.

¹⁹ —¿Kate yagkame'? —Jesús a o'mana'uyate.

—Kenda Jesús Nazareteritaj o'nogkame'. Jesús Diosen huamanbatia'pakeri o'epo huakka'tada o'bayarea'uy kenpa'ti ihua'da oa'ika'uy. Kenda Diosa daka'da o'nope. Konigti aya' aratbutere Jesús huadakda o'kika' on'nope'nig'a ²⁰ oro'omeyen sacer-dote huairia kenpa'ti judío huairia Romano gobierno huairitaj on'yokme'. Hueypa cruzte kan'arake'po on'yokme'. ²¹ Jesús a Romano gobierno huairitaj ya'maenapetpi'. Romano sorotata taj ya'maenapetpi'. Oro'omeyen Israel aratbut taj o'batihuapokapo oro'omeya' on'nope'nig'a. Jesús o'bueyme'nig bapa' huame'noe o'tipokde. ²² Kenpa'ti oro'omeyere sue'da ettone' oro'taj on'mame'pukpo konigepo sikyoedda kubarakyo on'hua'. ²³ Jesús enbuey huahuayhue' o'nepo on'kumejdepo “Diosen huata'moneritaj o'tiahuay. Jesús o'noe, mona'ne.” Ettone'a on'batia'pak. ²⁴ A'timon nogomey oro'omeyere o'nika'po on'hua', kubarakyo on'hua'. Konigti ettone'a on'batia'pak on'huahuaynig'a Jesús taj tiauayhue' o'neate. —Jesús taj o'nona'uyate.

²⁵ —Nopoenkahue'da mo'e. Ihue'ta'da moknopo. Aya'da Diosen huamanbatia'pakeria e'mana'uytada ihue'ta'da moknopo. ²⁶ Cristo 'uruda o'e. 'Urua'da o'kika'uy. Aya'da on'batia'pakapo. Huakkuruda Cristo pa'i'da nopo'e'dik o'e. —Jesús a botta'taj o'mana'uyate.

²⁷ Moisésenba' Cristotaj o'batia'pak, konig Cristo o'eapo kenpa'ti kenda Cristo o'ka'apo o'batia'pakpo kenpa'ti Diosen huamanbatia'pakeri Cristotaj o'batia'paknok Jesúsá huakkuru Moisésenba' Cristotaj e'batia'pakte o'manopogea'po. Kenpa'ti Cristotaj e'batia'pakte Diosen huamanbatia'pakeriomey ona'uyate Jesúsá o'manopogea'uyate.

²⁸ Emaús huakka' jakyo onhua'po o'nokyedepo, Jesús yapokonapetdapi' o'hua'nig.

²⁹ —Keje' huahue' yae'. Oro'en jakyo yaksik. Osikde. Sikkjirega' o'ede. —Jesústaj daka'da o'nona'po.

Ken Jesús keyo jaksikya'po o'kore'uyate. ³⁰ Kutopate botta'taj Jesús onteteyo' o'bata'huaddepo pan o'badapdo “Dakiti, Dios,” oa'depo o'posakea'depo o'bayoke'uyate. ³¹ Huaboa'da Jesústaj o'nokje'de. Jesús o'e on'nopondenok onte'ti Jesústaj tiahua'yhue'dik o'nuyate.

³² —Dagte e'tiakte Jesúsere e'tiakte Jesús Apagba'taj mo'nopoenka'depo oro'ennopo' diga' o'nopo'durugpak. —Huayahua'ya on'batia'pakuyate.

³³ Ken ijhuiti ehue' jakya' o'norokonpo Jerusalényo on'kumejpo Jerusalényo once huanigpejka'eri nogomeyere onteteyo' on'bahuahua'yato'po,

³⁴ —Jesús Huairi o'noyhuadate, buttida o'ay. Simónakon Huairitaj o'tiahua'yate. —Botta'a on'mana'uyate.

³⁵ Konig dagte on'hua'po Jesúsere on'batia'pakpo kenpa'ti konig jakyo kutopata' pan e'posakea'te Jesústaj huaboa'da o'nokje'po, kenda on'batia'pakuyate.

Huanigpejka'eriomeytaj Jesúsá o'manokyon'uyate.

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶ Kenda botta'a en'batia'pakte Jesús huaboa'da o'manokyondepo kenomeyere onteteyo' o'batobopo,

—Yan'manopo'noey'. Mame'pukhue' yane'. —Jesúsá o'bopo o'mana'uyate.

³⁷ Ken huakka'nada on'me'pukpo o'mididpo nokjiregtaj o'tiahua'y nama'da on'nopognok.

³⁸ —Me'pukhue' yane'. Do Jesús ijje'y opuden huanopoya' daka' menoknopog'. ³⁹ Do'hued huaba'taj daka' men'tiahua'y'. Do'hued hua'itakon men'tiahua'y'. Jesúsda do ijje'y. Do'taj men'so'togea'. Kenpa'ti do'taj men'tiahua'y'. Nokjiregnayo huaen huaay' toghue' o'nika'. Donayo huaen huaay' ijtoey konigda do'taj on'tiahua'y. —Jesúsá o'mana'uy.

⁴⁰ Kenda Jesúsá o'mana'depo ke'nen huaba' o'batiahua'y'ea'po ke'nen hua'i o'batiahua'y'ea'uyate. ⁴¹ On'durugpakpo kenpa'ti on'me'puk'po oknopog'hued o'nenok.

—¿Aypo menpa' ya'e? —Jesúsá huanigpejka'eritaj o'mana'uyate.

⁴² Ken biig e'tiaya' on'yokpo ai'moro'huekon on'yoknok ⁴³ Jesús o'togepo o'bape'uyate. Huanigpejka'eriomey Jesúsaj e'bape'te on'tiahua'y'uyate.

⁴⁴ —E'mana' beroba'te Apagba'te aya' Moisés do'taj be'timadoya'uyate. Aya'da huamanbatia'pakeria do'taj mentimadoya'uyate. David salmos Apagba'te do'taj be'timadoya'uyate. Kenda ka'dik jjiika'po ijikika'uy. Kenda ogka'dik me'nepo me'nogka'uyne. Bueyhued opudomeyere ijika'uy. Kenda menogka'apone opudomeytaj daka' o'nona'ika'uyne. —Jesúsá huanigpejka'eriomeytaj o'mana'uyate.

⁴⁵ Kenoka' o'manopoenka'po kenda Apagba'te Jesústaj on'timadoya'uyate Jesúsá huanigpejka'eriomeytaj o'manopoenka'po,

⁴⁶ —Apagba'te on'timadoya'po, Cristo bueydik o'eapo. Bapa'a' huame'noete noy-huaddik o'eapo. Kubarakya' noyhuaddik o'eapo. ⁴⁷ Huakkuru Jerusalén aratbuttaj huadak hua'a manbatia'pakdik yanikati'. Nogok aya'tada aratbuttaj aya' huadaribayo huadak hua'a manbatia'pakonhuahua'dik yanika'. Diosa bekkahue'po manopo'korea'dik yane'. Mana'dik mo'eapone. Apagba'te kenpa' on'timadoya'uyate. ⁴⁸ Opudomey aya'da bo'tiahua'yikame'ne. Kenda aya'tada mo'manbatia'pakapone. ⁴⁹ Eya'. Konig Apag Diosa o'mana'uyate, opudomeytaj Diosen Nokireg do'hua o'nigta'mona'apone. Diosen Nokireg tiakhued oy Jerusalényo yan'nigika'. Diosen Nokiregtaj yan'nigikati'. Diosen Nokirega opudomeytaj e'nopo'togede'te konig Diosya' teyda mo'edeapet. Daka' manbatia'pakika'dik mo'ika'apone. —Jesúsá huanigpejka'eriomeytaj o'mana'uyate.

Kurudyo Jesús o'behuikuyate.

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰ Ken Jerusalénya' o'orokonpo Betaniayo o'batohua'po huanigpejka'eriomeytaj o'batohua'uyate. O'ba'tepo, “Do'hued huanigpejka'eriomeytaj 'urua'da yamatog', Apag Dios.” O'tiona'pakondepo, ⁵¹ kurudyo Diosa o'baktobehuikuyate. ⁵² Jesús huadakkanada o'e. 'Urua'da o'kika'. Diosen Huasi'po o'e. On'batia'pakdepo durugnanada Jerusalényo on'kume'uyate. ⁵³ Diosen jakyo o'nika'po Dios 'urua'da o'e. Dios huadakda o'e. On'batia'pakika'uyate, ken.

SAN JUAN

Jesucristoen huadak hua'a Juana o'manigmadoya'uyate.

Diosen hua'a huamana'eri Jesucristo o'si'poe'uyate.

¹ A'ennanada huakkuruda katepi' ehue' o'uyate. Cristo Diosen hua'a huamana'eri o'ika'uyate. Cristo Diosda o'ika'. ² A'ennada huakkuruda katepi' ehue' o'uyate, Cristo Diosen hua'a huamana'eri o'ika'uyate. Diosere o'ika'uyate. ³ Cristo aya'tada o'tiahuayika'nig o'ka'uyate. Konig Diosa o'paknok aya'tada o'ka'uyate. Noga sigpi' kahue' o'uyate. Cristoayo'da aya'tada o'ka'uyate. ⁴ Cristo Diosen hua'a o'noika'po huamanoa'eri o'ika'uyate. Cristokon konig Diosen Huakjey o'e. Huakjey o'ta'tepo katetapi' tiahuaydik o'ene, katetapi' nopoe'dik o'ene. Konigti Cristo konig Diosen huakjey o'epo Diostaj moknopoea'ne kenpa'ti Diosen buttida hua'ataj moknopoea'ne. Katepi' huadak Diosa o'pak mo'nopoea'ne. ⁵ In huadariyo aratbut Diostaj pakhue' o'nika'. Dakhuea' ogkika'. Konig sikkiregyo o'nepo Diostaj oknopoehue' o'nika' kenpa'ti Diostaj pakhue' o'nika'. Cristo Diosen Huakjey in huadari aratbuttaj o'ta'tepo Diostaj moknopoea'ne. Diosen buttida hua'ataj moknopoea'ne. Katepi' huadak Diosa o'pak mo'nopoea'ne. Huakka'da Cristotaj eknopoe'ta' pakhue' o'nepo kenpa'da e'enta' on'paknig'a enhue'dik o'nuyate. Cristo konig Diosen Huakjey 'urua'da o'bata'teonhuahuika'po o'maknopoeanhuahuika'apo.

⁶⁻⁷ Diosa aratbuttaj Juan Bautistataj o'mata'mona'uyate. Cristotaj kamanbatia'pakike'po Juantaj o'mata'mona'uyate. Aratbuta Cristotaj kanoknopoe'po Juana Cristotaj o'manbatia'pakuyate. Diosen Huakjeytaj o'manbatia'pakuyate. ⁸ Juan Diosen Huakjey ehue' o'uyate. Cristonayo Huakjey o'uyate. Cristotaj kamanbatia'pake'po Juantaj o'mata'mona'uyate. ⁹ Ken Juana Cristotaj o'manbatia'pakonhuahua'depo indariyo huage'eriomeytaj Diosen Huakjeytaj o'manokija'uyate. Cristo Diosen hueretda Huakjeytaj a'maknopoeaya'po o'bahuatiakdepo, Juana o'manbatia'pakuyate.

¹⁰ Cristo aya' huadari o'ka'uyate. Huadariyo o'ika'nig'a huadari huage'eria oknopoehue' o'nuyate. Huadari huaka'eritaj oknopoehue' o'nuyate. ¹¹ Diosya' o'tiakdepo ke'nen judio aratbutere o'noika'uynig'a Jesucristotaj e'nigpeeta' pakhue' o'nuyate. A'nenda Diosa judio aratbuten adhuea'pane'taj o'baktie'ea'uyatenig'a Cristo Diosen hua'ataj eknopoe'ta' pakhue' o'nuyate. Judio aratbuta eknopoe'ta' pakhue' o'nuyate. ¹² Sue'ada Jesucristotaj e'nigpeika'ta' on'pakpo o'noknopoe'uyate. O'noknopoe'po Diosen on'si'poe'po Diosensi'po o'ne'uyate. ¹³ Kena'po ettone'ya' on'si'popakme'tenok Diosensi'po ehue' o'ne. Kena'po ettone'pi' huabokere'pi' e'si'popakta' on'pakika'nok Diosensi'po ehue' o'ne. Diosen Cristotaj o'noknopoe'po Diosen on'si'poe'po Diosensi'po o'nuyate.

¹⁴ Ken Diosen hua'a huamana'eri Jesucristo Diosere o'unhuahuika'depo nogok Diosa o'pakpo o'si'poe'uyate. Oro'omeyere o'ika'uy. Jesucristo kenyo'da huadakanada o'kika'uy. Huakka'nanada di' o'maika'uy. Huakka'nanada o'matinepahuika'po buttida oa'ika'uy. Diosonig 'urua'nanada o'kika'nok konigti Dios o'epo Diosya' o'tiakpo Diosen Huasi'po o'e o'nopoe'ne.

¹⁵ —A'ti Cristoa o'tiakde. Ke'na oro'en huairi o'e. Do huairi ehue' ijje. Do si'popakhued ijje, Jesús Diosere o'uyate. Ikkenda kentaj ijmanbatia'pakmey. —Juana o'manbatia'pakuyate.

¹⁶ Jesucristo huakka'da di' mo'ene. Oro'taj nogda nogda daka' mo'matinoea'ne. ¹⁷ A'ennada Diosen hua'a Moisesa' mo'nigmadoya'uyate. Jesucristonayo di'nanada bo'huatiakpo mo'matinepahu'po, oro'omeytaj dakhuea' e'ka' a'manopo'yareaya'po bo'huatiakuyate. ¹⁸ Be'api' aratbuta Diostaj tiahuayhue' o'nika'uyate. Cristonayo Diosensi'po o'epo di' o'maunhuahuika'po Diosere o'unhuahuika'po konig Dios o'e 'urua'nanada o'nopoe'po oro'omeytaj 'urua'nanada moknopoea'uyne.

Juan bautiza huaka'eria Jesucristotaj 'uruda o'manbatia'pakuyate.

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹ Judio aratbut huairi Jerusalén huakka' jakyo o'nuyate. Juante on'mata'mona'uyate. Sacerdote Diostaj huanigtiona'pakeritaj on'mata'mona'uyate. Kenpa'ti levita aratbuttaj Juante on'mata'mona'uyate. On'huatiakdepo,

—Nogbokerektida ijta'mona'apoy. Cristo ijta'mona'apoy. Diosa o'mana'uyate. ¿Menpa' Cristoda i'e? Kenda mona'. —Juantaj o'nona'uyate.

²⁰ —Ehue', Cristo ehue' ijje. Diosa Cristotaj o'ta'mona'apo. Oro'taj kabatihupoke'po o'ta'mona'apo. —Juana buttida o'mana'uy. Dahue'da oa'uy.

²¹ —¿Be'a i'e? ¿El'askudak Diosen huamanbatia'pakeri menpa' i'e? —O'nona'uyate. —El'askudak ehue' ijje. —Juana o'mana'uyate.

—¿Diosen huamanbatia'pakeritaj o'maboy, menpa' Diosen huamanbatia'pakeri i'e? — O'nona'po,

—Ehue' ijje. —Juana o'mana'uyate.

²² —Judío huairi oro'taj bo'ta'mona'ne kenomeytaj batia'pakdik o'enok, “¿Be'a i'e?” “¿Kenda kamanbatia'pakike'po be'a meta'monuy?” —Sacerdoteomeya onte'ti Juantaj o'nona'uy.

²³ —Aratbut ehue' e'ika'yo nogtia'da 'utta'da ijmanay, Dios Huairi o'tiakde, yan'nopo'korea'. Ke'na o'tiakdepo kentaj a'nigpeeya'po, yan'nopo'korea'. Aknoppeya'po yan'nopo'korea'. Ijmana'ika'po. Konig Isaiaskudak Apag Diosen hua'a huamanbatia'pakeria oa'uyate. —Juana o'mana'uyate.

²⁴ Kenomeya Juantaj on'huatiakpo, fariseo aratbut huairia on'ta'mona'uyatenok.

²⁵ —¿O'na Cristo ehue' ee'nayo, Eliaskudak ehue' ee'nayo, Apag Diosen hua'a huamanbatia'pakeri ehue' ee'nayo, mena'po bautiza imagkika'? —Fariseoa Juantaj o'nona'uyate. (Diosa Juantaj o'mata'mona'uyate. Kenda fariseo huairiomeya oknoppehuhue' o'nika'.)

²⁶ —Do hue'eya bautiza ijikay. Nogtida huabokerek opudenbayo o'ede, Cristo o'ede. Kentaj okjahue' mo'e. ²⁷ Diosa o'ta'mona'nok a'ti Cristoa Diosen hua'a o'manmadika'apo. Ke'na huadakda o'enok ke'nen huanaba' ehue'dik ijje, ijnoppey. —Juana o'mana'uyate.

²⁸ Juan bautiza o'ka'po, Betábara huakka' jakyo kenpa' on'batia'pakuyate. Betábara jak Jordánhue akodpen o'e.

Jesús konig Diosen ovejasi'ponig o'e, Juana o'mana'uyate.

²⁹ Eme'te Jesús Juantaj o'huahua' nok Jesús e'tiakde Juana o'tiahuaydepo, o'mana'pakpo,

—Ken huabokerek konig Apag Diosen Ovejasi'ponig o'e. Konig aratbuten dakhuea' e'ka' kabakkahue'po oveja 'uhuatay on'nigarakika' konigti aratbuten dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po Jesús konig ovejasi'po 'uhua o'manigbueyapo. ³⁰ Kentaj ijbatia'pakmey, “Jesústaj Diosa o'ta'mona'nok a'ti Diosen hua'a o'manmadika'apo. Oro'en huairi o'e. Do huairi ehue' ihuey. Do si'popakhued ee'te Jesús Diosere o'uyate.” Ijbatia'pakmey. ³¹ Ikken Jesústaj do'hua okjahued e'ada, Israel aratbuta Cristotaj kanoknoppe'po hue'eya bautiza o'nogka'pone. —Juana o'mana'uy.

³²⁻³⁴ Juana kenpa'ti o'mana'po,

—Ken huabokerekte Apag Diosen Nokireg o'kotpo, o'ika'po, kentaj bo'tiahuayapone. Ken Huabokereka Diosen Nokireg aratbuttaj o'manopo'toepo. Diosa mename'ne. Hue'eya bautiza kamagke'po, Diosa me'ta'mona'uyne. Ken kurudya' Diosen Nokireg konig tukku' o'kotpo, Jesúste o'kotpo, keyo Diosen Nokireg o'ika'. Kenda ijtiahuaymey. Kena'po “Jesús Diosen Huasi'po o'e.” IjJay. —Juana o'mana'uyate.

Jesúsen huakkuruda huanigpeika'eria on'tahua'uyate.

³⁵ Ken onte'ti eme'te Juanere oro' Juanen botta' huanigpeika'eriere o'bopo, ³⁶ Jesús e'pokte Juana o'tiahuay'uy. Jesústaj o'tiahuaypo,

—Yan'tiahuay'. Ken huabokerek konig Apag Diosen Ovejasi'ponig o'e. —Juana mona'uyne. ³⁷ Oro' Juanen botta' huanigpeika'eri o'pepey, Jesústaj o'tahua'uy. ³⁸ Jesús bo'huakorudpo, e'ta'tiakde oro'taj bo'tiahuayme'ne.

—¿Kate bo'pak? —Moname'ne.

—Ontaj e'nigpeika'ta' o'paki. ¿Meyo i'ika', Huamanmadika'eri? —Ona'uy.

³⁹ —Yan'tiak. Yan'tiahuay'. —Jesúsa moname'ne. Ken o'hua'po, keyo e'huajika'yo o'tiahuay'uy. Kenme'noete Jesúsere o'unhua'mey. Baysikmon o'eme'.

⁴⁰ Doere Andrésere Juantaj o'nigpey'uy. Andrés Simón Pedroen huama'buy o'epo Jesústaj o'tahua'uy. ⁴¹ Idada ke'nen huama'buya Simóntaj o'ukpo, o'huahuay'uy. Simóntaj o'huahuaydepo ona'po,

—Cristotaj o'huahuayi, “Cristotaj ijta'mona'apoy.” A'nenda Diosa oa'uyatenig. — Andrésa ona'uy—. Jesús Diosen Cristo o'e.

⁴² Jesúste o'totiakuyate. Jesúsa o'tiahuaypo,

—Simón i'e, Jonásensi'po i'e. O'nen huadik Cefas o'epo. —Ona'uy. Cefas konigdik Pedro o'e. Cefas huiddik o'e. Ken konig Cefas Jesústaj huaboa'da o'nigpeika'uyate.

Felipe Natanaelere konig Jesúsen huanigpeika'eri huaboa'da on'tahua'uyate.

⁴³ Eme'te Jesús Galilea huadariyo a'huaya' o'nopoepo Felipetaj o'huahuay'uy. O'huahuaydepo,

—Menigpeika'po beta'huaika'. —Jesúsa ona'uy.

⁴⁴ Ken Felipe huakka' jak Betsaidayo o'ika'uyate. Keyoti Andrésere Pedroere o'nika'uyate.

⁴⁵ Ken Felipe Jesústaj o'pepedepo oknoppepedepo Natanaeltaj o'ukdepo o'huahuay'uy.

—Diosa huabokerek mo'nigta'mona'apone. Moiséskudak ken huabokerektaj o'timadoya'uyate. Konigti Apag Diosen hua'a huamanbatia'pakeri on'timadoya'uyate.

Ken huabokerek bo'huatiakdenok o'huahuaydene. Ke'nendik Jesús o'e. Joséensi'po o'e. Nazaret huakka' jak huæ'eri o'e. —Felipea Natanaeltaj ona'uy.

⁴⁶—Nazaret huakka' jakyo huadakda aratbut ehue' o'nika'. —Natanaela oa'uy.

—Yatiak. Yatihua'y. —Felipea ona'uy.

⁴⁷Natanael e'tiakde'te Jesúsá Natanaeltaj o'tiahuaypo,

—Yan'tiahuay'. Ke'na o'tiakdepo hueretda Israel aratbut o'e. Ke'na 'urunopo'da da ahue' o'ika'. Buttida o'ika'. —Jesúsá o'huaa'uy.

⁴⁸Natanael Jesúsátaj o'pædepo,

—¿Menpa'pi' do'taj okie'? —Natanaela ona'uy.

—Felipea ontaj totiakhued higuera ohueyta'pote on'taj ijtiahuayi. —Jesúsá Natanaeltaj ona'uy.

⁴⁹Natanaela Jesúsátaj o'pædepo oknoponpo,

—Diosen Huasi'po i'e. Israel aratbuten Huairi i'e, Huamanmadika'eri. —Natanaela ona'uy.

⁵⁰—Kena'po higuera ohueyta'pote on tiakhued ee'te ontaj ijtiahuayi. Kenda ona'nok do'taj oknoponne. Kennayo sigda ijjay. Do'taj nogiti meknopoe'po teynanada ijka'apoy. —Jesúsá Natanaeltaj ona'po,

⁵¹—Do Huabokerek ijje'po, Diosya' ijtia'kuy, Diosa me'ta'mona'uyne. Kurud Diosen-baya' ekhuike' do'te Diosen huata'moneria mentihurakatupo menokbehuikonapone, opudomeya bo'tiahuayapone, buttida ijjay. —Jesúsá o'mana'uyate.

2

Galilea huadaribayo huakka' jakya' e'toepak ay'po o'uyate.

¹⁻² Oro' huanigpeika'eri Jesúsere Galilea huadaribayo o'hua'uy. Botta'a' eksik o'uy. "E'toepak ay'po o'batobapeapoy, Caná huakka' jakya' o'batobapeapoy. Q'nen huanigpeika'eriere yatiak." Ay'po huairia Jesúsátaj ona'nok Jesúsere o'hua'uy. Jesúsén huayekon o'uy. ³Huakka'nada o'nepo e'toepak ay'po on'bape'po aya'da vino on'mai'depo, —Vino ehue' o'e. —Jesúsén huayea'ona', Jesúsátaj ona'uy.

⁴—¿Menapo do'taj ona', nag? Ken konig 'uruda ijkika'apoy, aratbuttaj tihuapokhued ijje'y. —Jesúsá ona'uy.

⁵—Katepi' Jesúsá yagka' ena'te yagka'. —Ken Jesúsén huayea' vino huahuetohua'eritaj o'mana'uyate.

⁶ Huaboro' huaidkoso judío aratbut on'toika'po, huæ'ey onjoy'po on'bakoyo'ika'. Kenda eka'nayo Diostaj 'uru'nopo'da o'æapoy o'noknopo'ika'uy, ken. Kenteda seis boro'huaidkoso o'bahuad'uy.

⁷—Huaidkosoyo huæ'ey ya'nonjoi'. —Jesúsá o'mana'uy.

Huakka' huæ'ey on'toegonpo hueda'da o'nonjoy'uyate. On'oydepo,

⁸—Huaidkosoyo sigpi' yatoe'gpo. Ay'po huairite yan'tohua'. —Jesúsá o'mana'uyate. Ken on'tohua'uyate. ⁹Huæ'ey ee'tada huaboa'da vino o'eanuy. Ay'po huairi o'mai'depo 'urunanada vino o'e o'nopo'epo keyan on'totiak nopoe'hue' o'uy. Vino huahuetohua'eriyado on'no'poe'uy.

—Yatiak. —Ken huabokerek huatoepakeritaj ona'po,

¹⁰—In vino huadkananada o'e. Aya' huabokerek vino on'matomay'ika'depo huakkuru huadak vino on'bayokika'. Kenoka' huakka'a'da on'mamay'depo, sue'da huadak vino on'bayokika'. Q'nanayo huakkuru sue'da huadak vino i'matomaydenig'a, huaboa'da huadak vino i'totiakne. —Ay'po huairia ona'uyate. ¹¹Ken Galileadariyo huakka' jak Canáte Jesúsá kenda o'ka'uy. Aratbuta Jesúsátaj oknopoe'dik ka'ne'po Diosa Jesúsere o'epo o'tihuapokpo kenda huakkuru 'urua'da o'ka'uy. Vino o'ka'uy. Konig Diosyo'da 'urua'nanada ka'dik, konig teyda o'ka'nok oro'omey ke'nen huanigpeika'eri o'tiahuaypo Jesús Diosen Huasi'po o'e nogiti oknopoe'uy.

¹² Nogok Jesús Capernaum huakka' jakyo o'hua'po, huayere huama'buyere oro'omey huanigpeika'eriere o'hua'uy. Capernaum huakka' jakyo o'ika'uy. Sue'da huame'noe o'uy.

Apag Diosen jakya' Jesúsá huabahuaya'eritaj o'maoroka'uy.

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³ A'ti judío huakkuru'eri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta o'edeapo. Jerusalén huakka' jak ote'yo Jesúsá o'behuikuy. Oro'omey ke'nen huanigpeika'eriere o'behuikuy. ¹⁴ Diosen jakkiregyo o'kudonpo, vaca 'uhua oveja 'uhua tukku' 'uhua huabahuaya'eritaj o'batiahuayato'uy. Huakupe huakabia'eritakon o'batiahuay'uy. Konig enga'ña huaka'eri o'nepo jakkireg akbopete on'bahuad. ¹⁵ E'bia o'batinukupo huiokda huabitbitbia o'kedpo, Jesúsá Apag Diosen jakya' aya'tada o'maoroka'uy. Oveja vacakon o'maoroka'uy. Huakabia'erien huakupe onkuta'tog'uy. Mesa o'bakkubuka'uy.

¹⁶—Aya'da yan'tohua'. Do'hued Apagen jak huatona'pak jak o'e. Huabahuaya' jak ehue' o'e. 'Uhuaeretaj huakupeeretaj yan'batörök. Iya' bahuayahue' yane'. —Tukku' huabahuaya'eritaj o'mana'uy.

¹⁷“O'nen jak ijjeretpaki, Dios. O'nen jaktaj ijpaknok huakka' menhuadiayapone.” Apagba'te a'nennada' o'madoya'uyate. Apagba' o'tiahuay'uy oro' Jesúsén huanigpejka'eria huaboa'da o'nopoen'uy. Jesústaj Apagba'a o'tia'pakuynok o'nokotuy.

¹⁸—“Huakupete huabahuaya'eritaj yamaöröka'.” Dios ena'nayo oro'omey kan'tiahuaye'po konig Diosyo'da ka'dik o'e konigti yaka'. —Oknopöehue' huäe'eri judío huairia Jesústaj nama'da o'nona'uy.

¹⁹—In jak yan'sak. Bapa' huame'noe onte'ti ijka'apoy. —O'mana'uy Jesúsä.

²⁰—In jak cuarenta y seis huabayok on'kadhuahua'uy. Bapa' huame'noe Diosen jak e'sakte kahue'dik i'ëapo. —Judío huairia o'nona'uy.

²¹Jesúsnyo Diosen huid jaktaj tia'pakhue' o'uy, Jesúsensö'taj o'tia'pakuy, “Do'taj menarakapone. Bapa'me'noe ijnoyhuadapoy.” O'tia'pakuy. ²²Nogok Diosä Jesústaj e'noyhuadade'te kenda Jesúsä o'mana'uy onte'ti kenda o'nopoen'uy. Kenpa'ti oro'omey huanigpejka'eri Diosba' Jesústaj buttida on'nigmadoya'uyate, oknopöe'uy. Jesucristo pai'da o'nopo'ëapo, o'bueyapo, o'noyhuadapo Diosba' buttida o'batia'pak oknopöe'uy. Kenpa'ti Jesúsä buttida oa' oknopöe'uy.

Jesús aya'tada huanopoya'da o'makjé'.

²³Judío huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta o'e'uy. Jerusalén huakka' jakyo huakka'nanada ogkupopakpo Jesúsön o'ëpo, konig Diosyo'da ka'dik o'e konig teyda Jesúsä o'ka'uyate. On'tiahuaypo, huakka'da kentaj o'noknopöe'uyate. Jesús Diosen Cristo ya'ëtpi' o'noknopöe'uyate. ²⁴Jesúsnyo aya' aratbuttaj huanopoya'da o'makjé'po inomey huaboa'da moknopöene, sue'da moknopöene, hueretda huaknopöe'eri ehue' o'ne, Jesúsnyo o'makjé'uy. “Inomey hueretda huaknopöe'eri ehue' o'ne.” Be'api' ahue'dik o'e. ²⁵Jesúsä aya'tada huanopoya'da o'makjé'. Kena'po nogomeytaj, “¿Monig ya'ne in aratbut?” Ahue'dik o'e. Kena'po aya'tada aratbut huanopoya'da o'makjé'uy.

3

Jesúsere Nicodemo o'batia'pakuyate.

¹Huabokerek o'uyate. Ke'na fariseo Moisésenba' huaknopöe'eri huairi o'uyate. Fariseonayo Diosen hua'a e'kika'ta' on'pakika'po kenpa'ti adhuae'pane'en hua'a e'kika'ta' on'eretpakuyatenig'a Diostaj 'urunopo' nighue' o'nuyate. Ken huabokerek fariseo huairi o'ëpo ke'nen huadik Nicodemo o'uyate. Nicodemo judío huairi kenpa'ti o'uyate. ²Sikyo Jesúsäte an'batia'pakya'po o'huatiakbed'uyate.

—Huamanmadika'eri i'ëpo, oro'omeytaj a'manmadikaya'po Apag Diosya' i'tiakuy, oro' o'nopöey. Kenda konig kahue'di'neonhuahuika'uyatenig'a oyda i'kika'. Kena'po Apag Dios be'tihuapoknok 'urua'da i'kika', Huamanmadika'eri. —Nicodemoä Jesústaj ona'uy.

³—Be'api' onte'ti e'si'pöe'ta' e'paknayo Dios Huairitaj oknopöe'dik o'neapo. Diosensi'po e'dik o'neapo. Onte'ti si'pöehue' ee'nayo Dios Huairitaj oknopöehue'dik o'neapo. Diosensi'po ehue'dik o'neapo. Buttida ijjay. —Jesúsä ona'uy.

⁴—¿Monig huabokerek ettone'endapoya' si'popakdik ya'et? Huabokerek huayeendapoyo onte'ti kudhue'dik o'e. Onte'ti si'pöehue'dik o'e. —Nicodemo noypoenkahue' o'ëpo ona'uy.

⁵—'Urunopo' a'nopo'töeya'po, kenpa'ti konig Diosensi'ponig a'ëya'po dakhuea' e'ka' nopo'korea'dik mo'ëpo, hue'ëya' bautiza ogka'dik mo'ëpo, kenpa'ti Diosen Nokirega nopo'töedik mo'ëpo. Kena'po nopo'koreahue' ee'nayo hue'ëya' bautiza ogkahue' ee'nayo kenpa'ti Diosen Nokireg nopo'töehue' ee'nayo Diosensi'po ehue'dik mo'ëapo. Buttida ijjay. ⁶Ettone'so'ya' on'si'popakpo, aratbutda o'ne. Diosen Nokireg o'manopo'töepo, 'urunanada on'noeonhuahuika'. ⁷“Kutaya' Diosen Nokiregya' si'pöe'dik i'ë.” Ijja'denok, me'pukehue' ya'e'. ⁸Bapoka o'adyak. I'peenig'a, meya' yatiak, meyon yahua' nopöehue' i'ë. Aya'da Diosen Nokiregya' on'si'pöe konigti o'ne. Onte'ti 'urua'nanada ogkika'. Monig Diosä monigka' nopöehue' i'ë. —Jesúsä Nicodemotaj ona'uy.

⁹—¿Monig Diosen Nokiregya' si'pöe'dik ya'ë? —Nicodemoä ona'uy.

¹⁰—Israel aratbuten huamanmadika'eri i'ë. ¿Mena'po kenda ona'dene nopöehue' i'ë? ¹¹Do ijnopöepo, ijbatiapaki. Ijtiahuaypo, ijbatiapaki. Do ijmana'nig'a, opud judío huairi do'taj eknopöe'ta' pakhue' mo'ë. Buttida ijjay. ¹²Iyoda konig aratbut ogkika' do'a on'batia'pakdenig'a oknopöehue' o'ëne. Konig Diosä mo'nigkika'ne ontaj e'batia'paknayo dapi' oknopöehue'dik me'ëne.

¹³Diosenbayo kurudyo opud behuikhued mo'ëne. Diosere ehue' mo'jka'uyne. Donayo huabokerek ijjenok Diosä me'ta'mona'uyne. Diosere ijika'po Diostaj daka' ijnopöey.

Diosya' ijtiakuy. ¹⁴ Aratbut ehue' e'jika'yo Moiséskudak siro bihui e'ketka' o'beta'uyate. 'Iddute kutayo o'beta'uyate. Kenomeynayo Diostaj o'noknopopepo, bihuitaj on'tiahuaynok, Diosa o'bayarea'uyate. Konigti do'taj ogka'apo. Doa Huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne, do'taj 'iddute kutayo men'betapone. Cruzte men'betapone. ¹⁵ Do'taj cruzte e'beta'deme'te aya'da do'taj o'noknopopepo kenpa'da bueyhue' o'neapo onte'ti Diosere on'noeonhuahuika'apo. —Jesúsa ona'uyate.

Dakhuea' huaka'eritaj a'manopo'yareaya'po Diosa huakka'nada di' o'mae'uyate.

¹⁶—Aya' dakhuea' huaka'eritaj Diosa huakka'da di' o'maepo ke'nen nogtiyo'da huasi'po o'manigta'mona'uyatenok, kamanopo'yare'po o'manigta'mona'uyatenok. Aya'ada Diosen Huasi'potaj e'noknopoe'nayo kenpa'da bueyhue' o'nepo, Diosere on'noeonhuahuika'apo. ¹⁷ Dakhuea'da bokikate aratbuttaj kamane'po Diosa ke'nensi'potaj ta'monahue' o'uyate. Aratbuttaj kamanopo'yare'po Diosa o'manigta'mona'uynok.

¹⁸ Be'api' Diosen Huasi'potaj o'noknopode, "Dakhuea' ogka'." Diosa bahuaahue' o'e. Be'api' Huasi'potaj oknopoe'hue'da mentaenok, "Dakhuea' o'ka'." Diosa oa'de kena'po Diosen nogtiyo'da huasi'potaj oknopoe'hue' o'ne. ¹⁹ Diosen Huasi'po konig Diosen huakjey o'epo Diostaj o'maknopoea'. Indariyo aratbuttaj o'bahuatiakuyng'a aratbuta Diostaj eknopoe'ta' pakhue' o'nepo dakhuea' ogkika'po sikkiregyo e'jika'ta' o'deretpakika'nok. Konigepo "Dakhuea' ogkika'." Diosa o'mana'apo. ²⁰ Aya'ada dakhuea' egka'te nogomeytaj e'tiahuayata' pakhue' o'ne. Kena'po Diosen huakjeyta' pakhue' o'ne. Do'taj nigpeehue' o'ne. ²¹ Hueretda huaknopoe'erinayo Diosen buttida hua'a ogkika'po Diosen huakjeytaj on'pakpo Diosen Huasi'potaj o'noknopoenok, Diosa o'batihuapokdenok aya'ada tiahuaydik o'ne. —Jesúsa o'mana'uy.

Onte'ti Juan bautiza huaka'eria Jesúsen o'manbatia'pakuyate.

²² Nogok Judea huadariyo Jesús oro' ke'nen huanigpeika'eriere o'hua'uy. Jesús oro'ere o'jika'po, bautiza o'magkika'uy. ²³ Enón huakka' jakte kenpa'ti Salim huakka' jak ibodteda Juan kenpa'ti bautiza o'magka'uyate, keyo huakka' hue'ey o'nenok. Aratbut huakka' en'tiakte Juana bautiza o'magka'uyate. ²⁴ Huabakuda' jakyo Juantaj kudahued o'nenok, bautiza o'magkika'uyate.

²⁵ "Be'aen bautiza e'magka' Diostaj 'urunopo' ka'dik ya'mae, Jesúsenpi' Juanenpi'." Juanen huanigpeika'eri judío aratbutere on'batia'pakdepo, ²⁶ Juante on'huatiakonpo, —Jordánhue akodpen Jesús onere o'ikame'ne. Jesústaj 'uruda i'manbatia'pakme'ne. Oy bautiza megke'po aya'da Jesústaj on'huahua', huamanmadika'eri. —Juanen huanigpeika'eria Juantaj o'nona'uyate.

²⁷—Be' huabokerektapi' aratbuttaj e'manmadika' Diosa o'pakpo ta'mona'dik o'e kenpa'ti tihuapokika'dik o'e. Jesústaj o'ta'mona'uyatepo Jesústaj o'tihuapokika'. Aratbuta Jesústaj on'huahua'denok. ²⁸ "Do Cristo ehue' ee'tada Cristo tiakhued ee'te Diosa do'taj huakkuruda me'ta'mona'uyne." Opudtaj o'noname'ne. Kenda do'taj on'peeme'ne. ²⁹ Huabokerek huaboa'da o'toepakpo huatoe o'toedepo durugda o'e. Noga ken huabokerektaj di' o'epo, kenpa'ti durugda o'e. Ken konig do Jesústaj di' ijje'po durugda ijje'y. Huakka'ada Jesústaj on'pakpo huaboa'da on'nigpeika'. Kenda duruga'da ijmatipeey. ³⁰ Jesústanayo huakka'ada nigpeika'dik o'nika'apo. Do'taj huaboa'da sue'da nigpee'dik mo'eapone. —Juana o'mana'uyate.

Jesús Diosen Huasi'po o'epo Diosya' o'tiakuyate.

³¹ Ke'na Diosya' o'tiakme'po Diosen huairitone' o'e. Aya'tada mata'mona'ika'dik o'e. Aratbutnayo indari huae'eri o'nenig'a indaritaj on'nopopepo on'batia'pakika'. Jesúsnayo Diosen Huasi'po o'epo Diosya' o'tiakpo 'urunopo'da o'epo aya'enda huairi o'e. ³² Katepi' Diosyo o'batiahuayonhuahuika'nig, katepi' o'mapeonhuahuika'nig, kenda o'manbatia'pakika'nig'a, suhue'ada Jesústaj o'noknopojka'. ³³ Kenomey Jesúsen hua'a o'noknopopepo, Diosa buttida oa'ika' o'noknopoenok. ³⁴ Diosa Jesústaj o'ta'mona'uyate. Diosa ke'nen nokiregda o'yok. Jesústaj o'yok. Dakhuapa ke'nen nokireg o'yoknok. Diosen hua'a o'mana'ika'. ³⁵ Apag Huasi'potaj di' o'e. Aya'en huairida ka'e'po o'ta'mona'uy. ³⁶ Kenomey Diosen Huasi'potaj o'noknopopepo onte'ti Diosere on'noeonhuahuika'apo. Kenomey Huasi'potaj oknopoe'hue' o'nepo onte'ti Diosere noeonhuahuahue' o'neapo. Diosa kenomeytaj castiga o'magkadhuahuika'apo.

4

Jesús Samaria huadariyo huqe'eri ettone'ere on'batia'pakuyate.

¹⁻² Ken, Jesústaj huakka'ada on'pegedepo huaboa'da on'tahua'uyate. Huaboa'da on'nigpeika'uyate. Bautiza e'magkade'te Jesústaj on'nigpeika'uy. Jesúsnayo bautiza kahue' e'ea'da oro'omeya huanigpeika'eria bautiza o'magkika'uy. Juantaj sue'ada

o' noknopog'e'uyate. Kenda fariseo huairia on'tipegedeme'te, Jesúsa o'maknokotuy. ³ Ken o'maknokotpo, Judeaya' o'bakhua'uy. Galilea huadariyo o'kume'uy.

⁴ Ken Galilea huadariyo o'hua'po, Samaria huadariyo pokdik o'uy. ⁵ Samaria huadariyo huakka' jak Sicarte o'tiakuy. Sicar Jacobkudaken ta'bate ibodteda o'e. Ta'ba Jacobkudaken huasi'po Josékudaktaj o'yokuyate. ⁶ Kenteda Jacobkudaken hue'ey sorokkogy'a' hua'eg o'uyate. Jesús bidteda o'hua'epo o'arogpo, o'huaduy. Tokhuada' e'huadte o'huaduyate. Hue'ey sorokkogte o'manighuad'uy. ⁷⁻⁸ Oro' Jesúsen huanigpeika'eri aypo a'baetuya'po, huakka' jakyo o'hua'demey. Samariaeri ettone' hue'ey a'egatuya'po o'tiakuyate.

—Hue'ey beyok. —Jesúsa ona'uyate.

⁹ Judío arathuta Samaria hue'eritaj batia'pakhue' o'ika'nig'a Jesústaj ettone'a o'pepedepo, —O'na judío arathut i'enig'a, Samaria hue'eri do ijje. ¿Menpa' hue'ey beyoka' do'taj mena'? —Samaria ettone'a Jesústaj ona'uyate.

¹⁰ —Diosa huanounhuahuika' hue'ey e'yokta' be'tipakne. “Hue'ey beyok.” Ontaj ona'nig'a, “Huanounhuahuika' hue'ey beyok.” Do'taj meknopogepo ena'nayo huanounhuahuika' hue'ey o'yokapone. —Jesúsa ettone'taj ona'uyate.

¹¹ —Hua'eg toehue' i'ene. Sorokkog huabidkogyoda hue'ey o'e. ¿Meya' huanoeanhuahuika' hue'ey i'egapo, huairi? ¹² Oro'en adhuea'pane'a Jacobkudak in sorokkog bo'yokuyne. Ke'nada o'mayika'uyatenig. Ke'nen huasi'po kenpa'ti on'mamay'ika'uyate. Ke'nen vacakon o'mamay'ika'uyate. Oro'omeytaj in sorokkog bo'yokon'uyne. ¿Menpa' Jacobkudakitipti sigda huairi o'e'uyunig'a, o'na huahuak huairi i'e? —Ettone'a ona'po,

¹³ —Be'api' in sorokkog hue'ey o'maypo, onte'ti maymaya' o'da'ikanig'a, ¹⁴ aya'ada do'taj moknopogepo Diosere on'noeonhuahuika'apo. Konig huanoeanhuahuika' hue'ey o'yoknok on'may'po, huanopoyo o'unhuahuika'apo, onte'ti “maymaya' ijjay” ahue' o'neonhuahuika'apo. Do'taj moknopogepo Diosere on'noeonhuahuika'apo. —Jesúsa ona'uyate.

¹⁵ —Ken hue'ey beyok. Onte'ti maymaya' ahue'dik a'eya'po, iyo sorokkogyo hue'ey a'egya'po tiakhue'dik a'ikaya'po o'nen hue'ey ijmaya'po, huairi. —Ettone'a ona'po, Jesúsen hua'ataj nopoenkahue'da kenpa'ti Jesús Diosen Huasi'po o'e oknopogehued o'epo kenda Jesústaj ona'uyate.

¹⁶ —Yahuati'. O'nen huato'e'taj yatotiak. —Jesúsa ona'uyate.

¹⁷ —Huato'e toehue' ijje. —Ettone'a ona'uyate.

—Huato'e toehue' ijje. Buttida ia'. ¹⁸ Huabaniga' i'ta'e'uyunig'a. Oyda kentaj e'dipakada o'nen huato'e ehue' o'e. Kenda buttida ia'. —Jesúsa ona'uyate.

¹⁹ —Diosen hua'a huamanbatia'pakeri o'e, o'tinopogne, huairi. ²⁰ In o'te'yo “Huaboro'da i'e, Apag Dios.” Oro' onaratbutyo' adhuea'pane' kudak Samaria huadari hue'eriomeya' on'tiona'pakika'uyate. Jerusalén huakka' jakyo “Huaboro'da i'e, Apag Dios.” Tiona'pakdik mo'ene. Opuda' judío arathut on'mana'ika'. —Ettone'a ona'uyate.

²¹ —Men'pee', ettone'. A'ti meyopi' mo'epo Apag Diostaj tiona'pakdik mo'ene. Apag Diostaj a'tiona'pakya'po in o'te'te tiakhue'dik mo'epone. Kenpa'ti a'tiona'pakya'po Jerusalényo huahue'dik mo'epone. ²² Opud Samaria hue'eria Diostaj nopogehue'da nama'da mo'tiona'paknig'a, oro'omeynayo judío arathut o'epo Diostaj oknopogepo daka' o'tiona'pakikay. Diosen huamanopo'korea'eri judío arathut o'e. ²³⁻²⁴ Apag Dios nokireg o'epo buttida oa'ika'. Apag Diosen hua'a buttida o'e. Oy kenpa'ti nogokkon arathut huadknopo'da Diosen buttida hua'ataj o'noknopogepo Apag Diostaj on'tiona'pakapo. Diosen Nokirega o'manopo'toenok Apag Diostaj on'tiona'pakapo. Kenda Apag Diosa o'pak. —Jesúsa ettone'taj ona'uyate.

²⁵ —Nogok Diosa Cristotaj o'ta'mona'apo, yoknopogey. E'tiakde'te aya'da o'manmadika'apo. —Ettone'a ona'uyate.

²⁶ —Cristo do ijje. Doa on'batia'paknig Cristo ijje. —Jesúsa ona'uyate.

²⁷ Jesúsa ettone'taj kenda e'nade'te oro'omey Jesúsen huanigpeika'eri Jesúste o'tiakuy. Jesúsa ettone'taj o'batia'paknok oro'a o'tiahuaypo o'me'pukue'uy. (A'nennada judío huamanmadika'eri ettone'taj batia'pakhue' o'nika'uy.) “¿Ka'tia'po ettone'taj ina'pak?” “¿Kate i'pakpo ia'?” Jesústaj onahue' o'uy. ²⁸ Ettone' sorokkoso o'huadanpo okhua'uyate. Ke'nen huakka' jakyo Sicar okhua'uyate. Huakka' jakyo o'kudondepo, huakka' jak hue'eritaj o'mana'po,

²⁹ —Sorokkogte huabokereka behuatiakpo do'taj 'urua'da menbatia'pakne. Nog huadaribayoeri o'enig'a aya'da nogok nogok ijkikame'nig kenda mena'ne. Aya'da o'nopogepo mena'ne. Ke'na Cristo ya'etpi'. —Ettone'a ke'nen aya' huakka' jak hue'eritaj o'mana'uyate.

³⁰ Ken huakka' jakya' huakka'ada on'maorokonpo, Jesústaj on'huatiakuyate.

³¹ Huakka'da arathut tiakhued e'ne'te,

—Yabape', Huamanmadika'eri. —Oro' ke'nen huanigpeika'eria ona'uyne.

³² —Bapeahue' ijjeý. Nogda aypo ijtoenig opud nopogehue' mo'ene. —Mona'uyne.

³³ —Be'api' kentaj aypo yanigtotiaketpi', o'nopoepo oro'omey huanigpeika'eria huayahuaýa o'batia'pakuy.

³⁴ —Diosa do'taj me'ta mona'uyne. Katepi' Dios o'pak kenda ijikikay. Aya'da ke'nen ijkhuuitapoy. Ke'nen ijjeretpakpo ijikika'po, do'hued aypo konig o'e. ³⁵ Opudomey aypotaj huakka' mo'nopoepo, "Aypopi' boyoghued ee'te a'ti botta' botta' puug o'boyogaponok jakyo totiakdik o'eapoy." Mo'batia'pakikana'ig. Oy konig e'boyog a'eya'po huakka' aratbut on'batia'kdenok, yan'tiahuay'. Oy huakka'ada e'nopo'korea'ta' on'pak. Huakka'ada Diostaj eknopoe'ta' on'pak. ³⁶⁻³⁷ "Nogtiada o'batuke'. Noga aypo o'totia'k." Ken buttida on'batia'pakikauy. Konig huabatuke'eri ijjeýo konig huakkuruda Diosen hua'a daka' ijmanmadikay. Opudomey konig aypo huatotiaikeri mo'epo do'hued hua'a mo'manmadikika'aponok huakka'ada do'taj mo'nigpeika'apone. Doere Diosere mo'noehuahuika'apone. Konig dakuapua opudomeya doere mo'durugpakonhuahuika'apone. ³⁸ Nogomeya on'manmadikadhua'de'uy. Aratbut idada oknopogehue' o'nuyyo kanoknopoe'po opudomeya kan'manmadike'po do'a on'ta mona'uyne. Opudomey huakkuru huamanmadika'eriere mo'manmadika'nok mo'maknopoe'a'apo. —Jesusa oro'taj mona'uyne.

³⁹ Ken jakte huakka' Samaria huae'eri o'nika'po, "Aya' nogok nogok ijikika'uyningda." Mena'ne. Ettone'a' o'manbatia'paknok, huakka'ada Samariayo huae'eria Jesustaj o'noknopoe'uy. ⁴⁰ Samaria huae'eri on'huatiakde. "Oro'omeytaj bota'huadunhua'." Jesustaj o'nona'uy. Kente botta' huame'noe o'uynok. ⁴¹ Jesusen hua'ataj on'peepo nogiti huakka'ada o'noknopoe'uy.

⁴² —Ontayo'da on'peepo oknopogehue' o'e'nig'a oy Jesustakon on'peedeýo oknopogey. Jesús Diosen Cristo o'e. Diosa mo'nigta mona'uyne. Aratbuten dakhuea' e'ka' kabakkahue'po, huamanopo'yareadhua' o'e monoknopogey. —Ettone'taj o'nona'uy.

Jesusa gobierno huairiensipotaj o'yarea'uy.

⁴³ Botme'noe Sicar huakka' jakyo o'edeýo oro'omeyere Jesús a'obakhua'uy. Galilea huadariyo o'hua'uy. Galilea huadariyo Jesús o'kerekuýate. ⁴⁴ Diosen hua'a huamanbatia'pakerien jak huae'erimeynayo Diosen huamanbatia'pakeritaj e'peeta'pakhue' o'nika'. Jesús Galilea huae'eritaj o'manbatia'pakuyning'a. ⁴⁵ Galilea huadari huae'eri Jerusalényo aypo fiestate o'neme'te. Jerusalényo Jesús 'urua'nanada konig Dios ekapa' o'kame'nok on'tiahuay'uyate, Galilea huae'eria. Jesús teýnanada o'kame'nok Galileayo e'kumejde'te durugteda Jesustaj o'de'uy.

⁴⁶ Ken, Caná huakka' jak Galilea huadariyo keyo hue'eytaj vino o'kame' onte'ti Jesús o'tiakuy. Capernaum huakka' jak meýohue'da o'epo Capernaum gobierno huairiensipot o'digpakuyate. ⁴⁷ Judea huadariya' Jesús o'tiakdepo, Galilea huadariyo Jesús o'ika'. Kenda Capernaum huairi o'tipeedeýo Jesustaj o'huahua'depo, "Capernaum huakka' jakya' do'huedsi'po o'bueyapo. Bohua'. Betayarea'." Diga'da ona'uy.

⁴⁸ —Opud Galilea huae'eri do'hued hua'a eknopoe'ta' pakhue' mo'e. 'Urua'da eka'nayo konig e'bayarea'nayo do'hued hua'ataj yanoknopoe'apetpi'. —Jesusa Capernaum huairitaj ona'uy.

⁴⁹ —Bueyhued ee'te do'huedsi'pote bohua', huairi. —Jesustaj ona'uy.

⁵⁰ —Yahuati'. O'nensi'po o'yarede o'noe. —Jesusa ona'uy. Jesusen hua'ataj buttida oknoponpo jakyo o'kume'uyate. ⁵¹ Jakyo e'kumejte dagte ke'nen huanaba'a on'huatiakpo, on'dejpo,

—O'nensi'po o'yarede, o'noe. —Ke'nen huanaba'a o'nona'uyate.

⁵² —¿Menoka' ya'yarud? —O'mana'uy.

—'Ikken niokpo tokhuad e'huadte o'yareme'. —Huanaba'a o'nona'uyate.

⁵³ Kente niokpo e'huadte "O'nensi'po o'yarede o'noe." Jesús mename'ne. Huasi'poed huaoa o'noponpo. Ke'nen huabetomeya Jesús Diosen Huasi'po Diosya' o'tiakuyate, o'noknopoe'uyate.

⁵⁴ Judea huadariya' Jesús o'kumejdeýo Galilea huadariyo o'tiakuy. Galilea huadariyo hue'eytaj vino o'ka'uy. Kenpa'ti gobierno huairiensipotaj o'yarea'uy.

5

Ken yakote huabokerektaj dakhue' o'eonhuahua'uyate. Jesús a'o'yarea'uy.

¹ Nogok judío aratbut onte'ti on'mabape'apo, Jerusalénya' on'mabape'apo kenpa'ti on'tiona'pakapo. Jesús Jerusalén huakka' jakyo onte'ti o'behuikon'uy. ² Jerusalén huakka' jak kurupen huida e'tiokpaka' akbogpe o'e. Akbogpedik o'dikka'uy oveja. Oveja akbogpete yako o'e. Yakodik o'dikka' Betesda. Betesda yako akta'bogpete huabaniga' ba'ak o'e. ³ Ba'akyo huakka'da o'nonpabahuedika'. On'digpakpo o'nonpabahuedika',

ekpobig o'nonpabahuedika', huakket o'nonpabahuedika', e'huetihuarotaj o'nonmaboika'.⁴ Yakote nogok Diosen huata'moneri on'huarakatuika'. O'tiakdepo yakotaj o'tihuaroa'uynok. Yako karogda e'tihuaroyo be'api' huakkuruda yakudontaj o'bayarea'ika'uyate. Katepi' dakhue' e'ne'te o'bayarea'ika'uyate.⁵ Kente treinta y ocho huabayok nogbokerektida dakhue' enpahued o'unhuahua'uyate.⁶ Jesús okmapie'ahuaddik huame'noete yakote o'tiakdepo, enpahuedika'taj o'tiahuaydepo onpahuedunhuahuika' oknopopepo,

—¿E'yarea'ta' menpa' i'pak? —Ona'uy.

⁷—Yako e'tihuarote be'api' do'taj tohuahue'dik me'nene. Do'a daka'da ijhua'nok, noga huakkuruda o'kudika', Huairi. —Jesústaj ona'uy.

⁸—Yabo'. Colchón ya'udpo, yahuae'. —Jesúsa ona'uy.

⁹Ijhuiti ehue' o'yaread'uy. Colchón o'udpo o'hua'ud'uy. Okmapie'ahuaddik huame'noete o'yarea'uy.

¹⁰ Okmapie'ahuaddik huame'noete sigpi' kahue'dik mo'ene. Judío'en adhuea'pane' nama'da on'manika'uynok,

—Okmapie'ahuaddik huame'noe o'enek colchón tohuahue'dik o'ene. —Judío huairia o'nona'uy.

¹¹—Kenbokereka do'taj be'yarea'ne. “Colchón ya'udpo yahuae'.” Ke'na mena'nok ij kay. —Judío huairitaj o'mana'uy.

¹²—“Ya'udpo yahuae'.” ¿Be'a on'taj mena'? —Judío huairia o'nona'uy. Jesúsa dakhue'da ona' on'nopopepo o'nona'uy.

¹³ Jesús endik nopohued o'epo kenpa'ti ke'na be'yareadne nopohue' o'uy. Kenpa'ti huakka'ada aratbut o'nenok Jesúsa okhua'nok Jesústaj tiahuayhue'dik o'epo.¹⁴ Nogok Jesúsa Diosen jakyo o'huahua'uy. Huayareritaj o'huahua'uy.

—Eya', o'yaraddene. Dakhuea' onte'ti kahue' yae'. Onte'ti dakhuea' eka'nayo nogiti dakhue'da i'ea'pone. —Jesúsa ona'uy.

¹⁵Kenoka' judío huairite o'hua'uyate. “Jesúsa be'yareadne.” Huabokereka o'batia'pakuy.

¹⁶ Okmapie'ahuaddik huame'noete Jesús kenda o'ka'nok Judío huairia Jesústaj huaboa'da diga'da on'huadiaypo dakhuea' on'huaadhuahuika'po, kenpa'ti e'arakta' on'tipakonhuahuika'uyate.

¹⁷—Oy kenpa'ti do'hued Apag Dios o'kika' doakon ij kay. —Jesúsa o'mana'uy.

¹⁸ Okmapie'ahuaddik huame'noete judío aratbut kahue'dik yane', kenda judío huairien adhuea'pane'a on'manika'uynig'a. Jesúsa manigpeehue' o'epo okmapie'ahuaddik huame'noete o'yarea'po. Kenpa'ti Dios do'hued Apag me'ta'ene, oa'po. “Konigti Dios ij jey.” Jesúsa oa'nok, judío huairia on'nopopepo nogiti diga'da e'arakta' o'deretpakuyate.

Katepi' Apag Diosa kenda o'paknok Diosen Huasi'poa o'ka'.

¹⁹—Do Diosen Huasi'po ij jeyo do'huedda kahue'dik ij jey. Katepi' Apaga o'paknok kenda do Diosen Huasi'po ij jeyo ij kay. Konig do'hued Apag o'ka' konigti ij kay. Buttida ij jay.²⁰ Kenpa'ti Diosen Huasi'po ij jeyonok do'taj di' me'ene. Aya'da Diosa o'kika'po kenda do'takon me'nopope'a'ne. Huabokerektaj ij yarea'dey. Nogiti 'urua'da ij ka'apoy. ¡Kenpihuay! A'dik mo'ea'pone.²¹ Aratbut en'bueyde'te onte'ti Diosa manoea'dik o'e. Konigti do Diosen Huasi'po ij jeyo e'bueytapi' e'manoea'ta' ij pakpo ij manoea'apoy.²² “Dakhuea' i'ka'.” Apagayo'da aratbuttaj ahue' o'e. Apaga o'paknok, “Dakhuea' i'ka'.” Doa Apagen Huasi'po ij jeyo a'dik ij jeyapoy.²³ Kenda Apaga o'paknok, “Diosen Huasi'po huadakda o'e.” Aya'ada do'taj on'tia'pakapone. Konig Apagtaj huadak on'tia'pakpo, konigti do'taj huadak on'tia'pakapone. “Huasi'po huadakda o'e.” Be'api' do'taj tia'pakhue' ee'nayo konigti “Apag Dios huadakda o'e,” tia'pakhue'da o'ne. Apaga do'taj me'ta'mona'uyne.

²⁴ Aya'ada do'taj daka' on'peepo kenpa'ti Apaga me'ta'mona'uyne, o'noknopopepo dore kurudyo on'noeonhuahuika'apo. “Dakhuea' boka'ne.” Diosa onahue' mo'ea'pone. Konig Diostaj en'nopo'bueyde on'nige'nig'a Diosa mo'manoeanhuahuika'apone. Buttida ij jay.²⁵ Nogok kenpa'ti oyda kenomeya' konig Diostaj on'nopo'bueydenig'a Apag Diosen Huasi'potaj on'peepo. On'nigpeepo Diosere on'noeonhuahuika'apo. Buttida ij jay.²⁶ Apag Dios o'noeonhuahuika'po onte'ti manoeanhuahuika'dik mo'ene. Diosa o'paknok do Diosen Huasi'po kenpa'ti aratbuttaj onte'ti manoeanhuahuika'dik ij jey.²⁷ Do huabokerek ij jeyonok Diosa me'ta'mona'uyne. Konigepo, “Dakhuea' i'ka'ne.” Aratbuttaj mana'dik ij jey.²⁸ Kenda mepu'kehue' yane'. Kena'po nogok aya' huabueyeri kubarakya' do'taj on'peepo.²⁹ On'maorokonka'apo. Huadak huakika'eri onte'ti Diosere on'noeonhuahuika'apo. Dakhuea' huakika'eri pai'nanada on'nopo'unhuahuika'apo. —Jesúsa o'mana'uy.

Jesústaj kanoknopoe'po “Jesús Diosen Huasi'po o'enek Diosa o'ta'mona'uyate.” Juana o'mana'uy. Kenpa'ti Jesústaj kanoknopoe'po konig Diosenyo'da ka'dik o'epo Jesúsa o'ka'uy.

³⁰ —Do'huada ijnopöepo kahue'dik ijjeý. Konigti Apag Diosa mena'nok ijjay. Buttida ijja'ikay. Kena'po katepi' do ijpakpo kahue' ijikay. Kenda Apag Dios o'paknok ijikay. Apag Diosa me'ta'mona'uy nok. ³¹ Do'a Diosen Huasi'po ijjeý. Do huayo'da ijnopöepo ea'nayo kenpa' ahue' ijjeaynig'a konig buttida do'hued hua'a pegehue'dik o'nene. ³² “Do'hued Huasi'po me'ta'ene.” Diosa be'huaa'ne. Do'taj buttida be'huaa'nok do'taj pee'dik o'nene ijnopöey. ³³ “Jesús be'ati ya'eta'po.” Juantaj opudomeya mo'ta'moname. “Jesús Diosen Huasi'po o'e.” Juana buttida do'taj be'huaame'ne. ³⁴ “Jesús Diosen Huasi'po o'e.” Huabokereka e'huaa'te donayo pegehue'dik ijjeý. Opudomeyanayo Juantaj nigpeedik mo'epo do'taj oknopöe'dik mo'ene Diosere a'noeonhuahuikaya'po do'taj oknopöe'dik o'nene. O'nona'ne. ³⁵ Juan konig jeyda huakjey 'uruda o'ta'te, Juana 'uruda o'manmadikikame'po. Opudomey judío aratbuttaj mon'madikikame'ne. Opudomey huakjeytaj mo'durugpakatumene. Juantaj mon'peepo mo'durugpakatumene. ³⁶ Dios do'hued Apag o'epo do'taj me'ta'mona'uyne. Kenda Juana buttida behuame'ne, opudomeytaj moname'nok do'taj oknopöe'dik mo'enek. Kenpa'ti konigepo katepi' 'urua'da Diosayo'da ka'dik o'e, doakon ijikika'nok Diosa o'ta'mona'uy oknopöe'dik mo'ene. ³⁷ Kenpa'ti Apaga Apagba'te do'taj be'tia'pakuyinig'a opudomey judío huairinayo Diostaj tiahua'yhue' mo'ika'po kenpa'ti nigpeehue' mo'ika'po, ³⁸ ke'nen hua'a e'peeta' pakhue' mo'e. Diosa o'ta'mona'uy. Do'taj oknopöehue' mo'ene. ³⁹ Apagba'te do'taj be'tia'pakne. Opudomeynayo do'taj oknopöehue' mo'ene. Diosya' o'tiakuy oknopöehue' mo'epo Apagba'tayo'da mo'mona'pakika'po, Diosere o'noeonhuahuika'apoy nama'da mo'nopoene. Do'taj oknopöehue' mo'enek Diosere noeonhuahuikahue' mo'epone. ⁴⁰ Aya'ada do'taj o'noknopöepo Diosere on'noeonhuahuika'apo. Opud judío huairinayo do'taj eknopöe'ta' pakhue' mo'ene.

⁴¹ “Huadak o'e.” Huabokereka do'taj e'huaa'ta' pakhue' ijjeý. ⁴² Opud judío huairia Diostaj di' ehue' o'ne doa on'tinopoene. ⁴³ Apag Diosa do'taj me'ta'mona'uyne. Opudomeyanayo do'taj e'nigpeeta' pakhue' o'nene. Nog huabokerektaj Diosa ta'monahue' ee'tada opudte e'bahuatiaknayo kentanayo mo'nigpeepo. ⁴⁴ “Huadakda mo'ene.” Aratbuta enata' e'peeta' bo'pakika'. “Huadakda mo'ene.” Diosa enata' e'peeta' pakhue' mo'ene. Kena'po Diosya' o'tiakuy oknopöehue'dik o'nene. ⁴⁵ Opudtaj, “dakhuea' ogkika'.” Apag Diostaj Jesús be'huaa'apone. Nopöehue' yane'. “Opuda dakhuea' bokika'uyinig.” Moisésanayo kenda bo'huaa'apone. Moisés'taj nama'da boa'ika'. ⁴⁶ Moisésa do'taj o'timadoya'uyate. Opuda Moisés'taj hueretda oknopöehue' mo'epo kena'po do'taj oknopöehue' o'nene. ⁴⁷ Kenda Moisés'kudaka o'madoya'uyate oknopöehue' ee'nayo, do'hued hua'ataj kenpa'ti oknopöehue' mo'epone. —Jesús judío huairitaj o'mana'uyate.

6

Jesús a cinco mil huabokerektaj o'batobape'uyate.

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

¹ Ken, Galilea e'pog konogda o'dikka' Tiberias. Nogok Galilea e'pog Jesús okte'uy. Oro'omeyere okte'uy. ² Jesús e'hua'te huakka'ada aratbut on'tahua'po, kena'po konig Diosyo'da ka'dik o'e, konigti Jesús a nogok nogok o'ka'po, dakhue' e'netaj o'bayarea'uy. Konigepo huakka'ada on'tahua'uy. ³ A'ti huakupayo o'behuikuy. Oro'omey Jesús en huanigpejka'eriere mo'batohuaduene. ⁴ A'ti judío huakurueri isi'po mabue'yhue' ee' okkahue'hue' ayapo fiesta o'epo. Konigepo huakka'ada aratbut o'nuy. ⁵ Huakka'ada aratbut ogkupopakdepo en'batiakte Jesús a o'batiahuay'uy. Felipetaj

—¿Huakka'ada on'batiakte kan'bape'po meya' pan o'baeyapet? —Jesús a Felipetaj ona'uy.

⁶ Menpa'ti Felipea oa'apo e'nopöe'ta' o'pakpo ona'uy. Kenda ijka'apoy soatayo' Jesús a o'nopo'uy.

⁷ —Pan huabae' doscientos denarios huakupue ee'nayo aya'ada aratbuta sue'pi' pan bapehue'dik o'ne. —Felipea ona'uy.

⁸⁻⁹ —Huabokereksi'poa nogmanigtida cebadaog' pan botta' biigere o'toenig'a kenniga aratbuta kate bapehue'dik o'nenok. —Andrésa, Simón Pedroen huama'buy o'epo ona'uy. Jesústaj ona'uy.

¹⁰ —“Yan'bahuaad.” Yan'mana'. —Jesús a oro'taj mona'uyne.

Kenteda huakka'ada mire' o'uyate. Ken aya'da on'bahuaady. Cinco mil huabokerek o'nuy. ¹¹ Jesús a pan o'töepo Diostaj dakiti o'tiona'pakuy. Oro'omey ke'nen huanigpejka'eritaj o'posakea'po bo'yoke'po aratbut en'bahuaade oro'omeya o'bayoke'uy. Konigti biig o'manokpukpukpo bo'yoke'nok oro'omeya o'bayoke'uy. Noga huakka' enpakok huakka' o'bayoke'uy. Dapoteya'da on'bape'uy. ¹² Kenoka' aya'da dapotey e'nedete,

—Pan huaboro' huaenmo boro'ta'sujmonere bapehue' ene' yan'baea'. Ken sigpi' parahue'dik ka'e'po. —Oro'taj mona'uyne.

¹³ Ken o'baea'uy. Doce kusogyo cebada pan boro'ta'sujmon hueda'hueda'da o'kuda'uy. ¹⁴ Kenda konig Diosayo'da ka'dik o'e Jesúsa konigti o'ka'nok aratbuta on'tiahuaypo, —Diosen hua'a huamanbatia'pakero oro'omeytaj mo'nigtiakapone, Apag Diosba'a oa'. Kentaj ekpoe' o'nigunhuahuika'uy. Dapi' Jesús Diosen hua'a huamanbatia'pakero o'e. —Judío aratbuta on'batia'pakuy.

¹⁵ Jesústaj mon'tohua'. Oro'omeyen gobierno huairi ka'e. Huakka' aratbut egkupokakte huanopoya'da on'nopoe'uy. Jesúsa o'nokotpo, o'bakhua'po nogtia'da ote'yo o'bakbehuikuyate.

Jesús huahuetiudte o'huae'uyate.

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶ Ken osikdenok oro' Jesúsen huanigpeika'eri e'pogte o'hua'uy. ¹⁷ Kusi'peyo o'bakudpo, Capernaum huakka' jakyo e'pog o'nokteppo ektgte o'baksikpo, Jesús tiakhued ee'te ¹⁸ diga'da o'hapokpo e'pog huakka'da o'kuta'huaropakuy. ¹⁹ Bidteda e'huade'te, e'pog huahuetiudte Jesús o'huae'po kusi'peyo Jesúsa e'huatiakte oro' o'tiahuay'uy. Jesústaj o'tiahuaypo o'me'pukon'uy.

²⁰ —Do ihuey. Me'pukhue' yane'. —Jesúsa mona'uyne.

²¹ “Kusi'peyo yakud.” Durugteda ona'depo, e'kudde'te ihuiti ehue' akodpen o'hua'depo on'betuy.

Aratbuta Jesústaj o'dukuy.

²² Ken eme'te akodpen huakka'da aratbut o'nuyate. Kente cinco miltaj o'batobape'uy. 'Ikken nogkusi'petida o'eme'. Ken kusi'peyo Jesús kudhue' o'eme'nok Jesúsen huanigpeika'eriomeynayo on'bakudpo o'nokbahuame'nok on'batiahuaya'uy. ²³ Tiberias huakka' jakya' kusi'pe o'batiahuayate. Huakka'da aratbut on'batiahuayate. Kente Jesús Huairi pantaj dakiti o'tiona'pakme'. Pankon on'hapeme' kente ibodteda kusi'pe o'batiahuayate.

²⁴ Kente Jesústaj huahuayhue'da ke'nen huanigpeika'eritaj huahuayhue'da huakka'da aratbut kusi'peyo on'kudonpo Jesústaj o'dukpo Capernaumyo on'hua'uyate.

Jesús konig aypo huamanoanhuahuika'eri o'e.

²⁵ Ken akodpen kusi'pete on'betdepo Capernaumyo Jesústaj o'dukpo, onhuahuaydepo, —¿Menoka' iyoda i'tiak, Huamanmadika'eri? —O'nona'uy.

²⁶ —Konig Diosyo'da teyda ka'dik o'e, do konigti ijka'deme'nig'a kenda do'taj oknopogehue' o'nene. Pan ijbiamenok opudomey dapoteya'da mo'hapeme'po, kena'po do'taj o'dukne. Aypoyo'da bo'pakne. Buttida o'nona'ne. ²⁷ Aypo kenpa'ti katetapi' bo'eretpakpi', a'baeya'po mo'baa'popi', bo'kika'nig'a aypo kenpa'ti nogda a'ti ehue' o'eapo. Konigepo aypoyo'da kenpa'ti katetapi' eretpakhue' yane'. Kikahue' yane'. Aypoanayo mo'manoteypakpo sue'pi' mo'noea'ne. Doanayo Diosere manoeanhuahuika'dik o'nene. Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Do'taj mederetpakpo me'noknopog'. Diosa be'tihuapoknok ijbayarea'mey kenpa'ti konig Diosyo'da teyda ka'dik o'e, konigti ijkamey. —Jesúsa o'mana'uy.

²⁸ —Diosen e'ka'ta' o'paki. ¿Diosen hua'a a'kaya'po kate ka'dik o'ey oro'? —Jesústaj nama'da o'nona'uy.

²⁹ —Opudte Diosa me'ta'mona'uyne. Do'taj me'noknopog'. Kenda Diosa o'pak. —Jesúsa o'mana'uy.

³⁰ —Oro'omeya' ontaj me'noknopog'po konig Diosyo'da o'kika', konigti yaka'. Konig Diosa 'urua'nanada o'kika' o'na konigti eka'nayo oknopogepoy. Diosya' o'tiahuayate oknopogepoy. ³¹ A'ennada oro'omeyen adhuea'pane'taj Moisésa o'batohuae'ika'uyate. Aratbut ehue' e'huae'ika'yo o'batohuae'ika'uyate. “Maná aypo kurudya' o'batobape'ika'uyate.” Apagba' oa'. —Jesústaj o'nona'uy.

³²⁻³³ —A'ennada kurudya' maná aypo Moisésa o'bayokika'uyate nama'da mo'nopoenig'a Moisésa bayokhue' o'uyate. Kurudya' Diosa maná aypo o'bayokonhuahua'ika'uyate. Maná ayponayo manoeanhuahuikahue'dik o'e. Kurudya' do'hued Apag Dios me'ta'mona'uyne. Konig aypo huamanoanhuahuika'eri ijje'y. Aratbuttaj a'manoeanhuahuikaya'po ijtiahuayate. —Jesúsa o'mana'uy.

³⁴ —Kenda aypo bo'yokika'ne, huairi. —Jesústaj nopoekahue' e'eada o'nona'uy.

³⁵ —Konig aypo huamanoanhuahuika'eri ijje'po aratbuttaj manoeanhuahuika'dik ijje'y. Aya'ada on'nopo'korepo do'taj moknopogepo mo'nigpeika'po konig noteyda durugnopo'da o'neonhuahuika'apo. On'nopo'noeyonhuahuika'apo. ³⁶ Opudomeynayo do'taj pakhue' o'nepo do'taj oknopogehue' o'nene. Konig huaboa'da o'nona'po, do'taj e'tiahuayme'pi' oknopogehue' o'nene. ³⁷ Apag Diosa do'te aya'tada mo'ta'mona'ne do'taj moknopogepone kenpa'ti do'taj mo'nigpeika'apone. Kenomeya' do'taj me'noknopogepok ijbae'apoy, maenhue'dik ijje'apoy. ³⁸ Kena'po kurudya' ijtiahuayate Diosa me'ta'mona'uynok.

Ke'nen e'ka'ta' ijpakpo ijtiakuy. Do huata'da e'ka'ta' pakhue' ijjepo ijtiakuy. ³⁹ Huakka' Diosataj huaknopog'eri me'bayokuyne nogtipi' titikhue' mo'epone. Kene'huaya' huame'noete aya'tada ijmanoyhuada'apoy. Kenda o'pakpo Diosa me'ta'mona'uyne. ⁴⁰ Diosa o'pakpo kenomey do'taj o'noknopogene, do Diosen Huasi'po o'e o'noknopogepo kenda mo'batia'pakpo Diosere on'noeonhuahuika'po kene'huaya' huame'noete onte'ti kenomeytaj ijmanoea'apoy. —Jesusa o'mana'uy.

⁴¹ “Do konig aypo huamanoeanhuahuika'eri ijje. Kurudya' do'hued Apag Diosa me'ta'mona'uyne.” Jesusa oa'nok judio huairia Jesustaj on'huadiaypo on'huamahuj'ia'po,

⁴² —In huabokerek Jesus o'e. Joseensi'po o'e. Ke'nen huaoj ke'nen huayekon okijey. “Kurudya' Diosa me'ta'mona'uyne.” ¿Mena'po kenpa' a'dik ya'e? —Judio huairia onpapayo' on'batia'pakuy.

⁴³ —Onpapayo' huaahue' mene'. ⁴⁴ Apag Diosa me'ta'mona'uyne. Huakka'tada Diosa o'batihuapokpo, do'taj huaknoponhua' o'batihuapok. Kenomey huaknopog'eritaj ijmanoyhuada'apoy. Kene'huaya' huame'noete ijmanoyhuada'apoy. Diosere on'noeonhuahuika'apo. ⁴⁵ “Diosa aya'tada o'manopogea'apo.” Diosen hua'a huamanbatia'pakeria o'madaya'uyate. Konigepo aya'ada Apagtaj on'pweepo o'noknopogepo do'takon mo'nigpeika'apone.

⁴⁶ Apag Diosya' ijtiakuy, do'ayo'da Apagtaj ijtiahuayika'uy. Nogomeynayo Apagtaj tiahuahue' o'nikame'te. ⁴⁷ Kenomey do'taj o'noknopogepo Diosere on'noeonhuahuika'apo. Buttida ijjay. ⁴⁸ Do konig aypo huamanoeanhuahuika'eri ijje. Aratbuttaj ijmanoeanhuahuika'apoy. ⁴⁹ Aratbut ehue' e'ika'yo opuden adhuea'pane' o'neonhuahuika'uyate. Diosa mana' aypo e'bayokika'tada Diosere noeonhuahuikahue' o'nuyate. On'mabuey'uyate. ⁵⁰ Nog aypo o'e. Huamanoeanhuahuika' aypo o'e.

Donayo konig huamanoeanhuahuika' ayponig ijje. Kurudya' ijtiakuy. Konig huamanoeanhuahuika' aypo en'bape'nayo, bueyhue' on'noeonhuahuika'apo. Kenda huamanoeanhuahuika' ayponig ijje. ⁵¹ Aypo huamanoeanhuahuika' do konig aypo ijje. Kurudya' Diosenbaya' ijtiakuy, aya'ada in aypo e'bape'nayo Diosere on'noeonhuahuika'apo. Ken huamanoeanhuahuika' aypo konig do'hued huaso' o'e. Aratbut kan'noeonhuahuika'po ijmanigbueyapoy. Do'taj oknopog'dik mo'ene. — O'manbatia'pakpo kenda Jesusa o'mana'uy.

⁵² Huayahuaya judio huairia on'batia'pakpo,

—Menpa' ke'nen huaso' pe'dik o'enk yaa'. —On'batia'pakuy.

⁵³ —Do Huabokerek ijjenok Dios me'ta'mona'uyne do'hued huaso' bapehue' ee'nayo, do'hued mimi mayhue' ee'nayo onte'ti Diosere noeonhuahuikahue' mo'epone. ⁵⁴ Kenomey do'hued huaso' on'bape'po kenpa'ti do'hued mimi on'mai'po Diosere on'noeonhuahuika'apo. Diostehuapa' kene'huaya' huame'noete kenomeytaj ijmanoea'apoy. ⁵⁵⁻⁵⁶ Kenda o'nona'nig do'hued huaso' huamanoeanhuahuika' aypo o'e. Do'hued mimi buttida huamai' mimi o'e. Aya'ada do'hued huaso' on'bape'po do'hued mimi on'mai'po doyo'yo' o'nika'. Do kenpa'ti kenomeyere ijikay. ⁵⁷ Do'hued Paga me'ta'mona'uyne. Apaga o'noeonhuahuika'po do'takon me'noeanhuahuika'ne. Aya'ada konig do'taj mo'bape'po do'taj moknopogepo doere on'noeonhuahuika'apo. ⁵⁸ Do konig aypo huamanoeanhuahuika'eri ka'e'po kurudya' Dios me'ta'mona'uyne. A'nennada adhuea'pane'taj Dios mana' aypo kurudya' o'bayokika'uyate. E'bape'ika'ada nogok on'mabuey'uyate. Aya'da do'taj moknopogepo konig huamanoeanhuahuika' aypo on'bape'po Diosere on'noeonhuahuika'apo. —Jesusa judio huairitaj o'mana'uy.

⁵⁹ Capernaum huakka' jakyo judio aratbuten huaitake' jakyo Jesusa o'manmadika'po kenda o'mana'uy.

Jesusen hua'a o'manoeanhuahuika'apo.

⁶⁰ Sue'da huakka'mon Jesusen huanigpeikaeria on'peeondepo,

—Jesusa o'manmadika' kenda kahue'dik o'ene. Menpa' be'api nigpee'dik ya'net. — Kenomeya on'batia'pakuy.

⁶¹ Ke'nen huanigpeika'eri kenda on'batia'pakpo Jesusa o'nopogepo,

—¿Do'hued hua'ataj menpa' nigpeehue'dik mo'e? ⁶² ¿Do Huabokerek ijjenok Dios me'ta'mona'uyne keyo kurudyo ijika'uy e'behunkte opuda on'tiahuyaydepo menpa' do'taj moknopogepet? ⁶³ Diosen Nokirega o'manoeanhuahuika'. Aratbuten huaso'anayo manoeanhuahuikahue' o'e. Do'hued hua'a ijmanay konig Diosen Nokireg o'manoeanhuahuika'apo. Do'hued hua'ataj moknopogepo'po mo'nigpeika'po Diosere on'noeonhuahuika'apone. ⁶⁴ Kenda iija'denig'a opudomey sue'ada oknopogehue' o'nene. —Jesusa o'mana'uy.

Ken huakkuruda Jesús a manmadikaya'po tiakhued o'epoed be'ati do'taj oknopogehue' me'neapone Jesús a nopoika'uyate. Kenpa'ti Judasa kdarake'po be'titotiakapone Jesús a o'nopog'e'uyate.

⁶⁵ —Do Diosen Huasi'po ijjenok Diosa me'ta mona'uyne. Do'taj kanoknopog'e'po Diosa e'tihuapokenayo oknopog'e'dik mo'ene. Do'taj kanoknopog'e'po Diosa tihuapokhue' ee'nayo oknopogehue'dik mo'ene. —Jesús a mana'uy.

⁶⁶ Kenda e'manade'te huakka'ada ke'nen huanigpeika'eriomeya o'noknopogebatikuy. Onte'ti kenere ta'huahue' o'ne'uy.

⁶⁷ —¿Opud kenpa'ti menpa' eknopogebatikta' bo'pak? —Jesús a oro' doce huamata'mona'eritaj mona'uyne.

⁶⁸ —Ehue', Huairi, o'na huanoeonhuahuika' hua'a ona'ika'ne. ⁶⁹ Cristo i'epo, Diosen Huasi'po i'epo ontaj Diosa bektie'ea'uyate, Huairi. —Simón Pedroa ona'uy.

⁷⁰ —Opud, doce huamata'mona'eri ijbaktie'ea'uyng'a, opuda nogtatida toto' huairia mo'nopo'to'epone. —Jesús a mona'uyne. ⁷¹ Simónensi'po Judas Iscariotetaj o'batia'pakpo kena'po ken doce huanigpeika'eriya' kdarake'po o'batotiakapo Jesús a o'nopog'e'uy.

7

Jesús en huama'buya Diosen Huasi'po o'e oknopounkahue' o'nuy.

¹ Nogok Galilea huadaribayo Jesús a nogiti o'manmadikadhuahuika'uy. Nogyo nogyo o'hua'epo o'manmadikadhuahuika'uy. Kenoka' Judea huadaribayo nogyo nogyo e'manmadika'ta' pakhue' o'uy Jesús. Judeayo judío huairia e'arakta' on'tipaknok. ² A'timon judío en baak fiesta o'epo, Jerusalénya' o'epo. Siete huame'noe fiesta o'epo. Aya'da judío huabokerek on'bahua'apo. ³ Kenoka' Jesús en huama'buy Jesús te on'huatiakdepo, o'nona'po,

—Iyo Galileayo ikahue' ya'e', eg'. Fiestate Judeayo monhua'. Huakka'da o'nen huanigpeika'eri Judeayo o'ne, kenpa'ti 'urua'da Diosen i'kika'nig kan'tiahuaye'po. Konigepo Judeayo monhua'. ⁴ Ontaj huakka'ada eknopog'e'ta' e'paknayo, ontaj huakka'ada e'nigpeika'ta' e'paknayo iyo sue'da aratbut e'nahue'yo ehue'dik i'ene. Keyo huakka'da aratbut e'nahue'yo hua'dik i'ene. Huairi o'e aratbuta me'noknopog'e'po huakka' aratbut egkupopakya' 'urua'nanada yamanigkika', konig Diosayo'da ka'dik o'e yamanigkika', yabayarea'. —Jesús en huama'buya Jesús taj o'nona'uyate.

⁵ Diosa Jesús taj o'ta mona'uyate kenpa'ti Jesús Diosen Huasi'po o'e Jesús en huama'buy oknopogehued e'eda kenpa' o'nona'uyate. Jesús ere ehua'ta' on'pakpoda kenpa' o'nona'uy.

⁶ —Oy huame'noenayo fiesta Jerusalényo huahue'dik ijje. Opudnayo menokapi' bo'pakpo hua'dik mo'ene. ⁷ Huakka' aratbuta do'taj oknopogehue' o'ne. Konigti oknopogehue' o'ne do'taj. Konigepo kenomeya opudtaj huadiayhue' mo'ene. “Diostaj dakhuea' bo'kika'ne. Diostaj nigpeehue' mo'ika'ne.” Kenomey oknopogehue' hua'e'eritaj ijanmanika'nok konigepo do'taj diga'da menhuadiayika'ne. ⁸ Fiestayo yan'bahua'ti'. Donayo huahued ijje. Oy huahue'dik ijje. —Jesús a huama'buy taj o'mana'uy.

⁹ Kenda Jesús a e'nade'te huakka'buya o'nokhua'uy. Jesús nayo Galileayo o'ika'uy.

Nogok baak fiestayo Jesús o'hua'uy. Judío aratbut taj o'manmadikanhua'uy.

¹⁰ Jesús en huama'buy kenpa'ti aya' huabokerekomey fiestate Jerusalényo on'hua'depo dagte aratbutbahue' o'nenok Jesús kon Jerusalényo o'hua'uy. Aratbut Jesús taj tiahua'yhue' o'maepo Jesús o'hua'uy. ¹¹ Jesús Jerusalényo okyehued ee'te judío huairiomeya Jesús taj o'nonmabopo,

—¿Kenbokerek meyon ya'e'? —Judío huairia on'huaa'po.

¹² Jesús taj huakka'ada on'tia'pakpo, “Huadakda o'e.” Huakka'ada on'tia'pakpo, “Dakhue'da o'e. Nama'da o'manmadika'. Aratbut taj engaña o'magka'.” Nogomey huakka'ada on'tia'pakuy.

¹³ Huayahuaya utak utaka' on'batia'pakpo judío huairitaj on'me'pakpo huakka' aratbut taj 'utta' batia'pakhue' o'nuy. 'Utta' Jesús taj batia'pakhue' o'nuy.

¹⁴ Fiesta bapa'me'noe ogka'depo konig fiesta nopote ee'te Diosen jakyo Jesús o'hua'po okyede'po huaboa'da o'manmadika'uy. Huakka'da aratbut egkupopakde'te o'manmadika'uy. 'Urua'nada o'manmadika'uy. ¹⁵ Ken judío huairi Jesús taj on'pe'edepo on'mepu'kepo on'huadiaypo,

—Oro'en escuelaya' Diosba' madoyahue' o'ika'uy Jesús. Kentaj onmadikahue' o'ika'uy. Konigepo sigpi' nopogehue' o'e. Buttida o'nona'ne. —Judío huairia Jesús taj oknopogehue' o'nepo huakka' aratbut taj nama'da on'mana'uy.

¹⁶ —Do'huedda ijpakpo manmadikahue' ijje. Diosa me'ta mona'uyne. Kenda Diosa me'nopogea'nok ijanmanmadikay. Diosen buttida hua'a ijanmanmadikay. ¹⁷ Do'taj on'pe'epo aya'ada Diostaj e'nigpeika'ta' on'pakpo kenda Diosa me'nopogea'nig ijanmanmadikay daka'

kenda on'nopoeapo. Do'huedda ijnopoeapo manmadikahue' ijjeý kenomeya kenpa'ti on'nopoeapo. ¹⁸ Nogomey huakka'ada onda on'nopoeapo on'manmadikika'. "Ke'na huadakda huamanmadika'eri o'e." "Huadakda o'e." "Huairi o'e." Aratbuta e'huaa'te e'peeta' on'pakpo on'manmadikika'. Do'tanayo Diosa me'ta'mona'uyne. "Huadaknanada o'e Dios." "Huaboro'nanada huairi o'e Dios." Opuda e'huaa'te e'peeta' ijpakpo buttida hua'ayo da ijmanmadikika. Sigpi' da ahue' ijikay.

¹⁹ Moisésa Diosen hua'a o'mana'uyate. Diosen hua'a buttida o'e. Moisésba' mo'ba'tojka'ne. Kenda e'nopoeada aya'ada nigpeehue' mo'jka'ne. Moisésba'taj nigpeehue' mo'jka'ne. ¿Do'taj mena'po e'arakta' on'tipak? —Jesúsa judío huairitaj o'mana'uy.

²⁰ —Dakhue' nokirega me'nopo'toenok huasegda i'epo ia'ne. Be'api' ontaj e'arakta' pakhue' o'ne. —Aratbuta Jesústaj nama'da o'nona'uy.

²¹ —Huabokerek treinta y ocho huabayok dakhue'da o'epo onpahuedonhuahuika'uyate. Okmapie'ahuaddik huame'noete ijyareame'nok huakka' mo'mepu'ke'po do'taj on'huadiayne. ²² Huabokereksi'potaj yobedtaj huasi'dak oktegdik yanikati, opudomeyen adhua'pane'a mona'uyate. Moisésa konigti mona'uyate. Konigepo Moisésstaj mo'nigpeepo huabokereksi'potaj ocho huame'noe e'noede'te huasi'dak boktegi'ka'. Okmapie'ahuaddik huame'noe ee'pi' boktegi'ka'ne. ²³ Okmapie'ahuaddik huame'noete kahue'dik mo'e opudomey mo'mana'ika'nig'a okmapie'ahuaddik huame'noe ee'pi' Moisésstaj mo'peepo huabokereksi'poensi'dak boktegi'ka'ne. Huabokerek dakhue'da o'epo treinta y ocho huabayok onpahuedonhuahuikade'te okmapie'ahuaddik huame'noete ijyareame'nok do'taj onhuadiayne'ne. ¿Mena'po onhuadiayne'? Nama'nanada onhuadiayne'ne. ²⁴ Do'a e'yarea'te on'tiahuayne'po dakhue'a o'ka' nama'da on'tinopoeapo on'huadiaypo do'taj e'arakta' on'tipakne. Konigepo Dios ken huabokerektaj o'matinepahui'po di' o'enok ijyarea'mey. Opudomey kenda nokotdik mo'e. Okmapie'ahuaddik huame'noete e'bayarea' huadakda o'e yan'nopoe'. —Jesúsa o'mana'uy.

Diosa buttida oa'ika'. Diosya' ijtikay. Jesúsa oa'uy.

²⁵ —In huabokerektaj judío huairia a'arakya'po o'deretpakpo ²⁶ iyo Diosen jakyo e'manmadika'te judío huairinayo tohuahue' o'ne. Diosa o'ta'mona'uy, Diosen Cristo o'e. Dapi' judío huairia kenda oknopoehue' o'ne. ²⁷ Ke'na Cristo ehue' o'e. Konigepo Jesús Galileayo huae'eri o'e o'nopoeý. Cristo e'tiakde'te meya' ya'tia'ket nopoehue'dik o'ea'poy. —Sue'da Jerusalényo huae'eria huaboa'da nama'da huayahuaya on'manbatia'pakuy.

²⁸ Kenda aratbuta nama'da on'batia'pakpo Jesúsa o'nopoeapo huakka' aratbut egkupopakte o'manmadika'po 'utta da o'mana'po,

—Do'taj okie'hue' o'nene kenpa'ti keya' o'tiakuy opudomeya oknopoehue' o'nene. Do huata'da ijpakpo tiakhue' ijje'uy. Dios kurudyo, hueretda Diosa o'pakpo me'ta'mona'uyne. Opudomeynayo hueretda Diostaj oknopoehue' mo'ene. ²⁹ Hueretda Diosa me'ta'mona'uy'nok Diosya' ijtikay. Konigepo Diostaj yoknopoi'kay. Diostaj yokie'y. Buttida a'dik ijjeý. —Jesúsa 'utta da o'mana'uy.

³⁰ Jesústaj judío huairia on'huadiaypo e'bakuda' jakyo en'tohua'ta' en'tipaktada Diosa Jesústaj o'tio'ka'nok tohuahue'dik o'nuy. Jesús kenok huabuey ehued o'ta'enyok. ³¹ Nogomey huakka' judío aratbut egkupopakpo Jesústaj on'peepo Jesústaj o'noknopoe'uy.

—Kenyo'da Diosen Cristo 'urua'da kika'dik o'ea'po. In huabokerek kenda o'kika'po. In huabokereka aratbuttaj o'bayarea'. Dapi' Diosen Cristo o'e Jesús. —Aratbuta on'batia'pakuy.

Diosen jakyo kente Jesúsa e'manmadika'te fariseo huairia sorotataj on'mata'mona'uyate. Jesústaj kan'tohue'po on'mata'mona'uyate.

³² Jesús Diosen Cristo o'e. Aratbuta on'batia'pakpo fariseo huairi kenpa'ti sacerdoté huamati'pakika'eri huairiomey on'tipeedepo on'huadiaypo Jesústaj kan'tohue'po kenomeyen sorotataj on'mata'mona'uyate. ³³ Kenoka' huakka' aratbut egkupopakte Jesúsa o'mana'po,

—Opudomeyere sue'da puug ijje'apoy. Kenoka' Diosyo ijkumejapoy. Diosa me'ta'mona'uy'ni'g keyoda ijhua'apoy. ³⁴ Nogok do'taj o'dukaponig'a huahuayhue'dik o'neapone. Do'taj oknopoehue' o'nepo konigepo do'taj huatiakhue'dik o'neapone. —Jesúsa o'mana'uy.

³⁵ Judío aratbuta on'peedepo huayahuaya on'batia'pakpo,

—¿In huabokerek ka'tia' yaa'? ¿Meyon yahua'apet oro' huahuayhue'dik o'neapone? Nog huadaribayo keyo judío aratbut on'mamon'uyate nog aratbuttaj kamanmadike'po yahua'apetdapi'. ³⁶ "Do'taj o'dukaponig'a huahuayhue'dik o'neapone." "Do'taj oknopoehue' o'neapo konigepo do'taj huatiakhue'dik o'neapone." Jesúsa o'mana'. ¿Ka'tia' yaa'? —Judío aratbut huayahuaya on'batia'pakpo.

Diosen Nokirega huaknopog'eriennopo'taj o'manopo'togapo. Diosa o'manoeahuahuika'apo. Diosere on'noeahuahuika'apo.

³⁷ Fiesta kene'huaya' huame'noete 'urua'da ogkika'uyate. 'Urume'noe o'jka'uyate. Kenme'noete Jesusa o'bopo huakka' aratbuttaj 'utta'da o'mana'po,

—Be'api' durugnopo' ee'ta' e'paknayo do'taj kan'noknopog' do'taj kan'nigpee' ijanmopo'durugpakika'apoy. Konigti be'api' maymaya' ea'nayo hue'ey ijbayoknok on'durugpakapo. ³⁸ Konig Diosba' oa'po, konig huakka' hue'ey on'mayika'po durugda o'neonhuahuika'po konigti kenomey do'taj beknopogepo durugnanada on'neonhuahuika'apo, Diosere durugteda on'neonhuahuika'apo. Nogomeytakon on'manoeahuahuika'apo. —Jesusa o'mana'uy.

³⁹ Jesusen huaknopog'eritaj Diosen Nokirega o'manopo'togapo. Diosen durugteda ogkika'apo. Jesusa kenpa' o'batia'pakuy. En'batia'pakte Diosa ke'nen Nokireg huaknopog'eritaj manigta'monahued o'epo konigepo Jesus bueyhued o'epo, kurudyo huahued o'epo, Diosere ehued o'epo.

Jesus Diosen huamanbatia'pakeri o'e. Huakka' o'noknopogepo. Diosa o'ta'mona'uyate, Diosen Cristo o'e. Nogomeya' o'noknopog'e. Diosa ta'monahue' o'e. Konigepo Cristo ehue' o'e. Nogomeya' o'noknopogepo.

⁴⁰ Kenda Jesusa eade'te,

—Kentaj o'nonmabodhuahuika'uy Diosen huamanbatia'pakeri Jesus o'e. —Huakka'ada o'da'uy.

⁴¹ —Diosa o'ta'mona'uyate. Cristo o'e. —Nogomeya' o'da'uy.

—Ehue'. Cristo ehue' o'e. Galilea huag'eri o'e. Galileayo huag'eria Cristo ehue'dik o'epo. ⁴² Cristo David huairien adhuea' huayayo o'epo. Bel'nyo o'si'pog'apo kenteda David o'da'uyate. —Nogomeya' o'da'uy.

⁴³ Huakka'ada Jesustaj o'noknopog'uy. Nogomeya' oknopogehue' o'nuy. ⁴⁴ Huakka'ada kan'kude'po e'tohua'ta' e'pakada tohuahue' o'nuy.

Diosa Jesustaj o'ta'mona'uyate kenda judio huairia oknopogehue' o'nuyate.

⁴⁵ Fariseo huairitaj kenpa'ti sacerdote huairitaj kenomeyen sorotataa on'kume'uy. Jesustaj totiakhue'ada on'kume'uy.

—Jesustaj yan'totiak. O'nona'ne. ¿Mena'po totiakhue' mo'e? —Huairia on'mana'uyate.

⁴⁶ —In huabokerek 'urua'nanada o'mana'. Ken konig manahue' o'jka'uy. 'Urua'nanada o'manmadika'. —Sorotataa on'mana'uyate.

⁴⁷ —Menpa' Jesusa opudomeytakon engaña mogka'de. ⁴⁸ Oro'omey aya' huairiada oknopogehue' o'ey. —Fariseo huairikon oknopogehue' o'ne. ⁴⁹ Jesusen huaknopog'eria Moisesen hua'ataj nopogehue' o'ne. Diosa castiga kamagke'. —Fariseo huairi on'huadiaypo sorotataj huairitaj on'mana'uyate.

⁵⁰ Nicodemo fariseo huairi o'epo a'nenda sikyo Jesustaj a'batia'pakya'po o'ta'huadbed'uyate. Nicodemoa nogomey fariseo huairitaj o'mana'po,

⁵¹ —Betapi', "Dakhuea' o'ka', castiga kagke'po." Kenpa' ahued kenbokerektaj pee'dik mo'e. Katepi' dakhuea'pi' o'ka' huakkuruda nopog'dik mo'e. Kenpa' Moisesen e'mana' o'e. Kenda opudomey mo'nopoget. —Nicodemoa o'mana'uy. Nog fariseo huairitaj o'mana'uy.

⁵² —Ka'tia', o'nakon Galilea huag'eri i'epo ia'. Apagba' yatiahuay'. Galilea huag'eri Diosen huamanbatia'pakeri ehue'dik o'epo. Cristo Galileaya' tiakhue'dik o'epo. Apagba'taj i'tiahuaypo kenda nopog'dik i'e. —Judio huairia on'diaypo nama'da o'nona'uy. Nicodemotaj o'nona'uyate.

Ettone' nogbokerekereda o'bakde'uyate.

⁵³ Jak e'tahuag'yo aya'da on'bahua'uyate.

8

¹ Jesusnayo ote' Olivosyo o'hua'uy. ² Eme'te Diosen jakyo o'kume'uy. Huakka'da en'tikupopakte Jesus o'huadpo huaboa'da o'manmadika'po. ³ A'timon sue'da Moisesenba' huamanmadika'eri sue'da fariseo huairi huag'eriere Jesuste on'huatiakuy. Ettone'taj on'huatotiakpo, ken ettone' nogbokerekereda e'bakdejte be'api' huaboa'da on'huahuaydepo aratbutnopoyoda on'boa'po,

⁴ —In ettone' nogbokerekereda e'bakdejte on'huahuayate. ⁵ Ettone' nogbokerekereda e'bakdejnayo kabueye'po huida yan'bapa'ika'. Moisesba'a kenpa' mona'ne, huamanmadika'eri. ¿Menpa' ka'dik o'e oro'? ¿Menpa' i'nopog'o'na? —Moisesba' huamanmadika'eri fariseoere Jesustaj nama'da kae'po o'nona'uy.

⁶ Kenda nama'da Jesusa kae'po nama'da o'nona'uy. Jesustaj nama'da ena'tadapi' kae'po o'nona'uy. Kenoka' kenda e'nona'te Jesus 'ikutagpite o'huadpo sorokta' huaba'pia

o'madoya'uy. ⁷ “¿Menpa' ka'dik o'ē oro'?” “¿Menpa' i'nopōē?” Onte'ti Jesústaj nama'da o'nona'po,

—Be'api' dakhuea' kahue' e'hua'ika'a huakkuru huida kapa'e. —Jesúsa judío huairitaj o'mana'po.

⁸ Onte'ti ikutagpite o'huadpo sorokta' huaba'pia o'madoya'po. ⁹ Ettone' dakhuea' o'ka'. Aya'ada kenda enade' nogtia' nogtia' huaboa'da o'nokbahuka'po oro'omeykon Diostaj dakhuea' o'ka'uy on'nonpo o'nokhua'uy. Huakkuruda huatone'a o'nokbahua'po nogti nogtia' o'nokbahuka'po aya'ada o'nokbahua'denok ettone'yo'da o'yahue'uy. Ettone'ere Jesúsero'yo'da o'nun'uy. ¹⁰ Jesúsa o'bopo ona'po,

—¿Dakhuea' o'ka' bo'huaa'ning men ya'ne? Sigpi' castiga ogkay huaahue' mo'ene, ettone'. —Jesúsa ona'uy.

¹¹ —Aya' menokbahua'ne. Sigpi' castiga ogkay huaahue' me'nene, Huairi. —Ettone'a Jesústaj ona'uy.

—Castiga kanogke' dokon huaahue'dik ijje'y. Yahuati'. Onte'ti dakhuea' kahue' ya'e. —Jesúsa ettone'taj ona'uy.

Jesús konig Diosen huakjey o'ē. Diostaj o'maknopōēa'ika'. Jesúsen huanigpeika'eri Diosere on'neonhuahuika'apo.

¹² Diosen jakyo huakka' aratbut ogkupopakuy. Onte'ti Jesúsa o'manmadika'apo, —Diostaj huamaknopōēa'eri konig Diosen huakjey ijje'y. Konig Diosen huakjey ijje'po aratbuttaj ijmaknopōēa'ikay. Konig o'ē Dios huanopōē' ijmaknopōēa'ikay. Do'taj aya'ada moknopōēpo mo'nigpeika'po Diostakon o'noknopōēapo. Huadakda ogkika'po Diosere on'neonhuahuika'apo. Huakjeyyo o'neonhuahuika'apo. Dakhuea' kakahue'da sikkiregyo ehue' o'neonhuahuika'apo. —Jesúsa o'mana'uy.

¹³ —Onda i'nopōēpo huata' i'tia'pakne noga konigti kenda ia' tia'pakhue' o'nenok nama'dapi' ia'nok ontaj nigpeehue'dik o'ēy. —Fariseo huairiomeya Jesústaj o'nona'uy.

¹⁴ —Do huata'da ijtia'paknig buttida o'ē. Do'taj nigpeedik mo'e konigepo Apag Diosere ijika'uy, Apag Diosya' ijtia'kuy ijnopōēy. Onte'ti Diosyo ijhua'apoy ijnopōēnok konigepo do'hued hua'a buttida o'ē oknopōedik mo'e kenpa'ti do'taj nigpeika'dik mo'ene. Opu-domeynayo keya' o'tiakuy nopōehue' mo'e. Keyo o'hua'apo nopōehue' mo'ene. ¹⁵ Konig aratbuta on'nopōika' opuda mo'nopōē. Diosya' o'tiakuy nopōehue' mo'ene. Da oa' o'noknopōika'ne. “Dakhuea' bo'kika'po bueydik mo'ene,” kamanike'po Diosa ta'monahue' me'uyne. ¹⁶ Aratbut oknopōehue' e'ne'nayo nopo'koreahue' e'ne'nayopi’ “Dakhuea' bo'ka'nok Diosa castiga kamagke'.” A'dik ijje'apoy. Konigepo nogtia'da ahue' ijje'y. Apag Dios doere konigti o'mana'ika'. Buttida oa' aya'ada nopōē'dik o'ne. ¹⁷ A'nennada Diosen hua'a Moisésa o'manigmadoya'uyate. Opudomey Moisésa' mo'tōene. Huabok-erekpi' dakhuea' eka'nayo dakhuea' o'ka' bota'bokereka konigti e'huaa'nayo buttida on'huaa' mo'nopōēpo dakhuea' huaka'eritaj castiga ogka'dik mo'ene. Moisésa oa'uyate. ¹⁸ Ken do konig Diosen huakjey ijje'po Diostaj huamaknopōēa'eri ijje'po ijtia'kuy. Diosa me'ta'mona'uyne. Kenda huata' ijhua'ikay. Do'hued Apaga Diosa konigti be'huaa'ika'ne. Konigepo buttida oa' oknopōē'dik mo'ene. —Fariseo huairitaj Jesúsa o'mana'uy'ning'a Jesús Diosen Huasi'po o'ē oknopōehue'da o'nuy.

¹⁹ —Ka'tia' ia', ¿o'nen Apag men itae? —Fariseoa o'nona'uy.

—Diosen Cristo o'ē oknopōehue' mo'ene. Aratbuten dakhuea' e'ka' huamanopo'yarea'eri o'ē nopōehue' mo'ene. Kenpa'ti Apag Diostaj konigti oknopōehue' mo'ene. —Jesúsa o'mana'uy.

²⁰ Diosen jakyo kentada Diostaj huakupe huanigkuda' caja'po o'huadika', keyo Jesúsa kenoka' e'manmadika'te Jesús bueyhue' kaje' Diosa o'nopōēnok tohuahue'dik o'nuy.

Keyo ijhua'apoy huahue'dik mo'ēapone. Jesúsa o'mana'uy.

²¹ —Kenpa'da o'nokhua'apone. Do'taj o'dukaponig'a oknopōehue'da mo'ēpo kenpa'da mo'bueyapone. Nopo'koreahue'da dakhuea' e'ka' mo'tōēpo mo'bueyapone. Keyo ijhua'apoy huahue'dik mo'ēapone. —Judío oknopōehue' hua'e'eritaj Jesúsa o'mana'uy.

²² —“Keyo ijhua'apoy huahue'dik mo'ēapone.” Jesúsa mona'ne. Menpa' huata'da arakdikpi' ya'ēpo ya'et. —Judíomeya nopōehue' o'nepo on'batia'pakuy.

²³ —Huadariyo hua'e'eri mo'ēpo konig dakhuea' huaka'eri aratbut mo'ēpo, konig opudda bo'pakpo mo'nopōika'po, konigti bo'kika'. Donayo kurudya' ijhuarakuy. Apag Diosya' ijtia'kuy. Indariyo huai'ika'eri ehue' ijje'y. ²⁴ Diosen Huasi'po ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Do Diosen Huasi'po e'e'tada do'taj oknopōehue' e'e'nayo dakhuea' e'ka' mo'tōēpo kenpa'da mo'bueyapone. Diosa castiga mogka'apone. —Jesúsa judío huairitaj o'mana'uy.

²⁵ —¿Be'a'j'e on? —Kenda e'nopōē'ta' pakhue' o'nepo nama'da o'nona'uy.

—Kenda huakkuruda o'nona'uyne. Menpa'po onte'ti ena'ta' bo'pak. ²⁶ “Inomey huairia dakhue'da ogkika', ontaj oknopōehue' mo'ene.” Diostaj huaa'dik e'ēada oynayo

huaahue'dik o'nene. Ke'na me'ta'mona'uyne buttida oa'ika'. Kenda Diosen ijpeepo aratbuttaj ijmanikay. —Jesúsa oknopoghue' huae'eri judío huairitaj o'mana'uy.

²⁷ Jesúsa Apag Diostaj o'manmadikika'. Judío huairianayo nopenkahue' o'nyu. Kenpa'ti Apag Diosa o'ta'mona'uyate judiomey nopoghue' o'nuynok,

²⁸ —Cruzte do'taj en'darakde'te Diosa o'ta'mona'uyate mo'nopoeapone. Do'huedda sigpi' kahue' ijikay. Kenda Diosa me'nopoea'ne kenda ijmanikay. ²⁹ Do'hued Apag Diosa me'ta'mona'uyne. Nogtia'da eahue' me'ika'ne. Doere kenpa'da o'jika'. Kenda Diosa o'pak ijikay. —Jesúsa Judío huairitaj o'mana'uy. Kenomeya Jesústaj on'huadiaypo e'arakta' on'tipakuy.

³⁰ Kenda Jesúsa e'manade'te huakka'ada Jesústaj o'noknopoe'uy.

Diosensi'pomey Jesústaj di' o'ne. Aratbut Jesústaj nigpeehue' o'nepo konig toto'en huanaba' o'nepo dakhuea' ogkika'.

³¹⁻³² —Aya'ada do'hued hua'a mo'nigpeika'po do'hued hueretda huanigpeika'eri mo'ene. Do'hued hua'a buttida o'e moknopoeapo onte'ti toto'taj konig huanaba' nigpeehue' mo'ika'po onte'ti dakhuea' kakahue'dik mo'eapone. —Judío huaknopoe'eritaj Jesúsa o'mana'uy.

³³ —Oro'omey Abrahamen adhuae' huayayo o'ey. Nog aratbuten huanaba' ehue'da o'jikay. Konig dakhuea' huaka'eri huanaba' ehue'da o'jikay. Onte'ti konig huanaba' dakhuea' kakahue'dik o'eapoy. Nama'da oro'taj kenpa' ona'ne. —Jesústaj o'nona'uy.

³⁴ —Aya'ada dakhuea' ogkika'po, batikhue'da dakhuea' ogkika'po dakhuea' huakika'eri huanaba' o'ne. ³⁵ Huabokereken huasi'po huaoyoda o'nika'apo. Huanaba'nayo huairiyoda ikahue' o'neapo. Nogok meyopi' kenpa'da hua'dik o'nika'. ³⁶ Do Diosen Huasi'po ijje. Konig toto'en huanaba' dakhuea' bo'kika'ne. Do'hua dakhuea' e'ka' e'manopoyarea'nayo Diostaj nigpeika'dik mo'eapone. ³⁷ Buttida boa'ne Abrahamen adhuae' huayayo mo'ene ijnopoe. Abrahamen adhuae' huayayo e'eada do'hued hua'a pakhue' mo'epo do'taj e'arakta' on'tipakne. ³⁸ Kurudyo do'hued Apagere ijika'uy. Apagtaj ijtiahuayika'uy. Ijpeika'uy. Kenda ijtiahuayika'uy ijpeika'po opudomeytaj o'nona'ne. Do'taj nigpeehue' mo'ene. O'nen huaojtaj mo'nigpeika'po dakhuea' bo'kika'ne. —Judiotaj Jesúsa o'mana'uy.

³⁹ —Ehue', dakhuea' huaka'eri ehue' o'ey. Huadakda o'ey. Abraham oro'en huaoj o'e. —Jesústaj o'nona'uy.

—Abraham Diostaj o'nigpeika'uyate. Abrahamen hueretda huasi'po ehue' mo'ene. Abrahamensi'po ee'nayo Diostaj mo'nigpeika'yet. Kenpa'ti Diosen hua'a bo'pakika'yet. ⁴⁰ Diosa me'ta'nona'uyne. Diosya' ijtiakuy. Buttida hua'a Diosa me'nopoea'uyne. Diosen buttida hua'a e'nona'tada do'taj on'huadiaypo do'taj e'arakta' on'tipakne. Ken konig Abrahamahue' o'uy. Abraham Diostaj oknopoeapo Diosen huata'moneritaj o'manigpeika'uyate. ⁴¹ Konig opuden huaoj dakhue'yo'da o'kika' opudomeykon dakhuea' bo'kika'. —Jesúsa judiotaj o'mana'uy.

—Oro' kate bahueta' e'si'poe' ehue' o'ey. Abrahamen hueretda adhuae' huayayo o'ey. Nogtada Apag Dios o'tene. Diostaj o'nigpeikay. —Judío Jesústaj o'nona'uy.

⁴² —Dios opuden huaoj ee'nayo do'taj di' mo'eyet konigepo Diosya' ijtiakuy. Doda ijpakpo tiakhue' ijje'uy. Diosa o'pakpo me'ta'mona'uyne. Opudnayo do'taj di' ehue' o'nene. ⁴³ Dakhue'da mo'epo Diostaj e'nigpeeta' pakhue' mo'ene. Huadak e'ka'ta' pakhue' mo'ene. Konigepo do'hued hua'a e'peeta' pakhue' mo'ene. Kenpa'ti do'hued hua'a e'nopenka'ta' pakhue' mo'ene. ⁴⁴ Katepi' opudomeyen huaoj o'paknok kenda bo'kika'ne. Opudomeyen huaoj toto' mo'taene. Kentayo'da mo'nigpeika'. Huakkuruda toto'a o'bahuadiayika'po huakka'tada o'manopo'arakika'po. Diosen buttida hua'a toto'a e'nopoe'ta' pakhue' o'jika'. Buttida hua'a nopoghue' o'epo ahue' o'jika'. Da oa'ika'. Da huaa'eri o'e. Aratbuttaj da huaa'eri o'maea'ika'. Aratbuttaj engaña huaka'eri o'e. ⁴⁵ Konigepo o'nen huaoj toto' da hua'ayo'da e'peeta' bo'pakika'po Diosen buttida hua'a e'mana'te e'peeta' pakhue' mo'ika'ne. Diosen Huasi'po ijjenok do'taj eknopoe'ta' pakhue' o'nene. ⁴⁶ Nama'da oame'. Huaahue'dik o'nene. Dakhuea' o'kame'. Huaahue'dik o'nene. Buttida o'ika'. Do'taj oknopoghue' o'nene. ⁴⁷ Diostaj oknopoghue' mo'epo konigepo do'taj oknopoghue' o'nene. Diosen aratbut Diosen huanigpeika'eriomey Diostaj on'nigpeika'. Opudomeynayo Diosen huanigpeika'eri ehue' mo'ene. Diostaj e'nigpeeta' pakhue' mo'ene. —Jesúsa judío aratbuttaj o'mana'uy.

A'nennanada Abraham o'si'poe'uyate. Abraham si'poe'hued ee'te Cristo o'jika'uy.

⁴⁸ —Dapita' dakhue'nanada i'ene. Samaria huae'eri i'ene. Toto'a menopo'teene. Buttida ona'ne. —Judío huairia huakka' on'huadiaypo Jesústaj on'tidi'kepo o'nona'uy.

⁴⁹ —Do'taj toto'a nopo'toghue' me'ene. Diostaj di'nanada ijikay. Ijnigpeikay. Dios huadaknanada o'jika' ijbattia'pakikay. Diostaj pakhue' mo'epo do'taj on'huadiaypo dakhuea'da on'huaa'ne. ⁵⁰ "Jesús huadakda o'e." Menhuaika'. Manahue' ijikay. Apag

Diosnayo do'taj buttida be'tinopöepo, "Huadakda o'jka'." Be'huaika'ne. ⁵¹ Do'hued hua'ataj aya'ada o'noknopöepo on'nigpeika'po kenpa'da bueyhue' o'neapo, Diosere on'noeonhuahuika'apo. —Judío huairitaj Jesúsa o'mana'uy.

⁵² —Toto' o'nopo'töe. Oynayo buttida o'nopöey. Oro'omeyen adhuae'pane' Abrahama Diostaj e'nigpeikada o'buéy'uyate. Diosen huamanbatia'pakeriakon Diostaj e'nigpeikada on'mabuey'uyate. "Do'hued hua'ataj aya'ada o'noknopöepo on'nigpeika'po kenpa'da bueyhue' o'neapo." Nama'da ia'. ⁵³ Oro'en huaoj Abraham teyda huairitone' o'uy. Abraham o'buéy'uyate. Diosen huamanbatia'pakerikon on'mabuey'uyate. Menpa' Abrahamtaj nogiti hueretda huairitone' okéhue'dik i'ene. Diosen huamanbatia'pakeritaj o'nayo'da teyda huairitone' makehue'dik i'ene. "Huairi ijje," nama'da i'nopöepo, da ia', huairi ehue' i'e. —Judío huairia oknopöehue'da o'nepo Jesústaj o'nona'uy.

⁵⁴ —"Aratbuttaj manoeanhuahuika'dik ijje." Doda ijpakpo manahue' ijikay. "Jesús huadakda o'e," aratbuta men'batia'pake'po manahue' ijikay. Diosa o'paknok kenda ijmanikay. "Huairitone' i'ene. Do'hued Huasi'po i'ene." Diosa mena'ika'ne. "Oro'en Dios o'e," nama'da boa'ika'ne. ⁵⁵ Diostaj oknopöehue' mo'ene. "Diostaj yoknopöey." Buttida ijjay. "Diostaj oknopöehue' ijje." Doa ea'nayo opud konigti da huaa'eri ijjeayet. Dapita' Diostaj yoknopöepo ijnigpeikay. ⁵⁶ Do'taj o'tia'pakpo Abrahamtaj Diosa ona'uyate. "O'nen huayayo huaboro' huairitone' o'ëapo." Do'taj o'tia'pakpo Abrahamtaj ona'uyate. Diostaj Abraham kenda oknopöepo do ijjeaponok durugnanada o'uyate. —Judío huairitaj Jesúsa o'nana'uy.

⁵⁷ —Ehue'. Abraham a'nennanada o'jka'uyate. Onnayo huatone' ehue' i'ene. Menpa' Abrahamtaj i'tiahuay'uy. Ehue'. Abrahamtaj tiahuae'ue' i'e'uy. Da ia'ne. —Jesústaj o'nona'uy.

⁵⁸ —Abraham si'poehued Diosere ijikay. Buttida ijjay. —Jesúsa o'mana'uy. ⁵⁹ On'pëedepo Jesústaj kadarake'po huid on'bae'eadpo Jesústaj kan'pa'e'po huid on'bae'eadnig'a. Jesúsa o'makjregpo Diosen jakya' o'bakhua'uy.

9

Huabokerek ekpobig o'si'po'e'uyate. Jesúsa kentaj okpoyarea'uyate.

¹ Nogok okmapie'ahuaddik huame'noete Jesús o'hua'epo Jerusalényo o'hua'epo huabokerek ekpobigtaj o'tiahuay'uy. Ke'na ekpobig o'si'po'e'uy ekpobig o'e'uy.

² —¿Mena'po inbokerek ekpobig yasi'po'e'uyate? ¿Be'a dakhuea' yakuyet? ¿Huaoapi' huayëapi' ke'nadapi' dakhuea' yakuyetpi' huamanmadika'eri? —Oro'omey Jesúsen huanigpeika'eria Jesústaj ona'uy.

³ —Ehue', ke'na dakhuea' kahue' o'uy. Ke'nen huaoa huayëerea dakhuea' kahue' o'nuyate. Konigepo dakhuea' ogkuyepo ekpobig ehue' o'e. Diosa teyda kika'dik kae'po bakpoyarea'dik kae'po aratbuta kan'tiahuayepo kan'nopöe'po konigepo ekpobig o'si'po'e'uyate. ⁴ Kenda Diosa o'pak kakike'po kenpa'ti Diostaj kanigpeike'po Diosa me'ta'mona'uyne. Konigepo oyedda Diosen kika'dik ijje. Sue'da huame'noe mekenok oyda Diosen kika'dik ijje. A'ti nogok kahue'dik ijjeapoy. Konig sikyonig o'ëapo kahue'dik ijjeapoy. ⁵ In huadariyo ijje'depo konig Diosen huakjey ijje'po Diostaj ijmaknopöe'dey, Diosen hua'a ijmanopöe'dey. —Jesúsa oro'taj ke'nen huanigpeika'eritaj mona'uyne.

⁶ Kenda oa'depo barakte o'supupo igkus'i'hue' o'dukuta'po soroka ekpobigtaj okpodukuta'uy.

⁷ —Yahuati'. Siloé yakoyo yahuati'. Yakpokoyoa'. —Ekpobigtaj ona'uy. (Siloé judío'en huadik e'dikta'mona' o'e.)

Ken, o'hua'po okpokoyodepo okpoyarud'uy. O'tiakpo daka' o'mabo'uy. ⁸ Yareahued ekpobig jak eretnopoyoda o'huadika'po "huakupe men'yok," o'mana'ika'uy. Aya'ada kentaj on'nokje'uy. Ekpobig o'jka' aya'ada on'tiahuayika'uy.

—Dapi' inbokerek o'huadpo "huakupe men'yok," o'mana'ika'uy. —Sue'ada o'da'uy.

⁹ —E'e', ke'na o'e. —Nogomeya' o'da'uy.

—Ehue', nogda o'e. Konigti o'e. —Nogomeya' o'da'uy.

—Do ekpobig ijika'uy. —Kenbokerek okpoyaredepo o'mana'uy.

¹⁰ —¿Monig ikpoyarudme'? ¿Moniga' i'mabodme'? —O'nona'uy.

¹¹ —Jesúsa barakte o'supupo o'dukuta'po soroka bekpodukuta'po, "Siloé yakoyo yahuati'. Yakpokoyoa'." Mena'ne. Ken ijhua'depo yokpokoyodepo huaboa'da ijmanodi. —O'mana'uy.

¹² —¿Men ya'e kenbokerek? —O'nona'uy.

—Nopöehue' ijje. —O'mana'uy.

¿Menpa' i'epo ikpoyarud? Fariseo judío huairia ekpobigtaj o'nona'uy.

¹³⁻¹⁴ Okmapije'ahuaddikte huame'noete Jesús'a soroka o'dukuta'po okpoyareadnok kenbokerek ekpoyareadtaj on'tohua'po judío huaitake' jak huairitaj on'tohua'po fariseo huairitaj on'tohua'uyate.

¹⁵ —Ekpobig i'unhuahuika'uy. ¿Monig oyda huaboa'da i'tiahuay? —Fariseo huairia o'nona'uy.

—Soroka samibia bekpodukuta'po yokpokoyopo huaboa'da ijtiahuayoni. —Fariseo huairitaj o'mana'uy.

¹⁶ —Okmapije'ahuaddikte huame'noete aratbut katepi' kahue'dik o'ne. O'manmadikikay. Inbokerek nigpeghue'da o'epo okmapije'ahuaddikte huame'noete o'yarea'nok ke'na Diosen huamanbatia'pakeri ehue'dik o'e, o'nopoey. —Sue'ada on'batia'pakuy.

—Dakhuea' huaka'eri ee'nayo bayareahue'dik o'e. Ke'na o'yarea'de dakhuea' huaka'eri ehue'dik o'e, o'nopoey. —Noga on'batia'pakuy.

Noga nogpa' nogpa' on'batia'pakpo konigti ahue' o'ne'uyate.

¹⁷ —¿On menpa' i'nopoey ken huabokerek huakpo beyareatenigtaj? —Huabokerek huakpoyareritaj judío huairia o'nona'uy.

—Diosen huamanbatia'pakeri o'e, o'nona'ne. —O'mana'uy.

¹⁸ A'nenda ekpobig o'ika'uy. Oyda okpoyaredepo tiahuaydik o'e. Kenda Judío huairia oknopogehue'dik o'nepo, "Ke'nen huaoj huayetere yan'totiak." On'mana'uy. En'tiakde'te.

¹⁹ —¿In huabokerek menpa' o'nensi'po ya'e? ¿Menpa' ekpobig o'si'poe'uy, bo'tia'pakika'? ¿Mena'po oyda tiahuaydik ya'e? —Judío huairia ke'nen huaojtaj huayetere on'mana'uy.

²⁰ —Ee', ke'na oro'ensi'po o'e. Ekpobig o'si'poe'uy o'nopoey. ²¹ Mena'po oyda tiahuaydik o'e oro'nayo nopogehue' o'ey. Kenpa'ti be'a yakpoyaret nopogehue' o'ey. "¿Be'a bekpoyarea'?" Ya'nona'. Huabokerek o'e. Ke'nada a'dik o'e. —Ke'nen huaoa huayereea on'mana'uy.

²² Judío huairitaj on'makme'pukpo huaojere huayereea kenda nama'da huairitaj on'mana'uy. "Jesús Diosen Cristo o'e. Diosa o'ta'mona'uyate." Be'api' ea'nayo Apagba'taj a'peeya'po judíoen huaitake' jakyo onte'ti kudhue'dik o'neapo. Judío huairia onpapayo' onda'po. Konigepo huabokereken huaojere huayereea on'me'pukpo, nama'da on'mana'uy.

²³ "Huabokerek o'e. Ke'na a'dik o'e. Kentaj ya'nona'." Judío huairitaj nama'da on'mana'uy.

²⁴ "Ke'na huabokerek ekpobig o'si'poe'uy. Kentaj yan'totiak." Judío huairia on'mana'uy. E'tiakde'te o'nona'po,

—Buttida yaa'. "Diosa be'yarea'ne." Yaa'. Jesús dakhuea' huaka'eri o'e, o'tinopokay. Bayareahue'dik o'e. Oro' o'nopoikay. —Judío huairia o'nona'uy.

²⁵ —Dakhuea' huaka'eri'pi' o'epi' 'uruda huaka'eri o'epi' nopogehue' ijje. Nogtida ijnopoey. 'Ikken ekpobig ijjemey. Oynayo ijtiahuay. —O'mana'uy.

²⁶ —¿Ontaj moniga' megka'? ¿Monig bekpoyarea'? —Onte'ti judío huairia o'nona'uy.

²⁷ —Kenda huaboa'da o'nona'dene. ¿Mena'po onte'ti e'peeta' bo'pak? ¿Jesús en huanigpeika'eri ee'ta' menpa' bo'pak? —O'mana'uy.

²⁸ —Q'na kentaj huanigpeika'eri i'e. Oro'nayo Moisés en huanigpeika'eri o'ey. ²⁹ Moisés taj Diosa ona'ika'uyate oknopokay. In huabokereknayo meya' ya'tiakuyet nopogehue' o'ey. —Fariseo huairiomeya' diga'da on'huadiaypo i'ghua'da o'nona'uy.

³⁰ —i'Kenpihuay! Kentaj mena'po oknopogehue' mo'e. Ken huabokereka bekpoyarea'ne. Keya' o'tiakuy nopogehue' mo'ene. ³¹ Dakhuea' huaka'eritaj Diosa manigpeghue' o'ika'. Diostaj huanigpeika'eritaj Diosa o'manigpeika'. Katepi' on'paknok Diosa o'manigkika'. ³² A'nennanadapi' huakkuruda ekpobigtaj e'si'poe' okpoyarea'uy tipeghue' o'ikay. ³³ Dapita' Diosya' o'tiakuyate. Diosya' tiakhue' e'uynayo in huabokereka kenda sigpi' kahue'dik o'e. Bakpoyareahue'dik o'e. —Judío huairitaj o'mana'uy.

³⁴ —Dakhue' eretka' i'si'poe'uy. Dakhuea' i'kika'uy. Oro'taj onmandikahue'dik o'ene. —Judío huairia on'huadiaypo o'nona'uy.

Judío aratbuten huaitake' jakya' o'nen'uy.

Diostaj oknopogehue' huag'eri konig ekpobig o'ne.

³⁵ Huabokerek ekpoyare'taj huaitake' jakya' o'nende Jesús'a o'nopoepo o'deatopo, —¿Diosen Huasi'po, ken huabokerektaj Diosa o'ta'mona'uyate menpa' oknopog'? —Jesús'a ona'uy.

³⁶ —¿Be'a ya'e, huairi? Eknopog'ta' ijpaki. —Jesústaj ona'uy.

³⁷ —Kentaj i'tiahuayne. Diosa me'ta'mona'uyne. In do ijje. Diosen Huasi'po ijjepona'ne. —Jesús'a ona'uy.

³⁸ Jesús Diosen Huasi'po o'e oknopogepo huikudate o'tihuadpo,

—Diosen huata'mona'eri i'e. Diosen Huasi'po i'e. Yoknopogey, Huairi. —Jesústaj ona'uy.

³⁹ —Huakka'ada konig tiahuahue'dik o'nepo konig ekpobig o'nepo Diostaj oknopoghued o'nepo do'taj o'noknopogepopo Diosere on'noeonhuahuika'apo. Nogomeya "Ekpobig ehue' o'ey. Tiahuaydik o'ey. Diostaj huadakda oknopoiikay." Nama'da on'batia'pakpo hueretda huaknopog'eri ehue' o'nepo konig ekpobig o'nenok Diosa castiga magka'dik o'ika'apo. Konigepo Diosa indariyo me'ta mona'uyne. —Jesúsa oa'uy.

⁴⁰ Ken, sue'ada fariseo huairi kenteda o'nepo Jesústaj on'peedepo, —Dapi' oro'omeynayo Diostaj oknopoghue' huag'eri ehue' o'ey. Oro'omey ekpobig ehue' o'ey. Diostaj oknopogey. —Jesústaj o'nona'uy.

⁴¹ —"Diostaj oknopoghue' huag'eri o'ey," ea'nayo o'nen dakhuea' e'ka' Diosa bakkahuea'dik mo'eaynig'a "Diostaj oknopoghue' huag'eri ehue' o'ey," nama'da boa'nok Diosa bakkahueahue'dik mo'ene. —Jesúsa fariseo huairitaj o'mana'uy.

10

Ovejaen huakpa ekbiriktaj Jesúsa o'manbatia'pakuy.

¹ Diosen huanigpee'eriomeytaj hueretda huamatog'eri doa ijikay. Jesúsa o'manbatia'pakpo,

—Buttida ijjay. Ovejataj kabatiok'e'po oveja huamatog'eria huakpa ekbirikyo o'bakuda'ika'. Bisik o'bakuda'ika'. O'bakuda' depa akbogpe huatog'eria teya'da okhuikika'. Oveja huabereeri on'tiakdepo akbogpeya' kudhue'dik o'nika'. Nogya'da ogkudika'. Huakpakuya' on'behuikpo on'kudika', ²⁻³ Hueretda oveja huamatog'eria ovejataj o'matiokika'po o'matojka'po sikyoedda ovejataj a'baeya'po akbogpete o'huahua'depo kentaj akbogpe huatog'eria okie'po o'nigokhuike. Ken hueretda oveja huamatog'eri o'kudde ke'nen ovejaa on'nigpee. Aya' ovejaen huadik o'madikka'depo o'maoroka'po. ⁴ Aya'tada o'maorokandepo huakkuru o'manighua'ika'. Oveja hueretda huamatog'eritaj on'peepo o'nokje'po konigepo on'tahua'ika'. ⁵ Noga'da e'huatiakte oveja o'nokmamonapo. Ke'na men'tahua' ena'te on'peepo okiehue' on'epo o'nokmamonapo. —Ken konig oveja huamatog'eritaj Jesúsa o'manbatia'pakuy.

⁶ Jesúsa kenda o'manbatia'paknig'a judío aratbuta e'peeada nopogkahue' o'ne'uy.

Jesús konig oveja huamatog'eri o'epo huanigpeika'eritaj daka' o'matojka'.

⁷ Onte'ti Jesúsa o'manbatia'pakpo,

—Buttida ijjay. Do konig ovejaen akbogpe ijje. Do konig oveja ijabatokudi. Aya'da huaknopog'eri do'taj o'noknopogepo doere kuddik o'ne. ⁸ Huakka'ada konig huamanbatia'pakeri do tiakhued ee'ted kenomey konig huabereeri engaña huaka'eri o'ne'uyate. Hueretda ovejaa ta'huahue' o'nika'uyate. ⁹ Do oveja e'tiokpaka' akbogpe konig ijje. Aya'ada do'taj o'noknopogepo konig on'kudpo Diosere on'noeonhuahuika'apo. Diostaj daka' kan'nigpeike'po ijbathuapokikay. Dakhuea' kahue' ka'ne'po kenomeytaj ijbatiokika'apoy.

¹⁰ Nama'da huamanmadika'eri konig huabereeri o'ne. On'berika'. On'barakika'. On'bakbasakika'. Donayo ijmanoeanhuahuikay. Hueretda huaknopog'eritaj ijmanoeanhuahuikay. Huakka'da ijmatinepahui'po 'urua'nanada ijmanoeanhuahuikay. ¹¹ Do konig oveja huamatog'eri ijje. Huadaka'da huamatog'eri ijje. Huanigpeika'eritaj daka'nanada ijmatojkay. Ovejataj a'batiokaya'po, ovejataj a'manoeanhuahuikaya'po ijmanigbueyapoy. ¹²⁻¹³ Sue'ada huakupeta' huakka' o'deretpakpo nogen ovejataj on'matamatojka'. Nubakuhuaa e'huatiakte on'matiokmonika'. Oveja nogen on'taenok huakupeyo'da o'deretpakpo ovejataj pakhue' o'nepo on'matiokmonika'. Nubakuhua on'bahuatiakpo o'maboke'po o'mamona'ika'.

¹⁴⁻¹⁵ Doa konig ovejataj daka' huamatog'eri ijje. Apag Diosa do'taj mekie'ne konigti Apag Diostaj doa yokiey. Kenpa'ti do'hued huanigpeika'eritaj ijmakiey konigti do'hued huanigpeika'eria do'taj me'nokie'ne. Dakhuea' e'ka' a'manopo'yareaya'po huanigpeika'eritaj ijmanigbueyapoy. ¹⁶ Nog huanigpeika'eritakon ijmatojka'apoy. Judío aratbut ehue' o'ne. Nog aratbut o'ne. Ken aratbuttakon manopo'korea'dik ijje. Do'taj on'nigpeika'apo. Kenomeyere judiomeyere konig nogaratbuttida o'neapo. Kenpa'ti do kenomeytaj nogtiada huamatog'eri ijjeapoy.

¹⁷⁻¹⁸ Diostaj ijnigpeenok, do'taj men'tohua' do'taj men'arake' ijnopogepo. Ken ijbuey-deapoy onte'ti ijnoyhuadapoy onte'ti ijnoeapoy. Konigepo Apag Diosa di' me'ene. Huabokereka do'taj e'arakta' on'pakpo arakhue'dik me'neapone. Konigepo doada e'nigbueyta' ijpakpo ijnigbueyapoy. E'nigbueyta' ijpakpo bueydik ijjeapoy. Onte'ti e'noyhuadta' ijpakpo noyhuaddik ijjeapoy. Kenda do'hued Apag Diosa mena'uyne. —Jesúsa o'mana'uyate.

¹⁹ Judiomeya Jesústaj on'peedepo nogpa' nogpa' on'nopogepo nogpa' nogpa' on'batia'pakuy.

²⁰—Toto'a o'nopo'to'e' nok Jesús huasegda o'e' Katia'po kentaj mo'nigpe'e'. —Huakka'ada kenpa' on'batia'pak'uy.

²¹—'Urua'nanada o'manbatia'pak. Toto'a nopo'to'e'hue' o'e. Toto'a e'nopo'to'e'nayo 'uruda batia'pakhue' ya'e'ayet. Kenpa'ti ekpobigtaj okpoyareahue'dik o'e' toto'a. —Nogomeya on'batia'pak'uy.

Judío huairia Jesústaj eknopoe'ta' pakhue' o'nuy.

²² Nogok Jerusalényo Diosen jak on'to'ka' depo fiesta okkahuehue' huag'e' o'uy. Huahui'ok o'uy. ²³ Diosen jak kurute Salomóna dagtaj jaka' o'tika'uyate. Ken dagte Jesús e'hua'ete ²⁴ judío huairia Jesústaj on'tikupobopo,

—¿Meniga' puug oro'omey nigunhuahua'dik o'e'? Diosa e'ta'monuy'nayo buttida oyedda mona'. Cristo buttida ee'nayo mona'. —Jesústaj o'nona'uy.

²⁵—Kenda o'noname'niga' do'taj oknopoe'hue' o'nene. Opudomeya do'taj daka' kanoknopoe'po konig Diosyo'da ka'dik o'e' ijkikamey. Diosa kenda be'tihuapoknok 'uruada ijkikamey. Konigda e'bayarea' ijkikamey. Cristo o'e' do'taj daka' oknopoe'dik 'uruada ijkikamey. ²⁶ Konig Dios 'uruana'nanada o'kika' konigti ijkika'nig'a opuda' do'taj oknopoe'hue' o'nika'ne. Do'hued oveja huanigpeika'eri ehue' mo'epo, do'taj eknopoe'ta' pakhue' o'nene. ²⁷ Do'hued oveja huanigpeika'eria do'taj mena' okia'po on'nigpeika'. Do'hued huanigpeika'eri do'a' ijmata'epo daka' ijmakikay. Do'taj o'noknopoe'po on'nigpeika'. ²⁸ Diosere durugnada ijmanoeanhua'huika'apoy. Kenpa'da bueyhue'dik o'neapo. Daka' ijbatioka'nok be'api' sigri' okkayhue'dik me'neapone. ²⁹ Oveja huanigpeika'eri me'bayokuyne. Do'hued Apag Diosa me'bayokuyne. Teynanada o'e. Diosyo'da teynanada o'e. Nogapi' konig teyti ehue' o'nepo okkayhue'dik o'nika'. ³⁰ Apagere doere nogtida o'ey. —Jesúsa huairitaj o'mana'uy.

³¹ Judío huairia huida Jesústaj a'pa'ea'ya'po on'baea'uy.

³²—Opuda' on'tiahuayika'ne nogda nogda 'uruana'nanada ijkikay. Apaga be'tihuapoknok konig Diosyo'da ka'dik o'e' ijkikay. ¿Katea'po menapoata do'taj onpa'eapo? —Jesúsa o'mana'uy.

³³—Ehue'. Huadakda i'kika'nok pa'eahue' o'e'apoy. Diostaj dakhuea'nada ia'nok huida o'pa'ea'apoy. Huabokerek e'eada Dios ijje'ya'ia' nok huida o'pa'ea'apoy. —Judío o'nona'uy.

³⁴—“Oy opudomey Diostaj huanigpeika'eri mo'epo diosdik mo'toene.” Diosa o'mana'uyate. Kenpa' opudomey Diosba'te o'madoya'uyate. ³⁵ Diosba'nayo nama'da ahue'dik o'e. Kenpa'da buttida o'ika'. “Oy opudomey Diostaj huanigpeika'eri mo'epo diosdik mo'toene.” Apaga'ba buttida o'mana'uyate. ³⁶ Apagtaj me'nigpeike'po Diosa me'ta'mona'uyne. Dakhuea' huaka'erite me'ta'mona'uyne. Konigepo “Diosen Huasi'po ijje'ya' a'dik ijkikay. Konigepo “Diostaj dakhue'da o'tia'pak.” Do'taj huaahue' ya'nika'. ³⁷ Kenda do'hued Apaga menika'nig ijkikay. Do Diosen kikahue' ee'nayo do'taj oknopoe'hue'dik mo'ene. ³⁸ Do'a Diosen e'kika'tada opudomeya do'taj oknopoe'hue' ee'pi' kenda do ijkika'nigeyo kenda yanoknopoe'. Diosensi'po o'e' nopoe'dik mo'e. Konig Diosa o'nopoe' konigti ijnopoe'y. Konig do ijje'ya' konigti Dios o'e. Konig do'a ijnopoe'y konigti Diosa o'nopoe'. Kenda nopoi'ka'dik mo'eapo. —Jesúsa judío huairitaj o'mana'uy.

³⁹ Onte'ti Jesústaj kan'kude'po e'tohua'ta' en'paktada Jesúsa o'makmon'uy.

⁴⁰ Onte'ti Jordánhue' akodpen Jesúsa o'hua'uy. Kenteda Juana huakkuruda bautiza o'magkadhua'uyatenig. Kenteda Jesús o'unhuahua'po. ⁴¹ Jesúste huakka'ada on'huatiakuy. —Konig tiahuayhued o'ika' konig Diosyo'da ka'dik o'e' Juananayo kahue' o'uy. Aya'da inbokerek taj o'tia'pakika'uy, buttida oa'ika'te. —Aratbuta on'hua'uy.

⁴² Keya' Jesústaj huakka'ada o'noknopoe'uy.

11

Lázaro o'bu'ey'uyate.

¹⁻³ Lázaro huabokerek o'uy. Jesúsa Lázarotaj di'da o'ika'uy. Betania huakka' jakyo huag'e'eri o'ika'uy. Betaniayo huidpo Maríaere Martaere o'nika'uy. Lázaro dakhue'da o'enok María Martaere Jesúste on'ta'mona'uy.

—Lázarotaj di'da i'ika'ne. Dakhue'da o'e, Huairi. Jesústaj yanati'. —O'nona'uy. María Jesús huairien hua'itaj huasihuaj 'uru'huie'ada 'itioyhued kenpa'ti huakuhui'a 'itidukuthued o'uy.

⁴ Jesúsa kenda o'pe'edepo,

—Dakhue'da o'enig'a kenpa'da bueyhue' o'e'apo. “Diosa 'uruada o'ka'. Huadakkanada o'e'” aratbuta kan'nopoe'po ke'na dakhue' o'e. Kenpa'ti “Diosen Huasi'poa huadakkanada o'kika'. 'Urunanada o'e.” Aratbuta kan'huae'po ke'na dakhue'da o'e. —Jesúsa o'pe'edepo o'mana'uy.

⁵⁻⁷ Ken Martataj Martaen huama'buytaj kenpa'ti Lázarotaj di'da o'maepo Jesús keyada nog botta'me'noe o'eahuadpo Lázaro dakhue'da o'e e'peedeada botta' huame'noe o'edepo, —Judea huadaribayo monhua'. —Oro' huanigpeika'eritaj mona'uy.

⁸ —Huaboa'da huida on'taj e'pa'ea'ta' bo'tipakme'ne judío huairia Judeaya'. ¿Keyo menpa' on'te'ti i'hua'apo, huamanmadika'eri? —Oro' huanigpeika'eria ona'uy.

⁹ —Huame'noe jeyda o'енок aratbuta katepi' kahuaddik o'nika'. Diostaj nigpeika'dik o'ne. Nogme'noetida doce horas o'ta'tenok kahuaddik o'nika'. Do'taj huaarak huame'noe ehued o'енок do'taj arakhue'dik me'nene. Nogok ken horate huabuey Diosa baktie'ea'uyne aya' Diosen e'kade'te e'kuhuitde'te do'taj arakdik me'neapone. ¹⁰ Sikyo ta'tehue' o'енок katepi' kahue'dik o'nika'. —Jesúsa mona'uyne.

¹¹ —Do'hued huadi' Lázaro o'taynig'a, monhua', ijmaboa'apoy. —Jesúsa mona'uyne.

¹² —E'taynayo o'yareapo o'nopoy, Huairi. —Oro' huanigpeika'eria Jesústaj ona'uy.

¹³ O'arogpo o'tay oro'omeya o'nopoy Jesústaj oknopogkahue' o'uy. E'bueytada "O'tay," oa'po Jesúsa o'batia'pakuy. ¹⁴ Konigepo,

—Lázaro o'bueyme'te. ¹⁵ Opuđ nogiti do'taj menoknopoy'po Lázarote ida ikken huahuahue' ijjemey. Konigepo durugda ijjej. Lázarote monhua'. —Jesúsa mona'uyne.

¹⁶ —Oro'omeykon monhua'. Jesúsere a'bueyya'po monhua'. —Oro'omey huanigpeika'eritaj Tomás mona'uyne. Tomás konogda o'dikka' Gemelo.

Jesúsa aratbuttaj huamanoyhuada'eri o'epo aratbuttaj durugteda o'manoeanhuahuika'apo. Diosere on'noeonhuahuika'apo.

¹⁷ Ken Jesúsere o'hua'uy. Betaniayo ekyede'te "Botta' huame'noe Lázaro kubarakyo o'huedde." Jesústaj o'nona'uy. ¹⁸ Betaniayo Jerusalén meyhue'da o'e. Konig dos kilómetros y medio o'енок ¹⁹ María Martaeretaj a'bata'huadgya'po huakka' judío huairi Betaniayo on'tiakdepo, Jerusalénya' on'tiakdepo, a'manoeynoeya'po on'tiakuyate. Huidpoa o'bakbueynok e'manoeynoeya' on'pakuyate. ²⁰ Jesús o'tiakde Marta o'peeondepoy a'eya'po o'orok'uy. Maríanayo jakyo orokhue' o'uy.

²¹ —A'nen botta' botta' huame'noete o'na iyo ehue' i'eme'ne. On iyo e'eme'nayo do'hued huidpo Lázaro bueyhue' o'eayme', Huairi. ²² Oy kenpa'ti katepi' i'pakpo Diostaj e'tiona'paknayo beyokapone, ijnopoy. —Martaa Jesústaj ona'uy.

²³ —O'nen huidpo o'noyhuadapo. —Jesúsa ona'uy.

²⁴ —Nogok kene'huaya' huame'noete aya'ada on'noyhuadapo. Ke'nakon o'noyhuadapo ijnopoy. —Martaa ona'uy.

²⁵⁻²⁶ —Huamanoyhuada'eri ijjepeo aratbut e'buey'uytaj ijmanoyhuada'apoy. Diosere aratbuttaj durugda ijmanoeanhuahuika'apoy. Aya'ada do'taj me'noknopoyepo en'bueynayo on'te'ti kurudyo Diosere on'noeonhuahuika'apo. Durugda on'noeonhuahuika'apo. Do'taj me'noknopoyepo on'noeonhuahuika'apo. On'te'ti bueyhue'dik o'neapo. ¿Kenda menpa' i'nopoy, Marta? —Jesúsa ona'uy.

²⁷ —Ee', kenda do ijnopoy, Huairi. "Aratbuttaj kamanopo'kore'po Cristotaj ijta'mona'apoy. Do'hued Huasi'po ijta'mona'apoy." A'nennada Diosa o'mana'uyate. Diosya' o'tiakuyate. O'na Cristo o'e. Diosen Huasi'po o'e, ijnopoy, Huairi. —Martaa Jesústaj ona'uy, ken.

Kubarakyo Lázarobuey e'huedta'da Jesúsa o'huikon'uy.

²⁸ Kenda Martaa ona' depoy huama'buy Maríataj atotiakya'po Maríate o'huahua'uyate. —Huamanmadika'eri o'tiakdepo ontaj katiake' behuaa'ne. —Jutaka' Martaa ona'uyate.

²⁹ María o'peundepoy ida o'bodpo Jesústaj o'huahua'uyate. ³⁰ Huakka' jakyo Jesús kudhued o'uy. Kenteda Martataj o'batia'pakpo kenteda o'epo. ³¹ Ken María ida o'bodpo ida o'orokonpo. Judío huairi on'bata'huadpo, on'manoeynoeyepoy Maríataj on'tiahuaydepo kubarakya' a'huikya'po o'hua' on'nopoyepo on'ta'hua'uyate.

³² Jesústaj o'huatiakdepo Jesúsen hua'ita'pote huikudate o'tihuadpo.

—A'nen botta' botta' huame'noete o'na iyo ehue' i'eme'ne on iyo e'eme'nayo do'hued huidpo Lázaro bueyhue' o'eayme', Huairi. —María Jesústaj ona'uy.

³³ Kenda María ona' depoy o'huik. Lázarotaj o'huikuy. Judío huairi kenere on'huatiakdepo kenere on'bahuikpo. Maríamey enhuikte Jesúsa o'batiahuaydepo sue'ęada o'epo o'mepu'ketu'uy.

³⁴ —¿Lázarotaj meyo yagkubarakkame'? —Jesúsa o'mana'uy.

—Yatiak. Yatihua'y', Huairi. —María Martaerea o'nona'uy.

³⁵ Ken Jesúskon o'huikon'uy.

³⁶ —Dapita' Lázarotaj di'nanada o'unhuahuika'. —Judíoa on'huaa'uy.

³⁷ —Huabokerek ekpobigtaj okpoyareame'. ¿Lázarotaj bueyhue' kaę'po menpa' Jesúsa yareahue'dik o'eme'te? —Sue'ada judíoa on'batia'pakuy.

Lázaro o'noyhuaduy.

³⁸ Onte'ti Jesúsua huanopoya'da sue'nanada o'epo kubarakte o'huatiaikonpo Lázarotaj kubarakyo on'huedame'te. Huaboro'huidada kubarak on'tinokbeta'uyate.

³⁹ —Huaboro'huid yanokpokorea'. —Jesúsua o'mana'uy.

—A'nenda botta' botta' huame'noe o'bueyme'po oyda pagda o'edeta, Huairi. —E'bueyen huidpoa Martaa ona'uy.

⁴⁰ —“Eknopge'nayo Diosa 'urua'nanada o'ka'apo. Dios 'urunanada o'e aya'ada on'tiahuaypo on'nopogepo,” ona'dene. —Jesúsua Martataj ona'uy.

⁴¹ Ken huaboro'huid e'tinokbeta' o'nokpokorea'uy. Jesúsua kurudyon o'mabopo, —Do'taj o'nigpeenok, Apag, dakiti ona'ne. ⁴²⁻⁴³ Do'taj kirigayo' menigpeene, ijnopoe. Do'taj o'ta'mona'uyne in aratbuta kanoknopogepo “dakiti, Apag” ona'ne. —Jesúsua o'tiona'pakdepo,

—Yaorok, Lázaro. —'Utta'da ona'uy.

⁴⁴ E'bueyme'ada o'noyhuaddepo o'orokpo hua'itaj huaba'taj huakoktakon huabid telaa e'tihuyig o'orokon'uy. Ken konig Lázaroa o'orokuy.

—Yan'tikuj, kahua'e'. —Jesúsua o'mana'uy.

Jesústaj a'arakya'po monig o'ka'apo sacerdote huairiere fariseo huairiomeya on'batia'pakuyate.

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵ Judíomey Maríataj a'ta'huadeya'po on'huatiaikme'tenig'a kenda Jesúsua o'ka' on'tiahuaydepo huakka'ada o'noknopogepo'uy. ⁴⁶ Sue'ada fariseo huairitaj on'bahuahua'po, kenda Jesúsua o'ka'de fariseo huairiomeytaj on'batia'pakuyate. ⁴⁷ Ken fariseoere sacerdote huairiere nog judío huairiere on'kupopakdepo,

—¿Kate o'ka'apo? Ken huabokerek konig Diosayo'da ka'dik o'eneg o'ka'. O'bayarea'. Kenpa'ti o'noyhuada'. ⁴⁸ Kentaj batikahue' ee'nayo aya'ada kentaj o'noknopogepo, kentaj aya'ada on'nigpeika'apo. Jesús oro'en huairi o'e. Aratbuta on'batia'pakapo Roma huairia kenda on'tipeedete bo'huadiayapone, sorotataj mo'tita'mona'apone. Oro'taj mogka'apone. Kenpa'ti oro'en Diosen jak on'saka'apo. —Judío huairi huayahua'ya on'batia'pakuyate.

⁴⁹⁻⁵⁰ —Opudomeya sigpi' nopogehue'da mo'ene. Aratbuttaj nogtiada e'manigbueynayo oro'tehuapa' huadaka o'epo. Aya'da judío aratbut mabueyhue'ka'ne'po nogtiada manigbueydik o'epo. Kenda nopogehue' mo'ene. —Caifása o'mana'uyate. Caifás kenbayokte huaboro' sacerdote huairi o'uyate.

⁵¹⁻⁵² Caifásada o'nopogepo kenda manahue' o'uynig'a kenbayok sacerdote huairi ee'te Diosa o'nopogepo'nok 'Aya'tada judío aratbuttaj Jesúsua o'manigbueyapo. Kenpa'ti Diosen aratbut, judío aratbut kenpa'ti nog aratbuttaj kamanopo'kore'po Diostaj konigti kanoknopogepo Jesúsua o'manigbueyapo.” Kenda sacerdote huairia o'batia'pakuy. ⁵³ Caifás kenda e'manade'te “Jesústaj monig o'arakapo.” Judío huairia huaboa'da on'batia'pakuyate.

⁵⁴ Judío huairia e'arakta' on'tipaknok keyo huakka' judío aratbut egkupopakyo onte'ti Jesús huahue' o'uy. Nogyo o'hua'uy. Efraín huakka' jakyo o'hua'uy. Oro' huanigpeika'eriere o'hua'uy. Efraínyo sue'da aratbut o'ne'uy. Kenpa'ti Efraín kurute sue'ada aratbut o'nuy. Oro'omeyere o'ika'uy.

⁵⁵ A'ti judío huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta o'epo. Nogya' nogya' nog huakka' jakya' nog huakka' jakya' Jerusalényo huakka'da judío aratbut on'bahua'uy. Fiesta ehued on'bahua'uyate. Fiestaya' a'bapeya'po a'maya'po Diostaj 'uru'uhua e'huag' on'nigbatiarakuyate 'urunopo'da Diostaj a'nigeyapo. Konigepo fiesta kahued konig huakkuruda on'hua'uyate. ⁵⁶ Jerusalényo o'nedepo on'hua'epo Jesústaj o'nonmabopo. Diosen jakyo o'nedepo,

—¿Menpa' mo'nopog? ¿Menpa' Jesús fiestate yatiakapet? ¿Tiakhue' ya'epetpi? —Judío aratbuta huayahua'ya onpayo' on'batia'pakuy.

⁵⁷ “Be'api' Jesústaj e'tiahuaynayo oro'taj monati'.” Sacerdote huairiomey fariseo huairiere on'mana'uyate. Jesústaj huabakuda' jakyo kan'tohue'po kenda on'mana'uyate.

12

Ettone' Jesúsén hua'itaj huasihua'j 'uru'huieqada o'itioy'uyate.

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

¹ A'timon seis huame'noe e'pokde'te judío aratbuten huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta o'epo, Jesús Betania huakka' jakyo o'tiakuy. Keyo Lázaro o'ika'uy. Jesúsua Lázarotaj e'bueyme'tada o'noyhuada'uy. ² Jesústaj 'uru' aypo on'nigmanhuada'uy. Martaa aypo o'mabayoke'uy. Jesúsere Lázaro o'bape'uy. ³ Ken on'bape'depo 'uru'huieqada huasihua'j María o'totiakpo, konig medio litro o'totiakpo nardo huasihua'j huakka'teda

ee'tada o'totiakpo Jesústaj huakka' o'pakpo María Jesúsen'itaj o'itioypo o'ihuekedepo, huakuhui'akon o'itidukut'uy. Jakya' aya'ada huasihuaij 'uru'huiej'taj on'huirikuju.

⁴⁻⁵ —¿Mena'po kenda yaka? ¿Mena'po ken 'urusihua bahuayahue' ya'eme? Pai'da aratbuttaj kan'yoke'po ¿Mena'po bahuayahue' ya'uy? Huakka'teda ee'tada o'e. Konig trescientos denarios huapa huakupe ee'tada o'e. —Judasa o'mana'uy. Judas Simónensi'po o'uy. Judas Jesúsen huanipejka'eri e'e'ada Judío huairia kadarake'po Judasa o'bayokapo.

⁶ Pai'da aratbuttaj matinepahuihue'ada huabereeri o'epo e'bereta' o'pakpo kenda o'mana'uy. Huabereeri o'e kenda oro'omeya Jesúsen huanigpejka'eria nopoe'ue' o'uy. Judas oro'en huakupe huamatoe'eri o'ika'nig'a oro'en huakupe o'berika'uyate.

⁷ —Keje', dakhue' huaahue' ya'e' Mariataj. A'ti o'bueyapo María o'nopoe'po 'uru'huiejda huasihuaij me'nigtoeonhuahuika'po be'itihuekene. 'Uruso'da kan'kubarakke'po me'so'tihuekene. ⁸ Pai'da aratbuttanayo mo'matojka'apone. Do'tanayo toehue' o'nunhuahuika'apone. —Jesúsa ona'uy.

Judío huairia Lázaratakon e'arakta' on'pakuyate.

⁹ Jesús Betania huakka' jakyo o'ea', huakka' judío aratbuta on'tipeepo Betaniayo Jerusalénya' on'bahua'po. Jesústayo'da a'tiahuaya'po huahue' o'nuy kenpa'ti Lázarotabeta' e'tiahuaya' on'pakpo Betaniayo on'hua'uy. Lázarotaj o'noyhuadame'te Jesúsa. ¹⁰⁻¹¹ Huakka'ada judío aratbuta onte'ti judío huairitaj e'nigpejka'ta' pakhue' o'nepo on'bakhua'po Jesústaj o'noknopoe'uy. Konigepo judío sacerdote huairi Lázaratakon on'huadiaypo "Lázarotaj mo'darak," konigti onpapayo' on'nopoe'uyate.

Jesúsa konig judío aratbuten gobiernonig huairitone' Jerusalényo o'bahuhua'po o'kud'uy.
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹² Judío huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta a'bapeya'po huakka'ada aratbut Jerusalényo on'bahua'depo o'nokyedepo. Eme'te "Jerusalényo Jesúsa o'tiakonyakde," huakka'ada on'tipeedepo ¹³ huabotod on'baktegandepo Jesúste on'torokpono on'nigtohua'po,

—Oro'omeytaj kabatioke'po Diosa mo'nigta'mona'uyate. Dios huairia mo'nigta'mona'uyate. Huadaknana o'e. Israel aratbuten gobierno huairitone' o'e. Dakiti Dios. —Jesústaj on'huahua'po 'utta'nanada on'da'uy.

¹⁴ Jesúsa burrotaj o'huahuaypo kenta'pite o'huaduy. Jesús si'poe'hued ee'te Apagba'te kenpa' o'epo oa'uyate.

¹⁵ Jerusalényo huag'eria mo'epo opuden huairi e'tiakte me'pukhue'dik mo'e. Burrote o'huadpo opudomeyen huairi o'tiakapo.

Apagba'te kenpa' o'madoya'uyate.

¹⁶ Jesús burrote e'huadde'te kenda Apagba'te Jesústaj o'tia'pakuyin oro'omey Jesúsen huanigpejka'eria nopenkahue' o'uy. Nogoknayo Jesús kurudyo o'behuikdepo kenpa'ti Diosen Nokireg mo'nopo'toedenok kenda Jesústaj Apagba'te o'timadoya'uyate konigti Jesúsa kenda o'ka'uyinok huaboa'da o'nopenka'uy.

¹⁷ Kenoka' Jesúsa Lázarotaj e'bueyta' e'noyhuada'te kenpa'ti "Ya'orok, Lázaro," ena'te huakka'ada judío aratbuta on'tiahuay'uy. 'Urua'nanada Jesúsa o'ka'nok kenda Jerusalényo diga'da on'manbatia'pakuyate. ¹⁸ Konig Diosayo'da ka'dik o'e Jesúsa o'ka'denok huakka'ada aratbuta on'nopoe'depo Jesústaj on'huahua'uyate.

¹⁹ —Paj, kentaj batikhue'dik o'ey oro'. Yan'tiahuay', aya'ada kentaj on'pakpo on'nigpejka'. —Fariseo huairia huayahua'ya on'batia'pakuyate.

Sue'da griego hua'a huaa'pakeria Jesústaj o'dukuy.

²⁰ Fiestate Jerusalényo huakka'da on'batiakuyate. Diostaj a'tiona'pakya'po on'batiakuyate. Judíoere griego hua'a huaa'pakeri on'batiakuyate. ²¹ Felipe Jesúsen huata'mona'eri o'epo Betsaida huakka' jak huag'eri kenpa'ti Galilea huadairi o'enenok sue'da griego hua'a huaa'pakeria Felipetaj on'huatiakpo,

—Jesústaj e'batia'pakta' o'paki, huairi. —Felipetaj o'nona'uy.

²² Felipe Andréste o'bakhua'po kenda griego hua'a huaa'pakeria o'nona'de Andréstaj ona'uy. Felipe Andrésere onokteyo' Jesúste on'hua'uy. Kenda griegoa o'nona' Jesústakon o'nona'uy.

²³ —A'ti Diosa o'ta'mona'uy aya'ada on'nopoe'apo. Aya'tada ijmanignoyhuadapoy. Konig Huairitone' Apag Diosere ijjeunhuahuika'apoy. ²⁴ Do'a aya'tada manigbueyhue' ee'nayo kenpa'ti kubarakyo kudhue' ee'nayo Diosere noonhuahuikahue'dik o'neapo. Ken konig toketkid o'e, ijmanbatia'paki. Toketkid batukehue' ee'nayo konig kidpoghue' ee'nayo tipakbohue' o'epo, huakka' toket boyoghue'dik o'epo. Sorokyo 'uru'a'da e'batuke'nayo nogok huakka' toket o'boyogapo. Huakka'da toket o'epo. ²⁵ Do'taj kenpa'ti Apag Diostaj pakhue' o'nepo aya'ada hua'enda on'eretpakpo, katetapi'

o'deretpakpo, aratbuttaj o'deretpakpo, huabettaj o'deretpakpo kenpa'da on'mabueyapo. Nogomeynayo aya'tada huata'da pakhue' o'nepo, kateta'pi' eretpakhue' o'nepo do'tayo'da on'pakpo do'tayo'da on'nigpeika'po Diosere on'noehuahuika'apo. ²⁶ Be'api' do'taj e'nigpeika'ta' e'paknayo konig ijikay konigti kan'kike', konig do pai'da ijnopo'ikay konigti pai'da kan'nopo'ike', konig do huata'da ijpakpo kahue' ijikay konigti huata'da kan'pakpo kahue' ka'nike' kenoka' doere do'hued Apagere kurudyo o'neonhuahuika'apo. Kenomey do'taj on'nigpeika' kenomeytaj Diosa o'bakkahuea'apo, "Huadakta mo'ene." Diosa o'mana'apo. —Jesúsa o'mana'uy.

"Cruzte men'behuika'apone. Cruzte ijbueyapoy." Jesúsa o'batia'pakuyate.

²⁷ Huakka'tada pai'da ijmanignopo'eapoy. Huakka'tada ijmanigbueyapoy. Huakka'da e'me'pukeada "Bueyhue' a'eya'po be'tioka', Apag' onahue' o'ene. A'manigbueyya'po kurudya' ijtakuy. ²⁸ Ontaj ijnigpeika'po ijmanigbueyeynok "Huadakkanada o'e Dios. Huakka' di'da o'maika', Huakka' o'matinpahui'ika'." Aya'ada aratbuta kenda kan'batia'pakike'po. Jesúsa kenpa' o'tiona'pakuy.

—Do'taj me'nigpeika'nok "Huadakkanada o'e Dios." Aya' aratbutada kan'nopo'ike' nogok ona'ti konigti kan'nopo'ike'. —Kurudya' Diosa 'utta'da ona'nok Jesúsa o'pee'uy.

²⁹ Huakka'ada aratbuta ogkupobopo on'peedepe, "Kuruda oa'," on'batia'pakpo. "Diosen huata'moneria o'da'." Nogomeya on'batia'pakuy.

³⁰ —Do'tayo'da kenda Diosa onahue' me'ene. Opudomey do'taj ka'noknopoe'po kenda mena'ne. ³¹ Do'taj eknopoe'ta' pakhue' o'nepo do'taj e'nigpeeta' pakhue' o'nepo a'ti do'taj en'arakde'te "Dakhuea'nanada bo'ka'ne. Do'taj nigpeehue' mo'ene. Castiga ogka'dik o'neapone." Diosa o'mana'apo. Kenpa'ti toto'taj Diosa konigti ogka'apo onte'ti huairitone' ehue' o'eapo. Aya'tada onte'ti nama'da manahue'dik o'eapo. ³² Do cruzte ijbueyapoy, Cruzte ijbueydepo ijnoyhuadapoy. Kurudyo Dioste ijhua'apoy. Aya' aratbuta do'taj e'noknopode' Diosensi'ponig o'neapo. Kurudyo ijabatobehuiakapoy. —Jesúsa o'mana'uy.

³³ Cruzte ijbueyapoy Jesúsa daka' o'manbatia'pakuy.

³⁴ —Oro'en Apagba' e'mona'pakte o'peepo Dios Cristotaj o'ta'mona'aponok oro'taj bo'tiokadhuahuika'apone. Kenpa'da Cristo bueyhue' o'epo o'noehuahuika'apo. Diosa ontaj e'ta'mona'nayo, "Cruzte ijbueyapoy." ¿Mena'po ia' kenpa'? Diosa huabokerektaj o'ta'mona'apo. ¿Be'a ya'eapo? —Aratbuta ogkupopakpo nogtiada Jesústaj kenpa' ona'uy.

³⁵ —Sue'da huame'noe opudomeyere ijjeapoy. Konig huakjey ijje'po Diostaj kanoknopoe'po o'nonmadika'ne. Konig Diostaj eknopoe' kenpa'ti e'nigpee' on'tiahuaya'ne. Sue'da huame'noe opudere ijjeapok opudere ee'te do'taj daka' men'pee' kenpa'ti daka' Diostaj yanoknopoe'. Do'taj daka' nigpeehue' ee'nayo konig sikkiregyoda mo'eapone. Diostaj menpa' oknopoe'hue'dik mo'eapone. Diosen dag huahuayhue'dik mo'eapone. ³⁶ Do opudomeyere e'ede'te do'taj me'noknopoe'. Diosen aratbut a'eya'po do'taj me'noknopoe'. —Jesúsa o'mana'uy.

Kenda o'mana'depo Jesús o'bakhua'po o'irege'uy.

Mena'po huakka' judío aratbuta Jesústaj oknopoe'hue' o'nika'. Juana o'batia'pakuyate.

³⁷ Konig Diosayo'da ka'dik o'e aratbut kan'tiahuaye'po Jesúsa nogda nogda o'kika'uyng'a aratbuta en'tiahuaye' o'bayarea'uy. Nogtaj o'noyhuada'uyng'a Jesústaj oknopoe'hue' o'nuyate. Huakka' judío aratbuta oknopoe'hue' o'nuyate. ³⁸ Konig Diosen huamanigbatia'pakeri Isaiása oa'uyate, a'nennanada oa'uyate konigti ogka'uy. Jesústaj oknopoe'hue' o'nuy. Isaiás o'madoya'po,

O'nen hua'a on'peika'nig'a konig huabokereknayo kahue'dik o'nika' konig teyda i'kika'nig on'tiahuayika'nig'a oknopoe'hue' o'nika'. O'nen hua'a o'mana'nig'a oknopoe'hue' o'ne, Dios Huairi. Isaiás a'nennanada o'manigmadoya'uyate.

³⁹ Mena'po oknopoe'hue'dik o'ne onte'ti Isaiás o'madoya'uyate,

⁴⁰ Diostaj pakhue' o'nenok Diosa o'bakpobiga'uy. Kenpa'ti nopenkahue' e'huag'e' o'magka'nok onte'ti 'uruda Diosen e'ka' menpa' tiahuayhue'dik ya'neapet. Diosen hua'a menpa' nopenkahue'dik ya'neapet. Dakhuea' e'ka' a'nopo'koreaya'po Diostaj menpa' nopo'koreahue'dik ya'neapet. Isaiása o'mana'uyate.

⁴¹ Jesús pai'nanada o'manignopo'epo o'manigbueyapo o'noyhuadpo Diosyo o'behuikpo kenda Diosa Isaiástaj o'nopoea'uyate. Konigepo judío aratbuta Jesús, Diosen Huasi'potaj eknopoe'ta' pakhue' ya'neapet. Kenpa'ti e'nigpeeta' pakhue' ya'neapet. Isaiása a'nennanada o'mana'uyate.

⁴² Huakka'amon judío aratbut Jesústaj o'noknopoe'uyng'a sue'da huakka' huairiakon o'noknopoe'uyatenig'a Jesústaj yoknopoy aratbuta kan'pee'po batia'pakhue'da fariseo huairitaj on'me'pukpo batia'pakhue' o'ne'uyate. Jesústaj yoknopoy aratbuta ea'paknayo onte'ti judíoen hua'itake' jakyu kudhue'dik o'neapo. Fariseo huairia on'mana'uyngok.

⁴³ Kenpa'ti "Huadakda i'ene." "Uruda huairi i'e." Aratbuta ea'tada ekpeeta' o'deretpakpo Diosa kenda ea'ta' ekpeeta' pakhue' o'nepo Jesústaj yoknopoe'y ahue' o'nuy.

Jesústaj pakhue' huae'eria dakhuea' ogkika'. Jesúsen hua'a oa'nok Diosa castiga o'magka'apo.

⁴⁴ —Apag Diosa o'ta'mona'uy. Aya'ada do'taj eknopoenayo Diostaere oknoponhua'dik mo'ene. ⁴⁵ Kenpa'ti aya'ada do'taj mentiahuayo Diostakon on'tiahuay. Ke'na me'ta'mona'uyngitaj. ⁴⁶ Huadariyo aratbutte ijtiakuy. Konig huakjey Diostaj a'maknopoe'ya'po ijtiakuy. Do'taj huaknopoe'eria Diostakon o'noknopoe'apo. 'Uruda kika'dik o'neapo. Konig sikkiregyo ehue' o'nika'apo. Dakhuea' onte'ti kikhue' o'neapo. ⁴⁷ Sue'da huakka' do'hued hua'ataj nigpeehue' mo'eapone. "Dakhuea' boka'ne," manahue'dik ijjeapoy. "Dakhuea' i'ka'ne," a'manaya'po tiakhue' ijje'uy. Aratbuttaj a'manop'koreaya'po ijtiakuy. Aratbuttaj a'manoeahuahuikaya'po ijtiakuy. ⁴⁸ Do'taj pakhue' huae'eritaj kenpa'ti do'hued hua'ataj nigpeehue' huae'eritaj "Dakhuea' bo'kika'uyne." Kene'huaya' huame'noete do'hued hua'a'a o'mana'apo. Diosa castiga o'magka'apo. ⁴⁹ Konig doada ijnopoe'po konig doada ijpakpo manahue' ijikay. Apag Diosa me'ta'mona'uyne. Kenda Apaga mena'uyng ijmanmadikika'po o'nona'ne. ⁵⁰ Diosen hua'a o'nona'ika'nig ke'na mo'noeahuahuika'apone. Do'taj eknopoe'nayo mo'noeahuahuika'apone. Apag Diosen hua'a o'nona'ika'ne. —Jesúsa judío aratbuttaj 'utta'da o'mana'uy.

13

Huanigpeika'eritaj hua'i Jesúsa o'ba'ikoyoa'uy.

¹ A'ti judío huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta ogka'apo. Fiesta aypo on'bape'apo. Bapehued e'ne'te, "Indaritaj yokhua'apoy. Do'hued Apagtaj onte'ti ijkumejapoy." Jesúsa o'nopoe'uy. Oro'taj ke'nen huanigpeika'eritaj di' mo'ika'po oynayo huakka'nada di' mo'epo mo'nigbueydeapone.

²⁻⁴ Oro'omey Jesúsen huanigpeika'eri Jesúsere judío huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta aypo huaboa'da o'bape'deapoy. Toto'a Judas Iscariotetaj engaña ogka'depo, o'nopo'toe'po Jesústaj judío huairitaj a'bayoki o'nopoe'a'uy toto'a. Judas Iscariote Simónensi'po o'uy. Jesúsere Judas Iscariote o'bape'po. Kenoka' Diosya' ijtiakuy. Diosyo ijhua'apoy. Diosen aya'da ijtamatoeapoy. Aya'ada do'taj nigpeedik o'neapo. Jesúsa o'nopoe'uy. Ken Jesús oro'ere o'bape'po o'bopo, huaok o'kiroka'po o'hueda'po huaso'tidukuta o'teyiga'uy. ⁵ Hua'ikoyoa' huae'ey kosoyo onoydepo huaboa'da oro'en hua'i bo'ikoyoa'po bo'ikoyoa'depo huaso'tidukuta e'teyiga'a bo'itidukuta'uyne.

⁶ Simón Pedrotakon e'huatiakte a'ikoyoa'po
—Huairi i'ene. Do'hued hua'i menpa' i'ikoyoa'apo, do'hued Huairi. —Simón Pedroa ona'uy.

⁷ —Kenda ij kay oyda noponkahue' i'enig'a nogoknayo i'nopoe'apo. —Jesúsa ona'uy.

⁸ —Keje'. Menokapi' do'hued i'ikoyoa'hue'dik o'ene. —Pedroa ona'uy.

—O'neni' ikoyoa'hue' ee'nayo doere Apag Diosere ehue'dik i'unhuahuika'apone. —Jesúsa Pedrotaj ona'uy.

⁹ —Kenda mena'ne. Huaso' aya'da bekoyo'. Hua'i, huaba', huakukon bekoyo', Huairi. —Simón Pedroa ona'uy.

¹⁰ —Huaboa'da eo'ode'te aya'da e'koyode' onte'ti koyohue'dik mo'epo. Jakyo e'tiakde'te hua'iyoda sorokda o'enok hua'iyoda koyoa'dik mo'ene. Opudomeytaj Diosa mo'bakkahuea'depo 'urunopo'da mo'enig'a nogtiada dakhue'da o'e. —Jesúsa ona'uy.

¹¹ —Nogtiada dakhue'da o'e. —Ona'uy. Nogtiada dakhuea' o'ka'apo. Judío huairitaj me'bahuaya'apone Jesúsa o'nopoe'uy.

¹² Oro'en hua'i bo'ikoyoa'depo o'kuhuitdepo Jesús onte'ti huaok o'otpo oro'omeyere kutopate o'huad'uy. O'huaddepo,

—Kenda opudtaj huaboa'da o'nogka'depo opudtaj e'nopoenka'ta' ijpak. ¹³ "Huamanmadika'eri" do'taj o'nonika'ne, kenpa'ti "Huairi" o'nonika'ne. Kenda buttida o'nonika'ne. Kenda ijje'y. ¹⁴ Ken do opuden Huairi ijje'po opuden Huamanmadika'eri ijje'po konig huanaba' opuden hua'itaj on'ikoyoa'denok opudomeyakon konigti huayahuaya ba'ikoyoa'dik yanikati'. Huayahuaya batihuapokika'dik yanikati'. ¹⁵ Opuden hua'i konig huanaba'niga on'ikoyoa'ne do'taj on'tiahuaydene. Konig do ij kay konigti yag'kika'. Konig huanaba'niga huayahuaya yan'batiahuapokika'. ¹⁶ Opud huanaba' e'eada "Huaboro' huairi ijje'y." Nopoe'hue' yane'. "Do'hued huairinayo sue'da huairi o'e." Nopoe'hue' yane'. Huamata'mona'erinayo huairi o'ne. Huahua'erinayo huairionig ehue' o'ne. Yan'nopoe'. Buttida ijjay. ¹⁷ Kenda huaboa'da o'nona'nig opud e'nopoe'nayo kenpa'ti daka' menigpeika'nayo durugnanada mo'eapone.

¹⁸Opudomey do'taj mo'peepo durugda mo'eaponig'a nogtiada durugda ehue'dik o'epo. Opudomeytaj o'noktie'ea'ynig'a nogtiada dakhuea' megka'apone. Kentaj Apagba'a o'huaa'. "Ke'na doere o'bape'ika' do'taj dakhuea' megka'apone." Kenpa' Apagba'a oa'. ¹⁹Dakhuea' megka'apone. Dakhuea' ogkahued ee'ted o'nona'ne. Egkade'te do'taj o'noknopoeonhuahua'po batikhue' mo'epo Diosa o'ta mona'uy, kenda kanoknopoeonhuahuike'po konigepo oyda o'nona'ne. Konig huakkuruteda o'nona'ne. ²⁰Huadak hua'a kan'manbatia'pake'po opudomeytaj on'ta mona'ne. Nogomeytakon ijmata'mona'apoy. Opudomeya e'manmadika'te eknope' nayo do'taj ee'pa'ti unhua'dik o'neapo. Kenpa'ti Diostaj ee'pa'ti unhua'dik o'neapo. Diosa me'ta mona'uyningtaj. Buttida ijjay. —Jesúsa mona'uyne.

Judasa do'taj me'bahuayapone. Jesúsa o'mana'uy.
(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹Jesúsa kenda mona'depo huakka'da o'nopome'pukatupo, —Opuda nogtiada me'bahuayapone. Judío huairitaj men'yokapone. Buttida o'nona'ne. —Jesúsa oro' doce huanigpeika' erimeytaj daka' mona'uyne.

²²Betaj Jesúsa ya'huaet oro' nopohue' o'epo huayahuaya o'batiahuaye'uy. ²³Jesús di'nanada me'ene do'taj Jesúsero onoktetyo' ijbape'nok, ²⁴do'taj Simón Pedroa ba'ba' menepo, "¿Be'taj ya'huaet? Kenda mena'." Simóna mena'uyne. ²⁵Ken Jesústaj ijtiipebetpo, —¿Be'a ontaj dakhuea' mogka'apone, Huairi? —Jesústaj yona'uy.

²⁶—Pan hue'eyyo ijta'butapo ijyokapoy. Ke'na dakhuea' megka'apone. —Jesúsa mena'uyne.

Ken pan o'ta'buta'depo Judas Iscariotetaj o'yokuy. Judas Iscariote Simónensi'po o'uy. ²⁷Ken Judas pan onba'pokdepo o'bape'po e'bape'de' toto'a Judastaj o'nopo'to'e'po Jesústaj dakhuea'da kagke'po nama'da o'nopo'e'a'uy. Ken Judasa nama'da o'nopo'eng kenda Jesús o'nopo'epo,

—Kenda do'taj megka'aponig jda megkati'. —Jesúsa Judastaj ona'uy.

²⁸Oro'omey kutopate Jesúsero Judasero o'bape'po kenda Jesúsa Judastaj ena'te nopogkahue' o'uy. ²⁹Judas oro'en huakupe huato'e'eri o'enek, "Fiesta aypo nogiti yabae'." Jesúsa ona'. Sue'ada on'nopo'e'uy. "Pa'i'da aratbuttaj huakupe yayokti'." Ona'. Nogte on'nopo'e'uy. ³⁰Judas pan o'bapokdepo o'bape'po o'orokonpo o'bakhua'bed'uy.

"Huayahuaya di' yan'mae'." Jesúsa huaboa'da o'mana'uy.

³¹Judas ehua'de'te,

—Huabokerek ijjenok Diosa me'ta mona'uyne, Diostaj daka' ijnigpeepo oyda huakka'da aratbuten dakhuea' e'ka'taj ijmanigbueyapoy. Konigepo huadaknanada ijka'denok huakka'ada on'nopo'epo, "Dakiti, Dios," kenpa'ti "Huadaknanada o'e Dios," huakka'ada on'batia'pakapo. ³²Do Diosen Huasi'po Diostaj ijnigpeepo huakka'tada ijmanigbueyepo Dios huadaknanada o'e, huakka'tada ijmanopoeay Diosakon huakka'tada o'manopoea'. Ke'nen Huasi'po huadaknanada o'kika', huadaknanada o'ika', o'manopoea'. Ida o'manopoea'apo. ³³Huadi'nanada on'ta'ene, do'huedsi'po. Opudere sue'da hora ijjeapoy. Onte'ti do'taj huahuayhue' o'neapone. E'ukada huahuayhue' o'neapone. Ijhua'apoy. "Keyoda ijhua'apoy tiakhue'dik mo'ene." A'nen kenda judío huairitaj ijmana'mey konigti opudomeytakon o'nona'ne. ³⁴Konig huabodikda e'manmadika' e'mana'ta' ijpaki. Huayahuaya di' yan'maika'. Konig do'a di' o'nika'ne konigti huayahuaya di' yan'maika'. ³⁵Huayahuaya di' e'maika'nayo Jesúsen huaknopi'ka'eri o'ne aya'ada aratbuta on'nopo'epo. —Jesúsa oro'omey huanigpeika'eritaj mona'uyne.

Jesústaj okia'hue'yaj ijje. Ia'apo. Pedrotaj Jesúsa ona'uy.
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶—¿Meyon i'hua'apo, Huairi? —Jesústaj Simón Pedroa ona'uy.

—Keyo ijhua'apoy oyda ta'huahue'dik o'ene. Nogoknayo do'taj o'tahua'apone. —Jesúsa ona'uy.

³⁷—¿Mena'po oy ta'huahue'dik o'e, Huairi? Ontaj a'tahuaya'po bueydik ijje. —Pedroa ona'uy.

³⁸—Onere e'bueyta' ijpaki ia'nig'a. Huatahuaj sipoghued "Jesústaj okia'hue'yaj ijje." Bapa'a ia'apone. Bapa' eade'te huaboa'da huatahuaj o'sipogapo. Buttida ijjay. —Jesúsa Pedrotaj ona'uy.

14

Jesúsa Diosyo huabatohua' dag o'e.

¹⁻²—Do'hued Apagenbayo ijhua'apoy. O'nokhua'apone. Onte'ti opudomeyere ehue' ijika'apoy. Do e'huade'te mepu'kehue' yanikati'. Mididhue' yanikati'. Mepu'kehue' ya'nepo

Diostaj daka' yanoknopoika'. Diosa bo'tihuapokapone. Do'takon daka' yanoknopoikati'. On'tihuapokapone. Daka' huaknopoika' on'tihuapokika'apone. Diosenbayo Diosen jakyo huaboro'da o'epo aya'ada huaknopo'e'riomey noeonhuahuika'dik o'neapo. Diosen huakka' jakyo ijhua'apoy. Dios e'ika'yo kenteda Diosen huakka' jakyo opudomeytaj huakka' jak on'nigka'apone, buttida ijjay. ³ Opudomeytaj aya'da on'nigka'depo aya'da ijkuhuitdepo opudomeytakon a'baeya'po ijkumejapoy. Doere on'batohua'apone. Doere ka'nunhuahuike'po on'batohua'apone. ⁴ Kente ijhua'apoy mo'nopo'e. Ken dagte ijhua'apoy mo'nopo'e. Kenteda ijika'apoy mo'nopo'e. —Oro' Jesúsen huanigpeika'eritaj mona'uynye Jesús.

⁵ —Kenteda i'hua'aponig nopo'e'hue' o'ey. Ken dag okie'hue' o'ey, Huairi. —Tomása Jesústaj ona'uy.

⁶ —Konig buttida huaa'eri do ijjepe Diosyo huabatohua' dag ijjepe. Doa konig huamanoeanhuahuika'eri ijjepe aratbuttaj ijmanoeanhuahuika'nok Diosere on'noeonhuahuika'apo. Konig Apag Diosyo huaodhua' dagonig ijjepe. Do'tayo'da o'noknopo'ek Apag Diosyo hua'dik mo'epone. ⁷ Do'taj daka' e'kie'nayo do'hued Apagtakon mokie'apone. Oyda kenpa'ti nogok mokie'onhuahuika'apone. Apag Diostaj mokie'onhuahuika'apone. Oyda kenpa'ti nogok Apagtaj bo'tiahuayapone. —Jesúsa mona'uynye.

⁸ —Apag Diostaj e'tiahuayta' o'paki. Apag Diostaj bo'tiahuay'ea'. E'tiahuaynayo durug-nanada o'epoy, Huairi. —Felipea ona'uy.

⁹ —Ijhue'nanada opudomeyere ijjunhuahuika'nig'a menpa' do'taj okie'hued o'e, Felipe. Be'api' do'taj mentiahuaypo, do'taj me'nokie'po Apagtakon o'nokie'de. “Apagtaj bo'tiahuay'ea'.” ¿Mena'po ona'?” ¹⁰ Doere Apag Diosere nogtida o'ey. Apag Diosyo ijikay. Kenpa'ti Apag Dios doyo o'ika', dapita' yaknopo'e'. Diosen hua'ayo'da ijmanikay. Do'huada ijnopo'epo ahue' ijikay. Apag Dios doyo o'ika'po konig Diosa o'paknok Apag Diosen ijikay. ¹¹ Do Apag Diosere nogtida o'ey. Apag Diosyo ijikay kenpa'ti Apag Dios doyo o'ika', kenda daka' yanoknopo'e'. Kenda oknopo'e'hue'dik ee'nayo Diosen ijikika'nigeyo do'taj yanoknopo'e'. ¹² Diosen ijikay. Konig Diosayo'da ka'dik o'e konigti ijikay. Konig aratbut tiahuayhued o'ika'uynig kenda ijikay. Teyda ijikay. Aya'ada do'taj o'noknopo'epo konig ijikay konigti ogka'apo. Do'hued Apag Dioste ijhua'aponok huaknopo'e'eria nogdakan 'urua'nanada ogka'apo. Buttida ijjay. ¹³⁻¹⁴ Kenpa'ti katepi' ijpakika'nig opudomey konigti yan'pakpo do'taj yan'tiona'pakika', do'hueddikte yan'tiona'pakika'. Ken konig e'tiona'pakte “Apag Dios huadakda o'epo 'urua'nanada o'kika',” aratbuta kan'batia'pake'po kenda mentiona'pakika'nig on'nigka'apone. —Jesúsa mona'uy.

Diosen Nokirega opudtaj kamanopo'toe'po ijmanigta'mona'apoy. Jesúsa o'mana'uy.

¹⁵ —Do'taj di' ee'nayo do'hued hua'atakon nigpeika'dik mo'epone. ¹⁶ Diosen Nokirega kabatihuapokike'po. Do'hued hua'a huanigpe'e' kabatihuapokike'po Diosen Nokireg opudomeyere ka'nike'po kenpa'ti kamanopo'toike'po “O'nen Huatihuapokeri yabayokti', Apag,” ijnigtona'pakapoy. ¹⁷ Diosen Nokirega buttida hua'a mo'nopo'e'apone. Diostaj monokia'apone. Diostaj oknopo'e'hue' hua'e'riomey Diosen Nokirega nopo'to'e'hue'dik mo'epone konigepo Diosen Nokiregtaj okie'hue' o'nenok. Diosen Nokireg opudere o'ika'aponok kenpa'ti o'nopo'to'e'aponok opudomeynayo Diosen Huatihuapokeritaj mokie'apone. ¹⁸ Opudomeytaj kenpa'da maenhue' ijjeapoy. Konig do'hued ay-huayo ehue' mo'epone. Opudte nokiregada ijtiakapoy. ¹⁹ A'timon do'taj pakhue' ijjepe huaa'eria tiahuayhue'dik me'neapone, doere ehue'dik o'neapo. Opudomeynayo do'taj moknopoika'po doere mo'ika'apone. Konigepo ijnoeonhuahuika'aponok doere mo'noeonhuahuika'apone. ²⁰ A'ti Diosen Nokirega e'nopo'to'e'de do'hued Apagere o'ika' mo'nopo'e'apone. Do'hued Apag do'ere konig nogtida o'e mo'nopo'e'apone. Kenpa'ti do'taj moknopo'epo konig do'huedso' doere mo'ika'ne kenpa'ti opudere ijjenok me'nopo'toika'ne mo'nopo'e'apo. ²¹ Aya'ada do'hued hua'ataj on'peika'po do'taj hueretda di' mo'ene. Aya'ada do'ta di' mo'enek do'hued Apagakon di' mo'maeapone. Do'huakon di' o'neapone. Do konig o'e on'nopo'a'apone. —Jesúsa mona'uynye.

²² —¿Mena'po on konig o'e oro'omeyyo'da on'nopo'e'apo? ¿Mena'po nogomey on konig o'e nopo'e'hue' o'neapo? —Nog Judasa Jesústaj ona'uy. (Judas Iscariotea ahue' nog Judasa ona'uy.)

²³ —Aya'ada do'taj di' o'nika'niga do'hued hua'ataj on'nigpeika'apo. Kenomeytaj do'hued Apaga di' o'maika'apo. Do'hued Apag doere kenomeyennopo'yo o'ika'apoy. ²⁴ Aya'ada do'taj di' ehue' mo'epo do'hued hua'ataj pe'e'hue' o'nika'. Ken hua'a mo'peedenig do'huedda ehue' o'enek Apaga me'ta'mona'uynye ke'nen hua'a o'nona'ika'ne. Konigepo aya'da o'nona'de'uy, aya'da o'nonmadika'de'uy daka' yan'nigpeika'.

²⁵ Opudomeyere e'jkade'te huakka'da o'nonmadikanhuahuika'denig'a suhue'da huadak mo'nopoē. ²⁶ Do Apagyo ijhua'depo do ijpaknok Diosa ke'nen Nokireg mo'nigta'mona'apone. Opudtehuapa' mo'nigta'mona'apone. Diosen Nokirega do'hued hua'ataj daka' mo'nopoeanhua'apone. Mo'maboroayonhua'apone. Do'hued hua'a okkahuehue' ka'nike'po bo'tihuapokika'apone. Do'hued e'manmadika' ona'ti mo'nopoēa'apone.

²⁷ Opudomeytaj on'nopo'noeynoeyonpo o'nokhua'apone. Do'huayo'da on'manopo'noeyika'ne. Aratbutnayo konigti manopo'noeyahue'dik mo'jka'ne. Do e'huade'te mepu'kehue' ya'nepo mididhue' ya'nika'. ²⁸ "Do'hued Apagte kurudyō ijhua'apoy. Nogok onte'ti ijtiaakapoy. Opudere a'jkaya'po ijkumejapoy." Kenda do'taj opuda e'peete o'nona'dene. Diosnayo nogiti teynanada Huairi o'e. Donayo suhue'da tey huairi ijje. Konigepo nogiti di' mene'. Nogiti di' e'ede'te Apagyo o'hua'apo mo'nopoēpo durugnanada mo'eapone. ²⁹ Kenda ijka'apoy kahued ijjenig o'nona'ne. Nogok kenda do e'kade'te opudomey o'tiahuaydepo do'taj daka' moknopoeapo, konigepo kenda kahued ijjenig o'nona'ne.

³⁰ Toto' huairia bo'huatiakdeaponok oy nogiti huakka' batia'pakhue' ijjeapoy. Toto'anayo do'taj dakhuea' ogkahue'dik ee'tada ³¹ doda ijpakpo aya'tada a'manigbueyya'po Apagtaj ijinigpeenok medarakapone. Kenda e'nogkade'te Apag Diostaj di' o'jka' aya'ada nopoe'dik o'neapo. Yanbo', monhua'. —Jesusa mona'uyne.

15

Konig uva huakpi ijje kenpa'ti huanigpeika'eri konig uva hua'opi o'ne. Jesusa kenda o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

¹ Onte'ti oro' ke'nen huanigpeika'eriomeytaj Jesusa monbatia'pakpo monmadika'uy. Jesusen huaknopoe'eriomey Diosen 'urua'da kagkike'po konig ka'dik yanika' oro'taj mona'po,

—Diosen aratbuta Diosen 'urua'da kagkike'po doayo'da tihuapokdik o'nene. Ken Diosen hueretda uva huakpi konig ijjeapo kenpa'ti do'hued aratbut konig uva hua'opi o'nepo do'hued hua'ataj on'nigpeika'po do'taj o'noknopojika'apo. Do'hued Apagata konig uva huakpi huatoe'eri o'jka'. Do'hued huaknopoe'eritaj daka' o'matojika'. ² Uva huakpi huatoe'eria huakutataj daka' o'tiahuayika'. Huakutaa uva huada onhuadhue' e'jka'nayo ken huakutataj o'kutegepo o'en. Ken huakutataj huada onhuadika'nok daka' o'toēpo huakka'da onhuadapo. Ken konigti do'hued Apaga do'hued huaknopoe'eritaj daka' o'batiahuaypo do'hued hua'ataj onte'ti pakhue' e'ne'nayo Diosen onte'ti daka' kahue' e'nika'nayo o'maenapo. Nogomeynayo do'hued hua'a on'nigpeika'po, Diosen daka' on'kika'po, Diosa o'manopo'koyoika'nok daka' o'manopo'tojika'nok nogiti 'urua'da Diosen kika'dik o'neapo. ³ Opudomeytaj o'nonmadikika'nok do'hued hua'a mo'nigpeika'depo 'urunopo'da mo'edepo Diosen daka' kika'dik mo'eapone. ⁴ Uva huati'oj ontiokteghue' ee'nayo huada onhuaddik o'jka'apo, en'tiokteg ee'nayo huada onhuadhue'dik o'eapo. Konigti do'hued hua'ataj daka' nigpeikahue' ee'nayo kenpa'ti do'taj daka' oknopojikahue' ee'nayo Diosen 'uruda kakahue'dik mo'eapone. Konigepo do'hued hua'ataj daka' yan'nigpeika', do'taj daka' yanoknopojika', kenda bo'kika'nok opudomeyere ijika'apoy on'nopo'tojika'apone. Kenoka' Diosen 'urua'nanada kika'dik mo'eapone.

⁵ Do konig uva huakpi ijjeapo opudomey konig uva huanti'oj mo'ene. Opudomey Diosen 'urua'nanada kagkike'po on'tihuapokika'ne. Aya'ada do'hued hua'ataj on'nigpeika'po do'taj daka' moknopojika'ne kenpa'ti kenomeyere ijika'po ijmanopo'tojika'nok Diosen daka' kika'dik o'neapo. Do'hua tihuapokhue' ee'nayopi' do'hua nopo'teypakahue' ee'nayo dapita' Diosen 'uruda kakahue'dik o'neapo. ⁶ Kenomeya do'taj oknopojikahue' o'nepo, do'hued hua'ataj nigpeikahue' o'nenok kenomeytaj ijmaenapoy. Castiga ijmagkad-huahuika'aponok pai'nanada on'nopo'unhuahuika'apo. Kenomey konig uva huanti'oj huada onhuadhue' ee'te huatoe'eria o'kutegepo, o'maenapo, e'baayde'te ta'akyo o'maenpo o'bakpaka'apo.

⁷ Do'taj moknopojika'po, do'hued hua'ataj mo'nigpeika'po katepi' bo'pakpo mo'tiona'pakika'nok Diosa mo'nigka'apone.

⁸ Do'taj daka' eknopojika'te do'hued hua'ataj e'nigpeika'te ken konig Diosen 'urua'nanada bo'kika'nok do'hued hueretda huanigpeika'eri mo'enok kenpa'ti aratbut opudomeytaj bo'tiahuaypo "Dios 'urunanada o'epo huadaknanada o'kika'," on'batia'pakapo. ⁹⁻¹⁰ Apaga do'taj huakka' di' me'jka'ne. Konigti doa di' o'nika'ne. Do'taj o'noknopojika'nok on'nigpeika'nok opudomeytaj daka' di' o'nika'ne. Do konigti Apagtaj ijinigpeika'nok do'taj di' me'jka'ne.

¹¹ Kenda o'nona'denok do'taj monigpeika'po durugnanada mo'ika'apone. ¹² Huayahuaya di' yan'maika', huayahuaya huakka' di' yan'maika'. Konig do'a huakka' di' o'nika'ne konigti huayahuaya di' yan'maika' kenpa' do'hued e'mana' o'e. ¹³ Do'hued huadi'taj huakka'nanada di' ijmaepo ijanigbueyapoy. Konig do huakka' di' o'nika'ne konigti huayahuaya di' yan'maika'. ¹⁴ Do'hued hua'ataj e'nigpeika'nayo do'hued huadi' mo'ika'apone. ¹⁵ Do'hued huanaba' ehue' mo'epone. Do'hued huadi' mo'epone. Kenda ke'nen huairi o'nopoika' huanaba'nayo nopgehue' o'nika'. Do'hued huadi' mo'enok aya'da do'hued Apaga menanhuahuika'ne kenda opudomeytakon o'nonanhuahuika'ne. ¹⁶ Konig opuden huamanmadika'eri huairi huataj do'taj oktie'eahue' o'ne'uyne. Diosen hua'a'urunanada kagkike'po, huadakda kagkike'po huayahuaya di' kan'maika'po kenpa'ti huakka'tada Diosen huadak hua'a' kan'manmadikanhuahuika'po huakka'tada kan'manopo'kore'po opudomeytaj on'baktie'ea'uyne. Aratbut Diostaj kanoknopounhuahuika'po o'nokbatie'ea'uynok. Ken konig bo'kika'po konig do ijpa'ki mo'tiona'pakika'nok Apaga mo'nigpeika'apone bo'tihuapokika'apone. ¹⁷ Konigepo huayahuaya di' yan'maika' onte'ti o'nona'ne, ken. —Jesúsa oro' huanigpeika'eriomeytaj mona'uyne.

Oknopgehue' huae'eri aratbuta Jesústaj on'huadiaypo Jesúsen huanigpeika'eritakon yan'bahudaiayapet.

¹⁸ —Do'taj moknopoenok do'hued huanigpeika'eri mo'enok oknopgehue' huae'eriomeya mo'huadiayapone me'pukehue' yane'. Do'taj huakkuruda menhuadiay'uyne kenda okkahuehue' yanika'. ¹⁹ Konig dakhuea' huaka'eriomey on'noppepo ogkika' opudomey nopgehue' mo'epo kikahue' mo'enok dakhue'da e'noppe'nayopi' e'kika'nayopi' dakhuea' huaka'eria di' mae'dik mo'ene. Opudomeytanayo Dios boktie'ea'uyne. Dakhuea' e'ka'taj mo'nopo'yarea'denok dakhuea' huakika'eriomeya bo'huadiayne. Oyda Diosen urua'nanada bo'kika'nok bo'huadiayne. ²⁰ Huanaba' huata' huairionig yahue'eahue'dik o'e. O'nona'nig okkahuehue' yanika'. Oknopgehue' huae'eria do'taj on'huadiaypo dakhuea' me'nogka'apone. Opudomeytakon bo'huadiaypo dakhuea' mogka'apone. Do'taj nigpeehue' me'nikame'nig'a opudomeytakon nigpeehue'dik mo'epone. ²¹ Cristo ijjenok moknoppepo mo'manbatia'paknok oknopgehue' huae'eriomeya bo'huadiaypo dakhuea' mogka'apone. Do'hued Apaga me'ta'mona'uyngitaj okjahue' o'nepo bo'huadiayapone. ²² Do tiakhue' ee'uyunayo do'taj oknopgehue' huae'eria dakhuea' me'nogkame'ne huaahue'dik o'nene. Do ijtiakde'uyyo ijanmadika'de'uyyo dakhuea' me'nogkame'ne huaa'dik o'nene. ²³ Do Apag Diosere nogtida o'nenok be'api' do'taj on'huadiaypo konigti Apagtakon on'huadiay. ²⁴ Konig Diosayo'da ka'dik o'e do'hua kahue' ee'uyunayo oknopgehue' huae'eria dakhuea' me'nogkame'ne huaahue'dik o'nene. Konig Diosayo'da ka'dik o'e do'hua ijka'de'uynok oknopgehue' huae'eria kenda e'ka'te mentiahuaydepo menhuadiaypo Apagtakon on'huadiay. ²⁵ Kenda ogka'apo adhuea'pane'a huamanbatia'pakera' o'madoya'uyate konigti ogka'. “Dakhuea' kahue'da ee'tada menhuadiayapone.” Apaga'a oa'uyate.

²⁶ Oknopgehue' huae'eriomeya opudomeytaj e'huadiayte mepu'kehue' ya'nepo Apag Dios o'paknok Diosen Nokireg on'nigta'mona'apone. Diosen Nokireg buttida do'taj moknoppea'apone. Opudomeya huadak hua'a' kan'batia'pakike'po Diosen Nokirega' bo'tihuapokika'apone. ²⁷ Huakkurunada doere mo'ika'uyne. Aya'da ijikamey bo'tiahuayikame'ne. Aya'da ijanmadika'uyngit mo'peika'uyyo do'hued hua'a' mo'batia'pakika'apone.

16

¹⁻⁴ Do'hued huanigpeika'eri mo'enok judío huairiomeya dakhue'nanada mogka'apone. Opudtaj diga' bo'huadiaypo judioen huaitake' jakya' mokenapone. Kenpa'da mo'enanapone. Nogokkon bo'arakapone. Diostaj oknopgehue' o'nika'po, do'takon oknopgehue' o'nika'po, on'arakpo Diostaj daka' o'nigpeey nama'da on'noppeapo. Kenpa' huaboa'da o'nona'po egkade'te me'pukehue' ka'ne'po kenpa'ti daka' moknoppepo oknoppebatikhue' ka'ne'po kenpa' o'nona'ne. Kenoka' opudtaj e'huadiayte diga' egka'te kenda o'nona'nig mo'noponapet.

Huaknoppe'eritaj Diosen Nokireg ijta'mona'apoy. Jesúsa o'mana'uyate.

A'nenda opudere ijikame'po kenda onahue' o'nika'uyne. ⁵⁻⁶ Oynayo do'taj me'ta'mona'uyngite ijhuahua'deapoy. Do'hued Apag Diostaj ijhuahua'deapoy. Kenda mo'pepedepo suhue' e'e'ada ¿Meyon i'hua'apo? onahue' o'nene. ⁷ Opudomeytaj huadaknanada a'kikaya'po e'e'ada kenpa'ti a'tihuapokikaya'po e'e'ada do'hued huaojtaj ijhuahua'apoy. Do huahue' ee'nayo kabatihuapoke'po Diosen Nokiregtaj mata'monahue' o'neaynig'a. Apagtaj ijhuahua'apopo Diosen Nokireg opudomeytaj on'nigta'mona'apone.

8-11 Diosen Nokireg on'nigta'monapone. Opudomeytaj o'tiakpo o'manopo'to'eo'apo. 'Urua'nanada bo'kika'nok dakhuea' huaka'erio'mey bo'tiahuaydepo dakhuea' huaka'eri o'ey on'nopo'apo. Kenpa'ti huadak hua'a mo'manika'nig'a on'pe'edenig'a do'taj oknopoe'hue' o'nepo dakhuea' huakka'eri o'ey on'nopo'apo. Diosen Nokirega o'manopo'eo'apo. Kenpa'ti do Apagyo e'huade'te Diosen 'uru'a'nanada o'kika'uy dakhuea' huaka'erio'meya on'nopo'apo. Diosen Nokirega o'manopo'eo'apo. Diosyo do e'huade'te onte'ti tiahuayhue' o'neapone. Toto' huairi dakhuea' huaka'eretaj nama'da on'nigpe'epo do'taj medarakapone. Dakhuea' o'nogka'de'uy'nok Diosa castiga o'magka'apo. Diosen Nokirega kenda o'manopo'eo'apo. Konigepo toto' dakhuea' o'ka' Diosa oa'depo castiga ogka'apo, kenda on'nopo'apo. Ken konig Diosen Nokirega o'ka'apo. Buttida ijjay.

¹² Nogiti huakka' huadak hua'a opudomeytaj e'manmadika'ta' ijpaknig'a oynayo nogiti manmadikahue'dik o'nene konigepo oy nogiti menpa' nopogekahue'dikda mo'ene. ¹³ Diosen Nokirega opudomeytaj bo'huatiakapone. Diosen Nokireg buttida huaa'eri o'ika'. E'huatiakde'te do'taj huanopoe' do'hued hua'a buttida monmadikika'apone. Q'nenda o'nopo'epo onahue' mo'eo'apone. Kenda Diosa oa' mona'apone. Kenda o'eo'apone o'manopo'eo'apo. ¹⁴ Do'hued huadak hua'a opudomeytaj mo'nopo'eo'aponok do huadakda ijika'nig huadakda ijikika'nig Diosen Nokirega o'manopo'eo'apo. ¹⁵ Aya'da Apaga o'nopo'epo do'huakon ijnopoe'y. Aya'da Apaga o'to'ika'nig do'huakon ijto'ikay. Aya'da Apaga o'kika'nig do'huakon ijikikay. Konigepo Diosen Nokirega do'hued e'nopo'epo mo'nopo'eo'apone. Dios konig o'e mo'nopo'eo'apone. —Jesusa oro'taj mona'po.

Jesús en huanigpeika'eri suhue' e'ika' a'ti mo'madurugpakapo. Jesús a'batia'pakuy.

¹⁶ —Apag Diosyo ijhua'aponok a'timon do'taj onte'ti tiahuayhue' o'neapone. Nogokda onte'ti on'tiahuayapone. —Jesusa mona'uyne.

¹⁷ —¿Katia' yaa'. Be'a mo'nopoenka'? "A'timon do'taj onte'ti tiahuayhue' o'neapone. Nogokda a'timon onte'ti on'tiahuayapone, Apag Diosyo ijhua'aponok." Oro'taj kenpa' mona'ne. ¹⁸ "A'timon do'taj tiahuayhue' o'neapone," mona'ne kenda nopogekahue' o'ey. —Jesús en huanigpeika'eria suhue'ada huayahuaya on'batia'pakuy.

¹⁹ Kenda oro' huayahuaya o'batia'pak'uy'nis Jesús a moknopoe'po mona'po,

—A'timon do'taj onte'ti tiahuayhue' o'neapone. Nogokda a'timon onte'ti on'tiahuayapone. O'nona'dene. ¿Katia' yaa'? ¿Be'a mo'nopoenka'? Kenda e'nopo'eo'ta' bo'pakpo huayahuaya mo'batia'paknig'a. ²⁰ Do e'bueyde'te suhue'nada mo'eo'apone. Pai'nada mo'bahuikapone. Oknopoe'hue' huag'erinayo durugda o'neapo. Pai'nanada e'eo'ada onte'ti durugnanada mo'eo'apone. E'noyhuadde'te do'taj on'tiahuaypo durugnanada mo'eo'apone. ²¹ Ettone' on'si'popakpo pai'nanada on'nopo'oenig'a on'si'popakdepo pai'nanada e'nopo'ende' o'nokkahue'apo. Yobed on'to'edepo on'durugpak. ²² Ken konig mo'ene. A'ti ijbuayapoy mo'nopo'edepo pai'nanada mo'eo'apone a onte'ti ijnoyhuaddepo do'taj bo'tiahuayapoy durugnanada mo'eo'apone. Durugnopoda mo'eo'apone. Be'api' durugnopoy e'ika' batikahue'dik mo'eo'apone. Buttida ijjay. —Jesusa mona'po.

²³ —Nogok Diosen Nokirega mo'nopo'to'edenok do'hued hua'a 'urunanada mo'nopo'eo'apo. O'nona'nig, ¿katia' ia'? do'taj onahue'dik o'neapone kenoka'. Do'hued huanigpeika'eri mo'epo do'taj moknopoe'po katepi' bo'pakpo Apagtaj e'tiona'pakde'te bo'yokika'apone. Buttida ijjay. ²⁴ Do'hueddiktaj daka' yanoknopoe'po, konig do'ijpaknig Apagtaj tiona'pakhued mo'edepo, do'hueddiktaj daka' yanoknopoe'po konig ijpaknok Diostaj yan'tiona'pakikati'. Diosa mo'peika'po mo'nigka'apone. Durugnanada ka'nike'po Diosa mo'peika'po mogka'apone.

Jesucristo toto' huairitaj kenpa'ti oknopoe'hue' huag'eritaj nigpeehue' o'ika'uy. Konig huayakhue' huaka'eri o'uyate.

²⁵ A'nen konig o'e o'nonbatia'pakpo o'nonmadikikame'ne. A'tinayo onte'ti ken konig onmadikahue' o'neapone'g'a Apagtaj daka'da o'noknopoe'apone. ²⁶ Nogok do'hueddik daka' moknopoe'po do konig ijpaknok Apagtaj mo'tiona'pakika'apo. Donayo Apagtaj nigtona'pakhue'dik ijika'apoy. ²⁷ Apag Diosada di' mo'epo. Do'taj di' o'nenok do'taj o'noknopoenok Apag Diosya' o'tiakuy o'noknopoenok Apagada di' mo'epo mo'peika'apone. ²⁸ Apagere ijika'uy. Apag Diosya' ijporokpo aratbutte ijtiakuy. Aratbutere ijmaunhuahuika'depo onte'ti aratbutya' ijbakhua'apoy. Apagte ijhua'apoy. —Jesusa mona'uyne.

²⁹ —Oynayo daka'da ona'ne. Nopoenka'dik o'ey. A'nen konig o'e on'batia'pakikame'nig noponkahue'dik o'ika'uy oro'. Oynayo konig o'e onbatia'pakhue' o'ene. ³⁰ Aya'da o'nopo'epo oro'omey oynayo o'nopo'ey. Huanopoya'da katepi' o'nopo'ikay soatayo' o'nopo'ika'nig aya'da kenda i'nopo'ika'nok Diosya' o'tiakuyate o'nopo'ey. —Oro'omey Jesús en huanigpeika'eria ona'uy.

³¹ —Menpa' oy do'taj hueretda yoknopøe ea'ada ³² oyda nogyon nogyon o'nokbahua'apone. Aya'ada o'nokbahua'apone. Opudomeyen jakyoda o'nokbahua'apone. Nogtia'da o'nenonaponig'a nogtia'da ehue' ijje' do'hued Apagere ijjeapoy. ³³ Kenda o'nona'denok Diostaj 'urunopo'da mo'ika'apone kenpa'ti Diostaj mo'nopo'noeyapone. Oknopøehue' huag'eriomeya bo'huadiapo dakhuea' mogka'aponig'a yan'nopo'teypakpo do'taj daka' yanoknopo'ika'. Doa toto' huairitaj kenpa'ti oknopøehue' huag'eritaj nigpeehue' ijika'uy. Toto'taj huayakhue' huaka'eri ijje'. —Jesusa oro' huanigpeika'eritaj mona'uyne.

17

Jesusa huaknopøe'eritaj o'nigtiona'pakuyate.

¹ Oro'omeytaj Jesusa kenda mona'depo kurudyo o'mabopo Apag Diostaj o'tiona'pakpo, —Q'ensi'po ijje'po, Apag. Oy o'ensi'poa kamanigbueye'po, kamanignoyhuade'po, kurudyo onere kabehuike'po, onere teyda kamanike'po kenpa'ti "huadakda o'ka," aya'ada kan'batia'pakike'. Kenda do e'kade'te "Dios 'urua'nanada o'kika," aya'ada kan'batia'pakike'. ² Q'na o'pakpo aya'tada me'bayokne. Diosere kamanoeanhuahuika'po. Teya'da megka'nok aya'tada mana'dik ijjenok konigepo aya'ada aratbut nigpeika'dik mo'ika'apone. ³ Hueretda Dios ijika', aya'en huairida ijika'ne, aya'tada di' i'maika'ne, buttida i'ika'ne, aya'ada ontaj daka' moknopøepo, do Jesucristotakon moknopøepo oro'ere durugda mo'noeonhuahuika'apone. Do'taj me'ta'mona'uyne. ⁴ In huadariyo aratbutere ijjunhuahuika'depo o'nen hua'a ijkadhua'huika'depo ontaj ijnigpeunhuahuika'depo aya'da i'paknig kenda ijkuhuitdenok konigepo "Apag Dios huadaknanada o'e. 'Urua'nanada o'kika," aratbuta on'batia'pakapo. ⁵ Oyedda o'nenbayo onte be'tobehuike. Onere meto'ika'. Durugtenanada meto'ika'. Konig a'nennanada onere ijika'po teynanada ijmanika'nig onte'ti konigti megka'.

⁶ Huakka' huadariyo huag'eri me'nigbaktie'ea'uyne, Pag. Q'nen o'nenok "do'hued huadak hua'a daka' yamanmadikikati," ona'uyne. Q'nen huadak hua'a ijmanmadikadhua'huadey, ontaj ijmaknopøe'denok o'nen huadak hua'a on'nigpeede. ⁷ Aya'da ijika'nig, be'tihuapokika'nok ijikay kenpa'ti be'teypakika'nok 'urua'nanada ijikay. Q'nen huadak hua'a me'nopøe'ika'nok. Kenda do'hued huaknopøe'eriomeya on'nopøede. ⁸ Q'nen huaktie'ea'eriomeytaj o'nen huadak hua'a do'hua ijmananhuahuika'denok on'pakpo on'nigpeika'de. Me'ta'mona'uyne kenpa'ti Diosya' o'tiakuy on'nopøe. ⁹ Do'hued huaknopøe'eritaj ijmatona'pakpo, nog aratbuttaj mationa'pakhue' ijje'po. Q'nendation o'nenok daka' yamatoka' ¹⁰ Q'nen huaknopøe'eri do'taj me'bayokuyne. Do'hued onmaenig o'nenkon i'tamaika'ne. Q'nen daka' mo'nigpeika'nok o'nen 'urua'da ogkika'nok huadakda o'e kenpa'ti Diosen Huasi'po o'e aratbuta on'nopøe'po 'Dakiti Dios' on'batia'pakika'. ¹¹ In huadariyo noikahue' ijjeapopo o'nen huaknopøe'eritaj ijbakhua'apopo onte ijbaktiakapoy. Q'nen indariyo o'nika'ponok huadaknanada ijika'po teynanada ijika'po o'nen huaknopøe'eritaj daka' yabatihuapokika'. Daka' kagkike'po yabatihuapokika'. Dakhuea' kahue' ka'nike'po yabatiokika'. Q'nen huaknopøe'eri daka' kanoknopøe'po yabatihuapokika'. Kenpa'ti huayahuaya di' kan'maike'po yabatihuapokika', Pag. Oro' onpapayo' ondiky'o o'pakikay kenomeykon konigti kan'pake'po yabatihuapokika'. ¹² Indariyo o'nen huanigpeika'eri ere ijika'po do'taj teyda o'yoknok o'nen huabaktie'ea'eritaj huadaky'o kagkike'po ijbatihuapokika'po, ijbatiokika'po, daka' ijmatoka'uy. Okbatikhue'da aya'ada daka' o'noknopo'ika'depo nogtia'da oknopøe'batikdepo kenpa'da o'bueyapo. Diosyo huahue'dik o'eapo. Kenda Apagba'a oa'uy.

¹³ Oy onte ijbakbehuikapoy. Q'nen huabaktie'ea'eri huakka' kan'durugpake'po konig do ontaj ijnigpeika'po durugnanada ijikay kenomey konigti durugnanada ka'nike'po konigepo ontaj daka' ijtiona'pakonhua'po, onte huahued ijtiona'pakonhuay. ¹⁴ Q'nen hua'a ijmanmadikadhua'huika'uy. Q'nen hua'a huakka' on'pakpo on'nigpeika'po, konig oknopøehue' huag'eriomey ogkika'nig onte'ti kahue' o'nika'po kenpa'ti do'hua konig oknopøehue' huag'eriomey ogkika'nig kahue' ijikay. Do konig ijikay konigti o'nen huaknopøe'eria ogkika'nok konigepo oknopøehue' huag'eria diga' on'bahuaadiapo. ¹⁵ Q'nen huabaktie'ea'eritaj ijmatoka'po in huadariyo dakhuea' huakka'eriomeyere o'nika'. Oknopøehue' huag'eriya' yamaktorok tiona'pakhue' ijjenok toto' engaña huaka'eritaj yabatiokika'. Toto' engaña kahue'dik kamae'po, ijtiona'paki. ¹⁶ Konig oknopøehue' huag'eriomey ogkika'nig konigti kahue' ijikay. Q'nen huaknopøe'eriomey kenpa'ti dakhuea' kakahue' o'nika'po. ¹⁷ Q'nen hua'a buttida o'ika'. Buttida hua'a on'peenok 'urunopoa'da yamagkika'. Q'nen buttida hua'a kan'nigpeike'po yabatihuapokika'. Ontayo'da kan'pakike'po yabatihuapokika'. ¹⁸ Oknopøehue'

huaḡ'eriomeyte me'ta'mona'uyne. Konig do'taj me'ta'mona'uyne konigti o'nen huabaktie'ea'eritaj oknopōehue' huaḡ'eriomeyte ijmata'mona'dey. ¹⁹ O'nen buttida hua'ayo'da kan'nigpeike'po, do konig huakkurueria o'nen hua'ayo'da ijnigpeikay.

²⁰ Inomey o'nen huabaktie'ea'eriomey do'hued huadak hua'a o'nonbatia'pakonhuahuika'apone. Nogok nogok do'taj huakka'ananada moknopōeapone. Huakka'ananada do'taj mo'nigpeika'apone. Kenomeytakon ijmatona'paki.

²¹ Do'huednopo'yo ijika'ne. On konig i'pakika' konigti do ijpakikay. On konig di' i'maika' konigti do di' ijmaikay, onpapayo' o'ika'ne. Konigti aya'ada oro'en huaknopōe'eri oro'omeytaj konigti kanoknopōike'po, konig oro' di' o'maikay konigti di' kan'maika'po, konig oro' konigti o'pakikay kenomeyakon konigti kan'pakike'po ijmatona'paki, Pag. Ken, aya'ada kenomeytaj on'batiahuaydepo on'peedepo do'taj Apag Diosa o'ta'mona'uy nopōe'dik ya'neapet. ²²⁻²³ Do'huednopo'yo ijika'ne, me'nopo'toika'ne. Konig nogtida o'ene. Konigyo' o'pakika'ne. Konigyo' o'nopōika'ne. Oro' konig nogtida kan'pakike'po, oro' konig di' kan'maika'po, oro' konig nogtida ka'nike'po ijmanopo'toikay. Ontaj konigti kanoknopōike'po, konigti kan'nigpeike'po do'taj me'ta'mona'uyne, do'taj di' me'ika'ne, konigti huaknopōe'eritaj di' mo'ika'ne, aya' aratbuta nopōe'dik ya'neapetpi'.

²⁴ Aya' do'hued huaknopōe' do'taj me'bayokuyne, huakkurunada di' o'ēnok doere ka'nike'po on huakkuruda i'paknok do'hua onere huaboro' huairi ijika'po, onere 'ururanada ijika'po, onere teynanada ijika'nok tiahuaydik me'nike'po, Pag. ²⁵ Aya' oknopōehue' huaḡ'eriomey ontaj okiehue' mo'ēnig'a do'huanayo ontaj okie'ne kenpa'ti do'taj o'ta'mona'uy do'hued huanigpeika'eria moknopōene, Pag. Kenpa'da huadakanada ijika'ne, Pag. ²⁶ O'na konig o'e, do'hued huanigpeika'eritaj ijmanopōe'a'demey. Kenpa'ti nogiti nogiti ijmanopōe'a'apoy. Do'taj huakka' di'da o'ika'ne. Kenomeykon konigti huakka' di' kan'maika' kenpa'ti do'hua kamanopo'toike'po nogiti nogiti ijmanopōe'a'apoy, Pag. — Jesúsa Apagtaj o'tiona'pakuy.

18

Jesústaj sorotataj on'tohua'uyate.

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

¹ Jesús kenda o'tiona'pakdepo o'hua'uy. Oro' ke'nen huanigpeika'eriere o'hua'uy. O'hua'po Cedrón huatota'pote o'pokonpo ta'bayo o'kudon'uy. Jesús huanigpeika'eriere on'kudon'uy. ² Judas judío huairitaj Jesústaj nama'da o'bayokapopo, ken ta'bayo o'etaj o'nopōe'uy. Nogok nogok oro' huanigpeika'eriere Jesúsa keyo o'kupopakika'uyyo kenpa'ti Jesús keyo o'etaj o'nopōe'uy. ³ Ken ta'bayo Judas o'hua'po, huakka' sorotataj o'batohua'po, Diosen jak huatoḡ'eri sorotatakon o'batohua'uyate. Diosen jak huatoḡ'eri sorotatakon fariseo huairia sacerdote huairiere a on'mata'mona'uyate. Siro kenpa'ti hueypa on'tohua'po. Sikyo o'ēnok huakjey on'tohua'bed'uyate. Ta'bayo Jesúste on'huatiakbed'uyate. ⁴ O'nokyedepo Jesúsa aya'da kenda me'nogka'apone e'nopōe'ada o'madejpo,

—¿Be'taj bo'uk? —Jesús o'mana'uy.

⁵ —Jesús Nazareteritaj o'uki. —O'nona'uy.

—In do ijjeý. —Jesúsa o'mana'uy.

Judas judío huairitaj Jesústaj nama'da o'bayokpo sorotataere on'tobo'uy. ⁶ “In do ijjeý.” Jesúsa e'mana'te on'mididonpo on'ta'nionpo on'huēkon'uy.

⁷ —¿Be'taj bo'uk? —Onte'ti o'mana'uy.

—Jesús Nazareteritaj o'uki. —O'nona'uy.

⁸ —In do ijjeý. Huaboa'da o'nona'dene. Do'taj e'uknayo inomey do'hued huanigpeika'eritaj magkahue' ya'nepo kentaj batohuahue' yane'. —Jesúsa o'mana'uy.

⁹ Kenda huaboa'da oa'me'nig magkahue' ka'ne'po kenda o'mana'. “Kenomeytaj Diosa do'taj beyokuyne nogtipi' ehue' okbatikhue' o'neapone.” Huaboa'da Jesúsa moname'ne. ¹⁰ Kenoka' Simón Pedro siroa e'taḡ' o'edpo o'badadenpo sacerdoten huanaba'taj huapesod huada'kopen o'pesodokhue'uy. Ke'nendik Malco o'uy.

¹¹ —Keje', kahue' yaḡ'. Siro huatoḡ'yo yakuda'. Kenda Apag Diosa o'paknok pai'nanada nopo'edik ijjeapoy. —Jesúsa Pedrotaj ona'uy.

Sacerdote huairite Jesústaj on'tohua'uy.

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹² Ken huakka' sorotataj sorotataj huairiere, Diosen jak huatoḡ'eria sorotataj Jesústaj on'ta'kuypo, huaba' on'ba'tinuku'uy. ¹³ Huakkuruda Anástaj on'huatohua'uy. Anás Caifásen huahueyhuey o'ēnok, on'huatohua'po, Caifás kenbayokte sacerdote huairi o'uyate. ¹⁴ Aya' judío aratbut mabueyhue' ka'ne'po nogtiada e'manigbueynayo oro'taj huadakda o'eapo. Kenpa' Caifás judío huairitaj o'batia'pakme'te.

“Jesúsen huanigpeika’eri ehue’ ijjeý.” Pedroa ona’uy.

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵ Simón Pedro doere Jesústaj o’tahua’uy. Sacerdote huairi do’taj huadak mekie’nok sacerdote huairien jak e’tiokpaka’yo Jesúsere ijkudon’uy. ¹⁶ E’tiokpaka’ kurute akbogpete Pedro o’boato’nok, do mune’yotaj akbogpe huatoe’eritaj ijhuahua’po, “Yakuda’,” yona’po Pedrotaj ijtokudon’uy.

¹⁷ —¿Ken huabokereken huanigpeika’eri o’na menpa’ i’e? —Mune’yo akbogpe huatae’eria Pedrotaj ona’uy.

—Do ehue’ ijjeý. —Pedroa ona’uy.

¹⁸ Juju’ o’énok, huanaba’ere Diosen jak huatoe’eriere ta’ak ogka’uy. Aso’ukkaya’po on’timabo’uy. Pedrokon kenomeyere aso’ukkaya’po ta’akte o’bo’uy.

Sacerdote huairia Jesústaj ona’uy.

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹ “¿Q’nen huanigpeika’eri meniga’ i’tae? ¿Kate i’manmadikika’?” Sacerdote huairia Jesústaj ona’uy.

²⁰ —Aya’ aratbuta men’peepo ijmanmadikanhuahua’mey. Judíoen huaitake’ jakyo ijmanmadikika’mey. Kenpa’ti Diosen jakyo ijmanmadikika’mey. Judío ogkupopakika’ keya’ti ijmanmadikika’mey. Iregireg manmadikahue’ ijika’mey. ²¹ “¿Kate i’manmadikika’?” ¿Mena’po do’taj ona’? Aya’ada do’taj men’peeika’ne, “¿Jesúsa katea’ monmadikame’?” Kenomeytaj yamana’. Kenda ijmana’mey kenomeya’ on’nopoe. —Jesúsa sacerdote huairitaj ona’uy.

²² Kenda ea’té nogtida Diosen jak huatoe’eria sorotataj Jesústaj huaba’a o’pebaspo, —Sacerdote huairitaj dakhuea’ ia’. —Jesústaj kame’pukone’po ona’uy.

²³ —Nama’da onahue’ ijjeýnig’a, nama’da onahue’ kenda nama’da ia’ne mena’. Huadakda doa yona’nig’a mena’po o’pebas. —Jesús ona’uy.

²⁴ Caifás sacerdote huairite Anása o’ta’mona’uy. On’tinukupo o’ta’mona’uy.

Onte’ti botta’a’té “Jesúsen huanigpeika’eri ehue’ ijjeý.” Pedroa ona’uy.

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Kenoka’ Pedro ta’akte aso’ukkaya’po e’bote,

—¿Jesúsen huanigpeika’eri menpa’ i’e? —O’nona’uy.

—Ehue’, Jesúsén huanigpeika’eri ehue’ ijjeý. —Pedroa o’mana’uy.

²⁶ Ken, nogtida sacerdote huairien huanaba’ o’epo. Ke’nen huabettaj Pedroa o’pesod’oktegnig. Ke’nakon Pedrotaj ona’po,

—¿Jesúsere ta’bayo on’taj o’tiahuaynig menpa’ i’e? —Ona’uy.

²⁷ —Ehue’. —Onte’ti Pedroa ona’uy. Kenpa’ eade’té huatahuaja o’sipog’uy.

Jesústaj Pilatotekon on’tohua’uy.

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

²⁸ Caifásen jakya’ Jesústaj on’tohua’po, Roma huairien jakyo on’tohua’. Judío huairi e’arakta’ o’deretpakpo on’tohua’uy. Sikyoednada o’uy. Roma huairien jakyo judío aratbut kudhue’dik o’ne’uy. Judío aratbut nog aratbuten jakyo kudhue’dik o’ne’uynok, judío huakkurueri isi’po mabueyhue’ o’nuy okkahuehue’ fiesta aypo e’bape’ta’ on’pakpo, Roma huairien jakyo kudhue’dik o’ne, e’kudnayo, judío huakkurueri isi’po mabueyhue’ o’nuy fiesta aypo bapuehue’dik o’ne’uy. ²⁹ Jakyo kudhue’dik o’ne’nok jak kurute Pilato o’mahuagorokonpo,

—¿In huabokerek kate dakhuea’ yaka? ¿Katia’ bo’huaa’? —Pilatoa judío huairitaj o’mana’uy.

³⁰ —Dakhuea’ huaka’eri o’énok onte o’totiaki. Dakhuea’ kahue’ ee’nayo ontaj yokhue’ o’eaýnig’a. —Judío huairia o’nona’uy.

³¹ —Yan’tohua’. Konig opuden adhuea’pane’ on’mana’uyate castiga yag’kati’. —Pilatoa o’mana’uy.

—Dakhuea’ huaka’eritaj oro’nayo arakhue’dik o’ey. Opuda Roma jak huage’eria dakhuea’ huaka’eritaj cruzte arakdik mo’ene. —Judío huairia o’nona’uy.

³² “Cruz hueypate nog aratbut me’darakapone.” Jesúsá oame’nig. Konigepo “Cruzte kabueye’po,” Judío huairia o’deretpakpo kenpayo’ Pilatotaj o’nona’uy. ³³ Roma huairien jakyo Pilato o’kudonpo onte’ti. Jesústaj o’tokudpo ona’po,

—¿Judío aratbuten gobierno huairi menpa’ i’e? —Jesústaj ona’uyate.

³⁴ —¿Menpa’ onda i’nopoe’po do’taj mena’? ¿Menpa’ nogomey kenpa’ mona’nok mena’? —Jesúsa Pilatotaj ona’uyate.

³⁵ —Ehue’, kenda e’nopoe’ta’ pakhue’ ijje’po judío aratbut ehue’ ijjeý. O’nen aratbuta sacerdote huairierea do’taj mennigtotiakne. ¿Kate i’kame’? —Pilatoa ona’uyate.

³⁶—In huadariyo aratbuten gobierno huairi ehue' ijje. In huadariyo gobierno huairi doa ee'nayo judío huairia do'taj en'tohua'te do'hued huanigpejika'eria do'taj men'tioka'po yan'magkaymet. In huadariyo gobierno huairi ehue' ijje. —Jesúsa ona'uyate.

³⁷—¿Huairi i'e on? —Ken Pilatoa ona'uyate.

—Ee', doa huairi ijje. Kenda ia'ne. Huaknopoe'erien huairi a'eya'po kurudya' ijhuarakpo isi'poe'uy. Konig Dios o'e aratbuttaj buttida a'manopoe'aya'po Diosya' ijhuarak'uy. Diostaj buttida hua'a aya'ada e'peeta' on'pakpo do'taj on'nigpejika'. Nogomey buttida hua'a pakhue' o'nepo do'taj peehue' me'nika'ne. —Jesúsa ona'uyate.

³⁸—¿Kate buttida hua'a ya'e? —Pilatoa ona'uyate.

Jesústaj cruzte yadarakti' Pilatoa o'mana'uyate.

(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

Kenda ea'te judío aratbuttaj o'mahuagorokonpo,
—Jesúsa katepi' dakhuea' kahue'da o'ikame'te, yoknopoe. ³⁹ Ken konig opuda' bo'kika' judío huakkuueri isi'po mabueyhue' o'nuy okkahuehue' fiestate opud bo'paknok nogtida huabakuda' jakya' o'nigoroka'ika'ne. ¿Judíoen huairi huae' menpa' e'nigoroka'ta' bo'pak? —Pilatoa o'mana'uy.

⁴⁰—Ehue', kentaj pakhue' o'ey. Barrabástaj mo'nigoroka'. —Ayada o'nokoy'uy. Barrabás huabere'eri o'uyate.

19

¹ Kenoka' "Jesústaj yan'tohua', yan'bitbitti." O'mana'po Pilatoa sorotataj o'mata'mona'uy. ² Sorotataj on'bitbitdepo e'pidonbij on'kuokka'po Jesústaj on'kuota'uyate. Okayagda huaok on'ota'uy. Okayag huaok gobierno huairiyo'da on'otika' konig. ³ On'huahua'po,

—iYanoenhuahuikati', judío gobierno huairi! —Sorotata on'tierikpo o'nona'po, huaba'a on'pebas'uyate.

⁴ Onte'ti Pilato o'mahuagorokonpo,

—Eya', opudte Jesústaj ijtorokdey. Dakhuea' sigpi' kahue' o'ika', yan'nopoe'. —Judío aratbuttaj o'mana'uy.

⁵ Ken, e'pidonbij huakuok o'kuotdepo okayag o'otdepo, Jesúsa o'orok'uy.

—iIn huabokerek o'e! Yan'tiahuay'. —Pilatoa o'mana'uy.

⁶ Sacerdote huairiere Diosen jak huatoe'eri Jesústaj on'tiahuaydepo, o'dokoypo,

—Hueypa cruzte yadarak. Hueypa cruzte yadarak. —'Utta'da o'dokoy'uy.

—Opuda' yan'pakpo yan'tohua'. Hueypa cruzte yan'pakpo yadarak. Ke'na dakhuea' sigpi' kahue' o'ika' ijnopoe'. —Pilatoa o'mana'uy.

⁷—Oro'en huadik e'mana' o'toe. Ke'na bueydik o'e, oa'. "Diosen Huasi'po ijje." Oa'nok bueydik o'e. —Judío huairia o'nona'uy.

⁸ Kenpa' o'peedeipo Pilato nogiti o'mididpo ⁹ onte'ti gobierno huairien jakyo o'kudonpo,

—¿Meyo huae'eri i'e? ¿Be'a i'e? —Jesústaj ena'tada Jesúsa a'tokhue'da o'uyate.

¹⁰—¿Menapa' do'taj a'tokhue' oke? Do gobierno huairi ijje, ontaj oroka'dik me'ene. Kenpa'ti hueypa cruzte arakdik me'ene. ¿Menpa' i'nopoe? —Pilatoa Jesústaj ona'uy.

¹¹—Diosa o'paknok gobierno huairi i'epo do'taj hueypa cruzte arakdik o'ene. Judío huabokereka on'taj bo'yokne kena'taj dakhuea'da me'nogka'ne. O'nanayo suhue'da dakhuea' ogka'ne. —Jesúsa ona'uyate.

¹² Kenda Pilato o'peedeipo e'oroka'ta' o'pakpo, monig oroka'dik ijje o'nopoeipo o'uk'uyning'a, judíoa o'dokoypo,

—Kentaj orokahue' yae', kentaj e'orokanayo Roma gobierno huantopa huairia ontaj onte'ti pakhue' o'epo o'enanpo. César o'nen huantopa o'енок. Be'api' "Do huairi ijje," huata'da e'huua'nayo Césaren taka' o'енок arakdik o'e. —Judío huairia 'utta'da o'dokoy'uy.

¹³ Kenda Pilato o'peedeipo Jesústaj o'torokonpo huantopa huahuadte o'huadato'uy. Kenda judíoen hua'a o'dikka' Gabata. Huid'aytate o'uy. ¹⁴ A'ti tokhuda' o'huadapo kenpa'ti eme'te judíoen okmapie'ahuadidik huame'noe o'eaponok,

—In o'nen huairi mo'taene. —Pilatoa judío huairitaj o'mana'uy.

¹⁵—Yaarak. Yaarak. Qhueyen cruzte yabeta'. —Judío huairia o'dokoy'uy.

—¿Opuden huairitaj menpa' o'hueyen cruzte doa e'beta'ta' bo'pak? —Pilatoa o'mana'uy.

—Roma huantopa César kenyo'da motaene. —Sacerdote huairiomeya' o'nona'uy.

¹⁶ Kenoka' Pilato kenomeytaj o'manigpeepo o'hueyen cruzte kan'arake'po o'mana'uy.

Roma sorotataj hueypa cruzte siropia on'tiogko'ea'po on'beta'uy.

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

¹⁷ Ken Jesústaj on'tohua'uy. Ke'nen hueypa cruz Jesús o'tohua'uy. Ote' huadik Huakuai'te o'tohua'uy. Ken ote' judíoen huadik o'e Gólgota. ¹⁸ Kente ekyede'te Roma sorotataj hueypa

cruzte siropia on'tiogko'ea'po on'beta'uy. Kenpa'ti nog botta' huabokerektaj hueypa cruzte on'mabeta'po, nogkore' nogkore'pen on'mabeta'uy. Jesústaj nopoyo cruzte on'beta'uy. ¹⁹ “Jesús Nazareteri judíoen gobierno huairi o'e.” Huaente yan'madoya'po, cruz kutapen yan'beta', Pilatoa o'mana'nok on'madoya'po on'beta'uy. ²⁰ Huakka'ada judíoa e'madoya' on'tiahuay'uy. Ken hueypa cruzte en'beta'te huakka' jak Jerusalén 'ibodteda o'енок, kena'po huakka'ada judíoa e'madoya' on'tiahuay'uy. Judíoen hua'ate on'madoya'po, Roma huae'erien hua'ate on'madoya'po, kenpa'ti griego hua'ate on'madoya'uy.

²¹ —“Judíoen huairi o'e,” madoyahue' yae'. “Judíoen huairi ijje,” in huabokerek oame'te. Kenpa'yamadoya'. —Judío sacerdote huairia Pilatotaj o'nona'uy.

²² —Keje', kenda ijmadoyay kenpa'da ijmadoya'dey. —Pilatoa o'mana'uy.

²³ Sorotataj Jesústaj on'beta'depo botta' botta'a ke'nen yudtaj nogti nogti on'de'e'uy. Kenpa'ti ke'nen huaok tiokhuihuihue' nogtida huaok o'енок,

²⁴ —Huishue' mo'ne. Be'a e'dik a'nopoeya'po huid okmo mo'nen'e. —Onpapayo' sorotataj o'dadpo, ken konig Apagba'te oa'uyate, “Do'hued yudtaj nogti nogti yan'de'e'apet. Do'hued huaoktaj be'a ya'eyapet a'nopoeya'po huid okmo ya'nen'e'apet.” Kenda Apagba' oa'uyatenig kenda ogka'uy.

²⁵ Onteyo' Jesúsen cruzte o'nepo, Jesúsen huaye, huama'buyere o'nepo, kenpa'ti María, Cleofasen huaŋe o'epo kenpa'ti María Magdalena o'e'uy. ²⁶ Jesúsen huaye doere o'bonok Jesús bo'tiahuaypo,

—In o'nen huasi'po i'taene ettone'. —Huayetaj ona'uy.

²⁷ —In o'nen huaye i'taene. —Do Juantaj mena'uyne. Kenoka' Jesúsen huayetaj do'hued jakyo ijtohua'uy, do'hued jakyo ijtoika'uy.

Konig Jesús o'bu'uyate.

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

²⁸ Kenda Jesús a'oa'depo, aya'da Diosen hua'a ijkuhuitdey Jesús a'oa'depo,

—Maymaya' ijjay. —Jesús a'oa'uy. Kenda Apagba'a o'batia'pakuyin Jesús a'oa'uy.

²⁹ Kosoyo vino pai' hueda'da onhuad'uy. Apon esponja o'nigoye'epo, hueypate on'beta'po huakitta'te o'nigoktea'uy. ³⁰ Vino pai' o'mai'depo,

—Aya'da Diosa o'paknig ijka'depo ijkuhuiti. —Jesús a'oa'depo, o'kuta'boypo o'bu'uy.

Siro hui'daka Jesústaj on'pidtuka'uy.

³¹ Eme'te okmapie'ahuaddik o'epo kenpa'ti judío huakkurueri isi'po mabueyhue' o'nuy okkahuehue' fiesta o'e'apo, Diostaj 'urume'noe o'e'aponok kena'po hueypa cruzte huaŋo' eahue'dik o'nepo “Hueypa cruzte huabeterien huabopi yan'mabopiokketekpo yan'bahuaraka' kenpa'ti yan'batohua'.” Judío huairia Pilatotaj o'nona'uy. ³² O'nona'nok sorotataj on'hua'po huakkuru huabokerektaj huabopi o'nokketekpo, nogtakon Jesúsero cruzte e'beta'taj huabopi o'nokketek'uy. ³³ Ken on'bakketekdepo Jesústekon on'huahua'po e'bu'eyonde' on'tiahuayato'po ke'nen huabopi okketekhue' o'ne'uy. ³⁴ Okketekhue'ada sorotataj nogtiada ke'nen siro hui'daka Jesústaj on'pidtuka'uy. Enpidtuka'te ida mimi hue'eyere o'mimihua'uy. ³⁵ Do Juan aya'tada ij'tiahuay'uy, buttida ijjay, ijnopoye. Opudomey daka' Jesústaj oknopoe'dik mo'ika'aponok buttida ijtimadoyay. ³⁶ “Ke'nen hua'ay nogay'tipi' okketekhue' o'neapo.” Apagba'a oa'uyatenok Jesúsen huabopi okketekhue' o'nuy. ³⁷ “Kentaj on'pidtukapo kenda on'tiahuayapo.” Nogya' Apagba'te on'timadoya'uyate.

Jesústaj ogkubarakka'uy.

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Jesústaj enpidtuka'de'te,

—Huaŋo' kakubarakke'po beyok. —Pilatotaj José Arimatea huakka' jakyo huae'eria ona'uy. José Jesústaj huaknopoe'eri o'epo judío huairitaj o'mididpo soatayo' Jesústaj huaknopoe'eri o'uyate.

—Yatohua'. —Pilatoa ona'uynok cruzte o'hua'po, huaŋo' o'huaraka'po o'tohua'uy.

³⁹ Nicodemo kenpa'ti o'hua'uy. Ke'na a'nenda sikyo Jesústaj a'batia'pakya'po o'huahua'uyate. Ken mirraere áloesere o'tohua'po, mirra kenpa'ti áloes konig 'uru'huijeda e'eo'k treinta kilos o'tohua'po, ⁴⁰ Joséere Nicodemoere Jesúsenso' on'tohua'po konig mirra áloesere 'uru'huijeda yudta'bia on'tihuiyigonpo. Ken konig judíoa on'bakubarakkika'nig konigti Jesústaj on'kubarakka'uy. ⁴¹ Kenteda Jesústaj yaarakteda ta'ba o'uy. Kenteda ta'bayo huaboda kubarak huae' e'kogka' o'epo keyo sigpi' bakubarakkahued e'e'yo. ⁴² Jesústaj on'kubarakka'uy. Kena'po eme'te judíoen okmapie'ahuaddik huame'noe o'epo kenpa'ti kubarak e'kogka' 'ibodteda o'енок kenteda Jesústaj on'kubarakka'uy.

20

Kubarakya' Jesús o'noyhuad'uyate.

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

¹ Domingote e'meunyakte sikkiregenteda kubarak e'kogka'yo María Magdalena o'hua'po, huakogyo huakhuida e'tinokbeta'me'yo ekpokorea' o'tiahuay'uyate. ² O'tiahuaydepo o'ketonyakpo Simón Pedrotaj doeretaj bo'huatiakuyne.

—Kubarak huakogya' Huairitaj on'tohua'te. Keyo on'hueda'taj nopoehue' o'ey. —María mona'uyne.

³⁻⁴ Pedroere doere o'hua'po kubarakyo o'hua'po oro' botta' o'ketpo donayo ida ijketo huakkuruda kubarakyo ijjiato'uy. ⁵ Yonoktoato'po ijtiahuay'uy. Yudta'bijyo'da e'hued ijtiahuaypo Jesúsbuyej tiahuyhue' ijjepe kudhue' ijju. ⁶ Ta'pota' Simón Pedro o'tiakatopo kubarakkogyo o'kudonpo yudta'bijyo'da e'bahued o'tiahuaypo ⁷ yudta'bia on'kutihuyig'uygn huata' o'hued'uyate. ⁸ Doa huakkuru e'ęatoada ta'pote ijkudonpo ijtiahuaypo kenpa'ti yoknopę'uy. Jesús onte'ti o'noyhuadde yoknopę'uy. ⁹ E'bueyada onte'ti noyhuaddik o'ęapo konig Apagba' oa' oro' nopoehued o'ę'uyng'a huaboa'da oknopę'uy. ¹⁰ O'tiahuaydepo oro'nen jakyo o'hua'uy.

María Magdalenataj Jesúsada o'tiahuay'ea'uyate.

(Mr. 16.9-11)

¹¹ Kubarakkogte kurute María onte'ti o'tiakdepo o'bopo o'huikuyate. O'huikpo kubarak e'kogka'yo o'kubuypo o'noktoato'po o'tiahuay'uyate. ¹² Botta' Diosen huata'moneritaj o'tiahuay'uyate. Yereda on'otpo kente Jesúsbuye o'huedme'te on'huad. Nogtida huakupen o'huad'uy. Nogtida hua'ipen o'huad'uy.

¹³ —¿Mena'po i'huik, ettone'? —O'nona'uy.

—Do'hued Huairitaj on'tohua'tenok ijjay. Keyon on'hueda' nopoehue' ijje. —María o'mana'uyate.

¹⁴ Kenda o'mana'depo o'batipekorudpo Jesús e'bote o'tiahuay'uyng'a, Jesús o'ę okięhue' o'uyate.

¹⁵ —¿Mena'po i'huik, ettone'? ¿Be'taj i'uk? —Jesúsa ona'uyate.

—O'na e'tohua'nayo keyo ijhueday mena'. Do'hua ijtohua'apoy. —María ona'uyate. Ta'ba huatoę'eri ke'na o'ę nama'da o'nopoępo kenda Jesústaj ona'uyate.

¹⁶ —¡María! —Jesúsa ona'uyate.

Kentaj o'tikorudpo, okię'depo,

—Huamanmadika'eri. —María ona'po o'dokoato'uyate.

¹⁷ —Do'taj so'toęahue' mee'. Apag Diosyo behuikhued ijje. Do'hued huama'buyte yahua'ti. “Do'hued Apag Dioste kenpa'ti opuden Dioste ijbehuikapoy,” oa', yamana'. —Jesúsa Mariataj ona'uyate.

¹⁸ Ken María Magdalena oro' huanigpeika'eriomeytaj bo'huatiakdepo, “Huairitaj ijtiahuay.” Oro'taj mona'po kenda Jesúsa Mariataj en'batia'pak María monbatia'pakuyne.

Oro'taj huanigpeika'eritaj Jesúsa huaso'da bo'tiahuay'ea'uyne.

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Kenda huame'noe, domingo sikyo oro' huanigpeika'eri jakyoda o'kupopakpo judío huairitaj o'mididpo akbogpe o'yahueka'po. Jesús ihuiti ehue' oro' e'kupopaknopoyo o'bopo,

—Me'pukhue' yane'. —Jesúsa mona'uyne.

²⁰ Kenda eade'te ke'nen huaba' e'batioękoa' bo'tiahuay'ea'uyne. Ke'nen huapid e'pidtuka' bo'tiahuay'ea'uyne. Huairitaj o'tiahuaypo o'nokia'depo o'durugpakuy.

²¹ —Yan'no'noey' me'pukhue' yane'. Konig do'hued Apag do'taj me'ta'mona'uyne, aya'tada huadak hua'a kamane'po ijmata'mona'apoy. —Onte'ti mona'uyne.

²² Kenpa' oa'po oro'taj bo'tipoapo,

—Diosen Nokięęa' mo'no'po'toę'. ²³ Opudá nogen dakhuea' e'ka' e'bakkahuea'nayo Diosakon kenomey dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'deapo. Nogen dakhuea' e'ka' opudomeya okkahueahue' eę'nayo Diosakon okkahueahue' o'maeapo. —Jesúsa mona'uyne.

Tomása Jesús Huairi e'noyhuadde'te o'tiahuay'uyate.

²⁴ Tomás, nogtiada doce huanigpeika'eri o'ępo, nogdikda Gemelo. Jesús huakkuruda oro'ere e'bote Tomás ehue' o'uy.

²⁵ —Jesús Huairitaj o'tiahuay. —Nog huanigpeika'eria Tomástaj o'nona'uy.

—Huaba'ta' siropi on'batioękoame'te tiahuyhue' eę'nayo kenpa'ti siropia e'tioękoa'eyo do'hued huaba'pi' kudhue' eę'nayo kenpa'ti do'hued huaba' ke'nen huapidte e'pidtuka'yo bakudhue' eę'nayo Huairi o'noyhuadme'te oknopęehue'dik ijjeapoy. —Tomása oro'taj mona'uyne.

²⁶ Ocho huame'noe e'pokde'te oro' huanigpeika'eri onte'ti jakyo e'kupopakte Tomásere o'epo akbogpe okyahue'ka nig'a Jesús a o'kudonpo oro' nopoyo o'boato'uy.

—Me'pukhue' yane', yan'manopo'noey'. —Mona'uyne.

²⁷ —Inta' menej. Do'hued huaba' yatiahuay'. Huapidyo mebakud. Oknopogehue' ee' yabatikpo do'taj meknopogē'. —Tomástaj ona'uy.

²⁸ —Do'hued Huairi o'taene. Do'hued Dios o'taene. —Tomása ona'uy.

²⁹ —Do'taj be'tiahuaypo kena'po do'taj meknopogēne. Do Diosen Huasi'po o'e meknopogēne. Nogomeya do'taj tiahuayhue' e'ēada me'noknopogēpo durugda o'neapo. —Jesúsa ona'uy.

Juana in o'madoya'nok huakka'ada Jesucristotaj oknopogē dikya'neapet.

³⁰ Jesús a huakka'da o'bayarea'uy. Kenpa'ti konig Diosayo'da ka'dik o'ēnig Jesús a oro'ere huakka' o'kika'uy. In beroba'te aya' madoyahue' ijjej. In beroba'te suhue'da ijmadoyay. ³¹ In ijmadoya'nok Jesús Diosen Huasi'po o'e kenpa'ti Cristo o'epo Diosya' o'tiak'uyate oknopogē'dik mo'ēne. Aya'ada kenda o'noknopogēpo onte'ti Diosere on'noeunhuahuika'apo.

21

Jesúsa huaso'da siete huanigpeika'eritaj o'batiahuay'ea'uy.

¹ Nogok onte'ti Jesús a huaso'da oro' huanigpeika'eritaj bo'tiahuay'ea'uyne. E'pog Tiberiaste Jesús a huaso'da oro' huanigpeika'eritaj bo'tiahuay'ea'po. ² Simón Pedroere Tomásere, Natanaelere, doere, do'en huama'buyere, kenpa'ti botta' nog huanigpeika'eriere onteteyo' o'uy. (Tomás konogda o'dikka' Gemelo.) (Natanael Caná Galileaeri o'uy.) (Doere do'en huama'buyere Zebedeoen huasi'po o'ey.) Oro' onteteyo' o'uy.

³ —Biig yogka'apoy. —Simón Pedroa mona'uyne.

—Oro'tion o'hua'apoy. —Ona'uy.

Ken, o'hua'po kusi'peyo o'kudpo, e'pog nopote oken'ebedpo sigpi' biig ontotokhue'da o'ebed'uy. ⁴ Huaboa'da e'meunyakte akta bogpete Jesústaj e'huahuayada Jesús o'e okjehue' o'uy.

⁵ —¿Menpa' biig bo'kuda', huadi'? —Jesúsa mona'nok

—Kudahue' o'ey. —Ona'uy oro'a.

⁶ —Nogkorepen huada'kopen yanoken, huakka'da montotokapone. —Jesúsa mona'uyne.

Keyon okpeno, huakka'da biig o'kudpo ontotokhue'dik o'e'uy.

⁷ —¡Huairi o'ē! —Do'a Pedrotaj yona'ynok othue' o'epo biig okenepo, ken Huairi o'e, Simón Pedro o'peeonpo o'otonpo huahueyo oa'uy. ⁸ Oro' kusi'pete o'hua'uy. Akta'bogpeyo o'hua'uy. Huakene'yo biig hueda'da on'totok'uy. Akta'bogpe meyo'hue'da o'uy. ⁹ O'betanpo ta'ak o'tiahuaypo, biigere panere ta'akte e'tiaya' oro' o'tiahuayato'uy.

¹⁰ —Suhue'da biig huaboa'da huakene'yo montotoknig yan'totiak. —Jesúsa mona'uyne.

¹¹ Simón Pedro kusi'peyo o'hua'po akta'bogpete huakene' on'totok'uyate. Hueda'da on'totokpo ciento cincuenta y tres boro'biig e'ēada huakka'da e'ēada huakene' onokpukonhue' o'uyate.

¹² —Yan'tiak. Yan'bape'. —Jesúsa mona'uyne.

Huairi o'e e'nopogada. “¿Be'a i'e?” Anay' e'nopogada oro' o'me'pukpo ahue' o'uy. ¹³ Ken Jesús a ta'akyo o'tiakpo pan o'etupo bo'yoke'uyne. Kenpa'ti biig o'etupo, bo'yoke'uyne.

¹⁴ Jesús a o'noyhuaddepo oro' huanigpeika'eritaj kenoka' bapa'a' bohuhauay'uyne.

Simón Pedrotaj Jesús a o'batia'pakuyate.

¹⁵ Ken on'bapuddepo,

—¿Menpa' inomeya do'taj sue'da di' me'nene. Menpa' o'nanayo do'taj nogiti huaka'da di' o'ēne, Simón, Jonásensi'po? —Jesúsa ona'uy.

—Ee', Huairi. On'taj di'da ijjej, kenda i'nopogēne. —Simóna ona'nok,

—Do'hued huanigpeika'eri konig oveja o'nenok daka' yabatiokika'. —Jesúsa ona'uy.

¹⁶ —¿Menpa' do'taj di'da o'e, Simón Jonásensi'po? —Onte'ti Jesús a ona'uy.

—Ee', Huairi. Ontaj di'da ijjej. Kenda i'nopogēne. —Simóna ona'nok,

—Do'hued huanigpeika'eri daka' yamatoika'. —Jesúsa Pedrotaj ona'uy.

¹⁷ —¿Menpa' di' o'e, Simón, Jonásensi'po? —Bapa'a' Jesús a ona'uy. “¿Menpa' di' o'e?” Bapa'a' Jesús a jenak Pedro huaboa'da suhue' o'unpo,

—On aya'da i'nopogē, Huairi. On'taj di'da o'ēne i'nopogē. —Simóna ona'uy.

—Do'hued huanigpeika'eritaj daka' yamatoika'. ¹⁸ Huabo i'epo konig i'pakpo i'otika'uy, meyo'pi ehua'ta' i'pakpo i'huae'ika'uy. Nogok tone'da e'ēde'te huaba' bo'osaddeapo noga mo'tinuku'apet. Keyo ehua'ta' pakhue' ee'tada bo'tohua'apet. Buttida ijjay. —Jesúsa ona'uy.

¹⁹ Ken konig o'buayo. Jesús mo'nopoenka'uy. Kenpa'ti Pedro o'buaydepo Dios 'uruda o'e o'manopo'apo. Jesús o'batia'pak'uy. Kenpa'ti ona'po,
—Do'taj menigpeika'. —Jesús ona'uy.

Jesús Juantaj di'da o'uyate.

²⁰ Jesús do'taj di'nanada me'ika'uyne. A'nen Jesúsere o'bape'po Jesús taj ijti'pebetpo, “¿Be'a ontaj judío huairitaj ya'bayokapet, Huairi?” Do'hua yona'mey. Ken o'hua'depo do'taj Pedro o'korepo huata'pipen be'tiahuay'uyne. ²¹ Pedroa be'tiahuaydepo,

—¿Juanataj monig bueydik ya'e, Huairi? —Pedroa ona'uy.

²² —Do'a kurudyó ijhua'apoy. Do'hua e'paknayo do'hua nogoknanada onte'ti e'tiakde'te Juan bueyhued e'noe'nayo me'pukehue'ada do'taj menigpeika'. —Jesús Pedrotaj ona'uy.
²³ Juan bueyhue' o'e'apo. Nog huanigpeika'eria nama'da on'batia'pakuy, “Juan bueyhue' o'e'apo.” Jesús ahue' o'uy'ig'a, “Do'a e'paknayo kurudya' onte'ti e'tiakde'te Juan bueyhued e'noe'nayo me'pukehue' ya'e.” Kenpa' Jesús Pedrotaj ona'uy.

²⁴ Doa Juan aya'da ijti'ahuayika'po, ijpeika'po kenpa'ti ijnop'epo on'nigmadoya'ne. Buttida ijmadoyay, buttida o'nop'ey.

²⁵ Jesús huakka'da nogda nogda o'ka'uyate. Kenpa'ti huakka'da o'manmadikika'uyate. Kenda aya'da e'madoyadhuahuika'nayo in huadari aya' beroba' dakuapa to'ehue'dik o'e, ijnop'ey, ken.

LOS HECHOS

Kenda Jesúsen huamata' moneria ogkadhuahuika'uyate.

Diosen Nokireg opudtaj ijta'mona'apoy mo'manopo'toëapone. Jesúsa o'mana'uyate.

¹⁻² Huadi'da Teófilo, do Lucas a'nenda o'nigmadoya'uyne. Kenda Jesúsa o'kadhuahuika'uyne o'manmadikadhuahuika'uyne aya'da o'nigmadoya'uyne. Kenpa'ti kurudyo huahued e'ed ke'nen huamata'moneri e'baktie'ea'uyde'te Diosen Nokiregere o'mana'uyate, kenpa'ti kenme'noeteda kurudyo o'hua'uyate, o'nigmadoya'uyne. ³ Jesús o'bueydepo nogok nogok once huamata'moneritaj Jesúsa o'batiahuay'ea'uyate. Cuarenta huame'noe e'pokte nogok nogok o'batiahuay'ea'po kenomeytaj "doada ijjeý" o'mana'nok daka' o'manopoea'po kenpa'ti Dios Huairitaj yan'nigpeika' kenpa'ti Diosensi'po mo'ëapone. Jesúsa o'manbatia'pakuyate.

⁴ Kenoka' Jesúsen once huamata'moneri Jesúsero o'nepo, nogiti Jesúsa o'mana'po, —Jerusalénya' huahue' yane'ti'. Iyo yan'nige'. Diosen Nokireg ijta'monapoy. —Diosa ennak. ⁵ Juana huë'eya' bautiza o'kika'uyne'g'a a'ti Diosen Nokirega' bautiza mogka'po opudtaj o'manopo'toëapo. Jesúsa ke'nen once huamata'moneritaj o'mana'uyate.

Jesús kurudyo o'behuikuyate.

⁶ Ote'ti Jesúsero o'nepo, —¿Menpa' Romano gobierno huairitaj i'maenapo? ¿Menpa' oy onte'ti judío gobierno huairi toëdik o'ëapet, Huairi? —Jesústaj o'nona'uyate.

⁷ —Diosayo'da kurudyo aya'da ka'dik o'ë. Kenoka' o'pakpo, o'ka'apo. Opudtaj kenme'noe nopoeahue'dik o'ë Diosa. ⁸ Diosen Nokireg opudtaj o'huatiakpo opudtaj mo'nopo'toëapone bo'teypaka'apone. Opudtaj 'urua'da montihuapokika'apone. Diosen huaka' montihuapokika'apone. Jerusalén huakka' jak huag'eritaj konig ijikame'nig konig ijbueyme'nig ijnoyhuadme'nig manbatia'pakika'dik mo'ika'apone. Judeabayoy konigti batia'pakdik mo'ika'apone. Kenpa'ti Samariabayoy konigti batia'pakdik mo'ika'apone. Kenpa'ti huehewa'da aya'bayoda aya'aratbuttaj konigti mana'dik mo'ika'apone. —Jesúsa o'mana'uyate.

⁹ Kenda eade'te huanigpeika'eria en'tiahuayate Diosa kurudyo Jesústaj o'tobehuikuyate. E'sihui'yo e'kudonte onte'ti Jesústaj tiahuayhue'dik o'ne'uyate. ¹⁰ Kurudyo e'behuikde'te Jesúsen huanigpeika'eri kurudyo en'tiahuayate ida onte'teyo' botta' huabokerek on'bata'boato'po yudtaj keregda on'otuyate.

¹¹ —¿Menpa'po kurud bo'tiahuaya'? Jesús kurudyo o'behuikonde, opud e'eya' Jesús e'behuikte, bo'tiahuayne konigti ya'huarakapet, Galilea huadarieri. —Diosen huata'moneria on'mana'uyate.

Jesúsen huaknopoe'eri Matíastaj on'de'uyate.

¹² Ote' Olivosya' on'bahua'uy. Jerusalényo meyhue'da on'bahua'uyate. ¹³ Huakka' jak Jerusalényo on'tiakdepo jak ayta kutayo kente on'tai'ika' on'behuikuy. Huakka'da o'nepo, Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo, Simón cananista kenpa'ti Judas o'nepo. Jacobo Alfeoensi'po o'uyate. Judas Jacoboen huama'buy o'uyate. ¹⁴ Aya'ada on'pakpo kirigayo' Diostaj on'tiona'pakika'. Sue'da ettone'beta' on'tiona'pakonhua'uyate. María, Jesúsen inag kenpa'ti Jesúsen huama'buy, o'nuyate.

¹⁵ Kenoka' on'tiona'pakonhua'po huama'buynopoyo Pedro o'bo'uyate. Jesúsen huanigpeika'eri huama'buy o'uyate. Ciento veinte huama'buy en'kupopakte:

¹⁶ —A'nenda David Apagba'te oa'po kenda Judas o'kame'nig oa'uyate. Konig Jesústaj taka'taj yan'yokapet Davidtaj Diosen Nokirega o'nopo'toenok, David oa'uy. Buttida Apagba'te o'uyate konigti o'eme'te. ¹⁷ Judas oro'ere o'ika'po, oro'ere o'kikame'nig'a ¹⁸ dakhuea' e'ka' huakupe o'ënok Sacerdote huairitaj o'batahuame'te huadarisi'po on'bakeme'te. Huakupen o'nennok o'dapopotagonpo huamin aya'da o'orokon'uyate. ¹⁹ Ida aya' Jerusalén huag'eria on'tipeen'uyate. Ken huadarisi'potaj Acéldama on'dikkame'te. Kendrick Acéldama mimidari o'ë. ²⁰ Ken konig Davida Judastaj Salmosba'te o'timadoya'uyate:

Konig jak ekhua'nig ikahue' o'ëapo.

Kenpa'ti:

Nogbokerekda ke'na e'kika' kake'.

David e'batadi'kea'ba'te o'timadoya'uyate.

²¹⁻²² Oy Judas ehue'da o'ënok noga oro'ere "Jesús o'noyhuadme'te," manbatia'pakika'dik ya'ëapet. Nogtatida e'dik o'ey. Ke'na oro'ere kenpa'ti Jesúsero o'ika'uy. Jesústaj Juan bautiza egka'te o'ika'uy, kenpa'ti Jesúsa e'manmadika'te o'ika'uy kenpa'ti Jesús e'noyhuadde'te oro'ere o'ika'. Nogtatida e'dik o'ey. —Pedroa o'mana'uyate.

²³ Botta'taj eretnopoyo on'totiakyate José Matíaseretaj. Josétaj botta'dik o'dikka'uy Barsabás Justo. ²⁴⁻²⁵ Inpa' on'tiona'pakpo:

—On aya'en huanopo'da i'maknokotika'ne, Huairi. Judas dakhuea' o'ka'po nogyoda hua'dik o'epo o'huame'. ¿Be'a ke'na ee'pa'ti ya'eapo? Botta' huabokerek jyo o'ne. ¿Be'tataj i'pak? ¿Be'tataj i'eapo? —On'tiona'pakuyate.

²⁶ Konig huanopog' huid okmo on'en'uyate. O'nendepo on'tiahuaypo, Matías oro'ere Jesústaj huadak hua'a o'manbatia'pakapo, on'nopog'uy. Jesúsén huamata'moneri Matíasere doce onte'ti o'uyate.

2

Diosen Nokirega o'bahuatikdepo Jesúsén huanigpeika'eritaj o'manopo'tog'uyate.

¹ Pentecostés fiesta kenoka' o'me'de'uy. Jesús e'bueyte cincuenta huame'noe o'pokondepo, Jesúsén huanigpeika'eri egkupopakte ² ida konig huaboro' bapoka eapa' e'adyakte on'peg'uy. Kurudya' e'adyakte on'peepo, aya'ada ken jakyo on'bahuadpo on'peg'uyate. ³ Kenoka' konig ta'ak e'bakpakonig aya'tada o'bakutikotepo, o'pijboepo. ⁴ Huabada Diosen Nokirega o'manopo'toepo, nogen nogen aratbuten hua'a nopog'hue' e'ikada huaboa'da on'baa'pakuyate. Konig Diosen Nokirega o'manopog'ayate nogen nogen aratbuten hua'ate on'baa'pakuyate.

⁵ Ken fiestate Jerusalényo huakka'da judío aratbut o'nuyate. Diosen e'ka'ta' on'pakpo nog jak nog jakya' nogbaya' nogbaya' on'batiake'uyate. ⁶ Kenda e'bapokpa' 'utta'da o'adyaknigtaj huakka'ada on'peedepo on'kupopakonpo, nogen nogen hua'a en'baa'pakte aya'ada nogda nogda ke'nenda hua'a on'mapeepo dig'a'da on'mamepuk'e'uyate. ⁷ On'mamepu'kepo, huayahuaya on'batia'pakpo:

—¿Oro'taj mona'nig menpa' Galilea huag'eri aya'da ya'ne? ⁸ ¿Oro'en hua'ate menpapi' ya'nanopog'? ⁹ Partia huadarieri o'ey. Media huadarieri o'ey. Elam aratbut o'ey. Mesopotamia huadarieri o'ey. Judea huag'eri, Capadocia huag'eri, Ponto huag'eri, Asia huag'eri, ¹⁰ Frigia kenpa'ti Panfilia huag'eri, Egipto huag'eri, Africabayo idbode Cirene huag'eri, kenpa'ti esoeri Roma huag'eri o'ey. Esoeri Romaya' judío aratbut o'nepo kenpa'ti nog aratbut e'eada judío aratbut Diostaj on'kika'nig konigti on'kika'uyate. ¹¹ Kenpa'ti Creta huag'eri, Arabia huag'eri o'ey. Konig huaboro'da Dios o'e. Konig huakka'da o'ka' Dios e'batia'pakte oro'en hua'ate ona'nok o'peey. —Huayahuaya on'batia'pake'uy.

¹² Aya'ada dig'a'da on'mamepuk'e'po huayahuaya on'batia'pakpo:

—¿In kate ya'et? —On'batia'pakuyate.

¹³ Nogomey on'tierikpo,

—O'nokkuda'po, onda'. —On'mana'nig'a ken.

Pedroa o'manbatia'pakuyate.

¹⁴ Kenoka' Pedro nog once Jesúsén huamata'moneriere o'bopo 'utta'da o'mana'po:

—Daka' do'taj men'peg', Judea huadarieri kenpa'ti Jerusalén huakka' jak huag'eri.

¹⁵ Inomey o'nokkuda' nama'da mo'nopog'ene. Okkudahue' o'ne. Sikyoedda o'e. Oro' sikyoedda okkudahue' o'jika'ne. ¹⁶ Opuodomey o'mapeedenig kenpa'ti oro'taj o'batiahuaydenig a'nenda Diosenba' huamanbatia'pakeri Joela oa'uyate:

¹⁷ Nogok Diosen kene'huaya' huame'noete do'hued Nokireg huakka' aratbuttaj ijbayo'keapoy. Opuđen huasi'po, huabokerekere ettone'ere Diosen hua'a on'manmadikika'apo. Huaboa' e'bayorokte Diostaj on'tiahuayapo. Huatonetaj e'bayorokte ijmanopog'apoy. ¹⁸ Kenoka' do'hued huakika'eri huabokerekere ettone'eretaj do'hued Nokireg ijbayo'keapoy. Do'hued Nokirega o'manopo'toenok do'huedyo'da on'manika'apo. ¹⁹ Kurudyo konig tiahuayhued moeonhuahuika'uy ijka'apoy. Huadariyo nogda ijka'aponok aratbut on'tiahuaypo teyda Dios o'e nopog'dik o'neapo. Konig e'barak mimi on'tiahuayapo. Konig huakka' jak e'mey on'tiahuayapo. E'sihuj'tone' on'tiahuayapo. ²⁰ Nogok Cristo oro'en Huairi tiakhued ee'ted huakka' on'me'pukapo. Niokpo yata'sikonapet. Ta'tehue' ya'eapet. Puug konig mimi bedda o'eapo. Cristo Huairi e'tiakte Dios huaboro'da o'e yan'nopog'apet. 'Urua'nanada huame'noe ya'eapet. ²¹ Do'taj meknopog'epo, “Betioka', me'nopo'yarea', do'taj me'noe'nhuahuika', Huairi.” Aya'ada kenda mena'nok kennayo bueyhue' o'neonhuahuika'apo.

Kenda Joela Diosenba' huamana'eri o'madoya'uyate.

²² Onte'ti men'peg'. Opuđa Israel aratbut do'taj men'peg'. Jesús Nazaret huakka' jak huag'eri o'eme'te. Konig huabokerekada kahue'dik ee'tada 'uruda Jesúsá o'kikame'te. Konig kahued o'neonhuahuika'uy Jesúsanyo Diosa o'tiahuapokpo o'kame'te. Opuđada mo'nopog'ene Jesúsá o'ka'uyng. ²³ Jesústaj bo'tohua'po cruzte kadarake'po dakhuea' huaka'eritaj bo'yokme'nig'a. Kenda ogka'apo Diosa a'nennanada o'nopog'uyate.

²⁴ Huabueytaj e'to'gonig ee'tada Diosnayo teynananada o'epo o'noyhuadame'te. Jesústaj huabueyada kae'po kenpa'da to'ehue'dik o'eme'. ²⁵ Kenpa'ti a'nenda Jesústaj Davida in konig o'tia'pakpo:

Do'hued Huairi Dios ontaj ijtihuayikay. Do'ere o'ika'ne. Do'taj o'tihuapokika'nok me'pukhue' ijikay. ²⁶ Kena'po huakka'da iddurugpakpo, kentaj durugda ij-batadi'kikay. Konigepo kenpa'ti e'bueyde'te kubarakya' onte'ti ijnoyhuadapoy daka' yoknopoy. ²⁷ Konigepo on Dios do'taj kenpa'da huabueya'da kae'po enhue' o'epone. Keyo e'buey nokireg o'nika' do'taj enhue' o'epone. Kenpa'ti do'taj o'nen huadi'taj so'parahue'dik o'ia'apone. ²⁸ O'nen kakadhuahuike'po i'pakpo a'noeahuahuikaya'po do'taj o'nopoe'a'nede. Kenpa'ti doere i'ika'po do'taj huakka' o'durugpaka'ika'apone.

Kenda Davida a'ennada Jesústaj o'tia'pakpo, o'madoya'uyate.

²⁹ Oro'en adhuea'pane'kudak David a'nenda e'bueyte on'kubarakka'uyate. Oy huame'noete kubarak o'tiahuay'ikay oro'. Buttida ijjay, egomey. ³⁰⁻³¹ David Diosen huamanbatia'pakeri o'epo kenpa'ti "O'nen adhuea' huayayo nogok Cristo o'epo. Cristo Israel Huairi o'epo." Diosa buttida ona'uyate. David kenda o'nopoe'uyate. Konigepo kenda Diosa o'ka'apo o'nopoe'po, o'batia'pakuyate. Cristo e'bueyde'te Diosa kenpa'da enhue' o'epo, kenpa'ti so'parahue' o'epo. Kenpa' David o'batia'pakuyatenig konigda o'eme'. ³² David Jesústaj o'batia'pakuyate. Diosa Jesústaj aya'ada o'tiahuamey o'noyhuadame'te, kenda oro' opudtaj huaa'dik o'ene. ³³ Kurudyo Jesúsere a'huadikaya'po Diosa Jesústaj o'behuikame'te. Kente ee'te aya'ada Jesústaj nigpeika'dik o'neapo. Jesústaj Diosen Nokireg o'yokuyate. Konig Diosa oa'uyatenigda. Kenda huaboa'da opuda bo'tiahuayainig kenpa'ti mo'peenig. Diosen Nokirega o'ka'. Jesúsá Diosen Nokireg mo'nigta'mona'dene. ³⁴⁻³⁵ David huata' tia'pakhue' o'epo kurudyo huahue' o'uyate. Jesús Diosyo o'hua'apo Davida oa'uyate.

"Diosen huada'kopen yahud, Huairi. Taka'taj gana yogka'deaponok. Nogok aya'da o'nen takaa mo'nigpeika'apone." Do'hued Huairitaj Diosa oa'uy. Davida oa'uyate.

³⁶ Opud Israelen adhuea' huayayo Jesústaj hueypa cruzte mo'beta'po bo'arakme'nig'a Diosanayo Huairikon Cristotaj o'yahueame'te. Kenda daka' yan'nopojkati'. —Pedroa 'utta'da o'mana'uyate.

³⁷ Pedrotaj Israelen adhuea' huayayoa on'mape'edepo, kenda nama'da o'kamey on'nopoe'depo, pa'da on'manopo'uy. Pai'nanada o'nepo,

—¿Kate kika'dik o'e, eg? —Jesúsen doce huamata'moneritaj Pedrotakon on'mana'uy.

³⁸ —Diostaj yan'nopo'korea'. Diostaj huaboa'da yan'nigpeika'. Jesucristoa o'paknok bautiza yag'kati'. Jesústaj moknopoenok Diosa o'nen dakhuea' e'ka' mo'nopo'tihueke'apone, bokkahuea'apone. Kenpa'ti Diosen Nokirega mo'nopo'to'epone. ³⁹ Do'hued Nokireg ijbayokapoy Diosa oa'uyatepo opudtaj bo'yokapone, opuden huasi'potaj, kenpa'ti bidteda huae'erita' kenpa'ti nogbayo nogbayo huae'erita' Diosa o'pakpo, ke'nen Nokireg o'bayoke'apo. —Pedroa o'mana'uy.

⁴⁰ Kenda o'mana'depo nogiti nogdakon o'mana'po o'maboroaypo:

—In aratbut oyda o'nika'nig'a on'oknopohue' huae'eri o'nepo dakhuea' ogkika'. Opudnayo konigti kikhue'ada yan'nopo'korea'. —Pedroa o'mana'uyate.

⁴¹ Ken, huakka'da Pedrotaj on'pe'edepo, o'noknopoe'po, bautiza ogka'uyate. Kenme'noeda tres mil Jesústaj huaboa'da o'noknopoe'po, Jesúsá huata'moneri on'nigpeika'uyate. Diostaj on'nigpeika'po on'batadi'kika'uyate. ⁴² Jesúsen doce huamata'moneria on'manmadikika'nok kenomey o'noknopoe'depo aya'da huame'noeda daka' on'mapeika'uyate. Aya'da ontatayo' on'papika'uyate. Jesús e'buey'uy okkahuehue' o'nepo, on'papika'uyate. Kenpa'ti Diostaj ontatayo' on'tiona'pakika'uyate.

Konig huaboa' huaknopoe'eria ogkika'uyate.

⁴³ Jesúsen doce huamata'moneria kenda tiahuayhued o'neonhuahuika' on'kika'po, Diosa o'batihuapoknok huakka'tada on'bayarea'ika'. Aya' aratbutada on'mamepu'keonhua'uyate. ⁴⁴ Aya'da kenomey Jesucristotaj o'noknopoe'po, onteteyo' o'nika'po, huayahuaya on'batihuapokika'uyate. Kenomey katepi' on'to'epo nogtaj nogtaj on'bayokika'uyate. ⁴⁵ Kenomey katepi' on'to'epo, ta'ba jakpi' nogda nogda on'bahuay'ea'uyate. Pa'da aratbuttaj huakuye on'bayoke'uyate. ⁴⁶ Aya'da huame'noe Diosen jakyo on'kupopakika'uyate. Kenomeyen jakya' huayahuaya on'batobapika'po, durugda on'bape'po huanopo'ada huadak o'noknopoe'po on'papika'po, ⁴⁷ Diostaj durugda o'nepo, dakiti o'nona'ika'uyate. Jesústaj huanigpeika'eria huadak o'ne. Aya'ada huakka' jak huae'eria on'bahuaa'ika'uyate. Aya'me'noe Diosa o'batihuapokika'nok Jesucristotaj nogomeya huaboa'da o'noknopoe'po, huanigpeika'eriere o'noknopoe'ika'uyate.

3

E'ketpaktaj Jesucristoa o'paknok Pedroa o'yarea'uyate.

¹ Nogok terea' e'huadte Pedroere Juanere Diosen jakyo on'hua'uyate. Kente niokpo e'huadte aratbut on'tiona'pakika'uyate. ² Diosen jak kurute huabokerek e'ketpak o'ika'po, kenda e'si'pog'e'ketpak o'ika'uyate. Diosen akbogpete aya'me'noeda e'ketpaktaj on'totiakika'uyate. Ken akbogpeta o'dikka'ika' "Uruda." Aratbut Diosen jakyo en'kudde'te "Huakupe beyok," kae'po on'totiakika'uyate. ³ Diosen jakyo huakuddikte ene'te Pedro Juaneretaj, "Huakupe men'yok," o'mana'uy. ⁴ Pedro Juanere e'ketpaktaj on'tiahuaypo, —Oro'taj bo'tiahuai'. —O'nona'uy. ⁵ Kenda ea'te o'batiahuaypo, o'manige'uy. Huakupepi' men'yokapone o'nopoepo.

⁶ —Huakupebayo' ijje'y oropi' togehue' ijje'y kenda ka'dik o'epo o'ka'apoy. Jesucristo Nazaret huag'erria o'paknok yaupakonpo yabo', yahuae'. —Pedroa e'ketpaktaj ona'uy. ⁷ Huada'kopen o'ta'koypo o'boa'. E'bode'te hua'i huabopiere o'yareudpo, o'teypakan'uyate. ⁸ Kenoka' o'kudajpo, o'boato'po o'hua'e. Diosen jakyo Juan Pedroere o'kudpo. O'hua'epo, o'kudajpo, "Dakiti, Dios, huadakda megka'ne," ona'uyate. ⁹ O'hua'epo Diostaj dakiti ea'te aya'ada on'tiahuay'uyate. ¹⁰ Kentaj on'nokije'po. "Uruda akbogpete "Huakupe beyok" o'mana'ika'nok, kentaj on'nokije'po on'mepu'kepo, "Kenpihuay Diosa 'urua'da o'ka'," o'da'uyate.

Diosen jak kurute o'dikka'uyate Salomón. Kenta' Pedroa o'manmadika'onhua'uyate.

¹¹ Diosen jak kurute o'dikka'uyate Salomón. Kente Juantaj Pedrotare e'dakka'a o'bata'bodhua'po ekhua'ta' pakhue' o'mae'uy. Aya' aratbuta e'dakka'taj on'tipeepo on'mepu'kepo on'baketonakpo Diosen jak kurute on'kupopakuyate. ¹² Huakka'da kenomeytaj en'kupopakte Pedroa o'batiahuaaydepo, o'manmadika'po:

—¿Mena'po e'yarea'taj mo'mamepu'ke? ¿Menapo oro'taj bo'tiahuaaya? Oro'taj teyda o'nepo on'yarea' nama'da mo'nopoene. Oro' huadakda o'nepo e'ketpaktaj on'yarea' nama'da mo'nopoene, Israel aratbut. ¹³ Oro'en Diostaj Abraham o'nigpeika'uyate. Isaac Jacobere on'nigpeika'uyate. Ken Diosa ke'nen'sipotaj 'urua'nanada o'ka'po Jesústaj huaboro' huairia o'yahueame'te. Opudanayo kadarake'po Pilatotaj bo'yokme'te. Pilato e'oroka'ta' e'paktada o'pudomeya "Keje" moname'ne. ¹⁴ Jesús Diosenyo'da, o'pakpo, 'urua'da Diosenyo'da o'kadhuahuikame'te. Kenpa'da huadaknanada o'ikame'te. "Jesústaj pakhue' o'ey. Dakhuea' huakka'eritaj yaoroka'." Opudomey Pilatotaj moname'ne. ¹⁵ Ken konig Diosen huamanoeanhuaika'eritaj opuda' bo'arakme'ng'a. Huabueyada ee'tada Diosa o'noyhuadame'te oro'ada o'tiahuayme'po oay. ¹⁶ Opuda' e'ketpaktaj bo'tiahuayikame'ne daka' mokije'ika'ne. Jesústaj oro' oknopoenok o'yareadde. Kenda bo'tiahuaayne.

¹⁷ Opuden huairiereada Jesústaj nopoehue' mo'epo nama'da bo'arakme'ne, ijnopogey egomey. ¹⁸ Cristo pame'da nopo'edik o'epo Diosen huamanbatia'pakeria o'da'uyatenig kenda Diosa ogkame'. Jesús pa'i'da o'nopo'epo o'bueyme'. ¹⁹ Dakhuea' e'ka' yan'batik yan'nopo'korea' Diostaj yanoknopog'. E'nopo'korea'nayo Diosa dakhuea' e'ka' o'nopo'tihueke'apo kenpa'ti Diosa mo'manopo'durugpaka'apone. Kenpa'ti mo'manopo'teypaka'apone. ²⁰ Kenpa'ti Dios onte'ti opudte Jesústaj mo'nigta'mona'apone. Ke'na Cristo o'epo opuded huairi o'e. ²¹ Oy Jesús kurudyo e'dik o'ika'. Nogok Diosa aya'da huaboa'da e'kade'te onte'ti Jesús o'tiakapo. Kenda Diosa oa'uy. Ke'nen huadak huamanbatia'pakeria kenpa' o'da'uyate: ²² "Dios Huairia huamanbatia'pakeritaj o'ta'mona'apo. Opudtaj mo'nigta'mona'apone. Ke'na onaratbutyo' judio o'epo. Konigit do'taj me'nigta'mona'uyne opudtaj mo'nigta'mona'apone. Aya'da mo'nika'apetnig yan'nigpeikati". ²³ Aya'ada Diosba' huamanbatia'pakeritaj peehue' ee'nayo Diosa kenpa'da o'maenapo. Diosen aratbut ehue'dik o'neapo." Kenpa' oa'uyate Moisésa.

²⁴ Kenpa' oy oro' o'batiahuaayde aya'da Diosenba' huamanbatia'pakeri on'batia'pakuyate. Samuela Diosen huamanbatia'pakeria huakkuruda kenpa' oa'uyate. Kenpa'ti nogok nogok nogda nogda Diosenba' huamanbatia'pakeri kenpa' on'da'uyate. ²⁵ Opudomey Diosen huamanbatia'pakerien adhuea' huayayo mo'epo aya' aratbuttaj huadaknada mo'manigka'apone. Kenda Diosen huamanbatia'pakeriomeya o'manbatia'pakuyate. "O'nen adhuea' huayayoa aya' aratbuttaj 'urua'nanada ya'manigka'apet." Diosa Abrahamtaj ona'uyate. ²⁶ Kena'po Diosa Huasi'po o'noyhuada' depo opudtakon daka' kagkike'po o'ta'mona'uyate. Opuda' aya'ada dakhuea' e'ka' kan'manopo'kore'po mo'nigta'mona'uyate. —Pedroa kenda o'mananhua'uyate.

4

Pedro Juanere huakka' judio huairitaj on'batiboa'uyate.

¹ Pedro Juanere huakka' aratbut e'mananhua'te judío sacerdotea on'huatiakuyate. Sacerdote Diosen jak huatoḡ'eri sorotataj huairi on'huatiakuyate. Saduceoa aratbut on'bueypo noyhuadhue'dik ḡ'ne on'batia'pakika'uyate. ² Pedro Juanere aratbut-taj on'manmadika'nok kenpa'ti Jesús e'bueyada o'noyhuadme'tenok aratbut e'bueyada noyhuaddik ḡ'neapo. Kenpa' on'manmadika'nok Saduceomeya on'bahuadiay'uyate. ³ On'mahuadiaypo Juantaj Pedrotare on'batohua'po, o'sikaponok sorotaaen huabakuda' jakyo on'bakuda'uyate. ⁴ Huakka'ada Pedrotaj Juantaere on'mapeḡdepo Huairi Jesústaj o'noknopḡ'uy. Kenoka' cinco mil huabokerek Jesústaj o'noknopḡ'uy. Kenoka' cinco mil huabokerek Jesústaj o'noknopḡ'uyate.

⁵ Emede'te judío aratbuten huairi ḡkpopapakpo, huatone' huairi, Apagba' huamadoya'eriere Jerusalényo ḡkpopapakuyate. ⁶ Kenpa'ti sacerdote huairi Anás ḡ'uyate. Kenpa'ti Anás Caifás huabetere, Juan, kenpa'ti Alejandroere ḡkpopapakuyate. ⁷ "Pedrotaj Juantaere yan'totiak. Nopote yan'maboa'." On'mana'uyate. On'maboadepo,

—¿Monig bayarea'dik mo'eḡ? ¿Be'ed hua'ate boka'? Yada'. —On'mana'uy.

⁸⁻¹² —Huabokerek e'ketpaktaj huadakda o'ka'mey. ¿Be'a ya'yareame'? ¿Be'ed hua'ate o'kay? Kenda e'nopoḡta' e'paknayo daka' yan'peḡ'. Yan'nopḡ'. Aya' Israel aratbut kanoknopḡ'. Jesús Nazareteri o'paknok o'yarudme' kenbokerek e'yarede' huadaksḡ'da iyoda o'bo. Ke'na e'ketpak ḡ'ika'uyate. Jesucristotaj hueyppa cruzte opuda bo'arakme'ne. Diosa e'bueyde'te o'noyhuadame'te. Jesús konig jak huaka' huid ḡ'e. Huidte jak onhuad. Opud Jesústaj nigpeḡhue' mo'ikame'po jak huaka' huid mo'enme'te. Jesúste aya' jakda o'bahua'. Aratbutanayo oroen dakhuea' e'ka' nopo'tihuekehue'dik mo'ika'ne. Aratbutanayo onte'ti Diosere noeahuahuikahue'dik mo'ika'ne. Jesucristoayo'da nopo'tihueke'dik mo'ene. Jesucristoayo'da onte'ti Diosere noeahuahuika'dik mo'ene. Huakka' jak huairitaj kenpa'ti huatone' huairitaj ijjay. —Diosen Nokireḡa Pedrotaj o'nopoḡa' nok Pedrao o'mana'uyate.

¹³ Pedro Juanere me'pukhue' ḡ'nepo 'urua'da on'mana'nok huakka' huairi on'peḡpo, on'batiahuaypo, "Kenpihuay, ¿Menpapi' urua'da yanahua'? Beroba' nopḡehue' kenpa'ti huairi konig ehue' ḡ'ne." O'nopoḡpo, Jesúsere ḡ'nika'uy on'nokḡ'ey. ¹⁴ Kenpa'ti e'ketpak on'yareme'te kenteda Pedro Juanere o'bata'bonok, on'tiahuaypo, "dakhuea' ḡkgame'te," ahue'dik ḡ'nyuayate. ¹⁵ Pedrotaj Juantaere on'maorḡkandepo huairi huaboa'da huayahuaya on'batia'pakpo,

¹⁶ —Inomey huabokerektaj kate ka'dik ḡ'e oro'. Konig tiahuayhued ḡ'neonhuahuika' ḡgka'deme'te aya'da Jerusalén huag'eri on'nopḡ. Kahue' ḡ'neme', ahue'dik ḡ'ey oro'. ¹⁷ Kenda e'ketpaktaj onka'deme'te huabada nogtaj nogtaj batia'pakhue'dik ka'ne' ḡghua'da mana'dik mo'ne. "Jesucristotaj batia'pakhue' yane'." Juantaj Pedrotare mo'nona'nok. —Huairia huayahuaya on'batia'pakuyate.

¹⁸ Onte'ti Pedrotaj Juantaere en'batotiakde'te, "Jesústaj batia'pakhue' yane'. Kenpa'ti Jesúsen hua'a manmadikahue' yane'." On'mana'uyate.

¹⁹ —¿Kate ya'pak Diosa? ¿Be'taj nigpeḡ'dik opudtaj Diostapi'? ¿Menpa' mo'nopoḡ opud? ²⁰ Kenda o'tiahuayikamey. Kenda oro' o'peikamey manika'dik ḡ'ey. —Pedro Juanerea huairitaj on'mana'uy.

²¹ Onte'ti yan'batik ḡghua'da huairia on'mana'depo, Juantaj Pedrotare on'maorḡka'uyate. Aratbuttaj on'makme'pukpo mabithue'ada on'maorḡka'uyate. E'ketpaktaj o'yarea'nok "Dios huadakda ḡ'e." Aya'ada aratbuta ona'nok. ²² Ken e'ketpaktaj Diosa o'yareame' cuarenta huabayok yareahued o'noeahuahuika'uyate.

Teynopo'da me'pukhue'ada Diosen huadak hua'a a'manaya'po Diostaj on'tiona'pakuyate.

²³ Kenoka' Pedrotaj Juantaere e'norḡka'dete Pedro Juanere Jesúsen huanigpeika'eritaj on'bahuhua'uyate. Sacerdoteere huatone' huairiere aya' on'mana'nig on'batia'pakuyate. ²⁴ Aya'ada huanigpeika'eria on'peḡdepo, onteteyo' Diostaj on'tiona'pakpo:

—Dios Huairi ḡ'ene. Kurud i'ka'uy. Ote' huadari i'ka'uy. Huahue' huaboro' e'ḡḡ i'ka'uy. Kenpa'ti aya'da kurudy ḡhag'eri i'ka'uy. Aya'da ote'yo huag'eri aya'da huadario, huahueyo, e'pogyo huag'eri i'ka'uyate. Oro'en Huairi Dios aya'da ika'uyate. ²⁵ Q'nenaba'te Davida ḡ'nen huanaba'a oa'uy. Q'nen Nokireḡ, Dios Nokireḡ Davidtaj o'nopoḡa'nok, o'madoya'uyate:

¿Nog aratbut mena'po Diostaj yan'huadiayika'po yan'maboyika'. Mena'po Israel aratbut nama'da huadik yan'nopoika'? ²⁶ Nogbaya' nogbaya' huairi on'tiakpo on'kupopakpo, nogda nogda jak huairiere on'kupopakpo, Dios Huairitaj kenpa'ti Diosen Cristotaj dakhuea'da e'magka'ta' on'eretpakpo.

Kenda Davida o'madoya'uyate. ²⁷ In huakka' jakyo konig Davida oa'uyatenigda Jesucristotaj a'magkaya'po ḡkpopapakme'. Q'nen huadakda huasi'po Jesús, kentaj Cristo

i'yahuea'po i'ta mona'uyate. Herodes Huairi, Poncio Pilato Huairiere, nog aratbut, Israel aratbut Jesústaj a'arakya'po ogkupopakme'.²⁸ Kenda ogkame'nig kenda ogka'apo a'nenda i'nopog'uyate.²⁹ Oy huiyokda orotaj mona'dene, yamapee', Dios Huairi. Oro' o'nen huanaba'taj bo'tihuapok, mo'nopo'teypaka', o'nen huadak hua'a me'pukhue'ada o'mana'apoy.³⁰ Jesús o'nen Huasi'poa 'urua'da kabayere', nogda nogda 'urua'da kake'po aratbut on'tiahuaypo teyda o'e Dios o'noknopog'apo, oro'en Huairi Dios. —Huanigpejka'eria on'tiona'pakuyate.

³¹ En'tiona'pakde'te ken jakyo egkupopakte o'iyig'uy. Aya'tada Diosen Nokirega o'manopo'tog'uyate. Aya'ada me'pukhue' o'nepo Diosen huadak hua'a on'manika'uy.

Katepi' entae' ayedda on'taika'uyate.

³² Aya da Jesústaj huaknopog'eri konig katepi' nogtiada aratbut konigti on'pakika'uy, konigti on'no'poika'uy, konigti ogkika'uy. "In do'hued me'taene." Ahue' o'nepo katepi' entae' ayedda on'taika'uyate.³³ Jesúsen huata'moneria me'pukhue'ada Huairi Jesús e'bueyada o'noyhuadme'te on'batia'pakika'uyate. Diosa o'batihuapoknok nogiti o'noknopog'epo huayahua'ya nogitinada di' on'maika'uyate.³⁴ Pai'da huaknopog'eri ehue' o'nuy ta'ba huatog'eria on'bahuaya'po noga jak on'bahuaya'po huakupe on'totiakpo³⁵ Jesúsen doce huamata'moneritaj huakupe on'bayoknok huakupe on'baedepo pai'da huag'eritaj on'bayoke'ika'uy nok nogtiapi' pai'da ehue' o'nika'uyate.³⁶ Kenpa' José o'ka'uyate. Josétaj nogdikkon o'dikka' Bernabé. (Bernabé e'batihuapok huadik o'e.) José levita aratbut o'uy. Chipre huagkuta'mejoy huag'eri o'uy.³⁷ Ta'ba o'bahuaya'uy. Jesúsen doce huamata'moneritaj huakupe o'tohua'po, o'bayokuyate.

5

Ananías Safiraere dakhuea' ogka'uyate.

¹ Nog huabokereknayo o'uyate. Ke'nendik Ananías o'uy. Ke'nen huatog' o'ta'uyate huadik Safira. Huatogere ta'ba on'bahuaya'po,² huatogereada on'nopog'epo sue'da huakupe nogte o'iregapo o'tiokhueypo "In aya' huakupe o'e," da oa'po Jesúsen doce huamata'moneritaj o'bayokuyate.

³—¿Toto'taj mena'po i'nigpeepo Diosen Nokiregtaj da ina'ne? Ta'ba e'bahuaya' huakupe i'posaka'po i'iregapo i'tiokhueyne.⁴ Bahuayahued o'nen ta'ba i'taikame'. E'bahuaya'de huakupe o'nen o'e. ¿Mena'po kenpa' nama'da i'nopog'? "Ken aya'da huakupe i'yoki," nama'da ia'. Huabokerektaj da onahue' i'ene. Diostaj da ina'ne, Ananías. —Pedroa ona'uy.

⁵ Ananías Pedrotaj kenda o'peondepo o'bueyonpo o'hue'kuy. Aya'ada kenda huaboa'da on'notokdepo huakka'da on'mame'puke'uy.⁶ Ken huabo on'huatiakpo asuk o'nogkuta'doka'po, on'tohua'po, on'kubarakka'uyate.

⁷Bapa' hora e'pokde'te ke'nen huatog' o'kudon'uy. Huatog' bekbueydene nopog'hue' o'epo o'kudon'uyate.

⁸—¿Ta'bataj meniga' huakupete mo'bahuaya'? ¿O'nen huatog' oa'de menpa' kenniga'teda huakupete mo'bahuaya'? —Pedroa ona'nok,

—E'e, konig do'hued huatog' menetnig kenda oro'taj bo'yokne. —Ettone'a ona'uy.

⁹—Huatogere Diosen Nokiregtaj da mena'po onpapayo' mo'nopog'epo, mona'. Yapee'. Kenomey o'nen huatog'taj on'kubarakkadpo akbogpete o'nokye'depo ontakon on'tohua'apo. —Pedroa ona'uy.¹⁰ Ida ettone' Pedroen hua'ite o'bueyonpo o'hue'kuy. Huabo on'kudpo e'bueytaj on'tiahuaypo, on'bueytohua'po, huatogere ontatayo' on'kubarakka'uyate.¹¹ Kenda aya' Jesústaj huaknopog'eria on'peedepo, huakka' on'mididuyate. Aya'ada aratbut on'peedepo, huakka'da on'mame'pukuyate.

Konig tiahuahued o'neonhuahuika'uyate Pedromey ogka'po dakhue'taj on'bayarea'uyate.

¹² Ken Jesúsen huata'moneritaj Diosa o'tihuapokpo o'bateypaka'nok 'urua'da ogkika'uyate. Konig tiahuahued o'neonhuahuika'uyate ogkika'uyate. Kenpa'ti dakhue'taj on'bayarea'ika'uyate. Aya' huaknopog'eri Diosen jak kurute Salomonte ogkupopakika'.¹³ Nogomeynayo oknopog'hue' huag'eria on'me'pukpo huaknopog'eriere kupopakhue' e'eada Jesúsen huanigpejka'eri huadakda o'ne on'no'poika'uyate.¹⁴ Huakka' huabokerek huakka' ettone'ere Jesús Huairitaj huaboa'da o'noknopog'uyate.¹⁵ Ken, 'urua'da Jesúsen huata'moneria ogkika'nok dagte e'digpak e'ketpak nogda nogda on'batohua'po, asukte on'bahueda'uy. Pedro huapokdikte ke'nen huanokirega e'tipokte yan'yareapet.¹⁶ Huakka' jakya' Jerusalén huakka' jak ibodte Jerusalényo on'batia'kpo, nogda nogda huakka' jakya' on'batia'kpo, aratbut e'digpaktaj on'totiakpo, aratbut toto'a huamanopo'tog'eritaj on'totiakuyate. Diosa aya'tada on'bayarea'uyate. Kenpa'ti toto'taj on'maen'uyate.

Pedrotaj Juantaere diga' on'magka'uyate.

¹⁷ Kenoka' sacerdote huairi kenpa'ti saduceo huaknopog'eri aya'ada digda on'bahuahuaypo, Jesúsen doce huamata'moneritaj digda on'bahuahuaypo,¹⁸ huabakuda' jakyo on'bakuda'uyate. ¹⁹ Sikyonayo Diosen huamata'moneria huabakuda' akbogpe okhuikepo o'maoroka'po Jesúsen huamata'moneritaj o'maoroka'po.

²⁰ —Yan'huati'. Diosen jakyo yan'huati'. Ayoda yan'bopo, huaboda huadikkon huanoenhuahuika' yan'manmadikika'. —Diosen huata'moneria o'mana'uyate.

²¹ On'peedeipo Diosen jakyo on'kudpo, sikyoedda eme'te on'kudpo, huaboa'da on'manmadika'uyate. Egkupopakya' on'manmadika'uyate.

Nog jakyo kenteda huairi ogkupopakika' nogomeyere sacerdote huairi on'tiakdepo, aya'da Israel huairitaj kenpa'ti Israel huatone' huairitaj ogkupopakdepo, huabakuda' jakya' Jesúsen huamata'moneritaj kan'batotiake'po on'mata'mona'uyunig'a, ²² sorotataj onhua'nig'a, Jesúsen huamata'moneri huabakuda' jakyo bahuahuayhue' o'nedepo, on'tiakuyate.

²³ —Huabakuda' jakyo o'tiakdepo huakiregya' e'tiokkasa' e'jika'. Jak huatoq'eria sorotataj on'tibopo, akbogpe on'tioka'. Akbogpe ekhuike'te ehue' o'ne jakyo. Jesúsen huamata'moneri ehue'da o'ne. —Sorotataj on'mana'uyate.

²⁴ Diosen jak sorotataj huairi kenpa'ti sacerdote huairi sorotataj on'peedeipo, “monig ya'eapet” on'batia'pakuy. ²⁵ Kenda en'batia'pakte noytida huabokerek o'tiakato'po,

—Kenomeytaj huabakuda' jakyo mo'bakudame'ne Diosen jakyo on'bopo, onte'ti aratbuttaj on'manmadika'. —Ken huabokereka o'mana'uyate.

²⁶ Sorotataj huairi kenda o'peedeipo ke'nen sorotataj o'batohua'. Jesúsen huamata'moneritaj o'batotiakuyate. Daka'da on'batotiakpo dakhue'da egka'nayo aratbut huida menpa'jiput, on'nopopepo. ²⁷ Israel huairi egkupopakyo on'bahuatotiakpo, eretnopoyo on'maboa'uyate. Sacerdote huairi o'mana'nok:

²⁸ —Jesúsen hua'a manmadikahue' yane'. Ighua'da oame'nig'a nigpeehue' mo'epo, huabada Jerusalén huag'eritaj mo'manmadika'deme'ne kenpa'ti oro'taj Jesústaj bo'arakme' mo'batia'pakme'. —Sacerdote huairia on'mana'uy.

²⁹ —Diostayo'da nigpeika'dik o'ey oro'. Huabokereka nogda eda' manigpeehue'dik o'ey.

³⁰ Opuda' Jesústaj hueypa cruzte mo'beta'po bo'arakme'nig'a, oro'en huapane'kudaken Diosa e'bueytada o'noyhuadame'te. ³¹ Kenpa'ti Diosa kurudyo o'tobehuikepo huada'kopen o'huadame'te. Jesústaj huaboro' huairi o'yahueame'te. Jesú huaboro' huairi o'enek aya'ada kentayo'da nigpeika'dik o'ne. Jesúsa Diosere onteteyo' huamanopo'yarea'eri o'epo huabokereken dakhuea' e'ka' nopo'tihueke'dik o'jika'apo. Konigepo Israel aratbut dakhuea' e'ka' nopo'korea'dik ya'nepo kenpa'ti Diosa nopo'tihueke'dik ya'maeapet.

³² Aya'da Jesúsa e'ka'te o'tiahuayikamey. Buttida o'ay Diosen Nokirega kenpa'ti Jesústaj buttida o'huaa'. Ke'na Jesústaj on'nigpeika' Diosa ke'nen Nokireg o'bayoke'. —Nog Jesúsen huamata'moneri Pedroerea on'mana'uyate.

³³ Huakka' huairi on'kupopakpo Pedromeytaj on'peedeipo, huakka'da on'huadiaypo, e'barakta' on'paknig'a. ³⁴ Nogtida fariseo huairi nog huairiomeyere o'uy. Ke'nen huadik o'uy Gamaliel. Gamaliel Moisés e'mana'ba' huamanmadika'eri o'uyate. Ken huadakda o'e aya'ada aratbut on'tinopog'uy. Ke'na o'bodpo jak kurute Jesúsen huamata'moneritaj o'maoroka'uyate. Judío huairitaj o'mana'po:

³⁵ —Daka' yan'nopopepo, Jesúsen huamata'moneritaj kate o'nogka'apet, Israel aratbut, o'nona'ne. ³⁶ A'nenda Teudas o'epo “Huaboro' huairi ijjej,” nama'da o'mana'nok huakka'ada kentaj on'nigpeikame'. Cuatrocientosa on'nigpeikame'nig'a nogok Teudastaj o'darakdeme'nok aya'da ke'nen huanigpeika'eri on'bahuame'te. Kenpa'da on'batikuyate.

³⁷ Nogok gobierno huairi aratbuttaj e'madika'te Judas Galileayo huag'eri o'uyate. Huakka'ada on'nigpeika' kenpa'ti Judastaj o'darakdenok aya' ke'nen huanigpeika'eri on'bahuayate. ³⁸ Kena'po in huabokerektaj magkahue' yane'. Yan'maoroka'. Huabokerekada on'pakpo egka'nayo ehue'dik o'neapo. Batikdik o'neapo. ³⁹ Diosen en'mana'nayo mabatikahue'dik mo'ene. Kenpa'ti opudomeya Diostaj dakhue'da mogka'apet. —Gamaliela judío huairitaj o'mana'uyate.

⁴⁰ Kentaj daka'da on'nigpeedeipo jakyo onte'ti Jesúsen doce huamata'moneritaj on'batokuddepo, on'mabitbitdepo, ona'ti Jesúsa o'kika'nig tia'pakhue' yane' ighua'da on'mana'depo, on'maoroka'uyate. ⁴¹ Jesúsen doce huata'moneri judío huairi egkupopakya' durugteda on'bakhua'po “oro' Jesústaj o'huaa'nok huairia mo'bitbitne Diosa o'paknok.” Durugda on'batia'pakuyate. ⁴² Diosen jakyo aratbuten jakyokon Jesucristotaj on'batia'pakonhuahuika'po, on'manmadika'onhuahuika'uyate.

6

Aypo ayhuataj kan'bayokike'po sietea kan'batihuapokike'po on'baktie'ea'uyate.

¹ Kenoka' Jesústaj huaknopog'eri o'nitakpo griego huaknopog'eria hebreo huaknopog'eritaj on'bahuaa'po "Aypo e'bayokete oro'omeyen ayhua sue'da aypo on'bae'ika' hebreo ayhuanayo huakka'da on'bae'ika'," griego huaknopog'eria on'bahuaa'uyate. ² Kena'po doce Jesúsen huata'moneria aya' huaknopog'eritaj on'kupopaka'po,

—Apagba' oro' manmadikika'dik o'epo aypo ayhuataj kirigayo' bayokikahue'dik o'ene.

³ Siete huama'buy huaknopog'eritaj yan'baktie'ea'. Kenomey huadak huaka'eri o'ne aya'ada on'matinopog' kenpa'ti kenomeytaj Diosen Nokirega 'uru'da o'manopo'toika' kenpa'ti kenomey huadakta Diosen hua'a on'nopog, kenomeytaj yan'baktie'ea' ayhuataj aypo kan'bayokike'po. ⁴ Ayhua aypo kan'bayokike'po, opuda sietetaj e'baktie'ea'nayo oroataj Diostaj o'tiona'pakika'apoy kenpa'ti Diosba' o'manmadikika'apoy. —Jesúsen huamata'moneria on'mana'uy.

⁵ Kenda Jesúsen huamata'moneria on'mana'nok aya'da on'pakpo Estebantaj on'depo, Esteban Diosen Nokireg huakka'da o'nopo'tog'uy kenpa'ti Diostaj huakka'da oknopog'uyate. Kenpa'ti Felipetaj on'de'uyate. Prócorotaj Nicanortaj, Timóntaj, Parmenastaj Nicolástaj on'bae'uyate. Nicolás nogbaya' Antioquíaya' o'tiakuyate. A'nenda judío'en e'manmadika' o'nigpeika'uyate. ⁶ A'ti Jesúsen huamata'moneriyo on'batotiaknok, on'bakutibata'tepo daka' Diosa kabatihuapoke'po on'tiona'pakuyate.

⁷ Nogiti huakka'da Jesús Huairitaj on'manmadika'uyate. Huaknopog'eri Jerusalényo huakka'da on'nitakuyate. Huakka'da sacerdote kenpa'ti Jesústaj o'noknopog'epo, on'nigpeika'uyate.

Estebantaj dakhue' a'huaya'po judío huairi egkupopakte on'tohua'uyate.

⁸ Konig Diosayo'da ka'dik kake'po Diosa Estebantaj 'uru'da o'nopo'tog'epo o'teypaka'nok Esteban teyda o'kika'uyate. Kenda aratbut tiahua'yued on'neonhuahuika' o'kika'uyate. Aratbut en'tiahua'oyte o'bayarika'uyate. ⁹ Esteban nama'da i'manmadikika'ne sue'ada huabokerek on'boypo o'nona'uy. Judío'en huaitake' jakya', o'dikka'uy Esclavos Libertadosyo on'bahuatia'kdep, Cirenebayo huae'eri Alejandriabayo huae'eri Ciliciabayo huae'eri kenpa'ti Asiabayo huae'eri Estebantaj on'boy'uyate. ¹⁰ Diosen Nokirega Estebantaj o'nopo'tog'enok huakka'da o'nopog'epo 'uru'da o'manbatia'paknok nogbaya huae'eria onte'ti katia' onahue'dik o'ne. ¹¹ Konigepo da huaa'eretaj da kadepo huakupe on'bayokpo, "Moiséskudaktaj dakhue'da o'batia'pak Estebana. Diostaj dakhue'ada o'huaa'me'. O'pegemey." Kenpa' yanhuua' da huaa'eritaj judío esoeria on'mana'uy. ¹² Ken konig nama'da Estebantaj da huaa'eria on'mahuja'nok, huabada Estebantaj on'huadiaypo judío huatonere Diosa' huamanmadika'eriore on'huadiaypo, Estebantaj on'huahua'po, on'tog'epo, judío huairi egkupopakyo on'tohua'uyate. ¹³ Estebantaj da kan'huaa'e'po da huaa'eritaj on'batotiak. Nama'da on'mana'po:

—Esteban Diosen taktaj dakhue'da o'huaa'ika'. Diosba' Moiséskudak e'madoya'taj dakhue'da o'huaa'ika'. ¹⁴ Diosen jak o'sakapo Jesús Nazareteria. Ke'na ea'te o'pegemey. Kenpa'ti konig Moisésa o'manmadikadhuahuika'uynig oro' o'kika'nig kenda Jesús a kenpa'da o'maenapo. Moisésen e'manmadika' o'enapo. Kenpa' Esteban e'batia'pakte oro' o'pegemey. —Da huaa'eria on'huaa'uy.

¹⁵ Aya'da huairi egkupopakya' Estebantaj on'tiahua'ypoy, Diosen huata'monerienkonig on'tiahua'uyate.

7

Estebana o'mana'onhua'uyate.

¹ —¿Buttida menpa'yada? —Sacerdote huairia Estebantaj ona'uynok,

² —Men'peg', eg', men'peg', huairitone'. Oro'en Dios teyda o'kika'. Diosa oro'en onaratbutyo' adhuae'pane'kudak Abrahamtaj o'batia'pakuyate. Abraham Haránbayo huahued Mesopotamiabayo e'ika'te Diosa Abrahamtaj o'batia'pakuyate. ³ "Q'nen huadaribaya' q'nen huaheta'yabakhua' nogbayo yahuati' ijthua'apoyo huadari o'tiahua'ya'apone." Diosa Abrahamtaj ona'uyate. ⁴ Ken, Caldea aratbutenbaya' Abrahamomey on'bakhua'uy. Harán huakka' jakyo Abraham o'ika'uyate. Nogok ke'nen apag e'bueyde'te inbayo oro' o'ikay Diosa Abrahamtaj o'totiakuyate. ⁵ Iyo konig ke'nen huadari katag'po yokhued q'uy Diosa. Ta'basi'popi' yokhued o'epo, "Huadari katag'po ijyokapoy. On e'bueyte q'nen huasi'potaj q'nen huayayotaj huayayoen huayayotaj huadari ijyokapoy." Diosa ea'te Abraham ke'nen huasi'po toghued o'e'uyate. ⁶ "Q'nen adhuae' huayayo nogaratbutenbayo on'maeonhuahuika'apo. Nogaratbuta dakhue'da on'magkadhuahuika'apet. Nog aratbuten huanaba' ya'neapet." Dios Abrahamtaj ona'uyate. Cuatrocientos huabayok

dakhue'da on'magkadhuahuika'uyate. ⁷ “Kenomeytakon castiga ijmagka'apoy. Castiga egkade'te onte'ti on'maoroka'apo. Iyo on'batiakdepo do'hued ogkika'apo.” Diosa Abrahamtaj ona'uyate. ⁸ Kenda ona'nig eknopog'nayo huabokereksi'daktaj yabaktega'ika'. Abrahamtaj ona'uynok Abrahamensi'potaj Isaac e'si'pog'de ocho huame'noe ee'te osi'dakokteg'uyate. Isaac kenpa'ti ke'nensi'po Jacobtaj osi'dakokteg'uyate. Jacoben doce huasi'potaj o'basi'dakoktega'uyate, Kenomey oro'en Israel aratbut adhuea'pane' o'nuyate.

⁹ Kenomey Jacobensi'po oro'en adhuea'pane' o'nepo kenomeyen huama'buy huasuedtaj on'huadiay'uyate. Josétaj on'huadiaypo Egiptobayo kan'tohue'po huabahuayaeritaj huakupete on'bayokuyate. Ayo huanaba' ee'te huadakda Diosa Joséere o'ika'uyate. ¹⁰ José pai'da e'nopo'ete Diosa o'tihuapokpo o'g'roka'uyate. Diosa daka' o'tihuapokika'nok kenpa'ti 'uruda o'nopogea'nok Faraón Egipto huairia Josétaj o'pakpo Egiptobayo huairi o'yahuea'uy. Kenpa'ti ke'nen jak huairi o'yahuea'uyate.

¹¹ Nogoknada Egiptobayoere Canaánbayoere ta'ba tibohue' o'enok aypobayo' o'nepo huabada diga'da on'kusitokuyate. Oro'en adhuea'pane'kon aypobayo' o'nedeipo. ¹² Egiptoyo aypo on'matog Jacob o'p'eedepo oro'en adhuea'pane' o'epo huasi'potaj o'mata'mona'uyate. Ken huakkuruda aypote on'hua'uyate. ¹³ Nogok onte'ti aypote Egiptoyo on'hua'uyate. José huama'buytaj o'makije'po, “Do opuden huama'buy ijje.” O'mana'uyate. Kenoka' Faraón Egipto huairi Joséen onaratbutyo' huaboa'da o'makije'uyate. ¹⁴ Jacob ke'nen apagtaj kenpa'ti aya'da ke'nen onaratbutyo', “Yan'tiak,” Joséa o'mana'uy. Ke'nen onaratbutyo' setenta y cinco aratbut o'nuyate. ¹⁵ Ken Egiptoyo Jacobomey on'hua'uyate. Keyo ke'naere ke'nensi'poere on'matone'pakdepo on'mabuey'uyate. ¹⁶ Nogoknada e'bueyen huaaytaj adtenanada on'totikonhuahua'depo Siquemyo on'baaybukuyate. Ken kubarakkog a'nennada Abraham Hamorensi'potaj huakupete o'bake'uyate.

¹⁷ Huakka' huabayok o'neonhuahuika'po Jacobkudaken aratbut huakka'da o'nitakpo, huakka'nada o'ne'uyate. E'nitakde'te Abrahamtaj Diosa ona'uyatenigda a'ti o'ka'apo. ¹⁸ Kenoka' nog huabokerek Egipto huairi o'e'uyate. Huaboa'da huairi o'epo Josékudak 'uruda o'kika'uyate nopogehue' o'uy. ¹⁹ Oro'en onaratbutkudaktaj nama' o'magka'po, dakhue'da o'magka'depo, kenomeyen huabokereksi'po yobed kabueye'po en'dik mo'ene. Ken konig o'mana'uyate. Dakhuea'da o'magka'uyate huabo huairia. ²⁰ Kenoka' Moisés o'si'pog'uyate. 'Urusi'poda Diosa o'tiahuay'uyate. Apagere inagere huasi'po on'tojka'po, bapa' puug on'tog'uyate. ²¹ Kenoka' en'dik ee'te on'eandepo Faraón huairien huaygbua o'huahuaydepo, o'tohua'po ke'nen jakyo o'toeonhuahuika'uyate. Konig ke'nen huasi'ponig o'toeonhuahuika'uyate. ²² Aya' Egipto aratbuten e'nopog' Moiséstaj on'manmadika'uyate. Moisés 'urua'da o'manbatia'pakika'po kenpa'ti 'urua'da o'kika'uyate.

²³ Moisés cuarenta huabayok o'togedepo ke'nen onaratbutyo' Israel aratbuttaj e'batiahuayta' o'pakpo, o'bahuhua'uyate. ²⁴ Egiptoeri huabokereka Israel huabokerektaj dakhuea' egka'te Moisésa o'tiahuaypo Egiptoeritaj o'tihuapokpo o'arakuyate. ²⁵ Egiptobaya' ka'batohue'po Diosa o'ta'mona'uy. Do'hued onaratbutyo' yan'nopog'epet. Moisésa nama'da o'nopog'nig'a ke'nen onaratbutyo' nopogehue' o'nuyate. ²⁶ Erme'te botta' ke'nen onaratbutyo' o'tiahuaypo, en'batuktukte o'batiahuay'uy. Moisésa e'manoeya'ta' o'pakpo, “Opud huama'buy mo'ene, mo'batuktukapete,” o'mana'uyate. ²⁷ Ke'na nog huabokerektaj dakhuea'da ogka'po Moiséstakon ondajpo, “¿Oro'en huairi kenpa'ti oro'en huamanoeya'eri ee'taj be'a mena'uy bokapetea' huamananhua'?” ²⁸ ¿Konig 'ikken Egiptoeritaj i'arakme'te do'takon e'arakta' i'pak?” Moiséstaj ona'uy. ²⁹ Kenda Moisés o'pedepo, nogbayo o'hua'uyate. Nog aratbutenbayo Madiánbayo esoeri o'eonhuahuika'uyate. Keya' botsi'poa' o'si'popakuyate.

³⁰ Nogoknada cuarenta huabayok e'pokde'te aratbut ehue' e'jka'yo Moisés o'eonhuahuika'depo ote' Sinaí 'ibodte Moisés Diosen huata'moneritaj o'tiahuay'uyate. Mahuai'huia o'bakpakuyate. Mahuai'hui e'bakpakyo Diosen huata'moneritaj o'tiahuay'uyate. ³¹ Moisés o'tiahuaypo, o'mepuke'uy. 'Uruda a'tiahuaya'po adte o'huahua'po Huairi Dioštaj o'peg'uyate. ³² “Dios ijje. O'nen adhuea'pane'en Dios ijje. Abrahamkudak do'taj menigpeika'uyne Isaackudak Jacobkudakere men'nigpeika'uyne.” Diosa oa'nok Moisés o'me'pukonpo huakpisi'potaj tiahuayhue'dik o'uyate. ³³ “Iyoda do Dios ijje. In do'eddari o'enok o'nen hua'iot yakiroka'.” ³⁴ Do'hued aratbut Egiptoyo o'nepo, huadigda dakhuea' on'magka'nok Egipto aratbuta on'magka'nok e'bahukonhuahua'te ijmapeey. A'baktohua'ya'po ijhuaraki. Yatiakpo Egiptobayo o'ta'monapone.” Dios Huairia Moiséstaj ona'uyate.

³⁵ Moisésta' pakhue' o'nepo “¿Oro'en huairi kenpa'ti oro'en huamanoeya'eri ee'taj be'a mena'uy bokapetea' huamananhua'?” Ona'uyate. Moisés kenomeyen huairi huaj'

Diosanayo o'ta mona'uy. Moisésa ka'bakbatohue'po o'ta mona'uy. Diosen huata moneria huakpisi'po e'bakparya' o'ta mona'uyate. ³⁶ Egiptoyo kenpa'ti e'pogte o'dikkika' e'pog huabed konig Diosyo'da ka'dik o'engig konig tiahua'yhued o'neonhuahuika'nig Moisésa o'kika'uyate. O'kika'depo Egiptoya' oro'en aratbut o'bakbatohua'uyate. Aratbut ehue' e'jika'yo cuarenta huabayok o'matounhuahuika'uyate. Keya'kon konig Diosyo'da ka'dik o'engig o'kika'uyate. ³⁷ "Konig Diosa be'ta mona'uyne konigti opud e'huai'kaya' nogtatida Diosa o'ta mona'apo. Kentaj yan'nigpeikati." Kenda Moisésa Israel aratbuttaj o'mana'uyate. ³⁸ Aratbut ehue' e'jika'yo Israel aratbutere Moisés o'jika'uyate. Ote' Sinaite Diosen huata moneria kentaj o'batia'pakonhuahua'nig, kenda Moisésa o'nigpe'edepo oro'en adhuea'pane'takon o'mana'uyate. Diosen huanounhuahuika' hua'a oro'en adhuea'pane'taj o'mana'uyate.

³⁹ Oro'en adhuea'pane'kudaknayo Moiséstaj e'nigpeeta' pakhue' e'ne'tada Egiptoyo e'kumejta' on'pakuyate. ⁴⁰ Moisés ote'te o'unhuahuika'nok Moisésen huama'buy Aaróntaj o'nona'po: "Moisés meyon ya'e nopogehue' o'ey oro". Moisésa mo'batotiakme'ne Egiptobaya'. Oro'taj siro e'ketka' dios monigka', huakkuru oro'taj bo'tohue'po." Aaróntaj o'nona'uy oro'en adhuea'pane'. ⁴¹ Kenoka' oro vacapa' diostaj e'ketka' ogka'uyate. Ogka'depo kenomeyen 'uhua konig oveja on'nigbatiaraka'po oro e'ketka' vacataj on'bayokuyate. 'Uruda o'kay nama'da on'nopogepo on'durugpakuyate. ⁴² Siokpo oro'en dios mo'tae' on'da'nok kenpa'ti siokpotaj o'deretpaknok Diosa o'bakhua'uyate. Diosen huamanbatia'pakeria o'madoya'uyatenig bo'tiahua'yika'.

A'nenda aratbut ehue' e'jika'yo bohua'epo, cuarenta huabayok mo'unhuahuika'uy. Huakka' 'uhua mo'batiaraka'po mo'bakpakika'uyng'a. ¿Be'taj monigkiket? Kenda do'taj kahue' mo'jika'ne. ⁴³ Konig nog aratbuten e'ketka' dios boka'uyate. Ke'nendik Moloc. Kentaj a'tiona'pakikaya'po boka'uyate. Kenpa'ti nog siokpo e'ketka' dios boka'uyate. Ke'nendik Renfán. Kentaj a'tiona'pakikaya'po boka'uyate. E'ketka' dios Molocen jaksi'poyo opuda bo'tohua'ika'uyng'a. Kenpa'ti siokpo e'ketka' dios Renfántaj opuda bo'tohua'ika'uyng'a. Oro'en dios i'ene o'eretpaki mona'ika'po kena'po Diostaj kurudyo nigpeehue'da nama'da bo'kika'uyate. Konigepo opuden jakya' Babilonia huakka' jakyo adteda opudtaj ijmata'mona'apoy. Opudtaj Babiloniayo on'batohua'apo.

Opud Israel aratbuttaj Apagba' huamanbatia'pakeria kenpa' o'madoya'uyate.

⁴⁴ Aratbut ehue' e'jika'yo oro'en adhuea'pane' o'neonhuahuika'po huasi'dak jak Diostaj on'nigtoe'ika'uyate. Diosa huidte o'manignmadoya'uyate. Jakyo ken huid on'tounhuahuika'uyate. Konig Diosa o'nopogea'uyngig Moisésa jak o'ka'uyate. Huasi'dak jakya' sacerdote Diostaj on'tiona'pakika'uyate. ⁴⁵ Nogok Moisés e'buayedte adhuea'pane'en huabatohua' huairi Josué o'uyate. Diosen huasi'dak jak on'tohua'po, kenda huadari Diosa o'bayoknok on'bahua'uyate. Diosa nog aratbutaj Israel aratbut ehue'taj o'maen'uyate. Indariya' on'hua'po huasi'dak jak on'tohua'e'ika'uyate. Nogok nogok on'toonhuahua'uyate. David huairi huagok huasidak jak on'toe'ika'uyate. ⁴⁶ David Diostaj o'nigpeika'nok Davidtaj o'pakuy Diosa. Huaboro' jak Diostaj e'nigkata' o'pakuy. David Jacoben Diostaj e'nigkata' e'pakada, ⁴⁷ kahue' o'uyate. Davidensi'poa Salomón Diosen jak o'ka'uyate. ⁴⁸ Dios Huairi kurudyo huag'eri huabokerekada huaboro' jak e'ka'yo, ikahue' o'jika'. Kenpa' Diosba' huamanbatia'pakeria o'madoya'uyate:

⁴⁹ Kurudyo huairien huahuadte ijhuadikay. Huadariyo do'hued hua'ibo o'e. Jak do'taj nigkahue'dik mo'ene. Jakyo tayhue' ijikay. ⁵⁰ Aya'da ijka'uyngig. ¿Menpa' mo'nopogep' Kenpa' oa'uyate. Diosba'te o'madoya'uyate.

⁵¹ Diosen e'ka'ta' pakhue' mo'jika' opudomey. Konig aratbut Diostaj oknopogehue'da o'nika' konig opuden huanopo' mo'jika'ne. Diosenba'taj peehue'dik mo'jika'ne. Diosen Nokiregtaj e'peeta' pakhue' mo'jika'ne. Konig opuden adhuea'pane' o'nuyate konigti opuda mo'jika'ne. ⁵² Opuden adhuea'pane' aya'tada Diosenba' huamanbatia'pakeritaj dakhuea'da on'magkika'uyate. "Diosen 'urunanada o'tiakde," en'mana'tada huamanbatia'pakeritaj on'barakika'uyate. Oykon Diosen 'urunanada huairi e'tiakdetada bo'kupopakpo da bo'huua'po bo'titohua'po bo'arakme'ne opuda. ⁵³ Diosen huata moneria Diosba' mo'ba'yokuyatenig'a Diosenba' opuda mo'bae'de'uyngig'a nigpeehue' mo'jika'ne. —Estebana judio huairiomeytaj o'mana'uyate.

Esteban o'buelyuyate.

⁵⁴ Kenomey judio huairi Estebantaj on'pe'edepo huakka'nada on'huadiaypo Estebantaj diga'da on'huadiayuyate. ⁵⁵ Estebannayo Diosen Nokireg o'nopo'tog'nok kurudyo o'tiahua'yo Dios 'urueyda o'tiahua'yo Jesús Diosere onteteyo' e'bote o'tiahua'uyate.

⁵⁶ —Men'pee', kurud ekhuike' o'e. Ken Huabokerek Diosa o'ta mona'uyate, Diosen Huasi'po o'epo Diosere e'bote ijti'ahuay. —Estebana o'mana'uyate.

⁵⁷ Utta'da on'basagkea'udpo on'peokba'tepo, on'huakupopakponpo, ⁵⁸ huakka' jakya' Estebantaj on'toꝛokdepo, on'pa'ea'uyate. Huidꝓ huapa'ea'eria huaok Saulotaj me'tatoꝛepo on'bayoka'uyate. Saulo tone'bokerek o'uy.

⁵⁹ En'pa'ea'te Estebana o'tiona'pakpo:

—Do'hued nokĩregtaj bee', Huairi Jesús. —Ona'uyate. ⁶⁰ O'ikudata'tepo,
—Ine dakhuea' me'nogka'nightaj yabakkahuea', Huairi. —Utta'da o'tiona'pakdepo o'bueyon'uyate.

8

Saulo Jesúsén huanigpeika'eritaj o'magkadhuahua'.

¹ Saulokon kan'arake' o'nopoꝛuyate. Kenme'noeteda huaboa'da Jesúsén huanigpeika'eritaj digꝓda on'magkadhuahua'uyate Jerusalényo. Huanigpeika'eri nogyon nogyon on'mamon'uyate. Judea huadaribayo kenpa'ti Samaria huadaribayo on'mamon'uyate. Jesúsén doce huamata'moneriyo'da mamonhue' o'ne'uyate. ² Diostaj huapakeria Estebantaj on'kubarakka'uyate. Huakka'da on'bahuikpo on'kubarakka'uy. ³ Jesúsén huanigpeika'eritaj dakhuea'da o'magka'po Saulo, nog jakyo nog jakyo o'kudpo, huabokerek ettone'ere huanigpeika'eritaj o'batohua'ika'uyate. Huabakudꝓ jakyo o'bakudꝓ'ika'uyate.

Samaria huakka' jakyo Jesucristotaj huadak hua'a on'manbatia'pakonhua'uyate.

⁴ Jerusalénya' on'bakmonpo, nogyon nogyon on'bahua'po, Jesucristoen huadak hua'a on'manbatia'pakonhua'uyate. ⁵ Samaria huakka' jakyo Felipe o'hua'uyate. Konig Cristo o'ka'onhuahua'uyate kenda o'manbatia'pakpo, ⁶ aratbut ogkupopakpo daka'da on'mapeeonhua'uyate. Konig aratbut tiahua'yhued o'neonhuahuika' Felipe o'ka'nok on'tiahua'yuyate. ⁷ Huakka'tada toto'a aratbuttaj o'manopo'toꝛetada Felipe toto'taj o'maꝛoꝛka'po o'manopo'yarea'nok 'utta'da on'baokoyonpo on'mamon'uyate. E'ketpaktaj kenpa'ti huakkettaj o'bayarea'onhua'uyate. ⁸ Keyꝓ huakka' jakyo huakka'da on'durugpakuyate.

⁹ Kenda huakka' jakte huabokerek o'uyate. O'dikka' Simón. A'nenda tidig o'kika'nok aya'ada on'tomepuke'ika'uyate Samaria huꝓ'eri. “Huairi ijjej,” nama'da oa'nok, ¹⁰ aya'ada huanaba' huairiereera on'peꝛpo,

—Kenbokerek konigti Dios, teyda o'e. —Aya'ada on'batia'pakika'uyate.

¹¹ Simón tidig ogkika'po nama'da o'manopoꝛa'nok kentaj on'nigpeunhuahuika'uyunig'a. ¹² Aya'da Dios Huairitaj e'peꝛede'te kenpa'ti Jesucristoen huadak hua'a Felipe e'manbatia'pakte aratbut o'noknopodepo huabokerekere ettone'ere bautiza ogka'uyate. ¹³ Simón kenpa'ti onkopoꝛuyate. Simóntaj bautiza egkade'te Felipeere o'huꝓ'ika'uy. Konig kahued o'eonhuahuika'uyate Felipe e'kika'te o'tihua'yo, o'mepuke'uyate.

¹⁴ Samaria huꝓ'eri Diosen huadak hua'a e'nigpeꝛede'te Jerusalényo Jesúsén doce huamata'moneri on'matipeꝛede'pedrota' Juantaere Samariayo on'mata'mona'uyate. ¹⁵ Samaria huakka' jakyo Samariaeri huanigpeika'eritaj on'mationa'pakpo “Diosen Nokĩregꝓ yamanopo'toꝛe.” On'mationa'pakuyate. ¹⁶ Kenomeyotaj Diosen Nokĩregꝓ nopo'toꝛehued bautiza ogka'de'uyatenig'a. ¹⁷ Ken on'tiona'pakdepo Pedro Juanere on'batibata'tepo Samariaeritaj Diosen Nokĩregꝓ o'manopo'toꝛe'uyate.

¹⁸⁻¹⁹ Jesúsén doce huamata'moneria e'tiba'ta'tete Diosen Nokĩregꝓ e'manopo'toꝛete, Simóna kenda o'tiahua'ydepo,

—Doa e'tiba'ta'te betapi' Diosen Nokĩregꝓ huamanopo'toꝛe'huahua' kenda do'taj e'yoknayo huakupe on'yokapone. —Simóna o'mana'nok.

²⁰ —Nama'da i'noꝛoꝛenig o'nen huakupeere on'ere ehue'dikda i'ene. Diosen Nokĩreg huakupe'te yokdik me'ene nama'da i'noꝛoꝛe. ²¹ Diostehua'pa' o'nennoꝛoꝛe' dakhue'da i'epo oro'ere in o'kikay kikhue'dik i'ene. ²² Dakhuea' e'ka' yanopo'korea', Diostaj daka'yationa'pak, “Do'huednopoꝛa dakhuea'da i'noꝛoꝛikay. Menopo'tihueke'. Bekkahuea'.” Yationa'pakti'. ²³ Konig huꝓhui' pai'onignanada i'ene. Dakhuea' i'kika'po batikhue'dik i'ene. I'noꝛoꝛey. —Pedroa ona'uyate.

²⁴ —Dakhue' Diosa megka'apone o'nona'ne. Diosa kenda kahue' kaꝛ'po. Diostaj me'tiona'pak. —Simóna ona'uyate.

²⁵ Ken, Juan Pedroere konig Jesucristo o'kikuyatenig on'manbatia'pakonhua'depo kenpa'ti Diosba' on'mananhua'depo Jerusalényo huaboa'da on'hua'uy. On'hua'po nog huakka' jakyo nog huakka' jakyo Samariabayo on'mata'unhua'po kenda Jesucristoa o'ka'onhua'uyatenig on'manbatia'pakonhua'uyate.

Huabokerek Etiópia huadari huꝓ'eri Felipetaj o'peꝛede'pedro Jesucristotaj o'noꝛoꝛe'korea'uyate.

²⁶ Nogok Felipetaj Diosen huata'moneria ona'po,

—Yabodpo Gaza huakka' jakyon yahuati'. Jerusalénya' Gaza huakka' jak dagte yahuati'. —Diosen huata'moneria ona'uy. Ken dagte sue'da aratbut e'nahue'yo. ²⁷ Ken Felipe o'bodpo o'hua'. Ken dagte o'hua' Etiopía huadari huag'eri huabokerek ode'uy. Ke'na bakdejhue'dik o'uy. Ke'na Etiopía ettone' huairien huakupe huatoq'eri o'uyate. Diostaj a'tiona'pakya'po Jerusalényo o'hua'udhuahua'uyate. ²⁸ O'kumejdepo dagte 'uru carro caballoa huatohua'te o'huadpo Isaiasa o'madoya'uyatenig Diosba' o'bona'pakuyate.

²⁹ —'Uru carro caballoa huatohua'te yahuahua'. Carrote yahua'. —Diosen Nokirega Felipetaj ona'uy. ³⁰ Ken Etiopiataj o'huaketdepo Isaiasba' e'bona'pakte Felipea o'pepedepo, —Beroba' i'tiahuaynig menpa' i'nopoenka'. —Felipea ona'uyate.

³¹ —Ehue', noponkahue' ijje. Do'taj konig o'e onahue' ee'nayo nopenkahue'dik ijje. Doere carroyo yahua. —Felipetaj ona'uy.

³² In Diosba'te o'bona'pakpo,

Konig ovejataj a'arakya'po on'tohua'ika' konigti kentaj a'arakya'po yan'tohua'apet. Konig oveja e'kupie'te sagkiahue' o'e. In huabokerek konigti oveja konig soata'da ya'eapet.

³³ Ke'na dakhuea' kahue' ee'pi' kentaj yan'tierekapet yan'tisupue'apet kenpa'ti yanarakapet. Kentaj huakka'ananada o'noknopo'epo, be'a sigpi' ya'nopo'epet. Kentaj yan'arakapet.

Kenda Diosba' o'bona'pakuyate.

³⁴ —¿Betaj o'tia'pakuyate Isaias Diosen huamanbatia'pakeria? ¿Huata'dapi' ya'tia'pakuyet? ¿Nogtadapi' yaa'uyetpi'? —Kenpa' Etiopía huairia Felipetaj ona'uy.

³⁵ Kenda Diosba'te huaboa'da e'bonapakde'te Felipea o'nopo'epo kenda Jesús a'o'kika'uyngi daka' onmadika'po ³⁶ dagte on'hua'po mayakote on'edepo,

—In hue'ey o'e. ¿Do'taj bautiza ogkahue'dik o'e? —Etiopía huakupe huairia ona'uy Felipetaj.

³⁷ —Jesucristotaj daka' eknopog'nayo bautiza ogka'dik o'ene. —Felipea ona'nok,

—Jesucristo Diosen Huasi'po o'e, yoknopoy. —Huairia ona'uy.

³⁸ Carrotaj yabatika'. Huairia ona'po, mayakoyo Felipeere huairiere on'kotpo. Felipea huairitaj bautiza ogka'uyate. ³⁹ Ken en'behuidke'te Diosen Nokirega Felipetaj o'tohua'uyate. Diosen Nokireg o'tohua'nok huairi Felipetaj onte'ti tiahua'yue'da o'e'uy. Durugnada o'hua'uyate. ⁴⁰ Huakka' jakyo Azoto Felipetaj o'enuyate. Felipe no'gyo no'gyo huakka' jakyo o'hua'epo kenda Jesucristo o'kikuyate kenda huadak hua'a o'manmadika'uyate. Cesarea huakka' jak dagte o'hua'epo nog jakyo nog jakyo huadak hua'a o'manmadikanhua'uyate. Nogok Cesarea huakka' jakyo o'tiakuyate.

9

Saulo huaboa'da o'nopo'korea'uyate.

(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

¹ Saulonayo Jesúsén huanigpeika'eritaj o'bahuadiaypo, “Oknopoebatiakhue' ee'nayo ijbarakapoy,” o'ika'po sacerdoté huairitaj o'hua'po, ² “Damasco huakka' jakyo ijhua'apoy Damasco huaitake' jak huairitaj menigmadoya', Jesúsén huanigpeika'eritaj kabae'po be'tihuapoke' Jerusalényo ka'batohue'po.” Sacerdoté huairitaj Sauloa ona'uyate. ³ Ken, Damascoyo o'hua'epo, Damasco meyhue'da e'ede'te kurudya' Saulotaj huakjey idada huabada o'ta'teon'uyate. ⁴ Barakte o'koton'uyate.

—Saulo, Saulo, dakhuea' megkadhua'ne. —Saulo o'pe'epo,

⁵ —¿Be'a i'e Huairi? —Sauloa ona'uyate.

—Jesús ijje. Do'taj dakhuea'da megkadhua'ne. Huata'da pai'da i'nopo'ea'ne.

⁶ Saulo o'me'pukpo o'iriga'po,

—¿Do kate kake' i'nopo', Huairi?

—Yabo'. Huakka' jakyo yakudpo keyoda yanige'. Kenda ka'dik i'epo mona'apone. —Jesús Huairia Saulotaj ona'uyate.

⁷ Sauloere huabokerek on'hua'uyngi'a diga'da on'me'pukuy. Hua'anayo e'pe'eda Jesúsén huaso' tiahua'yue' o'nuyate. ⁸ Ken Saulo o'bodepo ekpoe'ada o'mabopo tiahua'yue'dik o'uyate. On'ta'koypoda Damascoyo on'tohua'uyate. ⁹ Bapa' huame'noe o'uy keyo. Mayhue' bapehue' o'eonhua'uyate.

¹⁰ Ken Damascoyo huabokerek o'ika'uyate. Jesúsén huanigpeika'eri o'epo ke'nen huadik Ananías o'uy. E'yorokya' Jesús Huairia ona'po,

—Ananías. —Ona'uy.

—In ijje, Huairi. —Ananías ona'uy.

¹¹ —Yabo'. Ken dag on'dikkika' Butukda yahuati'. Keyo, Judasen jakyo, “¿Meyon ya'e Saulo, Tarsoyo huag'eri?” Yanati'. Keya' Saulo Diostaj o'tiona'pakonhua'. ¹² Ananías

o'kudonpo kakpoyare'po be'tibata'tepo, Sauloa ontaj o'bayorokpo be'tiahuaydene. —Jesús Huairia Ananiástaj ona'uyate.

¹³ —Jerusalényo Saulo o'nen 'urunanada huanigpeika'eritaj dakhuea'da o'magkadhuahuame'te. Huakka'ada kenda monbatia'pakme'ne, Huairi. ¹⁴ Kenpa'ti iyo sacerdote huairien beroba' ya'totikmetpo aya'da Jesústaj huanigpeika'eritaj batohua'dik o'e. —Ananías ona'uyate Jesús Huairitaj.

¹⁵ —Yahuahuati'. Nog huadaribayo nog aratbuttaj nog huadari huairitaj kenpa'ti Israel aratbuttaj kenda ijkadhuahuika'mey ka'manbatia'pakonhuahue'po kentaj ijjemey. ¹⁶ Kenda aratbut Saulotaj dakhuea'da o'nogkadhuahua'aponig Saulotaj ijnopoea'apoy. Konigepo yahuahuati'. —Jesús ona'uyate.

¹⁷ Ken Ananías o'pepedepo Saulotaj o'huahua'uyate. Ken jakyo Saulo ee'te o'kuddepo Saulotaj o'tibata'tepo,

—Saulo huama'buy, dagte e'tiakte Huairi Jesús behuatiakme'te ke'na on'taj kakpoyare'po me'ta'mona'ne kenpa'ti Diosen Nokireg on'taj kanopo'toe'po me'ta'mona'ne. —Ananías ona'uyate.

¹⁸ Ananías kenda enade'te idada onte'ti tiahuaydik o'un'uyate. O'bodpo o'hua'po bautiza ogka'uyate. ¹⁹ Ken o'bape'depo onte'ti notey o'uy. Kenteda Damascoyo huanigpeika'eriere sue'da huame'noe o'ika'uyate.

Damascoya' Sauloa o'manbatia'pakonhua'uyate.

²⁰ Ken judíoen huaitake' jakya' Jesucristotaj o'manbatia'pakonhua'uyate. Jesús Diosen Huasi'po o'e. O'mana'ika'uyate. ²¹ Aya'da kentaj on'pepedepo on'mepu'kepo,

—iKenpihuay! ¿Menpa' Jerusalényo in huabokerek Jesúsen huanigpeika'eritaj diga'da o'magka'ikame'te? ¿Menpa' in huabokerek kenpa'ti iyokon ya'tiakme'te Jesúsen huanigpeika'eritaj a'batohuaya'po Jerusalényo sacerdote huairitaj a'bayokya'po huabakuda' jakyo a'kuda'yapo? —On'huua'uyate.

²² Saulonayo nogiti nogiti 'urua'da o'manbatia'pakpo judío aratbuttaj daka' o'manopoea'po, Diosa Jesústaj o'ta'mona'uyate daka'da o'manopoea'uyate. Saulo 'urua'da Jesústaj o'manbatia'paknok judío Damascoya' onte'ti kateapi' ena' nopoehue'da o'nuyate.

Judío aratbuta e'arakta' e'tipaktada Saulo o'bakmon'uyate.

²³ Huakka' huame'noe e'pokde'te, “Saulotaj mon'arak.” Judío aratbuta soatayo' on'batia'pakuy. ²⁴ Judío aratbut Saulotaj e'arakta' on'paknig be'api' Saulotaj o'nona'uyate. A'arakya'po huame'noe kenpa'ti sikyo huakka' jakta e'tiokbirik akbogpete judíomey o'nokboika'nig'a. ²⁵ Ken sikyo Jesúsen huanigpeika'eria jak e'tiokbirikyo on'tohua'po Saulo okigtone'yo jak e'tiokbirik kurute ojkuya' o'nonhuaraka'po kamone'po o'nonhuaraka'uyate. Ken konig Saulo Damascoya' o'makmon'uyate.

Saulo Jerusalényo o'unhuahua'uyate.

²⁶ Ken, Saulo Jerusalényo okyedepo Jesúsen huanigpeika'eriere ee'ta' e'paktada aya'da on'mididpo Jesúsen huanigpeika'eri ehue' o'e o'noknopoe'uy. ²⁷ Bernabénayo Saulotaj me'pukhue' o'epo Jesúsen huata'moneritaj o'tohua'uyate. Damasco dagte Saulo o'hua'po Jesús Huairitaj o'tiahuayme'te. Kenpa'ti konig Jesús Saulotaj o'batia'pakme'te. Kenpa'ti konig Damascoyo 'urua'da Jesústaj o'manbatia'pakonhuame'te. Kenda daka'da Bernabéa o'manbatia'pakuy. ²⁸ Ken, Saulo Jesúsen huata'moneriere o'ika'po. Jerusalényo on'hua'epo 'urua'da Jesústaj o'manbatia'pakonhua'uyate. ²⁹ Kenpa'ti judío aratbut o'nepo griego hua'a huaa'eri o'nenok kenomeytaj kenpa'ti Sauloa Jesúsen huadak hua'a o'manbatia'pakuyonok Saulotaj e'arakta' on'pakuyning'a. ³⁰ Kenda huaknopoe'eri huama'buy on'pepedepo Cesarea huakka' jakyo on'tohua'uyate. Keya' Tarso huakka' jakyo Saulotaj on'ta'mona'uyate.

³¹ Kenoka' huabada Judea huadaribayo Galilea huadaribayo Samaria huadaribayo Jesúsen huanigpeika'eritaj onte'ti dakhuea' magkikahue' o'nuyate. Nogitnada 'urua'da Jesústaj o'noknopoehuahua'uyate. Dios Huairitaj on'pakpo daka'da Diosen ogkika'uyate. Diosen Nokirega o'batihuapoknok huakka'da Jesúsen huanigpeika'eri o'nitakuyate.

Jesucristo Eneastaj o'yarea'uyate.

³² Kenoka' nogyo nogyo Pedro o'bata'huade'onhua'uyate. Jesústaj huaknopoe'eri huama'buyte o'hua'uyate. Kenpa'ti Lida huakka' jakyo o'hua'uy. Lidayo huaknopoe'eri huama'buytaj o'mata'e'uyate. ³³ Keyo Eneastaj o'huahuay'uyate. Eneas huabokerek e'ketpak o'unhuahua'uyate. Ocho huabayok ayate onpahuedonhuahuika'uyate.

³⁴ —Jesucristoa be'yarea'ne. Yabodpo, asuk yaudpo yhua', Eneas. —Pedroa ona'uyate. Eneas kenda o'pepedepo idada o'bodyuayate. ³⁵ Ken aya'da Lida huag'e'eri kenpa'ti aya'da Sarón huakka' jak huag'e'eri e'ketpak e'yarea'te on'tiahuaypo Jesústaj on'no'porea'po

toto'taj huahueritaj kenpa'ti tidigtaj kenpa'da o'nenonpo Jesús Huairitayo'da on'nigpeika'uyate.

Pedroa o'tiona'paknok Dorcas e'buye e'qada o'noyhuaduyate.

³⁶ Kenoka' Jope huakka' jakyo ettone' o'uyate. Huanigpeika'eri o'epo ke'nen huadik Tabita o'uy. Griego hua'a on'dikkika' Dorcas. Ke'na kenpa'da huadakda o'kika'po nog aratbuttaj o'tihuapokika'uyate. ³⁷ Kenoka' Dorcas dakhue' o'epo o'buye'uyate. On'so'koyoa'depo jak kutahueta' e'bakariyo on'sghueda'uyate. ³⁸ Lidaya' Jope meyhue'mon o'uy. Pedro Lidayo o'e Jesús en huanigpeika'eria on'tipe'edepo botta' huabokerek on'ta'mona'po:

—Ida Jopeyo yatiak. —O'nona'uyate.

³⁹ Ken Pedro kenomeyere o'tiakpo okyedepo jak kutahueta' e'bakariyo on'tobehuiuyate. Kenteda e'buye e'huedyo on'tohua'uyate. Aya'da ayhua on'bahuikpo ogkupopakpo ettone'en huaok Dorcasa o'manigkika'nig Pedrotaj on'tiahuaya'po kenpa'ti ettone' opiot o'manigkika'nig Pedrotaj on'tiahuaya'po. Dorcas buyehued o'epo huakka' yudtaj o'nigkikame'te. ⁴⁰ Pedro aya'tada jak kurute o'maoroka'depo huikudate o'huadpo o'tiona'pakuyate. Ettone'buyejaj o'tiahuaypo,

—Yabo', Tabita. —Pedroa ona'uyate.

Ken Tabita o'mabodpo, Pedrotaj o'tiahuaypo o'upakon'uyate. ⁴¹ Huabata' o'ta'kuypo o'boa'uyate. “Yan'bakud.” Ayhuataj Jesús en huanigpeika'eritakon Pedroa o'mana'nok, on'bakuddepo ettone' e'noe'kon o'batiahuaya'uyate. ⁴² Jope huakka' jakya' aya'ada huabada kenda on'pe'edepo huakka'ada Jesús Huairitaj o'noknopoe'uyate. ⁴³ Simón si'dak jabukka' huakka'eriere Pedro o'ika'po sue'da huame'noe o'ika'uyate Jope huakka' jakyo.

10

Cornelio nog aratbut ee'pi' Jesucristoen huadak hua'a Pedroa e'manbatia'pakde'te Diosen Nokirega o'manopo'toe'uyate.

¹ Ken Cesarea huakka' jakyo Cornelio o'ika'po sorotataj huairi o'uyate. Cornelio huakka' sorotataj o'mata'mona'ika'uyate. Ke'nen sorotata'a on'dikkika' Italiano. ² Ken Diosta' o'pakika'po Diostaj o'nigpeika'po kenere ke'nen huatoqere ke'nen huama'buyere ke'nen huatioere ke'nen huaidpoere ke'nen inagere Diostaj on'nigpeika'uyate. Pai'da judío aratbuttaj o'bayokika'uy. Diostaj o'tiona'pakika'uyate. Kenda Cornelioa o'kika'uyate. ³ Huame'noe huadukyo e'huadte konig e'yorokyanig Diosen huata'moneria e'huakudte Cornelioa e'tiahuayde'te.

—Cornelio. —Diosen huata'moneria ona'uyate.

⁴ Cornelio Diosen huata'moneritaj okpo'epo huakka' o'me'pukpo,

—¿Kate, Huairi? —Cornelioa ona'uyate.

—Daka'da Diostaj i'tiona'pakika'. Pai'da aratbuttaj i'bayokika'nok Diosa on'taj okkahuehue' meene. ⁵ Jope huakka' jakyo o'nen huanaba' yamata'mona'. Simón Pedrotaj kan'totiake'. ⁶ Nog Simón huasi'dak jabukka' huaka'eriere o'ika'. Ke'nen jak e'pog ope o'ika'. Kenda ka'dik i'epo Simón Pedroa mena'apone. —Diosen huata'moneria ona'uyate.

⁷ Kenoka' Diosen huata'moneri e'huade'te botta' ke'nen huanaba'taj nogtda ke'nen huadi'da sorotataj “Yan'tiak,” o'mana'uyate. Ken sorotataj Diostaj huaknopoe'eri o'uy. ⁸ Ken aya'da o'tiahuaydenig o'pe'edenig o'mana'depo huakka' jakyo Jopeyo o'mata'mona'uyate.

⁹ Eme'te dagte on'hua'po Jopeyo on'huatiakpo sue'da bidtemon ene'te Pedro jak ojkute o'behuikpo tokhuad e'huadte a'tiona'pakya'po o'behuikuyate. ¹⁰ Keya' aypota' o'epo e'bape'ta' e'pakte noga e'nigmanhuadanig ¹¹ kurudya' cuperinatone' huakubogpita' e'tinuku'e' huabite on'huarakuyate Pedroa o'tiahuay'uyate. ¹² Cuperinatone'yo dubayo huae'eri huadariyo huae'eri botta' botta' hua'i huatoq'eri o'nepo barakyo huae'eri o'nepo bihui-beta' o'nepo bakoy kenpa'ti o'nepo, kenomey judío aratbut bapehue'dik o'nuyate.

¹³ —Yabo', Pedro, yaarak, yaarakpo yape'. Kurudya' ena'te o'pee'uy.

¹⁴ —Keje', Huairi, ken huaen bapehue'dik ijje'y. Moisésa o'mana'uyatenok, bapehue' ijikamey. —Pedroa ona'uyate.

¹⁵ —“Ken huaen bape'dik mo'ene.” Diosa huaboa'da oa'nig “Bapehue'dik ijje'y.” Ahue' yae'. Onte'ti kurudya' ena'te Pedroa o'pee'uyate. ¹⁶ Bapa'a' konigti Pedro e'pe'ede'te cuperina onte'ti kurudyo on'behuikuyate. ¹⁷ Ken en'tobehui-konde'te, mena'po cuperinataj Diosa be'tiahuaya'ne, Pedroa e'no'poete Cornelio en huanaba' o'mata'moname'tenig o'nokyedepo, Simón en jakyo o'nokyedepo, “¿Meyon ya'e Simón en jak?” Simón en jak kurute on'bopo on'mana'uyate. ¹⁸ Huanaba' o'nokyedepo “¿Mempa' in jakyo ya'ika' Simón Pedro?” 'utta'da onda'uyate. ¹⁹ Kenda Pedro e'yorokyanig o'tiahuayde o'no'pe'edepo Diosen Nokirega ona'po,

—Yapee, bapa' huabokereka bo'ukne. ²⁰ Yabodpo, yahuarak, me'pukhue' ya'epo kenomeyere yahua'ti on'te ijabatotiakmey. —Diosen Nokirega Pedrotaj ona'uyate.

²¹ Ken Pedro huabokerek e'nahue'yo o'huarakonpo,

—Do'taj on'ukne. ¿Mena'po bo'tiak? —Pedroa o'mana'uyate.

²² —Cornelio capitana mo'ta moname'ne. Ke'na huadakda o'ge. Diostaj o'nigpejika'. Ke'na huadakda o'ge aya'ada judio aratbuta o'noknopoe'jika'. “Pedrotaj o'nen jakyo yatotiak kenda e'manmadika' a'peeya'po yatotiak.” Diosen huata'moneria Corneliotaj ona'mete. —Cornelioen huanaba'a o'nona'uyate.

²³ Pedro huanaba'taj o'batokudnok keyo on'tay'uyate. Eme'te kenomeyere Pedro o'hua'po kenpa'ti Jopeyo huag'eri huama'buy kenere onhua'uyate.

²⁴ Eme'te Cesarea huakka' jakyo on'tiakuyate. Keya' Cornelioere Cornelioen onaratbutyo ke'nen huabet kenpa'ti ke'nen huadi' ogkupopakpo Pedrotaj o'nonmabopo. ²⁵ Kenoka' Pedro Cornelioen jakyo ekye'te Cornelio o'huagrokpo Pedrotaj o'ikudata'tepo konig Diostaj on'ikudata'tika'nig konig o'ka'uyate. ²⁶ Pedroa ona'po:

—Yabo'. Dios ehue' ijje. Huabokerek on onigti ijje. —Pedroa ona'uyate.

²⁷ Ken o'boddepo on'batia'pakondepo jakyo o'kudpo huakka' aratbut egkupopakte o'bahuahuay'uyate. ²⁸ O'bahuahuaydepo Pedro o'mana'po:

—Do judio aratbut ijje. Judio aratbuttaj Moisésa mona'nok nog aratbutere kupopakhue'dik mo'ene. Kenomeyen jakyo kudhue'dik mo'ene. Nog aratbutere kupopakdik mo'ene. Ikken Diosa e'yorokyanig huaboa'da me'nopoeame'ne. ²⁹ Kena'po o'nen huanaba' “Yatiak,” menoname'nok sigpi' mana'pakhue'ada ijtiammey. Mena'po men'totiak, mena'. —Pedroa Corneliotaj ona'uyate.

³⁰ —Nog adikken terea' e'huadte konig oy terea' e'huadte konig Diostaj ijtiona'pakikay ijtiona'pakmey. Idada huabokereka be'tibome'ne. Senogda o'otpo, ³¹ “Cornelio Diosa e'tiona'pak me'pejika'ne. Kenpa'ti pai'da aratbuttaj i'bayokikame'tenok Diosa okkahuehue' o'epo. ³² Jopeyo huanaba' yamata'mona', Simón Pedrotaj kan'duke'po Simón si'dak jabukka' huaka'erien jakyo o'jika'. Ke'nen jak e'pogtone'te o'ge.” Senogda yudtaj o'otpo huabokereka ennak ³³ jda on'taj kan'totiake'po ijmata'mona'mey. 'Urua'da kenda i'nigpeepo on i'tiakdenok oy iyoda oro' o'ene. Diosa e'tiahuayte aya'da Diosa menuyetrnig e'peeta' o'paki. —Cornelioa Pedrotaj ona'uyate.

Cornelioen jakya' Pedroa o'manbatia'pakonhua'uyate.

³⁴ —Aya'da aratbuttaj konigti Diosa o'pakika'po e'bae'ta' o'pakika'. Judio aratbuttaj nog aratbuteretaj o'pak huaboa'da ijnopoey. ³⁵ Nogbayo nogbayo aratbut Diostaj e'nigpeenayo kenpa'ti huadakda ogkika'nok Diosa kenomeytaj o'pakpo bae'dik o'ge. ³⁶ Jesucristotaj huadak hua'a Diosa Israelen adhuae' huayayotaj o'manopo'noeya'ika'. Jesucristo aya'enda Huairi o'jika'. ³⁷ Juana yan'nopo'korea', bautiza yagka' e'manbatia'pakika'de'te Jesucristoen huadak hua'akon huakkuruda Galilea huadaribaya' on'topakonpo nogok aya' Judeabayo on'manbatia'pakika'uyate. Opudomeya kenda daka' mo'nopogene. ³⁸ Jesús Nazareteria aya'da kakike'po Diosen Nokireg Jesús'taj o'yokuy Diosa, Diosen Nokireg Jesús'taj o'teypaka'uyate. Opuda mo'nopogene. Jesús huadakda o'kika'po o'bayarea'ika'po kenomeytaj toto'a o'manopo'toenok toto'taj o'maenika', Diosa o'tihuapoknok Jesús'a o'kadhuahuika'nig opuda mo'nopogene. ³⁹ Judeabaya' kenpa'ti Jerusalénya' aya'da Jesús'a o'kikame'nig oro'a o'tiahuayikamey kenpa'ti judio aratbuta Jesús'taj hueypa cruzte on'beta'po on'darakme'nig'a ⁴⁰ bapa' huame'noe eme'te Diosa Jesús'taj o'noyhuadame'te. Oro'taj Jesús bo'tiahuay'eame'ne. ⁴¹ Jesús'a aya' aratbuttaj batiahuay'eahue' o'eme'. Oro'tayo'da bo'tiahuay'eame'ne. Oro'taj Jesús'en a'manbatia'pakaya'po Diosa boktie'ea'uyne. Jesús'a e'noyhuadde'te kenere oro' o'bape'mey kenpa'ti huag'ey o'mai'mey. ⁴² Huabueyeria huanoe'eria huadak dakhue'pi' ogkika'uyate. Dakhuea' huaka'eritaj castiga kamagke'po, huadak huaka'eritaj Diosere kamanoeanhua'huike'po Diosa Jesús'taj oe'uyate. Kenda yan'manbatia'pakonhuahuikati' Diosa mona'uyne oro'taj. ⁴³ Aya'tada Jesús'taj o'noknopogepo on'nigpejika'nok Diosa dakhuea' e'ka' ya'bakkahuea'apet. Kenpa' aya'ada Diosen huananbatia'pakeria on'batia'pakuyate. —Pedroa Cornelioemeytaj o'manbatia'pakuyate.

Nog aratbuttaj judio ehue'taj Diosen Nokirega o'manopo'toe'uyate.

⁴⁴ Pedroa aratbuttaj e'manbatia'pakte Pedrotaj daka' huapee'eritaj Diosen Nokirega ida o'manopo'toe'uyate. ⁴⁵⁻⁴⁶ Nog aratbut judio ehue'taj Diosen Nokirega o'manopo'toenok kenpa'ti nogda nogda hua'a o'da'pakpo 'uruada o'ge Dios, huaboro'da o'ge Dios, huadakda o'kika' Dios on'batia'paknok judio huanigpejika'eri Pedroere on'tiakdenig'a kenda on'peepo on'mepuke'uyate.

⁴⁷—Konig oro'taj Diosen Nokirega mo'manopo'to'e'po inomey nog aratbuttaj Diosen Nokirega o'manopo'to'edenok. Inomeytaj bautiza ogkahue' yae', ahue'dik mo'ene. —Pedroa o'mana'depo.

⁴⁸—Jesucristoa o'paknok bautiza mogke'. —Pedroa o'mana'uyate. Bautiza e'magkade'te "Iyo sue'da huame'noe yae'ika'." Pedrotaj Corneliomeya o'nona'nok kenteda Pedro o'unhua'uyate.

11

Nog aratbuta Jesucristotaj huaboa'da o'noknopoe' Jerusalényo judío huaknopoe'eritaj Pedroa o'manbatia'pakuyate.

¹Judío aratbutnayo Apagba'taj o'nigpeonhuahuikame'te. Oyda nog aratbutada Diosen huadak hua'a huaboa'da o'noknopoe' on'nigpeedeme'te. Kenda Jesúsén doce huamata'moneria aya'da huama'buyere Judeaya' on'matipee'uyate. ²Jerusalényo onte'ti Pedro ekyede'te sue'ada judío aratbut Pedrotaj kenda dakhue'dikda o'nona'uyate. Nog aratbuttaj huasi'dak oktegdik o'nika' huanopoe'eria.

³—¿Mena'po nog aratbuttaj i'bahuahuame' i'mata'unhuame' kenpa'ti nog aratbutere i'apudhuame'? —Dakhuea'da i'kame'te Pedrotaj o'nona'uyate.

⁴Kenomeytaj aya'da konig o'eme' Pedroa o'manbatia'pakpo:

⁵—Jope huakka' jakyo ijje'po e'tiona'pakte konig e'bayorokonig ijtiahuamey kurudya' cuperinatone' huakuboggita' e'tinuku'e' huabite on'huarakme'. Do ehuaete meyo'hue'da on'huarakame'. Ken konig e'yorokonig ijtiahuamey. ⁶Daka' ijtiahuaypo dubayo huae'eri botta' botta' hua'i o'neme' barakyo huae'eri o'neme' bakoy o'neme' bihuibeta' o'neme' ijbatiahuamey. ⁷"Yabo' Pedro, yaarakpo yabape'." Kurudya' ena'te ijpeemey. ⁸"Keje', Huairi, ken huaen bapehue'dik o'ene. Pehue'da ijikamey." Yona'mey. ⁹Onte'ti kurudya' Jesúsna mena'po: Ken huaen "bape'dik mo'ene." Diosa huaboa'da oa'nok "bapehue'dik o'ene," ahue' yae'. Kurudya' mename'ne. ¹⁰Ona'ti ona'ti bapa'a' kurudya' konigti ijpeemey. Ijpeede'po kurudyo onte'ti aya'da on'behuikonme'te. ¹¹Aya'da en'behuikonde'te ken jakte ijjunhua'uy bapa' huabokerek o'nokyedeme'. Cesarea huakka' jakya' huairia o'mata'moname'te. ¹²"Me'pukhue'ada yahuati'. Kenomeyere yahuati'." Diosen Nokirega me'ta'moname'ne. In seis huama'buy Jesúsén huanigpeika'eri doere o'huamey. Huairien jakyo o'kudmey. ¹³Ken huairia ke'nen jakya' Diosen huata'moneritaj o'tiahuayme'te. "Jopeyo yamata'mona'. Simón Pedrotaj kan'totiake'." ¹⁴Ontaj o'nen huabeteretaj o'batia'pakapo. Opu'd dakhuea' e'ka'taj Diosa nopo'tihueke'dik mo'epo o'manopo'yarea'po onte'ti Diosere mo'noeahnuahuika'apone. Pedroa opudtaj o'batia'pakapo." Diosen huata'moneria huairitaj o'bopo oname'te. ¹⁵Ken, do'hua huaboa'da e'manbatia'pakde'te Diosen Nokirega o'batikotepo o'manopo'toeme' konigti oro'taj huakkuruda mo'nopo'to'e'uyne. ¹⁶"Hue'eya' Juan bautiza egkapi' opudtanayo Diosen Nokirega mo'nopo'to'e'apone." Kenda Jesús Huairia moname'ne, kenda ona'ti ijnopounmey. ¹⁷Kenoka' Jesús Huairitaj oro' o'nigpeika'demey Dios Diosen Nokireg bo'yokdeme'ne. Konigti Diosa o'pakpo nog aratbuttaj Diosen Nokireg o'bayokme'te, "Q'nen Nokireg bayokhue' yae', Dios." Ahue'dik ijjemey. —Pedroa o'mana'uyate.

¹⁸Kenda judío aratbut on'peede'po dakhue' hua'a o'nokbatikon'uy.

—Huadakda i'e, Dios. Nog aratbut kenpa'ti Diostaj nopo'korea'dik o'ne kenpa'ti Diosere onte'ti noeahnuahuika'dik o'neapo. —Judío huaknopoe'eri huama'buya o'da'uyate.

Antioquia huakka' jakya' nog aratbut huakka'ada Jesústaj huaboa'da o'noknopoe'uyate.

¹⁹Kenoka' judío aratbuta Estebantaj on'arakdepo huaboa'da Jesúsén nog huanigpeika'eritakon on'magka'nok on'mamon'uyate. Jesústaj huaknopoe'eri nogyon nogyon on'bahua'uyate. Fenicia huadariyo on'hua'uyate. Chipre huagkuta'mejyo on'hua'uyate. Antioquia huakka' jakyo on'hua'uyate. Keyo aya'da Jesúsna o'kadhuahua'uyate. Kenda on'manbatia'pakika'uyate. Judío aratbuttay'o'da on'manbatia'pakika'uyate. ²⁰Jesúsén huaknopoe'eri Chipre huagkuta'mej huae'eri kenpa'ti Cirene huakka' jak huaknopoe'eriere Antioquia jakyo on'hua'uyate. Kenda Jesús o'kadhuahua'uy kenda on'manbatia'pakonhua'uyate. Aya'tada on'manbatia'pakonhua'uyate. Judío aratbuttaj nog aratbuttakon kenda Jesúsna o'kadhuahua'uy on'manbatia'pakonhua'uyate. Kan'nopo'yare'po on'manbatia'pakika'uyate. ²¹Huaknopoe'eria on'manbatia'pakonhua'nok Diosa teyda o'batihuapoknok huakka'ada Jesústaj huaboa'da on'nopo'korea'depo o'noknopoe'uyate. Nog aratbutadakon Jesústaj on'nigpee'uyate. Huabokereken eknopoika'nayo o'nenonpo Jesús Huairienkon o'noknopoika'uy.

²²Kenda Jerusalénya' huanigpeika'eri on'peede'po Antioquiayo Bernabétaj on'ta'mona'uyate. ²³Ken okyedepo Diosa 'urua'da o'manopo'tihuekea'depo

o'manopo'durugpakame'te. Kenda Bernabé o'tiahuaydepo durugnada o'epo "Jesús Huairitaj daka'da yan'nigpueunhuahukati'," Antioquí huaknopog'eritaj o'mana'uyate. ²⁴ Bernabé huadakda o'epo Diosen Nokirega huakka'da o'nopo'toenok Jesústaj daka'da o'nigpeika'po o'manbatia'pakonhuahua'nok huakka'ada Jesústaj huaboa'da o'noknopog'uyate.

²⁵ Nogok Bernabé Saulotaj a'ukya'po Tarso jakyo o'hua'uyate. O'huahuaypo Antioquíayo o'tohua'uyate. ²⁶ Jesús en huanigpeika'eriere o'neonhuahua'po huakka' huaknopog'eritaj on'manmadika'onhuahua'uyate, nogbayoktida on'manmadika'onhuahua'po. Keya' Antioquíaya' huakkuruda Jesús en huaknopog'eritaj cristianos on'madikka'uyate.

²⁷ Kenoka' Jerusalénya' Antioquíayo sue'ada Diosen huananbatia'pakeri on'hua'uyate. ²⁸ Agabo o'bodpo, o'manbatia'pakpo, "Aya' huadariya'da aypo ojpai'ere ehue'da o'eapo." Diosen Nokirega o'nopogea'nok Agaboa o'manbatia'pakuyate. Kenoka' Claudio Roma huairi ee'te huabada aypo ojpai'ere ehue' o'uyate. ²⁹ Judea huama'buytaj huakupe mon'manigta'mona' Antioquí huaknopog'eri o'da'po ke'na sue'da o'toepo sue'da kata'mone', ke'na huakka' o'toepo huakka' kata'mone'. ³⁰ Huakupe on'huedeadepo kan'tohue'po Saulotaj Bernabétaj on'mata'mona'po, Judea huanigpeika'eri huairitaj kan'bayoke'po huakupe on'ta'mona'uyate.

12

Jacobotaj on'arakuyate kenpa'ti Pedrotaj ogkudá'uyate.

¹ Kenoka' Antioquí huanigpeika'eria Judea huama'buytaj huakupe on'ta'mona'uyate. Kenoka' Herodes Roma huairi Jerusalényo o'epo ke'nen sorotataj Jesús en huanigpeika'eritaj huaboa'da dakhuea'da on'magka'po, sue'tada on'magka'uyate. ² Jacobotaj kan'arake'po sorotataj o'mata'mona'nok siroa Jacobotaj on'arakuyate. Jacobo Juanen huama'buy o'uyate. ³ Jacobotaj en'arake judío huairi durugda o'nenok Herodes kenda o'peedepo Pedrotakon o'kudá'uyate. Biahue' pan huape' fiesta ee'te Pedrotaj ogkudá'uyate. ⁴ Pedrotaj en'kudade'te meyhuedda botta' botta' sorotataj on'tiokika'po, sikyoed nog kupoada on'tiokika'po, bisik nog kupoakon on'tiokika'po, sikyo nog kupoakon on'tiokika'po. Judío en fiesta e'pokde'te a'araka'po aratbutpoya' ijtoorokapoy Herodesa o'nopog'uy. ⁵ Huabakudá' jakyo sorotataj Pedrotaj daka'da en'tiokikapi' Jesús en huanigpeika'erianayo on'pakpo on'tiona'pakonhua'po. Pedrotaj ka'tihuapoke'po Diostaj on'tiona'pakonhua'uyate.

Huabakudá' jakya' Diosa o'oroka'uyate Pedrotaj.

⁶ Ken sikyo o'epo, eme'te aratbut kan'tiahuaye'po Herodes Pedrotaj oroka'dik ee'tada botta' sorotataa Pedrotaj nopoyo on'hueda'po on'totaj. Botta' sirobja on'ba'tidukupo Pedrotaj. Kenpa'ti akbogpete nogomey sorotataj huatioka'eri o'nepo. ⁷ Jakyo ijhuiti ehue' Diosen huata'moneri o'bo. Huabakudá' jakyo jeyda o'epo Diosen huata'moneri Pedrotaj huapidta' o'deydeypo o'maboa'po,

—Idada yabo'. —Ona'nok.

Ken sirobja e'ba'tiduku' oktikuonka'uy.

⁸—Baka'bia teya' yatagpotinuku', hua'iot yaoton. —Diosen huata'moneria ona'uyate.

Pedroa e'otde'te,

—Huaot yaotonpo, do'taj betahua'. —Diosen huata'moneria ona'uyate.

⁹ Ken Diosen huata'moneritaj o'tahua'po huabakudá' jakya' Pedro o'orokpo. Diosen huata'moneria me'oroketpi' buttidapi' ijjet nopogehue' o'epo ijyorokidapi' Pedro o'nopogepo. ¹⁰ Huakkuru sorotataj huatioka'eritaj o'timononpo nogta'kon o'matimononpo siro jakhui'kayte o'neato'uy. Siro jakhui'kay adpen huakka' jak o'e. Onda ekhuike'te o'norokuyate. Kurute o'tohua'po adta'mon Diosen huata'moneria Pedrotaj okhua'uyate.

¹¹ —Huabakudá' jakya' Diosen huata'moneria do'taj me'oroka'dene, huaboa'da Pedroa o'nokotdepo, Herodes Huairitaj kenpa'ti judío aratbuta do'taj menarakapeya'po do'taj katioke'po Diosa ke'nen huata'moneri menigta'mona'dene, buttida o'e. —Pedroa huanopoya'da o'nopog'uyate.

¹² Kenda Pedro o'noponhua'po María en jakyo o'hua'uyate. María Juan Marcosen huaye o'uy. María en jakyo huakka'da on'kupopak Diostaj on'tiona'pakonhua'po. ¹³ Akbogpeta' Pedroa o'mana'po Rode mune'yoa akbogpete o'huatiakpo beati yaetapo o'huatiakuy. ¹⁴ Pedroa oa' okia'po huakka'da o'durugpakonpo okhuikehue'ada o'korudpo o'ketpo, "Kurute Pedro o'e," o'mana'uyate.

¹⁵—Nama'da ia'. —E'nona'te "buttida ijjay," Rode o'mana'uyate.

—Pedro ehue' o'e. Ke'nen huata'moneri o'eta. —Ona'ti o'nona'uy.

¹⁶ Ken konig en'batia'pakte Pedroa menigokhuike' o'mananhua'uy. Kenoka' o'nokhuike'depo Pedrotaj on'tiahuaypo on'mame'pukeonuyate. ¹⁷ Pedroa o'batepo yan'batik o'mana'po. Diosa huabakuda' jakya' me'g'oka'ne, Pedroa o'manbatia'pakpo, —Jacobotaj kenpa'ti huama'buytaj konig ijmanbatia'paki kenda yan'manbatia'pakti'. —Pedroa o'mana'depo nogyon o'bakhua'uyate. ¹⁸ Emede'te, “¿Pedro men ya'e? ¿Be'a yatikuj?” Huayahuada huabakuda' jakya' sorotataj on'me'pukpo diga'da on'batia'pakuyate. ¹⁹ “Pedrotaj yan'ukpo yan'totiak.” Herodesa e'mana'te huahuayhue' o'nenok, “¿Menpa' ya'monate?” Sorotataj o'mana'po, “Sorotataj yan'arak.” Herodesa o'mana'uyate. Nogok Herodes Judea huadariya' o'hua'uyate. Cesarea huakka' jakyo a'ikaya'po o'hua'uyate.

Herodestaj ida o'bueya'uyate.

²⁰ Kenoka' Tiro huakka' jak aratbuttaj kenpa'ti Sidón huakka' jak aratbuttaj Herodes o'mahuadiay'uyate. Herodes huairien huadariya' Sidón aratbuttaj Tiro aratbuttere aypo o'bayokika'uyatenok. Sidón aratbuttere Tiro aratbuttere Herodeste on'bahuahua'nig'a, huairitaj kudhued Blastotaj on'huahuaypo on'batia'pakuyate. Blasto huairien jak huatoq'eri o'uyate “Oro'taj mo'tinoeye'.” Huairitaj monigbatia'pak. Tiro aratbuttere Sidón aratbuttere o'nona'uyate. ²¹ Ken huame'noete mene'batia'pak. Herodesa oa'me'po ken huame'noete Herodes huairien' uruda huaok o'otpo huairien huahuadte o'huaddepo. Tiro aratbuttaj Sidón aratbuttere o'manbatia'pakuyate.

²² —Ke'na o'manbatia'paknig “Huabokerek ehue' o'e. Ke'na Dios Huairi o'e.” —Utta'da on'mana'uyate. ²³ “Diosyo'da huadakda o'ika'.” Herodesa ahue' o'enok ijhuiti ehue' Diosen huata'moneria dakhue' o'ean'uy. Morokdu'ada o'pe'po o'bueya'uyate.

²⁴ Nogyā' nogya' Jesús Huairitaj on'manbatia'pakonhua'nok huakka'ada huaboa'da on'nigpee'uyate.

²⁵ Ken, Bernabé Sauloere Jerusalényo pai'da aratbuttaj huakupe on'bayoke'depo dakhuapa ogkaddepo Juantaj on'tohua'po Jerusalénya' on'kumejdepō. Antioquíayo on-hua'uyate. Juan on'dikka'uyate Marcos.

13

Bernabé Sauloere nogbayo nogbayo Jesús en huadak hua'a a'manbatia'pakikaya'po huaboa'da on'bahuae'uyate.

¹ Ken Antioquíayo Jesús taj huaknopq'eri ogkupopakika'po Diosen huamanbatia'pakeri o'nuyate. Kenpa'ti huamanmadika'eri o'nuyate, Bernabé o'epo, Simón o'epo, Lucio o'epo, Manaéner Sauloere o'nepo. Simón on'dikka'uyate Negro. Lucio Cirene huakka' jak huag'eri o'uy. Herodes Galilea huadaribayo huairiere Manaéner on'kerekuayate. ² Diostaj on'batidi'kea'po Diosa e'tiona'pakte me'pee'po bapehue' o'nunhua'nok,

—Bernabé Saulotaere yan'mata'mona'. Nogyā' nogya' Jesucristoen huadak hua'a kan'manbatia'pakonhuahuike'po yan'mata'mona'. —Diosen Nokirega o'mana'uyate.

³ Diostaj aya' on'tiona'pakdepo kenpa'ti bapehue' ee' on'batikdepo Bernabé taj Saulotaere on'batibata'tepo Jesucristoen huadak hua'a kan'manbatia'pakike'po on'mata'mona'uyate.

Chipre huagkuta'mejoya' Bernabé Sauloere Jesús en huadak hua'a a'manbatia'pakuyate.

⁴ Ken Diosen Nokirega Bernabé taj Saulotere o'mata'mona'denok Seleucia huakka' jak e'pogte o'nokye'uyate. Keya' Chipreyokon huagkuta'mejoyo kusi'pete o'nokteg'uyate.

⁵ Salamina huakka' jakyo e'pog dagkotte on'betdepo judioen huaitake' jakyo Jesucristoen huadak hua'a on'manbatia'pakato'uyate. Juana huatihupokonhua' on'tohua'uyate.

⁶ Huaboro' huagkuta'mejoyo huabada on'huae'depo Pafos huakka' jakyo o'nokye'uyate. Keya' Barjesús judío aratbuttaj on'huahuay'uyate. Barjesús tidig huakika'eri o'epo da huamanbatia'pakeri o'epo Diosen huamanbatia'pakeri ijjeje nama'da oa'ika'uyate.

⁷ Barjesús gubernador huairiere o'ika'po gubernador huairi Sergio Paulo huakka'da o'nopoika'uyate. Apagba' e'peeta' o'pakpo “Bernabé Saulotere yan'totiak.” O'mana'uyate.

⁸ Tidig huaka'eritaj on'dikka'uyate Elimas. Saulotaj Bernabé taere manigpee'hue' yag'. Nama'da on'mana'. Gubernador huairitaj ona'uyate. Kenda oknopq'ehue' yag'. Ona'uy.

⁹ Ken Saulotaj on'dikka'uyate Pablo Diosen Nokirega huakka'da o'nopo'toenok Barjesústaj buttida daka'da o'tiahuaypo,

¹⁰ —Nama'da huaa'eri i'ene. Dakhuea' i'kika'ne. Toto'ensi'po i'ene. Huadak e'kika' eretpakhue' i'ika'ne. “Diostaj e'nigpee' dakhue'da o'e.” Nama'da i'ika'ne. ¹¹ Oy Dios Huairia ontaj sue'pi' dakhuea' megka'apone. Ekpobig i'ea'pone. Sue'da huame'noe niokpo tiahuyhue'dik i'etuapone. —Pablo Barjesústaj ena'te kenokda okpobig o'unpo sikkiregda o'mabodpo tiahuyhue'dikda o'unpo be'api' men'ta'koypo men'tohue'po o'baukuy. ¹² Kenda gobierno huairi o'tiahuaydepo, Dios Huairied e'manmadika'taj o'me'pukepo Dios Huairitaj huaboa'da oknopq'uyate.

Pablo Bernabéere Pisidia huadariyo Antioquia jakyo o'nunhua'uyate.

¹³ Pablo Pafos jakyo kusi'petone'yo on'bakudpo huaboro' e'pog o'nokteppo Perge jakyo o'nokye'uyate. Perge Panfilia huadariyo o'e. Juannayo Pergeya' o'bakkorepo Jerusalényo o'hua'uyate. ¹⁴ Nogok Perge jakya' o'norokpo, Pisidia huadariyo on'hua'po. Pisidia huadariyo nog Antioquia jakyo o'nokye'uyate. Keyo okmapije'ahuaddikte judío aratbuten huaitake' jakyo on'kudpo on'huaduyate. ¹⁵ Ken Moisésba' o'bona'pakdepo kenpa'ti Diosen huamanbatia'pakba' o'bona'pakdepo huaitake' jak huairia Pablotaj Bernabétere on'mana'po:

—Aratbut egkupopakte e'manmadika'ta' e'paknayo monmadika', eg'. —Huaitake' jak huairia on'mana'uyate.

¹⁶ Ken Pablo o'bodpo eda'te yan'batik o'batepo,

—Yan'pee', Israel aratbut. Kenpa'ti yan'pee' nog aratbutada Diostaj huanigpeika'eri.

¹⁷ Israel aratbuten Dios oro'en adhueva'pane'taj o'baktie'ea'uyate. Egipto huadarihayo nog aratbutenbayo oro'en adhueva'pane' e'neonhuahuikaya' Diosa o'maitaka'uyate. Kenpa'ti Egipto aratbuten huadariya' Diosa teynanada o'epo o'maoroka'uyate. ¹⁸ Nog huadariyo on'bahuae'onhuahua'uyate. Sue'da aratbut e'nahue'yo cuarenta huabayok on'bahuae'onhuahua'po keyoda Diosa daka'da o'matqe'unhuahua'uyate. ¹⁹ Ken, Canaán huadariyo nogda nogda aratbut o'neonhuahua'ika'po, ken huadariyo siete gobierno en'matqe'ika'te Diosa oro'en adhueva'pane'taj Canaán huadari a'bayokya'po Canaán huadrieri aratbuttaj Diosa o'tihuapoknok oro'en adhueva'pane'a on'baarakpo aya'tada on'baarak'uyate. ²⁰ Ken cuatrocientos cincuenta huabayok ee'ted noga noga huamanoeya'eri huairi on'kudika'po Israel aratbuttaj on'matoeonhuahuika'uyate. Ta'pote Samuel Diosen huamanbatia'pakeri huairi o'uyate. ²¹ Kenoka' oro'en adhueva'pane'a gobierno huairi on'eretpakpo "Beyok." Diostaj o'nona'uyatenok. Diosa Saúl, Israel huairi o'manigyahuea'uyate. Saúl Cisensi'po o'uyate. Benjamín aratbut o'uyate. Cuarenta huabayok Saúl Israel aratbuten huairi o'unhuahuika'uyate. ²² Nogok Diosa Saúl huairi ee'okkaypo o'enpo Davidtaj Israelen huairi o'yahuea'uyate. "David Isafensi'po huadakda o'kika'. Do'taj be'nopo'durugpaka'ne. Aya'da ijpakika'nig o'kika'apo." Diosa Davidtaj o'tia'pakuyate. ²³ Nogtiada David adhueva' huasi'poed huayayo huasi'poed huayayoa Israel aratbuttaj o'manopo'yarea'apo on'te'ti Diosere o'manoeanhuahuika'apo. Diosa o'mana'uyate. Jesús kenda huabokerek o'e. ²⁴ Jesús a manmadikahued ee'ted Juana aya'da Israel aratbuttaj o'mana'po: "Yan'nopo'korea' yan'nopo'korea'po bautiza yagka'." Juana o'mana'uyate. ²⁵ Juana o'manahuahuika'apo, o'kuhuitdeapo nogiti o'mana'po: "Diosen Cristo o'e. Do'taj moknopoeng'a Cristo ehue' ijje'y. A'ti o'epo a'ti bo'huatiakapone. Ke'na huadaknanada o'e. Donayo dakhue'da ijje'y."

²⁶ Opu'daj o'nona'ne, egomey. Opu'd Abrahamen adhueva' huasi'poed huayayo huasi'poed huayayo mo'ene. Kenpa'ti opudomey Diostaj huame'pukeriomeytaj o'nona'ne. Diosa mo'nopo'yarea'apone on'te'ti kurudygo mo'noeanhuahuika'apone, opudtehuapa' yanoknopojkati'. ²⁷ Ken Jerusalén jak huage'eri kenpa'ti kenomeyen huairi Jesústaj oknopogehue' o'neonhuahuika'uyate. Dios Jesústaj o'ta'mona'uyate oknopogehue' o'ne'uyate. Okmapije'ahuaddik huame'noete Diosen huamanbatia'pakerienba' on'mona'pakpo oro'en judío huairia on'peika'nig'a nopoekahue'da o'nika'uyate. Konig Diosen huamanbatia'pakeria onda'ika'uyatenig konigda Jerusalén jak huage'eria huairiere dakhuea' o'nogka'uyate. Kan'arake'po Jesústaj on'bayokuyate. ²⁸ Jesús kenpa'da huadknada o'ika'po sigpi' dakhuea' kahue' o'ika'nok "dakhuea' o'kika'." huahuaa' nopogehue' ee'pi' "Yaarak, yaarak." Pilatotaj o'nona'uyate. ²⁹ Jesústaj aya'da yagkapetnigtaj Apagba'te on'timadoya'uyate. Aya'da kenda ogka'depo e'bueyde'te hueypa cruzya' on'huaraka'po on'tohua'po kubarakyo on'hueda'uyunig'a ³⁰ Diosa e'bueytada o'noyhuada'uyate. ³¹ Galileaya' Jerusalén jakyo Jesúsen huanigpeika'eria Jesúsero on'huae'ika'uyate. Jesús e'noyhuadde'te kenomeytaj Jesús o'bahuahuayonhua'uyate. Nog huame'noe nog huame'noe Jesús a men'tiahuayde'po o'bahuahua'uyate. Oy Jesústaj aratbuttaj on'manmadikika'.

³² Opu'da kan'nopo'durugpake'po oro'a on'nigbatia'pakne. "Do'hued Huasi'potaj ijnoyhuada'apoy." Diosa oro'en adhueva'pane'taj o'mana'uyunok oro'a o'nonbatia'pakne.

³³ Kenda Diosa o'mana'uyatenig oy oro'taj mo'nigka'deme'te Jesústaj o'noyhuadame'te. Oro' kenomeyen a'neneriensip'o o'ene. "On do'hued Huasi'po me'taene. Oy o'noyhuada'ne." Apagba' salmo botta'a'te kenda o'madoya'uyate. ³⁴ "Konig 'urunanada o'ka'apone" Jesústaj e'huada Davidtaj Diosa ona'uyate. Kenda oa'uyyo Jesúsbuey parahue'dik kae'po o'noyhuadame'te. ³⁵ Kenpa'tion nog salmote oa'po: "O'nen 'urusi'poda huadi'nanada o'enok so'parahue'dik kae', Apag Dios." Apagba'te kenpa' oa'. ³⁶ Ken a'nennada David Diostaj o'nigpeika'po Israel aratbuten gobierno huairi o'unhuahuika'uyate. Nogok o'buey'uyate. Ke'nen apagkudakere ontayo'

ogkubarakka'uyate. Kubarakya' David o'para'uyate. ³⁷ Jesústanayo Diosa o'noyhuada'nok parahue' o'eme'te. ³⁸ Jesústaj opudomeya eknopog'nayo Diosa dakhuea' e'ka' okkahuea'dik mo'ene yan'nopoikati', egomey. ³⁹ Moiséstaj opuda mo'nigpeika'nok Diosa nopo'tihuekehue' mo'ika'ne. Oynayo aya'ada be'api' Jesústaj o'noknopog'nok Diosa kenomeyen dakhuea' e'ka' o'manopo'tihueke'apo.

⁴⁰⁻⁴¹ Diostaj huatierikeria yan'tiahuay'. Diga'da mo'mame'pukpo mo'mabueyapone. Opud e'manoete konig tiahuayhued o'neonhuahuika'uyate 'urua'da ijka'apoy. Kenda opuda oknopog'hue' mo'ea'pone. Kenda e'manbatia'pakika'tada oknopog'hue' mo'ea'pone.

Kenda Apagba' huamanbatia'pakeria a'nenda o'mana'po, keyoj, daka'da yan'nopoepo konigti kahue' yane'. —Kenda Pabla o'mana'uyate.

⁴² Ken Pablomey judioen huaitake' jakya' e'norokde'te “Nog okmapie'ahuaddik huame'noete iyo onte'ti yan'kumej nogiti konigti Jesústaj monbatia'pak.” Pablota' o'nona'uyate. Judio ehue' nog aratbuta kenpa' o'nona'uyate. ⁴³ Ken judioen huaitake' jakya' aratbut o'norokdepo huakka'mon Pablota' Bernabéaere on'batahua'po, judio aratbut o'nepo kenpa'ti nog aratbut konigti judio aratbut e'dik o'nepo Diostaj on'nigpeika'po on'tiona'pakika'po. “Dios huadi'da mo'enok daka'da yan'nigpeika'. Jesústaj yanoknopog'epo batikhue' yanika'.” Pablo Bernabéere on'mana'uyate.

⁴⁴ Nog semanakon okmapie'ahuaddik ee'te aya' huakka' jakyo huae'eria ogkupopakuyate. Diosen huadak hua'a Jesústaj e'peeta' on'pakpo on'kupopakuyate. ⁴⁵ Kenoka' huakka' aratbut Pablota' a'peeya'po egkupopakte judio aratbuta on'tiahuaydepo, digda on'bahuahuaypo, “Nama'da o'mana'.” Pablota' on'huaa'po, Pablota' dakhuea'da on'bahuaa'uyate. ⁴⁶ Pablo Bernabéere me'pukhue'ada 'urua'da on'mana'po:

—Opud judio aratbuttaj huakkuru Diosen huadak hua'a Jesústaj manmadika'dik o'nenig'a opudnayo e'peeta' pakhue' mo'epo onte'ti Diosere e'neonhuahuika'ta' pakhue' mo'enok nog aratbuttaj Jesúsen huadak hua'a o'manmadika'apoy. ⁴⁷ In konig Dios Huairia oro'taj mo'ta'mona'uyne:

Judio aratbut ehue' huag'erite on'ta'monapone. Konig huakjey onyahuea'dene mona'po. Aya' aratbuttaj aya' huadariyo huadak hua'a kan'manopog'ea'epo onte'ti Diosere manoeanhuahuika'dik kan'manopog'ea'epo on'ta'monapone.

—Pabla o'mana'uyate.

⁴⁸ Kenda nog aratbuta on'peepo on'duruggpakpo kenda Diosen e'manmadika' 'uruda o'ge. On'batia'pakuy. Kenomeytaj onte'ti Diosere o'manoeanhuahuika'apopo Diosa o'baktie'ea'uyate. Jesústakon o'noknopog'uyate. ⁴⁹ Ken huadaribayo huabada Diosen huadak hua'a Jesústaj on'manbatia'pakonhua'uyate. ⁵⁰ Kenoka' judio aratbut Pablota' Bernabéeretaj diga'da on'mahuadia'po ettone' huairi Diostaj huaita'pakika'eritaj kenpa'ti huakka' jak huabokere' huairitaj judioy on'huamahui'ia'uyate. Pablo Bernabéere dakhue'da ogka' on'bahuaa'nok aratbut Pablota' Bernabéeretaj on'magka'po kenomeyenbaya' on'maen'uyate. ⁵¹ Pablo Bernabéere on'bakhua'depo hua'i sorok on'nonokbitbitan'uyate. Aratbut huakka' jakya' dakhuea'da ogka'denok kan'nokote'po on'nonokbitbitan'uyate. Huakka' jakyo Iconioyo on'hua'uyate. ⁵² Ken, Jesústaj huaknopog'eri Antioquia' Diosen Nokirega huakka'da o'manopo'tog'nok durugda o'nika'uyate.

14

Pablo Bernabéere Iconio huakka' jakya' Jesústaj huadak hua'a on'manbatia'pakonhua'uyate.

¹ Ken Iconio huakka' jakyo Pablo Bernabéere o'nepo judioen huaitake' jakyo onokteyo' on'kudonpo Jesúsen huadak hua'a 'urua'da on'manbatia'paknok huakka'da Jesústaj huaboa'da o'noknopo'ka'po, o'noknopog'uyate. Huakka'da judio aratbut kenpa'ti huakka'da nog aratbutada Jesústaj o'noknopog'uyate. ² Judio oknopog'hue'da o'nepo nog aratbuttaj nama'da on'manmahui'ia'po dakhue'dikda a'manopog'eya'po. ³ Konigepo Pablo Bernabéere keyo o'neonhuahu'po Dios di'da o'epo Jesústaj mo'nigta'mona'uyate. Kenda me'pukhue'ada on'manbatia'pakonhua'uyate. Jesús Huairia o'paknok aratbuttaj Pablomeya' on'bayarea'onhua'uyate. E'bayarea'te on'tiahuaypo buttida on'batia'pak aratbuta on'nopog'uyate. ⁴ Iconioya' sue'da huakka' Pablota' Bernabéaere on'pakuy. Nog sue'da huakka'mon aratbut kenomeytaj pakhue' o'nepo judio huairitaj on'pakuyate. ⁵ Kenoka' judio aratbutere nog aratbutere huakka' jak huairiomeya' Pablota' Bernabéere mon'batidi'ke kenpa'ti mon'bapa'ea' soatayo' on'bahuaa'uyate. ⁶ Kenda Pablo Bernabéere huaboa'da on'peepo on'mon'uyate. Licaonia huadaribayo on'mon'uyate. Keyo Lистра

huakka' jakyo kenpa'ti Derbe huakka' jakyo on'mon'uyate, ⁷ *Keya'* Jesúsen huadak hua'a on'manbatia'pakonhua'uyate.

Listra huakka' jakya' Pablotaj on'pa'ea'uyate.

⁸ Listra huakka' jakyo huabokerek huakket o'huadika'po hua'ehue'dik o'uyate. Kenda e'si'pogē o'epo kenteda o'huadonhuahuikame'te. Hua'ehue'da o'ika'uyate. ⁹ Pablo e'mana'te huabokerek huakket o'pēdepo oknopōepo. Diosa yarea'dik me'ene oknopōedenig Pabloa oknokotpo Diosa o'yarea'apo o'nopōepo ¹⁰ 'utta'da ona'po,

—Yabo'. Huada'kobopipen butuka' yabo'. —Pabloa ona'uyate. Ken huabokerek e'yareadte idada o'bodpo huaboa'da o'hua'uduyate. ¹¹ Pabloa huakkettaj o'yarea'nok Licaonia aratbut on'tiahuaydepo kenomeyen hua'ate 'utta'da on'basagkia'udpo:

—Kenomey dios o'ne. Aratbuten huaso' o'nunpo kurudya' oro'omeytaj mo'nighuarakdene. —Licaonia aratbut 'utta'da on'basagkia'uyate.

¹² Licaonia aratbuten dios Júpiter kenpa'ti Mercurio. Bernabé dios Júpiter o'e, on'batia'pakuy. Pabloa huamana'eri o'epo dios Mercurio o'e. On'batia'pakuyate. ¹³ Listra huakka' jak huakudte eatiokye'da dios Júpiteren jak o'uyate. Júpiter jak sacerdote vaca huakhuenera o'batotiakdepo Pablotaj Bernabétaere a'yokya'po e'nigarakta' e'pakada. ¹⁴ Jesúsen huata'moneri Bernabé Pabloere kenoka' kenda sacerdote nama'da yaka'apet on'nopōepo kena'po opiot on'huis'uyate. Aratbut egkupopakyo on'kudonpo 'utta'da o'mana'po:

¹⁵ —¿Mena'po opuda kenpa' boka'? Huabokerek opudonigti o'ey. Dios ehue' o'ey. Kenda bokika'nig dakhue'nanada o'e. Batikdik mo'ene. Dios Huanoeonhuahuikeritayo'da yan'nopo'korea'po yan'nigpejika'. Diosa kurud o'ka'uyate. Ote' huadariere e'pog o'ka'uyate. Aya'da kurudyō huāē'eri, aya'da huadariyo o'ika'nig aya'da huakupayo huāē'eri huahueyo huāē'eri e'pog huāē'eri oka'uyate. ¹⁶ A'nenda aya'da a'neneria katepi' on'pakpo ogkika'uyate. Diosa “Kahue'dik yanika',” manahue' o'uyate. ¹⁷ Dios huadkada o'e. Aratbuta kan'nopōjke'po 'urua'da Diosa oro'taj bo'tihuapokonhuahuika'ne. Oro'taj ehui' mo'nigta'mona'ika'ne aypo mo'nigkerekika'ne, aypo bo'yokika'ne kenpa'ti oro'taj mo'nopo'durugpaka'ika'ne. —Pabloa Bernabéera 'utta'da on'mana'uyate.

¹⁸ Kenpa' en'mana'pi' kenomey dios o'ne Listra aratbuta nama'da on'nopōepo vaca e'nigarakta' o'deretpakpo o'darakay'uyunig'a.

¹⁹ Ken Antioquía huakka' jakya' kenpa'ti Iconio huakka' jakya' sue'da judío aratbut on'batiakdepo nama'da huaa'eri o'epo Pablotaj yan'darak on'mana'nok huakka' aratbuta Pablotaj huida on'pa'ea'epo o'bueyde on'nopōepo huakka' jak kurute on'totokuyate. Kenteda o'nen'uyate. ²⁰ Jesústaj huaknopō'eria Pablote en'tikupopakte Pablo o'bodpo onte'ti huakka' jakyo o'kuduyate. Eme'te Bernabéere on'bakhua'po Derbe huakka' jakyo on'hua'uyate.

²¹ Derbe huakka' jakyo, “Jesúsa nopo'tihueke'dik mo'ene, onte'ti kurudyō noeanhuahuika'dik mo'ene,” on'manbatia'paknok huakka'da huaboa'da Jesucristotaj o'noknopō'po on'nigpeē'uyate. Nogok Listra Iconio kenpa'ti Antioquíayo on'kume'uyate. ²² Listra Iconio Antioquíayo Pablo Bernabéere huanigpejika'eritaj daka'da yan'nigpejika' on'mana'po. “Jesústaj daka'da yan'nigpeeonhuahuika'. Batikhue' yanika'. Nogiti nogiti opudtaj Jesústaj oknopōehue' huāē'eria dakhuea' o'magka'aponok pai'nanada mo'nopo'unhuahua'po Dios Huairiens'i'po mo'eapone. Diosere mo'ika'apone.” On'manmadika'uyate. ²³ Nogyō nogyō Jesúsen huanigpejika'eriyo' ogkupopakpo huanigpejika'eritaj huamatōe' huairi on'baktie'ea'uyate. Kenpa'ti Dios ka'pē'po bapehue' o'nepo on'manigtiona'pakpo: “Inomey huanigpejika'eritaj huamatōe'eri huairitaj daka'yamatōe', Dios Huairi.” On'manigtiona'pakuyate.

Antioquía Siriabayo ona'ti Pablo Bernabéere on'kume'uyate.

²⁴ Nogok Pisidia huadaribayo onpokonhua'po Panfilia huadaribayo o'nokyepo. ²⁵ Perge huakka' jakyo Jesúsen huadak hua'a on'manbatia'pakdepo Atalia huakka' jakyo on'hua'uyate. ²⁶ *Keya'* kusi'petone'yo on'kuddepo onte'ti Siriabayo Antioquíayo o'noktego. *Keya'* a'nenda Jesúsen huaknopō'eria Pablotaj Bernabéeretaj on'mata'mona'uyate. On'mata'mona'po, “Jesúsen huadak hua'a aratbuttaj on'manbatia'pakapo. Kenomeytaj daka' yamatōika', Dios.” on'tiona'pakuyate. Pablo Bernabéere aya'da on'kuhuitdepo ona'ti on'kume'uyate. ²⁷ Antioquía huakka' jakyo o'nokyedepo Jesúsen huanigpejika'eritaj on'kupopaka'depo, “Oro' nog jak nog jakyo Jesúsen huadak hua'a o'manbatia'pakika'po Diosa 'urua'da bo'tihuapokika'ne. Diosa nog aratbut Jesústaj huaknopōe' o'batihuapokikame'.” Pablo Bernabéera kenda on'manbatia'pakuyate. ²⁸ Pablo Bernabéere huanigpejika'eriere huakka' puug o'nunhua'uyate.

15

Jerusalén huakka' jakyo Jesúsen huaknopog'eri huairi ogkupopakuyate.

¹ Kenoka' Judea huadari huag'eri Judeaya' Antioquia jakyo on'batiaakuyate. Huama'buy huanigpeika'eritaj huaboa'da on'manmadika'po, konig Moisésa o'mana'uyate huabokereken huasi'dak oktegdik mo'ene. Okteghue' eg'nayo Diosa nopo'koreahue' mo'epone. Huaboa'da on'manmadika'uyate. ² Kenda on'manmadika'nok Pablo Bernabéere Judea huamanmadika'eriere huayahuaya nogpa' nogpa' e'ka'taj ighua'da on'mana'uyate. Be'a buttida yaa' nopoehue' o'nenok Jerusalén huakka' jakyo Jesúsen huata' moneritaj kenpa'ti huanigpeika'eri huairitaj kenda kan'batia'pake'po Pablota Bernabéeretaj kenpa'ti sue'da Antioquia huanigpeika'eritaj on'mata'mona'uyate.

³ Ken Antioquia huanigpeika'eri on'mata'mona'nok on'hua'uyate. Fenicia huadaribayo kenpa'ti Samaria huadaribayo on'pokonhua'depo on'manbatia'pakonhua'uyate. Nog aratbuta konig kenomeyen adhuae'pane' nama'da ogkika'uynig konigti ogkika'po, Diostakon a'nigpeikaya'po kenpa'da on'batikuyate. Kenda 'urua'da on'manbatia'pakonhua'nok huama'buya on'peedepo huakka'da on'durugpakuyate.

⁴ Pablo Bernabéere Jerusalényo e'nokyedete aya' huaknopog'eri Jesúsen doce huamata'moneri huanigpeika'eri huairiere durugda on'matogepo on'madokoe'uyate. Ken nog huakka' jakyo nog huakka' jakyo Diosa o'tihuapoknok Jesústaj on'manmadika'onhua'nok huakka'da on'nigpeeme'. Pablomeya on'batia'paknig'a, ⁵ sue'da fariseo aratbut Jesústaj o'noknopogeme'po on'bodpo on'mana'po:

—Nog aratbutada huanigpeika'eritaj huabokereken huasi'dak oktegdik o'nika'. Kenpa'ti Moisésenba' nigpeika'dik o'ne. —Fariseo aratbut huanigpeika'eria on'mana'uyate.

⁶ ¿Diostaj kan'nopo'kore'po menpa' nog aratbuta Moisésen e'mana'taj nigpeika'dik ya'ne? Jesúsen doce huamata'moneri huanigpeika'eri huairiere ogkupopakpo huayahuaya on'mananhua'po. ⁷ Ken huakka'da en'batia'pakonhuade'te Pedro o'bodpo o'mana'po:

—Nog aratbut judío ehue'taj Jesústaj kanoknopog'po “Jesústaj huadak hua'a nog aratbut-taj yamanbatia'pak,” a'nenda Diosa do'taj bektie'eapo mename'ne. Kenda mo'nopogene, egomey. ⁸ Diosa aya' aratbuten huanopo' o'makie'ika'. Nog aratbuttaj o'bae'po oro'taj o'manopogea'uynye. Konig oro'taj a'nenda Diosen Nokireg boyo'keme'ne konigti nog aratbuttakon o'bayokeme'. ⁹ Konig Diosa oro'taj di' mo'ene konigti nog aratbuttaj di' o'maepo. Nogomey Diostaj o'noknopogonok Diosa o'manopo'tihuekeme'. ¹⁰ Diosa nog aratbuttaj o'manopo'tihuekeme', mena'po opudata oknopogehue'dik mo'ika'. Ken Moisésa o'mana'po o'madoya'uyate. Kenda oro'en adhuae'pane' kihakue'dik o'nika'uyate. Oro'kon kihakue'dik o'ene. Konigepo kenda Moisésa o'mana'uyate nog aratbuttaj manihakue' yanika'. ¹¹ Dios oro'taj di' mo'epo, katetehue'da mo'nopo'tihuekepo onte'ti kurudyo mo'noeanhuauka'apone konigti Dios nog aratbuttaj di' o'maepo katetehue'da o'manopo'tihuekepo, onte'ti kurudyo o'manoeanhuauka'apo. —Pedroa o'mana'uyate.

¹² Ken aya'da egkupopakada on'tia'pakbatikon'uy. Bernabétaj Pablotaere on'mapee'uyate. Konig tiahuahued o'neonhuauka'nig Diosa oro'taj o'tihuapokpo nog aratbuttaj o'kadhuaua'po kenpa'ti o'bayareamey. Pablo Bernabéerea on'manbatia'pakonhua'uyate. ¹³ Kenoka' en'manbatia'pakbatikde'te Jacoboa o'mana'po:

—Do'taj men'pee' egomey. ¹⁴ Diosa nog aratbuttaj judío ehue'taj huaboa'da o'manopo'tihuekedeme'te Diostaj men'nigpeike'po Diosa o'baeme'te. Simón Pedroa kenda monbatia'paktene. ¹⁵ Ken konig ya' epet Diosen huamanbatia'pakeria on'mana'uyate:

¹⁶ A'nenda David huairien aratbut Diostaj daka'da on'nigpeika'uyate. Nogok Daviden adhuae' huayayoa Diostaj nigpeehue'da o'nuyate. Nogok ijkumejapoy, Diosa o'mana'po, Daviden aratbuttaj ijmanopo'korea'aponok. Onte'ti Diostaj on'nigpeika'apo. ¹⁷ Aya'ada nog aratbuta Diostaj ukdik ka'nike'po Daviden aratbut-taj ijmanopo'korea'apoy. Nog aratbuta do'taj oknopoi'ka'dik menika'. ¹⁸ Ken konig Dios Huairia o'manopogea'uyate.

Kenda Diosba'te o'madoya'uyate.

¹⁹ Inomey nog aratbut Diostaj on'nopo'korea'depo Diostaj on'nigpeika'nok, “Moisés Diosba' e'mana' nigpeika'dik mo'e.” Oro' ahue'dik o'ey. Ijyay. ²⁰ “E'ketka' diostaj pakhue' yanika'po kenpa'ti vacaen e'ketka' diostaj e'yokde' ken huaen bapehue' yane'. Nogen huatoe'taj bakdejue' yanika'. Kenpa'ti e'huerenonuku'po e'buay huaen bapehue' yanika'po huahueya' e'ta'kot huaen bapehue' yanika'. Huamimipi' bapehue' yanika'.” Kenyo'da nog aratbut huaknopog'eritaj monigmadoya'. ²¹ A'nenda kenpa'ti oyda nogya' nogya' huakka' jakya' Moisésenba' on'bonapakika' okmapie'ahuaddikte huaitake' jakya'. — Jacoboa o'mana'uyate.

²² Ken Jesúsen doce huamata'moneri huanigpee'eri huairiere aya'da huanigpeika'eriere 'urua'da Jacobo oa' on'nopogepo, “sue'da oro'en huanigpeika'eritaj mon'mata'mona'.

Antioquíayo Pablo Bernabéere botta' mon'mata'mona.' Q'nuyate. Judas Barsabástaj on'ta'mona'uyate. Silastaj kenpa'ti on'ta'mona'uyate. Silas Barsabásere huairi o'ne'uyate. ²³ Ken beroba' e'madoya' on'manigta'mona'uyate.

“Oro' Jesúsen doce huamata'moneri huanigpejka'eri huairiere kenpa'ti huama'buyere opudtaj on'dikta'mona'ne, on'nigmadoya'ne. Opud nog aratbut Judío ehue' huama'buy mo'ene. Antioquia huakka' jak huajka'eri mo'ene. Kenpa'ti Siria huadaribayo huajka'eri mo'ene. Kenpa'ti Cilicia huadaribayo huajka'eri mo'ene. ²⁴ Sue'da oroen huama'buy huabokereka bo'huahuame'te opudtaj nama'da huadik monmadikame'te. Huabok-erekensi'dak oktegdik mo'ene. Konig Moisés o'mana'uyate nigpejka'dik mo'ene. Kenpa' yan'manmadika' manahue' o'emey oro'. ²⁵ Botta' oro'en huaknopoe'eri huadi'da huama'buytaj Bernabéere Pabloere opudomeytaj e'ta'mona'ta' o'pakpo onokteteyo' Silas-taj Judastere o'baktie'ea'de. ²⁶ Pablo Bernabéere Jesucristotaj on'nigpeepo nog huakka' jakya' nog huakka' jakya' keya' aratbut on'huadiaypo e'barakta' on'pakpo Jesúsen huadak hua'a on'manmadikame'te. ²⁷ Ken, Judas Silaseretaj o'mata'monay. Kenda opudtaj o'nigmadoya'ne konigti kenomey 'urua'da mona'apone. ²⁸ Aya'da Moisésa o'mana'uyate oro'nayo manahue' q'nene. Kenda opud kika'dik mo'ene oro'ere Diosen Nokiregere o'nopoe'oro' o'ona'ne. ²⁹ Huae'n e'ketka' diostaj e'yokde' ken huae'n bapehue' yanika'. Konigti mimi bapehue' yanikati'. Kenpa'ti e'huerenonuku'po e'buey huae'n bapehue' yanika'. Nogen huatoe'taj bakdejhue' yanika'. Kenpa'da o'ona'ne. Kenda e'nigpejka'nayo huadakda bo'kika'po. Kenpa'da o'nigmadoya'ne.”

³⁰ Antioquíayo on'mata'mona'denok on'hua'uyate. Aya'tada huanigpejka'eritaj on'bakupopakandepo beroba' e'nigmadoya' on'bayokuyate. ³¹ Kenoka' huama'buy beroba' on'tiahuaypo on'bona'pakdepo beroba'te 'urua'da on'maboroayme'tenok huakka'da on'madurugpakuyate. ³² Judas Silasere Diosen huamanbatia'pakero q'nepo huama'buytaj 'urua'da on'maboroaypo on'manmadika'onhua'nok ken huama'buya Diosen daka'da ogkika'uyate. ³³ Ijhue'mon keyoda q'neonhuahua'depo Antioquia huama'buya. Jerusalén huaknopoe'eritaj on'mata'mona'uyate. ³⁴ Silasnayo ehua'ta' pakhue' o'epo huahue' o'uyate. ³⁵ Pablo Bernabékon huahue'da Antioquia huakka' jakyo q'nepo nogomeyere Jesús Huairien huadak hua'a on'manbatia'pakonhuahua'po on'manmadika'onhua'uyate.

Jesúsen huaknopoe'eritaj a'maboroaya'po Pablomey onte'ti huaboa'da on'hua'uyate.

³⁶ Nogok Pabloa Bernabétaj ona'po:

—Nog huakka' jakyo nog huakka' jakyo aya' jakya' oro' o'manmadika'uynig keyo bohua'. Mobata'huade. Jesúsen huadak hua'a menpa'ti daka' yan'nigpejket kenda monopoe. — Pabloa ona'uyate.

³⁷ Juan Marcostaj Bernabéa e'tohua'ta' e'paktada ³⁸ Pablonayo e'tohua'ta' pakhue' o'epo. Panfilia huakka' jakya' o'bakkumejme'nok Juana Pablomeyere nogyo nogyo Jesúsen huadak hua'a a'manbatia'pakya'po huahue' o'eme'nok Pabloa e'tohua'ta' pakhue' o'uy. ³⁹ Huakka'da huayhuaya on'mahuadiayudpo konigti pakhue' o'nepo nogyon nogyon on'bakhua'uyate. Bernabé Marcostaj o'tohua'po huaboro' kusi'peyo Chipre huagkuta'mejyo o'nokte'uyate. ⁴⁰ Pablonayo Silastaj oe'uyate. Diosa kabati-huapoke' huama'buya on'tiona'pakdepo on'mata'mona'denok on'bakhua'uyate. ⁴¹ Pablo Siria huadaribayo ohua'epo Cilicia huadaribayokon o'hua'epo, “Jesucristotaj daka'da yan'nigpejka'.” Nogyá' nogyá' huanigpejka'eritaj on'maboroay'uyate.

16

Pabloere Silasere Timoteo o'huae'uyate.

¹ Pablo Silasere huakkuru Derbe huakka' jakyo on'hua'depo konogyonda Listra huakka' jakyo on'hua'uyate. Timoteo Jesústaj huaknopoe'eri o'epo Listrayo o'ika'uyate. Ke'nen inag Jesústaj oknopoe'epo judío aratbut o'uyate. Timoteoen apag judío aratbut ehue' o'uyate. ² Listra huakka' jakyo huanigpejka'eria kenpa'ti Iconio huanigpejka'eria Timoteo huadakda o'e on'batia'pakika'uyate. ³ Pablo Timoteotaj nogyon nogyon e'tohua'ta' o'pakpo keyo Timoteoen apag nog aratbutda o'e judío aratbut on'nopoenok huadiayhue' me'nepo Pabloa Timoteotaj huasi'dak okte'uyate. ⁴ Nog huakka' jakyo nog huakka' jakyo on'hua'epo kenda Jerusalén huaknopoe'eri huairi Jesúsen huata'moneriere on'maname'nigda Pablomeya on'mananhua'uyate. ⁵ Ken huanigpejka'eri ogkupopakika'po nogiti nogiti Jesústaj daka'da on'nigpeepo aya'da huame'noeda nogakon Jesústaj huaboa'da o'noknopounhua'uyate.

Pabloa Macedoniabayo huaq'eritaj konig e'yorokea'nig o'tiahuay'uyate.

⁶ Asia huadaribayo Jesúsen huadak hua'a manbatia'pakhue' yane'. Diosen Nokirega Pablota' ona'nok Frigia huadaribayo kenpa'ti Galacia huadaribayo on'hua'epo ⁷ Misia

huadaribayo q'nedepo Bitinia huadaribayo ehua'ta on'pakuynig'a "Huahue'dik mo'ene." Jesúsen Nokirega o'manopoqa'uyate. ⁸ Konigepo Misia on'pokonpo huaboro' e'pogte Troas huakka' jakyo on'huarakuyate. ⁹ Keya'da sikyo Pablo konig e'yorokyanig huabokereketaj o'tiahuaynig, ken huabokerek Macedonia huadaribayo huag'eri o'bopo, ona'po:

"Oro'edbayo Macedoniayo yatiak. Oro'taj bo'tihuapok." Ona'uyate. ¹⁰ Konigepo Macedoniayo aktegya'po oro' o'bahuedga'uy. Jesúsen huadak hua'a kan'manbatia'pake'po Diosa mo'ta'mona'ne oro' o'nopoq'uy.

Filipos huakka' jakyo Pablo Silasere o'nika'uyate.

¹¹ Troas huakka' jakyo kusi'petone'yo o'kudondepo Samotracia huagkuta'mejyo o'hua'uy. Eme'te Neápolis huakka' jakyo oktegedepo okye'uy. ¹² Keya' Filipos huakka' jakyo o'hua'uy. Kenteda huakka' Roma aratbut o'nika'uy. Kenteyo Macedonia huadaribayo Filipos hueretda huakka'da jak o'uyate. Keyoda sue'da huame'noe o'unhua'uy. ¹³ Okmapie'ahuaddik huame'noete huakka' jak kurute o'orokpo, huahuékubog aratbut keyoda on'tiona'pakika' keyo o'hua'uy. Ettone'ere egkupopakte oro' o'huadpo ettone'taj Jesúsen huadak hua'a o'manbatia'pakonhua'uy. ¹⁴ Nogtida ettone' Lidia o'uyate. Lidia huakka' jak Tiatirayo huag'eri o'uyate. Ke'na tela huabed huabahuaya'eri o'ika'uyate. Kenpa'ti Diostaj o'pakpo o'tiona'pakika'uyate. Pablo Jesúsen huadak hua'a o'manbatia'paknok Diosa Lidiataj o'nopoqa'nok Lidia huaboa'da Jesústaj oknopoe'uy. ¹⁵ Lidiataj kenpa'ti aya'da Lidiaen jak huag'eritaj bautiza o'magka'uy. Bautiza egkade'te oro'taj mona'po:

—Do Jesús Huairien huanigpejka'eri o'e' o'na daka' e'nopoq'nayo do'hued jakyo yan'tiakpo yanika'. —Lidia moname'ne. Konigepo ke'nen jakyo o'ika'uy.

¹⁶ Nogok kenteyo huakka' jak kurute huahuete en'tiona'pakika'yo o'hua'po mune'yotaj o'dejmey. Mune'yo nog aratbuten huanaba' o'uyate. Toto'a mune'yotaj o'nopo'tog'nok mune'yo huanopoda o'nokotika'uy. Konig o'eapo mune'yoa e'batia'paknayo mune'yo huairien huatatog'taj aratbut huakupe on'yokika'po konig o'neapo e'nopoqeta' on'pakpo huakupe on'yokika'uy. ¹⁷ Pablota'oro'eretaj bo'tahua'po,

—Inomey huabokerek Dios kuruderien huanaba' o'nepo onte'ti kurudyo noeon-huahuka'dik mo'ene on'manbatia'pak. —Mune'yoa'utta'da o'mana'uyate.

¹⁸ Huakka' huame'noe konigti 'utta'da o'manika'nok nogok Pabla o'diayatupo o'huakorudpo,

—Jesucristo o'paknok mune'yoya' yakorok, toto', yonay. —Pabla ona'nok toto' o'orokuy.

¹⁹ Huakka' huakupe onte'ti ehue'dik me'taepone mune'yoen huairi on'nopoq'edepo Pablota' Silastaere on'bata'kuypo huakka' jak eretnopoyo Roma huairite on'batohua'uy.

²⁰ Huakka' jakyo huairitaj on'totiakdepo,

—Oro'en huakka' jakyo huag'eritaj inomey judío huabokerek dakhuea'da on'magka'po ²¹ kenda on'manmadika'nig oro' Roma aratbut o'epo peehue'dik kenpa'ti kikahue'dik o'ey. —Mune'yoen huairia nama'da on'mana'uy.

²² Ken huakka' aratbut egkupopakya' on'peedepo Pablota' Silaseretaj ighua'da on'bahuaa'po "Huaot yan'bakkiroka'. Hueypia yan'mabitbit." Huairia on'mana'uy.

²³ Ken, diga'da on'mabitbitdepo huabakuda' jakyo on'bakuda'depo, "Daka' yan'matog'eti." Huabakuda' jak huatog'eri huairitaj o'nona'uy. ²⁴ Kenda huabakuda' jak huairi o'peedepo adyonda o'bakuda'uyate. Monhue'dika' hueymeyente o'baibeta'uyate.

²⁵ Nopote sikyo Pablo Silasere on'tiona'pakonhua'po en'batadi'keadhua'te nog e'bakuda' on'mapee'uyate. ²⁶ Ijhuiti ehue' huakka'da o'iyegpo. Huabakuda' jak diga'da o'iyegpo aya'da o'bakhuikea'uy. Aya'da sirobia huabakuderitaj e'tiduku' o'bakkujuyate. ²⁷ Huabakuda' jak huairi o'iriga'po Pablota' Silastere aya'da jak e'bakhuikea' o'tiahuaypo aya'da bakuda' on'mamonate o'nopoq'epo huata' a'arakya'po siro o'utukon'uy.

²⁸ —Keje' huata' arakhue' yae'. Aya'da iyoda o'ey. —Pabla 'utta'da ona'uyate.

²⁹ Ken huabakuda' jak huairia "huakjey e'beta' menigtotiak," o'mana'po, ida o'kudonpo. Huakka' o'me'pukepo o'iriga'po Pablota' Silastere huikudate o'batihuaduyate. ³⁰ Kenoka' Pablota' Silaseretaj o'matorokpo,

—Dakhuea' ijkamey, a'nopo'yareaya'po kate ka'dik ijje, huairiomey. —Huabakuda' jak huairia o'mana'uyate.

³¹ —Jesucristo Huairitaj yaknopoq'. Onere o'nen huabetere on'nigpeenok Diosa o'manopo'yarea'apo. —Pablo Silaserea o'nona'uy.

³² Jesucristo Huairien huadak hua'a huairitaj ke'nen huabetterekon o'manbatia'pakbed'uy. ³³ Sikyo o'epo huabakuda' jak huairi hueypia mimia e'mabitbitme' o'batihuekea'uy. Pablo Silasere huairitaj ke'nen huabettaj ken sikyoda bautiza o'magka'uyate. ³⁴ Bautiza e'magkade'te jakyo huairia o'batokudpo Pablota' Silastaere

aypo o'batobape'uyate. Huairi ke'nen huabetere Diostaj on'nigpepedepo durugda o'ne'uyate.

³⁵ Sikyoedda huakka' jak huairi sorotataj huabakuda' jakyo on'mata'mona'po, "Pablotaj Silastere yan'maoroka'." Huabakuda' jak huairitaj ya'nona'. ³⁶ Kenda e'nona'te huabakuda' jak huairi o'pepedepo Pablotaj o'mona'po,

—Opudtaj kan'oroke'. Huakka' jak huairia mena'ne. Konigepo opuda dakteda hua'dik mo'ene. E'mana'tada.

³⁷—Romano huage'eri ee'tada huairia oro'taj peehued huakka' aratbut bakpote sorotataj hueypia mo'bitbitme'ne. Huabakuda' jakyo bo'kudame'ne. Oyda iregireg e'oroka'ta mena'po bo'tipak. Keje', ke'nada kan'tiakpo aratbut bakpote mo'oroke'. —Pabloa huakka' jak huairien sorotataj o'mana'uyate.

³⁸ Konig Pablo sorotataj o'mana'nig sorotataj huakka' jak huairitaj on'hua'depo konigda on'mana'uy. Pablo Silasere Roma huage'eri o'nenok huakka' jak huairi kenda on'pepedepo on'mepukpo ³⁹ huabakuda' jakyo on'hua'uy. "Nama'da ogkame'ne, motinoey' oro'taj." Pablotaj Silastaere on'mana'po on'matooorokonpo, "Huakka' jakya' yanhuati'." On'mana'uyate. ⁴⁰ Huabakuda' jakya' o'norokdepoo Lidiaen jakyo on'hua'uy. Jesúsen huanigpeika'eritaj on'manbatia'pakpo on'maboroaydepo on'bakhua'uyate.

17

Tesalónica huakka' jakyo huakka'da dakhuea' huaka'eria egkupopakya' Pablotaj Silastere dakhuea' on'huaa'po ighua'da on'bahuaa'uy.

¹ Ken Pablo Silasere on'hua'po, Anfípolis huakka' jakyo on'pokonpo kenpa'ti Apolonia huakka' hujyo on'pokonpo on'hua'po Tesalónica huakka' jakyo o'nokye'uyate. Tesalónicayo judioen huaitake' jak o'uyate. ² Konig Pablo o'kika'nig judioen huaitake' jakyo o'kuduyate. Okmapie'ahuaddik huame'noete bapaa'tea' Apagba' o'manmadika'uyate. Judío aratbut-tataj nog aratbuttaere o'manmadika'uyate. ³ Pablo Apagba' o'bona'pakpo, Cristo buey'dik o'epo kenpa'ti nogok noyhuaddik o'epo o'manmadika'po,

—Jesústaj kenda o'tia'pak. Jesústaj on'arakuyate. Diosa o'noyhuada'uyate. Jesús Diosen Cristo o'enek Diosa kurudya' o'ta'mona'uyate. —Pabloa o'mana'uyate.

⁴ Ken, huakka'amon judío aratbut on'pepedepo huaboa'da Jesucristotaj o'noknopopeo Pablomeyere o'nika'uyate. Kenpa'ti nog aratbutada huakka'ada Diostaj huapakeri on'pepedepo Jesústaj huaboa'da on'nigpeika'po Pabloere o'nika'uyate. Kenpa'ti huakka' ettone' konig huairi on'nopopeo huaboa'da Jesústaj on'nigpeika'po Pabloere o'nika'uyate.

⁵ Nog judío aratbut Jesucristotaj oknopohue' huage'erinayo Jesúsen huanigpeika'eritaj dig on'bahuahuaypo dakhuea' huaka'eri dagte baahue' huage'eritaj on'batotiadkdepoo on'kupopakadepo "Pablotaj Silaseretaj ighua'da yan'bahuaa'po dakhuea'da ogkika' 'utta'da yan'dokoy'." Digda on'bahuahuaypo on'bahua'uyate. Kenda ondadhua'po huakka'da aratbuta on'pepedepo on'bahua'po. Huakka' aratbuttaj a'bayokya'po Pablotaj Silaseretaj o'dukpo Jasónen jakyo on'kudon'nig'a. ⁶ Keyo bahuahuayhue' o'nepo Jasóntaj nog huanigpeika'erieretaj on'bata'koypo huakka' jakyo huairitaj on'batohua'uy. 'Utta'da o'nona'po:

—Nogbayo nogbayo Pablo Silasere aya' aratbuttada on'manmadika'nok nogded on'maknopoea'. Kenpa'ti iyodakon on'tiakme'. ⁷ Jasón ke'nen jakyo o'matome'te. Roma huairi e'mana' kenomey pakhue' o'nepo, nog gobierno huairitane' o'e on'batia'pakpo ke'nen huadik Jesús o'e on'batia'pakpo. —Judío aratbuta digda on'bahuahuaypo 'utta'da oda'uyate.

⁸ Huakka' aratbut huakka' jak huairiere kenda on'mapepedepo diga'da on'mahuadiay'uyate. ⁹ Jasónere nog aratbutere huairitaj huakupe on'bayoknok huakka' jak huairia Jasónomeytaj on'maenon'uyate.

Pablo Silasere Berea huakka' jakyo Jesúsen huadak hua'a on'manbatia'pakuyate.

¹⁰ Sikyo Jesústaj huanigpeika'eria Pablotaj Silaseretaj idada on'mata'mona'po Berea huakka' jakyo on'mata'mana'uyate. O'nokyedepo daka' a'manbatia'pakya'po judíoen huaitake' jakyo on'hua'uyate. ¹¹ Bereaya' judío aratbut on'batohua'po o'nepo huadak hua'ataj e'peeta' on'pakuyate. Tesalónica aratbutnayo huadak hua'ataj e'peeta' pakhue'da o'nuyate. Pablotaj Silastaere daka'da on'mapeonhuahua'po aya' huame'noeda kenda on'manmadikika'nig menpa'ti buttida hua'a ya'etapo a'nopoeya'po Apagba' e'madoya' on'bonapakika'uy. ¹² Konigda o'enek huakka'da Jesústaj o'noknopoe'uyate. Kenpa'ti nog aratbutada griego Jesústaj o'noknopoe'uyate. Huakka'ada on'nigpeepo huakka' konig huairi ettone'akon Jesústaj on'nigpee'uy. Kenpa'ti huakka' huabokereka on'nigpee'uyate. ¹³ Ken judío aratbut Tesalónica huakka' jakyo on'tipeepo, Bereayo Pablo Diosen huadak hua'a o'manbatia'pak on'tipepedepo keyoda on'tiakuyate. On'tiakdepoo Pablotaj Silaseretaj

dakhuea' da i ghua' da on' bahuaa' po huakka' aratbuttaj on' mamame' pukea' uy. ¹⁴ Ken idada Jesústaj huanigpeika' eria Pablotaj e' pogyo on' ta' mona' uyate. Berea huakka' jakyo Silas Timoteoere on' yahue' uyate. ¹⁵ Nog huabokerek huama' buya Pablotaj Atenas huakka' jakyo on' tohua' po o' nokyedepo onte' ti Berea huakka' jakyo on' kume' uyate. Silastaj Timoteoeretaj jda kan' tiake'. Pabla o' manigdika' monen' uyate.

Atenas huakka' jakyo Pabla Jesúsen huadak hua' a o' manbatia' pakonhua' uyate.

¹⁶ Kenoka' Pabla Silastaj Timoteoeretaj o' manigunhuahua' po Atenas huakka' jakyo. Keyo huakka' da e' ketka' dios on' toenok o' tiahuaayo, o' mepuke' uy. ¹⁷ Konigepo judioen huaitake' jakyo o' manbatia' pakpo, judío aratbut nog aratbutere Diostaj on' paknok kenomeytaj Pabla huadak hua' a o' manbatia' pakuyate. Huakka' jak eretnopoya' aratbut e' ne' ya' Pabla o' manbatia' pakuyate. ¹⁸ Epicúreos huamanmadika' erien huanigpeika' eri o' nepo kenpa' ti estoicos huamanmadika' erien huanigpeika' eri o' nepo Pablotaj huaboa' da on' huaa' po,

—In huabokerek katea' monet. —Sue' ada on' huaa' uy.

—Nog aratbuten diostaj o' batatia' pak o' nopöey. —Nogomeya on' batia' pakuy.

Pabla Jesústaj o' manbatia' pak kenpa' ti Diosa aratbuttaj onte' ti kurudyo o' manoeanhuahuika' apo. Pabla o' manbatia' paknok kenda on' batia' pakuy. ¹⁹ Ote' Areópagate Pablotaj on' tohua' uy. Kenteda huairi on' kupopakika' po Pablotaj o' mona' po:

—¿Kate huabodik onmadika' oro'taj? ¿Menpa' oro' kenda nopöe' dik o' e? ²⁰ Nogpa' da on' batia' pakne. Konig o' e oro' tehuapa' e' nopöe' ta' o' paki. —Pablotaj o' mona' uyate.

²¹ Aya' da Atenas huakka' jakyo huae' eri kenpa' ti nog aratbutabeta' keyoda o' nika' uy. Katepi' huabodik e' batia' pakte diga' da e' mapeeta' on' eretpakika' po kenda o' mona' nok.

²² Ote' Areópagoyo huakka' huabokerek egkupopaknopoyo Pablo o' bopo o' mana' po:

—Opuden dios e' ketka' taj huakka' bo' pakne ijnopöey, Atenas huairiomey. ²³ Kenoka' ijhua' epo nogyo nogyo opuden e' ketka' dios ijtiahuayikay. Opud e' ketka' diostaj bo' pakpo bo' huahua' ika'. Nogyon dios e' ketka' huanhuada' ijtiahuaymey, “dios okjahue' ya o' enigta huanhuada.” Ken huanhuada' te e' madoya' ijhuahuaymey. Kenda Diostaj opuda bo' paknig okjahue' mo' enok ka' noknopöe' po ijbatia' pakapoy.

²⁴ Dios aya' da huadari ote' ere o' kuyate. Aya' da huadari huae', aya' da ote' yo huae', huahueyo huae' Diosa o' kuyate. Dios kurud huairi o' e. Dios huadari huairi o' e. Dios aratbuta jak e' nigka' yo ikahue' o' ika'. ²⁵ Diosa aya' da o' toenok Diostaj oro' a siggi' tihuapokhue' dik o' ene. Diosanayo aya' tada aratbuttaj o' manoea' ika'. Aya' tada o' mahuekpoa' ika'. Kenpa' ti aya' tada katepi' o' bayokika'. Kenda Diosayo' da o' kika'.

²⁶ Huakkuruda Dios nogtida huabokerek o' ka' uyate. Nogok Diosa o' itaka' depo aya' da aratbut nogtiedda mimi o' ne. Nogyon nogyon o' mata' mona' uyate. Kendariyoda huaika' o' mata' monea' uyate. Ken huabayok aratbut yan' noeapet a' nenda Diosa o' mana' uyate.

²⁷ Aratbut Diostaj kadukike' po kenpa' ti Diostaj kanoknopöike' po Diosa aya' tada mogkuyate. Dios oro' taj ibodteda o' ika'. ²⁸ Diosa oro' taj mo' noea' ika' ne. Diosa oro' taj bo' tihuapoknok o' hua' e' ikay. Diosa oro' taj mo' toenok o' ijay. “Oro' Diosensi' po o' ey.”

Opuden huanopöe' o' da' uyate. ²⁹ Oro' Diosensi' po, ee' nayo oro' en Dios dios e' ketka' ehue' dik o' e. Oro' huaba' a e' ketka' dios Dios ehue' dikda o' e. Siro e' ketka' huid e' ketka' dios Dios ehue' dikda o' e. Huabokerekada konig on' nopöepo on' pakpo dios e' ketka' ogkika'. ³⁰ A' nenda aratbut Diostaj nopöehue' da o' nepo nama' da ogkika' uyate.

Diosa diga' castiga ogkahue' o' maika' uy. Oynayo aya' tada nogya' nogya' dakhuea' e' ka' nopo' korea' dik yane'. Diosa o' mana' de. ³¹ Diosayo' da ken huame' noe ya' e' apetnigtaj oknopöe' uyate. Kenme' noete aya' tada Cristoa daka' o' mapegedepo castiga o' magka' apo. Nogtida huabokerek Cristotaj Diosa oktie' uyate. Diosen Huasi' po buttida o' e a' nopöeya' po Diosa o' noyhuada' uyate. —Pabla o' mana' uyate.

³² Huabokerek e' bueyte Diosa o' noyhuada' uyate Pabla e' manade' te kenda on' pöedepo, sue' ada en' tierrektada nogomeya' o' nona' po:

—Kenda i' manbatia' paknig e' peeta' nogok o' paki. —Noga Pablotaj o' nona' uyate.

³³ Ken Pablo o' bakhua' uy. ³⁴ Sue' ada Pablotaj on' pöedepo Jesústaj o' noknopöepo Pablotaj on' tahua' uy. Nogtia' da ken huadika Dionisio Pablotaj o' tahua' uy. Dionisio Areópago huae' eri o' uy. Kenpa' ti ettone' ken huadik Dámaris Pablotaj o' tahua' uy. Kenpa' ti nogomeya Pablotaj on' tahua' uy.

18

Pablo Corinto huakka' jakyo o' ika' onhua' po Jesucristoen huadak hua' a o' manbatia' pakonhua' uyate.

¹ Nogok Atenas huakka' jakya' Pablo o' bakhua' uyate. Corinto huakka' jakyo o' hua' uyate. ² Qkyedepo judío huabokerek o' huahuay' uyate. Ke' nen huadik Aquila o' uy. Nogbayo Ponto

huadaribayo Aquila o'si'pog'uyate. Huaboa'da huato'gere Italia huadaribaya' on'tiakme'te. Ke'nen huato'ge huadik Priscila o'uyate. Roma Huairia Romaya' o'maorokame'te. Judío aratbuttaj o'maorokame'tenok Aquila Priscilaere Romaya' on'tiakdeme'te. Ken a'tahuadeya'po Pablo o'huahua'uyate. ³ Aquila huato'gere jaka huaka' huasi'dak huaka'eri o'nyuate. Pablo konigti jaka huaka' huasi'dak huaka'eri o'epo kenomeyere onyayo' ogkika'uyate. ⁴ Aya'da okmapje'ahuaddik huame'noete judioen huaitake' jakyo Pablo o'hua'ika'uyate. Keyo judío aratbuttaj nog aratbuteretaj huadak hua'a o'manbatia'pakpo o'manmadikika'uyate. Jesucristo buttida o'e o'maknopogea'uyate.

⁵ Macedonia huadaribaya' Silas Timoteoere en'tiakde'te Pablo huasi'dak jaka e'ka' kenpa'da o'batikuy. Aya' huame'noeda Pablo Jesúsén huadak hua'a kenpa'da o'manmadikika'uyate. "Jesús o'e Cristo, Diosa kurudya' o'ta'mona'uyate." Pablo judío aratbuttaj daka'dakon o'mana'ika'uyate. ⁶ Kenoka' judío aratbuta huaboa'da Pablota' e'batikata' on'pakpo dakhue'dikda on'huaa'nok Pablo huako on'todoton'uyate kenpa'da o'hua'apo a'manopogeya'po,

—Kenda opuda' bo'kika'po kenpa'da mo'bueyapet. Do nama'da ahue' e'ika'tada peehue' mo'ika'po kenpa'da mo'bueyapet. Oyda nog aratbutteda ijhua'apoy. —Pablo judío aratbuttaj o'mana'uyate.

⁷ Huaitake' jakya' o'orokdepo Justoen jakyo o'hua'uyate. Huabokerek nog aratbutda o'epo Diostaj di'da o'ika'uy. Justoen jak judioen huaitake' jak onteteyo' o'taika'uyate. ⁸ Kenpa'ti Crispo judioen huaitake' jak huairia Jesússtaj huaboa'da oknopog'uyate. Ke'nen huabeta aya'ada Jesússtaj o'noknopog'uyate. Kenpa'ti huakka'da Corinto huakka' jak huag'eri Jesúsén huadak hua'a on'peepo huaboa'da Jesússtaj o'noknopog'edepo bautiza on'magka'uyate. ⁹ Ken sikyo e'yorokte Jesús Huairia Pablota' ona'po:

—Mididhue' yag'. Batikhue'da nogiti huadak hua'a yamanbatia'pakonhuahuika'. ¹⁰ Onere ijjenok, aratbut on'taj dakhuea' ogkahue'dik mo'ene kenpa'ti huakka'da in huakka' jakya' do'taj o'noknopog'epo. —Jesús Huairia on'uyate.

¹¹ Ken Corintoyo nogbayoktida o'epo seis puugkon Pablo o'unhuahuika'po Corinto aratbuttaj Diosen hua'a o'manmadika'onhuahua'uyate.

¹² Kenoka' Acaya huadaribayo Galión gobierno huairi o'uyate. Corinto jak Acaya huadaribayo o'uyate. Judío aratbuta ogkupopakdepo Pablota' digda onhuahuayo huairite on'tohua'uyate.

¹³ —Konig Moisésa o'mana'uyatenig opudomey judío Diostaj nigpeikahue'dik mo'ene. Nogda Diostaj nigpeika'dik mo'ene. Pablo nama'da o'mana'ika'. —Judío aratbuta gobierno huairitaj nama'da on'huaa'uyate.

¹⁴ Pabloa batia'pakhued Galión huairia o'mana'po:

—Yan'pee', opud judío aratbut. In huabokerek o'bere o'barakpi' do'taj ena'nayo nigpee'dik o'nene. ¹⁵ O'nen huadik o'nen e'manmadika' e'peeta'pakhue' o'nene. Opudada yan'nopogepo yagka'. Doa kahue'dik ijje. —Galión huairia o'mana'uyate.

¹⁶ Huairien jakya' huairia o'maen'uyate. ¹⁷ Roma huairien jak kurute Sóstenes judioen huaitake' jak huairitaj nog aratbuta on'bitbituyate. Galión Roma gobierno huairia e'tiahuayada sohuata' o'uyate.

Antioquia huakka' jakyo Pablo onte'ti o'kumejdepo, onte'ti a'manmadikaya'po o'hua'uyate.

¹⁸ Corinto huakka' jakyo Jesúsén huanigpeika'eriere Pablo o'ika'po, sue'da huakka' huame'noe o'ika'depo, huanigpeika'eritaj ijhuaya' o'mana'depo Priscila Aquilaere o'bakhua'po Siria huadaribayo kusi'petone'te on'bakhua'uyate. Cencrea huakka' jakyo e'hua'te kusi'petone'yo huahued o'nepo, "Diostaj ijnigka'apoy," oa'po kuserena'da Pablo o'kupiud'uyate. ¹⁹ Efeso huakka' jakyo o'nokyedepo Priscila Aquilaere keyo o'maenondepo. Judío huaitake' jakyo Pablo o'kudpo judío aratbuttaj 'uruda o'manmadika'nok, ²⁰ "Huahue' yag'. Oro'ere huakka' huame'noe yaunhua'." Enna'tada Pabloanayo, "ehue', hua'dik ijje," o'mana'uy. ²¹ A'hua'deya'po o'mana'po:

—Jerusalényo Apag Diostaj fiesta on'nigka'apo. Keyo fiesta'yo e'dik ijje. Diosa e'paknayo opudtaj kumejdik ijjeapoy. —Pabloa Efeso aratbuttaj o'mana'uyate.

Ken kusi'petone'yo o'kuddepo Efeso huakka' jakya' okhua'uyate. ²² Cesarea huakka' jakyo o'betdepo Pablo Jerusalényo dagte o'hua'uyate. Jesúsén huaknopog'eritaj egkupopakte o'mabaaka'epo Antioquia huakka' jakyo o'hua'uyate. ²³ Antioquia sue'da huakka' huame'noe o'edepo onte'ti o'hua'uyate. Onte'ti Galacia huadaribayo nog huakka' jakyo nog huakka' jakyo o'bata'huadunhua'po kenpa'ti Frigia huadaribayo nog huakka' jakyo nog huakka' jakyo o'bata'huadunhua'po, Jesúsén huaknopog'eritaj daka' o'manopoeanhua'uyate. O'maboroaypo nogiti nogiti eknopog' o'batihuapokuyate.

Efeso huakka' jakyo Apolos Apagba' o'manbatia'pakonhuahua'uyate.

²⁴ Kenoka' Efeso huakka' jakyo judío huabokerek okye'uyate. Ke'nen huadik Apolos o'uy. Alejandria huakka' jak huag'eri o'uy. Apagba' 'urua'da huamanbatia'pakkeri o'uyate kenpa'ti Apagba'taj huadakda o'nopoika'uyate. ²⁵ Apolosa Jesús Huairitaj ya'tipeeteda oknopopepo o'eretpakpo Jesústaj durugteda o'manbatia'pakonhua'uyate. Kenda Jesús a'o'ka'uyate daka'da o'manmadika'uyate. Aya'da nopogehue' o'uying'a kenyo'da Juana kenda Jesústaj o'manmadika'uyate kenpa'ti konig Juan bautiza ogka'uyatenig kenyo'da o'nopog'uy. ²⁶ Apolos judío'en huaitake' jakyo me'pukhue' o'epo huaboa'da o'manbatia'pakpo Jesústaj sue'da e'nopogada o'manmadika'uyate. Kenoka' Aquila Priscilaere on'peedepeo bebahue'yo huata' on'tohua'po. Aya'da Jesús a'o'kika'uyatenig daka'da Apolostaj o'nonmadika'uyate. ²⁷ Nogok Acaya huadaribayo Apolos e'huata' o'paknok Jesúsen huanigpeika'eria e'tihuapokta' on'pakpo beroba' on'manigmadoya'uyate. Acaya huadari huaknopog'eri Apolostaj huadakda kan'nigpee'po beroba' on'manigmadoya'po kenbate beroba' on'ta'mona'uyate. Okyedepo Jesústaj huanigpeika'eritaj o'manmadika'po huakka'da huaknopog'eritaj o'batihuapokuyate. ²⁸ Judío aratbut oknopogehue' huag'eritaj Jesúsen huadak hua'a 'urunanada o'manbatia'pakonhua'po Jesús Diosen Cristo o'g'uyate. Kurudya' o'ta'mona'uyate. Apagba' o'bona'pakpo Jesús hueretda Diosen Cristo o'uyate o'manopogea'nok judío'a nama'da ia'onahue'dik o'nepo atokhue'da o'nuyate.

19

Efeso huakka' jakyo Pablo o'epo Jesúsen o'manbatia'pakonhuahua'po o'manmadika'uyate.

¹ Kenoka' Apolos Corinto huakka' jakyo e'unhuahuika'te Pablo Efeso dagte ote'te o'pokonpo Efesoyo okye'uyate. Keyo Jesústaj huaknopog'eritaj o'bahuahua'yuyate. ² O'mana'po:

—¿Jesústaj huaboa'da moknopogedepeo, Diosen Nokireg menpa' mo'nopo'tog'? —Pabloa o'mana'uyate.

—Diosen Nokiregtaj sigpi' peehue'da o'ikay. —Efeso huaknopog'eria o'nona'uyate.

³—¿Kateta' moknopogepo bautiza boka'uy? —Pabloa o'mana'nok,

—Juanen e'manmadika' oknopog'enok bautiza mogka'uyne. —Huaknopog'eria o'nona'uyate.

⁴ —Aratbut e'nopo'koreade'te Juananayo bautiza o'magkika'uyate. Bautiza o'magka'depo “Noga' o'tiakde Diosa kentaj kurudya' o'ta'mona'uyate. Kentaj yanoknopog'.” O'manika'uyate. —Kenda Pabloa huaknopog'eritaj o'mana'uyate.

⁵ Pablotaj daka'da on'peedenok kenpa'ti Jesús Huairi o'paknok bautiza o'magka'uyate.

⁶ Kenoka' Pabloa e'batiba'ta'tete Diosen Nokirega o'manopo'tog'enok nogen hua'ate on'baapakuyate. Kenda Diosen Nokirega huaboa'da o'manopogea'denok on'manbatia'pakuyate. ⁷ Doce huabokerek Jesucristotaj o'noknopog'uyate.

⁸ Bapa' puuga' Pablo judío'en huaitake' jakyo aya' okmapie'ahuaddik huame'noete o'kudika'po Jesús Huairitaj oknopog'e'dik mo'e o'manbatia'pakika'po mididhue'ada o'manika'po daka' o'manopogea'uyate. ⁹ Sue'ada Jesústaj e'nigpeeta' pakhue' o'nepo Jesústaj e'manmadika' huakka'da egkupopakya' dakhuea'da on'batia'pakonhua'uyatenok. Konigepo Pablo o'bakhua'po Tirannoen huamanmadika' jakyo huaknopog'eritaj o'batohua'uyate. Aya'da huame'noe Jesús Huairien hua'a o'manbatia'pakonhuahuika'uyate. ¹⁰ Ken botta' huabayok Jesús Huairien hua'a o'manbatia'pakonhuahuika'nok aya'da Asia huadaribayo huag'eri Jesús Huairitaj e'manmadika' on'pee'uyate. Judío huag'eri nog aratbutere on'pee'uyate. ¹¹ Diosa Pablotaj teyda o'ga'nok konig Diosyo'da ka'dik o'enig o'kika'po dakhue'taj o'bayarea'po. ¹² Kena'po yudtata' on'nejpo kenpa'ti yudtaj joktega on'nejdepo on'tohua'po, aratbut e'digpaktaj kenpa'ti dakhue' ee'taj ke'na on'manejpo on'bayarea'uyate. Kenpa'ti dakhue' toto'nokiregtaj on'makmaoroka'uyate.

¹³ Sue'da judío nogyo nogyo huahuae'eri toto'taj huamakmaoroka'eri o'nepo, toto'a'makmaoroka'po Jesúsendik dikka'dik o'ene on'nopogepo,

—Yanorok. Jesústaj Pabloa o'manbatia'pakika'. Jesús a'opaknok yanorok. —Kenomeya toto'taj on'mana'uyate.

¹⁴ Ken konig Escevaen huasi'poa on'da'uyate. Esceva judío sacerdote huairi o'uyate. Ke'nen sietesi'poa kenda on'da'uyate. ¹⁵ Kenpa' e'manade'te,

—Jesústaj okiey. Pablotaj okiey. Opu dtaj okiehue' o'ey. ¿Be mo'et? —Toto'a o'mana'uyate.

¹⁶ Kenda o'mana'depo kenbokereka Escevaensi'potaj aya'tada teynanada o'magka'nok jakya' on'mamonpo, jura'bayo' kenpa'ti dakhuea' huaso' egka' on'mamon'uyate. ¹⁷ Kenda

aya'ada Efeso huakka' jak huae'eri judío nog aratbutere huakka' on'me'pukpo. Huadakda Jesús Huairi o'e o'noknopondepo on'batia'pakuyate.

¹⁸ Kenpa'ti huakka'da Jesústaj huaknopoe'eriomey on'kupopakuyate. Aratbut men'pee'po nogda nogda nama'da ijkikamey on'mana'uyate. ¹⁹ Huakka'mona tidig ogkikame'te. Tidig huaka' huanopoe' beroba' en'batotiakde'te huakka'ada on'tiahuayo on'mama'huiga'uyate. Ken beroba' e'bae'nayo quinientos gramos de oro yokdik o'e. ²⁰ Ken konig nogyá' nogyá' huakka'ada Jesús Huairien huadak hua'a huaboa'da o'noknopoe'uyate. Kenpa'ti 'urua'da on'nigpeika'po Diosen on'nigkika'uyate.

²¹ Nogok Pablo Jerusalényo e'huata' o'pakpo, "huakkuru Macedonia huadaribayo ijbata'huadunhua'apoy kenpa'ti Acaya huadaribayokon ijbata'huadunhua'apoy. Jerusalénya' Romayo ijhua'apoy." Pabloa oa'uyate. ²² Macedoniayo Timoteo Erasteere huatihuapokeritaj o'mata'mona'depo nogiti Asiayo Pablo o'un'uyate.

Efeso aratbut ogkupopakpo digda on'huadiaypo digda da o'dokoyonhua'uyate.

²³ Kenoka' Efesoyo Jesúsen huadak hua'a on'manmadikika'nok huakka' aratbut ogkupopakpo digda on'mahuadiaypo digda da o'dokoyonhua'uyate. ²⁴ Demetrio huabokerek siro jaksi'po diosen jakonig huaka'eri o'uy. Efeso aratbut aya'ada dios Dianataj o'noknopoe'uyate. Ettone' diostaj o'dikka'uyate Diana. Demetrio huakka' nog huabokerekere Dianataj huakka' siro e'ketka' jaksi'po ogkika'uyate. On'bahuaya'po huakka' huakupe on'bae'ika'uyate. ²⁵ Huakka' siro jaksi'po huaka'eri nog siro e'ketka' huaka'eriere Demetrioa o'bakupopaka'po,

—Huairiomey, Dianataj siro jaksi'po huakka'da o'kika'ne kenpa'ti siro e'ketka' dios o'kika'ne. Huakka' huakupe o'bae'ikay opuda mo'nopone. ²⁶ "Huabokerekada e'ka' siro e'ketka' dios hueretda Dios ehue' o'e." Pabloa nogyo nogyo Asiayo iyo Efesoyokon o'hua'epo kenda huakka'tada o'mana'nok Cristotayo'da huakka'ananada o'noknopoe. Kenda mo'batiahuaydene kenpa'ti mo'matipeedene. ²⁷ Kenda oro'tehuapa' dakhue'da o'e. Onte'ti oro'en siro e'ketka' jaksi'po kenpa'ti oro'en siro e'ketka' aratbut pakhue'dik o'neapo. Bahuayahue'dikda mo'eapone. Kenpa'ti aratbuta 'uru dios Dianaen jaktone'ta' pakhue' o'neapo. Oy dios Dianataj huakka'ada Asiaya' on'pak kenpa'ti nogbaya' nogbaya' on'pak. Kenomeya' ona'ti dios Dianata' pakhue' o'neapo. —Demetrioa o'mana'uyate.

²⁸ Kenda on'peedepe digda on'mahuadiayonpo,

—Efeso aratbuten dios Diana huadakdapita' huairi o'ika'. —Efeso aratbuta 'utta'da o'dokoyuyate.

²⁹ Efeso huakka' jakyo huabada aratbut konig o'ka'apoy nopoe'ue'ada o'nepo digda o'dokoypo Gayotaj Aristarcoeretaj on'bata'koyonpo Efeso aratbuten huaitake' jakyo on'batotokonhua'po nopoyo on'maboa'uyate. Ken Gayo Aristarcoere Pabloa nogyo nogyo o'batohua'ika'uyate. Gayo Aristarcoere Macedonia huadaribayo huae'eri o'nuyate.

³⁰ Huakka' aratbut egkupopakyo Pablo e'kudta' e'paktada Jesúsen huaknopoi'eria Pablota' on'toenok kudhue'dik o'uyate. ³¹ Kenpa'ti sue'ada Asia huadaribayo huairi Pabloen huadi' o'nepo Pablota' ka'none'po o'mata'mana'nok, "Huaitake' jakyo kudhue'yae'." O'nona'uyate. ³² Huaitake' jakya' nogda huadik nogda huadik 'utta'da o'dapo nopoe'uedada 'utta'da o'da'po mena'po ogkupopak nopoe'ue' o'nuy. ³³ Alejandro judío huabokerek o'uy. Ken aratbuta ogkupopaknig Alejandrotaj on'nopoa' depa aratbut nopoyo judío aratbuta Alejandrotaj on'tohua'nok e'manbatia'pakta' o'pakpo Alejandroa apakhue' ka'ne'po o'manigba'tenig'a. ³⁴ Ke'na judío aratbut o'e on'nokotpo dos horas 'utta'da on'basagkia'epo,

—Efeso aratbuten dios Diana huadakdapita' huairi o'e. —'Utta'da on'basagkia'e'uyate.

³⁵ Ken gobierno huairien huamadoya'eri o'bodpo aratbuttaj o'baa'batika'depo o'mana'po:

—Huairiomey Efeso huae'eri 'uru jak dios Dianaen oro' on'tioka'ika' aya'baya'da aratbut on'nopoe. Kenpa'ti Diana e'ketka' dios kurudya' o'kotuynig. Oro'a on'tioka'ika' aya'baya'da aratbut on'nopoe. ³⁶ Kenda buttida o'e aya'ada huaa'dik o'ne yan'batik, basagkia ehue'yane'. Nopoe'ue'ada ahue'yane'. Daka'da yan'nopoe'po yagka'. ³⁷ Kenomey huabokerek bo'totiakdenig dakhuea' kahue' o'ne. Kenpa'ti opudomeyen diostaj dakhuea' huaahue' o'ne. ³⁸ Demetrioere huabaa'eria betapi' e'huaa'ta' e'paknayo daka' huanopoi'eria huairitaj hua'dik o'nika'. Huanopoi'eria huairia me'pee'po huayahuaya batia'pakdik o'ne. ³⁹ Nogda e'ka'ta' e'paknayo huakka' jak gobierno huairi egkupopakya' batia'pakdik mo'eapet. ⁴⁰ E'kupopakya' 'utta'da o'da'paknok kenpa'ti on'bake'tenok, "Dakhuea'da bo'kame'te." Roma huakhuairi a'dik o'e. Kateapi' a'tokhue'dik o'eapet oro'a. —Huairien huamadoya'eria o'mana'uyate.

⁴¹ Kenda o'mana'depo, "yan'bahuati'," o'manan'uyate.

20

Macedonia huadaribayo kenpa'ti Grecia huadaribayo Pablo o'hua'uyate.

¹ Utta'da ea'pak en'batikde'te Pabloa huanigpeika'eritaj a'maboroayonya'po o'bakupopaka'uyate. O'manmadika'depo, "ijhua'dey," o'mana'depo Macedonia huadaribayo o'bakhua'uyate. ² Macedonia huadaribayo nog huakka' jakyo nog huakka' jakyo o'bata'huadunhua'po Jesústaj huanigpeika'eritaj daka'da o'maboroaypo o'manmadikanhua'uyate. Nogoka' Grecia huadaribayo okye'uyate. ³ Keyo bapa' puug o'mata'unhuahua'po Siria huadaribayo hua'dikda e'çada kusi'petone'yo huakuddik e'çada judío aratbut Pablota' a'arakenya'po onokkupobonok Pablo o'nopoedepo kusi'petone'yo huahue' o'uyate. Konigepo hua'ite onte'ti Macedonia huadaribayo ijhua'apoy, huaboa'da o'nopo'e'uyate. ⁴ Nogda huakka' jakeri kenpa'ti nogda huadaribayo hua'e'eri Pabloere on'hua'uyate. Sópater Berea jak hua'e'eri o'hua'uy. Tesalónica jak hua'e'eri, Aristarco kenpa'ti Segundo on'bahua'po, Derbe jak hua'e'eri Gayo kenpa'ti Timoteo on'bahua'po Asia huadaribayo hua'e'eri Tiquico Trófimoere on'tahua'uyate. ⁵ Dage huakkuru kenomey on'hua'depo huakka' jak Troasyo oro'taj monige'uyate. ⁶ Filipos huakka' jakyo judío en fiestate oro' o'bape'uy. Kenda fiestate judío aratbut biahue' pan bape'dik o'nika'. Fiesta o'pokandepo kusi'petone'yo o'hua'uy. Cinco huame'noe e'pogte o'hua'unhua'po Troas huakka' jakyo okye'depo Troasyo siete huame'noe o'un'uy.

Troas huakka' jakyo Pablo o'ta'un'uyate.

⁷ Domingote pan a'bapeya'po konig Jesúsen huata'moneri ogkika'uyatenig oro' ogkupopakpo, Pabloa oro' huanigpeika'eritaj monmadikanhua'po. Eme'te ijhua'apoy o'nopo'epo ijhue'da monbatia'pakonhua'po nopote sikyoda monbatia'pakbedu'ne. ⁸ Jak kutaya'nada e'bakariya' o'kupopakuy. Keyoda huakka' huakjey'si'po o'bakpaknok. ⁹ Huabo o'epo huaboendik Eutico ventanate o'huadpo ijhue'da Pablo o'manbatia'pakbednok ken huabo diga'da taytaya' oa'po o'tayonpo jak kutaya' o'kotuy. E'bueyon' o'dupaka'po jakyo on'hueda'uy. ¹⁰ Ken Pablo o'huarakdepo huabotaj huikudate o'tihuadato'po o'doko'epo,

—Me'pukhue' yane', huabo o'noe. —Huama'buy huaknopoe'eritaj o'mana'uy.

¹¹ Ken ona'ti jak kutayo o'behuikonpo pan o'pohuese'po o'batobape'depo onte'ti o'manbatia'pakpo o'tokme'uy. O'batikdepo o'bakhua'uy. ¹² Huabotaj e'noe' on'tohua'nok aya'ada durugnanada on'mae'uy.

Troasya' Mileto huakka' jakyo Pablomey on'hua'uy.

¹³ Oro' huakkuruda o'hua'uy. Asón huakka' jakyo Pablota' a'eya'po kusi'petone'te o'hua'uy. Pablonayo hua'ite e'hua'ta' o'pakuyate. ¹⁴ Asón jakyo Pablota' o'huahuaydepo kusi'petone'yo o'bakudonpo Mitilene huakka' jakyo o'hua'uy. ¹⁵ Keya' o'hua'uy. Eme'te Quío huagkuta'mejte o'pokonhua'po adme'ta' Samos huakka' jakyo o'tiakuy. Trogilioyo okmapiahuaduy. Eme'te Mileto huakka' jakyo o'tiakuy. ¹⁶ Efeso huakka' jak Asia huadaribayo o'e. Jerusalényo Pablo ida e'hua'ta' o'pakpo judío aratbuten fiesta Pentecostéste e'bape'ta' o'pakpo. Konigepo ida e'hua'ta' o'pakpo Asiayo ijhue'da ee'ta' pakhue' o'epo Efesoyo e'hua'ta' pakhue' o'uy.

Pabloa Efeso huaknopoe'eri huairitone'taj o'manbatia'pakonhua'uy.

¹⁷ Miletoyo Pablo o'epo. Efeso huanigpeika'eri huairitaj kan'totiake'po o'mata'mona'uy. ¹⁸ Ken huairi en'batikde'te

—Asiayo yokye'depo huakkurutedda huame'noeyte huadakda ijkika'uy. Ta'pota'tion huadakda ijkikamey. Opuda kenda daka' mo'nopo'ene. ¹⁹ Botbayoka' opudere ijkikamey. Huadaknop'o'da Diostaj ijnigpeika'po Diosen ijkika'uy. Opud Diostaj daka' kan'nigpeike'po huakka' yonhuikonhua'uy. Judío aratbut do'taj e'arakta' on'pakpo dakhuea'da me'nogkika'uyne opuda Efeso huairi kenda mo'nopo'e. ²⁰ Daka'da e'manmadika' opudtaj a'tihuapokya'po o'nonmadikika'uyne. Jak kurute huakka' aratbuta e'peete o'nonmadikika'uyne kenpa'ti opuden jakya' o'nonmadikika'uyne. ²¹ Dakhuea' e'ka' yan'batik Diostaj yan'nopo'korea', Jesucristo Huairitaj yanoknopoe'. Judiotaj kenpa'ti nog aratbuttaj o'nona'ika'uyne. ²² Oy Jerusalényo ijhua'apoy. Diosen Nokirega be'ta'mona'nok ijhua'apoy. Keya' menpapi' me'nogka'apone nopoe'hue'da ijhua'apoy. ²³ Keya' huabakuda' jakyo bo'kuda'apone. Pai'da ijnopo'epone. Diosen Nokirega mena'ne. ²⁴ Kenda menogka'apone ijnopo'epo mepu'kehue'dikda ijje'y. Do'huedda huabidda e'noeta' pakhue' ijje'po kenyo'da durugda Diostaj ijje'epo ke'nenyo'da huadakuapa a'kaya'po kika'dik ijje'y. Diosen kakike'po me'ta'mona'uy'noe kenpa'da e'dakea'ta' ijpaki. Diosa di'nanada o'epo Jesús'a mo'nigbuey'uy'noe aya'ada nopo'korea'dik ya'nepo kenpa'ti dakhuea' e'ka' Diosa o'bakkahuea'apet. Kenda nogyo nogyo durugteda ijmanbatia'pakonhuahuika'poda e'kuhuitta' ijpaki, ken.

²⁵ Ken Dios huairitaj nigpeika'dik mo'e. Kenpa'ti Jesústaj huadak hua'a opudere ijmanbatia'pakika'mey. Opudomey do'taj onte'ti tiahuahue'dik o'neapone. ²⁶⁻²⁷ Aya' Diosba' daka'da o'nonmadikikame'ne. Be'api' oknopogehue' ee'nayo "Pabloa Diosba' daka' onmadikahue' mo'ika'ne," ahue'dik o'ne. ²⁸ Opudada huadaknopoda yan'toika'. Opudada daka' yan'nopogepo yan'nigpeika'. Huata'da yan'tioka'ika'. Aya'da huaknopog'eritaj Jesucristo o'manigbuey'uyatenok konigepo Jesusenyo' o'tamae. Aya'da Cristoen huanigpeika'eritaj daka'da yan'manigtoika'. Diosen Nokirega kenda mona'uyne opudtaj. ²⁹ Do'hua o'nokhua'apone. Do'hua e'nokhuade'te nama'da huamanmadika'erikon opudere a'eya'po Jesusen huanigpeika'eritaj Diostaj eknopogebatika'ta' on'eretpakpo yan'batiakapet. Konig dubakuhua ovejataj e'barakta' on'pakpo o'nika' konigiti nama'da huamanmadika'eria opudtaj Diostaj e'maknopogebatika'ta' yan'eretpakapet. ³⁰ Sue'da huanigpeika'eria opud e'huaikaya'da huaboa'da nama'da huadik monmadika'apet. Jesusen huaknopog'eritaj kenda kan'nigpee'po kan'kike'po. ³¹ Nama'da huamanmadika'eritaj keyoj, ijjay. Bapa' huabayok huame'noe kenpa'ti sikyo batikhue'taj opudtehuapa' Diostaj yonhuikpo Jesusen huadak hua'a on'maboroayonhuahuika'ne. Aya'tada opudtaj o'nonmadikikame'ne. Kenda okkahuehue' yanikati'.

³² Ken, opudtehuapa' Diosa daka' kabatiokike'po Diosen di'da hua'a kamanopo'tog'po ken hua'ataj mo'nigpeika'po teyda moknopogepo, Diosen huanigpeika'eriere mo'noeonhuahuika'apo. ³³ A'nenda opudere ijjunhuahuika'uy. Do'tehuapa' opuden huakupe opuden yudtapi' pakhue' jjikamey. ³⁴ Do'tehuapa' kenpa'ti doere huamanmadika'eritehuapa' ijbakamey. Opuda kenda daka' mo'nopogene. ³⁵ Kenda ijbaka'po pai'da aratbuttaj ijbayokikamey opud konigiti yan'baapa pai'da e'nahue'taj yan'bayokikati'. "Katetehue' huabayokeria durugnanada o'nika'. Eyokte huabae'erinayo sue'da durugda o'ne." Kenda Jesús Huairia oa'uyate. —Pabloa Efeso huanigpeika'eri huairitaj o'mana'uyate.

³⁶ Kenda oa'depo Pabloa huikudate on'bahuadpo aya'da Efeso huanigpeika'eri huairiere o'tiona'pakuyate. ³⁷ Pablotaj aya'ada on'ta'bahukpo on'doko'epo kenpa'ti konig kenomey ogkika'uyunig konigiti on'buyuke'uyate. ³⁸ "Onte'ti do'taj tiahuahue' o'neapone," Pabloa o'mana'denok suhue'nanada on'mae'uyate. Kenoka' kusi'petone'te on'tahua'uyate.

21

Jerusalényo Pablo o'hua'onhuahua'uyate.

¹ Huama'buytaj o'bakhua'depo kusi'petone'yo o'kuduy. Cos huagkuta'mejyo meypoi' bethue'da butukda o'hua'uy. Eme'te huakka' jak Rodasyo o'hua'uy. Keya' huakka' jakyo Pátarayo o'hua'uy. ² Pátara nog kusi'petone' Fenicia huadaribayo huahua' o'huahuayo'uy. O'kudpo o'hua'uy. ³ E'hua'te huagkuta'mej Chipre o'tiahuayo' opetopen o'hua'po Siria huadariyo o'hua'uy. Tiro huakka' jakyo katepi' o'batatohua'po batabakotandik o'epo o'betuy. ⁴ Tiro huakka' jakyo Jesusen huaknopog'eritaj o'bahuahuaydepo kenomeyere siete huame'noe o'unhua'uy. Diosen Nokirega huaknopog'eritaj kenda o'manopogea'nok "Jerusalényo huahue'dik yae', Pablo." Huaknopog'eria o'nona'uy. ⁵ Ken siete huame'noe o'edepo a'huaya'po o'orok'uy. Huakka' jak kurute aya'ada Jesusen huaknopog'eri ettone'ere huasi'poere bo'ta'tiakuyne. Kuhuadte huikudate o'bahuadpo Diostaj o'tiona'pakuy. ⁶ "Yanhuati'," e'mabajbajte mona'uyne. "Yan'maeti'," o'mana'depo kusi'petone'yo o'kuduy. Kenomey ke'nen jakyo on'bahua'uyate.

⁷ Ken huakka' jak Tiroya o'bakhua'uy. E'pogyo kusi'petone'yo o'hua'uy. Tole-maida huakka' jakyo o'betuy. Jesusen huaknopog'eritaj o'bahuahuaypo nogme'noetida kenomeyere o'mata'eahuaduy. ⁸ Eme'te Pablo oro'ere o'hua'uy. Cesarea huakka' jakyo okye'uy. Cesareayo Felipeen jakyo o'hua'uy. Felipe Jesusen huadak hua'a o'manbatia'pakika'po nogya' nogya' o'manbatia'pakika'uyate. A'nenda siete'a huabati-huapokika' on'baktie'ea'uy. Ke'na nogtida o'uy. Kenere o'eonhua'uy. ⁹ Felipeen botta' botta' huayobu o'tayu. Toepakhuedyo' o'tayuyate. Kenomeytaj Diosa o'manopogea'nok kenda on'manika'uyate. ¹⁰ Huakka' huame'noe e'ede'te Diosenba' huamanbatia'pakeri Judeabaya' okye'uy. Ke'nendik Agabo o'uy. ¹¹ Oro'taj a'ta'huadya'po o'tiakuy. Agabo maka'bij Pablotada jobkijjeato'po huata' o'itinukupo kenpa'ti o'ba'tinukupo o'batia'pakpo, —Jerusalényo judío huairia Pablotaj in konig o'nogka'apo. Kenpa'ti Roma aratbuttaj on'bayokapo. Diosen Nokirega mename'ne. —Agaboa oro'taj mona'uyne.

¹² Kenda o'pegedepo oro' kenpa'ti Cesarea huaknopog'eria Pablotaj ona'po, "Jerusalényo huahue' yae'." Diga'da ona'uyunig'a. ¹³ Pablonayo mona'po,

—¿Mena'po dota' mo'bahuk? ¿Mena'po pai'da on'nopo'ea'? Do'taj kuda'dik me'nene kenpa'ti Jerusalén huakka' jakyo Jesús Huairien hua'a ijmanbatia'pakika'nok bueydik ijjepe bueydik ijjey. —Pabloa mona'uyne. ¹⁴ Pablo oro'taj nigpeehue' mo'enek,

—Kate Jesús Huairia e'kata' o'pak megke'. —Ona'depo okbatikon'uy oro'.

¹⁵ Ken katapi' e'tae' kutamayo o'bahue'udpo Jerusalényo o'hua'uy. ¹⁶ Sue'ada Jesústaj huaknopog'e'ria Jerusalényo bo'tahua'uy. Mnasónere o'hua'po ke'na Chipreyo huag'e'ri o'uy. Jesúsen huanigpejka'eri o'jka'uyate. Mnasónen jakyo Jerusalényo bo'tohua'uyne. Keyoda o'jka'uy.

Pablo Jacobotaj on'ta'huade'uyate.

¹⁷ Jerusalényo e'tiakde'te Jesucristotaj huaknopog'e'ri huama'buya durugteda bo'edyne oro'taj. ¹⁸ Jacobotaj a'ta'huadya'po eme'te oro'ere Pablo o'hua'uy. Jacoboere aya'da Jesucristoen huaknopog'e'ri huairitene' on'mauy. ¹⁹ "Ijtiki," Pabla o'manato'depo, Diosa daka' be'tihuapoknok Jesúsen huadak hua'a o'manbatia'paknok huakka'nada nog aratbut huabo'ada on'nopo'korea'po Jesús Huairitaj o'noknopogeme'. Kenda Pabla o'manbatia'pakuy. ²⁰ Kenda on'pegedepo, huadakda o'e Dios, 'urua'da o'kadhuahuame'te Diosa, on'batia'pakdepo, Pablotaj o'nona'po:

—Huadakda huama'buy. Huakka'nada miles judío huaknopog'e'ri iyoda e'çada Moisésenon aya'ada nigpejka'dik oda'ika'. ²¹ Judío aratbuttaj nog aratbutenbaya' nama'da Pabla o'manmadikika'. Kenda Moisésa o'mana'uyate kahue'dik o'ne. Kenpa'ti huabokereksi'po huasi'dak oktegi'kahue'dik o'ne. Kenpa'ti konig judío aratbut ogkika'uyatenig kakahue'dik o'ne. Kenda i'manmadikika'nig ontaj judío huaknopog'e'ria mo'tipeeme'te. ²² ¿Konigepo oro' kate ka'dik o'e? Kenomey judío huaknopog'e'ri Pablo o'tiakde on'pegedepo kupopakdik o'neapo. ²³ Konig yag'kati' o'nonapone: Oro'en botta' botta' huabokere' mo'ene. Ken konig o'ka'apoy buttida Diostaj o'noname'tenigda. Kenda ka'dik o'ne. ²⁴ Yan'batohuati'. Kenomeyere Diosen jakte konig Moisésa o'mana'uyatenigda Diostaj yan'bayokti'. Kenomeytaj oveja 'uhua ka'de'po huakupe yabayokti'. Oveja 'uhua Diostaj e'batiarakade'te kusarena'da kupie'dik mo'maeapet. Kenda eka'nayo judío aratbut huaknopog'e'ri opudtaj bo'tiahuaypo noga nama'da on'huaa'me'te on'nopo'apo kenpa'ti Moisésenba' o'kika', on'nopo'apo, ken. ²⁵ Kenpa'ti nog aratbut huaknopog'e'ritaj o'manigmadoya'uy. Kenda ka'dik e'huag'e' o'manigmadoya'uy oroa. Konig judiomey ogkika'nigtaj kakahue'dik e'e'tada ken huaen dios e'ketka'taj e'yokde' bapehue'dik yanika'. Kenpa'ti mimipi' bapehue'dik yanika'. Kenpa'ti e'huerenpitiduku'te e'buay bapehue' yanika'. Kenpa'ti nogen huato'e'taj bakdejhu'e'dik yanika'. Kenyo'da o'manigmadoya'uy. —Jacoboomeya Pablotaj o'nona'uy.

Diosen huamanmadika' jakya' Pablotaj on'torokuy.

²⁶ Ken Pabla botta' botta' huabokerektaj o'batohua'po eme'te kenomeyere onokteyo' Diostaj 'uru'dikyo' ogka'uyate. Siete huame'noe nige'dik o'nepo kenoka' Diostaj ovejapi' vacapi' o'nigarakapet kenda sacerdotetaj a'na'ya'po Diosen huamanmadika' jakyo on'kudonme'te.

²⁷ Ken siete huame'noe huapokdikte ee'te sue'da judío aratbut Asia huadaribaya' Diosen jakyo Pablotaj on'tiahuaydepo huakka'da aratbut egkupopakte Pablotaj dakhuea' on'batia'pakdenok Pablotaj on'epo. On'tog'e'uy. 'Utta'da on'mana'po:

²⁸ —Bo'tihuapok Israel huabokerek. In huabokerek nogbayo nogbayo o'huae'ika'po, oro'en e'manmadika' dakhue'da o'e o'manmadikika'po, Moisésenba'taj peehue'dik yanika' o'manmadikika', kenpa'ti in Diosen jaktaj dakhue'da o'huaa'po kenpa'ti nog aratbuttada Diosen jakyo o'bakudā' nok Diostaj tahuiriga'da ogkika'po. —Nogbayo judío huabokereka' utta'da on'mana'uyate. Nama'da on'mana'uynig'a. ²⁹ Jerusalényo 'ikken Pablo Trófimoere judío on'tiahuayme'te. Diosen jakyo Pablo Trófimo Efeso huag'e'ritaj o'tokudtaj judiomey nama'da on'nopepo nama'da on'huaa'uynig'a. ³⁰ Aya'da Jerusalén jak huag'e'ri on'pegedepo, on'diayonpo, on'huaketonyakpo on'kupopakpo. Pablotaj on'toepo Diosen jak kurute on'torokonpo. Diosen huamanmadika' jak jdada o'nokhuikuy. ³¹ Kenoka' Pablotaj e'araktaj on'pakpo, aya'da jak huag'e'ri 'utta'da on'maboya'. Kenda Roma sorotataj huairi o'matipeunde'po. ³² Jdada sorotataj sorotataj huairiere ogkupopakpono aratbut egkupopakyo on'baketonnyakuy. Aratbuta huairitaj sorotatatere on'batiahuaydepo Pablotaj e'tuktukada on'batikon'uy. ³³ Sorotataj huairia Pablotaj ibodteda o'huatiakdepo o'togato'po, "Botta' sirobia yan'tinuku'," o'mana'po, Kenta' o'mana'po: "¿Be'a ya'e?" "¿Kate yaka'?" o'mana'nig'a. ³⁴ Huairitaj peehue'ada huakka'da nogda nogda huadik on'mana'po huairia nopogkahue' o'epo kenigda o'mana'uy.

"Oro'en jakyo yan'tohua'." O'mana'uy. ³⁵ Sorotataen jak huabehui'yo e'ede'te aratbuta Pablotaj dakhuea'da egkata' on'paknok sorotataj Pablotaj kutayo huabagkutope'te baktuhua'dik o'nuy. ³⁶ Kenpa'ti

—Yanarak ke'na kabueye'. —Huakka'ada ta'poyen o'dadyakuy.

Huakka' aratbuttaj Pabla huata' o'mantia'pak'uyate.

³⁷ Huakpayo huakudá'dikte ee'te huairitaj Pabla ona'po: "¿Menpa' on'ere batia'pakdik ijje?" Pabla ona'uy.

—¿Griegoen hua'ate menpa' i'nopog? ³⁸ A'nenda Egiptoyo huae'eri huabokerek Roma huairitaj e'enta' o'pakpo kente aratbut ehue' e'ika'yo cuatro mil huabarakeri o'batohua'uyate. ¿Ke'na ehue' i'je? —Sorotataj huairia Pablotaj ona'uy.

³⁹ —Do judío aratbut ijjej. Cilicia huadaribaya' huaboro'mon Tarso huakka' jak huae'eri ijjej. Aratbuttaj e'mana ta' ijpaki. —Pabla ona'uy.

⁴⁰ "Mana'dik i'ene." Sorotataj huairia ona'nok Pablo huabehukite o'bopo, o'manigba'tepo. Ken soata' e'ne'te en'batikde'te kenomeyen hua'a hebreo hua'a o'mana'po:

22

¹ —Kenda ijkadhuahuikamey o'nontia'pakapone. Daka' men'pee', egomey pogomey. —Pabla huaboa'da o'mana'denok ² hebreo hua'a kenomeyen hua'ate Pabla o'mana'nok aratbut on'peede'po nogitinda soata'da o'nenok,

³ —Judío aratbut ijjej. Cilicia huadaribayo Tarso huakka' jakyo ijsi'poe'uy. Iyo Jerusalényo ijkerekuy. Huamanmadika'eri Gamaliela me'nonmadika'onhua'ika'uyne. Aya'da adhuae'pane'en e'mana' ogkika'nok daka'da yoknopoika'uy. Kenpa'ti Diosen e'kata' ijeretpakpo ijkika'uy konig opud oy bo'kika'nig. ⁴ A'nen Cristoen huaknopoe'eritaj ijbaukikamey. E'barakta' ijpakpo, ijbapo ijbakudikamey. Huabokerektaj ettone'tabeta' ijkika'uy. ⁵ Sacerdote huairi kenpa'ti aya'ada huatone' huairi huakupopakeria do'taj mentiahuayika'uyne konigti onbatia'pakdik mo'ene. Kenpa'ti Damasco huakka' jakyo judío huama'buytaj kan'batotiake'po men'nigmadoya'uy. Ken beroba' do'taj men'yokuyne. Kenda ijtohua'uy. Ayo Cristoen huaknopoe'eritaj a'bauky'a'po ijhua'uy. Jerusalényo a'batotiakya'po kan'mabitbite'po kan'bakude'po ijhua'uy.

*Konig Jesús Huairitaj ijnopo'korea'uy, Pabla o'batia'pakuy.
(Hch. 9.1-19; 26.12-18)*

⁶ Ken dagte ijhua'po Damasco huakka' jakyo meyhue'da e'ede'te tokhuad e'huadte idada kurudya' huakjeytone' do'taj be'tita'tenok ⁷ sorokte ijhuekon'uy. "¿Mena'po diga' megka'ne, Saulo?" Ijpe'e'uy. ⁸ "¿Be'a i'e, Huairi?" Yona'uy. "Jesús Nazareteri ijjej. Kentaj diga' igka'ne." Jesús Huairia mena'uyne. ⁹ Kenomey doere on'hua'uyng'a huakjey on'tiahuaypo on'me'pukonpo Jesústaj 'uruda peehue' o'ne'uy. ¹⁰ "¿Kate ka'dik ijjej, Huairi?" Yona'uy. "Yabo', Damascoyo yahua'. Keya' kenda ka'dik i'eaponig noga mona'apone." Jesús Huairia mena'uyne. ¹¹ Huaboro' huakjeya bekpohuikan'uynok. Kenomey doere on'hua'uyng'a do'taj men'ta'koypo men'tohua'uyne. Ken Damascoyo men'tokye'uy.

¹² Ken Damascoyo nogbokerektida o'epo huadik Ananías o'uy. Ke'na Apagba' Moisés e'madoya'ba' daka'da o'nigpeika'uyate. Aya'da judío Damasco huae'eria Ananías huadakda o'e on'hua'ika'uyate. ¹³ Ananías do'taj behuatiakuyate. "Huaboa'da ona'ti tiahuaydik yae'." Mena'uyne. Kenpa' ena'te ona'ti huadakda ijtiahuay'uy. Kentaj ijti-ahuay'uy. ¹⁴ Kenpa' mena'po: "Oro'en Apag Dios a'nennada ontaj bektie'ea'uy. Konig Apag Diosa o'paknig kaknopoe'po, Cristo kenpa'da huadak huakika'eritaj on be'tiahuay'epo kenpa'ti Jesús Huairitaj hua'ada me'pee'po Diosa oktie'ea'uyate. ¹⁵ Nogbaya' nog-baya' aya'da i'tiahuaymetnig aya'da i'peemetnig i'batia'pakonhuahuika'apo, Jesucristoen i'manbatia'pakonhuahuika'apo. ¹⁶ ¿Oy mena'po ijhue'da i'huad? Yabo'. Bautiza yaka'. Jesucristotaj yaknopoe'po e'tiona'pakte Diosa o'nen dakhuea' e'ka'taj menopo'tihueke'apone. Bekkahuea'apone," Ananías mena'uyne.

Konig nog aratbutyoda do'taj Diosa me'ta'mona'uy. Pabla o'batia'pakuy.

¹⁷ Ken, Jerusalényo ijkumejdepo Diosen jakyo ijtiona'pakpo konig e'yorokpa' ijti-ahuay'uy. ¹⁸ Huairitaj ijtiahuay'uy. Mename'ne: "Jerusalénya' idada yabakhua' kenda do'taj i'manbatia'paknig iyo aratbut e'peeta' pakhue'da mo'eapone." ¹⁹ "Aya'da huaknopoe'erien huaitake' jakyo ijbahuahua'uy. O'nen huaknopoe'eritaj huabakuda' jakyo ijbatohua'po, ijmabitbitdepo ijbakuda'uy. In aratbut kenda on'nopoe. ²⁰ O'nen huamanbatia'pakkeri Esteban kenoka' en'arakte do kenteda ijbopo Estebantaj huaarakeri huadakda ogka' ijnopoe'uy kenpa'ti huaarakerien yudtaj ijmata'ogepo ijje'uy." Jesús Huairitaj yona'uy. ²¹ "Judío ehue'taj nog aratbutte o'ta'mona'apone. Yahuati'." Jesús Huairia mena'uyne. —Kenda Pabla huakka' judío egkupopakte o'mana'uy.

Pablotaj sorotataj huairia o'mektog'uy.

²² Kenda ea'te judío aratbuta Pablotaj on'peenig'a huaboa'da 'utta'da on'basagkia'uy. —In huabokerek kabueye'. Noikahue'dik ka'e. —'Utta'da on'basagkia'uy.

²³ Batikhue' on'basagkia'udhua'po kenpa'ti on'huadiaypo yudtaj o'nokhuinhuinpo sorokog' kurudyo o'nene'po ²⁴ "Sorotataen jakyo yan'kuda'," kenpa'ti "mena'po judío

aratbut kentaj 'utta'da on'basagkia'enok kenda e'nopog'e'ta' ijpaki Pablotaj yan'bitbit." Sorotataj huairia o'mana'uy. ²⁵ A'bitbitya'po en'tinuku'ete,

—Roma huag'eritaj huairia Roma gobiernoen aratbuttaj peehued e'eada mabithue'dik o'e. Roma huadariyo huag'eri ijje'y do. —Ken capitantaj Pabla ona'uy.

²⁶ Kenda enade'te capitán sorotataj huairitaj o'hua'po onato'po:

—Keyoj, katea' i'mana'. In huabokerek Roma huadariyo huag'eri o'e. —Capitána ona'uy.

²⁷ Huairi Pablotaj o'huatiakonpo, ona'po,

—¿Buttida Roma huadariyo huag'eri i'e? —Sorotataj huairia ona'nok,

—E'e'. —Pabla ona'uy.

²⁸ —Romayo huag'eri a'eya'po huakka' huakupe ijbayokuy. —Huairia ona'nok,

—Roma huadariyo donayo ijsi'pog'uy. —Pabla ona'uy.

²⁹ Kenomeya Pablotaj on'bitbitaynig o'nokbahua'uy. Kenpa'ti huairia Pablo Romayo huag'eri o'e o'nopogedepo o'me'pukpo okhua'uy.

Judío Sacerdote Huairitaj kenpa'ti judío huairitone'taj Pabla o'mana'uy.

³⁰ Eme'te kate Pabla yakame'te judío huairia kenda kan'huag'epo sorotataj huairia e'nopog'e'ta' o'pakpo Pabloen sirobij e'tinuku' o'kujpo kenpa'ti judío sacerdote huairitaj kenpa'ti judío huairitone'taj kagkupopake' o'bahuaa'po. Ken on'kupopakdepo kenomey egkupopakyo Pablotaj o'tohua'uy.

23

¹ Ken sacerdote huairitaj kenpa'ti judío huairitone' huairitaj Pabla o'batiahuaypo o'mana'po:

—Huadakda ijkika'mey oyda kenpa'ti. Diostaj huadakda ijje'po durugnopo'da ijikay. —Pabla o'mana'uy.

² Pablo kenda ea'te, "Huakittata' yan'bogbas." Sacerdote Huairia Ananiasa o'mana'uy. Pablotaj meyhue'da huata'boeritaj e'mana'tada,

³ —Diosa ontaj o'bogbasapo. On nama'da huanopog'eri i'epo konig Moisésenba'te o'uyatenig do'taj pee'dik o'ene. On'nayo konig Moisésenba' o'mana'ika'nig kenda nigpeehue'ada do'taj yan'bogbas nama'da i'mana'ne. —Pabla ona'nok.

⁴ —Kenpa' Diosen Sacerdote Huairitaj dakhuea' ina'. —Kente meyhue'da huaboberia Pablotaj o'nona'nok.

⁵ —Ke'na Sacerdote Huairi o'e nopogehue' ijje'po ijjay, egomey. Apagba'te oa'po, "Opuden huairitaj dakhuea' ahue'dik mo'ene." Apagba'a kenpa' oa'. —Pabla o'mana'uy.

⁶⁻⁸ Aratbut on'bueydepo ona'ti noyhuadhue' o'neapo kenpa'ti Diosen huata'moneri ehue' o'ne kenpa'ti nokiregpi' ehue' o'e. Kenda saduceo aratbut oda'ika'. Aratbut on'bueydepo ona'ti on'noyhuadapo, Diosen huata'moneri o'ne, kenpa'ti nokireg o'e. Kenda fariseomey-nayo oda'ika'.

Sue'da huakka' judío huairitone' saduceo o'nuy. Nogomey sue'da huakka' judío huairitone' fariseo o'nuy. Pablo kenda o'nopondepo 'utta'da o'mana'po:

—Fariseo ijje'y. Do'hued huabetkudakente fariseo o'ne. Aratbut on'bueyika'nig ona'ti on'noyhuadapo yoknopo'jka'nok iyoda opud huairia on'totiakne, do'hued egomey. —Pabla o'mana'uy.

Kenda eade'te fariseo noyhuaddik o'ne oda'nok saduceoata noyhuadhue'dik o'ne oda'nok huayahuaya on'maboy'uy. Kenomeya huayahuaya kenda e'manpeeta' pakhue' o'nuy. ⁹ Kena'po huayahuaya 'utta'da on'maboydepo sue'da Apagba' e'mana' huamanmadika'eri fariseo huaknopog'eria on'mana'po:

—In huabokerek dakhuea' kahue' o'ika'. Kentaj nokiregapi' ya'batia'pakuyetpi' kentaj Diosen huata'moneria ya'batia'pakuyetpi'. Diostaj dakhuea' ogkahue' mo'ne. —Fariseo huaknopog'eria on'mana'uy.

¹⁰ Huiyoka'da huayahuaya on'maboynok Pablotaj dakhue'da yanogka'apet sorotataj huairia o'nonpono diga'da o'tome'pukpo, "Judío huairi nopoyo yanhua'. Pablotaj yan'torokpo sorotataen jakyo yan'tohua'." Sorotataj o'mata'mona'uy.

¹¹ Eme'te esikde'te Pablotaj Jesús Huairi o'tibopo,

—Teyda ya'ika'po me'pukhue' ya'ika'. Iyo Jerusalényo do'taj 'urua'da i'manbatia'pakme'ne huakka' jak Romayakon konigti manbatia'pakdik i'ea'pone. —Jesús Huairia Pablotaj ona'uyate.

Pablotaj mon'arak. Sue'ada judío huayahuaya on'batia'pakuyate.

¹² Eme'te sue'ada judío aratbuta "Pablotaj mon'arak." Aya'ada on'nopogepo oda'po:

—Pablotaj arakhued oro' bapehue'dik o'ea'pone kenpa'ti mayhue'dikda o'ea'pone. E'pe'nayo e'mai'nayo oro' dakhue'da mae'dik o'ea'pone. Nogpa'dakon adhue'dik o'ene. —Aya'ada onpayo' oda'uyate. ¹³ Ken konig Pablotaj o'arakapoy nogiti cuarenta

e'pok huabokereka on'batia'pakuyate. ¹⁴ Sacerdote huairitaj judío huatone' huairitere on'bahuahua'po on'mana'po:

—Pablotaj arakhued oro' e'babudhua'nayo oro'taj Diosa dakhuea'da ogka'dik mo'ene, oro' aya'ada kenpa' oa'mey. ¹⁵ Sorotataj huairite yan'mata'mona'. Pablotaj nogiti e'peeta' o'paki. Eme'te oro'taj monigtotiak. Nama'da yanati'. Oro'nayo dagte en'totiakte iyo tiakhued dagta' a'arakya'po o'nige'apoy.

¹⁶ Pablotaj on'arakapo judío huabokereka kenda Pabloen huatoa'yo o'mapepo Pablotaj a'batia'pakya'po sorotataen jakyo o'huahua'uyate. ¹⁷ Pablo kenda o'pepo sorotataj Capitántaj ona'po:

—In huabotaj sorotataj huairite yatohua'. Huairitaj e'batia'pakta' o'pak. —Pabloa sorotataj capitántaj ona'uyate.

¹⁸ Sorotataj capitána Pabloen huatoa'yotaj sorotataj huairite o'tohua'depo,

—In huabo ontaj ka'batia'pake'po sorotataj huairitaj yatohua'. Pabloa mena'ne. —Sorotataj capitána ona'uy.

¹⁹ Sorotataj huairia huabotaj o'ta'koyonpo sue'da adyon o'tohua'depo,

—¿Katea' do'taj e'batia'pakta' i'pak? —Pabloen huatoa'yotaj ona'uyate.

²⁰ —Judío aratbuta konigyo' on'pakpo, “Eme'te judío sacerdote huairitaj judío huatone' huairieretaj Pablotaj monigtotiak. Nogiti daka'da Pablotaj e'peeta' o'paki.” Nama'da ontaj mona'apone. ²¹ Kenomeytaj manigpeehue' yae'. Cuarenta e'pok huabokereka o'nokmairegigrapo Pablotaj a'arakya'po on'nigeapo “Pablotaj arakhued oro' e'bape'nayo Diosa oro'taj dakhuea'da ogka'dik mo'ene.” Aya'ada kenpa' odame'te. Kenpa'ti oyeddapi' eme'tepi' ijta'mona'apoy o'na ea'te on'pepo ekpoe' mo'nigeapone. —Pabloen huatoa'yoa sorotataj huairitaj ona'pok.

²² “Do'taj kenda huaboda ona'nig be'tapi' manahue' yae'. Kenigda yahuati'.” Sorotataj huairia Pabloen huatoa'yotaj ona'uyate.

Gobierno huairi Félixte Cesareayo sorotataj huairia Pablotaj o'ta'mona'uyate.

²³ Ken huabo e'huade'te sorotataj huairi botta' capitántaj o'manokoypo. E'tiakde'te, “Bisik nuevete Cesarea huakka' jakyo a'huaya'po doscientos sorotataj yan'kupopak. Kenpa'ti setenta sorotataj caballote huahua' yan'kupopak kenpa'ti doscientos sorotataj huabarak sirohui'dakbet yan'kupopak. ²⁴ Kenpa'ti Pablo huahud caballo yan'nigtotiak. Gobierno huairi Félixte dakda yan'tohuati'. Daka' yan'tiokadhua'po yan'tohuati'.” Sorotataj capitántaj o'mana'uyate. ²⁵ Sorotataere o'nigta'mona'po beroba' o'nigmadoya'po,

²⁶ “Judea Gobierno huairi Félix huadakda i'ene. Saludos o'huaa'ne. Do Claudio Lisias o'nigmadoya'ne. ²⁷ Judío aratbut in huabokerektaj on'ta'koypo a'arakya'po. Roma huag'eri o'e huaboa'da injnopodepo do'hued sorotataere ijbahuahua'po ijbaktiparatmey. ²⁸ ¿Kate Pabloa o'ka'? ¿Katea'ti yan'huaapet? e'nopoe'ta' i'pakpo sacerdote huairitaj judío huatone' huairi egkupopakyo ijtohua'mey. ²⁹ Judío aratbuten beroba' e'mana'taj Pabloa dakhuea'da o'ka' on'huaame'. Oro'en gobierno beroba' e'mana'taj dakhuea' kahue' o'enok arakhue'dik o'ne. Kenpa'ti huabakuda' jakyopi' kudahue'dik o'e. ³⁰ Pablotaj mon'arak. Judío aratbuta oda' huaboa'da ijmatischepo ontaj ijnigta'monay. Kenpa'ti Pablo dakhuea' o'ka'. Judío huairi kan'huaa'e'po nogok onte ijmata'mona'apoy katepi' Pabloa dakhuea' o'ka' ontaj huaa'dik ya'neapet. Kenpa'da ijjay.” Beroba'te sorotataj huairia o'nigmadoya'uyate.

³¹ Ken sorotataj on'nigpepo Pablotaj on'toepo sikyo on'tohua'beduyate. Sikyo Antipatrismo o'nokye'uyate. ³² Eme'te sorotataj hua'ite huahua'eri jakyo on'kume'uyate. Sorotataj caballote huahua'eri Pabloere on'hua'uyate. ³³ Cesareayo o'nokyedepo gobierno huairitaj beroba' on'yokato'po kenpa'ti sorotataj huairitaj Pablotaj on'yokuyate. ³⁴ Beroba' huairi o'tiahuaydepo, “¿Meyá' i'si'poe'po i'kerekyu?” Pablotaj ona'uy.

“Cilicia huag'eri ijjeey.” Pablo jenak huairia o'pepedepo, ³⁵ Ona'po, —On'tiakdepo Judíoa ontaj dakhuea' enhuaa'te ijmapeepoy. —Gobierno huairia Pablotaj ona'uy. “Herodes huairien jakyo yan'tohua'. Keyo sorotataj kan'toe'.” O'mana'uyate.

24

Pabloa Félix huairitaj kenda ijkadhuhua'uy on'batia'pakuyate.

¹ Ken cinco huame'noe e'pokde'te sacerdote huairi Ananiasere huatone' huairi kenpa'ti aratbuttaj huairitaj huamanigbatia'pakeri huadik Tértuloere Cesareayo o'nokyepo gobierno huairitaj on'huahua'uy. Pablo dakhuea'da o'kika' e'huaa'ta' on'pakpo. ² Pablotaj en'totiakde'te Pabloa dakhuea'da o'kika' Tértuloa huaboa'da Félixtaj o'huaa'po:

—Oro'omey daka' o'noikay, me'pukhue' o'epo o'noey. Huakka'da in'opopepo 'urua'da i'manika'. Ontaj gobierno huairi dakiti o'ay. ³ Kenda 'urua'da oro'taj o'nigkika'ne. Huadakda i'ene, Félix huairi. Nogitnada dakiti huairi. ⁴ Sue'da e'batia'pakta' i'pakpi.

Daka' mepɛɛti'.⁵ Pablo dakhuea' huakka'eri o'e. Nogbayo nogbayo o'hua'epo judío aratbuttaj o' bapoespakea'po nogpa'da o'manmadikika'nok nogded judiotaj o'maknopoea'. Kenpa'ti Jesús Nazareterien huaknopoe'eri huairi o'e.⁶ Diosen jakyo nog aratbuttada e'batokudta' o'pakpo, Diosen huamanmadika' jaktaj dakhuea'da konig tahujrigda e'kata' o'pakme'te. Konigepo oro'a Pablota' o'toemey. Konig Moisésenba' o'ika'nigda menpa' dakhuea' yakiketpi' e'nopoe'ta' o'pakpo o'toemey'nig'a⁷ sorotataj huairi Lisias o'kudonpo huiyokda o'epo bokayonpo boktohuame'ne.⁸ "Pablo dakhuea' o'ka' huaa'eri Félixte yanhuati'." Lisiasa moname'ne. O'nadakon Pablota' yabatia'pak. Ke'na dakhuea' o'ka' buttida on'batia'pak i'nopoapone. —Kenpa' Tértuloa Félixta' ona'uy.

⁹ Nog judío huairi kendeda on'maepo, "Aya'da Tértulo oa'nig buttida oa'." O'nona'uy. ¹⁰ Pablota' yabatia'paka' huairia ba'ba' o'nenok,

—Kenda ijkikame'nig durugteda ontaj ijbatia'pakapoy. Indaribayo aratbuttaj huairi i'unhuahuika'nok.¹¹ O'nada yamana'. Jerusalényo yokyeme'nig doce días be'tipokdene. Diostaj 'urua'da akaya'po ijhua'mey.¹² Diosen jakya' huaitake' jakya' kenpa'ti nogya' nogya' e'maboite be'api' huahuayhue' me'nikame'ne. Huakka' aratbuttaj dakhue' e'bahuaa'te be'api' tiahua'yhue' me'nikame'ne.¹³ Huadakda ijkika'nok dakhuea' o'ka' be'api' huahue'dik me'nene.¹⁴ Diostaj ijnigpeikay. Diostaj oro'en huapane'kudak on'nigpeika'uyate. Diostaj huanigmanopo'yarea' huaboda e'manmadika' ijnigpeikay. Kenpa'ti Diosenba' Moisésa o'madoya'uyate kenpa'ti Diosen huamanbatia'pakeriba' yoknopoe'po ijnigpeikay.¹⁵ Aya'ada onte'ti on'noeapo. Aya' huadak huaka'eria kenpa'ti dakhuea' huaka'eria on'noyhuadpo onte'ti on'noika'apo. Kenda yoknoppeikay konigti judío huairia kenda on'nopeika'.¹⁶ Konigepo huadakda e'kika'ta' huanopoya' ijeretpakpo ijkikay. Dioserea huabokereka kenda tiahua'ydik me'nika'ne.

¹⁷ Nogbayo nogbayo nog huakka' jakyo nog huakka' jakyo huakka' huabayok ijhua'eonhuahuika'depo huaboa'da ona'ti do'huedbaya ijkumejdepo pai'da huama'buytaj nog huaknopoe'eri nog huaknopoe'eri huama'buyen huakupe a'bayokya'po kenpa'ti Diostaj a'yokya'po ijkumejme'y.¹⁸ Kenda e'kade'te sue'ada judío aratbut Asiabaya' Diosen jakyo do'taj menhuahuayme'ne. Dakhuea' e'ka' e'nighuedade'te Diostaj konig oveja 'uhua e'arakde' menhuahuayme'ne. Huakka' aratbut kupopakhue' ee'te kenpa'ti be'api' dakhuea' oka' huahue' ene'tada.¹⁹ Ke'na Diosen jakyo, do'taj men'huahuayme'ne dakhuea' do'taj e'batia'pakta' e'paknayo iyo kan'tiake' iya' gobiernu huairitaj kan'batia'pake'.²⁰ Kenomey tiakhue' ee'nayo judío huairitone' ogkupopakya' do ee'teda nama'da do e'ika'nayo ontada mone'.²¹ "Aratbut e'buyada ona'ti on'noyhuadapo yoknoppeika'nok iyoda opud huairia on'totiakne." Kenyo'da huairitone'taj 'utta'da ijmana'mey. —Pabloa Félixta' ona'uy.

²² Kenda o'peede'po Félix kenda Jesús en huanigpeika'eria o'noknoppeika'nigta' huadakda o'nopoe'po nogda Pablota' e'kata' pakhue' o'epo,

—Lisias sorotataj huairi o'tiakte'po nogiti menbatia'pakapone. Pablota' nogiti yoknokotapoy. —Félix a'mana'uyate.

²³ "Pablota' jakyo yatoe' orokhue'dikda yatoe'. Tinukuhue' yae'. Jakya' katapi' e'kata' o'pakpo ka'dik ka'e kenpa'ti ke'nen huadi'a on'pakpo ta'huade'dik ka'ne' kenpa'ti aypo bayokika'dik ka'ne'." Capitántaj ona'uyate Félix huairia.

²⁴ Sue'da huame'noe e'pokde'te Cesarea huakka' jakyo onte'ti Félix huairi okye'uyate huato'eere. Huato'e o'dikka' Drusila. Drusila judío aratbut o'uy. "Jesucristotaj menbatia'pake' Pablota' monigtotiak." Félix a'mana'uyate.²⁵ Aratbut huadaknopo'da o'nepo Diosenyo'da kika'dik o'ne. Huaso'a katapi' o'pakika' kahue' yanika'. Kene huaya' huame'noe oknoppehue' huae'eritaj dakhuea' ogkika'uynok Diosa castiga o'magka'apo. Kenda Félix o'peepo o'me'pukudpo,

—Oyedda kenpa'da ippeede'y. Yahuati'. Nogok katapi' kahue' e'huae'oka' o'nokoypo on'taj o'peepone. —Félix a'ona'uyate.

²⁶ Kenpa'ti e'oroka'huayak huakupe huagoroka' Pabloa beyokapet Félix o'nopoe'po nogok nogok a'batia'pakya'po Pablota' o'nokoyika'uy.²⁷ Ken konig o'adhuahuika'po botta' huabayok o'pokpo Félix kenpa'da o'orokuyate. Porcio Festo huabo gobiernu huairi o'uyate. Félix judío huairitaj huadi'da ee'ta' o'pakpo konig jakyo Pablota' orokahuedada Félix okhua'uyate.

25

Huairi Porcio Festo a Pablota' o'boa'uyate.

¹ Cesareayokon gobiernu huairi a'eya'po Festo okye'uyate. Bapa' huame'noe o'undepo Jerusalényo o'hua'uyate. ² Jerusalényo sacerdote huairiere judío huairiere Festotaj: "Pablo dakhuea' o'kika'uyate," nama'da o'nona'po. ³ Dagta' Pablota' mon'arak. Huakkuruda judío

huairi soatayo' on'batia'pakdepo, "Oro' o'paknok Cesarea huakka' jakya' yata'mona'. Iyo Jerusalényo Pablota' mo'ngtotiake'." Festotaj judío huairia o'nona'nig'a. ⁴ "Keje'." Festoa o'mana'po,

—Pablota' Cesareayo ijtoey a'ti ayo ijhua'apoy. ⁵ Opuden huairi Cesareayo doere hua'dik mo'ene. Pablo dakhuea' eka'nayo aya' huaa'dik mo'ea'pone. —Festoa judío aratbuttaj o'mana'uyate.

⁶ Jerusalényo ocho diezpi' huame'noe Festo o'edepo ona'ti Cesareayo o'kume'uyate. Eme'te kente egkupopakte gobierno huairi apon huahuadte o'huadpo, "Pablota' yan'totiak." O'mana'uyate. ⁷ Pablo e'kudde'te judío huairi Jerusalénya' on'tiakdepo Pablota' on'huahua'po, Pablo nogda nogda dakhuea' o'ka'uyate nama'da on'huua'nig'a buttida huahuae' o'ne huairi o'nopo'e'uyate.

⁸ —Dakhuea' kahue' ijje'uy. Judío'en e'mana' e'madoya'taj dakhuea' kahue' ijje'uy. Diosen jaktaj dakhuea' kahue' ijje'uy. Kenpa'ti Roma gobiernu huakhuairitaj dakhuea' kahue' ijje'uy. —Pabloa ona'uyate.

⁹ Festo huadadka o'e. Judíomeya' e'huua'ta' o'pakpo,

—¿Ontaj daka'da me'tipe'e'po menpa' Jerusalényo e'huua'ta' i'pak? —Festoa Pablota' ona'uy.

¹⁰ —Roma huakhuairien huairitaj ijtibopo iyo kenda menhuua'nig pee'dik o'ene. Judíomeytaj dakhuea' kahue' ijje'uy. Sigpi' dakhuea' kahue' ijje'uy. Kenda daka' i'nopo'e. ¹¹ Doa dakhuea' eka'nayo bueydik ijje'ayetnig'a, kenda judío menhuua'ne buttida ehue' ee'nayo be'api' kenomeytaj bayokhue'dik me'nene. Roma huakhuairi do'taj pee'dik me'ea'pone. —Pabloa Festotaj ona'uyate.

¹² Festoen huanopoe'eritaj Festoa o'batia'pakdepo,

—Roma huakhuairi do'taj pee'dik me'ea'pone, ia'nok kentaj i'huua'apo. —Festoa Pablota' ona'uyate.

Agripa nog gobiernu huairitaj Pabloa o'tibo'uyate.

¹³ Nogok sue'da huame'noe gobiernu huairi Agripaen huaidpo Berenice Agripaere Festotaj a'batia'pakya'po Cesareayo on'huua'uyate. ¹⁴ Sue'da huakka' huame'noe kenteda o'nunhua'nok Pablota' Festoa o'tia'pakpo:

—Pablo huabakuda' jakyo Félix huairia okhuame'. Pablo iyo'da o'e. ¹⁵ Jerusalényo do Festo ijgedenok, "Pablo dakhuea' o'kadhuahua'uyate. Kentaj kadarake'." Judío sacerdote huairi judío huatone' huairierea do'taj moname'ne. ¹⁶ "Be'api' Roma gobiernu huairi ida arakhue'dik o'ne. Dakhuea' o'ka' huaso'teda huua'dik yane'. Ke'na huaso'teda kenda kahue' ijjemey a'dik o'e. Kenda huakkuruda gobiernu huairia daka' pee'dik o'e." Judío huairitaj ijmana'mey. ¹⁷ Kenapo judío huairi iyo en'tiakde'te ida eme'te gobiernu jakte enkupopakte ijhuadpo huairien apon huahuadte ijhuadmey. "Pablota' yan'totiak." Ijmana'mey. ¹⁸ O'tiakdenok Pablo dakhuea'da o'kadhuahua'eme'te judío huairia yanhuua'apetpi' ijnopoe'pi' kenda huahuae' o'neme'. ¹⁹ "Konig oro'en adhuea'pane' on'kika'uyatenig Pablo kikhue' o'uyate. Nogpa'da o'kika'uyate. Kenpa'ti Jesús o'bu'e'uyate onte'ti o'noe'uy. Pabloa o'manmadika'onhuahuika'uyate." Judío huairia me'noname'ne. ²⁰ Pablota' kate ijka'apet nopoe'hue' ijje'po, "¿Judío huairia ontaj dakhuea' bo'huua'nok do gobiernu huairia ontaj me'tipe'e'po menpa' Jerusalényo e'huua' i'pak?" Pablota' yona'mey. ²¹ "Roma huakhuairi Augustote kahue'po ke'na men'pee'." Pabloa mename'ne. Kenapo Pablota' ijtoepo nogok Roma huakhuairitaj ta'mona'dik ijje'po ijta'mona'apoy. —Festo huairia Agripataj ona'uy.

²² —Do kenpa'ti Pablota' e'peeta' ijipaki. —Agripa Festotaj ona'uy.

—Eme'te i'pee'apo. —Festoa ona'uy.

²³ Eme'te huairi Agripa Bereniceere 'urua'da yudtaj huairied yudtaj on'otpo enkupopakyo on'kudnok 'urua'da on'bae'uy kenpa'ti on'kudpo sue'da huakka' sorotataj huairi kenpa'ti Cesarejak huairiere on'kudpo. On'kuddepo, "Pablota' yan'tokud." Festoa o'mana'uy. ²⁴ En'tokudde'te Festoa Agripaomeytaj o'mana'po:

—In huabokerektaj yan'tiahuay', Agripaomey. Huakka' judío aratbut kentaj dakhuea'ada on'huua'po iyo Cesareayo kenpa'ti Jerusalényo "Kabueye'" mona'ika'nig'a. ²⁵ Kenda Pabloa o'ka'uyate dakhue' ehue' o'enek arakhue'dik mo'et ijnopoe'po, "Roma huakhuairite e'huata' ijipaki." Pabloa oa'nok kente ijta'mona'apoy. ²⁶ Roma huakhuairitaj beroba' e'ta'mona'ta' ijpaknig'a katapi' e'timadoya' nopoe'hue' ijje'po opudtaj ijtotiaki kenpa'ti huairi Agripa ontaj ijtotiaki. Kentaj yan'batia'pakpo kenpa'ti yan'pee'. Kenda Pabloa dakhuea' yakuyetpi' a'ta'monaya'po timadoya'dik ijje'apoy. ²⁷ Roma huairite Pablota' e'ta'mona'te dakhue' ya'kiketnig beroba'te ta'monahue' ee'nayo dakhue'da e'dik o'e' ijnopoe'y. —Festoa Agripaomeytaj o'mana'uyate.

26

Pabloa huairi Agripataj kenda o'kika'uyate on'batia'pakuyate.

¹—Kenda i'kiketnig e'batia'pakta' e'paknayo mona'. —Huairi Agripa Pablotaj ona'uyate. Pablo huairi Agripataj o'manigba'tepo,

²—Dakhuea' o'kadhuahua'uy Judíomeya men'huaa'nok ontaj, huairi Agripa, durugda o'nonbatia'pakapone. ³ Kenda judío aratbut o'noknopopepo on'kika'. Kenpa'ti kenda kenomeya on'batia'pakika'nig o'na huadakda i'nopopepok do'taj daka' men'pee'.

Pabloa Cristotaj nopo'koreahued o'epo kenda konig o'kika'uyatenig on'batia'pakuy.

⁴ Huakka' jak kente ijsi'poe'uy aya'da ijkika'uyng kenpa'ti Jerusalényo isi'poted aya'da ijkika'uyng aya'da judío aratbuta on'nopoe. ⁵ Huasi'poted fariseoen huaknoppe'eri ijjunhuahuika'uy. Judío aratbut fariseonayo Apagba' e'mana' on'deretpakpo ogkika'. Kenda judío on'nopoe kenpa'ti ea'ta' e'paknayo a'dik mo'ene. ⁶ “Aratbut e'bueytaj onte'ti ijmanoyhuada'apoy.” Oro'en adhuea'pane'taj Apag Diosa o'mana'uyate. Kenda yoknopopepok gobierno huairia do'taj kan'pee'po men'totiakne. ⁷ Oro'en Israel doce onaratbutyo' kenda o'noknopoe. Aratbut e'bueytaj onte'ti Diosa o'manoyhuada'apo. Kenda oro' judío o'nopoe kena'po huame'noe kenpa'ti sikyo Diosen ogkika'po. Kenda do'huaknok yoknopopepok sue'da judío aratbuta dakhuea'da Pablo o'kika' nama'da men'huaa'po, huairi Agripa. ⁸ ¿E'bueytada Diosa noyhuada'dik o'e mena'po opudomeya oknopopehue'dik mo'e?

Konig Pabloa a'nenda Cristoen huaknoppe'eritaj o'magkika'uyate.

⁹ Jesús Nazareteritaj huaknoppe'eritaj a'nenda dakhuea'da magkika'dik ijjei ijnopodepo ¹⁰ Jerusalénya' ijkika'uy. Judío sacerdote huairia kenda huaka' o'madoya'po be'yoknok huabakuda' jakyo huakka'tada ijbakudika'uy. Jesústaj huaknoppe'eritaj ijbakudika'uy. Kenoka' en'barakde'te 'urua'da ogka' do kenpa'ti ijnopoe'ika'uy. ¹¹ Jesucristotaj kanoknoppebatike'po huakka' kenomeytaj ijmabititika'uy. Nogda nogda judío en huaitake' jakya' ijmabititika'uy. Huakka' ijbahuadiaypo nog aratbuten jakyo a'mabititika'po ijbahuahuika'uy.

Pablo Cristotaj o'nopo'korea'uyatenigkon o'manbatia'pakuy.
(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹² Kena'po huaknoppe'eritaj bakuda'dik beroba' judío sacerdote huairia bo'yokuyng Damasco huakka' jakyo ijhua'depo. ¹³ Dagte e'hua'ete, huairi Agripa, tokhued e'huadte niokpo huaboro'mon huakjey kurudya' do'taj be'tita'tepo. Kenpa'ti doere nogomeytaere bo'tita'tepo. ¹⁴ Ken oro' aya'da sorokte okmahue'kuy. Hebreoen hua'ate ijpeepo, “¿Do'hued aratbuttaj mena'po i'magka', Saulo? O'na huata'da dakhuea' igka'ne. Diga'da igka'ne.” Kenpa' ijpee'uy. ¹⁵ “¿Be'a'je, Huairi?” Yona'uy. “Jesús ijjei. Do'taj diga'da megka'ne. ¹⁶ Yabo' o'na do'hued kakike'po o'tiahuayea'ne kenpa'ti onte'ti do'taj i'tiahuayaponigkon kenda yamanbatia'pakika'.” ¹⁷ Ontaj judío aratbut nog aratbutkon egkataj o'tioka'apone kenpa'ti nog aratbutte o'ta'mona'ne. ¹⁸ Kenomeya do'taj konig okpohue'a kanoknopoenke'po, dakhuea' e'kika'ada kan'nopo'kore'po konig Diosen huakjeyyo kan'hua'epo, onte'ti toto'taj nigpeehue' ka'nike'po. Diostaj kan'nigpeike'po, do'takon kanoknopoe'po, Diosa dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po kenpa'ti Diosen 'uru aratbutere Diosere kan'noeonhuahuike'po kenomeyte o'ta'mona'ne.” Jesúsa kurudya' mena'uyne.

Kenda Pabloa o'tiahuay'uyng huaboa'da o'nigpeika'uyate.

¹⁹ Ken konig Jesús mena'uyne ijpee'uy huaboa'da ijkika'uy, huairi Agripa. ²⁰ Huakkuruda Damasco huakka' jak huae'eritaj ijanmadika'po nogok Jerusalén huae'eritakon kenpa'ti aya' judea huadaribayo kenpa'ti nog aratbuttaj ijanmadika'po, Diostaj yan'nopo'korea' onte'ti dakhuea' kahue' yane' onte'ti huadakda yag'kika'. Huadakda boka'nok aratbut opudtaj on'tiahuaypo on'nopo'korea'de on'nopoeapo. Ken konig ijanmadikika'uy. ²¹ Kena'po Diosen jakyo judío aratbuta men'toe'uyne kenpa'ti do'taj e'arakta' men'pakpo. ²² Diosanayo do'taj mentihuapoknok oyda kenpa'ti daka'da ijanmadikikay aya'tada huairitaj pai'da aratbuttabeta'. Kenpa'da kenda o'epo Moiséskudak Diosen huamanbatia'pakieriere on'timadoya'uyate kenda ijanmadika'ikay. ²³ Cristo pai'da nopoe'dik o'epo kenpa'ti nogok bueydik o'epo kenpa'ti huakkuruda Diosa e'bueytada o'noyhuada'apo. O'noyhuaddepo, oro'en judío aratbuttaj nog aratbuttaere Diosa o'manopo'tihueke'apo kenpa'ti onte'ti kurudyo o'manoanhuahuika'apo, kenda Cristoa o'manbatia'pakapo. Kenda Moisésere Apagba' huamanbatia'pakiera on'timadoya'uyate. Kenda ijanmadika'onhuahua'uy. —Pabloa huairi Agripameytaj o'mana'uy.

Jesucristotaj oknopoe'dik yae' huairi Agripa. Pabloa o'pakpo ona'uyate.

²⁴ Pablo huata'da e'tia'pakte Festoa o'okoypo:
—Konig huaseg i'epo nama'da ia', Pablo. Huakka'da i'madoya'ika'uyatepo nama'da ia'.
—Festoa 'utta'da ona'uy.

²⁵ —Huasegda ehue'ada nama'da ahue' ijje, 'uru huairi Festo. Huadakda ijmanay. Buttida ijmanay. ²⁶ Agripa huairi iyo o'e. Aya'da ijmanbatia'paknig ke'na huadakda o'nopoe. Kentaj daka'da ijmanbatia'pakpo me'pukhue' ijje ijanbatia'paknok iregireg kahue'ada kena'po huairi Agripa aya'da o'nopoe daka' ijnopoe. ²⁷ ¿Kenda Diosen huamanbatia'pakeria on'mana'uyate menpa' i'nopoe, Agripa huairi? O'nopoe ijnopoe. —Pabloa o'mana'uyate.

²⁸ —'Urua'da enapi' oknopoe'huad ijje. —Agripa Pablota' ona'nok.

²⁹ —Idamonpi' konig Cristotaj yoknopoe'ika nig o'nakon kenpa'ti nogomey men'peenig yanoknopoe'ika' huabakuda' jakyo ehue'ada. —Pabloa o'mana'uy.

³⁰ Pablo kenda e'manade'te Agripa huairi, Festoere Bereniceere kenpa'ti aya'da kente on'bahua'po on'bopo ³¹ nogyon o'nokbahua'uyate. A'batia'pakya'po o'nokbahua'uyate. Huayahuaya on'batia'pakpo:

—In huabokerek dakhuea' kahue' o'e'uy, bueyahue'dik o'ene. Kenpa'ti kud'ahue'dik o'ene. —On'batia'pakuy.

³² —“Roma huairia do'taj me'pee'po ijhua'apoy.” Pabloa ahue' e'eme'nayo kenpa'da oroka'dik ijje'ayyet. —Agripa Festotaj ona'uy.

27

Romayo Pablota' o'ta'mona'uy.

¹ Italia huadaribayo do Lucastaj Pablote' nogomeyeretaj oy mon'mata'mona' huaboa'da on'nopoe'depo sorotataj huairitaj oro'taj bo'yokuyne. Sorotataj huairien huadik Julio. Kenomey sorotataj Augusto sorotataj o'nuy. ² Huaboro' kusi'pe o'epo huakka' jak Adramitio huag'eried o'uyate. Huahua'dikteda ee'te o'tiakatodepo o'kuduy. Oro' Aristarco e'kuddepo o'hua'uy. Aristarco Tesalónica huakka' jakyo huag'eri o'uy. Tesalónica Macedoniabayo o'e. Asia huadaribayo hua'dik o'uy. ³ Eme'te huakka' jak Sidón huaboro' e'pogte o'betuy. Pablota' huadi'da Julioa o'enok Pablo huadi'enbayo Pablo huahua'dik o'uy. Pablota' katepi' o'paknok aratbuta yokdik o'ne'uy. ⁴ Nogok Sidónya' o'hua'uy kusi'petone'te o'hua'uy. Bapoka bo'huatiakpo Chipre huagkuta'mej ope'topen okpokuy. ⁵ Huadariba Cilicia kenpa'ti Pamfilia o'pokonhua'po, Mira huakka' jakyo o'tiakuy. Mira Liciabayo o'e. Mirayo o'betuy.

⁶ Ayo sorotataj huairia nog kusi'petone' o'huahuay'uy. Ken Alejandria kusi'pe Italia huadaribayo o'hua'apopo. Italia huadaribayo a'huaya'po ken kusi'peyo oro'taj bo'kuda'uy. ⁷ Sue'da huame'noe ijhue'da o'hua'uy. Ida huahue'dikka nogok Gnido huakka' jak o'pokuy. Huakka' o'bakpok konig o'huatiaknok nogyon okhua'dik o'epo Creta huagkuta'mej huadariba adpen o'hua'po Salmón huakka' jak o'pokuy. ⁸ Creta huagkuta'mejte kusi'peyo o'hua'po, huakka' o'bakpoknok daka'da o'hua'po kente o'dikkika' Buenos Puertos o'betuy. Huakka' jak Lasea ibodte o'uy.

⁹ E'hua'onhuahuade'te huakka' huame'noe e'pokonhuade'te kenme'noe judío aratbut bapehue'dik fiesta ogkika' e'pokde'te kenok e'pogte diga'da bapokdik o'enok kusi'petone'te huiyokda o'e. Ta'kotdik o'e. Pabloa o'nopoe'po uruda o'manopoe'a'po:

¹⁰ —Oro' e'pogte o'hua'po dakhue'da o'epo ijnopoe' huairi. Kusi'pe ehue' o'epo, kenda kusi'peyo o'batohua' nig ehue'da o'epo. Kenpa'ti oro' ta'kotdik o'epo. —Pabloa sorotataj huairitaj ona'uy'ni'ga.

¹¹ Sorotataj huairia kusi'petone' huata'e'eritanayo o'nigpee'uy. Kenpa'ti kusi'pe huatohua' huairitaj o'nigpee'uy Pablota' sigpi' peehue' o'nuy. ¹² Kenpa'ti huahuiok kusi'pe kente huabeta' dakhue'da o'uy. Hua'dik ee'nayo Fenice huakka' jak Creta huadariyo e'pogte kente sue'da bapoka o'enok Feniceyo huakka'ada e'hua'ta' on'pakuy.

E'pogte diga'nanada o'bakpokonhuahua'uy.

¹³ Ken e'pogya' daka'da o'bakpokpo ona'ti hua'dik o'ene on'nopoe'uy. Ken o'hua'po meyhue'da Creta huagkuta'mejo o'hua'uy. ¹⁴ Ijhuiti ehue' e'pogte e'hua'te huiyokda o'bakpokuy. Diga'da o'bakpokuy. Ken bapokataj on'dikka'uy Nordeste. Huagkuta'mejyan' o'tiakuy. ¹⁵ Oro'taj teyda monbakpoknok e'bakpote huahue'dik o'epo ogkumeonok bapokada oro'taj montohua'uy. ¹⁶ Huagkuta'mej Claudia adpente e'pokonde'te bapoka sue'pi' o'batikuy. Kusi'pesi'po e'tohuika' diga'da on'baa'po hui'eyya' on'behuika'po huaboro' kusi'peyo on'hueda'uy. ¹⁷ On'behuika'depo e'bijtone' kusi'petone'taj on'tihuyigepo teyya'da ogka'uy. Kuhuade'te e'pog burujda o'ika' kentaj o'dikkika' Sirte. Kusi'petone' kuhuade'te o'beta'apo on'mame'pukpo cuperinatone' hueypate e'betika' bapoka' kusi'pe huatohua' on'huaraka'uy. Kenpa'da bapoka kusi'pe o'tohua'uyate.

¹⁸ Eme'te bapoka sue'pi' batikhue' o' enok teyda o' bapokpo kenda kusi'petone' o' tohua'nok katepi' huaboa'da e'pogyo on'maenapo, ¹⁹ adme'ta' kusi'petone'en kuperina e'bijtone'ere nogda nogda e'pogyo o'maena'uy, oro'en huaba'a o'maenapo. ²⁰ Huakka' huame'noe niokpo kenpa'ti siokpo tiahuahue'da kenpa'ti diga'da o' bapoknok oro' aya'da o'bata'kotapoy o'nopog'uy.

²¹ Huakka'da huame'noe bapohue' o' enok Pabloa o'bopo, o'mana'po:

—¿Mena'po do'taj nigpeehue' mo'eme'? ¿Mena'po Creta huakka' jakya' bo'tiakme'? Nama'da o'orokme'ne. Oro' 'ikken Creta orokhue' ee'nayo oro'taj keypoda ehue' o'eyaynig'a kenpa'ti aya'da o'maena'nig maenahue' o'eyaynetnig'a. ²² Oynayo me'pukhue' mo'ene. Kusi'petone'nayo ehue'da o'eaponig'a opudanayo sigpi' bueyhue' mo'ea'pone. ²³ Do Diosensi'po ijje'po Diosen ijkikay. Bisik Diosen huata'moneri do'te o'tiakpo, ²⁴ “Me'pukhue', Pablo. Roma huairitaj hua'dik i'e kenpa'ti tibo'dik i'e. Ontaj Diosa daka'da bo'tioka'nok aya'da in kusi'peyo onere o'nenig mabueyhue' o'neapo.” Diosen huata'moneria mename'ne. ²⁵ Kena'po yan'manopo'noey'. Dios buttida oa', daka'da ijnopog'epo. Kenda o'nig kenda o'ea'po. ²⁶ Huagkuta'mejyo bapoka bo'tohua'apo kusi'pe o'betpo o'sakapo. —Pabloa o'mana'uy.

²⁷ Botta' semana oro' e'pogte o'hua'po Adria e'pogte o'hua'po bapoka nogyon nogyon oro'taj mon'tohua'uy. Nopote sikyo kusi'pe huatohua'eria huadari akta'bogpe meyo'ue'da o'ede on'nopog'uy. ²⁸ E'pog odda huanigdikaj on'nigdika'depo treinta y seis metros odda o'uy. Nog adyon onte'ti on'nigdikapo veintisiete metros odda o'uy. ²⁹ Sipana'tone'a e'pogyo' kusi'petone' ya'sakapet on'nopog'epo 'uru siro kusi'pe huabeta' e'bijtone' e'tinuku'tada huata'pakta' e'pogyo on'maena'uy. Huata'pakte on'tinukupo on'maena'uy. Botta' botta' on'maena'po on'mame'puk'po eme' o'nonmabo'uy. ³⁰ Kenoka' mehued o'epo kusi'pe huatohua'eria kusi'pesi'pote e'monta' on'pakpo huaboa'da kusi'pesi'po on'huaraka'po konig kusi'pe hua'ojpate siro kusi'pe huabeta' e'enapa' nama' ogka'po.

³¹ —Kusi'pe huatohua'eria kusi'petone'yoda ehue' ee'nayo e'huapa' menpa' ehue'dik mo'ene. —Pabloa sorotataj huairitaj sorotataeretaj o'mana'uy.

³² Ken sorotataj kusi'pesi'po huato'e'bij o'nokte'gpo kusi'pesi'po o'kotnok o'tohua'uy.

³³ Sikyoedda aya'da bape'dik mo'ene. Pabloa o'mana'po:

—Botta' semana mo'eonhuahua'po bapohue' kenpa'ti tayhue' mo'eonhuahua'po. ³⁴ Sue'pi' yan'bape' o'nona'ne. Huagkuta'mejyo madopi'dik mo'ene nogtatipi' dakhuea' ogkahue' mo'ea'pone. Nogtipi' bueyhue' o'ea'pone. —Pabloa o'mana'uy.

³⁵ Kenda o'mana'depo pan o'bapadpo dakiti Diostaj o'tiona'pakpo. Aya'ada kenteda en'tiahua'ye dakiti o'tiona'pakdepo o'posakea'depo huaboa'da pan o'bape'uy. ³⁶ Kenda on'tiahua'ye'po aya'ada on'durugpakpo on'bape'uy. ³⁷ Kusi'petone'yo huakka'da o'ne'uy. Doscientos setenta y seis o'ne'uy. ³⁸ Dapoteya' on'bape'depo aypo bapohue' e'pogyo on'maena'uy. Kusi'petone' pogkajda ka'e'po on'maena'uy.

Kusi'petone' o'sakdepo o'ta'kotuy.

³⁹ Ome'depo kusi'pe huato'e'eria huagkuta'mejtaj okia'hue'ya e'eda konig iako huakud kenpa'ti kuhuadba' on'tiahua'yo menpa' ayo hua'dik o'ey on'nopog'epo kuhuad iakoyo a'betya'po monhua', on'batia'pakpo. ⁴⁰ E'bijtone' o'noktega'po kusi'pe siro huato'e' e'pogyo on'maenapo kusi'pe huabutuka remo on'kuj huaba'te on'tog'epo kenpa'ti kuperina hua'ojpayon hueypate on'betpo huaboa'da bapoka kuhuadbayon kusi'petaj o'tohua'depo. ⁴¹ O'hua'po kente bothuepura e'pirukpak e'pog burujda o'epo iakoyed kuhuadte kusi'petone' ojpa o'huadato'po. Kenteda o'uy. Menpa' tohuahue'dik o'ne'uy. Huata'pakte huahue'a asakya'po huaboa'da o'saka'depo huata'pakpen. ⁴² Titikonhue'dik ka'ne'po sorotataj huabakuda' jakyo hua'e'eritaj e'barakta' on'paknig'a ⁴³ Pablota'pi' e'arakta' pakhue' o'epo sorotataj huairia, “barakhue' yane',” o'mana'po “kenpa'ti kenomey e'dopie' mo'nopog' huakkuruda yag'kot e'pogyo kuhuadte kan'hua'epo ⁴⁴ nogomey ta'pote kusi'pe huaente' kenpa'ti kusi'pe hueypate yan'betpo kuhuadte ya'nonhua'.” Sorotataj huairia o'mana'uy. Ken ta'kohue' o'ne'po huagkuta'mejyo aya'da on'bahua'uy.

28

Huagkuta'mej Maltayo Pablo o'unhua'uy.

¹ Oro' sue'pi' ta'kohue' o'epo kuhuadte o'epo huagkuta'mej o'dikkika' Malta huaboa'da o'nopog'uy. ² Nog aratbut kenteda o'nika'po oro'taj 'urua'da mo'tog'eyne. Ehui' kenpa'ti juju'da o' enok huaboro ta'ak ogka'depo “ibodte yan'tibo',” mona'uyne. ³ Ken sue'da ito'pi' e'ay o'be'eadpo ta'akyo o'tibahuedapo Pabloa. Ta'ak jukda o' enok bihui o'orokpo Pabloen huabata' o'bokpo o'tidteyye'uy. ⁴ Huagkuta'mejyo aratbut hua'e'eria Pabloen huaba'taj bihui o'tidteyyepo o'tironok on'tiahua'ye'po,

—Ke'na aratbuttaj huabarakeri ya'etpi' e'pogyo ta'kothue' ee'tada dakhuea' ogka'nok bueydik o'e. —Huayahua'ya on'batia'pakuy.

⁵ Pablono'yo huaba'a onhuinoka'po bihui ta'akyo o'kotuy. Pablo menpa'pi' ehue'da o'e'uy. ⁶ O'iyokapo, o'bueyapopi' on'no'popepo on'nigunhua'po ijhue'da on'nigunhua'po iyokhue'da kenpa'ti bueyhue'da on'tiahuaypo konogpa'da on'no'popepo, “ke'na nogtida oro'en dios o'e,” huaboa'da on'batia'pakuy.

⁷ Huagkuta'mej huairien ta'ba ibodteda o'uy. Huairien huadik Publio o'e. Ke'nen jakyo oro'taj bo'tohua'uyne. Keyo bapa' huame'noe o'ika'po aypo bo'tobapudhua'uyne. ⁸ Publio'en apag dakhue'da o'epo o'digpakpo kenpa'ti o'me'surukpo onpahueduy. A'tiahuaya'po Pablo o'huahua'po. O'tiona'pakdepo o'tibata'tedepo o'yaread'uy. ⁹ Pabla e'yareadde'te aratbut on'tiahuaydepo nogda huagkuta'mej huag'eri dakhue'da o'nepo Pablota' on'huatiakdenok kenomeytakon o'bayaread'uy. ¹⁰ Katetehue'da huakka'da mo'bayokuyne oro'taj. O'hua'po kusi'petone'yo o'kudpo oro' aya'da katepi' e'tohua'ta' o'paknok mo'bayokuyne.

Romayo Pablo okye'uy.

¹¹ Ken huagkuta'mejo bapa' puug o'ika'depo kusi'petone'yo o'kuduy. Ken kusi'petone' juju'ok kenteda o'eonhuahua'uy Alejandria huakka' jakya' o'tiakuy. Kusi'petone' huagjate e'ketka' dios Cástor kenpa'ti e'ketka' dios Pólux o'uy. ¹² Siracusa huakka' jakyo o'tiakuy. Siracusa kusi'pe huabeta' o'uy. Kenteda bapa' huame'noe o'uy. ¹³ Ona'ti o'hua'po kubogte meyhue'da o'hua'po Regio huakka' jakyo o'tiakuy. Eme'te huata'pakyan o'hapoknok ida o'hua'po eme'te Puteoli huakka' jakyo okye'uy. ¹⁴ Keyoda sue'da huama'buy Cristo huaknopoe'eritaj o'huahuaynok. “Oro'eri nogtida semana yanika'.” Mona'uyne. Nogok Romayo dagte oro' o'hua'uy. ¹⁵ Pablomey dagte on'tiakpo huaknopoe'eri huama'buya Romaya' on'tipeedepo oro'taj dagte a'de'ya'po Romaya' o'norokpo Foro Apio huakka' jakyo sue'da huakka'mon on'tiakuyate. Noga Tres Tabernasyo on'tiakuyate. O'batiahuaydepo Diostaj dakiti oa'uy Pabla kenpa'ti Diostaj o'durugpakuy. ¹⁶ Romayo o'tiakdepo sorotataj huairia huamatojka'eritaj guardia huairitaj o'bayokuy. Pablota'no'yo bayokhue' o'uy. Nog aratbuten jakyo Pablo ika'dik yae' huairia ona'nok nogtida sorotataj o'tojka'uy.

Romaya' Pabla o'manmadika'uy.

¹⁷ E'tiakde'te bapa' huame'noe e'pokde'te, “judío huairitaj yan'batotiak.” Pabla o'mana'uy. On'kupopakondepo,

—Judío aratbuttaj dakhuea' kahue' ee'tada kenpa'ti kenda oro'en adhuea'pane' ogkika'uyate dakhue' huaahue' ee'tada judíomey do'taj teyda men'to'epo Roma huairitaj Jerusalényo men'yokuy, egomey. ¹⁸ Roma gobierno'en huairi do'taj o'batia'pakdepo do'a dakhuea' kahue' ijenok bueyhue'dik ijenok do'taj e'oroka'ta' e'pakada ¹⁹ Roma gobierno huairitaj “keje', orokahue' yane'.” judío a'onana'nok, “Huakhuairitaj Romayo be'ta'mona'. Ke'na do'taj me'pee',” yona'uy. Judío aratbuttaj katepi' dakhuea' ogka' ahue' ee'pi' kenpa' yona'uy. ²⁰ Konigepo opudtaj kan'tiake' onhuaa'ne. Opudtaj a'batiahuayya'po a'manbatia'pakya'po kan'tiake' onhuaa'ne. Konig oro' judío aratbut oknopopepo o'bueydepo nogok onte'ti o'noeapoy, oknopoy, do'huakon kenda yoknopoenok iya'kon do'taj sirobia on'tinuku'ika'. —Pabla o'mana'uy.

²¹—Judea huadaribaya' ontaj e'timadoya' beroba' ba'ehue' o'emey kenpa'ti judío aratbut Judeaya' on'tiakme', “Pabla dakhuea' o'ka',” nogatipi' huaahue' mo'eme'ne. ²² Nogyon nogyon nog huakka' jakyo nog huakka' jakyo huabada Jesucristo'en huaknopoe'eritaj dakhue'da o'ne on'bahuaa'nok kena'po kenda iknopoenig oro' e'peeta' o'paki. —Judío huairia Pablota' o'nona'uy.

²³ Nog huame'noe o'tiakapoy, o'nona'po. Ken huame'noe emede'te Pablo e'huag'eyo judío on'batiakuy. Sikyoedda huaboa'da o'manbatia'pakpo bisik o'batikuy. Aratbuta Jesús Huairitaj yan'nigpeika'apet. Moisés kudaka kenpa'ti Apagba' huamanbatia'pakeria Jesús'taj on'timadoya'uyate. Pabla o'mana'uy. ²⁴ Noga buttida oa' o'noknopoe'uy. Nogomeyanayo buttida oa' oknopoghue' o'nuy. ²⁵ Onpapayo' no'poghue' o'nepo huaboa'da yan'bahua'apet, Pabla o'no'popepo nogitimon o'mana'po:

—Urua'da Isaías oro'en adhuea'pane'taj o'mana'uyate, Isaías Diosen huamanbatia'pakeritaj Diosen Nokirega o'no'poe'a' nok Isaías a o'mana'po:

²⁶ Judío aratbutte yahuati' in konig yamanati': Ona'ti ona'ti do'hued hua'a mo'peunhuahuika'aponig'a noponkahue' mo'ika'apone. Ona'ti ona'ti bo'tiahuayonhuahua'aponig'a nopogkahue' mo'ika'apone. ²⁷ Opud eknopoe'ta' pakhue' mo'ene. Nigpeehue' mo'ene. Diosen hua'a e'tiahuayta' pakhue' mo'ene. Kena'po tiahuayhue'dik mo'ene, peehue'dik mo'ene nopoekahue'da mo'ene. O'nen dakhuea' e'ka' me'no'po'tihueke'po Diostaj nopo'koreahue' mo'ene.

Isaías a o'mana'uyate. ²⁸ Oy judío ehue' nog aratbuttaj Diosa o'manopo'korea'apo o'manopo'tihueke'apo onte'ti kurudyo o'manoeahuahuika'apo. Kenomeynayo on'nigpeika'apo. Kenda yan'nopoika'. —Pabloa judío huairitaj o'mana'uy.

²⁹ Pablo kenda eade'te judío huayahuaya on'batia'pakonpo on'bahua'uy.

³⁰ Ken jakyo e'tayhuayyak ke'nen huakupe o'yokika'po o'ika'uy. Botta' huabayok o'ika'uy. Kenomey a'ta'huadeya'po en'tiakte yan'kud o'mana'ika'uyate. ³¹ Me'pukhue'da o'epo Jesús Huairitaj yan'nigpeika'. O'mana'ika'uyate. Kenpa'ti daka'da Jesucristo Huairitaj huadak hua'a o'manmadikika'uy, 'urua'da o'manmadika'po. “Kenda manmadikahue'dik yae'.” Be'api' onahue' o'nuyate, ken.

ROMANOS

Roma huakka' jakya' huaknopō' eriomeytaj Pabla o'manigmadoya'uyate.

Roma huaknopō' eriomeytaj Pabla o'manigmadoya'uyate.

¹ Do Pabla on'nigmadoya'ne. Jesucristoen huanaba' ijnigpeikay. Diosen huadak hua'a, Jesucristoen huadak hua'a kamanbatia'pakike'po Diosa do'taj bektie'po me'ta'mona'uyne.

² Huadak hua'a Jesucristotaj a'ennanada Diosa o'manbatia'pakuyate. Jesucristo tiakhued Apag Diosba'te on'nigmadoya'uyate. ³ Diosen huadak hua'a Jesucristo Huairi Diosen Huasi'po aratbuten huaso'nigda o'si'pōe'uyate. David huairien adhuea' huayayo o'uyate. David Israel aratbuten huairi o'uyate. ⁴ Dios teyda o'epo Jesucristotaj kubarakya' o'noyhuada'uyate. Konigepo Diosen Huasi'po o'epo teyda o'epo Diosen Nokirega mo'manopōe'ika'ne. ⁵ Jesucristo oro'en Huairia me'tinepahui'po do'taj huakka'da bo'tihuapokika'ne. Aratbut nogbaya' nogbaya' Jesucristotaj kamaknopō'ike'po kenpa'ti Diostaj kan'nigpeike'po do'taj Diosa bektie'ea'uyne kenpa'ti me'ta'mona'uyne. ⁶ Konigepo nogbaya' nogbaya' Jesucristotaj huakka'nanada o'noknopōedenok. Opuomey Romano huae'erikon Jesucristoen mo'ene.

⁷ Opuomey Roma huaknopō'eritaj Diosa di' mo'maepo "Do'huedyo' yanikati' yag'kikati'." Diosa mona'de'uyne. Oro'omeyen Apag Dios Jesucristo Huairiere opudomeytaj kamatinepahui'po daka' kabathihuapokike'po kenpa'ti kamanoe'yike'po ken konig on'nigtiona'pakika'nig on'nigmadoya'ne.

Pabla Romayo huaknopō'eritaj e'bata'huadē'deta' o'pakuyate.

⁸ Huakkuruda o'nona'ne. Opuomey Romaya' huaknopō'eri Diostaj Jesucristotaere daka' moknopō'ika'nok kenpa'ti mo'nigpeika'nok nogbaya' nog huadaribaya' nogya' nogya' aratbut opudomeytaj mo'tipeedenok konig daka' moknopō'ika' mo'tinopōedenok. Konigepo Jesucristo kenda o'paknok dakiti Diostaj yonay. ⁹ Opuomeytaj ijtiona'pakika'nig Diosapi' kenda buttida me'tinopōene. Diostaj diga'da ijnigpeika'po Diosen Huasi'potaj Jesucristoen huadak hua'a ijanbatia'pakikay. ¹⁰ Opuomey Romayo huaknopō'eritaj e'bata'huadē'ta' ijpakika'nig'a huahue'dik ijikay. Diosa kahuea' e'tinopō'nayo ijhua'apoy. Konigepo ijtiona'pakikay. ¹¹ Opuotaj eta'huadē'ta' ijpaki. Kenpa'ti opudtaj e'tiahuayta' ijpakpo Jesucristoen huadak hua'a nogiti nogiti kanoknopō'ike'po opudomeytaj e'tihuapokta' ijpaki. ¹² Huayahuya nogiti nogiti daka' huaknopō'ika' a'batihuapokya'po opudtaj e'bata'huadē'ta' ijpakikay.

¹³ Konig nog aratbuttaj Jesucristoen huadak hua'a ijanbatia'pakonhua'nok huakka'nada on'manopo'korea'uyyo on'maknopō'uy. Opuomey konigti Romayo huae'eri sue'da oknopōehue' huae'eritaj a'manopo'koreaya'po Jesucristotaj huaboa'da a'maknopōe'aya'po kenpa'ti opudomey huaknopō'eritaj nogiti daka' huaknopō' kenpa'ti nogiti huanipee' a'batihuapokikaya'po nogok nogok opudte ijhua'apoy ijnopō'ika'nig'a huahue'dik ijika'uy. Oydapi' huahue'dikda ijje. Kenda e'manopō'e'ta' ijpaki, egomey. ¹⁴ Aya' aratbuttada kenpa'ti aratbut huakka'da en'nopō'e'tadapi' kenpa'ti aratbut sue'da en'nopō'e'tada Diosa me'ta'mona'uynok Jesucristoen huadak hua'a manbatia'pakdik ijikay. ¹⁵ Konigepo opudomey Romayo huae'eritakon Jesucristoen huadak hua'a e'manbatia'pakta' ijeretpaki.

Jesucristoen huadak hua'a aratbut eknopō'e'nayo Diosa dakhuea' e'ka' manopo'yarea'dik o'e.

¹⁶ Jesucristoen huadak hua'a e'manbatia'pakte aya'da aratbuta eknopō'e'nayo Diosa dakhuea' e'kika' manopo'yarea'dik o'e. Huakkuruda judio huaknopō'eritaj o'manopo'yarea'. Onte'ti nog aratbuttaj o'manopo'yarea'. Konigepo Jesucristoen huadak hua'ataj e'manbatia'pak tobirahue' ijje. ¹⁷ Jesucristotaj eknopō'e'yo da oro'omeytaj huadaknopō'da e'huae'taj Diosa bo'tinopōepo kenere mo'noeanhuahuika'apone. Kenda Diosen huadak hua'a o'manmadikika'. "Jesucristotaj huaknopō'eri huadaknopō'da e'huae'taj Diosa o'matinopōepo kurudyō kenere o'manoeanhuahuika'apo." Apagba'aa'uyate.

Aratbuta Diostaj pakhue' o'nepo kenpa'da dakhuea'nada ogkika'.

¹⁸ Aya'ada Diostaj e'nigpeeta' pakhue' huae'eri kenpa'ti buttida hua'a e'nopō'e'ta' pakhue' huae'eria dakhuea' ogkika'nok Diosa huiyoknanada dakhuea'da castiga magka'dik o'epo o'nopōene. ¹⁹ Kenomeytaj Diosa buttida o'e Diosa e'manopōe'tada Diostaj daka' oknopō'e'dik e'ēada, ²⁰ oro'en huakpoa Diostaj tiahuayhue'dik e'e'pi' kenda a'ennanada

Diosa o'ka'uyatenig o'tiahuaypo oknopōika'dik o'ene. A'nennanada siokpo niokpo puug huadari aya'tada Diosa o'ka'uyate. A'nennanada kenpa'ti oyda kenda Diosa o'ka'uyatenig tiahuyaydik o'nepo Dios teynanada o'e kenpa'ti Dios Huairida o'ika' oknopōe'dik o'nenig'a. "Diostaj oknopōehue'dik ijje," ahue'dikda o'ne dakhuea' huaka'eria. ²¹ Kenda Diosa o'ka'uyatenig dakhuea' huaka'eria on'tiahuaypo Diostaj o'noknopōenig'a. "Dios Huairi i'e. Aya'nada i'ka'uyate. Huadakda i'ene. Dakiti Dios." Ken konig onikahue' o'nika'uyate. Konig huasegda dakhuea'da on'nopōika'po buttida e'nopōe' nopōehue'da o'nika'uyate. ²² "Huakka'da o'nopōey. Daka' o'nopōey." On'batia' pakuyatenig'a huasegda o'nyate. ²³ 'Urunanada o'ika' Dios. Kurudyo o'ika'. Teynanada o'ika'po bueyhue'dikda o'noehnuahuika'apo. Diostaj o'noknopōebatikpo huaboa'da noehue' e'ketka' dios ogkika'uyate. Ken konig huabokerekada ogkika'uyate. Bakoy e'ketka', bihui e'ketka', ojpai' botta' botta' hua'itakpi' e'ketka' ogkika'uyate. Oro'en dios o'e nama'da on'nopōika'uyate.

²⁴ Konigepo dakhuea'da kan'nopōike' nama'da kan'eretpakike' huayahuaa dakhuea' kagkike' Diosa o'nopōe'uyate. ²⁵ Dios Huairitaj onte'ti eknopōe'ta' pakhue' o'nepo e'ketka' diostaj huaboa'da on'eretpakika'uyate. Kenda Diosa o'ka'uyate on'tiahuayika'nig on'eretpakika'uyate. Diosa aya'da o'ka'uyatenigyo'da Diostanayo sigpi' pakhue' o'nika'uyate. Dios aya'da huaka'eritayo'da "Urua'nanada o'e, dakiti Dios." Aya'ada kan'batadi'kea'ike'.

²⁶ Konigepo kenpa'da dakhuea' kagkike' Diosa o'nopōepo dakhuea' huaka'eritaj kenpa'da o'maenon'uyate. Konig birae'dik ogkika'po ettone'a huatoe'taj pakhue' o'nepo o'nenpo huabot ettone'a huayahuaa on'eretpakpo dakhuea'da ogkika'uyate. ²⁷ Huabokerekakon huatoe'taj o'nenpo huabotbokereka' on'eretpakpo dakhuea'da ogkika'uyate. Ken konig ogkikapo birae'dik o'ne. Dakhuea'nanada ogkika'nok konig Diosen castiga huasō'ada dakhue'nanada o'nepo pai'nanada on'nopo'unhuahuika'apo.

²⁸ Ken hueretda Diostaj eknopōe'ta' pakhue' o'nenok dakhuea'da kan'nopōike'po dakhuea' kagkike' Diosa o'maknopōepo kenpa'da o'maenon'uyate. ²⁹ Kenomey kenpa'da dakhuea'da e'kika'ta' on'eretpakika'. Huabokerek ettone'ere huayahuaa dakhuea'nanada ogkika'. Kenda on'eretpakpo nogpa'da dakhuea'da ogkika'. Huakka'nada e'tamaeta' o'deretpakika'. Dakhuea'nada on'nopōika'. Digda on'bahuahuayika'. On'mahuadiaypo on'barakika'. Huayahuaa on'maboyika'. Nama'da huamana'eri o'nika'. Diga'da on'mahuadiayika'po dakhuea' ogkika'. Diga'da on'mahu'ika'. ³⁰ Nogomeytaj dakhuea'da on'bahuua'ika'. Diostaj on'huadiayika'. Huabatidike'eri o'nika'. Huata'da huapakeri o'nika'. Nogda nogda dakhue'dikda on'nopōika'. Apagtaj huayetapi' nigpeehue'dik o'nika'. ³¹ Katepi' Diosenpi' nopugkahue'da o'nika'. "Do kenda ijka'apoy," ea'da kahue'ada nogda ogkika'apo. Nogomeytaj huadi'da maehue' o'nika'. E'manoeynoeyta' pakhue' o'nika'. Pai'da aratbuttaj matinepahuihue'da o'nika'. ³² Ken konig dakhuea' huaka'eritaj castiga ijmagka'apoy. Kenpa'da bueydik o'neapo. Diosa o'mana'uyate. Kenomey kenda daka' e'nopōeada nogiti nogiti dakhuea'da ogkika'po kenpa'ti nogomeya konigti egkika'nayo durugda o'nika'apo.

2

"Dakhuea' o'ka'uy." Betapi' Diosa e'huua'nayo buttida o'bahuua'.

¹ Konigepo o'na be'api' mo'epo "Dakhuea'da o'kame'." Nogtaj e'huua'nayo "kenda donayo kahue' ijjemey." Diostaj onahue'dik mo'ene. Konigti dakhuea' i'kikame'ne Diosa mo'tinopōepo castiga ogka'dik mo'epone. ² Dakhuea' huaka'eritaj "dakhuea'da ogka'uy," Diosa buttida o'matinopōepo castiga o'magka'apo. ³ "Nogomeya dakhuea'da ogkika'." O'napi' e'bahuua'ada konigti dakhuea' e'kika'ada Diosa do'taj castiga ogkahue' me'epone nopōehue' mo'e. Dapi' Diosa castiga mogka'apone. ⁴ Diosa di'nanada mo'ika'po ijhue'nanada castiga ogkahue' mo'edenok castiga ogkahue' mo'epetpi' kenda nama'da nopōehue' yane'. Diosa di'nanada mo'epo mo'tinepahui'nok nopo'korea'dik o'ene. Kenpatay yan'nopōe'. ⁵ Opuomeyppi' Diostaj eknopōe'ta' pakhue' mo'enok Diosa mo'tinepahui'ne mo'peedenig'a nopo'koreahue' mo'epo nogiti nogiti dakhuea' bo'kika'nok nogiti nogiti Diosa castiga ogka'dik mo'epone. Kene'huaya' huame'noete castiga o'magka'apo. ⁶ Be'api' sigda dakhuea' e'kuynayo sigda castiga o'magka'apo. Nogapi' huakka'mon dakhuea' e'kuynayo huakka'mon castiga o'magka'apo Diosa. Kenpa'ti be'api' o'no'korea'depo huadakda e'kika'nayo Diosa huadakda o'manigka'apo. ⁷ Kenomeya kirigayo' Diostaj on'nigpeika'po huadakda ogkika'po Diosere kurudyo 'urunanada e'noehnuahuika'ta' on'pakpo "Huadakda bo'kika'," Diosa ena'te e'peeta' on'pakpo Diosere kurudyo on'noehnuahuika'apo. ⁸⁻⁹ Nogomeynayo huata'da huaeretpakeri Diosen buttida hua'a nigpeehue' huag'eri dakhuea' huaka'eritaj Diosa diga'da o'mahuadiaypo diga'da castiga o'magka'apo.

Pai'nanada on'manopo'unhuahuika'apo. Judío dakhuea' huaka'eri huakkuru pai'da on'manopo'unhuahuika'apo. Nog aratbutakon pai'da on'manopo'unhuahuika'apo. ¹⁰ Huadakda huakika'eri Diostaj huanigpeika'eritanayo Diosa o'manoyhuada'apo. Diosere 'urunanada on'noeonhuahuika'apo. "Huadakda o'ne." Diosa o'bahuua'apo. Durugnopoda o'neonhuahuika'apo. Judío huadak huaka'eritaj huakkuru Diosa 'uruu'da o'manigka'apo. Kenpa'ti nog aratbuttaj 'uruu'da o'manigka'apo.

¹¹ Diosa aya' aratbuttada konigti o'batiahuayika' konigti o'manopokie'ika'. Judiotaj kenpa'ti nog aratbuttaj castiga o'magka'apo. ¹² Moisésenba'taj nog aratbut pēhued o'nika'po dakhuea' egkika'nayo "Moisésenba'taj nigpēehue' mo'ika'uynok castiga magka'dik ijjei," Diosa kenomeytaj manahue' ee'pi' kenpa'da mabueyedik o'neapo. Judío aratbutnayo Moisésenba' e'pēdeada dakhuea' egkika'nayo "Moisésenba' nigpēehue' mo'ika'uynok diga'da castiga magka'dik ijjei," Diosa o'mana'apo. ¹³ Kenpa'ti Moisésenba'taj e'pēyo'da huā'eritaj "huadakda o'ne" Diosa bahuaahue' o'ēapo kēntada huanigpeika'eritanayo "huadakda o'ne" Diosa o'bahuua'apo. ¹⁴⁻¹⁵ Nog aratbuta Moisésenba' ba'tōehue' e'ēada huanopoya'da on'nopōpo konig Diosa o'paknig egkika'nayo Diosen hua'a huanopoya'da on'nopō. Huadak ogka'po on'nopōēapo. Dakhuea' ogka'po on'nopōēapo. ¹⁶ Jesucristoen huadak hua'a ijmanmadikika'nigda nogok kene'huaya' huame'noete iregiregte aya'da aratbuten dakhuea' e'kika' Dios Jesucristoerea kēnda on'manopōēapo castiga on'magka'apo.

Judío aratbut Moisésenba' e'manmadikika'ada nigpēehue'da o'nika'.

¹⁷ "Judío aratbut o'ey. Moisésenba' o'nopōey. Oro'omeyen Dios kurudyo o'ika'." Opudomey judiomey mo'batia'pakika'nig'a ¹⁸ Moisésenba' daka' mo'nopōpo kēnda Diosa o'pak mo'nopōpo huadakda o'ē mo'nopōenig'a. ¹⁹ Kenpa'ti nog aratbut Diostaj oknopōehue' huā'eri o'ne. Konig ekpobig huā'eri o'nika'. "Kentaj Dioste o'batohua'apet." Opudomey judío aratbuta daka' mo'nopōika'nig'a. Kenpa'ti nog aratbut konig sikkiregyo huā'eritaj "Diostaj o'maknopōē'apo. Konig Diosen huakjey o'ey." Kēnda daka' mo'nopōika'nig'a. ²⁰ Apagba' buttida hua'a o'ē. Buttida huanopōē' o'ē. Opud judío aratbut Apagba' mo'nopōpo nopōehue' huā'eritaj kenpa'ti huasi'potaj manmadika'dik o'ey mo'nopōenig'a. ²¹ Nog aratbuttaj mo'manmadikika'nig'a mena'po huata'da onmadikahue' mo'e. "Berehue' yane'." Mo'manika'nig'a opudaded nōgen huatōē'taj bakdejhue' yanika'." Mo'manika'nig'a opudaded nōgen huatōē'taj mo'bakdejika'ne. Dios e'ketka'taj o'huadiayi boa'ika'nig'a huakupe katēpi' bo'eretpakpo Dios e'ketka' jakya' mo'berika'ne. ²³ Moisésenba' huakka'da o'paki. Huadakda o'ē. Nigpeika'dik mo'ene. E'batia'pakika'ada nigpēehue' mo'ika'nok Dios dakhue'da o'ē aratbuta o'noknopō. ²⁴ Opud judío aratbuta Apagba'taj nigpēehue' mo'ika'nok "Dios dakhue'da o'ē." Nog aratbuta on'batia'pakika'. Kenpa' Apagba'te oa'.

²⁵ Opudomey judío aratbut Moisésenba' e'nigpeika'nayo huabokereksi'dak mo'nigoktegika'ne. Diostaj kēnda huadakda o'ē. Diosen aratbut o'ne aratbuta nopōika'dik o'neapo. Moisésenba' nigpēehue' e'ika'nayo konig okteghue'onig huā'eri mo'ene, konig nog aratbutda mo'ene, konig Diosen aratbut ehue' mo'ene. ²⁶ Nog aratbut judío ehue' huā'eri huasi'dak nigokteghue' ee'pi' Moisésenba' e'nigpeika'nayo konig judío huanigoktegerionig o'ne. Diosensi'po o'ne. Diosa o'matinopō. ²⁷ Opud judío huanigsi'dakoktegeri mo'ēpo Moisésenba' e'tōēada nigpēehue' e'nika'nayo nog aratbut huasi'dak okteghue' huā'eri Moisésenba' huanigpeika'eria "Judío huanigoktegerianayo Diostaj dakhue'da ogkika'." on'huua'apo. ²⁸ Judío e'si'pōē'nayo kenpa'ti huasi'dak ektegnayo hueretda judío o'ēpo, Diosensi'po o'ē. Diosa nopōehue'dik o'ē. ²⁹ Huanopoya'da on'eretpakpo Diostaj huanigpeika'erinayo hueretda judío aratbut o'ne. Diosen aratbut o'ne. Diosa o'matinopō. "Huadakda o'ne." Aratbutanayo ahue'dik o'ne.

3

¹⁻² Judío aratbut ee' huadakda o'ē. Kenpa'ti huabokereksi'dak e'nigokteg huadakda o'ē. Diosa judío aratbuttanayo Apagba' kan'tōē'po o'bayokuyate. Apagba' kan'nigpeike'po o'bayokuyate. ³⁻⁴ Huakka'mon oro' judío aratbuta Diostaj oknopōehue' ee'nayo nigpēehue' ee'nayopi' Diosnayo kenpa'da buttida oa'ika'. Kēnda oa'de o'kika'. Aratbut aya'ada da huaa'eri ene'pi' Diosnayo buttida oa'ika'. Davida kēnda o'manigmadoya'uyate. Oa'po:

Diosen hua'a buttida o'ika'. Aya'ada a'dik o'nika'apo. Kenpa'ti aya'da Diosa o'kika' huadakda o'ē. Aya'ada a'dik o'nika'apo. Apagba'te Davida oa'uyate.

⁵ Oro'omey judío aratbut dakhuea' e'kika'te aya'da Diosa o'kika'po huadaky'o'da o'kika' aratbuta on'tinopōika'po konigepo Diosa oro'omeytaj castiga ogkahue'dik mo'ēapetpi'. Huakka'mona nama'da mo'nopōetpi'. ⁶ Diosnayo huadaky'o' o'kika'po judío aratbuttaj castiga magka'dik o'ēapo. Kenpa'ti huadaky'o' o'kika'po kene'huaya' huame'noete

aya' aratbut dakhuea' huaka'eritaj castiga magka'dik o'epo. ⁷ Oro' da e'ika'te Diosata buttida oa'ika'po huadakkanada o'ika' aratbuta tinopo'e'dik ya'neapet. Oro'taj Dios castiga ogkahue'dik mo'epetpi'. Kenda huakka'mona nama'da mo'nopoetpi'. ⁸ Konigepo "Oro' dakhuea' o'kika'nok Dios huadakda o'e. Aratbuta on'nopoepo dakhuea' mogkika'." Pabloa o'manmadika'. Sue'ada judioa nama'da men'huaa'nok kenomeytaj Dios castiga o'magka'apo.

Aya'ada dakhuea' huaka'eri o'ene.

⁹ Oro' judio aratbut huadakda o'ey. Nog aratbut dakhue'da o'ne. Kenpa' Dios tinopoehue' mo'ene. Aya'ada dakhuea' huakika'eri o'maene. Judio'pi' nog aratbutkon dakhuea' huakika'eri o'ne. Kenda iija'demey. ¹⁰ Kenpa'ti Diosba'te:

Huadakda aratbut ehue'da o'ne. Aratbut huadak nogtipi' ehue' o'ne. ¹¹ Aya'ada Diostaj oknopogkahue'da o'nika'. Aya'ada Diostaj pakhue' o'nika'. ¹² Aya'ada o'noknopogbatikde onte'ti Diosen kikahue' o'nika'. Dakhuea'nada ogkika'. Huadakda e'kika' sigpi' ehue'da o'e. Aya'ada Diostaj nigpeehue'ada dakhuea' ogkika'. ¹³ Kenpa'da dakhue'da hua'ayo' on'da'ika'. Da on'da'ika'. On'batidike'ika'. Huasokpa konig kubarak o'nokbetahue'onig konig pagnada o'nika'. Konig bihui e'buey'urua dakhuea' ogkika'nig ken konig ia' on'mahuia'ika'po dakhuea'nanada on'magkika'. ¹⁴ Dakhue'dikda on'bahuua'ika'. Kenpa'ti on'mahuadiaypo on'maboy'ika'. ¹⁵ Diga'da on'bahuahuaypo jdada on'barakika'. ¹⁶ Nog aratbuttaj dakhuea' on'magkika'po pai'nada on'manopo'ea'ika'. ¹⁷ Huayahuaya manoeynoehue' o'nika'. ¹⁸ Dios castiga egka'taj okme'pukhue' o'nika'. Diosba'oa'.

¹⁹ "Diostaj nigpeehue' ijikamey. Dakhuea' ijkika'uy. Dios castiga ogka'dik me'epone." Judio aya'daribayo huag'eriere kan'nopo'e'po Dios Diosba'te judio aratbuttaj o'mana'ika'. Kenda o'nopoene. ²⁰ Moisesenba' o'nigpeika'nok "huadak mo'ene." Dios nogti-tapi' onahue' mo'epone. Moisesenba' nigpeikahue'dik o'epo dakhuea' huaka'eri o'ene. Moisesenba'a mo'nopo'ea'ne.

"Okkahuea'depo huadakda mo'ene." Jesucristoen huaknopoe'eritayo'da Dios mana'dik o'e.

²¹⁻²² Jesucristotaj aya' Diosen huamanbatia'pakeri Moiseserea on'timadoya'uyate. Jesucristo oro'en dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po mo'nigbuey'uyate. Aya' Moisesenba' nigpeikahue' ee'pi' "Okkahuea'depo huadakda mo'ene," aya' Jesucristoen huaknopoe'erioemeytaj Dios ona'dik mo'ene. Judioemeytaj kenpa'ti nog aratbuttaj konigti ona'dik mo'ene. ²³ Nog aratbut oro' judio aratbutpi' aya'ada dakhuea' ogkika'. Konig Dios bo'tipaknig kahue'da o'enok Dios kabakkahue'po Jesucristotaj oknopoe'dik o'ene. ²⁴⁻²⁵ Dios oro' dakhuea' huaka'eritaj huakka' di' mo'epo mo'tinepahui'po Jesucristotaj mo'nigta'mona'uyate. Aratbuta dakhuea' egkikak kamanigbueye'po mo'nigta'mona'uyate. Oro'omeytaj kamanopo'yare'po Dios o'paknok Jesucristo mo'nigbuey'uyate. Jesusa mo'nigbuey'uyunok oro'omey huaknopoe'eritaj katetehue'da bokkahuea'ika'ne kenpa'ti "huadakda mo'ene," Dios monika'ne. Kenpa'ti Jesucristo dakhuea' huaka'eritaj mo'nigbuey'uyunok Dios huadakda o'epo a'neneritaj o'bakkahuea'ika'uy o'nopoene. ²⁶ Konigti Jesucristoa mo'nigbuey'uyatenok oy Jesucristoen huaknopoe'eritaj Dios huadakyo' e'huag' mo'ea'po "bokkahuea'depo huadakda mo'ene," ona'dik mo'ene.

²⁷⁻²⁸ "Moisesenba' o'nigpeika'nok Dios mo'manopo'yarea'ne," oro'a ahue'dik o'ene. Jesusa mo'nigbuey'uyate oknopoi'ka'nok Dios bokkahuea'po "huadakda mo'ene," monika'ne daka' o'nopoene.

²⁹ Judio aratbuttaj o'da Dios o'manopo'yarea' sue'ada nama'da yan'nopoetpi'. Kenpa' nopoehue' yane'. Nog aratbut judio aratbuttere Dios o'manopo'yarea'ika'. ³⁰ Dios nogtida o'epo judio huaknopoe'eritaj o'bakkahuea'po "huadakda mo'ene," o'manika'po nog aratbut huaknopoe'eritakon o'bakkahuea'po "huadakda mo'ene," o'manika'. ³¹ Jesucristotaj oknopoe'po Moisesenba'taj nigpeikahue'dik o'ene. Sue'ada nama'da yan'nopoetpi'. Jesustaj oknopoe'po Moisesenbapi' huadak o'e o'nopoepo Diostaj o'nigpeikay.

4

Abraham Diostaj oknopoi'ka'uyatenok "Abraham huadakda me'taene." Dios oa'uyate.

¹ Abraham Israel aratbuten adhuea'pane'taj mon'diknopogtu. ² Abraham huadak o'kika'nok "huadakda o'e," Dios ahue'dik o'e. "Huadakda ijkay," a'dik ee'pi' Diostanayo kenpa' ahue'dik o'uyate. ³ Diostaj Abraham oknopoi'ka'uyatenok "huadakda o'e," Dios ona'uyate. Apagba'te kenpa' oa'. ⁴ Be'api' huairien e'baa'nayo huairia huakupepi' bayokdik o'nika'. Katetehue' o'yokne ahue'dik o'e. En'baa'te huakupepi' bayokdik o'e.

⁵ Moisésenba' oro'omey o'kika'nok "huadakda mo'ene," Diosa onahue'dik ee'tada oro'omey dakhuea' huaka'eri e'ada Jesucristotaj oknopoenok Diosa bokkahuea'po "huadakda mo'ene," mona'ne. ⁶ Aya'ada Moisésenba' ogkika'nok "huadakda mo'ene," Diosa ahue'dik o'ika'. Diostaj o'noknopoika'nok dakhuea' e'ka' bokkahuea'po "huadakda mo'ene," Diosa o'manika'nok durugnanada o'nika'. A'ennada Davida Apagba'te o'batia'pakuyate:

⁷ Aratbuten dakhuea' e'ka' Diosa e'bakkahueade'te durugnanada o'ne. ⁸ "Yokkahuea'dey, castiga magkahue' ijjeapoy." Kenomeytaj Diosa e'manade'te durugnanada o'ne. Kenda Diosba'te Davida oa'uyate.

⁹ Judío aratbut huabokereksi'dak ektegtaj Diosa dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po "huadakda mo'ene," o'mana'nok durugda o'ne. Nog aratbut judío ehue'taj huabokereksi'dak okteghue' huae'eritaj Diosa o'bakkahuea'po "huadakda mo'ene," o'mana'nok durugda o'ne. Abraham Diostaj oknopoika'nok Diosa okkahuea'po "huadakda i'ene," Abrahamtaj ona'uyate o'nona'dene. ¹⁰ Abraham huabokereksi'dak okteghued ee'ted Diosa Abrahamen dakhuea' e'ka' okkahuea'uy. "Huadakda i'ene," Diosa ona'uyate. ¹¹ Huakkuruda Diostaj Abraham oknopoika'nok "huadakda i'ene," Diosa ona'uyate. Kenyo' aratbut kan'nopoike'po huasi'dak yakteg Abrahamtaj Diosa ona'uyate. Konigepo aya' aratbutda huabokereksi'dak okteghue' e'eadapi' Diostaj o'noknopoenok "huadakda mo'ene," Diosa manika'dik o'e. Abraham kenomeyen apag konig mo'taene. ¹² Judío huabokerek on'si'dakoktegdpo konig Abraham huasi'dak okteghued o'epo Diostaj daka' oknopoika'uyatenig konigti o'noknopoika'po Abraham kenomeyen Apag konig on'tae.

Abraham do'taj oknopoika'nok "aya' huadari ontaj o'nen huayayotaere ijbayokapoy, Abraham," Diosa ona'uyate.

¹³ Abraham Moisésenba' o'nigpeika'uynok "aya' huadari on'taj o'nen huayayotaere ijbayokapoy, Abraham," Diosa onahue' e'uyada Abraham Diostaj daka' oknopoika'nok "huadakda i'ene," kenpa'ti "aya' huadari ijbayokapoy," Diosa ona'uyate. ¹⁴ "Huadakda mo'ene," Diosa mone'po aratbuta Moisésenba'taj on'nigpeika'nok "huadakda mo'ene," Diosa onahue' o'maeapo kenpa'ti huadari bayokhue' o'maeapo. Huaknopo'e'eritayo'da o'bayokapo. ¹⁵ Moisésenba' en'nigpeika'nayo "huadakda mo'ene," Diosa mona'apet huakka'mona nama'da on'nopoenig'a Moisésenba' nigpeikahue'dik o'nenok Diosa castiga magka'dik o'maeapo. Nogomey Moisésenba'taj peehuedda o'nepo Moisésenba'taj dakhuea' kahue'dik o'nika'.

¹⁶ Diosen kahued ee'ted Dios o'pakpo "huadakda mo'ene," Abrahamen adhuea' huayayo huaknopo'e'eri aya'tada Diosa o'mana'. Moisésenba' huanigpeika'eritaj kenpa'ti Abrahamonig huaknopo'e'eritaj "huadakda mo'ene," Diosa o'mana'. Konig Abraham oknopoika'uyatenig aya'da oro'omey oknopoika'po Abraham konig oro'en apag o'ika'. ¹⁷ "Huakka' huadaribayo huae'eria do'taj me'noknopo'e'apone. O'na meknopoika'nig konigti me'noknopo'e'apone. Do'huedsi'po o'neapo." Diosada Abrahamtaj ona'uyate. Abraham Diostaj oknopoika'uyate. Aratbut huakudaka'da en'bueytada Diosa o'manoyhuada'ika'apo kenpa'ti kenda oy ehue' ee'tada Diosayo'da ka'dik o'e.

¹⁸ Abraham huato'eere huatone'nanada e'ne'te "huasi'po i'toeapone, huakka'nanada o'nen adhuea' huayayo o'neapo," Diosa ona'uynok Diostaj daka' oknopo'e'po huakka'nanada adhuea' huayayo o'matog'uyate. ¹⁹ Abraham a'ti cien años o'toeapone'g'a huato'e Sarakon huatone'nada o'epo konig si'popakhue'dikda o'ika'uyatenigtaj Abraham a'epo'epi' kenda Diosa ona'uynig daka' oknopo'e'po huasi'po ijtoeapoy o'nopo'e'uyate. ²⁰⁻²¹ Huasi'po Diosa yokhue'dik mo'e'apone, Abraham a'oknopo'e'uhue' o'uyate. "Dios buttida oa'ika'. Teynanada o'ika'po huasi'po yokdik mo'e'apone," daka' oknopo'e'po o'tia'pakonhua'uyate. ²² Konigepo Diosa dakhuea' e'ka' okkahuea'depo "huadakda i'ene," Abrahamtaj ona'uyate.

²³⁻²⁵ "Huadakda i'ene," Diosa Abrahamtayo'da onahue' o'uyate. Oro'omey Diostaj huaknopo'e'eritabeta' Diosa kenda o'mana'uyate. "Huadakda mo'ene," oro'omeytakon Diosa mona'ne. Oro'omey Diostaj nigpeehue'da dakhuea'da o'kika'uynok Dios o'paknok sorotataa Jesús Huairitaj o'darakuyate. Oro'omeytehuapa' mo'nigbuey'uyate. Oro'omeyen dakhuea' e'ka' akkahueaya'po kenpa'ti "Huadakda mo'ene," a'manaya'po Diosa kubarakya' Jesústaj o'noyhuada'uyate.

5

Diosa mo'tinepahui'po oro'omey huaknopo'e'eritaj dakhuea' e'ka' bokkahuea'po "huadakda mo'ene," mona'po mo'durugpakika'ne kenpa'ti nogda nogda huadakda mogkika'ne.

¹ Diostaj oknopoenok oro'omeyen dakhuea' e'ka' Diosa bokkahuea'depo "huadakda mo'ene," mona'ne. Kenpa'ti Jesucristo Huairi oro'omeyen dakhuea'

e'ka'taj mo'nigbuey'uyppo oro'taj mo'nopo'noeya'ne. ² Jesucristo oro'omeytaj mo'nigbuey'uyatenok Diosa oro'en dakhuea' e'ka' bokkahuea'po "huadakda mo'ene," mona'ne. Kenda daka' oknopoika'po Diosere 'urunananada o'ea'pone o'nopo'epo durugnanada o'ika'ne. ³ Jesucristotaj oknopoika'po pai'da o'nopo'ea'pet. Pai'da o'nopo'epo batikhue'ada Diostaj oknopoehuahuika'apone. Kenda o'nopo'epo pai'da e'nopo'eda durugda o'ika'ne. ⁴ Kenpa'ti batikhue'ada Diostaj oknopoehuahuika'pok huadakda mo'ika'ne Diosa moknopqene. Diosere durugnanada o'unhuahuika'apoy o'nopqene. ⁵ Diosen Nokirega mo'nopo'to'epo Dios di'nanada mo'ene mo'nopo'ea'ne. Konigepo o'durugpakpo nama'da oknopoika'uy ahue'dik o'ea'pone.

⁶ A'nenda oro'omey dakhuea' o'kika'po batikhue'dik o'ika'uyne. Kenpa'ti huata'da dakhuea' e'ka' nopo'yareahue'dik o'ika'uyne. Kenoka' Dios o'paknok dakhuea' huaka'eritaj Cristoa o'manigbuey'uyate. ⁷ Nogbokereka bueyhue' ka'e'po a'nigbueyi' sigpi' be'api' ahue'da o'nika'. Nogtaj huadaktada nogtiadapi' me'pukhue'ada nigbueydikpi' o'e. ⁸ Diosanayo di' mo'epo oro'omey dakhuea' huakika'eri e'itipi' Cristo mo'nigbuey'uyatenok Dios di' mo'ene nopo'dik o'ika'ne. ⁹ Cristo oro'omeyen dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po mo'nigbuey'uyatenok "huadakda mo'ene," oy Diosa mona'ne. Kenpa'ti Cristo oro'omey huaknopqeritaj mo'nigbuey'uyatenok kene'huaya' huame'noete Diosa castiga ogkahue' mo'ea'pone. ¹⁰ A'nenda Diostaj nigpeehue' e'ikame'pi' Diosen Huasi'po mo'nigbuey'uyatenok Diosa mo'nopo'korea'uyne. Dakhuea' e'ka' o'batikpo Diostaj o'pakpo o'nigpeika'ne. Oynayo Jesús o'noyhuaduynok kenere o'noehuahuika'apone. Diosa castiga ogkahue' mo'ea'pone o'nopqene. ¹¹ Kenpa'ti Jesucristo Huairia mo'nigbuey'uyppo Diosa mo'nopo'korea'uyne. Diostaj oknopo'epo durugnanada o'epo Diostaj o'nigpeika'ne.

Adán huakkuruda Diostaj nigpeehue' o'uyate. Jesucristoanayo Diostaj o'nigpeepo mo'nopo'yarika'ne.

¹² Huadariya' nogbokerektida huakkuruerea Diostaj nigpeehue' o'epo dakhuea' o'ka'uyate. Konigepo o'buey'uyate. Adán nigpeehue' o'epo dakhuea' o'ka'uyatenok ke'nensi'po huayayo aya'ada aratbut konigti dakhuea' ogkika'po on'mabueyika'uyate. ¹³ Moisésa Diosen hua'a manahued ee'ted huadariya' aya' aratbuta dakhuea' ogkika'uyenig'a Moisésenba'taj nigpeehue' mo'enok castiga ogka'dik o'nene Diosa manahue' o'uyate. ¹⁴ Adánen huasi'po huayayo adhuea' huayayo konig Adán dakhuea' o'ka'uyatenig konigti kahue' e'ne'pi' aya'da on'mabuey'uyate. Moisés si'poehued ee'ted nogok nogok on'mabueyika'uyate. Adán nigpeehue' o'uyatenok aya'da on'mabuey'uyate. Cristonayo o'nigpeika'pok aya'da huaknopqeri Diosere on'noehuahuika'apo. Nogokda Cristotaj Diosa o'ta'mona'uyate.

¹⁵ Adán Diostaj nigpeehue' o'epo dakhuea'da e'ka'tada Diosanayo o'matinepahui'po oro'en dakhuea' e'ka' bokkahuea'ne. Adán Diostaj nigpeehue' o'uyatenok huakka'nanada on'mabueyika'uyate. Diosanayo aratbuttaj di' mo'epo mo'tinepahui'po konig katetehue' Dios o'pakpo oro'omeytaj nogbokerektida mo'nigta'mona'uyate. Huakka'tada dakhuea' e'ka' a'manopo'yarea'po oro'tehuapa' Jesucristo mo'nigbuey'uyate. ¹⁶ Nogbokerektida Adán Diostaj nigpeehue' o'uyatenok "aya'da mabueyika'dik o'neapo," Diosa oa'uyate. Jesucristo mo'nigbuey'uyatenok oro'omeyen dakhuea' e'ka' Diosa katetehue' mo'nopo'yarea'pok "huadakda mo'ene," mona'ne. ¹⁷ Nogbokerektida Diostaj nigpeehue' o'uyatenok aya'da mabueyika'dik ee'pi' oro'omey Jesústaj huaknopqeritaj Diosa di' mo'epo mo'tinepahui'po katetehue' bokkahuea'po "huadakda mo'ene," mona'pok nogbokerekeretida Jesucristoere kurudyo durugnanada o'noehuahuika'apone.

¹⁸ Adán nogatida do'taj nigpeehue' me'uyatenok aya'da mabueydik o'nika'apo Diosa oa'uyate. Kenpa'ti Jesucristo nogtida o'epo aya'tada mo'nigbuey'uyatenok Diosa bokkahuea'po "huadakda mo'ene," mona'po mo'noehuahuika'ne. ¹⁹ Nogbokerektida Diostaj nigpeehue' o'uyatenok aya'ada dakhuea' ogkika'uyate. Kenpa'ti nogbokerektida Diostaj o'nigpeika'pok "huadakda mo'ene," Diosa aya' oro huaknopqeritaj monika'ne.

²⁰ Adán e'bueyde'te nogoknanada judío aratbuttaj Moisésa Diosen hua'a o'mana'uyate. Aratbuta dakhuea' ogkika'nig daka' kan'nopqepo o'mana'uyate. Diosen hua'a on'nopqepo nogiti nogiti nigpeehue' o'nika'uyate. Diosanayo nogiti nogiti o'matinepahui'po nogiti nogiti o'bakkahuea'ika'uyate. ²¹ Ken konig aratbut dakhuea' ogkika'po mabueydik e'nika'pi' Dios di'da mo'epo mo'tinepahui'po oro'omey huaknopqeritaj dakhuea' e'ka' bokkahuea'po "huadakda mo'ene," mona'uy. Jesucristo Huairitaj oknopo'epo Diosere durugnanada o'noehuahuika'apone.

6

Oro'omey Jesucristotaj huaknopqeri konig e'bueyonig dakhuea' kahue'dik o'ika'ne. Jesucristoere o'noika'po huadaky'o' o'kika'ne.

¹ “Diosa nogiti nogiti oro'taj mo'tinepahuie'po kenpa'ti oro'taj huakka' dakhuea' e'ka' bokkahue'po onte'ti nogda nogda dakhuea' ka'dik o'ika'ne. Katepi' o'pakpo ka'dik o'ika'ne.” Sue'ada opudomey nama'da mo'nopoetpi'. Kenpa'nayo nopogehue' yanika'. Ken konig ahue' jikay. ² Onte'ti dakhuea' kikhue' mo'nika'. Aratbut on'bueydepo onte'ti dakhuea' kikhue'dik o'ne. Oro'omey huaknopog'e'eri Cristoere e'bueyonig dakhuea' kikhue'dik o'ne. Ken konig oro'omey huaknopog'e'eri o'nopo'korea'depo onte'ti dakhuea' e'ka'ta' pakhue' o'ika'ne. ³ Onte'ti dakhuea' kikhue' ka'nike'po oro'omeytaj Jesús mo'nigbuey'uyate. Kenda oknopogepo bautiza egka'de'te onte'ti dakhuea' e'ka'ta' pakhue' o'ika'ne. ⁴ Cristo e'bueyte egkubarakka'tada Diosa teyda o'epo o'noyhuada'uyate. Kenda oknopogepo bautiza egka'de'te dakhuea' e'kika' o'batikuyne. Konig Jesús taj teynanada o'epo o'noyhuada'uyatenig oro'takon mo'nopo'noyhuada'nok Diosenyo'da 'urua'nanada o'kika'ne.

⁵ Cristo e'buey'uypi' onte'ti o'noyhuaduyate. Konigti oro'omey e'nopo'korea'de'te Diosa mo'nopo'noyhuada'ne. Jesucristotaj daka' o'nigpeika'ne. ⁶ A'nenda Jesucristotaj oknopogehued o'epo kenpa'da o'eretpakika'po dakhuea' o'kika'uyne. Oro'taj a'nopo'koreaya'po Cristo cruzte mo'nigbuey'uyate. Kenda oknopogepo dakhuea' e'kika' batidik o'ene. ⁷⁻⁸ Huabokerek e'bueya onte'ti dakhuea' kahue'dik o'ne. Konigti oro'en dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po Jesucristo mo'nigbuey'uyate. Kenda oknopogepo e'bueyonig o'epo onte'ti dakhuea' e'ka'ta' pakhue'dik o'epone. Jesúsere durugda o'noeonhuahuika'apone daka' oknopojika'ne. ⁹ Kubarakya' Cristotaj Diosa o'noyhuada'uyate. Onte'ti bueyhue'dik o'epo. Dapita' bueyhue'dik o'epo o'nopoene. ¹⁰ Oro'omeyen dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po Cristo noga'tida mo'nigbuey'uyate. Oy Diostayo'da a'nigpeikaya'po Cristo o'noeonhuahuika'. ¹¹ Konigepo oro'omey onte'ti dakhuea' kikhue' mo'nika'. Diosenyo'da mogkika'. Jesucristo oro'omeyen Huairitaj mo'noknopogepo Diostaj mon'nigpeika'.

¹² Konig oro'enda dakhuea' e'ka'ta' o'pakika'nig'a dakhuea' kikhue' mo'nika'. ¹³ Mune'bohue' mo'nika'. Bokerekbohue' mo'nika'. Da ahue' mo'nika'. Huadiayhue' mo'nika'. Nogda nogda dakhuea' kikhue' mo'nika'. Diosa mo'nopo'noyhuada'denok mo'nopo'yarea'denok Diostayo'da huadakda mogkika'. ¹⁴ Oro'omeya' Moisésenba'taj nigpeikahue'dik ee'pi' Diosa mo'tinepahuika'po huadaka' e'kika' bo'tihuapokika'nok Jesús taj oknopogepo onte'ti dakhuea' kikhue' mo'nika'.

A'nen kenpa'da dakhuea' o'kika'uyunig'a huadaka' kikhue'dik e'ead a'oy nayo Jesucristotaj oknopogepo dakhuea' kikhue' o'epo Jesucristotaj o'nigpeika'ne.

¹⁵ Diosere kurudy a'noeonhuahuikaya'po Moisésen e'mana'taj nigpeikahue'dik o'epo Diosayo'da mo'tinepahu'i nok Diosere o'noeonhuahuika'apone. Konigepo katepi' dakhuea' kika'dik o'ey nopogehue' mo'nika'. ¹⁶ E'paknayo dakhuea' ka'dik o'ene. E'paknayo Diostaj nigpeika'dik o'ene. Dakhuea' e'kika'ta' e'paknayo kenpa'da bueydik o'epone. Diosa castiga mogkika'apone. E'paknayo Diostaj nigpeika'dik o'ene. Diosa bokkahuea'depo “Huadakda mo'ene,” mona'apone. ¹⁷⁻¹⁸ A'nen kenpa'da dakhuea'da o'kikame'po huadak kikhue'dik o'ika'uyne. Oynayo “Dakiti Dios” oa'po Jesucristoen hua'a oknopogepo dakhuea' kikhue'dik o'epo o'pakpo Jesucristotaj o'nigpeika'po huadaky'o' o'kika'ne. ¹⁹ Opudomey daka' kan'nopogek'e'po konig aratbut on'nopojika'nig o'nona'ne. A'nenda nogiti nogiti dakhuea' o'kika'uyunig'a oynayo nogiti nogiti Diosen mogkika'. Huadaky'o'da mogkika'po Diosenyo'da mogkika'.

²⁰⁻²¹ A'nenda dakhuea' o'kika'po huadak kikhue'dik o'ika'uyne. Dakhuea' o'kikame'po durugda ehue' kenpa'da bira'dik kenpa'ti bueydik o'ika'ne. ²² Oynayo Jesucristotaj oknopogepo dakhuea' kikhue' o'epo Diosen o'kika'ne. Diosen o'kika'po durugda o'epo Diosenyo'da o'epo Diosere durugda o'noeonhuahuika'apone. ²³ Diostaj nopo'koreahue'da batikhue'da dakhuea' ogkika'po kenpa'da on'mabueyapo. Diosa castiga magka'dik o'epo. Oro'omey Huairi Jesucristotaj huaknopog'e'ritanayo Diosa mo'tinepahu'i'po katetehue' kurudyo Jesúsere mo'noeonhuahuika'apone.

7

Ettone'en huatoe e'bueyde'te nogtaj toepakdik o'epo huabo huatoe'taj nigpeika'dik o'e. Ken konig Jesucristotaj oknopogepo onte'ti Moisésenba'taj nigpeikahue'dik o'epo Jesucristotayo'da o'nigpeika'ne.

¹ O'noepo Moisésenba'taj nigpeika'dik o'ene. O'bueydepo nigpeehue'dik o'epone. Kenda daka' mo'nopoene do'hued judío egomey. ² Ettone'en huatoe e'noe'ted kenpa'da 'enhue'dik yanika'. Moisésenba'a oa'. Huatoe ekbueynayo nogtaj toepakdik yane'. ³ Huatoe e'tanoe'ted ettone' nogbokerekere ekbakdejnayo Moisésenba'taj nigpeehue' o'epo dakhuea' o'ka'. Huatoe ekbueyde'te nogtaj toepakdik o'e. Onte'ti e'toepaknayo dakhuea' kahue' o'e.

⁴ Cristotaj huaknopog'eri mo'epo, egomey, Diosa oro'omeyen dakhuea' e'ka' bokkahuea'po "huadakda mo'ene," mone'. A'nen Moisésenba' nigpeika'dik o'uyng'a oro'tehuapa' Cristo cruzte mo'nigbuey'uyate oy oknopogepo onte'ti Moisésenba'taj nigpeikahue'dik o'ene. Diosa Cristotaj o'noyhuada'uyatenok Cristoen o'epo 'uruu'da Diosen kika'dik o'ika'ne. ⁵ A'nenda katepi' o'pakpo o'kika'uyne. Moisésenba'taj o'pēdepo nigpeehue'ada nogiti dakhuea'da o'kika'uynok bueydik mo'ene Diosa oa'uyate. ⁶ A'nenda Diosa bokkahue'po "huadakda mo'ene," mone'po Moisésenba' kika'dik o'ika'ne o'nopeika'uyng'a oynayo Jesucristotaj oknopojka'po Diosen Nokirega bo'tihuapokika'nok Diosen 'uruu'nanada o'kika'ne.

Moisésenba' nigpeikahue'dik o'epo dakhuea' huaka'eri o'ene Moisésenba'a mo'nopega'uyne.

⁷ "Moisésenba' dakhue' o'e," ahue'dik o'ene. Moisésenba' e'pēdeada dakhuea' o'kika'uyne kenpa'ti dakhuea' huaka'eri o'ene huaboa'da o'nope'uyne. "Nogen katepi' entamae' eretpakhue' yane," Moisésenba' e'pēada dakhuea' o'ka'po nogen entamae' o'eretpakuyne. ⁸ Moisésenba' e'pēdeada dakhuea'da o'ēdepo huaboa'da o'nopepo nogda nogda dakhuea' e'kika'ta' o'eretpakika'uyne. Aratbut Moisésenba' toehue' o'nepo nigpeehue'dik o'ne. ⁹ A'nenda nogomeyere Moisésenba' nopeghued o'epo dakhuea' o'kikame'nig. Dakhuea' o'ka'ne nopeghue' o'ikame'ne. "Huadak o'kikay," o'nopeika'uyne. "Nogen katepi' entamae' eretpakhue' yane," e'pēdeada Diostaj nigpeehue' o'epo dakhuea' o'kika'ne huaboa'da o'nope'uyne. Diosere noenhuauikahue'dik o'ene o'nope'uyne. ¹⁰ Diostaj huadaka'da kagkike'po kenpa'ti kan'durugpakike'po Moisésa ena'tada oro'omeynayo nigpeikahue'dik o'ēnok "bueydik mo'epo," Diosa mona'de'uyne. ¹¹ Moisésenba' e'pēdeada daka' nigpeikahue'dik o'epo Diostaj dakhuea' o'ka'uy. Dakhuea' o'ka'nok "castiga ogka'dik mo'ēapone," Diosa mona'uyne.

¹² Moisésenba' Diosenba' o'e. Kenpa'da huadak o'e. Kenpa'da buttida o'e. ¹³ Moisésenba' huadakda o'e. Moisésenba'taj e'nigpeika'nayo Diosa castiga ogkahue' mo'ēapone. Moisésen huadak hua'ataj nigpeikahue'dik o'uynok "castiga ogka'dik o'nene," Diosa mona'uyne. Moisésen huadak hua'a o'pēdepo dakhue'da o'ey, dakhue'da huaka'eri o'ikay o'nope'uyne.

¹⁴ Moisésenba' huadakda o'ika'. Diosen Nokirega Moisésenba' o'nopega'uyate. Donayo dakhuea' huaka'eri ijjepe dakhuea' ijkika'uy. ¹⁵ Huadak e'kika'ta' e'pakada kahue'dik ijikay. Dakhuea' e'ka'ta' pakhue' e'ēada dakhuea' ijikikay. Kenda ijkika'nignayo nopeghue'da ijjepe. ¹⁶ Ken dakhuea' e'ka'ta' pakhue' e'ēada dakhuea' ijkika'po konigepo Moisésenba' oyda huadak o'e ijnopepe. ¹⁷ Do'ada dakhuea' e'ka'ta' pakhue' e'ēada ijikikay. Do'hued huanopoya'da dakhuea' be'kika'ne. ¹⁸⁻¹⁹ Do'huada dakhue'da kahue' ijjepe. Huadak e'kika'ta' e'pakpi' kahue'dikda ijjepe. Dakhuea' e'kika'ta' pakhue' e'ēada dakhuea' ijikikay. ²⁰ Kenda dakhuea' e'ka'ta' pakhue' e'ēada eka'nayo do'hued huanopo'api' nama'da me'nopega'nok dakhuea' ijikay.

²¹ Doere konigiti huadak e'ka'ta' e'pakada dakhuea' o'kikay. ²²⁻²³ Diosen hua'a huadkananada o'e o'nopepo huakka' e'nigpeika'ta' e'pakada huanopo'anayo e'nigpeeta' pakhue' o'epo kenpa'da dakhuea' kika'dik o'ey, o'nope'uyne.

²⁴ Nopo'durugpakhue'da ijikay. Huata'da dakhuea' e'ka' batikahue'dik o'ene. Be'a tihuapokdik mo'e. Be'a nopo'yarea'dik mo'e. Batikhue' ee'nayo kenpa'da o'bueyapoy. ²⁵ Diostaj e'nigpeika'ta' e'pakada oro'en huanopo'a dakhuea' e'kika'ta' o'pak. Diosanayo dakhuea' e'kika' mo'nope'yarea'ne. Jesucristo Huairitaj mo'nigta'mona'uyatenok mo'nope'yarea'ne. "Dakiti Dios" ona'ne.

8

Diosen Nokirega mo'nopo toēnok Diosen 'uruu'da kika'dik o'ika'apet.

¹ Aya' Jesucristoen huaknopog'eri Diosen o'nepo konig huanopo'a o'pakika'nig dakhuea' kikhue' o'nepo kenda Diosen Nokirega o'paknig ogkika'nok "dakhuea' boka'po kenpa'da bueydik mo'epo," Diosa onahue' mo'ēapone. ² Dakhuea' o'kikame'nok "bueydik mo'epo," Diosa ena'tada Jesucristotaj oknopondenok Diosen Nokirega huadaky'o' e'kika' bo'tihuapokika'ne. Ona'ti "bueydik mo'epo," Diosa onahue' mo'ēapone. ³⁻⁴ Moisésenba'taj nigpeikahue'dik o'uyne. Moisésenba' nopo'yareahue'dik mo'ēnok kenpa'ti noenhuauikahue'dik mo'uyne. Konigepo Diosa oro'omeytaj e'manopo'yarea'ta' o'pakpo ke'nen Huasi'poda o'ta'mona'uyate. Oro'omeyen huaso'nigda o'si'po'uyate. Diosen huasi'ponayo dakhuea' kahue'da o'ika'uyate. Oro'omey dakhuea' o'ka'nok kenpa'da mabueydik mo'ēapone Moisésenba'te ea'tada oro'omey kenpa'da bueyhue' ka'ne'po Jesús'a oro'tehuapa' mo'nigbuey'uyate.

⁵ Huakka'ada konig huanopoya'da on'pakika'nig on'nopoika'po dakhuea' ogkika'nig'a. Oro'mey huaknopoe'erinayo kenda Diosen Nokirega o'pakika'nigyo'da o'mepuke'ika'po Diosen o'kika'ne. ⁶⁻⁸ Kenpa'da kenda oro'en huanopo'a o'pakika'nig e'mepuke'ika'nayo Diostaj pakhue' o'epo Diosen hua'a nigpeehue'dikda o'ene. Konig oro'en huanopo'a dakhuea' o'paknig e'kika'nayo konig Diosa o'pakika'nig kahue'dik o'ene. Konigepo konig oro'en huanopo'a o'pakika'nig e'nopoika'nayo kenpa'da o'bueyapone. Kenayo Diosen Nokirega o'pakika'nig oro'mey e'nopoika'nayo durungno'po'da Diosere o'noeonhuahuika'apone.

⁹ Diosen Nokirega opudomeytaj e'nopo'toe'nayo konig huanopo'a o'pakika'nig kikhue' mo'ika'po kenda Diosen Nokirega o'pakika'nig mo'nopoika'po bo'kika'ne. Diosen Nokirega nopo'toehue' ee'nayo Cristoen ehue'da mo'ene. ¹⁰ Cristo opudomeytaj e'nopo'toe'nayo Diosa dakhuea' e'ka' bokkahuea'depo "huadakda mo'ene," mona'denok dakhuea' kikhue' mo'ika'po Diosenyo'da bo'kika'ne. ¹¹ E'bueyada kubarakya' Diosen Nokirega Jesucristotaj o'noyhuada'uyate. Diosen Nokiregada oro'meytaj mo'nopo'toenok Diosenyo'da o'pakpo o'kika'ne. Kenpa'ti Diosen Nokiregada mo'nopo'toepo oro'meytaj onte'ti huaboa'kon mo'noeika'apone.

¹² Konigepo oro'meyen huanopo'a dakhuea' e'kika'ta' o'pakika'nig kahue'dik o'ika'ne. Diosennayo kika'dik o'ika'apone. ¹³ Kenda oro'meyen huanopo'a o'pakika'nig e'kika'nayo kenpa'da o'bueyapone. Diosen Nokirega mo'nopo'toenok dakhuea' e'kika' e'batiknayo Diosere o'noeonhuahuika'apone, egomey.

¹⁴ Aya'tada Diosen Nokirega e'manopo'otnayo Diosensi'po o'ene. ¹⁵ Oro'meytaj Diosen Nokirega mo'nopo'toepo Diosen huanoba' ehue'ada Diosensi'po mo'ea'dene. Diosen Nokirega mo'nopo'toenok Moisesenba'taj me'pukhue' o'ika'apone. Diosensi'po o'epo, "oro'en pag, oro'en pag," Diostaj ona'ika'ne. ¹⁶ Oro' Diosensi'po o'ene Diosen Nokirega oro'meytaj mo'nopo'ika'ne. ¹⁷ Cristo pai'da o'nopo'e'uyatenig oro'mey konigti pai'da e'nopo'enyayo Cristoere Diosensi'po o'epo Cristoere Diosen o'taeapone, Cristoere durungnanada o'noeonhuahuika'apone.

¹⁸ Oyda suigda pai'da o'nopo'unhua'po nogoknayo Cristoere durungnanada o'unhuahuika'apone. 'Urua'da o'unhuahuika'apone. ¹⁹ Nogok aya'da Diosensi'potaj Diosa o'manoyhuada'apo. Diosere 'urunanada o'unhuahuika'apone. Aya' Diosa o'ka'uyatenig aya' on'tiahuayika'niga a'batiahuayya'po on'nigonhuahuika'po Diosensi'potaj e'batiahuayta' on'pakika'. ²⁰⁻²¹ Diosa 'uruana'nada e'ka'tada Adan Diostaj nigpeehue' o'enek "huadari sue'bada o'unhuahuika'apo, aratbutkon dakhue'da o'neapo, on'mabueyapo," Diosa oa'uyatenig'a. Nogoknayo oro'mey Diosensi'po o'noyhuadepo 'urunanada o'epone. Huadariyo huae'erikon onte'ti parahue' ya'epet, mabueyhue' ya'neapet. Huadakyo'kon ya'bakerekapet. 'Urubada ya'epet. ²² Oyda kenpa'ti aya' Diosa o'ka'uyateniga konig ettone' on'si'popakpo on'tiripo pai'nanada on'nopo'ika'. ²³ Oro'meykon pai'nanada o'nopo'ika'ne. Diosen Nokirega oro'meytaj e'nopo'teipi' Diosensi'po huayahuea' kenpa'ti huaboso' e'huae' o'nigunhuahuika'po pai'nanada o'nopo'ika'ne. ²⁴ Kurudyo Diosere Diosensi'po o'unhuahuika'apone tiahuayhued e'eaded oknopoenok Diosa mo'nopo'yarea'ne. Tiahuayhue' ee'pi'. Diosere o'unhuahuika'apone o'nopo'ika'ne. ²⁵ Diosere Diosensi'po o'unhuahuika'nig'a oynayo tiahuayhue' e'ika'pi' daka' o'nigunhuahuika'ne.

²⁶ Daka' o'nigunhuahuika'po pai'da e'nopo'ete Diosen Nokirega bo'tihuapokika'ne. Konig Diosa o'pakika'nig nopoe'ue'da ee'tada Diosen Nokirega oro'tehuapa' Diostaj 'uruana'nada mo'nigtona'pakika'ne. ²⁷ Konig Dios o'paknig oro'mey huaknopoe'eritaj Diosen Nokirega mo'nigtona'pakika'ne. Diosa huanopoya'da oro'meytaj daka' mo'knopoika'po, katepi' o'pakika'nig o'nopoika'po Diosen Nokireg e'tiona'pakte Diosadakon o'nopoika'.

Pai'nanada e'nopo'unhuahua'pi' Cristoa bo'tihuapokaponok bo'teyya'aponok oknopoe'po batikhue'da Diosen 'uruad'a o'kika'apone.

²⁸ Huakka'tada Dios o'pakpo o'baktie'ea'uyate. Diostaj di'nanada o'nepo pai'da en'opo'e'nayo Diosa daka' o'batihuapokika'po huadak kagkike'po huadakda ka'nike'po Diosere kan'noeonhuahuika'po Diosa o'batihuapokika'. Kenda o'nopo'ene. ²⁹ Kenomeya Cristotaj o'knopoe'epo huakkuruda Diosa o'maknopoe'uyate. Cristo Diosen Huasi'po huaknopoe'ried Huairi kaje'po, "konig do'hued Huasi'po kan'yahue'," Diosa huakkuruda oa'uyate. ³⁰ Huakkuruda Diosa o'baktie'ea'uyate. Kenomeytaj "yan'no'p'korea' Jesucristotaj yanoknopoika'," o'mana'po dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po "huadakda mo'ene," o'mana'po kenpa'ti "do'hued huasi'poere mo'noeonhuahuika'apone." Diosa o'mana'uyate.

³¹ Dios oro'meyere o'ika'po bo'tihuapokika'nok be'api' oro'meytaj dakhuea' ogkahue'dik mo'ene. Me'pukhue'ada Diosen o'kika'ne daka' oknopoika'ne.

³² Diosa Huasi'po Jesústaj bueyhue' kãe'po tiokahue' o'uyate. Oro'omeyen dakhuea' e'ka'taj kamanigbueye'po mo'nigta'mona'uyate. Kenpa'ti Diostaj a'nigpeea'ikaya'po Diosa bo'tihuapokika'apone. Pai'da e'nopo'ete bo'tihuapokika'apone. Mo'noeahuahuika'apone. O'nopoene. ³³ Diosa oro'omeyen dakhuea' e'ka' bokkahuea'depo "huadakda mo'ene," mona'de'uynok "dakhuea' ogka'," be'api' oro'omey huaknopoe'eritaj huaahue'dik mo'ika'apone. ³⁴ Oro'omeytaj Cristo mo'nigbuey'uyatenok Diosa huakudaka'da ee'tada o'noyhuada'uyate. Diosere o'epo mo'nigtiona'pakika'nok oro'omey huaknopoe'eritaj "dakhuea' ogkika'po kenpa'da bueydik o'ne," be'api' toto'api' huaahue'dik mo'ene. ³⁵ Oro'omey pai'da e'nopo'epi', ke'poda e'mepu'kepi', oro'omeytaj e'tierikpi', e'tidike'pi', e'huadiaypi', egkapi', aypo toehue' ee'pi', yudtaj toehue' ee'pi', taka'a a'arakya'po e'huatiakpi' e'bueypi' Cristoanayo di'nanada okbatikhue'da mo'ika'ne. ³⁶ Diosba'a oa'po:

Cristoen huaknopoe'eri o'enok oro'omeytaj bo'huadiaypo e'arakta' bo'tipakika'ne. Konig oveja huakka'tehue' on'batiarakika'nig oro'omeytakon matinepahuihue' mo'epo e'arakta' bo'tipakika'ne. Apagba'a oa'.

³⁷ Ken konig e'ika'pi' Cristo huakka' di' mo'ika'nok batikhue'ada nogiti nogiti Cristotaj oknopoi'ka'ne. Diostaj nogiti nogiti daka' o'nigpeika'ne. ³⁸⁻³⁹ Diosa di'nanada mo'epo Jesucristo Huairi oro'tehuapa' mo'nigbuey'uyate. Okbatikhue'da di'nanada mo'ika'ne. E'bueypi', e'noepi', Diosen huata'moneria ee'pi', kuruderia egka'pi', toto' huairia e'magkapi' oy nogokpi' pai'da e'nopo'epi', Diosa okbatikhue'da di'nanada mo'ika'nok oro'omey'akon batikhue'da oknopoi'ka'apone. Kenpa'ti be'api' huairi nokiregapi' kutayapi' soroktoyapi' dubayapi' huahueyapi' Diosya' oktiparathue'dik mo'ea'pone. Diosa okbatikhue'da di'nanada mo'ika'nok batikhue'da oknopoi'ka'apone. Do daka' ijnopoe'y.

9

Israel aratbuttaj Diosa o'baktie'ea'uyate.

¹⁻³ Ken do'hued aratbut, Israel aratbut do'hued aratbut e'eada huakka'ada Diostaj nopo'koreahued o'nepo Cristotaj oknopoe'hued o'nenok kenomeytaj suhue'nanada ijmakunhuahukay. Kan'no'okore' huakka'da ijmatinopoi'kay. Cristotaj kanoknopoe' huakka'da ijpakikay. Dakhuea' e'ka' kan'no'okore' kenda huakka'da ijpakikay. Do'hued aratbut kan'no'okore'po do'hua Cristotaj ekhueytudta' castiga do'taj e'nigogkata' ijpakikay. Do Cristotaj huaknopoe'eri ijje'po buttida ijay Diosen Nokirega me'no'poe'a' nok da ahue' ijje'y. ⁴ Israelen adhuea' huayayo Israel aratbut o'ne. Diosa huakka'da o'pakpo konig ke'nensi'potanig o'baepo kenomeytaj o'batohua'udhuahua'po 'urua'nanada o'epo o'mat'oi'ka'uyate. Kenda do'a on'nigka'apone Diosa nogok nogok o'mana'uyate. Moisésenba' o'bayokuyate. Diosen jakyo konig kika'dik mo'ene o'mana'uyate. Cristo huananopo'yarea'eri on'nigta'mona'apone o'mana'uyate. ⁵ Abraham Isaac Jacobere Israel aratbuten adhuea'pane' o'nuyate. Jesucristokon Israel aratbut osi'poe'uyate. Cristo Dios o'epo aya'enda Huairi o'e. "Cristo 'urunanada Huairi o'ika'," aya'ada mon'batadi'kea'ika'.

⁶⁻⁸ "Huasi'po i'toeapone, Abraham," Diosa ona'uyatenok Isaac o'si'poe'uyate. Kenpa'ti "Isaacensi'po o'nen hueretda huayayo o'epo, huayayoensi'po o'nen hueretda adhuea' huayayo o'neapo, Abraham," Diosa ona'uyate. Aya' Israelen huayayo Israel aratbut hueretda ehue' o'ne. Kenyo'da kenomeyda huasi'po i'mat'oeapone Diosa enak hueretda huasi'po Diosensi'po o'ne, o'nopoene. ⁹ Kenpa'ti, "Nogbayoktida teyda ijhuatiakaponok Sara o'si'popakapo. Huabokereksi'po o'si'poe'apo," Abrahamtaj Diosa ona'uyate.

¹⁰ Kenpa'ti Isaac Abrahamensi'po kenpa'ti oro'omeyen adhuea'pane'a Rebecataj o'toe'pakuyate. Nogtiedda apag e'eada botsi'poe' huadapoyo o'nuyate. ¹¹⁻¹³ Isaacensi'po si'poe'hued e'ne'ted kenpa'ti dakhuea' kahued e'ne'ted huadakpi' kahued e'ne'ted, "huasuedtaj huatone'ma'buya nigpeika'dik o'ika'apo," Rebecataj Diosa ona'uyate. Kenpa'ti "Jacobtaj di'nanada ijju'y. Esaútaj sue'da di' ijju'y." Apagba' kenpa' oa'. Ken Dios o'pakpo Jacobtaj oktie'uyate. Si'poe'hued ee'ted dakhuea' huadakpi' kahued ee'ted Diosa o'pakpo oktie'uyate.

¹⁴ Esaútaj Diosa dakhuea' ogka'uyate ahue'dik o'ene. Dakhuea' kahue' o'ika' Diosa. ¹⁵ "Be'tapi' di' ee'ta' ijpakpo di' ijje'apoy. Be'tapi' e'tinepahui'ta' ijpakpo ijtinepahuika'apoy," Moisés'taj Diosa ona'uyate. ¹⁶ Oro'omey aratbut huata'da o'paknok Diosa tinepahuihue' mo'ene. Oro'omey diga'da o'baa'nok tinepahuihue' mo'ene. Diosayo'da o'pakpo mo'tinepahuika'ne. ¹⁷ Apagba'te "Egipto huairi do'hua e'yahuea'uyipi do'teynanada aya'tada ka'dik ijikay aya' aratbut aya' huadaribaya'da kanoknopoi'ke'po, do'hued aratbut o'nendaria'y ijmakoroka'apoy." Diosa Egipto huairitaj ona'uyate. ¹⁸ Egipto huairi nopo'koreahue' kãe' Diosa o'pakpo o'nopo'e'uyate. Be'api' kenpa'da dakhuea' ka'ne' Diosa o'pakpo o'maknopoi'ka'. Nogomeytaj kan'no'okore' o'pakpo o'maknopoi'ka'.

¹⁹ “Diosa o’paknok nopo’koreahue’dik o’ēapoy. Nopo’koreahue’dik eē’nayo Diosa castiga menpa’ogkahue’dik mo’ēne.” Be’api’ yadapetpi’. ²⁰ Kenda Diostaj dakhuea’ onahue’dik o’ēne. Sorokkoso konig o’ēne. Dios konig sorokkoso huaka’erionig o’ē. Oro konig suhuigkostonig eē’pi’ “¿suhuigkosoda mena’po o’nigkame?” Diostaj onahue’dik o’ēne. ²¹ Sorokkoso huaka’eri konigti sorok mamasot o’toepo ’urua’nanada koso ka’dik o’ē. Kenpa’ti e’paknayo huamanhuada’ koso ka’dik o’ē. Konigti Dios katepi’ kenda e’ka’ta’ o’pakpo ka’dik o’ika’. Ekkahuea’ta’ e’paknayo o’bakkahuea’apo. Castiga e’ka’ta’ e’paknayo nogomeytaj castiga o’magka’apo. Ken konig o’ika’ Dios.

²² Diosanayo aya’ada en’tiahuayte dakhuea’ huakika’eritaj castiga e’magkata’ e’pakada kenpa’ti Dios teyda o’ika’ e’maknopōē’ta’ o’pakika’po ijhue’nanada o’manigunhuahuika’uyate. Idada castiga magkahue’ o’uyate. ²³ Onokteteyo’ di’nanada o’maika’nig kenpa’ti o’matinepahuika’nig e’manopōē’ta’ o’pakpo oro’omeytaj kurudyo mo’noeahuahuike’ moknopōē’ne. ²⁴ Diosa o’pakpo judio aratbuttaj kenpa’ti nog aratbuttaj o’baktie’ea’po o’manop’yarea’. ²⁵ Kenda Oseasa Diosen huamanbatia’pakeria a’ennada o’manigmadoya’uyate:

Do’hued aratbut ehue’ o’nunhuahuika’uynig “do’hued aratbut o’ne,” iija’apoy. Di’maehue’ ijjunhuahuika’uynig’a di’da ijmaepoy. Diosa o’uyate. ²⁶ Kendariyo “Diosen aratbut ehue’ o’nika’,” oda’ika’nigtaj “Dios huanoeonhuahuika’eriansi’po o’ne.” Yan’bahuaa’apet. Oseasa o’uyate.

²⁷⁻²⁸ Isaiasa Israel aratbuttaj o’bahuaa’uyate: “Israel huayayoen aratbut huakka’nanada o’neapo. Konig kuhuad e’pogte huakka’nanada kuhuad o’ika’nig Israel aratbut konigti huakka’nanada e’ne’pi’ konig Diosa o’uyatenig idada aratbuttaj castiga o’magka’aponok sue’da huakka’mon mabueyhue’ o’neapo. Diosere on’noeahuahuika’apo.” Isaiasa o’uyate. ²⁹ Kenpa’ti o’apo:

Sodoma aratbut kenpa’ti Gomorra aratbut dakhuea’ huakika’eri o’nenok Dios Huairi teynanada o’ēpo castiga o’magka’po aya’tada o’mahuiguyate. Oro’omey Israel aratbuttanayo mo’tinepahui’po aya’tada batiarakahue’ mo’ēapone. Huakka’mon o’noeahuahuika’apone. Isaiasa o’mana’uyate.

Diosa dakhuea’ e’ka’ bokkahue’po Israel aratbuta Jesucristotaj eknopōē’ta’ pakhue’ o’nika’.

³⁰ Nogdakon e’manopōē’taj ijpaki. Diosa dakhuea’ e’ka’ bokkahue’ nog aratbut pakhue’ e’nikapi’ Jesucristotaj o’noknopōenok Diosa o’bakkahue’depo “huadakda mo’ēne,” o’mana’uy. ³¹⁻³² Diosa dakhuea’ e’ka’ bokkahue’po Israel aratbutnayo Jesucristotaj eknopōē’ta’ pakhue’ e’ēada Diosa bokkahue’po “huadaka’ mo’ēne,” mone’po Moisésenba’ e’kika’ta’ on’paknig’a nigpeikahue’dik o’nenok Diosa manop’yareahue’ o’uyate. Cristo konig e’ituka’ huidonig e’bahuedatoka’ huidonig o’ēnok kentaj huakka’ judio aratbuta diga’ okbira’po oknopōē’hue’ o’nenok Diosa okkahueahue’ o’maeapo. ³³ Apagba’ kenda o’apo: Jerusalényo nogtatida ijta’mona’apoy. Ke’na konig e’ituka’ huidonig o’ēnok huakka’ada oknopōē’hue’dik o’nika’apo. Kentaj huaknopōē’erinayo nama’da yoknopōikay ahue’dik o’neapo.

10

¹ Israel aratbuta Cristotaj kanoknopōē’po kenpa’ti Diosa dakhuea’ e’ka’ kamanopoyare’po do’hued huanopoya’da huakka’nanada ijpakpo on’nigtiona’pakika’ne, egomey pogomey. ² Israel aratbuta Diostaj huakka’ e’pakada kenda Diosa o’paknigtaj nopōē’hue’da o’ne. Kenda e’manopōē’ta’ ijpaki. ³ Diosa dakhuea’ e’ka’ a’bakkahueaya’po “huadakda mo’ēne,” Diosa a’manaya’po Israel aratbuta Cristotaj oknopōē’dik e’ēada nopōgkahue’ o’nika’. Oro’omey huadakda o’ēne. Moisésenba’ daka’ o’nigpeika’nok “huadakda mo’ēne,” Diosa mona’apone. Israel aratbuta nama’da on’nopōika’po Diosen Cristotaj eknopōē’ta’ pakhue’ o’nika’. ⁴ Moisésen e’mana’ hua’a Cristoa aya’da o’nigpeika’uyate. Aratbuten dakhuea’ e’ka’taj o’manigbuey’uyate. Moisésenba’ konig dakhupada o’ka’uyatenok oy Cristotaj huaknopōē’eritaj Diosa dakhuea’ e’ka’ o’bakkahuea’po “huadakda mo’ēne,” o’mana’ika’.

⁵ “Huadakda mo’ēne,” Diosa kamane’po “Moisésenba’ aya’da hua’a nigpeika’dik yanika’. Sippi’ dakhuea’ kahue’dik yanika’.” Moisésa e’madoya’uyate’tada kenda kikhue’dik o’ēne. ⁶ Diosa dakhuea’ e’ka’ kabakkahue’po “huadakda mo’ēne,” kamane’po Cristotaj oknopōēpo “Cristotaj atotiakya’po kurudyo be’api’ behuikdik o’ēapo” nopōē’hue’ o’ēne. ⁷ Kenpa’ti, “Soroktoya’ Cristotaj a’noyhuadaya’po be’api’ hua’dik o’ēapo,” nopōē’hue’ o’ēne. Cristo huakudaka’da eē’tada Diosa o’noyhuada’uyate. ⁸ “Huadak hua’a mo’peēdepo mo’batia’pakpo huanopoya’ mo’nopōēde.” Apagba’a oa’. Aratbut kanoknopōē’po kenda huadak hua’a o’manmadikikay ⁹ “Jesús oro’ēn

Huairi o'e," aratbuttaj e'mana'nayo kenpa'ti Diosa huakudaka'da ee'tada Jesústaj o'noyhuada'uyate huanopoya'da eknopog'e'nayo Diosa oro'en dakhuea' e'ka' bokkahuea'po mo'nopo'yarea'apone. Diosere o'noeonhuahuika'apone. ¹⁰ Huanopoya'da Cristotaj oknopog'ok Diosa dakhuea' e'ka' bokkahuea'apone. Kenpa'ti Jesucristotaj yoknopog'e' o'mana'nok Diosa mo'nopo'yarea'apone.

¹¹ "Aya'tada Cristotaj huaknopog'eritaj Diosa dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po 'huadakda mo'ene,' o'mana'aponok huaknopog'eria nama'da yoknopog'ikay nopog'hue'dik o'neapo." Apagba'te kenpa' oa'. ¹² Aya' Cristotaj huaknopog'eri judío ehue' huaknopog'eritaj judío huaknopog'erieretaj Diosa dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po "Huadakda mo'ene," o'mana'aponok Diostehuapa' konigti o'ne. Judío huaknopog'eri kenpa'ti judío ehue' huaknopog'eri konigti o'ne. Dios kenomeyen Huairi o'e. Metinepahui' e'tiona'pakika'nayo Diosa o'matinepahui'po o'bakkahuea'apo. ¹³ Kenpa'ti inpa' Apagba'a oa': "Menopo'yarea', dakhuea' e'ka' bekkahuea', Cristo Huairi." Aya'ada e'tiona'pakte Diosa o'mapeede'po o'bakkahuea'apo o'manoeanhuahuika'apo. Apagba'a oa'. ¹⁴ Aratbuta Huairi Cristotaj oknopog'hue' ee'nayo "metinepahui', Cristo Huairi," onahue'dikda o'nika'. Kenpa'ti Jesucristoen huadak hua'a pēhuedda ee'nayo Jesucristotaj oknopog'hue'dik o'nika'. Jesucristoen huadak hua'a huamanbatia'pakeri ehue' ee'nayo Jesucristoen pēhue'dikda o'nika'. ¹⁵ Huamanbatia'pakeritaj Diosa ta'monahue' ee'nayo Cristoen manbatia'pakhue'dik o'ne. Konigepo huadak hua'a kan'manbatia'pake'po Diosa mo'ta'mona'ika'ne. "Jesucristoen huadak hua'a on'diktotiakpo huamanbatia'pakeri 'urunanada o'ne." Apagba'a oa'.

¹⁶ Jesucristoen huadak hua'a huakka'ananada e'pēēada eknopog'ta' pakhue'da o'nika'. "Diosen hua'a o'manbatia'pakika'nig sue'ada o'noknopog', Huairi." A'nenanada Isaiasa oa'uyate. ¹⁷ Kenpa' e'ika'ada Jesucristoen huadak hua'a e'manbatia'pakte aratbut on'pēēdepo oknopog'dik ya'neapetpi'.

¹⁸ Jesucristoen huadak hua'a Israel aratbut aya'ada on'pēēde o'nona'ne. Apagba'a inpa' oa'uyate:

Huadariyo adtenanada meyopi' aratbut o'nika'po Diosen hua'a on'pēēde'uyate.

¹⁹ Diosa nog aratbuttaj o'manopo'yarea'apo. Kenda dapita' Israel aratbuta on'nopog'uyate, o'nona'ne.

Opudomey Israel aratbuta do'taj eknopog'ta' pakhue' mo'enok nog aratbuttaj ijmatinepahui'apoy. Nog aratbut nopog'hue'da huag'eri o'ne opudomey nama'da mo'nopog'eni'g'a nog aratbutnayo huadakda do'taj me'noknopog'aponok diga' mo'mahuadiayapet. Moisésa kenpa' Diosen hua'a o'mana'uyate. ²⁰ Nog aratbuta do'taj ukhue' ee'pi' me'noknopog'apone. Dios konig o'e moknopog' Dioletaj onahued ee'pi' Diosa o'maknopog'apo. Isaiasa kenda me'pukhue'ada Diosen hua'a o'mana'uyate.

²¹ Israel aratbuttaj o'tia'pakpo: "In aratbuta do'taj nigpēēhue'da mo'ika'ne. Do'taj moknopog'batikuynē. Aya'me'noeda yan'nopo'korea', onte'ti do'taj menigpe'ika' o'manika'uynig'a." Kenda Isaiasa Diosen hua'a oa'uyate.

11

Suhue'tada Israel aratbuttaj a'manopo'yareaya'po a'manoeanhuahuikaya'po Diosa di' o'maepo o'matinepahui'po o'baktie'ea'uyate.

¹ Diosa ke'nen Israel aratbuttaj kenpa'da maenhue' o'uyate, o'nona'ne. Dokon Israel aratbutda ijje'y. Abraham o'uyate do'hued adhuea'pane'. Abrahamen huayayo Benjamin aratbutkon ijje'y. Diosa do'taj enhue' me'uyne. ² A'nenada Diosa Israel aratbuttaj o'baktie'ea'uyate. Do'hued aratbut me'ta'ene Diosa o'maknopog'ika'po maenhue'da o'ika'. A'nenada Eliasa Diostaj o'tiona'pakpo Israel aratbuttaj dakhuea' o'bahuua'uyate, Apagba'a oa'uyatenigtaj kenda mo'nopog'ene. ³ "Israel aratbuta aya'da o'nen huamanbatia'pakeriomeytaj on'batiaraka'uyate, Huairi. Q'nen huid kutopakon kente Diostaj 'uhua on'nigarakika'po on'nigmahuigika'nig ken kutopataj Israel aratbuta o'nenme'te. Diosen huamanbatia'pakeri doyo'da ijnoey. Do'takon e'arakta' mentipak." Kenpa' Eliasa e'tiona'pakte, ⁴ "Ehue', onyo'da noehue' i'ene. Q'nayo'da do'taj di' ehue' o'ene. Siete mil huabokereka do'taj di' me'nene. Huata' ijmaktog'enek e'ketka' dios Baaltaj pakhue' o'nepo Baaltaj huikudate tihuadhue' o'ne." Diosa Eliastaj oatokuyate. ⁵ Oy kenpa'ti Israel aratbut huakka'mona Diostaj di' o'nepo Jesucristotaj o'noknopog'enek. Kenomeytaj Diosa di' o'maepo o'matinepahui'po Diosere kan'noeonhuahuike'po o'baktie'ea'uyate. ⁶ Diosa o'pakpo huaknopog'eritaj o'matinepahui'po dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po o'baepo kurudya' o'manoeanhuahuika'apo. Aratbutada huadkananada egkikak Diosa okkahueahue' o'maepo di' ehue' o'maepo baehue' o'mae. Oro' huadak o'kika'nok konigepo Diosa

okkahueahue'dik mo'ene kenpa'ti ehue'dik mo'ene. Kenpa' o'pakpo okkahuea'dik mo'ene. Kenpa' o'pakpo e'dik mo'ene.

⁷ Diosa dakhuea' e'ka' bokkahue'po "huadakda mo'ene," Diosa mone'po Israel aratbuta on'pakonhuahuika'uynig'a kenda Diosa o'paknig nopogehue' o'nunhuahuika'uyate. Huakka'montaj Diosa o'baktie'ea'po dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po "huadakda mo'ene," o'mana'uyate. Nogomey Israel aratbuta oknopogehue'ya ka'nike'. ⁸ "Israel aratbuttaj Diosa oknopogehue'ya'taj o'maene'uynok Diostaj oknoponkahue' o'nunhuahuika'uyate. Oydakon oknoponkahue'da o'nika'. Diostaj konig ekpobigonig o'nika'po kenpa'ti Diostaj peehue'dik o'nika'apo." Apagba'oa' o'. ⁹ Davidakon Israel aratbuttaj o'batia'pakpo:

Kirigayo' fiestate huakka'nanada aypo on'toepo on'bakpa'po on'mamay'ika'po Dioste-huapa' huadakda o'ene huata'da nama'da on'tinopoika'po idada on'mabueyapo. Huakka'nanada on'tamaika'nok Diosa di' mo'ene nama'da on'nopoeng'a Diosa castiga o'magka'apo. ¹⁰ Konig ekpobig o'nepo Diostaj oknopogehue'dik o'nika'po. Konig nog aratbuten huanaba'nig huata'pite orogda o'nonbahuika'po pai'nanada on'nopo'unhuahuika'apo. Davida Diosen hua'ate oa'uyate.

Nog aratbuttaj Diosa dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po o'manoeanhuahuika'apo.

¹¹ Judiomey Jesucristotaj oknopogehue' ene'pi' Diosa kenpa'da maenhue' o'maeapo, o'nona'ne. Nogokpi' ya'noknopogepet. Oyda judio huag'eriomey Jesustaj oknopogehue' o'nenok nog aratbutataj oknopog'e'dik o'ne. Nog aratbut huaknopog'eritaj Diosa dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po "huadakda mo'ene," o'mana'po o'manoeanhuahuika'apo. Judio aratbuta nog aratbuttaj on'batiahuaypo konigti Cristotaj eknopog'eta' yan'pakapetpi'. ¹² Judio aratbuta Cristotaj oknopogehue' o'nenok nog aratbutataj huaknopog'eri Diosere durgonanada o'neonhuahuika'apo. Nogok aya' judiomeya Diostaj e'nopo'korea'de'te onte'ti Diosensi'po o'nedepo nogiti huakka'nanada on'madurugpakonhuahuika'apo.

¹³ Opuj judio ehue' huag'eriomeytaj o'nona'ne. Opuomeytaj ka'maboroayike'po Diosa me'ta'mona'uynok huakka'nanada ijpakpo opudomeytaj digan'ada on'boroayika'ne. ¹⁴ Opuomey 'urua'nanada Jesucristoen bo'kika'ngitaj huakka'mon do'hued judio aratbut kan'tiahuaypo kenpa'ti kan'nopo'kore'po opudomeytaj digan'ada on'boroayika'ne. ¹⁵ Diosa judio aratbut oknopogehue' huag'eriomeytaj o'maen'uyatenok aya'da nog aratbut on'nopo'korea'po Diosensi'po e'dik o'ne. Nogok judiomey on'nopo'korea'depo kenpa'ti Jesucristotaj o'noknopogedepo huadakkanada o'epo. Konig e'buey e'manoyhuadonig ken konig o'neapo. ¹⁶ Abrahamomey judio aratbuten adhuea'pane' Diosen aratbutda o'nepo Diosenyo'da ogkika'uyatenok kenomeyen adhuea' huayayo Diosen aratbut o'nepo Diosenyo'da yag'kika'apet. Kenda konig pan o'ne. O'nonbatia'pakapone. Judiomey pan Diostaj ogka'po huakkuru pan ogka'po Diostaj e'yokde'te huadakyo' Diosen o'ge. Aya' kentionation pansot nog pan e'kade'te konigti aya'da huadakyo' o'ge. Diosen o'ge. Ken konig judio aratbut Diosen 'uruyo'ya'neapet. Kenpa'ti hueymey hua'ihuit huadakda ee'nayo aya' hua'opipi' huadakda o'neapo. Konigti Israel adhuea'pane' huadakda o'nuynok adhuea' huayayokon huadakda ya'neapet. Diosenyo'da ya'neapet.

¹⁷ Diosen judio aratbut konig olivo hueymey o'ne. Olivo huato'eria hua'opi e'ay o'baktega'po o'maenpo nog ohuey hua'opiada e'bakkudak o'noe. Ken konig huakka' judio aratbut hua'opi ekteg konig o'ne. Opuomey nog aratbut huaknopog'eri konig Diosen aratbutyo e'bakkudeganig mo'ega'po Diosa mo'nopo'noeanhuahuika'ne. ¹⁸ "Oro'omey huaknopog'eri huadakda o'ene. Judio oknopogehue' huag'eri konig hua'opi e'bakteganig dakhue'da o'ne." Kenpa' nopogehue' yanikati'. Opuomey nog aratbuta Abrahamomeytaj oknopogehue' e'ne'tada Abrahamomey Diostaj daka' o'noknopojka'uynok kenomeyere opudomeyakon moknopojka'po kenda daka' yan'nopog'e'.

¹⁹ "Hueretda olivo huatiote oro'omey nog aratbuttaj Diosa a'bakkudea'ya'po judio hua'opitaj Diosa o'baktega'uyate." Opuomey nog aratbuta yadapetpi'. ²⁰ Dakamon mo'nopog'e. Cristotaj oknopogehue' o'nenok Diosa judiomeytaj o'maen'uy. Opuomey judio ehue' e'egada kenyo'da Cristotaj moknopojka'nok Diosen mo'ika'. Huadakda o'ey, huata'da tinopogehue' yanika'. Daka' yan'nopojka'. ²¹ Judio oknopogehue' huag'eritaj Diosa matinepahuihue' ee'nayo oro'omeynayo huadakda o'ey opudomey nog aratbuta huata'da e'tinopojka'nayo kenpa'ti eknopogebatiknayo opudomeytakon matinepahuihue' mo'epone. ²² Diosa di'nanada o'maika'po o'matinepahui'ika' e'matinepahui'ika'pi' oknopogehue' huag'eritaj ke'ponada castiga o'magka'apo. Oknopogehue' judio huag'eriomeytaj o'maen'uy. Opuomey huaknopog'eritanayo o'matinepahui'ika'de. Huadakda o'ey huata'da tinopogehue' e'ika'nayo kenpa'ti Jesustaj eknopojka'nayo Diosa mo'tinepahui'ika'apone. Diostaj eknopogebatiknayo Diosa castiga mogka'apone. Kenda daka' yan'nopojka'. ²³ Diosen judio aratbut en'nopo'korea'nayo huaboa'da Cristotaj e'noknopog'e'nayo Diosa o'matinepahui'apo. Teyda o'epo hueretda olivotaj

o'bakkudea'apo. Ke'nen aratbut onte'ti o'maea'apo. ²⁴Opudomey Cristotaj huaknopoe'eri nog aratbutda mo'epo konig dubayo olivo hua'opi ee'pi' hueretda ta'ba olivoyo Diosa mo'bakkudea'uyn. Opudtapi' e'bakkudea'nayo judio aratbut Diosen hueretda aratbuttaj dapita' Diosa o'bakkudea'apo.

Israel aratbuttaj Diosa dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po o'manopo'yarea'po o'manoeahuahuika'apo.

²⁵⁻²⁶“Konig judio aratbuttaj Diosa o'magka'apo oro'omeya daka' o'nopoene.” Opud nog aratbut nama'da nopoehue' yanika'. Huakka'da judioimey Jesustaj oy eknopoe'ta' pakhue' e'nunhuahuika'ada nogoknayo aya' huadik nog aratbuta Jesustaj o'noknopoe'denok kenoknayo aya' judioimey o'noknopoe'apo, kenda huaboa'da e'manopoe'ta' o'pakne, egomey. Apagba'a oa'po:

Jerusalénya' Israel adhuea' huayayo huamanopo'yarea'eri o'edeapo. Judio aratbuttaj o'manopo'korea'apo. Dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'apo. ²⁷Kenda ijmana'uynig ijmanigka'apoy. Kenomeyen dakhuea' e'ka' ijbakkahuea'apoy. Diosa Israel aratbuttaj o'mana'uyate.

²⁸Huakka'nanada judio aratbuta Jesucristoen huadak hua'a eknopoe'ta' pakhue' o'nuynok opudomey nog aratbuta Jesustaj oknopoe'dik mo'ika'po Diosensi'po mae'dik mo'ene. Diosanayo judioen adhuea'pane'taj o'baktie'ea'uyatenok judiotaj di'nanada o'maika'. ²⁹Abrahamen adhuea' huayayotaj ijbaktie'ea'depo imatinepahui'apoy. Diosa ona'uyate. Nogpa'dakon ahue' o'epo. ³⁰Opudomey nog aratbutda a'nenda Diostaj nigpeehue' e'nika'uytada oydakon judioimey nigpeehue' o'nika'nok Diosa opudomeytaj mo'tinepahui'ika'ne. ³¹Judioimey oyda Diostaj nigpeehue' e'nika'tada konig Diosa mo'tinepahuika'ne nogok judiotakon o'matinepahui'apo. ³²Aya'tada konigti matinepahui'dik kae'po “aya'ada konigti dakhuea' ogkika' aya'ada konigti nigpeikahue' o'nika',” Diosa o'bahuaa'uyate.

³³Diosnayo huakka'nanada o'nopoika'. Huakka'nanada e'ka' o'nopoika'. Konig Diosa o'pakpo castiga o'magkadhuahuika'apo, konig Diosa nogomeytaj o'matinepahui'onhuahuika'apo, Diosa o'kika'nig, nopoehue'dik o'ika'ne oro'omey. ³⁴“Kenda Diosa o'nopoika'nig nopoehue'da o'ene. Diosa aya'da o'nopoekok aratbuta Diostaj onmadikahue'dik o'ene. ³⁵Diosa onte'ti mo'bayoke'popi' mo'nigke'popi' sigpi' Diostaj yokhue'dikda o'ene.” Diosba'a kenpa'oa'. ³⁶Diosa aya'nanada o'ka'uyate, aya'da o'tamaika'. Diosen aya'da o'nika'. “Dios 'urunanada o'ika', huaboro'nanada o'ika', huadkananada o'ika'.” Aya'ada kadike'.

12

Diostayo'da mon'nigpeika'po mogkika'.

¹Daka'nanada o'nona'ne, egomey pogomey. Diosa di'nanada mo'ika'po mo'tinepahuika'nok okkahuehue' mo'nika'po “Diosenyo'da ijjeonhuahuika'apoy. Diostayo'da ijnigpeika'apoy. Diosenyo'da ijkika'apoy.” Huanopoya'da mon'nopoika'. Kenda Diosa o'pak. ²Konig oknopoehue' huae'eria on'nopoika'nig ogkika'nig konigti kikhue' mo'nika'. Nogpa'da mon'nopoika'. Diosa o'pakika'nig mon'nopoika'po mogkika'. Kenda huadaky'o'da, kenda Diosa o'paknig mogkika'.

³Jesucristoen huamanmadika'eri ijje'po daka' on'boroayi': Huairi ehue' e'eadada huairi ijje' nama'da nopoehue' yanika'. Opudada daka' yan'nopoika'. Diostaj 'urua'da oknopoe'apo Diosen huadakda kika'dik o'ene, daka' nopoika'dik o'ene. ⁴Huas'o' nogtida ee'pi' huaba' hua'i huabopi hua'opi huakpo hua'oj huakitta' nogda nogda huaso'a o'toepo nogso'tida e'eadada huaba'a'baa', hua'ia o'hua'ika'ne, huakpoa o'tiahuayika'ne, huakitta'oa'pakika'ne. ⁵Ken konig oro'omey huaknopoe'eri huakka'nanada ee'pi' Cristotaj oknopoe'apo Cristoen nogso'tida o'ika'ne. Huayahuaya o'baotika'ne. Huayahuaya nogso'tida o'maika'ne.

⁶Diosen Nokirega' mo'nopo'toenok kenpa'ti Diosa mo'nopo'ea'nok nogda Diosen kika'dik o'ika'ne. Nog huaknopoe'eri huama'buytaj a'batihuapokya'po nogda nogda nigkika'dik o'ika'ne. Diosen hua'a Diosa oro'taj e'manopoe'a'nayo Diostaj daka' oknopoe'apo daka' mon'manbatia'pakonhuahuika'. ⁷Kan'mantihuapoke'po Diosen Nokirega' e'tihuapoknayo nog aratbuttaj daka' mon'mantihuapokika'. Apagba' kan'manmadikike'po Diosen Nokirega' oro'taj e'tihuapoknayo daka' mon'manmadikika'.

⁸“Yan'nopo'korea', Diostaj yan'nigpeika'.” Aratbuttaj kan'maboroayike'po Diosen Nokirega' e'tihuapoknayo 'urua'da mon'maboroayika'. Huakupepi' e'tae'nayo durugteda pai'da huae'eritaj mon'bayokika'. Huaknopoe'eritaj huabatioka'eri ee'nayo daka' yan'batikika'. Pai'da aratbuttaj e'batihuapoknayo durugteda mon'batihuapokika'.

Cristotaj oknopoe'apo Diosen 'urua'nanada mogkika'.

⁹ Daknopo'da mo'nepo huayahuaya di' mon'maika'. Dakhuea' e'ka' mon'tinosikpo huadakyo'da mogkika'. ¹⁰ Konig huama'buytanig konig huidpotanig di' o'maika'ne konigti nog huaknopog'eritaj huayahuaya di'da mon'maika'. Noganayo huadak oa' huadak o'kika' huayahuaya mon'matinopojika'po mon'bahuua'ika'.

¹¹ Batikhue'ada Diosen digā da mogkika'. Digā da Diostaj mon'eretpakpo mogkika'.

¹² Durugnanada Diosere o'neonhuahuika'apone durugteda mon'nopojika'. Pai'da e'nopo'enayo batikhue'da mo'noknopoeonhuahuika'. Batikhue'da mon'tiona'pakonhuahuika'.

¹³ Pai'da e'ēada huaknopog'eri huama'buytaj aypo yudtapi' huakupepi' mon'bayokika'. Nogbaya' huama'buy e'tiaknayo mon'baedpo kan'taye'po aypo a'batobapeya'po mon'baika'.

¹⁴ Oro'omey Cristotaj huaknopog'eri o'enok huakka'mona bo'huadiaypo dakhuea' mogkika'apone. "Diosa kamatinepahue'po," mon'mationa'pakika'. Kenomeytaj dakhuea' bahuahue'ada mon'mationa'pakika'.

¹⁵ Cristotaj huaknopog'eri huama'buy durugda o'nenok kenomeyere mon'durugpakika'. Huama'buy en'huikte a'manopo'noeyaya'po kenomeytaj mon'manoeynoeyonhua'.

¹⁶ Huayahuaya dig bahuahuayhue' mo'nika'. Huayahuaya daka' mon'matojika'. "Donayo huadaka jijkay," huata'da tinopog'hue' mo'nika'. Pai'da huaē'eri huama'buytaj mon'bakika'. "Donayo huakka'da ijnopogey," nopog'hue' mo'nika'.

¹⁷ Oro'taj be'api' dakhuea' egka'nayo kentaj kenpa'ti dakhuea' ogkahue' mo'nika'. Aya' bakpoteda huadakyo' mogkika'. ¹⁸ Nogtaj nogtaj maboyhue' mo'nika'. Manoeya'dik eē'nayo huayahuaya yan'manoeynoeyika'. ¹⁹ Be'api' dakhuea' egka'nayo kenpa'ti dakhuea' magkahue' mo'nika', huadi' egomey pogomey. Diosa castiga kamagke'. "Aratbuta dakhuea' egka'nayo do'huataj castiga ijmagka'apoy," Dios Huairia oa'uyate. ²⁰ Kenpa'ti "Ontaj dakhuea' huaka'eria aypota' eē'nayo yan'bayokikati". Maymaya' ea'nayo huaē'y yan'mamaya'ikati'. Ken konig egkika'nayo nama'da dakhuea' yogkamey on'nopogepo kokbedā'da on'pakpo on'birā'apo," Apagba'a oa'uyate. ²¹ Noga dakhuea'da egka'nayo kentaj mahuadiayhue' mo'nepo huadakda mogkika'.

13

¹ Dios Huaboro' Huairi o'jika'po gobierno huairitaj o'baktie'ea'ika' nok gobierno huairitaj nigpejika'dik mo'nika'. ² Gobierno huairitaj nigpeēhue' eē'nayo kenpa'ti Diostaj nigpeēhue' eē'onigti o'ene. Dakhue' o'ka' nok gobierno huairia castiga mogka'apone. ³⁻⁴ Huadakda e'kika'nayo gobiernoen sorotataj me'pukhue'dik o'jika'apone. Dakhuea' eka'nayo huairitaj nigpeēhue' eē'nayopi' gobierno huairien sorotataj me'pukdik o'ēapone. Gobierno huairia oro'omeytaj kan'batiokike'po kan'batihuapokike'po Diosa o'baktie'ea'uyatenok huadakda mogkika'. Huadakda o'kika'po huairitaj me'pukhue' o'jika'apone. "Huadakda boka'ne," huairia monika'apone. Kenpa'ti gobierno huairi dakhuea' huaka'eritaj castiga kan'magkike'po Diosa o'baktie'ea'uyatenok dakhuea' eka'nayo me'pukdik o'jika'apone. ⁵ Konigepo castiga ogkahue' mo'ēpo gobierno huairitaj mon'nigpejika'. Kenpa'ti gobierno huairitaj e'nigpejika' huadakda o'ē mon'nopogepo mon'nigpejika'. ⁶ Gobierno huairi konig Diosen huanaba' Diosa o'paknok aratbuttaj on'batihuapokika'. Konigepo gobierno huairitaj huakupe bayokika'dik o'ene.

⁷ Gobierno huairitaj dehuea' eē'nayo mon'bayokika'. Gobiernoen huakupe huaṭāē'eria huakupe beyok ena'nayo mon'yokika'. Huairi huadakda egkika'nayo huadakda o'ē mon'tinopogepo huadak o'kika' mon'huaa'ika'. ⁸ Nogtaj ijhue'da dehuehue' mon'maika'. Huayahuaya di' mon'maika'. Huayahuaya di' e'maika'nayo aya' konig Diosen hua'a o'nigpejika'ne. ⁹ "Nogen huaṭog'taj bakdejhue' yanika'. Nogtaj barakhue' yanika'. Berehue' yanika'. Nogtaj da bahuahue' yanika'. Nogen katepi' en'tāē' eretpakhue' yanika'." Diosen hua'a o'enok "Huakka' huata'da di' mo'ika'nig konigti huayahuaya di'da yan'maika'," ken konig e'kika'nayo aya' Diosen hua'a o'kika'pone. ¹⁰ Huayahuaya di'nanada e'maika'nayo nogomeytaj dakhuea' magkahue' o'ēapone. Ken konig nogomeytaj di' e'maika'nayo aya' Diosen hua'a o'nigpejika'po dakuhapada o'kuhuitika'ne.

¹¹ A'ti Cristoa bo'huahuarakdeaponok huayahuaya di'da mon'maika'. O'tiakdeaponok konig e'tayonig e'jkada mon'maboato'po onte'ti Cristoen digā' mogkika'. Cristoa oro'omeytaj a'batobehuikya'po ida bo'huahuarakdeapone. ¹² Oy iyo huadariyo aratbut on'maika'po konig sikkiregya' huakka'nanada dakhuea' egkadhuahuikade'te a'ti Cristo o'huarakapopo huame'nonig o'ēapo. Konig aratbut sikkiregya' dakhuea' ogkika'nig mon'batik. Konig huame'noete huadakda huakika'erionig huadakda mogkika'. Huadak e'kika' konig oro'en huatioka'pegonig onte'ti dakhuea' kakahue' o'ēapone. ¹³ Konig huame'noete aya'ada etiahuayika'te oro'omey Cristotaj huaknopog'eri huadaka'da mogkika'. Fiesta eē'te digā' bapehue' mo'nika', huakka' huamai'huē mayhue' mo'nika',

okkudahue' mo'nika'. Nogtaj nogtaj bakdejhue' mo'nika'. Dakhuea' kikhahue' mo'nika'. Maboyhue' mo'nika'. Kenpa'ti dig mahuanopogehue' mo'nika'. ¹⁴ Huairi Jesucristoa opudomeyen huanopo' mo'nopo'toenok kenda Jesucristo o'pakika'nig mogkika'. Konig oro'en huanopo'a dakhuea' e'ka'ta' o'eretpakika'nig nopogehue' mo'nika'po kikhahue' mo'nika'.

14

Nog huama'buy nogpa'da kika'dik o'ne e'matinopog'ada dakhue' ogkika' bahuaahue' mo'nika'.

¹ Opudomeyere huakka'da huama'buy huaknopog'eri o'nika'. Huakka'mon aya' Jesucristoen huadak hua'a nopogehue' o'nepo nogpa'da Diosen ogkika'. "Nama'da mo'nopogepo," maboyhue' yanika'. ² Huakka'da huaknopog'eri aya' aypo huaenpi' bape'dik o'ene on'nojoika'. Nogomeyanayo aya' Cristoen hua'a daka' nopogehued o'nepo aypo'o'da bape'dik o'ene on'nojoika'. ³ Opudomey huaknopog'eri aypo huaenere bapika'dik o'ene huanopog'eria aypo'o'da huabape'eritaj batibiraehue' yanika'. Kenpa'ti opudomey aypo'o'da huabape'eria aypo huaenere huabape'eritaj "dakhuea' ogka'," bahuaahue' yanika'. Aypo huaenere huabape'eritaj Diosa o'bae'ika'. Kenpa'ti aypo'o'da huabape'eritaj Diosa o'bae'ika'. ⁴ Oro'omey huaknopog'eri konig Diosen huanaba' o'maepo "dakhuea' ogka'," nog Diosen huanaba'taj bahuaahue' mo'nika'. "Dakhuea' ogkika'," "huadakda ogkika'," Diosayo'da bahuaa'dik o'epo kenpa'ti huadak kagkike'po Diosa bati-huapokika'dik o'mae.

⁵ Kenpa'ti sabadote baahue' o'epo tiona'pakika'dik o'ene huakka'mona on'nojoika'. Nogomeynayo judioen fiesta huame'noete e'tiona'pakta' pakhue' o'nika'. Aya'me'noeda konigti o'enek aya'me'noeteda Diostaj tiona'pakdik o'ene on'nojoika'. Sabado baahue'da e'tiona'pakta' e'paknayo kenda yag'kika'. Sabadop'i nog judioen fiesta huame'noete e'baa'ta' e'paknayo kenda yag'kikati'. ⁶ Dios Huairi 'urunanada o'ika' aya'ada kanoknopog'epo huakka'mona sabadote baahue' o'nika'po on'tiona'pakahuadika'. Kenpa'ti Dios Huairi 'urunanada o'ika' aya'ada kanoknopog'epo nogomeynayo sabadotepi' on'baa'po aya'me'noeteda on'tiona'pakika'. Kenpa'ti Dios Huairi 'urunanada o'ika' kanoknopog'epo huakka'mona dakiti Dios on'tiona'pakdepo aypo huaenere on'bape'ika'. Dios Huairi 'urunanada o'ika' kanoknopog'epo nog huakka'mona dakiti Dios on'tiona'pakdepo aypo'o'da on'bape'ika'.

⁷ Diostehuapa' aya'da kika'dik o'ene. Katepi' Diosa o'pakika'nig kika'dik o'ika'ne. Katepi' oro'omey huata'da o'pakika'nig kikhahue'dik o'ika'ne. Kenpa'ti Diosa o'paknok o'bueyapone. ⁸ Kenpa'ti oro'omey o'noepo Jesucristo Huairitaj o'nigpeika'ne. Jesucristo Huairi o'paknok o'bueyapone. O'noepo Diosen o'ene. E'bueypi' Diosen o'ene on'nopogene. ⁹ Oro'omey e'manoete oro'en Huairi a'ikaya'po kenpa'ti e'mabueyte oro'en Huairi a'ikaya'po Cristoa mo'nigbuey'uyate. Onpa'ti Diosa o'noyhuada'uyate.

¹⁰ Dakhuea' o'ka' huama'buytaj huaahue' mo'nika'. Huama'buytaj batibiraehue' mo'nika'. Nogok aya'ada Cristotaj tikupobo'dik o'ea'pone. Dakhuea' e'kika'nayo Cristoa kenda mona'apone. ¹¹ Apagba'a inpa' oa':

Ijnoeonhuahukay, buttida ijay. Do'taj aya'ada huikudate mentibahuadpo "Cristoyo'da Dios Huairi o'e," me'nona'apone. Kendation buttida ijay. Dios Huairia oa'.

¹² Nogok Dios Huairitaj o'tikupobopo huama'buytaj e'batibira'e'uy' nayo "dakhuea' o'kika'," huama'buytaj e'bahuauy'nayo kenda Dios Huairitaj ona'dik o'ea'pone.

Huama'buytaj dakhuea' tokahue' a'eya'po daka' mon'nopogepo huadaky'o' mogkika'.

¹³ Konigepo "dakhuea' o'ka'," Cristotaj huaknopog'eri huama'buytaj huidpotapi' huayahuaaya bahuaahue' mo'nika'. Huama'buytaj dakhuea' batokahue' a'eya'po huadaky'o' mogkika'. ¹⁴ Konig Jesucristo Huairitaj huaknopog'eri ijje'po aya'da huaen aypopi' huadak o'enek bapika'dik o'ene doa e'nopog'tada "huaen huakyaripi' donayo bapehue'dik ijje'y," nogapi' en'nopog'tada do e'bape'nayo kentehuapa' dakhue'da o'e'. ¹⁵ Kenda huaenpi' huama'buya bapehue'dik ijje'y on'nojoika'nig oro'omeya e'bakika'nayo huama'buytaj dakhuea' e'batoka'nayo ke'nakon e'bape'nayo dakhuea' ogka'apo. Konigepo huama'buytaj di' maehue'dik o'ea'pone. Kenomey huaknopog'eri huama'buytakon a'manopo'yareaya'po Jesucristoa o'manigbuey'uyate. Ken huaen huama'buy bapehue'dik o'epo oknopog'ebatikhue' ka'ne'po ken huaen bapehue' mo'nika'.

¹⁶ Dakhuea'da ogka' huaahue' mo'ike'po konig kika'dik o'ene e'nopog'ada kikhahue'dik o'ika'ne. ¹⁷ Diosensi'po o'epo Jesucristo Huairitaj oknopojika'po "in huaen bape'dik o'ene," "nog huaen bapehue'dik o'ene," kirigayo' nopogehue' o'ika'ne kenpa'ti "in huamai' mai'dik o'ene," "nog huamai' mayhue'dik o'ene," kirigayo' nopojikahue' o'ika'ne. Diosensi'po o'epo Jesucristo Huairitaj oknopojika'po Diosen 'urua'da e'kika', huadaky'o'da e'kika' kirigayo'

mon'nopojika'po mogkika'. Kenpa'ti Jesucristo Huairitaj oknopogepo o'eretdi'pakpo huayahuaaya di' mo'maepo mo'manoeyika'. Kenpa'ti Jesucristo Huairitaj oknopoenok Diosen Nokirega mo'nopo'durugpakika'ne. ¹⁸ Ken konig Cristotaj o'nigpeikapo Diostaj o'durugpakika'ne. Kenpa'ti "huadakda ogkika'," aratbuta bo'huaikapone.

¹⁹ Huama'buy huayahuaaya di'a maikaya'po huayahuaaya a'manoeya'ikaya'po huadaky'o'e'kika' mo'eretpakika'. Kenpa'ti huama'buy nogiti nogiti Jesucristo Huairitaj kanoknopojike'po 'urua'nanada e'kikata' mon'pakika'. ²⁰ Nog huaknopog'eri huama'buy huaenpi' bapehue'dik o'ene yan'nopetpi' oro'omeykon bapehue' mo'nika'. Oro' e'pe'nayo oro'taj on'tiahuaypo yan'bapeapetpi' konigepo onte'ti Cristotaj ya'noknopogebatikapetpi'. Konigepo huaen huadakda bape'dik ee'pi' bapehue' mo'nika'. Huama'buytaj dakhuea' batokahue' mo'nika'. ²¹ Oro'omey huaen o'pe'nok huamai'hue o'mai'nok katepi' o'ka'nok huama'buyakon dakhuea' eka'nayo eknopogebatiknayopi' dakhue'da o'e. Onte'ti huaen bapehue' mo'nika'. Huamai'hue mayhue' mo'nika'. Nogded manigkahue' mo'nika'. ²² Aya' huaenda bape'dik o'ene o'nopetpi'. Katinig mai'dik o'ene o'nopetpi'. Oro'anayo Diostayo'da daka' mo'noknopojika'. Dakhuea' kikahue' o'ene o'nopogedepo durugda o'epone. ²³ Ken huaen bapehue'dik o'ene e'nopogada e'bape'nayo dakhuea' o'kay o'nopogepone. Katepi' e'ka'ta' o'pakpo dakhue' o'e e'nopogada eka'nayo Diostaj dakhuea' o'ka'ne.

15

Huama'buy nogiti kanoknopojike'po mon'batihuapokika'. Oro'enda o'pakpo kikahue' mo'nika'.

¹ Huakka'mona huama'buy kenda huaen bapehue'dik o'ene on'nopojika'. Oro'omey huaen bape'dik o'ene daka' o'nopogepo kenomey nogiti Diostaj kanoknopojike'po mon'batihuapokika'. Oro'tehuapayo'da kikahue' mo'nika'. ² Kenomey kenda huaen bapehue' o'nika'nigtaj nogiti huadak kagkike'po, nogiti Cristotaj kan'igpeike'po, kanoknopojike'po mon'batihuapokika'. ³ Cristo huata'da a'durugpakaya'po kahue' o'jika'uyate. Diosenyo'da e'kika'tada "Aratbut Diostaj on'huadiaypo do'taj bo'tidi'kika'apone" Apagba'te kenpa' oa'. ⁴ Oro'omeytaj kan'manmadikike'po Apagba' mo'nigmadoya'uyate. Kenpa'ti Apagba'taj o'peika'po pai'da o'nopo'epo oknopogebatikhue' o'jika'ne. O'nopo'noeypo Cristo e'tiakte ekpog' o'nigunhuahuika'ne. ⁵⁻⁶ Oro'omey pai'da e'nopo'ete Diosa moknopogea'jika'ne, mo'nopo'noeya'ika'ne, kenpa'ti Jesucristoa o'paknok huayahuaaya mo'manoeynoeyika'ne. Konigepo Jesucristoen Diostaj Jesucristo Huairien Apagtaj oro'omeya' onokteteyo' "huadaknanada i'ene," "urunanada i'ene," "dakiti Dios" mo'nonika'.

"Yan'no'okorea' Cristotaj yanoknopog'." Pablo Cristoen huata'moneria judio ehue' huag'eritaj o'manbatia'pakika'uyate.

⁷ Konig Jesucristoa oro'omeytaj di'da mo'epo mo'bae'uyne konigti huaknopog'eri huama'buytaj huayahuaaya di'da mo'nepo mon'bae'ika'. "Dios 'uruda o'e. Dios huadakda o'e," huakka'ada kanoknopog'po huayahuaaya di'nada mon'bae'ika'. ⁸ "Opudomeytaj kabatihuapokike'po Cristotaj ijmanigta'mona'apoy." Diosa judio adhuea'pane'taj o'mana'uyate. Diosen hua'a buttida o'e kamanopojike'po kenpa'ti Diosen hua'a a'kaya'po judiotaj a'batihuapokikaya'po Cristo o'tiakuyate. ⁹ Kenpa'ti "Dios huakka'da mo'matinepahui'po Cristotaj oknopogedenok Diosa oro'en dakhuea' e'ka' bokkahuea'uyne. Dios huadaknanada o'jika'." Judio ehue' huag'eri aratbutakon kan'batia'pakike'po Cristo o'tiakuyate. Apagba'te inpa' o'madoya'uyate:

Judio ehue' huag'eri en'maete "Dios huadakda o'jika'. Diosa o'matinepahui'ka'," iija'apoy. Diostaj ijabatadi'kea'apoy. Diostaj dakiti iija'apoy. Apagba'te kenpa' Cristoa oa'uyate.

¹⁰ Nog Apagba'te inpa' oa':

Judio aratbutere yan'durugpakika' Diosa nog aratbuttaj o'mana'uyate.

¹¹ Nogyo Apagba'te inpa' oa':

"Dios 'urua'nanada o'jika'," "Uruda Huairitone' o'jika'," Aya' nog aratbuta aya'baya'da yan'tia'pakikati'.

¹² Isaíasakon inpa' o'madoya'uyate:

Isaiaen adhuea' huayayo huakka'da o'neapo. Nogtiada Huakhuairi o'epo. Nog aratbutenbeta' Huairi o'epo. Nog aratbut ken'taj huakka' on'pakapo. Kentaj o'noknopojika'apo. Apagba'te kenpa' oa'uyate.

¹³ Diosa 'urua'nanada mogkadhuahuika'apo buttida o'ika'nok Diostaj daka'nanada moknopojike', Cristotaj moknopogepo mo'durugpakike' kenpa'ti mo'noeyike'. Diosen Nokirega teyda monopo'toenok Diosa 'urua'nanada bokadhuahuike', nogiti nogiti daka' kanoknopojike'po. Ijtiona'pakikay.

¹⁴ Opudomey Cristotaj huaknopog^eeri konig do'hued huama'buy konig do'hued huido mo'epo huadakkanada mo'epo, huayahuaya di' mo'maika'ne. Huakka' Cristotaj moknopogepo huayahuaya manmadikika'dik mo'ika'ne. Do kenda daka' e'nopogepi' ¹⁵ Diosa me'ta'mona'nok in beroba'te okkahuehue'da ka'ne'po daka' on'boroaypo on'nigmadoya'ne. ¹⁶ Nog aratbuttaj Jesucristoen huadak hua'a kamanbatia'pakike'po Diosa me'tinepahui'po me'ta'mona'uyne. Nog aratbuta Jesucristotaj o'noknopog^eenok Diosen Nokirega' o'manopo'togepo Diosa bae'dik mo'maeapone.

¹⁷ Jesucristotaj yoknopogepo Diosen 'urua'nanada ijmanmadikika'nok huakka'ada judio ehue' huag^eeria on'nopo'korea'depo Diostaj on'nigpeika'. Konigepo durugda jikay. ¹⁸ Cristoa me'nopo'toehuahuaika'nok Jesusen huadak hua'a ijmanbatia'pakonhuahuaika'uy. Konig Diosayo'da kika'dik o'eng 'urua'nanada ijkika'uy nok huakka'ada nog aratbuta Cristotaj o'noknopoika'po Diostaj on'nigpeika'. ¹⁹ Diosen Nokirega' be'teypaka'nok Diosonig 'urua'nanada ijkika'uy. Ijbayarea'ika'uy. Ken konig Jesucristoen huadak hua'a huabada ijmanbatia'pakonhuahua'po Jerusaleny'a'kon huaboa'da ijmanbatia'pakonhuahua'po nogbaya' nogbaya' bidteda Ilirico huadaribayo Jesucristoen huadak hua'a daka' ijmanbatia'pakonhuahuaika'uy. ²⁰ Keya' nogomey Cristoen huadak hua'a on'manbatia'pakdenok on'nopo'korea'depo Jesucristotaj o'noknopog^edenok, keya' do'hua Cristoen huadak hua'a manbatia'pakhue' ijjemey. Keya' aratbut Cristoen huadak hua'a peehued ee'ted ijpakpo ijmanmadikikay. ²¹ Kenda Apagba'te oa'nig ijkikay.

Aratbuta Cristotaj tipehued o'neonhuahuaika'depo on'tipeepo. Cristotaj o'noknopoenka'apo. Apagba'te kenpa' oa'uyate.

Romayo ijhua'apoy, Pabloa o'nopog^euyate.

²² Romayo opudomeytaj e'mata'unhua'ta' ijpakika'nig'a nog aratbutte huakkuru hua'dik ijje'uy. Jesucristoen huadak hua'a peehued huag^eeritaj huakkuru hua'dik ijje'uy. Konigepo opudomey Roma huag^eeritaj huahuahue'dik ijjuy. ²³ Oynayo nogbaya' nogbaya' ijmanmadikadhuahuaika'depo aya' ika'depo huakka' huabayok ijhue'da opudomeyere e'mata'unhua'ta' ijpakonhuahuaika'depo ²⁴ Espanyayo ijtiakonhuahua'po opudomeytaj ijmeta'ika'apoy, ijnopogey. Opudomeyere e'durugpakonhuahua'de'te do'taj men'tihuapokpo Espanyayo menta'mona'. ²⁵ Oyednayo Jerusalenyayo ijhua'apoy. Pai'da e'eadu huama'buy huaknopog^eeritaj huakupe ijtohua'apoy. ²⁶ Macedonia huaknopog^eeria kenpa'ti Acaya huaknopog^eeria Jerusalenyayo pai'da huag^eeri huama'buytaj huakka' huakupe a'manigta'monaya'po on'eretpakpo on'bayokikame'te. ²⁷ Jerusaleny'a' judio huama'buya huakkuruda Jesucristoen huadak hua'a Macedonia huag^eeritaj on'manbatia'pakonhuahuaika'uyatenok Macedonia judio ehue' huaknopog^eeria konig dehuea' on'maepo Jerusalenyayo huama'buytaj on'pakpo huakupe on'bayokikame'te. ²⁸ Kenda ijkuhuitonpo huakupe Jerusalenyayo pai'da huama'buytaj ijbayokuddepo Espanyayo ijhua'po opudomey Roma huag^eeritaj ontu'unapet. ²⁹ Opudomeyenbayo e'tiakde'te Cristoa me'nopo'tog^eenok on'madurugpaka'apone.

³⁰ Jesucristo Huairitaj moknopogepo Diosen kakike'po do'taj bo'tihuapokpo Diostaj diga' men'tiona'pakika', egomey. Kenpa'ti Diosen Nokirega' di'da mo'ea'nok diga'da men'tiona'pakika'. Daka' o'nona'ne, egomey. ³¹ Judeaya' oknopog^eehue' huag^eeritaj Pablotaj yatioka', Dios, men'tiona'pakonhua'. Ken huakupe ijtohua'po ijbayoke'apoy. Huama'buy Jerusaleny'a' durugteda ka'de'po men'tiona'pakonhua'. ³² Dios e'paknayo opudomeyenbayo durugteda yokyeapoy. Durugtenanada opudomeytaj on'tiahuayapone. Opudomeyere ijnopo'noeyapoy. ³³ Diosa a'manopo'noeyaya'po opudomeyere kake'.

16

Saludos o'manigdikta'mona'uyate.

¹ Oro'omeyen huido, Febe, huadakda o'ika'po Cristoen huaknopog^eeritaj o'tihuapokika'po Cencrea huakka' jakya' o'batihuapokika'. ² Konig Huairi Cristoa o'paknok Febetaj daka' yade'ika', konig huama'buy huaknopog^eeritaj 'urua'da on'bae'ika'nig konigiti kentakon yade'ti. Febe nogomeytaj doeretaj huakka'da bo'tihuapokuy nok katepi' Febe e'ka'te yan'tihuapokikati'.

³ Priscila Aquilaere doere Jesucristoen huadak hua'a o'manbatia'pakika'po o'manmadikika'uy. Priscilataj Aquilataere do'hua saludos ijmanigdikta'monay. ⁴ Do'taj on'tioka'po mo'buayay'uyne. Konigepo kenomeytaj dakitia' ijmanikay. Kenpa'ti aya' judio ehue' huag^eeri huama'buya dakiti on'manika'. ⁵ Huaknopog^eeri huama'buy huidoere Priscila Aquilaereen jakyo Apagba' a'peeya'po ogkupopakika'po kenomey huama'buytaj huidoere saludos ijmadikta'monay. Epeneto huabokerek o'epo, Acaya huadaribayo huag^eeri o'epo huakkuruda Jesucristotaj o'nopo'korea'po

oknopogē'uyate. Huadi'da Epenetotakon saludos ijdikta'monay. ⁶ María opudomeytaj huakka' bo'tihuapokonhuahua'uy. Kentakon saludos ijdikta'monay. ⁷ Do'hued aratbut Andrónico Juniastaere saludos ijmadikta'monay. Doere huabakuda' jakyo o'ne'uy. 'Urunanada huaknopogē'eri o'ne. Cristoen huamata'mona'eria daka' o'matinopogēy. Do'hua Jesucristotaj oknopogēhued eē'ted huakkuruda Jesucristotaj o'noknopogē'uyate.

⁸ Ampliastaj saludos ijdikta'monay. Amplias Cristoen huaknopogē'eritaj di'da me'taene. ⁹ Urbanotaj saludos ijdikta'monay. Urbano oro'ere Jesucristotaj o'nigpeika'po o'manmadikikay. Kenpa'ti di'da Estaquistaj saludos ijdikta'monay. ¹⁰ Apelestaj saludos ijdikta'monay. Apeles huaknopogē'eri o'epo pai'da e'nopo'ēada Cristotaj oknopogēbatikhue' o'uy. Kenpa'ti Aristóbuloen huabettaj saludos ijmadikta'monay. ¹¹ Herodión do'hued aratbut o'ē. Herodióntaj saludos ijdikta'monay. Kenpa'ti Narciso ke'nen huabettaere saludos ijmadikta'monay. Huairi Jesucristoen huaknopogē'eri o'ne. ¹² Ettone' huidpo Trifena Trifosataere saludos ijmadikta'monay. Kenomeya' Huairi Jesucristotaj on'nikika'. Kenpa'ti huadi'da huidpo Pérsidataj saludos ijdikta'monay. Pérsida huakka' Huairi Jesucristoen o'nigkika'uyate. ¹³ Rufo huabokerektaj saludos ijdikta'monay. 'Urua'da huaknopogē'eri o'ē. Aya'ada on'tinopojika'. Rufoen huayetaj saludos ijdikta'monay. Ke'na konig do'hued huayeonigti me'tajika'uy. ¹⁴ Asíncritotaj saludos ijdikta'monay. Flegontetaj Hermastaj Patrobastaj Hermestakon saludos ijmadikta'monay. Kenomeyere huaknopogē'eritaj saludos ijmadikta'monay. ¹⁵ Filólogotaj, Juliataj, Nereotaj Nereoan huama'buytaj, Olimpastaj huaknopogē'eri kenomeyeretaj saludos ijdikta'monay.

¹⁶ Huayahuaya di'da yan'mae'po huayahuaya yan'batodurugpakika'. Aya'da huaknopogē'ere nog huakka' jak nog huakka' jak huaē'eri huaknopogē'eria saludos on'madikta'mona'.

¹⁷ Keyoj ijjay. Nama'da huamanmadika'eria opudomeytaj nama'da e'manmadika'ta' on'pakika'. Onte'ti hueretta'da oknopogēhue'dik mo'ēapetpi', nama'da bokika'apetpi'. Buttida e'manmadika' moknopogē'uy. Kenomey nama'da on'manmadika'nok yan'bakhua'. Kenomeytaj peehue' yanika'. ¹⁸ Kenomey nama'da huamanmadika'eri oro'omeyen Huairi Jesucristotaj nigpeehue'da o'nika'po kenpa'da huata'da o'deretpakpo ogkika'. Nama'da konig 'uruda huadik on'batia'pakpo on'manmadika'po Cristoen 'uruda huaknopogē'eritaj nama'da mona'nok kenomey nama'da huamanmadika'eritaj peehue' yanika'. ¹⁹ Opudomeya' Huairi Jesucristotaj 'urua'da on'nigpeika' aya' huaknopogē'eriada nogya' nogya' mo'tinopogēne. Konigepo ijdurugpaki. Opudomey huadakyo' a'kikay' daka' mo'nopojika'nok kenda ijpaki. Kenpa'ti dakhuea' a'kay' nopogēhue' mo'ika'nok kenda ijjeretpaki. ²⁰ Dios Huamanoeya'eria bo'tihuapoknok ida toto' nama'da huaa'eria onte'ti engaña ogkahue'dik mo'ēapone. Huairi Jesucristoa daka' opudomeytaj mogkike'.

²¹ Timoteoa doere huabaa'eri saludos mo'dikta'mona'ne. Kenpa'ti do'hued aratbut Lucio Jasónere Sosipatererea saludos mo'dikta'mona'ne.

²² Do Tercio in Pabloen beroba'te ijtamadoya'po Jesucristo o'paknok do'huakon saludos on'dikta'mona'ne.

²³ Gayoen jakyo do Pablo ijikay. Gayoen jakyo huaknopogē'eria a'batadi'keaya'po on'bakudika'po, Gayoa saludos bo'huaa'ne. Erasto huakka' jakyo huakupe huatoē'eria saludos mo'dikta'mona'ne. Kenpa'ti huama'buy Cuartoa saludos bo'huaa'ne. ²⁴ Aya' opudomey huaknopogē'eritaj Huairi Jesucristoa daka' mogkike'.

Diostaj Jesucristotaere dakiti mo'da'ika' Pabla oa'uyate.

²⁵ Dios 'urunanada o'ē. Teynanada o'ē. Konig teyda kanoknopojike'po opudomeytaj Diosa bo'tihuapokike'. Jesucristoen huadak hua'a oknopogē'dik yanika' kenpa'ti nopo'korea'dik yane' ijmana'ika'uy. Kenpa'ti Jesucristoen huadik ijmanmadikika'uy. Dios huadari kahuedaded Cristotaj ijta'mona'apoy Diosayo'da huanopoya'da o'nopojika'uyate. ²⁶ Jesucristoen huadak hua'a Apagba' huamanbatia'pakeria on'manbatia'pakika'uyatenig oy Diosa mo'nopogē'dene. Oy aya'baya'da aratbut nogya' nogya' on'mapepedepo o'noknopogēde. Kenda yan'manopogē' Diosa o'mana'uyate. Diosnayo o'noeonhuahuika'. Aya'da aratbut nogbaya' nogbaya' kanoknopojike' kanigpeike' Diosa Jesucristoen huadak hua'a o'manopogē'de.

²⁷ Dios nogtida Huairi o'ē. Diosayo'da aya'nanada o'nopogē. Jesucristotaj oknopogēpo "Dios 'uruda o'ē. Kenpa'da huadaknanada o'ē." Mon'batia'pakika'. "Dakiti, Dios," mo'nonika'.

1 CORINTIOS

Pabloa huakkuruda Corinto huakka' jakyo huaknopoe'eritaj o'manigmadoya'uyate.

Pabloa Corinto huakka' jakyo huaknopoe'eritaj o'manigmadoya'uyate.

¹ Do Pablo ijje. Jesucristoen huadak hua'a ka'manbatia'pakike'po Diosa me'ta'mona'uyne. Opuđtaj o'nigmadoya'ne. Do huama'buy Sósteneserea on'nigmadoya'ne. ² Opuđ Corinto huakka' jakyo huag'eri mo'ene. Diosensi'po ka'ne'po Diosa opuđtaj bokie'ea'uyate. Jesucristotaj moknopoe'po Diosen mo'ene. Opuđtaj on'nigmadoya'ne. Nogyon nogyon aya'tada Huairi Jesucristotaj huaknopoe'eritaj on'nigmadoya'ne. Jesucristo oro'omeyen kenomeyenere Huairi o'e. ³ Apag Dios oro'en o'e. Dios, Huairi Jesucristoerea opuđtaj huadakda montihuapokike' kenpa'ti opuđtaj huadaknopoa'da mogkike'. Mo'nopo'noeyike'.

Jesucristotaj moknopoe'ok Diosa opuđtaj daka' mogkika'po bo'tihuapokika'ne.

⁴⁻⁹ Kenda Diosa o'ika'nig kenda o'kika'apo. Diosen huasi'poere mo'noehuahuike'po Diosa opuđtaj mo'baktie'ea'uyate. Cristo Jesustaj moknopojka'nok Diosa huakka' bo'tihuapokika'ne. Diostaj mo'nigpe'ok 'urunanada e'huag' huakka' bo'tihuapokika'ne. Jesucristotaj moknopoe'ok aya' opuđ Diosen daka' kagkike'po Diosa huakka' bo'tihuapokika'ne. 'Urudaya' kan'batia'pakike'po Diosa bo'tihuapokika'ne. Diosen opuđ kan'nopojke'po Diosa bo'tihuapokika'ne. Jesucristoen e'manmadika'te kan'pee'po Diosa e'tihuapokok daka'da moknopojka'po mo'nigpe'ika'. Konigepo Jesucristo on'te'ti e'tiakapo'te mo'nigunhuahuika'nok Diosa aya' daka' kagkike'po bo'tihuapokika'ne. Kenpa'ti Jesucristo e'tiakapo'te kene'huaya' huame'noetedakon Diosa mo'nopo'teypaka'ika'apet. Kene'huaya' huame'noete "Dakhuea' ogka'," be'api' huaahue'dik o'neapo. Konigepo Diostaj dakiti yonikay.

Opuđ bokupopakpo Jesucristoen huaknopoe'eri o'ene, kenpayo'da yan'nopojka'. Nogpa' nogpa' nopoe'hue' yanika'.

¹⁰ Opuđ huakka'da mo'epo konigyo' aya'ada yan'nopojka'. Konigyo' yan'batia'pakika'. Nogpa' nogpa' batia'pakhue' yanika'. Konigyo' yan'nopojka'. Konig Dios o'pakika'nig yan'nopojka', egomey pogomey. Jesucristo Huairi kenda o'paknok diga'da o'nona'ne. ¹¹ Huayahuaya nogpa' nogpa' huadik on'batia'pakika'. Cloéen jak huag'eri kenda mename'ne, egomey pogomey. ¹² "Pabloen huaknopoe'eri ijje." Sue'ada o'da'ika'. "Apolosen huaknopoe'eri ijje." Nogomeya o'da'ika'. "Pedroen huaknopoe'eri ijje." Nogomeya o'da'ika'. "Cristoen huaknopoe'eri ijje." Nogomeya o'da'ika'. Ken konig nogpa' nogpa' opuđ boa'ika'ne. ¹³ Cristotaj po'sakeahue' o'nuy. Hueypa cruzte do Pabloa nigbueyhue' o'ne'uyne. Konig do'hued huaknopoe'eri ka'ne'po bautiza ogkahue' o'nuyne. ¹⁴ Botta'tayo'da bautiza ijmagka'uy. Crispotaj Gayotaere bautiza ijmagka'uy. Nogtanayo bautiza magkahue'da ijje'uy. ¹⁵ Pabloen huaknopoe'eri ka'e'po bautiza mogka'uyne be'api' ahue'dik o'ne. ¹⁶ ...Aa' yokkahueate nogtaj bautiza yogka'uy. Estéfanas huabeteretaj bautiza yogka'uy. Nogtanayo bautiza magkahue'da ijje'uy ijnopoey. ¹⁷ Bautiza kama'ge'po Cristo ta'monahue' me'uyne. Jesúsen huadak hua'a kamanbatia'pakike'po Diosa me'ta'mona'uyne. Aratbuttaj Jesús a o'manigbuey'uyate. Oro'en dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po o'manigbuey'uyate. Jesús on'te'ti o'noepo aratbuttaj o'manoehuahuika'apo. Kenpa' Jesús o'ka'uyate kamanbatia'pakike'po me'ta'mona'uyne. Do'huedda 'rua'da huadik kamanbatia'pakike'po ta'monahue' me'uyne. 'Rua'da huadik aratbuten huadikda e'manbatia'pakika'nayo Cristotaj oknopoe'hue'dikda ya'neapet. Kenpa'ti Diosa dakhuea' e'ka' bakkahueahue'dik ya'neapet. Kenpa'ti Cristoere noehuahueahue'dik ya'neapet.

On'te'ti kan'manounhuahuike'po Jesús o'manigbuey'uyate. Kenda Diosa o'manigka'uyate. Kenda huadak hua'a huakka'da o'noknopoe'denok Diosa o'manopo'yarea'de.

¹⁸ Hueypa cruzte Cristo o'buey'uyate o'manmadika'ikay. Kenda hua'a nama'da o'e oknopoe'hue' huag'eria on'nopojka'po kenpa'da bueydik o'nika'apo. Oro'nayo Cristoen huadak hua'a oknopojka'po on'te'ti Cristoere o'noehuahuika'apone. Teyda huadika Dios oro'taj mo'noehuahuika'apone. ¹⁹ Apagba'te inpa' o'madoya'uyate:

Oknopoe'hue' huag'eria huakka' katetapi' on'nopojka'nig'a. Nogok nopoe'hue'da o'neapo. Aratbut huakka' on'nope'ni'g'a kenda nama'da on'nope' ijhuua'apoy. A'nennada Diosa oa'uyate.

²⁰ Huakka' huanopog'e'eri 'urua'da huanopog'e'eri nama'da on'nopoika'nig'a Diosa o'manopogea'de. Diosyo'da huadaknada o'nopog. ²¹ Dios o'paknok aratbut hua'enda daka' on'nopunhuahuika'po Diostaj oknopogehue'dik o'nika'. Diosa daka' o'nopogepo Jesús en huadak hua'a huaknopog'eritaj o'manopo'yarea'ika'. Ken huadak hua'ataj oknopogehue' huag'erianayo on'tierikika'.

²² Judío aratbuta aknopogeya'po konig Diosayo'da ka'dik o'enig eaktiahuyenta' on'pakika'. Nogda nogda e'nopog'ta' nog aratbutada on'pakika'. ²³ Hueypa cruzte Cristo oro'taj mo'nigbuey'uyate. Oro'a o'manbatia'pakikay. Kenda judío aratbut on'peepo huakka' o'nokbira'po oknopogehue'dik o'nika'. Jesús hueypa cruzte aratbuttaj o'manigbuey'uyate nog aratbutada on'peepo nama'da hua'a o'e on'nopoika'. ²⁴ Judío aratbut huaknopog'e'eri kenpa'ti nog aratbut huaknopog'e'eri Jesucristotaj on'nigpeenok kenomeytanayo Diosa o'bakkahuea'po onte'ti Diosere o'manoanhuahuika'apo. Kenda Dios o'nopogepo 'urua'da o'kika'. ²⁵ Kamanigbueye'po Diosa kurudya' Jesús'taj o'ta'mona'uyate. Dios nopogehue'ada o'ka' teyhue'ada o'ka'uy aratbutada en'nopog'tada Diosa kenda o'ka'po huakka'nanada o'nopogepo o'ka'uyate. Teynanada o'ka'uyate. ²⁶ Opudomey huaknopog'e'eri sue'ada huakka' huanopog'e'eri ee'pi' sue'ada teyda huairi ee'pi' sue'ada huairi huairiens'ipo ee'pi' Diosa boktie'ea'uyne. Kenda nopog'e'dik mo'ene, egomey. ²⁷ Diosa o'pakpo sue'da huanopog'eritaj o'baktie'ea'uyate. Huakka' huanopog'eria kan'bira'e'po Diosa nopogehue' huag'eritaj o'baktie'ea'uyate. Teyda aratbut kan'bira'e'po aratbut sue'da teytaj Diosa o'pakpo o'baktie'ea'uyate. ²⁸ Aratbuttaj huairi ehue'kon kan'bayahue'po Diosa huairi ehue'takon huanaba'taj pai'da aratbuttaj huatibira'e'ritaj o'baktie'ea'uyate. ²⁹ "Huadakda ijje'y. Huairi ijje'y. Huakka'da ijnopogey." Dios e'peete ahue'dikda ka'nike'po kenda Diosa o'ka'uy. ³⁰ Diosa o'paknok oro'omey Jesucristotaj oknopoika'ne. Jesucristotaj oknopogepo Diosa 'urua'da e'kika' mo'nopoika'ne. Jesucristotaj oknopogepo Diostaj huadakuyo o'ika'ne. Jesucristotaj oknopogepo Diosenyo'da e'kikata o'pakika'ne. Jesucristotaj oknopogepo Diosa mo'nopo'te'po mo'noanhuahuika'apone. ³¹ Konigepo, "Huaboro'da Dios. Huadakda o'e Dios. Huamatinepahui'eri Dios o'e. Huakka'da o'ka'uyate. Kenpa' aratbuta kan'manbatia'pakike'." Ken konig Apagba'a oa'.

2

Jesucristo hueypa cruzte mo'nigbuey'uyate. Kenda huadak hua'a Pabla o'manbatia'pakika'uy.

¹ A'nenda opudomeytaj ata'huadeya'po on'huahua'uy, egomey. Jesucristoa mo'nigka'uyatenig ijanbatia'pakika'uy. Diga'da huanopog'erien hua'a onikahue' o'nika'uyne. ² A'nenda opudomeyere ijjunhua'po opudtaj Jesucristotayo'da e'tia'pakika'ta' ijpakuy. Kenpa'ti Cristo hueypa cruzte o'buey'uyate kendayo'da e'manbatia'pakta' ijpakika'uy. ³ Jesucristoen huadak hua'a ijanmadika'po konig teyhue'da ijika'po kenpa'ti ijjiriga'po ijme'pukika'uy. ⁴ Jesucristoen huadak hua'a ijanbatia'pakpo konig huakka' huamanopog'eria 'urunanada on'manmadika'nig manmadikahue' ijika'uy. Diosen Nokireganayo teyda be'tihuapokika'nok daka' Jesucristoen huadak hua'ayo'da ijanbatia'pakika'uy. ⁵ Huabokereken 'uruda hua'a mo'peede'po Diostaj moknopog'enig'a Dios kenda pakhue' o'e. Diosen teyda hua'a mo'peede'po moknopoika'. Kenda Dios o'pak.

Diosen e'nopog' Diosen Nokirega mo'nopogea'ika'

⁶ Huaknopog'e'eri daka'da o'noknopoeonhuahuika'nigtaj Diosen 'urua'da huanopog'e' o'manmadikikay. Kenda oknopogehue' huag'e'eri on'nopoika'nig manmadikahue' o'ikay. Oy gobiernu huairi o'nika'nignayo on'bueyapo kenpa'ti kenomeyen e'nopog' ehue'da o'eapo. Kenomeyen hua'a manmadikahue' o'ikay. ⁷ A'nennanada Dios soatayo' o'nopoika'uyatenig aratbuttaj ijanbatia'pakikay. Huadari kahued oro'taj kurudyo ijbatohua'apoy Diosa soatayo' o'nopog'uyate. Kenda ijanbatia'pakikay. ⁸ Kenda nogbayo nogbayo huairi nopoenkahue' o'ne'uyate. E'nopoenka'nayo Jesús oro'en 'uruda huairitaj hueypa cruzte arakhue' ya'neay'uyet. ⁹ Apagba'a oa'po:

Diostaj di'da huag'eritaj 'urua'da Diosa mo'nigkika'apone. Kenda Dios 'urua'da mo'nigkikaponig aratbuten huakpoa tiahuyhue'dikda o'nika'uy. Kenda peehue'da o'nika'uy. Kenpa'ti kenda Diosa mo'nigkikaponig nopogehue'da o'nika'uy.

¹⁰ Kenda Diosa mo'nigkika'aponig oro'taj a'manopoenkaya'po Diosen Nokirega bo'tihuapokuyne. Aya'da Diosa o'nopog' Diosen Nokireg kenpa'ti o'nopogepo oro'taj mo'nopogea'uyne.

¹¹ Konig nog aratbuta on'nopoika'nig oro'omeynayo nopogehue'dik o'ika'ne. Ke'nen nokiregayo'da kenda on'nopog'. Konigti kenda Dios o'nopoika'nig Diosen Nokiregayo'da o'nopog'. ¹² Konigti kenda Diosa katetehue' mo'nigkika'aponig a'nopoenkaya'po Diosen

Nokireg oe'uy. Aratbuten nokireg baehue' o'uyne. ¹³ Kenda Diosa oro'taj mo'nigkika'apone Diosen Nokirega mo'nopoe'uyne. Kenda o'manmadikikay. Konig huabokerekada on'nopoka'nig manmadikahue' o'ikay. Diosen Nokirega mo'nopo'toenok Diosen hua'a oro'a o'manmadikikay.

¹⁴ Aratbuta Diosen Nokireg toehue' o'nepo kenda Diosen Nokirega o'manmadikika'nig peehue'dik o'nika'. Diosen e'manmadika' nama'da o'e on'nopoe. Diosen e'manmadika' nopunkahue' o'nika'. Kenomeynayo Diosen Nokirega o'manopo'toenok on'nopoenkika'. ¹⁵ Aratbut Diosen Nokireg on'nopo'toepe aya'da nopoe'dik o'ne. Huadak ya'etpi' dakhue' ya'etpi' nopoe'dik o'ne. Nogomey Diosen Nokireg toehue' o'nepo "dakhuea' ogka'," oro'omey huaknopoe'eritaj huaahue'dik o'nika'. ¹⁶ "Kenda Dios Huairi o'nopoka'nig be'api' nopoe'hue'dik o'ne. Diostaj onmadikahue'dik o'ne." Apagba'a kenpa' oa'. Oro'nayo Diosen Nokireg o'nopo'toene o'nopoe. Konigepo Cristoen e'nopoe' oro'akon o'nopoe.

3

Oro' Diosenyo'da huabaa'eri o'ene.

¹ Ken konig huabokerek Diosen Nokirega nopo'toehue'da mo'enok opudtaj onbatia'pakdik ijika'uy, egomey, pogomey. Konig huasi'po huaboa'da Cristotaj o'noknopodenigtaj onbatia'pakdik ijika'uy. ² Konig huasi'potaj on'hue on'yokika' konig sigda sigda daka'da opudtaj o'nonmadikika'uyne. Konig huabokerekaj ijmanmadikikay opudtaj onmadikahue' o'nika'uyne. Huabokerektaj e'manmadika' peehue'dikda mo'ika'uyne oyda kenpa'ti peehue'dik mo'ika'ne. ³ Aratbutada on'pakpo ogkika'nig opudomeykon Diosen Nokirega o'pakika'nig kikahue' mo'ika'ne. Nogtaj nogtaj dig mo'bahuahuayo kenpa'ti nogtaj nogtaj mo'maboyika'ne. Konig Diostaj oknopoe'hue' huae'eri ogkika'nig opudomey bokika'ne Diosen Nokiregtaj nigpeehue'da mo'ika'ne. ⁴ "Pabloen huaknopoe'eri ijje." Noga boa'ne. "Apolosen huaknopoe'eri ijje." Noga boika'ne. Konig huabokerek Diosen Nokireg nopo'toehue'nanada huae'eri mo'ika'.

⁵ Do Pablo Apolosere Diosen huanaba' o'epo Diosen o'kikay. Jesucristoen huadak hua'a o'nonmadika' uynok opudomey Jesustaj moknopoe'uy. Konig Diosa mena' uynigda ijmanmadikika'uy. Konig Diosa Apolostaj ona' uynigda o'kika'uy. ⁶ Do Jesucristoen huadak hua'a o'nonbatia'pakonhuahuika'uyne. Diosa opudtaj huaboa'da moknopoe'uyne. Apolosa opudtaj monmadikika'uyne. Diosa o'tihuapoknok nogiti nogiti Cristotaj moknopoe'uyate. ⁷ Be'api' Cristoen huadak hua'a huamanbatia'pakeri hueretda ehue'da o'ne. Be'api' huamanmadika'eri hueretda ehue'da o'ne. Diosayo'da nogiti nogiti yaknopoe'taj o'batihuapokika'. ⁸ Jesucristoen huadak hua'a huamanbatia'pakeri kenpa'ti Diosen huamanmadika'eri konigti huadagnada ogkika'. Kenda noga noga ogkika' Diosa o'nopoe' dakhuapa o'bayokapo. ⁹ Oro' Diosenyo'da huanigka'eri o'ene. Opudnayo konig Diosen ta'ba mo'ene. Opudtaj 'uruu'nanada Diosa mogkika'ne.

Opudomey Jesucristotaj moknopoenok konig Diosen jak mo'ene Diosa o'ka'. ¹⁰ Do konig 'uru jak huaka'eri ijjepe Diosa be'teya'nok jak huanhuad konig 'iddu ijka'uy. Jesucristoen huadak hua'a ijmanbatia'pakikay. Ijmanmadikikay. Diosa be'tihuapokonhuahua'uyne. Jak 'iddu aya' jak huanhuad o'e. Jesucristotaj eknopoe' konig jak iddu o'e. Huaknopoe'eritaj noga Diosen hua'a on'manmadikika'. Jesucristotaj huaknopoe'eritaj kan'manmadikike'po daka' kan'manmadikike'. ¹¹ Jesucristo konig Diosen jak 'iddu Diosa onhuada' noga jak 'iddu ehue'dikda o'ne. ¹² Jesucristoen huaknopoe'eritaj nogte huamanmadika'eria 'uruu'da on'manmadika'apo. Nogomeya sue'da huadkdik huaknopoe'eritaj on'manmadika'apo. ¹³ Jesus e'tiakte Diosen kene'huaya' huame'noe o'epo. Kenoka' aya'da Diosen dakuapa on'baa'de'ika'nig'a aya'da on'tiahuayapo. Diosa o'batiahuay'ea'apo. Dios konig ta'ak o'bapakapa'apo. Sue'da huadak en'baa'nayo o'bapakapo. Sue'da huadak e'manmadika' o'bapakapa'apo. Huadakda e'manmadikika' bakpakahue' o'epo. ¹⁴ Konig 'iddute jak ogkadhuapo Diosen huadak hua'a on'manmadikika'uy. Huaknopoe'eritaj daka' on'manmadikika'uy. Huaknopoe'eri daka'da eknopounhuahuika'nayo batikhue'da e'jka'nayo huamanmadika'eritaj dakuapa ya'bayokapet Diosa. ¹⁵ Sue'da huadak huamanmadika'erien huaknopoe'eri eknopoe'ada e'batiknayo Diosen hua'a huamanmadika'eria sue'da huadakamon on'manmadikika'nok ehue'da o'epo. Huamanmadika'eriyo'da konig jak e'bapakaya' o'norokpo Cristoere onte'ti on'noehuahuaika'apo.

¹⁶ Opud Cristoen huaknopoe'eri mo'ene. Opud konig Diosen jak mo'epo Diosen Nokireg opudennopo'yo o'jka'. ¹⁷ Diosen jak kenpa'da 'uruu'da o'jka'. Diostaj 'uruu'da o'e. Kenpa'ti opud Diosen jak konig mo'ene. 'Uruu'da Diostaj mo'jka'nok. Diosen huaknopoe'eritaj be'api' dakhuea' e'batoka'nayo Diosa kentaj ke'poda castiga o'magka'apo.

¹⁸ Huata'da nama'da onahue' yanika'. "Donayo huakka' ijnopoey." Ahue' yanika'. Aratbutenda e'nope' huakka'da ijnopoey bepi' e'nope' nayo huerdda e'nope' a'nopeya'po "nopoehue'da ijje," kan'nopei'ke'. ¹⁹ In huadariya' huabokerek huakka'da on'nopeika'. Aratbutada e'nope' Diosa pakhue'da o'ika'. "Huakka'da ijnopoey aratbuta ea'ada nama'da ogkika'nok Diosa o'nopepo ehue'da o'maea'." Apagba' kenpa' oa'. ²⁰ "Huakka' huanopoey'erien e'nopeika'taj Diosanayo o'nope. Kenomey nama'da on'nopeika'nig Diosa o'nope." Kendakon Apagba' oa'. ²¹ Konigepo, "Oro'en huamanmadika'erinayo 'urua'da monmadikika'ne," ken konig batia'pakhue' yanika'. Diosanayo opudtaj aya'da bo'yokdeme'ne. ²² Kan'manmadikike'po opudtaj Diosa Pablo Apolosere Pedrotaere bo'yokuyne. Huadari bo'yokuyne. E'noe' kenpa'ti e'buey bo'yokuyne. Oyda kenpa'ti nogok mo'noeonhuahuika'apone. Kenda aya'da o'puden mo'taene. ²³ Opud Cristoen mo'ene kenpa'ti Cristo Diosen o'e.

4

Cristoen huata' moneria konig ogkika'.

¹ Apolos doere Cristoen huanaba' o'epo Jesucristoen buttida hua'a daka' kan'manmadike'po Diosa mo'nopea'uynen kenpa'ti mo'ta mona'uynen. Ken konigda opuda oro'taj mokie'ne. ² Huanaba'a huairien o'tamatopeo daka'da tamatoedik o'nika'po kenpa'ti ke'nen huairitaj daka'da kan'nigpeonhuahuike'. ³ Pablo huadakta huanaba' Diosen o'kika' do'taj opudomey mo'nope'pi'. Pablo sue'da huadak huanaba' o'kika' mo'nope'pi'. Kenda mepu'kehue'dik ijje. Kenda ijkika'uy huadakpi' dakhue'pi' do kenpa'ti huata'da tome'pukhue'dik ijje. ⁴ Opudomeyere dakhue' huamanmadika'eri huanaba' ehue' ijika'uy donayo ijnopoey. Konigepo Diostaj huadakda ijje ahue'dik ijje. Diosayo'da kenda huaa'dik me'ene. ⁵ Kurudya' Cristo tiakhued ee'ted. "Cristoen huanaba' huadak o'ka' dakhuea' o'ka'," ahue' yanika'. Cristo e'tiakte katepi' huanaba' huanopoya'da o'nopeika'nig kenpa'ti katepi' o'kika'nig konig iregireg o'kika'nig kenda Cristoa o'batiahuay'ea'apo. Aya' Cristoa kenda o'manopea'apo. Huabokerek 'urua'da e'kika'nayo, "Huadakta i'kikame'ne." Cristoa o'mana'apo.

⁶ Kenda huaboa'da o'nona'dene, egomey, kenda opudtehuapa' on'nigbatia'pakne. Konig Apolos doere Apagba' o'kika'nig opudtaj o'nonmadika'ne. Apagba'tayo'da nigpeika'dik mo'ene. Diosen huamanmadika'eri noga "Huadakta o'e. Kentaj ijpaki. Noga huamanmadika'eri dakhue'da o'e." Ken konig ahue' yanika'. Aya'tada konigti yan'bakatika'. ⁷ "Oro'nayo huadakda o'ey. Nogomey sue'da huadak o'ne." Kenpa' nopehuedik mo'ene. Aya'da mo'matojika'nig kenpa'ti aya'da mo'nopeika'nig Diosa mo'bayokuyne. Konigepo do'huada aya'da ijbae'ika'uy nopehued' yanika'.

⁸ Huakka'da Diostaj oknopoikay. Aya'da katepi' o'paknig o'matoey. Opud oy mo'nope'ni'ga. Oro' huairi o'ey, Pablo Sosteneseretaj pakhue' o'ey opuda mo'nope'ni'ga. Opudomey huairi ka'ne' ijjeretpaki. Opud huairi ee'nayo oro' opudere huairi yahue'dik o'eapet. ⁹ Jesucristoen huadak hua'a kan'manbatia'pake'po oro'taj Diosa mo'ta mona'uynen. Diosa o'paknok oro' huairi ehue' o'ey. Huanaba'onig o'ey. Kenda aya'ada bo'tiahuayika'nig bueydik o'ne. Aratbuta on'batia'pakika'. ¹⁰ Cristoen o'kika'nok huasegda o'nepo ogkika' aratbuta oro'taj mo'tinopoepo. Oro'nayo Jesucristotaj daka' oknopoikay huata'da mo'tinopoika'ne. Oro'nayo teyhue'da o'ey. Opudnayo teyda mo'ene. Nopoehue'da o'ne. Oro'taj aratbuta mo'tinopoika'nok opudomey huadakda o'ne aratbuta mo'tinopoike'po. ¹¹ A'nenda oydakon aypota' o'ikay kenpa'ti maymaya' o'ikay. Kenpa'ti yudtata' pai'da o'ikay. Aratbuta oro'taj dakhuea'da mogkika'ne. Oro' konig nogyon nogyon o'hua'udhuahuikay. Oro'en jak sigpi' ehue'da o'ika'. ¹² Aypotehuapa' yudtatehuapa' huakka'da o'baa'ika'po o'arogikay. Aratbuta oro'taj e'tidi'ke'tada oro'nayo kenomeytaj huadakda hua'a o'baa'tokikay. Kenoka' oro'taj dakhuea' egka'te bahuadiayhue' o'ikay. ¹³ Dakhuea'da oro'taj en'huata'ada oro'a kenomeytaj huadakda hua'a o'maboroayikay. A'nenda oydakon oro' konig tajpo o'енок, oro' konig pakhue' o'nika'nig o'енок oro'taj pakhue' mo'epo mo'enne.

¹⁴ Kan'bire'po opudtaj nigmadoyahue' o'nene. Opud konig do'hued huasi'po mo'енок daka'da on'boroaypo on'nigmadoya'ne. ¹⁵ Jesucristoen huadak hua'a huamanmadika'eria huakka'da e'toe'pi' huaknopoe'eri nogtida huaoj mo'toene. Do'taj mo'toene. Konig opuden huaoj ijje. Jesucristo Diosen huamanoeanhuahuika'eri o'e opudtaj o'nonbatia'pakika'uynok opud moknopoe'uynen. ¹⁶ Konig do 'urua'da ijkika'nig konigti yag'kika'. Kenda huakka'da ijpakpo o'nona'ne.

¹⁷ Konigepo opudtaj Timoteotaj on'nigta'moname'ne. Timoteo Jesucristotaj huaknopoe'eri o'epo konig do'hued huasi'po huadi'nanada o'e. Ke'na Diostaj daka' o'nigpeika'. Konig Jesucristotaj ijnigpeika'nig kenda monbatia'pakapone. Nog huakka' jakyo nog

huakka' jakyo Jesústaj huaknopog'eritaj ijmanmadikika'uynig kenda Timoteoa monbatia'pakapone. ¹⁸ Pablo ome'pukpo oro'te tiakhue' ya'eapet sue'ada do huadakda ijyey huanopog'eria e'nopog'tada, ¹⁹ a'ti opudte ijtiakapoy ijnopogey Diosa e'paknayo. Kenoka' do e'tiakte huadakda ijyey huaa'eri menpa' huadak ka'dik o'neapo ijnopog'apoy. Oy kenda ondapakika'nig buttida o'e ijnopog'apoy. ²⁰ Dios Huairitaj e'nigpeika' huakka'dik huapa ehue' o'e Dios Huairitaj e'nigpeika'te Diosa oro'taj mo'nopo'togpo Diosen e'ka' monti-huapokika'ne. ²¹ ¿Kateataj bo'pak opud? A'ti do e'tiakte opudtaj dakhuea'da e'magkapi' di e'maepi' daka'da e'matog'pi'. ¿Kateataj bo'pak?

5

Huaknopog'eri e'eada dakhuea' o'ka'nok yan'maoroka'. Pabla o'mana'uyate.

¹ Opudomeyere nogtida huaknopog'eria ke'nen huaoen huatog'taj oktog, o'tipeey. Kenda dakhuea'nanada o'e. Ken konig Cristotaj oknopog'hue' huag'eritipi' kahue' o'nika'. ² Oro'omey huadakda o'ey. ¿Mena'po kenpa' opud huata'da mo'tinopojika'? Ke'na dakhuea'da o'kika'po suhue'nanada e'dik mo'jika'ne. Opud e'kupopakya' maoroka'dik yanika'. ³ Do'hued huaso' opudere ehue' ee'pi' do'hued nokiregnayo opudere o'jika'. Ken huabokerek dakhuea'da o'kika' ijhuaa'dey. ⁴ Huairi Jesucristo o'paknok yan'kupopak. Do'hued nokireg opudere mo'eapone. Kenpa'ti Jesús Huairia opudtaj bo'tihuapokapone. Diosen ka'dik mo'eapone. ⁵ Ken dakhue' huabokerek ke'nen huaso'taj castiga kagke'po toto'taj yan'yokti'. Nogok Jesús Huairi e'tiakte ke'nen nokireg onte'ti Dioser ti ka'noeahuahuike'po toto'taj yan'yokti'.

⁶ Dakhuea' huaka'eritaj, "Dakhuea' i'kika'ne. Kenpa'da ya'orokti'." Onahued mo'ene. "Huadakda o'kikay." Opuda nama'da boa'ika'ne. Nogtiada opudya' dakhuea' e'kika'nayo kenpa'ti kentaj orokahue' ee'nayo a'ti aya'adakon dakhuea'da bo'kika'apone. ⁷ Opud dakhuea' kahue' mo'eapetpi' kenpa'ti huadak bo'kika'apetpi' kenpa'ti Cristotaj daka' mo'nigpeika'apetpi' ken huabokerek dakhuea' e'ka'taj yanenti'. 'Urunopo'da ka'nike'po Cristo cruzte oro'taj mo'nigbuey'uyate. ⁸ Konigepo huadaknopo'da mo'toika'po kenpa'ti buttidayo' mo'nopoika'po nogiti Cristotaj yanoknopoika' nogiti Cristotaj yan'nigpeika' kenpa'ti nogomeytaj bahuadiayhue' yanika', kenpa'ti nogomeytaj batuktukhue' yanika'.

⁹ Huabokerek toepakhued e'eada ettone'taj en'bakde'ika'nayo dakhue'nanada o'e. Kenomeyere ikahue'dik mo'ene. Kenda a'nenda o'nigmadoya'uyate. ¹⁰ Oknopog'hue' huag'eria nogtaj nogtaj on'bakde'ika', kenpa'ti noga e'eretmatog'ada nogiti nogiti huakka'da on'pakika', kenpa'ti noga on'berika', kenpa'ti noga e'ketka' diostaj on'deretpakika'. Kenomeyere ikahue'dik yanika' opudtaj onahue' o'nuyne. Kenomeytaj kenpa'da bakhuahue'dik mo'ene. ¹¹ Aratbut Cristotaj huaknopog'eri huama'buy ijyey ea'ada nogta nogta ettone'taj on'bakde'ikapi', e'matog'ada nogda nogda on'eretpakikapi', e'ketka' diostaj on'pakikapi', nogeria on'tierikikapi', borrachoa' o'ikapi', huabere'eri o'nepi', Kenomeyere ikahue' yanika'. Kemomeyere bapehue' yanika'. Kenda e'mana'ta' ijpaki. ¹²⁻¹³ Oknopog'hue' huag'eritaj dakhuea'da bo'ka'ne. Manahue'dik jikay. Diosayo'da kenda mana'dik o'e. Opudomey huaknopog'eri bo'kupopakika'ne. Be'api dakhuea' e'kika'nayo opudada maoroka'dik mo'jika'ne. Konigepo ke'na huaknopog'eri ke'nen huaoen huatog'taj oktojika', kentaj yanen'.

6

Oknopog'hue' huag'eri huairite huama'buytaj batohuahue' yanika'.

¹ Menokapi' o'nen huama'buy huaknopog'eri opudtaj dakhuea' o'ka' mo'nopogepo gobiernu huairitaj mo'batohua'ika'nig'a. Gobiernu huairi Cristotaj oknopog'hue' huag'eri o'e. ¿Mena'po Cristotaj huaknopog'eried huairite batohuahue' mo'jika'? Huadakpi' dakhuea'pi' o'ka' opuden huairia ona'dik mo'ene. ² Nogok kene'huaya' huame'noete aya' aratbut katepi' ogkadhuahuika'uyate Jesús en huaknopog'eria on'mapeedepo. "Dakhuea' on'magkadhuahuika'uyate." On'bahuua'apo. Kenda mo'nopog'ene. Opudere huaknopog'eri huama'buya sue'da nama'da dakhuea' eka'nayo opuden huairianayo manoyika'dik mo'ene. ³ Diosen huata'moneria nama'da egka'nayo nama'da ogka' oro'a bahuua'dik o'eapone. Kenda mo'nopog'. Konigepo oro'en huaknopog'eritaj daka' o'peepo dakhuea' o'ka' huaa'dik o'eapone. Yan'manoeynoeypo yan'bakkahuea'. ⁴ Huama'buy nog huama'buytaj dakhuea' eka'nayo oknopog'hue' huag'eri huairite batohuahue' yanika'. ⁵ Kenda mona'nig opud bira'dik mo'ene. Opudere nogtida huaknopog'eritaj nog huaknopog'eritaj dakhuea'da egka'nayo opudere nogtida huama'buy huadakda huanopog'eria menpa' ya'e. Ke'na manoyeynoeyika'dik o'e. ⁶ Huama'buya dakhuea' egka'nayo oknopog'hue' huag'eri huairite kan'manoey'po batohuahue' yanika'.

⁷ Kenoka' nog huaknopog'eria opudtaj dakhuea'da mogka'nok kan'manoey'e'po oknopog'hue' huag'eri huairite mo'batohua'ika'ne. Kenpa' bo'kika'po dakhue'nanada bo'kika'ne. Nog huaknopog'eria ontaj dakhuea' egka'te sohuata'da ika'dik i'et kenda huadakda o'e. Nog huaknopog'eri ontaj ekbere'nayo kenpa'da kake' nopoetdik i'et kenda huadakda o'e. ⁸ Opud huaknopog'eria nog huaknopog'eri huama'buytaj huayahuaa dakhuea'da bo'kika'ne. Kenpa'ti mo'berika'ne. Dakhuea'da bo'kika'ne.

⁹⁻¹⁰ Nama'da huaa'eritaj manpeehue' yanika'. Nogok aya'ada Diostaj nigpeika'dik o'neapo. Dakhuea' huaka'eri Diosere ikahue' o'neapo. Kenpa'ti huatoeere ehue'ada nogtaj nogtaj ettone'taj huabakdejeri Diosere ikahue'dikda o'neapo. Kenpa'ti e'ketka' Diosta' huaertpakeri Diosere ikahue'dikda o'neapo. Kenpa'ti nogen huatoe'taj huabakdejeri Diosere ikahue'dikda o'neapo. Kenpa'ti huabotbokereka' huabakdejeri Diosere ikahue'dikda o'neapo. Kenpa'ti huabereeri Diosere ikahue'dikda o'neapo. Kenpa'ti nogen en'tamae' huaertpakeri Diosere ikahue'dikda o'neapo. Kenpa'ti borrachoa' huakika'eri. Diosere ikahue'dikda o'neapo. Kenpa'ti huamahua'eri Diosere ikahue'dikda o'neapo. Kenpa'ti nama'da ia'po huabakbere'eri Diosere ikahue'dikda o'neapo. ¹¹ Nogte huakka'mona opud kenpa' bo'kika'uyunig'a Diosa bokkahuea'uyne kenpa'ti Diosa mo'nopo'toenok Diosenyo'da bo'kika'ne. Jesus' Huairi o'paknok Diosen Nokirega' o'paknok "huadakda mo'ene," Diosa mona'uyne.

Oro'en huaso' Diosen o'e.

¹² "Katepi' e'ka'ta' ijpakpo ka'dik ijjej." Aratbuta on'batia'pakika'. Katepi' kahue' yanika' Diosa manahue' ee'nayo kenda ka'dik ee'pi' kenda kika'dik e'eada tihuapokhue'dik mo'ika'ne. Katepi' oro'omey kika'dik e'eada batikhue'dik o'eapetpi' o'nopoepo kenda kikhue' mo'nika'. ¹³ Huaaypotehuapa Diosa aypo mo'nigka'uyate. Aypotehuapa' Diosa huaaypo bo'ka'uyate. Nogok aypo ehue' o'eapo kenpa'ti huaaypo ehue'da o'eapone Diosa kenpa' oa'nok. Nogen huatoe'taj kan'bakde'ike'po Diosa oro'en huaso' kahue' o'uyate. Cristotaj huadakdayo' kagkike'po Diosa oro'en huaso' o'kuyate. Kenpa'ti Cristoa daka' mogkika'ne. ¹⁴ Diosa Jesus' Huairitaj huakudaka'da ee'tada o'noyhuada'uyatenig konigti kubarakya' Diosa teyda o'epo mo'noyhuada'apone oro'taj.

¹⁵ Oro'en huaso' Cristoen o'taene. Do Cristoenso' ijjepe huabakdejeritaj sigpi' bakdejhue'dikda ijkay. ¹⁶ Huabokerek huabakdejeritaj e'bakdejnayo botta' e'eada konig nogtida o'ne. Kenda opud mo'nopoetpi'. "Botta' e'bakdeada konig nogtida o'ne." Apagba'a kenpa' oa'. ¹⁷ Aya'da huaknopog'eri Cristotaj o'noknopog'eri Cristoere konig nogtida huaso' o'ne. Konig Cristo o'pakika'nig kenomey konigti on'pakika'.

¹⁸ Nogen huatoe'a e'bakdejta' e'paknayo yan'makmonikati'. Kenpa'ti nogen huatoe'taj on e'bakdejta' e'paknayo kae' yan'nopepo yan'monikati'. Nog ettone'taj huatino e'matie'nayo o'nen huaso'tada dakhuea'da i'ka'ne. Nogda katepi' dakhuea' eka'nayo o'nen huaso'taj dakhue' ogkahue' i'ene. ¹⁹ Oro'en huaso' Diosen jak o'ene. Oro'omeytaj Diosa ke'nen Nokireg bo'yokuyne. Oro'en huaso'yo o'ika'. Oro'en huaso' Diosen o'tae. ²⁰ Huakka'teda ee'tada Diosa mo'nigbae'uyne. Diosa oro'taj a'nigbaeya'po Jesus'taj mo'nigbueya'uyate. Konigepo oro'en huaso' urua'da mogkika'nyok aratbuta oro'omeytaj bo'tiahuaypo, Dios huadaknanada o'e. On'huaa'ika'apo.

7

E'toepaktaj Pabla o'manmadika'uyate.

¹⁻² E'toepak menpa' huadak ya'e do'taj on'nigmadoya'uyate. Kenda e'nopoet'a' bo'pakpo on'nigmadoya'uyate. Huabokerek toepakhue' ee' huadakda o'enig'a nogta' nogta' e'eretpaknayo kan'toepakike'. Kenpa'ti ettone' konigti huatoeyo'da toe'dik o'ne. ³ Ettone' e'bakdejta' e'paknayo huatoe'ereda bakdejdik o'e. Konigti huabokerek e'bakdejta' e'paknayo huatoe'ereda bakdejdik o'e. ⁴ Huabokerek e'toepakde' huatoeen huaso' on'tajka'. Kenpa'ti ettone'a huatoeen huaso' on'tojka'. ⁵ Huatoe' e'paktada "Bakdeahue' ijjej," ahue' yanikati'. Kenoka' onpapayo' bo'pakpo sue'da huame'noe bakdejhue' ya'nunhuati'. A'tiona'pakya'po sue'da huame'noe bakdejhue' ya'nunhuati'. Ken ona'ti huatoeere yan'huedikati'. Idada onate'ti huatoeere e'huednayo konig huanoopada nama'da o'paknok kenpa'ti kenda toto' o'paknok kahue' mo'eapone.

⁶ "Yan'toepak." Manahue' ijjej. E'toepakta' e'paknayo toepakdik mo'ene. ⁷ Do huatoe toehue' ijjej. Do ijjenig konig aya'ada ee'nayo kenda do e'paktada nogte kan'toepake'po Diosa o'batihuapokika' kenpa'ti nogte toehue' ka'ne'po Diosa o'batihuapokika'.

⁸ Konig do opud toepakhue' e'ika'nayo huadakda o'e. Opud toepakhued huag'eritaj kenpa'ti ayhuataj o'nona'ne. ⁹ Huakka'da huatino e'matie'ta' e'paknayo kenpa'ti bakdejdikda mo'epo, yan'toepakti'. E'toepaknayo huadakda o'e. Huatoe' toehue' e'eada e'bakdejta' e'eretpakika'nayo dakhue'da o'e.

¹⁰ Huatōe'taj enhue' yanika'. Ettone' e'tōepakde'taj ijmanay. Kenda Jesús Huairia huakkuruda o'mana'uyate. ¹¹ Ettone'a huatōe'taj e'ennayo nogdakon toepakhue' ka'nike'. Onte'ti huatōe'taj kan'noeyike'. Konigti huabokereka huatōe'taj kenpa'ti enhue'dik ka'nike'.

¹² Huabokerek huaknopōe'eri o'ēpo ke'nen huatōe oknopōehue' huag'eri e'ēada ke'nen huatōe'taj e'enta' pakhue' o'nika'nok huabokereka huatōe'taj enhue' yanika'. ¹³ Kenpa'ti ettone' huaknopōe'eri o'ēpo huatōe oknopōehue' huag'eri e'ēada huatōe'taj e'enta' pakhue' o'ēnok ettone'a huatōe'taj enhue' yanika'. ¹⁴ Cristotaj oknopōehue' huag'eri huatōe e'tag'pi' enhue' e'nika'nayo ettone' huaknopōe'erien huatōe Diostaj 'uruda e'dik o'nika'apo. Kenpa'ti huabokerek huaknopōe'erien huatōe Diostaj 'uruda e'dik o'nika'apo. Huatōe'taj e'ennayo huasi'po konig oknopōehue' huag'eriansi'ponig ya'neapet. Dakhue'da ya'neapet. Huatōe enhue' eē'nayo huasi'po huadakda o'nika'apo. ¹⁵ Huabokerektapi' ettone'tapi' huatōe oknopōehue' huag'eria pakhue' o'ēpo e'enta' e'paknayo ka'nene'. E'ennayo huabokerekapi' ettoneapi' huaknopōe'eria hua'dik o'ne. Oro'taj e'nopo'noeya'ta' o'pakika' Diosa. ¹⁶ Ettone' o'nen huatōe oknopōehue' huag'eritaj enhue' eē'nayo huatōe i'nopo'korea'nok Jesústaj oknopōe'dikpi' o'ne. Kenda nopōe'dik mo'ene. Huabokerek o'nen huatōe oknopōehue' huag'eritaj enhue' eē'nayo huatōe i'nopo'korea'nok oknopōe'dikpi' o'ne. Kenda nopōe'dik mo'ene. Kenda Cristoa onahue' mo'uyinig'a do'huada ijnopōeppo o'nona'ne.

¹⁷ Konig Diosa mona'uyne, konig Diosa o'pakika'nig yag'kika'. Kenpa'ti nopo'koreahued mo'ēpo mo'ika'nig konigti yanikati'. ¹⁸ Cristotaj yanopo'korea' kenpa'ti yanoknopōe' Diosa ena'te kenoka' huabokerekensi'dak ektegnayo kenpa'da yanikati'. Cristotaj yan'opo'korea' kenpa'ti yanoknopōe' Diosa ena'te kenoka' huabokerekensi'dak okteghue' eē'nayo kenpa'da yanikati'. ¹⁹ Huabokerekensi'dak ektegde' eē'nayo Diostaj huadakda o'ē. Kenpa'ti huabokerekensi'dak okteghue' eē'pi' konigti Diostaj huadakda o'ē. Oro'omeya Diostaj 'urua'da e'nigpeika'ta' bo'erettipakne Diosa. ²⁰ Yan'opo'korea' Cristotaj yanoknopōe' Diosa mona'uyne. Kenoka' konig bo'kika'uyinig konigti yag'kikati'. ²¹ Yan'opo'korea' Cristotaj yanoknopōe' Diosa mona'uyne. Kenoka' on nogen huanaba' eē'nayo huanaba' eē'pi' mepu'kehue' yanikati'. "Kenpa'da yahuati'." O'nen huairia ena'nayo yahuati'. ²² Yan'opo'korea' Cristotaj yanoknopōe' Diosa mona'uyne. Kenoka' opud nogen huanaba' eē'pi' oyda Diosention 'uruda kika'dik mo'ika'apone. Kenoka' yan'opo'korea' Cristotaj yanoknopōe' Diosa mona'uyne nogen huanaba' ehue' eē'nayo opud konig Cristoen huanaba'onig katapi' Diosa o'pakika'nig yag'kikati'. ²³ Oro'taj a'manopo'yareaya'po huakka'teda eē'tada bo'yokuyate. Diosa Cristotaj cruzte mo'nigbueya'uyate. Konigepo konig oknopōehue' huag'eria nama'da on'opoika'nig konigti nopoikahue' yanika' kenpa'ti konig oknopōehue' huag'eria ogkika'nig kakahue' yanika'. ²⁴ Yan'opo'korea' Cristotaj yanoknopōe' Diosa mona'uyne. Kenoka' ken konig mo'ika'uyinig huanaba'pi' konigti yanika'. Jesús'a kenpa' onahue' mo'uyinig'a do'huada o'nona'ne egomey pogomey.

²⁵ Ettone' toepakhue' huag'eria kate ka'dik ya'ne. Cristoa do'taj onahue' me'uyinig'a doada ijnopōeppo o'nona'ne. Diosa do'taj me'tinengahui'uyinok konigepo opuda do'taj men'pee'. ²⁶ Oyda oknopōehue' huag'eria oro'omeytaj dakhuea'da mogkika'nok opudomey huaknopōe'eri oyda konig mo'ika'nig konigda yanika'. ²⁷ Ettone' huatōe e'tōe'nayo enhue' yanika'. Huatōe toehue' e'ika'nayo ettone' a'tōepakya'po 'ukhue' yanika'. ²⁸ E'tōepaknayo Diostaj dakhuea' kahue' mo'ē. Mune'yo e'tōepaknayo Diostaj dakhuea' kahue' o'enig'a mo'tōepakdepo oyda pai'da nopōe'dik mo'etpi' ijnopōey.

²⁹ Idamon Cristo o'tiakaponok tiona'pakonhuahua'dik yanika' kenpa'ti huayahuaya bathiunapokika'dik yanikati'. E'tōepakde' konig toepakhue' huag'erionig yan'noikati'. ³⁰ Kenpa'ti on suhwe'nada i'ēpo pai'da eē'nayo ida yabatikpo Diosen yakati' kenpa'ti fiesta ogka'po en'durugpaknayo konig kenomeyere durugpakhue' eē'pi' daka' Diosen yag'kikati'. Kenpa'ti opudomey huakupete e'baikapi' konig toehue' huag'erionig eē'pi' Diosention daka' yag'kikati'. ³¹ Indariyo mo'ika'po bo'kika'po katetapi' eretpakhue' ya'nepo daka' yag'kika'. Katetapi' indariyo diga' durugpakhue' yanika'. Ken konig ijpakpo o'nona'ne, egomey.

³² Katetapi' mepu'kehue' ya'nepo Diosen yag'kikati'. Kenda ijpak. Huabokerek toepakhue' o'ēpo Diostaj huakka' pakdik o'ika'. Kenpa'ti Diostaj e'durugpakata' o'pak. ³³ Huabokerek e'tōepakde' katetapi' mepuke'dik o'nika'. Kenpa'ti huatōe'taj ti-huapokika'dik o'nika'apo. ³⁴ Mune'yo toehue' o'nepo Diosenyo'da e'kata' pakdik o'nika'. Ke'nen huasō' kenpa'ti ke'nenopo' 'urunanada o'nepo kenpa'da Diostaj e'nigpeika'ta' on'pak. Ettone' e'tōepakde' nogta' nogta' o'pak. Jakta' manhuada'dik ijje' on'opoika'. Kenpa'ti huatōe'ta' durugpakda'dik o'ika'.

³⁵ Opuďtehuapa' kenda 'uruda o'nona'ne. Toëpakhue'dikda mo'ene. Nogda nogda kahue'dik mo'ene, onahue' o'nene. Huadak e'ka' kenpa'ti butukda e'ka' kenpa'ti kenda Dios o'pakika'nig yag'kikati'. Yan'eretpakpo Diosen yag'kikati'.

³⁶ Huabokereken huayobu toëpakhuedaded o'tone'paknok toëpakdik o'ede apag on'tanopoënok kan'toëpakike'. Kenda dakhuea' e'ka' ehue' o'e. ³⁷ Nogen huayobu toëpakhue'de'taeted toëpakhue'dik o'e huaoa daka' oknopoenok toëpakhue'dik o'ne. Kenda huadak o'e. ³⁸ Konigepo huaoa ke'nen huayobu e'toëpaka'nayo sue'da huadak o'ka'. Toëpakahue' ee'nayo huadakda ogka'.

³⁹ Ettone'en huatoë e'noe'nayo monhue'dik o'ëni'g'a huatoë ekbueynayo nogtaj be'erepi' o'pakpo Cristotaj huaknopoe'eritation toëpakdik o'ne. ⁴⁰ Ona'ti e'toëpaknayo sue'da durugmon o'nika'apo. Toëpakhue' ee'nayo durugnada o'nika'apo. Ken buttida ijnopoëy. Kenda Diosen Nokjirega me'nopoëa'ne.

8

E'ketka' diostaj huaen e'yokika' o'timadoya'uyate.

¹ E'ketka' diostaj huaen e'yokde' menpa' bape'dik o'ika'apo oy ijtimadoya'apoy. Kenda huakka'da mo'nopoika'po huadakda ijje'y huadakda nopoika'dik mo'ene. Nogomeytaj oro' di' e'maika'nayo huadakda o'epo nogiti nogiti Diostaj oknopoika'apone. ² Aratbut be'api' huakka'da ijnopoëy e'nope'nayo konig daka' nopoëhued e'ëada sue'da on'nopeëni'g'a ³ oro'omey Diostaj di' ee'nayo do'huedsi'po o'nea' Diosa mo'tinopoika'ne.

⁴ ¿Aypo e'ketka' diostaj e'yokde'taj menpa' oro' bape'dik o'e? Kenda on'nopeëa'dene. E'ketka' dios noehue' o'ne. Oro'omey o'nopeëne. Kenpa'ti nogtida Dios o'e. ⁵ Kurudyo kenpa'ti huadariyo nogda nogda dios o'nepo dios o'dikka' aratbuta. Huakka' dios kenpa'ti huakka' huairi ee'tada ⁶ nogtida Apag Dios oro'nayo o'toene. Apag Diosa aya'nada o'ka'uyate. Kenpa'ti kentayo'da o'nignoika'ne. Kenpa'ti nogtida Jesucristo Huairi o'e. Ke'na katetapi' aya'tada o'matoika'. Kenpa'ti oro'omeytaj mo'toika'ne.

⁷ Aya'ada kenda nopoëhue' o'ne. Nogle a'nenda e'ketka' diostaj on'pakika'po huaen e'ketka' diostaj e'yokada o'nada on'bapika'. Cristoen huaknopoe'eri e'ëada kenda huaen on'bape'po nama'da ij kay on'nopeika'. ⁸ Huaen e'bape'nayo nogiti Diostaj huadak ikahue' o'eapone. Huaen bapehue' ee'pi' nogiti Diostaj huadak ikahue' o'eapone. Huaen e'pe'pi' pehue' ee'pi' Diosa oro'taj konigiti di' mo'ika'ne. ⁹ Ken huaen bape'dik e'ëada huama'buy teyda Diostaj oknopoëhue' o'nepo on kenda huaen e'pe'te on'tiahuaypo ke'nakon e'bape'nayo dakhuea' ij kay yan'nopeëapet. ¹⁰ Huaen e'ketka' diostaj e'yokde'taj bape'dik o'e o'napi' i'nopeëpo e'ketka' diosen jakyo e'bape'nayo huama'buy teyda oknopoëhue' o'epo ken huaen bapehue'dik o'e o'nopeëni'g'a on'taj be'tiahuaypo ke'nakon ya'bapeapetpi'. Nama'da ij kay e'nope'ada o'bape'. Ken dakhue'da o'e. ¹¹ Huaen e'ketka' diostaj e'yokde' bape'dik o'e i'nopeëpo on e'pe'nayo huama'buy teyda oknopoëhue' o'epo on'taj be'tiahuaypo e'pe'nayo nama'da ij kay e'nopeada oknopoëbatikpo kenpa'da bueydik o'ëapo. Kentabeta' Cristo o'nigbuey'uynig'a. ¹² Kenda bo'pakpo huaen mo'bape'nok huama'buy teyda oknopoëhue' o'nepo opudtaj bo'tiahuaypo nama'da ij kay o'nopeëpo e'pe'nayo opud kenda nama'da mo'nigka'nok Cristotaj dakhuea'da bo'kika'ne. ¹³ Huama'buytaj dakhuea' e'manigka'ta' pakhue' ijje'y. Ken huaen do e'pe'nayo do'hued huama'buykon be'tiahuaypo konig pehue'dik ijje'y e'nopeika'ada ya'bapeapetpi' kenda ijtimopoëpo ke'na dakhuea' kahue' ka'ne'po ken huaen bapehue'da ijika'apoy.

9

Jesucristoen huadak hua'a huamanmadika'eritaj Diosa o'mata'mona'uyate. Huamanmadika'eria nogda nogda kika'dik o'nika'.

¹ Jesucristoen huadak hua'a kamanmadike'po Diosa me'ta'mona'uyne. Jesúsen huata'moneri ijje'po nogda nogda kika'dik ijje'y. Jesús Huairitaj ij'tiahuay'uy. Jesucristoen huadak hua'a opudtaj o'nonmadika'uynok Diostaj opud mo'nopo'korea'uyne kenpa'ti Diosen bo'kika'ne. ² Do Jesucristoen huata'moneri o'e nogte aratbut oknopoëhue' me'nene. Do Jesucristoen huata'moneri o'e opudnayo mo'nopeëne. Do Jesucristoen huadak hua'a e'manbatia'pakte opud Jesús Huairitaj moknopoe'uyate.

³ Nogda nogda Pabloa kikhue'dik o'ika'. Sue'ada on'huaa'ika'ne. Kenomeytaj ijbaa'toki. ⁴ Aypo hue'eyere aratbuta e'yokpi' ba'pokika'dik ijje'y. ⁵ Aya'ada Jesucristoen huata'moneria huatoë on'tohua'ika'. Kenpa'ti konig Jesús Huairien huama'buy kenpa'ti konig Pedro huaknopoe'eri huatoë on'tohua'ika' dokon e'paknayo huaknopoe'eri huatoë tohua'ika'dik ijje'y. Nog huakka' jakyo nog huakka' jakyo e'hua'te Jesucristoen huadak hua'a a'manmadikaya'po huatoë tohua'ika'dik ijje'y. ⁶ Jesucristoen huadak hua'a a'manbatia'pakikaya'po Bernabé doereyo'da e'baa' batikhue'dik o'ne. Kenpa' nama'da

mo'noꝓeꝓi'. ⁷ Sorotataj ta'ba kahue'dik o'nika'. Nog aratbutanayo ta'ba eka'nayo ta'bayo aꝓo bape'dik o'nika'. Oveja huamatog'eria oveja on'hue mai'dik o'nika'. ⁸ Konig aratbutada on'batia'pakika' kenpa'ti ogkika'nig kenda onahue' ijjeꝓ. Moisésenba' konigti oa': ⁹ "Vaca 'uhua huakidtaj o'tiogkubere'epo e'tikaa'te oꝓpatidokahue'dik kajike'. Vaca sue'pi' bape'dik kajike'." Moisésa Apagba'te o'mana'uyate. Diosa vacata' o'mepu'kenig'a ¹⁰ oro'ta'kon o'mepu'kika'. Kenda oro'tehuapa' Diosa mo'niga'uyate. Konigepo kenomeꝓ on'burupo kenpa'ti o'nogkupaꝓa'po ijbape'deapoy on'nopoika'. ¹¹ Diosen hua'a Jesús en huadak hua'akon opudomeꝓtaj o'manmadika'onhuahua'uynok oro'taj dakuhaꝓa yokdik mo'ene, oro'a huaa'dik o'ey. ¹² Nog huamanmadika'eri dakuhaꝓa beyok a'dik e'nepi' dakuhaꝓa nogiti beyok oro'ataj ona'dik e'eada ahue'dik o'ikay.

"Pablomeꝓ huakupeta' on'pakpo Jesucristoen huadak hua'a on'manmadikika'nok oro'omeꝓ oknopogehue'dik o'ey." Noga nopog'dikpi' o'nenok o'baa'ika'po huakupe aꝓpopi' menyok ahue' o'ikay. ¹³ Judío aratbuta aꝓo Diostaj on'nigbatotiakika'. Diosen jakyo o'nigbatotiakika'. Diosen jakya' huabaa'eria ken aꝓo on'bape'ika'. Kenomeꝓen aꝓo o'e. 'Uhua Diostaj on'nigarakpo Diostaj on'nigmahuigika'. Ken e'mey okta'pe on'bape'ika'. Kenda opud mo'noꝓeꝓe. ¹⁴ Konigti Jesucristoen huadak hua'a huamanmadika'eria on'manbatia'pakonhuahuika'nok dakuhaꝓa aꝓo huakupepi' bae'dik o'nika'. Kenda Jesús Huairia o'mana'uyate. ¹⁵ Huakupete yudtapopi' manmadikahue' ijikay. In beroba'te dakuhaꝓa beyok kenpa'ti nigmadoyahue' o'nika'ne. Katetehue' e'manmadika'ta' huakka' ijpakikay.

¹⁶ Jesucristoen huadak hua'a manmadika'dik ijjeꝓo ijmanmadika'po "Do huadakda ij kay." Do huata' huaahue' ijikay. Cristotaj manmadikahue' ee'nayo do'tehuapa' dakhue'da e'dik o'e. ¹⁷ Do ijpakpo Jesucristoen huadak hua'a e'manmadikika'nayo Diosa dakuhaꝓa bayokdik me'eapone. Diosa mena'uynok Jesucristoen huadak hua'a ijmanmadikikay. ¹⁸ Ken Cristoen huadak hua'a ijmanmadikika'po huakupe baehue' ijika'po ijdurugpaki. Cristoen huadak hua'a ijmanmadikika'po dakuhaꝓa bae'dik e'eada baehue' ijikay.

¹⁹ Do huanaba' ehue' e'eada konig aya'enda huanaba' iyyahuepo huakka'tada a'manopo'koreaya'po. ²⁰ Judío aratbut Cristotaj a'nopo'koreaya'po kenoka' judío aratbutere ijjeꝓo konig judío ogkika'nig konigti ijikay. Moisésenba' huanigpeika'eri Cristotaj a'nopo'koreaya'po kenomeꝓere ijmetaika'po Moisésenba'taj nigpeikahue'dik ee'pi' ijinigpeikay. ²¹ Nog aratbut Moisésenba' togehue' huae'eritaj a'manopo'koreaya'po kenomeꝓere ijika'po Moisésenba' kahue' o'nika'nig dokon nigpeehue'dikda ijjeꝓo Cristotaj Dioseretaj ijinigpeikay. ²² Diosere onte'ti kan'noe onhuahuike'po a'tihuapokya'po teyda oknopogehue'da huaknopog'eriere ijika'po kenomeꝓonigti iyyahuikay. Ken nogte a'manopo'yareaya'po konig aratbut o'nika'nig konigti ijbataꝓahuikay. ²³ Kenpa' ijkika'po aratbut Jesucristotaj kan'pee'po kan'nopo'kore'po Diosere onte'ti kan'noe onhuahuike'po do kenomeꝓere onte'ti a'noe onhuahuikaya'po.

²⁴ On'bake'tepo nogda nogda on'bake'tenig'a nogtiada aroghue'da o'epo huakkuruda okyedik o'ne. Opud kenda mo'noꝓeꝓe. Cristoen e'ka' konig e'bake'te'ikanig o'enok Diosyo kurudyo akyeya'po digada Cristoen mogkika'. ²⁵ Bola huaka'eri aroghue' a'ikaya'po daka'da huata' tiokika'dik o'nika'. 'Uru e'ba e'bijkiok gana huaka'eritaj on'bayokika'. Ken e'ba huakiok idada o'ayika'. Oro'nayo konig gana huaka'erionig mo'nepo kurudyo Diosere a'noe onhuahuikaya'po Cristotaj daka' mon'nigpeika'. ²⁶⁻²⁷ Cristoere e'noe onhuahuika'ta' ijeretpakpo e'ke'tepa' kethue' ijika'po nama'da e'batuktukpa' kikahue' ijika'po konig huanopoa ijpaknig kikahue' ijjeꝓo konig Cristo o'paknig ijikay. Nogomeꝓtaj e'manmadikikade'te "kurudyo huahue'dik i'ene," nogok Diosa do'taj onahue'dik me'ene.

10

E'ketka' Diosta' pakhue' yanika'. Pabla o'manmadika'uyate.

¹ In ijmanmadika'aꝓoy yan'noꝓeꝓe', egomeꝓ, pogomeꝓ. Oro'en judío adhuea'pane'omeꝓ Diosen e'sihui'taj on'tahua'ika'uyate. E'pog huabed huanopoda aya'ada Diosa kanoktege'po o'manigokparatuyate. ² Ken Moisés'taj kan'nigpeike'po e'sihui'yo kenpa'ti e'pogyo konig bautiza' egka'nigti o'nokteꝓuyate. ³ Kenpa'ti ken aꝓo Diosa o'bayokika'uyatenig aya'ada on'hapika'uyate. ⁴ Ken hue'ey Cristoada o'bayokika'uyatenig aya'ada on'mai'ika'uyate. Sipanaya'da hue'ey o'manigorokika'uyate. Cristo konig ken sipananig kenomeꝓere o'hua'ika'po o'batihuapokika'uyate. ⁵ Kenomeꝓnayo aya'damon Diostaj e'nigpeeta' pakhue' o'nuyatenok Diosa o'bahuadiay'uyate. Konigepo aratbut ehue' e'ika'ya' huakka'nada on'mabueꝓuyate.

⁶ Konig kenomey dakhuea' ogkika'uyatenig oro'omey konigti dakhuea' kikhuea' ka'nike'po Diosa judio adhuea'pane'taj castiga o'magka'uyate. ⁷ Konigepo e'ketka' diosta' pakhue' yanika'. Kenomeya e'ketka' diospa' ogka'uyate. Ogka'depo "A'bapeya'po kenpa'ti a'mamayya'po on'bahuadpo baile a'eya'po on'bodyate." Apagba'te kenda o'madoya'uyate. ⁸ Kenomey adhuea'pane'a huatoe ehue'tada on'bakde'uyate. Kenme'noe veintitirs mil on'mabuey'uyate. Konig kenomeya dakhuea' ogka'uyate oro'nayo kikhuea' mo'nika'. ⁹ Huakka'ada Diostaj on'dikdikuyatenok bihuia o'mabokenok huakka'nada on'mabuey'uyate. Konig kenomey ogka'uyatenig konigti kahue' mo'nika'. ¹⁰ "Dakhuea'da Diosa mogkika'ne." Sue'ada Diostaj on'huaa'nok Diosen huata'moneri huabarakeria kenomeytaj o'barakuyate. Konig kenomeya dakhuea'da ogka'uyatenig kahue' mo'nika'.

¹¹ Oro'en adhuea'pane'taj ken konig Diosa castiga o'magka'uyate. Kenda Apagba'te oro'tehuapa' mo'nigmadoya'uyate. Oro' o'ba'tiahuaypo in kene'huaya' huame'noete kate 'urua'da nigkika'dik o'epo nopoe'dik o'ene. ¹² Huadakda Diostaj o'kika'po oknopoi'kay batikhue'dik o'epoy. Kenpa'pi mo'nopoi'ket. Keyoj, oknopoe'batikhue' mo'et daka' yanoknopoi'ka'. ¹³ Toto'a aya'tada me'nigpee'po dakhuea' kagke'po o'madikdikika'. Opudomeytakon konigti mo'dikdikika'. Opudomeytanayo Diosa bo'tihuapokika'nok dakhuea' kahue'dik mo'ika'. Toto'a e'dikdikite Diostaj moknopoe'po dakhuea' kahue'dik o'epoy daka' yan'nopoe'.

¹⁴ Kena'po e'ketka' diostaj eretpakhue' yanika', di'da egomey pogomey. ¹⁵ Opudomey daka' mo'nopoi'ka'po kenda ijjay menpa' buttida ya'et opudada daka' nopoe'dik yane'. ¹⁶ Cristotaj a'batadi'keya'po o'kupopakpo vino o'mai'uyatenig Jesusen mimi okkahuehue' ee' vino o'mai'ika'apoy Diostaj dakiti ona'po mai'dik i'ka'apoy. Cristo oro'taj mo'nigbuey'uyatenig okkahuehue' o'epo pan e'posakea' o'bape'ikay. ¹⁷ Huakka'nada ee'pi' Cristotaj oknopoi'ka'po nogso'tida o'ene. Konigti ken pan o'bape'po nogso'tida Cristoen huaso' o'ene.

¹⁸ Israel aratbuttaj yan'nopoe'po. Diosen jak huabaa'eria 'uhua e'nigarakde' Diostaj on'yokdepo on'bape'ika'. ¹⁹ E'ketka' dios ehue' o'e. Noehue'da o'enek huaen e'ketka' diostaj eyokde' dakiti ehue' o'e. Kenda ea'ta' ijpaki. ²⁰ Diostaj oknopoe'hue' huag'eri huaen e'ketka' diostaj on'nokyokpo dakhue' toto'ted on'nokyokika'. Dios kuruderitaj yokhue' o'nika'. Kenda ea'ta' ijpaki. Huaen toto'taj e'yokde' toto'en huaknopoe'eri ere bapehue' yanika'. ²¹ Jesus Huairien mimi okkahuehue' ee' vino nogme'noetekon yan'mai'depo toto'en vinokon mayhue'dikda yanika'. Jesus Huairien okkahuehue' ee' aypo yan'bape'depo nogme'noete toto'en aypokon bapehue'dikda yanika'. ²² Toto'taj aypo e'yokde' e'pe'nayo Jesus Huairia ya'diayapet. Konigepo ken aypo bapehue' mo'nika'. Jesus Huairinayo teyda o'enek okmonhue'dikda o'ene.

Cristoen huaknopoe'eri Diostaj huadak kika'dik o'ne kenpa'ti di' maika'dik o'ne. Pabla oa'uyate.

²³ Katepi' o'pakpo ka'dik o'ene. Aratbuta e'da'ika'tada nogomeytaj tihuapokhue' ee'nayo kahue' mo'nika'. Katepi' o'paki kika'dik ee'tada nogomey Diostaj nogiti di' e'ika'taj tihuapokhue' ee'nayo kahue' mo'nika'. ²⁴ Oro'tehuapayo'da eretpakhue'ada nogomeytakon huadak mon'nigkika'.

²⁵⁻²⁶ Huadari o'apai' 'uhua, aya'da aypo Diosa o'ka'uyatenok dakhuea'da ijkay nopoe'hue'ada aypo jakya' huaen mon'baika'po mon'bape'ika'.

²⁷ Opudtaj "Mon'bape," nogomey oknopoe'hue' huag'eria ena'nayo opud e'bape'ta' e'paknayo yan'bpikati'. Aya'da katepi' yan'bpikati'. Huaen bapehue'dikpi' ya'et e'nopoe'ta' i'pakpo. "Menpa' e'ketka' diostaj eyokde' ya'e," manahue' mo'nika'. ²⁸⁻²⁹ "In huaen e'ketka' diostaj e'yokde' o'e." Be'api' eda'nayo bapehue' yanika'. E'pe'nayo ke'na oa'nig'a nama'da o'bape' mo'tinopapet. Nama'da o'ka' noga e'tinopoe'pi' mena'po kenda kahue'dik ijje. Be'api' do'taj mena'apetpi'. ³⁰ Do aypotaj Diostaj dakiti ea'nayo "Dakhuea' o'ka'," huahue' menika'. ³¹ Opud e'bape'nayo e'mai'nayo katepi' boka'po 'urua'da Diosen yag'kika'. Aratbut opudomeytaj bo'tiahuaypo 'urua'da Dios o'e on'batia'pakapo. ³² Daka'da Diosen yag'kikati'. Judio aratbut, nog aratbutda Diosen huabaktie'ea'eria oro'taj bo'tiahuaypo nama'da dakhue' kahue' ya'neapetpi' oknopoe'batikhue' ya'neapetpi'. ³³ Aya'ada Jesucristotaj kan'nopo'kore'po aya'tada e'madurugpakata' ijpakpo daka' ijkikay. Do'tehuapa' e'kika'ta' pakhue' ijje'po nogtehuapa' huadaka' ijkikay.

11

¹ Konig Jesucristo o'kika'uyate konigti ijkikay. Konig do ijkikay konigti yag'kikati'.

Diosen e'manmadikaya' ettone' kate kika'dik o'ne.

² Do'taj okkahuehue' mo'ika' kenpa'ti do'hued e'manmadika' mo'nigpe'ika' nok huadakda o'ne opudtaj ijtia'pakpo ijmana'ikay. ³ In o'nona'ne yan'nopoenka'. Cristo aya'da

huabokereken huairi o'e. Ettone'en huatoe ke'nen huairi o'ne. Ken konigti Dios Cristoen huairi o'e. ⁴ Huaknopog'e Diostaj ogkupopakpo on'batadi'kea'po huabokerek o'kumootpo e'tiona'paknayo Diosen e'manmadika'nayo birae'dik o'ne. ⁵ Kumoothue' ee'nayo ettone' o'tiona'pakpopi' Diosen e'nopog' o'manmadika'po kubirae'dik o'e. Konig kuserena'da e'kupi'unig o'e. Dakhue'da e'dik o'e. ⁶ Huaknopog'e eri egkupopakyo etone' e'kumoota' pakhue' ee'nayo aya'da huakuhui kag'kupi'e'. Aya'da eg'kupi'ete e'kubira'nayo kumootdik ka'nike'. ⁷ Dios onigda huabokerektaj o'ka'uyate. Huabokerektaj on'tiahuaypo Dios 'uruda o'e, aya'ada aratbut nopog'dik o'nika'. Konigepo Diostaj ogkupopakpo huabokerek kumoothue'dik o'nika'. Huabokerek 'uruda o'nenok ettone'takon 'uruda aya'ada tiahuaydik o'ne. ⁸ Huakkuru huabokerektaj Diosa o'ka'uyate. Diosa huabokerekenpid ettone'taj o'ka'uyate. ⁹ Huabokerektehuapa' ettone'taj o'ka'uyate Diosa. Ettone'tehuapa' huabokerektanayo kahue' o'uyate Diosa. ¹⁰ Konigepo ettone' kumootdik yanika'. Ogkumootpo huabokerektaj huangigpe'e'eri o'nika' aya'ada nopog'dik o'ne. Kenpa'ti Diosen huata'moneria bo'tiahuayika'nok ettone' kumootdik yanika'. Huatoe'taj nigpe'e'dik yanika'. ¹¹ Huabokerek ettone'ere Jesucristotaj o'noknopogepo onpayo' huadakda o'ne. Diostaj huabokerek huadak o'e. Ettone'kon Diostaj huadak o'e. Onpayo' Diosen ogkika'po. ¹² Huabokerekenpid ettone' o'ka'uyate. Kenpa'ti huabokerek ettone'endapoya' on'si'popakika'. Huabokerek ettone'eretaj Diosa o'ka'uyate.

¹³ Menpa' ettone' kumoothue'ada Diostaj tiona'pakdik ya'ne. Opu'd Corinthoya' huaknopog'e'eri nopojika'dik mo'ene. ¹⁴ Huabokerek huabidkuhuijda o'epo bira'dik o'e. Kenda opuda mo'nopojika'ne. ¹⁵ Ettone'nayo huabidkuhuijda huakka' on'pak. Huakuhuij konig ettone'en akumoot o'e. Diosa kenda bo'yokuyate. ¹⁶ Jesucristoen huaknopog'e'eri a'batadi'keaya'po egkupopakyo "Ettone' kumoothue'dik mo'ene," be'api' e'mana'ta' e'paknayo oro' nog huaknopog'eriere kenda manahue'dik o'ene kan'nopog'e'.

Jesús e'buay okkahuehue' ee' aypo a'bapeya'po e'kupopakada dakhuea' ogkika'.

¹⁷ In on'nigmadoya'nig huadakda bo'kika' opudtaj ahue'dik ijje. Opu'd Diostaj bo'kupopakpo dakhuea' bo'kika'ne. ¹⁸ A'batadi'keaya'po bo'kupopakpo onyo'eknopog'e'ta' pakhue' mo'ika'ne. Kenda huakkuruda on'tipe'eme'ne buttida onda' ijnopogey. ¹⁹ Buttida Jesústaj huaknopog'eritaj akijeya'po ondikyo' nopogehue'ada mo'epo mo'ika'. ²⁰ Ondikyo' nopojikahue' mo'epo bo'kupopakpo ken aypo mo'bape'po hueretda Jesús e'buay okkahuehue' ee' aypo bapehue' mo'ene. ²¹ Aypo en'batoka'de'te noga huakkuruda huakka' on'bakbape'po. Nogte bapehue' o'nepo aypota' o'nika. Noga huakka'da borrachoa' o'nika'. Dakhuea' bo'kika'. ²² Mena'po kenpa' bo'kika'. Jakbet mo'ene. Huakka' e'kusitoknayo opuden jakya'da bape'dik mayika'dik mo'ene. Kenpa' bo'kika'po Diosen huabaktie'ea'eritaj dakhuea'da mo'manigkika'ne. Kenda opud bo'kika'po pai'da aratbuttaj mo'mabira'ika'ne. Opu'd e'kupopakke huadakda bo'kika'ne ahue'dik ijje.

Jesús e'buay okkahuehue' huaunhuahuika' aypo on'bape'uyate.

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

²³⁻²⁴ Kenda Jesúsá menmadika'uynig o'nonmadika'ne: Ken sikyo Jesústaj taka'taj bahuyahued ee'ted Jesús pan huaba'te o'toepo dakiti, Apag Dios, oa'depo o'posakea'uyate. "In do'hued huaso' o'e. Opu'dtehuapa' Diosa mo'bayokne. Yan'bape'. Kenoka' Diostaj yan'kupopakika'po pan e'posakea' mo'bape'po do'taj okkahuehue' huag' yag'kikati." Jesúsá o'mana'uyate. ²⁵ On'bape'depo konigti vino huamai'pu' huaba'te o'toepo, "In vino huamai'pu' konig do'hued mimi ijmanigjoy opuden dakhuea' e'ka' yokkahuea'apoy. Menokapi' yan'mayika'po do'taj okkahuehue' yanikati." Jesúsá o'mana'uyate. ²⁶ Jesús onte'ti tiakhued ee'ted menokapi' in pan mo'bape'ika' kenpa'ti in vino mo'mai'ika' Jesús Huairi mo'nigbuay'uyne opuda mo'manopogea'ika'ne.

Monig Jesústaj okkahuehue' huag' aypo bape'dik o'ika'.

²⁷ Huama'buytaj di' ehue'ada kenpa'ti daka' oknopogehue'ada be'api' Jesústaj okkahuehue' huag' pan e'pe'nayo Jesúsén huaso'taj dakhuea'da o'ka'. Huama'buytaj di' ehue'ada kenpa'ti daka' oknopogehue'ada be'api' Jesústaj okkahuehue' huag' vino adte nama'da e'mai'nayo Jesúsén mimitaj dakhuea'da o'ka'. ²⁸ Bapehuedad menpa' Diostaj daka' ijnigpeikay huakkuruda yan'nopog'e'. Diostaj huadakda e'kika'nayo ken pan kan'bapike' ken vino kan'mayike'. ²⁹ Jesús huaso'da mo'nigbuay'uyate okkahuepo be'api' adte nama'da e'pe'nayo kenpa'ti adte nama'da e'mai'nayo Diosa kentaj castiga o'magka'apo. ³⁰ Konigepo opud huakka'da dakhue'da mo'ene, huakka'da teyhue'da mo'ene, kenpa'ti sue'da on'buaydeme'. ³¹ "Menpa' do huadakda ijkika'," oro'ada daka'da e'nopojika'nayo Dios oro'taj dakhuea' ogkahue'dik mo'epone. ³² Diosa oro'taj e'nopo'korea'ta' bo'tipakpo sigpi' castiga mogka'ene. Oknopogehue' huag'eritaj Diosa kenpa'da castiga o'magka'apo. Oro' huaknopog'eritanayo kenpa'da castiga egka'ta' tipakhue' mo'ika'ne.

³³ Ken Jesústaj okkahuehue' ee' aypo a'bapeya'po bo'kupopakpo adte pehue' ya'nepo yan'manige'ika', egomey pogomey. ³⁴ Diosa castiga kahue'dik ka'e'po be'api' huakka' aypotaj ee'nayo o'nen jakya'da yan'bakikati'. Do ijtiakdepo nogda o'nonmadika'apone.

12

Diosen Nokirega o'manopo'toenok noga noga nogda nogda Diosen kika'dik o'ne Diosen huaknopoe'eria.

¹ Diosen Nokirega o'manopo'toenok noga noga nogda nogda Diosen kika'dik o'ne Diosen huaknopoe'eria. Kenda e'manopoea'ta' ijpaki, egomey, pogomey.

² A'nenda huaknopoe'eri ehued ee'ted e'ketka' dios apakhue'dikda ee'tada opuda bo'pakika'uy. ³ Diosen Nokirega o'nopo'toenok "Jesús dakhue'da o'e," be'api' ahue'dikda o'ne. Kenpa'ti Diosen Nokirega nopo'toehue' o'enek "Jesús Huairi o'e," be'api' ahue'dik o'ne. Kenda e'manopoea'ta' ijpaki.

⁴ Diosa o'pakpo nogda nogda e'kika' Diosen Nokiregyo'da nogtida e'eada bo'tihuapokika'ne. ⁵ Dios Huairitayo'da o'nigpejkapo nogpa' nogpa' e'ka' oro' aratbuttaj o'batihuapokikay. ⁶ Noga nogda nogda Diosen kika'dik ka'nike'po Diosada aya'tada o'batihuapokika'. ⁷ Aya' huaknopoe'eritada a'tihuapokikaya'po nogta'ti nogta'ti aya'tada huaknopoe'eritaj Diosen Nokirega mo'nopo'toika'po. ⁸ Nogte Diosen Nokirega o'batihuapoknok 'urua'da e'ka' e'nopoe' manmadika'dik o'nika'. Nogte Diosen Nokirega o'batihuapoknok Diostaj 'urua'da e'nopoe' on'manbatia'pakika'. Kenpa'ti e'manmadika' Diosa o'batihuapokika'. ⁹ Nogomeytaj Jesústaj huakka' huaknopoe' o'batihuapokika'. Kenpa'ti nogomeytaj konigti Diosen Nokireg o'batihuapoknok dakhue'taj bayarea'dik o'nika'apo. ¹⁰ Nogomeytaj Diosen Nokirega o'batihuapoknok konig Diosayo'da ka'dik o'ika'nig ka'dik o'nika'apo. Nogomeytaj Diosen Nokirega o'manopoea' nok Diosen manbatia'pakika'dik o'nika'apo. Kenpa'ti nogomeytaj huamakie' Diosa o'tihuapokika'. Buttida huamanmadika'eria e'tiakpi' nama'da huamanmadika'eri e'tiakpi' makie'dik o'nika'apo. Nogomeytaj Diosen Nokirega o'batihuapoknok nogen hua'ate manbatia'pakika'dik o'nika'apo. Kenpa'ti nogomey Diosen Nokirega o'nopoea' nok nogen hua'ate o'manpeedepo opuden hua'ate konigti oa'. ¹¹ Ken koniga' iija'dey nogda nogda ka'dik o'ene Diosen Nokirega o'batihuapokika' nok. Nogtiada Diosen Nokiregayo'da o'batihuapokika'. Diosen Huanokiregada o'pakpo nogda nogda e'ka' nogtaj nogtaj o'batihuapokika'.

Aya' huaknopoe'eri konig nogso'tida o'nika'.

¹² Oro'en huaso'a hua'i huaku huaba' nogda nogda e'to'eada nogso'tida o'ene. Konigti Cristoen huaso' huakka' e'eada konig nogso'tida o'ene. Oro' huaknopoe'eri konig Cristoen nogso'tida o'ene. ¹³ Ken, oro' aya'da nogda nogda aratbutda o'epo judío aratbutpi' griego aratbutpi' huanaba'pi' huanaba'pi' ehue'pi' bautiza egka'de'te Diosen Nokiregayo'da nogtiada mo'nopo'toenok nogtida huaso' o'ene.

¹⁴ Nogtida huaso' nogda nogda o'toe. Huaku o'toe. Hua'i o'toe. Huaba' o'toe. ¹⁵ "Huaba' huaso'en ehue' ijje," hua'ia'pi' ea'pi' aya'enda huaso' o'e. ¹⁶ "Huako huaso'en ehue' ijje," huapeokapi' ea'pi' aya'enda huaso'en o'e. ¹⁷ Aya'da huaso' huakpoyo'da ee'nayo sigpi' peehue'dik o'ene. Aya'da huaso' huapeokyo'da ee'nayo sigpi' huirikhue'dikda o'ene. ¹⁸ Konig Diosa o'pakpo huaso' o'ka'uyate. Kente akay' o'nopoe'po huakpo huapeok hua'i huaba' huaku o'ka'uyate. ¹⁹ Huaso' o'epo hua'i huaku nogda nogda to'e'dik o'e. ²⁰ Kenpa'ti nogda nogda ee'pi' nogtida huaso' o'e.

²¹ "Ontaj pakhue' o'ene," a'dik e'eada huaba'taj huakpoa ahue'dik, o'e. "Ontaj pakhue' o'ene," a'dik e'eada hua'itaj huakua ahue'dik o'e. ²² Ken huaso'en katepi' sue'da huadak ee'pi' kentaj huakka' o'paki. ²³ Ken huaso'en katepi' sue'da 'uruda o'e e'nopoe'pi' 'uruda o'otika'ne. Kenpa'ti nog huaso'en katepi' tiahuahue'dik o'e o'nopoe'po daka'da o'otika'ne. ²⁴ Nogta' huaso'ta' othue'dik o'ika'ne. Ken konig kika'dik ka'ne'po oro'en huaso'taj nogda nogda Diosa o'ka'uyate. Katepi' huaso'en dakhue' ee'pi' o'nopoe'po daka'da to'e'dik o'ene. Ken konig huag' Diosa o'ka'uyate. ²⁵ Huakpopi' huaba'pi' hua'ipi' Diosa 'urua'da o'ka'uyatenok aya'da nogtiada o'ika'ne. Aya' huaso'en tihuapokika'dik o'ene. ²⁶ Nogta'tipi' huakpopi' hua'ipi' huaba'pi' kateta'pi' dakhue'da ee'nayo aya'da huaso' pai'da nopoe'dik o'e. Nogtiada huaba'a huakpoapi' 'urua'da eka'nayo aya'da huaso' durugda e'dik o'ene.

²⁷ Ken oro'omey Cristoen huaknopoe'eri o'epo Cristoen huaso' o'ene. Nogda nogda huakka'da ee'pi' Cristoen huaso' o'ene. ²⁸ Cristoen huaknopoe'eritaj kan'batihuapokike'po sue'tada Diosa o'baktie'ea'uyate. Huakkuruda Cristoen huamata' moneritaj o'mata' mona'uyate. Botta'taj Diosen e'nopoe' huamanbatia'pakerikon o'baktie'ea'uyate. Bapa'takon huamanmadika'eritaj o'baktie'ea'uyate. Noga konig

tiahuayhued o'neunhuahuika'nig huaka'erikon o'baktie'ea'uyate. Noga dakhue' ee' huabayarea'eri o'baktie'ea'uyate. Huatihuapokeri konig yagka' huamana'erikon o'baktie'ea'uyate. Nogen hua'ate huaapakkon o'baktie'ea'uyate. ²⁹ Cristoen huaknopog'eri huakka'da o'ne. Aya'da Cristoen huaknopog'eri suigda Cristoen huamata'moneri o'ne. Sue'da Diosen e'nopog' huamanbatia'pakeri o'ne. Sue'da huamanmadika'eri o'ne. Konig tiahuayhued o'neunhuahuika'nig huaka'eri sue'da o'ne. ³⁰ Dakhue' ee' Diosen huabayarea'eri sue'da o'ne. Nogen hua'ate sue'ada batia'pakdik o'ne. Sue'ada nogen hua'ate on'mapegedepo opuden hua'ate konigti a'dik o'ne. ³¹ 'Urua'da Diosen ogkika'nig yan'pakika'. Kenda huadak ee'pi' nogiti nogiti 'uruda e'kika' on'nigmadoya'ne. Kention aya'ada kika'dik mo'ene.

13

Di' yan'maika'.

¹ Di' e'maika'taj daknana da o'e. Aratbuttaj di' maehue' e'ika'nayo nogda nogda nogen nogen hua'a do 'uruana'ada e'batia'pakika'nayo kenpa'ti konig Diosen huata'monerien hua'anig e'batia'pakika'nayo Diostehuapa' konig tambor e'pobitbitpa' kenpayo'da e'anig e'dik ijje. Kenpa'ti konig siroenpa e'bitbitte kenpayo'da e'anig e'dik ijje. ² Do Diosen hua'a e'manbatia'pakpi' aya'da Diosen iregireg e'nopog' do e'nopogepi' kenpa'ti aya'da aratbuten e'nopog' do e'nopogepi' kenpa'ti do huakka' yoknopogepo huakupa'taj ta'mona'dik ee'pi' do di' maehue' e'ika'nayo dakhuea'da e'dik ijje. ³ Aya'da do'hued katepi' ijmatogepo pai'da huae'eritaj i'bayokika'po kenpa'ti Cristotaj do'hued huaso' kan'nigbakpake' do'hua ena'nayo di' maehue' e'gada ken konig ea'nayo do'tehuapa' dakhue'da e'dik o'e.

⁴ Di' e'maika' konig o'e o'nonmadika'apone. Be'tapi' o'maepo ida bahuadiayhue' monika'po. Be'tapi' di' o'maepo matinepahui'ika'dik o'ika'apone. Be'tapi' di' o'maepo dig huahuayhue' mon'maika'. Di' o'maepo huairi ijje ahue' monika'. ⁵ Di' o'maepo oroayo'da huakka' o'nopoika'ne ahue' monika'. Di' e'maeada dakhuea' bahuahue' monika'. Di' e'maeada oro'enda pakhue' monika'. Di' o'maepo diayhue' mo'ika'. Dakhue' e'kuyte di' o'maepo bakkahuehue' ehue' monika'. ⁶ Noga dakhuea'da eka'nayo di' huamae'eria durugda ehue' o'nika'. Noga buttida e'ika'nayo di' huamae'eria durugda o'nika'. ⁷ Di' o'maepo nogomeytaj dakhuea'da ogka' e'bahuaa'ta' pakhue' o'epo di' huamae'eria huadak ogka'niga'oa' maknopog'dik o'ene. Kenpa'ti nogomey a'ti huadaka'da ogkaapopi' di' huamae'eri o'maknopoka'ne. Di' o'maepo katepi' dakhue'da ee'pi' kenpa'da di' o'maepo batikhue' monika'.

⁸ Di' e'maika' kenpa'da o'unhuahuika'apo. Nogok Diosen hua'a manbatia'pakikahue'dikda o'neapo. Nogok nogda nogda aratbuten hua'ate batia'pakhue'dikda o'neapo. Kenpa'ti nogok huakka' e'nopog'ta' mepu'kehue'dik o'neapo. ⁹ Ken oyda suhuigda Diosen o'nopogene. Suhuigda Diosen hua'a o'manbatia'pakika'ne. ¹⁰ Jesús e'tiakte Diostaj aya' dakuapada o'nopogepone. Kenpa'ti konig oy suhuigda o'nopogepo o'kika'nig ona'ti konigti kahue'dikda o'epone.

¹¹ Do huasi'po e'huae'oka' huasi'poa menpinig ijbata'pakika'uy. Huasi'poa on'nopoika'nig ijnopoika'uy. Huasi'poa on'pakika'nig ijpakika'uy. Huabokerek ijje'depo huasi'poa ijkika'uy'ni'g ijbatikuy. ¹² Konigti oyda Diosen sue'pi' huadak o'nopoika'ne oro'. Konig huakotiahuaytone'te sigda huadak o'tiahuayika'nig konig oyda Diosen sue'pi' huadak o'tiahuayika'ne. Nogoknayo Diosen 'uruada o'tiahuayika'apone. Oyda suigda ijnopogey nogok aya'da ijnopogepoy. Dios do'taj aya'da meknopogea'aponok aya'da Diosen ijnopogepoy. ¹³ Diostaj oknopoeonhuahuika'po. Kenpa'ti konig Diosa oro'tehuapa' o'kika'aponig batikhue' oknopounhuahuika'po. Kenpa'ti batikhue' di' o'maunhuahuika'po. Kenpa'da di' e'maunhuahuika' huakka' Dios o'pak.

14

Diosa mo'nopo'tog'nok nogen hua'ate tiona'pakdik ee'nayo egkupopakya' kenoka' nogen hua'ate tiona'pakdik mo'et.

¹ Di' e'maeta' yaderetpakika'. Diosen Nokirega mo'nopo'tog'nok nogda nogda Diosenyo'da kika'dik e'huae' yan'pak. Diosen Nokirega o'manopogea' nok Diosen e'nopog' manbatia'pakdik mo'ene yan'nopogepo yan'pakika'. ² Kenomey nogen hua'ate ena'nayo Diostaj on'tiona'pakpo aratbuttehuapa' manigahue' o'e. Aratbuten hua'ate ahue' o'nenok manpeehue'da o'nika'. Diosen nokiregayo'da nogen hua'ate o'manopogea' nok on'batia'pak. Kenda Diosyo'da o'nopoika'nig on'batia'pak. ³ Nogen hua'ate ea'nayo huaknopog'eria nopenkahue' o'nepo kenomeyen hua'ateda Diosen e'nopog' e'manbatia'paknayo aratbut on'nopenka'po nogiti Diostaj o'noknopogepo nogiti Diosta' on'pakapo kenpa'ti Diostaj on'nopo'durugpakapo. ⁴ Be'api' nogen hua'ateda Diostaj on'tiona'pakikapi' ke'nayo'da

nogiti nogiti o' noknopoi'ka' apo. Noganayo daka' Diosen e' nopog' on' manbatia' pakika' nok Diosen huabaktie' ea' eri Diosaj nogiti nogiti daka' o' noknopoi'ka' apo.

⁵ Aya' ada opud nogen hua' ate a' dik ka' ne' kenda sue' da' ijpaki. Opudomey aya' ada Diosen e' nopog' o' nen hua' ateda manbatia' pakika' dik ka' ne' kenda huakka' da' ijpaki. Diosen e' nopog' e' manbatia' pakika' nayo nogiti on' maknopog' e' ika'. Nogen hua' ate ea' nayo sue' da' huadak o' e. Nogen hua' ate e' manmadika' te noga kenpa' oa' oro' en hua' ate e' ika' nayo huadakda o' e. Diosen huabaktie' ea' eri nogiti Diostaj daka' oknopoi'ka' dik o' neapo. ⁶ Konigepo do nogen hua' ate opudtaj e' manika' nayo Diosen e' kika' nopog' e' hua' dik o' nene. O' nen hua' ate Diosen e' nopog' e' manmadikika' nayo Diosen huakika' nopog' e' dik o' nene. Diosenba' e' manmadikika' nayo Diosen huakika' nopog' e' dik o' nene, egomey pogomey.

⁷ Huatoka' pu' a kenpa' ti guitarra daka' da' batadi' keahue' ee' nayo katea' ya' et nopog' dik o' ene. Huatoka' pu' guitarrae noehue' o' nika'. ⁸ Sorotataa a' barakya' po yan' huati' huatoka' pu' te 'urua' da' ea' nayo onoktete' yo' aya' da' hua' dik o' ne. Huatoka' pu' a nogpa' da' ea' nayo a' barakya' po be' api' huahue' dikda o' ne. ⁹ Nokigti opud nogen hua' ate e' manmadika' nayo huaknopog' eri peghue' da' o' nepo peunkahue' o' nepo. Nogen hua' ate boa' po kenda bapokatayo' da' mona' ne. ¹⁰ Indariyo huakka' nada hua' a o' ne. Aya' aratbutada hua' en hua' ada peg' dik o' ne. ¹¹ Nogen hua' ata do nopog' hue' ee' tada be' api do' taj batia' pakdik mo' ika' ne. Konig esoerida mo' epo. ¹² Konigepo nogda nogda Diosen 'urunanada a' kika' yo' Diosen Nokireg e' nopo' toeta' bo' pakika' po Diosen huabaktie' ea' eri nogiti nogiti kanoknopoi'ka' po Diosen Nokiregtaj yan' eretpakika'.

¹³ Diosen Nokirega mo' nopo' toenok nogen hua' ate e' manmadika' nayo ken hua' a nopog' hue' e' eada "Huaknopog' eritaj kenpa' ijjay huamana' kon be' tihuapok Dios," yan' tiona' pakika'. ¹⁴ Do' hua nogen hua' ate nopog' hue' e' eada e' tiona' paknayo do' hued nokirega o' tiona' pak. Kenda huadik ijtiona' paknig nopog' hue' ijjey. ¹⁵ Diosen Nokirega me' nopo' toenok nogen hua' ate ijtiona' pakika' apoy. Kenpa' ti oro' en hua' ate ijtiona' pakika' apoy. Kennayo nopoenka' dik o' nika' apo. Diosen Nokirega me' nopo' toenok nogen hua' ate ijbadi' kika' apoy. Kenpa' ti oro' en hua' atekon ijbadi' kika' apoy. Aratbuta kennayo nopoenka' dik o' nika' apo. ¹⁶ Opudada huakka' mona' Diosen Nokirega mo' nopo' toenok nogen hua' ate bo' tiona' pakika' nig' a opudomey hua' atekon manahue' ee' nayo nog huaknopog' eri e' peeada opudere, "Dakiti Dios," tiona' pakhue' dik o' neapo. Opudtaj nopog' kahue' dikda o' neapo. ¹⁷ Nogen hua' ate 'urua' da' mo' tiona' pakika' nig' a nogomey nopoenkahue' o' nika' po nogiti Diostaj oknopog' hue' o' neapo. ¹⁸ Nogen hua' ate donayo huakka' da' tiona' pakika' dik ijjey. Opudomeynayo nogen hua' ate sue' da' tiona' pakdik mo' ika' ne. Konigepo Diostaj dakiti ijjay. ¹⁹ Diostaj a' batadi' keaya' po Diosen huabaktie' ea' eri egkupopakya' huaknopog' eritaj ijmanmadika' po kan' nopog' ke' po aratbuten hua' ate huabaniga' huadikyo' da' ea' ta' ijpaki. Nog hua' ada aratbut nopoenkahue' dik o' nenok huakka' huadik ea' ta' pakhue' ijjey.

²⁰ Huasi' po sue' da' huadak o' nopoi'ka' konig huasi' po nopog' hue' yanika'. Huasi' po dakhuea' e' kika' nopog' hue' o' ne. Ken konigyo' yan' nopoi'ka'. Konig huatone' on' nopoi'ka' nig daka' yan' nopoi'ka', egomey pogomey. ²¹ "In aratbuttaj nogen hua' ate ijanbatia' pakapoy. Nog aratbut nogbaya' do ijpaknok on' manbatia' pakaponig' a do' hued aratbuta peghue' da' me' neapone." Dios Huairia' oa'. Kenpa' Diosba' te o' madoya' uyate. ²² Diosen Nokirega huakka' montaj mo' nopo' toenok nogen hua' ate e' mana' nayo huaknopog' eritaj nogiti tihuapokhue' mo' ika' apone. Diosa ke' poda castiga magka' dik o' eapo. Oknopog' hue' hua' e' ria' nopog' dik o' neapo. Diosen Nokirega mo' nopo' toenok Diosen e' nopog' opud huaknopog' eri en' manbatia' paknayo opud nogiti oknopog' dik mo' eapone. Oknopog' hue' hua' e' rinayo e' peeada Diosa ke' poda castiga magka' dik o' eapo oknopog' hue' da' o' nika'. ²³ Ken aya' Diosen huabaktie' ea' eri egkupopakyo nogen hua' ate aya' ada e' tiona' paknayo esoeripi' oknopog' hue' hua' e' eripi' e' kudnayo, opudtaj "huaseg o' ne," huaa' dik mo' eapone. ²⁴ Diosen Nokirega huaknopog' eritaj mo' nopog' e' nok Diosen e' nopog' aya' ada e' manbatia' paknayo esoeripi' oknopog' hue' hua' e' eripi' on' kudpo mo' peepo nama' da' dakhuea' ijkika' mey on' nopog' eapo. Aya' da' on' tiahua' ydepo Apagba' kon on' peepo nama' da' dakhuea' ijkika' mey on' nopog' eapo. ²⁵ Kenomey dakhuea' da' ijkika' mey huanopoya' da' on' nopog' eapo 'urua' da' Dios o' e on' batia' pakapo. Kenpa' ti opudere Dios o' ika' on' da' apo.

Huaknopog' eri Diostaj yagkupopakpo 'urua' da' yag' kikasi'.

²⁶ In konig bo' kika' ne' ija' apoy, egomey. Bo' kupopakdepo opud sue' da' mo' batadi' kika' ne, noga on' manmadikika', noga Diosen e' nopog' on' manbatia' pakika', noga nogen hua' ate on' manbatia' pakika' noga koniga' oa' on' mana' ika'. Kenda aya' da' bo' kika' po huaknopog' eria' nogiti moknopoi'ka' apone 'urua' da' Diosen bo' kika' apone. ²⁷ Nogen hua' ate e' manbatia' paknayo kenigada botta' bapa' api' a' dik ka' ne'. Nogti nogtiada

kan'batia'pake' kenpa'ti noga' be'api' koniga' oa' kan'mana'ike'.²⁸ Egkupopakya' nogen hua'ate ea'nayo koniga' oa' be'api' mationtaahue'dik ee'nayo nogen hua'ate ahue' yanika'. Nogen hua'ate soatayo' yan'batia'pakika' kenpa'ti Diostaj soatayo' yan'tiona'pakika'.²⁹ Diosen Nokirega e'manopogea'nayo botta'a bapa'api' kan'dapake'. Menpa' buttida yadet. Nama'dapi' yadet. Noga daka'da yan'mapegedepo yanda'.³⁰ Nog huabokerek taj Diosa huaboa'da e'manopogea'nayo ke'na o'manbatia'pakdenig'a kan'batike'.³¹ Aya'da opudomey Diosen Nokirega mo'manopogea'denok yan'manbatia'pakti'. Nogti nogtiada yan'manbatia'pakika'. Aya'da huaknopog'eri kan'manopog'po kenpa'ti Diosen kan'eretpake'po yan'manbatia'pakika'.³² Kenomey Diosen Nokirega e'manopogeadete manbatia'pakdik o'nepo e'paknayo kenpa'ti noga e'manbatia'pakte daka'da nigika'dik o'neapo.³³ Konigepo e'kupopakya' onokteyo' yan'batia'pakika' Diosanayo manahue' o'e. Nogti nogtiada e'niga'pakta' Diosa o'pak.

Nogya' nogya' Diosen huabaktie'ea'eri Diostaj ogkupopakpo ettone'omey batia'pakhue' ka'nike'.³⁴ En'batadi'kea'te mogkupopakpo ettone' soatayopi' batia'pakhue' ka'nike'. Konig Apagba'a o'mana'ika'nigda huatogetaj nigpeika'dik o'ne.³⁵ On'batadi'kea'po egkupopakya' ettone' e'batia'paknayo dakhue'da o'e. Konigepo ettone' huatogetaj katea' yaa' enatuta' e'paknayo hua'en jakyo yan'tiakdepo katea' yaa' ka'nonike'.

³⁶ Oro'omey Jesucristoen huadak hua'a huakkuruda o'peeyuy nopogehue' yanika'. Oroyo'da huadak hua'a o'nigpeikay nopogehue' yanika'. Nogomey kenpa'ti Diosen hua'a on'euyate. Yan'nopoika'.³⁷ Diosenba' manmadika'dik ijje' kenpa'ti Diosen Nokirega me'nopogene kenda be'api' e'nopoika'nayo kenda do Pabloa on'nigmadoya'nig Jesúsen hua'a o'e, kan'nopoike'.³⁸ Konig do on'nigmadoya'nig kenomey huamanmadika'eria e'nopog'ea' pakhue' ee'nayo ke'nen hua'a peehue'dik yanikati'.

³⁹ Diosen e'nopog'ea' amanopogeyapo yaderetpakika'. Noga nogen hua'ate ea'ta' en'paknayo kee' manahue'dik yanika', egomey.⁴⁰ Nogen hua'ate a'dik ee'pi' onokteteyo' ahue' yanika'. Ona'ti ona'ti nogda nogda 'urua'da kika'dik mo'ene. Aya'da huadakayo' kika'dik mo'ea'pone.

15

Cristo e'bueyada o'noyhuaduyate.

¹ Kenda yan'diknopojika' oydakon ona'ti o'nona'ne, egomey, pogomey. Opudtaj a'manoeanhuahuikaya'po Jesucristoa mo'nigbuey'uyate. O'nona'uynok opuda moknopog'uy. Kenpa'ti daka'da moknopojika'ne.² Moknopojika'nok Diosa dakhuea' e'ka' bokkahuea'uyne kenpa'ti onte'ti mo'noeanhuahuika'apone daka'da eknopojika'nayo. Daka'da oknopojikahue' ee'nayo onte'ti noeanhuahuikahue'dik mo'ea'pone.

³ Kenda Diosa me'nopogea'uyng huakkuruda opudtaj o'nonmadika'uyne. Konig Apagba'te Cristotaj o'timadoya'uyatenig konigti oro' dakhuea' o'kika'nok Cristo mo'nigbuey'uyatenig o'nonmadika'uyne.⁴ Egkubarakka'de'te bapa' huame'noe e'tipokde'te konig Apagba' oa'uyatenigda konigda Diosa Cristotaj o'noyhuada'uyate.

⁵ Cristo o'noyhuaddepo Pedrotaj o'huahua'po o'huahuay'ea'uyate. Nogok doce Cristoen huamata'moneritaj Jesúsa o'bahuahuay'ea'uyate.⁶ Nogok onteteyo' quinientos huama'buya Jesústaj on'tiahuay'uyate. Onen' kenomey huakka'mon bueyhued o'ne. Nogte on'mabuey'uyate.⁷ Nogok Jacobotaj Jesúsa o'huahuay'ea'uyate kenpa'ti aya'da Cristoen huata'moneritaj o'bahuahuay'ea'uyate.

⁸ Jesús do'taj kenpa'ti ta'pota'da be'huahuay'uyne. Do nogpa'da ta'pota'da ijnopo'korea'uy.⁹ Nog Cristoen huata'moneri huadakda o'ne. Donayo dakhue'mon ijje'. Kenpa'ti Cristotaj huaknopog'eritaj dakhuea'da ijmaggika'uynok do'taj Cristoen huata'moneri dikkahue'dik o'nene.¹⁰ Diosa me'tinepahui'po bekkahuea'uynok Cristoen huata'moneri ijje'uy. Nama'da okkahueahue' me'uyne. Nogomey Diosen sue'da ogkika'uy. Donayo huakka'mon Diosen ijikay. Do'huada kikhue' ijje'po Diosa do'taj me'nopo'toenok ijikay.¹¹ Nog Cristoen huata'moneria doapi' Cristoen huadak hua'a o'nonbatia'pakuynok opudomey moknopogede'uy.

Cristotaj huaknopog'eri en'bueyika'tada nogok Diosa o'manoyhuada'apo.

¹² Cristo huakudaka'da e'ea'da o'noyhuaduy. Oro'a o'manbatia'pakikay. "On'bueypo noyhuadhue' o'nika'apo." Mena'po sue'ada kenpa' boa'ika'.¹³ On'bueydepo noyhuadhue'dik ee'nayo Cristokon noyhuadhue' ya'ea'uyet.¹⁴ Cristo noyhuadhue' e'uyunayo oro' huadak hua'a nama'da o'manbatia'pakikayet kenpa'ti opud Cristotaj nama'da moknopokayet.¹⁵ Cristo noyhuadhue' e'uyunayo oro' Diosen nama'da huamanbatia'pakeri o'jika'yet. Dios Cristotaj o'noyhuada'uyatenig oro'a o'nonbatia'pakika'uy. Ken en'bueyada noyhuadhue'dik buttida ee'nayo Cristokon noyhuadhue' ya'ea'uyet.¹⁶ E'buey noyhuadhue'dik ee'nayo Cristokon noyhuadhue' ya'ea'uyet.¹⁷ Cristo noyhuadhue' ee'nayo nama'da

Cristotaj moknopogeyetnig'a kenpa'ti dakhuea' e'ka' mo'togeyetnig'a. ¹⁸ Kenpa'ti Cristotaj huaknopog'eri on'bueydepo kenpa'da yan'buey'ayetnig'a. ¹⁹ Oyda o'noepoed oro' Cristotaj nogok noyhuadhue'dikda ee'nayo pai'nanada o'eyetnig'a.

²⁰ Cristo e'bueyada o'noyhuaduyate. Buttida ijjay. Cristotaj huaknopog'eri e'mabueyada on'manoyhuadapo. Cristo huakkuruda o'noyhuaduyate. ²¹ Nogtida huabokerek Diostaj nigpeehue' o'epo huakkuruda o'buey'uyatenok oy aya'da on'mabueyika'. Konigti nogtida huabokerek huakkuruda o'noyhuaduyatenok aya'da noyhuaddik ya'neapet. ²² Aya'da aratbut Adánen adhuea' huasi'poen o'nepo on'mabueyika'apo. Kenpa'ti aya'da Cristoen huanigpeika'eri onte'ti Diosere on'noeonhuahuika'apo. ²³ Huakkuruda Cristoa o'noyhuaduyate. Nogok Cristo e'tiakte aya'ada Cristoen huaknopog'eri on'noyhuadapo. ²⁴ Kenoka' kene'huaya' huame'noe o'edeaponok gobierno huairitaj, huantopataj, kurud huairitaj Cristoa kenpa'da o'mabatika'deapo. Apag Diostaj aya'da huaknopog'eritaj Cristoa o'bayokapo. ²⁵ Cristoen taka'taj aya'tada maenhued ee'ted Cristoa huairi e'dik o'ika'apo. ²⁶ E'bueyika' Cristoen kene'huaya' taka' o'e. Ta'pota'da e'bueyika' o'batika'apo onte'ti aratbut bueyhue'dik o'nika'apo. On'noeonhuahuika'apo. ²⁷ Aya'ada Cristotaj nigpeika'dik o'nika'apo. Diosa o'mana'uyate. Aya'ada Cristotaj nigpeika'dik o'nenig'a Diosayo'da nigpeehue'dik o'e. Diosa o'mana'po Diosayo'da Cristotaj nigpeehue'dik o'e. ²⁸ Do'hued Huasi'poa aya'tada manika'dik o'e. Diosa o'mana'uyate. Kenoka' aya'ada Cristotaj on'nigpeepo Cristo Diosen Huasi'po o'epo Diostaj o'nigpeika'apo. Ayedda huairi Dios o'ika'apo.

²⁹ Nogiti in yan'nopog': Sue'ada aratbut e'bueytaj bautiza on'magkika'. ¿Mena'po kenpa'yag'kika'? ¿E'buey noyhuadhue' ee'nayo mena'po nogomey e'bueytaj bautiza yan'magkika'?

³⁰ ¿E'buey noyhuadhue'dik ene'nayo mena'po oro'taj kirigayo' e'arakta' bo'tipakika'ne? ³¹ Aya'da huame'noe kirigayo' do'taj e'arakta' men'tipakika'ne. Buttida ijjay. Kenpa'ti Jesucristo Huairitaj daka'da moknopoika'nok, durugda ijje, egomey pogomey. ³² Do Jesús en huadak hua'a ijmanmadikika'nok Efeso oknopogehue' huag'eria konig o'pai' toyahuehue'dik huag'eria diga' me'nogkika'uyne. En'buey noyhuadhue'dik ene'nayo nama'da pai'da ijnopo'eayetnig'a konig o'da'ika' mon'bape' mon'mamai' mon'durugpak eme'te o'bueyapone.

³³ Nog aratbuta nama'da e'da'nayo peehue' yanika'. “Huadakda huaka'eri dakhuea' huaka'eriere e'ika'nayo huadak huaka'eri onte'ti dakhuea'da ogkika'apo.” ³⁴ Yan'nopo'yarea'. Dakhuea' e'ka' yan'batik. 'Urua'da Diostaj yag'kika'. Opud sue'ada Diostaj oknopogehue' mo'ika'ne. Opud me'pukdik ka'nike'po kenda ijjay.

¿Monig e'bueyemey yan'noyhuadapet?

³⁵ ¿Monig e'buey yan'noyhuadapet? ¿Monigso' ya'neapet? Be'api' yan'da'apet. ³⁶ Konig a'ay' nopogehue' e'eada yan'da'apet. Huakid e'batuke'onig aratbut huakudaka'da o'nika'. Huakid e'batuke'te huakpi o'tibodepo huakidnayo para'dik o'e. ³⁷ Ken e'batuke' huakidyo'da o'e, toketkidpi' katekidpi'. Huakpi e'kerekte huakid konigti ehue' o'ika'. ³⁸ Konig Dios o'pakpo nogti nogti huakidtaj huakiden nogso'dakon o'ka'uyate. ³⁹ Nogda nogda huaso' Diosa o'ka'uyate. Aya'da huaso' konigti ehue' o'ne. Aratbuten huaso' o'e. O'pai' on'huaso'da o'ne. Bakoy nog huaso' o'ne. Biig nog huaso'da o'ne. ⁴⁰ Kurudyo huag'erien huaso' on'tojka'. Huadariyo huag'erien huaso' on'tojka'. Kurudyo huag'eri 'urunanada o'ne. Huadariyo huag'eri 'uruda o'nepo nogpa'da o'ne. ⁴¹ Niokpo jeyda o'ika'. Puugnayo sigda jey o'ika'. Siokpo suhuigda jey o'ika'. Nog siokpoa jeymon o'nika'. Nogda nogda siokpo nogpa' nogpa' jeymon o'nika'. ⁴² Konigti huaso' on'bueydepo e'kubarakka'de'te para'dik o'ne. Nogpa'da on'noyhuadapo. Onte'ti bueyhue'dik o'nika'apo. ⁴³ Kenpa'ti huaso' kubarakya' dakhue'da o'ne. 'Urua'nanada Diosa o'manoyhuada'apo. Huaso' kubarakya'teyhue'da o'nika'. E'noyhuadade'te teyda o'neapo. ⁴⁴ Aratbuten huaso'da on'kubarakka'po nokireg huaso'da on'noyhuadapo. Aratbuten huaso'da o'nika'. Kenpa'ti nokireg huaso'dation o'nika'.

⁴⁵ “Adán huakkuruda huabokerek o'uyate. Diosa o'noea' nok o'noe'uyate.” Apagba'te kenpa' o'madoya'uyate. Cristonayo konig nog Adán huata'poeri o'epo o'manoea'po kenpa'ti onte'ti o'manoeanhuahuika'apo. ⁴⁶ Huakkuruda oro'en huaso' o'toene. Nogok nokiregda huaso'kon o'tojka'apone. ⁴⁷ Huakkuruda huabokerek soroktaj e'ka' o'uyate. Sorokte huajika' o'uyate. Nogokda Jesús Huairi kurudya' o'tiakuyate. ⁴⁸ Aya'da huabokerek huadarieri konigti Adán o'nika'. Soroktaj e'ka' o'ene. Aya'da Cristoen huaknopog'eria konig Cristoen huaso' on'togepo. Konig kurudyo huag'erien huaso' on'tojka'apo. ⁴⁹ Diosa soroktaj Adántaj o'ka'uyate. Oro' Adánonigti o'ene. Cristo kuruderi o'epo mo'nigtiakuyate. Cristonigti o'epone.

⁵⁰ Aratbut huadarieri huaso' huaay'ere idada on'bueyapo. Konigepo Dios Huairiere ehue'dik o'neonhuahuika'apo, ijjay, egomey, pogomey. ⁵¹ Kenda Diosayo'da sohuatayo' o'nopoika'nig kenda ijmanopoea'apoy. Oro' aya'da bueyhued ee'pi' aya'da nogpa'da o'eapone. ⁵² Nogok Diosen huatoka'pu' ta'pota'da en'toka'te a'timon konig ekposikatupa' idada o'manoyhuada'apo. Nogpa'da o'eapone. E'buey'uy kenpa'da o'manounhuahuika'apone. Ona'ti bueyhue'dikda o'eapone. Oro' aya'da nogpa'da o'eapone. ⁵³ Oro'en huaso'nayo bueydik o'ika'ne. Nogda huaso' togedik o'eapone. Konig parahue'dik kenpa'ti bueyhue'dik e'dik o'eapone. ⁵⁴ Oro'en huaso'nayo bueydik o'ika'ne. Nogok nogda huaso' o'togdeapone. Parahue'dik kenpa'ti bueyhue'dikda o'eapone. "Urua'da Diosa o'manoea'nok ona'ti bueyhue'dikda o'eapone," Diosba' kenpa' oa'. Nogok ken konigda o'eapo. ⁵⁵ Oro' Cristoere o'noeonhuehuika'po pai'da nopo'ehue'dik o'eapone. Onte'ti bueyhue'dik o'eapoy. ⁵⁶ Dakhuea' o'ka'po bueydik o'enig'a, Moisesenba' nigpeikahue'dik o'epo dakhuea' o'kika'uynig'a, ⁵⁷ Jesucristo Huairi oro'taj mo'nigbuey'uyatenok 'uruu'da kika'dik o'ika'ne kenpa'ti kenpa'da bueyhue'dik o'eapone. Konigepo "Dakiti Dios," ona'ika'ne.

⁵⁸ Konigepo Jesús Huairienyo'da daka' mogkika'. Kirigayo' daka' mogkika'. Nogiti nogiti daka' mogkika'. Batikhueada mogkika'. Jesustaj moknopoeapo Diosen bokika'po nama'da kikhue'dik mo'ene.

16

Pai'da huama'buy huaknopoe'eritaj huakupe a'bayokya'po yan'manigika'.

¹ Jerusalényo pai'da huama'buy huaknopoe'eritaj huakupe a'bayokya'po yan'manigika'. Konig Galacia huadaribayo huaknopoe'eritaj ijmana'uynig opud konigti yan'manigya'ika'. ² Aya' huame'noe ibaa'po huakupe e'ika' domingote suepi' yan'manigya'ika'. Huakka' e'tog'e'nayo sue'da huakka' yan'manigya'ika'. Do e'tiakte dakhuapa huakupe e'manigya'de' ya'eapet. Onte'ti onte'ti "beyok" manahue'dik mo'ika'apet. ³ Do e'tiakde'te huakupe kan'tohue'po sue'da huabokerekertaj opuda e'baktie'ea'de'te Jerusalényo ijmata'mona'apoy. Opuden huakupe mo'manigya'ika'nig on'tohua'apo. Kenpa'ti beroba'te kenda ijmanigmadoya'aponig on'tohua'apo. ⁴ Do hua'dik ee'nayo kenomeyere ijhua'apoy.

Nogyon nogyon ijhua'eapoy, Pabla oa'uyate.

⁵ Ijhua'udhuahua'po Macedoniabay do a'bata huadunya'po pokdik ijjeapoy. Nogok Corintoyo huakka' jakyo ijhua'apoy. ⁶ Opudere ijhue'da ijika'apetpi'. Uua' huaka'ok ijika'apetpi'. Opudere ijjundepo meyopi' ehua'te tihuapokdik o'neapone. ⁷ Huapokateda e'tiahuayta' pakhue' o'nene. Diosa e'paktayo opudere ijhue'da ijika'apoy ijnopoey. ⁸⁻⁹ Iyo Cristoen huadak hua'a manmadikika'dik ijjey. Huakka'ada e'nopo'korea'ta' on'paktok kenpa'ti huakka'ada Cristoen huadak hua'a pakhue' o'nika'nok. Iyoda Efesoyo Pentecostés fiestate ijpokanapoy.

¹⁰ Timoteo opudte e'tiaktayo 'uruu'da yan'toeti'. Do e'kapa'ti Diosen o'kika'nok 'uruu'da yan'toeti'. ¹¹ "Timoteo dakhue'da o'e." Huaahue' yaneti'. Do'te Timoteo ehua'te yan'tihuapokti'. Nogma'buyere o'nigey.

¹² "Corinto huaknopoe'eritaj a'bata huadeya'po nogma'buyere yahuati'." Apolostaj diga'da ena'tada oynayo huahue'dik o'epo. Nogok hua'dik o'epo o'hua'apo.

Ta'pote kene huaya' saludo Pabla o'madikta'mona'uyate.

¹³ Cristo o'tiakaponok daka' ya'nonmabo'ika'. Diostaj daka'da yanoknopoika'. Oknopoebatikhue' yanika'. Huabokerekonig me'pukhue' yanika'po. Diosen teyda yag'kika'. ¹⁴ Aya'da yag'kika'po di'da yan'maepo yag'kika'.

¹⁵ Estéfanas huatoeere huasi'poere Acaya huadaribaya' huakkuruda Cristotaj o'noknopoe'uyate. Cristoen huaknopoe'eritaj kenpa'da on'bathuapokika'. Oy opudtion kenpa' mo'nopoene. ¹⁶ Estéfanasomeytaj yan'nigpeikati'. Kenpa'ti Estéfanasen huathuapokeritaj yan'nigpeika'. ¹⁷ Estéfanas Fortunato Acaicoere on'tiakme'nok ijdurugpaki. Opud aya'da tiakhue'dik mo'enek kenomeynayo e'tiakte ijdurugpaki. ¹⁸ Diostaj nogiti eknopoe' montihuapokme'ne. Opudtaj konigti bo'tihuapokme'ne. Kenomey huadakda ogkika' yan'maknopoika'.

¹⁹ Asia huadaribaya' Diosen huabaktie'ea'eri huakupopakeria saludos on'dikta'mona'. Aguila Priscilaere kenpa'ti kenomeyen jakyo huakupopakeriere saludos on'dikta'mona'. Jesús Huairia o'paktok saludos on'dikta'mona'. ²⁰ Aya' huama'buyada saludos on'dikta'mona'. Huayahuaya di'da yan'maepo yan'mabajbaji'.

²¹ In saludo hua'a huadik ijdikta'monay. Do Pabla do'huedba'ada ijmadoyay.

²² Be'api' Jesucristo Huairitaj di' ehue' ee'nayo Diosa kenpa'da castiga kamagkike'. "Oro'en Huairi katiakke'." Ijjay.

²³ Jesucristo Huairia opudtaj daka' mo'toike'. ²⁴ Cristo Jesús me'nopo'tgenok opudtaj di'da o'nika'ne.

2 CORINTIOS

Pabloa onte'ti botta'a' Corinto huakka' jakyo huaknopoe'eritaj o'manigmadoya'uyate.

Pablo Corinto huaknopoe'eritaj o'manigmadoya'uyate.

¹ Do Pablo ijjej. Jesucristoen huadak hua'a kamanbatia'pakike'po Diosa me'ta'mona'uyne. Huama'buy Timoteoere ijjejo on'nigmadoya'ne. Corinto huakka' jakyo Cristoen huaknopoe'eri kenpa'ti Acaya huadaribayo Jesucristoen huaknopoe'eri mo'ene. Diosa boktie'ea'uyatenok Diosen mo'ene. Opudomeytaj on'nigmadoya'ne. ² Dios oro'en Apag o'epo Jesucristo Huairiere opudomeytaj daka' montihuapokike' kenpa'ti opudtaj daknopoa'da mo'nopo'noeyike'.

Pablo pai'da o'nopo'unhuahua'uy.

³ 'Urua'da o'e Dios. Apag Dios oro'en Huairi Jesucristoen hua'oj o'e. Oro'omey huaknopoe'eritaj mo'tinepahuika'po oro'omey huaknopoe'eritaj mo'noeynoeyike'. ⁴ Menokapi'oro'pai'da e'nopo'ete Diosa mo'nopo'durugpaka'ika'ne. Ken nogomey pai'da e'nopo'enayo nogomeytaj nopo'durugpaka'dik a'eya'po oro'pai'da e'nopo'ete Diosa oro'taj mo'nopo'durugpakika'ne nogomeytakon konigti manopo'durugpaka'dik o'ika'apone. ⁵ Cristo huakka'pai'da mo'nignopo'uynok oro'kon konigti Jesucristotaj oknopoka'po pai'nanada o'nopo'unhuahuika'ne. Jesucristotaj oknopoka'nok Cristoa mo'nopo'toepo huakka' mo'nopo'durugpaka'ika'ne. ⁶ Diosa opudomeytaj kamanopo'durugpaka'ike'po kenpa'ti opudomeytaj Diosere kamanoeanhuahuika'po oro'a pai'da on'nignopo'ika'ne. Oro'a pai'da e'nopo'ete Diosa oro'taj mo'nopo'durugpaka'ika'ne. Konigepo opudomey konigti pai'da e'nopo'enayo konigti Diosa mo'nopo'durugpaka'apone, mo'noeanhuahuika'apone. Diostaj moknopoe'po mo'nigpeika'po oknopoe'batikhue'dik mo'ika'apone. ⁷ Konig oro'pai'da o'nopo'ikay opudkon konigti pai'da mo'nopo'enok Diosa opudomeytakon daka' mo'nopo'durugpakika'apone. Oro'a kenpa' daka' o'nopoej.

⁸ Asia huadaribaya' digaj pai'da o'nopo'unhuahuamey. Kenda yan'nopoe', egomey pogomey. Cristotaj oknopoenok digaj da mogkame'ne. Ehue'da o'eapoy o'nopomey. ⁹ Oro'taj bo'arakapet nama'da o'nopome'nig'a. Diostaj nogiti oknopoe'dik a'eya'po digada pai'da o'nopomey. Diosanayo e'bueytaj noyhuada'dik o'e. Oro'nayo huata'da noyhuadahue'dik o'ene. ¹⁰ E'bueyaytada Diosa bo'tiokame'nok bueyhue' o'emey. Oydation Diosa bo'tioka'ne kenpa'ti bo'tioka'apone. Oro'taj bo'tiokadhuahuika'apone daka' o'nopoej. ¹¹ Pablotal yabatioka', Dios, yan'tiona'pakika'. Kenda opudomey e'nigtona'pakika'nayo Diosa oro'taj daka' bo'tiokika'apone kenpa'ti 'uruad'ada mogkika'apone. Kenpa'ti huakka'ada Diostaj dakiti o'nona'apo.

Corintoyo Pablo ehua'ta' e'pakada huahue'dik o'uyate.

¹² Nog aratbutere huadakda ijikika'mey. Opuderenayo nogiti huadakda o'kikame'ne. Kenpa'ti sigpi' engaña magkahue'da ijjejo 'uruad'ada o'nigkikame'ne. Kenda do'huednopoya'da ijnopoe'po durugda ijjikay. Diosen Nokirega be'tihuapokika'nok daka' ijjikay. Do'ada ijnopoe'po kahue' ijjikay. Konig Diosa me'nopoa'nok daka' ijjikay. ¹³⁻¹⁴ Huakka' huadikda opudtaj on'nigmadoya'uyne. Kenda opudomeya' aya'da huadik tiahua'yidik ka'ne'po kenpa'ti nopo'enka'dik ka'ne'po opud Corinto huaknopoe'eritaj on'nigmadoya'uyne suhue'ada mo'nopoenkame'ne. Opuda aya'da huadik e'nopoenka'ta' do Pabloa on'tipakne. Ken huame'noe oro'en Huairi Jesús e'tiakapote Pabloa daka' monmadikikame'ne opuda durugteda mo'nopoe'apet kenpa'ti opud 'uruad'ada Jesustaj moknopoka'po mo'nopo'yare'uy, konigepo do opudomeytaj durugda on'toepone.

¹⁵⁻¹⁶ Kenda daka' ijnopoej. A'madurugpakaya'po opudtaj botta'a' e'bata'huad'e'ta' e'pakada Macedoniayo ijhua'po Corintoyo ijpokpo opudtaj ijibata'huadunapoya' ijnopome'nig'a kenpa'ti nogok Macedoniaya' ijtia'kpo onte'ti opudtaj ijibata'huadunapoya'. Onte'ti ijibata'huadepo e'ta'huadunde'te Judea huadaribayo do'taj ta'mona'dik o'neapet. Nama'da ijnopoe'uy. ¹⁷ Kenda buttida ijnopoe'uyinig'a. Huahuedaded ijnopoe'po nama'da nopogehue' a'ey' ijnopoe'uyinig'a. Konig oknopogehue' hua'geria nogpa' nogpa' oda'ika' donayo nogpa' nogpa' ahue'dik ijjikay. ¹⁸ Diosa do'taj daka' o'nopoka'. Do nogpa' nogpa' ahue'dik ijjikay. ¹⁹ Kenpa'ti Jesucristo Diosen Huasi'po nogpa' nogpa' ahue' o'ika'. Buttida oa'ika'. Jesucristoen huadak hua'a Silvano Timoteoere opudtaj o'nonmadikikame'ne. ²⁰ Ken kenpa' Cristoa o'ka'apo kahued ee'ted Diosa huakkuruda Cristotaj buttida o'huaa'uyate. Konig Diosa buttida o'huaa'uyatenig Cristo o'tiakdepo o'kadhuahuika'uyate. Aya'da Diosen hua'a buttida o'ika' Cristoa o'manopoe'ika'uyate. Konigepo "Dios 'urunanada o'e," Jesucristotaj oknopoe'po buttida

oa'ikay. ²¹⁻²² Oro'omeya Diostaj daka' eknopogebatikhue' da ka'ne'po Diosa oro'taj bo'tihuapokika'ne. Diosa bo'tihuapokika'nok daka' Cristotaj oknopojika'ne. Okbatikhue' da oknopojika'ne opudomeyere. Opudtaere Diosen Nokirega mo'nopo'ojika'ne. Diosa oro'taj mo'baktie'ea'uyne. Kenda Diosen Nokirega mo'nopogea'ne oro'taj. Kenpa'ti Diosen o'ey, kenda Diosen Nokiregakon mo'nopogea'ne. Diosen Nokirega mo'nopo'tgenok Diosere Diosensi'po oro' o'epo durugnanada o'unhuahuika'apone daka' o'nopojika'ne.

²³ Opud Corinto huaknopog'eri ere dakhuea' huakika'eri o'nepo Diostaj nopo'koreahued o'nika'nok ighua'nanada e'manata' pakhue' ijje'po opudenbayo huahue' ijje'uy. Buttida o'nona'ne. Diosapi' buttida meknopogene. ²⁴ Opuda Diostaj daka' moknopog'ok konig opud oknopog'dik mo'ene e'manata' pakhue' o'nene. Diostaj opuda nogiti kamadurug-pake'po opudtaj e'mantihuapokikata' o'paki.

2

¹ Onte'ti opudtaj e'ta'huadenhuahua'ta' e'pakada onte'ti opud pai'da e'dik mo'enok onte'ti opudenbayo huahue' ijje'apoy ijnopog'uy. ² Doa opudomeytaj e'huatiaknayo huiyokada e'mana'nayo pai'da e'dik mo'enok. Pai'da mo'epo do'taj durugpakahue'dik o'nenok. ³ A'nenda o'nigmadoyame'ne. Dakhuea' huaka'eritaj yanoroka'de' on'nigmadoyame'nok do'ijtiakdepo huiyokada manahue'dik ijje'apet. Kenpa'ti opud pai'da ehue'dik mo'epet. Opudanayo do'taj durugda me'nea'. Opud Diostaj e'nigpee'nayo durugda ijje'apoy. Do durugda ee'nayo opudkon durugda mo'ika'apone. ⁴ Opudomeytaj pai'da nopo'eahue' a'maeya'po on'nigmadoyame'ne. Opudtaj huakka'da di'da mo'ene e'manopogea'taj ijpakpo pai'nanada o'noknopo'epo opudtaj on'nigmadoyame'ne.

Dakhuea' huaka'eritaj yanokkahueati' Pabloa o'mana'uyate.

⁵ Opudomey huaknopog'eria nogtiada dakhuea' o'ka'uynok opud suhue' moke'uynok. Do'takon suhue'da me'ea'uyne. Aya'tada opudtanayo suhue' mo'ea'uyne. Ke'na dakhuea' huaka'eria suigpi' pai'da mo'ea'uyne. ⁶ Ken dakhuea' huaka'eritaj opud huaknopog'eriomeya castiga mogka'deme'ne. Kenpa'da moname'ne. Nogiti dakhuea' onahue' yane'. ⁷ Ke'na o'nopo'korea'denok oy yanokkahueati' kenpa'ti yan'noeynoeyti'. Kentaj okkahueahue' ee'nayo kenpa'da suhue'da o'unhuahuika'apo. ⁸ Konigepo "Di'da o'ene," kentaj onte'ti ya'nonati'. Kenda diga'da o'nona'ne. ⁹ Do'taj menpa' e'nigpeikata' yanpakika'pet a'nopogeya'po opudtaj on'nigmadoya'uyne. ¹⁰ Be'tapi' opudomeya bokkahuea'de do'huakon ijbakkahueay. Be'api' do'taj dakhuea' egka'nayo kentaj yokkahueay. Opudomey daka' Diostaj kan'nigpeike'po kentaj yokkahueay. Cristoen huakpoteda yokkahueay. ¹¹ Toto' huairia oro'omeytaj engaña e'magkikata' diga' o'eretpakika' o'nopogene. Nama'da kahue' ka'nike'po ken huabokerektaj yokkahuea'demey.

Pablo Troas huakka' jakyo o'unhua'po o'mepu'kudhua'uyate.

¹² Cristoen huadak hua'a a'manmadikanhuaya'po Troasy huakka' jakyo yokyemey. Ikyede'po Cristoen e'manbatia'pakte huakka'ada e'peeta' on'pakme'. Huairi Cristoen huadak hua'a huakka' manbatia' pakdik e'egada ¹³ oro'omeyen huama'buy Titotaj huahuay-hue' ijje'po ijme'pu'kudhua'po, "ijhua'apoy," ijmananpo ijbakhua'mey. Macedonia huadaribayo ijhua'mey.

Cristotaj oknopojika'po toto' huairitaj sigpi' peehue' o'ika'ne.

¹⁴ 'Urua'da Cristoa mo'nigkika'uyate oknopog'epo kenpa'ti o'nigpeika'nok Diosa bo'tihuapokika'nok toto' huairitaj sigpi' peehue' o'ika'ne. Jesucristotaj oknopog'epo kenpa'ti o'nigpeika'po meyopi' ohua'ika'po Jesucristo 'uruda o'e' o'manopogea'ikay. Konig e'huirikonig o'nepo huabada Cristo 'uruda o'e' on'nojika'. 'Uru'huje'da Diosa bo'tihuapokika'nok konigepo "Dakiti Dios" ona'ikay. ¹⁵⁻¹⁶ Cristotaj huaknopog'eri Diosere on'neonhuahuika'apo. Cristotaj oknopog'hue' huag'erinayo kenpa'da on'mabueyapo. Diosere noeonhuahuikahue' o'neapo. Diosa o'paknok aya'tada Cristo Diosen 'urunanada huamanopo'yarea'eri o'eng' oro' e'manbatia'pakika'tada sue'da huakka' oknopog'hue' o'nepo kenpa'da on'mabueyapo. Diosere noeonhuahuikahue' o'neapo. ¹⁷ Huakka' huakupeta' on'pakpo huakka' nogyo nogyo on'hua'epo Jesucristoen huadak hua'a on'manbatia'pakika'. Oro'nayo ken konig kahue' o'ikay. Diosa oro'taj mo'ta'mona'uynok Jesucristotaj o'nigpeika'po daknopoada Jesucristoen huadak hua'a o'manbatia'pakikay.

3

O'matinepahui'po Jesucristoa Diostaj o'nigpeepo oro'en dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po mo'nigbuey'uyate. Kenda Diosa huaboa'da o'manopogea'de'uy.

¹ Kenda o'nona'denig donayo huadakda ijjeý onahue' o'nene. Kenpa'ti "Pablo huadakda o'e. Buttida o'manmadikika'." Be'api' e'nigmadoyaba' opudtaj nigta'monahue'dik mo'ene. Kenpa'ti "Pablo huadakda o'e. Buttida o'manmadikika'." Opuda' men'nigmadoya' do'a onahue'dik o'nene. Sue'ada ken konig e'nigmadoyaba' beroba' on'pakika'. ² Do daka' Jesucristoen huadak hua'a opudomeytaj o'nonbatia'pakonhuahua' uynok opudomeya Diostaj mo'nopo'korea'depo huaboa'da Jesucristota' mo'nigpeika'po 'urua'da bo'kika'apo. Aya'ada nogya' nogya' opud Corinto huaknopog'e'ritaj bo'tiahuaydepo Jesucristoen huaknopog'e'eri o'ne mo'tinopogepo Pabloa buttida o'manmadikika' on'nopogepo. ³ Oro'a Cristoen huadak hua'a o'manmadika' uynok opuda' Cristotaj mo'nopo'korea' uyne. Diosen Nokirega' mo'nopo'togonok 'urua'nada Cristoen bo'kika'nig aya'ada tiahuaydik o'nika'apo.

⁴ Opudtaj daka' ijmanmadikika'mey a'dik ijnopogey. Jesucristoa do'taj be'tihuapokika'nok Diostaj daka' yoknopokay. ⁵ Katepi' doada ijnopogepo kahue'dik e'eda Diosa be'teypaka'nok aratbuttaj Jesucristoen huadak hua'a manmadika'dik ijjeýo Diostaj manopo'korea'dik ijjeý. ⁶ O'matinepahui'po Jesucristoa Diostaj o'nigpeepo oro'en dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po mo'nigbuey'uyate. Kenda Diosa huaboa'da o'manopoga'de'uy. Ken Diosa bo'tihuapokika'nok kenda manbatia'pakika'dik ijikay. Diosere a'nounhuahuikaya'po Moisésenba' e'nigpeika'ada mo'epo kenpa'da bueydik o'epone. Diosere a'nounhuahuikaya'po Diosen Nokirega' mo'nopo'togepo bo'tihuapokika'apone. Moisésenba' noeanhuahuikahue'dik mo'ene. Diosen Nokireganayo mo'noeanhuahuika'apone.

⁷ Moisésenba' huakkuruda huidpentate Diosa o'manigmadoya'uyate. Moisésstaj Diosa hua'a e'yokde'te Dios senognanada 'urunanada o'enk Moisés o'teya' o'bahuahuarakpo ke'nenkok senognanada o'epo israel aratbuta Moisésenkotaj okpodejhue'dik o'nuyate. Koksenognanada e'eda sig sig okta'bitonyakuyate. Ken Moisésenba' huidpentate Diosa o'madoya'uyatenig 'urunanada e'eda kenpa'da mo'mabueya'ika'ne. ⁸ Kenda Diosen Nokireganayo mona'ika'nig 'urua'nananada o'e. Noeanhuahuika'dik mo'ika'apone. ⁹ Ken Moisésenba' 'urunanada o'epo oro' e'peedeada dakhuea' o'kika'nig o'nopogedepo kenpa'da bueydik o'epoy o'nopogene. Diosa mo'tinepahui'po oro'en dakhuea' e'ka' bokkahuea'po, huadakda mo'ene, Diosen Nokirega' mo'nopogea'ne. Diosen Nokireg hua'a 'urunanada o'e. ¹⁰ Konigti Moisésenba' 'uruda o'uyng'a oynayo konig 'uruda ehue' o'e. Oynayo Diosen Nokirega' 'urua'nananada huanopo' mo'ea'ne. ¹¹ Moisésenba' huamame'puka' senogda on'ba'e'uyatenig'a ida Moisésenba' ehue'da o'epo. Diosen Nokireganayo 'urua'da Jesucristoen huadak hua'a mo'nopogea'ne kenpa'da o'eonhuahuika'apone.

¹² Diosen Nokirega' Diosere mo'noeanhuahuika'apone daka' oknopogey. Jesucristoen huadak hua'a buttida o'e daka' oknopogepo me'pukhue'da o'manmadikikay. ¹³ Konig Moisésa o'ka'uyatenig konigti kahue' o'ikay. Moisésenkotaj senogda o'epo daka'da okbatitikpo israel aratbuta okpodejhue'dik o'nenok Moisésa huata' o'kottidoka'uyate. ¹⁴ Kenpa'ti israel aratbuta Moisésstaj e'peegada nopoenkahue'da o'nuyate. Oyda kenpa'ti Moisésenba' e'peegada israel aratbuta nopoenkahue'dik o'nika'. Cristotaj o'oknopogedepo Moisésenba' nopoenka'dik o'nika'apo. ¹⁵ Kenpa'ti oy Moisésenba' e'peegada israel aratbuta nopoenkahue' o'nepo konig e'kottidoka'nig o'nepo nopoenkahue' o'ne. ¹⁶ Jesucristo Huairitaj on'opo'korea'depo konig e'kottidoka'nig e'eda oktikujdepo huaboa'da Diosen hua'a nopoenka'dik o'ne. ¹⁷ Huairi Jesucristoen Nokireg o'epo Diosere mo'noeanhuahuika'pone. Jesucristoen Nokirega' oro'omeytaj mo'nopo'togonok huanopoda Diostaj e'nigpeika'ta' o'pakika'ne kenpa'ti Diostaj e'durugpaka'ta' o'pakika'ne. Diostaj dakhuea' e'nigkikata' pakhue' o'ene. ¹⁸ Konigepo oro'omey Cristoen huaknopog'erinayo okkottidokahue' o'epo Jesucristotaj nogiti nogiti oknopoenka'po, nogiti nogiti o'nigpeepo nogiti nogiti konig Cristonig 'urunanada o'epone. Jesucristo Huairi Nokireg o'epo oro'omeytaj 'urua'nanada mogkika'ne. Diosa oro'taj Cristonigti 'urua'nanada mogkika'apone.

4

¹ Konigepo Diosa me'tinepahui'po me'ta'mona'uyngok Jesucristoen huadak hua'a ijmanbatia'pakika'po batikhue'da ijikay. ² Kan'manopo'kore'po nama'da huadik manbatia'pakhue' ijjeýepoy ijja'uy. Nama'da Jesucristoen huadak hua'a manmadikahue' ijjeýo Diostaj kenpa'ti aratbuttaj birahue' ijjeýo buttida Jesucristoen huadak hua'a ijmanmadikikay. ³ Jesucristotaj oknopogehue' huag'erionmey kenpa'da Diosbayoa' on'mabueyapo. Kenomeynayo Jesucristoen huadak hua'a nopoenkahue'dik o'nika'. ⁴ Jesucristo Diosonigton o'ika'. Jesucristoen huadak hua'a konig huakjeytone' 'urunanada ee'tada oknopogehue' huag'e'eri tiahuayhue'ka'ne'po nopoenkahue'ka'ne'po toto'a nama'da o'mana'ika'. ⁵ Ijmanbatia'pakpo huata'da huahue' ijikay. Jesucristo Dios Huairi o'e ijmanmadikikay. Jesús o'paknok donayo opudomeyen huanaba'nig ijikay. ⁶ Sikkiregya' "Huakjey kata'te," Dios oa'uyate. Kenpa'ti oro'en huanopoya' konigjeyda Diosa nopo'eyda

mo'ea'ne. Dios 'urunanada o'e a'nopeaya'po Diosa huanopoya' jeyda mo'ea'ne. Jesucristo 'urua'nanada o'enok Dios 'urunanada o'e oro'omey oknopo'e dik o'ika'ne.

Jesucristoen huadak hua' a'umanadikika'po pai'da ijnopo'ika'po Jesucristo 'urunanada o'e ijmanopo'e'ikay. Pabloa o'manigmadoya'uyate.

⁷ Diosensi'po Jesucristo 'urunanada o'e huanopo'ada daka' ijnopo'ikay. Jesucristo Huairi o'epo oro'omeytaj mo'nigbuey'uyate huanopo'ada ijnopo'ikay. Oro'enso'nayo konig sorokkosonig ida sakdik o'eaponok Dios teyda o'e, donayo teyhue'da ijyey aratbuta nopo'ika'dik o'nika'. ⁸ Aratbuta do'taj dakhuea'da me'nogkadhuahuika'ne. Nogpa' nogpa' dakhuea'da me'nogkadhuahuika'nig'a Cristotaj oknopo'ebatikhue' ijikay. Katia'ta ijka'apet e'nopo'ikada oknopo'ebatikhue' ijikay. ⁹ Dakhuea'da me'nogkadhuahuika'nig'a Diosanayo do'taj 'enhue' me'ika'ne. Sorokte do'taj be'api' e'epni' huabueya'da ehue'dik ijikay. ¹⁰ Konig aratbut Cristotaj dakhuea'da o'nogka'po o'darakuy. Konigti do'takon dakhuea'da me'nogkika'ne. Aratbuta kan'tiahuaypo kan'nopoenke'po meyopi' ijhua'ika'nig Jesusa me'nopo'to'ika'ne. ¹¹ Jesus donopoyo o'epo me'to'ika'nok aratbuta kenda kan'tiahuayike'po do Jesucristoen huadak hua'a humanmadika'eri ijnoepo bueyhued ee'ted do'taj nogok nogok e'arakta' men'tipakika'ne. ¹² Donayo pai'da ijnopo'epo ijbuayayikay. Opu'd Jesucristotaj moknopo'enok Diosa daka'da mo'noeahuahuika'ne.

¹³ "Diostaj yoknopo'epo Diosen huadik ijbatiap'pakmey." Apagba'te kenpa' o'manigmadoya'uyate. Do kenpa'ti Diostaj yoknopo'epo Jesucristoen hua'a ijmanbatia'pakikay. ¹⁴ Jesus e'bueytada Jesus Huairitaj Diosa o'noyhuada'uyate. Kenda oro'omey o'nopo'ika'nok Diosa oro'takon Jesuseretaj mo'noyhuada'apone. Oro'taj opudomeytere Diosyo bo'tohua'apone. Kenpa'da Jesusere o'noeahuahuika'apone. Kenda daka' o'nopo'ika'ne. ¹⁵ Opudomey Cristotaj daka' kanoknopo'e kenpa'ti Diostaj daka' kan'nigpe'ike' huakka'pai'da ijnopo'enhua'huikay. Kenpa'ti Diosa mo'matinepahui'nok opudomeyere huakka'ada daka' o'noknopo'epo "Dakiti Dios" huakka'ada o'nona'ika'apo. Kenpa'ti Dios 'urunanada o'e o'noknopo'epo o'nona'ika'apo.

¹⁶ Konigepo Diosen hua'ataj ijmanbatia'pakpo batikhue'dik ijikay. Do'huedso' nogok nogoka' ijtone'pakpo e'arogpi' aya'me'noeda Diosa be'teypaka'ika'ne. Do'hued nokirega nogiti nogiti Diostaj yoknopo'ikay. ¹⁷ Oknopo'ehue hua'e'eria Cristotaj on'huadiaypo oro'taj dakhuea'da mogkadhuahuika'nig'a oro' konig sigda huakka'pai'da o'nopo'epo a'ti onte'ti pai'da nopo'ikahue'dik o'epoy. Jesucristoere Diosere 'urua'nanada o'noeahuahuika'apone. Durugnanada o'noeahuahuika'apone. ¹⁸ Katetapi' oyda o'tiahuayika'nignayo ona'ti tiahuayhue' o'ika'apone. Kennayo o'tiahuayika'nig o'epo. Katetapi' oyda o'tiahuayika'nig pakhue' o'ika'apone. Katepi' Diosen kurudy'o tiahuayhue' o'unhuahuika'nignayo kenpa'da o'nunhuahuika'apo.

5

¹ Oro'omey e'bueyde'te huaboso' oro'en o'epo. Huabokerekada kahue' ee'tada Diosa o'ka'depo kurudy'o Diosere o'unhuahuika'apone. ² Oro'omey huaknopo'e'eri oro'en huaso'taj o'tinosikdepo kurudy'o Diosere ehua'ta' o'pakika'ne. Diosa huaboso' egka'deta' o'pakika'ne. ³ O'bueydepo huaso' ehue'da e'eadada huaboso' oro'omeyen o'epo. ⁴ Oro'enso' o'noepo pai'da o'nopo'unhuahuika'po e'bueyta' pakhue' e'eadada Diosa huaboso' egka'deta' o'pakpoeyopo Diosere e'noeahuahuika'ta' o'pakika'ne. ⁵ Diosa huaboso' daka' monigka'denok nogok Diosere o'noeahuahuika'apone. Kenda oro' daka' kan'nopo'ike'po Diosa ke'nen Nokireg bo'yokuyne.

⁶ Konigepo Diostaj daka' oknopo'epo kirigayo' durugda o'ikay. Oro'omey huaknopo'e'eri kenigapi' huabayok in huadriyo o'noika'po Jesus Huairiyo huahued o'epo kurudy'o Jesus Huairiere ehued o'ene. ⁷ Kurudy'o Diosere monig o'epat nopogehued o'epo Jesucristotaj oknopo'epo o'nigpe'ika'po o'noika'ne. ⁸ Daka' Diostaj oknopo'epo oro'en huaso' e'endeta' o'pakpo Jesus Huairiere e'ika'ta' o'pakne. Kenerenayo huadaknanada o'ika'apone o'nope'ne. ⁹ Oro' e'noepi' e'bueypi' Jesus Huairitaj e'durugpaka'ta' o'pakika'ne. ¹⁰ Aya'ada huaknopo'e'eria Cristotaj kurudy'o huahua'dik o'epone. Cristote e'koka' nigmabodik o'epone. Aya'da katepi' oro'omey o'kadhuahua'uy huadak e'ka' dakhuea' e'kapi'. Kenda Cristo mo'tinopo'epone. In o'noika'nig'a oro' huadak e'kika'uy'nayo Diosa katepi' huadak ee' mo'nigkadhuahuika'apone. Oro'taj mo'durugpakika'apone. In o'noika'nig'a oro' daka' kahue' e'kika'uy'nayo Diosa katepi' huadak ee' nigkahue'dik mo'ika'apone. Oro'taj durugpakahue' mo'ika'pone. Konigepo oy Jesus Huairitaj mon'durugpaka'ika'.

Diosa oro' huaknopo'e'eriomeytaj mo'nopo'noey'uyate. Pabloa o'manbatia'pakuyate.

¹¹ Do Diostaj yokme'pukpo nigpe'ika'dik ijika'po Diostaj nopo'korea'dik yane' aratbuttaj ijmanikay. Kenpa'ti Diostaj ijmanopo'epay. Konig daknopo'da ijikay. Buttida ijmanikay. Diosa me'tinopo'ene. Daknopo'da ijika'po buttida o'nonika'po opudtaj e'manopo'ea'ta'

ijpakikay. ¹² Do'huada ijpakpo huata' doda huadak ijjikay. Ahue' e'jka'tada do'taj daka' mentinopog' o'nona'nok huamanmadika'eri opudere "Judío ijjej." "Bokerekensi'dak ekteg ijjej." "Urua'da ijtiona'pakikay." "Huaitake' jakyo ijkudikay," on'batia'pakika'nig'a huanopoya' dakhuea'da on'noipoika'nig kenomeytaj Pabloa buttida o'batia'pakika' huaa'dik mo'ëapet. ¹³ Do ijjeretpakpo Diostaj ijnigpeika'nok "Pablo huasegda o'jka'," aratbua huaa'dik me'nene. Opudomeytaj a'batihuapokya'po Diostaj ijjeretpakpo ijnigpeikay. ¹⁴ Cristoa oro'taj di'da mo'ënok oknopogepo kenpa'da Diostaj e'nigpeika'ta' pakika'dik o'ëne. Aya'ada oknopoka'dik me'nike'po Jesucristoa mo'nigbuey'uyate. Oro'en dakhuea' e'kika'te Jesucristoa mo'nigbuey'uyate. ¹⁵ Aya'ada on'noepo Cristotaj o'noknopogepo kenomey kenpa'da ontehuapa'da nignoikahue' ka'nike'po Cristotayo'da nignoika'dik ka'nike'po aya'tada Cristoa mo'nigbuey'uyate. Huaknopog'erien dakhuea' e'ka'taj a'bakkahueaya'po Cristoa mo'nigbuey'uyate kenpa'ti oro'taj 'urunopo'da a'magkaya'po Diosa huakudaka'da e'bueytada mo'nignoyhuada'uyate. ¹⁶ Oro'mey aratbutta o'batiahuayopo konig o'ne, konig huadakpi' dakhue'pi oynayo matinopogehue' o'ëne. ¿Be'a ke'nen huaoj? ¿Kate aratbut ya'ë? ¿Kate yakiket? Ken konig oyda matinopogehue' o'jka'ne. A'nennayo be ya'et Cristotaj o'tinopog'ika'uyunig'a, ¿Be'a ke'nen huaoj? ¿Kate aratbut ya'ë? ¿Kate yakika'? Ken konig o'tinopog'uyunig'a oynayo kenda konig Cristotaj tinopogehue' o'jka'ne. Diosen Huasi'po o'ë o'noipoika'ne. ¹⁷ Oro'mey Cristotaj oknopogepo Diostaj o'nopo'korea'depo Cristoenyo'da o'ëdepo huabonopo'dakon o'ëne. Konig a'nenda oknopogehue' o'ikame'ne ona'ti nopogehue' o'ëne. Konig a'nenda katetapi' diga'da o'eretpakikame'nig'a ona'ti pakhue' o'ëpo a'nenda nama'da o'kikame'nig'a onte'ti kikhue' o'ëne. Konig Diosa o'paknok huaboa'da o'nopogepo, o'pakpo, o'kika'po. Oynayo huabonopo'da o'ëpo o'noika'ne.

¹⁸⁻¹⁹ Kenda aya'da Diosa mo'nigka'po Cristoa Diosensi'po hueypa cruzte mo'nigbuey'uyatenok oro'taj mo'noeya'ne, oro'en dakhuea' e'ka' bokkahueame'ne. Dios Cristoere o'ëpo aratbuten dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po onte'ti "dakhuea' boka'ne," onahue' mo'ëapone. Kenpa'da bokkahuea'uyne. Kenda Cristo mo'nigka'uyunok, Diosa aratbuttaj o'manoeya' kenpa'ti o'bakkahuea' kamanbatia'pakike'po Diosa do'taj me'ta'mona'uyne. ²⁰ Konigepo Cristoa be'ta'mona'nok nogbayo nogbayo ijhuaudhuahuka'po Jesucristoen huadak hua'a ijmanbatia'pakikay. Diostaj nopo'koreahued e'ë'nayopi' Diosen eretpakhue' e'ë'nayopi', "yan'nopo'korea' Diostaj yan'noeya'." Jesucristoere ihua'da o'nonika'ne. ²¹ Jesucristoa aya' Diosa e'huapak o'nigpeepo o'kika'uyate. Dakhuea' kahue'da o'jka'uyate. Cristotaj konig dakhuea' huaka'erinitaj Diosa pai'da mo'nignopo'ëa'po mo'nigbueya'uyate. Cristo oro'taj mo'nigbuey'uyunok Diosa oro' huaknopog'eritaj konig 'urunopo'da ka'nike' tinopog'ëdik mo'jka'ne.

6

¹ Ken Timoteo doere Diostaj o'nigpeika'po Jesucristoen huadak hua'a o'manbatia'pakika'po kenpa'ti o'manmadikika'po opud Corinto huaknopog'eritaj ihua'da o'nona'ne. Konig Dios opudtaj di' o'maepo opuden dakhuea' e'ka'taj a'bakkahueaya'po Jesucristoa mo'nigbuey'uyate. Kenda okkahuehue' yanika'. Daka' yan'nigpeika'. Ihua'da o'nona'ne.

² Kenoka' opudtaj doa on'tinepahui'po "Dakhuea' e'ka' menopo'yarea'." Opudaj e'nona'te on'nigpe'uy. Enade'te on'tihuapokpo dakhuea' e'ka' on'nopo'yarea'uyne. Kenda Diosa oa'uyate.

Yan'pee'. Oyda yan'nopo'korea'. Diosa mo'tinepahui'po opudtaj e'manopo'yarea'ta' o'pak.

³ "Pablomey huadak kikhue' o'nenok Jesucristotaj oknopogehue' ijjeapoy." Aratbuta kenda ahue' ka'ne'po sigpi' dakhuea' kikhue' o'jka'y. ⁴ Oro' pai'da o'nopo'unhuahukay oro'taj aratbut dakhuea'da mogkika'pone, pai'da o'jka'pone, oknopogebatikhue' o'ëpo. Diosen daka' o'kika'nok opudomeytakon mo'nopog'ëika'ne. ⁵ Huabokereka menhuadiaypo ke'poda do'taj menbitbituynye, huabakuda' jakyo nogok nogok megkudjka'ne, huakka' aratbut ogkupopakpo huiyokda men'huadiaypo men'boy'uyne, huakka' i'baika'po, sikyoereda i'baa'bedika'po sue'da ijtay'ikay. Nogok nogok bapehue' ijika'po sigda i'jbapikay. ⁶ Diosen huadak hua'a huamanbatia'pakikeri ijjej. Kenda opudtaj a'manopog'ëaya'po huadakyo' i'jkikay. Dakhuea' kahue' ijika'po. Diosen buttida hua'a huakka'da i'jnopoikay. Jesucristo o'manigbuey'uyate kenpa'ti o'noyhuaduyate daka'da i'jnopoikay. Aratbuta be'api' do'taj dakhuea'da egka'tada diayhue' ijikay. Huadakno'po'da di'da ijje'po huadakda i'jkikay. Diosen Nokirega me'nopo'toepo be'tihuapokika'ne. Daka'da di'da i'jmaikay. ⁷ Buttida huadik i'jmanikay. Kenpa'ti Dios teyda o'ëpo be'tihuapokika'nok Diosen i'jkikay. Diostaj daka' i'jnigpeika'po toto' huairitaj yogkikay. Kenpa'ti Diosa be'tihuapokika'po toto'taj be'tiokika'ne. ⁸ "Pablo 'uruda o'kika'." Aratbuta on'da'ika'.

Nogok “Pablo dakhuea’da o’ka’.” Nog aratbuta on’batia’pakika’. “Nama’da huaa’eri j’ene,” me’nonika’ne. Kenpa’ti nogomeya “attida huaa’eri j’ene,” me’nonika’ne. ⁹ “Pablotaj nigpeehue’dik o’ey.” Sue’ada do’taj men’tinopoika’ne. “Pablotaj nigpeedik o’ey.” Nogomeya men’tinopoika’ne. “Pablo o’bueydeapo.” Nogomeya nama’da on’nopoika’. Do’taj dakhuea’ huaka’eria castiga egkika’ada huabueyya’da arakhue’ me’neme’ne. ¹⁰ Huakka’mon Jesustaj oknopoehue’ o’nenok suhue’da e’eadia Diostaj yoknopoepo durugda ijikay. Pai’da ijmanigepo katepi’ toehue’ ijjepe Diostaj kanoknopoepo huakka’tada ijbatihuapokikay. Katepi’ sigpi’ toehue’ ee’pi’ Diosa aya’da beyokika’ne. Ken konig ijika’po Diosen huadakda huakika’eri ijika’nig kenda aya’ada nopo’e dik o’ne. ¹¹ Opu’d Corinto huaknopo’e eritaj daka’ e’manbatia’pakta’ ijpakpo daka’ o’nona’ika’ne. Opu’domeytaj di’nanada o’nene, egomey pogomey. ¹² Do’taj sigda di’ o’nika’nig’a opudtanayo di’nanada o’nika’ne. ¹³ Opu’dtaj konig do’huedsi’potanig ’urua’da o’nonika’ne. “Konig opudtaj di’nanada o’nika’ne. Do’taj konigti di’da menika’.” Daka’ o’nona’ne.

Dios o’noehnuahuika’. Oro’enso’ konig Diosen jakonig o’enek Diosen Nokirega mo’nopo’toika’ne.

¹⁴ Oknopoehue’ huag’eriere ehue’ yanika’. Huadak huaka’eriere dakhuea’ huaka’eriere ehue’dik o’ika’. Konig oknopoehue’ huag’eritaj toepakhue’ yanika’. Kenere e’toepaknayo oknopoehue’ huag’eri huadak huaka’eriere ehue’dik o’nepo nogpa’da e’kika’ta’ on’pakika’. Huakjeyere sikkireg ehue’dik o’e o’nopoene. ¹⁵ Konigti Cristoere toto’ huairiere onyo’ nopoehue’dik o’nika’. Oro’omey o’nopoene. Kenpa’ti huaknopo’e eriere oknopoehue’ huag’eri konigti pakhue’ o’nika’apo. ¹⁶ E’ketka’ dios hueretda Dios ehue’ o’e. Diosen jakyo e’ketka’ dios ehue’dik o’ika’ o’nopoene. Diosen Nokirega mo’nopo’toika’po oro’omey huaknopo’e eri konig Diosen jakonig o’ika’ne.

“Kenomeyere ijika’apoy. Kenomeyere ijhua’ika’apoy. Kenomeyeyen Dios ijmanigika’apoy. Kenomey do’hued aratbut o’nika’apo.” Diosa oa’uyate. ¹⁷ Kenpa’ti Diosa inpa’ oa’uyate: “Oknopoehue’ huag’eriere mo’ika’uyne. Kenomeytaj yan’bakhua’po kenomeyere ikahue’ yanika’. Kenomeytaj toepakhue’ yanika’. Konig dakhuea’ ogkika’ konigti sigpi’ kahue’ yanika’. Kenda egkika’ta’ opudtaj durugda e’dik o’neapone. ¹⁸ Opu’den hua’oj ijjeapoy. Opu’d do’huedsi’po mo’epone.” Diosa o’mana’uyate. Dios Huairi teynanada o’epo o’mana’uyate.

7

¹ Kenda Diosa on’nigka’apone o’mana’uyate, huadi’da egomey pogomey. Konigepo oro’en dakhuea’ e’ka’ mo’nopo’korea’po onte’ti ’urua’da mogkika’. Kenpa’ti Diostaj mo’nokme’pukpo Diosen hua’ayo’da mon’pakpo Diostayo’da mon’nigpeika’.

Corinto huaknopo’e eriomeya nama’da dakhuea’ o’kikay on’nopo’depo on’nopo’korea’uyate.

² Do’taj Pablotaj di’ menika’. Opu’domeytaj do’hua be’tapi’ dakhuea’ ogkahue’ o’ne’uyne. Opu’domeytapi’ do’hua nogtatipi’ nama’da onahue’ o’ne’uyne. ³ “Dakhuea’ bokame’ne,” onahue’ o’nene. Kenda konig o’nona’depo, “di’da o’nene.” Oy di’da o’nene. Nogoktion di’da o’nika’apone. ⁴ Huadak bo’kika’nok daka’ o’noknopoene. Opu’domey Jesucristotaj daka’ moknopoepo Diostaj mo’nigpeika’nok durugda ijje. Do pai’da e’nopo’ika’pi’ opudomeytaj huakka’ ijdurugpaki. Opu’domey Diostaj daka’ moknopo’nok huakka’ ijdurugpaki.

⁵ Macedonia huadaribayo ijtiakdeme’po do pai’da ijnopo’eunhuahuika’po batikhue’da pai’da ijnopo’eunhuahuikay Meyopi’ ijhua’ika’mey do’taj ke’poda diga’da o’nogkikame’ne. Huaknopo’e eritaj kenpa’ti Cristoen huadak hua’a e’manbatia’pakte dakhuea’ on’bahua’aika’po kenpa’ti huaknopo’e eritaj on’magkika’nok huaknopo’e eri daka’ yanoknopo’ikapet onte’ti oknopo’ebatikhue’ ya’neapet ijnopo’epo ijme’puke’ika’uy. ⁶ Suhue’da o’nepo pai’da ene’ti Diosa o’madurugpaka’ika’. Diosada do’takon me’durugpakame’ne. Do’taj Titotaj Diosa me’nigtotiakpo do’taj me’durugpakame’ne. ⁷ Titoa be’huatiakme’nok ijdurugpakmey kenpa’ti opudomeya Titotaj mo’durugpakame’nok doakon on’tipeepo durugnanada ijjemey. Do’taj huakka’ eta’huadeta’ bo’pakika’ne. Do’taj suhue’da mo’ika’po kenpa’ti do’taj mo’mepu’kudhuahuame’ti Titoa kenda mename’nok nogitinada huakka’da ijdurugpakmey.

⁸ Beroba’ on’nigmadoya’uyne. Bo’tiahuaydepo sue’me’noeda suhue’ e’uyyi’ nogpa’da ijmanigmadoya’uy nopoehue’ ijje’uy. ⁹ Oyda durugda ijje. Suhue’ mo’e’uynok do kenpa’ti durugda ehue’ ijje’uy. Suhue’ mo’epo Diostaj mo’nopo’korea’uyne. Diosa o’pakpo mo’nopo’korea’uyne. Konigepo ijdurugpaki on’nigmadoya’uyne dakhuea’da nigkahue’ o’ne’uyne. ¹⁰ Suhue’ mo’epo dakhuea’ e’kika’ Diostaj mo’nopo’korea’po onte’ti Diostaj mo’nigpeika’nok Dios durugda o’epo dakhuea’ e’ka’ mo’nopo’yarea’po

Diosere mo'noeahuahuika'apone. Onte'ti suhue' ikahue' mo'eapone. Oknopogehue' huag'erinayo suhue' e'eada nopo'koreahue' o'nika'po kenpa'de on'mabueyapo. ¹¹ Opud suhue' mo'unhua'uayne. Suhue' mo'ika'depo Diostaj digā'da e'nigpeeta' bo'pakuynok. Kenbokerektaj castiga ogkahued Diostaj bo'eretpakpo mo'en'uy. Onte'ti dakyo'da e'kikata' be'pakika'uy. Nogok do'taj eta'huadeta' bo'pakuayne. Castiga mogka'uynok dakhuea' ogka'uy opudtaj be'api' huahue'dik mo'ene. ¹² A'nenda opudtaj on'nigmadoya'po kenbokerek dakhuea' huakika'eritaj kenpa'ti ke'na o'birae'uynigtaj kenomeytaj sue'pi' ijme'pu'kepo on'nigmadoya'ne. Diosa bo'tiahuayika'po oro'taj huakka' di' mo'ene kenpa'ti oro'taj huakka' mo'time'pu'kepo opudāda kenda kan'nopogē'po on'nigmadoya'uayne. ¹³ Oro'taj huakka' di' mo'ēnok onte'ti me'pu'kehue' o'ēdepo durugda o'ey.

Durugda o'ēdepo Tito opudenbaya' behuatiakdepo durugnanada o'ēnok oro'omeykon nogiti durugnanada o'ey. Tito opudere eē'te daka' bo'kika'nok durugda o'ika'uy. ¹⁴ Opud Corinto huag'erienbaya' Tito huahued eē'ted "huadakda huaknopogē'eri o'nepo Diostaj on'nigpeika'." Titotaj buttida yona'mey. Nama'da onahue' ijje'po birahue'dik ijje'y. Tito opudere o'ēdepo aya'da opudtaj onhuua'po buttida onhuua'uynok kenda bo'tiahuay'uy. ¹⁵ Titotaj konig huairitanig bo'eme'po mokme'pukme'ne kenpa'ti kenta' mo'nigpeikame'ne. Kenda oy Tito okkahuehue' o'ika'po nogiti nogiti di' mo'ika'ne. ¹⁶ Diostaj kenpa'ti do'taj mo'nigpeika'nok do Pabla daka'da on'tinopogē'po durugnanada ijikay.

8

Huaknopogē'eri pai'da huag'eritaj huakka'da on'bayokuyate.

¹ Macedonia huadaribayo huaknopogē'eritaj 'uru'nopoa'da o'magkame'te Diosa. Oy kenda opudtaj e'manbatia'pakta' ijpaki, do'hued egomey pogomey. ² Macedonia huaknopogē'eri pai'nanada en'no'po'eonhuahuapi' oknopogē'batikhue'ada huanopo'ada durugda o'nika'po. Kenpa'ti pai'da eē'pi' sonnopo'da Jerusalén pai'da huaknopogē'eritaj huakka'mon on'bayokuyate. ³ Huakka' e'yokta' on'pakpo on'bayokika'uy. Kenda bahuaa'dik ijje'y. Konigda bayokdik o'nika'po huakupe on'bayokika'uy. Kenpa'ti on'pakpo nogitida huakka'da on'bayokika'uy. ⁴ Jesucristotaj huaknopogē'eritaj durugteda e'bayokta' on'pakpo, "Jerusalényo huaknopogē'eritaj oro'en huakupe yan'manigtohua'." Oro'taj ighua'da mona'uayne. ⁵ Huakupeyo'da on'manigta'mona'apo ijnopogē'uynig'a huakkuru Diostaj a'nigpeikaya'po ke'nen huaso'kon on'yokuy, nogok Diosa o'paknok oro'takon nigpeika'dik o'nuy. ⁶ A'nenda e'manige'ika'uyada Titotaj opuden huakupe katetehue' bo'yokika'uy kenda e'manige'ika'da aya' manige'hued o'epo. Konigepo "Corinto huaknopogē'eritaj onte'ti yabahuahuati'. Jerusalényo huaknopogē'eritaj dakhua'pa huakupe a'manigbaeya'po yahuati'." Titotaj yona'uy. ⁷ Ken opud Corinto huaknopogē'eri Diostehuapa' katepi' huakka'da nogda nogda 'urudayo' bo'kika'ne. Jesucristotaj daka' digā' moknopojika'ne. Diosen eknopogē' daka' mo'manmadikika'ne. Diosen huakka' mo'nopogēne. Diostaj e'nigpeika'ta' huakka' bo'pakika'ne. Kenpa'ti oro'taj huakka' di'da mo'ika'ne. Konigepo kenpa'ti huakka'da bo'pakpo pai'da huaknopogē'eri huama'buytaj yan'bayokikati'.

⁸ Yan'bayokika' onahue' o'nene. Nog huaknopogē'eria huakka'da on'pakpo on'bayokikame'tenig opudomeytaj e'manopogē'a'ta' ijpaknok opudomeya' di'nada on'maika' nogomeya' kan'nopogē'po daka' yan'bayokikati'. ⁹ Huairi Jesucristo huakka' mo'tinepahui'po di'da mo'ene. Mo'nopogēne. Diosere Jesucristo o'ika'po aya'tada o'matogē'ika'uyate. Opudomeytaj huakka' di' mo'epo kurudyo aya'da o'maandepo pai'da o'manigyahue'uyate. Opudomey Diosere durugnanada kan'manoehua'huike'po Jesúsa pai'da o'manigyahue'uyate. Konigepo Jesucristonig di'da yan'maepo nogomeytaj yan'bayokika'.

¹⁰ Opudtehuapa' dakda ka'nike'po on'boroayne. Do'taj daka' yan'pegē'. A'nen nobayok pai'da huaknopogē'eri Jerusalényo huakupe a'ta'monaya'po opudomey huaboa'da bo'yokika'uy. Kenda huakka' bo'pakpo bo'yokika'uy. ¹¹ Oydakon huakupe nogda yan'bayokonhuahua'po kenpa'ti aya'da yan'dakeati'. Konig a'nen huakka' e'bayokta' bo'pakuy oydakon konigti huakka' yan'pakpo yan'bayokikati'. Huakka' e'tahuagē huakka' yan'bayokikati' Sue'da e'tahuagē sue'da yan'bayokikati'. ¹² Be'api' e'yokta' e'paknayo sue'pi' e'tahuagē sue'da e'yoknayo Diosa durugda o'ēapo. Huakka'mon e'tahuagē huakka'mon e'yoknayo Diosa durugda o'ēapo. Sue'da e'tahuagē huakka' yan'bayokti'. Diosa ahue'dik o'e.

¹³ Ken Jerusalén huaknopogē'eri huakka'da huakupe kan'matogē' opudomeynayo pai'da e'dik ka'ne' kenda doa pakhue' e'eada ¹⁴ opud kenomeyere onigonigayo' huakupe

yan'tojkati'. Oyda Jerusalénya' huaknopog'eri pai'da o'nenok opudomey Corinto huaknopog'erria bayokdik mo'ika'ne. Nogok Jerusalén huaknopog'eri huakka' huakupe en'tog'nayo opud pai'da ee'nayo opudtaj huakupe bayokika'dik mo'ea'pone. Ken konigti opudomey kenpa'ti kenomey ke'nigati tojka'dik mo'ene. ¹⁵ "Ke'na huakka' aypo e'tojka'ada huakkiti togehue' o'ika'. Ke'na sue'da e'tojka'ada pai'da ehue' o'ika'." Diosenba'a oa'. Huayahuaya on'bayokika'po aya'ada dakuapa aypo on'tojka'apo.

Titoere botta' nog huaknopog'eriere huakupe kan'bae'po Corinto huaknopog'eritaj Pablaa o'mata'mona'apo.

¹⁶ Doa opudtaj huakka' di'da o'nepo huakka' ijme'pukikay. Diosa Titotaj o'nopo'toenok konigti Tito opudtaj huakka' di'nada mo'epo o'mepu'kika'. Opudtaj huakka'nada e'tihuapokta' o'pakika'. Konigepo dakiti Dios, yonikay. ¹⁷ "Corinto huaknopog'erite yahuati." Titotaj ena'te "Doada ijpakpo ijhua'apoy," do'taj mena'po opudtaj huakka'da o'pak kenpa'ti e'batihuapokta' o'pakika' Titoa.

¹⁸ Titoere nog huaknopog'eri huama'buyere ijmata'mona'apoy. "Ke'na Cristotaj huaknopog'eri o'epo Cristoen huadka hua'a 'urua'da o'manbatia'pakika'." Nogy'a' nogy'a' Jesucristoen huabaktie'ea'erria on'huaa'ika'. ¹⁹ Kenpa'ti ke'na oro'ere kahua'ike' oro'omeyere Jerusalényo pai'da huaknopog'eritaj huakupe o'bae'ika'po ke'na boktihuapokike'po Cristoen huaknopog'eri kentaj boktie'ea'uyate. Huairi Jesús huadakda o'e aratbuta kan'nopog'po kenpa'ti pai'da huaknopog'eritaj opud Corinto huaknopog'eri e'bayokta' huakka' bo'eretpaknig oro'a aratbuttaj o'maknopog'ikay. ²⁰ Jerusalényo huaknopog'eritaj huakupe a'bayokya'po huakka' huakupe o'bae'ikay. Onokteteyo' o'hua'ika'po daka' o'manigtojka'nok Pablomeya on'berika' aratbuta huaahue'dikda mo'ene. ²¹ Diosa aratbutereada e'tiahuayte daknopo'da 'urua'dayo' e'kika'ta' o'pakikay.

²² Titomeyere nog huama'buytaj o'ta'mona'apoy. Ke'na Diostaj huakka' e'nigpejka'ta' o'pakika'po kenpa'ti nog aratbuttaj e'batihuapokta' o'eretpakika'. O'tiahuaymey. Oynayo opud Jerusalényo pai'da huaknopog'eritaj e'bayokta' bo'paknok kenda daka' o'nopogepo Titoere opudtaj e'hua'ta' huakka' o'eretpak. ²³ Titonayo doere huag'eri o'ika' doere opudtaj o'batihuapokikay. Nog botta'akon opudte on'hua'apo. Nog Cristotaj huaknopog'erriomeya opudtaj mo'nigta'moname'te. Huadakda ogkika'nok kenomeytaj aratbuta on'batiahuaydepo "Dios 'urunanada o'e," on'batia'pakika'apo. ²⁴ Di'nanada mo'nika'ne kenpa'ti huadakanada ogkika'nig ijbahuaa'ika'nok konigepo huaknopog'eri huaknopakeria tinopojka'dik ka'ne'po Titomaytaj daka' yan'baepo di'nanada yan'maika'.

9

Jerusalényo pai'da huaknopog'eritaj huakupe bayokdik o'neapo.

¹⁻² Jerusalényo pai'da huaknopog'eritaj huakupe e'bayokta' huakka' bo'pakika'nig kenda ijnopogepo Macedonia huaknopog'eritaj durugteda ijmanbatia'pakmey. Huabayok o'pokme'nig kenoka'da opud Acaya huaknopog'erria huakupe en'bayokta' on'pakuynig ijmanbatia'pakme'nok, "oro'omeykon e'bayokta' o'paki." Macedonia huaknopog'erria mona'uyne. ³ Opudaj huakka' huakupe e'yokta' on'pakika' kenda ijmanbatia'pakme'nok opuden huakupe yan'tounhuahua'po Titomeytaj a'bayokya'po opudte nog huama'buy Titomeytere ijta'mona'apoy. Huakupe en'yokde'te Pablaa nama'da oa'ika' be'api' ahue'dik ka'nike'. ⁴ Sue'da Macedonia huabokerek doere opudenbayo nogok e'tiakde'te opudaj huakupe Jerusalén huaknopog'eritehuapa' bayokhue'dik ee'nayo oro' huakka'da birae'dik o'ea'apoy. Huakka' huakupe on'bayokapo a'nen daka' ijnopogmey. Yokhue' ee'nayo huakka'da birae'dik ijjeapoy. Opudakon birae'dik mo'ene. ⁵ Konigepo huakkuruda Titoere nog botta' huama'buyere opudte mata'mona'dik ijjeapoy ijnopogey. A'nenda "Huakka' huakupe o'bayokika'apoy." Boa'uyne. Titomeya huakupe e'bae' opudomeytaj bo'tihuapokapone. Ken opuden huakupe opudada e'bayokta' bo'paknok on'manigbae'apo. Doa yan'bayokti' enakda bayokhue'dik mo'ene.

⁶ Konig ta'ba huabatuke'eri sue'da huakid e'batuke'nayo sue'da o'kere'kpo. Sue'da aypo o'ea'po. Noga ta'ba ogka'depo huakka' e'batuke'nayo huakka'da o'kere'kpo huakka'da aypo o'ea'po. Konigti sue'da huakupe'pai'da aratbuttaj e'bayoknayo sue'dation mo'matogepo. Huakka' e'bayoknayo huakka'nada mo'matogepo. ⁷ Durugteda huabayokeritaj Diosa di' mo'maika'ne. Huanopoya'da e'bayokta' yan'eretpakpo yan'bayokikati'. Pakhue' ee'nayo yokhue' yan'maika'. Be'api' yayok enapi' yokhue'dik yanika'. ⁸ Opudtaj katepi' huakka'da bayokika'dik mo'ene Diosa. Nogda nogda huakka'da bayokika'dik mo'ene. Aya'da bo'pakika'nig bayokdik mo'ene. Ken aya'da bo'pakika'nig togedik mo'ene kenpa'ti opud nogomeytaj batihuapokika'dik mo'epo kenpa'ti bayokika'dik mo'ika'apo. ⁹ Apagba'te Pai'da huag'eri aratbuttaj be'api' huakka' e'bayokika'nayo aratbuta kentaj okkahuehue' o'neonhuahuika'apo. Apagba'a kenpa' oa'.

Opudomey sonnopo'da mo'epo e'bayokika'nayo Diosa okkahuehue' mo'epo.¹⁰ Batuke'dik ka'nike'po Diosa huakid o'bayokika'. Kenpa'ti aypo o'bakereka'ika'po o'bayokika'. Huakka' o'bayokika'nok ken nogtaj nogtaj bayokika'dik mo'epo kenpa'ti nogtehuapa' huadaka'da manigkika'dik mo'ene. Pai'da huae'eri aratbuttaj huakka' bayokika'dik mo'ika'ne.¹¹ Huakka' a'bayokikaya'po huakka'da mo'matojika'apone. Huakka' huakupe mo'bayokaponok pai'da Jerusalényo huae'eria o'nen huayupe on'baedepo durugda o'nepo Diostaj dakiti o'nona'apo.¹² Konigepo Jerusalényo huae'eri huama'buytaj huakupe e'bayokde'te aypobayo' o'nepopi' bae'dik o'neapo kenpa'ti nogiti nogiti nogda nogda Diostaj dakitia' o'nona'onhuahua'apo.¹³ Jerusalényo huae'eritaj kenpa'ti nogomeytaj opudomey huakka' e'bayokde'te aya'ada on'tiahuaydepo Jesucristoen huadak hua'a opuda moknopopepo Diostaj daka' mo'nigpeika'nig mo'tinopopeapone. Dios huaboro'da o'epo aya'ada ka'dik o'ika'. Dios urunanada o'e. Kenomeya huakka'ada on'batia'pakapo.¹⁴ Kenpa'ti opudomeytaj Diosa di'nanada mo'epo 'urua'nanada mogkika'ne, kenpa'ti Diosa mo'tinepahui'po huadak e'kika' bo'tihuapokika'ne. Jerusalén huaknopoe'eria kenda on'nopodepo opudtaj di'nanada mo'epone. Opudtaj kenpa'ti mo'tiona'pakika'apone.¹⁵ Diosa ke'nen di'nanada e'tae'tada nogsipotida bo'yokuyate. 'Urunanada bo'yokuyate. Konigepo "dakiti Dios," mo'nona'ika'.

10

Pablo Jesús en huata'moneri o'epo Diosen hua'a daka' o'manmadikika'nok huaknopoe'eria nigpeika'dik o'nika'.

¹ Cristoa aratbuttaj daka' o'mana'ika'uyate. Kenpa'ti huiyoka manahue' o'ika'uyate. Cristo o'matinepahui'po o'mana'ika'uy. Do konig Cristonig ijjepe o'nona'ne. Huakka' opudtaj ijpakpo o'nona'ne. Do Pablo opudere ijika'po huiyoka' onahue' o'nika'ne. Bidteda o'epoa'ta Pablo huiyoka' beroba'te oa'ika'. Sue'ada kenpa' on'huaa'ika'.² Do huabokerekyo'da ijjepe Diosen Nokireg toehue' ijjepe ijkika'nig ijmana'ika'nig sue'ada huabokereka do'taj nama'da menhuaa'po. Opudte e'tiakde'te do'taj dakhuea' huahuaa'eritaj huiyokada manahue'dik ka'e'po huiokda onenhue'dik me'ne'po do'taj mentihuapok.³ Huabokerekyon ijjepe indariyo nogbokerekere ijika'po do'taj nama'da huaa'eritaj makme'pukhue' ijika'po toto'taj kenpa'ti toto'en huanaba'taj yogka'ikay.⁴ Aratbut piya'a kumejte taka'taj on'barakika'ken konig donayo kahue' ijikay. Diosen teyda hua'a ijmanbatia'pakika'po huakka'tada Diostehuapa' ijmanopo'korea'ikay.⁵ Ken be'api' huabokereka nama'da e'batia'paknayo "Diostaj oknopoe'hue'dik yanika". Cristotaj oknopoe'hue'dik yanika." Kenpa' e'mana'nayo Diosa be'tihuapokne nama'da on'mana'ika'nig aya'tada ijmanopoe'a'apoy. Aratbuta nama'da Diostaj o'noknopopepo kan'nopo'kore'po onte'ti Diostaj 'urua'da kanoknopoe'po kenpa'ti Cristotaj daka' kan'nigpeike'po Diosa be'tihuapokika'nok ijmana'ika'apoy.⁶ Noga Cristotaj daka' bo'pakpo dakhuaapada mo'nigpeika' opudomey noga nopo'korehue' ee'nayopi' kan'nopo'kore'po castiga ijmagma'apoy.

⁷ Daka' yan'tiahuaypo kenpa'ti daka' yan'nopopepo. Cristoen huamanbatia'pakeri ijjepe huakka'mona mo'nopoika'. Dokon Cristoen huamanbatia'pakeri o'e yan'nopoika'.⁸ Opudomey nogiti nogiti Diostaj yanoknopoika' nogiti daka' yan'nigpeika' kamanmadikike'po Cristoa me'ta'mona'uyne. Diosen hua'a o'nonika'ne. Do'taj nigpeedik me'nika' nogiti nogiti diga'da o'nonika'ne. Kenda kirigayo' o'nonika'po birahue' ijikay.⁹ Huiyokda huadik do'hua opudtaj on'nigmadoya'nok opudtaj e'mamepu'keada' pakhue' ijjepe.¹⁰ "Pabloa nogy'a o'madoya'poa'ta huakka'dikda o'madoya'ika'. Huiyoka' o'madoya'ika'nig'a iyo oro'ere o'epo huiyokda ehue' o'epo kenpa'ti oro'ere o'epo sue'da huadak mona'ika'ne." Sue'ada opudomeya do'taj on'huaa'ika'ne.¹¹ Bidteda o'nokepo konigda ijnigmadoya'ika'po opudte ijtiakdepo konigti ijmanmadikikay. Kenpa' huaa'eritaj yan'manopoe'a'.

¹² Opudomeya noga huata'da huadak ihuey on'tinopoika'. Kenomey huadak o'ne do konigti huadak ahue' ijikay. Kenomeya nogta nogta on'batiahuayika'po, "Ken sue'da huadak o'e, donayo huadagnada ijjepe." Kenda nama'da on'batia'pakika'. Konig huasegda o'nepo sigpi' nopoe'hue'da o'nepo o'dika'.¹³ Nogda nogda huadakda ijikamey nama'da ahue' ijjeapoy. Kenyo'da kenda menigkika' Diosa mena'uyne ijikay. Opudte Corinto yo yahuati' Diosa mena'uyne.¹⁴ Keyo yahuati' Diosa mena'uynok ijhua'ika'uy. Jesucristoen huadak hua'a a'manbatia'pakya'po ijhua'ika'uy. Opudte Corinto yo Jesucristoen huadak hua'a opudtaj huakkuruda o'non'batia'pakuyne. Do tiakhued ee'ted noga on'batia'pakhue' mo'uy.¹⁵ Keyo Diosa ta'monahue' me'uyne kenpa'ti keyo nogbokerekomey on'manmadikika'deme'te. Keyoti huadakda ijikamey. Donayo ahue' ijikay. Opud nogiti daka' Jesucristotaj kanoknopoike'po opudtaj nogiti nogiti e'manmadika'ta' ijipaki.¹⁶ Opudtaj nogiti nogiti o'nonmadikanhuahua'apo nogbayo opudenba adpen

bahuahua'dik ijjeapoy. Kenteda nogomeya Cristoen huadak hua'a manbatia'pakhued e'nahue'yo keyo e'hua'ta' ijpaki. Keya' noga on'manmadikame'te doakon e'hua'nayo keya' doyo'da Cristoen huadak hua'a ijanmadika'mey ahue'dik ihuey.

¹⁷ “Huadakda ijjej.” Kenpa'ti “Huadak ijkikay.” Huata'da tinopoghue' yanika'. “Dios Huairiyo'da huadakda o'ika'.” Kenpa'ti “Dios Huairi huadakda o'kika'.” Yan'nopejka'po yada'ikati'. ¹⁸ “Huadakda ijjej.” Kenpa'ti “Huadakda ijkikay,” be'api' huata'da e'huaika'nayo e'tinopojka'nayopi'. Kennayo Diostehuapa' dakhue'da o'epi'. “Huadakda o'e.” “Huadakda o'kika'.” Be'tapi' Diosada e'huaa'nayo kennayo huadak o'e.

11

Corinto huaknopog'eria nama'da huamanmadika'eritaj on'bae'po on'pejka'nig'a Pabloa Corinto huaknopog'eriere 'urua'nanada o'kika'nok ke'nen e'mamadika'teyo'da nigpejka'dik o'nika'apo.

¹ Sue'da konig huaseg eapa' e'nonbatia'pakpi' do'taj daka' men'pee'. ² Diosa o'paknok opudomeytaj huakka'nada ijpakikay. Huakka'da di'da o'nika'ne. Opudomeytaj Cristotaj on'yokapone. Konig mune'yo toepakhued dakhuea' kakahuedonig nogbokerektida e'toepakonig opudomey Corinto huaknopog'eri Cristotaj e'yokta' ijpakikay. Opudomeya dakhuea' kakahue' mo'epo kenpa'ti Diostaj mo'nigpejka'nok Cristotaj e'yokta' ijpaki. ³ Konig bihuia Evataj nama'da ona'uyatenok Eva Diostaj nigpeehue' o'uyate. Konigti opudomeya nama'da huamanmadika'eritaj mo'nigpeepetpi' onte'ti Cristotaj daka' di' ehue' mo'eapet kenpa'ti 'urunopohue'ada nigpeehue' mo'eapet. Kenda on'time'pukene. ⁴ Opu'd huaknopog'erite nama'da huamanmadika'eriomeya enhuatiakde'te Jesucristoen huadak hua'a nogpa'da on'nopepo nama'da monmadikapet. Jesucristoen huadak hua'a oro'omeynayo buttida on'manmadikikay konig oro' kenomeya buttida manmadikahue' o'nepo. Kenomeya en'tiakde'te opuda bo'pakpo mo'manigpeepetpi' ijnopoepo ijme'pukey. Kenpa'ti nog nokireg Diosen Nokireg ehue'ta' bo'pakapet ijnopoepo ijme'pukey. Konig dakhuea' e'ka' kan'manopo'yare'po o'nonmadikikame'ne on'peenede nogpa'da e'manmadika' e'nigpeeta' bo'pakapet ijnopoepo on'tome'pukne. ⁵ Kenomey huabokerek Jesucristoen huata'mona'eri o'ey nama'da on'nopepo 'urunanada o'ey huata'da on'tinopoepo. Huadakda o'nepi'. Dokonpi' huadak ijjej. ⁶ Do sue'da huadak huamanbatia'pakeri ijjenig'a kenda ijanmadikikay daka' ijnopoey. Diosen hua'a daka' ijnopoey. Kenda opudnayo daka'da mo'nopogene. Onte'ti onte'ti kenda opudtaj on'nopea'uyne.

⁷ Jesucristoa oro'taj a'manopo'yareaya'po mo'nigbuey'uyne. Kenda ihue'da o'nonbatia'pakonhuahua'uyne kenpa'ti o'nonmadika'onhuahua'uyne. Katetehue' opudtaj o'nonmadika'onhuahua'uyne. Kenda ogkika'po nama'da nigkahue' o'nyune. Opudomey Diostaj daka' eknopojkata' on'tipakuene. Opu'dte huadakda mo'e on'nopea'uyne. Do sue'da ijjejo on'nopea'ika'uyne. ⁸ Opudomeytaj katetehue' a'manmadikikaya'po nog huaknopog'eria huakupe menyokika'uyne. Opu'dtehuapa' kenomeytaj konig e'baktiparatpa' o'nokika'uyne. ⁹ Do opudere o'ikame'ne kenpa'ti menokapi' aypobayo' huakupebayo' ijjedepo “Beyok,” opudomeytaj onahue' o'nikame'ne. Macedonia huaknopog'eri huama'buy e'tiakde'te aypoere huakupeere do'taj beyokika'uynok. Aypopi' huakupepi' opudomeytaj beyok onahue' o'nikame'ne. Kenpa'ti beyok onahue' o'nika'apone. ¹⁰ Jesucristoen hua'a buttida o'e ijnopoepo Cristoen huadak hua'a opudtaj o'nonbatia'pakika'po huakupepi' aypopi' beyok onahue' o'nikame'ne. Aya'da huabada Acaya huadaribayo aypo huakupepi' beyok onahue'dik o'nika'apone. Konigepo durugda ijjikay. ¹¹ Opu'dtaj huakka' di' o'nepo opuden huakupe bakbaehue' o'nikame'po “Pabloa oro'taj di' ehue' mo'ene,” ahue' yane'. Huakka'da do'a di' o'nene. Diospi' o'nopeo.

¹² “Konig Pabloa o'kika' oro' konigti o'kikay.” Kenomeya nama'da huamanbatia'pakeria nama'da on'batia'paknig'a kenpa'tion kahue'dik o'nika'. Onte'ti nama'da manbatia'pakhued' dik ka'ne'po huakupe menyok ahue' ijika'apoy. ¹³ “Jesucristoen huamata'mona'eri o'ey.” Kenomeya huabokerek nama'da oda'nig'a Jesucristoen huamata'mona'eri ehue' o'ne. Nama'da huamanmadika'eri o'nika'po “Oro' Jesucristoen huamata'mona'eri o'ey,” nama'da e'manopoea'ta' on'pakika'. ¹⁴ Kenomeya nama'da huamanmadika'eria nama'da on'manika'nigtaj do'taj okme'pukehue' me'nene. Konigti toto' huairi huadaknanada ijjej nama'da o'mana'ika'. Konig Diosen jeyda huata'mona'eri ijjej toto'a nama'da o'mana'ika'. ¹⁵ Konigepo oro' huadakda o'ey kenpa'ti huadakda o'kikay. Nama'da huamanmadika'eriomeya toto' huairien huanaba' o'nepo nama'da e'manopoea'ikata' on'pakika'. Nama'da huamanopoea'eri o'nenok Diosa castiga o'magka'apo.

Pablo Jesucristoen huata'mona'eri o'epo pai'da o'nopo'unhuahua'uyate.

¹⁶ Onte'ti o'nona'pone. Pablo huasegda o'e opuda oknopogehue' mene'. Huaseg o'epi' eknopopepi' huata'da ijtia'pakapoy kenda do'taj me'nigpee'. Konig huasegonig ijjepe do huata'da ijtia'pakapoy. Huadakda ijjepe huadaka' ijkikay huata' ijtia'pakapoy. Opudomeya me'noknopoe'po kenpa' sue'pi' huata' ijtia'pakapoy. ¹⁷ Cristoa onahue'tada ijjay. Konig huaseg e'eadapi' huadakda ijjepe huadaka' ijkikay huata'da ijtia'paki. ¹⁸ Huakka' nogomey huadakda ijjepe huadaka' ijkikay opudtaj bo'huaa'ika'. Dokon konigti huadak ijjepe huata' ijtia'pakapoy. Huadakda ijjepe huadaka' ijkikay huata' ijtia'pakapoy. ¹⁹ Oro' huakka'da o'nopogey opud huata'da mo'tinopopepo huasegtataj durugteda mo'mapeika'. ²⁰ "Do'taj mentihuapokika'." Nama'da huamanmadika'eria opudtaj mona'ika'. Beyok huakupe nama'da huamanmadika'eria mona'ika'. Opudtaj nama'da ogkika'. Dakhue'da mo'e. Opudtaj mona'ika'ne. Opudtaj bo'pebasika'. "Ogkika'nig kenpa'da yan'batik." Nama'da huamanmadika'eritaj opuda manahue' mo'e. ²¹ Ijme'pukpo ken konig opudtaj ogkahue' ijikamey. Ijbira'po opudtaj o'nona'ne.

Huadakda ijjepe kenomey nama'da huamanmadika'eria huata'da on'tia'pakika'. Dokon konigti huadak ijjepe a'dik ijjenig'a konig huasegonig ijjepe o'nona'apone. ²² Kenomey nama'da huamanmadika'eri hebreo hua'ate huaa'pakeri ya'nepi'. Do kenpa'ti hebreo hua'ate huaa'pakeri ijjepe. Israel aratbut ya'nepi'. Do kenpa'ti Israel aratbut ijjepe. Abrahamen huayayo ya'nepi'. Dokon Abrahamen huayayo ijjepe. ²³ Kenomey Cristoen huanaba' ya'nepi'. Sue'da huadak huanaba' o'nenig'a donayo Cristoen huanaba' ijjepe huadakda ijjepe. In iija'po konig huaseg eapa' ijjay. Nama'da huamanmadika'erinayo sue'da ogkadhuahuame', donayo huakka'da ijkadhuahuamey. Kenomeytaj suhuigdapi' e'pidbianig on'mabitonhuame'te. Do'taj huakka'da e'pidbianig mo'bitonhuame'ne. Huabakuda' jakyo sue'da on'bakudame'. Do'tanayo huakka'da megkudikame'ne. Nogok nogok donayo huakka'da huabueydikte ijika'uy. ²⁴ Nogok nogok huabanigaa' judio aratbuta me'bititme'ne. Treinta y nuevea' me'bititme'ne. ²⁵ Bapaa' hueypa'a menbititme'ne. Nogue'noetida huida menpaea'uyne. E'pogte kusi'petone'te ehua'te kusi'petone'a menta'kotuyne. Bapaa' menta'kotuyne. E'pogtone'yo ija'kotaymey. Nogtia' eksik nogtia' huame'noe kusi'pe e'ta'kotde'te kusi'peente ijbetonhuamey. Ijkbodhuamey. ²⁶ Cristotaj ijnigpeonhuahuai'ka'po nogda nogda huakka' jakyo ijhua'udhuahuikamey. Keya' ta'kotdikda nogda huiyokhueda huahue yoktegonhuamey. Dagte keyo huabereeri e'nika'yo do'taj okberediktada ijhua'udhuahuikamey. Nogyo nogyo huiyokda judio aratbutyo do'hued aratbutyo ijjunhuahuikamey. Keyokon nog aratbut huiyokda e'ne'tada ijjunhuahuikamey. Huakka' jakyo aratbutpi' do'taj dakhuea' ogka'dikpi' e'ne'tada ijjunhuahuikamey, kenteda jakbahue'yo do'taj huiyokda ogka'dikpi' e'ne'tada ijjunhuahuikamey, huiyokda e'pog ta'kotdik ee'tada yoktegikamey, kenpa'ti huama'buy hueretda ehue' do'taj ogka'dikpi' e'ne'tada ijjunhuahuika'mey. ²⁷ Cristotaj ijnigpeika'po huakka'a'da ijnigbaadhuahuamey. Kenpa'ti sikyotion ijkadhuahuikamey. Sue'pi' ij-tay'ikamey. Nogya' nogya' ijkusitokonhuahuamey kenpa'ti maymaya'ti ijjadhuahuamey. Nogok nogok a'tiona'pakya'po bapehue' ijikamey. Nogok nogok ijjuju'pakonhuahuamey. Sue'da yudtaj ijtoikamey.

²⁸ Kenda kenpa'ti nogda nogda pai'da ijnopo'unhuahua'po kenpa'ti aya'da Cristoen huaknopoe'eritaj ijmatimepu'kikay. Menpa'ti daka' Jesucristotaj yan'nigpeikapet aya'me'noeteda ijnopopepo ijmatimepu'kikay. ²⁹ Opud be'api' sue'da eknopoe'nayo nama'da eka'nayopi' kenomeytaj ijmatinepahui'po. Kenoka' be'api' opud huaknopoe'eritaj dakhuea' e'toka'nayo ijhuadiaypo kenpa'ti ijtibira'apoy. ³⁰ Do huadakda ijjepe huata'da tinopoe'dik ee'nayo tey ehue' ijjepe, Diostaj pai'da ijnignopoe'po ijtia'pakapoy. ³¹ Dios Huairi Jesucristoen huaoj huadakda o'epo kenpa'da huadakda o'kika'. Aratbuta kenpa' tia'pakika'dik o'ne. Diosa buttida oa' me'tinopogene. ³² Damasco huakka' jakyo do e'uyte sorotataj do'taj huabakuda' jakyo a'tohuaya'po huairi Aretasen gubernador huairia sorotataj do'taj Pablotaj ka'duke'po o'mata'mona'uyate. Huakka' jak kuru huid jekbirik huakbogpete Pablotaj ka'duke'po o'mata'mona'uyate. Pablo a'monya'po jekbirik huakbogpete e'oroknayo sorotataa tohua'dik o'nenig'a ³³ huakka' jakya' jekbirik ventanaya' kusogtone'te do'taj jekbirik kurupen me'nonhuaraka'uyne. Huakka' jak jekbirik kurupen e'nonhuaraka'de'te ijmakmon'uy.

12

Kurudyo Diosenbayo Pabla o'tiahuay'uyate. Diosa Pablotaj 'urunanada o'nopoea'uyate.

¹ Huadakda ijjepe be'api' huata'da e'tia'paknayo huadak ehue' e'eda huadakda ijjepe donayo huata'da tia'pakdik ijjepe. Kurudyo Dios o'ika'po be'tiahuaya'uyne kenpa'ti Dios Huairia 'urunanada me'nopoea'uyne. ²⁻³ A'nenda catorce huabayok kurudyo kente Dios

o'jka'po Diosen Nokirega be'tobehuikuayne. Cristotaj yoknopojka'uynok be'tobehuikuayne. Huaso'dapi' nokiregpi' kurudyo be'tobehuikuyet nopogehue' ijje. Diosanayo o'nopoe.⁴ Paraiso 'urubayo kurudyo kenteda Diosere aya'da Diosen huabaktie'ea'eria durugnanada o'neonhuahuika'apo. Keyo Diosa be'tobehuikuayne. Keya'da Diosen hua'a ijmapee'uy. Kendikti nogomeytaj manahue' yanikati'.⁵ Paraiso ijhua'uyyo huadakda ijje tia'pakdik e'gada huadakda ijje tia'pakhue' ijje tey ehue' ijjenigtaj ijtia'pakapoy.⁶ Huadakda ijje kenpa'ti daka' ijikikay huata'da e'tia'pakta' e'paknayo huata' tia'pakdik ijje. Nama'da tia'pakhue' ijje huata'da buttida ijtia'pakikay. Huadakda ijje. Daka' ijikikay tia'pakdik e'gada kenpa' tia'pakhue' ijje. Huadakda ijje. Huadakda ijikikay. Aratbuta tinopogehue' me'ne'po manahue' ijje. Kenyo'da kenda do'taj men'tiahuaypo kenpa'ti men'peepo kenda men'tinopog'.

⁷ Kurudyo kenda ijtiahuay'uyngitaj kenpa'ti ijpee'uyngitaj 'urunanada o'uynok huadakda do ijje do huata'da tinopogehue' a'eya'po pai'da nopoe'dik ijikay. Konig e'pida e'tiokhuedpa' huanopoya' ijikay. Kenda kake'po Diosa o'pakme'nok toto'en huata'mona'eria behuatiakme'ne.⁸ "Huakka' pai'da ijnopo'unhuahuika'po do'taj be'yare'po toto'en huata'mona'eritaj mekmaena'." Jesus Huairitaj bapaa' huata'da ijnigtiona'pakme'nig'a⁹ "Ontaj di' o'ike'ne. Kenpa'da di' o'epo nog pakhue'dik o'enok aratbut tey ehue' ee'nayo doa teyda ijje batiahuaya'dik ijikay." Jesus Huairia mena'uynok ken tey ehue' ijje durugda ijje Dios teyanada o'jka' batiahuaya'dik ijikay.¹⁰ Konigepo tey ehue' ijje durugda ijje. Aratbuta dakhuea' do'taj en'tidike'te durugda ijje. Sue'da aypo ijtoepo e'kusitokpi' durugda ijje. Jesucristotaj ijnigpejka'nok aratbuta dakhuea'da menogka'nok durugda ijje. Jesucristotaj yoknopoe'pai'da ijnignopo'epo durugda ijje. Konigepo kenoka' tey ehue' ijjenok Diosa be'teypaka'ne kenpa'ti be'tihuapokne.

Corinto Jesucristoen huabaktie'ea'eritaj Pabla o'matimepu'ke'uy

¹¹ Do'taj huadakda tia'pakdik e'ne'tada konig tia'pakhue' o'neme'nok konig opudere huadakda ijika'uy huasegonig huata'da opudtaj madoya'dik ijje. Dop'i sigda huadak ee'pi' inomey 'urunada huamanmadika'eri huadak o'ne mo'tinopoe'pi' dokon huadak ijje yan'nopoe'.¹² Diosa be'teya'nok opudere 'urua'da on'ngikadhuahuika'uyne. Konig Diosayo'da ka'dik o'enok ijikika'uy. Ijbayarea'uy. Konig aratbuta tiahuayhued o'nika'nig doa on'ngika'uyne. E'ka'te, "ka'tihuay" opudomeya'on'da'uy. Do Jesucristoen huamata'mona'eri ijje. Kenda opudomey kan'nopoe'po konig Dios e'ka'pa' 'urua'da on'ngikika'uyne. Opud Corinto huaknopoe'eriere ijje kenda on'ngikadhuahuika'uyne.¹³ Nog huakka' jakyo nog Jesucristoen huaknopoe'eritaj Jesucristoen huadak hua'a daka' ijmanmadikika'uy. Opudtakan konigti daka' on'manmadikika'uyne. Kenomeya' huakupe bo'yokika'uy. Opudtanayo "Huakupe yokhue' mene'," o'nona'uyne. Opudomeytaj nama'da ena'nayo do'taj bekkahuea'.

¹⁴ Ote'ti opudtaj a'bata'huadunhuahuaya'po ijhuahua'apoy. Bapaa' ijhuahua'apoy. En'mandikayo'da huakupe'pi' beyok onahue'ada o'nokeapone. Opuden huakupe pakhue' ijje Jesucristotaj opud' daka' eknopoe' kenpa'ti do'taj daka' e'peeta'kenyo'da ijpa'ki. Doa huakkuruda Jesucristoen huadak hua'a o'nonbatia'pakpo o'nonkopoe'uyne. Konigepo do konig opud huaknopoe'erien huaojonig on'taene. "Huakupe beyok, do'huedsi'po," onahue' o'nika'ne konigepo huaojomeyapi' huasi'potaj on'bayokika'. Huasi'poanayo huaojomeytaj bayokhue'dik o'nika'.¹⁵ Do konig opudomey huaojonig ijje opudomeytaj huakka'nanada on'pakne. Ijpakpo opudtaj katetehue' on'manmadikanhuahua'apone kenpa'ti on'tihuapokonhuahua'apone. Nogiti nogiti Jesucristotaj kanoknopoe'po Diosere kan'neonhuahuika'po on'tihuapokonhuahua'apone. Opudtaj nogiti nogiti di' o'nika'nig'a do'taj di' o'nenok nogiti nogiti di' ehue' menika', ijnopoepo.

¹⁶ "Pabloa oro'en huakupe okbaehue' mo'uyne." Opudomey be'api' yan'batia'pakapetnig'a "Pabloa nogpa'da oro'taj dakhuea' mogka'po konig nama'da mogka'uyne." Yan'batia'pakapetpi'.¹⁷ Kan'manmadike'po huabokerektaj opudte ijnigmata'mona'uy. Opudomeytaj nama'da kamagke'po bata'monahue' o'nyuene. Opuden huakupe pakhue' o'nepo okbaehue' o'nyu.¹⁸ "Corintoyo huaknopoe'eritaj yan'bahuhuati'." Titotaj nog huaknopoe'erieretaj ijmana'uy. Titoa nama'da magkahue' mo'mae'uy. Tito doere konigti o'nopoikay kenpa'ti konigti o'kikay.

¹⁹ "Pablo huadakda o'e." Opudomeya do'taj kan'tia'pake'po huata'da daka' o'batia'pak opudomeya nama'da on'tinopoe'pi'. Kenpa' tinopogehue' mene'. Diosa be'tiahuayika'ne Jesucristotaj yoknopoe'po opudtaj on'nigmadoya'ne kenpa'ti konigepo opudomey Diostaj nogiti nogiti kanoknopoe'po Jesucristotaj yoknopoe'po on'nigmadoya'ne, huadi'da egomey pogomey.²⁰ Opudtaj ijhuahua'apoy. On'huatiakdepo kenda opudomeya bo'kika'nok do'hua pakhue'dikpi' o'neapet ijme'puki. Kenpa'ti do'hua

on'huatiakdepo kenda do'hua o'nogka'apetnig opudomeykon kenda pakhue' mo'eapet. Kenda on'tomepu'kene Do'hua en'huatiakatode'te opuda nogtaj nogtaj ighua'da mo'mana'pakapetnok on'tomepu'kene. Do'hua en'huatiakatode'te opuda nogtaj nogtaj dig mo'bahuahuayapetnok on'tomepu'kene. En'huatiakatode'te opuda dig mo'mahuanopo'eapetnok on'tomepu'kene. En'huatiakatode'te huata'da huakka' bo'eretpakikapetnok on'tomepu'kene. Do'hua en'huatiakatode'te aya'da on'pepo huayahuaya dakhuea'da mo'bahuaa'apetnokpi' on'tomepu'kene. En'huatiakatode'te nogtaj nogtaj mo'manmahuj'iapetnok on'tomepu'kene. Do'hua en'huatiakatode'te opudomeya huata'da huakka' di'nanada ijje' mo'nopo'eapet on'tomepu'kene. En'huatiakatode'te aratbuta onteteyo' dakhuea'da yan'magka'apet ijnopo'epo opudtaj on'tomepu'kene. ²¹ Kenpa'ti opudomeyte onte'ti en'huatiakatode'te opuda sue'da a'nen dakhuea'da bo'kika'depo nopo'koreahued mo'epo kenpa'ti nogomeya e'bokerekbo ogka'po e'mune'bo' ogka'po nogtaj nogtaj on'bakdejpo Diostaj dakhuea'da ogkika'po do en'huatiakde'te opudomeytaj diga'da okbira'dik ijje'apetpi', huakka'da huikdik ijje'apetpi'. Kenda ijme'puki.

13

Daka' yag'kikati' Pabla o'maboroaypo kenpa'ti saludos o'manigdikta'mona'uyate.

¹ Onte'ti opudtaj ijhuahua'apoy. Bapaa' ijbahuhua'apoy. A'bata'huadunhuayapo ijbahuhua'apoy. Huaknopo'e'eri dakhuea' eka'nayo castiga ijmagka'apoy. Huaknopo'e'eri dakhuea' e'ka'de'te kentaj castiga kagke'po dakhuea' o'ka' bapapi' bottapi' bahuua'dik o'ne. ² Opudomeya nogte dakhuea'da boka'uy. Diostaj nigpeehue'ada dakhuea'da boka'uy. "Yan'nopo'korea', dakhuea' e'ka' yan'batik," o'nona'uy. Botta' opudtaj on'ta'huadunhuahua'po "Yan'nopo'korea' dakhuea' e'ka' yan'batik," o'nona'uyne. Oy opudtaj ta'huadehued ijje'po onte'ti konigti o'nona'ne. Do onte'ti en'huatiakde'te kenomeyerea nogomeyerea nopo'koreahue' ee'nayo kenpa'ti dakhuea' e'ka' batikhue' ee'nayo castiga o'nogka'apone. ³ Cristoa mena'nok ijmaboroayikay kenda e'nopo'e'ta' bo'paknok dakhuea' huaka'eritaj Diosa castiga egkade'te mo'nopo'e'apo. Cristoa opudtaj egka'te teynanada o'epo mo'nopo'toika'. ⁴ Huabokereka Cristotaj hueypa cruzte e'arakte konig teyhue' ee'tada oynayo Dios teynanada o'epo Cristotaj o'noeahuahuika'. Konig Cristo teyhue' o'uyate. Oro' kenpa'ti teyhue'ada o'ikay. Opudtaj a'tihuapokya'po kenpa'ti a'manmadikaya'po Cristotaj daka' oknopo'epnok Diosa mo'nopo'to'epo mo'nopo'teypaka'nok 'urunanada o'noikay.

⁵ "¿Menpa' do daka' Jesucristotaj yoknopo'e'?" Daka' o'nada yan'nopo'e'. "¿Menpa' Cristota daka' ijnigpeika'?" Daka' onda yan'nopo'e'. "¿Menpa' hueretda Diosen huabaktie'ea'eri ijje'?" Daka' onda yan'nopo'e'. Daka' eknopo'e'nayo Cristoa opudennopo' o'nopo'to'epo hueretda Cristoen o'ey nopo'e'dik mo'e. ⁶ Cristotaj yoknopo'ikay kenpa'ti Cristoa me'nopo'toika'ne. Buttida ijjay. Kenda opudomeya eknokotta' ijipaki. ⁷ Opudomey dakhuea' kahue' ka'nike'po ijmanigtiona'pakikay. Cristotaj yoknopo'epo buttida ijjay kan'nopo'e'po konigepo kenpa' nigtiona'pakhue' ijje'. Opud dakhuea' kahue' e'nika'ta' ijipaki. Pabla 'uruda oknopo'ika'po kenpa'ti huadakda o'ika' do'taj kan'batia'pake'po manigtiona'pakikahue' ijje'. ⁸ Cristotaj mo'nigpeika'po buttida e'huua'nayo castiga ogkahue'dik ijje'. Cristotaj nigpeehue' mo'epo buttida e'huua'nayo castiga ogka'dik ijje'. ⁹ Castiga ogkahue'dikonig ijje'po konig huiyok ehue' ijje' kenpa'ti opudomey Diostaj daka' mo'nigpeika'po konig Diostaj teyda mo'enok menokituri durugda ijika'apoy. Opudomey nogiti nogiti 'urua'nanada ka'nigpeike'po ijmanigtiona'pakikay. ¹⁰ Dakhuea' huaka'eritaj huiyoka' maboroayhue' a'eya'po huahued ijje'poed daka' ijmanigmadoyay. Opuda nogiti nogiti kanoknopo'e'po kenpa'ti okbatikhue' ka'ne'po Jesus Huairia mena'uyne.

¹¹ Kenyo'da on'nigmadoya'ne, egomey, pogomey. Yan'durugpak, dakhuea' eka'nayo yan'nopo'korea', nogiti nogiti Jesucristotaj yan'nigpeika'. Do'takon mennigpeika'. Nogtaj nogtaj bahuadiayahue' yanika'. Nogtaj nogtaj yan'manopo'noeya'. Dios di' o'maika'po huamanoeya'ika'eri o'epo opudere ka'nike'. ¹² Nogtaj nogtaj di'da yan'maepo huayahuaya yan'mabajbaj. ¹³ Aya' huaknopo'e'eri huama'buya saludos on'manigdikta'mona'.

¹⁴ Jesucristo Huairia opudtaj daka' bo'tihuapokike'. Diosa di' mo'maika'. Diosen Nokirega opudtaj kamanopo'toike'.

GÁLATAS

Galacia huaknopog'eritaj Pabla o'manigmadoya'uyate.

Galacia huadaribayo huaknopog'eritaj Pabla o'manigmadoya'uyate.

¹⁻² Do Pablo ijjej. Opud Galacia huadaribayo huaknopog'eri mo'epo Diostaj a'tiona'pakya'po bo'kupopakika'nok opudomeytaj on'nigmadoya'ne. Aya'da huaknopog'eri huama'buy doere o'nepo on'nigmadoya'ne. Jesucristoen huadak hua'a kamanbatia'pakike'po Jesucristoa Apag Dioserea men'ta'mona'uyne. Diosa Jesucristotaj kubarakya' o'noyhuada'uyate. Huakudaka'da e'bueytada o'noyhuada'uyate. Huabokereka do'taj ta'monahue' me'nuyne. ³ Apag Diosa oro'en Huairi Jesucristoerea opudomeytaj daka' mo'matinepahui'po montihuapokike' mo'madurugpakike' kenpa'ti mo'manoike'. ⁴ Aya' huadaribaya' aya' aratbut dakhuea'da ogkika'. Konigti dakhuea' kikhue' ka'nike'po Jesucristoa o'pakpo oro'en dakhuea' e'ka'taj mo'nigbuey'uyate. Oro'en Apag Diosa o'paknok Jesúsa mo'nigbuey'uyate. ⁵ "Dios huadaknada o'e." "Urunanada o'e Dios." Oro' kirigayo' okbatikhue'ada mon'batia'pakika'. Dios huadaknada o'ika'nok mon'batia'pakika'.

Kan'nopo'kore'po nogda e'manmadika' hua'a ehue' o'e.

⁶ Diosa di' me'e'po, "yan'nopo'korea'po me'noknopogepo do'taj men'nigpeikati," mona'uyne. Opudomey moknopogepo mo'nigpeg'uyng'a oy ida Jesucristoen hueretda e'manmadika' mo'dikendepo nog e'manmadika'kon moknopogedepo. Konig nog e'noeanhuahuika' e'manmadika' moknopog'denig'a. Kenda nog e'manmadika'nayo noeanhuahuikahue'dik mo'ene. Konigepo diga'da ijmepu'key. ⁷ Nog e'manmadika' Diosere e'manoeanhuahuika' hua'a ehue' ee'tada suhue'ada huabokereka nama'da opudomeytaj monmadika'nig'a nogpa'ded e'noeanhuahuika' hua'a nama'da monmadikika'ne. ⁸ A'nounhuahukaya'po kate ka'dik mo'e. O'nona'uyne do'a. A'nounhuahukaya'po Jesucristotaj oknopog'dik mo'ene. Hueretda huadik o'nona'uyne. Be'api' do'api' Diosen huata'moneriapi' nogded e'noeanhuahuika' hua'a nama'da e'manmadika'nayo Diosa kentaj castiga diga'da ogka'dik o'epo. ⁹ Konig huaboa'da o'nona'ne on'nigmadoya'po ona'ti o'nona'ne. Jesucristoen e'noeanhuahuika' hua'a o'nonmadika'uyne opudomeya mo'pegedepo moknopog'uyne. Nogded e'nounhuahuika hua'a be'api' e'manmadika'nayo Diosa castiga diga'da ogka'dik o'maeapo, ijjay.

¹⁰ Kenpa' ijmana'po aratbuttaj e'madurugpaka'ta' pakhue' ijjej. Kenpa'ti "Pablota'j ijpaki," aratbuta e'huata' pakhue' ijjej. Diostayo'da e'durugpakata' ijpakpo Cristoenyo'da ijkika'po kenda huaboa'da ijjay.

Cristotaj huadak hua'a nogyo nogyo kamanmadikike'po Diosa Pablota'j o'manigta'mona'uyate.

¹¹⁻¹² Huanounhuahuika' hua'a Cristoen huadak hua'a nogyo nogyo aratbuttaj ijmanmadikika'uy. Huanounhuahuika' hua'a Cristoen huadak hua'a huabokerekapi' onahue' me'nuyne kenpa'ti onmadikahue' me'nuyne. Jesucristoayo'da me'nopog'uyne. Huanounhuahuika' hua'a Cristoen huadak hua'a me'nopog'uyne. Kenda yan'nopojka', egomey, pogomey.

¹³ Konig judío aratbut o'noknopojka'po ogkika'nig do'huakon konigti ijkika'uy. Cristoen huaknopog'eritaj diga'da ijmagkika'uy. Huabakuda' jakyo ijbakudika'uy kenpa'ti kan'barake' iija'po ijmata'monika'uy. Kenda opud Galacia huaknopog'eri on'tipeika'uyne. ¹⁴ Konig oro'en judío adhuea'pane' Diostaj ogkika'uyatenig kenpa'ti o'noknopojka'uyatenig dokon huakka' ijjeretpakpo daka' ijkika'uy. Judío huabokerek do konigok o'nepo suhue'da on'nopogepo suhue'da ogkika'uy. Donayo huakka'da ijnopogepo huakka' ijkika'uy. ¹⁵ Do si'poehued ee'ted Diosa bektie'ea'uyate. Huakka' di' me'epo "Saulo, Saulo, do'taj oyda menigpeikati," mena'uyne. Ken Diosa o'pakpo ¹⁶ Jesucristo ke'nensi'potaj meknopog'uyne. Judío aratbut ehue' e'huag'taj Jesucristoen huadak hua'a kamanbatia'pake'po kenpa'ti yan'nopo'korea' yanoknopog' kenpa'ti yan'nounhuahuika' kamanike'po Diosa Jesucristotaj meknopog'uyne. Kenoka' kenda Diosa meknopog'uyne aratbuttaj batia'pakhue' ijje'uy. Jesucristotayo'da yoknopogepo be'tapi' batia'pakhue'dik ijje'uy. ¹⁷ Kenpa'ti Jerusalényo huakkurueri Jesúsen huamata'moneritaj a'mapeeaya'po kenoka' huahue' ijje'po aratbut ehue' e'ika'yo Arabia huadaribayo ijhua'uy. Diosayo'da buttida hua'a Jesucristotaj meknopog'uyne. Nogok Damasco huakka' jakyo ijkume'uy.

¹⁸ Bapa' huabayok e'pokde'te Pedrotaj a'ta'eya'po Jerusalényo ijhua'uy. Botta' semana ijtae'uy Pedrotaj. ¹⁹ Nog Jesúsen huamata'moneritaj tiahuahue' ijje'uyng'a Jacobotayo'da

ijtihua'uy. Jacobo Jesús Huairien huama'buy o'ē. ²⁰ In on'nigmadoya'nig buttida ijjay. Diosa buttida meknopoetane.

²¹ Nogok Siria huadaribayo kenpa'ti Cilicia huadaribayo Cristoen huadak hua'a ijmanbatia'pakika'uy. ²² Huama'buy Cristotaj huaknopogē'eri Judea huadaribayo nogyo nogyo ogkupopakika' do'taj okjehued o'nuy. ²³ Kenyo'da do'taj on'tipeepo, "A'nenda Pablo diga'da mogkika'uyne oro'taj. Oy nogyo nogyo o'hua'po, Cristoen huadak hua'a o'manbatia'pakpo Cristotaj oknopogē'dik mo'ē. O'mana'ika'. A'nenda Cristoen huaknopogē'eritaj e'madakea'ta' o'pakika'uyate." On'tipee'uyate. ²⁴ Pablo o'nopo'korea'po Cristotayo'da oknopogē'uy. Konigepo "Dakiti Dios, huadakda j'ene." Cristoen huaknopogē'eria o'nona'onhuahua'uyate.

2

Nog Jesúsen huamata'moneria Pablotaj o'de'uy. Pablo Jesúsen huamata'moneri o'ede'uyatenok o'de'uy.

¹ Catorce huabayok e'pokde'te Jerusalényo onte'ti ijhua'uy. Bernabéere Titotaj o'tohua'uy. ² Jerusalényo hua'dik j'ē. Diosa me'nopogē'aynok ijhua'uy. "Pablo Jesúsen huamata'moneri ehue' o'ē. Nama'da o'manmadika'." Judío huaknopogē'eri huairia onahue' me'ne'po. Jerusalényo Cristotaj huaknopogē'eri huairitayo'da ijmanbatia'pakuy. Jesucristo Diosen Huasi'po o'ēpo mo'nigbuey'uyate. O'noyhuad'uyate. Kentaj aya'ada oknopogē'dik kenpa'ti nigpeika'dik ya'ne. O'noknopogēo Diosere on'noeonhuahuika'apo. Nog aratbuttaj judío aratbut ehue'taj ijmanmadika'ikay. Kenda judío huairitaj ijmanbatia'pakuy. ³ Kenpa'ti Tito doere o'ēpo Tito judío aratbut ehue' ee'pi' "Huabokerek j'ēpo huasi'dak oktegdik j'ē." Huaknopogē'eri huairia Titotaj onahue' o'nuy. ⁴ "Titoensi'dak oktegdik o'ē." Nama'da huaknopogē'eria huama'buya ona'uyng'a. Iregireg oro'omeyere ogkupopakuy kenpa'ti "Jesústaj o'noknopogēo huabokereksi'dak okteghue'dik o'ne." Oro'a ea'te a'pēeya'po ogkupopakuy. Pablo nama'da oa' enata' onpakpo kenpa'ti, "Judío ehue' huagē'eri huabokereksi'dak oktegdik o'ne yan'manmadika' kenpa'ti Moisésen e'mana' nigpeika'dik ka'ne', yan'manmadika'." Nama'da huaknopogē'eria oro'taj enata' on'pakuyng'a. ⁵ Nama'da huaknopogē'eri huama'buytaj sigpi' manpeehue' o'uy. Jesucristotaj moknopogēnok Diosere mo'noeonhuahuika'apo buttida hua'a o'ē yan'nopogē' kenpa'ti Diosere a'nounhuahuaya'po huasi'dak bakteghue'dik mo'ēpo kenpa'ti Moisésen e'mana' hua'ataj nigpeikahue'dik mo'ene. Ken buttida o'ē oknopogē'dik mo'ika'ne.

⁶ Jesucristoen huadak hua'a daka' ijnopogēo ijmanmadikika'denok Jerusalényo Cristotaj huaknopogē'erien huairia do'taj nog e'manmadika' manmadika'dik ya'ē onahue' me'nyune. Huairi ee'pi' huairi ehuepi' Dios e'nopogē'ta' pakhue' o'ika'. Do'huakon kenpa' e'nopogē'ta' pakhue' ijje. ⁷ Nogdikda yamanmadika' hueretda judío huaknopogē'eri huairia onahue' me'nyune. Judío aratbut ehue' e'huagē'taj Jesús huadad hua'a kamanbatia'pake'po Diosa do Pablotaj o'ta'mona'uyate on'nokotuyate. Konigti judío aratbuttaj Jesús huadad hua'a kamanbatia'pakike'po Diosa Pedrotaj o'ta'mona'uyate. Judío huaknopogē'eri huairia on'nopogē'uyate. ⁸ Ken Diosa judío aratbuttaj o'ta'mona'uyate Pedrotaj. Konigti kenda Dios judío aratbut ehue' e'huagē'taj do'taj me'ta'mona'uyne. Jesús huadad hua'a huakka' aratbuttaj kamanbatia'pakike'po me'ta'mona'uyne.

⁹ Konigepo Jacobo Pedroere Juanere huaknopogē'erien hueretda huairi o'nepo Diosa Pablotaj o'ta'mona'uy kenpa'ti huakka'tada kamanopo'kore'po Diosa be'tihuapokuyne Jacoboomey on'noepenka'depo "Jesucristotaj oknopogēo, huama'buy o'ēy kenpa'ti oro'takon Diosa mo'ta'mona'uyne." Do'taj Bernabétere mona'po kenpa'ti "Nog aratbuttaj judío ehue' e'huagē'taj Jesucristotaj yanoknopogē' kenpa'ti yan'no'okorea' yan'mana'. Oro'omey judío aratbuttaj konigti o'mana'apoy." Oro'taj mona'po, ¹⁰ "Aratbut pai'da e'ika'taj bayokika'dik yane'. Kenpa'ti nog aratbuttaj yan'mana'." Jacoboomeya mona'uyne. Kenda huakka' e'kika'ta' ijpakikay.

Antioquia huakka' jakya' "Nama'da i'kame'ne, Pedro." Pabla ona'uy.

¹¹ Nogok Antioquiayo Pedro o'tiakdepo dakhuea'da o'ka'aynok, "Nama'da i'kame'ne, Pedro." Huakpoteda ona'uyne. ¹² Sue'da judío huabokerek taj Jacoboa Pedrote o'mata'mona'uyate. Huabokerek tiakhued o'nepo Pedro judío ehue' huaknopogē'eriere o'bape'ika'uyate. Enhuatiakde'te judío ehue' huaknopogē'eriere Pedro sigda sigda e'bape'ada o'bakbatikonhua'po. Judío huabokerek onhuatiakdepo huabokereksi'dak baktega'dik o'ne on'manopoika'uy. Kenomeytaj Pedro o'makme'pukpo judío ehue' huaknopogē'eriere e'bape'ada o'bakbatikuy. ¹³ Pedroa huadakda ijikay nama'da huata'da o'tinopogēo nama'da o'ka'uy. Antioquiaya' nog judío huaknopogē'eri Pedrotaj on'tiahuayonhua'po konigti ogka'po huadak o'kikay nama'da huata'da on'tinopogēng'a kenomeya konigti nama'da ogka'uy. Bernabékon o'tiahuayonhua'po kenpa'ti nama'da o'nopoenig'a judío ehue' huaknopogē'eriere o'bape'po o'bakbatikuy. ¹⁴ Jesucristoen buttida

hua'a Pedroomey o'noknopoë'nig'a nama'da ogkikame'nigtaj do'hua yoknokotdepo aya' huaknopoe'eritaj "Judío e'ëada konig judío ehue' huaë'eri i'kikame'. Konig Diosere a'noeanhuahuikaya'po Moisésen hua'a kikhahue' i'eme'. Diosere a'noeanhuahuikaya'po Moisésen hua'a kika'dik mo'ë. ¿Judío ehue' aratbuttaj mena'po i'maname'? Nama'da i'kame'." Pedrotaj yona'uy.

Judío konigti nog aratbut Jesucristotaj oknopoe'dik o'ne. Jesucristotaj eknopoe'nayo Diosa dakhuea' e'ka'taj o'bakkahuea'po Diosere o'manoeanhuahuika'apo.

¹⁵ Oro'omey judío huaë'eri o'epo judío e'huageya' o'si'poe'uy. Huadakda o'kika'po Moisésen hua'a kikhahue' o'nepo dakhuea'da ogkika' o'nopoëne. ¹⁶ Moisésen hua'a e'kika'nayo "Dakhuea' nigkahue' me'nene ijnopoëpo." Kenda Diosa onahue' mo'ëapone. Kenyo'da Jesucristotaj e'noknopoë'nayo "Dakhuea' nigkahue' me'nene, ijnopoëpo." Diosa mona'apone. Konigepo "Dakhuea' nigkahue' me'nene ijnopoëpo." Diosa mone'po oro' judío huaë'eri kenpa'ti Jesucristotaj oknopoe'dik o'ene. Moisésen hua'ataj o'kika'nok "Dakhuea' nigkahue' me'nene, ijnopoëpo." Diosa onahue'dik mo'ëapone. Konigepo be'api' Moisésen hua'a e'kika'nayo "Dakhuea' nigkahue' me'nene ijnopoëpo," Diosa onahue'dik o'ëapo.

¹⁷ Ken "Dakhuea' nigkahue' me'nene, ijnopoëpo." Diosa mone' oro' Cristotaj oknopoe'denok konig judío ehue' huaë'eri Moisésen hua'ataj nigpeëhue' o'nika'po oro'omey dakhue' huaka'erionig Cristoa mogka'ne be'api' sigpi' ahue'dik o'ne. ¹⁸ Konig dakhuea' nigkahue' me'nene, Diosa ka'nopoëpo Moisésen hua'ataj nigpeëhue'dik mo'ika'ne, do'a e'mana'nayo kenpa'ti nogok konig dakhuea' nigkahue' me'nene, Dios ka'nopoëpo Moisésen hua'ataj nigpeëdik mo'ika'apone doa nogpa'dakon e'mana'nayo dakhuea' i'ka'ne Diosa ona'dik me'ene. ¹⁹ "Konig dakhuea' nigkahue' me'nene, me'tinopoëpo." Diosa mene'po Moisésen hua'ataj nigpeikahue'dik ijika'po konig Moisésen hua'ataj konig e'bueyonig ijje'po Moisésen hua'ataj menpa' nigpeikahue'dik ijje'uynig'a Jesucristotaj da yoknopoika'po Diosen 'uru'nanada kika'dik ijjejey. ²⁰ Jesucristo hueypa cruzte o'bueyuyate. Do Diostaj e'nopo'koreade'te konig Jesüsere cruzte e'bueyonig ijje'po onte'ti dakhuea' kikhahue' ijeonhuahuikay. Do'huada katepi' jipakpo kikhahue' ijika'po Jesucristoen Nokirega me'nopo'toenok Diosenyo'da ijkikay. Huaso'ada ijnoepo Diosensi'potaj yoknopoëpo ijnigpeika'po Diosen ijkikay. Diosensi'po do'taj huakka' di'nada me'epo me'nigbueyuyate. ²¹ Diosa huakka' di'nanada mo'epo oro'tehuapa' Jesucristoa mo'nigbueyuyne, Diosere 'urunanada a'noeanhuahuikaya'po Jesüstajyo'da oknopoe'dik o'ene. "Dakhuea' nigkahue' o'ene me'tinopoëpo." Diosa menayet Moisésen hua'ataj do nigpeika'dik eë'nayo Cristo nama'da mo'nigbueya'uyet. Konigepo Moisésen hua'ataj nigpeikahue' ijika'apoy. Jesucristotajyo'da yoknopoika'apoy.

3

Moisésen hua'a e'kika'nayo "Dakhuea' nigkahue' me'nene, mo'tinopoëpo." Kennayo Diosa onahue'dik mo'ëapone. Cristotaj eknopoe'nayo "Dakhuea' nigkahue' me'nene, mo'tinopoëpo." Kennayo Diosa mona'apone.

¹ Opud Galacia huaknopoe'eri konig nopoenkahue' huaë'eri mo'ëne. Nogomeya nama'da mon'mandika'nok opudomey ida mo'peëdeme'nig'a, Jesústaj buttida e'manmadika' nigpeëhue'dik yane', nama'da mo'nopoëgame'ne. Jesucristoa oro'taj hueypa cruzte mo'nigbueyuyate opudtaj huakpoteda daka' o'nonbatia'pak'uynok opuda daka' mo'peëpo moknopoënka'uynne. ² Moisésen hua'a mo'nigpeika'uynok Diosen Nokirega opudtaj nopo'toëhue' mo'uyne. Cristo cruzte mo'nigbueyuyate onte'ti o'noyhuad'uypa kurudyo Diosere o'noeanhuahuika'. Kenda mo'peëdepo moknopoë'uynok Diosen Nokirega opudtaj mo'nopo'toika'ne. ³ A'nenmon huabo'da Jesucristotaj moknopoë'uynok Diosen Nokirega me'nopo'toika'ne Diostaj daka' mo'nigpeika'uynne. Oy 'uru'nopoa'da megke'po nogda nogda ka'dik o'ene, konig huabokereksi'dak oktegdik o'ene kenpa'nayo nama'da mo'nopoika'nig'a Diosennayo nopunkahue'da mo'ika'ne. ⁴ Jesucristotaj moknopoëpo huakka'da pai'da mo'nopo'eonhuahua'deme'ne. Nama'da pai'da nopo'ehue' mo'unhuahuame'ne ijnopoëy do'hua. Jesucristotaj buttia'da moknopoëne, oknopoe'batikhue' mo'ëapone ijnopoëy. ⁵ Moisésen hua'a mo'nigpeika'nok Diosen Nokirega nopo'toëhue' mo'ika'ne kenpa'ti opudomeytaj bayareahue' mo'ika'ne. Jesucristotaj huadak hua'a mo'peëdepo moknopoë'uynok Diosen Nokirega mo'nopo'toika'ne kenpa'ti opudomeytaj mo'bayarika'ne.

⁶ Ken, a'ennada Diosen hua'ataj Abrahamaa oknopoe'uynok "Konig dakhuea' nigkahue' me'ene, o'tinopoëpo." Diosa Abrahamtaj ona'uyate. ⁷ Konigepo huabokerek Diosen hua'ataj daka' o'noknopoëpo konigti Abrahamen hueretda huayayonig o'nepo kenda nopoenkadik mo'ëne. ⁸ "Konig dakhuea' nigkahue' me'nene, mo'tinopoëpo." Judío

ehue' huag'eri huaknopog'eritaj ijmana'apoy, Diosa a'nennada o'nopogepo Abrahamtaj "Meknopog'ok kenpa'ti menigpejka'nok, konigepo huakka' judío ehue' huag'eria konigti e'noknopogede'te 'Konig dakhuea' nigkahue' me'nene, mo'tinopogepo,' kenomeytaj ijmana'apoy." A'nenda Diosa Abrahamtaj ona'uyate. Apagba'te kenda oa'uynig Moisésa o'timadoya'uyate. ⁹ Ken Diosen hua'ataj Abraham oknopog'uyate. Aya'da huabokerek konigti o'noknopog'ok kenomeytaj Abrahamtaere "Dakhuea' nigkahue' me'nene, mo'tinopogepo." Diosa o'mana'ika'apo.

¹⁰ "Aya' huadik Moisésa o'nigmadoya'uyate aya'ada nigpejka'dik o'nepo nogdiktida nigpegehue' eg'nayo 'Dakhuea' boka'ne.' Diosa o'mana'po castiga o'magka'apo." Apagba'a oa'uyatenok. Moisésen hua'a do e'nigpejka'nayo "Dakhuea' nigkahue' me'nene, me'tinopogepo." Diosa mena'apet. Aya'ada kenpa' en'nopojka'nayo "Dakhuea' boka'ne." Diosa mona'po castiga mogka'apone. ¹¹ "Dios-tehuapa' huadak huakika'eri Jesucristotaj o'noknopogepo Diosere on'noeohuahuka'apo." Diosa oa'uynok Moisésenba' huakika'eritaj "dakhuea' nigkahue' men'ene," Diosa onahue'dik o'epo. ¹² "Dakhuea' nigkahue' me'ene, me'tinopogepo." Diosa mone'po Diostaj oknopog'dik mo'ene. Moisésen hua'anayo kenpa' onahue' mo'ene. "Diosere a'nounhuahukaya'po aya'nada Moisésen hua'a nigpejka'dik mo'e." Kenpa' Moisésen hua'a ena'tada aya'nada nigpejka'hue'dik mo'ika'ne.

¹³ "Pai'nanada kan'nopo'unhue'po dakhuea'nanada huakika'eritaj hueypa cruzte on'betika'." Apagba'a kenpa' oa'. Oro'tehuapa' Cristo hueypa cruzte mo'nigbuey'uyatenok oro'omey Cristoen huaknopog'eritaj castiga ogkahue'dik mo'epone. Kenpa'da bueyhue'dik o'epone. ¹⁴ "O'nen adhuea'si'potaj ijmanopo'togepoy." Diosa Abrahamtaj ona'uyate. Nog aratbut huaknopog'eritakon Diosen Nokirega kamatojike'po Jesucristo mo'nigbuey'uyate.

Moisésen hua'a konig o'e kenpa'ti kenda Abrahamtaj ijnigka'apoy Diosa ona'uyate.

¹⁵ Konig o'kika'nig ijmanbatia'pakapoy, egomey, pogomey. "A'ti o'nigka'apone." Be'api' o'madoya'depo ke'nen huadik o'madoya'depo nogda kahue'dik o'epo kenpa'ti kenda oktihuekehue'dik o'epo. ¹⁶ O'nigka'apone Diosa Abrahamtaj nogok nogok ona'ika'uyate. O'nen huayayotaj ijnigka'apoy Diosa ona'uyate. Kenda Abrahamen aya' huayayotaj ijmanigka'apoy onahue' o'uyate. Kenda Abrahamen noghuayayotatida ijnigka'apoy, ona'uyate. Kenda Cristotaj o'tia'pakuyate. ¹⁷ Onte'ti daka' o'nonapone. Huakkuruda Diosa Abrahamtaj ona'uyate. O'nen huayayotaj 'uruda ijnigka'apoy Diosa ona'uyate. Diosa kenda enade'te cuatrocientos treinta huabayok e'pokde'te judío aratbuttaj Diosen hua'a Moisésa o'mana'uyate. Kenda Diosa huakkuruda Abrahamtaj ona'uyatenigda kenpa'da Diosa o'ka'apo. Kenda Moisésa o'mana'uyatenig Abrahamtaj Diosa ena' dikhue'dik o'epo kenda o'ka'apo. ¹⁸ Moisésen hua'a o'nen adhuea' huayayo en'nigpejka'nayo ijmanoeanhuahuika'apoy Diosa Abrahamtaj onahue' o'uyate. "Ijnoeanhuahuika'apoy," Abrahamtaj Diosa ona'uyatepo katetehue' manoeanhuahuika'dik o'maika'apone.

¹⁹ Moisésenba'taj aratbuta nigpejka'hue'dik o'nepo dakhuea'da ogkika'nig kamanopog'kike'po judío aratbuttaj Diosen hua'a Moisésa o'mana'uyate. Konig Diosa Abrahamtaj ona'uyatenig adhuea' huayayo Jesucristo o'tiakapo. Tiakhued eg'ted Moisésen hua'a aratbut nigpejka'dik yane' o'mana'uyate. Cristo e'tiakde'uyte onte'ti Moisésenba'taj nigpejka'hue'dik o'neapo. Diosen huata moneria Moisés'taj o'nopog'uyate. Diosa kenda o'paknok Moisésa aratbuttaj o'mana'uyate. ²⁰ Diosen huata moneri Moisésere judío aratbuttaj on'mana'uyate. Diosayo'da huayayo i'taeapone Abrahamtaj ona'po, Jesucristotaj o'ta mona'uyate.

Aya'ada dakhuea' huaka'eri o'edene, Moisésenba' mo'nopog'ne. Kenpa'ti Cristo tiakhued eg'ted Moisésen hua'a oro'omeytaj konig huamatog'erionig mo'tojka'uyne.

²¹ Diosa Abrahamtaj huayayo o'yokapone ona'uyate. Moisésenba' Abrahamtaj hua'a en'hue'dik o'e. Abrahamtaj hua'a kenpa'ti Moisésen hua'a huadagnada e'gada Moisésenba'nayo manoeanhuahukahue'dik o'epo kenpa'ti 'urunopo' kahue'dik o'ika'. ²² Aya'ada dakhuea'da ogkika'depo batikhue'da dakhuea'da ogkika'apo. Kenpa' Diosba'a oa'uyatenig'a konig Diosa Abrahamtaj ona'uyatenig Jesucristotaj huaknopog'erionimeytaj Diosa mo'manopo'korea'po mo'noeanhuahuika'apone.

²³ Cristoen huadak hua'a peghued o'epo Jesucristotaj oknopog'hued o'epo oro'kenyo'da Moisésenba'taj nigpejka'dik o'uynig'a. Cristo e'tiakde'te Diosa dakhuea' e'ka' mo'nopo'yare'po Cristotaj oknopog'uy oroa. ²⁴ Cristo tiakhued eg'ted Moisésenbaa konig oro'en huamatog'erionig mo'tojka'uyne. Jesucristo e'tiakde'te kentaj oknopog'edenok "dakhuea' nigkahue' me'nene, mo'tinopog'edepo," Diosa mona'uyne. ²⁵ Cristo o'tiakdeuynok oynayo kentaj oknopojka'nok Moisésenbaa oro'taj togehue' o'ika'. Oynayo Moisésenba'taj nigpejka'hue'dik o'ika'ne.

²⁶ Oyda Jesucristotaj moknopopepo Diosensi'po mo'ene. Aya'ada moknopopepo Jesucristoere Diosensi'poda mo'ene. ²⁷ Opudomey Jesucristotaj moknopodepok bau-tiza mogka'de'uyne. Cristoa mo'nopo'tojka'nok Jesucristonig mo'jka'po Diosensi'po mo'jka'ne. ²⁸ Oro' Jesucristotaj huaknopoe'eri o'epo Diostaj konig nogaratbuttida o'ene. Judío aratbut ee'pi', griego aratbut ee'pi', huanaba' ee'pi', huanaba' ehue' ee'pi', huabokerek ee'pi', ettone' ee'pi', oro'omey huaknopoe'eri Diostaj nogaratbuttida o'ene. ²⁹ Abrahamtehuapa' ijnigka'apoy Diosa ona'uyatenig konigti opudomey huaknopoe'eritakon Diosa mogka'apopo mo'noeahuahuika'apone.

4

¹⁻² Nogiti daka'da o'nona'apone. Huasi'po kerekhued ee'ted huaoen e'tamae' huabae'eri ee'pi' konig huanaba' o'epo huaoen huatamatoe'eritaj nigpeika'dik o'ne. Kenoka' bae'dik huaoa o'dikka'uyatenok aya'da huaojkudaken o'tabaepo. ³ Oro' konigti o'jka'uy. Cristo tiakhued ee'ted oro' konig huasi'po o'epo konig huabokerek ehued o'uy. Oro'en ad-huea'pane'en e'manmadika'taj konig huanaba' o'nigpeika'uyne. ⁴ Kenme'noete Diosa o'pakpo ke'nen huasi'po o'ta'mona'uyate. Ettone'a Diosen Huasi'po o'si'popakuyate. Huasi'po judío aratbutda o'si'poepo Moisésenba'taj nigpeika'dik o'jka'uyate. ⁵ Oro' judío huae'eriomey huanaba'onig o'epo Moisésenba'taj nigpeika'dik o'jka'uyate. Moisésenba'taj a'bakkayya'po osi'po'e'uyate. Kenpa'ti oro'omey Diosensi'po ka'nike'po osi'po'e'uyate.

⁶ Oro'omey huaknopoe'eri Diosensi'po o'edenok Diosa oro'omeytaj Huasi'poen Nokirega mo'nopo'toene, "Do'hued Apag" Diostaj Cristoen Nokirega oro'ennopoya' o'okuy. ⁷ Ken Diosensi'po o'edepo Moisésenba'taj nigpeika'dik huae'eri huanaba' ehue' o'edepo Jesucristotaj moknopoenok. "Konig dakhuea' nigkahue' me'nene, mo'tinopopepo," Diosa mona'po mo'noeahuahuika'apone.

Galacia huaknopoe'eritaj Pabla o'matinepahui'po o'matimepu'ke'uyate.

⁸ A'nenda hueretta'da Diostaj oknopohued ee'ted toto'taj mo'me'pukika'uyate. ⁹ Oynayo Diostaj moknopodekene kenpa'ti Diosa mo'baktie'ea'de'uyne. Konig judío adhuea'pane' ogkika'uyng mena'po konig huanaba' onte'ti e'kika'ta' bo'paknig'a. Ken konig e'kika'nayo nopo'yareahue'dik mo'jka'apone. ¹⁰ Diosa mo'nopo'yare'po mena'po aya' Moisésenba' fiesta bo'kika'nig'a huame'noe fiesta, sábado fiesta, puug fiesta huabayok fiesta kenpa' bo'kika'nig'a, Diosa me'nopo'yare'po nama'da bo'kika'ne. ¹¹ Konigpepo opudtaj on'matinepahui'po on'tomepu'kene, huakka'a'da nama'da opudtaj o'nonmadika'onhuahua'uyne.

¹² Ken "Dakhuea' nigkahue' me'nene, mo'tinopopepo." Diosa mone'po Moisésenba' nigpeika'dik mo'ene. Judío aratbuta nama'da mona'ika'nig'a. Konig judíoomey ogkika'nig opud konig kikahue' mo'uyne. Opudonigti ijjepeo oy kenda judíoomey on'mana'ika' kahue' ijikay. Konig do'ijkika'nig konigti yag'kikati'. Kenda ijeretpakpo o'nona'ne, egomey pogomey. A'nenda opudere ee'te do'taj di'nada o'nepo daka' on'toe'uyne. ¹³ A'nenda opudere dakhue'da ijjepeo Jesucristotaj huaknopoe'eri Diosere on'noeahuahuika'apo kenda huakkuruda opudtaj o'nonbatia'pakonhua'uyne. ¹⁴ Do dakhue'da ee'pi' konig pai'da e'nopo'etepi' do'taj dig huahuayhue' o'nuyne kenpa'ti tibiraehue' o'nuyne. Konig Diosen huata'moneritaj egkapa' do'taj o'de'uyne. Konig Jesucristotanig do'taj o'de'uyne. ¹⁵ A'nenda Jesucristoen huadak hua'a o'nonmadika'onhuahua'uyne. Do'hua e'nonmadika'onhuahua'te durugnada mo'uyne. Do'taj durugnada mo'uyne. Oy mena'po do'taj durugda ehue' mo'e. A'nenda katepi' ijpakika'uynok on'yokika'uyne. Do'a opuden huakpo e'pakuyayo opuda okpotokdik ee'nayo opuden huakpo on'yokay'uyyet. Oyda menpa' do'taj e'nigpeeta' pakhue' mo'ene. ¹⁶ Oy buttida o'nonmadika'po opudomeytaj me'huadiayne, menpa' mo'noppe.

¹⁷ Judío nama'da huamanmadika'eriomey konig judío aratbut Moisésenba' ogkika'nig opudomey konigti kagkike'po nama'da bo'pakne. Kenpa'ti kenomey opudtaj huakka' on'eretpakpo opudomeya' onte'ti do'taj nigpeehue' ka'nike'po kenda on'pak. ¹⁸ Be'api' opudtaj huadak e'kika'ta' e'paknayo opudtaj e'tihuapokta' e'paknayo'pi' kenda huadakda o'e. Do opudere ee'te opudere ehue' ee'tepi' huadak e'kika'ta' e'paknayo kenda huadakda o'e. ¹⁹ Do'hua Jesucristoen huadak hua'a opudtaj a'nen e'manmadika'onhuahua'de'te moknopoe'uynok do'hued huasi'ponig mo'ene. Oy onte'ti opudtaj diga' on'tinepahui'po on'tomepu'kene. Cristoa onte'ti daka' mo'manopo'todeapet opudtaj huakka' on'tinepahuika'ne. ²⁰ Huakka' opudtaj on'tinepahui'po ayo opudere huakka' ee'ta' ijpaki. Nogpa'da 'urua'dakon opudtaj e'manata' ijpaki. Monig moet opudomeytaj tinopohue' ijjey.

Agarkudak konig o'kika'uyate kenpa'ti Sarakudak konig o'kika'uyate Pabla o'manbatia'pakpo, o'manmadika'uyate.

21 “Dakhuea’ nigkahue’ mo’ene mo’tinopoꝑo.” Diosa mone’. Opudomeya sue’ada Moisésenba’taj e’nigpeikata’ bo’pakika’nig’a Moisésenba’taj nopenkahue’da mo’ene. 22 Moisésenba’ sigpi e’manopoꝑe’ata’ ijpaki. Abraham botta’si’po o’toꝑ’uyate. Agarkudak ettone’ huanaba’ o’ꝑo nogsi’potida Abrahamensi’po o’si’popakuyate. Abrahamen hueretda huaꝓoꝑe Sarakudak o’ꝑo huanaba’ ehue’ o’ꝑo nogsi’potida o’si’popakuyate. Apagba’ta kenpa’ o’madoya’uyate. 23 Saraen huanaba’ ettone’a’ o’si’popakuyate. Konig aya’ ettone’ on’si’popakika’nig Agar konigti o’si’popakuyate. “Huasi’po i’toꝑapone.” Diosa Abrahamtaj ona’uyatenok Abrahamen hueretda huaꝓoꝑenayo konig huanaba’ ehue’ e’ꝑada o’si’popakuyate. “Huasi’po i’toꝑapone.” Diosa ona’nok o’si’popakuy. 24-25 Abrahamen botta’ huaꝓoꝑe konig botta’ Diosen hua’a’ o’ne. Ote’ Sinaíte Arabia huadaribayo Diosa Moiséstaj ona’uyate. Konig Agar huasi’poere huanaba’ o’nika’nig aya’ Moisésenba’ huanigpeika’eri konigti huanaba’ o’nika’. Kenpa’ti Jerusalényo huaika’eri a’noeonhuahuikaya’po Moisésenba’ on’nigpeika’nig’a huanaba’nig o’nika’.

26 Oro’omey huaknopꝑe’erinyo Diosen jak kurudyo huaꝑe’eri o’ika’po Diosensi’po o’ene. A’nounhuahuikaya’po Jesucristotayo’da oknopꝑika’ne. Moisésenba’taj nigpeikahue’dik o’ika’ne.

27 Si’popakhue’dik i’ꝑo huasi’po toꝑehue’ i’ꝑo yadurugpak, ettone’. Si’popakhue’ i’ꝑo diga’ noehue’ i’ꝑo nogok huakka’ huasi’po i’taꝑo. Huakka’ huaknopꝑe’eri huasi’po i’matoꝑapone. Nog ettone’ huaꝓoꝑebet e’ꝑada sue’da huasi’po o’toꝑapone. Apagba’a kenpa’ oa’. Saraen huakka’nada adhuae’si’po o’taꝑe. Agaren sue’da o’toꝑe.

28 Ken oro’omey Jesucristoen huaknopꝑe’eri konig Diosensi’po o’ene. “Huasi’po i’taꝑo.” Diosa Abrahamtaj ona’uyatenok, Abraham Isaacsi’po o’taꝑe’uyate. Oro’omey konig Saraensi’po Isaac o’ene. Ken Diosa Abrahamtaj ona’uyatenok oro’kon huaknopꝑe’eri Diosensi’po o’ene egomey pogomey. 29 Ken konig aya’da isi’po on’si’popakika’nig konigti a’nennada Ishmael Agarensi’po o’si’popakuyate. Abrahamen Saraenere nogsi’potida Isaactaj Ishmaela dakhuea’ o’kika’uyate. “Huasi’po i’taꝑo.” Diosen Nokirega Abrahamtaj o’uynok Isaac o’si’poꝑe’uyate. Oy konigti o’ne. Cristotaj oknopꝑehue’ huaꝑe’erimeya’ oro’taj dakhuea’ mogkika’ne. Oro’ huaknopꝑe’eri Diosensi’po o’enek dakhuea’ mogkika’ne. 30 “Ettone’ huanaba’ensi’potaj pakhue’ i’jꝑo noeanhuahuikahue’ i’jmaeapoy.” Diosa oa’uynok Apagba’ta, “Do’hued ettone’ huanaba’ yaen. Do’huedsi’poere Diosere noeonhuahuikahue’dik o’neapo.” Sara Abrahamtaj ona’uyate. 31 Oro’omey huaknopꝑe’eri konig Saraensi’po o’ene. Huanaba’ensi’po ehue’ o’ꝑo a’nopo’koreaya’po Moisésenba’taj nigpeikahue’dik o’ene.

5

Oro’omey onte’ti konig huanaba’nig ehue’ o’ꝑo “Dakhuea’ nigkahue’ mo’ene mo’tinopoꝑo.” Diosa mone’po onte’ti Moisésenba’taj kikhue’dik o’ene.

1 Jesucristotaj oknopꝑenok Diosa dakhuea’ e’ka’ mo’nopo’yarea’ne. A’nopo’yareaya’po Moisésenba’ onte’ti nigpeikahue’dik o’ene. A’nopo’yareaya’po Moisésenba’ nigpeikahue’ yanika’.

2 Men’pꝑe’. Do Pabla opudtaj o’nona’ne men’nigpꝑe’. “Dakhuea’ nigkahue’ me’nene, mo’tinopoꝑo.” Diosa mone’. “Do’hued bokereksi’dak bekteg.” Opuda’ ena’nayo opudtehuapa’ Cristoa hueypa cruzte mo’nigbuey’uyatenig’a opudtaj dakhuea’ e’ka’ nopo’yareahue’dik mo’ꝑapone. 3 “Dakhuea’ nigkahue’ me’nene mo’tinopoꝑo.” Diosa mone’po aya’da huabokereka bokereksi’dak e’noktegnayo aya’ Moisésenba’taj kenpa’da nigpeika’dik o’neonhuahuika’apo. Onte’ti opudtaj o’nona’ne. 4 “Dakhuea’ nigkahue’ me’nene, mo’tinopoꝑo.” Diosa mone’po opudomeypi’ Moisésenba’taj mo’nigpeika’nok konig onte’ti Diosensi’po ehue’ mo’ꝑo Cristoen ehue’ mo’ꝑo Diosa opudomeytaj matinepahuihue’ mo’ꝑeapone. “Dakhuea’ nigkahue’ me’ene mo’tinopoꝑo.” Diosa onahue’dik mo’ꝑapone. 5 Oro’tanayo Diosensi’potaj kan’nigike’po Diosen Nokirega bo’tihuapokika’ne. Kenpa’ti daka’ Jesucristotaj oknopꝑenok “Dakhuea’ nigkahue’ me’nene mo’tinopoꝑo.” Diosa mona’apone. Kenda oro’a oknopꝑika’po Diostaj o’nigika’ne. 6 Oro’omey Cristotaj daka’ e’maknopꝑe’te Cristoen o’ꝑene. Huabokereksi’dak e’nokteppi’ huabokereksi’dak okteghue’ e’pi’ Diostaj konigti huadak o’nigene. Oro’a Jesucristotaj eknopꝑikata’ Diosa huakka’ o’pak. Cristotaj oro’ oknopꝑo aya’tada di’ o’maika’ne.

7 Daka’ Cristotaj moknopꝑika’uynone kenpa’ti Jesucristoen buttida hua’a daka’ mo’nigpeika’uynig’a menpa’ nama’da huamanmadika’eritaj mo’pꝑe’po Cristoen buttida hua’ataj eknopꝑe’ bokkahue’deme’ne. 8 “Moisésenba’taj nigpeika’dik mo’ne.” Diosa oro’taj onahue’ mo’uynone. “Cristotaj oknopꝑe’dik mo’ene.” Diosa mona’uynone. 9 Sue’ada nama’da huamanmadika’eria e’manmadika’nayo’ida huakka’da nama’da o’noknopꝑe’apo, nama’da

ogkika'apo. Kenda okkahuehue' yanika'. ¹⁰ Opud Galacia huaknopog'eri nogpa'da oknopogehue' mo'ëapone do Jesucristo Huairitaj yoknopogepo kenda on'tinopogene. Kenpa'ti be'api' nama'da monmadikika'ne kentaj Diosa castiga kamagke'.

¹¹ O'nen judío aratbuta dakhuea' mogkika'ne. "Diosa dakhuea' e'ka' mo'nopo'yare'po huabokereksi'dak oktegdik mo'ë." Pabloa o'manmadikika'. Sue'ada nama'da do'taj men'huaa'ne. Kenpa' do manmadikahue' jijkay. Kenpa' Jesucristoen huadak hua'aere e'manmadika'nayo do'taj dakhuea' ogkikahue' ya'neayet. ¹² Opud Jesucristotaj huaknopog'eritaj eknopogebatika'ta' o'deretpakpo opudtaj nama'da monmadikika'. Kenpa'da kan'bahue' onte'ti opudere kupopakhue' ka'nike'. Kenda ijpaki.

¹³ Diosa mo'baktie'ea'uynok Moisésenba'taj konig huanaba' ehue' mo'ëpo nigpeikahue'dik mo'ëne. Kenpa'ti konig judío ogkika'nig konigti kikhue'dik mo'ëne. Cristotayo'da yanoknopojika'. Diosa o'mana'uyate. Konigepo "Moisésba'taj konig huanaba' ehue' ijjepe' katapi' ijpakpo kika'dik ijjepe," nopogehue' yanika'. Diosa di' mo'ënok huayahuaya yan'batihuapokikati'. ¹⁴ "Konig opud huata'da di'da mo'ika'nig konigti nog aratbutakon huakka'da di'da yan'maika'." Diosba'a o'mana'nok kenda o'nigpeika'po konigti aya' Diosen hua'ataj o'nigpeika'ne. ¹⁵ Opudomey huayahuaya dig e'bahuadiayika'nayo, dig e'bahuhuanayo, huayahuaya e'mamahu'ia'nayopi', keyoj, o'nona'ne. Ken konig kikhue' yanika'. E'kika'nayo Cristoen huaknopog'eri ehue' mo'ëapone.

Konig dakhuea' e'ka'ta' o'eretpakika'uynig konigti kikhue' o'ëpo konig Diosen Nokirega o'paknigda mogkika'.

¹⁶ Diosen Nokirega o'paknigda mogkika'. Kenda oro' nama'da o'eretpakika'nig ken konig kikhue' mo'ne. ¹⁷ Oro'ennopoda dakhuea' e'ka'ta' o'eretpakika' konigti Diosen Nokirega konig e'nigkata' pakhue' o'ika'. Kenda Diosen Nokirega o'pak konig oro'ennopoda e'ka'ta' pakhue' o'ika'ne. Konigepo kenda o'pakika'nig menpa' kikhue'dik o'ëne. ¹⁸ Diosen Nokirega e'nopo'tog'nayo Moisésenba' nigpeikahue'dik o'ika'ne. Ken konig o'nona'ne, egomey, pogomey.

¹⁹ Diosen Nokirega nopo'tog'hue' ee'nayo konig oro'nopoda o'pakpo dakhuea' kika'dik o'ëne, daka' o'nopogene. Kenpa'ti Diosen Nokirega nopo'tog'hue'da ee'nayo oro'ada o'pakpo nogen huato'etaj on'bakde'ika', huabokerekere nog ettone'ere dakhuea'da ka'dik o'ika'ne. Kenpa'ti nogen huato'etaj e'bokerekbo' nogen huato'etaj ettone'akon e'mune'bo'. ²⁰ Kenpa'ti Diosen Nokirega nopo'tog'hue'da ee'nayo e'ketka' diostaj eretpakdik o'ika'ne. Kenpa'ti tidig eretpakdik o'ëne. Kenpa'ti huayahuaya maboyika'dik o'ëne. Nogtaj nogtaj dig bahuahuaydik o'ëne. Nogomeytaj bahuadiaydik o'ëne. Kenpa'ti Diosen Nokirega nopo'tog'hue' ee'nayo huata'da o'eretpakika'ne. Nogpa'da o'pakpo o'kika'po maundik o'ëne. ²¹ Kenpa'ti Diosen Nokirega nopo'tog'hue'da ee'nayo o'pakpo nogen katapi' en'tae' batihuadiaye'dik o'ëne. Kenpa'ti nogomeytaj o'huadiaypo, barakdik o'ëne, kenpa'ti fies-tate diga'da borracho e'dik o'ika'ne. Kenpa'ti Diosen Nokirega nopo'tog'hue'da ee'nayo o'pakpo nogda nogda dakhuea' kika'dik o'ëne. Ken konig e'kika'nayo Dios oro'en huairi tog'hue' o'ëapone. Kenpa'ti Diosensi'po ehue'dik o'ëapone. Diosere ehue'dik o'ëapone. Kenda a'nenda on'boroay'uyne konigti onte'ti on'boroayne.

²² Diosen Nokirega mo'nopo'tog'edenok nog aratbuttaj di' o'maika'apone, durugnada o'unhuahuika'apone, o'nopo'noeyne, oynayo nog aratbuttaj huadiayhue' o'maene, nogomeya' oro'omeytaj dakhuea' ena'te ida bahuadiayhue' o'ëne, nogomeytaj daka' o'batihuapokika'ne, huadak katapi' nogomeytaj o'bayokika'ne, katapi' "Ijka'apoy," ena'nayo kenda o'ka'apoy. ²³ Diosen Nokirega mo'nopo'tog'edenok oro'taj dakhuea' egka'nayo bahuadiayhue' o'ika'apone. Oro'ennopo'a dakhuea' e'kata' e'paknayo kikhue' o'ëapone. Diosen Nokirega mo'nopo'tog'enok huadaky'o'nada kika'dik o'ika'apone. Ken konig o'kika'po Diosen hua'a'aya' o'kika'ne. ²⁴ Kenpa'ti oro'omey Jesucristotaj oknopogepo Diosen Nokirega mo'nopo'tog'enok onte'ti konig oro'omeyennopo' dakhuea' e'ka'ta' o'eretpakika'uynig'a konig cruzte Jesúsere o'buey'uy onte'ti kenda oro' o'eretpakika'uynig kahue' o'ika'apone. ²⁵ Ken Diosen Nokirega oro'taj Diosen e'kika' bo'tihuapokika'ne. Diostaj eknopojika'taj bo'tihuapokika'ne. Diosen Nokirega mo'nopo'tog'enok aya'da Diosa o'paknig mogkika'.

²⁶ Ken, "Donayo huadknada ijjepe," nopogehue'dik mo'nika'. Huata'da eretpakhue' mo'nika'. Huata'da e'eretpaknayo huayahuaya dig o'bahuhuanayapetpi' kenpa'ti huayahuaya dig o'mahuanopog'epetpi'.

6

Diostaj daka' yan'nigpeika'po huayahuaya yan'batihuapokikati'.

¹ Opudere Cristoen huaknopoe'eri nogtiada nama'da dakhuea' eka'nayo Diostaj nigpeehue' ee'nayo, egomey, Diosen Nokirega mo'nopo'toenok opudomey kenda Diosa o'paknig bo'kika'po dakhuea' huaka'eri kanopo'kore'po daka' yan'tihuapokiti'. Onte'ti Diostaj kanigpeike'po yan'tihuapokikati', yan'tinengahui'po daka' ya'nonati'. Opudnayo daka' yag'kikati'. Keyoj konigti dakhuea' kahue' yaneti'. ² Diostaj kan' nigpeike'po huayahuaya yan'batihuapokikati'. Kenpa'ti dakhuea' kahue' ka'nik'e'po yan'batihuapokikati'. Ken konig mo'batihuapokika'po di'nada yan'maikati'. Kenda Cristoa o'mana'uyate.

³ "Huadakda ijkikay, dakhuea' kahue' a'eya'po men'tihuapok ahue'dik ijjeey." Be'api' kenda e'nopoe'nayo nama'da o'nopoenig'a nama'dapi' kika'dik o'neapo. Huata'da nama'da kenpa' on'tinopoe'po. ⁴ Kenda ijkika'nig menpa' huadak ya'etpi' dakhue' ya'etpi' oro'a aya'ada nogti nogtiada nopoe'dik o'ene. Huadaka' e'kika'nayo Cristotaj e'nigpeika'nayo durugda e'dik o'ene. "Nogomeya dakhuea' ogkika'nig'a donayo huadak ijkikay." Nopoe'hue'dik o'ene. ⁵ Ken oro'enyoda dakhuea' e'ka'taj aya' nogti nogtiada nopo'korea'dik o'ene kenpa'ti "do'taj dakhuea' e'ka' bekkahuea', Dios," tiona'pakika'dik o'ene.

⁶ Opudomeyen huadak hua'a huamanmadika'eritaj katepi' aypo huakupepi' yan'bayokikati'.

⁷ Huata'da nama'da tinopoe'hue' yanika'. Kenpa'ti Diostaj da huaahue'dik o'ene. Oro' huadak e'kika'nayo huamanmadika'eritaj e'bayokika'nayo Diosa oro'taj huadakda mo'nigka'apone. Dakhuea' e'kika'nayo bayokhue' ee'nayo Dios konigti huadaka' ogkahue' mo'ea'pone.

⁸ Kenpa'ti konig oro'ennopo' o'pakpo e'kika'nayo nogok ke'poda o'ea'po, kenpa'da bueydik o'ea'pone. Oy kenda Diosen Nokirega o'paknig e'kika'nayo nogok Diosen Nokirega mo'noeahuahuika'apone. ⁹ Ken nogomeytaj mon'batihuapokonhuahuika' huadaka'da mon'batihuapokonhuahuika'. Arohue'ada huadaka'da mon'nigkadhuahuika'. Batikhue'da huadak e'kika'nayo Diosa oro'taj huadakda mo'nigkika'apone durugda o'unhuahuika'apone. ¹⁰ Konigepo menokapi' ka'dik o'edepo aya' aratbuttaj be'tapi' huadakda mon'batihuapokika'. Huakkuruda huaknopoe'eri huama'buytaj daka' mon'batihuapokika'po huadaknada mogkika'.

Ta'pota' Pabloa o'maboroaypo saludos o'dikta'mona'uyate.

¹¹ Huaboa'da do'hued huaba'a on'nigmadoya'ne. Do'hued huaba'a huaboro'dika'da on'nigmadoya'ne. Yan'tiahuayti'. ¹² Huabokereksi'dak oktegdik mo'ene, huamanmadika'eria on'mana'ika'nok judiomeya diga' ogkahue' mo'ea'pone on'nopoe'po kenpa'ti "Huamanmadika'eri huadakda o'ne." Kenpa' aratbua e'huaa'ta' on'pakika'. "Kamanopo'yare' kamanoeanhuahuike' Jesucristo hueypa cruzte mo'nigbuey'uyate." Kenyo'da e'manmadika'nayo judio aratbua oro'taj diga' mogka'apet on'nopoe'po. ¹³ Kenomey huabokereka huabokereksi'dak ektegada aya' Moisesen hua'ataj nigpeehue' e'eda opuden huabokereksi'dak ektegta' huakka' o'deretpakika'. Opuden huabokereksi'dak o'noktege e'manbatia'pakta' on'eretpak. ¹⁴ Oro'en Huairia Jesucristo hueypa cruzte pai'da mo'nignopo'epo mo'nigbuey'uyate. Oro'en dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po mo'nigbuey'uyate. Donayo kenyo'da yoknopoe'po e'manbatia'pakika'ta' ijpaki. Konigepo Jesucristo cruzte mo'nigbuey'uyate yoknopoe'po ken konigti indariyo aratbut dakhuea' ogkika'nig, o'deretpakika'nig, kenpa'ti on'batia'pakika'nig donayo onte'ti e'kika'ta' pakhue' ijikay. Cristoenyo'da ijkikay. ¹⁵ Huabokereksi'dak ekteg ee'pi' okteghue' ee'pi' konigti huadak o'e. Konigti Diosa o'pakika'. Diosen Nokirega oro'taj mo'nopo'toenok kenpa'da Diostaj e'nigpeika'ta' o'paki. Kenpa'da huadaka'da e'kika'ta' o'paki. ¹⁶ Jesucristotaj moknopoika'nok Diosen Nokirega mo'nopo'toe'po daka' Diostaj mo'nigpeika'nigtaj Diosa opudomeytaj kenpa'ti aya' Diosen aratbuttaj kamanopo'noeyanhuahuike'po kenpa'ti kamatinepahuionhuahuike'.

¹⁷ Jesucristoen hueretda huata'moneri ehue' o'e oyda kenpa'ti nogok be'api' huaahue' menikati'. Jesucristoen huadak hua'a ijanmanmadikika'po huakka' pai'da ijnopo'eonhuahua'epo, do'huedso'ta' konig e'tipaybahued. Jesusen hueretda huanaba' ijjeey aya'ada tiahuaydik me'nene.

¹⁸ Opud huaknopoe'eritaj Huairi Jesucristoa kamatinepahuionhuahuike' di'da kamaik'e' ijtiona'pakikay, egomey, pogomey.

EFESIOS

Efeso huaknopoe'eritaj Pabloa o'manigmadoya'uyate.

Efeso huaknopoe'eritaj Pabloa o'manigmadoya'uyate.

¹ Do Pablo ijjej, Jesucristoen kamanbatia'pakike'po Diosa o'pakpo me'ta'mona'uyne. Opudomey Jesucristotaj huaknopoe'eri mo'ene. Diosen mo'ene. Opudomey Efeso huakka' jak huae'eritaj on'nigmadoya'ne. ² Oro'omeyen Apag Dios, Jesucristo Huairiere opudomeytaj daka' mogkika'po mo'nopo'noeyike'.

Cristotaj moknopoiika'nok Diosa nogda nogda daka' mogkika'ne.

³ Dios Jesucristo Huairien Apag 'urua'nanada o'ika'. Oro'omeya mo'da'ika'. Cristotaj oknopoenok Diosa kurudya' oro'omeyen huanopo'taj daka' mogkika'ne. Mo'nopo'yarea'ika'ne, mo'nopo'noeya'ika'ne kenpa'ti mo'noeahuahuika'apone. ⁴ A'ennada huadari kuruderetaj Diosa kahued o'epoed aratbut Jesucristotaj o'noknopoeapo Diosa o'nopoe'po oro'omeytaj mo'baktie'ea'uyate. Oro' kenpa'da Diosen a'eaya'po kentayo'da men'nigpeike'po kenpa'ti oro'omey huadaknopo'da a'eaya'po Diosa oro'omeytaj mo'baktie'ea'uyate. ⁵ Oro'omeytaj diga'da di'nada mo'epo, do'huedsi'po o'neapo konig do'huedsi'po oro'omeytaj ijbae'apoy Diosa o'nopoe'uyate. Kenda Diosa a'kaya'po hua'ensi'poda Jesucristoa kamanigbueye'po o'ta'mona'uyate. Diosa o'pakpo o'ka'uyate. ⁶ Oro' Diosen huadi'da Huasi'potaj huaknopoe'eritaj Diosa di'nanada mo'epo boe'uyok "Dios 'urunanada o'ika'," o'huaa'ika'ne. ⁷ Diosa di'nada mo'epo oro'taj a'manopo'yareaya'po oro'omeyen dakhuea'e'ka' a'bakkahueaya'po hua'ensi'poda mo'nigbueya'uyate. Ke'nen mimi mo'nigmimihua'uyate. Ken konig Diosa di'nada mo'epo dakhuea'e'ka' mo'nopo'yarea'uyne. Oro'omeyen dakhuea'e'ka' bokkahuea'uyne. ⁸ Diosa di'nanada mo'epo huakka' mo'matinepahui'po oro'omeytaj mo'manopoea'uyne. Nogiti nogiti mo'manopoea'ika'ne. ⁹ Oro'omeytaj dakhuea'e'ka' a'manopo'yareaya'po a'bakkahueaya'po do'hued Huasi'po ijta'mona'apoy Diosa kenda soatayo' o'nopoe'uyate. Kenda Diosa e'ka'ta' o'pakpo o'nopoe'uyate. Kenda mo'nopoea'uyne. ¹⁰ Kenda Diosa e'ka'ta' o'pakpo o'nopoe'uyate. Nogok kenme'noe Diosa o'pakpo aya'tada o'bakupopaka'apo. Aya'tada kurudyo huae'eritaj aya'tada huadariyo huae'eritaj o'bakupopaka'apo. Cristoere ka'nike'po o'bakupopaka'apo. Aya'enda huairi Cristo o'epo. Cristotaj aya'ada on'nigpeika'apo.

¹¹ Diosa o'pakpo a'ennada oro'omey huaknopoe'eritaj mo'baktie'ea'uyate. Katepi' Diosen Huasi'poa o'bae'aponig oro'omeya Cristotaj huaknopoe'eriakon o'baeapone. Aya'da huadakda o'e Diosa o'nopoe'po kenda o'pakpo o'kika'. ¹² Konigepo oro' judio aratbut huakkuruda Cristotaj oknopoe'de'uy 'urua'da o'noepo 'urua'da o'kika'nok aratbut oro'taj bo'tiahuaypo Dios 'uruda o'e, on'huaa'ika'apo. ¹³ Jesucristoen buttida hua'a nopo'yarea'dik hua'a opudomeykon mo'peede'po moknopoe'uyne. Kenpa'ti Diosensi'po o'ey Diosen Nokirega daka' mo'nopoea'uyne. "Do'hued Nokireg on'yokapone." A'ennada Diosa oa'uyate. ¹⁴ Diosen Nokirega oro'omeytaj mo'nopo'toe'po Diosere durugnanada o'epapone 'urunanada Diosa mogkika'apone Diosen Nokirega mo'nopoea'ika'ne. Kenoka' aya'da Diosen aratbut e'manopo'koreade'te Diosa kenda mo'nigkika'apone. Kenda Diosen Nokirega oro'omeytaj daka' mo'nopoea'ika'ne. "Dios 'urua'da o'e. Dios huairitone' o'e." Aya'ada on'huaa'ika'apo.

"Huaknopoe'eritaj daka' e'ka'yamanopoea', Dios." Pabloa o'mationa'pakuyate.

¹⁵ Jesus Huairitaj moknopoiika'uy kenpa'ti Diosen aratbuttaj aya'tada di' mo'ika'nok on'tipeika'po ¹⁶ Diostaj okkahueh'eda dakiti kirigayo' ijika'po opudomeytaj ijmanigtona'pakikay. ¹⁷ Dios Jesucristo Huairien Apagtaj ijmanigtona'pakikay. Ken 'urua'nanada Apag Diostaj ijmanigtona'pakikay. Jesucristotaj 'urua'da kanoknopoi'ke' kenpa'ti Cristoen e'manmadika' kanoknopoi'ke' Diosa kamanopoe'po kenpa' ijtiona'pakikay. Diosen Huasi'po Jesucristotaj nogiti nogiti kanoknoepenke' kenpa'ti Diostaj nogiti nogiti kanoknoepenke'. Opudtehuapa' ijtiona'pakikay. ¹⁸ Kurudya' kenda Diosa on'nigka'apone, Diosa mona'uyne. Opudomey daka' kanoknopoi'ke', ijtiona'paki. Opudomey Diosen mo'enok Diosa dakhuea'e'ka' mo'nopo'yarea'po kenpa'ti Jesus 'urua'da o'edenig 'urua'da bo'kika'apone kenpa'ti kenere kurudyo durugda mo'noeahuahuika'apone. Kenda kanoknopoi'ke' on'nigtona'pakika'ne. ¹⁹ Diosnayo teynanada o'ika'. Kentaj oknopoiika'nok oro'omeytaj teynanada bo'teypakika'ne. Oro'omey teyda o'ede'po Diostaj nigpeika'dik o'epapone huadakda kika'dik o'epapone. Kenpa' kanoknopoi'ke'po ijtiona'pakikay. Ken teynanada Diosa o'ka'uyatenig aratbuttaj o'batiahua'ya'ey. ²⁰ Diosa teynanada o'epo kubarakya' Cristotaj o'noyhuada'po

kurudyo o'tobehuikuyate. Ke'nen huada'kopen o'huada'uyate. Kente Cristotaj aya'ada nigpeika'dik o'neapo. ²¹ Kurudyo Cristo huakkuruda huage'eri huairi kenpa'ti huadariyo huakkurueri huairi o'e. Aya'ada gobierno huairi Cristotaj nigpeika'dik o'nika'apo. Oy nigpeika'dik o'ne. Nogokkon nigpeika'dik o'neapo. ²² Aya'da Diosa o'ka'uyatenig aya'ada Cristotaj nigpeika'dik o'ne. Aya'ada kuruderia aya'ada huadarieria Cristotaj nigpeika'dik o'ne. Apag Diosa oa'uyate. Konig huaso'a huanopo'taj o'nigpeika', Cristo aya' huaknopog'erien huanopo' o'enok aya'ada Cristotaj nigpeika'dik o'ne. Diosa oa'uyate. ²³ Aya' huaknopog'eria konig Cristoenso' o'ne. Cristo oro'omeytaj mo'manopo'tojka'nok oro'omey huaknopog'eri aya'ada Cristoen nogtida huaso' o'ene. Cristo aya'bayoda o'jika'po aya'tada daka' o'matojka'.

2

Dios di' mo'epo oro'omeytaj mo'nopo'korea'ne.

¹ Dios Cristoere mo'nopo'korea'po mo'nopo'noea'uyne. A'nenda Diostaj nigpeikahue' mo'jika'uyne. Dakhuea' bo'kika'uyne. Diostaj e'bueyonig mo'jika'uyne. ² Kenpa'da dakhuea' bo'kika'po Diostaj nigpeehue'da mo'jika'uyne. Konig noga ogkika'nig opudomey konigti bo'kika'uyne. Konig noga on'nopejka'nig konigti mo'nopoika'uyne. Toto' huairitaj mo'nigpeika'uyne. Toto' kurudyo huage'eri o'epo nama'da aya'tada o'mana'ika'po Diostaj nigpeehue' huajika'eritaj o'mana'ika'. ³ Oro'omey judio huage'eri judio ehue' huage'eriere a'nenda Diostaj nigpeehue' o'jika'uyne. Ken oro'en huaso'a katepi' o'eretpakpo o'kika'uyne. Katepi' oro'en huanopo' o'pakpo, katepi' oro'ada o'pakpo, dakhueapi' o'pakpo kenda o'kika'uyne. Konigti nogomeytaj Diosa castiga ogka'dik o'maepo kenpa'ti Diosa oro'omeytaj castiga ogka'dik mo'eayetnig'a. ⁴⁻⁵ Diosnayo huakka'da mo'tinepahui'po oro'omey Diostaj nigpeehue' e'jika'te ken konig Diostaj noehue' o'epo Diostehuapa' konig e'bueyonig o'maunye kenoka' Diosa mo'tinepahui'po huakka'da di' moe'uyne. Diosa di' mo'epo Cristo e'bueyde'te kubarakya' mo'nignoyhuada'uyate. Oro'omeytakon mo'noea'uyne. Diosa di' mo'epo kenpa'ti o'pakpo opudomeyen dakhuea' e'ka' bokkahuea'uyne kenpa'ti mo'noea'uyne kenpa'ti mo'nopo'korea'uyne. ⁶ Kenpa'ti Cristotaj moknopoenok Diosa mo'noea'ne. Huaboa'da Diostaj o'nigpeika'po Cristoere Diostaj o'noika'ne. Cristoere kurudyo o'noika'ne. Cristoere uruda o'jika'ne kenpa'ti durugda o'jika'ne. ⁷ Jesucristotaj mo'nigta'mona'uyne Diosa oro'omeytaj huakka'da di' mo'maepo oro'omeytaj mo'noea'uyne. Huakka' mo'tinepahui'po mo'noea'uyne. Ken nogok aya'tada a'manopojkaya'po Diosa kenda mo'nigka'uyne. ⁸ Oro'omey dakhuea' huaka'eritaj Diosa mo'tinepahui'po di' mo'epo mo'nopo'korea'uyne. Oro'omey Cristotaj o'nopo'korea'po oknopoenok Diosa dakhuea' e'ka' mo'nopo'yarea'uyne. Huata'da dakhuea' e'ka' nopo'yareahue'dikda o'jika'ne. Diosa katetehue' dakhuea' e'ka' mo'nopo'yarea'uyne. ⁹ Oro' huadaka'da o'nigkika'nok oro'omeytaj Diosa nopo'yareahue'dik mo'jika'apone. "Urua'da ijikika'nok Diosa me'nopo'yarea'ne." Oro'omeya' ahue'dik o'ene. ¹⁰ Oro'omey huaknopog'eritaj Diosa urua'da mo'nopo'ka'uyne. Huadakanada kan'nopejke'po huadakda hua'a kan'batia'pakike'po, huadakda kan'kike'po, Diostaj kan'nigpeike'po, nogomeytaj di' kan'maika'po Diosa a'nennada o'pakpo urua'da mo'nopo'ka'uyne. Cristo Jesustaj oknopoenok Diosa urua'da mo'nopoeajika'ne.

Cristotaj moknopoenok Cristoa mo'manopo'noeya'ne. Diostaj mo'manoeya'uyne.

¹¹ Opudomey judio aratbut ehue' mo'jika'uy. Judio aratbut huabokerekensi'dak o'noktegi'ka'. Judio aratbuttaj huaktegeri on'bahuaa'ika'. Opudomey okteghue' huage'eri bo'huaa'ika'ne. Kenda okkahuehue' yanika'. ¹² A'nenda Cristotaj oknopogehue' mo'jika'uyne. Cristoere ehue' mo'jika'uyne. Diosen aratbut ehue' mo'jika'uyne. Israel aratbut ehue'da mo'jika'uyne. Israel aratbutyo'da Diosen aratbut o'nika'uy. Israel aratbuttaj urua'da ijmanigkika'apoy Diosa o'mana'uyate. Opudomey kenda nopogehue' mo'jika'uyne. Diosa nopo'korea'dik kenpa'ti Diosere nounhuahuika'dik o'ey oknopogehue' mo'jika'uyne. In huadariyo mo'noika'nig'a Diostaj oknopogehue' mo'jika'uyne. ¹³ A'nen Diostaj konig biddeda e'yonig mo'jika'uyne. Oynayo Jesucristotaj moknopodepo Diosen aratbut mo'jika'ne. Cristo mo'nigbuey'uynok judio aratbutere Diosen aratbut mo'edene. ¹⁴ Oro' judio aratbuttaj kenpa'ti judio ehue' aratbuttaj mo'manoeynoey'uyne Cristoa. A'nen huayahuaya o'bahuadiayika'uy. Konig taka' o'jika'uy. Jesucristoa mo'manoeya' depa nogaratbutida bo'ka'uyate. ¹⁵ Jesus cruze o'manigbueypo Moisesenba' e'nigpeika' o'dakea'uyate. O'manigbueypo nogtida huaboa' aratbuta' o'ka'uyate. Judio aratbut nog aratbut e'gada nogtida huabo aratbuta' o'ka'uyate. Ken konig o'ka'po judio nog aratbuttakon o'manoeya'uyate. ¹⁶ Ken Cristo cruze mo'nigbuey'uynok judio aratbut judio aratbut ehue' e'huage'taj huayahuaya e'bahuadiayika'tada Jesusa kenpa'da

o'mabatika'uyate, kenpa'ti o'manoeya'uyate. Diostehuapakon o'manoeya'uyate. Kenpa'ti botta' aratbut ee'tada konig nogtida aratbut o'ka'uyate.

¹⁷ Cristo o'tiakdepo, Diostaj yanoknopoe'po yan'opo'noey', Cristoa o'mana'ika'uyate. Judío aratbut ehue' huae'eritaj o'mana'ika'uyate. Kenpa'ti judío aratbuttaj konigti o'mana'ika'uyate. ¹⁸ Cristoa mo'nigbuey'uyatenok Apag Diostaj huahua'dik o'ika'ne. Oro' aya'ada judío kenpa'ti judío ehue' huae'eri Apag Diostaj huahua'dik o'ika'ne. Diosen Nokirega bo'tihuapokika'nok Diostaj huahua'dik o'ika'ne. ¹⁹ Konigepo opudomey judío ehue' huae'eri konig nog aratbutenbayo huae'eri ehue' mo'ika'ne. Diosen aratbutere opudomeykon Diosenbayo huae'eri mo'epo Diosen aratbut mo'ika'ne. ²⁰ Opudomey Jesucristotaj huaknopoe'eri konig huaboro' jakonig mo'ika'ne. Jesúsen huamanbatia'pakeri kenpa'ti Diosen huamanbatia'pakeri opudomeytaj monmadikika'po konig jak huaka'erionig one'uy. Kenpa'ti Jesucristotaj moknopoe'po Jesucristo konig huidtone'teonig aya' huaboro' jaktone'onig daka' o'huadika'. ²¹ Cristotaj moknopoe'po konig jak huyepa nogtaj nogtaj daka' on'tinukuika'nig konig onteteyo' moknopoe'po konig jak Diosa o'dakea'depo konig Diosen jak mo'epo konig onpapayo' Diosenyo'da nogiti nogiti o'kika'ne. ²² Ken opudomeykon Jesucristotaj moknopoe'po nog huaknopoe'eri moknopoe'ika'ne Diosen Nokirega mo'nopo'toika'nok konig Diosen jak mo'ika'ne.

3

Nog aratbuttada Jesucristoen huadak hua'a kamanbatia'pakike'po Pablotaj Diosa o'ta'mona'uyate.

¹ Konigepo do Pabloa opudomey'ehuapa' on'nigtona'pakika'ne. Jesucristotaj ijnigpeika'po kenpa'ti opudomey judío ehue' huae'eritaj Jesucristoen huadak hua'a o'nonbatia'pakika'nok konigepo huabakuda' jakyo ijjeunhuahukay. ² Opudtehuapa' Jesucristoen huadak hua'a kamanmadikike'po Diosa mo'tinepahui'po o'ta'mona'uy. Kenda mo'nopoene ijnopoe. ³ Jesucristotaj eknokot soatayo' Diosayo'da o'nopeika'uyate. Kenda Diosa do'takon me'nopea'uyne. Kenda suhuigda on'nigmadoya'uyne. ⁴ Cristotaj konig iregiregte eknopoe' ijnopoe. In beroba' o'nigmadoya'nok opudomey bo'tiahuaydepo mo'nokotapet. ⁵⁻⁶ Nog aratbut a'nenda Diosen aratbut ehue' e'eada oyda nog aratbut huaknopoe'eri Diosen aratbut o'ne. Judío aratbutere konig nogtida aratbut o'nika'. Kenda judiomeytaj ijka'apoy Diosa oa'uyatenig konigti konig aratbut huaknopoe'eritaj o'manigka'apo. Jesucristoen huadak hua'a on'pegedepo o'noknopoe. A'nenda kenda nopoe'hue' o'nika'uyate. Oynayo Jesucristoen huadakda huata'moneritaj kenpa'ti huamanbatia'pakeritaj Diosen Nokirega o'manopoe'ika'uyate.

⁷ Doda huadakda ijika'nok Diosa ta'monahue' me'uyne. Diosa o'pakpo Cristoen huadak hua'a kamanbatia'pakike'po Diosa teyda o'epo me'ta'mona'uyne. ⁸ Nog huaknopoe'eritaj huadaknada o'nepo huadaknada ogkika'nig donayo dakhuea'da e'kika'tada Diosa me'tinepahui'po bekkahuea'po nog aratbuttaj Cristoen huadak hua'a kamanbatia'pakike'po me'tamona'uyne. ⁹ Diosa ijka'apoy o'nope'uyngida kenda Diosa a'nennada aya'da o'ka'uyate. Judío ehue'eri aratbut Cristotaj o'noknopoe'po kenpa'ti judío ehue' huae'eri aratbuttaj Diosa o'manopo'korea'apo. Kenda Diosa a'nennada soatayo' o'nopeika'uyate. Kenda aratbuttaj kamanopoe'po Diosa do'taj bee'uyne. ¹⁰ Judío ehue' huae'eri aratbut judío aratbutere Jesucristotaj o'noknopoe'po konig nogaratbuttida o'nika'. Kenda Kuruderu Huairi kenpa'ti Kuruderu Huata'mona'eria kan'nope'po kenpa'ti Diosa 'urua'da o'nope'po kenpa'da huadaknada o'kika' kan'nope'po, aya'ada Jesucristotaj huaknopoe'eria kenda o'manopoe'dene. ¹¹ Dios kenda e'ka'ta' o'pakonhuahuika'uyate. Jesucristo oro'omeyen Huairitaj o'ta'mona'depo Diosa huadakda o'kika'nig kenpa'ti 'urua'da o'nopeika'nig o'manopoe'uyate. ¹² Jesucristotaj oknopoe'po, me'pukhue' o'epo, Diostaj tiona'pakdik o'ikay, daka' o'nopeene. ¹³ Do Pabloa opudtehuapa' pai'da on'nignopo'epo huabakuda' jakyo ijje'po kenda e'tipeppi' Cristotaj oknopoe'batikhue' yanikati'. Pabloa opudomeytaj pai'da on'nignopo'epok opudomey huadakda o'ne aratbut nopoe'dik o'neapo.

Cristoa aratbuttaj huakka'da di'nada mo'epo.

¹⁴ Konigepo Huairi Jesucristoen Apag Diostaj huikudate ijtihuadpo opudtehuapa' on'nigtona'pakne. ¹⁵ Kurudyo huae'eri kenpa'ti huadari huae'eri Apag Diosen huabet o'ne. ¹⁶ Apag Dios huadaknada o'e. Huakka'da o'matinepahui'ika'. Opudomeyen huanopo'taj daka' yamanopo'teypakika'. Diosen Nokirega opud huaknopoe'eritaj teya'nada kamanopo'teypakike'. Kenda on'nigtona'pakne. ¹⁷ Diostaj moknopoe'nok Cristoa opudtaj huanopo'yo kamata'ike'po, on'nigtona'pakne. Diostaj kenpa'ti nog aratbuttaj batikhue'da di' kan'maika'. Kenpakon on'nigtona'pakne. ¹⁸⁻¹⁹ Jesucristoa huakka'da di' o'maenhuahuika'. Huakka'nanada di' o'maenok Cristoa di' huakka'da o'maika'nig oro'omey nopoenkahue'dik o'ene. Konig Cristo huakka'nanada di' o'maika'nig

opudomey aya'da huaknopō'eriēre nogiti nogiti kan'nopoenkike' kenpa'ti konig Cristo huakka'nanada di' o'mae nogiti nogiti kanoknopōike' on'tiona'pakne. Konig Dios o'jika'nig opudomey huanopo'yo kan'nopōike'. Diosayo'da opudomeytaj kamanopo'tōjke'. Diosa 'urua'da o'noika'po opudomeytaj kenpa'da kamanopo'tōjke'. Konig Diosen e'noe' kan'nopo'tōjke'. Kendakon on'tiona'pakne.

²⁰ Oyda "Urua'da o'e Dios. Dakiti Dios," a'dik o'jika'ne. Diosnayo teynanada o'enok katepi' o'tiona'pakika'ne nogda nogda huakka'nanada oro'tehuapa'ogkika'dik mo'jika'ne. Ken konig oro'nayo nopgehue'dikda o'ene. Dios teynanada o'epo huakka'nanada ti-huapokika'dik mo'ene. ²¹ "Dios 'urua'da o'e." "Dakiti Dios." Jesucristo Jesucristoen huaknopō'eriēre kada'onhuahuike' oy kenpa'ti nogok kada'onhuahuike'.

4

Aya' Cristoen huaknopō'eritaj Diosen Nokirega o'manopo'tōenok onpapayo' on'pakpo Diostaj e'nigpeika'ta' on'pakika'.

¹ Konigepo Jesucristotaj ijnigpeika'po Jesucristoen huadak hua'a ijmanbatia'pakikame'nok huabakuda' jakyo do ijikay. Do Pabloa opudomeytaj daka' o'nona'ne. Opudomey daka' kan'nopo'kore'po 'urua'da kan'nigpeike'po Diosa opudomeytaj mo'baktie'ea'uyne. Konigepo Diosen 'urua'da yag'kika', kenpa'ti Diostaj yan'nigpeika'.

² "Huadakda ijikay." "Kenpa'da huadak ijkikay." "Huairi ijjej," nopōehue' mo'nika'. "Nogomeynayo huadakda o'ne," mon'nopōjika'. Pa'da aratbuttaj daka' mon'matojika'. Nogtaj nogtaj di' mon'maika'. Nog aratbuttaj huadiayhue' mo'nika'. Nogomey dakhuea' egkapi' konigti pakhue' mo'nika'po di' mon'maika'. Dig mahuanopōehue' mo'nika'.

³ Opudomey huaknopō'eri Diosen Nokirega huatihuapokeriēre onpapayo' batikhue'ada Diostaj di'nanada mo'jika'po yan'nigpeika'. Kenpa'ti huayahuaya yan'manoey'ika'.

⁴ Oro'omey Jesucristotaj konigti oknopōepo konig nogso'tida o'ene. Konig Jesucristo nogso'tida o'enig oro' huaknopō'eri konigti nogso'tida o'ene. Diosen Nokiregkon nogtida o'e. "Kurudyō Diosere mo'noeonhuahuika'apone." Diosa mona'uyne. Kenda onpapayo' oknopōjika'ne. ⁵ Nogtida Dios Huairi o'e. Oro'omey konigdayo' Diostaj oknopōjika'ne. Nogtiedda Cristoen huadikte huaknopō'eritaj bautiza o'magkika'ne.

⁶ Oro'omey huaknopō'eri nogtida Apag Dios mo'taene. Kentayo'da aya'ada o'nigpeika'ne. Apag Diosa aya' oro'omeytaj bo'tihuapokpo o'kika'. Kenpa'ti oro'omeyere o'jika'.

⁷ Cristonayo aya'da o'nopōe aya'da ka'dik o'epo nogta nogta oro'omeytaj huaknopō'eritaj nogda nogda kika'dik mo'nopōeā'ne. ⁸ Konigepo kenpa' Diosba'a Cristotaj o'tia'pakuyate:

O'noyhuaddepo ke'nen taka'taj kenpa'da huayakhue' o'magka'depo kurudyō o'tobehuikuyate. Aratbuttaj katetehue' konig nogda nogda kika'dik nogta nogta o'manopōeā'uyate. Kenda Apagba'a oa'uyate.

⁹ "Kurudyō o'behuikuyate." Apagba'te Diosa oa'uy. In kenpa' oa'nigda: Huakkuruda Cristo kurudyā' o'huarakuyate. ¹⁰ Ke'na o'huarakuyate onte'ti o'behuikuyate. Kurudyō kutayonanada o'behuikuyate. Aya'bayoda a'jikaya'po o'behuikuyate.

¹¹ Konig nogda nogda e'ka' huanopōete o'manopōeā'uyate. Doce huamata'moneritaj doeretakon konig Cristo o'e kenpa'ti kenda Jesús a'ka'uyate, huamanbatia'pakika'te mo'manopōeā'uyne Cristoa. Diosen hua'a 'urua'da mana'dik ka'nike'po Cristoa nogomeytaj o'manopōeā'uy. Nogomeykon nogbayo nogbayo hua'dik o'nepo, "Cristotaj yan'noknopōepo yan'nopo'korea'." 'Urua'da mana'dik ka'nike'po Cristoa nogomeytakon o'manopōeā'uy. Cristotaj manmadika'dik ka'nike'po nogomeytakon o'manopōeā'uy

Cristoa. Huaknopō'eri egkupopakika'te huamatō'erotaj Cristoa o'manopōeā'uy. ¹² Cristoa ken konig o'manopōeā'uy nok aya' huaknopō'eri Diostaj nigpeika'dik o'nika'po kenpa'ti nogiti nogiti teyda yan'noknopōjika'apet. ¹³ Kenda on'manmadika'onhuahua'nok kenpa'ti Jesucristoen on'mabatia'pakonhuahua'nok kenpa'ti huaknopō'eritaj on'mantihuapokonhuahua'nok aya'da oro'omey huaknopō'eria konigti Cristotaj kaknopōike'po. Oro'omey huaknopō'eri konigti oknopōepo konig nogiti nogiti oknopōjika'apone, nogiti nogiti o'nigpeika'apone. Kenda Diosa o'paknok o'kika'apone. Ken nogiti nogiti konig Cristo o'jika'nig oro'omeykon konigti o'jika'apone. Kenpa'ti nogiti nogiti konig Cristo o'kika'uyatenig oro'omeyakon konigti o'kika'apone. ¹⁴ Konig isi'po e'jika'pa' ehue' mo'nika'. Isi'po nogda nogda e'manmadika'taj on'mapeika'. Kenpa'ti nama'da e'manmadika'tada on'manigpeunkika'. Ken konig isi'po ee'pa' ehue' mo'nika'.

Oro'nayo nogded e'manmadika' oknopōehue' o'jika'ne. Sue'ada huamanmadika'eria nama'da on'manmadika'apo. Kenomeytaj pēehue'dik o'ene. ¹⁵ Di' mon'maepo Diosen buttida hua'a mon'batia'pakika'. Cristotaj nogiti nogiti mo'noknopōjika'. Konig Cristoa o'kika'uyatenig konigti nogiti nogiti mogkika'. Oro'omey huaknopō'eri konig Cristoen

huaso' o'ene. Cristo konig oro'omeyen huanopo' o'e. ¹⁶ Cristo oro'omeyen huanopo' o'enok aya'ada onpapayo' Cristotaj o'nigpejika'ne. Huayahuaya Cristotaj aknopoikaya'po o'batihuapokika'ne. Konig Cristoenso' Cristotaj nogiti nogiti oknopoepo konig e'kerekonig o'jika'ne. Onpapayo' Cristoen daka' o'kika'ne. Kenpa'ti nogiti nogiti, huayahuaya di' o'maika'apone.

Cristotaj oknopoepo konig huabonopo'da Diosen 'urua'da mogkika'.

¹⁷ Kenda Cristo Huairia mena'uyng opudomeytaj o'nona'ne. Konig oknopoehue' huae'eri ogkika' konigti opudomey bo'kika'uy. Oynayo konig oknopoehue' huae'eri ogkika'nig konigti kakahue' yanika'. Kenomeynayo nama'da on'noipoika'po nama'da ogkika'po ¹⁸ oknopoehue' huae'eri Cristotaj eknope'ta' pakhue' o'nika'. Konig ekpobig o'nepo Diostaj oknophonkahue'da o'nika'. Huadak e'ka' noponkahue' o'nepo konig sikkiregyonig o'nepo Diostaj oknopoehue'dik o'nika'. Konig Dios o'kika'nig kenomey kakahue'dik o'nika'. Konigepo Diostaj oknopoehue' huae'eritaj 'urua'da manoeanhuahukahue'dik o'maika'apo. ¹⁹ Dakhuea' e'kika'ada oynayo dakhuea' kahue' ijje' nama'da on'noipoepo birahue'da o'nika'. "Katepi' ijpakpo ijka' apoy." On'noipoika'po. Nogtaj nogtaj ettone'pi huabokerekapi' e'bakdejta' on'eretpakika'. Nogda nogda dakhuea' e'kika'ta' en'eretpakika'tada. ²⁰ Ken konig huakika' Cristoanayo onmadikahue' moe'uyne. ²¹⁻²² Jesucristoen huadak hua'a e'peenayo kenpa'ti Jesustaj buttida e'manmadika'taj e'nigpee'nayo konig a'nen huanopoya'da dakhuea'nanada mo'noipoika'po dakhuea'da e'kika'ta' bo'eretpakika'po konig dakhuea' bokika'nig kenpa'da yan'batikti'. ²³ Nogpa'da konig huabonopo'da huaboa'da yan'noipoika'po yan'eretpakpo huadakyon'nanada yag'kikati'. ²⁴ Konig Dios o'paknig huabonopo'da uruda yan'no'po'jika'. Konig Diosennopo' yan'no'po'jika'. Diosa e'tihuapokte daka' yan'nigpejika'. Dioseno'da daka' yag'kika'. Konig Diosa huadakta o'kika'nig konigti yag'kikati'.

²⁵ Konigepo da ahue' yanika'. Oro'omey Cristotaj oknopoepo konig nogso'tida o'enok huayahuaya buttida moda'ika'.

²⁶ E'huadiaynayo dakhuea' kahue' yane'. Dakhuea' onahue' yane'. Ida e'diay yan'batik. Kenme'noetada yan'batik. ²⁷ Opuda kan'diaye' kenpa'ti dakhuea' kagke' toto' huairia o'pakika'. Kentaj nigpeehue' yanika'. Ida e'diay yan'batikika'. Dakhuea' kahue' yanika'.

²⁸ Opudomey sue'ada huabereeri mo'jika'uy. Kenpa'da yan'batik onte'ti berehue' yanika'. Berehue'ada huadakta yan'baa'ika'. Daka' yan'baa'po katepi' pai'da aratbuttaj bayokika'dik mo'ea'pone.

²⁹ Hua'a dakhue'dik ahue' yanika'. Hua'a huadakkid e'huag' yan'mana'ika'. Ken hua'a huadakkid aratbuttaj nogiti nogiti yan'maknopo'jika' kenda yan'mana'ikati'. Ken hua'a huadakkid aratbuttaj yan'madurugpaka' kenda yan'mana'ika'. ³⁰ Dakhue'dik hua'a e'mana'nayo Diosen Nokiregtaj suhue' o'ea'nok dakhue'dik hua'a ahue' yanika'. Diosen o'ey Diosen Nokirega oro'omeytaj mo'noipo'jika'ne. Ken huame'noe nogok Cristo e'tiakde'te kurudyo Diosere ka'nike'po a'tohuaya'po kenoka' Diosen o'ey Diosen Nokirega mo'noipoeanhuahua'apone.

³¹ Dig nopoehue' yanika'. Sigpi' bahuadiayhue' yanika'. Yan'diaypo 'utta'da maboyhue' yanika'. Matidi'kehue' yanika'. Kenpa'ti nogomeytaj dakhuea' kahue' yanika'. ³² Nogpa'dakon 'urua'da yag'kika'. Huayahuaya di'da yan'maika'po huadakta yag'kika'. Huadakta yan'batia'pakika'. Huayahuaya yan'matinepahui'po. Huayahuaya yan'bakkahuea'ika' Cristotaj moknopo'jika' Diosa opudomeytaj bokkahuea'uyne konigti noga nama'da egka'nayo ya'nokkahuea'ika'.

5

Diosensi'po mo'epo sigpi' dakhuea' kahue' ya'nepo huadaky'o yanikati'.

¹ Opudomey Diosensi'po mo'enok Diosa huakka' di' mo'jika'ne. Konig Dios o'jika'nig konigti opud a'eya' yan'noipoika'po konig Diosa o'kika'nig konigti yag'kikati'. ² Huayahuaya di' yan'maika'. Konig Cristoa di' mo'jika'ne konigti huayahuaya di' yan'maika'. Cristoa di' mo'maepo oro'taj o'paknok huabokereka on'tohua'po oro'omeyen dakhuea' e'ka' o'toenok Cristotaj mo'nigarakuyate. Konig 'uru ovejatat on'aratika'po Diostaj on'yokika'po, ken konig ogka'po konig 'uru'huje'da Diosa durugda o'huirikuy. Ken konig Cristoa di' mo'maepo mo'nigbuey'uyatenok huayahuaya di' yan'mae'ika'.

³ Diostaj moknopoepo Diosensi'po mo'edepo nogen huato'e'taj bakdejhue' yanika'. Kenpa'ti to'epakhuedada nogtaj nogtaj bakdejhue' yanika'. Nogda katepi' dakhue'da ee'nayo kahue' yanika'. Katetapi' nogenpi' eretpakhue' yanika'. Opudomeytaj dakhuea' o'ka' huaahue'dik ka'nike'. ⁴ Konig dakhue'dik manahue' yanika'. Konig nama'da huasegeapa' batia'pakhue' yanika'. Kan'erike'po dakhue'dik manbatia'pakhue' yanika'. Ken konig e'ika'nayo dakhue'da o'e. Dios huadakta o'e yan'huaa'ika'. Kentaj

dakiti ya'nona'ika'. ⁵ Aratbut nogen huatoq'taj en'batohuedika'nayo, nogtaj nogtaj dakhuea'da e'kika'nayo aratbut nogenta' e'eretpakika'nayo Cristoere kenpa'ti Diosere noeonhuahuikahue' o'neapo. Kenomey konig Diosensi'po ehue' o'neapo. Kenda opudomey daka' mo'nopoene. Nogenta' e'eretpak konigti e'ketka' diostaj e'eretpakonig o'e. ⁶ "Katepi' bo'pakpo ka'dik mo'ene dakhuea' e'ka' ehue' o'e." Sue'ada nama'da mona'apetpi'. Ken nama'da e'mana' o'e. Pehue' yanikati'. Aratbut ken konig dakhuea' ogkika'po Diostaj nigpeehue' huag'eritaj Diosa o'bahuadiaypo digga' castiga o'magka'apo. ⁷ Kenomey Diostaj nigpeehue' huag'eriere dakhuea' kahue' yanika'.

⁸⁻⁹ A'nenda Diostaj oknopoehue' mo'ika'uy. Konig sikkiregya' dakhuea' bokika'uynig'a oyda Jesucristo Huairitaj moknopoepo huakjeyyo mo'ika'ne. Aratbut Cristotaj o'noknopoepo huakjeyyo on'noika'po huadakda o'nika', Diostaj on'nigpeika'. Buttida hua'a on'peika'. Buttida on'batia'pakika'. Oyda Jesús Huairitaj moknopoepo. Huakjeyyo yanika'po, huadakda yan'kika'po, Diostaj yan'nigpeika'. Kenpa'ti buttida yan'batia'pakika'. ¹⁰ Kenda Jesús Huairi o'pakika' nig a'nopoye'po nogiti nogiti yan'pakpo yan'nopeika'. ¹¹ Diostaj oknopoehue' huag'eri konig sikkiregyo o'nika'po dakhuea'da ogkika'po nama'da ogkika'nig. Kenomeyere konig ogkika' konigti kakahue' yanika'. Opudomeynayo Cristotaj moknopoepo, mo'nigpeika'po huadakda bo'kika'pok kenomey dakhuea' huakika'eri ijjeya' huata' ya'noknopoapetpi'. ¹² Oknopoehue' huag'erimey konig sikkiregyo o'nika'po konig iregireg dakhuea'nanada ogkika'. Kenda ogkika'nig batia'pakhue'dik, o'ene. Kenda e'batia'paknayo bira'dik o'epone. Kenda ogkika'nig dakhue'nanada o'enok. ¹³ Opudomeynayo huadakda bo'kika'po Cristo Huairitaj mo'nigpeika'po konig huakjey mo'ene. Huakjeyya' katinig tiahuydik o'neaponek, opudomey'taj on'tiahuydepo dakhuea'da o'kikay huata' yan'tinopoapet. ¹⁴ Konigepo, Dakhuea'da bo'kika'po e'buayonig konig e'tai'onig mo'ene. Yan'mabo' yan'nopo'korea'. Cristoa o'nen huakjey o'epo. Kenpa' on'batadi'kea'ika'.

¹⁵ Daka' yan'nopepo yag'kika'. Konig Diosenba'taj nopoehue' huag'eri ogkika' konigti kakahue' yanika'. Konig aratbut Diosen buttida hua'a on'nopepo 'urua'da ogkika' konigti 'urua'da yag'kikati'. ¹⁶ Aya' huame'noete menokapi' huadak ka'dik ya'nepo huadakda yag'kikati'. Be'tapi' daka' yan'batihuapokikati'. ¹⁷ Huasegonig ehue' yanika'po kenda Jesús Huairia o'pakika'nig daka' yanoknopoepo yag'kika'. ¹⁸ Borracho kakahue' yanika'. Be'api' borracho e'kika'nayo dakhuea'nada kika'dik ya'neapet. Dakhuea' mana'pakdik yanika'apet kenpa'ti Diostaj Jesucristotere oknopoikahue' ya'neapet. Konigepo borracho opud ehue' mo'enok opudomeyennopo'taj Diosa kamanopo'toike'. Diosen Nokirega mo'nopo'durugpakika'apone. ¹⁹ Diosa mo'nopo'toenok, "Dios huadakda o'e." "Jesucristo Huairi 'urua'da o'e." Huayahuaya yan'manbatia'pakika'po yan'batadi'kika'. Jesucristo Huairitaj yan'batadi'kika'. Huanopoya'da durugda ya'nepo yan'batadi'kika'. ²⁰ Apag Diostaj dakiti ya'nona'ika'. Aya'da katepi' huadakpi' dakhue' ee'pi' dakiti ya'nona'ika'. Oro'omeyey Jesucristo Huairi kenda o'paknok dakiti ya'nona'ika'.

Huabokereka huatoq'taj di' e'dik yanika'. Ettone'a huatoq'taj nigpeika'dik yanika'.

²¹ Diostaj yan'nigpeika'po huayahuaya di' yan'maika'. Huayahuaya yan'manigpeika'. Yan'batihuapokika'.

²² Opudomey ettone' konig Jesús Huairitaj mo'nigpeika' konigti huatoq'taj yan'nigpeika'.

²³ Konigepo ettone'en huatoq' ke'nen huairi o'e. Huabokerek huatoq'taj di' o'epo, o'tiokika'po, kenpa'ti o'tihuapokika'. Konigti Cristoen huaknopoq'erien huairi o'e. Huaknopoq'eritaj o'bakkahuea'po, o'manoeahuahuika'po, o'batikika'. Huaknopoq'eri konig Cristoen huaso' o'ne. Cristo konig huaknopoq'erien huanopo' o'e. ²⁴ Konig aya' huaknopoq'eri Cristotaj o'noknopoepo on'nigpeika'. Konigti ettone'a huatoq'taj nigpeika'dik yanika'.

²⁵ Konig Cristo aya' huaknopoq'eritaj di' mo'epo mo'nigbuey'uyate. Konigti opudomey huabokereka huatoq'taj di'nada yanika'. ²⁶ Huaknopoq'eritaj 'uruda huanopo' ka'nike'po kenpa'ti Diosenyo'da ka'nike'po Cristo di'da mo'epo mo'nigbuey'uyate. Aya' huaknopoq'eritaj di'da mo'epo mo'nigbuey'uyate. Konig hua'eya' bautiza egka' kenpa'ti Cristotaj huadak hua'a on'nigpeika'po Cristoa huaknopoq'eritaj mo'manopo'tihuekea'uyate. ²⁷ 'Urua'da huaknopoq'eritaj kurudyo Cristote e'batohuata' Diosa o'pak. Huaknopoq'eri 'urunopo'da on'toenok dakhuea' kahue'da diayhue'da ken konig huaknopoq'eritaj Cristote e'batohuata' Diosa o'pak. Kurudya' e'baeta' o'pak. Cristo kenda o'pakpo oro'omey huaknopoq'eritaj mo'nigbuey'uyate. ²⁸ Ken huabokerekpi' konig huata'da di'da o'ika'nig konigti huatoq'taj di'nada yanika'. Konigepo huabokerek huatoq'eere konig nogtida o'epo huatoq'taj di' o'epo konigti huata'da di' ee'onigti o'e. ²⁹⁻³⁰ Be'api' huata' huadiayhue' o'nika'. Huata' on'pakpo on'bape'ika', daka' on'oo'ika', kenpa'ti yudtaj on'otika'. Kenpa'ti konig Jesucristo aya' huaknopoq'eritaj di' o'maepo daka' mo'matoq'ika'ne. Huaknopoq'eri ke'nen

huaso' konig o'nenok. ³¹ "A'toepakya'po huabokerekpi' huaojtaj huayetere o'makkeypo o'toepakdepo, botta' e'eada konig nogso'tida o'ne." Kenda Apagba'a oa'. ³² Konigti Cristo oro'omeyere o'e. Oro'omey aya'ada huaknopoe'eri oknopoe'po o'nigpeika'po konig Cristoenso o'ene. Kenere nogso'tida o'ene. Kenda iregireg o'ika' uyniga oynayo o'nopoene. Ijjay. ³³ Onte'ti o'nonapone. Opudomey huabokerek aya'ada o'nen huatoe'taj di'da ika'dik mo'ene. Konig huata' di'da mo'ika' konigti huatoe'taj di'da yanika'. Opudomey ettone' o'nen huatoe' huadakda me'tene yan'nopeika'po yan'nigpeika'.

6

¹ Huasi'po Jesús Huairitaj moknopoe'po opuden huaojtaj huayetere yan'nigpeika'. Kenda huadakda o' enok kenda kika'dik mo'ene. ²⁻³ Opuden huaoj huayere huadakda me'taene yan'nopeika'po yan'manigpeika'. "Apag huayetere huadakda me'taene e'nopeika'nayo kenpa'ti e'manigpeika'nayo Diosa mo'durugpakika'apone kenpa'ti huakka'da huabayok mo'noeahuahuika'apone in huadariyo." Ken konigyo'da huakkuruteda Apagba'te Diosa oa'uyate.

⁴ Opud huaoa o'nensi'potaj yan'mahuadiaypo diga'da mabitbithue' yanika'. Diga'da e'mabitbitnayo huasi'poa bo'huadiayapone. Huasi'po nigpeehue' ee'nayo sue'dapi' castiga yan'magkika'. Huasi'potaj yan'manmadikika'po Jesús Huairitaj daka' eknopoe' nogiti nogiti eknopoe' yan'manmadikika'. Jesús Huairitaj nogiti nogiti e'nigpeika' daka' yan'manmadikika'.

⁵ Opudomey huanaba'a o'nen huairitaj yan'nigpeika'. Daka' yan'nope'po yan'nigpeika'. Yan'makme'pukpo yan'nigpeika'. Konig Cristotaj mo'nigpeika' konigti o'nen huairitaj daka' yan'nigpeika'.

⁶ O'nen huairia e'tiahuayteyo'da daka' kahue' yanika'. Huairia tiahuayhue' ee'pi' huadaka'da yag'kika'. Konig Cristoen huanaba' Diostaj a'durugpakaya'po yan'pakpo daka' yag'kika'. ⁷ Huabokerek huairitaj mo'baa'po mo'nigpe'po, "Huabokerektayo'da ijnigkay." Noppehue' ya'nepo, "Dios Huairitakon ijnigbaay." Yan'nope'po durugno'po'da huadakda yan'baa'ika'. ⁸ Huanaba'pi' huanaba' ehuepi' noga'ti katepi' huadak e'kika'nayo Jesús Huairiakon konigti huadak mo'nigkika'apone. Kenda mo'nopoene.

⁹ Opudomey huairi mo'epo huanaba' mo'toe'po daknopo'da huanaba'taj yan'matojka'. "Huakka'da baahue' ee'nayo castiga ogka'apone." Huanaba'taj ighua'da manahue' yanika'. Opudomey huairi huanaba' ere Jesucristo Huairien huanaba' mo'ene. Okkahuehue' yanika'. Jesucristo kurudyo o'ika'. Jesucristo Huairi aya' huabokerektaj konigti o'pak. Huairitaj konigti o'pak. Huanaba'taj konigti o'pak.

Oro'omeya Cristotaj oknopoenok toto' huairia oro'taj e'batikata' bo'tipakika'ne. Toto'taj daka' yan'tioka'ika'. Pabloa monmadika'uyne.

¹⁰ Oydakon o'nonapone, egomey, Jesucristo Huairi teynanada o'e. Kentaj oknopojka' nok teyda toto'taj mo'nojka'. ¹¹ Taka'taj huatioka' Romano sorotataj siro akumoot on'otika'po, baka'bijtone' on'otika'po siropeg huakagkate on'beta'po teyda hua'iot on'otpo siropeg huatioka' on'badapdo, kenpa'ti huabid siro on'badadika'. Huaso' aya'da ke'na be'tioke'po on'otpo. Opudomeyen taka'taj huairi o'ne. Opudomey dakhuea' kagkika'po toto'a nama'da monika'ne. Diostaj eknopojka' e'batikata' huakka' bo'tipakika'nok Diostaj daka' aknopojkaya'po oknopogbatikhue' a'eya'po Diosen huatioka' yan'otika'. Diosa opudomeytaj kabatiokike'. ¹² Konigepo oro'omeyen taka' aratbuen huaso'nig ehue' o'ne. Oro'omeyen taka'taj tiahuayhue'dik o'ene. Ken oro'omeyen taka' toto' huairi o'ne. Huiyokda o'ne. Teyda o'ne. Huakka'nanada aratbuta toto'taj on'nigpeika'po dakhuea'da ogkika'. Sikkiregya' toto' dakhuea' huaka'eri o'ne. Aya'yoda huabada toto'a dakhuea' on'mana'ika'. ¹³ Kenoka' toto' huiyoknanada e'manata' o'eretpakika'nok, kenoka' da e'manata' o'eretpakika'nok nama'da kahue' a'eya'po oknopogbatikhue' a'eya'po Diosen teyda huatioka' daka' mon'otika'. ¹⁴ Diostaj buttida e'manmadika' o'nigpeika'po konig bo'tioka'nok toto'taj peehue' mo'nika'. Suigpi' dakhuea' kahue' mo'nika'. Suigpi' da ahue' mo'nika'. Kenpa'ti buttida mo'da'ika'. Kenda buttida huamanmadikika' konig baka'bijtone' bo'tioke'po mon'otika'. Huadakda mogkika'. Diostaj mon'nigpeika'. Ken konig o'kika'po konig Romano sorotataj sironokbeta huakagkata' on'tioka'ika'nig. Ken konig Diostaj mon'nigpeika'po toto' huairitaj mon'nopo'tiokika'. ¹⁵ Jesucristoen huadak hua'a a'manbatia'pakya'po nogiti nogiti Cristotaj yanoknopojka'. Konig Romano sorotataj a'huaya'po hua'i teyda on'iotika'. Ken konig yan'otika'. ¹⁶ Oro'omey huanopo' huanopo'korea'eritaj Jesucristotaj daka' mo'noknopojka'. Ken konig oknopojka'po konig Romano sorotataen siropeg huatioka' on'tojka'po taka'en piya'taj on'tioka'ika'. Toto' oro'omeyen taka' oro'omeytaj engaña egkika'ta' o'eretpakpo konig piya' e'bakpaka oro'omeytaj e'tinajdajonig o'e. Cristotaj

daka' oknopoiika'po konig huatioka' o'e. Totoen piya' e'bakpaka huekhue'dik mo'ene. Dakhuea' kikhue' o'ea'pone. ¹⁷ Diosa oro'omeytaj mo'nopo'kore'po Jesucristotaj daka' mo'noknopoiika' ken konig Romano sorotataen siro akumoot on'ta'epo huakuta' be'tioke'po on'kumootika'. Apagba' mon'tiahueyika'po mon'mana'ika'. Apagba' mon'nopoiika'po mo'noknopoiika'. Apagba' konig Diosen Nokiregen huabid sironig toto'taj huatioka' o'ika'. ¹⁸ Kenda mogkika'po Diostaj mon'tiona'pakika'. Kenda Diosa o'paknok mon'tiona'pakika'. Diosen Nokirega bo'tihuapoknok mon'tiona'pakika'. Taytaya' ahue'ada mon'tiona'pakika'. Batikhue'ada mon'tiona'pakika'. Aya' Cristotaj huaknopoe'eritaj mon'mationa'pakika'. ¹⁹ Do'takon men'tiona'pakika'. Do e'manmadika'te Dios do'taj ke'nen hua'a me'nopoenke'po Cristoen huamanopo'korea' hua'a do'hua me'pukhue'ada kamanbatia'pakike'po men'tiona'pakika'. A'nenda Cristoen huamanopo'korea' hua'a Diosayo'da o'nopoiika'uyate. ²⁰ Cristoen huadak hua'a nog aratbuttaj judio ehue' e'huage'taj kamanbatia'pake'po Dios huairia me'ta'mona'uyne. Huadak hua'a ijmanbatia'pakikame'po huabakuda' jakyo ijikay. Me'pukhue'da Cristoen huadak hua'a manbatia'pakdik ijika' nok do'taj men'tiona'pakika'.

Kene'huqa' Pabla saludos o'dikta'mona'uy.

²¹ Ti'quico huaknopoe'eri huama'buy huadi'da mo'ta'ene. Jesus Huairien huadak hua'a doere batikhue'ada o'manbatia'pakika'. Do konig ijika'nig opudtaj monbatia'pakapet. Kenda ijikika'nig monbatia'pakapet. ²² Konigepo opudomeyte Ti'quicotaj on'nigta'mona'ne. Iyo konig o'maika'nig monbatia'pakpo opudomeytaj mo'manopo'duruggake'.

²³ Apag Dios Jesucristoorea huama'buy huaknopoe'eritaj mo'manoeyike', huayahuaya di' mo'ma'ike', kenpa'ti daka' yanoknopoiikati'. ²⁴ Aya'da Jesucristo Huairitaj batikhue'da di' o'nenok kenomeytaj Diosa mo'madurugpakike' kenpa'ti mo'matinepahuike'. Kenegda ijjay.

FILIPENSES

Pablo Filipos huakka' jakya' huaknopoe'eritaj o'manigmadoya'uyate.

Pablo huabakuda' jakya' da Filipos huaknopoe'eritaj o'manigmadoya'uyate.

¹ Pablo ijjepeo Timoteoere Jesucristoen huakika'eri o'epo opud Filipos huaknopoe'eritaj on'nigmadoy'ne. Huaknopoe'eritaj huamatog'eri huairi kenpa'ti huaknopoe'eritaj huatihuapokeri huairitaj on'nigmadoya'ne. Opudomey Jesucristotaj moknopoiika'po Diostaj 'uruda mo'nigpeiika'ne. ² Apag Dios Jesucristo Huairierea di'da mo'epo daka' bo'tihuapokonhue' mo'matinepahuionhue' mo'nopo'noeyanhue'.

Pablo Filipos huaknopoe'eritaj o'mationa'pakuyate.

³⁻⁴ Kirigayo' kenda opudtaj ijdiknopoeepo durugda Diostaj ijtiona'pakika'po do'hued Diostaj dakiti yonikay. Opud aya'tada dakiti yonikay. ⁵ Jesucristoa dakhuea' e'ka'taj o'manopo'yarea' ijmanbatia'pakika'uy. Opudomey huakkuruda moknopoe'uyopogok nogokkon oy kenpa'ti do'taj on'tihuapokika'ne. Doere huadak hua'a mo'batia'pakika'. Konigepo Diostaj dakiti yonikay. ⁶ Kenpa'ti a'nenda Diosa opudtaj mo'matinepahui'uyopogok huaboa'da mo'nopo'korea'uyne. Oy kenpa'ti nogok nogok Jesús e'tiakte Jesucristotaj mo'nigpeiika'po Diosa mo'tihuapokika'nok nogiti nogiti 'urunopo'da mo'ika'apone. Jesús e'tiakte 'urunanada Diosen bo'kika'apone daka' ijnopoe'y. ⁷ Cristotaj daka' yoknopoeepo di'da o'nene. Konigepo kenda daka' ijnopoe'y. Do huabakuda' jakya' pai'da e'nopo'ete do'taj Apag Diosa be'tihuapokika'ne. Kenpa'ti huadak hua'a ijmana'nok buttida hua'a o'e oknopoe'dik mo'ene. Diosa di'nanada me'epo be'tinepahui'po me'notopetypaka'ne. Diosa opuderetaj doeretaj mo'tinepahui'po bo'tihuapokika'ne. ⁸ Konig Jesucristo di'nanada mo'ene konigti do'huakon aya' opudomeytaj di'nanada o'nene. Kenda Diosapi' o'nopoe. ⁹ Opudtehuapa' Apag Diostaj ijtiona'paknok nogiti di' mo'maeapone opud kenpa'ti huayahuaya di' mo'maeapone. 'Urunanada mo'nopoeapone kenpa'ti Diosen huakika' daka' mo'nopoeapone. ¹⁰ Opudomey huadak e'ka' kan'nopeiika'po Cristo e'tiakte Diostaj 'urunopo'da huadaky'o'da kagkike'po huakka' ijpakpo ijtiona'pakikay. ¹¹ Ken Jesucristoa bo'tihuapokika'nok 'urua'da bo'kika'apo. 'Urua'nada bo'kika'nok Dios 'uruda o'e aya'ada on'nopoeapo kenpa'ti dakiti Dios aya'ada odika'apo. Kenda ijpakpo ijtiona'pakikay.

Do Cristoen ijnoenok aratbut oknopoiika'dik ya'neapet.

¹² Do'taj huabakuda' jakyo megkuda' uynok Jesucristo cruzte aya'tada mo'nigbuey'uyate huakka'ada on'peede. ¹³ Ken Cristotaj yoknopoeepo huadak hua'a ijmanbatia'pakika'nok huabakuda' jakyo megkuda'uyne. Kenda aya' gobierno huairien jak sorotataa nogomeypi' on'nopoe. ¹⁴ Ken do huabakuda' jakyo ijika'nok konigepo huakka'da huaknopoe'eria on'nopoeepo Jesucristoen huadak hua'a e'mana'ta' on'eretpakika'. Me'pukhue'ada e'mana'ta' on'pakika'. Kenpa'ti 'urua'da Jesús Huairitaj o'noknopoiika'. Kenda opudomeytakon e'nopoea'ta' ijpaki, egomey.

¹⁵⁻¹⁷ Nogomeya' menhuadiaypo Cristoen huadak hua'a on'manbatia'pakika' kenpa'ti 'uruda huamanbatia'pakera' o'ne e'huua'ta' on'pakpo Cristoen huadak hua'a on'manbatia'pakika'. Hua'enda on'pakpo Cristoen huadak hua'a e'manbatia'pakada daknopo' ehueada on'manbatia'pakika'. Kenpa'ti do nogiti pai'da ka'nopo'epo on'pakpo Cristoen on'manbatia'pakika'. Nogomeynayo daknopo'da do'taj on'pakpo Diostakon on'pakpo Jesucristoen huadak hua'a on'manbatia'pakika'.

Jesucristoen huadak hua'a kenpa'da buttida hua'a o'e. Aya'ada oknopoe'dik o'ne. Kenda kenpa'da yamanmadikika', Dios Huairia Pablotaj ona'uyate on'nopoe. ¹⁸ Kenda 'urunopo' ehueadapi' Cristoen huadak hua'a on'manbatia'pakika'. Daknopoada Cristoen huadak hua'a on'manbatia'pakika'. Konigepo ijdurugpakai.

Nogiti nogiti ijdurugpakapoy. ¹⁹ Do'tehuapa' opuda on'tiona'pakika'nok. Kenpa'ti Jesucristoen Nokirega' be'tihuapokika'nok do pai'da ijnopo'epo kenda do'tehuapa' huadakda o'epo ijnopoe'y. ²⁰ Ken Diosen Jesucristoenere 'urua'da e'kika'ta' ijjeretpakai. 'Urunanada e'manbatiapakika'ta' huakka' ijpaki. Okbirahue'dik ijjeapoy. Okbirahue'da Jesucristoen huadak hua'a e'manbatia'pakika'ta' ijjeretpakai. Oy konigti nogok nogok aratbut do'taj bo'tiahuaypo mo'peepo Jesucristo 'urua'nanada o'e on'nopoeapo. Do e'noe'pi' e'bueypi' Cristo 'urunanada o'e on'nopoeapo. Kenda ijpaki huakka'. ²¹ Cristo 'urunanada o'e aya'ada kanoknopoe'po Cristo me'nopo'toenok kenyo'da Cristoenyo'da ijikikay. Kenpa'ti ijbuayedepo do'tehuapa' huadakda o'e kurudyo Diosere durugnanada ijika'apoy. ²² Do e'noenayo Jesucristoen huadak hua'a ijmanmadikadhua'apoy huakka'ada on'opo'korea'po, huakka' nogiti nogiti daka' on'nigpeiika'apo. E'bueypi' e'noe'pi' katea'ta

ijpaki nopogehue' ijje. ²³ ¿Kate ijka'apet? E'bueyta' ijpakpo Cristoere e'ika'ta' ijpakpo durugnanada ijjunhuahuika'apoy. ²⁴ Opudtehuapa' a'manmadikikaya'po noedik ijjeapoy. ²⁵ Bueyhue' ijjeipo ijnoeika'apoy daka' ijnopoey. Opudomey nogiti nogiti kanoknopog'e'po durugda ka'ne'po a'tihuapokya'po ijnoeapoy. ²⁶ Ken onte'ti opudere ijika'aponok Jesucristotaj moknopog'epo durugnanada mo'ika'apone.

²⁷⁻²⁸ Kenyo'da Jesucristoeno'ya huadak hua'a 'urua'nanada yag'kikati'. Opudte ijhua'apetpi' huahue'pi' ijjeapet opudomeya' aya'da onpayo' Jesucristotaj daka' o'noknopog'e'tipeeta' ijpaki. Onpapayo' Jesucristoen huadak hua'a on'batia'pakika'po oknopogehue' huahuadiayeritaj mididhue'ada on'batia'pakika' e'tipeeta' ijpaki. Me'pukhue' mo'epo huadagnada bo'kika'nok oknopogehue'ada huadiayeria "kenpa'da o'mabueyapoy," nopog'e'dik ya'neapet. Kenpa'ti opudomey huaknopog'e'eri Jesucristoere durugda o'noeonhuahuika'apoy nopog'e'dik mo'epone Diosa. ²⁹ Diosa o'paknok Cristotaj moknopog'epo kenpa'ti Cristotehuapa' pa'da nopo'e'dik mo'ene. ³⁰ Jesucristotaj ijmanbatia'pakika'nok do'taj diga'da menogkika'ne. Konigiti opudomeytaj diga' mogkika'ne. Do'taj diga'da menogka'uyne opuda on'tiahuay'uyne kenpa'ti oydakon diga'da menogka'ne on'tipeene.

2

Diosere Cristo dakteyda 'urunanada Huairi e'eqada indariyo o'si'poe'po oro'tehuapa' cruzte o'manigbuey'uy. Oy onte'ti Diosere dakteyda 'uru Huairitone' o'ika'.

¹⁻² Cristoa mo'nopo'yarea'po mo'nopo'durugpaka'po kenpa'ti Cristoen nokirega mo'nopo'toenok konigepo huayahuaya di' e'mae'nayo e'matinepahui'nayo opudomey aya'ada konigiti yan'nopog'epo konigiti huayahuaya di' yan'maika'po kenpa'da Dioseno'da e'nigpeika'ta' yan'pakpo ken konig bo'kika'nok do'taj durugnanada o'nika'apone. ³ Hua'enda e'pakada sigpi' kahue' yanika'. "Huadagda o'ne." Aratbuta mo'tinopog'e' nopogehue' yanika'. Donayo dakteyda ehue' ijje huata'da yan'tinopog'epo yan'kika'. Nogomey huadagnada o'ne, donayo sue'da huadak ijje, yan'nopojka'. ⁴ Kenpa'da hua'enda pakhue' yanika'po nogomeyen e'huag'e'taj yan'pakika'.

⁵ Kenpa'da dakteyda huairi ijje Cristo Jesús nopogehue' o'uy'ni'g konigiti opudada yan'nopojka'. ⁶ Cristo Jesús ke'na Dios o'ika'uyate. Dios e'eqada kenpa'da Dios Huairida e'ika'ta' pakhue' o'uyate. ⁷ Ke'na 'Uru Huairi ee' Diosyo o'ea'uy konig huabokerek huanaba'nig o'si'pog'uyate. ⁸ Huabokerek o'edepopi' nogiti huairi ehue'da o'unhua'uy. Apag Diostaj o'nigpeepo o'buey'uyate. Konig dakhuea' huaka'erionig huelyapa cruzte o'buey'uyate. ⁹⁻¹¹ Konigepo Diosa o'noyhuada'po o'tobehuikuyate. Jesústaj o'tobehuikuyate kurudyo. Dios Huairi huadik 'uru'diknada o'dikka'uyate Diosa. Aya'ada Jesústaj nigpe'e'dik o'nika'apo. "Jesús Diosen huakhuairi o'e. 'Urunanada o'ika'. Kenpa'da Apag Dios 'urunanada o'ika'." Kenpa' aya'ada kurudyo huag'eria, aya'ada huadariyo huag'eria, aya'ada kubarakyo huag'eria huikudate on'tibahuadpo o'nona'apo. Apag Dios 'urunanada o'e. Aya'ada on'nopeapo.

Cristotaj huanigpeika'eri konig huakjey 'urunanada o'nika'nok nogomey on'tiahuaypo onpeepo oknopog'e'dik ya'neapet.

¹²⁻¹³ Diosa mo'manopo'toenok Diosen e'ka'ta' bo'eretpakpo kenpa'ti Diosen e'ka' bo'tihuapokika'nok Diosta' yan'me'puke'ika'po oknopog'ebatikhue'da konig kurudyo huahua'eri 'urunopo'da Diosen huadaka'da yag'kikati'. Opudere do'ee'te do'taj on'nigpeika'uyne, oy huey'yoda ee'pi' nogiti nogiti men'nigpeika', huadi'da egomey, huadi'da pogomey.

¹⁴ Maboyhue'ada ayada Diostaj daka' yag'kika'. ¹⁵⁻¹⁶ Nogiti nogiti 'urua'da Diosen bo'kika'nok nog aratbuta dakhuea' huaahue'dik mo'ene. Diosensi'po 'urua'da mo'noika'po nog aratbutere da huaa'eri'ere dakhuea' huaka'eri'ere mo'noika'po huadak hua'a e'noeonhuahuika' hua'a mo'manbatia'pakika'po konig 'urunanada huakjey bo'eypakika'. Jesucristo castiga a'magkaya'po e'tiakde'te opudomeytaj durugda ijjeapoy. Opudtaj nama'da manbatia'pakonhuahuahue' ijikamey ijnopoepoy. ¹⁷ Diostaj daka' yan'durugpakpo huadak moknopojka'po mo'nigpeika'po huakka' bo'yokika'po opudtehuapa' dokon Diostaj bueydik ee'pi' opudere durugda ijje. ¹⁸ Opud daka' kanoknopojke'po do bueydik ee'pi' doere mon'durugpak.

Timoteo Epafroditoeretaj o'batia'pak.

¹⁹ Jesús Huairia e'paknayo opudomeyt Timoteotaj idada ijta'mona'apoy, bo'tahuade'po ijta'mona'apoy. Onte'ti e'tiakde'te opudtaj kenda ijti'pedepo e'durugpakta' ijpaki. ²⁰ Doere Timoteoereyo'da opudomeytaj huakka' o'pakpo o'me'puke'po nogomeynayo konigiti ehue' o'ne. ²¹ Nogomey hua'enda on'pakpo Jesucristoen pakhue' o'nepo kahue' o'ne. ²² Timoteonayo doere 'urua'nada Jesucristoen huadak hua'a o'manmadikika'uy

mo'noꝓoꝓe. Konig huasi'poa huaojtaj o'tihuapokika' konigti be'tihuapokika'po doere huadak hua'a o'manmadikika'uy. ²³ Kenda huairia menogka'apone ijnoꝓoꝓeꝓo opudte Timoteotaj ijta'mona'apoy. ²⁴ Jesús Huairia me'oroꝓka'apone ijnoꝓoꝓeꝓo opudte doadakon ida ijhua'apoy.

²⁵ Kenpa'ti opudte Epafroditotaj ta'mona'dik ijjeꝓ ijnoꝓoꝓeꝓe. A'nen do'taj katihuapoke'po on'nigta'mona'uyne. Doere Jesucristoen huadak hua'a o'manbatia'pakonhuahua'uy. Doere Diosen digá'da teyda ee'tada o'kika'uy. ²⁶ Opudomeyte e'huata' o'pakpo hua'dik o'e. Iyo dakhue'da o'eme' bo'tipeeme'nok mo'me'pukeme'nok. ²⁷ Dapita' ke'poda o'epo huabueydikte o'eme'. Buttida ijjay. Diosanayo o'tinepahui'po o'yareame'. Do'takon o'tinepahui'nok nogiti pai'da ehue'dik ijjeꝓ. ²⁸ Konigepo oy huakka' e'ta'mona'ta' ij-paki. Onte'ti bo'tiahuaydepo opud kan'durugpake'po do kenpa'ti nogiti mepukehue'dik ijjeapoy. ²⁹ Dakiti Jesús Huairi yan'noꝓoꝓeꝓo konig huama'buy durugteda yadeti' Epafroditotaj. Konig Epafrodito nog huaknoꝓoꝓe'eria huadak egkika'nayo "Huadakda o'nika," yan'maknoꝓoꝓika'. ³⁰ Ke'na Cristoen o'ka'po be'tihuapokpo o'bueyayme'. Opudomeynayo bidteda e'eoꝓ do'taj tihuapokhue'dik ee'tada ke'na iyoda o'epo be'tihuapokikame'ne.

3

Huereta'da huaknoꝓoꝓe'eri.

¹ Nogiti o'nona'ne, egomeꝓ pogomeꝓ, Jesús Huairitaj moknoꝓoꝓeꝓo yan'durugpakika'. A'nen o'nonmadikame'ne. Kenda e'batihuapok ijnoꝓoꝓeꝓo aroghue'ada onte'ti o'nigmadoya'ne. ² Nama'da huamanmadika'eri o'ne. Dakhuea'da huaka'eri o'ne. ¡Keyo! Peehue' yaneti'. A'nopo'yareaya'po huabokerek si'dakoktegdik mo'ene. Nama'da on'manmadika'ika'. ³ Oro'omeynayo huereta'da huaknoꝓoꝓe'eri o'ene. Diosensi'po o'ene o'noꝓoꝓeꝓo Diosen Nokireꝓa mo'nopo'toꝓe Diostaj durugda o'epo "dakiti Dios" o'tiona'pakika'ne. Do'taj on'si'dakoktegdenok huadakda ijjeꝓ noꝓoꝓehue'dik o'ene. ⁴ Huadakda ijikika'po Diosensi'po ijjeꝓ noꝓoꝓehue'dik ijjeꝓ. Huadakda ijikika'po Diosensi'po ijjeꝓ huakka'mona nama'da on'noꝓoꝓe' donayo huadakanada ijjeꝓ noꝓoꝓehue'dik ijjeꝓ. ⁵ Do e'si'poꝓe' ocho huame'noe e'ede'te men'si'dakokteꝓuyne. Israel aratbut ijsi'poꝓe'uy. Benjamín aratbut ijjeꝓ. Do'hued huaoj huayeere hebreo hua'a hua'aeri o'nuy. Hebreo aratbut ijjeꝓ. Konig fariseo huae'eri Moisésen hua'a on'manmadika'ika' dokon konigti yoknoꝓoꝓika'uy. ⁶ Kenpa'ti Moisésen hua'a digá'da ijjeretpakpo Jesucristoen huaknoꝓoꝓe'eritaj dakhuea'da ijmagkika'uy. Moisésen hua'a aya'da ijikika'uy. Pablo dakhuea' o'ka' be'api' huaahue'dik menika'uyne. ⁷ A'nenda ken konig ijikika'uy, huadakda ijikikay ijnoꝓoꝓeꝓo nama'da ijnoꝓoꝓika'uyate. Oynayo Jesucristotaj yoknoꝓoꝓeꝓo kenyo'da huadak o'e ijnoꝓoꝓeꝓe. ⁸ Jesucristo do'hued Huairitaj eknopoꝓe' huadakanada ee'tada kenda ijje'uy kenpa'ti kenda ijikika'uy do'tehuapa' konig tajpo o'e ijnoꝓoꝓeꝓe. Cristotaj yoknoꝓoꝓeꝓo kenda ijikika'uy tajponig ijmaen'uy. Do ijikika'uy konig tajpo ee'tada Cristotaj eknopoꝓe'nayo 'urunanada o'enok kendayo'da ijipaki. ⁹ Kenpa'ti Jesucristotaj yoknoꝓoꝓeꝓe'ne ken'nen ijjeꝓo Diostaj huadakda ijjeꝓ. Moisésenba' ijnigpeika'nok "Huadakda o'e," Diosa do'taj onahue' ee'tada Jesucristotaj eknopoꝓe'taj "Huadakda o'e," Diosa mena'po Jesucristo Diosensi'potaj huaknoꝓoꝓe'eritaj "Huadakda o'ne," Diosa oa'ika'. ¹⁰ Kentayo'da Cristotaj eknopoꝓe'ta' ijjeretpakikay. Konig Dios teyda o'epo Jesucristotaj e'bueytada o'noyhuada'uyate konigti teyda o'epo huanigpeika' do'takon be'tihuapokike'po kenpa'ti huadakyo e'kika' do'takon teyda be'tihuapokike'. Konig Cristo Diostaj o'nigpeika'po pai'da o'noꝓo'epo o'bueyepo o'noyhuaduyate. Konig Jesús do'huakon Diostaj e'nigpeika'te pai'da ijnoꝓo'epo ijbuayapoy. ¹¹ Cristoen huaknoꝓoꝓe'eri huabueyere ijnoyhuadapoy ijnoꝓoꝓikaꝓ.

Nogiti nogiti Diostaj a'durugpakaya'po katepi' oro' o'ka'ne nogiti nogiti daka' mon'nigpeika'.

¹² Kenda ee'ta' ijipaki kenpa'ti kenda e'ka'ta' ijipaki kahued ijjeꝓ. Kenpa'ti 'urunanada e'huae' Diosa o'pakika'nig donayo ehuedda ijjeꝓ. Jesucristo me'nopo'toenok konig 'urunanada konig Diosa o'pakika'nig huakka' ee'ta' ijipaki kenpa'ti e'kika'ta' ijipaki. ¹³ Kenyo'da 'urunanada konig Dios o'pakika'nig ehuedda ijjeꝓ ijnoꝓoꝓeꝓo kenda ijkad-huahuka'uy kenpa'da yokkahuuddeꝓ. Cristoenyo'da e'kika'ta' ijjeretpaki. ¹⁴ Apag Dios kenda o'pakika'nig kenyo'da huakka' e'kika'ta' ijipaki. Jesucristotaj yoknoꝓoꝓeꝓo ijnigpeika'po Diosa huadak be'toꝓene kenpa'ti Cristo Dioste be'tohua'apone.

¹⁵ Opudpi' aya'da daka' Jesucristotaj moknopounhuahua'epo konig do ijikikame'nig yokkahuuddeꝓ Cristoenyo'da ijipakpo ijikikay ken konig yan'pakpo yag'kikati'. Nogded e'noꝓoꝓe'nayo kanopoꝓe'po Diosa mo'noꝓoꝓe'a'apone. ¹⁶ Ken konigda moknoꝓoꝓeꝓeꝓo dakhuapa yag'kadhuahuikati'.

¹⁷ Do'taj mentiahuayika'po konig daka' ijikikay kenpa'ti konigti yag'kikati'. Kenpa'ti nogomeꝓ oro'taj on'tiahuaypo huadakda ogkika'. Kenomeytakon yan'batiahuaypo konigti

yag'kikati', egomey pogomey. ¹⁸ Huakka'mona Cristoen huaknopoe'eri ijje' e'ada huadakda kikahue' o'ne. Konig Cristo cruzte mo'nigbuey'uyate oknopogehue' huag'e'eri ogkika' kenomeyakon konigti ogkika'. Kenda a'nenda kirigayo' o'nona'ikame'ne. Onte'ti suhue'nada ijje'po o'nona'ne. ¹⁹ Kene'huaya' huame'noete Diosa castiga o'magka'apo, ehue'da o'neapo. Diostaj pakhue' o'nepo kenpa'da aypo huama'huepi' o'deretpakika'. Nama'da ogkika'po huadakda ijkey e'nope'ada bira'dik o'ne. Kenpa'ti katetapi' on'tiahuayika'nig on'eretpakika'. ²⁰ Oro'omeynayo kurudyo huag'e'eri o'ene. Oro'en Jesucristo Huairi, oro'en huamanopo'yarea'eri oro'taj mo'nigtiakaponok o'nigika'ne. ²¹ Oro'omeyen pai'da huaso'taj o'maso'toepo huabosoa' mogka'apone. Konig Cristoen 'urua'nanada huaso' konigti mogka'apone. Konig Cristo teynanada o'epo aya'tada o'matoepo, ken konig teyda o'epo huabosoa' mogka'apone.

4

Jesús Huairitaj yanoknopoe'po kirigayo' yan'durugpakika'.

¹ Konigepo Jesús Huairitaj daka'da yanoknopoi'ka'po batikhue'da yanoknopoi'ka', huadi'da egomey pogomey. Jesustaj daka' mo'nigpeika'nok durugda ijje'po konig do'hued gana huaka'eri mo'ene. Opudomeytaj huakka'da ijpakpo e'tiahuayta' ijpaki, huadi'da egomey pogomey.

² Evodia kenpa'ti Sintique huaknopoe'eri huaidpo mo'enok yan'nopo'noeypo konigti yan'nopoi'ka', ijjay. ³ O'nakon hueretda huaknopoe'eri huama'buy o'manmadikika'uy, inomey botta' ettone'taj kan'nopo'noey'epo yabatihuapok. Kenomey doere Clementeere nogomeyere huadak hua'a on'manbatia'pakika'uy. Kenomeyen huadik Diosen huanoon-huahuika' beroba'te Diosa o'timadoya'depo Diosere on'noeonhuahuika'apo.

⁴ Jesús Huairitaj yanoknopoe'po kirigayo' yan'durugpakika'. Onte'ti ijjay. ⁵ Jesús Huairi o'tiakdeaponok opud huadakda o'nepo huayahuaya bahuadiyhue' huag'e'eri o'ne aya'ada kan'nopoi'ke'.

⁶ Katetapi' mepukehue' ya'nepo Diostaj yan'tiona'pakika'. Menpa' egkapi' yan'tiona'pakpo dakiti yada'ika'. Katepi' bopakpo yan'tiona'pakika'. ⁷ Diosa 'urua'nada mo'nopo'noeya'apone. Oro'omeynayo huata'da nopo'noeyahue'dik o'ene. Jesucristotaj moknopoenok Diosa daka' mo'nopo'noeya'ika'apone.

Katepi' huadakda e'huag'e', katepi' 'uruda e'kika' yan'nopoi'ka'.

⁸ Kene'huaya' o'nona'ne egomey, pogomey, buttida hua'a, buttida e'nopeyo'da yan'nopoi'ka'po, huadakda huakika' yan'nopoi'ka'po, nogomeytaj butukdikyo' yama-nopoi'ka'po, 'uru'noyopo' e'kika' yan'nopoi'ka'po, di' e'maika' yan'nopoi'ka'po, katetapi' huadakda o'e on'batia'pakika'nig yan'nopoi'kati'.

⁹ Opudomeytaj ijmanmadikadhuahuika'uy daka' on'peonhuahuika'uyne kenda yag'kikati'. Kenpa'ti aya'da ijikika'uyne bo'tiahuayonhuahuika'uy, kenda yag'kikati'. Ken konig bo'kika'po Apag Dios huamanopo'noeya'eri opudere mo'ika'apone.

Plabotehuapa' huakupe Diostaj on'yokika'uyate Filipos huaknopoe'eria.

¹⁰ Do'taj onte'ti okkahuehue' o'nika'nok Jesús Huairitaj huakka' ijdurugpaki. Do'taj e'tihuapokta' e'pakada kahue'dik moe'uyne. ¹¹ Pai'da ijje' ahue' ijikay. Konig ijika'po katepi' togehue' ee'pi' kenda Diosa o'paknig ijnopoe'po durugda ijikay. ¹² Nogok pai'da ijje'uy. A'nenda huakka' ijtoe'uy. Pai'da ijje'po durugda e'dik ijje' ijnopoe'ey oyda kenpa'ti huakka'da ijtoe'po durugda e'dik ijje' ijnopoe'ey oyda. ¹³ Jesucristo be'teypaka'nok katepi' Diosa o'pak kenda ka'dik ijje'. ¹⁴ Kenpa' ea'pi' do pai'da e'nopo'ete on'tinepahui'po on'tihuapokuyne. Huadaka'da bo'ka'uyne ijnopoe'y.

¹⁵ Opudenbayo huaboa'da Jesucristoen huadak hua'a e'manbatia'pakonhuahuika'te Macedonia huadaribaya' e'huade'te opud Filipenses huaknopoe'eriayo'da huakupe on'yokuyne. Huadak hua'a mo'pe'edepo durugda mo'epo on'yokuyne. ¹⁶ Kenpa'ti Tesalónica huakka' jakyo ee'te huahued ee'te do'taj a'tihuapokya'po nogok nogok huakupe on'nigta'monika'uyne. ¹⁷ Huakupe do'tehuapa' Diostaj bo'yokika'nignayo sue'da ijpaki. Do'tehuapa' bo'yokpo Diostaj huakka' mo'durugpaka'nok Diosa 'urunanada mo'nigkadhuahuika'apone. Kenda huakka' ijpaki. ¹⁸ Epafrodito opuden huakupe me'nigtotiakme'ne. Dakhuapa kenpa'ti nogitida ijbadedemey. Huakka'da ijtoey. Kenda do'taj on'yokme'ne konig Diostaj e'yok 'uru'huie'onigda durugda o'bae'. ¹⁹ Dios Jesucristore huakka'nanada on'toepo di'nanada mo'epo opudomeytaj daka' tihuapokdik mo'ene. Katetapi' pai'da ee'nayo Diosa bo'yokapone. ²⁰ Apag Dios 'urua'nanada o'unhuahuika', 'Urua'nanada Dios, mon'tiona'pakika'.

Nogiti kene'huaya' Pabloa huaknopoe'eritaj o'madikta'mona'po o'manigmadoya'uyate.

²¹ Aya' Jesucristoen huabaktie'ea'eritaj yan'madikta'mona'. Ken huama'buy doere o'nepo mo'dikta'mona'ne. ²² Aya'da Jesucristotaj huaknopog'eria mo'dikta'mona'ne. Roma huairien jakyo huaknopog'eriakon huakka' on'pakpo mo'dikta'mona'ne.

²³ Jesucristo oro'omeyen Huairia opudomeytaj mo'tinepahui'po bo'tihuapokike'. Kenpa' ijtiona'pakikay, do Pablo.

COLOSENSES

Pabloa Colosas huakka' jak huaknopoe'eritaj o'manigmadoya'uyate.

Pabloa Colosas huaknopoe'eritaj o'manigmadoya'uyate.

¹ Do Pablo ijjej. Jesucristoen huadak hua'a kamanbatia'pakike'po Diosa me'ta'mona'uyne. Huama'buy Timoteoere o'epo ² Cristoen huaknopoe'eri huama'buy mo'ene. Diosensi'po mo'ene. Huakka' jak Colosasyo mo'ika'ne. Do Pabloa on'nigmadoya'ne. Opudomeytaj Apag Diosa kamatinepahue'po di' kamae' kamanopo'noeye'.

Pabloa huaknopoe'eritaj o'mationa'pakika'uyate.

³⁻⁵ Jesucristotaj daka' moknopojika'po mo'nigpejika'po aya' nog Jesustaj huaknopoe'eriomeytaj di' mo'maika'ne. Kenpa'ti kurudyo Diosere durugnanada o'unhuahuika'apoy mo'nopoe'po mo'nigika'. Kenda on'tipe'edepo o'tiona'pakpo Apag Diostaj Jesucristoen Apagtaj dakiti ona'ikay. Jesucristoen huadak hua'a, buttida hua'a Diosere durugda huanoeanhuahuika' hua'a mo'pe'edepo Diosere durugnanada o'unhuahuika'apoy mo'nopojika'ne. ⁶ Nogbayo nogbayo huabada meyopi' aratbut o'nika'nig Jesucristoen huadak hua'a on'manbatia'paknok huakka'amon huaboa'da o'noknopoe'po on'nopo'korea'po Diostaj on'nigpejika'. Kenpa'ti buttida hua'a Dios di'nanada mo'epo mo'tinepahui'po konigti opudomeya mo'pe'edepo buttida hua'a o'e mo'nopoe'po mo'nigpejika'uyne. ⁷ Jesucristoen huadak hua'a Epafraza opudomey Colosenses aratbuttaj monmadika'uyne. Ke'na oro'ere Cristoen huadak hua'a o'manmadikanhuamey. Oro' o'pakuynok opudomeytaj daka' monmadikika'uy. ⁸ Opudomeytaj Diosen Nokirega mo'nopo'toika'nok di' mo'maika'ne. Kenda Epafraza oro'taj monbatia'pakme'ne.

⁹⁻¹⁰ Jesús Huairitaj moknopoe'po kenpa'ti nog huaknopoe'eritaj di' mo'maika'. Kenme'noete kenda on'tipe'edepo huaboa'da opudomeytaj on'nigtiona'pakika'po, konig Dios Huairien Huasi'po 'urua'da o'kika'uyate opudomey konigti yag'kikati' kenpa'ti konig Diosa o'paknig nogiti nogiti yag'kikati', kenpa'ti nog aratbut pai'dapi' ene'nayo yan'bayokikati', yan'tihuapokikati' kenpa'ti nogiti Diostaj yanoknopoe'. Kenda Diosa o'paknig opudomeytaj Diosa kamanopoe'. Kenda on'nigtiona'pakika'ne. Kenpa'ti huadak dakhueapi' e'ka' kan'nopoe' kenpa'ti 'urua'da kan'nope'ne' Diosen Nokirega opudtaj kabatihuapokike'. Kenpa' on'nigtiona'pakika'ne. ¹¹ Dios 'urua'da o'epo konig huakjey o'epo teynanada o'epo opudennopo'taj mo'manopo'teypakike' teynanada mo'maike'. Kenpa' opudomeytaj on'tiona'pakika'ne. Ken e'manopo'teypakde'te aratbut opudomeytaj dakhuea' egka'te pai'da e'nopo'uada batikhue'ada moknopoe'po huadiayhue'ada durugda mo'ika'apone. On'tiona'pakika'ne. ¹² Kenpa'ti Apag Diostaj dakiti ka'nona'ike' on'tiona'pakika'ne. Oro'omey huakjeyyo Diosere nog huaknopoe'eriere a'noeanhuahuikaya'po oro'en dakhuea' e'ka' Apag Diosa bokkahuea'uyne kenpa'ti oro'taj dakhuea' e'ka' mo'manopo'yarea'uyne. Konigepo, dakiti Dios, ona'ika'dik o'ene. ¹³ Oro'omey Diostaj nigpeehue' o'ika'uyne. Konig huanaba' o'epo toto' huairitaj o'nigpejika'uyne. Konig sikkiregyyo o'noika'po, oroada dakhuea' e'kika' batikhue'dik o'ika'uyne. Apag Diosa bo'tihuapokuyok dakhuea' e'ka' o'mabatikuynne. Diosa huasi'potaj di'nanada o'ika'po oro'omeytakon ke'nensi'po bo'yahuea'dene. ¹⁴ Jesús Diosen Huasi'poa mo'nigbuey'uyyo oro'omeytaj e'manopo'koreade'te oro'omeyen dakhuea' e'ka' bokkahuea'po mo'nopo'yarea'uyne.

Opudomey Diostaj nigpeehue' o'ika'po dakhuea'da o'kika'po konig Diosen taka' o'ika'uyne. Cristoa mo'nigbuey'uyyo Diostaj mo'manopo'noeya'uyne.

¹⁵ Apag Diostaj tiahuyhue'dik o'ene. Diosen Huasi'po Jesucristo Diosonigti' o'epo o'tiakuyyo Dios konig o'eng'oro'taj mo'manopoe'uyne. Diosen Huasi'po Cristo Diosere huakkuruda o'noika'uyate. Aya'da o'tiahuyika'nig konig huadari, huadariyo huae'eri, siokpo, niokpo, puug, aratbut, aya'da huae'eri kahued Cristo o'noika'uyate. Cristo huakkuruda o'ika'uyate. ¹⁶ Dios o'paknok Diosen Huasi'poa aya'da o'ka'uyate. Katepi' o'ika'nig kurudyo aya'da o'ka'uyate. Katepi' huadariyo aya'da o'ka'uyate. Katepi' tiahuydik o'ika'nig aya'da o'ka'uyate. Kenpa'ti aya'da katepi' tiahuyhue'dik o'ika'nig o'ka'uyate. Diosen Huasi'poa kurudyo nokireg huairi huae'diktaj o'ka'uyate. Diosen huata'moneri huairi huae'diktakon o'ka'uyate. Huata'da o'nigka'uyate. ¹⁷ Indari, kurudyo huae'erikon katepi' ehued ee'ted Cristonayo o'noe'ika'uyate. Aya'da katepi' kahued ee'ted kennayo o'noe'ika'uyate. Ke'na teynananada o'epo aya'da o'matjika'nok

aya'da o'maunhuahuika'apo. ¹⁸ Aya' huaknopog'erien huairi Cristo o'e. Huaknopog'eria Cristotaj on'nigpeika', Cristo aya'tada o'manoea'ika'. Cristo huakkuruda kubarakya' o'noyhuaduyate. Huakkurueri o'epo aya'enda huairi o'e. ¹⁹ Konig Dios o'eng Diosa o'pakpo konigti Cristo o'e. Cristo konig Dios o'e. ²⁰ Diosa aya'tada kamanoeye'po cruzte Cristo o'buey'uy. Huadariyo huag'eritaj kenpa'ti kurudyo huag'eritaj aya'tada Diosa e'manoeya'ta' o'pakpo, Cristo cruzte o'buey'uy.

²¹ Opudomey a'nenda nog aratbutda Diosen ehue' mo'ika'uyne. Konig Diosen taka' mo'epo Diostaj nigpeikahue' mo'epo dakhuea' bo'kika'uyning'a oynayo Diosa opudtaj mo'manopo'noeya'dene. Oy Diosen huadi' mo'ika'ne. ²² Cristo huasog'ada pai'da o'nopo'epo mo'nigbueypo Diostaj mo'manopo'noeya'uyne. Daknopo'da kenpa'da Diosenyo'da mo'ika'po kentayo'da mo'nigpeika'ne. Konig dakhuea' da ahue' mo'eng, "Dakhuea' ogka'." Huahue'dik mo'eapet. Ken konig opudomeytaj Diostaj kabayo'po Cristo pai'da mo'nignopo'epo mo'nigbuey'uyne. ²³ Konigepo daka' Jesucristotaj yanoknopoehuaika'. Oknopoebatikhue'ada yanoknopoehuaika'. Oro'en dakhuea' e'ka'taj Cristo mo'nigbuey'uyne. Oro'taj a'manopo'yareaya'po mo'nigbuey'uyne kenpa'ti kenere mo'noehuaika'apo. Kenda mo'pegedeika'nig, moknopoehuaika'po batikhue' yane', "Oro'en dakhuea' e'ka'taj Cristo mo'nigbuey'uyne. Oro'taj a'manopo'yareaya'po mo'nigbuey'uyne kenpa'ti kenere mo'noehuaika'apo." Aya' huadariyo huag'eri aratbuttaj on'manbatia'pakuyate. Doa Pabloakon konigti ijanbatia'pakikay.

Cristoen huaknopog'eritaj yamanmadikikati'. Diosa Pablotaj ona'uyate.

²⁴ Oy durugda ijepo opudomeytehuapa' pai'da on'nignopo'ene. Aya' Cristoen huaknopog'eritaj Cristo pai'da o'manignopo'e'uy. Opud huaknopog'eritehuapa' Jesucristoen aya' a'dakeaya'po do'huakon huasog'ada pai'da on'nignopo'unhuahuika'ne. Aya' huaknopog'erimey Cristoen huasog' konigti o'ne. ²⁵ Opudtehuapa' nog huaknopog'eritere aya'da Diosen hua'a kamanmadikadhuahue'po Diosa me'ta'mona'uyne. ²⁶⁻²⁷ Opud judio ehue' huag'eritaj 'urunanada o'magkika'po Cristoen Nokirega' mo'nopo'tojika'. Diosere duruganada mo'noehuaika'apo Diosa mo'nopo'e'dene. A'nennada kenda ijka'apoy Dios e'nopoika'ada judio aratbuttaj manopoehue' o'ika'uyate. Judio ehue' huag'eritaj 'urunanada ijmagka'apoy manopoehue' o'ika'uyate. Oynayo ke'nen huaknopog'eritaj o'manopo'e'de.

²⁸ Aya' huaknopog'eri Cristotaj daka' kanoknopoike' kenpa'ti Cristotaj daka' kan'nigpeike', konig huaknopog'eri nogiti nogiti kanoknopoike'po Cristoen huadak hua'a o'manmadikikay. "Diostaj yan'pee'." "Diostaj yan'nigpee'." "Diostaj yan'nopo'korea'." Aya'tada o'maboroayikay. Daka' kan'nopoenke'po aya'tada daka' o'manmadikikay. ²⁹ Kenda diga'da ijikay. Teyda ijikay. Kenda kakike'po Diosa be'teypakika'ne.

2

¹ Opudomeya Laodiceameya nogomeyakon do'taj tiahuahued o'nene. Opudomeytaj kenomey huaknopog'eritere huakka'da ijmepu'ke'ika'po on'nigtiona'pakika'ne.

² Opudomey nogiti nogiti Diostaj yan'pakika'apet kenpa'ti huayahuaya di'da yan'maika'apet, Cristotaj huakka'da yanoknopoika'apet. Cristotaj moknopoepo Diostaj daka'da yanoknopoenka'apet. Kenpa'ti Cristotaj huaknopog' Diosa o'ireganhuahuika'uyning kendakon kanoknopog'po, do'hua diga' on'tiona'pakika'ne. ³ Cristo Diosen aya'da o'nopoika'. Cristotaj daka' eknopog'nayo 'urua'da e'ka' mo'nopoika'apone kenpa'ti huakka'nada mo'nopoenkika'apone. Cristo Diostere moknopoenka'apone. ⁴ Nog aratbuta 'urua'da e'manmadika'te engaña ogkahue'dik ya'neapet. Kenda opudomeytaj o'nona'ne. ⁵ Opudenbayo opudere ehue' e'eada opudomeytaj huakka'da ijpaki. Opudomey Cristotaj daka' moknopoika'nok kenpa'ti oknopoebatikhue' mo'ika'nok do'a durugda ijikay.

⁶ Huairi Jesucristotaj konig huaboa'da moknopoede'uyning kenpa'ti huaboa'da durugda mo'nopo'korea'de'uyning konigti daka' yanoknopoika'po yan'nigpeika'. ⁷ Konig hueymey hua'ihuit sorokyo o'epo o'kerekepo o'meybia'po, teyda o'epo. Konigti kenpa'da Cristoen yan'pakika'po daka' yanoknopoika'po, nogiti nogiti yanoknopoika'. Cristotaj a'nenda manmadika'onhuahuika'uyningtaj nogiti nogiti yanoknopoika'po Diostaj dakiti ya'nonikati'.

Cristotaj oknopoekok Cristotere Diosa mo'noeahuaika'ne.

⁸ Keyoj o'nona'ne. Opudomeyere nama'da huamanmadika'eri o'nepo engaña egkata' on'pakpo konig aratbutada nama'da on'nopoika'nig opudomeytaj enmadikata' bo'tipakne. Daka' Cristotayo'da yanoknopoepo kenomeytanayo manigpee'hue' yanikati'. Konig adhuae'pane' ogkika'uyatenig kenpa'ti on'nopoikuyatenig nama'da monmadikapetnig

manigpeehue' yanikati'. Kenda Cristo o'manmadika'uyatenig ken konig onmadikahue' mo'eapect.

⁹ Aya'tehuapa'da Dios o'e konigti Cristodation o'e. ¹⁰ Opudomey Cristotaj moknopoeppo Diosen Nokirega mo'nopo'toeppo, opudomeytaj mo'noea'ika'ne. Cristo aya' huairien huairi o'e. Cristoa aya'tada kuruderi huairitaj mata'mona'dik o'maika'. Aya'ada Cristotaj nigpeika'dik o'nika'. ¹¹ Judio huabokerektaj on'sidakoktegika'po. Opudomeynayo Cristotayo'da moknopoeppo Diosensi'po hueretda mo'ene. Konig bo'eretpakika'po dakhuea' e'kikameada onte'ti kikhue' mo'ene. ¹² Kenpa'ti Jesucristo e'bueyde'te egkubarakka'uytada Diosa teyda o'epo o'noyhuada'uyate. Opudomey kenda moknopoeppo bautiza mogka'po konigti Cristoere e'kubarakka'nig Cristoere Diosa mo'nopo'noea'uyne. ¹³ A'nen Diostaj okiehued mo'epo dakhuea'da bo'kika'po Diostaj nigpeehue' mo'ika'uy, Huabokereksi'dak okteghue' huae'eri mo'epo Diosensi'po ehue' mo'uyne. Diostaj oknopoehue'da mo'uyne. Oynayo aya' dakhuea' bo'ka'uyatenigtaj Diosa bokkahuea'depo Cristoere mo'noeahuahuka'ne. ¹⁴ Diosen hua'a Moisesa o'manigmadoya'uyate. Opudomey kenda nigpeehue'ada dakhuea' bo'kika'uyne. Moisesenba'taj nigpeehue' huae'eritaj castiga magka'dik o'e. Oro'omeya dakhuea' o'kika'nok Cristotaj hueypa cruzte mo'nigbeta'uyne siropia mo'nigbeta'uynok mo'bakkahuea'uyne. ¹⁵ Aratbuta en'tiahuaya'te Cristo cruzte o'bueydepo toto' huairitaj okbiraepo o'teyhue'paka'uyatenok. Konigepo oro'omey huaknopoe'eri dakhuea' ogka' toto' huairia onte'ti huaahue'dik mo'eapectone.

Kenda Cristo kurudyo o'pakika'nigtaj yan'pakpo yag'kika'.

¹⁶ Oynayo Cristotaj moknopoeppo "Ken aypo mo'bape'po pehue'dik mo'ene." Be'api' ena'nayo manigpeehue' yanikati'. "Ken huamai' mayhue'dik mo'ne." Be'api' ena'nayo manigpeehue' yanikati'. Huabayok judioen Diostaj e'durugpak fiestate huahue' ee'nayo, huabo puug judioen Diostaj e'durugpak fiestate huahue' ee'nayo judioen Diostaj e'durugpak okmapie'ahuaddik fiestate huahue' ee'nayo "Hua'dik mo'ne." Be'api' ena'nayo manigpeehue' yanikati'. ¹⁷ Kenda fiestate aypote huamai'takon judioa on'mana'ika'po ogkika'uyng'a Cristo cruzte e'bueyde'te onte'ti kikhue'dik mo'ene. Cristoen hueretda hua'a o'енок Cristotayo'da yan'nigpeikati'. ¹⁸ Hua'ikudate yan'huadpo Diosen huata'moneritaj tiona'pakdik yanikati'. Sue'ada nama'da huamanmadika'eria on'mana'nig'a tiahuayhuedada nama'da on'nopoepo on'mana'nig'a. "Kenda o'nona'nig nigpeehue' ee'nayo nama'da boka'. Diosensi'po ehue' mo'ene." Kenomeya ena'nayo peehue'dik yanikati'. Konig aratbut Diostaj oknopoehue' huae'eri o'nepo nama'da on'nopoika'po. Huadakda ijje'y, huadaknada ijkikay nama'da on'nopoika'po. ¹⁹ Cristotaj daka' oknopoehue' o'nika'. Cristo konig huaknopoe'erien huanopo' o'e. Huaknopoe'eri konig Cristoen huaso' o'ne. Huaknopoe'erinayo Cristotayo'da on'nigpeika'. Nama'da huaa'eri Cristotaj nigpeehue' o'nika'. Oro'omey huaknopoe'eri konig Cristoen huaso' o'ene. Konig nogso'tida o'epo nogiti nogiti moknopoe'a'ne Cristoa. Nogiti nogiti o'nigpeika'ne. Kenpa'ti konig nogso'tida konigti Cristotaj moknopoe'a'ne Diosa.

²⁰ Cristoa oro'omeytaj mo'nigbuey'uyatenok opudomey a'nopo'yareaya'po moknopoe'depo konig Cristoere mo'bueydepo konig oknopoehue' huae'eria nama'da on'nopoika'nig onte'ti nopoehue' yanikati'. Konig oknopoehue' huae'eria nama'da on'nopoepo on'mana'ika'nig manigpeehue' yanika'. A'nopo'yareaya'po kenda peehue'dik yane'. Konig oknopoehue' huae'eriomey nogen e'manmadika' ogkika' kenda kahue' yanika'. ²¹ "In nejhue' yanikati'." "Ken aypo pehue' yanikati'." "Kentaj huaba'api' toeahue' yanika'." Ken konig on'mana'ika'nig manigpeehue'dik yanikati'. ²² Nejhue'dik, pehue'dik, bapadhue'dik huabokerekayo'da on'mana'ika'nig kenda on'mana'ika'nig ehue' o'epo. ²³ Kenda on'manika'nig 'urua'da e'nopoe'onig aratbuta nama'da on'nopoepo. Aratbuta on'manigpeika'po nama'da hua'ikudate onhuadpo Diosen huata'moneritaj on'tiona'pakika'po, Diostaj on'tiona'pakika'po, sue'da ijje'y huairihue' ijje'y nama'da on'nopoika'po, kenpa'ti nama'da Diosta' pai'da on'nopo'epo. Kenda ogkika'po huadakda o'ey aratbuta nama'da on'nopoepo kenpa'da dakhuea' e'ka'ta on'eretpakika'. Kenda huabokereka nama'da on'mana'ika'nig kenpa'ti nama'da on'kika'nig'a dakhuea' bo'kika'nigtaj batikhue'dik o'nika'.

3

¹ Ken, Cristo e'bueytada kubarakya' Diosa o'noyhuada'po onte'ti o'noea'uyate. Cristoere Diosa opudomeytaj mo'noea'uyne. Konig Diosen 'urunanada huaknopoe'eri mo'noea'uyne. Konigepo kenda Cristo kurudya' o'pakika'nig mon'pakpo mogkika'. Cristo kurudyo Diosere teynanada 'urunanada o'ika'nok ke'nenyo'da moderetpakika'. ² Kurudyo Dios o'noika'po Cristoere o'noika'. Kenda Cristo o'paknig konigti mon'pakika'. Konig

Cristo o'epo o'kika'nig mon'nopoika'. Katepi' indariyo o'ika'nig kenpa'ti katepi' aratbuta ogkika'nig nopoikahue' mo'nika'. ³ Cristo oro'omeytaj mo'nigbuey'uyate oro'omeya o'nopgedepo konig aratbut kubarakya' katetapi' onte'ti dakhuea' kahue' o'nenig, oro'omeyakon onte'ti dakhuea' kahue' mo'nika'. Oy huaboa'da oknopopepo Cristoere Diosyo o'noika'ne. Diosa daka' mo'nopo'toenok Cristoere o'noehuahuika'apone. ⁴ Ken Cristo oro'en huamanoehuahuika'eri o'e. Ke'na onte'ti kurudya' e'tiakte kenoka' oro'omey huaknopog'eri Cristoere 'urunanada o'ehnuahuika'apone.

A'nenda Cristotaj oknopogehued mo'epo dakhuea'da bo'kikame'nig'a. Oynayo Cristotaj moknopogedepo huadakda yag'kika'. Diosenyo'da yag'kika'.

⁵ Katepi' dakhuea'da e'ka'ta' e'paknayo Jesucristotaj yoknopopepo Cristoere do'huedso' o'bueyde, do'hued e'nopoe' o'bueyde, onte'ti dakhuea' kahuea'dik ijje, yan'nopoikati'. Ken konig mo'nopopepo, nogen huatoe'taj bakdejhuue' yanika'. Huabokerek nogtaj nogtaj ettone'taj bakdejhuue' yanika'. Ettone' nogtaj nogtaj huabokereka' bakdejhuue' yanikati'. Katepi' dakhuea'da konig oro'enso' o'pakika', onte'ti pakhue' yanika' kenpa'ti kahue' yanika'. Kenpa'ti katetapi' e'tamaeta' eretpakhue' yanikati'. Katetapi' e'eretpaknayo konig e'ketka' diostaj e'pak o'e. Dakhuea'da o'e. ⁶ Aratbut ken konig dakhuea'da ogkika'po Diostaj nigpeehue' o'nika'nok Diosa diga'nada castiga o'magka'apo. ⁷ Kenda dakhuea'da ogkika'nig opudomeya bo'kika'uyunig'a konig Cristotaj oknopogehued mo'epo bo'kika'uyunig'a. ⁸ Oy Cristoere mo'noedepo aya' in konig onte'ti kahue' yanika': Nogomeytaj bahuadiyhue' yanika'. Maboyhue' yanika'. Mahui'iahue' yanika'. Batidi'kehue' yanika'. Dakhuea'da bahuaa'pakhue' yanika'. ⁹ Huayahuaya da bahuaahue' yanika'. A'nenda Cristotaj oknopogehued mo'epo nama'da mo'nopoika'po dakhuea'da bo'kika'uyate. Oynayo Cristotaj moknopogedepo onte'ti konigti dakhuea' kikhahue' mo'ika'ne. ¹⁰ Oy konig huabonopo' mo'edepo konig Diosa o'nopoika'nig huaboa'da mo'nopoika'po. Konig Diosa o'paknig nogiti nogiti bo'pakpo mo'nopoika'ne. Diosa aratbuttaj huamatime'a'eri o'enek nogiti nogiti daka' moknopogepone. ¹¹ Ken konig Cristoere o'noepo huaboa'da o'nopopepo ken konig huaboa'da o'kikay, "Judio ehue' ijje." Ahue' o'ene. "Judio ijje." Ahue' o'ene. "Do'huedsi'dak okteghue' o'uy." Ahue' o'ene. "Nog aratbut ijje." Ahue' o'ene. "Esoeri ijje." Ahue' o'ene. "Huanaba' ijje." Ahue' o'ene. "Huanaba' ehue' ijje." Ahue' o'ene. "Kenyo'da Cristoen ijje. Kenyo'da Cristotaj ijpaiki. Kenyo'da Cristotaj e'nigpeika'ta' ijpaiki." Kenda aya'ada a'dik o'ene.

¹² Diosa opudomeytaj di' mo'epo mo'baktie'ea'uyunok Diosenyo'da mo'ene. Konigepo aya'tada yan'matinepahuika'po. Daknopo'da huadaka'da yan'manigkika'. Donayo huairi ehue' ijje, yan'nopoika'. Nogomeytaj daka' yan'manigpeika'. Nogomeya dakhuea' egka'nayo bahuadiyhue' yanika'. ¹³ Nogomeytaj dig mahuanopogehue' yanika'. Noga dakhuea' egka'nayo kentaj yan'bakkahuea'po huadiyhue' yanika'. Konig Cristo Huairi oro'taj bokkahuea'uyunig konigti nogomeytaj yan'bakkahuea'ika'. ¹⁴ Huakka' di' yan'maika'. Huayahuaya di' yan'maika'. Kenda Diosa huakka' o'pak. Di'nada e'maika'nayo konig onpapayo mo'ika'po konigti Diostaj bo'pakika'po aya'da 'urunanada bo'kika'apone. ¹⁵ Opudomeyennopo'taj Diosa kamanopo'noeye'. Kenda Diosa o'pak. Aya'ada konigti yan'nopoika'. Konigti yan'pakika'. Konigti yag'kikati'. Ken konig nogso'tida ka'ne'po Diosa mo'baktie'ea'uyne. Kenpa'ti Diostaj dakiti ya'nonika'.

¹⁶ Aya'da Cristo o'manmadika'uyatenigtaj yan'nopoika'po, huanopoya'da yan'diktoikati'. Kenda nogtaj nogtaj yan'manmadikika'. Kenpa'ti Cristoen e'manmadika'taj yan'nigpeika'. Nogomeyere huayahuaya yan'manikati'. Diosen e'manmadika' urua'da yan'nopopepo huayahuaya yan'mandikika'. Diostaj dakiti mona'po daknopo'da Diostaj yan'batadi'kea'ika'. Huanopoya'da dakiti ya'nona'po yan'batadi'kea'ikati'. Dios Jesucristoere 'urua'da mo'toika'ne yan'batadi'kika'. ¹⁷ Katepi' bo'kika'nig katia'pi' boa' kenda Huairi Jesús o'pakika'nig yadika'po yag'kika'. Jesústaj moknopopepo Diostaj dakitia' yan'tiona'pakikati'.

Konig Cristoen huaknopog'eria huayahuaya Cristotaj 'urua'da nigka'dik o'ne.

¹⁸ Ettone'a Jesús Huairitaj eknopoe'nayo Huairi Jesús en mo'epo, Jesús o'pakika'nigda opuden huatoe'taj yan'nigpeika'. ¹⁹ Huabokereka opuden huatoe'taj di'da yanika'. Huatoe'taj huadiyhue' yanika'. Kenpa'ti huiyoka'da onahue' yanika'. ²⁰ Apag Diosa o'paknok huasi'poa opudomeyen huaojtaj huayetere yan'manigpeika'. Huaojtaj huayetere e'nigpeika'nayo Diosa durugda o'ika'apo. ²¹ Huaoa huasi'potaj diga'da barakhue' yanika'. Huasi'potaj diga'da e'bitbitnayo huasi'po pa'i'da ya'neapetpi'. Onte'ti daka' nigpeehue' ya'neapetpi'. ²² Opudomey huanaba' mo'epo opuden huairitaj yan'nigpeika'. Huairia e'tiahuayteyo'da daka' nigpeehue' yane'. Huairia e'tiahuayte kenpa'ti huairia tiahuyhue' ee'tepi' daka' yan'nigpeika'. 'Urunopo'da Diostaj daka' yanoknopopepo daka' yan'nigpeika'. ²³ Katepi' bo'kika'nig daka' yag'kika'. Jesústehuapa'

ijkay yan'nopoe'po 'urua'nanada yag'kika'. Huabokerektayo'da ijmanigkay nopogehue' yanika'. ²⁴ Cristo opuden Huairi o'енок kentayo'da yan'nigpejika'. Diosen Huasi'poere mo'noeonhuahuika'apo. Kenda mo'nopogene. ²⁵ Be'api' dakhuea' egka'nayo pai'da on'nopoe'apo. Be'api' huairi huanaba'pi' dakhuea' egka'nayo Diosa castiga diga'da ya'magka'apet.

4

¹ Huairia huanaba'taj mo'matojika'po daka' yan'matojika'. Dakhuapa yan'bayokika'. Huairi mo'tajka'nok okkahuehue' yanika'.

² Kirigayo' yan'tiona'pakika'. Tayhue'ada daka' yan'tiona'pakika'. Dakiti Dios, yan'tiona'pakika'. ³ Kenpa'ti oro'taj motiona'pakika'. Cristoen huadak hua'a a'nenda Diosa soatayo' e'nopoe'ada manopogehue' o'uyate. Oy Cristoen huadak hua'a oro'a e'manbatia'pakta' o'paki. Oroa kan'manbatia'pake'po Jesús Huairia oro'taj bo'tihuapokike'po yan'tiona'pakika'. Cristoen huadak hua'a ijmanbatia'pakikame'nok huabakudaj jakyo megkudame'ne. Huabakudaj jakyo ijje. ⁴ Pablaa Cristoen huadak hua'a arabuttaj 'urua'da kamanopoe'ike'po do'taj men'tiona'pakikati'.

⁵ Daka' yan'nojika'po yag'kika'. Ken oknopogehue' hua'e'eri opudomeyere o'nika'po opudomeytaj bo'tiahuayika'nok daka' yan'nopoe'po yag'kikati'. Nogomeytaj kirigayo' yan'mantihuapokika'. ⁶ 'Urua'da yan'batia'pakika'. Nogomeytaj a'batihuapokya'po huadakda yan'batia'pakika'. Daka' yan'nopoe'po dakteynopoda nogomeytaj daka' yan'manbatia'pakatokika'.

Saludos on'manigidikta'mona'uyate.

⁷ Tiquico oro'omeyen huadi'da huama'buy o'e. Do'taj daka' be'tihuapokika'uyne. Doere Jesús Huairitaj o'nigpejika'uy. Do konig o'ea' montia'pakapone. ⁸ Konigepo Tiquicotaj opudomeytaj on'nigta'mona'ne. Konig o'ea' do'taj be'huae'po kenpa'ti nogiti nogiti Cristotaj kanoknopoe'po on'nigta'mona'ne. ⁹ Kenere Onésimoeretaj on'nigta'mona'ne. Onésimo oro'omeyen huama'buytion o'e. Di'da mo'taene. Diostayo'da o'nigpejika'. Opudomeyen arabut o'e. Ke'na Tiquicoere monbatia'pakapone. Iyoda aya'da huaknopoe'eria ogkika'nig kenda opudomeytaj monbatia'pakapone.

¹⁰ Aristarco doere huabakudaj jakyo o'epo, opudomeytaj saludos mo'nigidikta'mona'ne. Marcosakon saludos mo'nigidikta'mona'ne. Marcos Bernabéen huama'buy o'e. Marcos huadaktion huaknopoe'eri o'енок kenpa'ti opudomeyte ehua'te daka' yadeti'.

¹¹ Kenpa'ti Jesús Justoa saludos mo'nigidikta'mona'ne. Aristarco Marcosere Jesús Justoere judío huaknopoe'eri o'ne. Kenomeyyo'da judío huaknopoe'eri doerea on'manmadikika'po, "Yan'nopokorea'po Jesucristo Huairitaj yan'noknopoe'po yan'nigpejika'." Doerea on'mana'ika'nok do'taj on'durugpakanhuame'ne. ¹² Epafra saludos mo'nigidikta'mona'ne. Konig Cristoen huanaba' Cristoenyo'da o'kika'po opudomeyen arabut o'e. Opudomeytaj huakka'da mo'tiona'pakika'ne. Opudomey Diostaj daka' moknopojika'po batikhue'da yanoknopojika'. Aya'da Diosa o'pak daka'da moknopojika'po aya'da bo'kika'apo. Kenda Epafra mo'tiona'pakika'ne.

¹³ Epafra opudomeytaj mo'timepukepo diga'da mo'tiona'pakika'ne. Kenpa'ti Laodicea huaknopoe'eritaj kenpa'ti Hierápolis huaknopoe'eritaj o'matimepukepo o'manigtiona'pakika'. Kenda ijtiahuayika'po opudomeytaj o'nona'ne. ¹⁴ Lucas huamadakka'eri o'e. Di'da mo'ene. Opudomeytaj saludos mo'nigidikta'mona'ne. Demasakan saludos mo'nigidikta'mona'ne.

¹⁵ Laodicea huama'buytaj saludos ijmanigidikta'monay. Ninfastakon saludos ijmanigidikta'monay. Kenpa'ti Cristoen huaknopoe'eri Ninfasen jakyo ogkupopakika'nigtaj saludos ijmanigidikta'monay. ¹⁶ In beroba' ijnigmadoya'dey opuda yan'mona'pakdepo Laodicea huaknopoe'eritaj yan'bata'mona'. Nogda beroba' Laodicea huaknopoe'eritaj ijnigmadoya'po ijta'mona'mey e'mokyede'te yan'mona'pakti'. ¹⁷ "Huairi Jesús aya'da ona'uyate, Arquipo, 'uruda yanopoe'po daka' yakadhuahuika'." Kenda Arquipotaj ya'nonati'.

¹⁸ In saludo huadik on'nigta'mona'ne do'hued huaba'a on'nigmadoya'ne. Huabakudaj jakyo ijjeonhuahuikay. Do'taj okkahuehue' menika'. Dios opudomeytaj daka' mo'tojike', ken.

1 TESALONICENSES

Tesalónicaya' huaknopōe'eritaj Pabla huakkuruda o'manigmadoya'uyate.

Tesalónicaya' Jesucristotaj huaknopōe'eri huakupopakika'eritaj Pabla nogerea o'manigmadoya'uyate.

¹ Huadi'da huama'buy huadi'da huidpo o'maene. Apag Diostaj Jesucristo Huairitaere moknopōepo. Tesalónica jakyo bokupopakika'. A'batadi'keaya'po bo'kupopakika'. Do Pabla on'nigmadoya'ne. Doere Silvano kenpa'ti Timoteoere o'ey. Apag Diosa Jesucristo Huairiere a daka' 'urua'da mo'tounhue', bo'tihuapokonhue' mo'nopo'noeyanhue'po ijtiona'paki.

Tesalónica jak huaknopōe'erimey Jesucristotaj daka' o'noknopōepo 'urua'nanada ogkika'. Pabla ona'ti o'matinopōepo Diostaj dakiti ona'uyate.

²⁻³ Jesucristotaj daka' moknopōepo nogomeytaj huadakda bokika'. Kenpa'ti Diostaj di' mo'epo nogomeytakon daka' mo'matihuapokika'ne. Kenpa'ti moknopōepo batikhue'da Jesucristo Huairi e'tiaktaj mon'maboika'. Kenda durugda on'tinopōepo Apag Diostaj "Tesalónica huaknopōe'eritaj dakiti Dios," kirigayo' o'tiona'pakikay. ⁴ Diosa di'nanada mo'ene. Ke'nensi'po huag' mo'baktie'ea'uyne o'nopoene, egomey, pogomey. ⁵ A'nenda opudomeyere o'ika'po Jesucristoen huadak hua'a o'nonbatia'pakonhuahuame'ne. Ijja'poda onbatia'pakhue' o'neme'ne. Diosen hua'a o'nonbatia'pakikame'ne. Kenda huadak hua'a buttida o'e Diosen Nokirega mo'nopoēame'ne. Diostaj eknopōe' a'tihuapokya'po Diostaj o'nigpeikay. Huadakda opudere o'ika'mey opud kenda mo'nopoēt.

⁶ Jesucristoa Diostaj o'nigpeika'po pai'nanada o'nopo'e'uyate. Oro'akon Diostaj o'nigpeika'po pai'nanada o'nopo'ikay. Opud konigti Jesucristoen huadak hua'a durugnanada mo'pēe'uy. Diosen Nokirega mo'durugpaka'uyne. Moknopōika'nok pai'nanada mo'nopo'e'ika'. ⁷ Macedonia abayo Acayabayo aya'ada Jesucristotaj huaknopōe'eria kenda mo'tipeēdepo opudomeyonig Jesucristotaj eknopōe'ta' on'pakika'. ⁸ Huakka' aratbuttaj nogyon nogyon Jesucristoen huadak hua'a mo'manbatia'pakonhuame'ne. Macedonia huadaribayo huag'eria Acaya huadaribayo huag'eria nogbaya' nogbaya' huag'eria huadak hua'a on'peēdepo kenpa'ti Diostaj daka' moknopōe' on'tipeēde. Konigepo Diostaj moknopōenok kenda nogya' nogya' batia'pakhue'dik o'ey. ⁹ Opud Tesalónica huaknopōe'eria Jesucristotaj daka' o'noknopōika'. Kenda nogya' nogya' bo'huaika'ne. "Tesalónica huaknopōe'eria Pablomeytaj durugteda on'baedpo on'manigpēe'uyate. Kenpa'ti on'nopo'korea'depo ke'nen e'ketka' diostaj on'maenondepo huaboa'da hueretda Diostaj o'noknopōika'." Kenda nogya' nogya' bo'huaika'ne. ¹⁰ Kenpa'ti Diosensi'po Jesústaj e'buēytada Diosa o'noyhuada'uyate. Kenpa'ti Diosa ke'ponananada castiga o'magka'apo. Jesúsa oro'tanayo huaknopōe'eritaj daka' bo'tioka'apone. Ken Jesucristo kurudya' o'tiakapo. Jesucristotaj daka' o'noknopōepo on'nonmabo'ika'. Kenda nogba nogbaya' bo'huaika'ne.

2

Tesalónica aratbuttaj Diosen Jesucristoenere 'urua'da o'manmadika'uyate Pabla.

¹ A'nenda opudtaj ijmatā'unhua'po Jesucristoen huadak hua'a o'nonbatia'pakonhua'po daknopōada o'nonbatia'pakonhua'nok mo'nopo'korea'po daka' Jesucristotaj moknopōe'uy. Nama'da ijje'po ta'unhuahuahue' o'ne'uy, kenda mo'nopoēt egomey. ² A'nenda Filipos huakka' jakyo ijjeonhua'po Jesucristoen huadak hua'a ijmanbatia'pakonhua'depo diga' do'taj mentidi'kudhua'po kenpa'ti dakhuea' menogkadhua'uyne. A'ti o'nen jakyokon opudtaj ijtiakpo huadak hua'a e'manbatia'pakte huakka'mona pakhue' e'ne'tada kenda nopōēhue'ada kenpa'ti me'pukhue'ada Diosa be'tihuapoknok teynopōda Jesucristoen huadak hua'a o'nonbatia'pakonhua'uyne. Kenda mo'nopoēt. ³ Huadak hua'a nama'da manbatia'pakhue' ijjunhua'po aratbuttaj nama'da huaknopōe' nama'da e'mana' manmadikahue' ijjikay. Aratbuttaj buttida huaknopōe' daknopōda buttida hua'a ijmanmadikikay. ⁴ Huadak hua'a Pablo daka' o'manbatia'pakika' Diosa o'nopoēnok "Aya'tada huadak hua'a yamanbatia'pakika'," Diosa mena'uyne. Konigepo huadak hua'a 'uruda ijmanbatia'pakikay. "Huadakda o'manbatia'pakika'." Kenpa' aratbuta e'huaa'taj pakhue' e'ēada "Huadakda o'manmadika'ika', do'huedyo'da o'kika'," Diosayo'da e'huaa'ta' ijpakpo. Diosa oro'en e'nopōe' o'nopoē'ika'. ⁵ Do'taj me'nonpeike'po "Huadakda mo'ene, huadakda bo'kika'," kenda nama'da onahue' o'nika'uyne. O'nen huakupe a'bakaya'po nama'da onahue'

o'nika'uyne. ⁶ “Pablomey huadakda o'ene.” Yan'batia'pakonhua'. Oro'anayo onahue' o'nika'uyne. “Oro' Cristoen huata'moneri o'ey. Oro'taj nigpeika'dik mo'ene.” Kenda ona'dik o'nenig'a onahue' o'nika'uyne. ⁷ Daka' on'tojka'ne. Do'tayo'da me'nigpeike'po ighua' onahue' o'nika'ne. Konig huaye yobedtaj di' o'nika' daka' on'tojka', ken konigti opudtaj di' o'nika'ne. ⁸ Huakka' di' o'nepo Jesucristoen huadak hua'a e'manmadikika'ta' ijpakpo kenpa'ti Jesucristotaj kanoknopog'po kenpa'ti kan'nigpeike'po opudomeytaj o'tihuapokta' ijpakika'uy. ⁹ “Diosen hua'a o'nonmadikika'nig kente huakupe men'yok.” E'mana'ta' pakhue' ijjepe huadak hua'ayo'da kenpa'da e'manmadikika'ta' ijpakpo o'nonmadikika'ne. Huadak hua'a o'nonmadikendepo do'hueddakon aypotehuapa' diga' ijbaa'ika'uy. Huame'noe sikyoere diga' ijbaa'ika'uy. Kenda mo'nopoet.

¹⁰ Opud huaknopog'eriere ijika'uy. Do'taj bo'tiahuayikame'ne on'peikame'ne. Diostaj daka' yoknopoiika'uy, kenpa'ti huadakda ijika'uy kenda on'tinopoene kenpa'ti Diosa me'tinopoene. Dakhuea' o'ka'uy be'api' huaahue'dik me'nene. ¹¹⁻¹² Konig be'api' huaoa huasi'potaj daka' o'manmadikika' ken konig Diostaj daka' yan'nigpeika' daka' o'nonmadikikame'ne opudtaj. Diosen mo'ene. Konig Diosensi'po mo'ene. Diosere 'urunanada mo'noeonhuahuika'apone. Diosensi'po ya'nepo huadak yag'kika'. Kenda aya'tada o'nona'ika'ne.

¹³ Diosen hua'a o'nonbatia'pakonhua'uyunig mo'nigpeepo moknopog'uyne. Konig huabokereken e'manmadika' o'e nopog'hue'ada mo'peepo, moknopog'uyne. Diosen buttida e'manmadika' o'e mo'nopoepo mo'nigpee'uy. Konigepo opud Tesalónica huaknopog'eritaj “dakiti Dios,” yona'ikay. ¹⁴ Jesucristotaj moknopoiika'nok onyoyo' huag'eria bo'tierikonhuame'ne. Dakhuea'nanada mogkadhuahuame'ne, egomey pogomey. Konigti Judea huadaribayo judío huaknopog'erien onyoyo' huag'eria dakhuea' on'magka'ika'. Judío huaknopog'eritaj on'magka'ika'. ¹⁵ A'ennada judío aratbuten adhuea'pane' Diosen huamanbatia'pakeritaj on'batiarakikame'te. Kenpa'ti judioa Jesús Huairitaj on'arakuyate. Do'takon dakhuea' mogkika'po do'taj me'nen'uyne. Kenpa'da dakhuea' ogkika'po Diostaj durugpakahue' o'nika'. Aratbuta huadak hua'a pegg'hue'dik ka'nike'po dakhuea'da on'kadhuahuika'. ¹⁶ Dios judío ehue'taj dakhuea' e'ka' kamanopo'kore'po Jesucristoen huadak hua'a ijmanbatia'pakika'uy. Judío aratbuta mo'manmadika'batika'uyne. Ken konig ogkika'nig'a Diostaj nogiti nogiti dakhuea'da ogkika'. Oynayo Diosa diga' o'bahuadiaydepo ke'ponanada castiga o'magka'apo.

Tesalónica jak huaknopog'eritaj onte'ti e'bata'huadunhua'ta' o'pak Pabloa.

¹⁷ Opudtaj o'nokhua'depo nogyoda adteda o'nokika'po opudtaj huakka' ijnopoiikay. Kenpa'ti e'ta'huadunhua'ta' huakka' ijpakikamey. ¹⁸ Opudtaj a'bata'huadey e'nopoiika'tada huahue'dik o'ikamey. Donayo nogok nogok a'bata'huadey e'nopoiika'tada toto' huairia menokboe'ikame'ne. ¹⁹⁻²⁰ A'timon Jesucristo Huairia onte'ti bo'huatiakapone. E'huatiakde'te do'hua e'manmadika' Jesucristoen daka' moknopounhua'po 'urua'da mo'nigpeunhua'nok Jesucristo Huairia e'bahuahuayde'te durugnanada ijdurugpakapoy. Kenpa'ti huadakda moknopounhua'nok kenpa'ti Jesucristo Huairitaj daka' monigpeika'nok “dakiti Dios” yona'ika'apoy, egomey.

3

¹ Konigepo Atenas jakyo ijika'po opudomeytaj tipeghued ijjepe “Tesalónica huaknopog'eri monig yanoknopog'et monig Diostaj yan'nigpeiket,” ijnopog'epo, “Iyo Atenas jakyo Silvanoere botta'yo'da a'ikaya'po. ² Timoteotaj oro'en huama'buy opudtaj a'manigta'monay.” Ijnopo'uy. Diosa Timoteotaj oktie'ea'uy, huadak hua'a kamanbatia'pakike'po kamanmadikike'po oktie'ea'uy. Doere huadak hua'a daka' o'manbatia'pakika'uy. Opudomeytaj nogiti nogiti eknopounhuahuika' kabatihuapoke'po on'nigta'mona'uyne. Kenpa'ti nogiti nogiti e'nigpeika' kabatihuapoke'po on'nigta'mona'uyne Timoteotaj. ³ Kenpa'ti aratbuta opudtaj en'tieriktada kenpa'ti dakhuea' egka'tada moknopog'epo batikhue' ka'ne'po on'nigta'mona'uyne. Jesucristo moknopog'epo aratbuta bo'tierikonhua'apone, bo'tidi'kudhua'apone, dakhuea' mogkadhua'apone mo'nopoet. ⁴ Kenpa'ti opudtaj on'ta'huadunhua'po, “Jesústaj oknopog'hue' huag'eria oro' huaknopog'eritaj mo'batierekapone kenpa'ti dakhuea' mogka'apone.” Kenda o'nona'uyne. Kenda opudtaj mogka'depo kenpa'ti oro'takon mogka'uy mo'nopoet. ⁵ Konigepo “Menpa' opudtaj toto' huairia kenda yanoknopog'ebatik nama'da ya'manetpi'. Kenpa'ti yanoknopog'ebatikdetpi'. Huadak hua'a o'nonmadika'uyunig'a.” Ijnopo'epo ijme'pu'kuy. Kenpa' ijnopog'epo Timoteotaj on'nigta'mona'uyne. “Jesucristotaj monig moknopoiika'. Monig monigpeika'.” Yamanati'. Timoteotaj yona'uy, ken.

⁶ Oynayo Timoteo bo'ta'huadunhua'depo do'tekon o'kumejdeme'. Huadakda Diostaj o'noknopoika'te kenpa'ti huayahuaya di'da on'maika'te menbatia'pakato'me'ne. Oro'taj di'da moknopoika'po kenpa'ti e'tiakta' on'tipaknok konigti opudtaj e'tatiakta' o'paki. ⁷ Jesucristoen huadak hua'a ijmanmadikika'nok arathuta menhuadiayika'ne kenpa'ti dakhuea' me'nogkika'ne. Opu domeynayo Jesucristotaj daka' moknopoika'tenok on'tipe'edepo durugnanada o'nea'ne do'taj. ⁸ Oy opudomey Jesucristotaj oknopogebatikhue'da moknopoika'po daka' mo'nigpeika'po oro'omeya kenda o'nopogepo durugnanada o'noeonhuahukay. ⁹ Kenpa'ti opudaj daka' moknopoika'nok durugnanada o'epo dakiti Dios ona'ikay. ¹⁰ "Tesalónica huaknopog'eritaj Jesucristoen nogiti nogiti kan'manmadike'po, nogiti nogiti eknopog'e' nogiti nogiti e'nigpeika' kan'mantihuapoke'po mota'mona'." Sikyo huame'noeere Diostaj o'tiona'pakikay.

¹¹ "Tesalónica huaknopog'eriedbayo betohua', Apag Dios, Jesús Huairi. ¹² Konig Tesalónica huaknopog'eritaj oro'a di'nanaada o'maikay. Konigti Tesalónica huaknopog'eria huayahuaya di' e'maika' kenpa'ti aya'tada di' e'maika' yabatihuapokika', Jesús Huairi. ¹³ Kenpa'ti huaknopoka' yamanopo'teypaka', Dios. Kenpa'da huadagnada huamae', dakhuea' kahue' kan'maika'po Diosa yabatihuapokika'. Jesús Huairiere huaknopog'eriyoy en'tiakte 'uruda e'noknopoika'te, kenpa'da huadakda en'maika'te yabahuahuayti'." Kenpa' Diostaj o'tiona'pakikay.

4

Kenda Diosa o'pakika' nogiti nogiti yag'kikati'.

¹ Oyedda, egomey pogomey, Jesús Huairia kenda o'paknok ihhua'da ona'ne. Daka' men'pee' do'taj. Diostaj a'durugpakaya'po monig kika'dik o'ey a'nenda o'nonmadika'uyne. Kenda nogiti nogiti yag'kikati'.

² Jesús Huairia kenda o'paknok kika'dik mo'ene o'nona'uyne. Kenda o'nona'uyng mo'nopoget. ³ Huadakda yanika'. Diosenyoda daka' yag'kika'. Kenda Diosa huakka' o'pak. Nog huabokerekere bakdejhu'e yanika'. O'nen huatoq ehue'tada bakdejhu'e yanika'. ⁴ Huatoq'taj daka' yan'matojka'. Konig Diosa o'pak daka'da yan'manika'. ⁵ Diostaj oknopogehue' huag'eria on'toepakpo daka' matogehue' o'nepo huatoqeda o'deretpakpo kenpa'da on'bakdejika'. Kenomey ogkika' konigti kahue' yanika'. ⁶ Dakhuea' kahue' yane'. Huaknopog'eri huama'buyen huatoq'taj bakdejhu'e yane'. Kenpa' huaka'eritaj Jesús Huairia castiga o'magka'apo. Kenpa' daka' a'nenda o'nona'uyne. ⁷ Huadagnanada kagkike'po kenpa'ti Diostayo'da kan'durugpakike'po Diosa bo'baea'uyne. Dakhuea' kagke'po Diosa baehue' mo'uyne. ⁸ Be'api' oro'taj e'peeta' pakhue' ee'nayo Diostaj peehue' o'ne. Dioen Nokjirega mo'nopoto'ene. Oro'omey Diostayo'da o'nigpeikay.

⁹ Kenda Diosa mon'madika'uynok huayahuaya di' yan'maika'. Nogiti do'akon ahue' o'nene egomey. ¹⁰ Huabada nogyon nogyon Macedonia huadaribayo huaknopog'eri huama'buytaj di' mo'maika'. Nogiti nogiti di'nada yan'maika', o'nona'ne. ¹¹ Huakka' bo'pakpo daka' yanika'. Nogatj dakhue'da bahuaahue' yanika'po o'nenda yag'kika'. Kenda a'nenda o'nona'uyne. ¹² Ken konig bo'kika'nok oknopogehue' huag'eria daka' mo'knokotdepo mana'dik mo'ene. Konig aya'da e'toelonigti e'dik mo'ea'pone. Kusitokhue'dik mo'ea'pone.

Jesucristo o'tiakpo huaknopog'eritaj o'batobehuikapo.

¹³ Oknopogehue' huag'eria on'bueydepo onte'ti noyhuadhue' o'neaponok kenomeyen huabeta dig'a da on'tabahuikika'. Huaknopog'eria ekbueyde'te suhue' ehue'dik o'ene kenpa'ti oro'nayo huikhue'dik o'ene, egomey. Huaknopog'erinayo noyhuadiddik o'neapo. Kenda e'manopog'a'ta' o'paki. ¹⁴ Jesús o'buey'uyate. E'bueyada o'noyhuaduyate o'nopogene. Kenpa'ti aya' huaknopog'eri e'buey'uytaj Jesús kenoka' e'tiakte Diosa o'manoyhuada'apo. Jesúsere kurudyoy o'batobehuikapo o'nopogene.

¹⁵ Kenda Jesús Huairia mo'nopog'ey'uyng kenda o'nonmadika'apone. Jesús Huairi e'huatiakte Jesús en huaknopog'eri on'mabueyde'uy ke'na noyhuadhued oro'omeytaj huakkuru tohuahue'dik mo'ea'pone. Onokteteyo' bo'tohua'apone e'buey'uytaere huanoe'eriere mo'batobehuikapone. ¹⁶ Ken kurudya' Jesús Huairi o'huarakapo. 'Utta'da o'okoypo o'huarakapo. Konig Dioen huata'moneri huairi 'utta'da o'okoyapo, Dioen huatoka' trompeta 'utta'nada ea'te Jesús Huairi o'huarakapo. Huaknopog'eri e'buey'uytaj huakkuruda o'manoyhuadapo. ¹⁷ Kenta' oro'omey bueyhued huag'eritaj kenomeyere kurudyoy e'sihui'yo Diosa bo'tobehuikapone. Kurudyoy onokteyo' Jesús Huairitaj o'huahuayapone. Jesús Huairiere kenpa'da o'manoonhuahuika'apone. ¹⁸ Konigepo kenda mon'batia'pakika'po huayahuaya mon'madurugpakika', ken.

5

¹ Keniga huabayok Jesús Huairi o'tiakapo kenpa'ti kenoka' Jesús Huairi o'tiakapo nigmadoyahue'dik o'nene, egomey. ² Castiga a'magkaya'po Jesús Huairi o'tiakapo. Kenme'noete kenoka' onmabohue' ee'te idapi' o'tiakapo. Konig sikyopi' nopogehue' ee'te huabereeri on'tiakika'. Ken konig nopogehue' ee'te Jesús Huairi ida o'tiakapo. Castiga a'magkaya'po ida o'tiakapo. Kenda oyda mo'nopoet. ³ "Daka'da o'maene. Be'api' oro'taj ogkahue'dik mo'epone." Oknopogehue' huag'eria kenpa' e'batia'pakte idada Diosa castiga o'magka'apo. Konig ettone' bogdakhue' o'nepo asi'popakya'po idada diga' on'tiri'ika'. Ken konig idada castiga o'magka'apo. Be'api' monhue'dik o'neapo. ⁴⁻⁵ Opudnayo Diosen mo'epo konig huakjeyyo mo'ika'po huadakda bo'kika'. Huadak bo'kika'po konig huame'noeteda mo'ika'. Konig sikkiregyo huag'eria dakhuea' ogkika' ken konig, dakhuea' kahue' yanika'. Konig huabereeria aratbuttaj pai'da o'manopo'eanika', ken konig Jesús Huairi o'tiakpo opudomeytaj pai'da nopo'eanhue' mo'epone, egomey. ⁶ Nogomey sue'da on'nigpeepo Jesús Huairitaj onmabohue' o'nika'. Konig kenomey ogka' kahue' yanet opud. Ya nonmabo'ika'. Jesús Huairitaj ya nonmabo'ika'. Daka'da mo'nopoepo huadakda bo'kika'po Jesús e'tiakte ya nonmabo'ika'. ⁷ Sikyo on'batayika'. Kenpa'ti sikyokon on'mamayika'. O'nokkudika'. ⁸ Oro'omeynayo Diosensi'po o'epo konig huame'noete huag'eria o'epo, huadakda o'kika'ne. Okkudahue' mo'nepo daka' mon'opoika'. Toto' huairia oro'taj nama'da ena'ta' bo'tipakika'ne. Kentaj mo'noktioka'. Sorotataj huasotaj on'tioka'ika'. Huakutaj on'tioka'ika'. Ken konig daka' Diostaj mo'noknopoika'po kenpa'ti di' huayahuaya mon'maika'po mo'noktioka'ika'. Konig huakutaj e'tioka'nig a'eya'po Diosa mo'nopo'yare'po oknopoikay. ⁹ Diosa castiga e'magka'ta' pakhue' o'epo e'manopo'yare'ta' o'pakika'. Oro'omeytaj a'manopo'yareaya'po oro'en Jesucristo Huairia mo'nigbuey uyate. ¹⁰ Jesucristoa a'manoeanhuahuikaya'po mo'nigbuey'uyne. Jesús e'tiakapotada oro' e'buey'uyayopi' e'noenayopi' konigti Jesúsere o'manoonhuahuika'apone. ¹¹ Konigepo huayahuaya daka' yan'batia'pakika'. 'Uruda yanoknopog'. Daka' yan'nigpeika'. Huayahuaya yan'batia'pakika'. Konig oy Diosen daka' bo'kika' konigti nogiti nogiti daka' yag'kikati'.

Pabloa huaknopog'eritaj o'maboroay.

¹²⁻¹³ Opuden huaknopog'eria huairi o'nepo Jesucristoen mo'manmadikika'ne kenpa'ti Diostaj daka' yan'nigpeika' mona'ika'ne. Kenomeytaj daka' yan'matinopoika'po, yan'manigpeika'po, kenpa'ti di' yan'maika'. Kenda ijpakpo konig ighua'da o'nona'ne, egomey pogomey. Kenpa'ti huayahuaya bahuadiayikahue' yanikati'.

¹⁴ Huakka'ahuiti baahue' o'nika'. "Yan'baa'." Yan'manika'. Nogomeyppi' nopo'durugpakhue' o'nika'. "Yan'nopo'korea'po yan'nopo'durugpak." Yan'manati'. Nogomeyppi' sue'da on'nigpeika'. "Nogiti nogiti yan'noknopoepo yan'nigpeika'." Yan'manikati'. Aya'tada bahuadiayihue'da ya'neonhuahuika'. ¹⁵ Be'api' dakhuea' egka'nayo kenpa'ti ogkahue' yane'. Huayahuaya 'urunanada yan'matoika'. Aya'tada huadakda yanika'. ¹⁶ Diostaj daka' yanoknopoika'po yan'durugpakikati'. ¹⁷ Kenpa'da yan'tiona'pakonhuahuikati' Diostaj. ¹⁸ Ke'poda e'eadapi' dakhue'da e'eadapi' huadakda e'eadapi' kenpa'da Diostaj dakiti ya'nona'ika'. Jesucristoen huaknopog'eria mo'enok kenpa'ti Dios o'paknok dakiti yan'tiona'pakikati'.

¹⁹ Diosen Nokirega opudtaj mon'madikika'ne mo'nopo'tojika'ne kenpa'ti bo'tihuapokika'ne. Diosen Nokirega kenda egkika'te "keje'" ahue'yane'. Diosen Nokiregtaj "keje'" ahue'dik yane'. ²⁰ Huamanmadika'eritaj Diosa daka' o'manopog' nok kenomeytaj yan'manigpeika'. ²¹ Sue'ada huamanmadika'eri buttida on'nopoepo buttida hua'a on'manmadikika'. Nogomeynayo nama'da on'manmadika'. Daka' yan'maknopogepo, menpa' buttida onda', nama'dapi' e'manmadika' o'e, daka' yan'maknopogepo buttida huadik en'manmadika'nayo daka' yan'maknopogepo yan'manigpeika'. ²² Dakhuea' e'ka' yan'maenonpo onte'ti dakhue' e'ka'ta' pakhue' yanikati'.

²³ Diosa 'urunopoa'da mo'manopo'eanhue', huadak e'nopoika' bo'tihuapokonhue', dakhuea' e'nopoika'te bo'tihuapokonhue', Diostaj huadak huakika' mo'tihuapokonhue'. Jesucristo onte'ti e'tiakte'te opudada huadakda kagkike'po kan'nopoike'po kenpa' on'tiona'pakika'ne. ²⁴ Diosa boktie'ea'uyne. Da onahue' moika'ne. Aya'tada huadak e'kika' bo'tihuapokika'apone.

Ta'pota' e'tiona'pak o'manigdikta'mona'.

²⁵ Oro'takon motiona'pakika' egomey.

²⁶ Huama'buytaj keyoda yan'manigdikta'mona'.

²⁷ In beroba' o'nigmadoya'nig aya' huama'buytaj yan'manati'. Jesús Huairierea do-ereada o'nona'ne.

²⁸ Jesucristo Huairia di' yamaika'. Kenpa'ti yamatinepahui'ika', opudomeytaj ijmationa-pakikay, ken.

2 TESALONICENSES

Tesalónica huaknopō_eeritaj Pablua bottaa' o'manigmadoya'uyate.

Tesalónicaya' Jesucristotaj huaknopō_eeri huakupopakika'eritaj Pablua nogerea o'manigmadoya'uyate.

¹ Tesalónica huag_eeri huama'buey huidpoere huadi'da on'taene. Jesucristo Huairitaj kenpa'ti Apag Diostaj huaknopō_eeri mo'epo bo'kupopakika'. Do Pablua on'nigmadoya'ne. Do Silvano Timoteomeya on'nigmadoya'ne. ² Oro'omeyen Apag Dios Jesucristo Huairiera 'urua'da motounhuahuike' bo'tihuapokonhuahuike' mo'manopo'noeyike' opudomeytaj.

Jesucristo e'tiakte Diosa castiga o'magka'apo. Dakhuea' huaka'eritaj castiga o'magka'apo.

³ Nogiti nogiti Diostaj 'urunanada moknopō_eenok kenpa'ti huayahuya nogiti nogiti di' mo'maika'nok opudomeytaj on'tinopō_eo dakiti, Dios o'tiona'pakikay. Kenpa' ea' huadakda o'ēnok, egomey pogomey. ⁴ Oknopō_ehue' huag_eeria bo'tierikika'ne. Dakhuea' mogkika'ne. Pai'da e'nopo'unhuada Jesucristotaj oknopō_ebatikhue' mo'unhua'po daka' moknopounhuahuika'nok kenda durugteda Jesucristoen huaknopō_eeritaj nogyo nogyo egkupopakika'te o'manbatia'pakonhua'po daka' o'noknopounhuahuika' oro'ada o'manbatia'pakonhuay. ⁵ Konigepo kenoka' opudtaj diga' mo'huaknopō_eepo kenpa'ti diga' mogka'nig'a opuda daka' moknopō_e batikhue'da moknopoeonhuahuika'nok Diosa opudtaj daka' me'noknopō_eika'ne. Buttida Diosa o'batia'pakapo. Jesucristo kurudya' e'tiakte, "Konigepo opud daka' moknopō_eika'nok opudtaj diga' mogkika'ne. Do'huedsi'po mo'ēne." Diosa mona'apone.

⁶ Opudtaj pai'da huamanopo'ea'eritaj Diosa daka' o'matinopō_eepo kenomaytataj pai'nanada o'manopo'ea'apo. ⁷ Nogok Jesús Huairi kurudya' e'tiakte castiga a'magkaya'po e'tiakte oro'omey pai'da huanopo'unhuahuika'eritaj durugda mo'manopo'tounhuahua'apone, Diosere durugda monopo'unhuahuika'apone. Jesús Huairi Diosya' kurudya' o'huarakpo e'bakpaknopoya' teyda Diosen huata'moneriere o'huarakapo. ⁸ Diostaj oknopō_ehue' huag_eeritaj kenpa'ti Jesucristoen huadak hua'ataj nigpē_ehue' huag_eeritaj Jesucristoa o'tiakdepo castiga o'magka'apo. ⁹ Jesús Huairia castiga o'magkadhuahuika'apo. Jesús Huairi jeynananada kenpa'ti teynanada o'ika'po kenpa'nada keyoda Diosa o'maenapo. ¹⁰ Jesús Huairi e'tiakte aya'ada huaknopō_eeria opudomeyere on'me'puke'po 'urua'nana da o'e aya'ada konigiti o'huaa'apone. Jesucristoen huadak hua'a opudomeya oro'taj mo'pē_euynok Jesucristo e'tiakte kenere mo'unhuahuika'apone.

¹¹ Opudomeytaj o'nigtiona'pakika'po ke'nen 'urusi'ponig e'mae' opudtaj mo'bayahue', opudtaj mo'madurugpake', huadak e'kika' bo'paknok bo'tihuapokike', teyda o'epo bo'tihuapokike' kenpa'ti huaknopō_eika' huanigpō_eika' teyda bo'tihuapokike', kenpa' o'nigtiona'pakika'ne. ¹² Kenpa' o'nigtiona'pakika'nok 'urunanada bo'kika', daka' moknopō_eika', kenda nogomeya bo'tiahuayika'po Jesús Huairi 'urunanada o'e o'noknopō_eepo on'batia'pakika'apo. Opudomeykon Jesús Huairien mo'ēnok huadakda o'nika' aya'ada moknopō_eepo. Diosere Jesucristo Huairiere di' mo'maepo mo'matinepahui'po 'urunanada monigkika'apone.

2

Dakhuea'da huaka'eri huairi o'ēapo.

¹ Oro'en Huairi Jesucristo o'tiakapo. Kenere o'kupopakapoy. Jesúsere Diosa oro'taj bo'kupopakapa'apone. Kenda e'batia'pakta' o'paki, egomey pogomey. ² Sue'ada nama'da on'batia'pakpo nama'da mo'nigmadoya'po, do'a Pablua on'nigmadoya'ne nama'da on'batia'pakapo. Jesucristo Huairi onte'ti o'tiakdeme' nama'da on'batia'pakapo. Jesucristo Huairi onte'ti o'tiakdeme' e'pē_eada ida me'pu'kudhue' yane'. ³ "Jesucristo Huairi o'tiakdeme'." Nama'da mona'apone. Kenda manpē_ehue' yane'. Nogok Jesús Huairi o'tiakapo. Tiakhued e'e'ted huakkuru aratbut Diostaj on'huadiayapo kenpa'ti huabokerek dakhuea'da huaka'eri huairi o'ēapo. Kentaj Diosa castiga ogkadhuahuika'apo. ⁴ Ke'na dakhuea' huaka'eria Diostaj diga' o'huadiayapo. Dios e'ketka'takon o'bahuadiayapo. Donayo huadaknada ijje' o'batia'pakapo. Diosen jakyo o'huadpo "Dios ijje'," "Do'taj men'nigpē_eika'," nama'da oa'ika'apo.

⁵ Kenda opudomeyere ijje'poed o'nonbatia'pakuyne. Menpa' bokkahuepi'. ⁶ Oy nogtiada o'paknok dakhuea' huaka'eri huairi tiakhueddik o'e. Nogok o'paknok tiakdik o'ēapo.

Kenda mo'no^opoet. ⁷ Konig iregireg dakhuea' o'ka'depo oy dakhuea' huaka'eritaj Diosa o'to^opo a'ti nogok o'ennonapo. ⁸⁻¹¹ Kenoka' dakhuea' huaka'eri huairi o'tiakapo. Toto huairia o'tihuapoknok teyda o'epo o'tiakapo. Nama'de a'maknopoeaya'po 'urua'nanada o'kika'apo. Konig tiahuahue' o'nunhuahuika' kenda o'ka'apo. Nama'da o'mana'apo. Oknopoehue' huae'eritaj kenpa'da huabueyeritaj dakhuea'da o'no^opoepo nama'da o'manopoea'apo. Kenpa'da on'mabueyapo a'nopo'yareaya'po Jesucristoen buttida hua'a pakhue' o'nenok. Konigepo "Nama'da kanoknopoe'," Diosa oa'. Kenpa'ti ke'na dakhuea' huaka'eritaj Jesus Huairia o'tipojpo o'arakapo. Kenpa'ti Jesus Huairi 'urunanada jeynanada o'tiakpo dakhuea' huaka'eritaj kenpa'da o'batikanapo. ¹² Ken konig o'ka'po aya' buttida hua'a oknopoehue' huae'eritaj aya' dakhuea' e'ka' huapakeritaj kenpa'da castiga o'magka'apo.

Tesalónica huaknopoe'eritaj a'manopo'yareaya'po Diosa o'baktie'ea'uyate.

¹³ Diosa a'manopo'yareaya'po huakkuruednanada mo'bae'ea'uyatenok "Dakiti Dios" tiona'pakika'dik o'ene, egomey pogomey. Jesus Huairied huadi' mo'ene. Diosen Nokirega' mo'no^opo'toepo 'urunopoa'da mogkika'ne kenpa'ti Jesucristoen buttida hua'a moknopoenok Diosa mo'no^opo'yareaya'ika'ne. ¹⁴ Diosa o'paknok Jesucristoen huadak hua'a o'nonmabatia'pakuynok moknopoe'uyne. Jesucristo Huairiere 'urunanada kan'manounhuahuika'po.

¹⁵ Opu^odaj on'ta'unhua'po daka' o'nonmadikadhuahua'po kenpa'ti huamanmadika' beroba'te on'nigmadoyadhua'uyne. Kenda okbatikhue'da okkahuehue' ya'nepo daka' yanoknopounhuahuika', egomey. ¹⁶ Oro'en Jesucristo Huairi kenpa'ti oro'en Apag Dios o'pakpo oro'omeytaj di' mo'epo mo'no^opo'duruggakanhuahuika'apone kenpa'ti 'urua'nanada mogkadhuahuika'apone oro'taj mo'no^opoea'ne. ¹⁷ Ken Diosa 'uruda huanopoe'yo' mo'no^opo'teonhuahuika' kenpa'ti huadakda huamanbatia'pakika' huadak huakika' mon'tihuapokonhue', ken.

3

Oro'taj motiona'pakika'.

¹ Kene'huaya' o'non'pone egomey pogomey oro'taj yan'tiona'pakika'. Jesus Huairien e'manmadika' ijhuiti ehue' manbatia'pakdik ijjeapoypi'. Nogyo nogyo manbatia'pakdik ijjeapoy. Kenpa'ti konig opudomey daka' mo'pe'uy. Konigti huakka'ada kan'nigpe'e'po ken konig yan'tiona'pakika'. ² Aya'da huaknopoe'eri ehue' o'nepo huakka'ahuiti dakhuea' huaka'eri oro'taj dakhuea' e'magka'ta' on'pakika'nigta daka' yabatioka' Diostaj motiona'pakikati'. ³ Jesucristo Huairia kenda ijka'apoy oa'po kenda o'kika'. Kentayo'da daka' oknopoi'ka'dik o'ene. Opudomeya daka' Diostaj huaknopoi'ka' daka' huanigpei'ka' bo'tihuapokapone. Kenpa'ti toto'en nama'da huanopoe'taj bo'tioka'ika'apone. ⁴ Kenpa'ti kenda o'noname'ne bo'kika' kenpa'ti bo'kadhuahuika'apo Jesucristo Huairitaj oknopoe'yo daka' o'tinopoe'y. ⁵ Diosa di' o'maika'. Diostaj nogiti di' huai'ka' Jesus Huairia bo'tihuapokike'. Kenpa'ti konig Jesucristo pai'da e'nopo'uyada batikhue'ada daka' o'nigpei'ka'. Konigti opudomeykon batikhue'ada daka' huaknopoi'ka' Jesucristo Huairia bo'tihuapokike'.

Aypo huabae' yan'baa'ika'.

⁶ Sue'ada huama'buy aypo huabae' e'baa'ta' pakhue' o'ne. Kenda o'nonmadika'uy^onig nigpeikahue' o'nika'. Kenomeytaj huata' yan'makikati'. Jesucristo Huairi kenda o'paknok o'nona'ne, egomey. ⁷ Opudere o'ika'po bakahue' huae'eri ehue' o'ika'ne. Aypo huabae' o'baa'ika'ne. Konigti kika'dik o'ene mo'no^opoet. ⁸ Be'tapi' aypote huakupe o'bayokika'ne. Aypo katetehue' be'api' yokhue'dik mo'enok sikyoeta' o'baa'ika'ne kenpa'ti huame'noe o'baa'ika'ne. Huakupe aypotehuapa' o'bae'ika'ne. ⁹ Jesucristoen huadak hua'a o'nonmadikanhua'po katetehue' aypo boyok ona'dik o'neay'uy^onig'a kenpa' onahue' o'nika'ne. Aypotehuapa' o'baa'ika'po opuda on'tiahuaypo kenpa'ti e'baa'ta' bo'pakapet. ¹⁰ Opudere e'huage'oka' "be'api' baahue' e'nika'nayo bapehue'dik ka'ne," o'nona'uyne. ¹¹ Opudere sue'ada sigpi' baahue' o'nika'po on'manmahui'ika' o'peey. ¹² Baahue' huae'eritaj ijmanay, "Soata'da aypote yan'baa'ika'." Oro'en Jesucristo Huairi kenda o'paknok o'nona'ne.

¹³ Nogomey sue'da huadak egkika'nayo opudomeynayo 'urunanada yag'kika', batikhue'da huadaknada yag'kika', egomey pogomey. ¹⁴ In beroba' on'nigmadoya'ne be'api' e'nigpeeta' pakhue' ee'nayo kentaj daka' yanokia'. Kabire'po kentaj tiahuahue'dik yanika'. ¹⁵ Takenay oknopoehue' ya'nepo konig huama'buytaj enapa' "yanopo'korea'," daka' yan'manikati'.

Ta'pote kene'huaya' Pabloa o'mationa'pakuyate.

¹⁶ Jesucristo Huairi huamanopo'noeya'eri o'epo opudomeytaj kamanopo'noeyike', menokapi' kamanopo'noeyike', opudere kaike', on'tiona'pakika'ne.

¹⁷ Do Pablo ijje'po ijdikta'mona'po do'hued huaba'a ijmadoya'po konigti aya' beroba'te ijmadoya'ikay. ¹⁸ Oro'en Jesucristo huairi opudomey aya'tada daka' kamanigkike'po ijtiona'pakikay, ken.

1 TIMOTEO Huakkuruda Pabla Timoteotaj o'nigmadoya'uyate.

Pabla Timoteotaj o'nigmadoya'uyate.

¹⁻² Do Pabla o'nigmadoya'ne, huadi'da Timoteo. Diosa Jesucristoerea me'ta'mona'uyne. Huadak hua'a kamanbatia'pake'po me'ta'mona'uyne. Diosa oro'omeytaj o'manoeahuahuika'. Jesucristotaj oro'omey ekpoe' o'nigika'ne. Jesucristoen huata'mona'eri ijjenok, Jesucristotaj iknopogedenok konig do'hued hueretda huaknopog'eri huasi'po o'taene, Timoteo. Oro'en Apag Dios Jesucristo Huairiera 'ururanada megkadhuahuike' metinepahuiodhue' menopo'noeyanhue'.

Nama'da en'manmadika'taj yan'batik yamana', Pabla ona'uyate.

³⁻⁴ Macedonia huadaribayo huaboa'da akhua'deya'po nogiti daka' o'boroayonpo Efeso huakka' jakyo yajka'po. Efeso huaknopog'eriere sue'da huakka'ahuiti nama'da on'manmadika'ika' kenpa'ti adhuea'pane'endik batikhue'ada on'batia'pakonhuahuika'. Kenda manmadikahue' yane', yamana'. Daka'da oname'ne. Adhuea'pane'endik e'batia'pakonhuahuika'nayo onpapayo' maboi'dik o'ene. Kenda ea'nayo Diostaj eknopog' Diostaj e'nigpejka' tihuapokhue'dik mo'ene. Akhua'deya'po o'boroayon'uyne.

⁵ Kenda o'boroayon'uynek ona'po 'urunopo'da kenpa'ti buttida mon'nopoika'po daka' Diostaj mo'noknopojka'po aratbuttaj di'nanada mon'maika'. ⁶ Huakkitihue' huamanmadika'eri huadakda e'mandika' nopoekahue' o'nepo nama'da on'batia'pakika'po on'maboi'ika'. ⁷ Moisésen e'mana' e'manmadika'ta' e'pakada Moisésen e'mana' nopoehue'ada o'nepo kenomeyen e'manmadika'kon nopoekahue'da o'nepo.

⁸ Ken Moisésen e'manmadika' huadakda o'e o'nopogene. Oro'nayo dakhuea' o'kikay nopog'dik o'ene. ⁹⁻¹⁰ Huanigpejka'eritaj kenpa'ti huadak huakika'eritaj Moisésa manahue' o'uyate. Dakhuea' huaka'eritaj manigpeehue' huaka'eritaj Diosa o'paknok Moisésa o'mana'uyate. Dakhuea' e'ka' kan'kokote'po kenpa'ti kan'nopo'kore'po o'mana'uyate. Diostaj pakhue' huae'eritaj Diosen hua'a huanigpeehue' huae'eritaj dakhuea' huaka'eritaj Diostaj oknopogehue' huae'eritaj Diostaj tiona'pakhue' huae'eritaj huaotaj huayetapi' huarakeritaj idiaypo huabarakeritaj nogen huatoe' huabakdejeritaj nog huabotbokereka' huabakdejeritaj huabakbereritaj da huaa'eritaj buttida ijjay nama'da huaa'eritaj Diosa o'paknok Moisésa o'mana'uyate. Kenpa'ti nogomey huadak e'manmadika'taj nigpeehue' ee'nayo kan'nopo'kore'po Moisésa o'mana'uyate. ¹¹ Kenda Jesucristoen huadak hua'a daka' o'manmadika'ikay. Jesucristoen huadak hua'a kamanmadike'po Diosa huadak hua'a yamanmadika' mena'po me'ta'mona'uyne do'taj.

Jesucristo di' o'epo Pablota'j o'tinepahui'uynek konigepo dakiti Jesucristotaj ona'uyate.

¹² Diostaj do'a daka' o'nigpejka'apo Jesucristo Huairia meknopog'ekok huadak hua'a huamanbatia'pakonhuahuika' Jesucristoa bektie'ea'uyne kenpa'ti teynanada kamanmadike'po be'tihuapokika'ne. Konigepo "dakiti" yona'ikay. ¹³ A'nenda Jesucristoendiktaj ijtidike'ika'uy. Jesucristoen huaknopog'eritaj dakhuea'nada ijmagkika'uy kenpa'ti ijbattidike'ika'uy. Kenda e'kika'tada Diosa me'tinepahui'po dakhuea' e'ka' bekkahuea'uyne. Diosensi'po Jesucristotaj oknopogehued ijjepo kenpa'ti nopoehue' ijjepo dakhuea' ijkika'uynek Diosa bekkahuea'uyne. ¹⁴ Kenpa'ti oro'omeyen Huairia 'urua'nanada megka'nok Jesucristotaj yonkopogepo di' o'maey.

¹⁵ Dakhuea' huaka'eritaj a'bakkahueaya'po a'manopo'yareaya'po Jesucristo Diosya' kurudya' bo'huatiakuyate. Kenda buttida o'da'ika'. Daka' oknopog'dik o'ene. Nogomey sue'da dakhuea' egkika'tada donayo dakhuea'nanada ijkadhuhauika'uy. ¹⁶ Dakhuea'nanada e'kika'tada Diosa di' me'epo me'tinepahui'po me'nopo'korea'uyne. Aratbuttaj diga'nanada o'matinepahui'udhuahuika'po Diosa. Kenda kamanopoeanhuahuike'po bekkahuea'uyne. Do'taj dakhuea'nanada huaka'eri ee'tada bekkahuea'uyne. Aratbut on'tipeepo Diosere noehnuahuika'dik kanoknopog'po Diosa menopo'yareaya'uyne. ¹⁷ Konigepo "Dios Huairia aya'tada o'mananhuhauika', bueyhue' o'jka', kentaj tihuayhue'dik o'ey, kenyo'da hueretda Dios o'e, aya'nanada o'nopog, huadakananada 'urua'nanada o'jka'." Mon'batia'pakika'.

¹⁸ Konig do'huedsi'po o'taene, Timoteo. "Diosa be'tihuapokika'apone, yaknopojka'po yanigpejka'po Diosen hua'a yamanmadika'," Diosen huamanbatia'pakeria mona'uyne. Okkahuehue' yae'. Yanopuenka'po daka' yaknopogepo, 'urunopo'da yanopogepo huadakda yakika'po, me'pukhue'da buttida hua'a yamanmadikika'. Nama'da huamanmadika'eritaj "nama'da manmadikahue' yane'," yamana'. Ona'ne, sion. ¹⁹ Huakka'ahuiti huadak ijkay nama'da e'nopog'ada dakhuea' ogka'uy. Onte'ti Jesucristotaj oknopogehue' o'nepo nama'da

o'noknopog'uy. ²⁰ Himeneo Alejandroere huabokerek o'nepo ken konig ogka'uyate. Huadak ij kay e'nopog'ada dakhuea' ogka'uy. Diostaj dakhuea' onahue'dik huaboa'da kanopog'epake'po castiga kama'gke'po toto' huairitaj ijbayok'uy.

2

Konig e'tiona'pak Pabla o'manmadika'uyate.

¹ Huakkuru huakka' ijpakpo ijmanay. Yan'mationa'pakika' ijmanay. Aya' aratbut-taj "yamatinpahui'po," "yabatihupokika', Dios" "dakiti, Dios" mon'mationa'pakika'. ² Gobierno huairia oro'omeytaj huadiayhue' mo'e'po, kenpa'ti oro'omey'uruda a'eya'po, oro'omeya a'manopo'noeyaya'po, Diosenyo'da a'kikaya'po, huadak a'kikaya'po, gobierno huakhuairitaj mon'mationa'pakika' kenpa'ti aya' huairitada mon'mationa'pakika'. ³ Ken konig e'mationa'pakika' huadakda o'e. Diosa kenda o'pak. Diosa oro'en huamanopo'yarea'eri o'epo kenda o'pak. ⁴ Aya'tada e'manopo'yarea'ta' o'pak kenpa'ti buttida hua'a Jesucristotaj aya'da eknopog'ta' bo'tipakika'ne. ⁵ Diosyo'da huadakda o'ika'. Jesucristo nogbokerektida o'epo, huamanopo'noeya'eri o'epo ke'nayo'da Diostaj manopo'noeya'dik mo'ene. ⁶ Ken Jesucristo huabokerek o'epo aya'tada dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po kenpa'ti castiga e'ka'taj a'batiokaya'po o'pakpo mo'nigbuey'uyate. Kenoka' Diosa o'pakdepo kenda moknopog'ay. ⁷ Kenda a'manbatia'pakya'po Diosa bektie'ea'uyne kenpa'ti me'ta'mona'uyne. Nog aratbutte Diosa me'ta'mona'uyne. Nog aratbut kanoknopog'epo Jesucristotaj buttida hua'a yamanmadika' mena'uyne. Jesucristotaj yoknopog'epo buttida ij Jay. Da ahue' ij Jay.

⁸ Konigepo meyopi' aratbut ogkupopakpo Diostaj a'batadi'keaya'po ogkupopakpo huabokerek yan'tiona'pakika'. 'Urunopo'da konig dakhuea' kikahue' ya'nepo yan'tiona'pakika'. Kenpa'ti huadiayhue' ya'nepo, maboyhue' ya'nepo Diostaj yan'tiona'pakika', kenda ijpakpo ij Jay. ⁹⁻¹⁰ Kenpa'ti ettone' huaknopog'eriere egkupopakya' daka' kanotike'po, sue'da huadak yudtaj kanotike'po. 'Uru yudtaj huabokereka me'nontiahuayye'po othue' ka'nike'. Diosen o'nenok huadakanada kan'kike'po. 'Urua'nahada huakuhuij a'eya'po ij hue'da kumoretkadhuahuikahue' ka'ne'. Kenpa'ti siro oro huaka' kenpa'ti sabbij huakka'tenanada ee'tada kenpa'ti yudtaj huakka'tenanada ee'tada othue' ka'nike'po ij Jay. ¹¹ Ogkupopakpo ettone' soata' ka'ne'po huadak hua'ataj daka' kan'pee'po huaknopog'eri huairitaj kan'nigpee'. ¹² Egkupopakte ettone'a huabokerektaj manmadikahue' ka'ne'. Konig huairia manahue' ka'ne'. Utaka' ka'ne'. Ij Jay. ¹³ Konigepo huakkuruda Adantaj o'ka'uyate Diosa. Ta'pota' Evataj o'ka'uyate. ¹⁴ Toto'a da ena'te Adan dakhuea' kahue' o'uyate. Toto'a da ena'te ettone'nayo o'nigpee'po dakhuea' o'ka'uyate. Diostaj nigpee'hue' o'epo dakhuea' o'ka'uyate. ¹⁵ Ettone' Diostaj o'noknopog'epo onsi'popakpo Diosen durugda o'neonhuahuika'apo. Nogomeytaj di' o'nepo, Diosen daka' ogkika'po, daka' on'nopog'epo daka' ogkika'po, Diostaj daka' o'noknoponhuahuika'po Diosere durugda o'neonhuahuika'apo.

3

Huaknopog'eritaj huamatog'eri huairi konig e'dik o'ne.

¹ Huaknopog'eritaj huamatog'eri huairi ee'ta' e'paknayo be'api' huadak e'dik o'e. Huaknopog'eritaj huamatog'eri huairi huadik o'ne obispo. Huaknopog'eritaj huamatog'eri huairi 'urunanada ogkika' o'nopogey. Kenda buttida o'e. ² Konigepo huaknopog'eritaj huamatog'eri huairi huadakda e'dik o'ne. Huadak o'nenok huaknopog'eria dakhuea' huaahue'dik o'nika'. Nogtida ettone' huato'og' tog'e'dik o'ne. Sue'da katetapi' huapakeri e'dik o'ne. Huakka' huamai'hue mayhue'dik o'ne kenpa'ti katapi' o'ka'po daka' o'nopog'epo kadhua'dik o'ne. 'Uruda kika'dik o'ne. Huadakda o'ne nogomeya on'maknopika'. Huaknopog'eritaj huamatog'eri huairi esoen huaknopog'eritaj batokudika'dik o'ne jakyo. Apagba' 'uruda manmadika'dik o'ne. ³ Huamai'hue okkudahue' ika'dik o'ne. Huabatuktukeri ehue'dik o'ne. Huamanoeynoeyeri e'dik o'ne. Huakupe engaña e'magka'ta' eretpakhue'dik o'ne. Sonnopoda e'dik o'ne. ⁴ Huaknopog'eritaj huamatog'eri huairi ke'nen huabettaj ke'nen huato'og'taj huasi'poeretaj daka' matog'hue'dik o'ne. Daka' manika'dik o'ne. Ke'nen'si'poa daka' nigpeika'dik o'nepo huaojtaj daka' oknopog'epo onika'dik o'ne. ⁵ Huabokerekpi' huato'og'taj huasi'poeretaj daka' matog'hue'dik ee'nayo kenpa'ti huaknopog'eritaj daka' matog'hue'dik ya'neapet. ⁶ Jesucristotaj huaboa'da eknopog'nayo ke'na hueretda huaknopog'eritaj huamatog'eri huairi ehue'dik o'ne. Konig a'nenanada toto' huiri nama'da o'nopog'uyate. 'Urunanada ij Jay nama'da o'nopog'uyate, konigepo Diosa castiga o'magka'po tototaj o'maen'uyate. Kenpa'ti hueretda huaknopog'eri huamatog'eri huairi huaboa'da eknopog'ada nama'da huadakda ij Jay nopog'e'dik o'neapo. Dakhue'api' ka'dikpi' o'neapo. ⁷ Kenpa'ti huadakda o'kika' oknopog'ehue' hua'e'ria

oknopoe'dik o'ne. Kenpa' oknopoe'hue' ee'nayo huairitaj dakhuea' hua'adik o'ne. Kenpa'ti toto' huairia engaña ka'dik o'maeapo.

Huaknopoe'erien huatihuapokeri huairi konig e'dik o'ne.

⁸ Jesucristotaj huaknopoe'erien huatihuapokeri huairi, diáconos o'nepo 'uruda kika'dik o'ne. 'Uruda daka' nopojika'dik o'ne. Nogpa' nogpa' huaa'eri ehue'dik o'ne. Huakka' huamai'hue mayhue' o'nika'. Huakupe engaña e'magka' eretpakhue'dik o'ne. ⁹ Jesucristotaj buttida hua'a Diosa mo'nopoea'uyne. Oro'a oknopoe'y huaknopoe'erien huatihuapokeri huairikon daka' oknopoe'dik o'ne. 'Urunopo'ada oknopoe'dik o'ne. ¹⁰ Diáconostaj oktie'ea'hued kenomeytaj daka' yan'batiahuayonhua'po yan'matinopoe'po huadakda e'ne'nayo huaknopoe'erien huatihuapokeri ka'ne'po. ¹¹ Kenomeyen huato'ekon 'uruda kika'dik o'ne. Ettone'en huanopo'a daka'da o'noknopoe'po kika'dik o'ne. Huamahujá'eri ehue'dik o'ne. Huamai'hue huapakeri ehue'dik o'ne. Daka' huanopoe'eri e'dik o'ne. Nama'da ahue'da ke'nen hua'a kenda huakika'eri e'dik o'ne. ¹² Huaknopoe'erien huatihuapokeri huairi nogtida ettone' huato'e to'e'dik o'ne. Huato'e huasi'poeretaj daka' matojika'dik o'ne. ¹³ Jesucristoen huaknopoe'erien huatihuapokeri huairi 'uruda en'tihuapokika'nayo huadakda o'ne aratbuta on'tinopoe'apo. Kenpa'ti nogiti daka' on'nopoe'po Jesucristoen huadak hua'a on'manbatia'pakapo.

Buttida hua'a Diosa moknopoe'a'uyne 'urunanada o'e.

¹⁴ Onte ida ijhuahua'apetdapi' Timoteo. In o'nigmadoya'nig ¹⁵ ijhue'tada e'huahua'nayopi' Jesucristotaj huaknopoe'eri huairi be'a ya'neapet huabaktie'ea' kenda a'nopoe'aya'po ontaj o'nigmadoya'ne. Oro'omey Diosen aratbut o'ey. Ken Dios o'noe'nohuahuika'po kenpa'ti buttida hua'a daka' mo'tounhuahuike'. Kenpa'ti buttida hua'a'a daka' bo'tioka'ika'ne. ¹⁶ Buttida Jesucristoen hua'a Diosa moknopoe'a'uyne 'urua'nanada o'e. A'nenda nopoe'hue' o'ika'uyne.

Kurudya' Dios o'si'poe'uyate aratbutenso'nigda. Jesucristo kenpa'da huadak o'ika'po kenyo'da buttida oa'ika'. Diosen Nokirega mo'nopoe'a'uyne. Diosen huata'moneria on'tiahuayika'po daka' on'tihuapokonhuahuika'uyate. Jesucristoen huadak hua'a aya' aratbuttaj aya' huadaribaya'on'manbatia'pakonhuahua'de. Nogbaya' nogbaya' nogdari nogdaribaya' aratbut Jesucristotaj o'noknopounhuahuika'de. Kurudyo onte'ti o'hua'uyate.

4

Nogok huaknopoe'eri hueretda eknopoe' o'noknopoe'batikapo. Nama'da eknopoe'kon on'pakapo.

¹ Nogok Jesucristotaj hueretda eknopoe' huakka'ahuiti o'noknopoe'denig'a o'noknopoe'batikapo. Onte'ti Jesucristotaj oknopoe'hue' o'neapo. Da huaa'eri toto' nokiregtaj on'peika'apo. Toto'en nama'da huamanmadika'eritaj on'nigpeonhuahuika'apo. Diosen Nokirega kenda daka' mona'uyne. ² Da huaa'ika'eri da ijaya' nopoe'hue' o'epo nama'da on'manmadika'apo. Huakka'ahuiti on'manigpeonhuahuika'apo. ³ "To'epakhue'dik yane'." Nama'da on'mana'ika'. Kenpa'ti "nogda nogda ojpai' aypopi' bapehue' yanika'," on'mana'apo. Kenda nama'da on'mana'apo. Diosa ken ojpai' aypoere o'ka'uyatenok Jesucristotaj huaknopoe'eri buttida huaknopoe'eri o'nepo Diostaj dakiti o'nona'depo aypo ojpai'eritaj kan'bape'ike'. ^{4,5} Kena'po Diosa aya'tada o'ka'uyatenok aya'da huadakda o'e. "Huadak o'e." Diosa oa'uyate. Kenpa'ti dakiti Dios mon'tiona'pakdepo mon'bape'. Bapokhue' ehue'dik o'ene.

Jesucristoen huamanmadika'eri daka' nopojika'dik o'ne. Huadak oknopojika'dik o'ne. Huadakda kika'dik o'ne.

⁶ Efeso jak huaknopoe'eri huama'buytaj kenda daka' yamanmadika'. I'manmadika'po Jesucristoen 'uruda i'nigpe'po huadak hua'a iknopoe'po Diostaj nogiti teynopo'da i'epo. Kenpa'ti buttida eknopoe' daka' iknopoe'po Diostaj 'urunopo'da i'ika'apo. ⁷ Sue'da huamanmadika'eriomey nama'da on'manbatia'pakonhuahua'. Konig judio adhuae'pane' on'manbatia'pakonhuahua'. Kenomeytaj manigpeehue' yae'. Diostaj yamationa'pakika'. Dioseno'da yakikati'. ⁸ Huaso' a'teypakya'po e'kete'nayo sue'da huadak mo'ea'ne. Diostaj o'nigpejika'po huadaknanada mo'ea'ne. Diostaj o'nigpejika'nok oy Diosa bo'tihuapokne. Durugda o'ikay kenpa'ti nogok Diosere durugnanada o'noe'nohuahuika'apoy. ⁹ Kenda buttida o'e. Aya'ada oknopoe'dik mo'ene. ¹⁰ Konigepo Diosen diga'da o'kikay kenpa'ti oro'taj e'tidi'kudhua'te diayahue' o'epo daka' o'nigikay. Kena'po Dios huanoe'nohuahuika'eri o'e daka' oknopoe'y. Aya' hueretda huaknopoe'eritaj Diosa o'manopo'te'nohuahuika'po o'no'po'noe'nohuahuika'apo.

¹¹ Kenda yamana'ika' kenpa'ti yamanmadikika'. ¹² 'Urudikyo' yabatia'pakika'. Hua-knopog'e'ria ontaj bo'tiahuaypo konigti huadadikyo' batia'pakdik o'neapo. Huadakyo' yakika'. Ontaj bo'tiahuaypo konigti huadakyo' kika'dik o'neapo. Diostaj aratbuttere di' yamaika'. Ontaj bo'tiahuaypo konigti di' on'maeapo. Cristoen nokirega 'urunopo'da yaika' kenpa'ti daka' yaknopika'. Ontaj bo'tiahuaypo 'urunopo'da o'nika'apo kenpa'ti daka' o'noknopika'apo. Sue'da huatone'mon ee'pi' ontaj nigpeedik o'neapo. ¹³ A'ti ijhuahua'apoy. Ontaj huatiakhued ee'te huaknopog'e'ri egkupopakte Apag Diosba' yamanika', yamaboroay'ika', yamanmadikika'. ¹⁴ Diosen Nokirega huaknopog'e'ri huairi-taj o'manopogea'nok "Diosa be'tihuapokika'apone, e'maboroay', e'manmadika', e'matog'e' kenda be'tihuapokapone." Huairia bo'tibata'te'po mona'uynne. Kenda okkahuehue' yaepo mepu'kehue' i'epo daka' yamaboroay'ika'.

¹⁵ Kenda huairia mona'uynne kenda yanopojika'po daka' yakika'. Nogiti nogiti 'uruda Diosen i'kika'nok aya'ada tiahuaaydik me'ne'po. ¹⁶ Dakhuea'pi' ij kay huata' yatinopojika'. Menpa' nama'dapi' ijmanmadikay huata'da yatinopojikati'. Daka' yanopogepo 'ururanada Diosen hua'a yamanmadikika'. Kenda e'kika'nayo Diosere durugda i'noeonhuahuika'apo. Ontaj huanigpejika'erikon Diosere durugda on'noeonhuahuika'apo.

5

Huaknopog'eritaj monig magka'dik o'ene.

¹ Huaknopog'eritone'taj ijghua' onahue' yaepo konig huadi' huaojtaj enapa' daka' yamaboroay'. Huabokerek sue'da huatone'mon huae'eri konig huama'buytaj enapa' 'uruda yamaboroay'ika'. ² Ettone'tone'taj konig o'nen huayetaj enapa' daka' yamaboroay'ika'. Kenpa'ti mune'yotaj konig huaidpotaj bokerekbohue' yaepo daka' yamaboroay'.

³ Ayhuatone'en huabet ehue'da o'tae'nok konig pai'da ee'ok ayhuatone'taj katepi' kan'bayokike' huaknopog'eria. ⁴ Bepi' ayhuae'n huasi'po e'kerekke' huayogbupi' e'kerekke' e'tamaenayo huasi'po huayogbupi' huaojen huayereen a'nen mo'nigbae'ika'uynig huakka'da dehuea' o'ne. Huaojtone'taj huayetone'tapi' kan'tihuapokike' Diosa kenda o'paknok kan'bayokike'. ⁵ Ken ayhua huabet toehue'da konig pai'da o'nepo Diosa be'tihuapokapone on'nopogepo, kenpa'ti huame'noe sikyoere Diostaj on'tiona'pakika'. Kenomey hueretda ayhua o'ne. Kenomeytaj huaknopog'eria kan'batihuapokike'. ⁶ Nog ayhuanayo hua'enda diga'da o'deretpakika', huakka'da o'deretpakika', kenomeynayo konig nopo'noeyhue' o'ne. Hueretda ayhua ehue' o'nenok batihuapokhue' ka'nike'. ⁷ Kenda huaknopog'eritaj yamana'. Ayhuaensi'poapi' huayayoapi' katepi' aypopi' yan'bayokika'. Yamana'. E'bayokika'nayo be'api' dakhuea' bahuaahue'dik o'neapo. ⁸ Huabet konig pai'da huapanetone'pi' huamamatone'pi' kenpa'ti huaye' ayhuapi' pai'da e'taetada be'api' daka' matogehue' ee'nayo kennayo dakhue'nanada o'e. Kenomey nama'da Diostaj o'noknopog'eria konig oknopogehue' huae'eri nogitinada dakhuea'nada o'ne.

⁹⁻¹⁰ ¿Huaknopog'eria be' ayhuatataj aypo yudtapi' bayokika'dik ya'ne? Pai'da ayhua huatone'nada konig sesenta nogitipi' huabayok ee'nayo, nogtida huatoe' e'tog'e'uynayo, "huadakda o'kika'," aratbuta en'batia'paknayo, ke'nsi'potaj daka' e'matog'ika'uynayo, esoeri huaknopog'eritaj jakyo e'batokudika'nayo, pai'da huaknopog'eritaj e'tihuapokika'nayo, dakhue'taj e'matinoikame'nayo, kenpa'ti katepi' nogda nogda huadak e'kikame'nayo kenomey ayhuataj aypo yudtapi' huaknopog'eria kan'bayokike'.

¹¹ Ayhua sesenta huabayok ehued ee'taj aypopi' katetapi' bayokhue' kan'maika' huaknopog'eria. "Onte'ti toepakhue' ijje'po Jesucristotayo'da ijnigpejika'apoy," ea'ada huabokerekta' e'mune'bo' o'nepo Cristotaj o'nendepo onte'ti e'toepakta' yan'pakapetpi'. ¹² Ke'nada on'dikjenonpo dakhuea'da ogka'. Aya'ada on'tipe'apo dakhuea'da o'ka', bahuaa'dik o'neapo. ¹³ Kenpa'ti kenomey ayhuataj e'bayokika'nayo katepi' kahue'dikda o'neapo. Nog jak nog jakyo on'hua'epo, on'mahu'ia'po nogtaj nogtaj nama'da on'bahuaa'apo. ¹⁴ Konigepo ayhua huatone' ehued ee'ted kan'toepakpo kansipopakpo ta'ba jakeretaj daka' kan'matog'e'. Huadakda ogkika'nok oknopogehue' huae'eriomeya sigpi' dakhuea' bahuaahue'dik o'neapo ijnopogey. ¹⁵ Toto' engaña eggak huakka'ahuiti ayhua Jesucristotaj e'nigpejika'ada o'nokbatikpo toto'takon on'nigpe'edepo. Cristotaj o'noknopogebatikme'te.

¹⁶ Huabokerek ettone'pi' huaknopog'eri o'nepo pai'da ayhua huabeta en'tae'nayo yudtaj kenpa'ti aypo kan'bayokike', huaknopog'eri huakupopakierianayo aya'ada bayokhue'dik ka'nike'. Nog huerettayo'da ayhuataj bayokika'dik ka'ne'.

¹⁷ Huaknopog'erien huairi huadakda huaknopog'eritaj huadak hua'a e'mana'ika'nayo dakhua'pa kan'bayokike'po huaknopog'eria kenpa'ti huadak o'ne kan'matinopojike'. E'manbatia'pakika'nayo kenpa'ti e'manmadikika'nayo nogiti dakhua'pa kan'bayokike'.

18 “Vacapi’ huakiditaj trigokidpi’ on’tiogkubere’epo on’tika’ika’, huajpataj tinukuhue’dik ka’ne’. Vacaa sue’pi’ huakid bapika’dik ka’ne’.” Kenpa’ti “Huanaba’taj dakuapa bayokika’dik ka’ne’.” Kenda Apagba’a o’mana’nok konigti huairitaj dakuapa kan’bayokike’po huaknopog’eria.

19 Huaknopog’erien huairitaj “Dakhuea’ o’ka’,” nogtiadapi’ e’huaa’nayo peehue’dik ka’ne’. “Dakhuea’ o’ka’,” botta’a bapa’api’ en’huaakda pee’dik ka’ne’. 20 Huairia dakhuea’ogka’nok batikhue’da ogka’nok aya’ huaknopog’eria onpegedepo “Nama’da boka’. Yan’nopo’korea’po onte’ti huadakda yag’kika’.” O’na’ighua’yamana’. Aya’ada mo’peepo onme’pukpo dakhuea’ e’ka’ta’ pakhue’ o’neapo. 21 Diosa men’tiahuayne, Jesucristoa men’tiahuayne. Diosen huata’moneria kurudya’ bo’tiahuayne, ighua’da yonay. Kenda huaboa’da o’nigmadoya’ne huadakda yanopogepo, yakikati’. Hua’enda yapakpo kakahue’yag’. O’nen huadi’taj matinepahuihue’yag’epo yaka’. Aya’tada konigti yakikati’. 22 Daka’yana’okienpo huaknopog’erien huairi huag’bae’dik yag’ika’. Ida makieghuedada baehue’yai’ka’. Idada makieghue’ada e’bae’nayo dakhuea’ka’dikpi’ ya’net kenpa’ti nama’da o’baey nogomeya’ mo’tinopogepet. Huadakda o’e yatinopoeonhuahuika’po nama’da kakahue’yag’. Dakhue’en kakahue’yag’. Huadaky’o’yakika’.

23 Nogok nogok o’nen huadapo dakhue’i’ika’nok kenpa’i’ika’nok hue’ey sue’da vinoere yakmayikati’.

24 Aratbuta en’tiahuaytada sue’da huakka’a dakhuea’ogkika’. Dakhuea’ogkika’ aya’ada on’matinopog’. Dakhue’da ogkika’ e’tinopog’nayo konig huaknopog’erien huairi huag’baehue’dik yag’. Aratbuta tiahuayhue’ ee’te nogomey konig iregireg dakhuea’ogkika’nok menpa’ dakhuea’ogkikapi’ menpa’ huadak ogkikapi’ daka’yamaknopogepo. Daka’yabati-ahuayika’. Dakhuea’ogkika’ e’matinopog’nayo kentaj huairi huag’baehue’yag’. 25 Kenpa’ti aratbuta en’tiahuaytada huabokereki’ huadakda ogkika’. Kenda aya’da on’tinopogepo huairi huag’bae’dik yag’. Soatayo’ huadakda egkikapi’ nogok huadakda ogkika’ aya’ on’matinokotdepo huaknopog’erien huairi huag’bae’dik yag’.

6

1 Huakka’ahuiti huairien huanaba’ huaknopog’eri o’ne. Aya’ada huanaba’ huairitaj ’uruda kan’manigkike’. Huairi oknopogehue’ huag’eri o’epi’ daka’ kan’tinopoike’ huadiayhue’ ka’nike’, daka’ kan’nigpeike’. Ken konig egkika’nayo aratbuta huanaba’taj on’batiahuaypo Diosendiktaj tidikehue’ o’neapo kenpa’ti Jesustaj huadak hua’a tierikikahue’ o’neapo. 2 Huairi huaknopog’eri ee’nayo “Do’ed huama’buy huairi sue’da huadak tinopog’dik ijjepe kenpa’ti sue’da nigpeedik ijjejey,” huanaba’a ahue’ ka’ne’. Diosa huairitaj di’ o’taenok kenpa’ti huairi huaknopog’eri huama’buy o’enok nogiti nogiti huadak kan’tihuapokike’ kan’nigpeike’. Kenda yamanmadika’ kenpa’ti yamana’. Huaknopog’eritaj yamana’.

Diostaj e’nigpeika’ huadakda o’enok durugnop’da o’neonhuahuika’apo.

3 Sue’mon huamanmadika’eri Jesucristo Huairitaj buttida e’manmadika’taj e’nigpeeta’ pakhue’ o’nepi’ kenpa’ti Diosen huamanmadika’ pakhue’ o’nepi’ nogpa’da e’manmadika’ta’ e’paknayo kenomey konig o’ne on’batia’pakapone. 4 Kenomey huakka’da ijnopogey nama’da on’nopoenig’a nopogehue’ o’ne. Dakhue’nopoda nogpa’ nogpa’ nama’da e’batia’pakta’ o’deretpak. Huadiktaj e’batia’pakta’ o’deretpaknok kenomeytaj on’peepo on’bahuadiayogka’apo, huayahuaya dakhuea’ on’mana’apo, on’mahui’ja’apo nama’da huayahuaya on’matinopogepo. 5 Kenpa’ti nama’da huamanmadika’eria huayahuaya on’maboyika’apo. Nama’da huanopog’eritaj kenpa’ti buttida hua’a nopogehue’ huag’eritaj on’maboyika’apo. Diosen eka’nayo huakka’da katepi’ ijmatog’epoy nama’da on’nopog’. Kenomeytaj yabakhuati’. 6 Huakka’ katepi’ e’matog’eta’ pakhue’ o’epo Diosen e’kika’nayo durugnanada o’unhuahuika’apone. 7 Ken e’si’pog’te katepi’ matogehue’da o’uyne kenpa’ti o’bueydepo sigpi’ tohuahue’dik o’ea’pone. 8 Huakka’da katepi’ matogehue’ e’eda ayo yudtaereyo’da o’to’epo durugnada e’dik o’ea’pone. 9 Nogomeynayo huakka’nada e’matog’eta’ o’deretpaknig’a nama’da nogda nogda bae’dik ya’neapet. Toto’taj nama’da yan’nigpeepetpi’. Kenpa’ti nogta’ nogta’ yan’deretpakpo dakhuea’yagka’apetpi’. Diosa castiga o’magka’po kenpa’da o’maenapo. 10 Be’api’ huakupeta’ on’eretpakpo nogda nogda dakhuea’ogkika’apo. Huakka’ahuiti huakupe o’deretpakpo nama’da ogka’depo Jesucristotaj o’noknopogedenig’a o’nokbatikdepo pai’nanada on’nop’unhuahua’.

Jesucristotaj daka’yannigpeika’po yaknopika’.

11 Onnayo Diosen huanigpeika’eri i’enok, Timoteo, kenda huaboa’da ona’ne kahue’yag’, dakhuea’ kahue’yai’ka’. Huakka’yapakpo huadakda yakika’, Diostaj di’ yag’epo daka’yannigpeika’, Diostaj daka’yaknopounhuahuika’, aya’tada di’yamaika’, huaknopog’eripai’ dakhuea’egka’nayo huadiayhue’yag’epo daka’yaknopogepo yamana’. 12 Oknopogehue’

huag^heria e'tieriknayo, batikhue' yag^h. Dakhuea' e'ka'ta' e'paknayo kahue' yag^h. Jesucristotaj daka' yaknopounhuahuika'po Diostaj yanigpeika'. Diosere durugda ijnoeonhuahuika'apoy diga' yaknopoika'. Huakka' aratbut on'peepo "Ijnopo'kore'uypo Jesucristotaj yoknopoikay," o'na daka' e'mana'te "Doere yanoeonhuahuika'." Kenpa' Diosa menuyne. ¹³⁻¹⁴ Diosa aya'tada o'manoea'ika'. Puncio Pilatotaj Jesucristoa me'pukhue'ada "Judioen Huairi ijje," buttida ona'ne. Diosen hua'a yanigpeika'. Aya'da ona'denig daka' yakika'. "Dakhuea' i'ka'," be'api' onahue'dik mo'ene. Jesucristo Huairi tiakhued ee'ted huadaknada yakika'. ¹⁵ Nogok Diosa o'pakdepo o'ta'mona'apo Jesucristotaj o'batiahuay'ea'apo. Dios huamadurugpaka'eri o'epo kenyo'da huamananhua' huairitone' o'ika'nok. Kenpa'ti teynanada o'ika'. Aya' gobiernoen huairi o'e. Huamata'mona'erien huairi o'e. Diosnayo huaboro' huairida o'ika'. ¹⁶ Diosyo'da bueyhue'dik o'epo o'noeonhuahuika'. Huakjeyyo o'noeonhuahuika'. Keyo be'api' huahuahue'dik o'ene. Kenpa'ti Diostaj nogtiapi' aratbuta tiahuayhue'da o'nika'. Oydapi' tiahuayhue'dik o'nika'. Ke'nayo'da huadaknada o'ika' aya'ada kan'batia'pakike'. Kentaj kan'nigpeike' aya'tada Diosa kamananhuauike'po.

¹⁷ Huakka'da huamatog^heri huairitaj yamanati'. "Huakka' ijmatogey, huairi ijje, huadak ijje." Huata'da tinopog^hhue' yane', yamanati'. "Huakka' ijmatogey katetapi' me'pukehue'dik ijje," nopog^hhue' yane', yamanikati'. Menokapi' kenda matog^hhue'dikda ya'neapet. "Oro'taj bo'tihuapokika'po Diosa dakhuapa bo'yokika'ne. Diosa dakhuapa beyokika'apone," yanoknopoika'. Yamana'. ¹⁸ "Nogomeytaj huadakda yag'kika', yan'batihuapokikati', daknopo'da ya'nepo yan'bayokikati'." Kenda yamanika'. ¹⁹ Ken konig egkika'nayo Diosa 'urua'nanada o'matog^hika'apo kenpa'ti Diosere durugnanada on'noeonhuahuika'apo.

Ta'pote kenpa'da Timoteotaj ona'uyate.

²⁰ Diosa 'urudikda huakka' me'nopog^heyne. Daka' yadiktojika'. Daka' yanigpeika'. Daka' yamanmadikika'. Nogomey nama'da en'manbatia'pakonhua'te pegehue' yamaika'. 'Urunanada o'nopogey nama'da on'batia'pakika'. ²¹ Kenomey 'urunanada ijnopogey on'nopog^henig'a onte'ti Diosen hueretda eknopog^h oknopog^hhue' o'ne. Kenomeytaj pegehue' yamaika', Timoteo.

Ontaj Diosa daka' me'tounhue'.

2 TIMOTEO

Onte'ti Pabloa Timoteotaj o'nigmadoya'uyate.

Pabloa Timoteotaj o'nigmadoya'uyate.

¹⁻² Huadi'da Timoteo, do Pablo o'nigmadoya'ne, sion. Ontaj Jesucristoen huadak hua'a o'nigbatia'pakme'ne. Iknopo'epo o'nigpeeme'nok konig do'huedsi'po o'taene. "Jesucristotaj aya'ada o'noknopoe'po aya'ada on'nigpe'epo Diosere on'noeonhuahuika'apo." Diosa be'pakpo do'taj bektie'ea'uyne, "Jesucristo huadak hua'a aya'tada yamanbatia'pakika'." Mena'po nogbayo nogbayo aratbuttaj Diosa me'ta'mona'uyne. Ontaj sion ijtiona'pakikay. "Apag Dios Huairia Jesucristoere 'urunanada katiokike'po, katinepahuike'po, kenpa'ti kanopo'noeyike'po," o'tiona'pakika'ne, sion.

Jesucristoen huadak hua'a yamanbatia'pakika'.

³ Diostaj do'hued adhuea'pane' on'nigpeika'uyate. Konigti Diostaj ijnigpeika'po daknopo'da ijje'po ijnigpeikay. Diostaj o'tiona'pakika'ne. "Timoteo daka' oknopoe'po o'nigpeika', dakiti Dios. Daka' yatihuapokika' yanopo'teypakika," o'tiona'pakika'ne. ⁴ Kenpa'ti a'nenda ontaj yokhua'denok suhue' i'epo i'huikon'uy. I'huikuynok kenda oknopoi'ka'ne. Konigepo ontaj e'huahua'ta' ijpaki. E'ta'huadunhua'ta' ijpaki. A'durugpakya'po e'ta'huadunhua'ta' ijpaki. ⁵ Diostaj daka' iknopoi'ka' yoknopoenkikay Q'nen huamama Loida huaye Euniceere huakkuruda Jesucristotaj o'noknopoe'uyate. Oy o'nakon Jesucristotaj iknopoi'ka' daka' ijnopoey.

⁶ Konigepo Diosen Nokirega nogiti nogiti ontaj menopo'teypake'po betihuapokike'. Nogiti nogiti Diosen yakika'. Jesucristoen huadak hua'a yamanbatia'pakika'. Huakka' yamanmadika'. "Yan'no'po'korea', Jesucristotaj yanoknopoe'." Yamana'ika'. A'nennada o'tibata'tepo kenpa'ti o'tiona'pakuy. E'tiona'pakde'te Diosa menopo'toe'uyne. Huaboa'da o'tihuapokpo o'nopo'teypakuy. Huadak hua'a e'manbatia'pak kenpa'ti e'manmadika' Diosen Nokirega betihuapokika'ne. Konigepo nogiti nogiti Diosen huadak hua'a yamanbatia'pakika'po yamanmadikika'. ⁷ Diosen Nokirega mo'nopo'toenok me'pukhue' o'epo teynopo'da Diostaj nigpeika'dik o'ene, Huayahuaya di' o'maika'ne, kenpa'ti huadaky'o' huaka' o'nopo'epo o'kika'ne. ⁸ Konigepo me'pukhue'ada Huairi Jesucristoen yamanbatia'pakika'. Kenpa'ti Jesucristoen huadak hua'a ijanbatia'pakika'nok huabakuda' jakyo ijikay. Huabakuda' jakyo ee'pi' do'taj okbirahue' o'ene. Jesucristoen huadak hua'a e'manbatia'pakonhua'te mo'huadiayapone bo'tidi'keapone dakhuea'da mogka'apone. Pai'da e'nopo'gada okbatikhue'ada nogiti nogiti huadak hua'a yamanbatia'pakika'. Diosa menopo'teypakapone. ⁹ Oro' dakhuea' huaka'eritaj Diosa mo'manopo'korea'po mo'nopo'yare'uynok kenpa'da bueyhue'dik o'ea'apone. "Huadak yag'kika' kenpa'ti do'huedyo'da yag'kika'. On'tihuapokika'apone." Diosa mona'ne. Diosere o'noeonhuahuika'apoy. Oro'ada huadakanada o'kika'nok Diosa nopo'yareahue' mo'ene. Diosada di'nanada mo'epo kenpa'ti bo'pakpo oro'en dakhuea' e'ka bokkahuea'po mo'nopo'yare'ne. A'nennanada huadari kahued siokpoere kahued Diosa oa'po, "Aratbut dakhuea' huaka'eritaj a'manopo'yareaya'po do'huedsi'po ijanbigta'mona'apoy." Diosa a'nennanada oa'uyate. ¹⁰ Ken oynayo Diosa di' mo'ene oknopoe'dik o'ene. Kena'po oro'en huamanopo'yare'eri Jesucristo o'si'poepo, o'kere'kdepo o'manmadika'po, o'batihuapokika'po, aya'tada o'manigbuey'uyate. E'bueytada Diosa o'noyhuada'po kurudyo' o'tohua'uyate. Dios di' mo'epo kenda mo'nigka'uyne oro'taj. Kenda huadak hua'a o'e, oknopoe'y. Oknopoe'po kenpa'da bueyhue'dik o'epo Diosere o'noeonhuahuika'apoy.

¹¹ Huadak hua'a kamanbatia'pake'po, Jesucristoen huadak hua'a kamanmadike'po. Diosa me'ta'mona'uyne. "Judio ehue' e'huage'taj yamanmadika'." Diosa mena'uyne. ¹² Jesucristoen huadak hua'a ijanbatia'pakika'nok aratbuta dakhuea' me'nogkika'ne. Huabakuda' jakyo e'kuda'tada birahue' ijje'y. Pai'da e'nopo'gada birahue' ijje'y. Huadakda o'e Diosa. Teynanada o'e. "Huadak hua'a yamanbatia'pakika'." Mena'uynok Jesús nogok e'tiakde'te do'taj be'tihuapokika'apone be'toe'ika'ne daka' yoknopoey.

¹³ Diostaj kenpa'ti Jesucristotaj buttida hua'a on'madikika'ne. O'peonhuahuika'ne, Timoteo. Do'hua buttida e'manmadika'taj yanopoeonhuahua'. Okkahuehue' yae'. Jesucristotaj daka' yaknopoika'po, Diostaj di' yaika', kenpa'ti aya' Jesucristoen huaknopoe'eriomeytaj di' yamaika'. ¹⁴ Diosen Nokirega mo'nopo'te'ne. Diosen Nokirega be'tihuapokpo Diosen buttida hua'a me'nopo'ea'ne daka' yaknopoika'po daka' yamanmadika'. Batikhue'da yaknopoika'po yamanmadikika'.

¹⁵ Huakka' Asia huadaribayo huaknopoe'eria do'taj me'nokhuame'ne. Kenda i'no'poe. Fige'lo Hermógenesere me'nokhuame'ne. ¹⁶⁻¹⁸ Onesiforonayo kirigayo' be'ta'huadikame'ne.

Me'nopo'noeyagkikame'ne. Do'te huabakuda' jakyō behuatiakikame'ne. Do'taj o'tihuaypo okbirahue' me'ika'uyne. Roma huakka' jakyō huaboa'da o'tiakdepo be'ukonhua'po be'ukpo be'huahuayme'ne. Kenpa'ti a'nenda Efesoyō oro'omeytaj huakka' bo'tihuapokika'uyne i'nopoget. "Onesiforotaj yatinepahui'po dakhuea' e'ka' yakkahuea'. Ke'nen huabettaj yamatinepahui'po yabakkahuea'. Jesucristo onte'ti e'tiakte Onesiforotaj katinepahue'po," ijtiona'paki.

2

Jesucristoen huadak sorotataj yaika'.

¹ Konig do'huedsi'po o'taene, sion. Jesucristotaj daka' iknopoika'nok Diosa daka' menopo'teypakike'. Huadak hua'a kamanbatia'pakike' Dios be'tihuapoke'po. ² A'nenda Jesucristoen huadak hua'a ijmanmadikanhua'po huakka'tada ijmanmadikika'uy. Do'hua e'manmadika' me'peika'uyne. Do'hua e'manmadika' nogomey huaknopog'eritakon daka' yamanmadika'. Ken huabokerekomey daka' Jesucristotaj yan'nigpeika'apet okbatikhue' ya'neapet kenpa'ti nogomeytaj manmadikika'dik ya'neapet, kenomeytaj yamanmadikanhuati'.

³ Sorotataj menokanig pai'da o'nopo'ika'. Huadak sorotatanayo pai'nanada e'nopo'ika'ada monhue' o'ne. Konig huadak sorotataj yaika', Timoteo. Jesucristotaj iknopo'ogok kenpa'ti i'nigpeika'nok aratbuta dakhuea' egka'te kenpa'ti pai'da e'nopo'epi' oknopogebatikhue' yae'. Monhue' yae'. ⁴ Kenpa'ti sorotatanayo huakupete bahuayikahue'dik o'ne, huakupete katepi' sigpi' kikahue'dik o'ne, ta'bapi' kikahue'dik o'ne. Sorotataj ke'nen huairitayon'da nigpeika'dik o'ne. Oro'omeykon konig sorotataj o'epo oro'en huairi Jesucristotaj mon'nigpeika'. ⁵ Kenpa'ti huake'te'eri nog huake'te'eri e'eri e'eri o'ketpo huakkuruda jakokye'ya'po ida okketpo. Gana agkaya'po e'ke'te' huairitaj nigpeika'dik o'e. Oro' konigti Diosen 'urua'da e'kika'ta' e'paknayo daka' Jesucristotaj nigpeika'dik o'ene. "Huadakda i'kika'uy. Doere i'noeonhuahuika'apone." Diosa mona'apone. ⁶ Kenpa'ti oro' Cristoen huamanmadika'eri konig ta'ba huaka'eri o'ene. Huairitaj ta'ba huanigka'eri ogkika'po huakkuru aypo e'boyogte bape'dik o'nika'. Oro' konig ta'ba huaka'eri ee'nayo Diosa oro'takon huakkuruda 'urua'nanada mo'ea'apone. ⁷ Kenda huaboa'da ona'ne daka' yanoponhua'. Jesucristo Huairia aya'da menopenka'apone.

⁸ Jesucristotaj yanopogepo Jesucristo David Huairien adhuea' huayayo o'epo e'bueytada Diosa o'noyhuada'uyate. Kenda huadak hua'a aya'tada ijmanbatia'pakikay. Aratbuta Jesucristotaj o'noknopogepo on'nopo'korenok Diosa o'manopo'yarea'ika'. ⁹ Jesucristoen huadak hua'a ijmanbatia'pakika'nok huakka'mon do'taj menhuadiayne. Dakhuea' menogkika'ne, huabakuda' jakyō megkudika'ne. Dakhuea' huaka'erionig pai'da ijnopo'ey. Donayo huabakuda' jakyō ee'pi' nogya' nogya' huabada nog huaknopog'eria Jesucristoen huadak hua'anayo on'manbatia'pakika'. ¹⁰ Huakka'tada Diosa o'baktie'ea'uyate. Jesucristotaj huaknopog' kenpa'ti huanopo'korea' huanopo'yare' o'baktie'ea'uyate. Huakka' Jesucristotaj kanoknopog'po kan'nopo'kore'po kan'nopo'yare'po Diosere kan'noeonhuahuika'po pai'nada e'nopo'unhuahua'ada Diostaj batikhue' yoknopogepo batikhue' ijikay.

¹¹ In buttida huadik o'da'ika' aratbuta: Oro' Jesucristotaj oknopoika'po pai'da o'nopo'epo e'bueynayo kenere o'noeonhuahuika'apoy. ¹² Cristotaj oknopogepo pai'da o'manopo'epo batikhue' ee'nayo Cristoere huairi o'ea'apoy. "Jesucristotaj oknopogehue' ijje'y." Oro' ea'nayo Cristotaj oknopogehue'da huag'eritaj "Do'huedsi'po ehue'da mo'ene." Oro'taj mona'apone Diosa. ¹³ Jesucristotaj eknopogebatikpi' kenda Cristoa mona'uyinig o'ka'apo. Kenda oa'uyyo o'ka'apo. Nogpa'da adhue'dik o'epo o'ka'apo.

Huaknopog'eritaj daka' yamana'ika'. Diostaj daka' yanigpeika'. Daka' e'nigpeika'te, "Daka' o'nigpeika'ne." Diosa mena'apone.

¹⁴ Jesucristotaj huaknopog'eria o'noknopogepo on'bueydepo Cristoere on'noeonhuahuika'apo. Cristotaj mo'noknopogepo batikhue' mo'ne. "Cristotaj oknopogehue' ijje'y," ahue'dik o'ene. Kenda Cristo oa'uy o'ka'apo. Kention huaknopog'eritaj onte'ti onte'ti yamanika'. Kenpa'ti adhuea'pane'en hua'a maboyikahue'dik mo'ne. Kenda hua'a e'maboi'ika' 'urunopoa' ogkikahue'dik mo'ene. Kenda hua'a be'api' on'peika'po Jesucristotaj eknopoika'ada batikdikpi' onte'ti dakhuea' kika'dikpi' o'neapo. Huaknopog'eria 'urua'nanada kan'batia'pakike'po Diosa o'pak. ¹⁵ Diostaj daka' yanigpeika'po Diosen buttida hua'a butuknanada yamanmadikika'. Diosen daka' i'manmadikika'po "Huadakda i'manmadikika'uy." Diosa mena'apone okbirahue' i'ea'po Diostaj. ¹⁶ Keyoda i'ika'nig keya' nama'da

huamanmadika'eri o'nika'po dakhue'da on'batia'pakika'. Manigpeehue'ada konigti batia'pakhue' yae'. Nama'da huamanmadika'eria nama'da on'batia'paknok Jesústaj huaknopoe'eri sig sig o'noknopoebatikonhua'apo nogiti nogiti dakhuea' ogkika'apo. ¹⁷ Nama'da on'manmadika'nok nogya' nogya' huakka'ada on'nigpeepo Jesústaj eknopoe' sig sig o'noknopoebatikonhua'apo. Himeneo Filetoere nama'da huamanmadika'eri o'nepo ¹⁸ Jesucristotaj buttida huadik o'noknopoebatikdepo huaboa'da nama'da on'manmadika'de. "Jesucristoen huaknopoe'eri e'bueyde' kurudyo Diosyo on'mabehuike'uyate kenpa'da o'ene." Kenda nama'da on'manmadikika'. Huakka'ada on'peedepeponte'ti Jesústaj oknopoe'hue' o'ne. ¹⁹ Diosen buttida hua'a o'unhuahuika'apo. Batikhue'dik o'epo. Kenpa'ti hueretda huaknopoe'eri okbatikhue'ada o'noknopounhuahuika'apo. "Diosen hueretda huaknopoe'eritaj Diosa o'makije'." Diosba' kenpa' oa'. "Aya'ada Jesucristotaj huaknopoe'eri dakhuea' onte'ti kahue' ka'ne'po," Diosa oa'.

²⁰ Huakka'mon Jesúsen huaknopoe'eri e'nopo'korede'te 'urunopo'da Apag Diostaj daka' on'nigpeika'po Diostaj on'durugpaka'ika'. Kenomey konig huairien 'uru plato' o'ne. Konig huairien oro huakupe plato' konig o'ne. Nog huairi en'batiakte on'batobape'po 'uru oro plato' huage'te on'bape'ika'. Nog huaknopoe'eria Jesúsen sue'da o'noknopoe dakiti nigpeehue' o'nenok Diosa batodurugpakhue' o'mae. Konig sorok koso o'nepo konig huakka'tehue' o'nepo konig oktig tajpo konig huaena' o'ne, be'api' pakhue'dik o'ne. ²¹ Diosen 'urunada e'ka'ta' e'paknayo 'urunopo'da ika'dik o'ene huadaknada nopoika'dik o'ene, huadakda kika'dik o'ene, "Do'taj bekkahuea'," tiona'pakika'dik o'ene, kenyo'da huadakda o'kika'po 'urua'da Diostaj o'nigpeika'po Dioseno'da o'epo, Diosa oro'taj durugnanada mo'epone.

²² Huaboa dakhuea' e'ka'ta' huakka' on'nopoika'po dakhuea' e'ka' o'deretpakika'. Ken konig pakhue' yae'. Dakhuea' e'ka' nopoe'hue' yae'. Huadak e'ka' kenpa'ti kenda Diosa o'pak kenyo'da yanopoe'po yaeretpakika'. Huakka' yapakpo Diostaj daka' yaknopoika'po yanigpeika'. Huakka' yapakpo aratbuttaj di' yamaika'. Huakka' ya'pakpo huaknopoe'eri aya'tada yamanoeynoeyika'. Nog huaknopoe'eri 'urunopo'da Diostaj daka' on'nigpeika' daka' on'tiona'pakika' kenomeyere 'urua'da yag'kika'. ²³ Sue'da huaknopoe'eri o'nika' kenteda ijika'ne. Huakka'dikda on'batia'pakika'nig'a nama'da on'batia'pakika'. Ida huayahuaya on'bahuadiaypo on'batoare'ika'. Kenomeytaj manpeehue' yae'. ²⁴ Oro' Jesucristoen huanigpeika'eri o'epo Diosen huadak hua'a huamanmadika'eri e'eadada o'diaypo batoare'ikahue'dik o'epo aya'tada daka'da manbatia'pakdik o'jika'po daka' manmadika'dik o'ene. Nogomey dakhuea' egka'te bahuadiayonhue'dik o'ene. ²⁵ Hueretda huaknopoe'eriere sue'da nama'da o'noknopoe'po Diosen buttida hua'a e'peeta' pakhue' o'nika'. Nopoenkahue' o'nepo toto'taj on'nigpeika'. Dakteynopo'da yaepo buttida hua'ayo' daka' yamanmadika'. Daka' i'manmadika'po kirigayo' yamationa'pakpo Diosa kamanopo'kore'po buttida hua'a ka'noknopoe'po. ²⁶ E'nopo'korede'te onte'ti toto'taj nigpeikahue' o'nepo Diostaj huaboa'da on'nigpeika'apo.

3

Nogok kene'huaya' huame'noete Jesucristo tiakhued ee'te aratbut dakhue'yo' on'nopoika'po dakhuea'da ogkika'apo.

¹ Nogok kene'huaya' huame'noete Jesucristo tiakhued ee'te aratbut dakhuea'nanada ogkika'apo. Ke'poda o'epo. Kenoka' aya'ada Diostaj oknopounhuahuahue'dik o'neapo. ² Huata'da di'nanada o'neapo. Huakupe huakka' o'deretpakika'apo. 'Uruda ijje' kenpa'da on'nopoika'apo. Huadaknanada ijikikay nama'da on'nopoika'apo. Huadaknanada ijikikay nama'da on'nopoika'apo. Diostaj on'tibirae'ika'apo. Huaojtaj huayeeretaj manigpeikahue' o'neapo. Nogomeya huadak on'manigkika'nig'a "Dakiti" manahue' o'nika'apo. Diostaj pakhue' o'neapo. ³ Nogomeytaj di' maehue' o'neapo. Matinepahuihue'da o'neapo. Manoeynoeyhue' o'neapo. Bakkahueahue' o'neapo. Dakhuea' on'mahui'ja'apo. Katetapi' o'deretpakika'apo. Matinepahuihue'da dakhuea' on'magka'apo. Huadak huaka'eriomeytaj on'bahuadiayapo ⁴ Huadi'da on'taene e'mana'ada dakhuea' on'magka'apo. Daka' oknopoe'hue'ada dakhuea' on'magka'apo. "Huairi ijje'." "Huadaknanada ijje'." "Huakka' ijnopoey'." Nama'da on'manbatia'pakapo. Diostaj pakhue'da o'nepo huamai'hue' e'mamayika'ta' o'deretpakapo, baile o'deretpakika'apo, kenpa'da e'durugpakta' o'deretpakika'apo. ⁵ Onere yan'batadi'kea'apetpi'. Onere yan'tiona'pakapetpi'. Ontaj mon'madika'apetpi', kenda e'ka'ada "Dios teyhue' o'e. Aratbuttaj batihuapokhue'dik o'e. Dakhue'taj yareahue'dik, e'bueytaj noyhuadghue'dik o'e Dios." Aratbuttaj mana'dik o'neapo.

Kenomeytaj yamakika'. ⁶ Sue'damon nama'da huamanmadika'eri o'nepo Diostaj nama'da e'manmadika' on'manmadikika'. Nama'da on'manika'po nogen jakyo on'kudika'po ettone'taj nama'da on'batia'pakpo engaña ogkika'. Kenomey ettone'a ida nama'da e'manmadika' o'noknopoika'po nama'da on'nopoika'po dakhuea'da ogkika'. ⁷ Kenpa'ti inomey ettone' huabodik e'manmadika'taj en'peika'ada Jesucristoen buttida hua'a nopoenkahue'dik o'nika'. ⁸ A'nnenanada botta' tidig huaka'eri o'nika'uyate. Janes Jambresere o'nika'uyate. Egipto gobierno huairia Moiséstaj nigpeehue' ka'e'po tidig ogka'uyate. Ken konig nama'da huamanmadika'eri ogkika'po. Jesucristoen buttida hua'a oknopoehue' yane' nama'da on'manika'apo. Nama'dayo' on'nopoika'po buttida hua'a o'manmadikikay e'mana'ada Diosen nama'nada on'manmadika'apo. ⁹ Sue'da huakka'mona on'manigpeepo. Idada nama'da on'manmadikanhua' aya'ada on'maknokotpo on'manigpeebatikapo. Konigti a'nnenanada Janes Jambresere nama'da on'batia'pak'uyate. Aratbuta ida on'maknokotpo on'manigpeebatik'uyate.

Kene'huaya' Timoteotaj ona'uyate Pabloa.

¹⁰ Diosen Jesucristoenere buttida hua'a o'manmadikika' daka' o'tinopoene, sion. Diostaj o'nigpeika' o'tinopoene. Kenda Diosa o'pak o'kika' o'tinopoene. Diostaj o'durugpakika' o'tinopoene. Diostaj Jesucristoeretaj daka' oknopoika' o'tinopoene. Be'api' oknopoehue' o'neonhuahuika' kenomeytaj idada bahuadiayonhue' o'ika' o'tinopoene. Do'taj dakhuea' e'nogka'tada diayhue' o'ika' o'tinopoene. Aratbuttaj di' o'maika' o'tinopoene. Pai'da e'nopo'unhuahuada oknopoebatikhue' o'ika' o'tinopoene. ¹¹ Huabokereka dakhuea'da me'nogkame'ne. Pai'nanada ijnopo'enhuahua'mey. Antioquia huakka' jakyo kenpa'ti Iconio huakka' jakyo kenpa'ti Listra huakka' jakyo huabokereka dakhuea'nada menogkame'ne. Huakka' pai'nanada en'nopo'eanhuahua'tada Diosa be'tihuapokonhuahua'me'ne. Kenda aya' o'tinopoene, sion. ¹² Kenpa'ti aya'da Jesucristotayo'da huanigpeika'eritaj oknopoehue' huae'eriomeya dakhuea' on'magka'apo kenpa'ti pai'da on'manopo'ea'apo. ¹³ Huabokerekomey eknopoeta' pakhue' o'nepo dakhue'da o'nepo da huaa'eri o'nepo nogiti nogiti dakhue'ada on'nopoepo. Nogiti nogiti dakhuea' on'magka'apo. Da on'mana'ika'apo kenpa'ti nogtakon nama'da on'maknopoepo.

¹⁴ Kirigayo' dakhuea' egkika'tada do'a on'mandikanhuame'ne kenda batikhue'da yaknopoika'. Jesucristoen buttida hua'a on'madikanhuame'nok kenda daka' yaknopoehua'huika'. ¹⁵ On huasi'poedada Diosen hua'ataj i'peika'uy. Diosen hua'a i'peepo Diostaj Jesucristoeretaj iknopoey. Jesucristotaj iknopoehue' Diosa o'nopo'korea'po o'nopo'yarea' kenpa'ti Diostaj kirigayo' e'nigpeika' huadak huakika' Diosa be'tihuapokika'ne. ¹⁶ A'nnenanada Diosen huamanbatia'pakeria mo'nigmadoya'uyate. Nogok nogok Diosenba' mo'nigmadoya'uyate. Diosa o'manopoehue' nok mo'nigmadoya'uyate. Nogomeytaj Diosen buttida hua'a huamanmadika' Diosenba'a bo'tihuapokika'ne. Diosen hua'a boktibutukea'ika'ne. Dakhuea' o'kika'nig ke'na mo'nopoehue'ne. Huadak e'kika' kenpa'ti Diostaj e'nigpeika' Diosenba'a mo'manopoehue'ika'ne. ¹⁷ Ken aya'ada Diosen huakadhua' Diosenba'a daka' mo'nopoehue'ika'ne. Aya' huadak huakadhua' Diosenba'a bo'tihuapokika'ne.

4

¹ Onte'ti Jesucristo Huairi o'tiakapo. Aya'tehuapa'da huakhuairi o'epo o'tiakapo. Aya'ada on'nigpeika'apo. Aratbut e'noetaj e'bueytakon dakhuea' e'kika'nayo Jesucristoa kenpa'da dakhuea' mogka'apone. Ken Jesucristo Dioserea me'pee'po 'urua'da ona'ne, sion. ² Menokapi' aratbut egkupopakte Diosen huadak hua'a yamanmadikika'. E'peeta' en'paknayo e'peeta' pakhue' e'ne'tadapi' Diosen huadak hua'a yamanmadikika'. Batikhue'da kirigayo' yamana'ika'. "Dakhuea' bo'kika'nig nopo'korea'dik mo'ene. Jesucristotaj oknopoehue' dik mo'ene." Kirigayo' yamana'ika'. "Dakhuea' bo'kika'nig yan'batik yan'nopo'korea' huadaky'o'da yag'kika'po Diostayo'da yan'nigpeika'." Huaknopoehue' eritaj kirigayo' yamana'ika'. Kirigayo' yamanmadikika'. ³ Nogok huakka' huaknopoehue' eritaj buttida e'manmadika'taj pakhue' o'neapo. Huamanoehua' diktaj pakhue' o'neapo. Huadakda huaka' e'manmadika' pakhue' o'neapo. Nama'da huamanmadika'yo'da on'ere'tapakapo. ⁴ Buttida e'manmadika'taj onte'ti peehue' o'neapo. Adhuea'pane'en en'batia'paktaj huakka' on'peika'apo. ⁵ Onnayo, daka' yanopoika'po huadaky'o' yakika'. Pai'da e'nopo'epi' daka' Jesucristotaj yaknopoika'. Jesucristoen huadak hua'a batikhue'ada yamanbatia'pakika'. Katepi' ka'dik i'epo kenda yakikati'. Ken daka'da ona'ne, Timoteo.

⁶ Diostaj daka' yoknopoika'nok ida huabokerekomeya do'taj men'arakaponok ida bueydik ijjeapoy. ⁷ Batikhue'ada 'urua'da Diostaj ijnigpeonhuahuikay. Diosen hua'a batikhue'ada ijanmadikanhuahuikay. Toto'taj nigpeehue' ijikay.

Aya' Diosa mena'uyng kenda ijkadhuahuikay. ⁸ Konigepo konig "premio" kurudya' Diosa me'noeanhuahuika'apone. Jesucristo Huairi e'tiakde'te kurudya' me'noeanhuahuika'apone. Oro' huadakda e'kika'nayo Jesucristoa huadankanada mogkika'apone oro'taj. Konig "premio" e'yok Jesús Huairi huadakda huamanoeynoeyeria huakka'tada o'manoeanhuahuika'apo kurudya'. Aya' Jesucristotaj on'maboika'po aya'tada o'manoeanhuahuika'apo kurudya' Diosere.

Timoteotehuapa'yo'da o'batia'pak Pabla.

⁹ Idamon behuatiak, sion. ¹⁰ Demas doere o'jika'nig'a do'taj e'tihuapokika'ada katetapi' o'batiahuayika'nig kenda huakka' o'pakpo bekhuae'me Tesalónica huakka' jakyo. Kenpa'ti Crescente Titoere doere o'nika'nig'a e'tihuapokika'da Crescente Galacia huadaribayo bekhuae'me kenpa'ti Titoa bekhua'po Dalmacia huadaribayo o'huame'. ¹¹ Lucasyo'da doere o'jika'. Marcostaj yaukpo yahuahuaypo iyoda onere yan'tiak. Ke'nanayo e'manmadika'te tihuapokdik me'ea'apone. ¹² Efeso huakka' jakyo Tiquicotaj ijta'mona'mey. ¹³ Kenoka' yatiakpo do'hued yudtaj be'tatotiak. Troas huakka' jak Carpoen jakyo ijjeanmey. Kenpa'ti do'hued beroba' be'tatotiak.

¹⁴ Alejandro sirosot huaka'eri o'e. Do'taj ke'na dakhuea' megkame'ne. Dakhuea' o'kame'nok oro'en Jesús Huairia castiga ogka'apo. ¹⁵ Keyoj ontakon dakhuea' megka'apetpi'. Jesús en huadak hua'a o'manmadikika'nig kennayo pakhue'nanada o'e.

¹⁶ A'nennada huakkuruda Romayo huakka' jakyo huairitaj ijbahuahua'po dakhuea' kahue' ijikay. Ijmana'po Jesucristoen huadak hua'ayo'da ijmanmadikikay. Kenda huadak hua'ayo'da nogyo nogyo ijmanmadikikay. Roma huairitaj ijmana'mey. Roma huairitaj e'mana'te nogtiapi' ehue' doere men'tobome'ne. Be'api' tihuapokhue' me'neme'ne. Aya'da me'nokhuame'ne. Diosa kabakkahue'po castiga magkahue' kamae'po. Kenda ijpaki. ¹⁷ Roma huairitaj e'mana'pakte Jesús Huairia be'tihuapokme'ne. Diosa be'tihuapokika'nok aya'judío ehue' aratbuta kan'mape'e'po Jesucristoen huadak hua'a ijmanmadikanhuamey. Sue'ada do'taj digā' men'huadiayme'ne. E'arakta' en'tipaktada Diosa be'tiokame'nok arakhue' me'neme'ne. ¹⁸ Dakhuea' egka'ta' Diosa be'tiokika'apone. Diosere kanoeon-huahuike'po me'tojka'ne "Dios 'uruda o'jika'." Mon'batia'pakonhuahuika'.

Pabla o'kuhuitdepo kene'huayq' o'dikta'mona'po.

¹⁹ Priscataj Aquilataj kenpa'ti Onesiforoen huabettaj ijmanigdikta'monay. ²⁰ Erasto Corintoyo o'yahueme'. Tróximo dakhue' o'eme'nok Melito huakka' jakyo ijjeanmey. ²¹ Huahujok tiakhued ee'te tiakdik ee'nayo do'taj yatiakti'. Huakka'a mo'dikta'mona'ne, Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, aya' huaknopoe'eri huama'buya mo'nigdikta'mona'ne.

²² Ontaj Jesucristo Huairia kanopo'teypakike'po kenpa'ti aya' Efeso huaknopoe'eriomeytaj daka' kamatojke'po ijtiona'paki. Kenda do Pabla ona'ne, ken.

TITO Pabloa Titotaj o'nigmadoya'uyate.

Pabloa Titotaj o'nigmadoya'uyate.

¹⁻² Pablo do ijjeey. Diosen ijjepe Diosen huanaba' Diosenyo'da ijikikay. Jesucristoa me'ta'mona'uyne. Diosen huabaktie'ea'eritaj buttida hua'a kamaknopoe'po nogiti nogiti buttida hua'a kamaknopoe'po kenpa'ti kagkike'po Jesucristoa me'ta'mona'uyne. Diosen huabaktie'ea'eri Diosere kurudyo on'noeonhuahuika'apo. Kenda Diosen huabaktie'ea'eritaj daka' kamanopoe'po Jesucristoa me'ta'mona'uyne. Diosere huaknopoe'eri on'noeonhuahuika'apo Diosa oa'uyate. Huadari kuruderetaj kahued Diosa kenda oa'uyate. Diosnayo da ahue'dik o'e. ³ Oyda Diosa e'manoeanhuahuika' hua'a e'manopoea'ta' o'pakpo, Diosen buttida hua'a yamanbatia'pak. Diosa mena'uyne. Dios oro'omeyen dakhuea' e'ka' huanopo'yarea'eri mo'taene. ⁴ In beroba' o'nigmadoya'ne, Tito. Do'a Jesucristoen huadak hua'a e'manbatia'pakte iknopoe'uyyo do'huedsi'po konig i'ene. Onere Jesucristotaj oknopoe'ne. Apag Dios kenpa'ti Huairi Jesucristoere on'taj metinepahuie' menopo'durugpake'. Jesucristo oro'omeyen dakhuea' e'ka' huanopo'yarea'eri mo'taene.

Creta huagkuta'mejyo huaknopoe'eritaj yamaboroayti' yabatihuapok. Pabloa Titotaj ona'uyate.

⁵ Creta huagkuta'mejyo nogyo nogyo huaknopoe'eri ogkupopakika'po a'tiona'pakya'po a'batadi'keaya'po Apagba' a'peeya'po ogkupopakika'. Kenda do'hua kahue' ijje'uyunig yadakeati' kenpa'ti Cretayo huaknopoe'eritaj aya' huairitone'taj oktie'ea'hued o'nenok nog huakka' jakyu nog huakka' jakyu nogbaya' nogbaya' Cristotaj huaknopoe'eri huatone' huairi huamanmadika'eri yabaktie'eati' konigepo Cretayo ontaj o'ean'uyne. ⁶ Be'api' huatone' huairi huamanmadika'eri a'eya'po dakyo' kika'dik ka'nike'. Huadakda o'e aratbuta tinopoika'dik o'nika'. Dakhuea' ogka'. Be'api' kenomeytaj bahuaahue'dik o'ne. Nogtida huatoe' toika'dik ka'ne'. Kenomeyensi'pokon Cristotaj huaknopoe' ka'nike'. Huatone' huairiensi'po huadakda ogkika'nok dakhuea' ogka', aratbuta bahuaahue'dik o'ne. Kenpa'ti huasi'poa huaojtaj huayetere on'nigpeika'nig onig. ⁷ Huaknopoe'erien huatioka'eri huairi Diosen o'nepo Diosen kika'dik o'ne. Huadakda kika'dik o'ne. Hua'enda e'nope'ta' pakhue' o'nika'. Kenomeynayo diayhue' o'nika'. Borracho ehue' o'nika'. Huabatuktukeri ehue' o'nika'. Huakupe huapakkeri konig engaña huaka'eri ehue' o'nika'. ⁸ Esoeritaj jakyu kan'taye'po e'bae'ta' on'pakika'. Kenpa'ti huadak ee'ta' on'pakika'. Huadakda e'kika'ta' on'pakika'. Daka' on'nopepo daka' ogkika'. Diosenba'taj on'nigpeika'. Daka' on'nopeika'po huadakyu' ogkika'. ⁹ Buttida e'manmadika' daka' on'peedepo oknopoe'eri dik o'ne. O'noknopoe'eri okbatikhue'dik o'ne. Nog huaknopoe'eri daka' kagkike' 'urudikda manmadikika'dik o'ne. Nogte nama'da o'noknopoe'eri nigtaj huatioka' huairia on'manmadika'po nopo'korea'dik ya'neapetpi'. Ken konig huaknopoe'erien huatioka' huairi e'huage' yabaktie'ea'.

¹⁰ Huakka'da huamanmadika'eri o'nepo huakka'mon judio aratbuttion huamanmadika'eri o'nenig'a buttida e'manmadika' e'nigpeeta' pakhue' o'nika'. Nama'da on'batia'pakika'. Aratbuttaj nama'da engaña on'magka'po on'manmadikika'. ¹¹ Onte'ti nama'da manmadikahue' ka'nike'po ighua'da yamana'. Huakka' huakupe men'yoke'po nama'da e'manmadikapa' on'manmadikika'po huaoj huaye huasi'popi' Cristotaj jeknopoe' on'batikdeme'te.

¹² Creta huagkuta'mejyo huage'eri huabokerek o'uyate. Huamanbatia'pakkeri o'epo, "Creta aratbut da huaa'eri o'nika'. Dakhuea' magkika'dik o'nepo dakhuea' huaka'eri o'ne. Kenpa'da eretbapeta' on'pakpo e'bae'ta' pakhue' o'nika'." Oa'uyate. ¹³ Buttida oa'uyate. Konigepo Cristotaj huaknopoe'eritaj ighua'da yamanika'. Onte'ti daka' Cristotaj kanoknopoe'po ighua'da yamanikati'. ¹⁴ Judio aratbuten adhuea'pane'taj nama'da e'tia'pakonhuahua' kentaj nigpeehue' ka'ne'po oknopoe'hue' ka'nike'. Kenpa'ti Diosen buttida hua'ataj pakhue' huage'eritaj nigpeehue' ka'nike'.

¹⁵ Keneri aratbuttaj Diosa o'bakkahuea'nok daknopo' on'nope'po, 'urunopo' on'toepo, katepi' on'nopepo huadakda on'nopepo, huadakda ogkika'apo. Katepi' aypo huaenpi' bape'dik o'nepo, aya'da e'bape' huadakda o'e. Nogomeynayo dakhue'da o'nepo oknopoe'hue' huage'eri o'nepo, dakhue'da ogkika' dakhue'da on'nopeika' kenpa'ti katepi' huadak dakhue'pi' o'ea' nopoenkahue'da o'nika'. ¹⁶ "Diostaj yoknopoe'y." Nama'da o'nona'nig'a dakhuea' ogkika'po Diostaj oknopoe'hue' o'nenigtaj aratbuta matinopoe'dik o'nika'. Konig dakhue'da tahuirigda on'makepo dakhue'da o'nika' nog aratbuta

matinopog'dik o'nika'. Diosba'taj nigpeehue'da o'nika'po katepi' huadak kahue'dik o'nika'.

2

Buttida e'manmadika' daka' oknopog'dik o'nika'.

¹ Huaknopog'eri huadakda kagkike' Diostaj durugpaka'dik ka'ne' Diosen buttida hua'a yamanmadikika'. ² Tone bokerek huakka' huamai'hue mayhue' yanika'. Daka' yag'kika'. Huadakda yag'kika', daka' yannopoika', 'urua'da yag'kika', Cristotaj daka' yanoknopoika', Diostaj di' yanika'. Aya'tada di' yanika'. Aratbuta dakhuea' egka'nayo ida diayhue' yane'. Tone bokerektaj yamaboroay. ³⁻⁵ Ettone' huatoe'taj di' kan'maike'po, huasi'potaj di' kan'maike'po, daka' kan'nopoike'po, huakka'da eretpakhue' ka'nike'po, 'urunopo' kan'nopotoike'po, jak huasi'poere daka' kan'toike'po, huatoe'taj kan'nigpeike'po ettone'tone'a konigda Diosa o'paknok daka' kika'dik o'ne, mahuijahue'dik o'ne, huakka' huamai'hue mayhue'dik o'ne. Ken konig ettone'taj daka' yamaboroay. Ken konig ettone' e'kika'nayo Diosba'taj dakhue' huaahue'dik o'neapo, kenpa'ti Diosen Huasi'po Jesucristo-taj dakhue' huaahue'dik o'neapo.

⁶ Tone huabo dakteynopo'da yana'. Katetapi' e'toeta' eretpakhue' yanika'. Daka' yan'nopoika', yamaboroay'ika'. ⁷ Aya' ika'po, huadakda yakika'. Daka' i'kika'nok huabokerek ontaj on'tiahuayika'po konigti huadakda ogkika'apo. Yamanmadika'po buttida yamanmadika', huadakda yamanmadika', daka' yamanmadika'. ⁸ Ontaj dakhuea' huaahue'dik me'ne'po daka' yamanmadika', aya'da i'mana', huadakda yamana'. Ken kenomey ontaj pakhue' o'nepo, ontaj on'tibira'apo dakhuea' huaahue'dik mo'ea'pone. Aya'da huadakda i'manmadika' nok dakhuea' huaahue'dik mo'ea'pone.

⁹ Huanaba'a huairitaj yan'nigpeika' yamana'. Huairia aya'da ena'te kenda yag'kika', yamana'. Kenda huairi o'paknig kagkike'. Huairitaj keje' onahue'ada yan'nigpeika', yamana'. ¹⁰ Huairitaj okberehue' yanika' yamana'. Huanaba' katepi' huairien on'tamatop'o daka'nada yan'tamatolika' yamana'. Huanaba' huaknopog'eri huairien daka' egkika'nayo Dios oro'omeyen huamanoeanhuahuika'erien e'manmadika' hua'a huadakda o'e aya'ada on'nopog'apo.

¹¹ Aya'tada Diosa o'matinepahui'po dakhuea' e'ka' o'manopo'yarea'po Diosa oro'omeytaj mo'nopog'ayne. ¹² Kenda o'nopog'epo dakhuea' kahue'dik o'ey o'nopog'ene. Kenpa'ti nogta' nogta' katepi' eretpakikahue'dik o'ey o'nopog'ene. Oy huadakda noika'dik o'ey o'nopog'ene Diostaj o'pakpo nigpeika'dik o'ey o'nopog'ene. ¹³ Diostaj o'nigpeepo oro'omeyen huaboro' Diostaj oro'en huamanopo'yarea'eri Jesucristotaj oro'omeya'ekpog' o'nigika'po. E'tiakte durugda o'ea'pone. Diosa bo'huatiakapone mona'ayne. ¹⁴ Aya' oro'omeyen dakhuea' e'ka' abakkahueaya'po a'manopo'yareaya'po Jesucristo oro'omeytaj mo'nigbuey'uyate. Oro'omey Diosen huabetonig a'matog'eya'po Jesucristo oro'omeytaj mo'nigbuey'uyate. Huadakda e'ka' kan'eretpake'po Jesucristo oro'omeytaj mo'nigbuey'uyate.

¹⁵ Kenda yamanmadikika'. Huaknopog'eri huadak kagkike' ighua'da yamanika'. Jesucristo o'paknok ighua'da yamanika'. Kenomey nama'da egka'nayo "Yan'nopo'korea' Diostaj yan'nigpe'e'," utta'da yamana'. Daka' 'uruda e'huag' yamanmadikika' yamana'. Be'api' dakhuea' oa' tinopog'hue'dik mo'ea'pone.

3

Kenda Creta huaknopog'eri kika'dik yanika'.

¹ Gobierno huairitaj yan'nigpeika'po okkahuehue' yane', yamana'. Huakka' jakyo huag'eri huairitaj yan'nigpeika'po okkahuehue' yane', yamana'. Katepi' huadakda e'huag' yag'kika'po okkahuehue' yane', yamana'. ² Be'tapi' gobierno huairitapi' dakhuea' bahuaa'pakhue' ya'neko okkahuehue' yane', yamana'. Yan'manoeya'ika'po okkahuehue' yane', yamana'. Huayahuaya di' yan'maika'po okkahuehue' yane', yamana'. Aya'tada daka'nada yan'matinopog'. Creta huaknopog'eritaj bakkahuehue' yane', yamana'.

³ Konigepo a'nenda Cristotaj oknopog'ehued ee'ted oro'omey konig Diostaj nopoenkahue' huag'eri o'ayne. Diostaj nigpeehue' o'jika'ayne. Nama'da huamanmadika'eritaj nama'da o'nigpeika'ayne. Konig katetapi' o'eretpakika'po dakhuea' o'kika'ayne. Nogomeytaj dig o'bahuahuyika'ayne. Huayahuaya o'bahuaadiayika'ayne. A'nenda dakhuea'da o'kika'ayne. ⁴⁻⁵ Nogoknayo Dios huadakda o'epo oro'omeyen huatioka'eri oro'omeyen dakhuea' e'ka' huamanopo'yarea'eri o'epo di' mo'ene. Konig huakka' di' mo'ene. Mo'nopog'epo mo'nopo'yarea'ayne. Oro'omeyen dakhuea' e'ka' bokkahuea'ayne. "Konig huadak mo'ene." Diosa mona'ayne. Katepi' huadak o'kika'nok Diosa nopo'yareahue' e'ead a mo'tinepahui'po dakhuea' e'ka' mo'nopo'yarea'ayne. Oro'omeyennopo' mo'nopo'koyoa'ayne. Konig onte'ti huaboa'da e'si'pog' Diosa ke'nen Nokireg

boyo'ke'uynok oro'omeytaj kamanopo'tojike'po boyo'ke'uyn. Ken konig huabonopo' o'epo Diostaj noeonhuahuika'dik o'eapone. ⁶ Oro'omeyen dakhuea' e'ka' Huamanopo'yarea'eri Jesucristo mo'nigbuey'uynok kenpa'ti mo'nigtiona'pakika'nok Diosa oro'omeytaj mo'nopo'yarea'uyn. Oro'omeytaj ke'nen Nokireg dakhuapa boyo'ke'uyn. ⁷ Dakhuea' e'ka' bokkahuea'po "Huadak mo'ene," mone'po Diosa huakka' di' mo'uyn. Huakka' mo'matinepahui'uyn. Konigepo Diosere o'noeonhuahuika'apone oro'omey ekpoe' o'nigika'ne.

⁸ Kenda ona'nig buttida o'e. Buttida o'e daka' yanopoe'po huaknopoe'eritaj daka' yamanika'. Huaknopoe'eri daka' o'noknopoe'po huadaknanada kagkike' ighua'da yamanika'. Kenda huadakda ogkika'po aya'tada huadakda o'neapo kenpa'ti aya'tada on'batihuapokapo. ⁹ Nama'da batia'pakhue' ka'nike', konig huasegada eapa'batia'pakhue' ka'nike', adhuea'pane'taj batia'pakonhuahuikahue' ka'nike', Moisesen hua'ataj dakhuea'tia'pakhue' ka'nike'. Kennayo dakhue'nada o'e.

¹⁰ Be'api' nama'da e'manmadika'nayo huaknopoe'eritaj ya'bapoespaka'po "Onte'ti nama'da manmadikahue' yae'. Huaknopoe'eritaj poespakahue' yae'," yana'. Batikhue' ee'nayo onte'ti "Yabatik," yana'. Batikhue' ee'nayo kentaj yaenpo ke'na onte'ti huaknopoe'eriere kupopakhue' ka'e'. ¹¹ Konigepo nama'da oknopoe'po Diostaj dakhuea' o'ka' i'tinopoe'.

Pabloa Titotayo'da ona'uyate.

¹² Onte Artemastaj Tiquicotapi' ijta'mona'apoy. Ekyede'te Nicópolis huakka' jakyo yatiakti', do'te yatiakti'. Ayo Nicópolis juju' huae'ok jjiika'apoy. ¹³ Apolostaj kenpa'ti gobiernoen hua'a huanopoe'eri Zenastaj huakka' yabatihuapok. Kanhua'udhuahue'po kenomeytaj aypopi' huakupepi' katapi' on'pak yabayokti'. ¹⁴ Nog huaknopoe'erien katapi' aypopi' tae'hue' ee'nayo huaknopoe'eri huama'buy huadak kanigkike' kenpa'ti kan'bayokike'. Daka' yamanopoe'ika'.

Saludos o'manigta'mona'uy Diosa daka' kamagkike' ona'uyate.

¹⁵ Ayada iyo doere o'nepo saludos o'manigdikta'mona'ne. Oro'omeyen huadi'da huaknopoe'eritaj saludos yamana'. Diosa aya' opudomeytaj daka' kamagkike', ken.

FILEMÓN

Filemóntaj Pabla o'nigmadoya'uyate.

Filemóntaj Pabla o'nigmadoya'uyate.

¹ Do Pablo ijjeý. Cristo Jesústaj ijnigpeika'po Roma aratbuten huabakuda' jakyo ijikay. Do'hued huama'buy Timoteoere ijjeý o'nigmadoya'ne. Q'na Filemón huadi'da o'ene, oro'omeyere huadak hua'a huamanbatia'pakera i'ene. ² Kenpa'ti Cristotaj huaknopoe'eri o'nen jakyo ogkupopakika', kenomeytaere o'nigmadoya'ne. Kenpa'ti oro'omeyen huaidpo Apiataj Arquipotakon o'nigmadoya'ne. Arquipo konig Cristoen huanaba' oro'ere huadak hua'a o'manbatia'pakika'. ³ Oro'omeyen Apag Diosere Huairi Jesucristoerea opudomeytaj o'matinepahui'po mo'nopo'durugpake'po mo'nopo'noeye'po.

Huaknopoe'eritaj Filemóna di' o'maika'po Huairi Jesústaj daka' oknopoiika'ne.

⁴⁻⁵ Diostaj huaknopoe'eri aya'tada on Filemón di' i'maika' kenpa'ti Huairi Jesústaj daka' iknopoiika' o'tipe'yyo Diostaj ijtiona'pakpo do'hued Diostaj dakiti yona'ikay. ⁶ Huairi Jesústaj daka' iknopoiika'nok aratbuta 'urua'nanada o'noknopoiika' kenpa'ti Cristotaj on'eretpakpo daka' on'nigpeika'. Cristo Jesústaj o'noknopoe'po durugda o'neonhuahuika'apo kenpa'ti Diosa daka' mo'nigkika'apone kan'nopoe'po ijmanigtona'pakikay. ⁷ Huakka' huaknopoe'eritaj di' i'maepo i'batihuapokika'nok nogiti nogiti daka' Diostaj o'noknopoe'. Kenda ijtipee'epo Diostaj nogiti durugda ijjeý kenpa'ti nogiti Diosen e'kika'ta' ijpaki.

Konig do'taj oe'uyng, konigti o'nen huanaba' Onésimotaj daka' yae'ti' Pabla Filemóntaj ona'uyate.

⁸ Cristoen huata'mona'eri ijjeýo "Onésimotaj daka' yae'," ona'dik ee'pi' o'eng'a ⁹ di' i'maika'nok "E'paknayo Onésimotaj daka' yae'," ona'ne. Do Pablo ijjeý. Tone'bokerek ijjeýo Jesucristotaj huadak hua'a ijmanmadikika'po oyda huabakuda' jakyo ijikay. ¹⁰ "Onésimotaj 'urua'da yae'." Kenda huakka' ijpakpo ona'ne. Iyo huabakuda' jakyo ijjeýo Jesucristotaj do'hua e'manmadika'te oknopoe'uyng Onésimo konig do'huedsiponig o'e konig ke'nen huaojonig ijng'uyng.

¹¹ A'nenda Onésimo o'nen huanaba'a ontaj nigpeehue' e'e'ada oynayo ontaj kenpa'ti do'taj e'nigpeeta' o'pakika'. Oy Cristotaj huaknopoe'eri o'epo ontaj e'nigpeeta' o'pak. ¹² Onte kahue'po ijta'monay. Onésimotaj 'uruteda yaeti'. Konig do'huednopo' o'nigta'mona'ngitaj di'nanada Onésimotaj yae'. ¹³ Jesucristoent huadak hua'a ijmanbatia'pakika'uyng bokudame'nok huabakuda' jakyo ijjunhuay. On iyo ee'nayo do'taj o'tihuapokika'ayetnig'a iyo ehue' i'enok ontehuapa' o'nen huanaba' Onésimo do'taj be'tihuapokike' do'hua e'pakada ¹⁴ "Katihuapoke'po me'tatog'," onahue' o'uyng kenpa'ti kenta' i'paketi' onte ijngta'mona'apoy. Katepi' do'taj nigka'dik me'ene ena'ta' pakhue' o'ene. ¹⁵ Diosa o'paknok oy kenpa'ti nogok nogok onere onte'ti Onésimo o'unhuahuika'apo konigepopi' ontaj sue'da huapuugte o'bakhua'uyate. ¹⁶ O'nen huanaba' i'taeonhuahuika'aponig'a huanaba'yo'da ehue'dik i'taeapo. Konig o'nen huadi'nanada huama'bueyng i'taeapo. Do'hued huama'buy konig ijta'epo huakka' di' ijjeý. O'nanayo Onésimotaj nogiti di' yae'. Ken o'nen huanaba' i'tae nogiti di' yae'. Ken Huairi Jesucristotaj huaknopoe'eri huama'buy o'enok nogiti di' yae'.

¹⁷ Ken Jesucristotaj oro' onokteyo' oknopoe'po konig do'taj daka' be'ika'nig konigti Onésimotaj daka' yae'. ¹⁸ Ontaj a'nenda Onésimo dakhuea' eka'nayo dehuea' ee'nayopi' do'hua o'yokapone. ¹⁹ Do Pabla huaba'a o'nigmadoya'ne. Kenda Onésimo dehuea' o'epo ontaj o'yokapone. Jesucristoent huadak hua'a ontaj ona'uyng iknopoe'po Diosere i'neonhuahuika'apo. Konigepo do'taj dehuea' o'ene. Kenda on i'noipika'nok onahue'dik o'ene. ²⁰ Ee', eg' do Huairi Jesústaj yoknopoe'po do kanopo'durugpake'po huaknopoe'eri huama'buy i'epo Onésimotaj daka' yade'ti'.

²¹ Kenda ona'nig i'nigpeepone daka' ijnopoe'po o'nigmadoya'ne. Kenpa'ti nogiti menigka' ena'nayo o'nigka'apone daka' ijnopoe'y. ²² Onésimotaj ee'te kenpa'ti do'taj o'nen jakyo adkorepen huatay daka' menigkati'. Do'tehuapa' on'tiona'pakika'nok Diosa me'orokapeti'. Ijorokpo opudomeytaj huahua'dik ijje'apeti'.

Saludos on'manigdikta'mona'po kenpa'ti Huairi Jesucristo daka' kan'maika'po.

²³ Epafras Cristo Jesústaj oknopoenok kenpa'ti o'nigpeika'nok doere huabakuda' jakyo o'epo opudomeytaj saludos o'manigdikta'mona'. ²⁴ Marcos Aristarcoere Demasere Lucasere doere huadak hua'a on'manbatia'pakika' saludos o'manigdikta'mona'.

²⁵ Oro'omeyen Huairi Jesucristoa opudomeytaj daka' kamanike', ken.

LA CARTA A LOS HEBREOS

Hebreo aratbut huaknopø'eritaj o'manigmadoya'uyate.

Diosa Huasi'potaj mo'mata'mona'po oro'omeytaj mona'uyne.

¹ A'nennada oro'omey Israel aratbuten adhuea'pane' o'nuyate. Diosen huamanbatia'pakeri Israel aratbut o'nepo adhuea'pane'taj on'manbatia'pakika'po onte'ti onte'ti Diosen hua'a on'manbatia'pakika'uyate. Huamanbatia'pakeritaj Diosa o'manopøea'po nogda nogda o'manopøea'po konig e'bayorokte o'manopøea'po Diosen huata'moneria o'manopøea'po Diosen Nokirega o'manopøea'uyate. ² Oynayo kene'huaya' huame'noe o'e. Oro'omeytaj Diosen Huasi'poa Diosen hua'a Diosa o'paknok mo'nigbatia'pakuyne. Diosa o'paknok Diosen Huasi'poa aya'da o'ka'po huadari, niokpo, siokpo, puug, aratbutkon aya'da o'ka'uyate. Huasi'potaj kamatojke'po aya'da Diosa o'yokuyate. ³ Dios huakjeytone'onig o'epo 'uruu'nanada o'e. Diosen Huasi'po konig Dios eynanada senognanada o'epo, konig Dios o'jka' o'manopøea'ika'. Diosen Huasi'po aya'tada o'manika'nok aya'ada niokpo siokpo puug aratbut nigpeika'dik o'ne. Teya'da o'matojka. Ken Diosen Huasi'po oro'omeyen dakhuea' e'ka' kabakkahue'po hueypa cruzte o'manigbueydepo kurudyo Diosere Dios huahuadte o'huadika'po, Diosere aya'tada o'mana'ika'.

Diosen huata'moneritaj sue'da o'pakika'. Ke'nen huasi'potanayo digan'nanada o'pakika'.

⁴ Ke'nen Huasi'potaj Diosa digan'nanada di' o'jka'. Diosere o'huadika'. Do'hued Huasi'po 'uru'dikda o'jka' Diosa oa'uyate. Diosen huata'moneritanayo digiti pakhue' o'e. ⁵ Do'hued Huasi'po j'enok e'bueyte oyda ijnoyhuaday. Diosen huata'moneritaj Diosa kenpa' manahue' o'uyate. Diosen Huasi'potanayo kenda ona'uyate. Ke'nen Apag ijje. Ken do'hued Huasi'po o'e. Diosen huata'moneritaj Diosa kenpa' tia'pakhue' o'uyate. Diosen Huasi'potanayo kenda Diosa o'tia'pakuyate. ⁶ Nogok Diosen Huasi'potaj in huadariyo aratbutte e'totiakuyte Diosen Huakkuruerisi'po huadakda o'e. 'Urunanada o'e. Kenda aya' Diosen huata'moneria kan'batia'pakike'. Diosa o'mana'uyate.

⁷ Diosen huata'moneritaj Diosa o'tia'pakpo:

Do'hued huata'moneri jda huahua'eri o'ne. Konig bapoka jda o'hua'ika'nig konigti jda on'hua'ika'. Konig ojbéd jda o'kotika'nig konigti huata'moneri huanaba' idada on'hua'ika'. Diosa oa'uy.

⁸ Diosen Huasi'potanayo o'tia'pakpo:

Konig gobierno huairia i'mata'mona'ika'apo, Dios. Huairi j'unhuahuika'po batikhue'da j'unhuahuika'apone. Gobierno huairi j'jika'po buttida i'manika'. ⁹ Huadak e'kikata' ijpakika'nig kenpa'ti huadakda ijika'nig huakka'da i'pak. Dakhuea' e'ka' pakhue' ijika'nig o'nakon pakhue' j'jika'. Konigepo ontaj huakka'da ijdurugpakay. Q'nen huadi'taj sue'pi' durugda ijmadurugpakay. Kenda Huasi'potaj Diosa ona'uyate.

¹⁰ Onte'ti Huasi'potaj Diosa ona'po:

Q'na Huairi j'jika'po, huadari i'ka'uyate. A'nennanada huakkuru huadari i'ka'uyate. Kurud huæ'erikon i'ka'uyate. Puug, niokpo siokpo aya'da i'ka'uyate. ¹¹ Huadari, puug, niokpo, siokpo ehue'da o'eapo. Q'na do'hued Huasi'ponayo kenpa'da bueyhue' j'epo i'noeonhuahuika'apo. Huadari, puug, niokpo, siokpo o'tone'pakapo. Konig yudtaj o'tone'pak. Konigti huadari kurudyo huæ'eri o'tone'pakapo. ¹² Konig yudta'tone' o'maenika'po huabo yudtaj o'bae'ika'. Konigti huadari kurudere e'tone'pakde'te o'maenapo. Huabo o'baeapo. Onnayo tone'pakhue' j'epo kenpa'da bueyhue' j'epo i'noeonhuahuika'apo.

Diosa Huasi'potaj ona'po, a'nennada Apagba'te ona'uyate.

¹³ Doere da'kopen be'huad. Doere mo'manika'. Ontaj oknopøehue' huæ'eri kenpa'ti dakhuea' huaka'eri konig o'nen taka' huamagkika'eri onte'ti on'taj nigpeika'dik o'neapo.

Diosen huata'moneritaj kenpa' Diosa manahue' o'e'uyning'a ke'nen Huasi'potayo'da ona'uyate. ¹⁴ Diosen huata'moneri aya'ada Diosen huanaba' o'ne. Konig nokireg o'ne. Katepi' Diosa o'paknok o'nigkika'. Cristoen huaknopø'eritaj huabathuapokika'eri o'ne. Kan'batihuapokike'po Diosa o'mata'mona'ika'. Cristoen huaknopø'eritaj Diosa o'manopo'yarea'ika'po o'manoeanhuahuika'nok huaknopø'erimeytaj Diosen huata'moneria on'batihuapokika'. Ken Diosen huata'moneria sue'da tey o'nepo, sue'da huadak o'ne. Diosen Huasi'ponayo teynanada aya'da o'matojka'po 'urunanada o'jka'.

2

Aya'tada kamanopo'yare'po kamanoeanhuauike'po Diosen Huasi'poa kurudya' mo'nighuarakuyate, mo'nigbuey'uyate, mo'nignoyhuaduyate. Konigepo batikhue'ada daka' mo'noknopoika' daka' mon'igpeika'.

¹ Cristo Diosen Huasi'po o'енок huaboro' huairitone' o'енок teyda huairitone' o'енок konigepo Cristoen huadak hua'a daka' peika'dik o'ene. Oro'omey huaknopoe'eri nogiti nogiti nigpeika'dik o'ene. Daka' oknopoika'dik o'ene. Huakka'da nogiti nogiti oknopoika'dik o'ene. Jesucristotaj moknopoe'eri sigda sigdi' okbatikhue' mo'ne. Kenpa'ti mo'nigpeika'po sigda sigda okbatikhue' mo'ne. Mo'deretpakpo Cristoen huadak hua'a nogiti nogiti mon'igpeika'. ² Diosen huata'moneria Diosen buttida hua'a on'manika'uyate. Aya' aratbuta bepi' nigpeehue' o'nenok castiga o'magkika'uyate Diosa. Nigpeehue' huae'eritaj Diosa castiga ogka'dik o'epo o'magkika'uyate. ³ Oro'omeytaj Diosa castiga ogkahue' moke'po Diosen Huasi'po pai'da o'nopo'epo mo'nigbuey'uyate. Konigepo oro'omeyen dakhuea' e'ka' okkahuea'dik mo'epo, nopo'yarea'dik mo'epo, Diosere noeanhuauike'dik mo'ene. Huairi Jesucristo huakkuru kenda huadak hua'a o'mana'uyate. Nogomey on'peede'po buttida oa' daka' on'nopoe'po buttida hua'a oro'omeytaj mona'uyne. Konigepo kenda Diosa mo'nigka'uyate, okkahuehue'dik mo'epo, Jesucristotaj oknopo'eri okbatikhue'dik mo'nika'. ⁴ Jesucristoa a'manopo'yareaya'po mo'nigbuey'uyate, mo'nignoyhuaduyate kurudyo Diosere o'noeanhuauike'apo. Diosa o'pakpo o'manopoea'uyate. Kenda huadak hua'a Jesucristotaj buttida hua'a e'manopoea'ta' o'pakpo Diosa 'urua'da o'kika'uyate, konig Diosayo'da ka'tepi' ka'dik o'epo o'ka'uyate. Kenpa'ti buttida hua'a o'e' kan'manopoe'po Diosa dakhue'taj o'bayarea'uyate. E'bueytakon o'manoyhuada'uyate. Kenpa'ti buttida hua'a o'e' kan'manopoe'po, Diosa o'pakpo huaknopoe'eritaj o'manopo'toe'po Diosen Nokirega' o'manopo'toe'uyate. Konigepo ken huadak hua'a buttida hua'a o'ea' oro'omey huaknopoe'eri o'nopo'ene. Konigepo kenda Diosa mo'nigka'po, huadak hua'ataj okkahuehue'dik oro'omey o'epo, huakka' bo'pakpo Huairi Jesucristotaj moknopoe'eri mon'igpeika'.

Diosen Huasi'po kurudyo o'ika'po nogok huabokerek Diosa o'si'poka'uyate Jesús.

⁵ Nogok monig o'epo o'nona'apoy. Huabokerek konig huairia aya'tada on'mana'ika'apo. In huadariyo Diosen huata'monerinayo konig huairia manahue' o'neapo. ⁶ Huabokereka aya'tada on'mana'apo, konig huairia aya'tada on'mana'apo. Kenda Apagba'te Davida Diostaj ona'po:

Oro'omey aratbut suhuigda ee'pi' konig ehue'da ee'pi' oro'taj Dios mo'tinopoika'po, bo'tihuapokika'ne. Oro'omeynayo bueydik ee'pi' oro'omeytaj mo'timepu'kepo 'urua'da mogkika'ne. ⁷ Sue'da huabayok e'unhuauike'te huabokereka toteda huadariyo o'nedepo, kenoka' Diosen huata'monerinayo bueyhue'dik o'nepo, kurudyo Diosere o'nika'. Nogok aratbuttaj 'urua'da mogka'apo, Diosa. Aratbut Diosere 'urunanada o'neonhuauike'apo. ⁸ O'na Dios i'paknok aratbut huairi o'neapo. Aya'tada on'mana'apo. Diostaj Davida ona'uyate. Diosbate ona'uyate.

Dapita' aya'ada nigpeika'dik o'neapo. Huabokerektaj aya'ada manigpeika'dik o'neapo. Oynayo huabokerektaj aya'ada nigpeikahue'd o'ne. ⁹ Sue'da huabayoktemon huabokerek Diosa o'si'poea'uyate. Kuruderi e'ea'da aratbutada Jesús o'si'poe'uyate. Diosa o'paknok sue'da huabayoktemon huaso'da Jesús o'noikame'po kenoka' sue'pi' huairimon o'unhuauike'po Diosen huata'monerinayo teymon o'nuyate. Apag Dios aya' aratbuttaj di' mo'maepo mo'matinepahui'po Diosa o'paknok Jesús pai'da o'nopo'epo aya'tada aratbuttaj o'manigbuey'uyate. Konigepo konig 'urunanada Huairi Diosa Jesústaj kurudyo o'tobehuike'po Diosyo o'tobehuike'uyate. 'Urunanada Dios Huairi o'ea'.

¹⁰ Diosa aya'da o'ka'uyate. Aya'ada Diostehupa' o'nigunhuauike'apo. Aya'tada Diosa o'mateonhuauike'po. Huakka' aratbuttaj kamanopo'yare'po Jesús pai'da nignopoe'dik o'epo, Diosa o'nopoe'uyate. Konigepo Jesús aya'tada pai'da o'manignopo'edepo aya' Diosa ena' o'ka' depo o'kuhuituy. Konigepo Jesús huakkuru'eri huamanopo'yarea'eri huakka'tada dakhuea' e'ka' o'manopo'yarea'nok Diosensi'po o'nepo Diosere on'noeanhuauike'apo. ¹¹ Oro'omeyen Huairi Jesucristoa pai'da o'manignopo'epo o'manigbuey'uyapo oro'omeyen dakhuea' e'ka' bokkahuea'ne. Kenpa'ti huadak e'kika' bo'tihuapokika'ne. Kenpa'ti Diostayo'da e'nigpeikataj bo'tihuapokika'ne. Konigepo "Do'hued huama'buy mo'taene." "Do'hued huaidpo mo'taene." Huairi Jesucristoa birahue'ada ona'dik mo'ene. ¹² Diosba'te Jesucristoa oa'po:

Ontaj Dios do'hued huama'buytaj ijbaknopoea'apoy. Huaknopoe'eri egkupopakte do'hued huama'buyere o'batadi'keapoy. Dios 'uruda o'e' o'batadi'keapoy. Jesucristoa ona'uyate.

¹³ Kenpa'ti oa'po:

Diostaj daka' yoknopōey. Jesucristoa huama' buyere oa'.

Onte' ti oa' po:

Diosensi' po huaknopōe' eri kamatōe' po Diosa me' bayokuyne. Ijmatōika' po huama' buyere ijjeey. Jesucristoa oa' uyate.

Ken "Huaknopōe' eri do' hued huama' buy me' taene." Jesús birahue' ada ona' dik mo' ene. O' nopōene.

¹⁴ Oro' omey huaknopōe' eri Diosensi' poda huaenere mimiere o' tōene. Jesús konigti huaso' da o' epo huaenere mimiere o' tōuyate. A' manigbueyya' po huaso' da o' si' poe' uyate. Jesús o' manigbuey' uyo huabueyada toto' huabatiarakeritaj ogka' nok onte' ti barakhue' dik o' eapo. ¹⁵⁻¹⁶ Be' api' aratbut e' bueytaj o' nokme' pukonhuahuika'. Jesús o' manigbuey' uynok aya' ada e' bueytaj okme' pukhue' dik o' neapo. Abrahamkudaken huayayo huaknopōe' eriomeya e' bueytaj okme' pukhue' dik o' neapo. Abrahamen huayayo huaknopōe' eriomeytaj dakhuea' e' ka' kamanopo' yare' po Jesucristo kurudya' o' tiakuyate. Diosen huata' moneritaj kabatihupoke' po Jesucristo tiakhue' o' uyate. ¹⁷ Abrahamen huayayo Israel aratbut o' nika' po Jesús kon Israel aratbuten 'uru' sacerdote huanigtiona' pakika' eri a' e' aya' po konigso' ti o' uyate. Konig Diostaj 'uru' da huanigpeika' eri sacerdote huairi o' e' a' uyate. Konig aratbuttaj 'uru' da huanatinepahu' eri sacerdote huairi o' e' a' uyate. Kenpa' ti aratbuten dakhuea' e' ka' a' bakkahueaya' po Jesús konigti Israel aratbut e' dik o' uyate. ¹⁸ Diostaj nigpeehue' yae' toto' a' nama' da enae' ted Jesús pai' da o' nopōe' uyate. Diostaj Jesús o' nigpeika' uyate. Konigepo oy aya' oro' omeytaj huadak e' kika' tihuapokdik mo' ika' ne. "Dakhuea' yaka'. Diostaj oknopōehue' yae'. Nigpeehue' yae'." Toto' a' oro' omeytaj nama' da enae' te Jesús dakhuea' kahue' ka' ne' po bo' tihuapokapone. Onte' ti Diostaj nigpee' dik o' e' apone.

3

Jesús 'urunanada o' e. Huakhuairi o' e. Diosa Jesús taj huakka' da o' pakika'. Moisés nayo sue' da huairi o' uyate. Moisés taj sue' da o' pak Diosa.

¹ Kurudya' Apag Diosa Jesucristotaj mo' nigta' mona' uyate. Jesús oro' omeyen sacerdote huairi huanigtiona' pakika' eritaj mo' nigta' mona' uyate. Kenda mo' nopōepo Jesús taj daka' yanoknopōika', egomey. Opudomeytaj Diosa mo' baktie' ea' uynok Diosenyo' da mo' ika' po Diostayo' da mo' nigpeika'. ² Jesús Diostaj daka' o' nigpeika' uyate. Konig Diosen huanigtiona' pakika' eri huairi Diosa oktie' ea' uyatenok Diostaj o' nigpeika' uyate Jesús. Moisésakon Diostaj o' nigpeika' po Diosen aratbuttaj daka' o' manmadikika' uyate. ³⁻⁴ Apag Diosa aya' tada o' ka' uyate. Jesucristoerea aya' tada o' ka' uyate. Jesús nayo 'urunanada o' e. Diosen aya' tada o' ka' uyate. Huakhuairida o' e. 'Urunanada o' e, tia' pakdik o' ika' ne. Moisés nayo sue' da huairi o' uyate oknopōika' ne. Jesús en huaknopōe' eritaj Jesús dakhuea' e' ka' o' manopo' yarea' ika' po aratbut Diosensi' po o' kika'. Moisés nayo aratbutda o' epo Diosen huanaba' da o' uyate. ⁵ Moisés Diosen huanaba' o' uyate. Diosen aratbuttaj daka' o' mana' ika' uyate. Kenda Diosa aratbuttaj ya' manapet Moisés a' mana' ika' uyate. ⁶ Jesucristonayo Diosen Huasi' po o' epo aya' tada Diosen aratbuttaj huamatōe' eri o' epo, daka' o' manika'. Oro' omey hueretda Diosensi' po o' epo daka' Jesucristotaj oknopōika' po oknopōebatikhue' da oknopōika' ne. Diosyo kurudyo ahua' o' nopōepo o' durugpaki.

Diosen aratbut Diostaj daka' e' noknopōika' nayo akma' pi'e' onhuahuaya' po Diosen bayo kuddik o' neapo. Diosa o' mana' uyate.

⁷ In Apagba' te Diosen Nokirega' oa' po:

Oyda Diostaj daka' yan' peika'. ⁸ A' nenda sue' da aratbut e' ika' yo judío aratbuta onte' ti e' nigpeikata' pakhue' o' nuyate. Huanopoya' da Diostaj pakhue' o' nuyate. Diosa castiga ogkahue' mo' e' apone nama' da on' nopōe' uyate. Konig ogkika' uynig kahue' yanika'. ⁹ Huadaribatone' yo aratbut bahue' yo cuarenta huabayok e' unhuahuika' te opudomeyen adhuea' pane' o' nunhuahuika' uyate. Kenomeytaj ijbathua' ika' uy. Ijbathihupokika' uy. Aypo ijbayokonhuahuika' uy. Kenda ijkadhua' ika' uy adhuea' pane' nama' da en' tiahua' yonhuahuika' uypi' do' taj nigpeehue' o' nunhuahuika' uyate. Diosa castiga ogkahue' mo' e' apet nama' da on' nopōika' po dakhuea' mogkika' uyate. ¹⁰ Konigepo adhuea' pane' taj diga' da ijbahuadiay' uy. Kenomeytaj "Nama' da mo' nopōika' ne. Do' taj oknopōehue' mo' unhuahuika' ne. Do' taj e' nigpeeta' pakhue' mo' ika' ne." A' nennada ijmana' uy. ¹¹ "Doere akma' pi'e' unhuahuikaya' po do' hued huadaribayo bakudhue' ya' neapet." Opudomeyen adhuea' pane' taj ijbahuadiaypo buttida ijjay ijmana' uy. Apagba' te Diosen Nokirega' oa' uyate.

¹² Keyoj keyoj, egomey pogomey. Huanopoda dakhuea' nopōehue' yanika'. Dios o' noika'. Diostaj moknopōepo batikhue' da yanika'. Daka' yanoknopōe' onhuahuika'.

¹³ Aya' me'noeda huayahuaya yan'maboroay. "Dios huadakda o' enok daka' yanoknopojika'. Huadakada yag'kika'po yan'nigpeonhuahuika'." Huayahuaya yan'maboroayikati'. Be'api' dakhuea' kahue' ka'ne'. Be'api' o'noknopojika'nig okbatikhue' ka'ne'. Huayahuaya daka' yan'maboroayikati'. ¹⁴ Jesucristotaj huakkurudamon' oknopoe'uyyo daka' oknopojika'uy. Kene'huaya' huame'noete Jesucristotaj daka' oknopoeonhuahuika'po Jesucristoere durugda o'noeonhuahuika'apoy.

¹⁵ Ken Apagba' oa'po:

Oyda Diostaj yan'pee'. "Ontaj nigpeehue' ijjeapoy, Dios." Onahue' yanika'. "Diostaj oknopoehue' ijjeapoy." Huanopoya' nopoehue' yanika'. Opudomeyen adhuea'pane' Israel aratbutda o'nepo do'taj Diostaj moknopoebatikuyate. Onte'ti onte'ti adhuea'pane' do'taj Diostaj nigpeehue' o'nika'po dakhue' ogkika'uyate. Konig kenomey ogkika'uyinigi konigiti kikhue' yanika'. Diosa oa'uyate.

¹⁶ Huakka'ada adhuea'pane'a nama'da Diostaj on'pee'uyate. O'noknopoebatikuyate. Diostaj nigpeehue' o'nika'uyate. Israel aratbut o'nuyate. A'nenda Egipto huadaribayo Egipto aratbuten huanaba' o'nika'uyate. Pai'nanada o'nika'uyate. Moisésa Diostaj o'nigpeepo o'makmatorokuyate. Aya'tada o'bakbatohua'uyate. ¹⁷ Kenomey Israel aratbut cuarenta huabayok huadaribayo qhueybahue'yo o'neonhuahuika'po, Diostaj nigpeehue' o'neonhuahuika'po, dakhuea' ogkadhuahuika'uyinigi Diosa cuarenta huabayok o'bahuadiayika'po kenomey Israel aratbuttaj o'bahuadiayika'uyinigi huadariba serenya'da on'mabuey'uyate. ¹⁸ Huanigpeehue' huaika'eritaj "Do'hued huadaribayo Canán huadaribayo bahuahue' mo'ikapone." Diosa buttida ijjay o'mana'uyate. Konigepo huadariba serenya'da on'mabuey'uyate. ¹⁹ Israel aratbut Diostaj oknopoehue' o'nika'uyate. Canán huadaribayo huahue'dik o'nuyate. Canáno akma'pije'unhuahuikaya'po huahue'dik o'nuyate.

4

¹ Ken "Do'hued aratbut do'taj huaknopoe'eri o'nepo doere o'nokma'pije'anhuaika'apone. Doere on'noeonhuahuika'apone." Diosa mona'uyinigi oytion konigiti mona'ne. Sue'da huaknopoe'eripi' nama'da yagka'apetpi' Diostaj o'noknopoebatikapetpi' Diosyo huahue' o'neapo. Oro'omey aya'ada Diosere akma'pije'unhuahuikaya'po kenpa'ti a'noeonhuahuikaya'po 'urua'da mo'noknopojika'. Daka' mon'nigpejika'. Oknopojika'po okbatikhue'dik mo'ne. ² Huadak hua'a Diosere kurudyo mo'noeonhuahuika'apone. Durugda mo'eonhuahuika'apone. Oro'omeytakon Diosa mona'uyne. Israel aratbutnayo huadak hua'ataj e'pegeda nigpeehue' o'nika'uyate. Konigepo on'mabuey'uyate Diosenbayo Canáno huahue' o'nuyate. ³⁻⁶ Oro'omey huaknopoe'eri kurudyo Diosere durugda o'neonhuahuika'apoy. Adhuea'pane'nayo oknopoehue' o'nepo Diosyo huahue'dik o'neapo.

Do'hued huadaribayo Canán huadaribayo doere jakmapije'onhuahuikaya'po huahue' mo'ika'apone. Buttida ijjay. Diosa o'bahuadiaypo o'mana'uyate. Adhuea'pane' oknopoehue' huae'eritaj o'mana'uyate.

Diosanayo a'nennada aya'da o'ka'uydepo huadari kurudere o'ka'uydepo onte'ti kahue' o'epo durugnanada okmapije'onhuahuahu'uyate.

Aya'da o'ka'uydepo siete huame'noete okmapije'uyate. Diosba' oa'po, kenpa'ti nogkorepen doere okmapije'onhuahuikahue' o'neapo. Diosa oa'uyate.

Israel adhuea'pane' a'nennada Diosen huadak hua'a on'peenig'a, nogok nogok on'peebatikpo nigpeehue' o'nika'uyate. Konigepo Diosere okmapiehue' o'nuyate. Oro'omeytanayo kenpa'ti nogomeytanayo Diosere ekmapianhuahuika'ta' Diosa o'pak. ⁷ Konigepo, oyme'noete men'peede': Oyme'noete men'nigpee', ekmapianhuahuikata' ijipaki. Diosa oro'taj mona'ne:

Oyme'noe Diosen hua'ataj e'pege'nayo "Diostaj nigpeehue' ijjeapoy. Diostaj oknopoehue' ijjeapoy," huanopoda ahue' yane'.

Nogok huakka' huabayok o'pokonhuahuika'po Davida Apagba'te oa'uyate.

⁸ Josué a'nennada o'epo David si'poehued o'uy. Huairi o'epo Israel aratbuttaj Diosenbayo Canánbayo o'batohua'uyinigi Israel aratbut Diostaj nigpeehue' o'nika'po okmapianhuahuahu' o'nuyate. Konigepo "nogok doere do'hued aratbut durugteda o'nokmapianhuahuika'apo." Diosa nogomeytaj o'mana'uyate. ⁹ Konigepo Diosere Diosen aratbut durugteda o'nokmapianhuahuika'apo. ¹⁰ Diosa aya'da o'ka'uydepo durugteda okmapieonhuahuika'. Konigiti Diostaj huaknopoe'eri on'nigpeepo Diosen ogkika'uydepo Diosere durugteda o'nokma'pianhuahuika'apo. ¹¹ Konigepo Diosere durugteda akmapianhuahuikaya'po huakka' mo'deretpakpo Diosenba'taj daka' mo'noknopojika'po mon'nigpeonhuahuika'. Batikhue'da daka' mon'nigpeonhuahuika'. Konig Israel aratbut oknopoehue' o'nika'uyinigi konigiti kikhue' mo'ne.

¹² Dios teynanada o'epo o'noika'po Diosen hua'akon teynanada o'epo manoean-huahuika'dik o'e. Oy Diosa ighua'da mona'nok nigpeika'dik mo'ne. Diosen hua'a konig siro igku'etnanada o'epo oktegdik mo'ene. Diosen hua'a konig siro igku'etnanada huanopoya'da a'dik mo'jika'po nama'da e'nopo'e'nayo Diosen hua'a mo'nopo'e'ika'ne. Nama'da e'eretpaknayo mo'nopo'e'ika'ne. ¹³ Diosere durugda a'noeonhuahuiakaya'po Diostaj mo'deretpakika' mon'nigpeika' Diostaj engaña ka'dik o'ey, nopoehue' mo'nika'. Oro'omey huanopoya'da o'nopoika'nig aya'da Diosa moknokotika'ne. Oro'omey kate-tapi' e'eretpaknayopi' Diosa moknopo'ene. Diosa huamanoea'eri o'epo aya'da o'nopoika'. Konigepo Diostaj mo'deretpakpo daka' mon'nigpeika'.

Sacerdote Huairitone' Huamanigtiona'pakika'eri Jesús o'e.

¹⁴ Jesús Diosen Huasi'po o'e. Oro'omeyen sacerdote huairitone' huamanigtiona'pakika'eri Jesús o'e. Huairitone' oro'omey o'e. Diosyo o'hua'uyate. Diosere o'jika'. Konigepo Jesústaj daka' mo'noknopoika'. Batikhue'ada 'urua'da mo'noknopoika'. ¹⁵ Oro'omey huaso' o'epo dakhue' e'dik o'ene. Kenpa'ti dakhuea' ka'dik o'ene. Jesús oro'omeyen sacerdote huairitone' konigti huaso' o'epo toto'a dakhuea' yaka'enika'tada dakhuea' kahue' o'jika'uyate. Konigepo Jesús oro'omeytaj mo'tinepahuika'po dakhuea' kikhue' ka'nike'po bo'tihuapokika'ne. ¹⁶ Jesús a mo'tinepahuika'nok kenpa'ti e'tihuapokta' bo'pakika'nok me'pukhue' mo'nepo Dios Huairitaj daka' mon'tiona'pakika'. Oro'taj mo'tinepahui'po oro' e'tiona'pakte Diosa bo'tihuapokapone.

5

¹ Aya'da sacerdote huairi huamanigtiona'pakeritaj Diosa o'baktie'ea'ika'uyate. Huabokerektayo' o'baktie'ea'uyate. Aratbuttaj kan'manigtiona'pake'po o'baktie'ea'uyate. Kenpa'ti aratbuten dakhuea' e'ka' castiga magkahue' kamae'po 'uhua kan'nigbatiarakike'po sacerdote huairitaj Diosa o'baktie'ea'ika'uyate. ² Konig aratbut dakhuea' ogkika' sacerdote kenpa'ti dakhuea' kika'dik o'nika'uy. Konigepo nopoehue' dakhuea' huaka'eritaj 'uhua nigbatiarakika'dik o'nika'uy. ³ Aratbuten dakhuea' e'ka' Diosa castiga magkahue' kamae'po 'uhuatat nigbatiarakika'dik o'nika'uyate. Sacerdote kenpa'ti dakhuea' ogkika'po huata'da dakhuea' e'ka' 'uhuatat nigarakdik o'nika'uyate.

⁴ Be'api' sacerdote huairi e'yahueta' e'pakada yahuehue'dik o'ne. Diosa ektie'ea'nayo sacerdote huairi e'dik o'nika'. Aarón Israel aratbuten huakkuruda sacerdote huairi o'uyate. Konigti Diosa Aaróntaj oktie'ea'uyate. ⁵ Kenpa'ti Jesucristo huata'da e'pakada sacerdote huairi yahuehue'da o'uyate. Diosa o'pakpo Jesucristo sacerdote huairi oktie'ea'uyate.

Do'hued Huasi'po j'ene. Oyda ijnoyhuada'po. Doere Huairitone' o'yahueapone.

Diosa Huasi'potaj ona'uyate. ⁶ Nogyo Apagba'te,

A'nennada Melquisedec huairi o'uyate. Diosa sacerdote o'yahuea'uynok Melquisedec Diosen sacerdote o'eonhuahuika'. Ontaj konigti sacerdote ka'e'po oktie'ea'ne. Sacerdote j'eeonhuahuika'apo, sion.

Diosa Huasi'potaj ona'uyate. Apagba'te ona'uyate. ⁷ Jesucristo indariyo o'noika'po Diostaj o'tiona'pakpo, "Pai'da i'nopo'epo bueyhue'dik ya'eti', sion. Do'taj e'paknayo menati', Dios. Do konig i'paknignayo kahue' ijjeapoy. Konig on i'paknig ijka'apoy, pag." Jesús a 'utta'da o'okoyo o'tiona'pakuyate. Huakka'da o'huikpo o'tiona'pakuyate. Diostaj o'nigpeika'nok Diosa Jesústaj o'pee'uyate. ⁸ Hueretda Diosen Huasi'po e'gada pai'nanada o'nopo'epo nogiti nogiti Diostaj o'nigpeika'uyate. ⁹ Diostaj aya'da o'nigpeika'depo kurudyo o'hua'depo huanigpeika'erien dakhuea' e'ka' huamanopo'yarea'eri o'yahuepo o'eonhuahuika'apo. Huanigpeika'eritaj o'manopo'yarika'apo. ¹⁰ Huamanopo'yarea'eri o'енок Jesús sacerdote huairi ka'e'po oktie'ea'uyate Diosa. Konig Melquisedec Diosen sacerdote huairi huamanigtiona'pakika'eri o'eonhuahuika'uynig. Jesucristo sacerdote huamanigtiona'pakika'eri huairi konigti o'eonhuahuika'apo.

Jesucristotaj eknopo'ebatiknayo pai'da mo'epapone.

¹¹ Jesucristo Diostaj huamanigtiona'pakika'eri konig o'jika' huakka' e'manmadika'ta' i'paknig'a opudomeynayo ijhue'ta'nada mo'nopoenka'nok daka'nanada manmadika'dik ijje. ¹²⁻¹³ A'nennada huaboa'da mo'nopo'koreapo Jesucristotaj moknopo'e'uyate. Huakka' huabayok Jesús en huadak hua'a mo'peunhuahua'de'uynig'a sigdamon mo'nopo'ene. Konig huamanmadika'eri e'dik e'gada ehue' mo'ene. Sigdamon mo'nopo'ene. Opudomeytaj konig huakkuro Jesucristoen huadak hua'a huamanmadika' onte'ti manmadika'dik o'ey. Nog Diosen 'urua'da e'manmadika' oknopoenkahue'dik mo'ene. Opudomey konig yobed huaknopo'e'eri mo'ene. Yobed aypo bapehue'dik o'jika'. On'hueyo'da on'minogika'. Opudomey konig yobed huaminogonhuahuika'eri mo'ene. On'huey konig Jesucristoen huadak hua'a huakkuro huamanmadika' o'e. Kenyo'da moknopo'e'ene.

Sigda moknopoeđene. Konig yobedonig huaknopoe'eri mo'ika'. Nogda nogda Cristoen huamanmadika' nopoehue' mo'ene. Huadakda e'kika' nopoehue' mo'ene. ¹⁴ Aratbut og'kerekeđepo aypo kenpa'ti huaen on'hapika'. Konigti Cristotaj huaknopoe'eri nogiti nogiti eknopoika'nayo, nogiti nogiti huadak e'kika'nayo, kenpa'ti nogiti nogiti dakhuea' kikhue' ee'nayo nogiti nogiti huadak huamanmadika' daka' nopoenka'dik o'nika'apo.

6

¹ Konigepo Jesucristotaj nogiti nogiti e'manmadika'ta' on'tipakne. Opudomey nogiti nogiti eknopoeata' on'tipakne. Nogiti nogiti Diostaj e'nigpea'lkata' on'tipakne. Huakku-ruda e'manmadika' mo'nopoeđepo, "Dakhuea' e'kika'taj Diostaj nopo'korea'dik mo'ene." "Jesústaj oknopoika'dik mo'ene." Kenda moknopoeđenok onte'ti manmadikahue'dik o'neapone. ² Kenpa'ti "Jesucristotaj moknopoeđepo bautiza ogka'dik mo'ene." "Huaknopoe'erien huairi kae'po yan'tibata'tepo yan'tiona'pak." "Nogok aya' e'bueyte Diosa o'manoyhuada'apo." "Dakhuea' huaka'eritaj castiga o'magkadhuahuika'apo." Kenda e'manmadika' moknopoeđenok onte'ti konigti manmadikahue'dik o'neapone. ³ Konigepo Jesucristoen huadak hua'a nogiti nogiti e'manmadika'ta' o'pakne. Opudomey nogiti nogiti Jesucristotaj e'nigoknopoe'ta' on'tipakne. Kenpa'ti opudomeya' nogiti nogiti e'nigpea'lkata' on'tipakne.

⁴⁻⁶ Be'omeyapi' Jesucristoen huadak hua'a daka' o'noknopoeđepo durugteda o'noknopoenkadhuahua'đepo, kenpa'ti Diosen Nokirega' o'manopo'toeonhuahua'đepo, Diosen buttida hua'a 'uruda o'e' o'noknopounhuahuika'đepo, kenpa'ti konig Dios teyda o'epo 'urua'nanada o'kadhuahuika'nigtaj o'noknopoeonhuahuika'đepo, nogokpi' Diosen hua'a kenpa'da e'ennayo onte'ti menpa' nopo'korehue'dik o'neapo. Jesucristotaj kenpa'da eknopoebatiknayo konigti Diosen Huasi'potaj onte'ti cruzte o'darak. Diosen hua'a kenpa'da eknopoebatiknayo Diosen huasi'potaj tierikdik ya'neapet. Aya'ada on'tiahuaypo yan'tierikapetpi'. Kena'po onte'ti menpa' nopo'korehue'dik o'neapo. ⁷ Diosen 'uruda huaknopoe'eri o'nenig konigti ijbata'pakapoy. Konig dakdarionig o'ne. Nogok nogok ehui' sorokyo o'huekud. Huadakbua'da o'tipakboa'po, Diosa 'urua'da mo'nigtipakboa'ne. Konigti 'uruda huaknopoe'eritaj Diosa o'batihuapokika'nok 'urua'da ogkika'. ⁸ Diosen hua'a kenpa'da eknopoebatiknayo konig o'ne ijbata'pakapoy. Konig dakhue'darionig o'ne. Nogok nogok dakhue'dariya' e'pidbada o'tipakboika'. Huadari huatoe'eria o'mahuigapo. Konigti Diosen hua'a huaknopoebatikeritaj castiga o'magka'apo. Konigepo Diosen hua'a oknopoebatikhue'ada daka' yan'nigpeonhuahuika'.

Diosere mo'noeonhuahuika'apone Diosa buttida mona'uynok daka' mo'noknopounhuahuika'.

⁹ Huyokdika' edapi' opudomeytaj Diosa 'urua'da mo'manopo'yarea'nok nogiti nogiti huadakda bo'kika'apone, daka' ijnopoey, huadi'da egomey pogomey. ¹⁰ Diostaj daka' moknopoeđepo Cristotaj huaknopoe'eri huama'buytaj 'uruda okbatikhue'da bo'tihuapokikame'ne. Di' mo'epo bo'tihuapokikame'ne. Nogiti nogiti bo'tihuapokikame'ne. Diosa kenda okkahuehue'dik mo'epapone. Dios buttida huanopoe'eri o'epo huadak bo'kika'nok okkahuehue'dik mo'epapone. ¹¹ Opudomey bo'eretpakpo 'urua'da bo'kadhuahuika'đepo, Diosen bo'kadhuahuika'đepo, Jesucristo onte'ti e'tiakde'te konigti bo'eretpakpo Diosen aratbuttaj di' mo'epo yan'batihuapokika'. Ken konig e'kika'nayo Diosere durugda mo'noeonhuahuika'apo. ¹² Jesústaj oknopoeđepo tinosikhue' mo'nepo, oknopoeđepo sigda sigda okbatikhue' mo'ne. E'peeta' pakhue' ihuey nopoehue' yane'. Huakka'mon a'neri aratbuta Diostaj 'urua'da o'noknopoeonhuahuika'po daka' on'nigonhuahuika'uy. Diosere on'noeonhuahuika'apo. Konigti yag'kika'. 'Urua'da yanoknopoeonhuahuika'. Daka' yan'nigonhuahuika'. Kenda ijpakpo o'nona'ne.

¹³⁻¹⁴ "Ontaj huakka' o'tihuapokapone. Huasi'po kenpa'ti huakka' huayayo o'bayokapone. Buttida ijjay. Dios ijjepo da ahue'dik ijjey." Abrahamtaj ona'uyate. ¹⁵ Ken Abraham Diostaj oknopoeđepo o'nigonhuahua'đepo huasi'po huayayokon o'matog'uyate. ¹⁶ "Buttida ijjay Diosa me'peene." Judío aratbuta ena'nayo e'maboy batikdik o'ne. Buttida oa' aya'ada on'nopoe. Da ea'nayo Diosa castiga megka'apet on'nopoe. ¹⁷ "Diosere durugnanada mo'noeonhuahuika'apone." Israel adhuea'pane' huanigpeika'eritaj kenpa'ti aya' huaknopoe'eritaj Diosa o'mana'uyate. Kenda Diosa o'mana'uyate, dapita' o'ka'apo. Nogpa'da kahue' o'epo. Kenpa'ti nogpa'da manahue' o'epo. Kenda oro'omey huaknopoe'eri daka' aknopoe'ya'po "Dios ijjepo da ahue'dik ijjikay." Diosa mona'uyate. ¹⁸ "Diosere durugnanada mo'noeonhuahuika'apone." Diosa kenda mona'uyate. Kenpa'ti "Dios ijjepo da ahue' ijjikay." Diosa kendakon mona'uyate. Kenpa'ti Diosa nama'da ahue'dik o'ika'nok oro'omey oknopoeđepo o'nopo'durugpakika'ne. Jesucristoa

oro'omeytaj bokkahuea'nok daka' oknopojika'ne. Kenpa'ti Jesucristo oro'omeytaj mo'nopo'yarea'dene oknopogdene. Diosen buttida hua'a batikhue'da o'epo oknopogene. Diosere durugnanada o'noeonhuahuika'apone daka' oknopojika'ne. ¹⁹⁻²⁰ Diosere durugda o'noeonhuahuika'apone. Okbatikhue'da oknopogene. Diosere kurudyo konig oro'omeyen humanigtiona'pakera huakkuruda Jesús o'behuikuyate. Daka' oknopogene. Oro'omeyteruapa' mo'nigbehuikuyate. Kurudyo Diosere Sacerdote Huairi o'edepo mo'nigbehuikdepo o'eonhuahuika'apo. Konig Melquisedec Sacerdote Huairi o'eonhuahuika'uyatenig Jesucristo konigti Sacerdote Huairi huamanigtiona'pakera'eri mo'nigonhuahuika'apone.

7

Melquisedec konig sacerdote huairi huamanigtiona'pakera'eri o'eonhuahuika'uyate. Jesús konigti sacerdote huairi o'eonhuahuika'apo.

¹ A'ennada Melquisedec Salem huakka' jak huairi o'uyate. Teyda Diosen sacerdote Melquisedec huamanigtiona'pakera'eri o'eonhuahuika'uyate. Kenoka' cinco huakka' jak huairitaj Abrahamomeya huayakhue' on'magka'uyate Abraham e'kumejde'te Melquisedeca Abrahamtaj o'dejpakpo Diosa Abrahamtaj daka' me'tojke'po o'nigtona'pakuyate. ² Abrahamomey cinco huakka' jak huairitaj huayakhue' on'magka'po huairien en'tamae' huakka'tada on'bakbatiparatpo on'batotiakuyate. Melquisedec Diosen sacerdote o'enok Melquisedectaj sue'da huakka' o'yokuyate. Konig diezcupoa' o'posakposakpo Melquisedectaj nogkupotida o'yokuyate. Melquisedecdika' uruda huakika'eri huairi o'e. Kenpa'ti Melquisedec Salem huakka' jak huairi o'epo huamanoeya'eri huairi o'uyate. ³ Melquisedecen huaojdik nopogehue' o'ene. Huaye'dik nopogehue' o'ene. Adhuae'pane'endik nopogehue' o'ene. Kenok osi'pog'uyate nopogehue' o'ene. Kenok o'buey'uyate nopogehue' o'ene. Cristo Diosen Huasi'po o'epo o'manigtiona'pakonhuahuika'apo konigti Melquisedec o'noeonhuahuika'po o'manigtiona'pakonhuahuika'apo.

⁴ Melquisedec huairitone' o'uyate, yanoknopog'. Abraham oro'omeyen adhuae'pane' cinco huakka' jak huairitaj huayakhue' on'magka'po o'bakbatiparatpo Melquisedectaj sue'da huakka'mon o'yokuyate. Konig diezcupoa' o'posakposakpo nogkupotida o'yokuyate. Melquisedectaj o'yokuyate. Konigepo Melquisedec huakhairi o'ika'uyunig o'nopogene. ⁵ Abrahamen huayayo huakka'nada o'nepo sue'da huayayo Leví aratbut o'ne. Sue'da Leví huag'eri sacerdote o'nepo Diostaj on'manigtiona'pakera'. Moisés Diosen hua'a o'mana'nok aratbut on'baa'po on'baika' konig diezcupoa' o'posaka'po nogkupotida Leví huag'eri sacerdotetaj bayokdik o'nika'. Aratbut Abrahamen huayayo ee'pi' Leví huag'eri sacerdotetaj bayokdiktion o'nika'.

⁶⁻⁷ Melquisedec Levien huayayo ehue' ee'pi' Abrahamen diezcupoa' on'posakposakpo nogkupotida Melquisedeca o'bae'uyate. Melquisedec huairitone' o'epo "Abrahamtaj daka' yatihuapokika'. Daka' yakika', Dios." Diostaj o'nigtona'pakuyate. Abrahamtaj daka' o'ka'nok Melquisedec huaboro' huairi o'ika'uyunig o'nopogene. Abraham sue'da huairi o'ika'uy o'nopogene. Abrahamtaj "Q'nen huayayo huakka'da o'nitakapo." Diosa ona'uyate. ⁸ Abrahamen huayayo Leví aratbut sacerdote o'nepo sue'damon on'bae'ika'. Leví aratbut bueydik o'nepo sue'damon on'bae'ika'. Melquisedecnayo bueyhue'dik o'epo o'noeonhuahuika'apo. ⁹⁻¹⁰ Leví huag'eri sacerdote o'nepo sue'damon on'bae'ika'nig'a Abrahamen huayayo Leví si'pogehued e'egada Abrahamere Melquisedectaj huakka'mon o'yokuyate. Konigepo Melquisedec huaboro' huairi o'ika'uyunig o'nopogene. Abrahamnayo sue'da huairi o'uyatenig o'nopogene.

¹¹ Abrahamen huayayo sue'da Leví huag'eri o'nepo, Aarón Leví aratbut kenpa'ti o'epo huakkuru Levíeri sacerdote huairi o'uyate. Aarónen huayayo nogok nogok sacerdote huamanigtiona'pakera'eri o'nepo Moisésenba' Diosen hua'a Israel aratbuttaj on'mana'ika'nig'a 'urunopo'da kahue'dik o'nika'uyate. Nopo'yareahue'dik o'nika'uyate. Konigepo Diosa nog sacerdote konig Melquisedec ta'mona'dik o'uyate. Jesucristotaj o'ta'mona'uyate. ¹² Leví huag'eri sacerdote huamanigtiona'pakera'eri o'nika'po Moisésenba' on'mana'ika'uyate. Nog huabokerek Leví huag'eri ehue' e'huag'taj sacerdote o'yahuea'depo Diosa nog hua'ada mana'dik o'uy. ¹³ Jesucristo Leví huag'eri ehue' e'ika'pi' sacerdote kayahue'po Diosa o'ta'mona'uyate. Jesús nog aratbut o'epo Judá aratbut o'epo Judáeri sacerdote ehue' o'nika'uyate. ¹⁴ Oro'omeyen Huairi Jesucristo Judá aratbut o'uyate. Daka' o'nopogene. Judá aratbut sacerdote o'nika'. Moisésa manahue' o'ika'uyate.

¹⁵ Diosa nogda o'pakpo Jesucristo sacerdote o'yahuea'uyate. Melquisedec sacerdote batikhue'da o'eonhuahuika'uyate. Konigti Melquisedec Jesucristo sacerdote o'edepo

batikhue'da o'eonhuahuika'apo. ¹⁶ Moisésa o'mana'uynok Levi huag'eri sacerdote huamanigtiona'pakeri o'nika'uy. Diosa Jesústaj o'noyhuada'uynok Jesús sacerdote huamanigtiona'pakeri o'eonhuahuika'apo. Jesús onte'ti bueyhue'dik o'eonhuahuika'apo. Konigepo oro'omeytaj sacerdote mo'eonhuahuika'apone.

¹⁷ Do ijpaknok Melquisedec huamanigtiona'pakeri huairi o'unhuahuika'uyate. Melquisedeconigti o'nakon, sion, huamanigtiona'pakeri huairi j'unhuahuika'apo. Diosa huasi'potaj ona'uyate. Apagba'te ona'uyate.

¹⁸⁻¹⁹ Ken a'nennada Levi huag'eri sacerdote huamanigtiona'pakeri ka'nike'po Moisésa o'mana'uyate. Moisésen e'mana'taj on'nigpeika'uynig'a 'urunopo' ehue'dik o'nika'uyate. Kenpa'ti dakhuea' e'ka' bakkahueahue'dik o'nika'uyate. Kenpa'ti dakhuea' e'ka' nopo'yareahue'dik o'nika'uyate. Konigepo Levi aratbut sacerdote ka'nike'po Diosa onte'ti manahue' o'e. Jesucristo oro'omeyen sacerdote Diosere o'eonhuahuika'apo daka' oknopogene. Jesucristoanayo 'urunopo' mo'ika'nok Diostaj tiona'pakdik o'ika'apone.

²⁰⁻²¹ Levi aratbut sacerdote huamanigtiona'pakeri o'nuynok konigepo huasi'poakon sacerdote on'yahue'ika'uyate. Sacerdote j'e, buttida ijjay, Diosa onahue'tada huasi'po sacerdote on'yahue'ika'uyate.

Sacerdote j'unhuahuika'apo. Konig Melquisedec j'unhuahuika'apo. Buttida yonay. Jesucristotayo'da Diosa ona'uyate. Nogpa'da onahue' o'eapo Diosa. Apagba'te oa'uyate.

²² Diosa kenpa' ona'nok Jesúsnayo oro'tehuapa' 'urunanada sacerdote huairi mo'unhuahuika'apone. (Kentaj oknopog'dik o'unhuahuika'apone.) ²³ Levi bueydik aratbut o'nepo sacerdote ehue' o'neonhuahuika'apo. Konigepo nogok nogok huakka'da o'neonhuahuika'uyate. ²⁴ Jesucristonayo onte'ti bueyhue' o'epo o'neonhuahuika'apo konigepo sacerdote o'unhuahuika'apo. Nogda sacerdote ehue'dik o'neapo. ²⁵ Jesús o'neonhuahuika'po sacerdote o'epo o'manigtiona'pakonhuahuika'po, ke'nen huaknopog'eritaj Jesús dakhuea' e'ka' manopo'yarea'dik o'maepo o'manoanhuahuika'apo.

²⁶ Ken Jesús 'urua'nanada sacerdote huamanigtiona'pakeri huairi o'unhuahuika'apokon kenta' oknopojika'dik mo'nika'. Diosen hua'ayo'da Jesús a o'kika'. Huadakda o'ika'. Kenpa'da huadakda o'kika'. Dakhuea' e'ka' nopoehue' o'ika'. Kenpa'ti dakhuea' kahue' o'ika'. Konig dakhuea' huaka'eri ogkika' konigti Jesúsnayo kahue' o'ika'. Diosa Jesústaj 'urua'nanada o'taenok kurudyo huag'enyayoda o'tobehuikuyate. ²⁷ Aya'me'noeteda Levi huag'eri sacerdote huairi Diostaj 'uhua on'nigbatiarakika'uyate. Diosa castiga ogkahue' kamae'po on'nigbatiarakika'uyate. Diostaj on'nighuigika'uyate. Kenomeyen dakhuea' e'ka'taj kenpa'ti aratbuten dakhuea' e'ka'taj on'manigbatiarakika'uy. Ken konig Jesúsnayo kikhue' o'uyate. Aratbuten dakhuea' e'ka'taj aya'tada nogti'a'da o'manigbuey'uyate. Aratbuttehuapa' Jesús o'pakpo o'manigbuey'uyate. ²⁸ Levi aratbut dakhuea' huakka'eri o'nenig'a sacerdote huamanigtiona'pakeri huairi ka'ne'po Moisésa Diosen hua'ate o'mana'uyate. Nogok "Do'hued Huasi'po sacerdote huairi o'unhuahuika'apo. Dios ijjepo buttida ijjay." Diosa oa'uyate. Diosen Huasi'po Jesúsnayo huadakda sacerdote huairi o'unhuahuika'apo.

8

Judio aratbuttaj Diosen huabo hua'a Diosa o'mana'uyate.

¹⁻² Ken konig 'urua'da sacerdote huairi mo'taene. 'Urua'nanada huamanigtiona'pakeri mo'taene. Jesucristo o'e. Judio aratbutere Diosen hua'a huehuae' o'ka'depo, o'kuhuitdepo kurudyo o'hua'depo Diosere o'eonhuahuika'apo. Dios Huairitone' o'epo Diosere o'eonhuahuika'apo Diosen jakyo Diosere kurudyo mo'nigtiona'pakonhuahuika'ne. Kenda Diosa o'pakuyate. Aratbutanayo konigjak kahue'dik o'nuyate. Kenda ea'ta' ijpakpo o'nona'ne. ³ Aratbut dakhuea' ogkika'nok sacerdote Diostaj 'uhua kan'nigbatiarakike' aya' sacerdote huairitaj Moisésen hua'a o'mana'uyate. Konigepo aratbuten dakhuea' e'ka'taj kabakkahue'po cruzte Jesucristoa o'manigbuey'uyate. ⁴ Jesucristo kurudyo Diosere sacerdote huairi e'dik o'ika'. Huadario Levi sacerdote huairi o'nepo Moisésen e'mana'taj on'nigpeika'po 'uhua on'nigbatiarakika'nok. Jesús huadario sacerdote huairi ehue'dik o'ika'. ⁵ Kurudyo Diosen hueretda jak o'tag. Konig Jesucristo kurudyo Diosen jakyo o'kika'nig huadario Diosen carpa huasi'dakakyo sacerdote huairi sue'da konig Diosen ogkika'. Moisésa jak ka'dikte Moisés'taj "Ote'te konig o'tiahuya'eame'ne huasi'daka e'akka' konigti yakati." Moisés'taj Diosa ona'uyate. ⁶ Huaboa'da Diosa 'urua'da mona'uyne. E'nopo'korea'nayo Jesústaj eknopog'nayo dakhuea' e'ka' on'bakkahuea'apone. On'manopo'yarea'apone. Diosa 'urua'da mona'uyne Jesús kurudyo' orotehuapa' 'urua'da mo'nigkika'po mo'nigtiona'pakika'ne. Mo'nigopo'yarea'ika'ne. Moisésenba'taj e'nigpeika'nayo nopo'yareahue' mo'ene.

⁷ Diosen hua'a a'nennada Moisésa o'mana'uyate. Israel aratbut nigpeehue'dik o'nika'uyate. Kena'po konig huaboa'da Diosa 'urua'da hua'a mona'uyne. Konig huaboa'da moknopoea'uyne. ⁸ Do'hued Israel aratbuta nigpeehue' mo'ika'uyne Diosa o'nopoeapo kena' huaobja'te o'tia'pakpo:

Nogok Israel aratbuttaj kenpa'ti Judá aratbuttaj huabo hua'a ijmana'apoy. Dios Huairia o'mana'uyate. ⁹ A'nennada Israel adhuea'pane'taj ijbakbatotiakuy. Egiptodaribayo huanaba' pai'da o'nenok Egiptodaribaya' ijbathuapokpo ijbakbatotiakuy. Do konig ke'nen huaojonig ijmanigepo huasi'potemagkapa' huabata' e'otaku' ijbakbatotiakuy. Egipto'ya on'tiakdepo do'hued hua'a nigpeehue'da o'nika'uyate. Nigpeehue' o'nenok kena'po kenomeytaj onte'ti batihuapokhue' ijmae'uy. Dios Huairia oa'uyate. ¹⁰ Nogok huakka' huabayok Israel aratbuttaj nogda huabo hua'a ijmanopoea'po ijmana'apoy. Do'hued hua'a huanopoya'da on'nopeapo. Huanopoya'da e'nigpeeta' on'pakika'apo. Do kenomeyen Huairi ijjeapoy. Do'huedsip'po o'neapo. ¹¹ Aya'ada do'taj moknopoeapone. Huairimeya huanaba'omeyerea moknopoeapone. Do'taj moknopodepo do'taj Dios Huairitaj kanoknopoe'po nogtaj nogtaj manmadikahue'dik o'neapo. Kena'ti huama'buytaj manmadikahue'dik o'neapo. Aya'ada do'taj moknopoeaponok. ¹² Kenomeytaj di'ijmaepo kenomeyen dakhuea' e'ka' castiga magkahue' ijjeapoy. Dakhuea' e'ka' ijbakkahuea'apoy. Diosa o'mana'uyate.

¹³ Diosen hua'a Moisésa o'mana'uyate. Do'hued aratbuta nigpeehue' mo'ikame'ne. Huatone' hua'anayo 'urunopoa'da mayahue'dik o'uyate, Diosa o'maknopoe'po huabo hua'akon ijmana'apoy. Diosa oa'uyate. Moisésen hua'a konig yudta'tone' e'enonig o'eapo.

9

Huasi'dakakyo huakka'ada Levíeri sacerdote en'nigkika'uytada Jesucristo mo'nigbueydepo Diosyo o'hua'uyate. Diostaj mo'nigtiona'pakika'ne.

¹ Ken konig sacerdote Diostaj nigkika'dik o'ne. Diosen hua'a Moisésa o'mana'uyate. Kena'ti huasi'dakak menigka'ne. Diosa o'mana'uyate. Huasi'dakakya' sacerdote huanigka'eri Diostaj on'nigkika'uyate. ² Huasi'dakak e'nigka'de'te huasi'dakakiregya' ibodpen sacerdote Diostaj on'nigkika'po kenteda oro siropate huakje' huakpaka' o'tajka'uy. Kena'ti kenteda oro e'tihuit kutopate pan on'nighueda'ika'uy. Diosa katiahuaye'po on'nighueda'ika'uy. ³ Nopoya' yudta'tone'a e'tiokpaka' adyonda Diosa ata'huadeya'po o'tiakika'uyate. ⁴ Yakudpen nogkutopasi'po o'huadika'uy. Oroa e'tihuit kutopasi'po e'huadikaya' ken kutapen huasihuaj 'uru'huje'da o'bakpakika'. Adpen 'uru huajen manpotone' o'huedika'uy. Nogpen nogpen oroa e'tihuit o'uyate. Manpotone' Diosen hua'a e'mana' huatojka' o'uy. Manpotone'kiregyo oropu' o'tapu'huadika'uyate. Oropu'kiregyo maná aypo o'tajka'uyate. Judío aratbut Egipto huadaribaya' e'bakhuede'te bahuayte en'hua'udhuahuika'te Diosa maná aypo o'bayokonhuahuika'uyate. Kena'ti manpotone'kiregyo Aarónen huey'pa o'tey'pa o'tahuedika'uyate. Aarónen huey'pa o'tipakboe'uyate. Huidpentate Diosen e'mana' hua'a Diosa o'madoya'uyate. Manpotone'kiregyo o'tahuedika'uyate. ⁵ Manpotone'ojkute botta' querubines Diosen huata'monerionig oroso'ada e'ketka' on'bo'ika'uyate. E'kok e'koka' on'bo'ika'uyate. Diosonig eynanada o'ika'uyate. Manpotone' huanokbeta' uhuamimia' o'tibahuidhuidika'uyate. Diosa aratbuten dakhuea' e'ka'taj o'matinepahui'ika'uyate. Diosen huata'moneri oroso'da e'ketka' e'okajpebakde. Ken konig Diosen huasi'dakak o'uyate. Oyda huasi'dakaktaj nogti manbatia'pakhue' ijjej.

⁶ Diosen huasi'dakak ibodyonkorepen sacerdote huanigkika'eri on'kudika'uyate. Diostaj a'nigkikaya'po on'kudika'. ⁷ Adkorepen Diosa ata'huadya'po o'tiakika', adkorepen sacerdote huairiyo'da o'kudika'. Nogbayoktida nogme'noetida o'kudika'. Ke'nenda dakhuea' e'ka' 'uhua mimi adkorepen o'tokudika'. Adkorepen manpotone' huanokbette mimi on'huikhujikika'. Aratbuten dakhuea' e'ka'taj mimi o'manigonhuikhujikika'. ⁸ Huasi'dakak men'igka'. Jaka'da men'igkika'. Diosa o'mana'uyate. Diostaj on'nigpeika'depo huasi'dakakya' sacerdote on'nigkika'po, adkorepennayo kirigayo' kudhue'dik o'nuy. Dios e'huag'yo kudhue'dik o'nuy. Diosen Nokirega' mo'manopoea'ne. ⁹ Huasi'dak jaka' Diostaj sacerdote on'nigkika'nig'a. Huasi'dak jaka' Diostaj on'bayokika'po kena'ti jakkurute 'uhua on'batiarakika'nig'a 'urunopoa'da kahue'dik o'nika'. Nopo'yareahue'dik o'nika'. ¹⁰ Kena'po Moisésen hua'ataj on'nigpeika'po nogda nogda 'uhua huaen bapehue'dik o'nika'. Nogda nogda huamai'hue mayhue'dik o'nika'. Kena'ti ationa'pakya'po ba'koyo'dik o'nika'. Moisésa o'mana'uyate. Ken konig ogkika'po 'urunopo'da kahue'dik o'ika'. Jesucristo e'tiakde'te kenda ogkika'nig'a batikdik o'ne.

¹¹ Ken Jesucristo o'tiakde'uyate, oynayo oknopogene. Oy oro'omeyen sacerdote huamanigtona'pakeri huairi Jesucristo mo'taene. Oro'omeytaj 'urua'nanada bo'tihuapokika'ne. Kurudyo Diosere konig jak o'taepo keyo oro'omeyen sacerdote huairi mo'taika'po mo'nigtona'pakika'ne. Ke'nen jak kurudyo hueretda o'taepo kurudya' Jesucristoa oro'omeytaj 'urunopoa' mogkika'ne. Ke'nen jak kurudyo aratbuta kahue' o'nuyate. Diosanayo o'ka'uyate. Diosen jak kurudyo kenpa'da o'unhuahuika'apo.
¹² Jesucristo adkorepen nogtia'ada o'kudpo kurudyo Dioste o'kuduyate. Konig Levi sacerdote huairi ogkika'po 'uhuatay on'nigarakpo mimi huasi'dakakyo on'tokudika' konigti Jesús'nayo 'uhua mimi tohuahue'ada kurudyo o'kuduyate. Jesucristonayo ke'nen mimiada o'tita'huarakondepo nogtia'ada kurudyo o'hua'po oro'omeytaj mo'manopo'yarea'po mo'noeahuahuika'apone. ¹³ Be'api' judío aratbut dakhue' ee'nayo Diosen jak kurute a'tiona'pakya'po kudhue'dik ya'nika'. Moisésa o'mana'uyate. Kenomey dakhue' ee'nayo sacerdote 'uhua toropi' nigarakdik o'nepo mimia dakhue' ene'te tionhuijkuika'dik o'ne. 'Uhua cabritopi' nigarakdik o'nepo mimia dakhue' ene'te tionhuijkuika'dik o'ne. Kenpa'ti 'uhua becerra huaso' bakpaka'dik o'nepo ken parokupoa hue'eyere dakhue' ene'te tionhuijkuika'dik o'ne. Kenda ogka'depo Diosen jak kurute kuddik o'ne. Moisésa o'mana'uyate. ¹⁴ Jesucristo 'urua'da o'ika'uyate. Diostaj o'nigpeika'uyate. Dakhuea' kahue' o'ika'uyate. Aratbuten dakhuea' e'ka' Diosa castiga magkahue' kamae'po Jesucristoa o'manigbuey'uyate. Dios o'paknok mo'nigbuey'uyate. Diosen Nokirega o'tihuapoknok mo'nigbuey'uyate. Cristo Diosen Huasi'po o'epo mimikon o'tita'huarakpo oro'omeyen dakhuea' e'ka' Diosa nopo'tihueke'dik mo'ene. 'Urua'nanada okkahuea'dik mo'ene. Diosa 'urunopo'da e'magka'de'te Diostaj durugnopoda nigpeika'dik o'eonhuahuika'apone.

¹⁵ Cristoa oro'omeyen dakhuea' e'ka'taj mo'nigbuey'uyate. Moisésen hua'ataj nigpeehue' o'epo oro'omey dakhuea' o'kika'uyne. Oro'omeyen dakhuea' e'ka'taj Cristoa mo'nigbuey'uyate. Konigepo Diosen huabo hua'a Cristo oro'omeytaj konig huanigtona'pakeri mo'nigika'ne. Huabaktie'ea'eri Diosere kan'manoehuanhuaike'po Diosen huabo hua'a Cristo huanigtona'pakeri mo'nigika'ne. ¹⁶⁻¹⁷ "Do e'bueyde'te huasi'potaj men'tabayoketi'." Judío aratbuta on'madoya'ika'. Huaoj e'tano'e'tednayo bayokhue'dik o'nika'. E'bueyde'teataj huasi'poa huaojen magtoe'dik o'neapo. Kenpa'po Jesucristoa mo'nigbueyde'uyunok ke'nen huabo hua'a nigpee'dik o'epo. Cristotaj oknopogepo Diosere o'noehuanhuika'apone. ¹⁸ Konigepo a'nennada Moisésen hua'a nigpee'dik ka'ne'po huakkuru 'uhua on'nigarakpo mimi o'tasurukuyate. ¹⁹ A'nennada aya' judío aratbut egkupopakte Moisésa Diosen hua'a o'mana'uyate. Moisésenba' hua'a o'manmadika'po o'mana'uyate. 'Uhuataj on'darakdepo mimiere hue'eyere kosoyo on'tioktaoy'uyate. Ken Moisésa hisopo huakpitaj ovejahuij kutajbibedada o'tidukupo mimiere hue'eyyo o'ta'buta'depo Diosenba' hua'ataj o'tionhuijkuika'uyate. Kenpa'ti aya' aratbuttaj o'mationhuijkuika'uyate. ²⁰ Moisésen hua'ataj mimia o'tionhuijkuika'depo, "Diosen hua'ataj mimia ijtionhuijkuika'denok oy aya'ada nigpee'dik mo'ika'apo." Moisésa o'mana'uyate. ²¹ Moisésa Diosen huasi'dakaktaj mimia o'tionhuijkuika'uyate. Kenpa'ti huakjey huabakpaka'taj pan huadope kutopataj 'uru'huie'da huabakpaka' kutopataj manpotone'takon mimia o'tionhuijkuika'uyate. ²² Aya'da Diostehuapa' 'uruda kamanigke'po Diostaj 'uhua nigarakdik mo'epo mimihua'dik ya'eapet. 'Uhuabueymimi mimihuahue' ee'nayo dakhuea' e'ka'taj Diosa okkahueahue'dik mo'eapone. E'mimihua'nayo okkahuea'dik mo'eapone. Ken konig Moisésenba'a o'mana'uyate.

Jesusa oro'en dakhuea' e'ka'taj mo'nigbuey'uyunok Diosa bakkahuea'dik mo'ene.

²³ Moisésa carpa si'dakak o'nigka'uyate. Jakyo aya'da e'tamae'kon o'nigka'uyate. Konig Diosenbayo o'ika'nig o'nigka'uyate. Jakyo aya'da e'tamaetaj mimia onhuijkuika'uyate. 'Uhua mimia onhuijkuikika'uy Diostehuapa' sue'da huadak o'uyate. Diosen 'urusi'poda Jesucristoanayo 'urua'nanada mo'nigka'uyate. Dakhuea' e'ka'taj a'manopo'yareaya'po cruzte mo'nigbuey'uyate. Ke'nen 'urumimi mo'nig'tita'huarakuyate. ²⁴ Diostaj huasi'dakaka' yan'nika' Moisésa o'mana'uyate. Judío aratbuta on'nigka'uyate. Konigtimon Diosen jak kurudyo o'uyate. Levi huag'eri sacerdote huamanigtona'pakeri Diostaj huasi'dakakyo on'nigkudika'uyate. Jesucristonayo huasi'dakakyo kudhue' o'uyate. Dios e'ika'yo kurudyo o'hua'uyate. Oro'omeyen sacerdote huairi a'nigkaya'po o'behuikuyate. Oro'tehuapa' a'manigtona'pakhuaya'po o'hua'uyate. A'batihuapokhuaya'po o'behuikuyate. ²⁵ Levi sacerdote huairi aya' huabayok noga'tida 'uru'uhua o'nigbatiaraka'depo 'uhua mimi huasi'dakakyo o'tokudika'po adkorepen manpotone' ojkute o'tionhuijkuika'uy. Cristonayo onte'ti onte'ti oro'omeyen dakhuea' e'ka'taj cruzte nigbueyhue' mo'uyate. Noga'tida cruzte mo'nigbuey'uyunok kurudyo Diosyo

o'behuikuyate. ²⁶ Cristoa huadari o'ka'uyate. A'ennada e'ka'de'te Jesucristo nogok nogok aratbuten dakhuea' e'ka'taj kirigayo' nighbueyhue'dik mo'ika'uyate. Oynayo kene'huaya' huame'noete Jesucristo Diosya' noga'tida o'tiakuyate. Aratbuten dakhuea' e'ka'taj a'bakkahueaya'po noga'tida mo'nighbuey'uyate. ²⁷ Ken konig aya'ada noga'tida bueydik o'neapo, kenpa'ti Diosen castigataj pai'da nopog'dik o'neapo. Huaknopog'e'erinayo Diosere on'noehuahauka'apo. ²⁸ Diosa o'paknok Jesucristo o'manighbuey'uyate. Cruzte pai'da mo'nignopo'epo o'manighbuey'uyate. Huakka' aratbuten dakhuea' e'ka'taj noga'tida o'manighbuey'uyate. A'bakkahueaya'po o'manighbuey'uyate. Onte'ti bo'huatiakapone. Onte'ti dakhuea' e'ka'taj nighbueyhue' o'maeapo. Cristotaj ekpog'e' huanige'eritaj Diosyo o'batohua'apo. Durugnanada mo'noehuahauka'apone.

10

¹ Ken konig judío aratbuttaj Diosa o'manigkika'apo Moisésen hua'a sue'da huadakmon o'epo sue'da o'manopogea'uyate. Nogbayok nogbayok 'uru'uhuataj sacerdote on'nigbatiarakika'po Moisésen hua'ataj on'nigpeika'po on'nigbatiarakika'po huamationa'pakeritaj 'urunopo' magkahue'dik o'maika'. ² Moisésen hua'ataj on'nigpeepo 'urunopo' eka'nayo onte'ti Diostaj 'urunopo'da ijje' on'nopogepo 'uru'uhua nighbatiarakahue'dik ya'nika'apet. ³⁻⁴ Moisésaj on'nigpeika'po nogbayok nogbayokok Leví sacerdote 'uru'uhuataj e'nigbatiaraka'de'te dakhuea' huaka'eri ijje' onte'ti onte'ti okkahuehue' o'nika'. 'Uhuataj on'nigbatiaraka'po 'urunopo'da ehue' e'neada 'uhua'en mimianayo dakhuea' e'ka'taj bakkahueahue'dik o'nika'.

⁵ Jesucristoa huadariyo e'tiakte Diostaj ona'po: Aratbutomeya' ontaj mo'nigpeike' kenyo'da i'pakika'ne. 'Uhuataj e'nigbatiarakika'ta' pakhue' i'ene. Ontaj kanigpeike'po do'taj o'si'pogea'uyne. ⁶ Judío aratbuta ontaj 'uru'uhua on'nigmahugika' kenpa'ti dakhuea' e'ka'taj kabakkahue'po 'uru'uhuataj on'batiarakika'. Ken konig pakhue' i'ene, Dios. Cristoa ona'uyate. ⁷ Onte'ti, "On'taj a'nigpeikaya'po ijbahuatiakuy. Aratbuttaj ijbahuatiakuy, Dios. Konig o'nen hua'ate mentimadoya'uy, konigti a'nigpeikaya'po ijbahuatiakuy, Dios." Cristoa ona'uyate.

⁸ Judío aratbuta dakhuea' ogkika'nok 'uhua batiaraka'dik mo'ika'. Kenpa'ti nigmahugdik mo'ika'. Moisésa e'manapi' Diosnayo ken konig pakhue' o'e. Kenpa' Cristoa ona'uyate.

⁹ Onte'ti "Ontaj a'nigpeikaya'po huadariyo ijbahuatiakuy, Dios." Cristoa ona'uyate. Oynayo Jesucristoa oro'omeytehuapa' mo'nighbuey'uyate moknopog'enok oro'omeyen dakhuea' e'ka'taj Diosa kabakkahue'po onte'ti 'uru'uhua batiarakahue'dik o'ene. ¹⁰ Kenpa'ti Diosa o'paknok Jesús a'nigpeepo cruzte mo'nighbuey'uyate. Noga'tida mo'nighbuey'uyate. Mo'nighbuey'uyunok oro'en dakhuea' e'ka'taj mo'nopo'yarea'po 'urunopoa' mogkika'ne. Onte'ti Diosenyo'da 'urua'da o'kika'apone.

¹¹ Ken aya' judío sacerdotea 'uru'uhua on'nigbatiarakika'. Aya' huame'noeda on'nigbatiarakika'. Batikhue'da en'nigbatiarakika'tada dakhuea' e'ka' bakkahueahue'dikda o'e. ¹²⁻¹⁴ Jesucristonayo aya'enda dakhuea' e'ka'taj noga'tida mo'nighbuey'uyate. Dakhuapada o'dakea'uy. Noga'tida mo'nighbuey'uyapo aya' huaknopog'e'eritaj dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po 'urunopoa'da o'magkika'. O'ka'depo Dioste kurudyo o'hua'uyate. Kurudyo Diosere o'jika'. Diosere o'nigunhuahua'apo. Jesucristotaj pakhue' huage'eri Diosen taka' o'nepo Diosa o'paknok Diosensi'po Jesucristo Huairitone'taj nigpeika'dik o'neapo. Kenokayo' Jesucristo Diosere o'nigunhuahua'apo. ¹⁵ Aya'enda dakhuea' e'ka' kabakkahue'po Jesucristoa noga'tida mo'nighbuey'uyate. Diosen Nokiregakon konigti mona'po:

¹⁶ Nogok Israel aratbuttaj huabo hua'a ijmanopogea'po ijmana'apoy. Do'hued hua'a huanopoya'da on'nopogepo. Huanopoya'da e'nigpeikata' on'pakika'apo. Diosen Nokirega o'mana'uyate.

¹⁷ Nogbayokkon mona'po: Kenomeyen dakhuea' ogkika'uy nignig ijbakkahuea'apoy onte'ti castiga magkahue' ijje'apoy. Diosen Nokirega o'mana'uyate.

¹⁸ Oro'omeyen dakhuea' e'kika' Diosa bokkahuea'denok dakhuea' e'ka' onte'ti 'uru'uhua batiarakahue'dik o'epapone.

'Urunopo'da Diostaj daka' mo'noknopoika'po mon'tiona'pakika'.

¹⁹ Konigepo Jesucristo oro'omeytaj a'bakkahueaya'po mo'nighbuey'uyunok 'urunopo'ada daka' oknopogepo kurudyo Diostaj tiona'pakika'dik o'ene, egomey, pogomey. ²⁰ A'ennada Leví sacerdote huairiyo'da huabayok noga'tida huasidakayon yudtaj e'tiokpaka' adkorepen o'kudika'uy. Adkorepen Diosa o'huatiakika' oro'omeyanayo kudhue'dik o'jika'uyne. Oyedda Jesucristo mo'nighbueydepo, o'noyhuaddepo, kurudyo Dioste o'hua'denok oro'omeyakon Diostaj nigpeika'dik o'epo tiona'pakdik o'ene.

21-22 Aya' huanigpeika'erien sacerdote huairi Jesucristo o'epo oro'omeyen sacerdote huamanigtiona'pakeri huairi o'enek 'urunopo'da Diostaj mo'noknopoika', daka' oknopoika'po Diostaj mon'tiona'pakika'. Jesucristo mo'nigbuey'uypo, bokkahuea'po, oro'omeytaj 'urunopoa' mogka'uyne. Kenpa'ti hue'eyya' bautiza mogka'nok 'urunopo'da o'ene. 23 Do'taj e'nopo'korea'nayo eknopoeonhuahuika'nayo kurudyo doere mo'nounhuahuika'apone. Diosa buttida o'mana'po dapita' mo'nigka'apone sigpi' okbatikhue'da Diostaj daka' mo'noknopounhuahuika'. 24 Oro'omeyen huaknopog'eri huama'buy huidpoere huayahuaya di'da kan'maie'po kenpa'ti huayahuaya daka' kan'batihuapokike'po oro'omey huakka' huayahuaya di' mon'maika' kenpa'ti huayahuaya daka' mon'mantihuapokika'. Kenpa'ti huayahuaya mon'maboroayika'. 25 Sue'da huaknopog'eri a'batadi'keaya'po kupopakhue' e'nika'tada oro'omeynayo a'batadi'keaya'po mon'kupopakika'. Kenpa'ti huayahuaya di' kan'mae'po daka' kan'batihuapokike'po Diostaj kan'nigpeike'po huayahuaya mon'maboroay. A'ti onte'ti Jesús o'tiakdeaponok nogiti nogiti di' mon'maika'. Nogiti nogiti mon'mantihuapokika'. Huayahuaya mon'maboroayika'.

26 Cristoen huadak hua'a oknopog'edepo do'hued dakhuea' e'ka' Diosa bekkahuea'dene o'nopog'edepo oro' o'pakpo dakhuea' e'kika'nayo oro'tehuapa' Cristo mo'nigbuey'uynig'a Diosa okkahuehue' mo'ea'pone. 27 Kenpa'da Diosa huiyoknadanada castiga mogkadhuahuika'apone. Kenpa'ti Diosen taka'taj ta'akyo o'mahuigapo. Oro'omeytere mo'mahuigapone. Cristotaj kenpa'da eknopog'ebatiknayo mo'mahuigapone, ken. 28 A'nennada Moisésenba'taj be'api' nigpeehue' o'epo dakhuea' eka'nayo botta' bapapi' on'tiahuayo "dakhuea' o'ka", en'huaa'nayo matinepahuihue'ada castiga ogka'po arakdik o'nika'uyate. 29 Be'api' Diosen Huasi'potaj daka' eknopog'edeada kenpa'da e'nennayo Jesucristotaj onte'ti oknopog'ehue' ee'nayo dakhuea'da ogka'. Kenomeytaj Diosa dig'a da castiga o'magka'apo. Jesucristoen mimia o'bakkahuea'depo, 'urunopo' o'magka'deme'. Kenomeya Jesús en mimitaj e'tidike'nayo dakhuea'da ogka'po kenpa'ti Diosen Nokireg huatinepahui'eritaj dakhuea' on'huaa'. Diosa nogiti dig'a da castiga o'magka'apo. 30 "Do castiga huamagka'eri ijje'po dakhuea' huaka'eritaj castiga ijmagka'apoy." Dios Huairia o'mana'uyate. Kenda o'nopog'ene. "Diosa ke'nen aratbuttaj castiga o'magka'apo. Dakhuea' egka'nayo castiga o'magka'apo." Diosba'a oa'. 31 Dios o'noeonhuahuika'apo. Jesucristoen huadak hua'a huaknopog'eri onte'ti huadak hua'a kenpa'da e'nennayo Diosa dig'a nanada castiga o'magka'apo. Dig'a nanada me'pukdik o'ene. Konigepo 'urua'da Diosensi'potaj mo'noknopoika'. Enhue'da daka' mo'noknopoika'.

32 A'nenda Jesucristoen huadak hua'ataj huaboa'da mo'pegedepo o'pudomey mo'pegedepo moknopog'uy. Moknopog'edenok oknopog'ehue' huag'eriomeya dakhuea'da opudomeytaj mogkika'uyne. Jesucristotaj moknopog'epo oknopog'ebatikhue' mo'ika'uyne. Nogiti dakhuea'da egkika'uyte pai'da mo'nopo'ika'po Jesucristotaj oknopog'ebatikhue' mo'ika'uy. 33 Aratbutokpoteda opudomey huaknopog'eritaj mo'tidi'kikame'ne kenpa'ti dig'a da mogkikame'ne. Nogok nogomey huaknopog'eritaj e'batidike'de'te e'magka'de'te mo'tinepahui'uy. Opudomeynayo moknopog'edepo oknopog'ebatikhue' mo'ika'uyne. 34 Kenpa'ti nog huaknopog'eritaj on'bahuadiayo huabakud'a' jakyo en'bakudade'te me'pukhue'ada bo'ta'huademe'ne. Mo'tinepahui'po bo'ta'huademe'ne. Kenpa'ti moknopog'enek katepi' e'tamae' e'bakkabayde'te mo'durugpakonme'po, kurudyo Diosere durugda o'unhuahuika'apoy mo'nopounme'ne. 35 Okbatikhue'da Jesucristotaj daka' yanoknopounhuahuika'. Moknopounhuahuika'depo Diosere durugda mo'eunhuahuika'apone. 36 Jesucristotaj daka' yanoknopounhuahuika'. Moknopounhuahuika'po Diostaj mo'nigpeonhuahuika'apone. Kenpa'ti kenda Diosa mona'uyate konigti mo'nigka'apone. 37-38 Kenpa'ti Apagba'a oa'po:

A'ti Cristo onte'ti o'tiakapo. Idada o'tiakaponok daka' do'taj yanoknopounhuahuika'po yan'nigpeonhuahuika'. Daka' eknopoika'nayo "huadakda mo'ene," o'nona'apone.

Do'taj eknopog'ebatiknayo pakhue' o'neapone. Diosa o'mana'uyate.

39 Sue'da Jesucristotaj e'noknopoeonhuahuika'ada pai'da on'nopo'edepo on'me'pukpo Jesucristoen hua'ataj o'nokbatiknok Diosa kenpa'da o'maenapo. Oro'omeynayo Jesucristoen hua'ataj huakka' o'pakika'ne. Okbatikhue' o'epo daka' moknopounhuahuika'po Diosere durugda o'unhuahuika'apone.

11

Diosen buttida hua'ataj moknopounhuahuika'po daka' Diostaj mo'nigpeunhuahuika'ne.

1 Diostaj tiahuyhue'dik ee'pi' kennayo kenpa'da o'noika'. Diosa buttida mo'nika'uyne daka' mo'noknopounhuahuika'. "Opudomeytaj daka' on'tihuapokapone. On'manopo'yarea'apone. Kurudyo do'te mo'behuikapone." Diosa buttida mona'uyne

daka' mo'noknopounhuahuika'. Konig Diosa mona'uyne konigti mogka'apone. Mo'noknopounhuahuika'po o'nigunhuahuika'apone. ²⁻³ A'nennanada katepi' ehue' o'uyate. Diosyo'da o'jka'uyate. Huadari kaē'. Niokpo puug siokpo duba huahue kaē'. Diosa o'mana'uyate. Kenpa' o'mana'depo kenokda o'maea'uyate. Aya'da Diosa o'ka'uyate oknopōene. Diosa buttida mona'uyne oro'omeyen adhuea'pane' huaknopōē'eriomey daka' o'noknopōjka'uyate. "Do'taj daka' me'noknopounhuahuika'nok, konigepo ijbatidurugpaki." Diosa oa'uyate.

⁴ A'nennada Abela 'uru'uhuatada Diostaj o'nigpēepo o'arakuyate. Oknopōepo o'arakpo o'yokuyate. Diosa oe'uyate. Cainnayo oknopōehue'ada aypo e'yoktada Diosa onba'pokhue' o'uyate. "Abel huadakda menigpēene. Meknopōepo 'uru'uhuatada menigarakne." Diosa oa'uyate. Abel a'nennada o'buey'uyate. Diostaj 'uru' oknopōē'uyate oro'omeyakon o'tipeēdepo konigti 'uru'ada mo'noknopōjka'.

⁵ Enoc judío adhuea'pane' o'ēpo Diostaj 'uru'ada oknopōjka'uyate. 'Uru'ada o'nigpējka'po Diostaj o'durugpaka'uyate. Apagaba' oa'. Diostaj o'durugpaka'nok bueyhued eē'ted kurudyo Diosa o'tohua'uyate. Onte'ti Enoctaj huahuyhue' o'nuyate. ⁶ Kenpa'ti Diostaj oknopōehue' eē'nayo Diostaj durugpakahue'dik o'ene. Kena'po Diostaj a'tiona'pakya'po Dios o'noika' nopōē'dik o'ene kenpa'ti Diostaj huaeretpakeritaj Diosa o'matinepahui'po dakhuea' e'ka' o'manopo'yarea'apo nopōē'dik o'ene.

⁷ Noe' adhuea'pane'kon nogoknada o'uyate. Diostaj 'uru'ada oknopōjka'uyate. "Dakhuea' huaka'eritaj castiga a'magkaya'po huekurutone' ijta'monapoy. Aya' huakupa ijtiokma'huayapoy. Aya'da dakhuea' huaka'eri on'bata'kotapo. Onere huabetere huabatokud kusi'petone' yakati." A'nennanada Noétaj Diosa ona'uyate. Noé huekuru tiahuyhued e'ēada o'nigpēepo huaboro'nanada kusi'petone' o'ka'uyate. O'kuhuitdepo Noéere huabetere on'bakuduyate. Huekurutone' o'tiakpo aya'da on'bata'kotuyate. Noénayo huabetere ta'kothue' o'nuyate. Konigepo Diostaj oknopōjka'po ta'kothue' o'nuyate. Dakhuea' huaka'eriomeynayo oknopōehue' o'nepo on'mabuey'uyate. Kena'po Noé Diostaj daka' oknopōjka'nok "Huadakda o'e." Noétaj Diosa o'huua'uyate.

⁸ Nogoknada Abrahamkon adhuea'pane' o'ēpo Diostaj 'uruda oknopōjka'uyate. "Nogda huadari o'yokapone. Kendariyo yahuati'." Diosa Abrahamtaj ona'uyate. Abraham Diosen hua'ataj oknopōepo o'nigpēē'uyate. O'nigpēēdepo kendariyo o'huua'uyate. Kendari tiahuyhued e'ēada o'nigpēepo o'huua'uyate. ⁹ Diosa bo'yokaponok Abraham kendariyo Diosen hua'ataj oknopōepo o'jka'uyate. Abraham esoerionig nog aratbuten huadariyo o'jka'uyate. Yudtaj ba'akyo o'jka'uyate. Konigti ke'nensi'po Isaac yudtaj ba'akyo o'jka'uyate. Kenpa'ti ke'nen huayayo Jacob yudtaj ba'akyo o'jka'uyate. "Isaacere Jacobtere kenpa'ti indariba bo'yokapone." Diosa ona'uyne. ¹⁰ Diosen jakyo ijjeapoy Abraham o'nopōepo huadak huid jak kahue' o'uyate. Diosen jak Diosa o'ka'po o'unhuahuika'apo.

¹¹ Sara Abrahamen huatoē o'uyate. Abrahamereda Sara huatone'da o'nepo Sara si'popakhue'dik eē'pi' Diosen hua'ataj oknopōenok Sara kasi'popake'po Diosa o'tihuapokuyate. Sara isi'popakapo Diosa mename'nok ijsi'popakapoy Saraa oknopōepo Abrahamensi'po o'si'popakuyate. ¹² Abrahamkon huatone'nanada o'ēpo Sarataj onsi'pokahue'dik eē'pi' Diosa o'tihuapokuynok huasi'po o'tōē'uyate. Isaacsi'potaj o'tōē'uyate. Kenpa'ti huayayo'en huayayo huakka'nanada o'nuyate. Konig siokpo huakka'nanada o'jka' konigti Abrahamen huayayo huakka'nanada o'nuyate. Konig kuhuad huakka'nanada o'jka' konigti Abrahamen huayayo huakka'nanada o'nuyate. Be'a dikkahue'dikda o'nuyate.

¹³ Abrahamomey, huasi'po, huayayo huayayo'ensi'po o'nepo Diosen buttida hua'ataj o'noknopōepo on'mabuey'uyate. Huadari on'yokapone, Diosa o'mana'uyate. Huadari tōehue' o'nepo on'mabuey'uyate. Kenda Diosa bo'yokapone o'tōēapoy huanopoya'da on'nopōepo on'durugpakuyate. Esoerionig o'jka'ne Abrahamen huayayomeya on'batia'pakika'uyate. ¹⁴ Esoerionig o'jka'ne on'batia'pakpo Diosere kurudyo huag'eri o'jka'apoy on'nopōē'uyate. ¹⁵ Abrahamomey Abrahamen huaoen jakya' o'norōkon'uyate. Onte'ti e'kumejta' pakhue' o'nuyate. ¹⁶ 'Uruda huadari on'pakuyate. "Uruda jak on'pakuyate. Diosere e'noeunhuahuikata' on'pakuyate. "Doere e'jkata' on'paknok ijdurugpaki. Kenomeyen Dios ijjey." Birahue'ada Diosa o'mana'po 'uru'nanada huakka' jakda o'nigka'nede.

¹⁷⁻¹⁸ "Q'nen huasi'po Isaac o'ēpo Isaacen huasi'poen adhuea' huayayomey huakka'nanada o'nitakapo." Diosa Abrahamtaj enapi' nogok, menpa' Abrahama do'taj buttia'da meknopōē' Diosa o'nopōepo. "Q'nensi'po Isaactaj yaarak." Diosa Abrahamtaj ona'uyate. Ken Abraham buttia'da oknopounpo Diostaj o'nigpēunpo a'nigarakya'po Isaacsi'potaj ote'yo o'tobehuikuyate. ¹⁹ Dios teyda o'ēpo huakudaka'da

e'bueytada manoyhuada' dik o'e. Abrahamata buttia' oknopounpo Isaacsi'potaj a'arakya'po o'tobehuiquyate. Abrahamata o'arakaynig'a konig e'arakayada onte'ti huasi'potaj oe'uyate.

²⁰ "Isaacen huasi'poen adhuea' huayayomey huakka'nanada o'nitakapo." Diosa ona'uyate. Isaaca daka' oknopoe'po, "Diosa bo'tihuapokapone. Mo'itakapone." Ke'nen huasi'potaj Jacoberetaj Esaüeretaj ona'uyate. Diostaj daka' oknopoe'po Isaaca ona'uyate. ²¹ Diosen hua'a daka' oknopoe'po Jacob huabueydikte oteypate onta'deypo, "Diosa daka' megka'apone." Diostaj huakka' o'pakpo, ke'nen huayayo Josénsi'potaj nogti nogtitaj Jacoba o'nigtona'pakuyate. ²² Diosen hua'a daka' oknopoe'po Josékon huabueydikte o'epo o'mana'po: "Egipto huadaribaya' opudomeyen adhuea' huayayo o'norokapo. Kendari Abrahamtaj Diosa o'yokuy keyo do'hueday kan'nigtohue'po." José Israelen huayayotaj o'mana'uyate.

²³ Nogoknanada Jacobed adhuea' huayayo huakka' o'nitakdepo Israel aratbut Egiptodaribayo o'nepo pai'nanada on'no'p' unhuahuika'po huabokerekyobedtaj arakdik o'nika'uyate. Kenda Egipto gobiernu huairia o'mana'uyate. Kenoka' Moisés o'si'poe'uyate. Moisésen hua'oj huayere Diostaj daka' o'noknopoe'uyate. 'Uruda huasi'po o'e, on'no'p' Diostaj o'noknopoe'po gobiernu huairitaj me'pukhue' o'nepo jakyo bapa' puug o'nireganhuahua'uyate. Ken konig Moisésen hua'oj huayere Diostaj o'noknopoe'uyate. ²⁴ Moisés o'kerekepo Diostaj daka' oknopoe'uyate. Israel aratbuttaj Egiptodaribaya' e'atorokta' Diosa do'taj be'tipakne. Moisésa oknopoe'uyate. Huasi'potada Egipto huairien huayobu Moisésaj e'tounhuahua'ika'uytada "Huairien huayobu'ensi'po ehue' ijjej." Oa'uyate. ²⁵ "Egipto huairi ee'ta' pakhue' ijjej. Egiptoeri ettone' pakhue' ijjej. Egipto huairien 'uru aypota' pakhue' ijjej. Do'hued aratbutere Israel aratbutere pai'da e'nopo'ikata' ijpaki," Moisésa Diostaj oknopoe'po oa'uyate. ²⁶ "Diosen Cristo o'tiakapo yoknopoe'po pai'da nopo' unhuahuika' dik ee'nayo kenpa'ti aratbuta do'taj tidike' dik ee'nayo Diosa me'durugpaknanhuahuika'apone, yoknopoe'po. Do Egipto huadaribayo huairitone' ee'nayo sue'da durugda ijjeapet." Moisésa o'no'poe'uyate. ²⁷ Egipto huadaribaya' Moisésa o'hua'uyate. Diostaj oknopoe'po o'hua'uyate. Diostaj oknopoe'po Egipto huairia e'huadiaye okme'pukhue' o'epo okhua'uyate. Diostaj tiahuahue' e'eda oknopoe'po nogdaribayo o'hua'uyate.

²⁸ Okkahuehue' o'nepo fiesta a'kaya'po "Uru'uhua yabataraka', 'uhua mimia akbogpeta' yan'tionhuijkhujkati'. Diosa mona'nok yan'nigpee'." Moisésa buttida oknopoe'po Israel aratbutomeytaj o'mana'uyate. Kenoka' Diosen huata'moneria Egipto aratbuten huakkuru huabokereksi'potaj o'mabueya'uyate. Israel aratbuten huakkuru huabokereksi'potaj mabueyahue' ka'ne'po Israel aratbuta Moisésaj on'nigpee'po, 'uru'uhuataj on'batiarakanpo mimia akbogpete on'tionhuijkhujka'uyate. ²⁹ Moisésere Israel aratbutere Diostaj o'noknopoe'po epog huabed Diosa ee'itandagte o'nokte'g'uyate. Dag sorokjayda o'uyate. Egipto huairien sorotataj e'batahuada on'bata'kotuyate.

³⁰ Nogoknanada Diosen buttida hua'ataj Israel aratbuta o'noknopoe'po Jericó huakka' jak huida' ekbirik kurute huationpia' on'hua'epo on'pijkubere'uyate. Siete huame'noeyo'da on'pijkubere'uyate. O'noknopoenok e'pijkuberede'te Diosa huida' ekbirik o'saka'uyate. E'sakde'te a'barakya'po on'kuduyate. ³¹ Jericó aratbut Israel aratbuten Diostaj pakhue' o'nepo nigpeehue' o'nika'uyate. Rahab ettone' Jericóyo huage'eri o'epo huamune'boeri o'uyate. Rahabnayo Israel aratbuten Diostaj oknopoe'po botta' Israel huabatiahuyeritaj o'batioka'po o'makirega'uyate. Nogok Jericóyo Diostaj nigpeehue' huage'eriomeytaj Israel sorotataj on'barokpo Rahabtanayo arakhue' o'nuyate.

³² Katea' nogpa o'nonapet. Huaknopoe'eritaj aya'tada nogiti nigmadoyahue' dik ijjeapoy. Gedeón Diostaj huadakda oknopoe'ika'uyate. Barac Sansón Jefe David Samuel Diosen huamanbatia'pakerikon huadakda o'noknopoe'ika'uyate. Kenomeytaj aya'tada nigmadoyahue' dik ijjeapoy. ³³ Kenomey huaknopoe'eri huairia Diostaj o'noknopoe'po sorotataere nogbayo huage'eri sorotataj on'barakonhua'po nogdari huairitaj gana ogka'uyate. Nogbayo huage'eritaj 'urua'da on'manika'uyate. "Do'hua on'ta'ka'apone," Diosa o'mana'uynok o'noknopoenok Diosa o'bata'ka'uyate. Diostaj huadakda o'noknopoenok leóna mabokhue'da o'uyate. ³⁴ Bapa' urunanada huaknopoe'eritaj huaboro' ta'akyo juknananada ee'yo on'ma'en'uyng'a bueyhue' o'nuyate. Diostaj o'noknopoe'po meyhue' o'nuyate. Nogomeytaj oknopoe'hue' huage'aria sironpenia e'barakta' e'pakada Diosa o'batihuapoknok on'mon'uyate. Nogomey huaknopoe'eritaj so'arogtada o'maso'teypaka'uyate. O'maso'teypaka'denok kenomeyen taka'taj on'barakuyate. Diostaj o'noknopoe'po gana on'magka'uyate. ³⁵ Botta' ettone'a Diostaj daka' o'noknopoe'ika' nok kenomeyensi'po e'bueyde'te Diosa o'matinepahui'po o'manignoyhuada'uyate.

Nogomey Diostaj daka' o'noknopoe'ika' nok Diostaj eknopoe' kan'batike'po pai'da ee'tada huakupen on'tidukupo kenpa'ti hua'itakpipen on'tidukupo on'batotoke'po, pai'da ee'tada on'mabithuyate. Kenomey huaknopoe'eri o'noknopoe'po okbatikhue'

o'nuyate. Diosere durugnanada e'noeonhuahuika'ta' on'pakpo o'noknopopepo okbatikhue' o'nuyate. Pai'da on'nopo'epo on'buey'uyate. ³⁶ Nogomey Diostaj huaknopoe'eritaj on'tibirae'uyate. Kenpa'ti huiyokbiada o'batibitbita'uyate. Kenpa'ti sirobia huamata'koypita' o'batiduku'uyate. Kenpa'ti hua'ita'pota' o'batiduku'uyate. Kenpa'ti huabakudaj jakyo on'bakudaj'uyate. ³⁷ Kenpa'ti huaknopoe'eritaj on'bapa'ea'uyate. Kenpa'ti huanopota' on'bakteg'uyate. Menpa' yanokbatikapetpi' a'nopogeya'po sironpia on'barakuyate. Konig pai'da huae'eri yudtabayo' o'nepo 'uhuasi'dak on'otika'po nogyo nogyo on'huae'uyate. Pai'da on'nopo'epo on'huae'uyate. Kenpa'ti huaknopoe'eritaj dakhuea'da on'magka'uyate. ³⁸ Kenomey huaknopoe'eri 'urua'da ogkika'uynok oknopogehue' huae'eri huaknopoe'eritaj dakhuea' on'bahuua'ika'uyate. Diosanayo huadakda o'ne o'maknopoika'. Diostaj o'noknopoika'po aratbut ehue' e'ika'yo huae'dik o'nika'uyate. Ote' huakupate on'huae'ika'uyate. Sorokjeyyo on'tayika'uyate. ³⁹ "Doere durugnanada mo'noeonhuahuika'apone." Kenomeyen adhuae'pane'taj Diosa o'mana'uyate. Kenomey aya'ada Diostaj buttida o'noknopoika'uyate. Kenomeynayo Diosyo huahued on'mabuey'uyate. ⁴⁰ Kenomeytere oro'omeytere Diosa 'urua'nanada mogka'apone o'nopogeyate. Oro'omeytaj kenomeytere 'urunopo'da mogka'apone. Onokteteyo' dakhuea' e'ka'taj mo'nopo'yareapone.

12

Jesústayo'da daka' mo'noknopoehuahahuika'.

¹ Ken a'nennanada nogok nogok noga noga Diostaj buttida o'noknopopepo on'nigpeika'uyate. Kenomey 'urua'da o'noknopoika'uyate mon'matinopog. Oro'omey konigti huadakda aknopoikaya'po huakka'da kateta'pi' eretpakhue' mo'nika'. Diostaj huadakda aknopoikaya'po kateta'pi' mepu'kehue' mo'nika'. Dakhuea' e'ka'ta' pakhue' mo'nika'. Diostaj huadakda aknopoikaya'po dakhuea' e'ka' mon'batik. Diostaj huakka' mon'deretpakpo huadakda mo'noknopoika'. Nogok nogok mo'noknopoika'. Batikhue'ada mo'noknopoika'. ² Jesúsa huakkuru huamaknopoega'eri oro'omeytaj mo'manopogeyu'ne. Kenpa'ti Jesúsa huamaknopoega' nogiti nogiti dakuapa mo'manopogey'ika'ne. Dakhuea'da huaka'eritaj cruzte konig castiga ogka'po gobiernoen sorotataa o'darakika'uyate. Diosa o'paknok Jesús cruzte pai'da o'nopo'epo, cruzte o'betpo bira'dik ee'pi' mepu'kehue' o'uyate. Diosere durugda ijjeapoy Jesúsa o'nopogeyate. O'bueydepo kurudyo Diosyo o'behuikyate. Diosere Huairitone' o'epo o'mata'mona'ika'.

³ Opudomey Jesucristotaj moknopopepo suhue'da pai'da mo'nopo'ika'. Jesúnayo diga'nanada pai'nananada o'nopo'uyate. Dakhuea' huaka'eriomeya' diga'da on'huadiaypo cruzte on'beta'uyate. Kenda mo'tinopoika'po Jesústaj oknopogebatikhue' ya'nika'. Pai'da mo'nopo'epo oknopogebatikhue' ya'nika'. Jesústaj daka' yanoknopoika'. ⁴ Jesús Diostaj oknopopepo pai'nanada o'nopo'epo o'buey'uyate. Opudomeynayo Diostaj moknopoika'po bueyhued mo'ene. ⁵ Oro'omey konig ke'nensi'potanig Diosa 'urua'da mo'boroay'uyne. Menpa' okkahuehue' moet.

Opudomey huaknopoe'eri konig do'huedsi'po on'taene. Do'taj men'nigpeike'po nama'da eka'nayo konig isi'potaj egkapa' castiga ogka'apone. Do'taj men'nigpeike'po castiga ogkika'apone. Kenpa'ti do'hua castiga egka'de'te do'taj oknopogebatikhue' ya'nika'. ⁶ Kena'po Huairi Dios di' mo'epo oro' nama'da e'ka'te 'urua'da mo'manmadikegka'ne. Oro'omeytaj konig ke'nensi'po mo'taene. Dakhue' e'ka'te konig isi'potaj castiga mogka'ne. Apagba'a oa'.

⁷ Opud kan'nigpeike'po Diosa castiga egka'nayo okbatikhue'da Diostaj yanoknopoika'. Konig huaoa isi'potaj 'urua'da o'manmadikika', konigti Apag Diosa opudomeytaj 'urua'da mo'manmadikegkika'ne. Isi'po huaojtaj kanigpeike'po huaoa daka' castiga o'magkika'. Konigti Diosa opudomeytaj mo'manmadikegkika'po daka' castiga o'magkika'.

⁸ Aya'tada Diosen isi'potaj Diosa 'urua'da o'manmadikegkika'po suhue'da castiga o'magkika'. Opudomeytaj Diosa castiga ogkahue' ee'nayo Diosensi'po hueretda ehue' mo'ene. ⁹ Kenpa'ti a'nennada oro'omey huasi'poted oro'omeyen huaoen jakyo o'ika'uyne. Huaoen hua'a ka'nigpe'po oro'omeyen huaoa suhue'da castiga mogkika'uyne. Oro'omeytaj castiga e'magka'de'te onte'ti daka' o'kika'uyne. Huaojtaj huadiyhue' o'uyne. Apag Diostanayo bo'eretpakpo nogiti nogiti mon'nigpeika'.

Oro'omeytaj suhue'da castiga egka'nayo ida mon'nopo'korea'. Ida onte'ti Apag Diostaj mon'nigpeika'po Diosere mon'noeonhuahuika'. ¹⁰ Oro'omey huasi'poted, "Do'huedsi'potaj huadakda ijmanmadikay." Oro'omeyen huaoa konig on'pakpo a'manigpeeyaya'po suhue'da castiga mogkika'uyne. Suhue'da huabayok oro' e'kerekdete castiga mogkika'uyne. Oro'omey huadaknanada kagkike'po Diosanayo huadaknanada bota'ka'ne. Konig Dios huadaknanada o'e, oro'omey konigti ka'nike'po Diosa suhue'da

castiga mogkika'nok Diosen 'urua'nanada kika'dik o'ika'apone. ¹¹ Oro'omeytaj Diosa a'manmadikegkikaya'po suhue'da castiga e'magka'te oro'omey pakhue' o'epo pai'nanada o'nopo'etuyyo nogokda Diosa oro'omeytaj suhue'da castiga egka'de'te kirigayo' huadakanada o'kika'apone, onte'ti Diostaj kirigayo' o'nigpeika'apone. Kenpa'ti Diostaj o'nopo'durugpakonhuahuika'apone.

Diosa ena'te kaeya' onahue' yanika'. Yanoknopoe'po, yan'nigpeikati'.

¹² Kenpa'ti Diostaj mo'nigpeonhuahuika'depo onte'ti huadakda kakahue'dik moet, suhue'da oknopoe'dik moetpi', Diostaj nogiti nogiti yan'nigpee'. Onte'ti daka' yanoknopojika'. Diostaj yan'nigpeika'. ¹³ Jesucristoen butukdag yan'dukpo yan'huati'. Jesucristoen hua'a daka' yag'kikati'. Opud Diosen hua'a 'urunanada bo'kika'nok nogomeya' sigda eknopoe'ada opudtaj on'tiahuaydepo okbatikhue' o'nepo nogiti daka' o'noknopoe'apo. Nogiti daka' on'nigpeika'apo.

¹⁴ Aya'tada bahuadiyhue' yanika'. Aya'tada e'maboyta' pakhue' yanika'. Aya'tada e'manoeya'ta' yan'pakika'. Diostayo'da e'nigpeikata' yan'deretpakikati' Diosenyo'da huadakananada e'kikata' yan'deretpakikati'. Diosenyo'da huadakanada kakahue' ee'nayo Huairi Jesucristoen noeonhuahuikahue' mo'ea'apone. ¹⁵ Opudomey huaknopoe'eritaj aya'tada Diosa e'tihuapokta' bo'tipakika'ne. Aya'tada 'urunopoa' egkata' bo'tipakika'ne. Opudomeyere sue'da huaknopoe'eri ekbatikta' on'pakpo nama'da ogkika'. Diostaj yan'nopo'korea' yan'maboroayika'. Kenpa'ti nogtipi' huaknopoe'eri nama'da e'kika'nayo nama'da e'manmadika'nayopi' ke'na konig pai'nanada hueymeihue' o'e. Nog huaknopoe'eri on'tiahuaypo on'peepo onte'ti Diostaj oknopohue'dik yanikapet. Nama'da huamanmadika'eritaj yan'boroay. Onte'ti Diostaj ya'nigpeika'. Nama'da manmadikahue' yae' yan'maboroay. ¹⁶ Be'api' nogen huatoe'taj bakdejhue' yanika' huayahuaya yan'maboroayti'. Kenpa'ti be'api' Diosen hua'ataj pakhue' ee'nayo nogiti nogiti Diosen hua'ataj yan'pakti', huayahuaya yan'manikati'. Konig Esaú Isaacen huakkuru huasi'po o'ka'uyate konigti kahue' yane'. Huayahuaya yan'manati'. Huakkurueri isi'potaj Diosa 'urua'da o'ta'kika'uyate. Esaú huama'buyen aypota' o'pakpo, Diosen e'ta'kika'ta' pakhue' o'epo huama'buytaj o'yokuyate. Aypotehuapa' o'yokuyate. Huama'buyen aypo o'bape'uyate. ¹⁷ Nogok Esaúen huama'buytaj Diosa huaboa'da huadakanada o'ta'kika'uyate. Esaútanayo ta'kahue'da o'uyate. Diosa huadakanada be'ta'ke'po e'eretpaktada ta'kahue' o'енок o'huikuynig'a, Esaú diga'da o'huikuuyate.

¹⁸ Konig opudomey en adhuea'pane'taj Israel aratbuttaj Diosa o'mana'uyate. Konigti opudomeytaj manahue' mo'ene. A'nennada Egipto huadaribaya' o'norokondepo nog huadaribayo o'nede'po Dioste ote'yo on'huahua'uyate. Moisésayo'da Diosen hua'ataj a'eya'po ote'yo o'huabehui'uyate. Dios o'te'te o'epo huiyoknanada o'uyate. Diga'nanada e'bakpak on'tiahuayuyate. Sikkiregnanada ee' on'tiahuayuyate, konig e'sihui' siky o'ntiahuayuyate. Huiyoknanada o'epo, diga'nanada e'bakpak on'tiahuayuyate. ¹⁹ Trompeta 'utta'nanada ea'te on'pee'uyate. Kenoka' Diosen hua'a huiyoknanada o'uyynok adhuea'pane'a on'peede'po, "On'te'ti onahue' moe'." Diostaj o'nona'uyate. ²⁰ "Aratbut 'uhuapi' huatota'poya' ote'te e'behuiknayo kabueye'po huida' yan'pa'ea'ti'." Diosa o'mana'uyatenok. Diosen hua'ataj nigpeehue'dik o'nuyate. ²¹ Diostaj o'tiahuaypo, "Ijme' pukpo ijjirigamey." Moisésada oa'uyate.

²² Oro'omeynayo Jesucristotaj oknopoe'po Diosen ote' Siónyo o'huahua'depo, kenpa'ti Dios huanoeonhuahuika'erien jakyo o'huahua'depo Diosen jak Jerusalén kurudy o'huahua'depo. Diosen huata'moneri Diostaj a'batadi'keya'po egkupopakyo o'huahua'depo. ²³ Kenpa'ti huakka'da huaknopoe'eri Diosensi'po o'nepo ogkupopakpo kenomeyendik Diosa kurudya' o'manigmadoya'uyate. Kurudy on'hua'apo. Diosere on'noeonhuahuika'apo. Kenomey Diosen 'uru huaknopoe'eritaj oro'omey konig o'bahuahua'depo. Kenpa'ti Diostaj oknopoe'po konig o'huahua'depo. Dios huairi o'epo dakhuea' huaka'eritaj kenpa'da castiga o'magka'apo. Huaknopoe'eritaj o'manoeanhuahuika'apo. Kenpa'ti huaknopoe'erikudak kurudy Diosere huadakda o'ne Diosa 'urunopoa'da o'magka'depo. Kenomeytaj oro'omey o'bahuahua'depo. ²⁴ Jesús a'manopo'yareaya'po mo'nigbueypo mimia mo'ngtita'huarakuyate. Jesús huabo hua'a konig dakhuea' e'ka' huamanopo'yarea' hua'a o'mana'uyate. Jesús taj kenpa'ti Jesús en mimitaj oknopoe'po Jesús en mimia oro'en dakhuea' e'ka' bakkahuea'dik o'e oknopoe'ne. A'neneri Abel Diostaj 'uhua' o'nigarakpo o'mimihua'uyate. Ken mimianayo dakhuea' e'ka' okkahueahue'dik o'e o'nope'ne. Ken konig oknopoe'po Diostaj meyhue'da o'tiikay.

²⁵ Konigepo Diosen e'mana' hua'ataj oknopoe'po nigpee'dik o'ika'ne. A'nennada ote'kupata' Israel aratbuttaj Diosa o'mana'uyate. Israel aratbutnayo e'nigpeeta' pakhue' o'nuyate. Diosa castiga egka'te okmonhue'dik o'nuyate. Castiga o'magka'uyate. Oynayo kurudya' Diosa mona'ne. Oknopoe'po nigpeedik o'ika'ne. Buttida o'nona'ne.

Nigpēehue' ee'nayo dapita' castiga mogka'apone. Okmonhue'dik o'ēapone. ²⁶ A'nennada ote'kupata' Diosa o'mana'uyate. Diosa e'mana'te huadari o'iyeg'uyate. "A'ti onte'ti huadaritaj ijjiyega'apoy. Kurudtakon ijjiyega'apoy." Oynayo Diosa o'manade'uyate. ²⁷ "Onte'ti ijjiyega'apoy." Diosa oa'uyate. Konigepo aya'da Diosa o'ka'uyatenig o'iyega'apo. Nogtipi' yahuehue'da o'ēapo. Dios, Jesucristoere, Diosen aratbutere Diosen huata'moneriere batikhue'da on'noehuahauka'apo o'noḡene. ²⁸ Dios oro'omeyen huairia moknopōēa'uyne. Oro'omey Diosensi'po o'mauyne. Diosere o'noehuahauka'apone. Kenpa'da bueyhue'dik o'eonhuahauka'apone. Konigepo "Huadakda i'kika'. Huadakda i'ika'." Diostaj mo'nona'ika'. Diostaj mon'mepu'kepo mo'noknopōepo mo'nigpejika'apo ²⁹ Dios konig huamahūig ta'akonig huiyokda o'epo oknopōehue' hūaē'eriomeytaj castiga o'magkadhuahauka'apo.

13

Diostaj a'durugpakaya'po 'urua'da nigkika'dik o'ene.

¹ Ken bakbatikhue'ada huayahuaya di' yan'maika'. Konig huama'buytaj di' mo'maika'nig konigti huayahuaya di' mon'maika'. ² Bepi' en'tiaknayo di' yan'maepo jakyo yan'bakudati'. Bakkahuehue' ya'nepo yan'bakudati'. Suhue'ada Diosen huata'moneritaj o'kijehue' e'ēada on'bakuda'po on'tobape'uyate.

³ Jesucristotaj huaknopōē'eri huabakuda' jakyo e'ne'te kenomeytaj bakkahuehue' ya'nepo yan'matinepahui'po yan'tahuadepo aypopi' yan'bayokikati'. Nog huaknopōē'eritaj dakhuea' e'magka'nayo pai'da en'noḡe'nayo pai'da huāē'eritaj yan'matinepahui'po kenpa'ti opudpi' pai'da nopōē'dik mo'ēapet.

⁴ E'tōepakde' ee'nayo daka' yan'tōjika'. Kenpa'ti nogen huatōē'taj bakdejhue' yanika'. Nogen huatōē'taj e'bakdejnyo dakhuea'da boka'nok Diosa castiga mogka'apone. Huatōēbet e'ēanayo huaboerepi' mune'yoerepi' bakdejhue' yanika'. Nogtaj e'bakdejnyo dakhuea'da boka'nok Diosa castiga mogka'apone.

⁵ Huakupeta' eretpakhue' yanika'. Katepi' mo'tamaenigyo'da kentaj yan'todurugpak. Huakka' e'tamaeta' pakhue' yanika'. Kena'po "Opudtaj on'matounhuahauka'apone. Opudere o'ika'apone. Okeyahue'dik o'ika'apone." Apag Diosa mona'uyate.

⁶ Be'api' huabokereka do'taj dakhueapi' ogka'dikpi' menet. Do me'pukhue' ijikay. Dios Huairia mentihuapokika'nok ijnopōey. Kenda daka' o'noḡōepo a'dik o'ika'ne.

⁷ Opudomeyen huakkuru huairikudak Jesucristotaj 'urua'nanada o'noknopōjika'uy. Opudomeytaj Diosen hua'a mon'madikika'uyne. Diosen 'urua'da on'kika'uy. Konig kenomey ogkika'uy daka' yan'noḡōjika'po konigti yag'kikati'.

⁸ A'nennada Jesucristo Diosen Huasi'po o'ēpo 'urua'nanada o'ikame'uyate. Oytion Diosen Huasi'po o'ēpo 'urua'nanada o'ika'. Nogok nogok Jesucristo Diosen Huasi'po o'ēpo konigti 'urua'nanada o'eonhuahauka'apo. ⁹ Jesucristo 'urua'nanada o'ika'nok Jesústaj 'urua'da e'manmadika' mo'pēē'uyne konigti daka' yanoknopōjika'. Nogda nogda huamanmadika'eri opudomeyere en'tiaknayo nogpa'da en'manmadika'nayo kenomeytaj nigpēehue' yanika'. Nogda aypo bape'dik mo'ene. Nogdanayo bapehue'dik mo'ene. Nogda huaen bape'dik mo'ene. Nogda huannayo bapehue'dik mo'ene. Suhue'ada huamanmadika'eri nama'da mona'apetpi'. Kenomeytaj e'nigpēē'nayo Diostaj 'urunopo'da ngehue'dik mo'ēapone. Diostanayo Jesucristoeretanayo oknopōēnok Diosa mo'tinepahui'po 'urunopoa' mogkika'apone.

¹⁰ Jesucristoa cruzte mo'nigbuey'uyate. Oro'omeytaj huamanopo'yarea' cruzte mo'nigbuey'uyate. Cruzte mo'nigbuey'uyate oknopōjika'nok Diosa mo'nopo'yareadhauhuika'ne. Judío sacerdote huasi'dakak huakudika'erianayo 'uhua on'batiarakika'po on'mahuigika'. Aya' kenpayo'da o'noknopōepo Jesús cruzte mo'nigbuey'uyate oknopōehue' o'nenok Diosa dakhuea' e'ka' manopo'yareahue' o'maeapo. ¹¹ Judío sacerdote huairi Moisésen hua'ataj on'pēepo ogkika'. Jesucristotaj oknopōehued o'nepo 'uhuatag on'batiarakika'. Diosa dakhuea' e'ka' kabakkahue'po 'uhuatag on'batiarakika'po Diosen 'uru huid jakyo adkorepen mimi on'tohua'ika'. Diosen manpotone'taj on'tionhuikhuijika'ika'. On'tionhuikhuijika'depo huakka' jakya' adteda 'uhua huāso' on'tohua'po adyoda on'mahuigika'. ¹² Jesústaj kenpa'ti huakka' jakya' adyonda on'tohua'depo o'darakuyate. Jesús en mimianayo konig dakhuea' e'ka' kabakkahue'po Diostaj 'urunopoa' kamaḡke'po Jesús pa'pai'da mo'nignopo'epo o'manigbuey'uyate. Huakka' jakya' adyenda o'manigbuey'uyate. ¹³ Konig judío aratbut nama'da ogkika'po Diosen kahue' o'nika'. Konig ogkika'nig'a konigti kahue' mo'ne. Jesucristotayo'da mo'noknopōjika'. Jesústaj oknopōjika'nok oro'omeytaj bo'tierikapet, bo'huadiaypo dakhuea' bo'huaa'apetpi'. Konig Jesústaj dakhuea' on'huaa'uyate konigti oro'omeytaj dakhuea' bo'huaa'apetpi'. Moisésen hua'a huakika'erite

mo'nokhua'. Jesucristoen huaknopog'eri ijyey huaa'eriere mo'nika'. ¹⁴ Indariyo aratbut noonhuahui kahue' o'neapo. Diosen aratbutnayo kurudyo on'noonhuahui ka'apo. Kurudyo Diosen aratbutere e'noonhuahui ka'ta' o'pakne. Oro'omeytaj e'tieriknayo dakhuea' e'huaa'nayopi' kenpa'da kade'. ¹⁵ Jesucristotaj oknopogepo, o'nigpeepo, "Dakiti Dios, 'urua'nanada mo'nigka'uyate, huadakda mogkika'ne. 'Uruda i'ika'ne Apag Dios," mon'tiona'pakika'. "Dios 'uruda o'ika'. Huadakda megkika'ne." Nogomeytaj mon'manbatia'pakika'. ¹⁶ Okkahuehue' ya'nepo huadakda yan'mantihuapokika' kenpa'ti okkahuehue' ya'nepo katapi' mo'tamaenig yan'mabayokika'. Pai'da huae'eritaj yan'mabayokika'. Kenda e'kika'nayo Dios durugda o'eapo.

¹⁷ Opu domeyere suhue'ada Jesucristotaj o'noknopogepo Diosen 'urua'da ogkika'po huaknopog'eritaj huamatog'eri huairi o'ne. Kenomeytaj yan'nigpeika'. Opu domeyen huabatihuapokeri o'nepo daka' moknopoi ke'po tihuapokika'dik mo'ene. Cristo onte'ti e'tiakte "Huaknopog'eritaj huadakda ijbati huapokikamey." A'dik o'neapo. Opu domeytaj e'batihuapokte huadakda e'nigpe'e'nayo durugda o'neapo. Daka' nigpeehue' ee'nayo suhue' o'neapo kenpa'ti pai'da o'neapo.

¹⁸ Do'taj men'nigtiona'pakika'. Huadakada ijkikaya', ijnopogey. Aya'da katapi' 'urua'da e'kikata' ijpaki. ¹⁹ Opu domeytaj e'nigkumejta' e'pakada menpa' kumejhue'dik ijyede y. Ida kumejdikada ijyepet mentiona'pakti'.

Huaknopog'eritaj Diosa daka' kamagkike'po o'manigtiona'pakpo huadik on'manigdikta'mona'uyate.

²⁰ Opu domeytaj ijmanigtiona'pakpo, "Diosa huamanoeya'eria mo'matoene. Huabueya'da ee'tada Huairi Jesucristotaj i'noyhuada'uyate, Dios. Oro'omey huaknopog'eri konig Jesusen oveja o'ene. Jesus oro'omeyen huamatog'eri o'e. Oro'omeytaj a'manopo'yareaya'po kenpa'ti a'manoeanhuahui kaya'po mo'nigbuey'uyate. Jesusa mo'nigbuey'uyatenok oro'omeytaj mo'nopo'yarea'apone daka' oknopog'dik o'ene. ²¹ Ontaj kan'nigpeike'po 'urunopoa' Jesucristoen huaknopog'eritaj yamagkikati'. Konig o'na yapakpo yamagkikati'. Jesucristo o'nen Huasi'potaj o'noknopogepo 'urua'nanada kika'dik o'neonhuahui ka'apo. Cristo 'urua'nanada o'ika'." Diostaj ijmanigtiona'paki.

²² Sue'da ijnigmadoya'depo opudomeytaj mo'maboroayne. Daka' yan'nigpeika', egomey, pogomey. ²³ Timoteo oro'omeyen huama'buytaj huabakuda' jakya' o'noroka'deme'te, yan'nopog'. Ida e'tiaknayo opudyo ijtohua'apoy.

²⁴ Aya' huaknopog'eri huairitaj oro'en huadik yan'madikta'mona'. Aya' huaknopog'eri huama'buyeretaj huaidpoeretaj huadik yan'madikta'mona'. Italiayo huae'eriomey huama'buyakon huadik on'madikta'mona'.

²⁵ Opu domey huaknopog'eritaj Diosa daka' mo'nigkike'.

SANTIAGO Santiagoa o'manigmadoya'uyate.

Judio huaknopo'e'eritaj o'manigmadoya'uyate Santiagoa.

¹ Do Santiago ijje. Diosen Huairi Jesucristoenere huanaba' ijje. Opud Israel huaknopo'e'eritaj o'nigmadoya'ne. Nog aratbutenbayo nogbayo nogbayo mo'ika'ne. Saludos on'dikta'mona'ne.

Diosa daka' mo'nopoe'a' nok huadakda kika'dik o'ene.

² Kenoka' pai'da e'nopo'epi' dakhue' ee'pi' pai'da ee'pi' mon'durugpakika'. ³ Oro' oknopoe'batikdikpi' ka'ne'po e'dikdikpi' nogiti nogiti Diostaj daka' mo'noknopo'ika' Diostaj mo'noknopo'eonhuahuika'po batikhue' mo'nika'. ⁴ Nogiti nogiti eknopo'ika'nayo dakhuea' e'ka' kikhue'dik o'ene kenpa'ti kenda Diosa o'pakika'nig nogiti nogiti kika'dik o'eonhuahuika'apone. Dakhuapa Dios Huairitaj moknopo'eonhuahuika'apone.

⁵ Opudomeytaj nogda nogda dakhuea' kagke'po e'dikdikpi' katepi' e'ka' nopoe'hue'da ee'nayo Diostaj yan'tiona'pakikati'. Do'taj konigyo'da daka' e'kika' menopoe'a', yan'tiona'pakikati'. Diosa bo'tihuapokpo daka' e'kika' mo'nopoe'a'apone. Diosa sue'nopo ehue' o'epo e'tihuapokta' o'pakpo daka' e'kika' mo'nopoe'a'ika'apone. ⁶ "Daka' e'ka' menopoe'a', Dios." Yan'tiona'pak. Diosa mo'nopoe'a'apone. Daka' yan'no'pojika'. Diostaj daka' oknopoe'hue' ee'nayo tihuapokhue'dik mo'ika'apone. ⁷⁻⁸ Be'api' nogpa' nogpa' o'nopoe konig oy Diostaj oknopoe'eme'te oknopoe'hue' o'epo kentaj Diosa tihuapokhue' o'ika'apo. Daka' huakika' nopoe'ahue' o'epo.

⁹ On pai'da huae'eri ee'pi', eg', Cristotaj iknopoe'po yan'durugpakika'po Diosensi'po i'ene. ¹⁰ Konig huakhuen ida o'aypo okhuenkahua'ika' konigti huakka'da huamatog'eri a'ti on'mabueyikaponok konigepo Diostaj kanoknopo'epo kan'durugpakike'. ¹¹ Kenoka' niokpo o'behuikdepo diga'da o'ta'tepo huakhuen ida okhuenaya'ika' huehuela'da o'kotika'. Ona'ti 'uruda ehue' o'epo. Huabokerek huakka' on'mato'ika' konig huakhuen o'nepo, e'baa'ika'pi' ida on'buey.

Kenoka' dakhuea' kagke'po e'dikdikte dakhuea' kahue' yanika'.

¹² Opuda dakhuea'da kagke'po e'dikdikte dakhuea' kahue' e'ika'nayo durugda mo'ika'apone. Nogok nogok dakhuea' kagkike'po e'dikdikte kahue' e'ika'nayo:

—"Huadakda bo'kika'po dakhuea' kagkike'po e'dikdikte dakhuea' kikhue' mo'ika' nok huairi mo'epo do'hued jakyo doere yan'noeonhuahuika'." Do'hua o'nona'apone. —Kenda Diosa huadi huae'eritaj o'mana'uyate. ¹³ Kenokapi' dakhuea' kake'po Diosa medikdikne nopoe'hue'dik yanika'. Dios kenpa'da huadaknopo'da o'ika'. Dakhuea' kake'po Diosa madikdikhue'dik o'e kenpa'ti dakhuea' kagke'po Diosa oro'taj dikdikhue'dik mo'ika'ne. ¹⁴ Huakkuru oro'en e'pakika'a dakhuea' e'ka' huanopoya'da o'eretpakpo ¹⁵ nogok diga'da o'eretpakpo huaboa'da dakhuea'nada o'kika'ne. Ken dakhuea'da e'kika'nayo kenpa'da o'bueyapone. Diosere ehue'dikda o'ika'apone.

¹⁶ Huata'da nama'da nopoe'ahue' mo'nika', huadi'da egomey pogomey. ¹⁷ Katepi' Diosa mo'nigkika'ne kenpa'ti bo'tihuapokika'ne kenpa'da huadakda o'ika'. Diosya' kurudya' kenpa'da huadakyo'da bo'yokika'ne. Niokpo puugere aya'da siokpoere Diosa o'kuyate. Niokpo sikyo ta'tehue' o'ika'. Siokpo puugere huame'noe ta'tehue' o'ika'. Diosnayo huakjey huaka'eri huadak o'ika'. Diosnayo nogok nogok konigti huadak o'ika' kenpa'ti nogok nogok konigti huadak o'kika'. Nogpa' nogpa' manahue'dik o'ika'. ¹⁸ Dios o'pakpo ke'men buttida hua'aa mo'nopo'noika'ne. Konig Diosen huakkuru'eri huasi'po konig 'urusi'po Diosa e'bae'po mo'nopo'noe'anhua'ika'ne.

Nama'da Diostaj kikhue' mo'nepo 'urunopoda 'urua'da mogkika'.

¹⁹ Konigepo do'hued huadi'da egomey pogomey Diosbata' e'peeta' yaderetpakika'. Daka' yan'nigpe'ika'. Daka' nopoe'hue'ada ida e'manmadika'ta' pakhue' yane'. Daka'da e'peepi' diayhue' yanika'. ²⁰ Kena'po oro' o'diaypo kenda Diosa o'paknig kikhue'dik o'ene. O'diaypo Diostaj durugpakahue'dik o'ene. ²¹ Kenpa'ti aya'da dakhuea' e'nopoe' aya' dakhuea' e'kika' kenpa'da mon'batik. Apagba' o'peedeme'ne kenpa'ti huaboa'da o'peepo huanopoya'da daka'da mon'nigpe'ika'. Apagba' 'urua'da ogka'dik mo'ene. Oro'taj Diosere onte'ti noe'anhua'ika'dik mo'epone.

²² Diosenba'taj daka'da mon'nigpe'ika'po mogkika'. E'peeda kikhue' ee'nayo nama'da on'pee. ²³⁻²⁴ Be'api' huabokerek Apagba'taj o'peepo kate kika'dik ijje huaboa'da o'nopo'enig'a kikhue' ee'nayo ken konig huabokerekpi' sigda o'koktiahuayatupo konig huakok o'enig huaboa'da o'nopo'enig'a ida okkahue'ika'. ²⁵ Diosen huadak hua'a

'urunanada o'nenok e'nigpeikata' o'pakpo Diosen huadak hua'a okkahuehue' mo'nepo mon'nigpeika'po mogkika'. Diosen huadak hua'a o'nigpeika'po durugnanada o'ika'apone. ²⁶ Be'api' Diosen ijkkikay e'nopoeada dakhue' o'adhuauika'po batikhue'dik e'eda Diosen ijkkikay nama'da o'nopoenig'a Diosen kahue'dik o'ika'. ²⁷ Diostaj e'batadi'kea'ta' e'paknayo Diosen e'kika'ta' e'paknayo kenpa'ti Apag Diostaj e'durugpaka'ta' e'paknayo pai'da ayhuayotaj ayhuaeretaj di' yan'maepo yan'tihuapokika'. Konig nog aratbut dakhuea'da on'kika'nig konig kikahue' yanika'. Kenda Diosa o'pakika'.

2

Huakka' huatamae'eritaj e'pakada pai'da huage'eritaj pakhue' ee' nopoehue' mo'nika'.

¹ Do'hued huaknopoe'eri egomey pogomey, Jesucristo Huairitaj daka' mo'noknopoika'po be'edpi' huakka'da o'tamaenok huadakda o'e nopoehue'dik mo'nika'. Noga pai'da ee'te kennayo dakhue'da o'e nopoehue'dik mo'nika'. ² Opud e'kupopakya' Diostaj e'batadi'kea'yo huairi e'kudnayo oro huabapiokot o'matopepo 'urua'da yudtaj o'otpo kenpa'ti pai'da huage'eri e'kudnayo yudtatone'da o'otpo. ³ Urua'da yudtaj e'huaottaj bo'tihuapokpo, "In 'uru huahuadte yahuad." Ea'ada pai'da huage'eritaj "Ayopi' yabo". Sorokte yahuad," ena'nayo ⁴ dakhuea'da ka'dik mo'ene. Opudpi' aya'da konigti huadak mo'ene. Huairinayo huadak o'ne. Pai'da huage'eri dakhue'da o'ne. Nama'da mo'nopoenig'a dakhuea'da mo'nopoe. Ken konig dakhue' o'e.

⁵ Yan'pee', huadi'da egomey pogomey. Diosa huakka' pai'da huage'eritaj o'bae'ika'. Kenomeya Jesucristotaj daka'da o'noknopoika'po Diosere Jesucristo huairiere durugda on'neonhuahuika'apo. Aya'ada Diostaj huadi'da o'nepo Diosere o'neonhuahuika'apo. Diosa kenpa' oa'uyate. ⁶ Pai'da aratbuttaj dakhuea'da mo'manika' nok on'bira'ika'. Huairitaj huadakda bo'kika'nig'a huakka'da huamatoge'eria opudtaj dakhuea'da mo'nika'ne kenpa'ti opudtaj dakhuea' a'huaaya'po gobierno huairite bo'tohua'ika'ne. ⁷ Huairi huakka' huamatoge'eria Jesucristoen huadiktaj dakhuea'da on'huaa'ika'. Ke'nen 'uru huadik opud mo'diktojika'ne.

⁸ Konig o'na huata'da huakka' i'pakika'nig nog aratbuttakon konigti huakka' di' yan'maika'. Kenda Dios Huairia Apagba'te o'mana'ika'. Kenda e'kika'nayo huadaknada bo'kika'ne. ⁹ Huakka' huamatoge'eritaj di'da e'maika'ada pai'da aratbuttaj dakhuea'da e'kika'nayo Diosen e'mana'taj nigpeehue' mo'ika'po dakhuea'da bo'kika'. ¹⁰ Diosa huakka'da huadik oro'taj mona'uyate. Moisesenba'taj aya'da nigpeika'dik o'ene. Oro' nog aya'da e'nigpeeada nogdiktida nigpeehue' ee'nayo Diostaj dakhue'da o'e. Konigti Diostaj nigpeehue' ee' o'e. Dakhuea'da o'e. ¹¹ "Nogen huatoge'taj bakdejhue' yanika'." Diosa o'mana'uyate. "Nogtaj yadiaypo arakhue' yanika'." Kenpa'ti nogdakon Diosa o'mana'uyate. Nogen huatoge'taj bakdejhue' e'ika'ada nogtaj e'araknayo aya' Moisesenba'taj nigpeehue'da i'ene. Dakhuea'da i'ka'ne. ¹² Jesusen huadak hua'a o'pakpo o'nigpeika'ne. Oro' e'nigpeika'nayo Diosa di' mo'epo, "Huadakda bo'kika'uy." Mona'apone. Konigepo nogomeytaj di' mon'maepo 'urua'da mo'da'ika' kenpa'ti huadakda mogkika'. ¹³ Oro'a pai'da huage'eritaj kan'matinepahuike' Diosa kenda o'pak. Oro' nogomeytaj matinepahuihue' ee'nayo Diosa oro'taj tinepahuihue' mo'ea'pone. Oro' pai'da huage'eritaj e'matinepahui'nayo Diosa bo'tiahuaypo oro'taj mo'tinepahui'po dakhuea' bo'kika'ne onahue' mo'ea'pone.

Diostaj eknopoe'nayo urudayo' yag'kikati'.

¹⁴ Diostaj Jesuseretaj yoknopoe. Opuda ea'ada pai'da aratbuttaj tihuapokhue' e'ika'nayo "Diostaj yoknopoe," nama'da boa'nig'a Diostaj nama'da moknopoeneg'a Diosa dakhuea' e'ka' nopo'yareahue' mo'ea'pone. ¹⁵ Huaknopoe'eri huama'buy huidpopi' pai'da ee'nayo yudtaj toehue' ee'nayo aypopi' toehue' ee'tada ¹⁶ "Urua'da yahuati', yudtaj yatoge', Diosa mebayoke'. Aypo yabape', Diosa mebayoke'." Opud Jesusen huaknopoe'eria ea'ada yudtaj yokhue' ee'nayo aypo yokhue' ee'nayo kenda nama'da ea' dakhue'da o'e. ¹⁷ O'na Cristotaj yoknopoe ea'nayo nogomeytaj daka'da tihuapokika'dik i'ene. Tihuapokhue' ee'nayo nama'da Cristotaj iknopoene, do'hued huama'buy.

¹⁸ Sue'dada Diostaj yoknopoe kenpa'da oda'ika'. Noga kenpa'da huadak ogkika'. Huadak kikahue' ee'nayo Cristoen huaknopoe'eri o'e do oknopoehue'dik o'ene. Nogomeytaj doa e'tihuapokika'nayo Cristoen huaknopoe'eri o'e nopoe'dik mo'ene. ¹⁹ Nogtida Dios o'ika' mo'nopoika'ne. Kenda huadak ee'pi' huadak kikahue' ee'nayo onte'ti Diosere noehue' mo'ika'apone. Toto' kenpa'ti Diosen huadik eknopoeada diga' o'nokme'pukika'. ²⁰ Diostaj ijnopoe'epoyo'da dakuapa o'e mo'nopoe'epo huadak kikahue' ee'nayo kenda Diostaj eknopoe' dakuapa ehue' o'e. ²¹ Menpa' bokkahue'de. A'ennada Diosa oro'en adhuea'pane' Abrahamkudaktaj "O'neni'po menigarak," ona'uyatenig. Kenoka' Diosa Abrahamtaj ena'te Abraham Diostaj o'nigpeika'po huasi'po Isaactaj a'nigarakya'po ote'yo

o'tohua'uyate. "Huadakda j'ene." Diosa Abrahamtaj ona'uyate. ²² Ken Abraham Diostaj oknopoejo Diostaj konig dakhuaapa o'nigpee'uyate nopoe'dik mo'ene. Diostaj eknopoika' e'nigpeika'ere Diosa o'pakika'. ²³ Apagba' oa'uyatenigda Abraham o'nigka'uyate. Do'taj meknopoika'nok "Huadakda j'ene, Abraham." Diosa ona'uyate. Kenpa'ti Dios Abrahamtaj huadi'nada o'tajika'uyate.

²⁴ Diostaj moknopoenok kenpa'ti mo'nigpeika'nok "Huadakda mo'ene." Diosa ona'dik mo'epone. Eknopoejo'da dakhuaapa ehue' o'e. ²⁵ Konigti Rahab huakupete huabakdejeri e'eadabotta' Diosen aratbuttaj o'batihuapoknok, "Huadakda j'ene." Diosa ona'uyate. Judio aratbut huata'mona'eritaj Rahab ke'nen jakyo sorotatajata a'batihuapokya'po o'bakuda'uy kenpa'ti nogdagpen o'mata'mona'uyate. ²⁶ Konig aratbut e'bueyde' huaso'yo huanokireg toehue' o'nika'. Konigti be'api' Diostaj eknopoeada Diostaj daka' nigpeehue' o'nepo Diostaj oknopoening'a konig e'bueyonig oknopoika'.

3

Huakitta'a konig oa'ika'.

¹ Huakka'da Diostaj huamanmadika'eri yahuehue' yanika', do'hued egomey. Diosa aya' huamanmadika'eritaj daka'da o'mapeika'. Nama'da e'manmadika'nayo diga' castiga mogka'apone. ² Oro'omey huakka'da nama'da o'kika'ne. Be'api' o'batia'pakpo nama'da ahue' e'ika'nayo huadaknada o'epo aya'da katepi' o'ka'po huadakda kika'dik o'ika'apo. ³ Caballo oro'taj me'nigpee'po tioroe'dik caballo huakitta'yo siropasi'po o'kudika'ne. Meyopi' ehuaata' o'paknok bo'tohua'ika'. Huakittaya' siropasi'po caballo huaso'eta' tioroika'dik o'ene. ⁴ Kenpa'ti huaboro' barcotone' o'nepo kuperinatone' e'oroa' bapoka' o'tohua'ika'. Huata'pobeta'eri huanokhuayaga'si'po o'babadpo o'tionbahue'epo keyoda ehuaata' o'pakpo o'paendik o'ika'. ⁵ Kenpa'ti oro'en huaso' huaboro'da ee'pi' huakitta' suhuigda o'epo huiyokda ika'dik o'e. Huakitta'a a'dik o'e. Kenpa'ti oro'en huakitta' konig pai'pasi'ponig ee'pi' huaboro'da bakpakdik o'e. Konigti oro' nama'da ea'nayo huakka'da dakhuea' ka'dik o'ika'ne. ⁶ Oro'en huakitta' konig ta'ak e'bakpakonig dakhuea'da ka'dik o'e. Oro' huata'da dakhuea' ogka'dik o'ene. Toto'a on'paknok aratbut dakhuea'da oda'pakika'. O'noepo oro'en huakitta' konig ta'ak e'bakpakonig o'epo dakhuea'da kika'dik o'eonhuahuika'ne. ⁷ Aya'da dubayo huag'eri toyahue'dik o'ne. Aya'da bakoy, barakte huag'eri, huahueyo huag'eri toyahue'dik o'e. ⁸ Aratbutnayo huakitta' toyahuehue'dik o'ne. Daka' toehue'dik o'nika'. Konig bihui e'buey'uru huakitta' o'teopo mabueya'dikonig o'epo. Oro'en huakitta' dakhuea'da kika'dik o'e. ⁹ Oro'en Apag Diostaj "Huadakda j'ene," ona'ika'ne oro'en huakitta'a. Dios konig e'eningda huabokerektaj o'ka'uyate. Huabokerektaj dakhuea'da e'huaa'nayo oro'en huakitta'a, "Dios dakhue'da o'e," o'huaka'ne. ¹⁰ Nogtia'da huakitta' o'teopo Diostaj "Huadakda j'ene," oa'po kenpa'ti huabokerektaj dakhuea'da o'huaa'ne. Ken konig o'ika'ne dakhue'da o'e, do'hued egomey pogomey. ¹¹ Uruda hue'ey pai'ere nogtida jenuipoo' onyayo' orokhue'dik o'e. ¹² Menpa' mangote kumehui' dapakdik ya'e. Ehue' dapakhue'dik o'e. Apoarete menpa' jo dapakdik ya'e. Ehue' dapakhue'dik o'e. Kenpa'ti hue'eypai' jenuipoo' uruda hue'eyere orokhue'dik o'e. Huadakdikyo'da moda'ika'.

Diosa uruda e'kika' mo'nopoea'ne.

¹³ Opudomeyere huakka'mon uruda e'kika' daka' mo'nopoe. 'Urua'da ijikikay nopoehue'ada huaknopoe'eri kan'tiahuaye'po huadakda kagkike'. ¹⁴ On dig e'matioknopoinka'nayo kenpa'ti huakka'da huata' e'eretpaknayo "Huakka' ijnopoejo huadaky'o' ijikikay." Ahue' yag'. Dapi' a'dik j'et. ¹⁵ Dig e'matioknopoinka' kenpa'ti huata'da e'eretpak Diosa kenda nopoeahue' mo'ene. Ken konig eka'nayo nama'da bo'kika'apone. Dakhue'nopo'da mo'енок kenda ka'dik mo'ene. Toto' huairia mo'nopoea'nok kenda bo'kika'apet. ¹⁶ Dig e'huahuayika'nayo kenpa'ti huata'da e'eretpakika'nayo diga'da e'maboyika'nayo nogtaj nogtaj dakhuea' on'mana'pakika'apo kenpa'ti nogda nogda dakhuea'da on'magkika'apo. ¹⁷ Diosa oro'tanayo 'uruu'da e'ka' mo'nopoea'nok onte'ti dakhuea' kikahue' mo'ne. Diostaj 'uruu'nada mogkika'. Nogomeytaj mon'noeynoeyika'. Huadiyahue' mo'nika'. Daka'da mon'nopoejo nog aratbuttaj daka' mon'batia'pakika'. Nogomeytaj huadakta mon'mapeika'. Nog aratbuttaj mon'matinepahui'po mon'tihuapokika'. Nogtaj nogtaj huadakda mogkika'. Daka' mon'nopoejo mon'batihuapokika'. ¹⁸ Oro'nayo o'manoeya'po kenpa'ti nogomeytakon o'manoeynoeyika'nok nogomeykon huadakda yag'kika'apet.

4

Indariyo nogta' nogta' e'eretpakada mon'nopo'korea'po Diosenyo'da mon'eretpakika'.

¹ Nogte opuda huayahuaya diga da mo bahuadiayika ne kenpa ti mo magkika ne. Huakka da bo eretpakika ne. Nogpa nogpa dakhue dikyo bo eretpakika. ² Katetapi huakka da bo eretpakpo toehue mo epo noga o toenok aktogeya po kentaj bo arakika. “Beyok, Dios,” onahue mo ika po toehue mo ika ne. ³ “Beyok,” Diostaj ena tada Dios ontaj yokhue mo enok Diostaj nama da i pakpo ina nig a o nada i pakpo nama da Diostaj i tiona paknig a konig Diosa o paknig tiona pakhue mo enok Diosa yokhue mo ika ne. ⁴ Huatoe e toeada nogtaj nogtaj o pakika nig konig mo ika ne. Huakka da bo pakika. Kenpa da katetapi e eretpakika nayo Diosen taka onig mo ene. ⁵ “Diosen Nokireg oro taj mo nopo toepo huakka nada bo pakika ne.” Menpa Apagba kenpa nama da yaa. ⁶ Diostaj men nigpeike po Diosa mo tinepahui po bo tihuapokika ne. “Huata tada huapakeritaj Diosa pakhue e eada pai da ijje huanopog eritaj o matinepahui po o manopo korea ika.” Apagba te kenpa oa ika. ⁷ “Ontaj me nigpeike po be tihuapok, Dios,” yan tiona pakika po toto taj nigpeehue yanika. Toto taj nigpeehue mo ika nok bokhua apone. ⁸ Diostaj nogiti nogiti yan pakika po yan tiona pakika. Diostaj e tiona pakika te Dios oro ere meyhue o epo bo tihuapokika apone. Nama da e kika nayo Diostaj yan nopo korea. Dioseretaj katetapi e eretpakika nayo yan nopo korea po Diostaj da onte ti yan pakika. ⁹ Diostaj dakhuea da bo kika po pai da ya nepo yan huik. Diostaj nigpeehue mo ika po yan erikbatik. Yan durugpakbatiko yan huik. Nama da ijkikamey yan nopoepo yan huik. Huadaritaj durugpakikahue yanika. ¹⁰ Dakhuea ijkikame po Diosensi po ehue dik ijjeapet, Huairi. Yan tiona pakika. Diosa bo tihuapokapone. Diosensi po mo yahuea apone.

Cristotaj huaknopog eri huama buytaj dakhuea huaahue yanika.

¹¹ Huayahuaya dakhuea bahuahue yanika, egomey pogomey. Huama buytaj dakhuea e huaa nayo di ehue mo epo Cristoen hua atakon dakhuea bo huaa. Huanigpee eri ehue mo epo dakhuea huaa eri mo ene. ¹² Diosayo da huadak huakika hua a o mana uyate kenpa ti Diosayo da aratbuttaj dakhuea da ogka huaa dik o e. Diosa oro taj noanhuahuika dik mo eapet kenpa ti Dios oro taj e pogtone ta akyo en dik mo eapet.

Eme te kate o ka apetnig Diosayo da o nopog.

¹³ “Oy eme tepi adyonda huakka jakyo oro o hua apone. Nogbayoktida o ika apone. Kenteda o baadhuahuapone. Huakka huakupe o baeyapone.” Opud kenda boa nig e batia pakta ijipaki. ¹⁴ Inpa ia nig a monig eme te o eapetnig nopogehue o ene. Eme te menpa noe dik o et nopogehue o ene. Menokpi oro bueydik o ene. ¹⁵ “Dios oro en Huairi e paknayo oro o noeapone. Dios Huairi e paknayo inpapi nogpa dapi o ka apoy.” Kenpa ika dik o ene. ¹⁶ Opudnayo do huada ijipakpo ijka apoy boa ika nig a kenda dakhue da o e. ¹⁷ Kenda Diosa o pakika mo nopoene. Opuda kenda kahue e ika nayo dakhuea da mo ene.

5

Huakka da huamatog eritaj, ¡Keyoj! Santiagoa o maboroay uyate.

¹ Yan pee, opud huakka da e matog nayo huakka da e eretpaknayo pai nada mo nopo epo huakka bo huikapone. Huakka da basagkeae dik mo eapone. Opud dakhuea da mo eonhuahua apone. ² Huakka da mo matoenig a o bapara de. Huihuit o nen uru yudtataj o bape de. Dakhue da o ede. ³ O nen oro huakupe o nen plata huakupe huakka da e matojka pi ehue mo eapone. Huakka da e toeada pai da aratbuttaj bayokhue mo ika nok dakhuea ogka on huaa apone kene huaya huame noete Diosa castiga mogka apone. ⁴ O nen ta bate huakka da aratbut on baadhuahua uyate. Huakka da e tgetada dakuapa bayokhue mo mae uynok “Oyda huakupe beyok,” utta da beyok e nona te Dios kurudyo sorotataj huairia o mapegedepo castiga mogka apone. ⁵ Indariyo mo noepo huakka da mo matojka po huakka da mo durugpakika po konig uhua huasihuada arakdik mo ika nig konigti huaboa da kenpa da bueydik mo eapone. ⁶ Huadak ee pi “Bueydik o ene,” mona ika ne. Opud huakka huamatog eri mo mana po kenomeytaj mo barakika ne. Opudtaj be a tiokahue dik mo enok bo arakika ne.

Cristo e tiaktaj daka da yan niginhuahuika. Dakhue ee taj yan tiona pakunhuahuikati.

⁷ Konigepo Jesus Huairitaj e tiaktaj daka da yan niginhuahuika. Ta ba huaka eria daka da on nigepon on batukepe e takerekte on niginhuahua. E boyogtaj daka da on nigika. Nogok nogok e hui te on niginhuahuika. E taboyogde te uruda aypo jakyo on totiakika. ⁸ Konig ta ba huaka eri daka da o nigika konigti Jesus Huairitaj daka da yan nigikati. Daka da yanoknopojka Diostaj. Jesus Huairi ida o tiakaponok batikhue yanika. ⁹ Huama buytaj huayahuaya dakhuea da huaahue yanika, egomey pogomey. Kenpa e huaa ika nayo “Dakhuea da boka ne.” Diosakon a dik ya eapet. Jesus ibodteda

o'ede a'timon o'tiakapo. ¹⁰ Sue'ada Diosen huamanbatia'pakeri Dios Huairien hua'a on'manbatia'pakika'uynok dakhuea' huakeri kenomeytaj dakhuea'da on'magkika'uyate. On'bahuadiaypo dakhuea'da on'magkika'uynig'a kenomey Diosen huamanbatia'pakeri batikhue'da onte'ti Dios Huairien hua'a o'manika'uyate. Kenda huadak ogkika'uyatenig yan'nopo'epo konigti yag'kika'. Diosen yag'kika'po batikhue' yanika', egomey pogomey. ¹¹ Kenomey Diosen huamanbatia'pakeri pai'da e'nopo'epi' Diosen e'ka' batikhue'da ogkika'uyate. Diosen ogkika'po durugda o'nika'uyate, oro' o'nopo'ene. Job o'basetpo dakhue'da ee'pi' Diostaj daka'da oknopoehuahua'po oknopo'ebatikhue' o'uyate. Nogok Diosa Jobtaj ona'ti huadakda o'ea'uyate. Diosa o'tinepahui'uyate. Konigti Jesúsen huaknopog'eritakon di'da o'maepo o'matinepahui'ika'.

¹² Daka' o'nonay. Daka' men'pee', egomey pogomey. Kenpa'da buttida yada'ika'. Diosa castiga kahue' kae'po "ee', ijka'apoy," ea'nayo kenda yakati'. "Keje," ea'nayo kahue' yaeti'. "Ijka'apoy Diosapi' kurudya' be'tiahuayne." Ahue' yanika'. "Ijka'apoy huadariapi' kenda me'tinopo'ene." Ken konig ahue' yanika'.

¹³ Be'api' pai'da e'nopo'ete Diostaj yan'tiona'pakika'. Diosa be'tihuapokikapone. On durugda be'api' ya'nepo Diostaj yan'batadi'kea'ika'. ¹⁴ Be'api' dakhue' ee'nayo Diostaj huaknopog'eri huamatog'eri huairitone'taj kan'tiake'po yan'mata'monika'. Kenomey on'tiakdepo sue'da huasihuj e'kutioyde'te Diosa kayare'po kan'nigtiona'pakike'. ¹⁵ Diostaj daka' o'noknopo'ika'po on'tiona'paknok dakhue'taj Diosa o'yarea'apo. Ona'ti huadakda o'ea'po. Dakhuea' eka'nayo Diosa bekkahuea'apone. ¹⁶ Konig'epo nogtaj dakhuea'da eka'nayo kentaj yahuahua'po, "Nama'da ogka'ne, bekkahuea'," ya'dika'. Ken konig huayahuaya ya'dika'. Kenpa'ti nogda dakhue' e'huag'taj nog dakhue' e'huag'taj yan'mationa'pakika'. Diosa ya'bayarea'apet Diosa o'pe'epo o'yarea'apo. ¹⁷ Diosen huamanbatia'pakeri Elías oronigtion o'uyate. "Huihue' kaunhuahue'." Kenoka' Diostaj diga'da enade'te bapa' huabayok seis puug e'pok huihue' o'unhuahua'uyate. ¹⁸ "Kahuie'." Nogok Elías enade'te ona'ti o'hui'ika'uyate. Ta'bayo aypo o'bakerekuyate.

¹⁹ O'pud nogtiada Diosen buttida e'manmadika'taj eknopo'ika'ada dakhuea' eka'nayo nog huaknopog'eria o'tihuapokpo onte'ti Diostaj e'nopo'korea'nayo huadakda o'ka'apo. ²⁰ Ke'na Diosen buttida e'manmadikataj ona'ti nigpeehue' o'edepo dakhuea'da o'ka'nok. Be'api' kentaj Diosba'te o'boroaypo dakhuea' e'ka'taj o'nopo'korea'po ona'ti dakhuea' kahue' o'ea'po. Kenpa'da Diosa enhue' o'ea'po. Diosere o'noehuahui'ka'apo. Huakka' dakhuea' e'kika'ta' Diosa o'bakkahuea'apo. Kenda yan'nopo'ika'.

1 PEDRO

Pedroa huakkuruda o'manigmadoya'ate.

Pedroa huaknopoe'eritaj nogyon nogyon o'manigmadoya'uyate.

¹ Do Pedro ijjepe on'nigmadoya'ne. Jesucristotaj a'manbatia'pakikaya'po Dios Jesucristoere me'ta'mona'uyne. Jesucristoen huanigpeika'eri mo'enok o'nenbaya' mo'bakmon'uyate. Nogenbayo mo'ika'po Ponto huadaribayo Galacia huadaribayo Capadocia huadaribayo Asia huadaribayo Bitinia huadaribayo mo'ika'ne. ² A'nenda Apag Dios o'pakpo opudtaj bokbatie'ea'uyate. Oy Jesucristotaj moknopoe kenda Dios o'nopoika'uyate. 'Urunopo' yan'nopo'toika'po Jesucristoenyo'da yan'nigpeika'po Diosen Nokirega mo'nopo'toika'ne. Kenpa'ti opudomeytaj bokkahue'po Jesus mo'nigbueypo mimia mo'nopo'tihueke'po. Ken Dios 'urua'da botihuapokike' kenpa'ti mo'nopo'noeyike'po, ijtiona'paki ken.

Diosere 'uruda o'noeohuahuiika'apoy kenda oknopoiqay.

³ Dios Jesucristoen Apag 'urunanada o'e mon'batia'pakika'. Oro'omeytaj mo'matinepahue'po Diosen Nokirega mo'nopo'toedepo Diosensi'poa' o'yahuedepo kenpa'ti Dios Jesucristo e'bueytada o'noyhuada'uynok oro'takon mo'manoyhuada'apone Diosere o'noeohuahuiika'apone oknopounhuahuiika'ne. ⁴ Kurudyo Dios 'urunanada mo'nigkadhuahuiika'depo daka' mo'matounhuahuiika'po kenda Dios o'ka' huadakda o'unhuahuiika'apo batitikhue'dik o'eaponok durugda o'unhuahuiika'apone. ⁵ Diostaj oknopoenok teyda bo'tiokika'po mo'tounhuahuiika'po nogok kene'huaya' huame'noete kurudyo bo'tohua'apone.

⁶ Konigepo durugnanada mo'ene. Oypi' ijhue' ehue' pai'da e'nopo'epi' sue'da dakhuea' e'ka'ta' e'pakpi' daka' moknopoepe durugnanada mo'ene. ⁷ Diostaj opuden eknopoe' Diosa huakka' o'pak. Ekнопoe' konig huakka'teda o'unhuahuiika'. Oro sirokupenayo huakka'teda ee'tada nogok ehue'da o'eapo. Kenpa'ti oro menpa'ti oroyo' yaet a'nopoeya'po huatihue' ta'aka e'ika'yo on'tihuepo. Opudomeynayo hueretda moknopounhuahuiika' Diosa mo'tinopoe'po pai'da mo'nopo'epo batikhue' moknopounhuahuiika'po nogok Jesucristo e'tiakte "Uruda mo'ene." "Huadakda ogkika'." Diosa bo'huaa'apone. 'Uruda o'ne aya'ada mo'tinopoeapone.

⁸ Jesucristotaj tiahuahue'pi' e'ika'da di' mo'ene. Kenpa'ti oy tiahuahue' e'eada moknopoepe diga'da mo'maduruggak. ⁹ Moknopoeonhuahuiika'nok dakhuea' e'ka' Diosa bokkahuea'apopo mo'manopo'yarea'apopo konig Diosensi'po Jesusere kurudyo mo'noeanhuahuiika'apone.

¹⁰ "Opudomeytaj mo'matinepahui'apone Diosa kenpa'ti dakhuea' e'ka' bokkahuea'apone, onte'ti mo'noeanhuahuiika'apone." A'nennada Diosen huamanbatia'pakeria kenda o'mana'uyate. "Monig kenda Diosa mo'nigka'apone." E'nonoe'ta' onpakpo on'batia'pakuyate. ¹¹ Cristo pai'da o'nopo'epo o'bueyapo o'noyhuadapo huairi o'epo Diosere onte'ti o'mana'apo, onte'ti huiyokda o'mana'apo. Ken Diosen huamanbatia'pakeria a'nennada on'manigmadoya'uyate. Cristoen Nokirega o'manopoea'nok kenda on'manigmadoya'uyate. Jesus si'poghed on'manigmadoya'uyate. Nopoenkahue'ada on'manigmadoya'po be'a pai'da o'nopo'epo mo'nigbueyapo kenpa'ti menoka' o'manigbueyapo diga' e'nopoe'ta' on'pakuynig'a. ¹² Otehuapa'da madyahue' e'eada oro'omeytaj mo'nigmadoya'uyate. Kenda Diosa o'manopoea'uyate mo'nigmadoya'uyate. Oy huabokerek Diosen Nokirega o'manopo'toenok huadak huata mon'batia'pakdepo oro'omeytaj dakhuea' e'ka' kan'nopo'yare'po Jesus o'si'poe'po pai'da o'nopo'epo mo'nigbueypo mo'nignoyhuadpo kenda on'manbatia'pakuyate. Kenda Diosen huata' moneriakon kurudyaj e'nopoe'ta' on'pak.

Dios kenyo'da huadakkanada o'ika'. Oro'omey konigti huadakkanada mogkika'ne.

¹³ Konigepo katepi' mogka'po daka' mon'nopoepe mogkika'. Jesucristo e'tiakte Diosa mo'matinepahui'apone. 'Urua'nanada mogka'apone. Daka' mo'nonmaboika'po huadak mogkika'. ¹⁴ A'nenda Diostaj oknopoehue' ee'te nogtaj nogtaj o'eretpakika'uyne. Dakhuea' e'ka' o'eretpakika'uyne. Oynayo Diosensi'po o'epo dakhuea' e'ka' pakhue' mo'ne. ¹⁵ Dios kenyo'da huadakda o'ika'po kenpa'da 'urua'nanada o'kika'nok oro'omeykon Diosensi'po o'epo 'urua'nanada mogkika'. ¹⁶ Apagba' o'mana'po, "Dios kenpa'da huadak o'kika'nok. Diosenyo'da 'urua'da yag'kika'." Apagba'te kenpa' mo'nigmadoya'uyate.

¹⁷ Kenda katepi' o'kika'nok Apag Diosa aya'tada konigti diga' magka'dik mo'eapone. Dakhuea' eka'nayo diga' ogka'dik mo'eapone. Diostaj "Pag" be'api' ena'nayo okme'pukdik o'ika'pone. ¹⁸⁻¹⁹ Oro'omeyen adhuea'pane' Diostaj nigpeehue'ada nama'da ogkika'uyate.

A'nen oro' konigti nama'da o'kika'uynig'a mo'nopo'yarepo Diosere mo'noanhuahuike'po Jesucristoa mo'nigbuey'uyate. Jesús konig oveja 'uruso'da o'epo mo'nigbueypo mimi o'hua'uyate. Orokupe sirokupepi' oro'omeytaj kan'nopo'yare'po Diosa yokhue' o'uyate. ²⁰ Huadari niokpo siokpo aya' o'tiahuayika'nig Diosa kahued "Aratbuttaj kamanigbueye'po huadariyo i'si'po'e'apo." Diosa ona'uyate. Huaboa'da o'si'po'e'apo bo'huahuaya'uyne oro'omeytaj. ²¹ Jesús e'bueytada Diosa o'noyhuada'po kurudyo o'tobehuikpo 'urunanada o'yahue'uyate. Jesucristotaj oknopqepo Diostakon oknopqene. Diosa' mo'noanhuahuika'apone oknopqene.

²² Kenpa'ti oy Diosen Nokirega' mo'nopo'toenok Diosen buttida hua'a o'nigpeehua'epo 'urunopo' o'nopo'to'edepo huama'buy huidpoeretaj di' mon'maika'. Huayahuaya di' mon'maika'po huanopoabeta' mon'eretpakpo di' mon'maika'. Diga' di' mon'maika'. ²³ Hua'oj huayere on'mabueyika'nig ke'nanayo oro'taj noanhuahuike'po dik e'eda Diosba'taj oknopqenok Diosa mo'si'po'e'ayne. Diosba'a mo'noanhuahuika'nok oro'omeya' oknopqepo o'noanhuahuika'apone. ²⁴ Kenpa' Apagba'te o'manigmadoya'uyate oa'po, Toket huakpi ida o'ay. Aratbut konigti ida o'tone'pakpo o'buey. Kenpa'ti huakhuen 'urunanada e'eda ida o'kot. E'hue'da o'epo. Aratbut konigti 'urunanada e'eda on'bueyapo. 'Urunanada katepi' e'ka'ada ehue'da o'neapo ²⁵ Dios Huairien hua'anayo o'unhuahuika'apo. Batikhue'dik o'epo. Kenpa'da o'unhuahuika'apo. Kenda Apagba' oa'uyate.

Ken hua'a Jesucristoen huadak hua'a Cristoen huamata'mona'eria mon'batia'pakonhua'uyne opudomeytaj.

2

¹ Konigepo dakhuea' e'ka' kenpa'da ya'nenpo yan'batik. Onte'ti dakhuea' kahue' yane'. Nama'da onahue' yane'. Dakhue'da e'eda "huadakda ijje," batia'pakhue' yane'. Kenpa'ti dig bahuahuayhue' yane'. Kenpa'ti bahuahue' yane'. ² A'kereya'po yobed diga'da e'mi'nogta on'pak. Opud huaboa'da huaknopq'e'eri mo'epo konig Diosen yobed mo'epo Diosensi'po mo'epo Diosen hua'a yaderetpakika'. Diostaj daka' aknopqikaya'po Diosen hua'a yan'nopika'po yan'nigpeika'. Nogiti nogiti Diostaj yanoknopq'e'. ³ Jesús Huairia mo'matinepahui'nok nogiti bo'eretpakpo nogiti yanoknopq'e'.

Jesucristo konig jak huaka' huid o'e. Oro' huaknopq'e'eri konig jak huaka' huids'po o'ene. Konig Diosen jak o'epo Jesucristo mo'noanhuahuika'ne.

⁴ Jesucristo Huairi konig jak iddu enta'poeda' huid o'epo aya' jak huid onta'tihuedika'nig. Aratbutanayo Jesús Huairita' pakhue' ee'tada Diosnayo huakka' o'pakpo konig huamanoea' huid oktie'ea'uyate. Jesucristo Huairi huamanoanhuahuika'eritaj daka' yanoknopq'e'. ⁵ Opudnayo konig Diosen huid huakpa mo'epo mo'nigpeika'po Diosen Nokirega' mo'nopo'to'epo Diostaj mo'noanhuahuika'po Diostayo'da yan'nigpeika'. Nogomey nogomeytaj yan'maknopqepo Diosa kamanopo'yare'po yan'manigtona'pakika'. Kenpa'ti Jesucristotaj moknopqepo huadaky'o' yag'kikati'. Huayahuaya di' yan'maika'. Dakiti Dios ya'nona'ika'. Kenda Diosa o'pak. ⁶ Kenpa'ti a'nenda Apagba' oa'po, Jesucristotaj o'batia'pakpo,

Keyo Jerusalén jakyo, ken judío aratbutenbayo ijta'mona'apopo ke'na konig do'hued jak enta'poeda' huid ijhuada'apoy. Kentaj yoktie'ea'po huakka' ijpaki. Aya'ada kentaj o'noknopqepo durugda o'neapo. Birahue' o'neapo.

⁷ Opudomey Jesucristotaj moknopqepo huakka'da bo'pakika'ne. Oknopqehue' hua'e'eritaj Apagba' o'batia'pakpo,

Jak huaka'eriomey 'uru jak enta'poeda' huid on'tiahuaypo pakhue' e'ne'tada ke'na konig Diosen 'uru jak enta'poeda' huid o'e. Apagba' oa'.

⁸ Kenpa'ti

Ke'na konig dagte huid e'huedte o'epo aratbut on'pakpo konig tiahuayhue' o'nepo on'tikudepo on'huedato'.

Kenda Cristotaj o'batia'pakuy, aratbut huadak hua'a Jesucristotaj e'nigpeeta' pakhue' o'nepo dakhuea' ogka'po kenpa'da ehue'da o'neapo. Kenda a'nenda Diosa o'nopq'e'uyate.

Diosen aratbut o'maene.

⁹ Oro'omeynayo Jesucristotaj o'pakpo oknopqenok Diosa mo'baktie'ea'uyne. Kenpa'ti Dios Huairien huamanigtona'pakeri o'ene. 'Urunopo' monopo'ka'po Diosenyo'da 'urua'nada kika'dik o'ene. Diosen aratbut o'maene. A'nenda oknopqehue' o'epo dakhuea' o'kika'uyne konig sikkiregyo o'ika'uyne oro'omey. Diosa mo'tinepahui'po mo'nopo'yarea'po konig Diosen huakjeyyo mo'bakuda'uyne. "Urua'nada Diosa mogka'ne. 'Urunanada Dios o'epo o'kika'. Dakiti Dios." Oy batia'pakdik o'ene.

Kenda Diosa o'pak. ¹⁰ A'nennayo Diosen aratbut ehue' e'ēada oynayo Diosen aratbut o'ene. A'nenda Dios mo'tinepahui'uyne oknopōehued o'uyng'a oynayo mo'tinepahui'ne oknopōepo Diosensi'po o'ene oro'omey.

Diosenyō'da yag'kika'po 'urua'nanada yag'kikati'.

¹¹ Nogda e'mana'ta' ijjeretpaki, huadi'da egomey. Jesucristo huaknopōe'eri mo'ēpo Diosensi'po mo'ēpo iyo indariyo konig esoeri mo'ēnok konig huanopo'a nama'da o'eretpakika' kahue' yanika'. Dakhuea' kikhue' yane'. Toto' Diostaj e'baktiparatta' bo'eretpakika'ne. ¹² Huakka'ada Diostaj oknopōehue' o'ne. "Dakhue'da mo'ene," nama'da opudomeytaj e'huaa'pi' urunanada yag'kika'. Huadakda yag'kika'. Kenda bo'tiahuayapone. Kenme'noe Dios e'tiaakte "Dakiti Dios." "Dios 'uruda o'ka'." On'huaa'pakapo.

¹³ Jesús Huairi o'paknok aya'ada gobierno huairitaj yan'nigpeika'. Presidente huairitaj yan'nigpeika'. ¹⁴ Kenpa'ti Presidentene huairi ka'yahue' teniente gobernadortaj sorotatataj yan'nigpeika'. Ken huairi dakhuea' huaka'eritaj castiga on'magka'ika'. Huadak huaka'eritaj "Huadak ogkika'," on'bahuua'ika'. ¹⁵ Huadakda e'kika'te oknopōehue' huag'e'eri nama'da bahuahue'dik o'ne. Kenda Diosa o'pak.

¹⁶ Jesucristotaj moknopōepo oy toto'en huanaba' ehue'da mo'ēpo katepi' bo'pakpo kika'dik mo'e. Katepi' huadak e'huag'e' kika'dik mo'e. "Katepi' ijpakpo ka'dik ijje'y. Dakhuea' ka'dik ijje'y." Nopōehue'ada Diostaj yan'nigpeika'. ¹⁷ Aya'tada huadakda yan'maknopōika'. Jesucristoen huaknopōe'eritaj di' yan'maika'. Diosa dakhuea' huaka'eritaj huiyoknanada o'magka'apo kenpa'ti huadakkanada o'ika'. Diostaj daka' yanoknopōika'. Gobierno huakhuairitaj huadakda yan'maknopōika'.

Jesucristo o'bueypo pai'da o'nopo'epo bahuadiayhue'ada o'buey'uyate. Oknopōehue' huag'eria dakhuea' egka'te pai'da yan'nopo'epo Jesucristonig bahuadiayhue' yanika'.

¹⁸ Huanaba' ee'nayo o'nen huairitaj huadakda yanoknopōika'po yan'nigpeika'. Huadak e'huag'e'taj yan'nigpeika'. Dakhuea' huaa'eri huairitakon yan'nigpeika'. ¹⁹ Diostaj mo'nigpeika'po huadakda e'kika'te ontaj noga nama'da dakhuea' egkayo bahuadiayhue' yane'. Bahuadiayhue' ee'nayo Diosa durugda mo'toēapone. ²⁰ Opud dakhuea' eka'nayo kena'po castiga egka'te diayhue' ee'nayo "Huadak i'e," Diosa onahue'dik ee'tada huadak e'ka'tada huairia castiga egka'nayo, huadiayhue' ee'nayo "Huadak i'e," Diosa ona'apo. ²¹ Huadak e'kika'te dakhue' egka'nayo huadiayhue' yane'. Kenda Diosa o'pak. Jesucristo mo'nigbuey'uyate. Pai'da mo'nignopo'e'uyate. Kentaj monoknopōepo pai'da mon'nopo'epo huadiayhue' mo'neunhua'. ²² Jesúsnayo dakhuea' kahue' o'ika'uyate. Sigpi' nama'da ahue' o'ika'uyate. ²³ Dakhuea' ena'tepi' madeahue' o'uyate. Pai'da e'nopo'e'ate bahuadiayhue' o'uyate. Apag Diosa daka' me'toika'ne oknopōika'po Dios buttida o'nopoika'po daka' o'matinopōepo castiga o'magka'apo Jesús oknopōe'uyate. ²⁴ Oro'en dakhuea' e'ka' a'batikaya'po onte'ti huadakkakon akikaya'po huag'o'oro'en dakhuea' e'ka' o'tōepo huēypa cruzte mo'nigbuey'uyate. Oro'taj mo'nopo'yarea'po mo'nigenhuaduyate. ²⁵ Oro' konig oveja o'ika'uyate. Ovejaomey ida o'yoyahue'. Dag meyon ya'e nopōehue' o'ne. Oro' konigti Diosendagya' diga'da o'yoyahue'ika'po dakhuea' e'kika'tada oynayo Jesucristo oro'en huairitaj o'kumejdene. Oro'omeytaj bo'tiokika'ne.

3

In konig huatoē'taj kika'dik mo'ne.

¹⁻² Ettone' huatoē'taj yan'nigpeika'. Huakka'iti Jesucristoen huadak hua'a oknopōehued ee'nayo kanoknopōe'popi' daka' yan'nigpeika'. Daka' yan'baa'ika'. Daka' yan'manhuaa'ika'. Nogbokerektaj mune'bohue' yane'. Madi'pakhue' yane'. Kenpa'da Diostaj yan'pakpo huadak yag'kika'. Huatoēa' bo'tiahuayapo apakhue'da Diostaj yanoknopōe'apetpi'. ³ Sue'ada ettone' hua'enda kenpa'da urunanada ee'ta' o'deretpakika'. Huakuhuij urunanada e'kika'ta' o'deretpak. Huakka' oro sakbij e'mathuakta' o'deretpakika'. Huakka'teda e'huag'e' huaok e'baotta' o'deretpakika'. Ken konig pakhue' yane'. Ken konigti me'pukehue' yane'. ⁴ Kenyo'da urunopo'da yan'pakika'. Urunopo'da o'unhuahuika'apo. Batikhue' o'ēapo. Daka' o'nopoika'po diayhue' o'e. Kenpa'ti yan'nopo'noey'. Kenda Diosa o'pak. ⁵ Konigti a'nenda a'neneri ettone' Diostaj huaknopōe'eri ogkika'uyate. Urunopo'da Diosen huadakda ogkika'po huatoē'taj on'nigpeika'uyate. ⁶ Sarakon Abrahamen huatoē o'nigpeika'uyate. "Do'hued huairi" ona'po o'nigpeika'uyate. Konigti huadak e'kika'nayo kenpa'ti me'pukhue'da huatoē'taj e'nigpeika'nayo konig Sara i'ēapo. Diosa daka' bo'kika'apone.

⁷ Huabokerekkon huatoēere daka' yanikati'. Daka' yan'tinopōepo yan'toika'. Ettone' sue'da tey o'ēnok daka' yan'toika'. Huatoēere moknopōepo Diosere mo'noeonhuahuika'apo. E'tiona'pakte Diosa mo'pēe'po huatoē'taj 'urua'da yan'toika'.

⁸ Kenpa'ti opudomeytaj ijmana'apoy. Konigti noga noga yan'nopoika'. Huayahuaya yan'matinepahuika'po huaknopoe'eri huayahuaya di' yan'maika'. Huayahuaya daka' yan'matoika'. "Donayo huadakda ijjej," huata'da tinopoghue' yane'. ⁹ Be'api' dakhuea' egka'nayo konigti e'ka'tino ehue' yane'. Kentaj dakhuea' kahue' yane'. Noga e'tidike'nayo kentaj dakhuea' huaahue' yaepo huadaka'da yanati'. Kenpa'ti kentaj daka' yationa'pakikati'. Diosa daka' yagka' yationa'pakikati'. Kenda Dios o'pakpo oro'takon huadak mogka'apone. ¹⁰ Konigti Apagba' oa'po, Durugda e'noika'ta' e'paknayo dakhuea' ahue' yane' kenpa'ti da ahue' yane'. ¹¹ Dakhuea' e'ka' yan'nopo'korea'po huadakda yag'kikati'. Aya'tada yan'manoeynoeypo hua-diayhue' yane'. ¹² Jesús Huairi huadak huaka'eritaj daka' o'matoika'nok huadak huaka'erien e'tiona'paktaj o'peika'. Dakhuea' huaka'eritaj mapeehue' o'ika'. Kenda Apagba'a oa'.

Huadak ogkika'depo huaknopoe'eri o'nenok pai'da on'nopo'epo. Oknopoghue' huae'eria on'huadiaypo dakhuea' o'magka'po pai'da on'manopo'eq'apo.

¹³ Huadakda e'kika'nayo dakhuea' ogkahue' mo'epetpi'. ¹⁴ Huadak i'ka'po Jesucristotaj iknopognok be'api' dakhuea' egka'nayo pai'da e'nopo'eq'nayopi' durugda yane'. Midid-hue' yane' kenpa'ti me'pukhue' yane'. ¹⁵ Jesucristo Huairitaj daka' yanoknopopepo konig do'hued huakhuairi mo'taene huanopoya'da daka' yanoknopoika'. "¿Mena'po Jesucristotaj moknopoe'?" Be'api' ena'te daka' yan'nopo'epo buttida huadik yan'madea'. Diostaj daka' yanoknopopepo 'uruda yan'madea' kenpa'ti huata'da 'huadakda ijjej' tinopoghue'ada yan'madea'. ¹⁶ Diayhue' mo'epo huadak yan'madea'po huadaky'o' yag'kika'po bi-rahue'dik mo'epo. Jesucristotaj moknopoenok en'tidike'nayo nama'da ijjay on'nopo'epo yan'bira'apetpi'. ¹⁷ Huadaknada e'ka'ada. Diosa e'paknayo pai'da nopo'e'dikpi' kenda huadakda o'e. Dakhue' i'ka'po pai'da e'nopo'enyayo kennayo dakhue'nanada o'e.

¹⁸ Jesucristo kenpa'da huadakda e'ika'tada oro'nayo dakhuea'nanada o'kika'po Diostaj nigpeehue' o'ika'uyng'a' oro'en dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po mo'nigbuey'uy. Diosere a'manoeanhuahuikaya'po mo'nigbuey'uyate. Noga'tida o'buey'uyate. Huae'nayo e'bueyada Jesús en Nokireg o'noeonhuahuika'apo. ¹⁹⁻²⁰ A'nenda Noé e'noe'oka' kusi'petone' e'kadhuahuika'te Diosa o'manigunhuahuika'po huakka'da Diosen hua'ataj en'peunhuahua'tada nigpeehue'da on'ba'takotpo on'mabuey'uyate. Nokiregomey huanokireg huakudbayo e'nika'yo Jesús Nokireg o'hua'depo huadak hua'a o'manbatia'pokonhuhua'uyate. Huanokiregtaj o'manbatia'pokonhuhua'uyate. Kusi'petone'yo Noéere ocho aratbut bata'kothue' o'nepo. Diosa o'matokenok hue'eyya' bueyhue' o'nuyate. ²¹ Konigti oy Diosa oro'omeytaj mo'nopotepo mo'nopo'yarea'ne. Hue'eya bautiza egka'te Diosa 'urunopo' mogka'ne. Bautiza egka' so'koyohue' e'eda konig e'nopo'tihueke' o'e. Oro'en dakhuea' e'ka' mo'nopo'yareaya'po Jesucristo o'noyhuaduyate. ²² Kurudyo o'hua'depo Diosere o'ika'. Diosa Jesucristo huairi o'yahuea'nok aya'tada huiyoka o'mana'ika'. Aya'ada Jesucristotaj nigpeika'dik o'ne Diosen huata'moneri, nog huairiomey. Aya'da on'nigpeika' Jesucristotaj.

4

Konig Diosa mo'nopo'eq'ne Diosen yag'kadhuahuikati'.

¹ Hueypa cruzte Jesucristo pai'da o'nopo'e'uyatenok Dios e'paknayo oro'omeykon pai'da nopo'e'dik o'ene. Pai'da e'nopo'ede' on'te'ti dakhuea' kahue' o'epone. ² In huadariyo e'noeonhuahuika'de'te kenyo'da katepi' hua'enda bo'eretpakika'nig nopoghue'ada kenda Dios o'pak yan'nopoika'po yag'kikati'. ³ Konig Diostaj oknopoghue' huae'eri o'deretpakpo ogkika'po dakhuea' ogkika'nig opudomeykon konigti bo'kika'uy a'nenda. Nogen huato'etaj nogtaj nogtaj mo'baktohuedika'po sinea mo'bakkuda'ika'po, mo'batuktukika'po kenpa'ti e'ketka' diostaj nama'de bo'eretpakika'uyate. Kenpa'da konig bo'kika'uyate. ⁴ Oynayo Diosen bo'kika'nok "Kenpihuay, mena'po inomey huaknopoe'eri oro'ere mayhue' o'ne, mena'po oro'ere bokerekbohue' o'ne. Dakhue'da o'ne." Oknopoghue' huae'eria on'huaa'po opudtaj mo'batidike'po. ⁵ Kenomeytaj peehue' yane'. Nogok Diosa castiga o'magka'apo. Huanoe'eri e'bueyta'eri katepi' dakhuea' ogka'uy. Nogda nogda ogka'uy. Buttida o'bahuaa'depo Diosa castiga o'magka'apo. ⁶ Konigepo kan'manopo'kore'po Jesucristo huadak hua'a aya'tada on'manbatia'pakuyate. A'nen aratbutkudaktakon huadak hua'a o'manbatia'pakuyate Jesús. E'bueya o'noknopodepo nokiregyo'da Diosere durugda on'noeonhuahuika'apo.

⁷ Indariyo aya' Diosa katepi' e'ka'ta' o'pakpo o'kayng'a' a'ti o'dakea'apo. A'ti kene'huaya' huame'noe o'epo. Konigepo daka' yan'nopo'epo nogta nogta eretpakhue' ya'nika'po daka' Diostayo'da yan'tiona'pakika'. ⁸ Diga'da yan'pakpo huayahuaya di' yan'maika'. Kenda Diosa o'pak. Di' e'maika'nayo nogomeytaj mo'manoeya'apo. Nogen

dakhuea' e'ka' okkahuea'dik mo'ika'apone. ⁹ Durugda huanopoya'da ya'nepo esoeri huaknopoe'eritaj huayahuaaya o'nen jakyo yan'batokudika'po aypo yan'batobapika'. ¹⁰ Nogpa' nogpa' ka'dik ka'ne'po Diosa bo'tihuapokika'ne. Diostaj moknopoi'ika'po konig Diosen huadak huamanigtihuapokeri mo'matinepahui'po huayahuaaya yan'batihuapoke'. ¹¹ Huaknopoe'eritaj be'api' e'manmadika'nayo konig Apagba' o'ika'nig konigda kan'manmadikike'. Huaknopoe'eritaj e'tihuapoknayo Diosa bo'teypaka'nok mon'batiahuapokika'. Ken konig 'urunanada bo'kika'nok huakka'ada Jesucristotaj o'noknopoe'apo on'batia'pakpo, "Urua'da o'e Dios." "Diga'da bo'tihuapokika'." "Teynanada Huairi o'e." Huakka'ada on'batia'pakika'apo.

Jesucristotaj moknopoenok konig Jesucristo pai'da o'nopo'e'uy konigti pai'da mo'nopo'e'apo.

¹² Ken, diga'da mogka'aponig'a me'pukehue' mo'ne. Menpa'ti Jesucristotaj hueretda huaknopoe'eri ya'neta'po diga' mogka'apone, huadi'da egomey. ¹³ Pai'da mo'nopo'edepo mepu'kehue' ya'nepo yan'durugpakti'. Jesucristo cruzte pai'nanada o'nopo'e'uyate. Ken Jesucristoere pai'da e'nopo'enayo durugda mo'e'apo. Jesucristo 'urunanada o'epo tey-nanada o'epo o'tiakapo. E'tiakde'te durugnanada mo'e'apo. ¹⁴ Jesucristoen huanigpeika'eri mo'enok opudtaj en'tidike'nayo durugda mo'e, Diosen 'uru Nokirega mo'nopo'toenok durugda mo'ne. Kenomey Jesucristotaj dakhuea'da en'batia'paktada opudnayo huadakda yan'batia'pakika'. ¹⁵ Yan'huadiaypo barakhue' yaneti'. Nogen en'tamae' berehue' yane'. Nogomeytaj dakhuea' kahue' yaneti'. Kenda dakhue'da o'e. Ken konig eka'nayo pai'da nopo'edik mo'ene. ¹⁶ Jesucristotaj moknopoenok dakhuea' egka'nayo bakbira' ehue' ya'nepo, "Dakiti Dios, huadakda i'kika'." Yan'tiona'pakikati'.

¹⁷ Oyda Diosa castiga o'magka'depo huakkuruda Diosen huaknopoe'eritaj kan'nopoetpake'po sue'da castiga o'magka'depo. Oro'omeytaj castiga e'magka'nayo oknopoe'hue' huae'eriataj diga'da castiga o'magka'apo pai'nanada on'nopo'unhuahuika'apo. ¹⁸ Huadak huakika'eri pai'da e'nopo'unhuahuika'pi' daka' oknopoi'ika'po Diosere durugda on'noenhuahuika'apo. Dakhuea' huaka'erinayo kenpa'da pai'da on'nopo'unhuahuika'apo. ¹⁹ Konigepo kenda Dios o'paknok pai'da e'nopo'unhua'nayo huadakyo'da mogkika'po, "Daka' bo'tioka', huadak mo'nopo'toe'." Diostaj daka' monoknopoe'po mon'tiona'pakika'. Diosa aya'da o'ka'uyate. Kenda katepi' oa' o'ka'apo daka' oknopoe'dik o'ene.

5

Pedroa huaknopoe'eri huairitaj aya' huaknopoe'eritakon o'maboroay'uy.

¹ Jesucristotaj huaknopoe'erien huairitaj o'maboroayne. Dokon huaknopoe'eri huairi ijjepe Jesucristo cruzte pai'da e'bueyte ijtiahuay'uy. Onte'ti 'urua'nanada e'tiakde'te kenere huairi ijjeapoy. Kena'po huaknopoe'erien huairitaj ijmana'po, ² Diostaj huaknopoe'eri opudere egkupopakika'te daka' yan'matoika'po yan'manmadikika'po 'uruda yan'maboroayika'. Diosa huamaboroay bo'yokuyne. Kamatoike'po mo'bayokuyne. Manmadikahue' ahue'ada manmadikahue' yane'. Huanopoya'da yan'eretpakpo yan'manmadika'. Kenda Dios o'pak. Huakka' huakupe pakhue' ya'nepo yan'manmadika'. ³ Huiyokda manahue'ada huaknopoe'eritaj daka' yan'manmadika'. 'Urunanada Diosen bo'kika'nok huaknopoe'eri bo'tiahuayika'po konigti 'uruda kika'dik o'neapo. ⁴ Jesucristo oro' huaknopoe'erien huamatoe'eri Huairi e'tiakde opud Jesucristoen huaknopoe'erien huairitaj 'urunanada mo'nigkadhuahuika'apone. Batikhue'da mo'nigkadhuahuika'apone.

⁵ Jesucristoen huaknopoe'eri huairitaj yan'nigpeika'. Nogomey huadakda o'nepo don-ayo sue'da huadak ijjey, huayahuaaya yan'matinopoe'po huayahuaaya yan'batihuapokika'. Konigepo,

'Uruda ijjey huanopoe'eritaj Dios pakhue' ee'tada. Sue'da huadak ijjey huanopoe'eritaj Diosa o'matinepahui'ika'. Apagba'a oa'.

⁶ Pai'da e'nopo'enayo Diostaj huadiyahue' yane'. Diosnayo teyнанada o'ika'. Daka' yan'nigpeika'. Nogok 'uruda mo'nigka'apone. 'Urunanada mo'e'apo. ⁷ Katetapi' me'pukehue' ya'nepo Diosa mo'tinepahui'po bo'tihuapokapone yanoknopoe'.

⁸ Daka' yanoknopoi'ika'. Toto' oro'en taka'da ea'ta' bo'tipakika'ne. Engaña egka'ta' bo'eretpakika'ne. Konig huiyokda apetpet o'ika'. A'barakya'po o'huae'ika'a. Konigti toto'a aratbut huaknopoe'eritaj o'ka'po huaknopoe'eritaj e'batika'ta' bo'tipakika'ne. Konigepo Apagba' daka' yag'kikati'. Daka' yanonmaboika'po 'uruda yanoknopoi'ika'. ⁹ Toto'taj nigpeehue' yanika'. Jesucristotayo'da yan'nigpeika'po daka' yanoknopoi'ika'. Jesucristotaj moknopoenok pai'da mo'nopo'e'apopi'. Do'tayo'da dakhuea' megka'ne. Doyo'da pai'da ijnopo'e'y, nopoe'hue' yane'. Konigti nogbaya' nogbaya' huaknopoe'eritaj

konigti diga'da on'magka'. Huaknopog'eri pai'da on'nopo'ika' yan'nopog'. ¹⁰ Oro'taj di'da mo'ene Diosa. O'matinepahui'nok ijhue'mon pai'da o'nopo'eonhua'depo oro'taj mo'nopo'teypakapone. Daka' eknopog' bo'tihuapokapone. Jesucristotaj oknopog'ok kurudyo bo'tohua'apone. Jesucristoere mo'noeonhuahuika'apone. ¹¹ Diosyo'da teynanada o'epo aya'tada o'mana'onhuahuika'. Aya'ada Diostaj nigpeika'dik o'ne.

O'dikta'mona'po dakuapa o'manigmadoya'uy.

¹² Silvano daka' huaknopog'eri huama'buy o'e ijnopogey. Ke'na be'tihuapokpo in beroba'te mo'nigmadoya'ne. Opudomeytaj sue'da o'nigmadoya'ne. Diosen hua'a nogiti eknopog' on'maboroayne. Kenpa'ti Dios diga' di' mo'maika'po mo'matinepahui'ne. Mo'matinepahui'po durugnanada mogka'ne. Buttida ijjay. Daka' mo'noknopogepo batikhue'yaneti'.

¹³ Babilonia huakka' jakya' huaknopog'eri Diosa o'baktie'ea'uyate. Opudere o'baktie'ea'uyate. Opudomeytaj di' o'nepo on'dikta'mona'ne. Marcos do'huedsi'ponig o'epo mo'dikta'mona'ne. ¹⁴ Di'da yan'maepo huayahuaya yan'mabajbaj.

Daka' moknopojike'po me'pukehue'da daka' mo'manopo'noeynoeyike', ken.

2 PEDRO

Pedroa onte'ti o'manigmadoya'uyate.

Huaknopoe'eritaj Pedroa o'manigmadoya'uyate.

¹ Do Simón Pedro ijjepe on'nigmadoya'ne, huadi'da huaknopoe'eri huama'buy. Jesucristoen huanigpeika'eri ijjepe. Jesucristoen kamanbatia'pakike'po Diosa me'ta'mona'uyne. Opuð konigti oro' Diostaj kenpa'ti Jesucristotaj moknopoe'ne. Dios kenpa'da huadakda o'epo Jesucristotaj oknopoe'nok oro'en dakhuea' e'ka' bokkahuea'po mo'nopo'yarea'ne. Huadakda mo'ene mona'ne. ² Diostaj Jesús Huairitaere nogiti nogiti moknopoe'nok Diosa nogiti mo'tinepahui'po 'urunopo'da mo'manopo'tojke' kenpa'ti daka' mo'manoeye'. Kenda on'nigtiona'pakika'ne.

Jesucristotaj huaknopoe'eri nogiti nogiti 'urua'nanada nopoika'dik mo'e.

³ Teynanada o'e Dios. Teyda o'epo 'urua'nanada e'ka'taj bo'tihuapokika'ne. Kenpa'ti daka' kan'nigpeike'po bo'tihuapokika'ne. Diostaj oknopoe'nok nogiti nogiti 'urunanada Diosen kika'dik o'ene. Kenpa'ti Dios 'urunanada o'epo huadaknanada o'kika'po oro'taj mo'baktie'ea'uyne konig ke'nensi'po huage' mo'baktie'ea'uyne. ⁴ Dios o'pakpo kenpa'ti teynanada o'epo, "Katetapi' bo'eretpakika'uy kan'batike'po on'tihuapokapone. Dakhuea' bo'kika'uy kan'batike'po on'tihuapokapone. Kenpa'ti konig Diosen 'urunopo' kan'nopo'tojke'po on'tihuapokapone." Diosa o'pakpo mona'uyne. ⁵ Konigepo Diostaj mo'noknopoe'epo huakka' mo'deretpakpo 'urua'nanada mogkika'. Kenpa'ti Diosen nogiti nogiti mon'nopoika'. ⁶ Kenpa'ti katetapi' e'eretpakpi' keje' a'dik mo'nepo nogiti nogiti huadakyo'da ijka'apoy mon'nopoe'po huadak mogkika'. Dakhuea' kahue' mo'ne. Kenpa'ti pai'da e'nopo'enayo diayhue'ada Diostaj daka' mo'noknopounhuahua'po batikhue' mo'ne. Kenpa'ti Diosda e'epa'tij huakka' mon'pakpo kenpa'da Diosenyo'da mon'pakpo mogkika'. ⁷ Diosenyo'da yag'kika'po konig huama'buytaj di' ee'pa' aya'tada di' mon'mae. Oknopoe'hue' huage'eritakon di' mon'mae.

⁸ Kenda konig nogiti nogiti e'kika'nayo nama'da kikhue' o'ea'pone kenpa'ti nogiti nogiti 'uruda Jesucristo Huairitaj oknopoe'apone. ⁹ Ken konig kikhue' ee'nayo konig ikpobig konig ikpohuioik o'ene. Diosa oro'en dakhuea' e'ka' bokkahuea'uyne ida okkahuedene. ¹⁰ Diosa konig huasi'po a'matoeya'po mo'baktie'ea'uy'nok nogiti nogiti Diosen mogkika'po nogiti nogiti mo'noknopoka'po mo'noknopoe'po batikhue' mo'epo. ¹¹ Diosen 'urunanada o'kika'nok Jesucristo Huairi o'pakpo durugteda kurudyo bo'tohua'apone. Jesucristo huamanopo'yarea'eria mo'noeahuahuika'apone. Diosensi'po o'noeahuahuika'apo.

¹² Kenda on'ona'dene mo'nopoe'det kenpa'ti buttida hua'a daka' moknopoka'det okkahueh' ka'ne'po onte'ti on'manopoea'ika'ne. ¹³⁻¹⁴ A'ti ijbueyapoy Jesucristo Huairia menopoea'dene. Do bueyhued ijjepe ona'ti on'manopoea'ne. 'Urunopo'da daka' yan'nigpeika'. Diostaj 'urunanada yanigpeika'. Ona'ti on'manopoea'ne. ¹⁵ In on'nigmadoya'nig do e'bueyde'te yan'nopounhuahuika'apet.

Cristotaj Pedro nogomeyere on'tiahuay'uyate. 'Urua'nanada senogda o'uyate.

¹⁶ Jesucristo huaboro' huairi o'epo teynanada o'e. 'Urunanada o'epo o'tiakapo. 'Urunanada kenpa'ti senogda o'tiahuay'uy. Da onahue' o'nene. Ijtiahuay'uypo buttida o'nona'ne. ¹⁷⁻¹⁸ Ken Jesúsere ote'te o'epo, nog huanigpeika'eri doere o'epo, konig Dios o'jika' eynanada keregnada senognanada o'ea'nok Apag Diosa o'eypaka'uy. Kenpa'ti "In do'hued Huasi'po huadi'da me'ta'ene. Kentaj ijtodurugpaki." Kurudya' hua'ayo'da o'pee'uy. Jeyya'da Diosya' o'pee'uy.

¹⁹ A'nennada Diosen huamanbatia'pakera Cristotaj on'timadoya'uyate. Apagba'te daka' on'timadoya'uyate. Apagba' mon'toe'po buttida o'e mon'nopoe'po nigpeedik mo'ne. Huakjey o'bakpakpo jeyda o'enk' 'uruda tiahua'ydik o'ene. Konigti Apagba' o'tiahuaypo Jesucristotaj moknopoe'ne. Kenpa'ti Jesucristo e'tiakte mo'nopo'toe'po 'urunanada moknopoe'apo. Konig jeyda siokpo huanopo'taj e'ta'te huadaknada moknopoe'apo. ²⁰⁻²¹ Diosen huamanbatia'pakera Apagba' on'manigmadoya'uyate. Cristotaj buttida on'timadoya'uyate. Hua'enda on'nopoe'po madoyahue'ada Diosen Nokirega o'manopo'toe'po o'manopoe'ank' Diosen hua'a on'batia'pakpo kenpa'ti on'manigmadoya'uyate. Kenda daka' yan'nopoeti', ijjay.

2

*Nama'da huamanmadika'eritaj konig o'ne e'tia'pak.
(Jud. 4-13)*

¹ A'nennada Israel aratbuttaj Diosen hueretda huamanbatia'pakeria 'uruda on'mana'ika'uyate. Buttida on'manmadikika'uyate. Kenpa'ti nama'da huamanbatia'pakeria nama'da on'manmadika'uyate. Oy konigti opudomeyere nama'da huamanmadika'eri o'neapo. "Diostaj buttida o'manmadikay," on'batia'pakpo da on'manmadika'apo. Kenomeytaj Cristo huęypa cruzte o'manigbuey'uyunig'a "Jesucristotaj oknopęęhue'dik mo'e." Nama'da on'batia'pakaponok Diosa ida castiga o'magka'apo. ² O'deretpakpo dakhuea'da ogkika'apo. Nama'da on'manmadika'po nama'da ogkika'apo. Huakka' huaknopęę'eria on'peędepo konigti dakhuea'da ogkika'apo. Jesucristoen buttida hua'ataj on'tierikapo. ³ Opuden huakupe on'pakpo nama'da mo'manmadika'apone. "Huakupe beyok," mona'apo. A'nenda "Dakhuea' huaka'eritaj kenpa'ti nama'da huamanmadika'eritaj castiga diga' ijmagka'apoy." Diosa oa'uyate. A'ti castiga o'magka'apo.

⁴ A'nennada sue'da Diosen huata'moneri kurudyę Diosere o'nepo Diostaj nigpeęhue'da o'nepo dakhuea'da ogka'uyate. Diosa matinepahuihue'da castiga o'magka'po sikkiregyę pai'da kan'no'po'unhuahuike'po o'maen'uyate. Diosen castiga diga' egka'te sikkiregyę on'maunhuahua'. ⁵ Kenpa'ti a'nennada e'pogtone' tiakhued Noėere huakka'nanada aratbut o'nuyate. Aratbut dakhuea'nanada ogkika'uyate. "Yan'no'po'korea', yan'no'po'korea', Diostaj yan'nigpeika', on'te'ti huadak yag'kika'." Noėa o'manhuahuika'uyunig'a peęhue' o'nika'uyatenok Diosa matinepahuihue' o'epo e'pogtone' o'ta'mona'uyate. Aya'da on'bata'kot'uyate. Noėtaj sietetakon kusi'petone'yo Diosa o'batioka'nok ta'kothue' o'nuyate. ⁶ Kenpa'ti a'nenanada Sodoma huakka' jak huęę'eri kenpa'ti Gomorra huakka' jakyo huęę'eri o'nepo dakhuea'da ogkika'po nopo'koreahue' o'nenok Diosa castiga o'magka'po aya'tada jakbeta' o'bakpaka'uyate. Aya'da on'mabuey'uyate. Parokupoyo'da o'uyate. Diosa aya' dakhuea' huaka'eritaj diga' castiga o'magka'apo a'manopęęaya'po Sodoma Gomorraeretaj o'bakpaka'uyate. ⁷⁻⁸ Lotnayo huadaka'da o'uyate. Sodomayo o'ika'uyate. Jaktaj Diosa bakpakahued aratbut dakhuea'da ogkika'uyate. Aratbut dakhuea'nanada ogkika'nok Lot kenda o'batiahuayika'po suhue'da o'makepo kenpa'ti pai'da o'maknopo'unhuahua'uyate. Ken Sodoma jaktaj Diosa bakpakahued eę'te Lottaj o'toępo o'torokuyate. ⁹ Ken oro'takon Diosa dakhuea' e'ka' nopo'tiokika'dik mo'ene. Dioseny'o'da e'kika'ta' e'paknayo toto' engaña e'nika'tada Diosa bo'tiokika'apone. Dakhuea' huaka'eritanayo pai'da on'no'po'unhuahua'po Diosa o'matounhuahuika'po nogok kene'huaya' huame'noete "Dakhuea' boka'uy." Diosa o'mana'apo. Castiga o'magka'apo.

¹⁰ Kenomey nama'da huamanmadika'eri hua'enda o'deretpakpo Diostaj me'pukhue' o'nepo Jesús Huairitaj e'nigpeęta' pakhue' o'nepo Diosen 'urunanada huairitaj dakhuea' on'bahuua'po. Me'pukhue'da kenpa'ti huiyoka on'bahuua'po. Diosa castiga o'magka'apo. ¹¹ Diosen huata'monerinayo teynanada eę'pi' ighua'da manahue'dik o'nepo Diosen 'urunanada huairi "dakhuea' ogka'," huaahue' o'ne Diostaj.

¹² Inomey nama'da huamanmadika'eri nopoęęhue'ada dakhuea' on'da'ika'. Diosa castiga o'magka'apo. On'mabueyapo. Konig 'uhuanig o'nepo. 'Uhuayanayo nopoęęhue'ada o'pakpo o'ka'. Huape' on'batiaraka'ika'. ¹³ Nama'da huamanmadika'eri dakhuea' ogkika'pokpai'nanada on'no'po'ęapo. Kenpa'da e'durugpakta' on'deretpakika'. "Hueretda huaknopęę'eri o'ęy." Nama'da on'batia'pakpo opudere ogkupopakpo on'batadi'kea'po durugteda on'batobape'po. Engaña ijmagkay on'no'poęęo durugda o'ne. Nama'da huamanmadika'eritaj bakbira'dik mo'ene.

¹⁴ Nama'da huamanmadika'eri ettone' on'tiahuaypo diga' o'deretpakika'po dakhuea' ogka'po sue'da huaknopęę'eritaj, "Durugteda dakhuea' mogka'." Nama'da on'manika'po kenpa'ti huakka'da katepi' e'tamaeta' o'deretpakika'. "Dakhue'da o'ne," Diosa oa'de. ¹⁵ Kenpa'ti inomey huamanmadika'eri buttida hua'ataj on'batikdepo konig Diosya' ekyoy-ahue' nama'da ogkika'po. Konig Balaam o'ka'uyate inomey ogkika'. A'nennada Balaam Diosen huamanbatia'pakeri o'epo Beorensi'po o'uyate. Huakka' huakupeta' o'eretpakpo Diostaj nigpeęhue'da o'epo dakhuea'da o'ka'uyate. ¹⁶ Diostaj nigpeęhue'ada e'hua'te Balaamen burra 'uhua'a aratbuten hua'a ona'po "Huakupeta' i'pakpo Diostaj nigpeęhue'ada dakhuea' i'ka'ne. Kenda kahue' yag'." Burra 'uhua'a ona'nok o'kore'uyate.

¹⁷ Konig huęęy okposagyę ehue' eę'yo nama'da huamanmadika'eri konig o'ne. Huęęy okposagyę ehue' eę'yo bohua'nig'a ehue' o'e. Nama'da huamanmadika'eriyoy bohua'nig'a daka' manmadikahue' o'ne. Kenpa'ti konig e'sihui' huihued bapoka o'tohua' konigti kenomey o'ne. E'hui'ta' bo'paknig'a huihue' o'e. 'Uruda e'manmadika' e'peęta' bo'paknig'a peęhue' mo'e. Nama'da on'manmadika'nok Diosa castiga o'magka'apo. Sikkiregyęnanada on'noeonhuahuika'apo. ¹⁸ "Dakhuea' e'ka'tada. Katepi' o'pakpo e'kika'tada. Diosa castiga ogkahue' mo'ika'ne." Da on'mana'po, "Yan'tiak, oro'ere dakhuea' mogka'." Nama'da on'mana'po huabokerek huaboa'da e'noknopoęęe'te huaboa'da Diosta

e'nigpeede' kenomeytaj nama'da on'mana'po. ¹⁹ "Katepi' bo'pakpo kika'dik mo'ene." Huaboa'da huaknopog'eritaj nama'da e'mana'tada nama'da huamanmadika'eria huadak kikhue'dik o'nepo dakhuea' ogkika'. Konig toto'en huanaba' o'nepo dakhuea' ogkika'po batikhue'dik o'ne. ²⁰ Sue'da aratbut dakhuea' ogka'depo huaboa'da Jesucristo Huairitaj o'noknopog'depo, Jesucristo huamanopo'yarea'eritaj on'no'porea'poda onte'ti Diosenyo'da ogkika'depo nogok ona'ti dakhuea' egkika'nayo kenomeytaj ke'poda e'dik o'neapo. Dakhue'nanada e'dik o'neapo. ²¹ Oknopogehue' huag'eria sue'da dakhue'mon e'gada Diosen huadak hua'a on'pepedepo o'noknopog'depo nogok eknopog'deada e'batiknayo onte'ti dakhuea' eka'nayo dakhue'nanada o'ne. ²² Eknopog'de'te onte'ti dakhuea' egkika'nayo konig kuhua o'ne kenpa'ti konig huakyari' o'ne. "Kuhua hua'enda e'okpi' onte'ti on'minika'. Huakyari' huaboa'da e'oo'deada onte'ti samibiyo o'huedika'." Kenda aratbut buttida oa'ika'.

3

Jesucristo Huairi onte'ti o'tiakapo.

¹ A'nenda on'nigmadoya'uyne. Onte'ti on'nigmadoya'ne, huadi'. Onte'ti e'manopog'a'ta on'tipakne. Onte'ti e'maboroay'ta' ijpaki. ² Diosen huamanbatia'pakeri on'mana'uyate. Kenda Diosa o'ka'apo kenpa'ti konig o'epo on'manbatia'pakuyate. Onte'ti onte'ti on'nopoeanhua'apone. Kenpa'ti Jesucristo oro'en huairi kenpa'ti oro'en dakhuea' e'ka' huamanopo'yarea'erien e'mana' Cristoen huata'mona'eria mona'uyne. Onte'ti onte'ti on'nopoeanhua'apone.

³ In ijbatia'pakaponig yan'nopog'. Nogok Jesucristo tiakhued kene'huaya' huame'noete huakka' oknopogehue' huag'eri o'neapo. Katepi' dakhue'da hua'enda on'pakpo ogkika'apo. Diostaj on'tierikapo. ⁴ "Onte'ti ijtiaikapoy." Jesús oa'uyatenig'a, menpa' nama'da oa'uyate. Ehue' tiakhue' o'epo. A'nenda huadari e'ka'te oro'en adhuea'pane' on'mabuey'uyate oy kenpa'ti huadari konigti o'e. Oknopogehue' huag'eria on'batia'pakaponig'a. ⁵ A'nennada Diosa oa'uyok huaboa'da kurud siokpoere niokpokon puug nog o'uyate. Kenpa'ti huag'ey o'uyate. Diosa onte'ti oa'uyok huag'eyya' huadari ote'ere o'roka'uyate. Huadariere e'pog huahuegere o'uyate. Kenda oknopogehue' huag'eria eknopog'ta' pakhue' o'ne. ⁶ Kenpa'ti a'nenda Noé e'noete aratbut dakhuea'da ogkika'uyok Diosa castiga a'magkaya'po e'pogtone' o'matita'mona'po aya'da on'mabuey'uyate. ⁷ "Kurud huadariere aya'da bo'tiahuayika'nig aya'da mahuijgdik o'epo." Diosa kenpa'ti oa'po oy ta'aka huamamey o'nigika'ne. Nogok "Dakhuea' boka'nok castiga ogka'dik o'nene." Diosa o'mana'depo castiga o'magka'apo kenpa'ti kurud huadariere o'mahuijgapo.

⁸ Kenpa'ti mil huabayok ijhue'nananada o'pokonhuahua' oro'nayo o'nopogey. Diosnayo konig oro' nopogehue' o'e. Mil huabayok ijhue'nanada o'unhuahua' nopogehue' o'epo idada o'pok o'nopog Diosnayo. Mil huabayok ee'pi' nogme'noetida Diosanayo o'tonopoika', huadi'da egomey. ⁹ Kenpa'ti "Ijtiaikapoy." Jesús Huairia mona'uyne. Tiakhued o'epo ijhue'nada o'epo o'tiak sue'da huakka'a nama'da on'nopog'enig'a aratbuttaj o'matinepahui'po castiga e'magka'ta' pakhue' o'epo dakhuea' huaka'eritaj e'manopo'korea'ta' o'manigunhuahua'po castiga e'magka'ta' pakhue' o'epo aya'tada e'manopo'korea'ta' o'pak.

¹⁰ Dapita' Jesús Huairi o'tiakapo. Kentaj ekpog' nige'ue' ee'te o'tiakapo. Kenoka' aratbut nopogehue' ee'te huabereeri on'tiak. Konigti Jesús o'tiakapo. E'tiakte kurud 'utta'nanada oa'nig ehue'da o'epo. Aya'da o'mamey'apo. Huadaritaj kenpa'ti aya'da katepi' o'ika'nig o'mahuijgapo. Ehue'nanada o'epo.

¹¹ Ken aya'da o'tiahuayika'nig o'mameydepo ehue'da o'epo. Kenda mon'nopogepo mon'no'porea'. Onte'ti dakhuea' kahue' mo'ne. Diosenyo'da mogkika'. Urua'nanada mogkika'. Diostayo'da mon'nigpeika'. ¹² Dios tiakdik o'enok mon'nigunhuahua'ika'. Kenpa'ti Dios Huairi e'tiakte daka' mo'nonmabodhuahua'. Ida katiake'po daka' Diosen mogkika'. E'tiakte kurudy o'aya' o'tiahuayika'nig o'mahuijgapo. Ehue'da o'epo. ¹³ Huabo kurud huabo huadariere o'epo. Diosa oa'uyatenok huabo kurud huabodaritakon o'nigunhuahuika'ne oro'omey. Huabokurudy huabodariya' aya'da huadakda o'epo. Aya'da huadak ogkika'apo.

¹⁴ Jesucristo o'tiakaponok huabo kurud huabodari o'ea'ponok Jesucristo e'tiakte huadak mogkika' kenpa'ti huayahuaya mo'manoeynoey'ika'. Kahuahuaye'po kenpa'ti opudomeytaj kamadurugpake'po bo'eretpakpo dig'a da Diosen yag'kika'. Uruanada yag'kika', huadi'da huama'buy. ¹⁵ Oro'omeytaj a'manopo'koreaya'po kenpa'ti Jesucristotaj kanoknopog'po kenpa'ti nogomeytaj a'manopo'yareaya'po Jesús Huairia o'matinepahui'po mo'nigunhuahuika'ne yan'nopog'. Konigti huadi'da huama'buy Pabloa mo'nigmadoya'uyate. Diosa Pablotaj o'nopog'a'nok Pabloa mo'nigmadoya'uyate. ¹⁶ Jesucristo o'tiakdeapo kenpa'ti Diosen 'uruana'nanada yag'kika'

Pabloa o'manigmadoya'ika'. Pabloen hua'a nogdik nogdik e'manigmadoya' dakuapa be'api' nopenkahue'dik o'ne. Nopoehue' huae'eri kenpa'ti e'nopoe'ta' pakhue' huae'eri nama'da nogpa'da Pabloen e'manigmadoya' on'manbatia'pakika'. Kenpa'ti Apagba'taj nama'da nogpa'da on'batia'paknok Diosa o'maenapo.

¹⁷ Inomey Diostaj nigpeehue' huae'eri inomey nama'da huaa'eri inomey Diostaj nopenkahue'da huae'eri konig o'ne, on'nokota'ne, huadi'da egomey. Nama'da manmadikahued e'ne'ted opudomeytaj on'nopoea'ne. Kenpa'ti moknopoe'epo okbatikhue' ya'ne on'nokota'ne. ¹⁸ Jesucristo Huairi oro'en dakhuea' e'ka' huamanopo'yarea'eritaj nogiti nogiti yanoknopoe'. Kenpa'ti konig Jesús di' mo'epo mo'nigbuey'uyate konigti nogiti nogiti di' yan'mae'ikati'. Jesucristo Huairi kenpa'da huadaknanada o'ika' mon'batia'pakika'. 'Urunanada o'e mon'batia'pakika'. Ken.

1 JUAN

Juana huakkuruda o'nigmadoya'uyate.

Cristo Diosen Huasi'po oro'taj onte'ti o'manoeahuahuika'apo.

¹ Opudomeytaj o'nigmadoya'ne. A'nennada Cristo o'noika'uyate. Huadari kurudere kahued e'e te o'uyate.

Ke'na e'manmadika'te o'pee'uy. Kentaj o'tiahuay'uy. Kentaj huaso'teda huaba'a oroa o'tibata'te'e'uy. Ke'na oro'taj onte'ti mo'noeahuahuika'apone. ² Cristo Diosen huamanoeahuahuika'eri o'si'poe'uyate. E'kerekte'te oroa o'tiahuay'uy. Ke'na Diosen Huasi'po o'e buttida o'nona'ne. O'noeahuahuika'po Apag Diosere o'ika'uyate. Diosa Cristotaj bo'tiahuay'ea'uyne. ³ Oro' Diostaj Jesucristotaere oknopojika'nig oro'ere konigti Diostaj moknopojike'po kenpa'ti oro'ere konigti Diosen Huasi'po Jesustaj moknopojike'po kenda o'tiahuayika'uyunig kenda o'peika'uyunig o'nonbatia'pakne. ⁴ Kenpa' Jesustaj on'timadoya'ne doere huakka' mon'durugpakika'.

Dios jeynada o'ika'.

⁵ Dios jeynada o'epo huadakda o'e. Diosa sigpi' dakhuea' kahue' o'ika'. Kenda Diosen Huasi'po Jesucristoa monmadika'uyne o'peepo, opudomeytaj o'nonbatia'pakne. ⁶ Oro'omey dakhuea'da e'kika'nayo "Diostaj oknopoe'po Jesusen huadi' o'ey," ea'nayo, da oa'po, dakhuea' o'kay. ⁷ Konig Dios huakjeyonig o'epo huadakda o'kika'nig oro' kenpa'ti Diosen huadakda e'kika'nayo nogere nogere durugnada Diostaj oro' oknopojika'po o'ene. Kenpa'ti Cristo Diosen Huasi'po mo'nigbuey'uyatenok aya'da dakhuea' e'ka' mo'nopo'tihuekea'ne oro'en dakhuea' e'ka' mo'nopo'tihuekea'ne.

⁸ "Do dakhuea' kahue' ijje," oro' ea'nayo huata'da nama'da o'huaa'po oay. Cristotaj oknopogehue' o'ey. ⁹ "Dakhuea' ijkamey. Bekkahuea', Apag Dios." Oro' e'tiona'pakika'nayo Dios huadakda o'epo buttida huaa'eri o'epo mo'nopo'tihueke'apone oro'en dakhuea' e'ka' bokkahuea'apone. ¹⁰ "Do dakhuea' kahue' ijjemey." Oroapi' ea'nayo Dios da huaa'eri o'e o'huaa'po Diosen hua'a hueretda okjehued o'ene.

2

Cristo oro'en huamanopo'tihueke'eri mo'taene.

¹ Dakhuea' kikahue' ka'nike'po opudomeytaj on'nigmadoya'ne, sion. Dakhuea' eka'nayo Jesucristo huadakda o'epo Diostaj nigtiona'pakdik mo'epo dakhuea' e'ka' yanopo'tihuekea' mo'nigtiona'pakapone. ² Oro'en dakhuea' e'ka'taj Jesucristoa mo'nigbuey'uyppo mo'nopo'tihuekea'ne. Cristo oro'en dakhuea' e'ka'taj kenpa'ti aya'enda dakhuea' e'ka'taj mo'nopo'tihuekea'ne.

³ Diosen hua'a oro' e'nigpeika'nayo Diostaj oknopoe'po Diosensi'po o'ey daka' o'nopoene. ⁴ "Diostaj yoknopoe." Be'api' ea'nayo Cristoen hua'a nigpeehue' e'eada da huaa'eri o'epo Diosen hua'a nopogehue' o'e. ⁵ Be'api' Cristoen hua'a o'nigpeika'po, o'kika'po, Diostaj nogiti nogiti di' o'ene. Kenpa'ti Diosensi'po o'ey o'nopoene. ⁶ "Diosensi'po ijje." Oro'omeya ea'nayo konig Jesucristo o'kika'uyunig konigti mog'kika'.

Di' yan'maika' Juana huaboa'da o'mana'.

⁷ A'nenda di' yan'maika' Cristoa o'mana'uyatenok mo'pee'uy. Konig a'nenda o'mana'uyate konigti o'nona'po o'nigmadoya'ne, egomey, pogomey. ⁸ Huayahuaya di' yan'maika' onte'ti o'nona'ne. Cristo aratbuttaj di' o'maika'uyate kenpa'ti oro'omey huayahuaya di' mon'maika'. A'nenda konig sikkiregya' nopogehue' mo'epo dakhuea' bokika'uyatenig'a oynayo konig huakjeyyo huaboa'da Cristotaj moknopoe'po huadakda bokika'.

⁹ "Huakjeyyo ijje'po Cristotaj yoknopoe'po huadakda ijkikay," be'api' ea'pi' nog huaknopoe'eritaj o'diaypo nama'da oa'nig'a Cristotaj oknopogehue' o'epo sikkiregyo o'e. ¹⁰ Be'api' nog huaknopoe'eritaj huadi'da o'epo huadak o'kika'. Nama'da kikahue' o'epo. Diostaj huadakda o'kika'apo. ¹¹ Be'api' huaknopoe'eritaj o'huadiaypo dakhue'da o'epo konig sikkiregya' dakhuea'da o'kika'. Nama'da o'kika'po konig ekpobigonig o'epo Diosen hua'a nopogkahue' o'e.

¹² Opud Cristoen huaknopoe'eri dakhuea' e'ka'taj Jesucristoa mo'nigbuey'uyppo mo'manopo'tihuekea'deme'nok opudtaj on'nigmadoya'ne. ¹³ Cristo a'nennada o'noika'uyate. Aya'da o'tiahuayika'nig o'ka'uyate. Opudomey tone'bokerek Jesucristoen huaknopoe'eritaj on'nigmadoya'ne. Toto'taj nigpeehue' mo'ika'po dakhuea' kikahue' mo'ika'nok opudomey huabokerek ettone'eretaj on'nigmadoya'ne.

Apag Diostaj moknopøenok opudtaj on'nigmadoya'ne, sion. ¹⁴ Cristo huakkurueri huanoeonhuahuika'eritaj opud huaknopø'eritone' moknopøene, do'hued huaojonigtaj on'nigmadoya'ne, pag. Opudomey huabo huaknopø'eri Diosen hua'a huanopoya' moknopøika'po teyda mo'epo toto'taj nigpøehue' mo'jka'ne. Opudomeytaj on'nigmadoya'ne.

¹⁵ Konig aratbut oknopøehue' huag'eri dakhue'da o'nika'nig konigti ehue' yanika'. Konigti pakhue' yanika'. Konig nama'da ogkika'nig kahue' yanika'. Konig nama'da on'nopøika'nig nopøehue' yanika'. Konig nogomey katetapi' on'eretpakika'nig eretpakhue' yanika'. E'eretpakika'nayo Apag Diostaj pakhue'dik mo'ene. ¹⁶ Kenda aratbut oknopøehue' huag'eri on'nopøepo ogkika'nigtaj Dios kenpa' pakhue' o'e. Huakka' dakhuea' e'ka'ta' o'deretpakika'. Katetapi' huakpoa o'tiahuaypo o'deretpakika'. Huata'da di'nada o'nika'. Ayada dakhuea'da on'nopøepo ogkika'. ¹⁷ Aya'da katetapi' nama'da ogkika'po, aya'da nama'da on'nopøepo ken konig ehue' o'epo. Aya'ada dakhuea' e'kata' o'deretpakika'nig ehue' o'neapo. Diostaj huanigpeika'erinayo onte'ti Diosere on'noeonhuahuika'apo. Okbatikhue' on'noeonhuahuika'apo.

Jesúsen hueretda huaknopø'eri buttida hua'a on'nopøika'. Jesús ehue' o'e Diosen Cristo. Da huaa'eria kenda nama'da on'manmadikika'.

¹⁸ Kene'huaya' huame'noe o'edeapo. A'ti Cristo o'tiakapo. Cristoen taka' huairi o'tiakapo mo'tipeeme'ne. Ken Cristoen taka' huakka'da on'tiakdeme'. Kena'po kene'huaya' huame'noe o'epo a'ti Cristo o'tiakapo o'nopøene. ¹⁹ Cristoen taka' huamanmadika'eri a'nenda oro'omeyere e'nika'ada konig oro' Cristotaj oknopøepo kenomey oknopøehue' o'nika'po on'bakhuame'. A'nenda kenomey konig oro' eknopøika'nayo oro'ere o'nika'po bakhuahue' mo'egymet. Kenomey on'bakhuame' kena'po konig Cristotaj o'nigpøe'nig oro', kenomey nigpøehue' o'ne, o'nopøene, sion.

²⁰ Opudomeytanayo Cristoa Diosen Nokireg bo'yokuynok Diosen buttida hua'a mo'nopøene. ²¹ Kena'po buttida hua'a nopøehue' mo'enok onahue'dik ijjej. Buttida hua'a opud mo'nopøenok on'nigmadoya'ne. Be'api'da ea'nayo buttida hua'a ehue' o'e.

²² Konig da huaa'eri o'ne o'nona'apone. Jesús Diosen Huasi'po ehue' o'e ea'nayo da huaa'eri o'ne. Cristoen taka' o'ne. Apag Diostaj oknopøehue' o'ne. Diosen Huasi'potaj oknopøehue' o'ne. ²³ Jesús Diosen Huasi'po ehue' o'e. Aya'ada kenda ea'nayo Apag Diostaj oknopøehue' o'ne. Jesús Diosen Huasi'po o'e. Aya'ada ea'nayo Diostaj o'noknopøe.

²⁴ Kenda a'nenda huakkuruda Jesucristoen huadak hua'a mo'peonhua'uynigtaj daka' ya'noknopounhuahuika'. Kenda huakkuruda mo'peonhua'uyate eknopounhuahuika'nayo Diosen Huasi'potaj mo'nopo'toeonhuahuika'po kenpa'ti Apag Diostaj moknopøeonhuahuika'. ²⁵ Kenpa'ti Cristoa mo'noeanhuahuika'apone Cristoa mona'uyne.

²⁶ Opudomeytaj da huamanmadika'eritaj on'nigmadoya'dene. ²⁷ Jesús Diosen Nokireg bo'yoke'uyunok mo'nopo'toepo buttida hua'a okie'dik mo'jka'ne. Diosen Nokirega aya'da mo'nopøea'ika'ne. Buttida hua'ayo'da mo'nopøea'po da nopøeahue' mo'ene. Konig mo'nopøea'ika'nigtaj Cristotaj daka' ya'noknopøika'.

²⁸ Oy Cristotaj daka' yanoknopøika'po Cristo e'tiakte daka' moknopøepo me'pukhue' mo'epet kenpa'ti birahue' mo'epet, sion. ²⁹ Cristo huadakda o'jka'po Diosen hua'a o'nigpeika'po sigpi' dakhuea' kahue' o'jka'. Kenda opud mo'nopøene. Kenpa'ti aya'ada huadakda ogkika'po Diosen hua'ataj on'nigpeika'po Diosensi'po o'ne mo'nopøene.

3

Diosensi'po o'ene.

¹ Apag Diosa oro'omeytaj huakka'da di' mo'ene. Huakka' di' mo'epo, "do'huedsi'po mo'ene," mona'ne. Huakka'ada Diostaj oknopøehue' o'nepo oro' Diosensi'po o'enis sigpi' okie'hue' mo'ene. ² Oyedda Diosensi'po o'ene. Monig o'epet nopøehued o'ene. Jesucristo e'tiakde'te oro'a o'tiahuaydepo konigti o'epone, huadi da egomey. ³ Cristonigton e'dik ijjeapoy, aya'ada kenda on'nopøepo konig Cristo Diosen hua'a o'kika'uyunig, huadaky'o' o'kika'uyunig dakhuea' kahue' o'jka'uyunig konigti kagkike'.

⁴ Aya'ada dakhuea' ogkika'po Diostaj nigpøehue'da o'ne. Dakhuea' e'kika' konigti Diostaj nigpøehue' ee' o'e. ⁵ Aratbuten dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po Jesucristo aratbutte o'tiakuyate, mo'nopøede. Diostaj o'nigpeika'uyate. Jesús sigpi' dakhuea' kahue' o'uyate mo'nopøet. ⁶ Aya'ada Jesucristotaj o'noknopøepo on'nigpeika'po Diostaj dakhuea' kahue' o'nika'. Aya'da Diostaj nigpøehue' huag'erinayo Cristotaj okie'hue' o'nepo kenpa'ti Cristotaj nopøehue'da o'ne. ⁷ Nama'da da huamanmadika'eritaj pøehue' yanika', do'hued sionomey. Konig Cristo Diostehuapa' huadak o'enis konigti aya'ada Diostaj on'nigpeika'po Cristonigda huadakda o'ne. ⁸ A'nennada huakkurutedda toto' nama'da huamana'eri

o'epo huaboa'dakon Diostaj nigpeehue' o'eonhuahuika'nok aya'da Diostaj nigpeehue' huae'eria toto' huairien huanaba' o'ne. Toto'a dakhuea' o'bakika'ngitaj da o'manika'ngitaj a'batikaya'po Diosen Huasi'po o'tiakuyate.

⁹ Aya'da Diosensi'po Diosa o'nopo'toika'nok Diostaj dakhuea' kahue' o'nika'. Diosensi'po o'nepo nigpeehue' ehue'dik o'nika'. ¹⁰ Diostaj nigpeehue' huai'ka'eri Diosensi'po ehue'da o'ne. Nog aratbuttaj di' ehue' huae'eri Diosensi'po ehue'da o'ne. Kenda o'nopo'po Diosensi'potaj makia'dik o'ene oro'. Aratbut toto' nama'da huaa'eriensi'po o'ne makia'dik o'ene oro'.

Huayahuaya di'da mon'maika'po huadak e'kika' mon'batihuapokika'.

¹¹ Huayahuaya di' mon'maika'. Kenda hua'a oro'a a'nennada o'peunhuahuika'uayne. ¹² Konig Cain kikhue'dik o'ene. Cain toto'en o'epo toto'taj o'nigpeepo huama'buytaj o'huadiayo o'arakuyate. Diostaj nigpeehue' o'epo dakhuea' o'ka'uyate. Ke'nen huama'buy huadakda o'ka'po Diostaj o'nigpeepnok Caína o'arakuyate. Konig Cain kikhue' mo'nika'.

¹³ Opuda Diostaj mo'nigpeika'nok Diostaj pakhue' huae'eria opudtaj e'huadiaynayo mepukehue' yanika', do'hued egomey. ¹⁴ Oro' toto'en e'kika'tada Diosa mo'nopo'noeame'nok oy Diosen o'ene. Nog huaknopoe'eritaj di' o'epo kenda o'nopo'ene. Kenomey nog aratbuttaj di' maehue' o'nika'po toto'en ogkika'po Diosen ehue'da o'ne. ¹⁵ Aya'ada nog aratbuttaj huabahuadiayeri konig huabarakeri o'ne. Huabarakeri Diosere onte'ti noeonhuahuikahue'dik o'neapo. ¹⁶ Jesucristo huakka'oro'taj di'nanada mo'epo a'nopo'yareaya'po o'pakpo mo'nigbuey'uayne o'nopo'ene. Kena'po oro'en huama'buy huaknopoe'eritaj huakka' di' mo'nepo huadaky'o' e'kika' mantihuapokika'dik o'ene. Konig Jesús huakka' di' mo'ene konigti huama'buytaj diga'da di'nada ika'dik o'ene. ¹⁷ Oro'omeyayi' aypo o'toepo nog huaknopoe'eri huama'buy aypobayo' ee'te e'tiahuayada sue'nopo'da o'epo sigpi' yokhue' ee'nayo Diostaj di' ehue'dikda o'ene. ¹⁸ "Nogtaj di' mon'mae," oro'a ea'nayo hueretda di' o'maepo mon'batihuapokika', aypopi' mon'bayokika'.

Diosen hua'a e'kika'nayo Diosensi'po o'ene daka' nopi'ka'dik o'ene.

¹⁹ Oro' nog aratbuttaj di' o'ika'po buttida hua'a o'nigpeika'po Diosensi'po o'ene nopoe'dik o'ene. ²⁰ Nama'da ijkay huanopoya'da oro' e'nopoe'nayo Dios huahuakda o'epo aya'da o'nopo'epo okkahuea'dik mo'ene. ²¹ Diostaj o'nigpeikay oro' huanopoya'da e'nopoe'nayo Diosensi'po o'ey daka' nopi'ka'dik o'ene. ²² Diosen hua'a o'nigpeika'po kenpa'ti Dios o'paknigda o'kika'nok oro' e'tiona'pakte Diosa oro'taj mo'nigpeika'ne, huadi'da egomey pogomey. ²³ Jesucristo Diosen Huasi'po o'e. Kenda oknopoe'dik mo'ene. Diosen hua'a kenpa'oa'. Huayahuaya di' mae'dik mo'ene. Diosa kenpa'oa'. ²⁴ Diosen hua'a aya'ada ogkika'po Diosyo o'nika' kenpa'ti Diosa kenomeyennopo'yo o'ika'. Diosen Nokireg oro'taj bo'yokuypo Dios oro'ere o'ika' o'nopo'ene.

4

Nama'da huamanmadika'eri kenpa'ti Diosen huamanmadika'eri o'ne.

¹ Huakka'da nama'da huamanmadika'eri o'nepo buttida hua'a Diosa me'nopoe'gak nok buttida hua'a ijanmadikikay onda ika'nok menpa' buttida huamanmadika'eri yaneta'po yan'bata'huahuayti'. Menpa'ti Diosen Nokirega ya'manopo'toet yan'bata'huahuayti'. ² Jesús Diosen Huasi'po o'epo kurudya' o'tiakuyate. Huašo'da o'si'poe'uyate huabokerek. Aya' huamanmadika'eria kenda o'manmadikika'po Diosen Nokirega o'manopo'toepo kenpa'ti Diosen hueretda huamanmadika'eri o'ne nopoe'dik o'ene. ³ Jesús Diosen Huasi'po ehue' o'e. Kurudya' tiakhue' o'uyate. Aya'da huamanmadika'eri kenda on'manmadikika'po, Diostaj oknopoe'hue'ya o'ne. Diosen Nokireg toehue' o'ne. Cristoen taka' nokireg on'toe. Cristoen taka' nokireg o'tiakapo mo'tipeikame'nig, indariyo aratbutere o'ede, huadi'da egomey pogomey.

⁴ Diosensi'po mo'epo Diosen Nokirega mo'nopo'toenok nama'da huamanmadika'eritaj manigpeehue' mo'ika'ne. Diosen Nokireg teyda o'epo huadak e'kika' huakka' ti-huapokika'dik mo'ene. Cristoen taka' nokiregnayo teyhue'da o'енок nigpeikahue'dik mo'ene, huadi'da sionomey. ⁵ Nama'da huamanmadika'eri Cristotaj nigpeehue' o'nika'po aratbutada on'eretpakika'nig on'manbatia'pakika'. Aratbut Diostaj oknopoe'hue' o'nepo nama'da huamanmadika'eritaj on'pakpo on'mapeika'. ⁶ Oro'omeynayo Diosensi'po o'ene. Diostaj huaknopoe'eri oro'taj daka' mo'nigpeika'ne. Nogomey Diostaj oknopoe'hue' o'nepo oro'taj nigpeehue' mo'ika'ne. Oro'taj huanigpee'eri Diosen Nokireg huanopo'toe'eritaj makie'dik o'ene kenpa'ti nama'da huamanmadika'eritaj makie'dik o'ene.

Dios oro'taj di' mo'енок oro'kon huayahuaya di' mon'maika'.

⁷ Dios oro'taj di' mo'енок oro' huayahuaya di' mon'maika'. Aya'tada di' huamae'eri Diosensi'po o'nepo Diostaj o'noknopoe. ⁸ Dios di'nada e'maika'tada be'api di' ehue' e'mae'nayo Diostaj oknopoe'ehue' o'ne. ⁹ Oro'omeytaj kamanoeanhuahuike'po Diosa di' mo'epo ke'nen nogsi'potida indariyo o'ta'mona'uyatenok Dios di' mo'ene nopoe'dik o'jika'ne. ¹⁰ Dios oro'taj di' mo'epo ke'nensi'po oro'en dakhuea' e'ka kamanopo'tihueke'po o'ta'mona'uyate. Kenda o'ka'uyng Diosa huakka'nada di' mo'ene o'nopoe'ne. Oro'anayo Diostaj sue'da di' o'ene.

¹¹ Diosa huakka'da oro'taj di' mo'uynok huayahuaya di' mae'dik o'jika'ne. ¹² Oro' aratbuta be'api Diostaj tiahuahue' e'jika'ada huayahuaya di' e'maika'nayo Dios oro'omeytaj mo'nopo'tojika'ne. Diosa di' mo'jika'po mo'nopo'toenok huayahuaya nogitida di' o'maika'ne, huadi'da egomey pogomey. ¹³ Oro'ennopo'yo Diosa ke'nen Nokireg bo'yokuynok Diosere o'noika'ne kenpa'ti oro'yo Dios o'jika' daka' nopoe'dik o'ene. ¹⁴ Dakhuea' huaka'eritaj kamanopo'yare'po Apag Diosa Huasi'po o'ta'mona'uyate. Oro'ada Diosen Huasi'potaj o'tiahuayika'uy o'huaa'ikay. ¹⁵ "Jesús Diosen Huasi'po o'e." Aya'ada o'noknopoe'po on'huaa'ika'po Dios kenomeyyo o'jika'. Kenpa'ti kenomey Diosyo o'nika'.

¹⁶ Oro'taj huakka' di' mo'jika'ne Diosa. Daka' o'nopoe'ne. Dios di' mo'енок nogomeytaj di' o'maika'po Diosere o'noika'ne kenpa'ti Dios oro'omeyyo o'noika'. ¹⁷ Oro' Diosere o'noika'po oro'yo Dios o'noika'po nogiti huakka' Diostaj di' o'epo nogok kene'huaya' huame'noete Diosa castiga e'magka'te oro' mididhue' o'eapone. Konig Diosen Huasi'po Jesús oro'omeykon di' o'maika'po me'pukhue'dik o'eapone. ¹⁸ Kenda huayahuaya di' o'maika'po me'pukhue'dik o'ene. Kenoka' di' o'maika'po huadakda o'kika'nig o'nopoe'po castiga egka'taj okme'pukhue'dik o'ene. E'me'puknayo sigda di' o'maika'nig nokotdik o'ene.

¹⁹ Diosa huakkuruda oro'taj di' mo'uynok kenpa'ti Diostaj di' o'ene. ²⁰ "Diostaj di' ijey." Oro'api' ea'ada nogomeytaj e'huadiaynayo da huaa'eri o'ey. Diostaj tiahuahue'dik o'epo huama'buytaj e'tiahuayada di' ehue' ee'nayo Diostaj sigdi' di' ehue'dik o'ey. ²¹ Diostaj di' mo'epo nog aratbutakon di' yan'maika'. Diosa mona'uyate.

5

Jesús Diosen Cristo o'etaj oknopoe'po Diosen Huasi'potaj di'da o'jika'po huama'buytaj di' o'maika'po katetapi' eretpakhue' o'jika'po dakhuea' kikahue' o'jika'ne.

¹ Jesús Diosen Huasi'po o'e, Jesús Diosen Cristo o'epo kurudya' o'tiakuyate. Aya'ada kenda o'noknopoe'po Apag Diosensi'po o'ne. Aya'ada Apag Diostaj di' o'nepo, Diosensi'potakon di' on'maika'. ² Oro' Diostaj di' o'epo Diosen hua'a o'nigpejika'po kenoka' Diosensi'po huaknopoe'eritaj di' o'maey o'nopoe'ne. ³ Diostaj di' o'epo Diosen hua'a o'nigpejika'ne. Diostaj di' o'epo Diosen hua'a daka' nigkika'dik o'ene. ⁴ Aya'ada Jesús'taj o'noknopoe'po Diosensi'po o'ne. Jesús'taj o'noknopoe'po katetapi' eretpakhue' o'nika'po dakhuea' kikahue' o'nika'. Diosenyo'da on'pakpo ogkika'. ⁵ Jesús Diosen Huasi'po o'e. Aya'ada o'noknopoe'po dakhuea' kikahue' o'ne. Huakpoa on'tiahuaypo eretpakhue'dik o'ne. Diosenyo'da ogkika'.

Jesús Diosen Huasi'po o'e.

⁶ Jesús'taj bautiza egka'te "In do'hued huadi'da huasi'po o'e." Diosa oa'uyatenok kenpa'ti Jesús e'bueyte mimi o'mimihua'uyatenok Jesús Diosya' o'tiakuy oknopoe'dik o'ene. Diosen Nokireg buttida huaa'eri o'epo "Jesús Diosya' o'tiakuyate," o'huaa'nok Jesús Diosen Huasi'po o'e oknopoe'dik o'ene. ⁷ "Jesús Diosen Huasi'po o'e," Diosen Nokirega huanopoya'da oa', Diosa oa', kenpa'ti Diosen hua'a oa'. Bapa'a konigti oa'. "Jesús Diosen Huasi'po o'e," oa'. ⁸ Kenpa'ti indariya' "Jesús Diosen Huasi'po o'e." Diosa bautiza egka'te oa'uyate. Diosen Huasi'po o'epo Jesús o'buey'uy. "Jesús Diosen Huasi'po o'e," Diosen Nokirega oa'uyate. "Jesús Diosen Huasi'po o'e," Bapa'a konigti oa'uyate. ⁹ Bapa' huabokereka konigti en'huaa'nayo oro' pee'dik e'eda Diosa buttida o'manika'nok oro' nogiti pee'dik o'jika'ne. Jesús do'hued Huasi'po o'e. Diosa oa'nok oknopoe'jika'dik o'ene. ¹⁰ Jesús Diosen Huasi'po o'e aya'ada o'noknopoe'po buttida hua'a o'e huanopoya'da daka' on'nopoe'. "Jesús do'hued huasi'po o'e." Diosa oa'uyng aya'ada oknopoe'ehue' huae'eria "Dios da huaa'eri o'e," on'huaa'ika'. ¹¹ Diosa ke'nen Huasi'po oro'taj bo'yokpo huadakda mo'noeanhuahuika'ne. Onte'ti mo'noeanhuahuika'apone. ¹² Aya'ada Diosen Huasi'potaj o'noknopoe'po Diosere on'noeanhuahuika'apo. Aya'ada oknopoe'ehue' o'nepo Diosere noehue' o'nika'apo.

Juana mo'nigmadoya' depo mo'boroayne.

¹³ Diosen Huasi'potaj moknopoe'po onte'ti Jesúsere mo'noeanhuahuika' kan'nopoe'po opudomeytaj on'nigmadoya'ne.

¹⁴ Konig Diosa o'paknig oro'a konigti o'pakpo o'tiona'pakpo Diosa mo'peene daka' o'nopoene. ¹⁵ Diostaj o'tiona'pakpo oro'taj mo'peene daka' o'nopoene. Konig o'tiona'paknigda kenda Diosa mo'nigka'apone. Daka' o'nopoene.

¹⁶ Huaknopogeri huama'buya dakhuea' e'kika'nayo Diostaj kenpa'da oknopogebatikhue'da e'kika'nayo kentaj mon'tiona'paknok Diosa o'noeanhuahuika'apo. Huama'buy kenpa'da oknopogebatikdepo kenpa'da o'bueyapo. Kentaj tiona'pakhue'dik o'ene, ijay. ¹⁷ Dakhuea' e'ka' konig Diostaj nigpeehue' o'enig dakhuea'da o'e. Aratbut Diostaj nigpeehue' ee'nayo onte'ti e'nopo'korea'nayo kenpa'da bueyhue' o'neapo.

¹⁸ Aya'ada Jesucristotaj o'noknopogepo Diosensi'po o'nepo dakhuea' kikhue' o'neonhuahuika'. Jesus Diosen Huasi'poa o'matinoea'ika'. Toto' huairia kenomeytaj engaña magkahue'dik o'e. Kenda oro'omey o'nopoene.

¹⁹ Oro' Diosensi'po o'ene o'nopoene. Aya'da Cristotaj oknopogehue' huageria toto' huairitaj on'nigpeika' o'nopoene.

²⁰ Dios kurudyo hueretda Dios o'e. Kenda oro'taj kanopogepo Diosen Huasi'po o'tiakuyate o'nopoene. Diosen Huasi'po Jesucristotaj oro' oknopojika'ne. Jesus hueretda Dios o'epo oro'taj mo'noeanhuahuika'ne o'nopoene. ²¹ Katetapi' eretpakhue' yanika'. Konig dios e'ketkatapi' pakhue' yanikati', sionomey.

2 JUAN

Juana botta'a' o'manigmadoya'uyate.

Buttida hua'a oknopopepo huayahuaya di' mon'maika'.

¹ Do Juan huaknopog'eritaj huamanmadika'eri ijjepe on'nigmadoya'ne. Huidpo Cristoen huaktie'ea'eritaj o'nigmadoya'ne. O'nen huasi'po huaknopog'eritaj ijmanigmadoyay. Buttida hua'a yoknopopepo daka' di' on'maene. Aya' buttida hua'a huaknopog'eria di'erea mo'ene. ² Kena'po Jesucristoen buttida hua'a oro'omeyen huanopoya' oknopoka'ne. Buttida hua'a oknopounhuahuika'po di' o'nene. ³ Jesucristo Huairi Diosen Huasi'po o'epo Apag Diosere oro'taj daka' kamatinoike'. Oro'taj kamatinepahue'po kenpa'ti kanopo'noeye'. Diosa kenda mo'nigkikapone buttida hua'a oknopopepo huayahuaya di' mon'maika'.

⁴ Huakka'mon huaknopog'eri huasi'potaj ijbatiahuaypo Apag Diosen buttida hua'a daka' on'nigpeika'po ogkika'nok ijdurugpakmey. ⁵ Oy ijjeretpakpo o'nona'ne, huayahuaya di' yan'maika'. A'nennada kenda Diosa o'mana'uyate. Onte'ti do'huakon o'nona'ne. ⁶ Diostaj di' o'epo ke'nen hua'a o'nigpeepo o'kika'ne. Huayahuaya di' yan'maika'. Ken Diosen hua'a a'nennada o'pee'uyne.

⁷ Huakka'da da huamanmadika'eri aratbutere o'nika'. Oro'tehuapa' Diosya' Jesús tiakhue' o'uyate. Jesús hueretda huabokerek ehue' o'uyate. Nama'da on'manmadikika'. Jesucristotaj pakhue' o'ne. ⁸ Diosen 'uruda bo'kika'depo Diosya' huadakuapa a'baeya'po da huamanmadika'eritaj peehue' yanika'. Kenomeytaj peehue' mo'ika'po huadakuapa mo'bae'apone.

⁹ Cristoen e'manmadika'taj aya'ada e'peehua'de'ada on'batikpo Diostaj oknopogehue' o'ne. Cristoen e'manmadika'taj aya'ada on'nigpeehua'huika'po Apag Diostaj Diosen Huasi'poeretaj daka' o'noknopoka'. ¹⁰ Cristoen hueretda e'manmadika' manmadikahue' e'ika'nayo o'nen jakyo en'tiaknayo o'nen jakyo bakudahue' yan'maika'. "Bo'tiak," manahue' yanika'. ¹¹ "Bo'tiak," opuda e'mana'nayo nama'da huamanmadika'eriere dakhuea' bokika'apone.

Juana kene'huaya' hua'a o'nigmadoya'uyate.

¹² Huakka'da e'nona'ta' ijpaknig'a oy beroba'te nigmadoyahue'dik o'nene. A'ti opudte e'huata' ijpaki. Oro'omey huakka' a'durugpakya'po opudtaj e'ta'huadeta' ijpaki. ¹³ O'nen huama'bueyen huasi'po huabaktie'ea'eria saludos mo'nigta'mona'ne.

3 JUAN

Juana bapa'a' o'nigmadoya'uyate.

Gayotaj Juana huadak o'timadoya'uyate.

¹ Do Juan huaknopog'eritaj huamanmadika'eri ijjepe Gayotaj o'nigmadoya'ne. Buttida hua'a iknopog'enok di'da o'ene.

² Aya'da katepi' i'kika' huadakda ka'e. Kenpa'ti huadaknopo' ka'e. Ontehuapa' ijnig-tiona'pakikay. Diostaj durugda o'nigpeika' ijnopoepo, huadi'da eg'. ³ Jesucristotaj huaknopog'eri sue'da o'nokyepo iyo. "Gayo Jesucristoen buttida hua'a oknopoepo huadaky'o o'kika'." Bo'huaa'nok huakka' ijdurugpakmey. ⁴ Do' hued huaknopog'eri huasi'po Cristoen buttida hua'a o'noknopoepo on'igpeika'nigtaj ijtipeepeo huakka'nada ijdurugpaki.

⁵ Cristoen huadak hua'a huamanmadika'eri en'tiakde'te daka' i'matojka'. Kenpa'ti sue'da huaknopog'eritaj nogbaya' i'matojka'. Kenda i'ka'po Diosen hua'a daka' i'kika'po, huadi'da eg'. ⁶ Gayoa di' mo'jika'ne mo'matojka'ne. Cristotaj huaknopog'eri egkupopakya' bo'tia'pakme'ne. Huadak huamanmadika'eri onte'ti en'hua'te yabatihuapok. Aypopi' yabayokti'. Diosa betiahuaypo o'durugpakapo. ⁷ Cristotaj on'igpeika'po Cristoen hua'a a'manmadikaya'po on'hua'udhuahua'po oknopogehue' huag'eried katepi' bakehue'da o'nika'. ⁸ Kena'po oro' huaknopog'eriyayo'da bayokika'dik o'ene. Oro' o'batihuapoknok kenomey buttida hua'a manmadikika'dik o'nika'.

Diótrefes dakhuea' o'kika'.

⁹ Cristoen huaknopog'eri o'nenbayo egkupopakika'yo beroba' ijnigmadoya'po ijnigta'moname'nig'a Diótrefes huabokerek opudya' o'nada huairi ee'ta' o'pakpo do'taj nigpeehue' o'eme'. ¹⁰ Do ijtiakdepo aya'da kenda dakhuea' o'kika'nig ijhuua'apoy. Do'taj dakhue'dika'da be'huaa'po da be'huaame'ne. Nog kenpa'ti dakhue' o'ka'po Jesucristoen huadak hua'a huamanmadika'eritaj totayhue' o'jika'. Jakyo kenpa'ti nogomeya e'batotayta' en'pakte "keje," o'manika'. Kenomeya on'batotaynok Cristoen huaknopog'eri egkupopakya' o'maenika'.

¹¹ Konig dakhuea' huakika'eri ogkika'nig konigti kikahue' yaika'. Huadakda huakika'eri konig huadak ogkika'nig konigti yakika'. Kenomey huadak ogkika'po Diosensi'po o'ne. Kenomey nama'da ogkika'po Diostaj oknopogehue' o'ne, ontaj ona'ne, huadi'da eg'.

Demetrio huadaka'da o'kika'.

¹² Demetrio huadakbokerek o'e. Huadakda o'kika'. Aya'ada on'huaa'. Diosen buttida hua'a o'kika'. Huadakda o'e oro'akon o'huaay. Buttida o'dika' opuda mo'nopeene.

Juana ta'pote kene'huaya'kon o'nigmadoya'uyate.

¹³ Huakka' nogiti enata' e'pakada e'nigmadoya'ta' pakhue' ijjepe. ¹⁴ A'ti eta'huadeta' ijpaki. Kenoka' huaso'teda me'batia'pak.

¹⁵ Diosa menopo'noey'e. Huadi'da aratbut iya'da saludos mo'dikta'mona'ne. Kenpa'ti do'hued huadi'keyoda saludos ijmadiakta'monay.

SAN JUDAS

Judasa o'manigmadoya'uyate.

Diosen huabaktie'ea'eriomeytaj Judasa o'manigmadoya'uyate.

¹ Judas Jacoboen huama'buy ijjeý. Jesucristoen huanaba' ijjeýo ijnigkikay. Diosa mo'baktie'ea'uynok Apag Diosensi'po mo'epo mo'nigpeika'ne. Apag Diosa di' mo'ika'ne. Jesucristoere mo'nounhuahuike'po, Apag Diosa daka' mo'matojika'ne. Opudomeytaj on'nigmadoya'ne. ² Opudomeytaj Diosa nogiti nogiti mo'matinepahui'po, nogiti nogiti mo'manoey'e'po, nogiti nogiti di'da mo'maike'.

Opudomey noga nama'da huamanmadika'eri o'ne.

(2 Pe. 2.1-17)

³ Konig Diosa oro'omeytaj mo'bakkahuea'ne, mo'manopo'yarea'ne, mo'manoeahuahuika'ne e'nigmadoya'ta' e'pakada Dios Jesucristotaere buttida hua'a aya'ada Diosen huaknopog'eritaj kenyo'da oro'omey o'manmadikika'uynig daka' moknopoi'ka'po manika'dik mo'ene. Opudomeytaj nigmadoya'dik o'nene. ⁴ Sue'da huamanmadika'eriomey nama'da o'noknopog. Hueretda huaknopog'eri ijjeý nama'da e'ada Diostaj nigpeehue' o'nika'. Opudomeyere on'kudpo a'manmadikaya'po on'kudika'nok kenomeytaj sigpi' manpeehue'yanika'. Diostaj pakhue' o'nepo, nama'dayo' on'batia'pakika'. Diosa di'da o'epo dakhuea' eka'nayo bekkahuea'aponok ettone'taj diga'da bakdejdik mo'ene. Nama'da on'manmadikika'. Huairi Diostaj oknopogehue' o'nepo nigpeehue' o'nika'. Huairi Jesucristotaj oknopogehue' o'ne. Kenomeytaj Diosa castiga o'magka'apo a'nennada Diosba'te kenpa' o'madoya'uyate.

⁵ Diosa Israel aratbut oknopogehue' huae'eritaj castiga o'magka'uyate. Kenpa'ti Diosen huata'moneri nigpeehue' huae'eritaj castiga o'magka'uyate. Kenpa'ti huakka' jak Sodomataj Gomorraeretaj castiga o'magka'uyate. Kenda opud e'nopogepi' onte'ti on'nopoeanhua'ne. Diosen Israel aratbut Egipto huadaribayo o'neonhuahuika'uyate. Egipto aratbuten huanaba' o'neonhuahuika'po, pai'nana o'neonhuahuika'po, pai'da on'nope'neonhuahuika'po Diosa teyda o'epo o'batihuapokpo o'matorokuyate. Egipto huadaribaya' o'matorokuyate. Nogok Israel aratbut eknopog' o'noknopogebatikuyate. Onte'ti Diostaj pakhue' o'nepo huakka'ada oknopogehue' o'nuyate. Diosa castiga o'magka'nok oknopogehue' huae'eriyo' on'mabuey'uyate. ⁶ Kenpa'ti a'nennada Diosen huata'moneri sue'da kurudyo Diosere o'nepo Diostaj on'nigpeika'depo konig huairi o'nedepo huata'da on'pakpo Diostaj o'nokbahua'uyate. Nogokda kene'huaya' castiga huamagka' huame'noete castiga o'magka'apo. Kenomey dakhue'da huata'moneritaj Diosa sikkiregyo o'matoeonhuahuika'po keyoda huaunhuahuika'te bijteyanada o'matinuku'ika'. ⁷ Kenpa'ti jak Sodoma Gomorraere kenpa'ti meyo'hue'da huahuaderiomey dakhuea' ogkika'uyate. Konig sue'da Diosen huata'moneria dakhuea' ogka'uyatenig kenomeykon dakhuea'da ogkika'uyate. Sodoma nog huabotbokereka' o'deretpakpo on'mabakdejpo dakhuea'nanada ogkika'uyatenok Sodoma jaktaj Gomorra jaktakon Diosa castiga o'magka'po o'bakpaka'uyate. Aya'ada nopog'dik ya'neapet, Diosa dakhuea' huaka'eritaj castiga o'magka'po o'mabakpakanhuahuika'apo. Ken dakhuea' huaka'eritaj Diosa castiga o'magkadhuahuika'apo. Kenpa'ti nama'da huamanmadika'eritaj castiga o'magkadhuahuika'apo.

⁸ Kenda nama'da huamanmadika'eri nama'da on'nopepo Diosa castiga magkahue' ya'eapet opudomeyere o'nepo nama'da e'yorokya' on'nopepo kenpa'ti ettone'taj on'bokereko'ika'po. Huairi Jesucristotaj e'nigpeeta' pakhue' o'nika'po. Diosen huata'moneritaj on'tidikika'. ⁹ Miguel Diosen huata'moneri huairi huadakda o'epo huadakda o'kika'uyate. Toto' huairitaj o'batia'pakpo Moisésenso'buelytaj toto'a e'tohua'ta' o'pakuynok, "Dakhuea'da i'ka'." Miguela o'nada toto'taj huiyoka onahue' o'epo. "Dakhuea' i'ka'." Dios Huairia kae'po." Miguela ona'uyate. ¹⁰ Inomey nama'da huamanmadika'erinayo Diostaj kenpa'ti Diosen huata'moneritaj nopogehue'ada dakhuea'da on'bahuaa'pakpo, dakhue'da on'batidikkika'po. Konig dubayo huae'eri katepi' on'pakpo ogkika' konigti nama'da huamanmadika'eriomey on'eretpakpo ogkika'. Dakhuea'da ogkika'. Konigepo Diosa castiga o'magkadhuahuika'apo.

¹¹ Konig Caina o'ka'uyate konigti ogkika'. Cain Diostaj nigpeehue' o'uyate. Inomey huamanmadika'erikon Diostaj nigpeehue' o'nika'po pai'da on'nope'neonhuahuika'apo. Kenpa'ti Balaam huakupeta' o'eretpakpo Diosen aratbuttaj nama'da o'manmadika'uyate. Inomey konig Balaam huakupeta' o'eretpakpo huakupete nama'da on'manmadikika'. Pai'da on'nope'epo. Kenpa'ti a'nennada konig Coré Dios huairitaj nigpeehue'

o'ikame'tepo o'buey'uyate. Konigti nama'da huamanmadika'eri nigpēehue' e'ika'te Diosa castiga o'magkadhuahuika'apo. ¹² Nogok nogok opudomey huaknopōē'eriomey a'bapeya'po bo'kupopakika'po huayahuaya di'da mo'maepo mo'bape'ika'. Ontatayo' mo'bape'po kenomey nama'da huamanmadika'eri opudomeyere ogkupopakika'. On'bape'po, huata'da on'pakpo dakhuea'da ogkika'. Nama'da on'batia'pakpo, huata'da on'pakpo durugda onyo'da huakka' on'bape'po opudomeytaj yokhue' mo'ika'. Birahue'da ogkika'. Kenomey huamanmadika'eri huata'da daka' on'to'ika'po nama'da opudomeytaj bo'huatiakika'. Kenomey konig o'nika'nig ijbata'pakapoy. Kenomey konig e'sihui' o'nenigtaj iija'apoy. E'sihui' o'tiahuaypo o'hui'apo nama'da o'nopōepo bapoka o'tohua'nok sigpi' huihue'dik o'e. Kenomey nama'da huamanmadika'eri konig hueymey o'nepo, huadapakok e'eada dapakhue' o'ika'. Nama'da huada o'nonmabo'ika'. Konigti nama'da huamanmadika'eri o'nepo 'uruda manmadikahue' o'nika'. Nama'da mo'peene. Konig hueymey o'aynok on'uruj. E'urujde'te kenpa'da o'para'apo. Konigti kenomey nama'da huamanmadika'eri o'nepo sigpi' huadaka' kahue' o'nika'. ¹³ Konig e'pogtone'te diga'da e'bapokte kuhuadbate huiyokda o'bosakika'po konig sorokda huekuru kutaj huidbate on'bosakika'. Inomey nama'da huamanmadika'eri konigti dakhuea'da ogkika'nok aya'ada batibira'dik o'nika'nig'a birahue' o'nika'. Kenomey nama'da huamanmadika'eri konig siokpo e'kotonig dakhue'da o'ne. Sikkiregoy o'neonhuahuika'apo. Kenomey huamanmadika'eriomey Diosen buttida hua'a manmadikahue' o'nika'po nama'da on'manmadikika'nok kenomeytaj manigpēehue' yanika'.

¹⁴⁻¹⁵ A'nennada Adānen huasi'po huayayo huayayoensi'po ke'nensi'po ke'nensi'po ke'nensi'po sietea Enoc o'uyate. Enoca inomey nama'da huamanmadika'eritaj o'bahuua'po inomey nama'da huamanmadika'eritaj Diosa castiga o'magka'apo Enoca o'bahuua'uyate. Oa'po, "Kenpihuay, aya'tada dakhuea' huaka'eritaj castiga o'magka'apo. Dakhuea'da ogkika'uyate. Dakhuea'da hua'a Diostaj on'huaa'ika'aynok Diosa castiga o'magka'apo. Diosere Diosen huakka'ada huata'moneri on'biatiakapo. Castiga on'magka'apo." Enoca a'nennada o'mana'uyate. ¹⁶ Nama'da huamanmadika'eriomey dakhueyo' on'da'ika'po huairitaj dakhuea' on'bahuua'ika'po gobierno huairitaj dakhuea' on'bahuua'ika'po katetapi' nama'da on'eretpakika'po durugnopo' ehue' o'nika'. Katetapi' on'deretpakpo ogkika'. Kenpa'da on'deretpakpo ogkika'. Nama'da 'utta'da on'mana'ika'. Engaña e'magka'ta' on'pakpo "huadakta o'ika'ne," "di'da o'ika'ne," on'mana'ika'. Nama'da huamanmadika'eriomeya ken konig ogkika'.

Keyoj, huabatidike'eritaj keyoj ijjay. Diostaj daka' yanoknopōepo 'urua'da yag'kikati'. Judasa huaknopōē'eritaj daka' o'maboroay'uyate.

¹⁷⁻¹⁸ "Nogok huabokere' o'neapo. Diosen 'uruda hua'ataj on'tibira'eapo. Huaknopōē'eritaj on'batibira'eapo, dakhuea'da e'ka'ta' o'deretpakpo dakhuea'da ogkika'apo. Ken konigti o'neapo." Kenda Huairi Jesucristoen huata'mona'eriomeya on'mana'uyate, onte'ti kenda yanoknopōē'ika', huadi'da egomey pogomey. ¹⁹ Kenomey dakhuea'da huabokere' nama'da on'manmadika'po sue'da opudomey nogpa' nogpa' yan'pōēapetpi' onte'ti konigti hueretda oknopōehue' mo'ēapetpi', konigti pakhue' mo'ēapetpi'. Nama'da on'manmadikika'nok. Kenomeykon konig on'pakpo ogkika'. Dakhuea' ogkika'. Diosen Nokirega manopo'tōehue' o'mae. Konig kenomeya ogkika' konigti kikahue' mo'nika'. Kenomeytaj manigpēehue' yanika'.

²⁰ Opudomeynayo nogiti nogiti Diostaj 'urua'nanada yan'nigpeika'po ya'noknopōika', huadi'da egomey. Diosen 'uruda hua'a daka' yanoknopōika'. Diosen Nokirega teyda be'tihuapoke'po Diostaj yan'tiona'pakika'. ²¹ Diosen di' e'maika' 'urua'da yag'kika'. Onte'ti dakhuea' kahue' yanika'. Diostaj daka' yan'nigpeika'. Diosa castiga ogkahue' me'e'po huadakta yag'kika'. Huairi Jesucristoa me'tinepahuie'po ekpōē' mo'nigika'. Huairi Jesucristo mo'matinepahui'nok onte'ti Diosere durugda mo'neonhuahuika'apone.

²² Nama'da huamanmadika'eritaj sue'da huaknopōē'eria on'peenig'a kenpa'ti nogomey yan'pēēapetpi'. Opudtaj e'peeta' en'paknayo yan'matinepahui'po daka' kanoknopōē'po Diosen buttida hua'a daka' yan'manopōēati'. ²³ Nama'da huamanmadika'eritaj huaknopōē'eri sue'adamon yan'pēēapetpi'. Oknopōēbatikhue' ka'ne'po daka' yan'mana'. Konig ta'ak e'bakpakyanig yan'batotokpo yan'manopo'korea'. Nogomey dakhuea' huakika'eri ke'pada ogkika'depo yudtakon dakhuea'da on'tajika'. Kenomeytaj e'matinepahuipi' konig ogkika', keyoj, konigti kikahue' yanika'.

'Urunanada o'ika' Dios teynanada o'ika'. Diostaj mon'huaa'ika'. Judasa mo'nigmadoya'uyate.

²⁴⁻²⁵ Dios nogtida o'ika'. Ke'nayo'da aya'da o'nopōika'. Oro'omeytaj dakhuea' e'ka' mo'nopo'yarea'ne. Mo'neanhuahuika'ne. Dakhuea' kahue' ka'ne'po mato'ika'dik mo'ēapone. 'Urunopo'da konig dakhuea' kahue' kurudyō oro'omeytaj hua'ēnbayo

a'matoꝓya'po Diosa bae'dik mo'eapone. Bo'edenok diga'da o'nopo'durugpakapone. Dios 'urunanada konig eyda konig senogda kenere o'nopo'durugpakapone. Jesucristoere Dios 'urunanada o'ika', teynanada o'ika'po ighua' o'mana'ika', a'nennada, oyda, nogok batikhue'da Dios 'urunanada o'ika'apo.

EL APOCALIPSIS

Kenda Diosa o'ka'apo kurudya' huadaritere o'ka'apo. Diosa Juantaj o'nopoea'uyate.

Kenda Diosa o'ka'apo Jesucristoa o'nopoea'uyate.

¹ Kenda Diosa ida o'ka'apo Diosa Jesucristotaj o'nopoea'uyate. Jesusen huaknopoe'eritaj kenda kamanopoe'po Jesucristotaj o'nopoea'uyate. Do'taj Jesucristoa Diosen huata' moneri me'nigta' moname'ne. Do Juan Jesusen huanigpeika'eri huanaba' ijje. Kenda Diosa ida o'ka'apo Diosen huata' moneria me'nopoeame'ne. Kenda opudomeytaj on'nigmadoya'ne. ² Diosa me'nopoeame'ne buttida ijjay. Aya' Jesucristoa me'nopoeame'ne buttida ijjay. Aya' da ijtiahuamey buttida ijjay.

³ Kenda Diosa o'ka'apo me'nopoea'deme'ne. In beroba'te on'nigmadoya'ne. Ke'na on'mona'pakika'apo durugda o'nika'apo. Huaknopoe'eri egkupopakte in e'madoya'taj on'peepo on'nigpeika'po durugnada o'nika'apo. Kene huaya' huame'noe meyo'hue da o'e.

Siete huabata'dikea' jakeritaj Juana o'manigmadoya'uyate.

⁴ Asia huadaribayo nogyo nogyo opudomey Cristoen huaknopoe'eri Apagba'taj a'peeya'po bo'kupopakika'. Siete huabata'dikea' jakeritaj on'nigmadoya'ne. Dios oy o'ika'. A'nennada o'ika'uy. Kenpa'ti nogok bo'huatiakapone. Diosa opudomeytaj daka' mo'nigkike'po mo'tinepahui'po kenpa'ti opudomey huaknopoe'eritaj daka' mo'nigkike'po mo'matinepahui'po kenpa'ti mo'manopo'noeyike'. ⁵ Opudomeytaj Jesucristoakon daka' mo'nigkike'po mo'matinepahui'po mo'manopo'noeyike'. Jesucristoa Diostaj buttida o'huaa'ika'uyate. Konig huakkurueritaj Diosa Jesucristotaj kubarakya' o'noyhuada'uyate. Diosere o'eonhuahuika'po. Huakkurueri huairi o'ika'. Aya' huadaribaya'da gobierno huairia Jesucristotaj nigpeika'dik o'ne. Jesucristoa oro'omeytaj di'da mo'ene. Oro'omeytaj mo'nigbueydepo ke'nen mimia oro'omeyennopo'taj mo'nopo'tihueke'po oro'omeyen dakhuea' e'ka'taj mo'bakkahuea'uyne. ⁶ Oro'omeytaj konig huairionig bo'yahuea'uyne. Konig Cristoen huamanigtona'pakika'erionig sacerdot me'yahuea'uyne. "Dakiti Dios." "Diosnayo huadakda o'e." Tiona'pakika'dik o'ika'ne. Kenpa'ti Diostayo'da nigpeika'dik o'ene. Dios Jesucristoen apag o'e. Jesucristo hueretda Huairi o'e. Kenpa'da huadakda o'ika'. Kenyo'da 'urua'da kenpa'ti teyanada o'ika'. Aya'ada kenda kan'batia'pakike'. Aya'tada teyda kamanike'. Kenpa'ti aya'ada Jesucristotaj kan'nigpeike'. Kenyo'da kaje'.

⁷ Yan'tiahuayti', Cristo 'urunanada o'epo konig e'sihui'yo e'huarakte aya'ada bo'tiahuayapone. Kenomeyakon on'pidtuka'uyatenig'a Cristotaj on'tiahuayapo. Nogbaya' nogbaya' nog aratbut nog aratbut aya'bayoda huae'eri aya'ada yan'tiahuayapet. Pai'nanada o'nepo yan'bahuikapet. Huakka' on'mepukpo yan'bahuikapet. Ken konigda o'epo.

⁸ "Do Dios ijjepe huakkuru huae'eri ijje. Konig la letra A huakkuru letra o'ika'nig do huakkuru huae'eri ijje. Ijjeonhuahukay. Kenpa'ti kene'huaya' huae'eri ijjepe konig la letra Z kene'huaya' letra o'ika'nig do kene'huaya' huae'eri ijje, ijjeonhuahuika'apoy." Huairi Diosa oa'uyate. Kenyo'da teyda o'epo aya'da ka'dik o'e. Oy o'ika'. A'nennada o'ika'uyate. Nogok mo'nigtiakapone.

Cristo 'urunanada o'enig Diosa Juantaj o'tiahuay'ea'uyate.

⁹ Juan ijjepe Cristotaj huaknopoe'eri ijjepe opuden huama'buyonig ijje. Opudomey Jesucristotaj moknopoe'po pai'da mo'nopo'ede. Opudomeyere dokon pai'da ijnopo'eonhuahuay. Opudomeyere Diosen Huairi Jesucristotaj oknopoika'po o'nigpeika'ne. Opudomeytere Cristo bo'tihuapoke'po Diostaj oknopoika'po o'nigpeika'po batikhue' o'ika'ne. Diosen Huadak Hua'a ijmanbatia'pakikame'nok kenpa'ti Jesucristotaj ijmanbatia'pakikame'nok huagkuta'mejoy Patmosyo huabokereka bo'tohua'uyne. ¹⁰ Patmosyo domingote, Huairi Jesucristotaj e'tiona'pakikame'noete Diosen Nokirega me'nopo'toeonhua'depo ta'poyen do'taj be'api' Jesucristoapi' 'utta'da menokoy'uyne. Konig trompetatone'a eapa' 'urua'da mena'uyne. Kentaj ijje'uy.

¹¹ —Do konig la letra A ijjepe, huakkuru huae'eri ijjepe ijnoeonhuahukay. Kenpa'ti konig la letra Z kene'huaya' huae'eri ijje. Kenda i'tiahuayden beroba'te yamanigmadoya'. Asia huadariyo huaknopoe'eritaj yamanigba'ta'mona'. Huakka' jakyo huaknopoe'erien jakyo ogkupopakika', Efeso huakka' jakyo huaknopoe'eritaj yamanigba'ta'mona'. Esmirna huakka' jakyo huaknopoe'eritaj yamanigba'ta'mona' kenpa'ti Pergamo huaknopoe'eritaj, Tiatira huaknopoe'eritaj, Sardis huaknopoe'eritaj,

Filadelfia huaknopog'eritaj, Laodiceaya' huaknopog'eritaj yamanigba'ta'mona'. — Mena'uyne.

¹² Be'api' ijnopogepo tanya' ijkorudpo oro huaka' siete huabid huakjey huakpaka' ij-tiahuay'uy. ¹³ Ke'na konig Diosen Huasi'po Diosa o'ta'mona'uyate, huabokerek hua'ite o'bopo oro huakjey huakpaka' nopoyo ij-tiahuay'uy. Huabokerek e'bo'te ij-tiahuay'uy. Konig huairitone' urua'da o'dot'ika'nig yudtaj huabidokda e'ot ij-tiahuay'uy. Huabidokda o'otpo, huakagkate e'tje' orobijtone' o'otuy. ¹⁴ Huakuhij yerenanada konig kutaj-menonig konig huakupakuno'te yerenanada o'ika' ken konig huakuhij o'epo, huakpo konig ta'ak diga'da e'bakpakonig eyda o'epo, ¹⁵ hua'ikon' urunanada o'epo konig siroy-onig eynanada konig senognada o'epo ken konig hua'i' urunanada o'epo, 'utta'nanada oa'po konig huahuetone' eapa' 'utta'nanada o'ika' konigti ke'na 'utta'nanada oa'po. ¹⁶ Ke'nenba' huada'kopen siete siokpo o'eme'. Teyda o'epo o'togeme'. Diosen hua'a'ighua'da o'mana'ika'nig konig ke'nen huakittaya' siro o'orokme'. Siro botpenpenda igku'etda o'epo, ke'nenkok konig niokpo eynanada o'ta'teika'. Ke'nenkok niokponig eynanada o'eme'. Kentaj ij-tiahuay'uy.

¹⁷ Huairi Jesucristotaj ij-tiahuaydepo e'bueyonig ke'nen'ita'pote ij-huekon'uy. Konig huakka'nanada ijme'pukpo ij-huekon'uy. Huada'kopen be'tibata'tepo,

—Me'pukhue' yae'. Do huakkuruda huag'eri ij-jey kenpa'ti kene'huaya' huag'eri ij-jey. ¹⁸ Doyo'da ijnoeonhuahua'apoy. Do ij-buey'uyng'a onte'ti ijnoyhuadpo batikhue'ada ijnoeonhuahuika'apoy. Aratbut bueydik o'neapo mana'dik ij-jey kenpa'ti aratbutkudaktaj matojika'dik ij-jey. ¹⁹ Kenda i'tiahuaydenig yamanigmadoya'. Kenda konig oyda o'e kenpa'ti konig o'eaponig yamanigmadoya'. ²⁰ Siete siokponig ke'na o'ne. Kenpa'ti oro huaka' siete huakjey huakpaka' ke'na o'ne Diosa soata'yo o'nojika'uyate. Diosa manopogehue' o'unhuahuika'uyng'a oyda ijmanopogea'apoy. Ken siete siokponig siete huakka' jakyo huaknopog'erien huamatog'eri huairi o'ne. Siete huakjey huakpaka' siete huakka' jak huaknopog'erimey kenda o'ne. —Huairi Jesucristoa kurudya' mename'ne.

2

Huaknopog'eri siete huakka' jakya' egkupopakika'yo yamanigmadoya' Cristoa ona'uyate. Efeso huakka' jakyo huaknopog'eritaj Juana o'manigmadoya'uyate.

¹ Efeso huakka' jakyo huaknopog'eri huamatog'eri huairitaj yamanigmadoya'. In ona'nigda yamanigmadoya': "Do Huairi Jesucristo ij-jepo do'hued huada'ko huaba' siete siokpo ijmatojikay. Siete oro huaka' huakjey huakpaka'te ij-hua'ikay. Huaknopog'eriere ij-jakay. ² Aya'da huaknopog'eri ogkika' ijmaknopogey. Opuodomey Efeso huaknopog'eri diga'da Diosen bo'kika'nig kenda o'noknopogene. Do'taj mo'nigpeika'po huakka'da bo'kika'depo batikhue'ada bo'kika'nig o'noknopogene. Huabokerek opudomeyere o'nepo dakhuea' ogkika'nok onte'ti oro'omeyere kupopakhue'dik mo'ene, mo'mana'ika'uy. Kenda o'noknopogene. Kenpa'ti nogomey huamanmadika'eri opudomeyere o'nepo, 'Diosa huata'mona'eri huamanmadika'eri o'ey.' Nama'da mona'uyne. Kenomeytaj daka' mo'batiahuaydepo mo'peepo da huag'eri o'ne, mo'nokotuy. ³ Do'taj moknopogepo daka' moknopogepo pai'da mo'nopo'eonhuahuika'po okbatikhue'ada moknopoeonhuahuika'po do'taj huakka'da bo'kika'po groghue'ada bo'kika'uyate. ⁴ Huakkuruda do'taj o'noknopogepo do'taj huakka' di'da o'nika'uy. Kenpa'ti huayahuaya huakka' di' mo'maika'uy. Oynayo suhuigda di' on'maika'ne. Kenda dakhue'da o'genok konig pakhue' ij-jey. ⁵ Konig huakkuruda huayahuaya di'da mo'maika'uy kenpa'ti do'taj huakka'da di'da o'nuyne, kenda okkahuehue' yanika'. Yan'opo'korea'. Konig huakkuruda huakka'da di' o'nuyne onte'ti di'da me'nika'. Nopo'koreahue' ee'nayo opudomeytaj on'huahua'apone. Castiga a'magkaya'po on'huahua'apone. Nopo'koreahue' ee'nayo konig huakjey e'bakkay'onig opudenbaya' onte'ti do'taj oknopogehue' o'neapone. ⁶ Opuodomeyanayo huadakda boka'po nicolaitas nama'da en'manmadika'taj bo'huadiayne. Dokon nicolaitas nama'da en'manmadika'taj ij-bahuadiay. ⁷ Diosen Nokirega huaknopog'eritaj o'mana'nigda daka' aya'ada kan'pee': Opuodomey daka' o'noknopojika'ne on'nigpeika'po okbatikhue'ada on'nigpeika'po konig dakhuea' kikhue' mo'epo gana huaka'eri mo'epo. Kurudyo Apag Diosere durugnanada mo'eonhuahuika'apo. Efeso huaknopog'eritaj yamanigmadoya'." Jesucristoa do'taj juantaj kenpa' mename'ne.

Esmirna huakka' jakyo huaknopog'eritaj Juana o'manigmadoya'uyate.

⁸ Esmirna huakka' jakyo huaknopog'eri huairitaj yamanigmadoya'. In ona'nig yamanigmadoya': "Do huakkuruda huag'eri ij-jey. Do kene'huaya' huag'eri ij-jey. Ij-buey'uyng'a onte'ti kubarakya' ijnoyhuadpo onte'ti ijnoeonhuahuikay. Opuodomey huaknopog'eritaj o'nona'po: ⁹ Aya'da bo'kika'nig aya' pai'da mo'nopojika'nig kenda ijnopogey. Opuodomey katepi' matogehue' mo'epo pai'da mo'epo Diostaj moknopojika'po

Diosen huakka'da mo'matojka'ne. Kenda ijnopoyey. Judío aratbuta opudomeytaj mo'huamahuji'ka'nig. Kenda ijnopoyey. Oro' judío huag'eri o'ey. Diosen aratbut o'ey. Nama'da mona'po toto'taj on'nigpeika'po toto'en o'nika'.¹⁰ Opudomey huaknopoye'eritaj dakhuea'da mogka'aponig'a me'pukhue'da yane'ti. Toto'a kenda o'pakpo menpa'ti Diostaj oknopoyebatikhue'da e'dik ya'eta'po a'nopoye'ya'po suhue'da opudomeytaj huabakuda' jakyo bo'kuda'apone. Diez huame'noe pai'da mo'nopo'epo. Pai'da huabueydikteda e'eadu do'taj okbatikhue'da menoknopoye'po menigpeika'nok dakhua'pa bo'yokapone, Diosere mo'noeonhuahuika'apo.¹¹ Diosen Nokirega opudomey huaknopoye'eritaj mona'nig daka' aya'ada yan'pee'. Opudomey huaknopoye'eri okbatikhue'da eknopoyonhuahuika'nayo konig gana huaka'eri mo'epo e'bueyde'te ta'akyo maenhue' mo'eapet." Esmirna huaknopoye'eritaj kenpa' yamanigmadoya' Jesucristoa do'taj Juantaj mena'uyne.

Pérgamo huakka' jakyo huaknopoye'eritaj Juana o'manigmadoya'uyate.

¹² Pérgamo huakka' jakyo huaknopoye'eri huairitaj yamanigmadoya'. In ona'nig yamanigmadoya': "Do Diosen hua'a huamana'eria o'nona'ne. Diosen hua'a konig siro botpenpenda igku'etda o'ika'nig o'nona'ne.¹³ Aya'da bo'kika'nig ken do'a ijnopoyey. Huakka' jakyo kente opudomey mo'noika' aya'ada toto'taj e'nigpeika'ta' on'pakika'. Opudomey huakka' jakyo toto' konig huairi ee'pi' opudomeynayo do'tayo'da e'nigpeeta' bo'pakika'. Do'taj moknopoyonhuahuika'po batikhue' mo'ene. Keyo o'nen huakka' jakyo kente toto' o'ika' Antipasa hueretda huadik o'mana'ika'po, Jesucristotaj yanoknopoye' o'mana'ika'uy. Antipasa meknopoyika'nok nog huabokereka o'darakuyate. Kentaj e'darakde'te opudomey do'taj o'noknopoye'po batikhue'ada do'taj o'noknopoyene.¹⁴ Opudomey huaknopoye'eri Pérgamoya' suhue'ada nama'da bo'kika'po opudomeyere suhue'ada nama'da huaknopoye' o'noknopoyika'. Konig a'nennada Balaam nama'da o'manmadika'uyate. Dios e'ketka'taj 'uhua on'arakpo e'nigmahuigde' Israel aratbut ken huaen kan'apike' kenpa'ti Israel aratbut nogen huato'e'taj nogtaj nogtaj kan'bakde'ike' Diostaj dakhuea' kagkike'. Kenda Israel aratbuttaj yamana'. Balaam Balac gobierno huairitaj nama'da kamanike'po ona'uyate.¹⁵ Opudomeyerekon suhue'ada kenda nicolaítas aratbut nama'da on'manmadikika'uyate. Kenda o'noknopoye'po on'manmadikika'. Kenda nicolaítas on'manmadikika'uyatenigtaj pakhue'nada ijje'po ijdiayikay.¹⁶ Konigepo yan'nopo'koreati'. Nama'da huaknopoye'eritaj yan'maenti'. Nopo'koreahue' ee'nayo castiga a'magkaya'po opudomeytaj ijhuatiakapoy. Konig siro huiyokda do'huedkittaya' o'grokpo nama'da huaknopoye'eritaj ihua'da ijmana'apoy.¹⁷ Diosen Nokirega me'nopo'toenok o'nona'ne. Opudomey huaknopoye'eritaj do'hua o'nona'nig aya'ada daka' yan'pee'. Opudomey huaknopoye'eri oknopoyebatikhue' ee'nayo konig toto'taj huayakhue' huaka'eri mo'epo. Konig Dios maná ayoo Israel aratbuttaj o'bayokika'uyate opudtaj mo'noeanhuaahuika'apone. Kenpa'ti huabodik on'dikka'apone. Huidyere'te huabodik on'nigmadoya'ne. Ken huid huato'e'eriayo'da huabodik on'nopoye'po." Kenda Pérgamo huaknopoye'eritaj yamanigmadoya' Jesucristoa do'taj Juantaj mena'uyne.

Tiatira huakka' jakyo huaknopoye'eritaj Juana o'manigmadoya'uyate.

¹⁸ Tiatira huakka' jakyo huaknopoye'eri huairitaj yamanigmadoya': "Opudomeytaj o'nona'po Apag Diosen Huasi'po ijje'po do'hued huakpo konig ta'akonig o'epo aya'da bo'kika' kenda on'tiahuayika'ne. Kenpa'ti aya'da huanopoya' mo'nopoyika'nig kenda ijnopoyikay. Do'hued'i konig siro jeynanada o'epo kenda Dios o'ika'. Dokon konigti ijjikay. Konigti ijja'ikay. Nogpa' nogpa' ahue' ijjikay.¹⁹ Aya'da bo'kika'nig ijnopoyey. Nogomeytaj di' mo'maika'ne. Diostaj doeretaj moknopoyika'ne, pai'da aratbut huag'eritaj bo'tihuapokika'. Kenoka' pai'da mo'nopo'eonhuahua'po oknopoyebatikhue'ada moknopoyonhuahuika'. Kenda ijnopoyey. Huakkuruda do'taj moknopoye'uyate. Oynayo huakka'da moknopoyene.²⁰ Nogda nogtiada dakhuea' boka'po opudere ettone' Jezabel o'ika'po opudtaj monmadikika'ne. Nama'da monmadikika'nig'a keje', oro'omeytaj onmadikahue' yag', onahued mo'ene. Diosen huamanbatia'pakeri ijje'y. Jezabel ea'ada do'hued huanigpeika'eritaj engaña e'magka'ada nama'da o'manmadikika'. Nogen huato'e'taj bakdejdik mo'ene, nama'da o'manmadikika'. Kenpa'ti 'uhua dios e'ketka'taj o'nigarakdepo e'nigmahuigde' ken huaen bape'dik mo'ene, nama'da Jezabel do'hued huanigpeika'eriomeytaj o'manmadikika'. Kenda dakhuea'da o'kika'.²¹ Yanopo'korea', yanopo'korea'. Nogok nogok ijhue'da Jezabeltaj ena'ika'tada e'nopo'korea'ta' pakhue' o'uyate. Nogtaj nogtaj huabokerektaj e'bakdejta' o'eretpakpo e'batikta' pakhue' o'uyate.²² Oynayo Jezabeltaj castiga yogka'apoy. Huatai'yo dakhue' onpahuedpo pai'da o'nopo'epo. Kenpa'ti kenomeya Jezabeltaj on'nigpeika'po konigti dakhuea' ogkika'po nopo'koreahue' e'ne'nayo kenomeytakon castiga ijmagka'apoy. Huakka' pai'da on'nopoye'po.²³ Kenomey konig Jezabelensi'ponig Jezabeltaj huanigpeika'eri

o'nepo dakhuea' ogkika'nok, kenpa'da ijbarakapoy. Kenda huanopoya' mo'nopoika' kenpa'ti bo'pakika' doa ijnopoy. Kenpa'ti opudomey huadak e'kika'nayo huadakda o'nogka'apone. Dakhuea' eka'nayo castiga o'nogka'apone. Kenoka' huaknopog'eri aya'ada do'taj yan'nopounapet. ²⁴ Opudnayo suhue'da Tiatira huaknopog'eri Jezabelen e'manmadika'taj nigpeehue' mo'e kenpa'ti toto'en e'ireg e'manmadika' konig Jezabela o'manmadikika'nig opudomey oknopoghue' mo'ene. Nogiti nogiti nogda kika'dik mo'ene. Onahue' ijjeapoy. ²⁵ Opudomeyte do tiakhued ee'ted kenda oy huadakda bo'kika'po nogiti nogiti nogok nogok batikhue'da huadakda yag'kikati'. ²⁶ Opudomey huaknopog'eri konig huayakhue' huaka'eri mo'epo kenda do konig ijpaki e'kika'nayo kenpa'da bo'kadhuahuika'po nogok doere aya' aratbut aya' huadaribayo nogyo nogyo aya'tada ighua'da o'mana'apone. ²⁷ Konig do'hued Apag Dios mena'po, be'teypaka'uayne, opudomeykon doere teyda o'eapone. Ighua'da mo'mana'apo. Diosen taka'taj barakdik mo'eapone. Konig siropa'a sorokkosotaj sakdik o'e konigti Diosen taka'taj magka'dik mo'eapone. ²⁸ Kenpa'ti Diosa siokpo magkesionig jeyda o'enig konigti jeynanada iijenok do'taj 'urunanada o'noknopog'apone. ²⁹ Diosen Nokirega me'nopo'toepo opudomey huaknopog'eritaj do'hua o'nona'nok aya' daka' yan'pee'." Kenda Tiatira huaknopog'eritaj yamanigmadoya' Jesucristoa do'taj Juantaj mena'uayne.

3

Sardis huakka' jakyo huaknopog'eritaj Juana o'manigmadoya'uyate.

¹ Sardis huakka' jakyo huaknopog'eri huairitaj yamanigmadoya': "Opudomeytaj o'nona'po Diosen siete Nokirega me'nopo'toene. Kenpa'ti siete siokpo ijtoepo: Opudomey Sardis huaknopog'eri aya'da bo'kika'nig kenda ijnopoy. Diostaj o'noknopog'epo Diostaj on'nignoe aratbuta opudomeytaj nama'da bo'huaa'nig'a Diostaj e'buayonig mo'epo Diostaj eknopog' mo'batikay'uynig'a. ² Yan'nopo'korea'. Diostaj ya'nonmabo'ika'. Onte'ti nogiti nogiti do'taj menoknopog'. Konig mo'buayapo konig Diosa o'paknok suhue'da bo'kadhuauy. Ken konig bo'kika'nig Diosnayo pakhue' o'e, ijnopoy. ³ Huakkuruuedda Diosen huadak hua'a e'manmadikade'te mo'peedepe moknopog'uyate kenpa'ti daka' mo'nigpeika'uyate. Konig a'nennada do'taj daka' moknopojka'uyatenig okkahuehue' yanika'. Oyda suhuigda moknopog'epo onte'ti yan'nopo'korea', onte'ti daka' yanoknopog'epo yan'nigpeonhuahuika'. Nopo'koreahue' ee'nayo ekpog' nighue' ee'te opudomeytaj on'huatiakapone. Castiga a'magkaya'po on'huatiakapone. Konig ekpog' nighue' ee'te huabereeri on'tiakika'. Konigti do'taj ekpog' nighue' ee'te on'huatiakapone. ⁴ Sardis huakka' jakyo opudomey huaknopog'eria suhue'ada dakhuea' kahue' mo'ika'uy. Do'taj moknopojka'depo okbatikhue'ada daka' mo'nigpeika'nok yerenanada bo'otika'po konig 'uru'nopo'da doere on'noeonhuahuika'apo. ⁵ Kenomey do'taj moknopoeonhuahuika'po okbatikhue'ada moknopoeonhuahuika'po kenpa'ti okbatikhue'ada do'taj mo'nigpeonhuahuika'po konig huayakhue' huaka'eri mo'epo doere yereda yudtaj bo'otika'apo doere mo'noeonhuahuika'apo. Opudomeyendik Diosen huanoeonhuahuika'ba'te e'timadoya'de' o'epo Diosa diktihuekehue' o'eapo. Kenpa'ti Diosa e'peete Diosen huata'moneri en'peete 'Inomey do'hued huaknopog'eri o'ne.' Ijbatia'pakapoy. ⁶ Diosen Nokirega me'nopo'toenok opudomey huaknopog'eritaj do Cristoa o'nona'nig aya'ada daka' yan'pee'." Kenda Sardis huaknopog'eritaj yamanigmadoya' Jesucristoa do'taj Juantaj mena'uayne.

Filadelfia huakka' jakyo huaknopog'eritaj Juana o'manigmadoya'uyate.

⁷ Filadelfia huakka' jakyo huaknopog'eri huairitaj yamanigmadoya': "Opudomeytaj o'nona'po, do Diosenyo'da ijnignoikay. Diostayo'da ijnigpeikay. Hueretda Diosen Huasi'po ijje. Konig David huairi o'uyatenig konigti huairi ijje. Teyda mana'dik ijikay. Diosyo yagkud. Dios Huairiensi'po mo'ene. Suhue'tada ona'dik o'nene. Do'hua enade'te Diosyo bakuddik mo'eapone. Nogomeytaj: Tokudhue'dik o'nene. Diosensi'po ehue' mo'ene. Ona'dik o'nene. Do'hua kenpa' enade'te kudhue'dikda o'neapo. ⁸ Aya'da opud bo'kika'nig ijnopoy. Do'taj menhuatiakpo do'taj me'noknopog'epo Diosensi'po yaneti'. Opudomeytaj o'nona'uayne. Diosyo kudhue' yane'. Be'api opudomeytaj onahue'dik mo'ene. Suhue'da tey ee'pi' do'taj kenpa'ti do'hued huadak hua'ataj mo'nigpeika'. Kenpa'ti Jesucristotaj yoknopoy. Mo'batia'pakika'ne. ⁹ Diosen aratbut o'ey. Suhue'ada nama'da oda'ika'. Diosen hueret huag'eri ehue' o'ne. Kenomey konig toto'en huanaba' o'nepo toto'taj on'nigpeika'po do'taj eknopog'ta' pakhue' o'nepo opudomey huaknopog'eritaj diga' on'tierikika'. Nogoknayo do ijpaknok kenomeya opudomeytaj konig huairitaj hua'ikudate bo'tihuadapone kenpa'ti opudomeytaj di' ijmaika'nig ijmanopog'apoy. ¹⁰ Do'taj daka' men'nigepo mennigpeonhuahuika'. O'nona'uynok opudomey daka' mo'nigpeika'dene. Konigepo kenoka' aratbut

huabada pai'nanada on'nope'eonhuahua'depo opudomeytaj on'batioka'apone kenpa'ti on'tihuapokapone. Menpa'ti huereta'da huaknopog'eri ya'neta'po huereta'da huaknopog'eri ehuepi' ya'neta'po aya'tada pai'nanada on'nope'eanhuahua'apone. ¹¹ Onte'ti idada ijtiakapoy. Buttida hua'a daka' oynayo moknopog'epo do'taj di' mo'epo mo'nigpeika'ne. Okbatikhue'ada daka' menoknopog'. Do'taj o'noknopog'epo okbatikhue'ada do'taj di' menika'. Kenpa'ti okbatikhue'ada menigpeika'. Kenda e'kika'nayo be'api' o'nen e'noeonhuahuika'taj oktiparathue'dik me'neapone. ¹² Aya'ada do'taj me'noknopo'eonhuahuika'po okbatikhue'ada me'noknopo'eonhuahuika'po konig toto'taj huayakhue' huaka'eri mo'epone. Diosere ijmanoeonhuahuika'apoy. Kenpa'da durugnanada Diosere o'neonhuahuika'apo. Diosya' be'api' okbatohuahue'dik o'neapo. Diosensi'po o'nika' aya'ada on'nope'epo. Huabo Jerusalén Diosen huakka' jak kurudya' o'huarakapo. Kenomey toto'taj huayakhue' huaka'eri Diosen huabo jakyo Jerusalényo o'nika' aya'ada on'nope'epo. ¹³ Diosen Nokirega me'nopo'tog'epo o'nona'po opudomey huaknopog'eritaj do'hua o'nona'nok aya'ada daka' yan'pee'." Kenda Filadelfia huaknopog'eritaj yamanigmadoya' Jesucristoa do'taj Juantaj mena'uyne.

Laodicea huakka' jakyo huaknopog'eritaj Juana o'manigmadoya'uyate.

¹⁴ Laodicea huakka' jakyo huaknopog'eri huairitaj yamanigmadoya': "Kenda ia'nig ijka'apoy. Diosen hua'a buttida ijmana'ikay. A'nennanada Diosere ijjedepo aya'da bo'tiahuayika'nig ijka'uy. Opudomeytaj kenda o'nona'apone. ¹⁵⁻¹⁶ Aya'da bo'kika'nig do'hua ijnopoy. Jesucristotaj daka' ijnigpeikay nama'da bo'ika'nig'a 'urunanada nigpeehue' mo'ika'po suhuignanada bo'pakpo do'taj suhuigda on'nigpeika'ne konigepo opudomeytaj e'ok ekenpa' e'ka'ta' ijpaknig'a. ¹⁷ Huakka'da o'matoy. Huakka'da o'bae'uy. Nogiti pakhue' o'ey. Kenpa'ti uruda o'ey. Nama'da mo'nope'epo bo'ika'nig'a. Diostaj dakteynopo' ehue' mo'enok opudomeytaj be'api' matinepahui'dik o'nepo Diosen e'nopoika'nayo pai'nanada mo'ika'po opudomey ekpobigonig mo'epo Diostaj oknopo'enkahue' mo'ika'ne. Kenpa'ti konig Diosa opudomeytaj e'nigkika'ta' o'pakika' kendakon oknopo'enkahue' mo'ika'po kenpa'ti Diostaj konig uruda yudtaj nigbaothue' e'ika'nig Diostaj 'urunopo' ehue' mo'ika'ne. ¹⁸ Do'taj daka' menoknopog'epo dakteynopo'da yag'kika'. Konig oroyeretaj diga'da e'tihuede'te 'uruda oroyo' o'ika'. Konigti opud do'taj yan'nope'korea' onte'ti nama'da nopog'ehue' yanika'. Daknopo'da yag'kika'. Onte'ti daknopo'da do'taj menoknopog'ika'. Do'taj durugnanada mo'epone. Konig yudtaj e'manbasa' keregda o'ika' konigti 'urunopo'da yag'kika'. 'Urunopo'da boka'po Diostaj okbirahue' mo'epone. Kenpa'ti konig ekpotasedapa' onte'ti Diosen daka' bo'tiahuayapone. Kenda Dios e'nigka'ta' o'pakpo 'urunanada moknopog'epone. ¹⁹ 'Dakhuea' boka'ne, aya'tada di' ijmaepo ijmanikay. Kenpa'ti kenomey kan'nope'kore'po castiga ijmagkikay. Konigepo diga' yan'deretpakpo do'taj yan'nope'korea'. ²⁰ Ken konig opudomey huanopoya'da do'taj e'dik o'nene ijbatia'pakapoy. Men'pee'. Konig huabokerekapi' opudomey jakyo on'tiakdepo 'Ijtiaki,' eade'te kentaj mo'peepo mo'nigokhuike'po mo'bakuda'ika'. Ken konig e'nopo'toika'ta' ijpaknok do'taj me'de'ika'. Opudomeyere ijika'apoy. ²¹ Okbatikhue'ada opudomey do'taj moknopo'eonhuahuika'po konig toto'taj huayakhue' huagka'eri mo'epone. Doere kurudyo Diosen huahuade bo'huadikapone. Keyo 'urua'nanada mo'epone. Do Diostaj ijnigpeika'uy toto'taj huayakhue' huagka'eri ijje'uynok Diosa kurudyo me'behuika'uyne. Kenere huairi ijje'epo ijhuadikay. Konigti opudomey toto'taj huayakhue' huaka'eriomey doere huairi kurudyo bo'huadikapone. ²² Diosen Nokirega me'nopo'tog'epo opudomeytaj o'nona'po opudomey huaknopog'eritaj do'hua o'nona'nok aya'ada daka' yan'pee'ika'." Kenda Laodicea huaknopog'eritaj yamanigmadoya' Jesucristoa do'taj Juantaj mena'uyne.

4

Kurudya' Diostaj "Dios huadakda o'e. Aya'da o'ka'uyate." Huikudate on'tihuadpo veinticuatro huairitone'a on'batia'pakika'uyate. Kenda Juana o'pee'uyate.

¹ Nogoka' kurudyo do'ijmabopo akbogpe ekhuike' ijtiahuay'uy. A'nennada konig 'urua'nada trompeta Cristoa 'utta'da do'taj Juantaj mena'uyne. Onte'ti konigti mena'po:

—Iyo do'te behuatiak. Nogoknanada konigti o'epo o'tiahuay'ea'apone. —Mena'uyne.

² Ijhuiti ehue' Diosen Nokirega me'nopo'tog'epo'uyne. Kurudyo konig huairitone'en huahud ijtiahuaymey. Apag Dios kentada o'huadika'. ³ Apag Dios senogda konig jaspe 'uruda huid kenpa'ti konig cornalina huidbed senogda o'e, Apag Dios konig senognanada o'ika'. Nogyo nogyo huahud huaneg 'urunanada togke' o'e. Togke' senognanada konig esmeralda huid senognada o'e. ⁴ Kenpa'ti Dios huairien huahud huatiokpe huaneg veinticuatro huairitone' on'bahuadika'. Huairien huahuade huairitone' on'bahuadika'. Yereda yudtaj on'otika'po oro huakupetada e'ka' huakuot on'kuotika'. ⁵ Diosen huahuadya'

oĵbed o'hua'ika' kenpa'ti 'utta'da konig kurud ea' doa Juana ijpee'uy. Diosen huakkurupen Diosen siete Nokireg o'nika'po siete huakĵeytone'onig o'nokpakika'. ⁶ Dios Huairien kuruteda konig huaduyda konig vidrionig irida ijtiahuay'uy.

Kenpa'ti Apag Dios huahud huaneg cuatro huanoeonhuahuika'eri o'nepo, huaso' huaneg huakpo on'toika'. ⁷ Huakkuruda huanoeonhuahuika'eri konig apetpetonig o'e'uy. Bottaa'te konig vacanig o'e'uy. Bapaa'te konig huabokerekkokonig o'e'uy. Onte'ti botta' bottaa'tea' konig huatoposig e'yorepa' o'e'uy. ⁸ Kenomey cuatro huanoeonhuahuika'eri okajpe on'toĵe. Nogtia nogtia huanoeonhuahuika'erien seis okajpe on'toika'. Huaso' huaneg huakpo on'toika'. Huanopo'yobeta' huakpo on'toika'. Apag Diostaj o'nona'ika'po: Onnayo kenpa'da huadak i'ika', kenpa'da 'uruda i'ika', Apag Dios. Onnayo kenpa'da huadak i'ika', Apag Dios. Onnayo kenpa'da 'urunanada i'ika', Apag Dios. Dios Huairi i'e. Teynanada i'ika', Dios. Aya'nanada ka'dik i'e. A'nennada i'noeonhuahuika'uy. Kenpa'ti oy i'noeonhuahuika'po. Nogoknadakon i'noeonhuahuika'apo, Apag Dios. Kenda cuatro huanoeonhuahuika'eria o'nona'ika'po, batikhue'da huame'noe siky-oere o'nona'ika'.

⁹⁻¹⁰ 'Urunanada i'ene, Dios. Dakiti, Dios, o'na Dios Huairi i'ene, i'noeonhuahuika', Dios. Kenda onte'ti onte'ti onpayo' e'nonade'te veinticuatro huairitone' huikudate on'tibahuadpo Dios Huairi huanegte huikudate on'tibahuadpo oro huakupetada e'ka' huakuot Diostaj on'yokpo, Diostaj on'batadi'kea'po,

¹¹ Dios Huairi i'epo kenpa'da huadaknanada kenpa'da 'urunanada i'epo, onyo'da tey-nanada i'e. Aya'ada kada'ike'. Konigepo aya'tada i'ka'uyate. Konigepo i'paknok aya'da o'ika', kenpa'ti i'pakpo aya'tada i'ka'uyate. Kenda veinticuatro huairitone' Huairi Diostaj o'nona'ika'.

5

Beroba' kenpa'ti ovejasi'po Juana o'tiahuay'uyate.

¹ Kenoka' beroba' e'korig Dios Huairien huada'koba'pen o'toĵepo beroba'tioĵpen kenpa'ti huakĵregpen e'madoya' ee' ijtiahuay'uy. Beroba'te sieteta' e'tiondapike' o'enok okku-jhue'dik o'uy. ² Diosen huata' moneritaj ijtiahuay'uy. Teynanada o'ika'po,

—¿Be'a huadaknopo'nada ya'e. Beroba' sieteta' e'tiondapike' okkujdik ya'ne? ¿Beroba'taj kan'tiahuaye'po be'a okkujdik ya'e? —Diosen huata' moneria 'utta'da o'mana'uy.

³ Ken beroba' be'api' nogtiapi' okkujhue'dikda o'nuy. Kuruderi, huadairi sorok-toeripi' en'uktada kan'tiahuaye'po be'api' okkujhue'dik o'nuy. Nogtiapi' okkujhue'dik o'nuy. ⁴ Konigepo be'api' huadaknopo'nada yanetpi' ijnopoĵepo beroba'taj okkujdikpi' tiahuaydikpi' bahuahuyhue'da ijjepe huakka'da ijhui'kuy.

⁵—Nogiti huikhue' yae'. Judá aratbut nogtida teyda huairi o'epo konig León o'epo Huairi Daviden adhuea' huayayo o'epo cruzte huayakhue' mo'nigka'uyate. Kenpa'ti e'buayada o'noyhuadpo huayakhue' mo'nigka'uyate. Konigepo sieteta' e'tiondapike' okkujdik o'e. Beroba'taj tikujdik o'e. —Nogtiada huairitone'a mena'uyne.

⁶ Onpayo' Diosere kenpa'ti cuatro huanoeonhuahuika'eri eretnopoyoda kenpa'ti huairitone' eretnopoyo ovejasi'ponig Jesús hua'ite o'boika'. Kentaj ijtiahuay'uy. Oro'tehuapa' o'nigarakuyate. Siroa e'tukka'en e'en' okĵogde' o'epo ovejasi'po huakute siete huakupi kenpa'ti siete huakpo o'ika'. Siete huakpo Diosen Nokĵreg o'ne. Diosen Nokĵreg huabada huadaribayo ohua'e'ika'. Keyo aya'tada Diosa o'tiahuaypo o'nopoika'.

⁷ Ovejasi'po Diostaj o'huahua'epo ken beroba' Diosen huada'koba'pen o'bae'uy. ⁸ Beroba' e'ma'toĵede'te cuatro huanoeonhuahuika'eri veinticuatro huairitone'ere Ovejasi'potaj huikudate on'tihuadpo aya'ada huairitone'a arpa on'beta'po oro siropu' copa on'toĵepo, copate kenda 'uru'huĵeda o'epo Diostaj huaknopoĵeria en'tiona'pakika' kenda Diostehuapa' huĵeda o'ika'. ⁹⁻¹⁰ Huabodikda on'batadi'kea'po:

Jesucristo i'e. Dakhuea' huaka'eria bo'arakuynok o'nen mimia o'nigoroĵepo huakka' aratbuttaj dakhuea' e'ka' i'manopo'yarea'po o'bae'uy. Nogda nogda aratbut, nogda nog hua'a huaa'eri, nogda nogda huakka' jak huag'eri, nogda nogda huadarib-ayo huag'eritaj o'baepo kenomeytaj Diosen huairi kenpa'ti Diosen sacerdotē bo'yahuea'depo. Aya'tada huadariyo on'mana'ika'apo kenpa'ti on'ta'mona'ika'apo. On'batadi'kea'uy.

¹¹⁻¹² Dios e'huag'yo cuatro huanoeonhuahuika'eri, huairitone'ere huakka'nada mil-lones Diosen huata' moneri ijbatiahuaypo kenpa'ti ijmapeĵmey,

Diosen Ovejasi'potaj on'nigarakuyatenok ke'na huairi teyda kaĵ'po, aya'tada ta'mona'dik kaĵ'po, aya'da ke'nenyo'da kabae'po aya'da kanopoĵ'po, aya'tada teyda ka'dik kaĵ'po, ke'nayo'da huadaknanada o'e kan'manbatia'pakike'po, 'urua'nanada o'e. Aya'ada batia'pakdik o'nika'apo. Aya'ada huata' moneria 'utta'da o'da'nok kenda

ijpēē'uy. ¹³ Dios Ovejasi'poere kenpa'da huadakda o'nika'. Dakiti. Ya'nona'ika'. Urunanada mo'ene. Teynanada mo'ene. Ya'nona'ika'.

Diostaj kenpa'ti Ovejasi'potaj nogok nogok yan'batia'pakonhuahuika'. Kenda aya'da en'da'te, aya' Diosa o'ka'uyatenig'a aya' kurudyo huag'eria en'da'te, aya' huadariyo huag'eria en'da'te, aya' soroktoyo huag'eria en'da'te, aya' huahueyo huag'eria en'da'te, do'hua ijpēē'uy.

¹⁴—Kenda kajke'. —Cuatro huanoeonhuahuika'eria o'da'uy.

Kenpa'ti veinticuatro huairitone' huikudate on'tibahuadpo, “Dios 'urua'nanada o'e. Kenpa'da huadakkanada o'kika'. Dios huanoeonhuahuika'eri o'e.” O'da'uy. Kenda veinticuatro huairitone'a o'da'uy. Diostaj o'da'uy.

6

Sieteta' e'tiondapike' Ovejasi'poa okku'uy.

¹ Diosen Ovejasi'poa nogtida e'tiondapik ekkujted ijtiahuay'uy. Kenpa'ti:

—Yatiak. Yatiahuay'. Cuatro huanoeonhuahuika'eria onokteteyo' utta'da eda'te konig kurud epa' utta'da ena'te ijpēē'uy.

² Yereda caballotaj ijtiahuaypo ke'na caballote o'huadpo kumej o'toepo. Huayakhue' huaka'eri huakuot o'edepo huayakhue' e'ka'ta' o'pakpo nogtaj nogtaj Diosen taka'taj huayakhue' ya'magkadhuahuika'apet. Kenda ijtiahuay'uy.

³ Diosen Ovejasi'poa bottaa' e'tiondapik ekkujde'te

—Yatiak. Yatiahuay'. Bottaa' huanoeonhuahuika'eria ea'te ijpēē'uy.

⁴ Nogda caballo huabed o'hua'. Ke'na caballote on'huadpo huaboro' siroda o'epo huadariere aratbut huayahuaya en'manoeyanhuahuika'te huayahuaya kan'barakike'po caballo huabedte huahuaderitaj Diosa teyda ya'ea'apet.

⁵ Diosen Ovejasi'poa bapaa' e'tiondapik ekkujde'te,

—Yatiak. Yatiahuay'. Bapaa' huanoeonhuahuika'eria ea'te ijpēē'uy.

Caballo huasik ijtiahuay'uy. Ke'na caballote on'huadpo huata'huahuay'ea' huaba'a e'toē' ijtiahuay'uy. ⁶ Botta' botta' huanoeonhuahuika'eriomeyen huanopoya' ea'te ijpēē'uy,

—Nogok sue'da aypo o'ea'po. Trigo nogkilotida huakka'teda ee'te nogme'noetida e'baa'huapa o'enok. Bapa' kilos cebadakid aypo huakka'teda ee'te nogme'noetida e'baa'huapa o'enok. Hueymey olivotaj okteghue' yane'. Kenpa'ti uva hueymeytaj okteghue' yane'. Ijpēē'uy. Olivo huada konig huasihuaj huaka' o'e. Uva huada konig vino huaka' o'e.

⁷ Diosen Ovejasi'poa botta' bottaa' e'tiondapik ekkujde'te,

—Yatiak. Yatiahuay'. Botta' bottaa' huanoeonhuahuika'eria ea'te ijpēē'uy.

⁸ Caballo huaykon ijtiahuay'uy. Ke'na caballote en'huadte on'dikka'uy Huam-abueyika'apoeri. Ke'nenta'poyen konig kubarakonig ijtiahuay'uy. Ke'na o'paknok huakka'tada barakika'dik ya'neapet. Aratbut nogtaj nogtaj huayahuaya on'bahuadiaypo yan'barakonhuahua'po huakka'da yan'mabueyikapet. Kenpa'ti aypota' yan'kusitokpo yan'mabueyikapet, huakka' on'madigpakpo huakka'nada yan'mabueyikapet. Kenpa'ti toyahuey'edikda huag'eria huakka'tada ya'mabatiarakikapet.

⁹ Diosen Ovejasi'poa huabaniga' e'tiondapik ekkujde'te aratbutkudaken nokiregtaj ijbatiahuay'uy. Diostaj 'uhua e'nigbarakika' kutopa o'jika'. Kutopatoyo aratbut nokiregtaj ijbatiahuay'uy. Kenomeya' Diosen hua'a on'manmadikika'uyng kenpa'ti Diosensi'po Jesucristotaj yoknopōe on'batia'pakika' nok kenomeytaj oknopōehue' huag'eria on'barakuyate. Kenomey huaknopōe'erien nokiregtaj ijbatiahuay'uy.

¹⁰ —Kenpa'da huadakkanada ijika', Dios Huairi. Kenda ijka'apoy ea'nayo i'kika'ne. ¿Huadariya' oknopōehue' huag'eria oro'omeytaj bo'arakuene. Kenomeytaj menokata castiga magka'dik ya'ea'po? —'Utta'da huaknopōe'erikudaken nokirega' Diostaj o'nona'uy.

¹¹ Ken yereda yudtaj huaok Diosa o'bayokuy. Huaknopōe'erikudaktaj o'bayokuy. “Nogitimon yan'nigika'. Nogok nogomey huaknopōe'eri huama'buy Jesucristotaj huanigpejka'eritaj huehuesa' dakuapa kanakbarakene' daka'da yan'nigunhua'.” Diosa o'mana'uy.

¹² Diosen Ovejasi'poa nogba'yo e'ayhua' e'tiondapik ekkujde'te doa e'tiahuayde'te huadari diga'da o'iyegaponig, konig sikda yudtanig niokpo o'sikpakaponig, konig mimia'da puug o'bedpakaponig kenda ijtiahuaymey. ¹³ Kenpa'ti konig huakka'da e'bakpote higuera huada burada diga'da on'dakotika', huakka'da on'dakotika' ken konigti huakka' siokpo kurudya' huadariyo o'bakotapetnig kenda ijtiahuaymey. ¹⁴ Kenpa'ti beroba' o'korigonpo onte'ti tiahuyhue'dik o'jika' konigti kurud o'korigonpo onte'ti tiahuyhue'dik ya'ea'petnig kenda ijtiahuaymey. Kenpa'ti aya' huakupa nogyondakon yan'hua'apetnig, aya' huagkuta'mej nogyondakon yan'hua'apetnig kenda ijtiahuaymey. ¹⁵ Aya'ada

Diostaj on me'pukpo huata' a'tiokaya'po huakogyo yan'iregapet kenpa'ti sipana'kupatoyo yan'iregapet. Gobierno huairi, huakupe huairi, sorotataj huairi, huamata' moneri huairi, huanaba'ere aya'ada yan'iregapet. Huakupataj huidtone'taj ona'po:

¹⁶—Oro'omeytaj bo'tibuka' huidtone'. Diostaj mokirega'. Ovejasi'poa castiga e'magka' mokirega'. —Huakupataj huidtone'eretaj ya'nona'apet. Kenda ijpeemey kenpa'ti ijti-ahuaymey.

¹⁷Oy aya' dakhuea' huaka'eritaj Diosa kenpa'da castiga ya'magka'apet. Diostaj be'api'okmonhue'dik o'ne.

7

Israel aratbuttaj o'batimadoya'uy. Diosen aratbut o'ne kan'matinopojike'po o'batimadoya'uy.

¹Nogok botta' botta' Diosen huata'moneritaj do Juan ijbatiahuaymey. Huadariyo adyon nogyon nogyon en'bote ijbatiahuaymey. Bapoka huadarite bapokhue' yae', e'pogte bapokhue' yae', kenpa'ti ohueyte bapokhue' yae' Diosen huata'moneria e'bakotaj ya'nona'apet. ²Nog Diosen huata'moneritaj ijtiahuaymey. Keya' niokpo qokika'yen o'tiakpo "In Diosensi'po o'e," huatimadoya' o'totiak. Huatimadoya' Dios huanoeonhuahuika'erien huadik huaka' o'e. Ke'na huata'moneria 'utta'da ya'mana'apet. Botta' botta' Diosen huata'moneri ene'te 'utta'da ya'mana'apet. Botta' botta' Diosen huata'moneritaj Diosa o'bateypaka'denok ke'poda ogka'dik ka'nike'po, huadaritaj e'pogeretaj ke'poda ogka'dik ka'nike'po, kenomeytaj 'utta'da o'mana'po,

³—Huanoyte Diosen huanigpeika'eritaj "In Diosensi'po o'e," timadoyahued ee'ted ke'poda ogkahue'yane'. Huadaritaj e'pogtaj ohueytapi' ke'poda ogkahue'yane'. —Botta' botta' Diosen huata'moneritaj 'utta'da ya'mana'apet.

⁴Huanoyte "In Diosensi'po o'e," e'timadoya'de' inega' o'batimadoya'e'uyatenig huadik ijpee'uy. Ciento cuarenta y cuatro mil aya'tada Israel aratbuttaj o'batimadoya'e'uyate. ⁵Doce mil Judá aratbuttaj o'batimadoya'e'uyate. Doce mil Rubén aratbuttaj o'batimadoya'e'uyate. Doce mil Gad aratbuttaj o'batimadoya'e'uyate. ⁶Doce mil Aser aratbuttaj o'batimadoya'e'uyate. Doce mil Neftalí aratbuttaj o'batimadoya'e'uyate. Doce mil Manasés aratbuttaj o'batimadoya'e'uyate. ⁷Doce mil Simeón aratbuttaj o'batimadoya'e'uyate. Doce mil Leví aratbuttaj o'batimadoya'e'uyate. Doce mil Isacar aratbuttaj o'batimadoya'e'uyate. ⁸Doce mil Zabulón aratbuttaj o'batimadoya'e'uyate. Doce mil José aratbuttaj o'batimadoya'e'uyate. Doce mil Benjamín aratbuttaj o'batimadoya'e'uyate. Kenda ijpee'uy.

Dios e'huage' huanegte huakka'ada ogkupopakpo on'bopo yere yudtaj yan'otapet.

⁹Nogok kurudyo Dios e'huage' huanegte huakka'nada aratbuttaj ijbatiahuaymey. Kenomey aya' huadrierida huage'eri o'neme', aya' aratbutda nogerida o'neme', aya' nogpa'da huaa'pakeri o'neme', aya'ada Dioste Ovejasi'pote huakkurupen yan'batoboapetnig ijtiahuaymey. Huakka'nanada o'nenok madikahue'dik ya'neapet. Yudtaj yereyo' on'otpo konig yan'matogapet. ¹⁰Aya'ada 'utta'da o'dapo:

Oro'omeyen Dios o'epo Dios Huairitaj aya'ada nigpeika'dik o'ne. Dakhuea' e'ka' huananopo'yarea'eri o'epo Ovejasi'poerea huananoeonhuahuika'eri o'e. Ke'nayo'da dakhuea' huaka'eritaj o'manopo'yarea'ika'. 'Uta'da yada'apetnig.

¹¹Dios Huairi e'huage' huanegte cuatro huanoeonhuahuika'eri kenpa'ti huairitone' o'nika'po. Huairitone' e'nahuika' huaneg aya'ada Diosen huata'moneria on'tibopo Diostaj o'deretpakpo on'tihuedpo sorokyo ogkokbetpo yada'apet:

¹²Kenda, Dios huadakanada o'ika'. Ka'nonike'. Diosnayo 'urua'nanada o'ika'. Ka'nonike'. Diosnayo aya'da i'nopogene. Ka'nonike'. Dakiti, Dios. Ka'nonike'. Diosnayo huadakanada o'ika'. Kanonike'. Diosnayo teyda o'epo aya'da ka'dik o'ika'. Ka'nonike'. Kenpa' ka'kike'. Yada'apetnig ijtiahuaymey.

¹³—¿Inomey yudtaj yereda e'baot o'nenig be'a ya'ne? ¿Meya' yan'tiakpo ya'ne? Huairi-tone'a nogtiada do'taj mename'ne. Do'taj Juantaj mename'ne.

¹⁴—On i'nopogene, Huairi. —Yona'mey.

—Inomey Diostaj moknopopepo pai'nanada on'nopo'eonhuahuika'uy. Moknopopepo okbatikhue' o'nepo pai'nanada on'nopo'eonhuahuika'uy. Diosensi'po konig ovejasi'po o'manigbuey'uynok kenomeyen dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'uyate. Dakhuea' e'ka' o'manopo'tihueke'uyate. 'Urunopoa' o'magka'uyate. ¹⁵Konigepo Diosyo o'nika'po, huame'noe sikyoere okbatikhue'ada on'nigpeika'po Diosen jakyo kente Dios o'ika' on'nigpeika'. Dios kenomeyere o'ika'po o'batioka'ika'. ¹⁶Onte'ti pai'da kusitokhue'da o'neonhuahuika'apo. Onte'ti "Diga' maymaya' ijjay." Ahue' o'neonhuahuika'apo. Onte'ti niokpoa kenomeytaj diga'da batita'tehue' o'neonhuahuika'apo. Onte'ti diga'da

'ukpakhue' o'neonhuahuika'apo. ¹⁷ Diosen Ovejasi'po Jesúsa Diosere onteteyo' kenomeytaj daka' o'batiodkadhuahuika'po konig ovejasi'potaj o'matog'onhuahuika'po konig e'manoeanhuahuika' hue'ey sipajyo o'batohua'ika'. Kenpa'ti Diosa kenomeyen huakpota'hue o'baktihueyke'apo. Onte'ti suhue' ehue'da o'neonhuahuika'apo. — Huairitone'a nogtiada mename'ne.

8

Sietea' e'tiondapik ekkujde'te oro siropuya' e'bakpak'uru'huieda Diostaj o'tibehuikuyate.

¹ Ovejasi'poa beroba' sietea' e'tiondapik ekkujde'te konig ijhue'mon konig una hora pokhue' sigpi' a'pakhue'da o'nepo kurudyo Diosya'. ² Siete Diosen huata'moneri Diosere o'nepo Diosen huakkurute en'mabote ijbatiahuaymey. Diosa siete trompeta ya'bayokapetnig. ³ Kenta' nogtida Diosen huata'moneri ya'tiakapet. 'Uhua Diostaj huanigmahuiga' kutopate o'tibopo oro sirobaeg huakka' 'uru'huieda huasihuaj e'nigbakpaka' o'edepo ya'tohua'apet. Nog oro kutopate Dios huakkurute 'uru'huieda Diostaj ya'nigbakpakapet. Diosen huaknopog'eriomey e'nigtiona'pakte kenokti 'uru'huieda ya'nigbakpakapet. ⁴ Ken oro sirobaeg Diosen huata'moneri o'hapadpo, 'uru'huieda o'nigbakpaka'po 'uru'huieda e'sihui' Diosyo ya'nigbehuikika'apet. Diosen huaknopog'eri on'tiona'pakpo konig 'uru'huieda Diosyo e'tiona'pakhue'kon ya'nigbehuikika'apet. ⁵ Nogok Diosen huata'moneri oro sirobaeg o'toepo 'uhua huanigarak kutopaya' ta'ak e'nigbakpak o'etupo oro sirobaeg o'tihueda'po huadariyo keya' castiga huamagka' ta'ak ya'enapet. 'Utta'da kurud yaa'apet. 'Utta'da bapoka eapa' yaa'apet. Kenpa'ti diga'da ya'ojbedapet. Huadariakon ya'iyigapet. Kenda ijtiahuaymey.

Siete trompeta yaa'apet.

⁶ Ken siete Diosen huata'moneri siete trompeta on'hapadpo huabogte a'toka'deya'po on'toepo.

⁷ Diosen nogtia'da huata'moneri trompetate e'mogde'te huadarite huabada ore'okda ya'batikotapet. Huadarite huabada ta'ak e'bakpak mimionokpared kurudya' ya'batikotapet. Huadaritaj huakka'tada ya'bakpakapet, huakhuaraka' huadari ya'meyapet. Kenpa'ti huakhuaraka'tion ohueytaj ya'meyapet. Kenpa'ti huakhuaraka' mirebakon ya'meyapet.

⁸ Diosen huata'moneri nogakon botaa' trompetate e'mogde'te huakupatone'a o'bakpakpo e'pogtone'taj e'tienpa' ya'tikotapet. E'tikotde'te bapaa'tea' e'pog hue'ey mimida ya'eapet. ⁹ E'pogyo hue'eri huakka'nanada bapaa'tea' ya'mabueyapet. Huakka'nanada bapaa'tea' barcotone' ya'batakotapet.

¹⁰ Diosen huata'moneri nogakon bapaa'tea' trompetate e'mogde'te huaboro' siokpoada kurudya' ya'batikotapet. Diga'da o'bakpakpo huadarite ya'batikotapet. Nogyo nogyo nog huahue nog huahueyo ya'batikotapet. Konig bapaa'tea' huahueye hue'ey enhuipoika'yo ya'batikotapet. ¹¹ Kenda huaboro' siokpo o'dikka' Ajenjo. Ajenjo pai'nanada huaeen o'e. Huakka'da huahue kenpa'ti poso hue'ey pai'da o'eandenok huakka'da aratbut yan'mabueyapet.

¹² Diosen huata'moneri nogakon botta' bottaa'kon trompetate e'mogde'te huakhuaraka' niokpotaj puugtaj siokpotaj dakhuea' ogka'nok huakhuaraka' puug huakhuaraka' siokpo huakhuaraka' niokpo yasikon'apet. Konigepo huame'noe sikkiregmon sue'da ya'ta'tika'apet. Sikkiregmon sikyokon ya'eapet. Kenda ijtiahuaymey.

¹³ Kurudyo eretnopyo konig e'yore'te nog Diosen huata'moneritaj ijtiahuaypo kenpa'ti ijpeemey. 'Utta'da oa'po:

—Ee'... dakhuea' huaka'eri pai'nanada ya'neapet. Dakhuea'da o'manigeapo. Nog bapa' Diosen huata'moneria a'ti trompetate e'mogde'te diga'da pai'nanada yan'nopo'eapet. Diosen huata'moneria 'utta'da oame'.

9

¹ Nogakon huabanigaa' Diosen huata'moneri trompetate e'mogde'te Diosen huata'moneri siokponig huadariyo e'kotte ijtiahuaymey. Sorokkogyo adteda dakhuea' huaka'erikudakenbayo huakhuike' llave ya'eapet. ² Sorokkogyo dakhuea' huaka'erikudakenbayo yakhuike'apet. Ekhuikede'te huakka' e'sihui'sikda o'orokika'po, konig huaboro'nanada ta'ak huakka'da e'sihui'sikda o'epo kurudtaj sikkiregnada ya'ea'apet. Niokpotakon sikkiregmon sue'da ya'ta'teapet. ³ E'sihuiya' tegkeresonig diga'da o'bahua'po huadaribayo nogyon nogyon yan'bahua'apet. Kenpa'ti tegkeres konig to'tid diga'da o'bahuekika' konigtikon tegkeres yan'bahuekapet. ⁴ "Huadarite miretaj huakpiburataj ohueytapi' dakhuea' ogkahue' yane'ti'. Diosen o'e e'timadoya' ehue' e'huaje'tayo'da diga' yamagkati.'" Tegkerestaj Diosen huata'moneria ya'mana'apet.

⁵ Huabaniga' puuga' tiriodhuahuika'dik ya'neonhuahuika'apet. Mabueyahue'dikada yaka'apet. Konig to'tid diga'da o'bahuekika' konigti kenomey tegkeresa diga'da yan'bahuekonhuahuika'apet. Kenda ijtiahuaymey. ⁶ Kenoka' tegkeresa konig to'tid diga'da o'bahuekpo e'bahuekonhuahua'te aratbut e'bueyta' e'eretpakada bueyhue'dik o'neapo.

⁷ Tegkeresonigtaj ijtiahuaymey. Konig ya'eapetnij ijmanbatia'pakapoy. Konig caballos taka'taj a'bahuahua'deya'po daka' yabakka'apet. Konig a'barakya'po o'bahuahua'po ken huatioka' on'otpo konig oro huakuot o'kuotpo, tegkeres e'eada aratbutkokonig o'epo ⁸ tegkeresenkuhuj konig ettone'kuhujonig o'epo, kenpa'ti hua'id apetpetidonig o'epo, ⁹ huaso'taj o'tiokka'po, siropep o'beta'po okaa 'utta'da oa'. Konig carro caballoa o'oroapo o'totokpo taka'taj a'barakya'po idada o'huahua'po carro'i'a 'utta'da oa', konigti tegkeres okaa 'utta'da yaa'apet. ¹⁰ Konig to'tid huasig'a diga'da bahuekdik o'epo aratbuttaj diga'da maya'dik o'epo huabaniga' puug diga'da mayanhua'huika'dik ya'eapet. ¹¹ Sorokkogyo dakhuea' huaka'erikudaken huata'moneri huairi tegkeresen huairikon o'epo, Hebreoen hua'a o'dikka' Abadón. Griegoen hua'a o'dikka' Apolión. Ke'na huabarakeri o'jika'.

¹² Huakkuruda dakhuea' huaka'eri pai'nanada on'manopo'edepo, onte'ti botaa' pai'nanada yan'manopo'eapet. Ijtiahuaymey.

¹³ Ken, Diosen huata'moneri nogbayo e'ayhua' trompetate o'mog'uy. Oro kutopa Dios e'huag'yo o'huadpo botta' botta' huakupi ehua'nopoya' ea'pak ijpeemey.

¹⁴ —Huaboro'huēda Eufrateste botta' botta' Diosen huata'moneritaj e'matinukue'taj kan'hua'epo yabatikuj. —Nogbayo e'ayhua' huata'moneritaj Diosa ona'uy. Nogbayo e'ayhua'a huata'moneria trompeta o'tog'uy.

¹⁵ Ken botta' botta' Diosen huata'moneri huakka'tada huadariyo aratbuttaj huakhuaraka' kan'barake'po ya'batikujde'apet. E'barak horataj, e'barak huame'noetaj, e'barak puugtaj, e'barak huabayoktaj on'nige'onhuahua'de'uyate. ¹⁶ Botta' botta' Diosen huata'monerien sorotataj caballote on'bahuadpo huakka'nanada ya'neapet. Sorotataj caballote on'bahuadpo doscientos millones ya'neapet, kenda ijpeemey.

¹⁷ Huakka'nanada caballote sorotataj en'bahuadte ijbatiahuaymey. Konig o'eme'nig o'nonbatia'pakapone: Sorotataj caballote on'bahuadpo sirokusibega huakagkata' on'tiokika'po, sirokusibeg nogpa' nogpa' e'tihujit huabada kihuea eyakon o'eme'. Caballoenku konig apetpetkuonig o'epo caballokittaya' ta'akonig ya'orokapet. E'sihui'ere ya'orokapet. Kenpa'ti a'matihujitog'onig juknanada ya'orokapet. ¹⁸ Konig castiga o'magka'po caballokittaya' ta'akonig o'orokpo o'mameypo, e'sihujere a'matihujitog'ereanig aratbuttaj castiga o'magka'po huakka'nanada on'mameypo yan'mabueyapet. Aratbut huadariyo huakhuaraka' yan'mabueyapet. ¹⁹ Caballokittaa barakdik ya'neapet. Caballo huahuepaakon barakdik ya'neapet. Huahuepa bihuionig o'epo huakua huabueya'da diga' mabo'ke'dik ya'neapet.

²⁰ Nogomeytajnayo caballoa barakhue' ee'tada Diostaj e'nopo'korea'ta' pakhue'da ya'neapet. Kenpa'ta dakhuea' ogkika'po batikhue' ya'neapet. Toto'taj diga'da on'pakika'po batikhue' ya'neapet. Oro diosa' e'ketka' o'deretpakika'po batikhue' ya'neapet. Kenpa'ti nog dios e'ketka' plata e'ka', siro eytada e'ka', 'uru huid dios e'ketka', hueymey'en dios e'ketka' nama'da o'deretpakika'nig'a dios e'ketka' noehue' ee'tada tiahuayhue'dik ee'tada peghue'dik ee'tada hua'ehue'dikpi' ee'tada yan'pakika'apet. ²¹ Kenpa'ti kenomeyakon on'huadiaypo on'barakika'po e'nopo'korea'ta' pakhue' o'nepo. Kenpa'ti tidig e'magka'ta' o'deretpakpo batikhue' ya'neapet. Nogta nogta e'bakdejta' o'deretpakpo batikhue' ya'neapet. Kenpa'ti yan'bereika'apet. Kenda ijtiahuaymey.

10

Diosen huata'moneria beroba'si'po ya'bapadapet. Kenda Juana o'tiahuayuyate.

¹ Kenoka' nog Diosen huata'moneritaj ijtiahuaymey. Teynanada o'epo kurudya' o'huarakpo, konig 'uru e'sihui'a' e'otonig o'epo kenpa'ti ke'nenkute togke' o'bopo. Konig niokpo ke'nenkok eynanada ya'eapet. Kenpa'ti ke'nen huabopi konig ta'ak e'bakpak okonig ya'eapet. Ken konig Diosen huata'moneria ee'te ijtiahuaymey. ² Beroba'si'po e'bokhuie' o'bapadpo, huada'ko'ipen e'pogte o'bopo, ope'to'ipen huadarite ya'boapet. ³ Diosen huata'moneria 'utta'nanada o'okoy'uy. Konig apetpet 'utta'nanada e'huikpa' ke'na ya'okoy'apet. E'okoyde'te sietea' kuruda 'utta'nanada yaa'apet. ⁴ Kenoka' sietea' kurud ea'te huaboa'da a'madoyay' e'nopoete kurudya' Diostaj ijpeemey:

—Kenda sietea' kuruda ea'te soatayo' yadiktog' madoyahue' yag'. —Diosa mename'ne.

⁵ Kenpa' enade'te ke'na Diosen huata'moneri e'pogte huadarite o'ibopo kurudya' Diostaj huada'kopen o'ba'tepo ⁶ buttida ijjay. Diosa do'taj me'peene. Dios o'noe'nhua'huika'apo. Diosa aya'tada o'ka'uyate. Kurudtaj huadaritaj e'pogtaj o'ka'uyate. Aya'da kurudya' huag'

Diosa o'ka'uyate. Aya'da huadariyo huaꝑ' Diosa o'ka'uyate. E'pogyo aya' huaꝑ' o'ka'uyate. Buttida ijJay. Diosa kenda o'noꝑe.

—Nogiti ijhue' nighue'dik mo'eaꝑone. Ida o'eaꝑo. ⁷ A'ti sietea' Diosen huata'moneri huaboa' trompetate e'mogde'te kenda ijka'apoy Diosen huanigpeika'eri e'eaꝑa huamanbatia'pakeritaj Diosa o'mana'uyatenig kenda Diosa ijka'deapoy. Konig soatayo' Diosa e'noꝑe' kenda noꝑoghue' o'nika'uyng. Kenda a'ti Diosa o'ka'deapo. —Diosen huata'moneria mename'ne.

⁸ Kurudya' Diosa ena'te onte'ti ijpeꝑo,

—Diosen huata'moneri ken e'pogte huadaritere o'ibonigtaj yahuahua'. Ke'nenba'te beroba' e'bokhuike' o'toꝑen yabae'. —Mename'ne. ⁹ Diosen huata'moneritaj ijhuahua'po, "Beroba'si'po beyok," yona mey.

—Ine yabape'. Huakittaya' setda konig ay'moro'noea' i'nounaꝑone. Dakda o'ea' i'noꝑeapone. Hua'aypoya'nayo pai'da o'eaꝑo. Diosen castigaba' o'e' i'noꝑeapone. —Diosen huata'moneria mename'ne.

¹⁰ Ken, beroba'si'po ijba'epo ijbapemey. Huakittaya' setda konig ay'moro'noea' ijnounmey. Ijyekdepo hua'aypoya' pai'nada ijnoeatomey.

¹¹ —Huakka'nada aratbut, nogda nogda huadaribayo huaꝑ'eri, nogda nogda hua'a huaa'pakeri, huadaribayo gobierno huairikon konig o'eaꝑo onte'ti manbatia'pakdik i'ne. —Diosen huata'moneria mename'ne.

11

Diosen botta' huamanbatia'pakeritaj o'manigmadoya'uyate.

¹ Kenoka' jak huadik hueypi menpiyokme'.

—Yahuahua'. Diosen jakyo huahua'ua'. Diosen jaktaj yadikti'. Kenpa'ti kutopataj yadikti'. Jakyo meniga' Diostaj on'ngtiona'pakika' yamadikati'. ² Jak kurute nog aratbut ika'dik o'neapo. Kenta' kurutenayo tidikahue' yaꝑ'. Esoeria Diosen huakka' jak Jerusaléntaj on'barakonhuahua'apo. Dakhuea' on'magkadhuahua'apo. Cuarenta y dos puug aya' me'noeda on'magkadhuahua'apo. ³ Do'taj Diostaj mentia'pake'po botta' huamanbatia'pakeri ijmata'mona'apoy. Jerusalén huaꝑ'eritaj ijmata'mona'apoy. Mil doscientos sesenta huame'noe do'taj botta' huamanbatia'pakeria mentia'pakonhue'po ijmata'mona'apoy. Konig pai'da huaꝑ'erien yudtaj konig sacco yudtaj on'otonhuahua'apo. —Diosa mename'ne.

⁴ Inomey botta' huamanbatia'pakeri konig botta' olivo hueymey o'ne. Konig botta' huakjey Diosen on'manopoehua'huika'po. Inomey botta' huamanbatia'pakeritaj Diosen Nokirega' o'manopo'teꝑo Dios Huairitaj on'manbatia'pakonhuahua'apo.

⁵ Kenomey Diosen botta' huamanbatia'pakeritaj be'api' dakhuea' e'magka'ta' e'paknayo dahuea' a'magkaya'po huaꝑ'eritaj on'mahuigapo. Huamanbatia'pakeri huakittaya' ta'ak o'oroka'po kenomeyen taka'taj kenpa'da on'mahuigapo. Ken koniga yan'mabueyapet.

⁶ Kenoka' Diostaj on'manbatia'pakonhuahua'po, Diosa botta' huamanbatia'pakeritaj o'bateypaka'ika'apo Diostaj en'manbatia'pakonhuahua'te kurudtaj yakhuik ena'nayo huihue'dik o'unhuahua'apo. Kenpa'ti e'paknayo hue'eytaj mimiakon yahuea'dik o'nea'apo. Kenpa'ti huadrieri aratbuttaj nogda nogda pai'da manopoꝑ'ika'dik o'nea'apo. Ke'poda castiga magka'dik o'neapo. Menokapi' on'pakpo magkika'dik o'neapo.

⁷ Ken on'manbatia'pakonhuahua'depo en'kuhuitde'te. Ke'na toyahuugkahue' huaꝑ'erionig huiyokda o'epo sorokkoga' adteda dakhuea' huaka'erikudakenbaya' o'matorokdepo. Botta' Diosen huamanbatia'pakeritaj a'barakya'po o'magka'po o'barakapo. ⁸ Jerusalényo huakka' jakyo dagte Diosen huamanbatia'pakeri e'bueyso' on'huedonhua'apo. Kenda huakka' jakyo aratbut dakhuea' huakka'eri o'nika'po, Diostaj pakhue' o'neꝑo konigti Sodoma huakka' jakyo dakhuea' huaka'eri o'nuyate.

Kenpa'ti konigti Egiptobayo dakhuea' huaka'eri o'nuyate. Keyo Jerusalényo e'bueyso' on'huedonhua'apo. Ken konigti huakka' jakya'tion oro'omeyen Huairia cruzte mo'nigbuey'uyate. ⁹ Botta' huamanbatia'pakeritaj e'barakde'te bapa' huame'noe nogme'noe okta'pete huakka'nanada aratbut e'bueyso'taj on'so'tiahuayonhua'po nogbayo nogbayo huaꝑ'eri nog hua'a nog hua'a huatoꝑ'eri huakka'nanada on'so'tiahuayonhua'apo. "Bakubarakkahue' yane'." On'mana'apo. ¹⁰ Botta' Diosen huamanbatia'pakeritaj huakka' aratbut e'peeta' pakhue' o'nika'po. Botta'a bueyhued o'neꝑoed Diostaj on'manbatia'pakika'po aratbuttaj pai'da on'manopo'eaꝑkika'nok nogok en'bueyde'te dakhuea' huakka'eria huakka'da on'durugpakatu'apo. Huayahuaya katetehue' on'bayokeapo. ¹¹ Bapa' huame'noe nogme'noe okta'pete e'bueyso' en'huedonhua'de'te Diosen Nokirega' o'manopo'teꝑo o'manoyhuada'apo. Hua'ite on'boapo. Kentaj huakka'nanada on'tiahuayapo. On'tiahuaydepo huakka'nanada on'mamididapo.

¹² Nogok kenomeya' botta' huamanbatia'pakeria kurudya' on'peꝑo,

—Jyo yan'tiak. Kutayo yan'behuik. Ena'te on'peepo.

Ken on'pegedepo kurudyo e'sihuiyo en'behuikte kenomeyen taka'a yan'batiahuaya'apet. ¹³ En'behuikte huadari diga'da o'iyegapo. Jerusalényo huakka' judío aratbut sorok jakyo ene'te o'mahuekpo o'manbetapo. Sorok jak huakka' konig nog huakhuaraka' diez jaktion o'mahuekpo. E'iyegte siete mil aratbut huakka' jakyo huag'eri yan'mabueyapet. Nogomeya huakka'ada on'me'pukpo “Dios kurudyo huag'eri huadakda o'e. Teynanada o'e.” On'batia'pakapo.

¹⁴ Bota'tea' dakhuea' huaka'eri pai'nanada on'nopo'ede a'timon bapaa'tea'kon pai'nanada on'nopo'eapo.

Siete'a trompetate o'mogapo.

¹⁵ Siete'a Diosen huata'moneria trompetate e'moge'te ijpeemey. 'Utta'da kurudya' ea' ijpeepo:

Oro'omeyen Dios Huairi ke'nen Cristoere huakhuairi o'nedepo Diosayo'da kenpa'da huairi o'eonhuahuika'po o'mana'onhuahuika'apo. Kenda ijpeemey.

¹⁶ Diosen huakkurute huairi huahuade on'huadika'po veinticuatro huateone' huairia on'huadika'po Diostaj on'tihuedpo o'deretpakpo ¹⁷ o'nona'po,

Dakiti Dios Huairi. Teyda i'ene, Dios. Aya'da ka'dik i'ene. Aya'enda huairi i'ika'. A'nennada i'ika'uyate. Oyda kenpa'ti i'ika'. Nogokkon i'ika'apo. Huaboa'da konig teynada i'epo aya'tada teyda i'manika'apo. ¹⁸ Ontaj diga' bo'huadiayika'uyne. Huakka'ada nogbaya' nogbaya' huag'eria diga' bo'huadiayuinig'a oynayo on Dios i'epo dakhuea' huaka'eriomeytaj diga' i'bahudiayipo e'bueyomeyeretaj castiga i'magka'apone. Kenpa'ti oynayo o'nen huanigpeika'eri, kenomey o'nen hua'a daka' on'manbatia'pakika'uy, kenomeytaj 'urua'da dakhuaa i'bayokapone. Kenpa'ti kenomey ontayo'da aya'da on'nigpeepo ogkika'uy. Kenpa'ti o'nendiktaj huakka' on'pakuynok 'urua'da dakhuaa i'bayokapone. Huasi'potaj huatone'eretaj huanaba'taj huairitaj 'urua'da dakhuaa i'bayokapone. Kenpa'ti huaboa'da aratbuttaj dakhuea'da huaka'eriomeytaj kenpa'da i'barakapone.

¹⁹ Kenoka' kurudyo Diosen jak okhuikepo, “Kenda do'hued Israel aratbuttaj ijka'apoy,” Diosa o'mana'uyinig kenda e'madoyade' huaenokteg caja'poyo Diosen jakyo on'tiahuaypo ken en'tiahuayde'te o'ojbedpo, kuruda ya'aapet kenokti huadari ya'iyegapet kenpa'ti ore' ya'kotapet. Kenda ijtiahuaymey.

12

Ettone'taj kenpa'ti huamayuekeri bihuitone'taj kurudyo Juana o'tiahuay'uyate.

¹ Kurudyo ka'tihuay: Ettone' eyda konig niokpo o'epo, konig puugte o'bopo, doce siokpo konig huakuot ya'kuotapet. ² Bogdakhue' o'epo o'si'popakpo pai'da on'nopo'epo ya'sagkia'eapet. ³ Kurudyo onte'ti ka'tihuay: Huabed huamayuekeri bihuitone' ya'eapet. Sieteku diez huakupi ya'eapet. Sietekute siete huairi huakuot ya'kuotapet. ⁴ Huahuepa'a kurudya' huakka'tada siokpotaj o'batotokpo siokpo huakhuaraka' o'batotokpo huadariyo ya'maenapet. Ettone'kokpen huamayuekeri bihuitonea yakboapet. E'yobedete yobedtaj a'yuekya'po yakboapet. ⁵ Ken ettone'a huabokereksi'po yasi'popapaket. Ke'na huasi'poa aratbuttaj nogba nogbayo aratbut huairitaj aya'tada teyda ya'mana'ika'apet. Konig siropa o'bapadpo teya'nanada ya'mananhuahuika'apet. Huasi'potaj o'etupo Diosyo ya'tobehuiapet. ⁶ Ta'ba bahue' ee'yo kenpa'ti aratbut bahue' ee'yo kenteyo ettone'a yakhua'apet. Keyo ayopipi' hue'eyipi' katepi' kabae'po Diosa huakkuruteda ya'nigka'apet. Keyo mil doscientos sesenta huame'noe aypo ya'beyokika'apet.

⁷ Kenoka' kurudya' on'barakpo, Diosen huata'moneri huairi Miguel o'epo Miguelen huata'moneriere diga'da on'barakpo huamayuekeri bihuitone'taj diga'da on'barakpo, huamayuekeri bihuitone'en huata'moneritakon yan'barakapetnig kenda ijtiahuaymey. ⁸ Huamayuekeri bihuitonea menpa' huayakhue' magkahue'dik o'maepo kurudya' okbahua'dik ya'neapet. ⁹ Ken konig huamayuekeri bihuitone'taj yan'maenapet. Kurudya' yan'maenapet. Ke'na a'neri bihuitone' konogda o'dikka' toto' kenpa'ti Satanás. Ke'na huadari aratbuttaj aya'tada dakhuea' kagke'po nama'da o'manika'. Ke'nen huata'moneritaj kenpa'ti kentaj huadariyo yan'maenapet. Kenda ijtiahuaymey.

¹⁰ A'timon kurudya' 'utta'da ea' ijpeemey:

—“Dakhuea'da ogkika'.” Oro'omeyen huama'buy noga huaknopog'eritaj o'batia'pakpo toto'a Diostaj o'bahuaa'ika'. Huame'noe kenpa'ti sikyo o'bahuaa'ika'. Kurudya' kentaj o'nendenok oy aya'ada huaknopog'erimey Diostaj on'nopo'yaredepo, oy Diosa teynanada o'epo ke'nen taka'tone'taj diga' o'magka'depo, oy Dios Huairiyo'da ke'nen Cristoere aya' huag'eritaj o'mana'ika'apo. Kenpa'ti oro'omey huaknopog'erimey Diosensi'po o'ene. ¹¹ Huakka'ada Jesucristoen huaknopog'erimey e'bueyta' me'pukhue'

o'nika'. Diosa e'paknayo bueydik o'ey, on'nopōepo kenpa'ti konigepo Jesucristo Diosen Ovejasi'poa o'manigbuey'uyate, ke'nen mimi mo'nighua'uy, o'noknopōe'nok kenpa'ti "Jesucristoen huaknopōe'eri o'ey." On'batia'pakika'po nama'da huaa'eri toto'taj huayakhue' ogkika'. ¹² Kurud kenpa'ti kuruderi kan'durugpakike'. Huadariyo kenpa'ti e'pogyo huaē'eri ke'poda pai'da mo'nopo'eonhuahuika'aponok toto'a opudomeytaj digada magkadhuahua'apone. Opudomeytaj on'huahuarakdenok sue'da ijhue'mon magkadhua' dik ijjeapoy o'nopōepo diga'nanada bo'huadiayapet. Kenda ijjeemey.

¹³ "Kurudya' me'endene." Huamayuekeri bihuitone'a o'nopōedepo ettone'taj ya'tahua'apet. Ke'na ettone' o'si'popakuynigtaj ya'tahua'apet. ¹⁴ Bihuitone'taj bidteda okmondik kaē' konig aratbut bahue' e'ika'yo ta'ba ehue' e'ika'yo kabode'po konig hua'dik kaē'po ettone'taj sigtone' botta' okajpetone' ya'yokapet. Keya' aypo o'baudhuahua'apo. Bapa' huabayok e'tionpok aypo o'baudhuahua'apo. ¹⁵ Huekurua ettone'taj kaoye'po kata'kotepo bihuitone'a konig huekurutone' huakittaya' ya'hue'oroka'apet. ¹⁶ Ettone'taj soroka o'tihuapokpo konig sorok okhukepo ettone'taj ta'kotahue' kaē'po huekurutone' sorokyo yakhuekudapet. ¹⁷⁻¹⁸ Konigepo huamayuekeri bihuitone'a ettone'taj diga'da o'huadiaypo nog huasi'po ettone'en huayayotaj ya'bahuahua'apet. A'barakya'po ya'bahuahua'apet. Kenomey ettone'en huayayo Diosen hua'a on'nigpeika'po kenpa'ti Jesucristotaj o'noknopōepo, "Jesucristo Diosen Huasi'po o'e." On'batia'pakika'. Kenomeytaj toto'a a'barakya'po ya'bahuahua'apet.

13

Botta' monstuo huiyoknanada huaē'eritone'taj ijtiahuaymey.

¹ E'pog kuhadte do Juan ijbopo huiyoknanada huaē'eritone' e'pogyā' e'orokte ijtiahuaymey. Siete huako kenpa'ti diez huakupi o'epo, aya' huakupi konig goberni huairini huakuot o'otpo kenpa'ti huakute Diostaj tahuirigdika'da e'timadoya' o'eme'. ² Ke'na huiyoknanada huaē'eritone' konig apetpettone'onig o'epo hua'i konig huadtone'ionig o'epo kenpa'ti huakitta' konig león teynanada o'eme'. Ijtiahuaymey. Huamayuekeri bihuitone' toto' o'epo ke'na huiyoknanada huaē'eritone'taj o'teypaka'po kentaj goberni huairitone'onig ya'ea'apet. Kenpa'ti huiyokda huamana'eri kaike'po huamayuekeria bihuitone'a ya'ea'apet. ³ Huiyoknanada huaē'eritone' nogkutida e'kuhuk o'eme' e'buayayada ya'yareapet. Huiyoknanada huaē'eritone' o'yarenok "kenpihuay" aya'ada nogbaya' nogbaya' huaē'eria yada'apet. Huiyoknanada huaē'eritone'taj yan'nigpeika'apet. ⁴ Huamayuekeri bihuitone'a huiyoknanada huaē'eritone'taj huairi kaē'po o'teypaka'nok huadariyo huabada aya'ada huamayuekeri bihuitone'taj ya'deretpakapet. Kenpa'ti huiyoknanada huaē'eritone'taj o'deretpakpo,

—In huiyoknanada huaē'eritone' bepi' konigti ehue'dik o'epo teynanada o'e. Kentaj be'api' huayakhue' ogkahue'dik o'ne. —Kenda aya'ada ya'da'apet.

⁵ Huamayuekeri bihuitone'a o'paknok huiyoknanada huaē'eritone'a Diostaj dakhuea'da ya'huaa'apet. Huakhuairida ijje, Diosda ijje, o'mana'po Diostaj ya'tidi'keapet. Kenpa'ti huamayuekeri bihuitone'a o'paknok cuarenta y dos puugte aya'tada teyda mana'dik ya'ika'apet. ⁶ Kenda yaa'apet kenpa'ti yaka'apet. Diostaj dakhuea'da o'huaa'po Diosen huadiktaj o'tidi'kepo Diosenba kurudyo ehue'da o'e, kenpa'ti Diosere aratbuttaj dakhue'da o'ne, ya'bahuaa'apet. ⁷ Diosen aratbut huaknopōe'eritaj diga' magka'dik ya'ēapet. Huayakhue' yamagka'apet. Kenpa'ti aya'tada aratbuttaj aya'tada huadaribayo huaē'eritaj, aya'tada nogda nogda hua'a huaa'eritaj kenpa'ti aya'tada huadaribayo huairitaj teyda mana'dik ya'ēapet. ⁸ A'nennada Dios o'ika'uyate. Huadari kahued ee'te aya' Diostaj huaknopōe'eri Diosere on'noeonhuahuika'apo. Dios o'manopōedepo kenomeyendik Diosen huanoeonhuahuika'ba'te o'manigmadoya'uyate. Kenomey huanoeonhuahuika'eria Jesucristotaj huaknopōe'eria huiyoknanada huaē'eritaj pakhue' o'nepo. Kentaj nigpeehue' ya'neapet. Nogomey, aya'ada nogyo nogyo huadariya' huiyoknanada huaē'eritaj huakka'da on'pakpo yan'nigpeēapet.

⁹ Kenda opudomeytaj o'nona'apone, kenda daka' yan'pēe'. ¹⁰ Be'api' a'bakudaya'po opudomeytaj e'batohua'nayo kenpa'ti nogok kentakon a'bakudaya'po on'batohua'apo. Nogok siroa opudomeytaj e'araknayo kenpa'ti nogok kentakon siroation on'barakika'apo. Konigepo opudomey Diostaj moknopōepo, Diosen mo'epo, opudomeyen taka'taj Diosa castiga ya'magka'apet. Opudomeyanayo castiga magkahue'dik mo'ika'ne. Diostaj daka' ekpōe' yan'nigunhuahuika' kenpa'ti daka' yanoknopounhuahuika'.

¹¹ Nogok nog huiyoknanada huaē'eritone'taj ijtiahuaymey. Sorokya' ya'orokapet. Konig ovejasi'po botta' huakupi o'ika'nig konig huamayuekeri bihuitone' huiyokada eapa'tion yaa'apet. ¹² Huakkuruda huiyoknanada huaē'eritone' meyo'hue'da o'epo konig huakkuru huiyoknanada huaē'eritone' huiyokda mana'dik ya'ika'apet. Ke'na konigti

kenpa'ti huiyokda manika'dik ya'eapet. O'mana'po, "Ken huakkuru huiyoknanada huae'eritone' e'kuhuek o'epo bueydik e'eda ya'noyhuadapet. Kentaj eretpakdik ya'nepo yan'nigpeika'." Aya'tada huadari huae'eritaj huiyokda ya'mana'apet. ¹³ Kenpa'ti kenda konig aratbuta kahue'dik o'nika'nig yaka'apet. Aratbut kentaj kanoknopoe'po konig 'uru'a'da konig tiahuahued o'nika'uy ya'manigkika'apet. Aratbut en'tiahuyate huiyoknanada huae'eritone'a kurudya' ta'ak e'bakpaktone' ya'manigkoteapet. ¹⁴ Huakkuru huiyoknanada huae'eritone' e'tiahuyada kenda aratbuta kahue'dik o'nika'nig 'urunanada o'ka'po aratbuttaj engaña ya'magka'apet. Huakkuru huiyoknanada huae'eritone'taj konigsqa'tion dios yagketka'. Ya'mana'apet. Kenda huakkuru huiyoknanada huae'eritone'taj siro e'kuhuek o'epo bueydik e'eda ya'noyhuadapet. ¹⁵ Huakkuru huiyoknanada huae'eritone'a nog huiyoknanada huae'eritone'taj yateypaka'apetnok e'ketka'taj ya'noea'apet. E'ketka'taj pakhue' huae'eritaj ke'nada ya'arakapet. ¹⁶ Huaba' da'kobapen huanoytapi' aratbut aya'tada ontojyo' ee'pi' huaboro' ee'pi' huakka' huamatqe'eri ee'pi' pai'da huae'eri ee'pi' huanaba' ee'pi' huanaba' ehue' ee'pi' aya'tada yabatidoyae'ti' ya'mana'apet. ¹⁷ Aya'ada huaba'tapi' huanoytapi' huiyoknanada huae'eritone'endik en'tidoya'nayo katapi' bae'dik ya'neapet kenpa'ti katapi' bayokdik ya'neapet. Huiyoknanada huae'eritone'dik tidoyahue' ee'nayo katapi' baehue'dik ya'neapet kenpa'ti katapi' bayokhue'dik ya'neapet. ¹⁸ Daka' yan'nope'. E'nopoena'ta' e'paknayo huiyoknanada huae'eritone'en numerodiktaj daka' yan'nopepo. Huabokerekdikonig o'e. Seiscientos sesenta y seis huadik o'ika'.

14

Ciento cuarenta y cuatro mil aratbuta yan'batadi'kea'apet.

¹ Nogok onte'ti ijmabopo, ote' Siónte Diosen Ovejasi'po o'bopo kenere ciento cuarenta y cuatro mil aratbut Cristoen huaknopoe'eri o'nepo aya'ada huanoyte Ovejasi'poen huadik kenpa'ti Huaojendikere e'timadoya' kenda ya'eapetnig ijthiahuymey. ² Kenoka' a'ti kurudya' konig ea' ijpeemey. Konig huakka' huaehue huekuru utta'da eapa', konig kurud 'utta'da eapa' kenpa'ti 'uru'a'da konig huakka' arpas 'uru'a'da música egka' ijpeemey. ³ Dios eretnopote ee'te, cuatro huae'eri Dios e'ika' huanegte ene'te, veinticuatro huairitone' e'nika' huaneg huakkurute o'nepo huakkurute ciento cuarenta y cuatro mil aratbuta on'batadi'kea'po kenomeyayo'da kenda e'batadi'kea' nopoe'dik ya'neapet. Huadarien aratbut e'ne'tada kenomeytaj Diosa dakhuea' e'ka' yamanopo'yarea'apet. ⁴ Inomey ciento cuarenta y cuatro mil Jesucristoen 'uruyo' huaknopoe'eri o'nepo konig nogen huaetoe'taj bakdejhue' huae'eri o'nepo konig oknopoe'hue' huae'eri ogkika' konig kahue' o'nika'po huadakanada o'nika'po katapi' Diosen Ovejasi'po o'manika' kenda on'nigpeika'po. Huakkuruda Diosa kenomeytaj o'baeapo, konig huakkurueri Diosen o'tamaeapo kenpa'ti Ovejasi'poen o'tamaeapo. Dakhuea' huaka'eriomey e'ne'tada o'manopo'yarea'uyate. ⁵ Da ahue' o'nika'uyate. Diostaj daka' on'nigpeika'po Diostaj 'uru'nopo'da on'nigkika'uyate.

Diosen bapa' huata'monerien hua'a Juana o'mapee'uyate.

⁶ Kurudnopoyo nog Diosen huata'moneritaj okajte e'bodte ijthiahuymey. Huadari nogyo nogyo huae'eritaj kenpa'ti nogbayo nogbayo gobierno huae'eritaj, nogda nogda aratbuttaj, nogda nogda hua'a huaa'pakeritaj, nogda nogda huakka' jakyo huae'eritaj dakhuea' e'ka' a'manopo'yareaya'po huadak hua'a a'manaya'po yabahuahua'apet.

⁷ —Diostaj yanokme'pukpo yan'nigpeika' "Hueretda Dios j'ene." "Teynanada Huairi j'ene, Dios." Ya'nona'ika'. Konigepo oy Diosa huadaka' huaka'eritaj o'baktie'ea'apo kenpa'ti castiga a'magkaya'po dakhuea' huaka'eritaj huata' o'baktie'ea'apo. Diosa aya'tada o'ka'uyate. Kurudtaj huadaritaj e'pogtakon o'ka'uyate. 'Urua'da hue'ey sipataj sorokya' o'orokika'nig kenpa'ti 'uruda hue'ey o'ka'uyate. Kentaj Diostaj yaderetpakika' kenpa'ti dakiti yan'tiona'pakika'. —Ke'na huakkuruda Diosen huata'moneria 'utta'da ya'mana'apet.

⁸ Nog huata'moneria kente'ti o'tatiakpo,

—Babilonia huakka' jakmon o'epo huakka'nanada aratbut o'nepo nog aratbut nogbayo nogbayo huabada aya'tada nama'da e'ka' yan'manopoea'ika'apet. Huaso'ada e'eretpak kika'dik mo'ene. Nogtaj nogtaj bakdeika'dik mo'ene. Nama'da kenda yan'manopoea'ika'apet. Konigepo huaboro' Babilonia kenpa'da o'mahuigde Diosen castiga e'magka' o'mahuigde. —Ke'na Diosen huata'moneria yaa'apet.

⁹ Konogadakon Diosen huata'moneri kente'ti o'tatiakdepo,

—Huiyoknanada huae'eritone'taj be'api' en'pakika'nayo huiyoknanada huae'eritone' e'ketka'taj en'pakika'nayo huiyoknanada huae'eritone'dik huanoyte huaba'tepi' "be'tidoya'," ena'nayo ¹⁰ Diosen huata'moneri on'tiahuyapo kenpa'ti Diosen Ovejasi'po o'tiahuyapo Diosa huiyoknanada huae'eritone'en huaeretpakertaj

diga' o'bahuadiaypo diga'da castiga o'magkadhuahuika'apo konig ta'ak azufreere o'mabakpakadhuahuika'apo. ¹¹ Nogok nogok batikhue'ada pai'nanada on'nopo'eonhuahuika'apo. Sigpi'yareatuhue' o'neonhuahuika'apo, kenpa'da pai'nanada on'nopo'eonhuahuika'apo, huame'noe sikyoere pai'nanada yan'nopo'eonhuahuika'apet. Kenomey huiyoknanada huae'eritone'taj o'deretpakpo kenpa'ti huiyoknanada huae'eritone' e'ketka'taj o'deretpakpo kenpa'ti ke'nendik huanoyte huaba'tepi' e'tidoya'de' o'nepo pai'nanada yan'nopo'eonhuahuika'apet. ¹² Konigepo Diosen aratbut Diostaj on'nigpeika'po Jesustaj o'noknopoika'po daka' kan'nigunhuahuike'po. —Bapa'tea' Diosen huata'moneria 'utta'da yaa'apet.

¹³ Ken kurudya' do'taj ena'te ijpeemey.
—“Oy kenpa'ti nogok aya'ada Huairi Jesucristotaj o'noknopoepo on'buayedepo durugda ya'neapet.” Yamadoya'. “Dapita' Diostaj huanigkadhuahuika'eriomey ya'nokmapi'e'onhuahuika'apet. Kenda Diostaj on'nigkadhuahuika'nigtaj Diosa okkahuehue' o'maeapo.” Diosen Nokirega ea'te ijpeemey.

Ta'baya' aypo e'taboyogte on'totiakika' konigti huadariya' Diosa ke'nen huabaktie'ea'eritaj o'baeapo. Kenpa'ti konig aratbut uvas e'boyogte sirosi'poa o'nogkuptektega' kenpa'ti uva huada on'sapaika' konigti huadariyo Diosa aya' dakhuea' huaka'eritaj castiga ya'magka'apet.

¹⁴ Onte'ti ijtiahuaypo yereda e'sihuite ya'huadapetnig. Huabokerek konig Diosen Huasi'po ya'huadapet. Oro sirotaj e'ka' huairied huakuot e'kuotte kenpa'ti igku'etda siroenpi e'badapte ijtiahuaymey. ¹⁵ Dios huana'pak jakya' nog Diosen huata'moneri o'orokdepo “Siroenpia ta'bayo aypotaj yagkupoktega'po yamagkupaya'. Huadariyo aypo konig o'boyogdenok.” Ken huata'moneria 'utta'da yana'apet. Diosen Huasi'po e'sihuite e'huadte yana'apet.

¹⁶ Ken Diosen Huasi'po konig siroenpia aypotaj ogkupoktega'po o'baea'po huadariyo ke'nen huabaktie'ea'eri e'huae'taj ya'bae'apet.

¹⁷ Ken, nog Diosen huata'moneri Dios huana'pak jakya' o'orokonpo ke'nakon igku'etda siroenpi o'toepo. ¹⁸ Diostaj e'nigmahuig kutopaya' noga Diosen huata'moneri o'orokonpo. Ke'na huamamey ta'ak huairia ona'po,

—Uva e'boyog o'enok siroenpia uvas huadariyo yamagkupoktega'. —'Uta'da yana'apet. Nog Diosen huata'moneria siroenpi e'toetaj yana'apet.

¹⁹ In konig huadari huae'eri dakhuea' huaka'eritaj Diosa castiga o'magka'apo. Uvas konig dakhuea' huaka'eri o'ne. Diosa huadariyo aya'da uvas o'magkupoktega'apo. O'magkupoktega'depo huaboro'kogyo on'togpo kenta' o'batuga'apo. Konig aratbuta uva on'tuga'ika' konigti dakhuea' huaka'eritaj Diosa castiga ya'magka'apet. ²⁰ Huakka' jak adpen ken konig ya'batuga'apet. Castiga o'magka'apo. Huakka'nanada on'mabueyepo huakka'nanada mimi ya'eapet, odnanada konig caballo eakittae'te mimia odnanada ya'eapet. Kenpa'ti bidteda konig huahue' mimi ya'huehua'apet, konig trescientos kilómetros ya'huehua'apet.

15

Siete Diosen huata'moneria sietea kene'huaya' ke'poda castiga yan'magka'apetnig Juana o'tiahuayme'.

¹ Onte'ti kurudyo 'uruda o'enok ijtomepu'kepo ijtiahuaymey. Diosen huata'moneria kene'huaya' sietea' nogpa' nogpa' ke'poda castiga e'magkapo'te ijtiahuaymey. Diosa diga' o'bahuadiaypo castiga o'magka'depo aya'da ya'dakea'apet.

² Nogdakon ijtiahuaymey. Konig 'urunanada e'pog irinada konig vidrionigere ta'akonigere ijtiahuaymey. Huiyoknanada huae'eritone'taj kenpa'ti ke'nen e'ketka'taj huakka'ada, nigpehue' o'nika'po kenpa'ti ke'nendik timadoyahue' o'nepo irinada e'pog okta'bogpeirite on'mabopo arpas on'toepo Diostaj yan'batadi'kea'apet. Diosen arpas Diosa e'bayok yan'toepet. ³ Diosen huanigpeika'eri Moisesen e'batadi'kea' kenpa'ti Ovejasi'poen e'batadi'kea' on'batadi'kea'po:

Kenpihuay, 'urua'nanada i'ka'uyate, Dios. Konig huaboro'ada i'ka'uyate. Aya'da i'ka'uyatenig 'urua'nanada o'e, Dios Huairi. Dios Huairia aya'da ka'dik i'epo tey-nanada i'e. O'nen hua'a buttida o'ika'. O'nen hua'a butukda o'ika', Dios Huairi. Nogbayo nogbayo huae'erien Huairi i'eonhuahuika'. ⁴ Dapita' aya'anada ontaj okme'pukdik mo'ene, Huairi. Dapi' Dios huadaknanada o'e aya'ada ontaj tia'pakdik mo'ene, Huairi. Onyo'da huadaknada i'ika'ne. Onyo'da kenpa'da 'urunanada i'ika'ne. Konigepo nogba nogbayo huae'eri yan'batia'apet. Diostaj huikudate on'tibahuadpo o'deretpakpo 'uruda Dios i'unhuahuika', ya'nona'apet. Huakka'ada e'pog oktobogpete on'mabopo yan'batadi'kea'apetnig ijtiahuaymey.

⁵ Nogdakon ijtiahuaypo kurudyo Dios kente e'ika' konig Diosen jakyo adkorepen Moisésen huidpegta' diez hua'a e'mana' o'ika' konig ekhuike'te jakyoda ijtiahuaymey. ⁶ Keya' jakya' siete Diosen huata'moneri sietea nogpa' nogpa' ke'poda castiga yan'magka'deapet. 'Uru yudtaj on'otpo yereda kenpa'ti senogda yudtaj on'otpo kenpa'ti orobijso' daktone'tada e'ka' huakagkate e'tje' on'otpo. ⁷ Botta' botta' huanoe'eri Diosere onteteyo' o'nika'po nogtiada ya'bayokeapet. Siete Diosen huata'moneritaj copa orotada e'ka' ya'bayoke'apet. Siete copa orotada e'ka' ya'bayokeapet. Siete copa dakuuapa dakhuea' ogka'deika'nigtaj Dios huanoeonhuahuika'eria diga'da o'bahuadiaypo castiga diga'da ya'magka'apet. ⁸ Dios eyanada o'epo senognanada o'epo teynanada o'epo Diosen jak kurudyo Dios o'ika'nok konig huakka' e'sihui' o'енок aratbutpi' be'api' kudhue'dik ya'neapet. Diosen sietea huata'moneri nogpa' nogpa' ke'poda castiga dakuuapa magkahued e'ne'ted Diosen jakyo be'api' kudhue'dik ya'neapet.

16

Siete copa orotada e'ka' dakuuapa dakhuea' ogka'deika'nigtaj Diosa diga'da o'bahuadiaynok sietea Diosen huata'moneria dakhuea' huaka'eritaj castiga ya'magka'apet.

¹ Diosen jakya' 'utta'da ea' ijpeemey. Diosen siete huata'moneritaj o'mana'po, —Konig huadariyo siete copa dakuuapa castiga e'magka' yanoypo do'hued hua'ate castiga yan'magka'. —Diosa ya'mana'apetnig ijpeemey.

² Diosen huata'moneri nogakon huakkuruda o'hua'po huadariyo copate yadoyapet. Huadariyo Diosen hua'ate castiga ya'magka'apet. Aratbut huiyoknanada huae'eritone'dik e'tidoya'de' kenpa'ti huiyoknanada huae'eritone' e'ketka'taj o'deretpakika'nok huasi'dak diga'da on'setpo, dignada yan'batiriapet kenpa'ti pagda ya'neapet.

³ Diosen huata'moneria kenta' nogakon e'pogyo copate odooypo, e'pogyo konig Diosen hua'ate castiga o'magka'po, e'pog hue'ey e'bueyen mimida yan'maeapet. Aya'da e'pogyo huahuayo huanoe'eri yan'mabueyapet.

⁴ Diosen huata'moneri nogakon bapaa' huahuayo kenpa'ti kente hue'ey sorokya' en-huiyoika'yo copate odooypo huahuayo kenpa'ti hue'ey mimida yan'maeapet. ⁵ Kenokati nog Diosen huata'moneritaj ijpeepo, ke'na huahuayo huamatog'eri o'ika'uyate.

—Castiga i'magka'po kenda castiga magka'dik i'ika'po, huadakda i'ka'ne, Huairi. Dios Huairi i'epo, kenpa'da huadaknanada i'epo, oy i'ika'po, kenpa'ti a'ennada i'ika'uyate. ⁶ O'nen huanigpeika'eritaj on'barakuyatenok kenpa'ti o'nen buttida hua'a huamanbatia'pakeritaj on'barakuyatenok kenomeytaj siroa yan'baarapet. Dakhuea'da on'magka'nok mimi huakka' on'orokpo yan'mabueyapet. —Diosen huata'moneria kenda yaa'apetnig ijpeemey.

⁷ Diostaj huanigmahuig kutopaya' ea'te ijpeemey:

—Teynanada Dios i'ene. Aya'da ka'dik i'ene, Dios Huairi. Buttida i'mana'ika'po, butuknanada i'ika'po castiga i'magka'dene. Kenda Diosen huanigmahuig kutopaya' ea' ijpeemey.

⁸ Diosen huata'moneri nogakon botta' botta'a niokpote castiga copate odooypo niokpotaj Diosa ukda ya'eanapetnok aratbuttaj diga'da kabatita'te'po mameydik kajepo ⁹ aya'tada o'batita'tepo huaso' e'mameytada nopo'koreahue' o'nepo, “Uruda i'ene.” Diostaj onahue' ya'neapet. Diostaj yan'tidike'apet. Ken Diosa sietea'a' ke'poda castiga magka'dik ya'epet.

¹⁰ Diosen huata'moneri nogadakon huabaniga'a' huiyoknanada huae'eritone'yo copate yan'doyapet. Dios Huairia ka'poda castiga o'magka'po, huiyoknanada huae'eritone'en huanigpeika'eriomey sikkiregyo o'nepo pai'nanada on'nopo'epo huakka'nanada diga'da e'tiriada ¹¹ nopo'koreahue' o'nepo huadig dakhuea'da yag'kika'apet. Diga'da on'tiripo kenpa'ti huasi'dak on'basetpo Diostaj on'huadiaypo yan'tidike'apet.

¹² Nog Diosen huata'moneriakon seisa Eufrates huaboro' huahuayo copate yandoyapet. Niokpo e'orokyen gobierno huairi yan'batiakapet. Sorotataere yan'batiakapet. Huaboro' huahuayo kanoktege'po ya'manigaitapet. Konig dag ee'te oktegdik ya'neapet.

¹³ Ken, huamayu'ekeri bihuitone' huakittaya' dakhue' nokiregda ya'orokapet. Huiyoknanada huae'eritone' huakittaya' nog dakhue' nokiregda ya'orokapet. Nama'da huamanbatia'pakerien huakittaya' dakhue' nokiregda ya'orokapet. Bapa' dakhue' nokireg konig huahuayig o'norokpo ke'na engaña huamagka' yan'huapet. Kenda ijtiahuaymey. ¹⁴ Dakhue' nokireg konig toto' nokireya' engaña a'magkaya'po 'urua' yag'kika'apet yan'bayarea'apet. Nogyon nogyon on'bahua'po kan'batiarake'po gobierno huairi sorotataere yan'bakupopaka'apet. Diosnayo teynanada o'epo aya'da ka'dik o'ika'. Kenme'noe Diosenme'noete aya'nada yan'batiaraka'apet. ¹⁵ “Yan'pee'. Ekpoe' ngehue' ee'te huabereeri a'bereya'po on'tiakika'. Konigti aratbuta ekpoe' ngehue' ee'te ijtiakapoy. Ke'na ekpoe' on'nigika' durugnada ya'neapet. Kenpa'ti konig yudtaj daka'da mo'toika'nig

konigti do'taj moknopoe'po mo'nigpeika'po okbatikhue'da moknopoe'po do'a e'huatiakte durugda mo'eapet. Do e'tiakde'te yudtaj othue' e'eonig mo'epo ehue' o'neapone. Kenpa'ti okbirahue'dik o'neapone." Jesucristoa o'uyate. ¹⁶ Ken Armagedónyo gobierno huairitaj yan'bakupopaka'apet. Kan'batiarake'po dakhue' nokirega yan'bakupopaka'apet. Armagedón hebreoen hua'adik o'e.

¹⁷ Kene'huaya' Diosen huata'moneri sietea' copate kurudya' yadoyapet.

—Aya'da kenda o'dakea'de. —Hua'enbaya'da Diosa 'utta'da yaa'apet.

¹⁸ Ken huakka' o'jbed o'epo, 'utta'da o'adpo, kenpa'ti kurudakon yaa'apet. Menoka' huaehuepa' huadari digá'da o'iyegpo, 'utta'da ya'iyegapet. ¹⁹ Huakka' jak huaboro'nanada ee'tada bapata' ya'posaka'apet. Nogyo nogyo nog huadaribayo nog huadaribayo huakka' jak o'mahuekpo ya'basakapet. Kenpa'ti huakka' jak Babilonia, huaboro'nanada Babilonia, huakka'da dakhuea' huaka'eri on'maetaj Diosa o'nononpo digá'da o'bahuadiaypo digá'da castiga ya'magka'apet. ²⁰ Kenpa'ti digá' castiga o'magka'po e'pogte huagkuta'mej e'ikada ya'titikonapet. Kenpa'ti castiga egkade'te huakupa e'ikada yatitikonapet. ²¹ Kurudya' huaboro'da ore' ya'bahahua'apet. Orognanada o'epo nogtida cuarenta kilos ya'eapet. Aratbut ee'yo o'batikotnok aratbut Dioletaj yan'tidike'apet. Ke'ponadakon Diosa castiga ya'magka'apetnig kenda ijtiahuaymey.

17

Ettone' huabakdejeri huairi ee'tada kentaj castiga ya'magka'apet.

¹ Diosen huata'moneri siete o'nepo, siete copa on'toe'po, do'taj nogtiada behuatiakpo,

—Yatiak. Diosa ettone' huabakdejeri huairitaj castiga e'magka' o'tiahuayay'. Ettone' huabakdejeri huairi Babilonia huakka' jak konig e'pogte e'huadonig konig huairitone' o'nika'. ² Ken ettone' huabakdejeri huairi huakka' huadaribayo gobierno huairiere konig on'bakdejika'nig dakhuea' ogkika'po, konigti aya'ada huadaribayo huae'eria digá'da on'bakdejika'nig e'anig dakhuea'da ogkika'. —Diosen huata'moneria mename'ne.

³ Ken Diosen Nokirega me'nopo'toe'po Diosen huata'moneria be'tohuame'ne. Aratbut bahue' e'ika'yo be'tohuame'ne. Diosen Nokirega ettone'taj be'tiahuayame'ne. Huiyoknanada huae'eritone' huabedte e'huadte ijtiahuaymey. Huabed huiyoknanada huae'eritone' sieteku o'epo diez huakupi o'epo Diostaj tahuirigdikyo o'huaa'ika'. ⁴ Ayagda yudtaj kenpa'ti bedda yudtaj ettone'a o'otpo oro 'uru huidsi'po kenpa'ti 'uru perlas sabbij yudtate o'mabetika'. Copa orotada e'ka' o'bapadpo, kenda dakhuea'da o'kika' eapa' Diostaj pagda o'nigepo konig copayo e'kika' hueda'da o'epo ke'na aya'tada digá'da dakhuea' o'kika'. ⁵ Ettone'noyta' huadik e'timadoya' ee'te kendik aya'ada nopoghe'da o'nika'. Ken huadik: "Babilonia huakka' jak huairi ijje. Ettone' huabakdejeri nag-onig ijje'po aya' huadariyo aratbuttaj dakhuea' huaka'eri ijje." Kenda ijtiahuaydepo ijnopounmey. ⁶ Diostaj huaknopoe'eritaj ettone'a o'barakpo kenomeyen mimi huakka' on'mimihua'po kenpa'ti Jesústaj huamanbatia'pakeritaj o'barakpo kenomeyen mimi huakka' on'mimihua'po digá' o'pakpo o'magkika'. Kenda ijtiahuaydepo digá'da ijme'pu'kemey.

⁷ —Me'pukhue' yae'. Ken huabed huiyoknanada huae'eritone' ke'na ettone'taj o'tohua'ika'. Sieteku kenpa'ti diez huakupi o'ika'. Ken be'a ya'e. E'tiokhue' e'ika'tada ontaj o'nopoe'a'apone. ⁸ Ke'na huiyoknanada huae'eritone' i'tiahuaydenig o'noika'uy oynayo e'bueyonigti o'ede. Nogok soroktoya' dakhuea' huaka'erikudak nokiregbaya' o'orokpo kente pai'da o'nono'uhnua'huika'apopo o'bueyapo. Aratbut huadariyo huae'eri Diosen huanoeonhuahuika'ba'te ke'nendik timadoyahue' o'nepo Jesús en huaknopoe'eri ehue' o'nepo a'ennada Dios huadiri e'ka'te huanoeonhuahuika'ba'te ke'nendik timadoyahue' o'nuyate kenomey huiyoknanada huae'eritone'taj on'tiahuaydepo on'mame'pu'kepo on'nigpeika'apo konigepo ke'na a'ennada o'noe'uyate, oynayo e'bueyonigti o'e, onte'ti a'ti o'orokapo.

⁹ In kenda e'nopoe'a'ta' ijpak. Be'api' pee'dik ee'nayo men'pee': Huiyoknanada huae'eritone'en siete huaku o'enis siete huakupa o'e. Kente siete huakupate huakka' jak Babilonia o'ika'. ¹⁰ Siete huaku o'enis siete gobierno huairi o'ne. Huabaniga' huairi a'nenda nogok nogok huairi o'nikame'te aratbuta on'nigpeikame'te. Kenomey on'bueyde'uyate. Nogtida oyedda gobierno huairi o'edenok aratbuta on'nigpeika'. Nogakon gobierno huairi ehued o'e. A'timon o'eapo aratbuta on'nigpeika'apet. Ke'na ijhuiti huairi ikahue' ya'eapet. ¹¹ Ke'na huabed huiyoknanada huae'eritone' o'noika'uyate. Oynayo e'bueyonig o'e. Siete gobierno huairi e'e'ada ke'na ocho gobierno huairi ee'pi' ke'na huiyoknanada huae'eritone' kenpa'da ya'bueyapet.

¹² Kenpa'ti diez huakupi i'tiahuaynig diez gobierno huairi ya'neapet. Konig gobierno huairi teyda manahued o'ne. Sue'da puug teyda mana'dik o'nedepo. Huiyoknanada huaꞩ'eritone'ere sue'da puug teyda mana'dik o'nedepo. ¹³ Inomey diez gobierno huairi konigti on'pakpo huiyoknanada huaꞩ'eritone'taj huiyoka'da kamane'po on'teypaka'apo. ¹⁴ Diosen Ovejasi'potaj dakhuea' o'nogka'aponig'a Ovejasi'ponayo huayakhue' ya'magka'apetnok Diosen Ovejasi'po aratbut huairien Huairi o'e kenpa'ti gobierno huairien gobierno Huairi o'e. Kenere Diosen e'baktie'ea' huaꞩ'eri o'nepo okbatikhue' o'noknopoeonhuahuika'apo. —Kenda Diosen huata'moneria mename'ne.

¹⁵ —Ken huaboro' e'pogyonig ettone' huabakdejeri huairi o'huadika'nig. Kenda i'tiahueydenig o'nopoea'ne. Huaboro' e'pog konig huakka' jak o'ne, nogda nogda huadaribayo huaꞩ'eri, kenpa'ti nog hua'a nog hua'a huaa'pakeri konig e'pog o'ne. ¹⁶ Diez huakupi i'tiahuaydenig o'nopoeapone. Diez gobierno huairi o'nepo ettone' huabakdejeri huairitaj diga'da on'huadiaypo, ettone' huabakdejeri huairitaj diga'da castiga ya'nogka'po yan'biradapet. Ta'akyo yan'huigapet. ¹⁷ Diosa o'paknok diez gobierno huairia huiyoknanada huaꞩ'eritone'taj yan'nigpeeapet. Huiyoknanada huaꞩ'eritone'a ettone'taj castiga yagka'apet. ¹⁸ Kentaj ettone' huabakdejeri huairitaj i'tiahuaydenig ke'na huakka' jakda o'e. Ken jaktaj aya'ada gobierno huairi nogbaya' nogbaya' on'nigpeika'po. —Diosen huata'moneria kendakon mename'ne.

18

Huakka' jak Babiloniataj castiga Diosa o'magka'po o'mahuigapo.

¹ Kenta' a'timon nog Diosen huata'moneri kurudya' o'huarakpo teynanada i'ghua'nanada mana'dik o'epo aya'tata mana'dik o'epo eynanada o'epo kenpa'ti senognanada o'epo huadariyo nogbaya' nogbaya' huabada eynanada ee'te ij'tiahuaymey. ² Utta'nanada o'okoypo,

—Huakka'nanada jak Babilonia ehue' o'ede oynayo toto'enbayo o'ika'po, keyoda aya' dakhue' nokireg o'nika'apo kenpa'ti aya' dakhue' bakoy huayorereri'ripi' konig matuk paga'da e'huje' keyoti o'ika'apo. ³ Babilonia huaꞩ'eria huakka'nanada on'tamaika'nok aya'ada nogbayo nogbayo aratbuttaj huakka' katetapi' on'baeretpaka'uynok nogbaya' nogbaya' huaꞩ'eri huakka'tada on'baeretpakika'. Kenpa'ti aya' huadaribayo huairi Diosaj o'nokkahuepo Babiloniaen en'tamae diga'nanada o'deretpakika'po on'bae'ika'. Konig e'bakde'ikanig kenpa'da katetapi' o'deretpakika'. Kenpa'ti huadaribayo noga noga huabahuaya' eriomey Babilonia huaꞩ'erien huakka'da on'bae'ika'po huakka'nanada on'tamaika'nok. Kenda Diosen huata'moneria 'utta'da oa'uy. Kenda ij'peemey.

⁴ Ken kurudya' noga ea' ij'pedepo,

—Ken Babilonia huakka' jakyo huaꞩ'eritaj yan'bakhua', do'hued aratbut. Kenomeyere konigti dakhuea' kahue' a'eya'po kenomeytaj yan'bakhua'. Kenpa'ti castiga kenomeytaj Diosa o'magka'apo opudomeytaj castiga ogkahue' me'e'po yan'bakhua'. ⁵ Kenomeya dakhuea'da ogkika'uy. Huakka'nanada dakhuea' e'ka' o'tihueddenok konig huakupanig kurudnejneja' o'edenok kenda dakhuea' ogkika'pok Diosa okkahuehue' o'epo castiga o'magka'apo. ⁶ Kenomey huakka' jak huag'eria nogomeytaj dakhuea'da on'bakika'uyatenok kenomeytaj castiga diga'da kama'ge'. Botaa' castiga e'magkapa' kama'ge'. Nogomeytaj huakka' pai'da on'manopo'ega'uyate. Nogomeytakon huakka'tada dakhuea'da on'batokika'uyatenok huakka' castiga konig botaa' ee'pa' pai'da kan'manopo'e'. ⁷ 'Urua'da ij'pey nama'da on'nopoika'po kenpa'ti konig kenomeya huakka'nanada on'eretpakpo on'tamaika'nok kenomeyakon pai'nanada kan'manopo'ike'. 'Iyo konig ettone' gobierno huairi ij'pey. Ayhua ehue' ij'pey. Pai'da ehue' ij'peapoy. Pai'da nopo'ehue' ij'peapoy," huanopoya'da nama'da on'nopoika'. ⁸ Konigepo nogme'noetida Diosa castiga kenomeytaj ya'magka'apet. Huakka'nanada yan'mabueyapet. Huakka'nanada pai'nanada yan'nopo'epet. Huakka'nada yan'bakusitokapet. Kenda Babilonia huakka' jaktaj ta'aka ya'mameyapet. Dios Huairi teynanada o'epo kenomeya dakhuea' ogkika'uynok pai'da nopo'edik o'neapo. Diosa castiga magka'dik o'maeapo. Kenda kurudya' ena'te ij'peemey.

⁹ Nog huadariyo nog huadariyo gobierno huairi nogyo nogyo huaꞩ'eri ken huakka' jak Babilonia huaꞩ'eriere katetapi' huakka'tada o'deretpakika'uyate. Huakka'nanada on'tamae'ika'uyate. Diosa Babiloniataj castiga o'magka'depo o'mahuigpo. Gobierno huairia e'mahuigte on'tiahuaydepo yan'bahuikapet. Suhue'nada o'nepo yan'bahuikapet. ¹⁰ Diga'da on'mame'pukpo castiga e'magkade'te huakka' jak e'meyte adteda on'mabopo,

—Aaj, kempihuay, pai'nanada mo'nopo'e, Babilonia huaꞩ'eri. Hueretnada huairi ij'ika'nig'a teynanada ij'ika'nig'a noghoratida ontaj Diosa castiga mogka'denok ehue'da mo'ene. —Huakka' gobierno huairia Babiloniataj ya'da'apet.

¹¹ Kenpa'ti huadrieri nogbaya' nogbaya' huabahuaya' eriomey on' bahuikonhuahua' po kenomeyen huabahuaya' e'tamaika' ken be'taj bahuayahue'dik o'nepo. ¹² Kenomeyen oro, kenomeyen 'uru siro plata, kenomeyen 'urunanada huidsi'po huakka'teda kenomeyen perlas sakbij huaka', 'uru tela lino e'ka', 'uru tela seda e'ka', tela ayagda, tela bedda, kenomeyen 'uru'hujeḍa oḥueyen, katepi' elefanteidtaj e'ka', nog 'uruda oḥueyen huakka'teda, bronce siro, hierro siro, 'uru mármol huid, kenomey e'bahuaya'ta' en'paktada ¹³ kenpa'ti canela, huasihuaj 'uru'hujeḍa, 'uru'hujeḍa huabakpaka', kenpa'ti 'uru'hujeḍa mirra, 'uru'hujeḍa perfume, vino, huasihuaj aypo huamayaka', harina 'uruda, trigo, huabatohua'eri konig mula, oveja, caballo, konig carro caballo huatotok, aratbut huanaba'pi' e'bahuaya'ta' on'pakika'nig'a Babilonia huairi ehue'da o'nenok meyo bahuayahue'dikda o'ne. ¹⁴ Ken huakka' jak Babilonia huaje'eritaj:

—Nogda nogda 'uruda e'huaje' huada bo'eretpakika'nig oynayo ehue'nanada mo'taene. Onte'ti baehue'dikda mo'ene. Kenpa'ti katepi' 'uruda mo'tamae'ika'uyne. Katepi' huadakanada mo'tamaika'ynig kenpa'da oynayo matogehue'da mo'eaḗpone. Onte'ti maehue'da mo'taēapone. —Huabahuaya'eria yan mana'apet.

¹⁵ Nogya' nogya' huabahuaya'eria Babilonia huakka' jakya' huakka'nanada gana ogkika'uyate. Babiloniataj castiga e'magka'te on'tiahuaydepo on'mepukpo adta'da on'tiahuaypo, suhue'da o'nepo yan' bahuikapet.

¹⁶ —Aaj, kenpihuay, huakka' jak Babilonia huaje'eria pai'nanada o'ne. Babilonia huakka' jak konig ettone' 'urua'da o'otika', 'uru lino tela yudtaj, 'uru ayagda yudtaj, 'uru huabed yudtaj, yudtaj oro sakbij o'betika', 'uru huidsi'po o'betika', perla sakbijkon o'mabetika'. Ken konig Babilonia 'urunanada o'jika'uyate. ¹⁷ Ida konig nogminutotida aya'da ehue'nada on'taē'uy. —Huabahuaya'eria yan mana'apet.

Barco capitán, huabatohua'eri ere marinerore e'pogya' huakjene'eriomeyere huakka' jak Babilonia bidteda ya'neapet. ¹⁸ Huakka' jak e'bakpakte on'tiahuaydepo,

—Ken jak huaboro' o'epo huakka'nanada on'matojika'po nog konigti huakka' jak ehue'da o'e. —'Utta'nanada yada'apet.

¹⁹ Suhue'nada o'nepo soroka huata' ogkursorokka'po on' bahuikpo:

—Aaj, menpa' ken huaboro' huakka' jak pai'nanada o'nede. Ken huakka' jakya' huakka'da o'matojika'nok kusi'pe barco huataē'erition gana ogkika'po ke'na huairionigton o'nika'po. Ijhuiti ehue' konig nogminutotida o'bakmamey'denok huakka' jak ehue'da o'ede. —'Utta'da ya'da'apet.

²⁰ Kurudyo huaje'eritaj, huaknopog'eritaj, Cristoen huata'mona'eritaj kenpa'ti Diosen huamanbatia'pakeritaj ken huaboro' jak huaje'eriomeya' dakhuea'da on'magkika'uynok Diosa castiga o'magka'denok yan'durugpakti'.

²¹ Kenoka' Diosen huata'moneri nogtida o'epo teyda o'epo kate'kidpi' huatarua' huidtone'taj o'toepo e'pogtone'yo o'huidenpo, o'okoypo,

—Ken konig huaboro' huakka' jak Babiloniataj ke'poda ya'magka'apet. Ehue'da ya'eaḗpet. Onte'ti tiahuayahue'dikda ya'neapet. ²² Babilonia jak kurute dagta' arpa música, flauta música, trompetua músicakon onte'ti peehue'da ya'neapet. Onte'ti Babiloniayo katepi' baahue' ya'nika'apet. Katekidpi' huatarua' huidtone'ya' e'tarua' onte'ti peehue' ya'nika'apet. ²³ Huakjeypi' onte'ti ey ikahue'dik ya'jika'apet. E'toepak fiestapi' onte'ti música peehue' ya'nika'apet. Babilonia huabahuaya'eriomey konig huabada huadaribayo adteda konig huairitok o'nuynig'a. Nama'da tidig e'magkapa' engaña on'magkika'uyate. Diosen huata'moneria kenpa' ea'te ijpeemey.

²⁴ Ken, Diosen huamanbatia'pakeritaj on'barakika'uyate. Diostaj huaknopog'eritaj on'barakika'uyate. Nogbayo nogbayo on'barakika'uyate. Babilonia huaje'eriomeya on'magka'uyatenok Dios Huairia castiga o'magka'apo. Kenda Diosen huata'moneria e'okoyte ijpeemey.

19

¹ Onte'ti kurudya' huakka'nanada 'utta'nanada ea'te ijpeemey:

'Urunanada i'ene, Dios Huairi. Dios Huairi oro'en Dios huadakananada mo'tajika'ne. Dios Huairiayo'da dakhuea' e'ka' o'manopo'yarea'ika'. Huabatioka'eri mo'tajika'ne. Dios Huairiyo'da 'urua'nanada i'jika'. Eynanada i'jika'. Teynanada i'jika'ne. ² Diosayo'da buttida o'maknototpo castiga magka'dik ya'jika'apet. Ettone' huabakdejeria nogda nogda huadarioy aratbuttaj dakhuea' e'kika' o'manopogea'ika'uyate. Kenpa'ti huakka'tada e'eretpakika' o'manopogea'ika'uyate. Ke'nakon Diosen huanigpejika'eritaj o'barakika'uyate. Konigepo ettone' huabakdejeritaj Diosa castiga ya'magka'apet. Kurudya' 'utta'nanada ea'te ijpeemey.

³ Onte'ti ea'te ijpeepo,

—Urunanada j'ene, Dios Huairi. Dios Huairi oro'en Dios huadaknanada o'jika'. Ettone' huabakdejeritaj Diosa castiga o'magka'po o'mahuigika'. Esihui'kon kurudyo ya'behuikonhuahuika'apet. Batikhue' ya'eonhuahuika'apet. Kenpa' kurudya' ijpeemey.

⁴ Ken Diosyo veinticuatro huairitone' cuatro huanoeonhuahuika'eriere Dios e'huahuadte on'eretpakpo okkubuka' on'tibahuedpo,

—Amén. 'Urunanada j'ene, Dios Huairi. —Diostaj ya'nona'apet.

⁵ Dios e'huahuadya' onte'ti ijpeemey:

Oro'en Apag Dios huaboro'da j'ene. Huadaknanada j'ene. Teynanada j'ene mo'nona'ika'.

Diostaj huanigpeika'eri kenpa'ti Diostaj huakme'pukeriapi' huairiapi', huanaba'api' mo'nona'ika'.

Kenda Dios e'huahuadya' ea'te ijpeemey.

Diosen Ovejasi'poen e'toepak fiesta ya'eqpet.

⁶ Konig huakka'nanada aratbuta en'batia'pakte, konig huakka'nada huekuru eapa' 'utta'da ea', konig kurud 'utta'nanada eapa' ea'te ijpeemey:

'Urunanada j'ene, Dios Huairi. Oro'en Dios Huairi teynanada o'epo o'mana'ika'de. Aya' huadarieria huairiapi' kentaj peika'dik o'nede. ⁷ Mon'madurugpak. Kentaj dakiti mo'nona'ika'. Huadaknanada j'ene, mo'nonika'. Jesús aya' huaknopog'eritaj Diosen huabo jakyo o'matohua'depo Diosere Jesucristoere 'urua'nanada o'neonhuahuika'apo. Ken konig Diosen Ovejasi'po o'toepakdepo, oro' ke'nen huatoe'og'urunop'nanada o'tedepo 'urunanada o'baotdene. ⁸ Yudtaj 'uru lino tela otdik o'jika'ne. Keregnanada senogda otdik o'jika'ne.

Oro'omey Diosen huaknopog'eri huatoe'og'urunop'nanada o'tedepo o'nigpeika'po huadakda o'kika'po ken konig 'uru lino yudtaj o'otika'ne. Kenda kurudya' eda'te ijpeemey.

⁹ Kenda inpa' Diosen huata'moneria do'taj mename'ne:

—Do'hued jakyo yan'tiakpo yan'kudti'. Do'huedsi'poed e'toepak fiestate yan'tiakti'. Kenda yan'peepo durugda ya'neapet. Kenda yamadoya'. Kenda Diosa buttida mena'ne. —Diosen huata'moneria mename'ne.

¹⁰ Kenta' Diosen huata'moneritaj a'eretpakya'po huikudate ijtihuadm'e'nig'a,

—Do'taj huikudate tihuadhue' mee'. Onere Diosen huanigpeika'erition ijjeey. Kenpa'ti o'nen huaknopog'eri huama'buyere Diosen huanigpeika'erition ijjeey. Kenomey Jesús taj daka' o'noknopoika'po Jesús en hua'ataj daka' o'noknopoika'. Kenomeyere huanigpeika'erition ijjeey. Diostayo'da huikudate yatihuadpo Diostaj yaeretpakikati'. —Diosen huata'moneria mename'ne.

Kenda Jesús a buttida o'manmadika'onhuahua'uynig Diosen huamanbatia'pakeritaj o'manopog'a'ika'.

Yereda caballota'pite Cristo e'huadte Juana o'tiahuayme'te.

¹¹ Kenoka' kurud ekhuike'te yereda caballotaj ijtiahuaymey. Caballota'pite Cristo o'huadpo Diostaj okbatikhue'da daka' o'nigpeika'. Buttida huaa'ika'eri o'e. Ke'na huadakda o'ka'po, castiga o'magka'po konig Diosen taka'taj o'barakia'po huadakda o'kika'. ¹² Ke'nen huakpo konig ta'ak e'bakpakonig o'epo ken huakpo aya'da tiahuaydik o'e. Huakute gobierno huairien huakka' 'uru huakuot o'ku'otpo aya' huadrien huairien huairi o'enk aya'ada kentaj nigpeika'dik o'ne. Ke'nen huadik e'timadoya'de' ee' ke'nayo'da o'nopog'. ¹³ Ke'nen yudtaj huak o'otpo mimia e'tibahuidbahuid o'eme'. Jesús en huadik "Diosen Hua'a" o'e. ¹⁴ Huakka'nanada kurudyo huag'erita Diosen sorotataa on'ta'hua'po 'uruda lino yudtaj yereda on'baotpo yere caballota'pite on'bahuadpo on'ta'huame'. ¹⁵ Ke'nen ihua'da hua'a huakittaya' konig siroenpi igku'etda o'orokpo nogbayo nogbayo huakka' oknopog'hue' huag'eritaj e'batituktukapa' ke'nen taka'taj e'batituktukapa' huiyokda ya'manika'apet. Konig vino huaka'eria uvadataj e'basapa'pa' Diosa o'mahuadiayondenok Cristo a huiyokda castiga ya'magka'apet. Diosnayo teynanada o'epo aya'da ka'dik o'jika'. ¹⁶ "Aratbuten huairien Huairi o'e. Gobiernomeyen huiri Huairi o'e." Kenda huakote e'timadoya' o'eme'. Huakutipotekon e'timadoya' o'eme'. Kenda kurudyo ijtiahuaymey.

¹⁷ Diosen huata'moneri niokpote o'bopo kurudte huayorere'eritaj:

—Diosa castiga o'magka'po huakka'nanada on'mabueyapo. A'bapeya'po yan'batia. ¹⁸ Dakhuea' huaka'eri on'mabueyapo. Gobierno huairi on'mabueyapo, capitán huairi on'mabueyapo. Nogda nogda huairi on'mabueyapo. Caballo on'mabueyapo. Caballota'pite huahuaderi on'mabueyapo. Diosa castiga o'magka'nok aya'da aratbut on'mabueyapo. Huanaba' kenpa'ti huanaba' ehuepi' on'mabueyapo. Kenpa'ti noyehuepi' tone'yahuepi' on'mabueyapo. Yan'kupopakpo e'bueyenso' yan'bape'. —Huayorere'eritaj Diosen huata'mona'eria 'utta'nada ya'manokoyapetnig. Kenda ijtiahuaymey.

¹⁹ Nogdakon ijthiahuymey. Huiyoknanada huag'eritone'ere huadaribayo nogyo nogyo gobierno huairi sorotataere a'barakya'po ogkupopakdepo kentaj yere caballota'pite o'huadnigtaj ke'nen sorotataata a'barakya'po yagkupopakapetnig ijthiahuymey. ²⁰ Diosa huiyoknanada huag'eritone'taj teyda o'toepo, nama'da huamanbatia'pakerieretaj teyda o'matogepo, huaboro' e'pogtone' ta'akyo ya'maenapet. Huiyoknanada huag'eritone'a e'tiahuayteda kenda aratbuta tiahuayhued o'nika'nig nama'da huamanbatia'pakeria o'manigkika'uy. Engaña a'magkaya'po 'urua'da nama'da o'manigkika'uy. Engaña o'magka'nok aratbuttaj huiyoknanada huag'eritone'endik huaso'ta' on'timadoya'uy kenpa'ti huiyoknanada huag'eritone'en e'ketka'taj on'eretpakika'uy. Huag'eritone'taj nama'da huamanbatia'pakerieretaj teyda o'matogepo nohuey huaboro' e'pogtone' ta'akyo ya'majenapet. Ta'ak azufreere diga'da o'bakpakika'. ²¹ Nogomey huiyoknanada huag'eritone'en huadaribayo huairitaj sorotatatere siro o'barakuy. Ken siro huakittaya' o'orokpo ke'na caballota'pite o'huadpo kenkittaya' siro o'orokpo aya'tada o'barakuy. Aya' e'barakde'te kenomeyen huaso'taj huayorerere'eria dapoteya'da kenomeyen huaso' ya'bapeapet. Kenda ijthiahuymey.

20

Mil añosta o'tia'pak.

¹ Nogdakon ijthiahuymey. Kurudya' Diosen huata'moneri nogtida o'huarakpo, sorokkogyo adteda dakhuea' huaka'erikudakenbayo huakhuik llave o'toepo sirobi cadenatone' o'toepo, ² huamayuekeri bihuitone'taj teyda o'toepo sirobia o'tinukupo mil años tiokhuikuehue' ya'unhuahuika'apet. Huamayuekeri bihuitone'taj o'dikka'uyate Satanás diablo toto'. ³ Kentaj sorokkogyo adteda dakhuea' huaka'erikudakenbayo o'endepo o'tinokhuikpo teyda yatiokkasapet mil huabayok e'unhuahuika'te huadaribayo aratbuttaj engaña kahue'dik kaunhuahuike'po. Mil huabayok e'tipokde'te sue'da huabayok kaunhue'po hua'dik o'enok oroka'dik ya'eapet. Kenda ijthiahuymey.

⁴ Kenokti huakka' huairi on'bahuadpo huaboa'da dakhuea' huaka'eritaj castiga magka'dik ya'neapetnig ijthiahuymey. Kenpa'ti huakka' aratbut Jesucristotaj on'tia'pakika'uyatenok kenpa'ti Apag Diosba' on'tia'pakika'uyatenok, oknopogehue' huag'erita on'bakuokeg'uyate. Kenomey huaknopog'eri huiyoknanada huag'eritone'taj eretpakhue' o'nika'uyate. Huiyoknanada huag'eritone' e'ketka'ta' eretpakhue' o'nika'uyate. Huanoytapi' huaba'tapi' huiyoknanada huag'eritone'dik timaduahue'mee' o'nona'ika'uyate. Kenomeytaj ijbatiahuaymey kenomey kubarakya' on'noyhuadpo Cristoere o'neonhuahuika'po mil huabayok Cristoere huairia yan'mana'onhuahuika'apet. ⁵ Kenomeya' huakkuruda manoyhuaddik ya'neapet. Nog aratbutkudaknayo kubarakya' o'neonhuahuika'po mil huabayok e'pakte yan'noyhuadapet. ⁶ Aratbut huakkuruda on'manoyhuadpo durugnanada o'neonhuahuika'apo. Diosenyo'da o'neonhuahuika'apo. Kenpa'ti 'urunopo'nanada o'neonhuahuika'apo. Onte'ti mabueyhue'dik o'neonhuahuika'apo. Kenomeynayo Diosenere Cristoenere konig sacerdoté huamanigtionapakika'eri o'neonhuahuika'apo. Mil huabayok Cristo huairiere on'mana'onhuahuika'apo. Kenda ijthiahuymey.

⁷ Ken mil huabayok e'pokde'te Diosen huata'moneria Satanástaj yanokhuikeapet. Sorokkogyā' ya'orokapet. ⁸ Huadaribayo nogyo nogyo aya'tada engaña a'magkaya'po ya'orokdeapet. Gog aratbuttaj Magog aratbuttaj engaña a'magkaya'po ya'bahuahua'apet. (Diostaj pakhue' huag'eri o'nenok) Diosen aratbuttaj kan'barake'po Gog sorotataj Magog sorotataeretaj ya'bakupopakapet. Huakka'nanada ya'neapet. Konig kuhadonig huakka'nanada o'nepo sorotatayo' huakka'nanada ya'neapet. ⁹ Huadaria' aya'baya'da yan'batia'apet. Diosen huadi' aratbuttaj yan'bahuatiakapet. Diosen aratbuttaj kenpa'ti Diosen di' huakka' jak kurute yagkupopakapet. Diosa kurudya' ta'aka aya'tada ya'mahuigapet. ¹⁰ Diabla engaña huaka'eritaj huaboro' e'pog ta'akyo e'bakpakyo ya'neapet. Huaboro' ta'ak konig e'pogtone' uknanada ya'bakpakonhuahuika'apet, azufreere uknanada ya'bakpakonhuahuika'apet. Keyotjon ta'akyo huiyoknanada huag'eritone'taj nama'da huamanbatia'pakerieretakon huakkuruda o'maendey. Keyo kenpa'da ya'neonhuahuika'apet. Keyo castiga o'magka'nok pai'da yan'nope'eonhuahuika'apet. Huame'noeere sikyo'eta' pai'nanada yan'nope'eonhuahuika'apet.

Aya' e'bueykudak oknopogehue' huag'eritaj Dios Huairia castiga o'magka'apo.

¹¹ Huaboro' yereda huairien huahuadtaj ijthiahuymey. Kente e'huadte Diostaj ijthiahuymey. Diosya' huadari kurudere o'titikonme'. Onte'ti be'api' huahuayhue'da ya'neapet. ¹² Dioste huakokpen e'bueykudaka on'tikupobopo aya'ada huairiere huanaba'ere aya'ada on'tikupobome'. Beroba' e'ba'korig a'batiahuaya'po

o'ba'tikujme'. Nog beroba' e'noeonhuahuika'ba'kon o'ba'tikujme'. E'bueykudak katepi' egkadhuahuika'uyde'te beroba'te e'timadoya'de' o'енок huadakpi' dakhuea' e'ka'pi' Diosa beroba'taj o'tiahuaydepo castiga ya'magka'apet. ¹³ Aratbut huahueyapi' e'pogyapi' nogyo nogyo huadaritapi' on'mabueyika'uyatenig ke'na Dioste on'hua'depo on'tikupobonok beroba'te kenda egkadhuahuika'uyde'te e'timadoya'de' o'енок huadakpi' dakhuea' e'ka'pi' o'tiahuaydepo castiga ya'magka'apet. ¹⁴ E'bueyika' kenpa'da a'dakia'po a'batikaya'po kenpa'ti e'bueykudakenba a'dakia'po a'batikaya'po huaboro' e'mahuig ta'akyo ya'maenapet. Ken huaboro' e'mahuig ta'ak bottaa'tea' kene'huagea'da huabuey o'e'. ¹⁵ Ayo huaboro' ta'akyo a'mahuigikaya'po ya'maenapet. Huadik e'noeonhuahuika' beroba'te timadoyahue' e'huage'tanayo ya'maenapet. Huaboro' e'pog ta'akyo ya'maenapet. Kenda aya'da ijtiahuaymey.

21

Huabo kurud huabo huadari Juana o'tiahuay'uyate.

¹ Nogok huabo kurud huabo huadari ijtiahuaymey. Huakkuruda kurud a'nennada o'jka'uyinig kennayo ehue'nada ee'te kenpa'ti huakkuruda huadari a'nennada o'jka'uyinig kennayo ehue'da ee'te kenpa'ti e'pogpi' ehue'nada ee'te ijtiahuaymey. ² Huabo Jerusalén Diosen huakka' jak kurudya' Diosya' e'huarakte do Juana ijtiahuaymey. Jak 'urunanada ij-tiahuaymey. Konig ettone' huaboa'da a'toepakya'po huatoe'taj 'urunanada yudtaj onotika' konigti Diosen huabo jak 'urunanada ya'eapet. ³ Utta'da hua'a kurudya' Diosenbaya' ijpeemey:

—Yan'pee'. Oyda aratbutere Dios o'noika'. Aratbutere o'noika'apo. Ke'nen aratbut o'neapo. Aratbuten Dios a'eya'po aratbutere o'jka'apo. ⁴ Diosa o'manopo'yarea'denok onte'ti suhue' ikahue'dikda ya'neapet, onte'ti bueyhue'dikda ya'neapet, onte'ti huikhue'dikpi' ya'neapet onte'ti bahuikikahue'dik ya'neapet, onte'ti digpi' ikahue'dikda ya'neapet. Konig a'nen o'jka'uyinig konigti oynayo ehue'da ya'eapet. Kenpa' kurudya' ea'te ijpeemey.

⁵—Yan'pee'. Aya'da huaboa' ijka'nig. —Diosa kurudya' mename'ne. Kenpa'ti,

—In huadik ona'nig buttida huadik o'енок yamadoya'. In do'hued huadik oknopojka'dik me'neapone. —Diosa mename'ne.

⁶—Aya'da ijka'po ijkuhuitdey. Do huakkurueri jijkay. Kene'huaya' huage'eri jijkay. Konig la letra A huakkuruda letra o'e. Konigti do huakkurueri jijkay. Konig la letra Z kene'huaya' letra o'e. Konigti do kene'huaya' huage'eri jijkay. Maymaya' huaa'eria hue'ey huakka' on'pakika'. Konigti do'taj huakka' e'paknayo konig katetehue' mo'manounhuahuika'apone. ⁷ Aya'ada do'taj daka' moknopojka'po okbatikhue'ada o'nepo konig huayakhue' huaka'eri o'nepo aya'da do'hued yan'bae'apet kenpa'ti do'huedsi'po ya'neapet kenpa'ti kenomeyen Apag Dios ijjeapoy. ⁸ Dakhuea' huaka'eri kenpa'ti huamidideri Cristotaj eknopog'taj huame'pukeri, oknopog'hue' huage'eri, dakhuea' huahuaa'eri, imahuadiaypo huabarakeri, ieretpakpo huabakdejeri, tidig huaka'eri, dios e'ketka'ta' huaeretpakeri, da huaa'eritakon huaboro' e'pog ta'ak huamahuygyo yan'mahuigonhuahuika'apet. Azufreere yan'mahuigonhuahuika'apet. Pai'nanada yan'nopo'eonhuahuika'apet. Kenda bottaa'tea' huabuey o'e. Dios kurudya' ena'te ijpeemey.

Huabo Jerusalén Juana o'tiahuay'uyate.

⁹ Diosen huata'moneri siete copa huatoe'eria o'nepo Diosen castiga huamagka'eri siete e'eadanogtiada do'taj mena'po,

—Yatiak. Diosen Huasi'poen huatoeen jak ontaj o'totiahuayi'. Keyo huaknopog'eri yan'noeonhuahuika'apet Diosere. —Do'taj mename'ne.

¹⁰ Diosen Nokirega do'taj a'tiahuayaya'po Diosen huata'moneria be'tohuame'ne. Huabidkupayoda be'tohuame'ne. Kurudya' Diosen Jerusalén huakka' jak e'huarakte be'totiahuaymey'ne. ¹¹ Konig Dios eyanada o'epo konig senogda o'eme'. Diosen jakkon eyanada senogda o'epo konig 'uru huidsi'po senogda o'epo, konig huid jasje' uruda o'epo, konig vidrionig irida o'epo Diosen jak 'urunanada o'eme'. ¹² Jak kuru huanigte huaboro'da ekbiriktone' o'epo, huabidda o'epo ekbirikyo doce akbogpe o'epo, Diosen huata'moneri nogti nogtia' aya' akbogpete o'bopo, doce Israel aratbutdik doce nogendik nogendik e'timadoyae' o'eme'. ¹³ Niokpo e'orokyen' bapa' akbogpea' o'epo, niokpo e'sikpen bapa' akbogpeation o'epo, kenpa'ti e'dea' norteyon bapa' akbogpeation o'epo, nog e'dea' suryon bapa' akbogpeation o'epo. ¹⁴ Jak kuru ekbiriktone' doce huid huaboro'a enhuada' o'epo Ovejasi'poen doce huamata'mona'eridik nogdik nogdikti doce huidtone' enhuada'te e'timadoya' o'eme'. Kenda ijtiahuaydepo nogdakon ijtiahuaymey.

¹⁵ Ken Diosen huata'moneria do'taj menbatia'pakpo orotada e'ka' siropi jak huatidika' o'teppo Diosen huakka' jaktaj a'tidikaya'po, ekbiriktaj a'tidikaya'po, ekbirik akbogpekon a'tidikaya'po oro siropi jak huatidika' o'teeme'. ¹⁶ Diosen huakka' jak huabidnanada o'epo huabidda konigti huabidda e'dea'. Diosen huata'moneria huakka' jaktaj o'tidika'po oro siropi huatidika' o'tidika'po, dos mil doscientos kilómetros huabidda o'eme', konigti huabidda e'dea', kutayo konigti o'eme'. ¹⁷ A'timon ekbiriktone'taj o'tidikame'. Ojkuya' e'dea' sesenta y cuatro metros Diosen huata'moneria o'tidikame'.

¹⁸ Huakka' jak ekbirik jasje 'uru'huidtada e'ka' o'eme'. Diosen huakka' jak oroyo' e'ka' o'eme'. 'Uruda konig vidrionig o'eme'. ¹⁹ Ekbirik huid huaboro'a enhuadhuadte 'uru'huidsi'poa e'timabeta' o'eme'. Nogda nogda 'uru'huidsi'poa e'timabeta' o'eme'. Huakkuru enhuada'ta' jasje 'uru'huidsi'poa e'timabeta' o'eme'. Burada o'eme'. Botta' enhuada'ta' 'uru zafiro huidsipoa burada e'timabeta' o'eme'. Bapaa'ta' enhuada'ta' 'uru ágata huidsipoa e'timabeta' o'eme', botta' botta' enhuada'ta' 'uru esmeralda kihuey huidsipoa e'timabeta' o'eme'. ²⁰ Huabaniga' enhuada'ta' 'uru ónice bedda huidsipoa e'timabeta' o'eme'. Seista' enhuada'ta' 'uru cornalina bedda huidsipoa e'timabeta' o'eme'. Sieteta' enhuada'ta' 'uru crisólito nog kihueyada huidsipoa e'timabeta' o'eme'. Ochota' enhuada'ta' 'uru kihueyada berilo huidsipoa e'timabeta' o'eme'. Nueveta' enhuada'ta' 'uru jeyda topacio huidsipoa e'timabeta' o'eme'. Diezta' enhuada'ta' 'uru burada crisoprasa huidsipoa e'timabeta' o'eme'. Onceta' enhuada'ta' 'uru bed jacinto huidsipoa e'timabeta' o'eme'. Doceta' enhuada'ta' 'uru ayagda amatista huidsipoa e'timabeta' o'eme'. ²¹ Ekbirik doce akbogpete nogti nogtia e'beta' perla o'eme'. Huakka' jak dag eretnopoyo dagtaj 'uru orotada e'ka' o'epo 'urunanada o'eme'.

²² Diosen e'huajka' jak tiahuahue' ijjemey. Teyda Dios Huairi kenpa'ti Diosen Ovejasi'po aya' jakyoda o'nika'. ²³ Niokpoa eyda nighue'dik mo'ene kenpa'ti puugapi' ey nighue'dik mo'ene. Dios keyoda o'jika'po eyda o'jika'nok. Kenpa'ti Diosen Ovejasi'poa aya' jakyoda huakjey o'e. ²⁴ Nog huadari nog huadari aratbut Diosen dakhuea' e'ka' huamanopo'korea'eri huaboda huakka' jak huakjeyyo on'noonhuahuika'apo. Huadari gobierno huairia huakka' jaktaj 'urunanada o'e on'huaa'ika'apo. Diostaj 'uru'ada on'nigkika'apo. ²⁵ Ekbirik akbogpe okhuikhue' o'jika'apo. Huame'noe okhuikhue' o'jika'apo. Sikhue'dik o'jika'apo. ²⁶ Kenda Diosen huakka' jak kenpa'da huadakanada o'e. 'Urunanada o'e. Huakka' aratbut nog huadariyo nog huadariya' huag'eria on'daika'apo. ²⁷ Aya' dakhuea' huaka'eri, aya' Diostaj pakhue' huag'eri, aya' nogtaj nogtaj huadiayeri aya' Diostaj nigpeehue' huag'eri aya'da nama'da huaa'erikon Diosen jakyo kudhue'dik ya'neapet. Ovejasi'poen huanoonhuahuika'ba'te kenomeyen huadik e'timadoya' o'nepo oro'omey huaknopoe'eri oro'omeyyo'da Diosen huakka' jakyo kuddik ya'neapet. Kenda ijtiahuaymey.

22

¹ Ken Diosen huata'moneria nogdakon be'totiahuayme'ne. 'Uru'hueyda be'totiahuayme'ne. Hueirida konig vidrionig o'epo. Kenhueya Diosen aratbuttaj o'manoeanhuahuika'. Dios huahuadya' Ovejasi'po huahuadya' 'uru'hueyda o'oro'konhuahuika'apo. ² Huakka' jak dagnopoyo o'huehua'ika'po, huahuete botpenpenda akta'bogpepen huamanoeanhuahuika' hueymey o'bakerekika'po, ken hueymey nog huabayoktida aya' puugda o'dapakika'. Ken huaba'a aratbuttaj o'bayarea'ika'. ³ Katepi' dakhuea' e'ka' kenpa'ti dakhuea' huaka'eri keyo Diosen huakka' jakyo ehue'da ya'neapet. Dios Ovejasi'poere huakka' jakyo o'nika'aponok Diosen huanigpeika'eria Diostaj on'eretpakonhuahuika'po Diostaj on'nigpeika'. ⁴ Diosenkoktaj yan'tiahuayonhuahuika'apet. Diosendik huanoyte e'timadoya' ya'nunhuahuika'apet. ⁵ Huakka' jakya' sikhue'dikda ya'eapet. Jakyo huag'eria onte'ti huakjey huakpakata' pakhue' ya'neapet. Niokpoa e'nigta'teta pakhue' ya'neapet. Dios Huairiada huanigpeika'eritahuapa' huakjey o'eonhuahuika'apo. Huanigpeika'eriomeya Diosere konig gobierno huairi ya'neonhuahuika'apet.

Jesucristo ida o'tiakapo.

⁶ Diosen huata'moneria do'taj mename'ne:

—In hua'a buttida o'e. Daka'da oknopoika'dik ka'nike'. Dios Huairien Nokirega Diosen huamanbatia'pakeritaj o'manopoea'ika'uyate. Diosa ke'nen huata'moneritaj o'mata'mona'de'uy. Diosen huanigpeika'eritaj kamane'po o'mata'mona'de'nok. Ken konigda o'eapo, kenda Diosa o'ka'aponig kamane'po mo'ta'mona'ne. —Diosen huata'moneria mename'ne.

⁷ —Idada ijtiakapoy. —Huairi Jesucristoa oa'uyate. In beroba'taj aya'ada e'nigpeika'nayo durugda ya'nika'apet.

⁸ Do Juan ijjepe kenda aya'da ijpeemey aya'da ijtiahuaymey. E'peede'te e'tiahuayde'te Diosen huata' moneri'ite kentaj a'erepakya'po huikudate e'tihuadtada ⁹ kennayo do'taj —Keje'. Kenda kahue' yae'. Do'taj huikudate tihuadhue' mee'. On onigtion Diostaj huanigpeika'eri ijje. Kenpa'ti konig Diosen huamanbatia'paken o'nen huama'buy huanigpee'eri onigti ijje. Kenpa'ti in beroba'taj aya'ada huanigpeika'erionigti Diosen huanigpeika'erionigti ijje. Diostayo'da diga'da yaeretpakika'. Diostayo'da huikudate yatihuadika'. —Diosen huata' moneria mename'ne.

¹⁰ —In beroba'te huabodik yamadoya'po konig iregireg matogehue' yaeti'. Ken i'tiahuaydepo i'madoya'denig a'ti kenda Diosa o'ka'apo. ¹¹ Oynayo kenpa'da dakhuea' huaka'eria nogiti nogiti dakhuea' ogkika'apo. Kenpa'ti dakhuea' huaka'eria nogiti nogiti dakhuea' on'bahuaa'ika'nok Diosa castiga ya'magka'apet. Kenpa'ti huadaka' huaka'eriomeynayo batikhue'ada huadaka' kagkike'. Nogiti nogiti huadaknanada kagkike'. Diosenyo'da huaka'eria Diosenyo'da nogiti nogiti kagkike'. —Diosen huata' moneria mename'ne.

¹² —Yanpee'. Ida ijtiakapoy. Ijtiakdepo dakhuea' huaka'eritaj castiga ijmagka'apoy. Huadak huaka'eritaj huadaka'nada ijmanigkadhuahuika'apoy. Ijmanoeanhuahuika'apoy. ¹³ Do konig la letra A ijjepe, huakkurueri ijje. Kenpa'ti konig la letra Z ijjepe, huata'pote kene'huaya' huae'eri ijje. —Jesús Huairia oa'uy.

¹⁴ Aratbuta on'manopo'korea'po Cristotaj o'noknopoika'po Jesús a o'manigbueypo dakhuea' e'ka' o'manopo'tihueke'po o'bakkahuea'nok Diosere on'noeonhuahuika'apo kenpa'ti huaboda jak Jerusaléno kuddik o'nika'apo. Durugnanada o'nika'apo. ¹⁵ Jak kurute o'nepo konig kudhue'dik o'nepo, dakhuea' huaka'eriomey, tidig huaka'eriomey, nogtaj nogtaj huabakdejeriomey, o'huadiaypo huabarakeriomey, dios e'ketka'taj huaeretpakeriomey, kenpa'ti da huaka'eriomey Diosen huaboda Jerusalén jak kurute o'nepo, kudhue'dik ya'neapet.

¹⁶ —Do Jesús ijjepe Cristoen huaknopoe'eritaj aya'da Juan i'madoya'denig buttida o'e kamanopoeanhue'po do'hued huata' moneritaj o'nigta'mona'ne. Do Davidkudaken adhuea'pane' ijje. Oyda do'huakon Daviden huayayo ijje. Konig siokpo magkesi eyda o'ika'nig ken eyda konig 'urunanada ijjenok do'taj 'urua'nanada o'noknopoika'pone. —Jesús oa'uy.

¹⁷ —Yan'tiak, Cristotaj yanoknopoe'. —Diosen Nokirega o'mana'. Kenpa'ti Ovejasi'poen huatogea, Cristoen huaknopoe'eria on'mana'. Be'api' kenda e'peenayo yan'tiak.

Kenomey Diostaj on'pakpo Jesucristotaj kanoknopoe' Diosere yan'noeonhuahuika'apet. Konigti hue'eyta' maymaya' eapa' kada'po Cristotaj kan'huahue', kenpa'ti Cristotaj kanoknopoe'. Konig Diosen huanoeanhuahuika' hue'ey kan'maye'. Katetehue' kan'maye'.

¹⁸⁻¹⁹ In beroba'te Diosen hua'a ijnigmadoya'denig be'omeyapi' in hua'a inberoba'te e'tiahuayika'ada nogpa'da on'mana'po nogda e'manmadika'nayo konigda Diosa castiga ya'magka'apet. In beroba'te oa'ika' konigda kenomeytaj Diosa castiga ya'magka'apet. In beroba'te Diosen hua'a be'omeyapi' e'tiahuayika'ada eknopoe' pakhue' o'nepo manmadikahue' o'nika'nok kenomeytaj Diosen e'manoonhuahuika'ba'yo kenomeyendik yabaktihuekeapet kenpa'ti Diosen huaboda huakka' jakyo kudhue'dikda ya'neapet. Diosen e'manoonhuahuika'ba'taj kenpa'ti Diosen huabo huakka' jaktaj in beroba'te ijtimadoya'dey. Aya' Diosen hua'a in beroba'te huapee'eritaj daka' ijmboroay.

²⁰ Kenda aya'da en'manade'te,

—Dapita' idada ijtiakapoy. —Huairi Jesús a oa'uy.

Kenda ia'nig ida yatiak, Huairi Jesús. Do Juana yona'mey.

²¹ Opudomeytaj aya'tada oro'en Huairi Jesucristoa daka' mogkike', ken.